780

Practica Bertrucij cum pluribus alys annexis
Mathie de Myechow Artium et medicine doctoris
679

Donatus Nicolao de Vieliczka
artium & medicine doctori.

Practica Bertrucij cum pluribus
alys annexis.

786

lep̄ et aliopoa leonina tyria stephania   galo de lep̄ so y

In nomine domini Amen

gracia Epus Cracovien Vna cum Capitulo prelatis et Canonicis
Mathias de Mylecow Canonicus Sandecen Vicarius perpetuus Canon
inter ipm ex vna, et quedam Michaelem Czar vna cu katherina con
Monasterio Swyerzynyecz situato, rebusqz alys et eorum occasione
predy pro tempore, possessores, non aliud nisi tamqz Arendary et Con
Censuqz anni obvencionibus predictis ipsi Michael et katherina pluribus
perpetuu dominiu pro se et suis successoribus nitebantur obtinere, pretendentes
specialiter deputatis, satis diu fuisset litigatum Ac multe fatige et
Amicorum communicatis consilys in quosdam Arbitros Arbitratores
Venerabiles et Circumspectos Viros dominos Johannem de Pyznow
et doctorem in decretis Custodem Kyelcen, et Canonicum sancti Florian
ordinarium lectorem Jurisca nonici Alme Vniversitatis Study Cracov
compromissum fecerunt Ipsi quoqz domini Arbitri, assumpto in se huiusmodi
et solempni deliberacione premissa, ad ipsorum Sentenciam Arbitralem et
in modum, de quo plenius in Instrumento eiusdem Sentencie Arbitralis coram
Imperiali auctoritate Notarii publici, subscripto et consignato Ac prefatorum
cautela inserentur, fuit et est talis, Xpi nomine invocato et solum deum
in hijs scriptis, pronunciamus determinamus Sentenciamus laudamus et decl
inter ipsas partes vt premissum est, exorte et agitate perpetuo sint et
vt decretos favorabiliter et amicabiliter convenire et conversari valeant Item
et habita vtriusqz et cuiuslibet tenoris existant et presertim Instrumen
Applica specialiter deputati, pro parte dicti domini Mathie late, viribus
Predium in villa Przegorzali situatum dictum comuniter Swathomychalskye fuisse et
eiusdem sancti Michaelis Archangeli Cum eius proprietate et dominio perpetuo spectasse
et pertinentys ad ipm ex antiquo spectantibus, prefatis Michaeli et katherine
coniugibus Ita videlicet quod ipi Michael et katherina coniuges et eorum successores
duas marcas census annui monete et numeri Polonicalium, ad quarum marcarum
cunctis temporibus duraturis dare et solvere realiter et cum effectu debent et teneb
huiusmodi contractu Emphiteotico ad festum sancti Michaelis proxime affuturum exped
Ad. et super festo sancti Michaelis isto proxime affuturo elapso, aliud extunc imedi
Sentenciam Arbitralem laudum et amicabilem composicionem in suis punctis et articulis p
florenorum hungaricalium auri puri et iusti ponderis, quam extunc auctoritate et facultat
parti teneri et observari predictam nostram Arbitrium per partem non tenetur, in parte vol
Reservamus preterea nobis seu maiori parti nostrum declaracionem interpretacionem et correccionem
Arbitralium per me Johannem de Dabrowka magistrum in Theologia et doctorem decretorum
Arnolphi de Myrzynyecz et Martini Crule Advocati et civis Crac Coadiu
Predium dictum Swathomychalskye in villa Przegorzali situatum, invocatis
consensu et voluntate nostre et Capituli dicti et super huiusmodi Contractu locacionis
Contractum locacionis predicti Predy per ipm factum admittere approbare ratificare
peticioni dicti domini Mathie Clerici sui et aliorum personarum attendentes,
in futurum melior condicio et vtilior prouisio, precipue in augmentacionem census sit facta
duximus et presentium tenore admittimus approbamus ratificamus et confirmamus Co
singula premissa tam rite et racionabiliter facta robur perpetue et validitatis
quinquagesimo octavo Die Martis tercia mensis octobris Capitulo generali durante
decretorum doctore Cantore Sedis Apostolice Collectore Magistro Caspero Rotemberg
Crac generali Raphaele de Tharnow Petro de Ossowa Magistro paulo de
Sandomirien Johanne Rey ... Rectore ecclesie parrochialis in Zabyrze Johanne

Quoniam ut ait medicorum princeps in de sanitatis ingenio libro septimo primo capitulo librorum compilatio tribus de causis fieri dinoscitur primo ad exercitium proprii intellectus Secundo ad remediandum oblivionem que in senio Tertio ad satisfactionem amicorum Ideo et ego Bertrucius gente lumbardus in studio medicine Bononie conspectus dispendia atque varietates in parte practica medicine considerans intellectus quamplurium in ipsa operari volencium conturbate Tum quia nuper introducti scriptis obscuris intricantur Tum quia intelligentes et perfecti scientium multitudine destituuntur Tum quia per regiones persistentes mole tarde obruuntur Tum quia moderni temporis phisici breviter scripturarum affectantur Remedia omnium passionum corpori humano accidere possibilium stilo quo potero breviori ordine quoque convenienti auctorum innitens vestigiis et precipue ypo. G. Rasy avicenne et novissimo Johannis mesue et mesue [illegible] proprii pollens sed quod expertum et ab expertis traditum prosse lucidius exarabo In collectione autem presentis opusculi quod collectorium nuncupari desidero. ordinem Avicenne in libro suo canonis observabo Faciam namque ex ipso duos libros generales in quorum primo loquar de egritudinibus particularibus que fiunt a vertice usque ad plantam pedis ipsum in tractatus viginti duos resecans more eius canonis eiusdem ita ut quilibet tractatus istius sermone fen illius et capitulum capitulo et sit deinceps pulcre correspondeat ut hec dicta promptius et facilius dictis auctoritatis comprobentur In secundo vero loquar de egritudinibus universalibus stilo et ordine quarti canonis observato Antidotarium autem non subdam proprium sed vel in singulis curis antidota propria consistam vel ad antidotarium Nicolai salernitani transmittam quod de antidotorum descriptione iuvamento et administratione breviter et clare scribens apud communiter operantes omnium nationum redditus est acceptus Antequam tamen huic labori operosum aggrediar tamen non sine iuvamento premittam tria primum de medicina, secundum de medico tertium de corpore medicando et erunt sicut preludium et pregustatio dicendorum Verum quia in totius universi compagine a summo phisicorum magistro corpori est unum esse principium quod solum ipsum solum sibi sufficit et ex se est, illud quod est cui cuncta subsunt, et ad quod cuncta respectant quod per suam bonitatem omnibus ebullit affluenter Pro hiis ergo hic in exordio presentis operis ad eius fontalem originem decurrere atque ab ipso felicitatem impetrare Quatenus digne assumpti laboris fore primus iniciator largissimus adauctor et perfectus consumator Quod ut fiat dicat sibi virum devoti Johannis eben mesue septimum in suo de medicinis naturalibus completivis proemiali tali oratione dicentis Hoc opus aggredior auxilio et bonitate dei confisus qui sit benedictus Efficiatur igitur piissime deus sermonum meorum felicitati cogere de thezauro largitatis tue qui es omnia felicitans.

Medicina est artium preclarissima Hec verba primus medicinalis rector ypo qui multa aliquid ipso G. secundo de crisi 30 capitulo astruit evidenter ad commendationem sue artis in libro de lege protulit excellenter intendens ex ipsis idem verbum Illa ars sine qua sine cum merito omnium preclarissima que ex omni continue suarum parium redditur tutius quam sublimius proferenda medicina est quidem Ergo medicina est artium preclarissima Consequens patet et causa quia sublimium et primum vel sicut idem dicitur vel se necessario consequuntur assumpta probantur per omnia quia partium discurrendo Incipiamus igitur a nobiliori causa ipsorum quia ab eo quod bonum est bonum est medio cinius ut dicit G. in libello de malicia complexionis diverse redditur medicinalis scientia ex parte sue cause formalis cunctis aliis consublimiora proferenda propter tria Primum est sue cognitionis titulo sive efficacia demonstrandi Secundum est sue imitationis celsitudo sive gradus subalternandi Tertium vero sue considerationis altitudo sive profunditas speculandi primum reddit ipsam super immolem Secundum celsam non humilem Tertium honorabilem et difficilem De primo dicit G. in commento primi aphorismorum et Avicenna 20 canonis tali de cognitione medicinarum practicatorum quod inter omnes artes et scientias sola medicina duarum virtutum tamen instrumento experimento utitur et ratione Cum alie sue sola ratione utuntur neque omnes omni sed quedam formali tamen ut mathematica, quedam formali efficiente materiali et finali ut naturalis philosophia patet in prologo libri phisicorum eodem Averrois in commento De secundo scribit commentator Alexandrinus in libro sectarum dicens Philosophia quippe medicina humanum corpus, sic namque philosophia est medicina anime, sic medicina est philosophia corporis Et G. in de crisi ait in autem non est possibile ut inveniatur aliqua operatio huius artis nisi per visum philosophia principiorum eorum quamquam voluit me necessitas ad descendendum naturalem et investigandum speculationem in ea Et Averrois primo colliget dicit Medicina est ars operativa sciens ex principiis veris i. verificatis in philosophia naturali De qua philosophia loquens Seneca 3a epistola ad lucillum dicit Dei munus est quod vivimus philosophie vero quod bene vivimus In quibus verbis ipsam post omnium rerum principium comparat

euident nam p phiaz deu atz omez vitatem
speculamur iux illud Arist x° ethicorum dei
itaqz opato btitudine differns spectla^ua que-
dam est huaru aut que huic cognatissima
felicissima est sed p felicitatez deo assimilam
iux illud ibid Dys etem vita omnio bta est
hominibus aut intm inqntu simili^do quedaz
opato huius meristit alioz aut aialu nllm
felix neqqm · s p assimilatoz deu amgimus
et ab ipo amamur iux illud ibidem cca fine
Sapiens amatissimus deo est quia sibi silis
De tcio scbit Johannes damas in suis affois
dns Ite me^na e imesa profunditas opari
aut scdm libros siue solerta ingenio et pstta
ratoe molestu est et subdit Vita hoim bre-
uis est ad cognoscendu vires nascentiu tu at
que in pacto sunt et in quibus omes consenai-
ut et maxime que tu pbasti tene · que vero
cum delinque Eius eadm difficultas ex alio
pcipitur quia curtas psuppoint scias eis utes
tacz subministris Vtitur nacz gca ppe eruditio-
nem Loyca ppe ratonacoz phia ppe cognicoz
mathe^ca ppe dieru creticoz computacom
Reddit scdo medicinal scia qm sublimis pscen-
da ex pte sue cause nalis subctiue etia ppe^r ca
Primu est sui subcti intensa nobilitas siue
celsitudo 2^m sui subcti extensa capacitas siue
latitudo 3^m est huius arts imesa neccitas si-
ue valitudo necitas nacz ex ma dependet
absoluta sicut a fine condicionata · ut pbatur
2° phicoz vltimo ca^lo De pmo scribit G · in
comento pmi aforismi dicens subiectu quippe me-
dicine no est lapis coriu aut lignu s corp^s
nobile atqz glosum corpus vz huanu de
quo loquens Auic pmo can fen pma capitlo
decimo q dns aut donauit aut deus hoim
melioez complexiom qua ee e posle in hoc
mudo cu suaz opatoni cncia quibit agit
aut pati De scdo loquit Arist 2° phicoz
dicens e nacz homo quodamo oima et io
microcosmus · i · minor mundus ab antiqis
emunatus e Continet enim ho in se pmo
encia dina ppe intellectum ee ptem sui · ut
d^r 3° d' anima intellectus aut de nuo ab-
stractoz e ctinet encia celestia ppe spus
quos in se hz scius namqz e sba corporea
ex mixtione elemetoz causata vigens in
similitudine supcelestiu corpoz · ut scbit
Auic in libello de vibus cordis 2° ca^lo
ctinet 3° naz cor elemetoz qm ut ait A-
uic pmo can fen pma ca^lo d mebris one-
bia sunt que ex pma humoz cmixtioe
gnant quecadmod humores ex pma cibor
et cibi ex pma elemetoz cmixtoe gnan^r
Continet qrto nam mineraliu cu opato-
nu suaru miranda ppetate atqz stupeda
raritate · na si magnes ferru attrahit non
tn int ferru ht ut illud discernit Et si
magnes ferro attrahit no tn aliud a ferro a
se repellit membra aut nri corporis sic
attrahunt innatm qd ab ipo discernunt nociuu
et sic agunt in mixtum qd expellut a se
superfluitau ctinet qnto naz plantaz co-
maz hz in se vtutez nalez ministratez · et
ministratiua qua vegetat nutrit gnat · et au-
gmentat Continet sexto naz aialiu qm
hz in se pncia quibus aial a noaiali
dct dluctu sz sensu et motu De tcio loqt
Cassiodorus li° sexto eplaz variaz dicens
Int vtilissimas artes quas ad sustentada
huane fragilitis indigenciaz d iuia tribuit
nulla ptare vide^r aliquid simile qd qz pt
auxiliaris me^na cfert ipa em morbo
pcilitantibus matna gra assistit semp ipa
c dolores p nra imbecillitate cfligit et ibi
nos mitt defende vbi nulla dicac nlla
dignitas pt subuenire huic alludit dctm
sapientis Ecci xxxvi° ca^lo dicentis honora
medicu ppe nitatez etem creauit eu altis-
simus Reddit^r ergo medicinal scia omnibs
alijs pcollenda roe sue cause efficacis
etia ppe tria pmu e autoz suoz reue-
reda vetustas 2^m est autoz suoz solers
atz studiosa sagacitas 3^m e autoz suoz
amica atqz placabilis tractabilitas De
pmo loquit Arist 2° methaphisice dicens
no solm gras debemus hys q bndixnt · s
et hui male aliquid em boni nob ctulert
nacz hitu nrm pexcitati sut et ideo si Ge-
rosius no fuiss · tymotheus no ess · et ita
mlta melodia caruerimus Auctores aut
medicinal scie pmi oim fuit Nam pmus
medicine rptor fuit Apollo et filius eius
Esculapius anqz pncipia aliqz scia suaz fo-
rent aliquatis repta · ipoz tn scpta ad nos
no puenerut ppter intempez studij ex di-
luuio mudi · huic vs Appol cz hoies sui
tpis intm admirarat · ut potius diuinu
qz huanu nucupacnt ppe qd et gtiles
ipm usqz in hodierna tpa sapiencie deu p-
dicat ac adorant · Primus aut arts medicine
rptor cuius scpta ad nos puenert fuit ypo-
crates dr G · in cmeto illius affoi^m 3e ptle
egritudines in pluralibs et si nacz ipm pre-
cesserut medici de assirys utz pmo reginmis
autoz · illi tn potius impiti fuerat qz ra-
conales Iste igr ypo · no solm medicis · sed et
phis · plomi vz et Arist pncipia tradidit
sue arts · testante Galieno septimo de in-
genio sanitatis 1° ca^lo dicente ypo · quidez
bonus fuit agricola q pmu hanc artez sei-
nauit · indiget aut de aliquo qui semina
eius augeat et irriget Scdm puta autoz
suoz copiosa varietas · no em repit alia scia

quid scribenau calamus exarata ipam naqz p-
fecte ediderunt ypo. G. dyastorides tesillus pa-
pio halia abas ruffus abenzoar z nunc tpe no-
uissimo Auic et Aueois i° colliget ca° de si-
gnis complexionis totius neqz ab hac despicias
que in hoc meo libro reperies si ipa in alys reper-
ta pluries naqz cribrat homo idem unu mo-
diu sabuli ut unica margaritham reperiat
huic arridet dictum Cassi ra sua epla4 valorum
dns omne scietificu qunto pfundius quatur tanto
gloriosius inuenitur Et Johannes damasc ait libros
pitoru veteru relege eoruqz secreta diligenter
distute omnem sapietem imitat De 3° loquitur
G. 3° de vtutibus nalibus 3° ca° dns Dextror
omnes audictes libros meos ulla inuestigacoz
dimitte quo° facitur qui sophistica inuectoz re-
quirunt hi enim inuecto no generat nisi bellu atz
litem rabiosum s3 cqultat studiu suu ad inda-
gacoem vitatis vtuti pemetez studiu sequitur eternis
sectantes, Redditur quarto et vltimo me°lus scia
sup omnes alias gloriosius extollenda ex pte sue
cause final ex. ppter tria, Primu e lucri copiosa
acquisitio, 2m honoris extz amicoz iocunda
adeptio, 3m amine vetimata ac pfecta felici-
tatis De pmo loquitur Auic p° cani fen pmo
ca° 1° Vbi e aut bonu ut no sit plurimum huius
scie aput vnuqueqa et in eius memoria
gsistat qui no° huius scie nominari seu p
ea in lucrari desiderant De secundo loquitur
ypo pmo pnosticoz pmo ca°, Omnis q me°ne
artis studio seu gloriam seu delectabilem amicoz
desiderat copia etc. De tcio loquitur G. p°o de sani-
tatis ingenio dns Cui vr curac aiaz pmo
cur et corpus cu difficultate organico nullus
dubitz architectonica deferturs, Ad qua felici-
tatem ut pducamur oroz Aueois 7° colliget
finali ca° poitaz deuotis metibus offeramus
dicetes, et deus nos gseruat pueniet ad ultimaz
felicitatez que btitudo sempiterna appellatur
+ 9 Proinia ppter malicia vulgarium et mali-
gnitatez medicoz litz pitoru et per-
fectoru scia me°ne simul cu medico
sepe ludisicant et potius apud ydiotas me° va-
ne glas qz vtutes reputatur Ad respicies Cassi
sexto libro variaz eplaz dicebat hoc maliu q.
natur e in pectoribus humanis radicatu ut qui
nesciat artes no honoret artifices, ppositu est
pntis cali cautelas inueniet quibus pitoz me-
dicoz infamia tollitur et eoz vita immacula-
bilis gsumatur Ignaros naqz pnt erudire no
cupio cu de ipis scdat medicoz princeps ° de se-
ad glancone medice quibus curas si cazegrimis
ignoras, si enim nescias an morbus sit piculosus
necne quo nd nisi temere facis. et si quis a te cu-
ratus euasit no tu inueniet s3 fortune e Et pmo
de crisi xiij ca° dicebat. et si tu no cognoscas ho-
ram pnitem egrimis et quata sit ppinquitas ul

elongacio a statu no euacuabis cum lede egrum
nocumento magno in regimine diete plus ul
minus dando qz oportz cu ad hoc tpus vniusa-
lis limites dictato, et no erit dra inter te z im
qui nichil nouit de me°na Et Johes eben me-
sue in suis de appatis pmo ca° medice qui
corporis cura geris auxiliari ne diferas semel
naqz pcunti nullu amplius sub e remediu
Dicamus igitur cautelas 10 nuo, quaz pma e
de aggressu noui me°ci ad practicaz cu igitur inp
exierit et inexptus sit varicatis gsuetudinuz
et complexionu et regionu et initiato morbo-
ru cu eoz caus. no sit pceps ad opus. neqz e-
grum quecuqz in sui custodia recipiat neqz o-
bus salutez pmittat Et pmo pusillaius sa-
lubres egmes ad se trahat neqz de solario insistet
importune sic qz degat potius expensas mo-
derando cum lucru a curado donet in experiencia
radicet et eius gliam fama pdicet pplaris,
quia cautius e gradatu ascende. cum cito stan-
detez ad pupitu festinare Et hanc experiene
nitatez sns Johannes Damascenus in libro
suoz valoz simonu ait, nulli me°co etiaz
studiosissimo credendu e nisi etate gpbato.
Secuda cautela e de conditionibus circa egz
obsuandis Cu igitur me°cus pmu accesserit ad
egrotum salute ei inuiet vultu hilari deinde
sibi considens pncipiu egrimis scdm die et hoz
pquirat et qual antecessit dieta 2m obsuatoz
sex rez no naliu et si qs fecit ppe qd pt tlis
morbus euenisset et si gsueuit tli morbo
tis tribus egrotare et qua horaz gsueuit
exacbari et qua mitigari et p quales modos
assuetus sit egmes terminac aut p fluxu ventris
sudore vomitu fluxu sanguinis narium men-
strua emoroidas scabie aut p flebotomiaz ul far-
macia sollicitus pquirat Deinde dispositones
singuloz membroz corporis articulatim inue-
stigz Et pmo de membris aialibus utpu-
ta an assint vigilie subeth sompnia tri-
bilia dolor capitis tinnitus vertigo z similia
Scdo de membris spualibus utpote si insit
tussis et an sit sicca diffical cu punctura lateris
et anhelitu anxio et caumate circa pectus
et an sentiat. uel quidam sensit cattarros p
guttur descedentes raucedine et sputi grossi-
iminetz ps sompnu inducetes, et an sit eius
spus ordinatus ul suspirys intercisus z silia
Tercio de membris nalibus utputa si assit
pstraco appetitus. amaritudo oris. sitis. fluxus
ventris. uel stipticitas. ypocondrioz leuitas.
inflatio. mollicies corporis et extremoz equal
caliditas uel inequalis. lateris flexibilitas.
Vomitus. nausea. vrine retencio uel exube-
rancia ardor vrine dolor articuloz. labor
spontaneus musculoz qui sut in ambitu to-
tius corporis et similia, Ex his naqz omnibus

digitur ut dicas pulsus et conditiones urine et
egestionis et sputi plenius diiudicet et cognoscat. Tu igitur vultu maturo et deliberatione
solliciata pulsum utriusque brachii quatuor suis
digitis decenter extensis sufficienti tempore contingat
eius notans differentias secundum longum et latum
parvum et magnum forte et debilem durum et mollem
rarum et spissum velocem et tardum ordinatum et inordinatum. Tu non saris neque cum
spiciens sed oculos in terram vel egri faciem prudenter
defigens. Ex hiis namque utilitatem percipies et sibi
egrum ad se trahes. Deinde solerter ad urinam procedas in loco luminoso que radiis solares non tangat quereres qua hora noctis fuit
projecta et an fuit corrupta et post hec rectificata
et consideras eius dictas secundum substantiam utputa
an subtilis aut grossa, an perspicua aut turbulenta. Et secundum quantitatem utputa an exuberans aut diminuta respectu potus et secundum
qualitatem utputa an citrina aut rubea an
glauca aut karopes et similia, et secundum contenta
utputa an sit ipostasis alba levis equalis
pirammidalis aut nebula pendens aut spuma aut granum natans aut flecma aut scabies
in fundo residens seu arena vel pillus vel
fila spermatica. Neque illa hora negligas de
renum et vesice dispositione perquirere utputa si
ne circa alkatum vel sumen dolores sentiat
ne renum vel vesice vicio capiatur attribuens epati vel renibus quod ipsorum est et econverso. Deinde gradatim ad egestiones tendas earum substantiam colorem
et quantitatem et hora exeundi distancies similiter.
Quibus omnibus ordinate pertractatis si sciveris eo
in arte medicine potes infirmo passionem et causam
passionis aliqualiter declarare ita ut se per te
magis quam per seipsum cognoscat quare te admirans sapientem et excellentem reputabit et
firmabitur in te fides sua et confortabit virtus
et surget contra morbum subito cum effectu vel gradatim cum melioratione de die in diem et sanabitur perfecte iuxta illud G. in commento primi prognosticorum
Medicus inquit optimus est qui plures sanat.
plures autem sanat in quo plures confidunt, et illud
dicitur in tactu suis plus valet confidencia egri
de medico quam medicus cum suis omnibus instrumentis.
Tercia est de processu ad actum curatiuum. Quamdiu
ergo medicus causam morbi perfecte non cognoverit medicinas non ministrat sed cum dicta temperata et blandicijs egrum suspendat iuxta illud Aui. primo
canonis fen quarta primo capitulo circa finem. Cum autem ignoras
que sit egritudo relinque eam nature et non
festines quia aut natura superabit egritudinem aut ipsam
manifestabit. Postquam autem causam cognoveris ad
actum curatiuum procedas cum ordinatione diete et administratione medicine convenientis. Dicta autem si aliquo possibile fuit fiat in cibus et potibus et
homo sumendi secundum appetitum et consuetudinem
infirmi iuxta illud ypo. secunda particula afforismorum Paru
deterior cibus et potus delectabilior vero melioribus
quidem indelectabilibus preferendus est, et ibidem ex multo tempore consueta etc. morbum tamen et eius causam
et horam exacerbacionis vel status universalis
nullatenus pretermittat. Medicina vero si possibile
fuit sint potius tibi medicines quam medicine forme
quia nimis per eas natura terebitur. Et si non sufficit
procedat ad curas a lenioribus gradatim incipiens et ad fortiores paulatim necessitate cogente transcendens, quia hic est ordo sapientie ut dicit
mesue, et magis pertinus quam primitus administret solutivas aut medicinas quamplus temperati et imparum usui differat, et si necessitas imparum ingruerit ipsis consolativas et rectificativas in virtute et sapore permittet dosim eius pesando in se et respectu compositi corporis, quod si potest
per relationem infirmi utputa quia forte frequenter
ipsas consumpsit et sit facile vel difficile solubile congruit, quod si non ita se res habeat, facere
oportet quod circa quod licet plurimum facile solvunt scilicet
rara macilenta que vero difficulter sunt plethorica solida crassa per naturam, humores etiam educendos considerat quia colera est facile educibilis
melancolia difficilis, flecma medio modo se habet, similiter
quid sepe educatur per vomitum et precipue in estate
et corpore consueto vel vomitu, melancolia vero
nequaquam grossitie prohibente, flecma vero per contrarium quod prius educi requirat considerat igitur regione per
qua natura educat spontanee et illinc eciam
educat partem iuxta illud ypo. prima particula,
utrumque natura recepit etc. medicinis vero opiatis et stupefactivis nequaquam utatur nisi extrema necessitate cogente utputa si dolor vel insompnietas
egrum ad destructionem perduxerit ut docet G. xiiii de
ingenio sanitatis tunc utatur eis potius per
exterius quam per interius et si per interius potius per
inferius et si per superius potius versus diem atque
vigilias quam noctem et sompnum ne fugiditas per ipsam ultime necque ipsis aliquo
utatur nisi consolatis cum suis curatis. Quarta
est de processu ad actum prognosticum. Considerent
medicus tenorem virtutis et bonitatem vel maliciam signorum cum ipsorum modo, et diligenter
trutinet que quibus prevaleant in fortitudine
et multitudine et si post hec certa videat signa
salutis vel mortis eciam quid et determinatum
pronunciet quia non nunquam laudabile. Neque artificiosum est periculosa morte predicere, quam salvando
vitam spondere tunc quod ab ipso fugiat neque auxilia ultimus inutilia conferat ne ars medicine
eludificetur et dicit G. de ingenio sanitatis
calo etc. quia mortuum solis prognosticis sunt
relinquendi ut dicit in commento illius anphorismi prime particule quam in statu est egritudo etc. Si autem
dubius fuit in sermone suspendat amicos
et astantes cum amphibolosio sermone dubius, oportet

De opiatis

cautela

ne expectare plura signa vel diem septimum
vel alium diem creticum. Et si adhuc dubius fuerit
urina magis applanet dicens videtur mihi quod stantibus
signis presentibus visis neque mutata virtute egri
ad decimum sanabitur quod vel morietur aliter. Et si
magis importune affines egri medico insiste-
rent sit magis pronus ad mortem infirmi
quam ad sanitatem pronunciandam quia si eger
saluus evaserit gratia fiet medico, si in autem non
incusabitur de morte. et qualitercumque res se ha-
buerit non debet medicus infirmo dicere nisi de vita
et salute ne forte terrorem incurrens virtutem
egri prosternat. Quinta est de astantibus infor-
mandis. debet ergo medicus omnino ordinare de in-
dustrioso famuli sollicito astante qui dieta et
medicinas quemadmodum et decenter sit prescriptum
sibi hora prefixa administret qui referre sciat
qua hora eger dormire cepit vel expergefactus
sit et qualiter in sompno se habuerit quoad os et
oculos et modum decubitus et an cum terrore
vel tremore evigilauit an post sompnum le-
uius sensit et an eger sit obediens an illu-
sor medicorum quia ut dicit ypocras. Oportet non solum
seipsum prebere que oportet facientem sed et egrotantem
et astantes et ea que extrinsecus sunt. Item expe-
sas et cautela ab intendo tali vel expulsione
ut sit tibus ultra modum familiaris sive sit
consanguinei pacientis sive non immo potius ex-
tra ipsos teneat se ut sapiens et magister quoniam
doctus vel amicos alterius ars ludificatur et lucrum
sanacium abiret. Sexta de medico scilicet in cura
sibi socio. si igitur habeas consocium lateralem cura-
tionis te ad eum habeas de morbo et cum eo
consiliens in camera seorsum non in infirmi et
amicorum presencia ne si forte ab ipso dissentias pro-
rium vel rixam generans te vel tua facta illu-
das. Si vero persona sit placabilis magis eliges
utilitatem quam gloriam ipsum aput egrum et eius ami-
cos commenda sicque mutuum capiens ambo
simul vos esse in cura sollicitos ac largo mu-
ne imitaendos neruos prudentes conditorum
abhorrentes plenarie demonstratis. Si vero effu-
eris et elatus fuerit tibique detrahens erga ipsum
similiter te habeas quia sic ars deluditur arte
et conare ut post eius recessum ab egro in-
trans et decordinacione tibi et potus interroges
et si potes racionabiliter eius consilia refutes. Si vero
ydiota vel ignarus fuerit erga ipsum non tan-
quam socium sed subditum vel ut ad discipulum te
geras non habet sibi in gloriam redundare talem
nisi forte se humilem exhibeat et te aput
omnes reuerendet tunc nonnumquam in eo aqua su-
perficialia consilia eius reseranda sed subtili-
bus et arduis in corde tuo conclusis. Septima
de apotecario eligendo. Prouideat sibi quisque me-
dicus appotecarium in arte sua peritum humilem
et fidelem ne forte apparatum medicine retardans
vel eius substanciam permutans vel pondus eius
diminuens vel eius retencionem et bonitatem falsi-
ficans te et tuam artem illudat et ipse in menis
laxatiuis. Unde consulo ut medicinas laxa-
tivas quibus medicus per se habeat quam ab alio reci-
piat cum in eis sit maior timor et in gloria me-
dicorum. Octaua de consiliis porrigendis
fortuitu occurrentibus. Cum quis igitur ad te venerit
in domo vel in platea consilium petens urinam
deferens non sis pronus ad consilium exhibendum
sed primo conditionem persone considera et consilium quod
petit. Deinde urinam formidanter recipe pru-
dens ne sit acetum vel liquor aliquis vel u-
rina subiungat quibus frequenter illudunt
medica, et si nichil horum affuerit consilium exhibe.
Si vero unum ex ipsis videris eos protervo vultu
repellas. Consueverunt namque vetule de be-
neficio vel impregnacione vel aborsu vel me-
struorum prouocatione versus consilium petere ipsis tamen
omnino talia sunt deneganda penitus, et
cum urinam inspexeris oculos et linguam cohi-
be et intentum litem sollicitum pretende neque de
urine iudicio unde doceat quantum ad sexum
etatem pulmonemque pacientis et similia
singillatim investiges. Aliter in urine signis
decipieris cauendum urinam secundum colorem et substanciam
super diuersas passiones ymmo quisque contrarias iu-
dicare. Signa ergo per distinguenda a narracione
dicentis sunt comparanda quia respiciens Johannes
damascenus ait in libro suo sermonum diuisorum glo-
riosum superbia et ad urinale multiloquii
si sapiens contempnas neque te egrum per sin-
gula interrogare pudeat urina namque nisi
morbus inter vedes exiit fallax est nuncius.
Nona de solario petendo. cum igitur medicus
ad perfectam experienciam et vulgarem peruenerit
famam non veniat ad egrum aliquem omnino
nisi rogatus et de solario certificatus nisi for-
te egrotans sit inimicus et specialis notus vel
amicus. Alia si venis non rogatus deperit
egri fides in te. Estimat namque te ignarum
vel suspectum alias ad sui curam te primitus
vocasset. neque sis contentus solario pusil-
lo magna quippe sunt confert sollicitudinem
turpe stercorum sputi et urine visitacionem
et deinde delectabit sanitatis reparator ac in
te redemptor de qua penitus desperauerat ma-
gna et condigna decent emolimenta forte
nisi laborans sit persona pauper et miserabi-
lis cum qua misericorditer est agendum via sanctorum
salute curante pauli Cosme Damiani me-
dicorum sublimium fideliter assequendo. Si vero
de primo gratum egri consperis post eius mortem
non nisi vituperia recipies quem si saluare
contingat tibi vultum dyani perfugio et dulcia
pretendet quemadmodum in tui primitiua vocatione
et auxilii devota imploracione vultum angelicum

deinde in sui resumptione vultu humani puitat
Dei ma de gustudine meta cu extraneis quibus-
cumque vis status et spe tue facultatis reuerentia
exhibeas familiarem tam religiosis quam secula-
ribus gaudiosum ac venustis actibus quiuiedo
ut uidua similiter et pstiua comede superstas
vulgaribus vero neque familiarem neque elatum te
offeras ne te nimia familiaritate contempnat
uel superflua seueritate deuitet, vestibus et ge-
stibus honestatem diligas non pompam
litium et dissensionum partes fugias, et ad concor-
dandum et vniendum te posse interponas, vul-
gi laudes ne cupias, laudat namque vituperium
et obprobrijs refertum, dignos vituperans et detur-
pans ipse quos ait Seneca volo honorari non nisi
a sapientibus notis et honestis, quod enim quis
prestare potest quo penitus est nudatus, reuerenti-
as in sibi exhibitas cum pedes uel eques per
ciuitatem gressus suos direxit non spernat vni-
cuique iuxta gradum honoris dumtaxat generis pru-
dencie uel etatis risum beniuolum porrigendo

+ a Actus meta erga corpus humani sextu-
plex est primus conseruatiuus omnium prin-
cipium quia in respectu obiecti nobilissimi
sanitatis scilicet presentis quod temperies ad iustitiam
uel per se id ab auctoribus nuncupatur Secundus
reductiuus psyca sublimior qui est respectu sa-
nitatis deficientis quia vnumquodque corpus distem-
peratum indiget sibi propria sanitate. Tercius pre-
seruatiuus psyca nobilior qui est respectu egri-
tudinis scilicet future. Quartus curatiuus
omnium maxime necessarius qui est respectu egritudinis presen-
tis. Quintus pronosticus circa futurum salutem
uel periculum prenoscendam per artem in omni passione
qui est omnium gloriosissimus ac famosus Sex-
tus resumptiuus omnium posterius qui est re-
spectu salutis habite post fortem desperationem, ex
quibus conspicere possumus medicinam sanam in
omnibus corporibus in omnibus locis atque tempori-
bus necessario fore consulendam. Et ideo dicebat medicorum
princeps in regimini tractatu de causis circa principium
Si enim esset simplex et immutabile natura in corpus et semper
maneret optima compositio nichil indigeret arte
constituere ipsum, quoniam non immutatur corrumpitur et
conuertitur non seruans quam habebat et propter hoc consistentia
et in hoc curatore indiget, et primo de regimine sani-
tatis ait nequaquam quidem est reprehensibile corpus
temperatum uel si esset est ad ictum oculi Sed ut ait
medicine consilia non quemadmodum textorum uel
edificatorum necessaria sed quemadmodum agricolarum et
nautarum probabilia, propter quod ait Auicenna primo
et septimo colliget, finis huius artis non est
ad sanandum sed ad sanandum illud quod potest fieri et qua-
litate conueniente et tempore conueniente Et psyca
debet expectari finis sicut est in arte nautarum
et regimine exercituum Et Galienus in xiiijo de ingenio
sanitatis, ars medicine et medicus non sunt principales

causa sanitatis quia sanitate non absque medico
corporis facere potest sed cum quadam conuenientia quod expo-
nens in regimini ait, omnium quidem horum operatur natura
medicus vero minister Et ypocras primo pronosticorum
Et minus omnes nunc curare possit quod si posset
non iam futurum preuisor sed diuinus potius melior
reputaretur. Et psyca primo rethorice dicebat non
est optimus corrigitiuus qui facit optimos cal-
ceos sed ut contingit qui saltem de existentibus melius
obmittit, scriptum itaque de arte curatiua et pro-
stitia primitus diximus ea de arte conseruatiua
preseruatiua reductiua ac prouisiua quod ad sanitatis
regimine demonstrari pertinet Consilia itaque sanitas
quatuor modis perficitur primus quorum est per dicta
regularum et habent in tractatu ponemus, secundus
vero per consuetudinis bone obseruantia et prauarum
correctionem quam in empiricis ponemus Tercius
per regularum generalium noticiam quam in canone
scribemus Quartus per extremis fiende cautela quam
in pronosticis subiungemus

+ m Methadus consistit in regimine diete die-
ta aut in debito usu sex rerum non
naturalium que sunt cibus potus inanitio
et repletio sompnus et vigilie motus et quies
aer nos continens et anime passiones de quibus
per ordinem dicemus Regimen cibi sex perficitur
modis qui sunt substantia quantitas qualitas consuetu-
do tempus et ordo Substantia quippe ciborum debet esse que ge-
neret chilum temperatum uel circa illud ut sunt caro
pullorum perdicum fasianorum omnium auium siluestrium non
aquaticarum et caro edorum saltatiuum agnorum anima-
lium castratorum pinguium vitulorum lactentium
boum nondum arancum porcellorum vnius uel duorum
annorum capolorum iuuenum pinguium porcorum silue-
strium Et de leguminibus cicera fracta uel pisa
et aqua eorum proprie de seminibus risi frumentum farrum
farina auene panis triticeus bene coctus bene
fermentatus bene salsus collectus tempore sereno munde
conseruatus non corruptus Et de herbis borago spi-
nacie blita, petrosilium atriplex lactuca endiuia
Et de fructibus ficus vue mature ante prandium
et pira et castanea assa post cibum De piscibus
lucius et omnes pisces marini durarum carnium
non viscosarum neque fetidarum uel non marini acci-
petrini id est de unda arenosa petrosa aqua
capti habentes carnes solidas et frangibiles
sapidas et squamosas et presertim assi super prunas
uel elixi conditi cum sinapi pipere croco zinzi-
bere et alijs speciebus corrigentibus eorum fecaliatem
Et de lacticiniis lac capre uel asine ut vacce
bene paste cum bonis herbis et feno et presertim super-
ante cibum in stomacho mundo positum uel cum zuccaro
uel melle uel mica panis et caseus recens
uel quasi recens ex bono lacte artificiose confectus
Et de ouis, oua gallinarum sanarum recentia par-
uula oblonga sorbilla. Quantitas ciborum esse
debet que satisfaciat nature et non appetitui nature stomachi

calidus appetit minus quam oportet. frigidus plus quam
oportet. temperatus autem tantum appetit quantum bene digerere
potest ut dicit G. in tegni capitulo de signis stomachi
De qua mensura ciborum loquens Avicenna primo
canonis fen 3a capitulo de regimine cibi et potus ait
Ex cibo itaque nullus est repletus non ut sit lo-
cus superfluus in stomacho et ab eo tolerabilius
est reliquias desiderii adhuc in anima remanentibus
nec ut eius. hec enim fames reliquie post horam parvam
destruitur sed quando os stomachi corrugatum fuerit
super cibum Quantitas autem discreta esse debet ut
minus sensibiliorum ciborum non excedat. quia in mul-
titudine ciborum et per se extragenerorum neque per arti-
ficium coctorum bene contemperatorum necessario sit ine-
qualis ipsorum digestio in stomacho. quorum vel tortus
existens cibum habet crudum post se ut expectans eius
digestionem adurentur Cum digestio non sit alterato
quecumque facta a calore naturali sed determinata certo ter-
mino. propter quod ait Avicenna ibidem Et nil quidem
est deterius quam diversa nutrimenta simul adiungere
et tamen hec in comedendo tempus prolongare Cum enim
postremum nutriens advenit primum iam magis di-
gestum nutrientis ergo partes in digerendo non similantur
Qualitas ciborum debet esse in contrarie quidem facta sit
et yeme actu et virtute calida. in contrarie vero
calida vel estate actu et virtute frigida In me-
diis autem temperata quando omnibus complexio sive sit
distemperata sive temperata conservatur per similia in suo
excellentia in gradu sed rectificatur per contraria in forma
similia in gradu si fiant usu moderato Consue-
tudo propterea est servanda in cibo. quia ut dicit
Ypo. 2a particula amphorismorum. paulo deterior cibus
delectabilior vero etc. et ibidem ex multo tempore con-
sueta etc. Et Avicenna capitulo preallegato ait oportet
propterea te scire quod nutriens melius est quod me-
lius sapit. propterea quod stomachus et virtus retentiva
vehementer ipsi applicatur cum bone fuerit substantie.
hec autem addidit insinuans quod consuetudo ad malum
cibum est gradatim abicienda non subito quia re-
pentinas mutationes non sustinet natura ut dicit G.
in tegni. insuper ista abiectio consuetudinis
non debet fieri nisi tempore sanitatis. quia in cura
egritudinis cuiuslibet omnis consuetudo est tollerenda
cum sit prime basis et fundamentum nature ut dicit
G. 1o de ingenio sanitatis. assignans causam
ibidem quia si tempore egritudinis consuetudine muta-
verimus quoque ledes naturam triplicat. primo per egritudinem
2o per medicine exhibitorum. et 3o per delectabilium
ablatorum quare natura non sufficiens finaliter succumbet
Et Avicenna primo colliget ait Consuetudo est altera
natura. quoniam consuetudo est eorum que ut sepe. natura vero est
eorum que ut semper. sepe autem et semper valde sunt
sibi invicem propinqua Tempus anni est in cibo
diligenter observandum. quoniam in yeme est multos
cibos simul sumendos quia ventres yeme et
vere callidissimi sunt natura propter antiperistasim et
ideo tunc natura multos sufferre potest labores et cibi

grossi tunc sunt sumendi sed raro secundum minus quoniam tunc
pauce fuerit a calore resolutiones In vere autem parum
et raro est comedendum quoniam precessit per totam yemem
multarum superfluitatum collectio et hoc tempus bonitate
sue complexionis omnem materiam expellit et omnem egritudinem
manifestat In estate vero comedendum est sepe scilicet
bis vel ter in die sed parum pluries et de cibis
subtilibus de facili digestionibus quoniam tunc calor
naturalis est debilis et resolutio plurima In autu-
pno vero plus pluries est de cibo sumendum sed rarius
secundum minus et est maxime insistendum illo tempore in
usu bonorum et laudabilium ciborum quoniam tunc naturalis
calor debilitatus est plurimum per estatem preteritam et
per maliciam complexionis aeris presentem et cavendum
est a fructibus quia reddunt chilum putrescen-
tem illo tempore licet in estate quandoque comedi possunt
prima et cerusa ad reprimendum calorem et propter
hoc omnem cibum Tempus etiam etatis est observandum
quoniam pueri et qui crescunt sunt dietandi dieta
yemis in toto sed non in discreto quia multum
et sepe debent sumere cibum Debent iuvenes et viri
perfecti dieta yemis omnino cum calor naturalis ipso-
rum sit in ultimo fortitudinis et corpus appone
non indigebat ampliori Senes vero dieta ver-
nali sunt regendi Decrepiti dieta estivali in
quanto et discreto. sed autupnali in ciborum substantia
sumendorum Tempus preterea considerandum est
quoniam ut ait Avicenna 3o canonis fen xiiiio capitulo
de descensione cibi a stomacho. corpus temperatum
debet temporibus naturalibus sumere cibum infra duos dies
naturales ut utriusque tunc refectionum cedat numerus
16 horarum naturalium quod est commune tempus motus dige-
stionis et evacuationis superfluitatum permaxi-
lis homines nostri temporis communiter bis in die su-
mat in prandio videlicet et in cena quod propter consuetu-
dine antiquatam non valde vituperabile est tene-
dum quoniam et apud homines regiminis veteres te-
pus prime digestionis non est unum. sed apud
quosdam est duarum horarum. apud aliquos quatuor
vel 6 secundum diversitate complexionis stomachi et
ciborum in quanto et quali. sed omni tempore conandum
est ut estate cibum sumat horis diei magis
frigidis et locis frigidis arte ut natura In ye-
me vero contrario modo In vere et autupno non in
medio preditorum Ordo etiam in cibo est atten-
dendus nam si stomachus fuerit temperatus et tempus
anni temperatum tunc non debet in stomacho co-
mitto cibi diversarum substantiarum sed omogenei in
substantia et temperati in complexione qui sunt supradicti ne
fiat ipsorum inequalis digestio Si vero stomachus
sit calidus colericus natura debet cibus grossus
premitti subtili. quia cum melior digestio
et maior calor sit in fundo stomachi sit
melior appetitus et sensacio fit in ore eius
adurentur forte quod subtile antequam digeretur
quod grossum quare si subtile premissum fuerit
egrediet pilezon post sui digestionem et debet in

grossius paulatim ipse qd ait G. primo alimentorum de stomacho calido quia melius digerit carnes bouinas qz pisces petrosos quia adurit subtilia. sed cpate decoquit grossa. Si vero stomachus sit frigidus na. pcedat cotrario. si aut sit siccus et stipticus nat. pmittat cotrario lubrica sapius Si vero humidus et fluens fiat cotrario. Si vero famelicus et excitatus. pmittat grossa subtilioribus ne forte corrugatus velocit sup subtili respuat grossum. Si aut sit fastidiosus et ocio gaudens fiat cotrario. Uerum aut tamen dum omnem stomacho a sumptione ciborum diuersorum in sba qui diuersis digerunt tpibus et difficilioribus elaborant gradibus caloris. sit igitur in eorum mixtione plus nociuum qm iuuatiuum

Utrum aut maior cibus sit sumendus in prandio vel cena. scribemus copiose calo de diminutione et corruptione digestionis in stomacho per agrasso de cancre. Potus etiam regulatur in sua quantitate qualitate et ordinatione. Communiter tam hic ponemus pt illit dicenda. qd conueniens e omni stomacho et omni corpori conseruare volenti ppriam sanitatem ut potu primatium que hora comestionis assistunt pcia in initiis plurimas a pricipio comestionis usque in fine ne forte potus plurimum simul sumptus cibum fluctuare faciat et p commixtionem bonam phibeat et calorem stomachi deiciat. et hic potus qualis est ut in pricipio comestionis sit vini puri clari potens in confortatione digestionis. sed in medio sit limphatum parum gratia melioris commixtionis. quia talis potus erit calidus ratione vini et subtilis substantie ratione aque que duo maxime conferunt. in fine vero sit vini limphatum usque ad medium vel p se rat potum vel aqua pura ne fumus sursum caput perciat. et id expertum e qd magnus unus haustus aque frigide post crapulam sumptus aut tollit aut diminuit ebrietatem. et hec sufficiunt de primo regimine non naturali. Dicamus igitur de 2a que e inanitio et repletio. Unde sciendum qd petitum est stomacho famelico cibum denegare et fastidioso repleto cibum offerre. ut dicit Auicenna primi can fen 3a c. de regimine cibi et potus. Primum namque stomachum malis replet humoribus 2m vero plectoriam opilationem putredinem apostemata et lepram induat. Quicumque igitur diligit custodire sanitatem surgat omni mane hora determinata consueta et uniformi postque sompnum et digestionem compleuit perfecte. Deinde tamen dilat ad expulsionem superfluitatum prime et secunde digestionis stans erectus et fixus in eodem loco donec ipsa grauitate deorsum tendat. postea caput diligenter fricet et pectine vel digitis ut pori capitis aperiantur et vapores exalent. postea cauetur ad sitatum et sternutatorum per se vel partem si reuma senserit. postea exercitetur gradatim a motu debili ad fortem redeundo ad debilem. et tamdiu huiusmodi motum continuet donec aliqualem sentiat crepit lassitudinem vel sudorem et balnea et conferret. Et in sole ambulet et in ieiunio post hoc quiescat in loco temperato vel ugete ad frigidum donec calor naturalis vniatur et fumi sensit et saliua subtiliari crepit tunc illico cibum perditum capiat sine mora. Post comestionem vero non exercitetur ut plurimum dicit neque sub sole habitet vel estu ne cerebrum vaporibus repleatur. et idem ordo seruandus e etiam ante cenam. De 3a re non naturali que e sompnus et vigilie sciendum qd tempore yemali usque 2o prius omnis sompnus diurnus et vigilie nocturne fuerat viciosa. nunquam tamen si a mane usque ad horam 3am diei se tenuerit pcunit fuisse in sanitate optimum. Tempore aut G. ut dicit ibidem in commento consuetudo prima prius et magistrum crepit canonem violare. Tempore aut moderno ut ait Auicenna c. de regimine cibi et potus non omnis sompnus diurnus e vituperandus et ipse si in eo quinque conditiones obseruentur Prima ut sit consuetus 2a ut sit non illico sup cibum 3a ut non sit capite depresso. 4ta ut non sit longus. 5ta ut non fiat ab ipso stupida et repentina experrectio sed mora. In omni aut sompno cont ut fiat in loco non calido vaporoso sed temperato vel parum frigido. corpus tamen perfecte cooperiatur pannis calidis plurimis ut calor naturalis redire ad interiora non formidet neque membra exteriora mortificentur quia in his duobus maxime consistit bonitas tempore digestionis scilicet stomachi epatis et membrorum. Quarta res non naturalis que est motus et quies etiam e regenda ut ante cibum omnem et post euacuatorem omnium superfluitatum fiant exercitia fortia predicta. Post cibum vero illico conuenit vel quiescere sedendo vel erigi stando vel moueri paulatim breui tempore deambulando ut motus non sufficiat ad cibi conquassationem sed eius sed eius in fundo stomachi locationem primum namque sitim angustiam et indigestionem inducit. 2m vero labia extremitates oris os stomachi corrugat et digestionem confortat. Et si contingat itinerem pficiscendi pedes vel eques totam dietam vel ita illud in ieiunio pficiat. neque hospitatus illico cibum vel potum capiat nisi postque quieuit et calor ad interiora redierit tunc cibum parum recipiat et si inde e vltius pgredi sompnum breuem sup cibum dormiet antequam iter arripiet ne cibus grossius in stomacho corrumpatur. Optima namque digestio fit sompno et quiete ut dicit G. 1o de ingenio sanitatis c. de cura stomachi siti et licet post exercitium vel vigilias pimpetus fames superueniat hoc non e mirum. vel ipse cibi descensum a stomacho ad intestina vel membrorum resolutionem vel ipsa oris stomachi acuitatem que sompno non contingit De quinta re que e qualitas aeris contingentibus inde dicimus qd omni opera custodiendum est ab aere

pestilenciali ne forte epidimiam uel lepram inducat. Rectificetur igitur tunc suffumigio storacis sicce uel thuris et pillulis que de aloe que dicentur libro secundo capitulo de febre pestilenciali et obstructione domus et tamen a uentis meridionalibus uel occidentalibus et eorum euitatione et apertione ad plagam orientalem et septemtrionalem et cautela a communione leprosorum scabiosorum obtalmicorum epidimicorum et omnium pacientium morbos contagiosos plaudes. et si aer sit frigidus rectificetur tunc igne si calidus tunc roratione aque uel aqua rosarum et stramento ro. nenu. for. viol. et salicum. si siccus cum viol. gladiola mirtus foliis salicis uel ppti uel uit. si humidus cum suffumigio xiloaloes uel alipta muscata et utatur post intus electuariis calidis uel frigidis prout oportet et uestiatur vestibus calidis laneis mollibus uel lineis et sericis subtilibus prout exigit necessitas postulat. De aere namque dicit commentator Halii super tegni quod ipse est inter ceteras res non naturales perpetua ex eo quod et ambit et ingreditur corpus nostrum et membrum nobilissimum quod est cor neque ab eius qualitate possumus vnica hora separari propter necessitatem anhelandi quare in eius custodia et rectificatione est plurimum sollicitandum.

De sexta et ultima re non naturali que est anime passiones est sciendum quod conuenit in regimine sanitatis gaudio et leticia perfrui quoniam animam fortificat spiritus subtiles et sanguinem laudabilem generando et ideo oportet uti uestibus ornatis exuuiis ... anulis nobilibus sonis musicis conuiuiis et omnibus gaudiosis quoniam timor et tristicia et sollicitudo assidua mentem deiciunt sanguinem grossum frigidum ... spiritus tetros et caliginosos generant calorem mortificat humores intingat et ... conficiat. Reperiuntur aliqua que preter hominum consuetudinem plurimum videntur conferre regimini sanitatis de quibus nunc dicamus.

Si igitur sanitatis conseruator quamuis propter errorem regiminis purgatione indiguerit tunc ab anno etatis sue 16° usque 60 ... illud potius ipsis medicinis uti sicut omni tempore anni uel ante tempus etatis predicte et post non est flobothomandus neque farmacandus nisi necessitas magna precipiat et robur virtutis et carnositas corporis ad ipsum concedant prout dicit Auerois 1° collet de Abenzoar medico peritissimo qui flobothomans filium suum synochum pacientem cum esset 3 annorum et ipsum a morte liberauit. Si igitur sanguis indigeat euacuatione fiat cum flobotomia. Si colera fiat cum ʒ i uel ii reubarbari optimi puluerizati et incorporati cum ʒ iiii uel quinque aque decoctionis prunorum dactilorum actu calide in aurora uel ante diem. Si flegma fiat cum medicina debili que fit maxime leuis et nobilis quo sepius in operando uti intendimus quod sic fit Recipe turbit albi electi et mundati ʒ i uel ʒ i et ʒ ss zinziberis ʒ ... ʒ ii fiat puluis ex ipsis qui detur totus ante diem cum aqua calida et differatur cibus post ipsum quia est tarde solucionis et si uis acuere adde hermodactilorum ʒ i uel ʒ ss. Si melancolia fiat cum medicina de sene que Recipe sene ʒ v tamarindorum ʒ iii ʒ ii zuccari ʒ ss cinamomi ʒ i fiat puluis ex omnibus de quo detur ʒ i uel ii ante prandium per ii horas cum ... caprini actu calido. Si colera adusta fiat cum isto medicine que Recipe medulle cassiefistule mane tamarindorum ana ℥ ss dissoluatur in ℥ v uel vi aque prunorum et coletur et detur totum ante diem actu calidum et si noluerit omnia sumere de vino eorum ℥ i uel ℥ ii. Si autem intendis leuiter mundificare massam sanguinis sicut conueniunt homines facere in principio veris et autumpni fiat cum ista medicina de sene. Recipe thimi epithimi ana ʒ ii quinque mirabolanorum ana ʒ ss cinamomi electi ʒ i garioffilorum ʒ ss reupontici boni uel loco eius reubarbari optimi non putrefacti turbit albi electi ʒ iii ... borraginis ana ʒ ss zuccari ʒ ii fiat puluis ex omnibus et detur totus ante diem cum ℥ quatuor aque decoctionis anisi uel feniculi actu calida et differatur cibus super ipsum. Et sciatis quod medicine laxatiue non debent dari nisi prius mollificato ventre vna die uel duobus cum sirupo aliquo uel cibo lubrificato sicut sunt iura carnium pinguium et olera mollificatiua. Sciatis etiam quod non debent dari cum liquore pluuio quia dissoluit et corrumpit uirtutem medicine sed cum tali et tanto quod sufficiat ad defendendum uirtutem et vaporem medicine per membra neque dari sine omni liquore quia prohibetur eius operatio neque in hora magne famis neque forte natura super ipsis se ... et in chimum pessimum ... transmutet ... in ... scamonea in colera sene in melancolia ut dicit ... de simplicibus medicinis. Postquam medicina satis operata fuerit ... in potu haustum magnum ... tyzanne colate uel iuris pullorum et precipue galli veteris ut reliquie medicine abstergantur et stomachus et intestina abluantur. Si autem medicina exhibita non soluit uel tarda fuit omnino tunc ... regulariter non competat illa die dare medicinam aliam ut dicit ... primo ... iam in principio ... tamen conuenit operantes precauendo vituperium et infirmi errorem ebibit ℥ ss uel ʒ ii electuarii de succo rosarum laxatiui cum aqua calida quia tunc prior medicina incipiet operari cum adiutorio 2e. Si uero alicuius venter sit stipticus naturaliter uel propter errorem lubrificetur ante cibum cum suppositorio uel clistere uel cibo lubrificatiuo sicut dicemus capitulo de stipticitate ventris paragrafo de ... quoniam nil deterius est in regimine sanitatis quam retento superfluitatum in corpore que vaporantes sursum inficiunt cibum et caput replent et torsionem inducunt et tandem egritudines periculosas scilicet apostemata et febres putridas colicam ydropisim tympanitem. Sciendum est etiam quod licet commixtio diuersorum ciborum

in eadem mensa sit prohibita in regie sanit^s
tn quida peiores aliis sicut e comixtio piscis
et lactis ul vini et vinu^ sp omna oria in co-
plexioe uel in substa^ sic aut q^t an cibu sume
de electuariis calidis digor confortantibus ita
nocum eis uti ps cibu quia ipm sursu firmac
facit et rumpit digor et sic cu doloe ca-
pitis inducit. Potenius e qo calidis an cibu
et frigidis stipticis ps ipm sunt plea tor^m
varie et inenarrabiles consuetudines Con-
sueuit naq^ plurim melius digere cibos sit
diuisos qm homo genuos et sut qui declan^t
in cacumbus vulpiud et luporu Similiter plu^
sompno se recapiut illico sup cibu et alii quid
comedut quater ul plures omi die et initiut
crudu sup semidigestu et sic de multis aliis
oimbus et tn dicut se p h^t saniores et me-
lius habere iux illud G. 3° de me^tis simpli-
cibus dicat qr queda puella fuit nutrita napel-
lo neqz ex h^t moriebat^r s sibi contubentes p-
lo anhelitu interimit et alia iusquiamo et
alia fungis sive rebus aliis complexione et sta
venenosis quapropter ait Auicenna primo can
fen 3° ca^lo de regimine cibi et potus Respicias
queqz nas h^nt pprias et usus ro e consuetudinez
que sut de ro^m et h^t quid obseruadu est et oz
ut in hoc experimentu vincat ro^m Est naqz
cibus qui solz comedi in quo aliquod existit
nocumentu et e conueniencior bono no usitato
Una em queqz figura et complexio cibor cibum
sz contre et consimile ad que inuitad si volu-
tas affuit nocumetu ei faciet et impedime-
tu Gz q malas istas consuetudines subiugat ibid
ille vo in quo mala diferunt cibaria obh^t
non decipiat^r qm ps dies aliquos in ipo ma-
li confirmabuntur humores egritudines facientes et pro-
uocantes Et Constantinus ait in viatico
no gaudeat malo cibo utentes qm si in principio no
leduntur in postm peussior no euadet Cumq
igr^r ppleri ex dictis ista consuetudines an ipas obs-
uemus an innutemus ad quod inde dicendum
qr consuetudo ul e conuenies nature et tunc e omno
obsruanda ul e dissimilis et nocius et hoc
dup^r quia ul paru discrepat et tunc adhuc e
obsruanda. uel plurim recedit a na^ et h^t dup^r
qr uel e consuetata ul no. si no tunc nullo mo
est teneda si sit h^t dup^r qr ul e tor^s egro-
tantis actu et tunc itm e obsruanda qr tpe eg-
tudinis sr omnis consuetudo et omnis nalis consuetudo
contrariarum disputata penitus tolleranda usqz ad
pfectam sanitatez ud e infra latitu^ne sanit^s
et tunc e permutanda no tn subito s gradati
paru ps paru qr si no fiet in posteru penaz
no euadet sit ps delectan^s in esu carnium an-
tiquar salitar aut piscium magnorum uel
vulpium aut h^torum qm tamen lepram ul mor-
pheam incurrit intelligendo pplea qr subtior-

mena in regimine sanitatis e abstinentia i-
moderata cibi et potus assupto tu paucis
sufficiat nec appetitui vo omnia dimitta sut
pp qr accit ut in mo tpe plures occidat crapula
qm gladius Cibus naqz superflumus sui qua-
litate resiste^a caloz nalem obruit et extin-
guit et psequens corp^s facit infrigidari et
mortez nalez velocitat sui vo quantitate re-
plet uasa et appoplexia et ruptura subita
inducit sui vero sba grossa uel viscosa opi-
lat cusspiratoz phibet et p genus putridas fe-
et apoplexia generat premitosa Si quis igit^r cibi
uel potum superflue assumpserat vna die
maneat famellicus sequenti die et iii die to-
tra crapula sensit sompno utat^r posse plus
in loco oparato donec cibu digesserit qr si sompnus
ei no aduenit utat^r plurimo incessu lenti
et continuo sine quiete ul interrupte ut cibus
uel digeat^r ul ad intestina descedat et parum
boni vini bibat puri et permaneat donec
tota crapula p secessum uel cu clisteri ul suppo
euacuet neqz ps ea cibu sumat nisi redu-
cat appetitus Dicat tn auicen ca^lo de re vi-
ni et aq qr dignis e omi mense semel inebriari
potu vini plurimi quia cerebrum purgat spes mul-
tiplicat et animaz letificat qd credo intelligendo
in cor^e no utente vino sicut faciunt hispani
et omis sarraceni quia vinu no bibunt sed
in tris vino utentibus omni hora et precie
septentrionalibus illud no competit quia
repleto addetur repletoni Canon Caue^r
sanit^s custos posse ut omi tpe anni utatur
cibis puris no medicinis ni cum opus fuit pse-
uatoni Voco aut cibos qui sit altantes a core
qr pfecte vincuntur et conuertuntur pt qr omnino corpus
in eum alterat et inmutet ul cta illud sic sut ci-
bi supinati Voco aut cibos medicinales qui licet
alterent^r sicut sunt omnes cibi in qualitate aliqua
excedentes s. ua si sut calidi adurunt sanguinez
sicut saluia menta pip petrosilia apiu allea
cepe porra nasturcium urtica et similia Si
frigidi mortificant et congelat sicut lactuca
portulaca cucurbita et similia uel si sunt ma-
gis sicci insicciunt paulatim sicut fungi et
iusquiamus si humidi putrefiunt et cachexiam
inducunt Si viscosi opilant si diuretici renes
immacerat et corpus Si unctuosi supna-
tant et nausea uel fastidium inducunt Si amari
no nutriunt quia solum dulce i nutrit per se uel
permixtu ut dicit G 3° de simplicibus medicinis Si
falsi adurunt et stomachum corrodunt Si pon-
tici uel stiptici constingunt et opilant Si aceto-
si cito senescere faciunt Solis igitur utat^r cibis dul-
cibus uel nulla sibi qualitate excedentibus
uel cta illud Si aut ppt excessum alicuius
qualitatis accidit nocumentum rectificet p suum
cum dicitur Si ppt unctuosa dent^r stiptica

ut caseus pira citonia, si vero salsa dentur
aqua et acetum, si acetosa dentur mel et zuc-
carum, si viscosa dentur in cisina ut sina-
pe, si acuta dentur lactuca portulaca et similia
Item dicit Galenus de ingenio sanitatis quod omnis
dissipata complexio similiter et mala consuetudo
reducibilia sunt ad equalitatem scilicet cum suo contrario, salvis
tamen quatuor conditionibus, primo ut hoc fiat tempore sanitatis
2° ut fiat gradatim, 3° ut corpus sit sibi ipsi suf-
ficiens, pauper enim mutatio cum medicit quod hec
possunt. Quarto ut sit ociosum, melius enim est
fabro ut sit naturaliter flegmaticus quam cum patiatur
et piscatori vel fulloni ut sit colericus et aratori
ut sit densus et compactus. Item licet in pueris
et iuvene sit calor naturalis equalis in radice
et per consequens digestio eque fortis in utroque, quia tamen
in iuvene est maior siccitas propter calidum quod
depascit aliquantulum suum humidum radicale
Ideo dicit ut puer melius digerat et melius
nutriantur a cibis calidis et humidis, iuvenes
vero calidis siccis et solidis. Detur ergo pueris
lac et caseus recens et caro agnorum annua-
lium vel castratorum et cibi elixi, iuvenibus
vero caro vitulorum porcorum boum non antiquorum pas-
sictus et cibi assi vel frixi et ex hoc intelligere
potes dictum omne auctorum medicine cum dicunt
quod indigentie sunt duo scilicet attractio et conversio sive
assimilatio. Attractio enim est de corde cibi in stomacho
et hec fit magis a calido naturali, sed assimilatio fit
magis in humido radicali membrorum quod est ipsa
mollia et spongiosa faciens et cibum in poris
minores vehens et passibiles faciens ipsum apponens
uniens et perfecte conformans. Ex quo et scire
potes quare corpora queda debilia melius
nutriantur cibo aliquo determinato quam corpora
aliqua robusta, scilicet propter similitudinem forme spe-
cifice que est potissima causa conversionis et nutri-
tionis. Item dicit Avicenna primo canonis fen 3a capitulo
de regimine cibi et potus quod nil deterius est quam
satietas post diuturnam famem et econverso, sed tamen pri-
mum est deterius quia stomachus longa in-
anitione afflictus virtutem digestivam amittit et
eius corpulentia constringit ut cibum neque dige-
re neque recipere valeat nisi valde paula-
tim sicut patet in incarceratis post liberationem et aniz-
stuabilis post sterilitatem quod neque homines sup-
flue se tunc replent et moriuntur. Idem in
eodem tempore ut ad lectum vadens primo super latus
dextrum iaceat pauco tempore donec cibus ad fun-
dum stomachi descenderit et os stomachi clausum
fuerit, postea super sinistrum revolvat ut epar stoma-
chum comprehendat quia stomachus de sui comple-
xione pauca caliditatem percipit cum sit membrorum
flegmaticum nervosum, sed caliditatem recipit a mem-
bris circumiacentibus scilicet a corde superius, fel-
le inferius, epate a dextris, splene a sinistris
siccio adipino anterius quod rethe dicitur et aucia

bat postius deinde revolvat se super dextrum
et tota nocte sium perficiat sompnum et digestionem
Idem in eodem, vinum quoque post cibum est ex rebus
magis impedientibus quoniam digestionem velocitat et
facit penetrare cibum non sit digestus et fit
hereditare opilationes et putrefactionem. Et ideo
si post cibum supervenit sitis magna sumat
aquam frigidam sed paucam quam sorbendo
non ingurgitando deglutiat et sic sitim exti-
nguat sine nocumento. Idem in eodem res maxime
opilantes sunt dulces vel viscose vel grosse
cibe, dulces namque attrahuntur aliquando digestioni
propter familiaritatem quam habent ad naturam et fiunt ca-
pitalis et ydropisis ubi generaliter tria similiter re-
putantur penitus sive fugienda sicut sunt mel
pasta tortelli vinum rubeum vinum turbidum vi-
num novum et cervisia et omnia unctuosa
et pisces nisi debite parati. Idem in eodem corporibus
raris et porosis sicut sunt corpora mollium et laxe
carnis plus opus est a rebus non naturalibus ex-
terioribus precavere sicut sunt aer estuosus resol-
vens vel frigus congelans vel exercitium de-
bilitans vel coitus excedens. Corporibus vero
densis et solidis sicut sunt corpora dure et com-
pacte carnis plus necesse est ab interioribus sci-
licet cibus et potus grossus viscosus opilans
plectoriam replens omnium superfluitates et viscosi
macerans et similia. Primi igitur ut plurimum
a causis primitivis et febre acutis occupantur, 2i vero
ut multum a causis antecedentibus et febre cronicis
et apostematibus et ydropisi provocantur. Item Avi-
cenna primo canonis fen 3a capitulo de regimine vini
et aque dicit quod bibere aquam frigidam post exercitium
superfluum vel balneum vel in sero medicina con-
tingente post sompnum vel crapulam est de malis
maxime infrigidantibus epar et stomachum et digestionem
corrumpentibus et calorem naturalem mortificantium
quare perducunt ad ydropisim vel ethicam senec-
tutis, quod si quis predictorum plurima necessitate potus
angustie[?] tollitur ob hoc sumat aquam frigidam et an-
helet aerem frigidum, quod si non sufficiat bi-
bat modicum aque frigide ex vase stricti ori-
ficii, quod si non dum sufficiat bibat prius vinum
mixtum cum aqua calida ne aliquod nocumentum
corporum cetum contingat. Idem ibidem vinum grossum
dulce est melius illi qui pinguis esse desiderat
et fortis, ab opilationibus sibi tamen caveat, ve-
tus autem rarum et purum melius est frigidam
complexionem habentibus flegmatica et in pigrem fugienti
Item idem ibidem super cibum mali extimi bi-
bere vinum cum comeditur vel ante vel post est ma-
lum quoniam facit ipsum in extrema corporis penetrare
melius est igitur a potu omnino abstinere donec
cibus egestus sit vel extinguere sitim cum
pauco aque frigide vel cibum decorsum pelle et
ventrem lubricare cum haustu magno plurimo aque
pure sicut fit post prima vel cerusa comesta

Item idem ibidem vinum dare pueris ad bibendum
est sicut ignem igni addere in lignis debilibus sed
senibus quantum tolleraverit dari et iuvenibus da cum
temperate Item peior est repletio ex cibo quam ex potu
pessima vero que ex utroque simul Cum ergo
multum cupit bibere vna vice paucum sumat
cibum et econverso nequaquam vero simul bibat et co-
medat plurimum quia cibum indigestum ad ve-
nas singulas perducit Item Avicenna primo
canonis fen 3o capitulo de regimine sompni et vigiliarum
dicit quod sanitatem cupiens summam debet de re sompni
diligentem cogitare sed ut sibi temperate exhibeatur et
debite quia virtute fortificat que fuit debili-
tata ex plurima resolucione spiritu vel coitu vel
labore similiter et corpus roborat impinguat
et coloratur Ipse namque omnem digerit ad vinat
humores bonos multiplicat spiritus generat et
augmentat ac membra laxa retitat et est vero
maxime proficiens senibus quoniam in eis humidi-
tatem radicalem conservat ne pereat et perditam
recuperat regnacionem humoris influentis Est autem
sompnus temperatus et debitus si sequentes condiciones
servetur Prima ut sit hora debita scilicet non illico
super cibum sed postquam cibus descendit ad fundum
stomachi quia dum cibus est adhuc circa os sto-
machi sumat ad caput ipsum replens et gravans
et sompnia plurima et terribilia inducens Et an-
gustias cum revolucione sua de latere in latus et
clausionem stomachi prohibens et propterea si descen-
sus eius tardaverit et sompnus instigaverit
debet parumper incedere et post hoc dormire Secunda
condicio ut non sit in die nisi observatis quibusdam con-
dicionibus superdictis paragrafo de 3a re non
naturali vel ubi quis sompnum nocturnum perdiderit
propter sollicitudinem vel laborem tunc dormire potest
a mane usque ad horam terciam quod est tempus minus
nocivum ut dicit ypocras 2o pronosticorum Tercia ut
sit semper altero latere modo et ordine predictis
vel super ventrem si consuetudo huiusmodi decubitus
ei insit quia satis magnum confert indi-
gerendo auxilium propterea quod ventrem et calorem
naturalem comprehendit et auget nequaquam autem
fiat supine id est super dorsum quia materias facit
deorsum fluere et tunc est causa catarri empiacis
pipleniomeptis lienterie et indigestionis vel
materias sursum facit inclinari et tunc est causa appo-
plexie epilensie paralisis frenesis incubi et litar-
gie et quandoque renes calefacit insulos et membra
debilitat quare si consuetudo talis decubitus fuit est
paulatim immutanda Quarta ut non sit super
vacuitatem et famem quoniam est malum et virtutem
deiciens et corpus emmacerans et colorem citrinans
et stomachum malis replens humoribus et os
amaricans et appetitum prosternens Quinta ut sit
profundus id est non appareant sompnia vel pauca
et delectabilia quod est propter perfectam cibi a stomacho com-
prehensionem cum digestione optima et renovacione

spiritus et caloris naturalis ad interiora completa et perfecta
Sexta ut sit capite elevato super molli culcitra
et cooperta pannis pluribus calidis similiter et
toto corpore quia magnum prebet auxilium in digeren-
do cibum et maturando superfluitates expellendas
in vigiliis si corpus in sompno bene cooperiatur
et bene situetur ut a lecti ad plantam pedis
sit gradatim pressus ab alto et declive Septima
ut sit quantitate sua neque excedens neque deficiens
sed moderatus et communis ciborum digestionem et utilitatem
confortationem Unde ypocras 2a particula afforismorum Som-
pnus et vigilie utrique modo facta magis malum
quam si superfluat inequato ut quali corpus inf-
gidat caput humectat multiplicat superfluitates
stuporem et subet cat Si vero diminutus
fuit digestionem non perficit crudelitates inducit corpus
emmacerat et faciem citrinat Sunt igitur sompnus
et vigilie tota causa sanitatis ita ut sompnus
deserviat digestioni et maturationi vigilie vero opera-
cioni et resolutionem et superfluitatum expulsionem ut
dicit Galenus xi de ingenio sanitatis

Restat novissime loqui de actu preserva-
tivo quia non parum necessarius est in regimine
sanitatis Si quis igitur certis anni temporibus
consuetus sit aliqua egritudine laborare aut qua
hora vel temporis periodi superveniat debet uti alteraci-
onibus contrariorum si sit mala complexio diversa
sive naturalis ut est frenesis effimera dolor capitis calidus
vel frigidus quod si sit cum materia oportet ut utatur eva-
cuacionibus et diversibus ut puta flebotomia farmacia
vomitu sudore menstruorum vel emoroydarum pro-
vocacione et similibus Si quis fastidium vel
appetitum cibi superfluum vel saporem oris alienum
sine causa manifesta vel pigritiam vel lassi-
tudinem membrorum vel sompnolenciam vel vigi-
lias superfluas vel sodam vel vertiginem vel an-
helitum maliciam vel sudores plurimos sine ma-
nifesta causa vel sompnia plurima et terribilia
preter consuetudinem et ad ultimum contrarium rarum et no-
vum neque assuetum incurret egritudinem prenosticabit
quare ad evacuacionem recurrant contrariorum Si quis
evacuationes consuetas ut puta per vomitum sanguinis
et flatus vel per emoroydas sive os vel per fluxum
sanguinis narium per sudorem sive fluxum ventris
ind restrictas vel diminutas habuit adiparare
festinet priorum et corporis mundificacionem ne super-
fluitates in corpore remanentes sine manifesta
causa morbos males inducat et econverso Si tales
evacuationes non fuerint consuete sed denovo supervene-
rint ad ipsarum restrictionem non subito sed gradatim
procedat primo considerans an sint naturales et critice et
tunc omnino ipsas non impediat nisi valde superflu-
ant et virtutem deiciat an sint sintomatice et accidentales
et tunc ad restaurationem ipsarum festinet Saltus faciei
plurimum forcius et deducans torturam oris vel
paralisim precendit virium Quare purgetur
fleuma vehementer et subtiliter dieta et alteretur

ad calidum siccum et prohibeatur a vino omnino
et fiant gargarismata et masticatoria cum oxi-
melle squillitico uel aceto simplici melle et ster-
nutatoria condisi et porcide cum aceto forti
decoctionis cutte salvie absinthii et metastru
Saltus corporis totius fortis et perseverans spas-
mum de repletione predicat quare purgetur cum
medicinis fortibus frequenter excitetur in ieiunio pro
posse et sudet in balneo et famem et sitim tol-
leret Stupor et formicatio et in motibus de-
bilitas in corpore toto uel in latere alto paralisi
eiusdem partis significat quare cum medicinis scriptis
de paralisi succurratur Dolor capitis vehemens cum
febre acuta et rubore oculorum et apertione venarum
et fluxu lacrimarum involuntario et in potencia
intuendi claritatem, duas uel plures frenesim prefigu-
rant quare flebotome basilica uel cephalica et
mundificetur colera cum reubarbaro uel scamonea
et confortetur cerebrum cum pluribus vinctis epi-
timatibus reperacissimis factis ex aqua rosacea aceto
succo semper vive solatri memitaris et similium fri-
gidis et utigo si sepe et fortiter acciderint epi-
lenciam minatur quare cum medicinis subve-
niatur ad epilenciam convenientibus Si timor et pu-
sillanimitas et tristicia et faciei deiectio et sollicitudo
et risus sine causa manifesta multum tempus continuavit
melancolicam passionem insinuat ut dicit ypocras 6ta
particula anforismorum quare succurratur cum purgationibus
et alterationibus ex capitulo de melancolia Si furor
et instabilitas cum agitatione in motibus in gar-
ritu plurimo perseveravit maniam et demoniam
semper prefigurant quare purgentur humores
melancolici adusti et alterentur mala complexio cerebri
cum medicinis scriptis suo capitulo Si catharrus descen-
dit frequenter ad stomachum lienteriam uel vomitum
inducat Si ad pectus et pulmonem ptisim uel
asma uel suffocacionem causat si ad canam pul-
monis raucedinem inducat quare purgetur caput
cum pillulis cochiis frequenter et emplastretur abraso
capillo cum stipticis exsiccantibus et rubificantibus
scriptis suo capitulo et subtilietur cena et tardetur so-
pnus post cibum et multiplicetur pro posse vigilie
Sudor multus nocte uel in sompno factus
sine causa manifesta fit quando corpus superfluo cibo utitur
si uero cibum superfluum non sumens hoc accidit
sit quando purgatione humorum superfluorum in venis
et ut porum membrorum indiget ut ait ypocras 4to
afforismorum aliter febrem putridam aut apostema non evadet
Corpus naturaliter sanguineum est diligenter a febre putri-
dis preservandum ad quas magis promptum est ut dicit Galienus
xi° de ingenio sanitatis quare flebotomet frequenter
uel purgetur cum medicina convenienti in principio veris et au-
tumpni et aperiantur eius pori cum balneis
et fricationibus ut temporale et hiemale ei
uel non studio dilectationibus ab apostematibus et paralisi et
apoplexia est custodiendum ad que plurimum est inclina-
tum Corpus vero melancolicum ab ethica senectutis

preservandum similiter et utatur animalium pertur-
batione Corporis collericum per naturam regimine uel eta-
tem diligenter a febre ethica preservetur ad quam
maxime promptum est ut dicitur 2° de ingenio
sanitatis quare prohibeatur a ieiunio et ira et
siti et alteretur cum cibis et medicinis frigidis et hu-
midis et custodiatur a vigiliis et sollicitudinibus
Si cor tremorem frequenter patiatur et virtutis
destructionem sine manifesta causa mortem subi-
taneam minatur ut dicit ypocras 2a particula afforismorum
Qui ex plurimum fortis et frequenter etc. fiat igitur
et flebotomia et purgatio humorum nitrosorum adusto-
rum venenosorum cum polipodio sene epithimo et
elleboro nigro; Si corpus valde repletum fuerit
secundum vasa uel virtutem rupturam venarum et extinc-
tionem caloris naturalis vomitum sanguinis et tandem
apoplexiam portendit ut dicit ypocras prima particula
afforismorum In exercitantibus ad summum etc. et cum subdit
nimis valde etc. non etc. quare statim cum
flebotomia forti succurratur et post ea gradatim cum me-
dicina laxativa et dieta tenui et sudore et
exercitio in ieiunio Si sensus turbari ceperint su-
bito sine manifesta causa et motus voluntarii
tardari cum vertigine et gravedine capitis et reple-
tione plurima est apoplexia timenda quare fiat
flebotomia purgatio et gargarismata suo capitulo conscri-
pta Oris fetor cum fetore plus solito egerit
uel per urinam plus debito indigestionem et putredinem
humorum sunt et febrem putridam et precipue si sit cum opila-
tione venarum et porum cutis et tensione
ypocondriorum et carencia balnei et exercicii
consueti et accessione gulositatis diuturne
quare fiant purgationes medicine convenientes et subtilietur
victus Si facies et oculi et extremitates inflari
ceperint ydropisim et cachexiam significat futuram
Egestio liquida cum torsione et rugitu ventris
et pulsa indigestionem significat primitus in stoma-
cho et malam dispositionem epatis scilicet opilationem
uel frigiditatem et sit permanens lienteriam uel ydropi-
sim fit futuram Quare subveniatur cum diuretic.
calidis et electuariis et emplastris calidis stipticis
pro posse Cum quis sensit lassitudinem in toto cor-
pore cum acuitate quadam et ardore circa cutim et hor-
ripilatione febrem in potentia predicat futuram nisi cum purga-
tione succurratur et si fuerit cum fractione forti
membrorum et obumbratione visus et gravitate omnis
sensus febrem continuam minatur nisi succurratur
cum flebotomia subito ex quo patet quod prostratio appetitus
uel lassitudo spontanea sunt presagia contra
febrem utriusque Urine ardor perseverans et a titil-
latione ad puncturam paulatim procedens vesica
et virgam scabie uel ulcere ... nisi suc-
curratur cum flebotomia uel remediis que suo lo-
co dicemus prius causa non a renibus ... calculus
emoras fit futuras Rubor faciei plurimus
cum permixtione lividitatis et anhelitus angustia
et raucedine vocis quasi loquatur per nares

et pruritus sitius corporis totius et corrupta venereorum pluima et alteratione subita ad frigiditatem et caliditatem et asperitate cutis et nodositate iuncturarum et punctura cutis in modum acus et formicatione quadam stupida membrorum lepram inchoatam significat Curatur igitur illico antiqua confinctur cum meris purgantibus flegma et humores adustos et balneis humidis et aliis frigidis ut dicemus loco suo Dolor articulorum continuus vel periodicus cum inflatione iuncturarum et motu difficili podagram vel cirogram innuatur ubi curatur cum purgatione flatus grossi vel colere. et abstineat a cibo superfluo et potu vini et abusu aceti et coitu omnino Cum quis leve se sensit et in comestione et sompno et motibus animalibus et corporeis optime se habeat vel secundum consuetudinem vel certa iocunt omnem medicinam postponat quoniam ut ait G. primo de interioribus natura non indiget auxilio medici nisi cum morbo magnificato amplius sibi

Libri primi sunt // nequiverit dnari quatuor sectiones Sectio prima de passionibus membrorum animalium Sectio secunda de passionibus membrorum spiritualium Sectio 3a de passionibus membrorum naturalium Sectio quarta de passionibus extrinsecis corporis Sectionis prime sunt octo tractatus Tractatus primus de passionibus capitis Tractatus secundus de passionibus nervorum Tractatus tertius de passionibus oculorum Tractatus quartus de passionibus aurium Tractatus quintus de passionibus nasi Tractatus sextus de passionibus oris et lingue Tractatus septimus de passionibus dentium Tractatus octavus de passionibus gingivarum

Sectionis secunde sunt quatuor tractatus Tractatus primus de passionibus gutturis Tractatus secundus de passionibus pectoris et pulmonis Tractatus 3us de passionibus cordis, et tractatus quartus de passionibus ma-

Sectionis tercie sunt nove // millarum tractatus Tractatus primus de passionibus mei et stomachi, tractatus secundus de passionibus epatis, tractatus tertius de passionibus splenis, tractatus quartus de passionibus intestinorum, tractatus quintus de passionibus fetera. v. ani, tractatus sextus de passionibus renum, tractatus septimus de passionibus vesice, Tractatus octavus de passionibus membrorum generationis in masculis Tractatus nonus de passionibus generationis in feminis

Sectionis quarte est unus solus tractatus qui est de passionibus apparentibus in extremitatibus membrorum

Tractatus primi prime sectionis sunt 10 capitula Capitulum primum de dolore capitis Capitulum secundum de vertigine et scotomia Capitulum tertium de stupore subeth et congelatione Capitulum quartum de frenesi Capitulum 5tum de litargia Capitulum sextum de vigiliis superfluis Capitulum septimum de turbatione virtutum animalium Capitulum octavum de epilentia Capitulum nonum de appoplexia Capitulum decimum de incubo

Tractatus 2i prime sectionis sunt quinque capitula Capitulum primum de paralisi Capitulum 2m de spasmo et alcusez sive tetano Capitulum 3m de tortura oris Capitulum quartum de stupore tremore formicatione et obdormitatione Capitulum 7um de offitatione et ala-

Tractatus 3i prime sectionis sunt // tione quatuor capitula Capitulum primum de obtalmia Capitulum 2m de lacrimositate Capitulum tertium de debilitate visionis Capitulum quartum de fistula in lacrimali

Tractatus quarti prime sectionis sunt quatuor capitula Capitulum primum de tinnitu aurium Capitulum 2m de surditate aurium Capitulum 3m de dolore et apostemate aurium Capitulum quartum de ulcere aurium

Tractatus 5i prime sectionis sunt tria capitula Capitulum primum de fluxu sanguinis narium Capitulum 2m de fetore narium et polippo et ulcere in naribus Capitulum tertium de defectione odorandi

Tractatus sexti prime sectionis sunt 5 capitula Capitulum primum de fissula labiorum oris Capitulum 2m de fetore oris Capitulum de salivositate oris Capitulum quartum de ranula Capitulum quintum de generatione /

Tractatus 7i prime // et magnitudine lingue sectionis sunt tria capitula Capitulum primum de dolore dentium Capitulum 2m de mollificatione dentium Capitulum tertium de corrosione dentium

Tractatus octavi prime sectionis sunt duo capitula Capitulum primum de exitu sanguinis et gingivis Capitulum 2m de putredine gingivarum et ulceratione

Tractatus primi secunde sectionis sunt duo capitula Capitulum primum de squinancia Capitulum secundum de catarro branco et coriza Capitulum tertium de raucedine vocis

Tractatus 2i secunde sectionis sunt septem capitula Capitulum primum de tussi Capitulum 2m de asmate dispnia orremone orthomia Capitulum 3m de pleurezi Capitulum quartum de peripleumonia Capitulum 5tum de empiate Capitulum 6tum de ptisi Capitulum 7m de sputo sanguinis

Tractatus 3i secunde // et omoptoyca passione sectionis sunt quatuor capitula Capitulum primum de debilitate cordis Capitulum de sincopi et cordiaca passione Capitulum 3m de tremore et tactione cordis Capitulum quartum de dolore et

Tractatus quarti secunde // apostemate et ulcere cordis sectionis sunt duo capitula Capitulum primum de exuberantia et diminutione lactis Capitulum 2m de ingrossatione et extenuatione mamillarum

Tractatus primi 3e sectionis sunt duodecim capitula Capitulum primum de ardore lesa digestione stomachi Capitulum 2m de nausea fastidio et prostratione appetitus Capitulum 3m de appetitu canino Capitulum quartum de bolismo Capitulum 5tum de appetitu corrupto Capitulum 6tum de siti Capitulum septimum de eructatione Capitulum octavum de singultu Capitulum nonum de vomitu et cum subversione Capitulum decimum de colica passione Capitulum undecimum de dolore et inflatione stomachi Capitulum

duodecimu de apte et ulce stomachi
Tractatus xi 2e sectionis sunt sex cala Cam p^m
de debilite epatis in sua cplexione et sub^a Cam
2m de opilatone et duricie epatis Cam 3m de
cacessia Cam 4tu de ydropisi Cam quintu de
ictericia citrina et nigra Cam 6tum de apbus
Tractatus 3i 2e sectionis // et extitua epatis
sunt tria cala Cam p^mu de debilitate sple-
nis in sua complexione uel sba Cam 2m de
opilacione et duricie splenis Cam 3m de apbus
Tractatus 4i 2e sectionis // et exitus splenis
sunt quatuor cala Cam p^mu de stiptice ve-
tris omn modorum Cam 2m de fluxu ventris Cam
3m de colica et yliaca et yleos Cam 4tu d apbus
Tractatus quinti 2e // et ulceribus intestinorum
sectionis sunt sex cala Cam p^mu de the-
nasmone et pruritu iano Cam 2m de exitu ani
Cam 3tu de vermibus in ano Cam 4tu de ragadys
et fissuris ani Cam quintu de emorbus et eruptone
venarum in ano Cam 6tu d apbus et ulceribus
Tractatus sexti 2e sectionis sunt // in ano
vii cala Cam p^mu de debilitate siue mali-
cia complexionis renum Cam 2m de mictu sanguinis
uel saniei et de ulceribus in renibus et poris vri-
tidibus Cam 3m de calculo et arena rubea et
et alba Cam 4tu de dyabete siue diarria vrine
Cam 5tu d inatie renum Cam 6tu de opilacione et
duricie in renibus et poris vritibus Cam 7m de apo-
bus que fiunt in renibus et poris vritidibus
Tractatus septimi 2e sectionis sunt sex capitula
Cam p^mu de scabie et ulce in uesica et
virga Cam 2m de ardore vrine Cam 3m de stra-
gwirica Cam 4tu de dissuria et stragiuria Cam
quintu de inscensibili fluxu vrine et mictibus in so-
mno Cam 6tu de apate in uesica et collo eius
Tractatus octaui 2e sectionis sunt quatuor capitula
Cam p^mu de impedientibus coitu que sunt
quatuor diminucio appetitus diminucio spermatis
diminucio erectionis diminucio virge uirilis Cam
2m de satiriasi et facientibus superfluitate in coitu que
sunt multitudo appetitus et multitudo spermatis pri-
uium Cam 3m de Gomorrea in pollucione nocturna
Cam 4tu de apatibus virge et testiculorum
Tractatus noni 2e sectionis sunt xi cala
Cam p^mu de fluxu menstruorum Cap^m
2m de restrictione menstruorum Cam 3m de resis-
tentibus vulua et facientibus ad impregnacionem
Cam 4tu et facientibus aborsum et impedientibus
impregnacionem Cam quintu de his que partu facile
efficiunt et educunt secundina Cam 6tum de exi-
tu matricis uel vmbilici post partum Cam 7m de
signis impregnacionis et fetus Cam octauu de
mola et inflacione matricis Cam nonu de precipitacione
matricis Cam x^m de apatibus in matrice Cam
xi^m de ulceribus et ragadys in matrice
Tractatus quarte sectionis sunt sex cala
Cam p^mu de ruptura sifac et hernia Cam
2m de passione arthetica et eius speciebus Cam
3tiu de varicibus crurum et elephancia Cam 4tu
de doloribus dorsi spontaneis Cam quintu de gib-
bositate dorsi et pectoris Cam 6tu de labore spo-
taneo musculorum qui sunt in ambitu corporis totius
Corpus humanum // et contentabili membrorum
separabile egrotabile a nobis operabile diui-
ditur per artem quod est subiectum artis medicine diui-
ditur in stipitem et ramos et ramos quidem dicimus
brachia et manus et crura atque pedes sine quibus
omnibus aut pluribus vita potest aliquo tempore perdurare
Stipes vero diuiditur in tres partes principales que ventres
a medicis appellantur et sunt venter spiritualis venter
animalis et venter naturalis sine quorum vnico non potest
vita hominis aliquo tempore perdurare Septimum itaque in
hoc primo libro passiones atque remedia membrorum
corporis singulorum ipsum in quatuor sectiones distin-
guimus iuxta predictas quatuor partes principales Sectionem
vero qualibet distinguimus per tractatus quemadmodum
et quelibet predictarum per membra sua distinguitur
quibus integratur Et venter quidem animalis ex mem-
bris illis componitur que sunt a uertice capitis vsque
ad epiglotum ex quibus omnibus et principium est cerebrum
quare ipsius passiones a principio pertractemus Inci-
piens igitur dicamus quod capitis passiones famo-
se sunt 10 prima dolor 2a vertigo et scotomia
3a stupor subeth et congelacio 4ta frenesis
5ta litargia 6ta vigilie 7ma permixtio virtutum
sensuum interiorum 8ua epilencia 9a appoplexia
decima incubus Cum autem dico caput intelli-
go aggregatum ex cute craneo duabus matribus pia ma-
tre cerebro ventriculis et carunculis eius quo-
rum compago panatheoria ab auctoribus talis
est dependensa quam sub cute que est sollida densa
atque compacta plus quam in alia corporis parte est
cranium panniculo quodam subtili imposito supra
coopertum cranei substancia Sub craneo uero est dura mater
panniculus solidus superficiei ipsius cranei
vndique orbiculariter subductus ad defensionem cerebri
post cranium uel percussionem Sub dura vero matre est pia
mater tota cerebri medulla amplectens cui sit pa-
nniculus mollis et subtilis a quo procedunt uel alii
ramificantur panniculi cerebrorum anterius a posteriori
distinguentes . nervo per duos anfractus anteriores
cerebri penetrantes et eius sectiones colligentes quemad-
modum pulpa colligit sperma generatorum et fauus atque
mel quapropter dictum est a medicis quod ab hoc panniculo
cum cerebro omnes nerui oriuntur ita ut omnes nerui sen-
sitiui oriantur a cerebro anteriori preter neruos auditi-
uos qui a posteriori oriuntur cerebro a quo et omnes
nerui motiui oriuntur preter neruos narium atque
palpebrarum qui anteriori originantur cerebro tac-
tiui vero nerui ab utroque simul procedunt cum
tactus sit sensus communis corporis totius Cerebrum autem
duas in se partes continet substancia et loco et operacione distin-
ctas partem scilicet anteriorem que sinciput dicitur et
est alba mollis humida occupans frontem et uerticem

runci se totam In tiuus meº e ps cebro candidior puior et nobilior intus concauitatez huius oblongaz angulatez quasi ad figuraz quadraz que ventri tulus anterior nominat et e totus sensus cois atqz fantasie atqz q ymaginatiua dr et ab hic ventri tulo se ita mem eius descendit via spaciosa existens p mediu pallatu que lacuna seu cola torii dr p qua tolitur anterius a suis superfluitatibus emundatur et cu hic collatorio coniuncti sunt duo foramina naru pro qd anhelitus est ore clauso attrahitur et nisi pellis naru quibz p stillatoz capiuntur qz si collatoriu illud accidat quoqz oppilari ex fleugmate grosso viscoso fit anhelitus difficil nisi ore apto et ipse pz sompnu Alia uero est ps cebri posterior que occiput dr et e dura subalbida quasi figure triangularis cuius basis est usus collu a qua oritur mucha replens dorsi sponsiles cu sit velut eius vicarium qm ab ipa nerui motiui oriuntur qui a cebro posteriori no poterant oriri ppt eius prauitatez et distantiaz a membris ne forte in via rapentur eius vo concauitas usus autem e erectus qm h figura promptior e ad recipiendu et firmior ad retinendu qz et nat fecerat ventriculos consimilis figure in ipius meº fabricato qui subseruit virtuti memoratiue atqz reminisciue Est mea quida existitus strictus longus ac rectus ab antiori procedens ventriculo et tendens ad conu ventriculu ita dicti ut spes sic et fantasiatas veloci cursu traducerent ad camera memoratiua et eoº et h dr meª ventriculus ad subseruiend virtute estimatiue que in hominibus cogitatiua vo particularis uel intellectus passiuus nuncupatur sagaci natura subtiliter fabricatus

Cam primum de dolore capitis

Dolor capitis qm nomine absoluto soda dr si totu caput occupet ovo uel cephalea uel gallea appellatur Si uo ptem obtineat siue dextram siue sinistraz siue antiorez siue posteriorez emigranea nuncupatur Sunt eius cause diuise spes et mori sz quocumqz fuit uel e morbus tu sit pse incipiendo a sua causa primitiua uel antecedente coniuncta uel e accidens tu sit consequendo morbum sicut umbra corpus ut dicit G 3º de accidente et morbo Eius aut spes cae siue mori sic possunt deprehendi et ipe similes nam de soda ex causa coniuncta dicte tu de apostemate cebri calido et frigido loquemur Soda igitur cu e morbus aut fit a causa intrinseca aut primitiua si intrica aut a mala complexione aut a potionibus qm mala nam complexio non causat doloz ut dicit G in tegni Si a mala complexione aut sine mala aut cu ma Si sine ma sit fuit spes pma est a mala complexione calida 2ª frigida 3ª sicca qm humida no potest facere doloz nisi sit cu malicia Si vero sit cu ma aut ventosa aut humorali si ventosa sit fuit due spes qua uel ventositas eleuatur ab humore frigido uel infrigidatur ab ae et uento frigido Si humorali sit fuit quatuor spes pma a sanguine 2ª a colera 3ª a fleumate 4ta a mlia 5ta a ma composita ex hiis q e variat pluribus modis Si a potionibus sic fit sit una spes a frigidate passus ul co ru corrodente uel ulcerante piam uel duram matrem Si a causa primitiua sit fuit spes sz ab ae comouente uel a casu et percussione Si vo soda fuit accidens tunc itm aut fit a causa primitiua a intrinseca si primitiua sit fuit 2ª spes utpote uel ab ae et uento frigido uel a sole et balneo calido uel ex coitu uel labore superfluo Si intrinseca aut consequi morbu uniem aut particularez Si uniem sit fit una spes que fit in fe continuis et interpolat hora esis e hora maioris afflictionis si illo particularez sit fuit septem spes pma que fit vicio sto repleti malo cibo ul potu uel humoribus corruptis 2ª que fit vicio epatis 3ª uicio splenis 4ª uicio matricis 7ta uicio renu 6ta uicio intestinali e altius membri exterioris Septima uicio intestinorum et que in eis sunt et sit in gne sut 7 e sode q adhuc plures continet modos sub se put dicet

Methodus Dolor et morbus si fiat a mala complexione diuisa calida siue ma patiens ista quasi sentit caput ad tactu calidum et apparet oculi rubei et sentit inferius agitatoz uicta tremoru et pulsatoz in temporibus et quandoqz a frigidis applicatis p exterius nocet aut a calidis Et si fuit ista caliditas a causa primitiua antecessit expositio caliditati ad solem uel ventu calidu Et cura eius e ut alterat caput ad frigidum cu unctione oli ro ul oli de nenufare mixti cu populeon ul aqua ros et aceti uel lacte mul uel lacte papauis uel succo lactuce semper viuc solatri et similium per se ul mixtorz imbibendo in eis pannos lineos intingendo et ponendo actu frigidos sup frontez et tympora frequenter sz nequaqz tangat cu eis ps capitis posterior i occiput qm uat frigida e et mucha et nerui motiui in oriunt

Soda frigida Si uo fiat a mala complexione diuisa frigida sine ma sentitur caput ad tactu frigidu et iuuat a calidis nocet a frigidis et forte antecessit ambulatio in ae frigido uel vento boreali Et cura eius e ut caput an cibu fortiter fricetur cu pannis calidis et sacelletur cu pul cumis et baccarz lauri contritorz ul cu se nasturtii et sinapis pz qua tela infusa fuerint in aceto al forti et post hoc in sacculo calefacta sup lapide ignito et irrorato cum aceto cal et pe addi carui cimini anetu et in isto sacculo remaneat semina integra olibanum vo et bacce lauri contundantur uel abluantur sepius in uino cum vino albo veteri puro actu calido in quo rutha salina et castoriu fuit bulita uel inungatur cu oleo laurino et de lilio Et odoret res calidas aromaticas

ante et stet in sole calido vel ad ignem in ieiuno et
utatur cibis calidis actu et virtute conditis cum
speciebus aromaticis. bibat vinum vetus purum usu tamen
moderato. Scias tamen quod sinciput sepius alterat
ad calidum propter spiritus et sensus ibi plurimos. occiput
vero magis frigidum propter nervos ibi ortos. **Soda sicca.** Si vero fiat a siccitate apparet con
cauatio oculorum et antecessit fluxus ventris per
se vel per artem vel vigilie vel exercitium vel coitus
vel studium et sollicitudo et apparet narium et la
biorum ariditas cum ardore aliquali. Et cura
eius est uti cibis impinguantibus posse ut cura
taurinum edorum vel pullorum vel agnorum animalium
condita cum zinzibere cinamomo et croco. et balneis
humectantibus ut est balneum aque dulcis tepi
de post cibum illico vel completa digestione prima
sine mora in ipso ne corpus fiat euaporabile.
Post quam uti piscibus recentibus petrosis conditis
cum speciebus non acutis sicut sunt mix? mustata
mali [illegible] cinamomi gariofili et crocus. bibat
sepe lac in ieiuno per duas horas ante cibum vel
melle vel zuccaro et mica panis de simila
et propter hoc si sit comestus consuetus et in ipso delectetur
et stomachus sit mundus quia facile corrumpitur
in stomacho calido et pletorico. In calido quidem
ad fumosum In frigido ad acetosum quare circa
capitis dolorem inducit propter eleuationem fumorum vapora
do. Vngatur cum oleo violis. Si vero fiat ex compli
catione duarum qualitatum sine materia simpliciter et dif
ficile est ipsam cognoscere nisi a posteriori. scilicet dum
proceditur in cura cum solis alterantibus predictis
et non confert cognoscit quia est cum materia que
euacuatione indiget. **Soda ventosa**

Si vero fiat a mala complexione diuersa cum materia vento
sa tunc sentit infirmus tinnitum in auribus et ver
tiginem et pulsationem fortem sine acutie vel pun
ctura in capite et extensionem. et certissimum signum
sode ventose est quando dolor mutatur de loco ad lo
cum. Ista autem ventositas vel fit a causa primitiua
vel humorali. Si primitiua tunc antecessit expositio
ad ventum capite nudato et si ventus fuerat calidus
odoret oleum rosarum vel de nenufare et camphoram
aquam rosarum aut mala maciana et lauet faciem suam
cum aqua rosarum et faciat emplastrum vel sacella
cionem ex rosis nenufare et similibus et ponat de
eisdem oleis in nares et aures. fiat sternuta
tio cum rodis? vel pipere bibat vinum granatorum
vel bibat vel vinum ponticum limphatum utatur
in cibis suis aceto vel agresta. Et si ventus fue
rat frigidus odoret castoreum et muscum. sepe
inungat caput et aures et nares cum oleo
de castoreo vel de spica nardi actu calido vel
cum oleo communi in quo dissoluta sunt castoreum
et euforbium vel carui ameos et ciminum
et lauet faciem suam cum aniso frequenter et ab
luat caput in ieiuno in loco calido cum lixiuio
acuto facto ex cinere quercus vel vitis in qua salvia
calamentum ruta maiorana flores camomille
melliloti bacce lauri et similia sint decocta. et fiat
post hoc caput cum pannis calidis tempore longo et post
ea cum pectine. ne vadat ad aerem frigidum
donec caput perfecte exsiccetur. **Soda humoralis ventosa.** Si autem ventositas fi
at a causa humorali cognoscitur quia non fuit
vento expositus tunc primo digeratur flegma grossum
viscosum contentum in capite sed vel interstitiis
vel ab illo eleuatur ventus oximelle composito
vel squillitico. Deinde purgetur cum pillulis cochiis
dando ʒ i vel ʒ ii. si cum itur dormitum sine
cena. vel cum medicamine de ebulo quod sic fit. Recipe
ebuli al. duri bis mundati ʒ i [illegible] ʒ ii an
ʒ ß nitri ʒ iii terantur omnia simul et detur
totum in matutinis cum vino decoctionis ameos an
vel carui vel piperis longi actu calido et tar
de cibus post ipsum quia tarde soluitur et leniter
euacuat vel cum ʒ ß benedicte laxatiue. Vtatur
sepe post euacuationes diaton ~~ak~~ piperion dyagalanga
vel dyamis et diaciminon. summat semel in ebdo
mada ieiuno ʒ ß tiriace veteris [illegible] cum vino de
coctionis predicto. et cum eodem vino sepe gargariset
et ipsum in ore teneat. fiat sternutatio predicta.
masticet ante cibum piper cubebas masticis carui
ciminum [illegible] cum expuitione saliue sacellet
caput cum milio et sale torrefactis vel cum orobo
vel semine greco furfure ruta saluia calamento
origano serpillo mentastro pulegio conticis?
et bulliat in aqua et aceto forti. Deinde ex
pressis diligenter et positis in sacculo super caput
actu calido frequenter in ieiuno reiterando. post quam
infrigidatum fuit abrasis primo capillis ut vtilis
medicina penetret et apertis poris cum fricatione
capitis cum panno calido. vel sacellet cum seminibus
et pul. calidis superdictis de soda frigida sine
materia et embrocetur cum vino calido puro dicto
ibidem. fiat ablutio cum lixiuio predicto semel in
ebdomada et inunctio cum oleis predictis vel cum
oleo de mastice in quo bacce lauri sint decocte
Vtatur cibis bonis conditis cum speciebus calidis aro
maticis et propter hoc pipe lon. nuce muscata cube
et croco. bibat vinum vetus parum potens usu
moderato. quod si non habeatur limphet vinum suum
cum aqua decoctionis gariofili et piper lon. possi
tamen quoque hoc caput purgare cum succo rute
vel calamenti iniciendo naribus cum instincto

Soda sanguinea. Si vero soda mor
bus fiat a mala complexione diuersa cum materia
humorali. tunc est vel per sanguinem vel coleram vel flegma vel melancoliam
vel quantum ex his. si sanguinem tunc signa eius sunt
rubedo plurima faciei cum aspectione et repleta
tione venarum et pulsatio temporum et saliua dul
cis sine mala causa. sompnolencia cum apparitione
fantastica rubeorum et hominum in sompnis et
dolor acutus non valde qui augmentatur ab auro
ra usque ad prandium siue ad horam tertiam quod

e quibus san. et grossitudo carnosa excessio ciborum
multiplicativum sim. sicut sunt iura bona et
carnes nobiles et vinum dulce / si urina fuit
rubea grossa magis tinctabis / propter tamen san. pec-
cat in capite et alius humor in epate quia
hora illa mutabitur urina Et cura eius est
ut primo fiat flebotomia cephalica in brachio ultra ma-
num si virtus et etas consentit / vel ponatur ventose
in spatulis cum scarificatione larga profundata super
et collo et sub mento et super ultimum cranei prius
tamen abrasis capillis diligenter vel flebotometur vena fro-
ntis / quia secundum ypocratem in ta. particula afforismorum / post-
ora capitis dolentia recta vena in fronte in-
cisa iuvat scilicet quando materia est sanguinea Secundo laxetur
venter omni die ante cibum cum suppositorio vel
clisteri 3o epithimetur frons et tympora cum
aqua ro. et modico aceto vel succo solatri et
spume / Ultimo secundum hora declinacionis abluatur
caput cum aqua decoctionis cimeti florum camo-
mille et ro. rubearum et ungatur cutis cranei cum
oleo anetino vel camomille vel utroque simul
actu calido abrasis capillis Et si cum signis in primo
istius sode occurrit plurimum fluxus san. narium
per se vel per artem productus cum superius positis porti-
nis Cibetur farre farina ordei vel avene
lacte amigdalarum lentibus lactuca portulaca cu-
curbita mica panis lota in aqua frigida vel
vino connotorum [illegible] primis pisis pomis piris
assis / bibat aquam decoctionis ordei vel aquam
coctam simplicem vel aquam mixtam cum vi-
no granatorum vel vinum album aquosum mixtum
cum multiplo aque frigide **Soda colerica**

Si vero colerica tunc signa eius sunt facies ci-
trina macra dolor pungens vehemens acutus
sine gravitate qui ipse augmentatur ab hora
diei tercia usque ad horam nonam quod est tempus co-
lere et instancia vigiliarum et pulsacio tymporum
et apparicio fantasmatum ire et ignis et mer-
di in sompnio et rubedo nasi cum caliditate
et siccitate sine humiditate pluvia et urina
subtilis citrina et forte ego tincta sicut vi-
tellum ovi Et cura eius est ut in primo digeratur
co. cum oxizacara vel syropo ro. propea evacuetur
cum electuario de succo ro. laxativo vel stoma-
ticon laxativum vel cum pillulis de reubarbaro que sic fiunt
Rx reubarbari electi ʒ ii masticis ʒ i sinamonis ʒ i in-
formentur pillule cum succo apii vel ruthe vel vino
et fiant tribus diebus antequam administrentur et
dentur ex eis in media nocte ʒ ii vel ʒ i Et al-
iam contra disposicionem ponemus in capitulo de catarro
Et si pillulas recipere noluerit liquor propter ... opentur
eta membra remota. tunc in aurora detur de-
coctio que sic fit Rx tamarindis ʒ ii mane ʒ i
dissolvatur in lb ß aque decoctionis prunorum
et coletur. et si eger sit fortis addatur mirabolanorum
citrinorum proprie ʒ i. vel purgetur cum medulla cas-
siafistule ʒ ii vel ʒ i ß dissoluta cum eadem aqua et

post acui cum ʒ i reubarbari pulverisati Et si propter cor-
non curatur flebotomie cephalica / vel fiat ventosacio
in spatulis cum scarificatione similiter et super collo
et sub mento et super dulcio post illud vero supra
ultime capitis capillis abrasis diligenter irro-
retur frons et tympora cum aqua ro. et ace-
to et oleo ro. vel nenufaris / ponendo ex eis manus
naris sepius omni die et deferventur ex ma-
tium aceto et sale Instatu vero empletur caput cum
floribus camomille et cum eadem aqua ro. iuncta
maiorana cocta in aqua et coctis et incorporatis
cum oleo camomille et cum eadem aqua embrocetur ca-
put ab alto Et si hec omnia non contulerint et do-
lor et vigilie cogerent ad desperationem perduxerint appli-
centur narcotica primo externus lenia Rx olei ro.
ʒ i opii ʒ ʃ aceti ʒ i misceantur simul et calide
inungatur cum fronte et tympora cum penna et si
hec non sufficit detur secreto cum paciens recipit dormi-
re vel in mane trociscus qui sic fit Rx diapapaveris et
psilion recentis vel [illegible] consiste infra sex
menses ʒ ii opii ʒ i misce et post hec da bibere duo
coclearia vini mixti cum tribus aque ut virtus
mene evaporet ad caput / post hec iterum purgetur
sequenti die cum aliqua medicinarum predictarum ut
colera et medicamine narcoticum eradicetur / et
plura sompnifera utilia ad sodam pulsaverit dice-
mus in capitulis de vigiliis et frenesi post purgacionem
utatur dyasprinis simplicis rosata [illegible] ab-
bat zucca ro. vel violarum Si autem hec omnia non
contulerint fiat remedium ut supra [illegible] quia
fortissime medicine sunt non nisi in mo admini-
strande proficiant go cautela [illegible] media
capitis et in occipito colli cum [illegible]ibus in-
corporatis cum diaquilon vel sturto abscisis
capitibus et alis [illegible] locus vesicetur et humor
abstrahatur tunc abscinde filum de lana vel serico
puesitam et sic dimittatur stare donec pluvia
humiditas effluxerit / et si vis ut consistencia non
dilatetur pone tunc pannos lineos infusos
in aqua ro. et albugine ovi / post septem vero vel novem
dies consolidetur vulnus cum ungento albo ysta-
to vel ungento de cerusa quod sic fit Rx cere
frustratim incise ʒ i olei ro. ʒ iii dissolvatur
primo cera ad ignem in casula et addatur oleum
tunc deponatur ab igne et addatur tunc de pulvere ce-
rusa donec inspissatum fuit agitando continue cum
spatula / tunc misce cum eis duo albumina ovorum
postquam infrigidatum fuit et in fine addatur ʒ ß
camphore et si vis fortificare ipsum adde opii
ʒ ii iusquiami ʒ ii semipul corticum mandragore ʒ i
hoc enim ungentum ardorem reprimit et ulcera
omnem consolidat sive fuit ab igne vel a can-
terio vel medicina vel fronte salso vel colera vel
aqua fucte vel oleo Dieta eius sit sicut
in soda sanguinea sed declinet magis ad fri-
gida quia calor colere est acutior quam calor
san. ut dicit G in libello de malicia complexionis diverse

Soda flegmatica Si fla sit in ca
tunc sig eius sunt frigiditas tempoꝝ ꝛ ca
pitis ad tactum dolor gravatiuus sine punctura
et sompnolencia et pigricia in motibus et
debilitas oculoꝝ et aurium tinitus et pulsatio
tympoꝝ ꝑt opilatoꝝ pluimaz et appitio fan
tasmatu de piscibus ul pluuia ul balneo
aque fre et fastidiu et multitudo saliue et
sputi et mollificatio natiu et color faciei sed
albidus ul palladus cu humiditate squa
lida et augmeta dolor in nocte quia e tpus
fleat Et si vrina sit al grossa et ego liqui
da no tincta vior erit significatio Et cura
eius e ut digatur fla cum sirup de sticad qui
ditur cao de debilitate visus uel oximell com
posito et purge cu pillis cheyris ul ieca pig
pyca fiat sternutatio cu pipe ul gdisi et vn
gatur caput actu uel cu vngento marcia
aton ad igne uel solem et fiat emplm sr
caput abras pmo capill q R psilli absi
thy ros rub floꝝ ca moill aneti an ay
fatine semigra uel se lini lb s contundat
omnia et buliant in agua Dein detur ʒ ß ti
ace vetis ul auce allexandrine ul dyata
stom uel metdati uel theodiron a cardim cu
ʒ iii vini decoctionis gariofil et fiat ablutio
cum lixiuio supdicto pagrafo de uertigo do
lore capitis Detur dieta calida et sicca uta
in cibis suis petrsilio feni et speciebus calidis a
romaticis si ffe no phibeat Si aut p ista
no curet fiat cauteria pdicta simile et causti
cato atz scarificatio supdicta quia si p me
dicinas curari pt curabit et phibeatur a
sompno supfluo et pe in die ne cadat in
subet **Soda melancolica** Si me
lana sit in causa tuc signa eius sunt frigio
capitis ad tactum uigilie pluime cu cogita
tombius corruptis et appitio fantasmatu
nigroꝝ in sompno ut puta de fumo
fuligie morchis et similibꝫ et color faciei
plubeus et dolor no cu pluima gravitate ul
leuitate qui multiplicat ab hora diei nona
usqz ad occasum solis qd e tpus mlie fete p co
gelacom Depius tn e in nob calidum aduces
qm frigidum mortificans ut dicit G 2o de
gxio inbus et paucitas supfluitatu ous ul na
riu et vrina glauca subtilis et ego fetida li
uida uel plubea ul nigra Et cura eius e se
cadem cu cura doloris pto flatꝫ p purgatio
si dz cu apozimate qd sic fit R̷ mabol
kolul midoꝝ an ʒ i turbith ʒ i sene epi
thi an ʒ ß pistent et buliant in lb i aque
sz in fine decoctionis apponat sene ꝛ epithimi
no in pho quia uirtus eoꝝ resoluet Dein d ista
decoctione pqz collata fuit ʒ iiii et dulcore cu
zucco et detur an diez p hora quinta et dimit
ta dormire desup quousqz medicina fuit excitata

Tunc vigilz et moueat paula ne dor totu d
tus meine fuit gsumpta et plud alia farma
ca dicemus cao de turbacione uirtutis animalu
sensitiuaꝝ pgsso d mlia no dimitta plita
cius neqz sitet in loco tenebroso et utatur
sollacijs et gaudijs possibile et nutria cibis huidis
sicut sunt iua carnium edorum pulloꝝ gapuoꝝ
animaliu castratoꝝ vitet carnes bouinas su
rinas ferinas quascuqz et vinu rubeu et
omnia gnancia sanguine grossum melancolici
sit duoꝝ gnum quedam eni hr fant sui sba
ut lentes caules carnes bouine suffumigate
panis azimus et omnia assa uel frixa ꝛ alia
quedum sui qualite qd accidit dupliciter quia
uel caliditate adurente ut pip et aleu ꝛ sinap
et carnes ferine ppe salite uel frigiditate co
densante ut fabe lactuca porcta risu et
similia et diligent sucuria huic sode quia
finalit pducit ad passioꝝ mlicaz Si aut
ma humoralis fuit gposita ex aliqbꝫ quatuor
iiiior pdictoꝝ uel omnibus equar siue cu dnie
alicuius uel aliquoꝝ tuc signa et cura eaut
gposita suo mo Et scias qp raro e reperire soda
uel morbu aliu ex causa homogenea pura sed
gposita ut pluime qp e ppt hom gulositatez
et ciboꝝ gfusiom ppe qd et humores gnantur
in core diuersi quoꝝ varietas calamo scribi
no pt insimo gnali et gmi **Soda a so
lucione gtius** Si aut fiat Soda a solu
tione gtius facta cu fro tunc curgitis de lingo
Si vo fiat ista solutio ab humore corrosiuo sic
est co ul fla salsum tuc si sit uix cineu
difficile uel impossibile e ipam consolidare qa
medicine non pnt applicare sicut etiam dicetur
cao de fluxu san natiu Et si curari potest
curat in pu et an confinatioz ulceris cu
infracnibus san que dicetur eodem cao et cautio
in vtice pfundato usqz ad commissuraz remane
nente longo tpe apto Si vo ulcus illud sit
ex cancro curatur cu vngento albo uel d ce
rusa sup dicto **Soda ex percussione**
Si vo soda fuit a causa casu ul ex percussione
siue vlnere cuius signa patent ex relacione
infirmi tuc cura eius e ut in pho statim ra
dantur capilli circa locu et vngatur ptica le
sa cum oleo ros et emplet cu pul mtilloꝝ
ro mixta cu aqua ro et oleo ro et aliqualo
aceti ad repercussionem mias et confortandu ptila
pa ca flomet cepha capitis contrarie ut me
diana uel fiat uentosatio in spatulis et cru
ribus si fleobo fi non pt et laxetur venter
omni die an cibum cum suppo uel clisteri
lenitiuo fco ex aqua decoctionis fol mal
folioꝝ altee ace lb s oli gis ʒ iii mellis
ʒ i salis ʒ s furfu p i si venter sit stipticus
emplet omni die locus cu oleo ro mixto cu
bolo ar san dra cera sigillata pulue mtilloꝝ

et de hora in horam mute. Nutria cu fari-
na ordei uel farre uel lactucis portulac bi-
bat ptisana uel aqua zuccari uel aqua de-
coctionis berberis ul mirtillorum in qua sit aqua
zuccari si vinu cum vitet et carnes hora
illa nisi uirtus sit debilis tunc uta carnibus
alteratiuis cu lactuca portulaca tunc rapis et
bibat vinu ponticu lymphatu cu duplo aque
fre Et si san exierit ab aure uel naribus ci-
betur cerebro gallinarum edoru castratorum quia
significat nocumentu peruenisse ad cerebrum et
illud magis confortatur ex nutrimento cerebri quam
alterius rei quia simile membrum confortat simile
ut dicit Auicenna quinto colliget Et Rasis libro
diuisionum tertio pndi et vegatur donec totus seu-
retur ab capite cum conforte cu vngento
styptico facto ex pul. mirre thuris masticis
cum mixtis cu oleo de camomilla et cera quod sufficit
nam ista sunt calida sicca et ideo confortant
particulam lesam et adequat eius complexionem naturalem
et resoluunt reliquias materiarum Si aut pcussus no
curaretur tunc polit secure curari cu pilla cochyas
et item pcedatur cu alijs sicut prius Si aut
cu hoc fuit timor frigidu uel contusu curatur
ad cirka

Soda ex coitu

Si vero soda
fuit ppter coitu superfluu ul extracu tunc signa
eius sunt concauatio oculorum palliditas faci-
ei et causas signum est narratio infirmi et dolor
althatiu i. dorsi vbi situati sunt renes Et
cura eius est ut confortetur corpus cu cibis
calidis nutritiuis ut est caro pullorum edorum
et castratorum cu uiribus eorum et pisces
recentes petrini oua sorbilia vinu rub
dulce et vngantur nares cu oleo viol et re-
nes cu vngento impinguato quod sic fit Rx oli
viol ℥ iiij cere ℥ ß adipis anseris anetis ul
galline ℥ j dissoluant omnia in caspla et in-
corporetur pariter Vtatur diasatiron dyamuscu ele-
ctuario dulci et restauratiuo quod ponemus libro
2 capitulo de febre ethica bibat omni mane in ieiuno
lb ß lactis caprini recentis cu ℥ ß zuccari al-
ul cu mica panis et no comedat de sup
aliu cibu p duas horas ad minus et hec sufficiunt
de soda prout est morbus

Soda ex

Soda put est accns si consequatur mor-
bu acutu i. febre signa hec ista que adueniunt cu
febre et remittuntur cum mitigatur febre Et cura eius est
repercutere materias fumosas cu epithimate facto
ex aquatio et modico aceti uel succo solatri
ul semperuiue ul lactuce ul lacte mulieris in-
bibendo in eos pannos lineos et fronti et ty-
poribus apponendo actu frigidos cu reiteratione
frequenti quia defendit cerebrum a mala qualitate
calida et apate et plura dicemus capitulo de
fre et capitulo de uigilijs et capitulo de frenesi Actu
pt illic dicta ponemus hic sufficiat hoc sitim sodam
et vigilijs in febre quod plerumque superfluit et deinde
virtute Rx se. psilli lactuce citrulli portulaca ana
℥ iiij se aneti ℥ iij croci mirre ana ℥ j iusquiami
℥ j mandragore opij ℥ iiij psillij ℥ ij succi liqui-
ritie quintum uolueris pistentur et bulliant in lb ij
aque donec 3a pars fuit consumpta coletur et addatur
zuccari lb j. et syrupizetur detur ex ipso ℥ j et ß
cu ℥ iiij aque frigide in estate. uel calide in
yeme cu itur dormitum Vngantur tympora et
nares cu populeon distemperato cum oleo viol et
rosarum ul lacte papaueris et in fine cibi utatur
piro ul cotonio assato actu frigido et leniatur
venter omni die ante cibum cu suppositorio ul clisteri
leniatiuo ut dicemus capitulo de colisimo et re-
gatur put febris exigerit et inde ex materie febre et
soda embrocetur caput ab alto cu resolutiuis sic
est aqua decoctionis camomille mellilotis seminis lini
et aneti actu calida et fiat desuper fricatio
leuis assidua cum pannis calidis donec
caput pariter exsiccetur

Soda ex stomacho

Si aut consequatur morbum particula-
rem tunc fit vitio stomachi et hoc est ut plu-
rimu ul uitio intestinorum ul epatis ul sple-
nis ul matricis ul renu et vesice Si fiat uitio
stomachi hoc est replicatione ul calore cibi et potus
corruptorum in stomacho ul ron hu malorum
congestorum in ipso ul ron veneni assumpti Si ron
cibi et potus tunc signa eius sunt concessio nau-
seatiue satietatis eructatio fetida fumosa ul aceto-
sa angustiosa corporis cu reuolutione de latere
sup latus et insompnietas et apparens fantasia cu
plurimorum terribilium et in sompno et pstratio ap-
petitus cu nausea et fastidio Et cura eius est
vomitus ut dicemus capitulo de bolismo paragrafo
de empticis et inunctio stomachi cu oleo mastico
et nardino mixtis addito pul. gariofili calefactis
in uase duci uel cu vngento marciaton ad
igne calidum ante cibu utatur electuarijs calidis
ut est diagalanga diatrion pipion electuarium dulce
et similia quod si vomere no pt dormiat post
cibo donec digestio pficiatur quod si dormire no potest
ambulet leniter et assidue cu quiete tota
donec cibus ul digestio uel ad intestina descendet
et emptetur stomachus cu calamento absinthio
ro. anisi carui cimino mastice thuris ana ba-
cis in vino rub styptico et expressis pariter expone
sup os stomachi actu calidis cu reiteratione
frequenti postquam infrigidata fuit ul fomente cum
filtro recenti infuso in aqua calida decoctionis
rerum carminatiuarum et si eructatio fumosa vtatur
rosata nouella ul dyarodon abbatis ul zucca-
ro et si crapula pse no exierit educatur cu medicina
ul clisteri et fiat omnia que dicentur capitulo de de-
bilitate digestionis et capitulo de cura febris effimere ex nau-
seatiua satietate libro 2o et capitulo de eructatione
superflua Si aut ron vini ul alterius potus
superfluitatis in stomacho inebriantis ul no inebriantis
tunc signa sumuntur ex narratione infirmi Et

cura eius est ut fiat vomitus et inducatur sompnus
prosse et epithimetur frons et tympora cum aqua
ro et aceto vel succo solatri et sempervive et iaceat et
quiescat in loco obscuro capite bene elevato super
cervical molli et vitentur repercussivis ebrietatem prohiben-
tibus sicut est magnus haustus aque frigide va
chora similiter et vinum granatorum et aque decoctionis
herbarum et post sompnum et digestionem balneetur et su-
det et laboret in remo neque comedat donec tota
crapula consummatur et appetitus redieut Medica-
me tamen expertum ad ebrietatem prohibendum est co-
medere rapas cum aceto vel coriandrum cum zuccaro
et aceto vel odorare camphoram et sandalos vel
bibere aquam frigidam cum aceto Sicut ergo me-
dicamen faciens ebrietatem subito est potus aque decoc-
tionis iusquiami nigri cum corticibus mandragore
donec rubee cepit sive bibatur per se sive mixtum vino
Si autem fuit soda ratione humorum malorum congestorum
in stomacho tunc signa et cura trahuntur ex capitu-
lo de digestione et debilitate stomachi Verumtamen ex disti-
guentibus adde ea duo signorum quorum primum est quod
soda facta vicio stomachi est parte declinans ad parte
capitis anteriorem scilicet frontem et tympora secundum est
quod si colera peccavit tunc dolor magis infestat an
cibum quam post si vero flea vel melia tunc dolor ma-
gis infestat post cibum quam in reliquo Si vero materia
sit mixta dolor fiet erraticus in ordine et proxi-
mus ex acuto pungitivus et repleto gravativus Si
autem fiat ratione veneni ebibiti illico futura ut
dicemus capitulo de sincopi cum vomitu et tyriaca vel
et tractatu de venenis libro septimo Si autem fiat vicio
intestinorum tunc accidit vicio verminum ut humorum
putridorum in ipsis et signa eius sunt facies te-
nebrosa pallida fetor oris et pruritus nasi co-
tinuitas oculorum multitudo comestionis cum egestione
modica et exitudo corporis macra et sentitur quandoque
motus involuntarius in ventre et quandoque egrediuntur
vermes cum secessu et quandoque cum vomitu licet non
generantur in stomacho sed intestinis tamen ut dicitur capitulo de
acuitate vel in ano propter stomachi nobilitate et eius ne-
cessitate proto Et accidit ista passio ut plurimum pueris
gulosis et parte in autumpno post esum fructuum
plurimorum Et cura eius est abstinentia a rebus dul-
cibus unctuosis et usus aceti et agreste et nuclei-
orum persicorum et amigdalarum amararum quia sicut dul-
cia sunt materia verminum ita amara interficiunt eos Et
si eger fuit infra xiiii annos etatis sue purgetur
cum ℥ i ß vel ℥ ii medulle cassiafistule dissolute in-
in ℥ iiii aque fuentis colentur et detur an die et in-
testina lubricando mundificet vel fiat cristere lacti-
cium cui addatur aliquid iera pigre vel benedicte
laxative Si autem sit iuvenis vel senex purgetur
cum eisdem vel cum pillulis cochiis vel cum menene de-
libut dicto in principio capituli et ungatur totus venter
cum succo absinthii mixto aloe agarico et aceto et
oleo amigdalarum vel nucleorum persici et fiat omnia que
dicentur capitulo de colica passione de colica ex verminibus

Si vero soda fuit vicio epatis tunc signa eius sunt
dolor declinans ad partem capitis dextram cum ten-
sione et dolore aliquo ypocundrii dextri et opila-
cione epatis et urina subtili subcitrina vel rubicunda
Et cura eius est flebotomia basilice in brachio vel
manu lateris eiusdem et epithimatio epatis cum aqua
rosarum et sandalis et modico aceti et rebus aliis pro-
ut materia opilans requirit de quo dicetur capitulo de de-
bilitate epatis et capitulo de opilacione et epithimetur frons
et tympora cum frigidis sepe dictis Si vicio sple-
nis tunc signa eius sunt dolor declinans ad
partem capitis sinistram cum dolore et tensione ypocon-
drii sinistri Et cura eius est flebotomia basilice bra-
chii sinistri sive zaphena pedis sinistri que
est intus in talo vel salvatelle pedis sinistri que
est inter anularem et auricularem et posito empla-
stro deopilativo super splenem quod dicetur capitulo de permuta-
cione virtutum animalium paragrafo de empiricis et
capitulo de opilacione splenis pro totum et posito reper-
cussivorum circa frontem et tympora sepe dictorum

Soda et matrice

Si vero fiat vicio
matricis tunc signa eius sunt dolor capitis in medio
loco inter frontem et commissuram que est in vertice ca-
pitis et antecessio retencionis menstruorum vel ab-
stinentia a coitu et dolor dorsi et spatularum
prout paciens tibi refert Et cura eius est eadem cum
cura sode vicio splenis Si vicio renum tunc signa
eius sunt dolor capitis declinans ad posteriora scilicet
ad occiput et continuitas cum alchatim id est circa locum
renum inferiore dorsi et forte antecessit coitus su-
perfluus prout paciens refert Et cura eius est sicut
cura sode vicio epatis si sit cum materia Si autem sit
sine materia tunc cura dicta est supra paragrafo de soda
propter coitum Si fiat vicio membrorum exteriorum
aliquorum a quo elevatur materia fumosa que sursum
vaporans ad caput pervenit cerebrum tunc signa
eius sunt quia sentit eger quoddam elevari a
membro illo puta coxa vel crure vel manu et
post illud sentit vertiginem et dolorem in capite
et forte cadit et fit epilenticus Et cura eius est cura
cathalepsie ut dicetur capitulo de epilepsia

Em-
perica

Ad omnem dolorem capitis cronicum
et perdurantem maxime confert cauterium cum ferro
ignito in vertice capitis profundatum usque ad craneum
ubi est commissura recta coniunctis cum actuali usus fron-
tem et lauda usus occiput quia materiam resolvit
et malam complexionem cerebri rectificat et adequat si di-
mittatur apertum uno mense antequam consolidetur vel
continuitatem tolli cum cantaridibus ut dictum est in
methodo Item sodam cuiuscumque cum est ignota confert
embrocatio ex aqua decoctionis florum camomille mililoti
aneti ro viol semen lini similiter et furfuris collata
et actu tepida effusa ab alto quia resolvit et re-
percutit confortat et quietem inducit Similiter et em-
plastrum factum ex eis super frontem et tympora freque-
ter quod si volueris sompnum provocare adde cortices
papaveris folia vel semina lactucarum solatri semina

et si adhuc magis adde semen iusquiami et corti-
ces mandragore et post ista stupefactiua fiat crastino
embrocatio pure resolutiua ne cerebrum noceatur
Item vngentum Jo mesue in suo de appositis ad
sodam calidam pulsatiuam ℞ olei ro. et viol. cum
pauco aceto et succo agreste et modico camphore
et contunde donec impinguescat et capiti frigi-
dum appone et fac ipsum odorare aquam rosaceam
et naribus attrahere posse Item masticato zin
euidem in soda flegmatica eradicatur materia cum
sputo et saliua ℞ mastic vel thuris partes duas
piperis piretri ana partem j cere quod sufficit in fine ta
facime ut pille mastic. diu in ore et exspu-
atur Item gargarisma ad idem 2m euidem
℞ oximell. compositi vel squilliticii ℥ iij sinapis
℥ ß misceantur cum aqua decoctionis ysopi origa-
ni piretri sinapis et siler vel gargarizet sinapis
condita cum melle et aqua calida et odoret ca-
storium et ingtu et flores rosmarini Item em-
brocatio ad sodam calidam pulsatiuam ℞ viol.
ro. folia vitis al. sa. malua se cucurbi cu-
cumeris aut corticis eius ordeum excorticatum
psillium semina lactuce et porte omnium ana deco-
quantur in aqua usque ad consumptionem quarte
partis que abalto fundatur super caput cum ameol-
la vel spongia sero cum iuit dormitum si non
timueris catharrum Si aut fit cum frenesi
vel mania mitta psillium et semina predicta Si
vero fuit cum vigiliis et insompnietate mittantur
semina papaueris et cortices eius in fine vero conclusi-
onis addere se lini se altee flores camo-
mille et mellilo et fac embrocatam sic prius silr
et manus et pedes et facies et cetera cum ca
lauetur quoniam circa calorem extinguit
et materias resoluit et quietem inducit Ad sodam
frigidam linimentum ex oleo yrino aut lauro
aut nardino confert et si forcius facere volueris
conforta virtutem eorum cum costo et castoreo et
euforbio et pipere puluerisando in eis et dissol-
ue aliquid tiriace veteris vel metdati in eisdem oleis
vel in succo mente et suppone expertum est et si in-
sompnietate patitur adde nunc opii ana Confert
etiam sode emplastrum ex fimo columbino sanguina bal
lauri origano aneto cetera et pistatis et incorporatis
cum aceto multe fortitudinis vel succo absinthii Con-
fert etiam sode frigide et capiti post euacuationem vtendo
pomi facti ex castoreo et rutha sicca et storace
calamita et galoff ana partes equales conficiendo
cum glutino dragagati quoniam odor aromaticorum usu
moderato et in corpore mundo cerebrum calefacit et
confortat et residuum sode remouet In corpore ca-
cochimico vel etiam in corpore inmundato si vsus eius fuit
moderatus cerebrum replet vaporibus cum odor
non sit sine fumali euaporatione ut dicit Aristoteles Item
pille Jo mesue in suo de appositis calo de soda
frigida conferentes sode antique reducentes colores
grossos et conferentes sanitati oculorum et auram
et abstinendentes catarrum sic fiunt ℞ cologn. cebit
ana ℥ iiij agarici ℥ iij sticados ℥ ij sta mor ℥ iii et ß
spice squinanti xi. ℈ cassie xilobal. carpobal. azar
ro viol. epithimi absinthii cinamomi croci ma-
stic ana ℥ j aloes citrini et optimi ad pondus
omnium conficiantur cum succo absinthii Item pille
de mastice secundum eundem ibidem mundificant caput
et stomachum et accipiuntur omni tempore et cum cibo et
post et cum itur dormitum ℞ aloes sublimis
℥ 3 et ß mastic ros ℥ ℥ ana ℥ iiij cebit cletri ℥
io conficite ut prius dosis eorum a ℥ ij usque ad ℥ iij Item
ad emigraneam frigidam difficilem et cronicam ℞ e
granorum lauri partem j olibani partem ß tere et mixta
cum aqua et oleo et linias super locum ut dicit
mesue auctore ypo et alii addunt folia rute
partem vnam sinapis partem ß et conficiunt sicut prius
Ad emigraneam calidam difficilem confert linimentum
super locum quod fit ex atramento tirito cito et dissoluto
cum aceto multe fortitudinis et octaua parte opii
Opii aut ut plurimum elaboretur in cotton sicut pro die
vrina et liniuntur tempora ex eo et stringitur se-
pe ipsum Alii aut acuunt hoc linimentum addendo succi
agreste et nucis ana partem vnam et croci partem j
gratia penetrationis Confert etiam sode calide caput
perungi ex lacte mulieris cum modico camphore et
si necessitas postulauit adde opii quantum de cam-
phora et distilla ex eis in aures et nasum latis
lesi et deinde distilla oleum viol. post horam cum
lacte mulieris dicit aures et nasus emende et me-
dicina educatur / Clarius aut de soda scripsimus quoniam
eius cura omnino solum post est in natura sed et stomacho et
pectori plurima sunt hic dicta inmatiua quibus
per totum innitemur hoc opus et cetera **Canon**
Soda cum febre vel sine febre raro est morbus ut plu-
rimum vero accidens passionis stomachi et multitudinis
propter quod auicenna primo canonis fen 3a cap. de cognitione
egritudinum per colligantiam aut cerebri compati stomacho
est ut multum stomachum vero compati cerebro est per paruum
propter caput est cacumen totius corporis Et quod scripsit
Canon alius sed quod in cura sode nil melius est
quam lenificatio ventris omni die cum suppositorio vel
clisteri si post non obedierit omni die bis administretur
Cum aut est accidens sit maxime propter fe collectas
et flatus quarum causa attendens et cruditas in stomacho
et intestinis gemet vel vermis mesaraicis Item
in omni soda nil respicies magis nociuum quam coitum
et post super cibum nisi forte fuit propter retentionem sper-
matis vel aliorum aut harum confert coitus usu mo-
derato factus neque illico super cibum Item usus
ciborum fumosorum nocet et post in fine comestio
sed sunt brodia pipata allea cepe et vinum potens
et electuaria calida quare sunt calida sumenda in prin-
cipio sed frigida stiptica in fine ut sunt pira vel coto-
nia assa vel poma odorifera Item lac non com-
petit in soda nisi forte in soda calida sine materia
vel in soda sicca sine materia ut dictum est in metha-
do quoniam lac est de numero facile corruptibilium in stomacho

ppe debilitatem sue compositionis. quare in sto
calido convertitur ad fumositatem et inducit quoddam cali-
dam pulsativa. Sed in frigido ad acetosum
et inducit quandam frigidam gravativam. Unde ypo. in
3a particula afforismorum. hec dicit caput dolentibus mala.

Pronosticatio Dolor capitis si supvene-
rit in febre continua et precipue acuta in die critica post
signa digestionis perfecta crisim sit vel per fluxum sangui-
narum vel vomitum vel sudorem. quare non ponantur
repercussiva super caput ne crisis impediatur. sed suppe-
datur egritudini clauditatis usque ad horam crisis. et si ap-
paruerint signa crisis per vomitum utputa tremor
labii inferioris et subversio animi et vertigo. iuvetur
cum pennis digiti vel penne inuncte oleo in pro-
fundum gule. Si vero apparuerint signa crisis
per fluxum sanguinarum ut puta apparitio fantasi-
matum rubeorum circa oculos cum obtenebratione
visus et gravitate capitis et rubore faciei et surdi-
tate aurium confortetur cum pectore sete porcine
intra nares vehementer comprimendo. Si vero signa
sudoris ut puta calor cutis frontis cum humidi-
tate roriga tunc detur potus magnus iulep .i. aque
zuccari actu calide et tegatur pannis calidis et
vaporetur aqua calida posita in vase a quo subte-
rimne et fomententur lateribus cum vesicis porcinis reple-
tis aqua calida. Iuxta illud ypo. prima particula Un-
cumque non recipit illinc educere et per convenientia loca
etiam si non per se crisim compleat per insi fiat iuxta
illud ibidem. Circa quorum crisis fit. etc. neque innova-
da est neque aliquo fiat crisis et certificata fuit ne forte
cum intendas ad regionem aliam. Item quoddam sup-
veniens in febre acuta in die indicativa ut puta
iiii sit crisim in die critica utputa vii et si lesio
sit fortis et signa digestionis perfecta sit salubre
sin aut mortale. Item dolor capitis si perseveraverit
in latere uno et cepit oculos obtenebrare catha-
racta vel telam araneam inducere et demum cecita-
tem. Cauterizatur post purgationes et alterationes
bus et cantharide et sublevetur arteria et cautera-
zetur. Item quoddam si perseveraverit neque remedia
competentia contulerint frenesim vel maniam minatur
si sit acuta pulsativa vel subeth vel litargia
vel apoplexia si sit frigida gravativa. Item emigra-
nea in parte anteriori capitis est ut plurimum a causa
calida in posteriori vero frigida. Item quoddam causa calida est ut
plurimum consumens. frigida vero perdurans. et precipue si sit
cum materia plurima grossa vel viscosa. Item emi-
cranea difficilior atque periculosior est cephalea quam
omnis magistrum convalescunt permittit se divisio quare est
plerumque ducens ad permaciem si perdurat. Item in
emigranea et precipue calida pulsativa sudor calidus
exuberans vel fluxus sanguinis et narium eiusdem la-
teris supveniens tollit egritudinem quemadmodum
et infra vomitus spontaneus vel fluxus ventris
de consueto. Unde ypo. 6ta particula afforismorum caput
dolenti et valde dolenti sanies aut aqua a san-
defluens secundum nares aut secundum aures aut secundum

os aut secundum oculos solvit egritudinem. Item ibidem
quibuscumque sanis dolores repente fiunt in capite
et continuo fiunt sine voce et stertunt vii diebus per-
eunt pamphagus si se non accipiat eos. et sic est
quia isti vere sunt apopletici cum habeant in se
certa signa apoplexie. scilicet dolorem capitis subitum
et carentia loquele et malicia anhelitus. quare
suffocantur a materia plurima nisi febre ipsam expellat
et resolvat et precipue febris acuta spontanea vel parte
introducta. Idem in viia particula afforismorum. in per-
cussione in caput stupor aut desipia malum sed sin
percussione fit cum volunte sive cum contusione sola quia
sit nocumentum communicati substantie cerebri et ventriculi
eius. Item ypo. certa particula afforismorum quibuscumque v-
rine in febre conturbate et confuse velut subiugalium
his capitis dolores aut fuerant aut assunt aut
aderunt. scilicet quia urina grossa turbida in se elu-
cationem et agitationem diversorum humorum sit fuma-
tur ad caput. quare fuerint cum repercussivis circa
frontem et tympora. Item si cerebrum fuit lesum et
concussum ex casu vel percussione necesse est sive voci
et animi defectorem precipue cordis et oris stomachi compassi-
onem et precipue in corpore colerico et etate et consuetudine et
tempore calido. Unde ypo. 6ta particula afforismorum.
quibuscumque sursum cerebrum concussum necesse est febre et
fellis vomitus supvenire. Item et percussione
vel casu super caput necesse est accipere sinocopim
vel appoplexiam vel priusquam aliquid donec cerebrum recomforte-
tur. quare non convenit ut mortui videntur nisi post die-
zm. Unde ypo. viia particula afforismorum. quibuscumque ce-
rebrum motum fuit ex aqua occasione necesse est fieri
sine voce statim. Item in cephalea et emigra-
nea forti pulsativa seu alio dolore corporis
quocumque si subito dolor delitescat neque sentiatur
non precedente aliqua rationali alleviatione sed
per fluxum sanguinarum. vel sudorem. vel vomitum
vel egestionem vel diurinam et ante alias perfecta mor-
tale. quam cerebri lesionem et virtutis animalis destru-
ctionem demonstrat. Unde ypo. 2a particula afforismorum
Quicumque dolentes aliquid corporis dolorem non
sentiunt his mens egrotat. Item dicit ypo. 6ta
particula afforismorum vesicam incisam aut cerebrum aut
cor aut diafragma aut epar aut renes aut
intestinorum aliquod gracilium aut ventrem. i. secundum mortale
Isuplentur materiam cisam fellis aut splenem

Capitulum secundum de vertigine etc.

Vertigo vel scotomia est cum videtur homini quod
omnia volvantur in giro et siquidem
fiunt cum fixione corporis dicitur vertigo. si vero cum
casu ipsius super terram dicitur scotomia et sic patet quod
hec due passiones neque differunt causa neque sub-
iecto neque essentia formali. sed solo gradu. scilicet secundum
maius et minus. Sunt autem quandoque morbus quandoque
accidens. sicut et dolor capitis. morbus quando per se sunt
et immediate a sua causa procedunt. accidens autem cum
morbum consequuntur etc.

Methadus

Vertigo vel scotomia morbus quandoque fit a causa

pmitiua qnq3 accidit · a causa quid pmitiua
ut intuitoe rerum volubilium puta rote · uel reuo-
lutione corporis sup se ut faciunt pueri uel casu et
percussione ledente anterioris ventriculum cerebri p-
pe quod ymaginatur et fantasiatur res alie quam
sunt si fiat ex intuitione rerum uolubilium uel reuo-
lutione corporis sup se tunc signa patent ex reuolutione
patientis Et cura eius e abstinentia a talibus que
in omni motu corporis cum cepit quis ut dicit
ypo 2a particula affo Si fiat a casu ul percus-
sione · curatur sicut diximus in cura doloris
capitis a casu uel percussione A causa vo antece-
dente puenit ut pote vetositate aut vapore humoris
in cerebro contenti Et si est vetositas que e in plu-
rimum tunc sentitur tinnitus aurium, tenebrositas
oculorum longa fixa similiter et diminucio gustus
et odoratus atque pu spacio temporis et antecessio
doloris capitis pdurantis Et cura eius e vapo-
racio capitis cum aqua decoctionis florum camo-
mille absinthii rosarum rute mililoti maiorane Et
et fomentacio cum g disi ul cuforo et masticacio
piperis et cimini et cariui et vsus diatrium et
sacellacio facta ex milio et sale confectus sup
lapide ignito et abstinentia ab omnibus legu-
minibus et a fructibus et rapis et oleribus et
et a nucibus et avibus ... cum nucibus et
a vino forti puro, et sume post cibum aliquid
stipticum pirum uel coctanum assum Et si h non
sufficiant purget cum pillulis cochiis uel iera
logodion uel serapinis post quod reitentur localia
iam dicta Et si h iterum non sufficiunt fiat cau-
terium in summitate capitis in loco in quo termina-
medius digitus palmae cum radix ponitur pal-
me sup nasum radicem nasi quia ibi com-
missura recta concurrit cum commissura arcuali
quapropter fiat pfecta resolutio vaporum et materie-
rum a quibus elevantur Si vero sit humor tunc
siue sit sanguis · siue colera · siue fleuma siue melancolia siue
compositum ex ipsis fient signa et cura que di-
ximus capitulo de dolore capitis put est morbus sub
suis distinctis paragrafis Vertigo ul scotomia
accidens quoque consequitur morbum alium quoque pti-
morbum quid alium sicut contingit in febre et tunc
fit crisim futuram p superius scilicet p vomitum ul fluxum
sanguinis narium ul sudorem ita quod si hoc appareat post
signa digestionis pfectam salutem pmittit, si vero ante
signa digestionis ul cum signis indigestionis et pre
virtute existente debili mortem portendit, si vero
medio modo crisim malam et diminutam pmittit
Et cura eius e ut nichil fiat nisi quod eger cum
blandiciis confortetur et pstolatur donec via tm
apparere cepit, et si hoc sit p vomitum adiuvetur
natura cum inmissione digiti in os ul penne lenite
oleo Si aut p fluxum sanguinis narium summatur setle por-
ri et ponatur in naso et compressa pcutiatur nasus, si
aut p sudorem capitis tunc tegatur pannis calidis
vt ypo particula prima afforismorum vniuscuiusque natura

cepit illinc educere et p consequentiam loca, scilicet quamdiu
nichil istorum apparere cepit nichil omnino fiat
circa caput, nam si repercussiua apponimus crisim
prohibes et sit mortem inducens Si uero resolutiua
tunc materiam plurimum attrahes et forte frenesim facies
et quod periculosius e · viam eius impedies, consi posue-
ris calefactiuum circa caput sudorem facies cum forte
natura vomitum intenderet vt ypo ibidem ea quorum
eius fit etc Morbum ptiorem consequitur multis modis
quia quoque fit uicio stomachi et hoc ut multum quoque
vicio epatis, quoque vicio intestinorum, quoque splenis,
quoque matris, et signa et cura sunt illa que di-
ximus sup capitulo de dolore capitis accidente sub suis di-
stinctis paragrafis Emperica decoctio salvie
in aqua uel vino ualet vertigine capitis inde
loto ipsa etiam alligata fronti ul temporibus
confert omnibus morbis frigidis de frigiditate Comm
pucta decoctionis peonie ul castorei stomachi vz
plurimum et sc · peonie bibitum sompnia vana re-
mouet Item ruptorium factum sup vertice cranei
uel sup collo e ualde iuuamentum post purgationes
quas diximus capitulo de litargia p agrafo de empiricis
Canon Vertigo ul scotomia morbus fit ut
plurimum vicio uentositatis eleuate a stomacho uiscoso
contento circa anteriorem ventriculum cerebri, quapropter
indigemus alterativis per vetositate, scilicet euacu-
atiuis per fleumate, scilicet et mundificatiuis per utrumque vertigo
aut uel et scotomia accidens fit ut plurimum uicio stomachi
et intestinorum superiorum quapropter intendamus
ad rectificationem stomachi et lubrificationem stomachi et uentris
cum suppositorio ul clisteri In uertigine et scoto-
mia oportet summe cauere a porris alleis fabis longis
leguminibus nucibus et ventosis omnibus quam
hec omnia mittunt a stomacho leuigat ad caput similiter
et vinum vetus purum similiter et lac, quia faciliter
corrumpitur in stomacho et corruptos sursum mittit vapo-
res vnde ypo · 4ta particula afforismorum lac dare ca-
put dolentibus etc Pronosticacio Vertigo
et scotomia cum longo tempore pdurauit neque beneficio
artis uel nature remoueri possunt futuram epile-
psiam ul appoplexiam portendunt Capitulum tercium decimum de subeth stupore et congelatione

De ystis tribus passionibus vno dicemus
capitulo quia earum notificacio ex doctrina comparacionis
ad inuicem completur Sunt quoque morbi, quoque accidentia
morbi quidem cum fiunt per se incipiendo a suis cau-
sis inmediate in cerebro contentis Accidentia vero cum
morbos alios puta litargia uel frenesim freneticam
uel apoplexia uel emitritem sunt consequendo Conveniunt
aut iste passiones in duobus, primo quidem quia quelibet
earum e passio capitis primo et per se, scilicet et consequenter
corporis totius Secundo vero quia vnaquaque earum fit
impedimentum in sensu et motu voluntario super
corpus totum Differunt aut p suas essentias et pro-
prietates quod e, quia subeth e pro passio anterioris
ventriculi vnde cum huiusmodi ventriculus e magis
origo sensus quam motus ut dicit G · in tegni · ideo

subeth fit maius impetu in actu sarcinis q3
motoris voluntarie, quapropter in subeth sunt ocu-
li semper clausi. et si voce vel conquassentur fortiter
in prin° subeth, et ipse saluis tunc aperit oculos
lic3 ipsos denuo committat. Accidit aut h passio ex
frigiditate puro dominante illi pti, fit tn quoq3 a vapo-
ribus frid. ut contingit post potum opii vel iusquiami
Stupor vero no est aliud qm subeth diminuta
stupor naq3 fit ex frigiditate tm parte tale fuat com-
xtam, quapropter in stupore no e sompnus adeo p-
fundus sicut in subeth, fit et quoq3 a sola materia
qualitate sine materia velut accidit in frig in nive ca-
pite midato, fit et quoq3 a casu vel de percussione
quia p ea cerebrum leditur vehementer. iuxta illud ypo-
1a ptiula affo4, in percussione in caput stupor &
desipiencia malu Et scias qp stupor quoq3 dicit
a medicis sompnus pfundus vel subeth virgula
&3 no d3 dici sompnus longus. q2 sompnus longg
e puc ndlis 2 qli. lic3 sit, nalis in quanto. sicut accit
ebriosis et exercitantibus et convalescentibus, s3 sompnus
pfundus e innalis in quali. similiter et in quanto
Stupor est quoq3 simt p passione nuo4 et mebro-
ru nuosorum. et tunc ide est qd obdormitacio, et dicetur
de ipo tractatu de tremore Congelacio vero e ipse pa° ventri-
culi posterioris vm qm quarti ventriculus e magis fons
motus q3 sensus ideo fit oculis stantibus fixe apertis
fit aut congelacio ex materia nimia dominante illi particule
et lic3 in congelacione doleat anterior ventriculus cerebri
hic tn no accidit nisi quia ipse e oppositus magis, vel
quia humor opilans posterioris ptem coartat anterio-
rem. et congelati remanet sub situ quo recipit cor
congelacio, quare si recipit sedentes vl stantes, re-
manet 2m illam formam, et fit quoq3 a causa pmitiva
ut contingit ambulanti in nive longo tpe in-
dato capite qp quid fit utplurimum ut dr & in
comento illius amfforismi 2e ptic. Sompnus et
vigilie &t iste tn ob pa°s pse invicem ponunt aput me-
dicos quare de noib3 no est curandum et ipse tn res
sunt sibi propinque na iste tres passiones sunt valde
ppinque in specie ca et cura. ut3 ex predictis Me-
thadus Cura subeth e h. na tu omnibus subc-
thicus sit frigido et motu no requirit apprimato
aliquibus mente p os. s3 illico supponatur ei suppositori-
um de salgemma. vel iniciatur cliste acutu. qr
Rx coloquintide agarici centauree an ℥ ß milliloti fe-
cularum blete an m i pistent et buliant in aqua
de illa aqua accipiatur lb i et ß et ℥ iiij mellis ℥ ℥
iii olei cōis ℥ ℥ i salis et misceatur simul et iterum re-
ducatur ad ignem. et tu totu bullierit tolle et tunc h cola-
tura tepida fiat in via tu clistri. et frequenter illud
faciens donec paciens senciat et moueatur et li-
gentur extrema vehementer omnia ppter diuerc. et tunc
ponatur in os infirmi ℥ i thiriace veteris cu vino cali-
do vel metridati vel auree allexandrine vl dya-
pliris Post aut abrasis capillis fricetur caput cu
panno calido. similiter et linietur cu oleo de spica vl
de lilio in quo dissolutum sit castoreum vel bdellium vl
se sinapis et se rute Deinde tu suffire potest p-
gerur tu pill cochyos vel fetidis vel aureis & cu
yerapigra. nullo° bibat in tribus vinum nisi fortasse
tu salvia cu castoreo bulitu. s3 ydromel loquitur sic
Rx aque lb iii mellis ℥ iii buliat aliquantulum

simul et tolle. famem et sitim tollet prout labo-
et excitet et sudorem in renibus Nutriatur cibis calidis fiat
mastic quoque die dum surgit aleo piretri et piper fa-
ctis ex eis cum mastice velud forma pillarum In
fine vero rei fiat cauterium in cutice capitis vel coctica°
sup accipito et cataridibus dictis et incorporat cu fer-
mento et sinapi. vel ex calce viva. et ficubus fiat
incorporatis cu stercore columbarum et sueco rute vel
fiat gargarismata cu oximelle squillitico. vl cu
oximelle composito ex aqua decoctionis ysopi et yreos
vl cu sinapi, provocetur sternutacio cu condisi vl pi-
pe et sic regatur usque ad pfectum sanitatis Cura stu-
poris e eadem pl qp in clistri recipimus no solu
agaricus s3 et aloes et thit cu materia no sit ex frigiditate
puo s3 mixto cu colera. fiat aut omnia alia ve-
lut in subeth et fricentur plante pedum cu aceto
et sale vehementer Cura congelacionis e eadem cu
predicta pl qp in clistri recipimus olli ingt ℥ ß
loco coloquintide ℥ ß 2 loco centauree ℥ ß recipitur
polipodii ℥ i. in aliis aut fiat sicut prius Cu aut
iste passiones evenerint a causa pmitiva puta fri-
giditate aeris. competit balneum aque dulcis
calide sic et alia dicta in tractatu de dolore capitis
paragraffo de dolore frigido a causa frigida sine materia Cu
vero evenerint a sinthome opii primo vomitus
cu aqua fiat et melle et rafano deinde oportet
ut clisterizetur cu clistri acuto dicto in cura sub-
eth post illud vero fiat sepius de tiriaca veteri
vl de metridato Confert etiam usus alei et
nucum similiter et vinum decoctionis piretri vl piperis
et castorei similiter et aqua decoctionis origani et
rute cu sale condita, similiter et vinum vetus po-
tentissimum in multa quantitate potatum et ipse cale-
factum et iterum si simile accidere fetide averum vinus
cu ℥ iii vini al pui aceti conferret fricet extre-
ma vehementer et caput ipse. et d3 ut phibeat
a sompno prout cu sternutacione facta ex euforbio
et castoreo al. et consione capillorum vngatur ptea
caput et totum corpus cum oleis calidis predictis
vel de balsamo sicut pple qm offert a pte te
Comedat ma pipata gallinarum et aucum
bibat vinum decoctionis cinamomi in quo sit aqua
musti Cu aut evenerint a casu vl percussione
curentur sicut dictum e tractatu de dolore capitis pa-
ragraffo de dolore capitis ex casu vl percussione
Emperica In omni passione cu qua est
sompnus superfluus approximat quid suffumigia
fetida ut de vngulis et pannis lineis et ca-
pillis sup carbones positis qm estimat qp virtu-
tis animalis cerebri senciens lesionem inducat expgefcioz
Alii ergo faciunt suffumigia aromatica s. ex olibano et
alipta muscata timiamate storace quia
estimat qp p ea cerebrum conforte s3 huius rei intellectus
in de tractatu de litargia &c Canon Si in ag-
gregacionem passionum corpus repletum videtur et
facies rubuerit et vene magne apparuerint
in oculis et facie tunc in cura eius erit quevis
uti flebotomia cephalice in brachio seu manu vel ve-
ne recte frontis vel venarum magnarum que sunt sub
lingua vel venarum in collo que guides appellatur
vel fiat in scapulis et collo et sub mento scarifi-
cacio profundata cum dimittoris qui vel cephalice

Item in tua statu passionis magis debent apponi re-
percussiva quam augmentaret diffo frigida et pannus pixo
si fiat diu vel cum ligaturis et fricationibus et deinde
cum evacuationibus superdictis **Pronosticacio** Si su-
bitus fuerit actinus litargie tunc si subsecuta fuerit
frenesis bonum est quia subtiliacionem et calefactionem me-
lius fit si vero contrarium malum Subitus perdita racio fit prope in-
cipiendo sed ut pluries consequendo fe. feruntur granas
vel intercalatas Item subitus est in male cum anhelitus
fit angustiosus et eger excitari non potest et iam su-
periores quantumcumque super lata revolvat Item iste pacientes
infirmant non nisi quia anhelitum prohibet oppilacio
viarum eius Item sepius fuit a causa quorali in tua
anguis a ca primitiva Item dicit ypo. quod ima pericula in
percussione in caput stupor aut desipiencia superve-
niens malum Item iste pacientes ex toto suo omne sunt
magis mortales quam salutes quare pronostica relinquit
Item licet sint a causa frigida tamen cito inficiunt oppi-
lando oppilacio aut ista fit subito **Sequitur**

Capitulum quartum de frenesi

Frenesis est apostema calidum capitis inter
cramenum vim quia materia calida est subtilis
penetrativa Ideo fit hoc apostema in pellis
tegentibus cerebrum sub cranio que sunt pia mater
et dura mater quando et in anteriori cerebro est maior ca-
liditas quam in posteriori propter multos quos ibi spiritus anima-
les circa organa sensuum ideo istud apostema fit tamen in an-
teriori cerebro quemadmodum litargia fit in posteriori
Quare sciendum ut frenesis fit apostema calidum anterioris
partis cerebri et panniculorum eius Est autem quandoque mor-
bus quandoque accidens Morbus quando quam materia per se col-
ligitur in loco predicto et causat apostema et hoc est valde
rarum Accidens vero quando consequitur alium morbum et
hoc est ut plurimum velut contingit in fe. ca. et precipue
continuis utpote tercianam causone et synocha
quando tamen qui est causa accidens fe. scilicet ingrattus ca-
lor febrili et fumo sui effectus per venas arterias et
nervos ad cerebrum sursum rapitur et ibi ad apostema
colligitur et item maxime fit in fe. conclusa atque
continua in qua emunctoria sunt ociosa et caliditas
magna non expanditur ad extra corpus sed remanet
intus quare maxime fit in fe. consequentibus
aposte visceris utpote pulmonis epatis stomachi pet-
toris vel matris vel plus interiorum locorum
consequitur etiam quandoque emunctoria et ipse si tempus et etas
et complexio sunt calida vehementer Frenesis autem dividitur
in veram et non veram Vera quidem dicitur cum est mor-
bus et est causa pure calida utpote sanguis vel colera vel
utraque Si non vera dicitur cum accidens est secundum quem-
admodum omnis alienacio facta est in fe. hora crisis
salubris vel mortalis potest dici frenesis Vel non
vera dicitur quando est morbus sed materia ex materia calida
pure sed mixta cum aliquantulo flegmate vel melancolie Signa
frenesis in quantum sunt primo consimilis cum accione
furiosa quia calidi est agitare sicut frigidi sistere
et quiescere et motus oculorum continua et rubor eorum
et febris vehementis caliditatis cum frigiditate extremorum vel
tepiditate et insompnietas et multitudo ymagi-
nacionum et ipse capit principium sompni quare ex-
pergescit velut fatigatus et urina alba cum in prima
die precita fuerit rubea amplectosa similiter et pulsus
frequens et velox Signa autem frenesis quando fit de san-
guine sunt predicta rubedo faciei et oculorum ipse magnitudo
pulsus cum velocitate repletio venarum et plenitudo corporis
carnosa et antecessio ciborum generatorum sanguinem ut bona
caro et vinum similiter et horror levis dolor capitis
longior insuper inflatio vigilie plurime et abhominacio
loquele et clamor pro sompno dormire et anhelitus in-
ordinatus et ista cum apparuerint sunt apostemata confir-
matum sed urina cum grossa spumosa et multo-
risus sine causa est ex moribus signis super maiori
caliditate Signa vero frenesis vere quando fit de colera sunt fe-
bris valde acuta et siccitas et aliena vehemens
et antecessio ciborum generantium eam ut allea cepe sinapis
cinamomum piper mel vinum acutum Similiter et pulsus
velox et spissus vehemens et desiderium attingendi de
continue ubicumque plicatum et citrinitas faciei et oculorum et
lingua citrina vel nigra et inquietudo super lecto et
vociferacio plurima cum ira Si autem colera fuerit adusta
vel sanguis adustus tunc omnia accidentia predicta fiet forcio-
ra donec forte supervenerit demonium lupinum et
spiritus magnificare et palpitat tamquam cum manibus
velut querens et oculorum turbacio magis Si at-
tamen sunt conterminate et tunc signa contraria erunt Signa fre-
nesis non vere que est accidens sunt quia ut dicit
Auicenna 3° canonis capitulo de curabitur frenesis sequitur in for-
titudine sua fortitudinem febris Vel gignitur cum in au-
gmento vel statu et forcior quam in principio et in die crea-
cionis quam in die quietis maior sed in frenesi na-
tura est contrarium quia contento fe. est ex remissiorum calor mater
plus recipitur ad caput Signa frenesis non vere que
est morbus sunt accidentium remissio plus quam in frenesi
vera que est morbus **Medicina** Istud apostema
sicut et omne aliud apostema primo vel quando morbus
salubris habet quatuor tempora scilicet quibus diversificatur cura
scilicet principium augmentum statum et declinacionem Cura igitur
frenesis vere cuius est de sanguine est ut statim in principio et hoc
est ante spacium trium dierum vel quatuor ad plus fiat flobotomia
de frontis in die vel nocte de cephalica in brachio
vel in manu si etas et etas consenserit vel fiat sca-
rificacio si virtus fit debilis omnino quando si timor fuerit de
sincopi in actu flobotomandi sicut quibusdam potest contingere
propter consuetudinem non propter debilitatem cordis tunc tribuatur
hora flobotomandi et ante et post cum mica panis infu-
sa in vino granatorum vel aqua frigida quoniam a sincopi
custodit et fiat scarificacio in spatulis tamquam similiter
et cruribus et ligentur extrema dolorosa et fomentetur cum
aqua calida ante et post fricacionem quoniam eius fomentacio
similiter et fricacio cum panno aspero infuso in aqua
rosarum et aceto manus dividit et sompnum inducat et fiat
a capite emorum in corde consueto cum appositione sanguissugarum
vel cepacium circa anum quia materiam dividit et si aperi-
ri non possunt fiat flobotomia de saphena que est sub cavilla
pedis intus in calo quia hec flobotomia habet priore ars et
emordas Item ypo. dicit pacialla apostemorum melius et
frenetice emorrode in nate bonum Deinde subito fiat
vel unguentum vel embrocacio repercussiva super caput cum
succo solatri vel sempervive vel populeon mixto cum oleo rosarum
vel oleo de salice vel neufaris vel cum aqua rosarum mixta
cum aceto Et si sompnum provocare intendis adde eis oleum
de papavere vel de mandragora vel semen vini opii vel
lac papaveris vel decoctionem eius non tamen utere stupefactivis
frequenter quia fine extinguunt calorem naturalem sed tunc
plurimum erit superfluerunt vigilie vel furores Deinde contra

usque ad finem primi intento tua usitatur ita subfica-
tioni vertus vel clisteri leniuo vel suppositorio de fem-
dis quia acutum augmentaret fe. quod Rx viol ʒ ii mal-
ue m i prunorum lb s bulliat in aqua 2 in lb i aque
illius dissolua ʒ i tamarindorum ʒ i mane ʒ ii zuc-
cari viol ʒ ʒ iii olei viol ʒ s sal ʒ item bulliat pa-
rum post deinde tolatur et tepidum inicia omni die ad minus
semel nisi per se assellauit bis vel ter in die post quod
aut secundo die 3m vel 4tum transierit tunc non tempe-
tit flobotomia supradicta quia tunc apostema est confirmatum et ma-
teria fluxa est ad locum quare non valet diluere sed tunc est in-
tendendum euacuatiuis eradicatiuis ut dicit Alma-
sor capitulo proprio fflebotomia que tunc vena recta que est in fron-
te vel naso quod haec flobotomia euacuat aliquid de materia proxime
quod attrahat cum supponamus morbum esse in statu vel
prope statum Item etiam oportet flobotomia sub lingua vel gin-
gibis in collo apud tempus augmenti si illud sit fortis et
ponatur sanguissuga in fronte inter duo alia ossa non
adhereat applicetur cum sanguine alicuius alterius illic illi-
nito deinde fiat illinimenta fronti predicta tunc preparatur
non super caput ne fortassis impediatur resolutio quecumque
post illud vero applicentur calefactoria leuia confortatiua
cerebri velut est emplastrum de floribus camomille et mililoti et
gallus viuus scissus per medium vel catulus vel pulmo
porci calidus actu perficientur extrema leniter cum aceto
et sale simul conquassatis Iaceat in loco obscuro non
quod tenebroso ne spiritus interiores fatigentur sint secum
assidue amici et dilecti sui qui taceat et quiescant
et egrum seruiant et blandiantur et quecumque nimis coarceat
a furore cum sompnus et quies in loco tenebroso pro
est ex melioribus rebus in frenesi Cibetur ex lactucis
porcu condita cum aceto vel agresta similiter et cucurbitis
aut succo ordei vel auene conditis cum lacte amigdalarum
vel papaueris similiter et pomis assis frigidis actu vel carni-
bus pullorum et edorum alteratis cum herbis predictis si virtus
sit debilis bibat in die sepius syrupum de nenufare vel pa-
pauere cum vino granatorum et aqua decoctionis prunorum
vel ordei et sit syrupus ʒ i et vinum granatorum ʒ i 2 s
2 aqua ʒ iii vel bibat syrupum viol vel syrupum ros vel syrupum
de berberis cum eisdem aquis et hoc fiat non in hora come-
stionis sed ante per horam vnam vel duas similiter et post
horam vero comestionis bibat ex aquis predictis per se et plu-
res aquas sunt et extinctas atque nutritiuas quas dicere
calo de perturbatione virtutum animalium paragrafo de mania
canina Neque prohibeatur a potu aque frigide omnino sed bibat
de ipsa quantum vult etiam si apostema sit in visceribus
cum melius sit aliquod malum ergo sequitur quam sine eo
in morte cadere ut dicit G Nono de ingenio sanitatis

Cura frenesis vere de co. est ut in primo et ante omnia pur-
getur corpus cum medicina mundificatiua colere quod Rx ma-
ne ʒ i tamarindorum ʒ i 2 s dissoluatur ista cum ʒ
iiii aque decoctionis prunorum coletur aqua illa et detur
in sero ante die Aliud fortius aliquantulum Rx reub
ʒ ii aque decoctionis prunorum ʒ iiii pulverizetur reub
et ponatur in aqua illa et addantur ʒ ii syrupum viol et
dimittatur hoc totum sit stare per horas xii postea coletur et
detur ante diem vel purgetur cum ʒ s electuarii de succo
ros vel cum diacodion laxatiuo sed non detur ei medicina
fortis cum materiam agitaret et frenesim augmentaret
ante tempus declinationis Si vero materia fuit adusta tunc
si volueris vti apozimate primo sine 2o melius aliud
fiat ut quod in decoctione prunorum addatur sene et epithimi
ante ʒ ii polipodii ʒ s deinde in ista aqua de-
coctionis dissoluantur tamarindi et manna et
reub et fiat sicut prius facta autem euacuatione hoc
se tunc post fiet flobotomia temperata in brachio vel in ma-
vel fiat productio emorroidarum vel scarificatio in spatulis et na-
tibus quia sicut dicit Auicenna 2o canonis fen prima capitulo
de febre pestilentiali et 3o canonis capitulo de cucurbito si in egritu-
dinis non fuit sanguinis primo in tua materia deuenis a
mundificatione 2o a flobotomia si vero fuit sanguinis a flobotomia in-
cipiendum erit Deinde statim fiat embrocatio et in-
uncto circa caput supradicta et tonae ut ceteris
generationes aspergatur quantum potes vel saltem eius confirma-
tionem quia postquam confirmatum fuit quod forte est post 3m vel
4tum diem ad plus impossibile erit curare frenesim prop-
ter cerebri nobilitatem et sui natiuitate protecto et in omni-
bus medicinis approximandis per exterius sint calide
sine frigidis vel cum aceto quia est sicut ipsarum vehiculum
ad meatus ad penetrandum Detur in aurora si est
possibile per digestiuo ʒ i vel ʒ i 2 s oxizacare cum tribus
vel quatuor ʒ aque frigide vel aqua decoctionis prunorum
vel sumat ʒ i syrupum acetosi similiter cum eisdem aquis
In omnibus suis clisteribus decoquatur semina papaueris
albi et lactucarum et stariole inuoluta in pecia al-
ba et psillium aliquando per se aliquando cum eis efficiet
largius omni die secundum ventrem cum clisteri vel suppo-
sitorio supradicto et in omnibus sibi alius fiat sicut de fre-
nesi de sanguine Cura frenesis non vere que est morbus
eadem est cum predictis nisi quod est utendum mediis
remissioribus et non tante frigiditatis neque tanto potu
aque frigide quia est securior aliquantulum quam frenesis
vera Cura frenesis non vere que est accidens sicut
est que contingit in febre est ut fiant omnia que dicta
sunt de prouocatione emorroidarum scarificatione sectione facta
embrocatione et inunctione preter quam de flobotomia quia illa
non est utendum eo quod natura est debilitata propter egritudinem
precedentem nisi forte corpus sit carnosum robustum Alia
vero sufficit per se neque cadit in eis timor vnum quando
hanc frenesim intendit cum se iterato studeas ad resistendum
ei quantum poteris antequam adueniat augmentatio effi-
cienti repercussionibus et diuisionibus supradictis ne
fortassis fiat apostema vel ne confirmetur quia fiet in uno
morbo In fine autem frenesis vere de sanguine vel de co-
lera adusta si qua vestigia post alienationem remanserint
fiant embrocationes resolutiue et frigidis super caput
ab alto que sit sicut Rx florum camomille aneti
maiorane ros rub ana m i bulliant in aqua
Et item aliud Rx florum camomille vel se. aneti
feni radicum maluauisci ana m i bulliat in aqua
et fiant embrocationes etc. Emperica Semen caporis
cum vino bibitum facit hominem etiam freneticum
dormire semper dum sibi dederis acetum Item sompnifera
fortis ex corpore fortitudinis similiter et narcotica Rx
populeon ʒ i olei mandragore olei ros olei viol
ana ʒ ii aceti ʒ i opii ʒ i insteantur omnia pariter
et liniatur et eius frons et tympora actu frigido
reiterando frequenter vel infundantur in eo pecie
et applicentur toti parti anteriori per capitis sed non po-
steriori quia sicca est et inde oriuntur nucha et inui
Item fiat emplastrum ex lacte papaueris succo lactuce suc-
co solatri et semper viue vel nenufaris ana partem i aceti
non fortis partem s cum quibus incorporetur farina
ordei partes due farine fenugreci partem s vel florum

ca mollt Et in ca° de uigilijs plura dicentur Item pom-
pinfera pbatum in frenesi Rx olei ros ul viol et neu-
far quid modicu opij s̄nd vnu uel duo troci pa-
vimp misce omia et innunge int naves frequet
Item ad ined embrocta in fe in qua time de frene-
si Rx folia ul semina lattuce maluarum ana m j viol
z j cortici ul folior papaueris m s et modicu ma-
dragore decoquat in aqua et cole Item odora-
mentu in frenesi Rx camphore insquiam opij ozimi
croci ana lecte lp sufflat et aq ros confice ex eis
pomu q in ma teneat De experts ad frenesim
est fluxa cephalice et py gt fluxa nasi uel sanguis-
sugats eius uel vene frontis et potus aq frie in-
mete desup quia caloz extingt et cebru cofortat
et intellige de frenesi vera similit et scarificao aun-
u et fluxa venarum sub ling **Canon** dicit
quidam q in frenesi non dent pomi repercussiua
sup caput quia fiet impedimentu in resoluendo sed
ponatur circa fronte et tympora Item dicit rasis
in diuisionibus q freneticus verus no dz pro-
hiberi ab aqua fria olind neq si sit ex sanguine
neq ex co. Mesue vo illud phibz omo q e quia
rasis eius fronte fortem extinctoru respiat quam
fac et ipe sicut plima Mesue vo eius euapora-
toz et ipe q sit pauca quae ipaz phibz in calido
Pronosticacio frenesis aut ex quatuorz parte
causa si confinet et p 3° dies duauit cassa est
eius cura ante vo hoc tpus quoqz curatur licz diffi-
cult Item si frenesis non vera que e acutus cosequns
se aduenit ph sig digonis et uirtute cositute e
salubris si uo an signa digonis repet int eius ve-
stigia apparere e mortal quia ome signu crcticu
appariens an signu digonis e malu ut dicit G po
3° de cris Item si in frenesi va ul no va fluxg
sang natiu exuberas ul sudor fortis capitis sup-
venit statim a pncio cu utilit cosutua salubre est
dicit Auic 3° cani fen ca° de carabito qi multa
hnt carabitu .i. apga calidum in cebro cuius
vrina apparuerit al visus e liberatis pp qd aut
et ypo. circa pricula affor quib vrine limpide
aut al. male maxime vo si in freneticis apprt
qd 7 vltu intellige in frenesi no va Item frenesis
va plerumqz pmuta in peripneumoniam ul pleuresim
quead mod dicit et ec Item si freneticus no al-
leuiat p approximatoz remediorum conabiliu pma
uel 2a die statim ypm desceas Item si frenesis
supuenit litargie bona sz si ecouerso mala ut dicit
ypo. Et io cu vides freneticu cade in sompnu
pfundu et tacat in cale et metez mala et cu hoc
extrema frigent et liuent et occi grauant statim
ypm delinquas Item si in fe arsiua vrina sit ru-
bea spumosa et statim cras appareat al subtilis aquo-
sa natio morie a frenesi Item si in frenesi que
dst se no recordat pos paroxysmu eor q dixit
et fecit neqz recaudatur pter solitum morietur quia
pa° comicata e toti cebro ant et pos Item si no sen-
tiat se pati uel si fiat spasmus ul sincops uel de-
sipiencia morie Item acilice tremat in tangedo pul-
sum morie similit et si oculi lacrimet inuoluta-
rie uel si vrina vetnica uel egestio similit et si
si se velociter uiolent pitiat a capite lecti ad locu
pedum natio moit ut dt ypo pmo pno quarto

significat maxima angustia et doloz Sciais pt ea q
omis frenesis que e morbus e ex toto gnre sui magis
mortal qz salubris frenesi no que e acutus eo quia
frenesis morbus e ex ma quodali si frenesis acutus
est ex materia uaporosa **Sequitur**
Capitulum Quintum de litargia

Litargia e apostema frigidum cebri cuius qr
ma fria e natu grossa no penetratiua ideo
fit hoc apga magis in meatibus cebri qm
in suba eius uel uelaminibus qm et potius cebrum
e frigidius anteriori pte pauciores ibi ee spus et pter
maiore eius distanciaz ad eminitoria et colatoria
pallati ideo e illud apga in posteriori cebro et go litar-
gia e apa frigidum cebri posterioris et eius uentriculi
atqz caimositatu Litargia diuid in veraz et no veraz
vera e apga tantu ex ma pure frigida no vera e ex matia
frigida cu pauco san ul co. Est aut quoqz morbus
quoqz acutus morbus quia cu ma p se in loco colligi
et fac apga et hoc e ut raro accidens vo qn cosequit
se generaz de frate ul emitteu ore ul pyplenoiam
qm in humor pussib flegma attrae febrilis caloris
subtiliat et capitur ad cebrum sursum et h quod
se quoqz remanet cu litargia quoqz no desinit fre-
lsia in die septimo et remanet ista litargia et ob
litargia e passio omo opposita frenesi in causa in cura
in spcto et acah et io cognito eius et curacio aliqt
appacet ex calo de frenesi quia qui bn diffinit gna
cosignat velut in lalia fria dimicat Litargia ptci-
ca va qm fit de frate et hoc e ut sepius quoqz de
uilia et hoc e ppalmy Signa eius que de frate sut
dolor capitis leuis cu ffe lenta quia ad ome apa
intrinsecu cosequit se glumia similit et subeth licz
se gna quoqz diuulgat subeth neqz inuadat se posse
stare cu signis frigidis quia no e inpgla causa
antecedentiz ee frigidam que cu dz si quieta uel peres
eius hoc fit p putrefactioz Omis aut putredo calefit
ut dicit G 2° de acide similit et obliuio quia cellu-
la memorie refrigidat quapropter hnt os apertum do-
ab astantibus claudat pp pigriciam et obliuioz et ad-
venit quoqz singultus pp compassioz oris sto et
est ipsorum lingua alba et os salliuosum et decubitus su-
pinus licz sup lata reuoluat et vrina grossa alba
velut subiumentalis et prodiciti gulo et egro quida
pulsus rarus satis tam magnus undosus tremulus
et accid ei quoqz frigitas extremorum cu aliquo tremore
pp comiudaciam frats et oppssioz spus et caloris Signa
eius que de uilia sunt q oculi remanet apti no pal-
pitantes et uelut occi intuict vna rein absqz motu
et ffe lenta et paru forcior qm in ea que de frate
et oculi prominentes et quoqz alienatio cum ira fit
et obliuio vrinandi nisi ad hoc excite vrina al sub-
tilis color oculorum albus valde pulsus parus stritus
spissus durus difficulter apparens nisi forte hoc fiat
volle caloris febrilis Signa litargie non vere
que e morbus e mixtura siue adultatio signorum
predictorum Signa litargie no ve que e accidens sunt
q cum se incipit augmentari sompnolencia et pigricia pt
debitum et scaltu et lsitudo flatica et diminucio sitis
et tacitumitas loquendi et vrina al grossa ul caro-
pos et quoqz russa spissa pp caloz febrile inserta
in grossa ma et ego fluida aquosa et quoqz alba
grossa velut flegma vistosum **Methadus**

Cura litargie vero de flate est ut statim a principio apparitionis signorum ipsius usque ad tres dies fiat minutio repercussiva cum caput confricare cum oleo rosarum et pauco aceti simul commixtis donec locus refrigeretur ab apparatu. Deinde 3ª in aurora deinde si fleobotomia cephalice in manu si virtus et etas consentiat quia fleobotomia evacuat materiem eorum licet non qualitatem. Secundum Almansorem fleobotomiam prohibet preter ista non competit ut fiant clisteria lacta frequenter actu calida refutata. Recipe coloquintide agarici centauree tartarini se. urtice radicum cappari calamenti ana ʒ ß ameti florum camomille absinthii ana m. i pistentur et bulliant in aqua et ex lb i istius aque et ʒ iii olei communis et ʒ iii mellis ʒ ß salis fiat mixtura que iterum bulliat ad ignem deinde colet et administret. Similiter et istud. Recipe coloquintide ʒ i olei ʒ iiii mellis ʒ iii salis ʒ ß fiat sicut prius et valet suppositoria de sale gemma vel fellibus acuta et oportet ut ligentur coxe et adiutoria ligatura dolorosa et fricetur vole et plante pedum fortiter cum sale et aceto vel urtica quia sicut fricatio levis inducit sompnum ita aspera et fortis inducit vigilias ut dicit G. primo de ingenio sanitatis ponatur in loco lucido vel aperto lingua sub vide neque permittat dormire quantum fuit possibile immo evellantur capilli quia super omnia remedia huius passionis sunt vigilie propter quod spiritus animales tunc sua principia in cerebro digerunt materiam et fiat ventosatio sine scarificatione incipiendo a nucha et collo et descendendo ad spatulas et brachia et crura quando est necessitas et fundatur aqua calida super extrema cum eorum fricatione et panno aspero producatur quando materia deorsum trahit tum utile similiter et scarificatio pulpe aliarum et provocatio dyaforesis et emorroydarum prout dicemus suis locis et propter hoc nec vomitus a principio sed non illud abhorremus quando materia sursum trahit nisi sit facilis spontaneus in corpore consueto quia si retinetur urina propter pigritiam vel oblivionem excitetur ad urinandum et egerendum et comprimatur vesica cum manibus et fiat emplastrum super pectine et vesica calefacientes illa membra scilicet ex floribus camomille meliloti foliis vel se. apii calamento radice lilii et oleo camomille quia sufficiat quando hec prohibente mollificatorum in collo vesice et fac ut teneat aliquid tyriace vel metridati quam est consuetus tercianaris aut tribus diebus et antecedente augmento administrentur resolutiva gargarismata ex oximelle et aqua decoctionis ysopi vel oximelle squillitico et aqua calida simul vel ex aqua calida calamenti vel origani fiat et sternutatio cum pulvere elleborj albi vel piperis vel sinapis similiter et masticatorie ex pipere piretro sinapi et similibus acutis et si posset ipsum purgare cum yerapigra vel pillulis cothiis vel pluribus eorum confert deinde in statu et quando materia tota fixa est ad locum fiat emplastrum resolutivum acutum rubificativum super posteriorem partem capitis abrasis capillis quod Recipe stercoris columbarum cepe crude sinapis mellis coquatur cum aceto et aqua simul et commutetur clistere omni die quia multum confert et ungatur locus super fractorum forte cum marciaton calefacto vel cum oleo de lilio vel de spica vel de castoreo vel euforbio et de costo cibetur ex carnibus edorum et pullorum et farina ordei vel avene et sit dieta non grossa ut materia consimiliter potetur ex ydromelle facto ex lb iii aque et ʒ iii mellis in quo sit ysopus et yreos vel ex aqua ciceris et pisorum vel aqua ordei vel pipe et porri si non est febricitans multum et aliene aqua frigida omnino abeo. Cura litargie que est de mia est ut fiat clistere. Recipe florum camomille aneti seminis epithimi coloquintide polipodii ana m. i calamenti m. ß olei camomille ʒ iii mellis ʒ iii salis ʒ ß conficiatur ut supra. In omnibus aliis fiat sicut supra. Cura litargie cum est accidens febris est eadem cum predicta nisi quod oportet considerare initium apparitionis signi eius quod est tunc vehementer cum evacuationibus et diversionibus et repercussionibus resistatur et caveatur quantum est possibile ne fortassis apostema confirmetur quod si ibi fieret nunquam utilis calidis valde. Non timeas febris omnino quando oportet magis intendere ei quod magis infestat. **Experimenta**. Dicitur quod caput vespertilionis vel cor eius in panno nigro ligatum et suspensum ad dextrum brachium sompnum litargici prohibet. Idem facit fel et oculi filomene positi in loco ubi sub cute. Emplastrum bonum rubificativum. Recipe affodilli sinapis albi yreos ysopi piretri ana ʒ ʒ castorei euforbii ana ʒ v dissolvantur succo rute vel affodilli vel similibus. Epithima ad idem. Recipe castorei ʒ ß bulliat in succo rute et aceto et oleo ex quo fiat vehemens occipitii confricatio. Suffumigium bonum fit ex asa fetida et serapino vel galbano vel armoniaco vel opopanaco ponendo super carbones et fumum naribus applicando. Nil etiam magis excitat litargicum quam fumus capillorum humanorum adustorum vel cinis eorum si confitiatur cum modico aceti et pice et castoreo et naribus applicetur ut dicit eben mesue capitulo proprio. Si vero patientis os fuit clausum aperiatur cum ferro et ponatur cuneus inter dentes ut saliva egredi possit ne fortassis inducat suffocationem. Et in ore eius ponatur ʒ i tiriace veteris vel anacardini vel metridati vel auree alexandrine. Hec igitur que dicta sunt ad curam ordinatam pertinent. Vomitus cum radicibus ad infirmi cuius stupor est magnus et virtus satis constans tunc propter timorem periculi intende magis actiori scilicet subito dimittendo tam antecedente et quilibet. Unde fortes fricationibus extremorum et ligationibus et appositionibus localibus remediis ori et naso iam dictis ordinatum cito tunc ruptorium super occiput pilis abrasis. Recipe calcis combusti cineris et cataracte confice cum emplastro apostoliton quia in periculo mortis nichil est melius statim enim extrahit humorem postquam aut eger potuit uti medicinis ordinatis. Sic qui sic fit. Recipe radicis apii ysopi petrosilini brusci sparagi petrasilon seminis utriusque salvie cardi sticados scolopendrie capilli veneris fu... tine politici ana m. i ana unciam tamen decoctionis florum borraginis polipodii ana m. ß fiat syrupus cum lb i mellis detur de eo omni die ʒ i et ß cum aqua calida. Deinde purgetur frequenter cum benedicta vel cum blanca vel pillulis cochiis. Si vero nichil phisicalium remediorum contulit ignea patella et capiti applicetur ut capilli urat quia vehementer dolorem excitat et a sompno excitat. Item si litargicus ceperit per menses meliorari fiat duo cauteria in capite unum quidem in vertice et aliud in occipito sub cornibus duobus et dimittatur stare diu apertum quod nil melius repertum in excitatione cerebri a superfluitatibus quibuscumque et propter adherentibus profundius. **Canon**. Dubitant operantes an in litargia

instrari deant expulsiua quia augmentatur ex eis frigiditas et maior stupor et nimia tuncat Sed quare
Constantinus et Rasis ut dictum est supius dicunt
aut vide quod quando operantes raro ponuntur in proprio pnij
sed potius apud augmentum quando sit operant et bene
uel dicendum quod Constantinus et Rasis considerant morbum et
tam magis quam accidens Sed quando operantes magis considerant
accidens scilicet stuporem et subeth cum sit astantibus
horribilius et dicunt quod stimulatoria non debent
approximari valde fortia et hoc a principio ne per motum
fortem dissoluatur materia et fiat maior opilacio
et per consequens suffocacio festina
Pronosticacio
Dicit ypocras si litargicus fiat frenetitus bonum si
uero contrarium est malum Item litargia cum febre difficile
curatur quemadmodum et ydropisis cum febre Si litargicus
sentit appositis stimulatoriis bonum sin autem
malum Si adhibentibus remediis conuenientibus urina
non cepit colorari sed tremor superuenit uel membrorum
frigiditas mortale Sudor frigidus in capite
mortem significat Si sanguissuga applicetur fronti nec adheserit
mortale Item in litargia rigor uel tremor
superueniens est malum litargia mortale quia multitudine
materie frigide fit Si uero post quartanam oriatur litargia
bonum videtur quia expulsio materie terciane dimittit
Et sic intelligendum est iste buffonismus ypocratis 1a
particula in litargia tremor malum Item litargia
quando aput horam principii conuertit ad paralisim
uel epilensiam quia cerebrum expellit materiam ad partem
debiliorem et tamen quamuis permutacio videtur bona
si uita sustentet quemadmodum accidit in subeth
cum appoplexia Item si nullum signorum predictorum
affuit et accidencia tocius incipiant mitigari et uires
fortificari signum est uere curacionis et salutis
Capitulum sextum de vigiliis superfluis
Vigilie superflue fiunt multiplici de causa, nam
cum somnus naturalis fiat a uaporibus
suauibus et multebetribus ascendentibus
ad cerebrum a cibo bono et bene digesto in stomacho quantitate
et qualitate conuenientibus opilantibus vias spirituum animalium in
ipso et retinentibus ipsos a suis operacionibus propter quod
reuocantur ad cor et ibi multiplicantur et confortantur
Accidit oportet vigilias propter contrarias causas que sunt due
in genere vna ex parte membrorum mandancium, alia
ex parte recipiencium Mandancia sunt duo scilicet stomachus
et membra generacionis, recipiens est vnum scilicet
cerebrum
Medicacio
Stomachus autem
est causa vigiliarum tribus modis primo quando cum
permixtis ne mandat fumum quemadmodum contingit in
sumina indigestione atque lienteria quod si indigestio
fuit in causa tunc accidit prostracio appetitus inflacio
stomachi rugitus uentris et quandoque vomitus flatus ventosi
et cura est ut utatur sepe dyaciton piperon dyagalange
dyacitradion et puluere et speciebus calidis stipticis aromaticis
ut uirtus retentiua stomachi atque digestiua confortetur Si
autem fuit in stomacho materia quod patet per signa tunc quando requiritur
ut fiat vomitus cum oximelle squillitico et aqua
decoctionis aneti et radicum rafani et modico aceti
et olei Deinde purgetur cum ʒ i benedicte laxatiue uel
blance uel yerapigre et emplastretur stomachus cum emplastris
calidis stipticis et inungatur cum oleo masticino
nardino mixtis et in vase diu calefactis addito
puluere galange et fiant omnia que dicentur calo
de prostracione appetitus et capitulo de indigestione Si autem sit cum
lienteria siue fluxus uentris ciborum dentur conserua de ca-
rabe cum aqua plantaginis et calamento quod in capitulo de
fluxu uentris dicemus Et si post vesalia non fuit defi-
ciente ro veteris per sex cum parte una pul. boli armeni
masticis olibani et gumi arabici apponatur uel detur electuarium
de equaliter posituri ibidem Secundo modo stomachus est in causa
quia parum mandat sicut accidit in corporibus consumptis
uel ex natura siccis cum complexionem stomachi uel ethicis aut hijs
fluxum uentris diuturnum aut superflue laborantibus Et
cura eius est corpus impinguare cum uictibus carnium
bonarum pinguibus conditis uel lacte papaueris albi uel
lacte amigdalarum dulcium uel in quibus ponatur ipsa species
papaueris, dentur et pultes facte cum eisdem rebus, bibat vinum
cum dulce aromaticum limphatum cum aqua in qua stetit
papauer uel si forte fuit iusquiamus uel mandragora
fiat etiam embrocatio super caput ex aqua decoctionis lac-
tuce corticum papaueris et modico iusquiami Vnguen-
tur nares et tympora cum populeon tepido cum oleo rosaceo utatur
balneo aque dulcis tepide et omnibus humectantibus per
posse Tercio uero modo stomachus est in causa quia mandat vapores
acutos et mordicantes sicut accidit in febricitantibus uel hijs
colam citrinam in ore stomachi uel cibos corruptos in ipso Et cura
est panem in aqua coctum papauer lactuca violas prima
et cicute sperma et cura colera et cibos corruptos cum
medicinis vomitiuis et secessiuis et fiant embrocaciones
circa caput quietatiuas et infrigidatiuas ut alteretur
cerebrum et repercuciatur uapores et fomententur crura
aput sompnum cum aqua decoctionis florum camomille
foliorum salicis et furfuris et fricatione leni que trahit
colam ad inferiora corporis et sumat tyroaca dyapapauer
cum vino limphato Si autem assumptum est in
cibo aliquid venenosum tunc statim fiat vomitus
fortis propter Deinde detur ʒ i tiriace si venenum sit fri-
gidum sicut opium iusquiamus mandragora papauer
propter quod consequitur pigricia et subeth et prohibeatur a som-
pno omnino Sed si sit venenum calidum et consequatur an-
gustia et mordicacio stomachi et sitis et amaritudo oris
sicut contingit post sumptionem talis arsenici euforbij
tunc detur post vomitum predictum ʒ i tiriace facte infra sex men-
ses que si non habeatur ponatur in uetere grano vini uel duo
opij et fiat ligacio extremorum prohibeatur a sompno propter
et fricentur pedes et crura cum aceto et sale Membra
uero generacionis sunt causa vigiliarum quando sperma uel men-
strua diu retinentur sicut accidit monachis viduis pre-
gnatibus infra quatuor menses quia sperma retentum
aduritur et ab ipso fumi pessimi eleuantur qui peruenientes
ad cerebrum inducunt vigilias et quandoque maniam
et maliam, peruenientes autem ad cor sincopim uel tremorem
sed ad matricem peruenientes suffocacionem inducunt, et causa
istarum vigiliarum non potest cognosci nisi per relacionem infirmi similiter
et per iudicium aliorum signorum omnino et quia facies bene constat
in sui dispositione nisi quod quandoque sentit paciens dolorem capitis
et renum et stomachi indigestionem et in viris tumet testiculi
et fit appetitus sompniorum lasciuiorum Et cura eius est coitus
frequens et utatur medicinis diminuentibus sperma quas dicemus
et confert usus assiduus aceti lactuce semen agni casti
Cerebrum est causa vigiliarum plus omnibus propter suam complexionem siue
naturalem siue accidentalem, quia sicut complexio frigida humida indu-
cit sompnum ita calida sicca inducit vigilias quemadmo-
dum apparet in febricitantibus et ambulantibus in sole et
bibentibus cibis uel senibus diureticis usu superfluo

ppter quod vie spus elargant ut opilari non possit Et cura
eius e in embrocacionibus circa caput et cibis et po-
tibus dictis ca° de frenesi, usi tamen moderato quam illi
confunt et/ quinque vigilie ppter causam primitiva sicut iram
vel sollicitudine vel gaudium inmoderatum Et cura eius
est abstinere a talibus et uti contrariis quia in omni motione
corporis cum cepit quis dolere etc ut dicit ypo in affo°is

Emperita Si nescis que sit causa fac embrocam
ex resolutivis et sompniferis simul quod sic fit Recipe florum
cambill mellilo· psilii corticum sperius lactuce malue de-
coquantur in aqua omnia simul quia resoluunt colerem
et vapores scilicet qui sunt in calidum et cum hoc infrigidat et
humectat/ pecia vero funda lanc mulieris vel bestie vel
papaueris super caput Item iusquiamum coque in vino
dulci et unge nares et aures et labia statim quiescet
Item opium iusquiamum semen lactuce semen papaueris
commisce cum succo lactuce vel solatri et emplastra frontem
Item semen sperius coctum cum vino bibat Item ex aqua
decoctionis foliorum iusquiami vel mandragore vel papa-
ueris fomententur frons tympora et pedes et crura, omnia
enim ista extinguunt calorem acutum et quietant cerebrum
maniaci Item unguentum sompniferum et me fortitudinis
Recipe populeon ℥ j olei mandragorini olei rosarum olei viol
arum ℥ j aceti parum gratia penetrationis opii ʒ j bal-
neentur in isto pecie et frigide ponatur super tempo-
ra/ liniantur eciam cum eo nares ut ad cerebrum citius
perueniat/ confert in frenesi et ffe ar suma Item odoretur
rosarum violarum corticis sperius iusquiamus semina lactuce
flores neufaris posita in sacculo simul Item ex me-
dicinis sunt dyapapaver filanum recens et tiriaca recens
Item recipe alum ✝ iusquiami albi distempera cum albumine
oui et lacte mulieris et fac emplastrum super frontem

Canon Scias quod comune in omni causa maxime con-
ferunt sompnifera cibaria quia magis sunt amica
nature quam medicamina quorum in cibis papaua sunt pul-
tes vel medicina confecta cum papauere pistato vel cum eius lac-
te temperato cum lacte amigdalarum dulcium, quia multum facit
in desiccatione cerebri Sed in potibus e vinum in quo ste-
tit iusquiamus vel madragora et hoc dent frequenter
in die et non solum hoc quia petit sompnus/ oportet precauere
ut per humorem haustum fiat epithima capitis sompniferum
vel embroca aliqua superius dicta que si prius fierent
opilarent vias angustas cerebri et impedirent actionem
administratorum per intus et dico quod epithima vel em-
plastrum applicetur capiti abraso circa frontem et verticem
in medio ubi sunt commissure circa ut penetret similiter et
circa tympora et nares sed nequaquam in occipite quia est
membrum naturaliter frigidum et inde oriuntur mala et inmoderata

Pronosticacio vigilie si superfluat inducit debi-
litatem virtutum vitalium animalium et naturalium ppter spiritum re-
solucionem siue restauracionem neccesariam et si magis superfluunt
inducunt marasmum et exsiccacionem corporis ppter quorum consumpcionem
et ppter indigestionem omnem Et si etiam magis superfluat inducit
in virtute forti furorem et maniam ppter caloris extinctionem
sed in debili mortem ppter spiritum animalium ignicionem Item ypo-
crates in particula affo°is In vigilia spasmus et desipientia
malum siue et mortale si corpus sit inanitum Item
2a pta sompnus et vigilie utrique modo magis facta malum **Capitulum se-
cundum de perturbacione virtutum animalium etc**

Virtutes interiores siue inciores sunt tres in genere/ prima
quarum est ymaginacio siue fantasia cuius
operacio est retinere species sine materia rerum sensibilium
absencium vel tamquam absencium et eius sedes propria est in
anteriori uentriculo cerebri Secunda vero est estimativa siue
cognitiua cuius operacio est discernere inter utile et inuti-
le· honestum et turpe cuius sedes est in medio ventricu-
lo locata Tercia est memoratiua et reminiscencia cuius
operacio est retinere species rerum conceptarum per longam temporis
absenciam sicut ymaginacio per breue cuius locus est
in posteriori uentriculo et hec clarius dicentur primo canonis
fen prima tractatu de virtutibus/ Sunt autem quelibet istarum
virtutum pati accionem lesam utique per Galienum 3° de accidenti Accio
autem lesa est triplex diminuta ablata et corrupta Diminuta
quidem dicitur cum fit operacio virtutis pigrior imperfectior
et obtusior/ Verbi gratia de ymaginacione ut si quis discipulus
scientias mathematicas non possit ymaginari clare lineas
vel figuras sicut sciencia illa requirit/ Verbi gratia de estimatiua
ut pueri qui parum discernunt de utili et inutili/ Verbi gratia de
memoria ut senes qui paucorum et breui tempore recor-
dantur Ablata vero dicitur cum operacio virtutis omnino tollitur
velud nichil ymaginari vel estimare et nil recor-
dari Corrupta vero dicitur quando aliter fit quam deceat et debe-
at/ Verbi gratia de ymaginatiua ut ibidem Galienus exemplificat
de thesilio qui egrotans putabat histriones et buc-
cinatores stare circa lectum quos iussit expelli subito
quia caput suum ledebat et tamen ymaginatiua fuit cor-
rupta, sed estimatiua sana/ Verbi gratia de estimatiua ut
ibi dicitur ut si quis proiceret vasa ex domo ab alto ne-
sciens ea per hoc rumpi/ Verbi gratia de memoratiua ut si
quis memorare[t] petri et putaret se recordari mar-
tini Sed precedentes actiones dicamus quod frigiditas siue sit
cum materia siue sine materia est causa immobilitatis et
quietis et ingrossacionis que sit causa accionis le-
se diminute vel ablate quando dominantur in ventriculo
cerebri deseruienti virtuti lese vel ventriculis pluribus sic
quia ingrossat et figit spiritus animales ut libere non
possint moueri neque species rerum deferre ab organis
sensuum quinque exteriorum prout ibi virtuti cognitiuit et
eius operacionem Sed econtra causa calida siue sit cum materia
siue sine materia est causa furoris motus et agitacionis
quapropter est causa accionis lese corrupte quando dominatur
super ventriculum vel ventriculos deseruientes virtuti vel
virtutibus lesis accionis corrupte Ex dictis igitur
cognoscere potes que virtus sit lesa et que pars cerebri sit
distemperata et que qualitas vel materia sit in causa per que
maxime iuuaberis in cura istius passionis Accio at
lesa ymaginacionis et fantasie siue sit diminuta
siue ablata siue corrupta unum communem nomen capit
secundum medicos scilicet corrupcio ymaginacionis Eodem
modo accio lesa memorie et reminiscencie dicitur uno
communi nomine obliuio Accio vero lesa virtutis estima-
tiue siue cogitacionis siue cogitatiue quod idem est
sortitur nomina diuersa que licet apud diuersos scribentes
diuersificentur· nos tamen penes mentem auctorum prout
colligere possumus sic nominamus/ Nam si sit accio
diminuta vel ablata que non dicitur nisi secundum magis
et minus et dicitur talis passio communi nomine melancolia que po-
cia sub duas species subdiuiditur/ prima quarum est stoliditas
siue amencia siue infantilitas siue fatuitas que
idem sunt Secunda vero est melancolia que nomen generis sibi
usurpauit ppter diuersos modos quos sub se continet
ut inferius dicetur Si vero sit accio lesa corrupta sit
dicitur communi nomine mania et sub eciam duas species summo-
pere licet modi sint plurimi/ prima dicitur permixtio

ronis siue alienatio Secunda uero mania canina sil demonum lupinum Cognitis igitur causis et subiectis et modo istarum passionum que sunt sex prima corruptio ymagina- tionis 2a obliuio 3a amentia 4ta insania, Ita prima ratio ionis 6ta mania canina videamus de accidentibus signis super eas et cura ipsarum parte

corrupte ymaginacionis

Signa corrupta ymaginationis in quam sit ista quia yma- ginatur quod non est et videtur ei quod videat res coram se que non sunt et debilitatur ymaginatio longo tempore necnon apparent ei sompnia et visiones nocturne vel parum apparent et cito labuntur ab eius memoria Si colera sit in culpa tunc cum predictis eveniunt vigilie et motus et instabilitas omnino Si flegma erit sompnolentia pigri- tia et humiditas oris et narium Si uero melancolia erit oculorum sic- citas et aurium et nasi frigiditas sine superfluitate mucosa Et cura eius est si colera sit in culpa ut primo fiat fleubotomia cephalice in brachio vel in manu quia cum sanguine educatur colera ei commixta Deinde continue infrigidetur frons cum aqua rosarum partibus duabus et aceti parte una mixtis simul infundendo petias in ipsis vel epithime cum oleo nenufaris et oleo rosarum vel viole vel de salice addendo parum aceti propter penetrationem Et si colera sit adusta et vigilie et furor superfluat po- natur granum unum opii vel aliquid mandragore in pre- dictis donec liquor in ea infundat et euacuetur sicut in- de melancolia dicemus Si uero flegma sit in culpa detur dige- stiuum primo scilicet oximel simplex vel compositum cum decoctione radi- cum diureticarum sirupi utatur ad caput ex quibus sunt semen sticados et flores camomille et mixtura iniusta Deinde purgetur cum pillulis cochijs vel aureis aut yerapigra, fiat gargarisma ex oximelle composito cum squillitico cum decoctio- ne sinapis vel ysopi utatur aurea alexandrina tiriaca vel dyaplus, Ultimo fomentetur caput cum floribus camo- mille aneti melliloti et fricetur post hoc cum panno calido et ungatur unguentis aliis calidis famosis similiter et balsamo Si uero melancolia sit in culpa siue sit adu- sta siue non fiat sicut dicetur in isto capitulo infra pa- gina de mania canina Et accidit quibusdam propter cor- ruptionem ymaginationis, similiter et propter corruptionem virtutis estimatiue et memoratiue et in sompno appareant eis fantasmata adeo fortia ut virtutes sensitiue in- teriores ab eis excitate excitent virtutes motiuas voluntarias quare surgunt et operantur opera vigilia- rum Et ipsius quidem cura est ut fiat omnia que dicta sunt et dicetur per totum capitulum quia istud accidens procedit ex corruptione ymaginationis quare se vigilare et in- dutum esse et in tali vel tali loco esse cum ita non sit et quibusdam accidit ut mingat in lecto cum se ymaginatur se esse in loco debito mictione, Unde in huiusmodi preci- puum est remedium ut uerberentur cum virgis in sompno et post quia per hoc liquor memoratiua reponens speciem doloris inflicte refrenabit ymaginatiua et estimatiua ab actionibus predictis

Obliuio

Signa obliuionis in quam sit quia paciens nul- lius recordatur vel debiliter et paruo tempore, et fit ut plurimum ab humore flegmatico dominante posteriore cellu- le quare sit cum sompnus profundus pigritia et gra- uitas, fit etiam quandoque ab humido intus ibi dominante et cum difficulter aliquid imprimitur memorie, et sit in- sompnietas et res preterite melius obseruantur quam presen- tes vel de proximo facte Et cura eius est si fiat a frigiditate ut fiat omnia dicta capitulo de subeth dimittis quod est ut ul- timo fiat cauterium in parte posteriori usque ad craneum cum ferro vel vesicatorio cum cantaridibus cum calce viua vel arsenico et similibus dictis de litargia Si autem melancolia sit in causa inducatur sompnus et gaudium prosse per menas somniferas dictas capitulo de vigilijs superius Comedat sepe dyaspermatum mundificetur cum yalo[?] vel druisene vel cum apozima- te facto ex sene thimo epithimo polipodio in quo sit dissoluta ʒ i cassie fistule colate et mundate Et impinguetur eius cor- pus prosse, quapropter oportet ut bibat vina pinguia et dul- ces humectatiuas et carnes agnorum edorum pullorum et vitella ouorum sorbilium, Utatur exolibus feniculo bora- ginis buglosse et spinachijs et bletis et de quo ebetas eis offert facta semel omni mense quando ipsorum cerebrum humec- tat et mundificat et propter premissa purgatio sicut dicit Auicenna primo canonis fen 3a capitulo de renouatione vini et aque Signa amentie siue stoliditatis sunt quia desiderat esse cum pueris et hominibus puerilis gustatoris et ridet de rebus quas facit sicut puer, et difficulter potest corrigi et fit piger et facit edificia ex luto et ba- culis, Hoc enim omnia accidunt propter frigiditatem et siccitatem dominantem cerebro precipue in medio ventriculo ipsius Et cura eius est quantum quotumque duorum modorum fuit ut calefi- at cerebrum cum usu electuarij de musco quod sic fit Rp musci ʒ s cardamomi liquiricie galange ʒʒ piperis lo- gi ana ʒ s cinamomi ʒ iii ligni aloes ʒ i cum ʒ iij conficiatur cum melle in yeme et zuccaro in estate detur sero et mane ad modum castanee confortat namque cerebrum et stomachum Utatur electuario pliris et electuario dulci et aurea alexandrina et tiriaca ueteri et dyamuscos cum musco po- natur in loco luminoso et iuste cum amicis et dilectis et pru- dentibus tractatibus negotia ardua utatur solacijs diuersis Et sciatis quod ablucio crurum cum decoctione camo- mille meliloti et aneti est bene quemadmodum in omni specie insanie

Signa insanie in comuni

Signa insanie in quam sit pusillanimitas et timor sine causa manifesta, neque mirum est si timeat quam assidue tamen timoris secum deferunt scilicet humores et spiritus caliginosos ut dicit Galienus 3o de accidenti et morbo et desperatio in diuersis et hominibus estimatio mala velocitas ire dilatio solitudinis tremor uiscosus sompnus et compunctio et propter in maniacis, Hec enim omnia accidunt pue- rimit ex dominio humoris melancolici super medium ventricu- lum cerebri Iste autem humor melancolicus vel fit per viam congelationis et vi frigoris et talis est causa amentie ut dictum est, vel fit per viam adustionis et talis est causa presentis passionis scilicet insanie Sed dices ergo melancolia sit a causa calida quod supra negatum est Dicimus quod licet melancolia fiat per adustionem tamen quia adustio non valde dominatur super eam sed solum adeo ut resoluat subtile unctuosum inflammabile et derelinquat grossum terrestre ideo ista me- lancolia remanet naturaliter frigida, sicut apparet in carbone extincto si namque ista fieret calida et in ea valde sup- plicet adustio fieret causa manie canine vel primitiue ionis ronis ut inferius dicetur Cuius exemplum apparet in car- bone ignito vel cineribus, Propterea ergo melancolia fuit confirma- ta tunc apparent accidentia varia rara et mirabilia Nam quidam putat se dominos quidam gallos quidam lupos quidam putat se de vitro si exierit domum vel caueat quidam putat venenum fore se comedere ut coram hominibus propter ymagi- nationes corruptas plurimi se interficiunt vel demergunt vel laqueo se suspendunt nisi custodiantur et diuersis modis

infirmitas secundum quod et melancolie. Sunt modi adustionis
plurimi. Nam quamvis melancolia que est causa huius pas-
sionis sit solum ex sanguine cuius grossum feculentum re-
manet et subtile resolvitur, quandoque ex adustione colere quod
tamen raro contingit ut dicit Avicenna, quandoque ex melancolia naturali
non adusta sed corrupta in malam qualitatem, quandoque ex co-
lera ingrossata per adustionem aliqualem. Iterum quecumque earum
materiarum fuerit causa melancolie tunc vel est in cerebro contenta
vel in toto corpore vel in stomacho vel in splene vel in mirach
et signa uniuscuiusque iam dicemus. Signa melancolie
ipsa si naturalis sit sanguis fex et sit contenta in cerebro sunt
superfluitas cogitationis et assiduitas sollicitudinis
et assiduus aspectus in rem unam et inclinatio visus
ad terram et multiplicatio risus et gaudii sine causa
manifesta et sompnia non plurima et urina rubea spissa et
pulsus mollis et color faciei rubeus vel fuscus
et sompnietas cum sopore quadam et sapor dulcis in lin-
gua in quo apparebit quandoque amaritudo quandoque salsedo
propter aliqualem adustionem. Grossitudo corporis ut plurimum car-
nosa vene magne et replete. Signa melancolie ipsa si sit
ex flegmate sunt cum predictis pigritia et oblivio et paucitas
caliditatis et non erit ridens neque gaudens. Urina
alba vel subpallida spissa pulsus tardus mollis color
faciei pallidus vel albus. Signum melancolie ipsa si sit
ex colera sunt cum predictis agitatio et instabilitas et
clamor et audacia et rixa pulsus velox durus
urina citrina vel subrubea subtilis omnino similiter et
color faciei citrinus grossitudo gracilis. Signa melancolie ipsa si sit
ex melancolia sunt cum predictis odium diuturna cogitatio plu-
rima neque cessabit neque sit audax sed quietus urina
subtilis pallida pulsus strictus durus. Si autem ma-
teria non continetur in cerebro sed in toto corpore apparebit nigredo
corporis et asperitas cutis et retentio eius quod consuevit eva-
cuari ex splene scilicet emorroidarum vel cetera et multitudo pilo-
rum nigrorum et antecessio ciborum generantium humorem melancolicum
et antecessio [illegible] corporum [illegible] evacuationem [illegible] qua
Huius [illegible] succedit [illegible] signa combustus ut dicit [illegible] 2o de [illegible] Si
si autem succedit — non fiat vitio splenis est rugitus lateris sinistri et opi-
latio splenis assidua atque appetitus insatiabilis propter
effusionem melancolie ad os stomachi digestionis mali-
tia et [illegible] quandoque et moderata morditatio
ventris aut sola quamvis Avicenna dicitur quod [illegible]
melancolicus est spleneticus quoque. Si non fiat vitio stomachi
sunt nausea et repletio ventris [illegible]
multiplicatio doloris apud comestionem et satietatem
qui post digestionem minoratur. Si non materia continetur
in venis et arteriis mirach [illegible] est causa tota
ventris carnositas [illegible] membra [illegible] appare-
bit gravitas in ventre et attractio ad superiora et nau-
sea inseparabilis et malicia animi et corruptio digestionis
et eructuatio acetosa et sputum humidum et rugitus
ventris et multitudo ventositatum exeuntium et inflatio mirach
et quandoque sentitur dolor inter spatulas et
propter post cibum usque digeratur [illegible]. Et sic [illegible] quibus-
cumque materia sit generata [illegible] vel me-
lancolia quocumque modo et si continetur in cerebro qua-
propter et signa supposita [illegible] membris aliis
sicut et cerebro fuerant copulata. Et postquam iam dixi
de speciebus melancolie et earum [illegible] consequens
est videre de cura ipsius partem. Cura melancolie est fere
una et eadem secundum eius omnes species. Primo ergo provocetur
[illegible] vel emorroides si corpus sit consuetum et appositione

sanguissugarum circa anum vel cum plumbo confecto ex sinap-
tepis et albugine ovi quod ponatur super anum [illegible]
dorsum [illegible] adheserit et deinde violenter abstrahatur. Unde
ypo 6 particula affor. melancolias et freneticas emorro-
[illegible] in nate bonum et [illegible] ibidem quod in quinto dicit quod e-
morroides non sunt [illegible] purgator solvit [illegible]
sed et purgatorium humorum qualitates et si alii appropriari non
possunt fiat flebotomia saphene que est sub cavilla pedis
vel salvatelle quod est in pede inter anularem qua-
re trahunt materias grossas deorsum a capite et cum
et provocant emorroidas et ad appetitum. Deinde secundum
autem Rasim Serapionem dicit sed flebotomia basilice vel me-
diane dextre vel sinistre cum incisione longa ex-
trahente sanguinem grossum ad quod confert plurimum an-
tecessio balnei aque dulcis tepide vel aque decocti-
onis malve malvavisci foliorum salicis et ipsius et
viole ita ut post eius exitum fiat illico flebotomia predicta
dorsum paulatim extrahatur humor grossus a toto corpore
cum permutatio eius in sanguinem subtilem ex successi-
one ciborum et potuum quietacium omni die et ipse sit
[illegible] sit sanguinis. Verumtamen elegibilius videtur quod flebotomia non
fiat in melancolia nisi in principio mundificatione prius
corporis cum medicinis purgantibus materias adustas qua-
flebotomia ut plurimum extrahit humorem subtilem cum calido
quod est curativum huius passionis propter quod dicebat
Rasis in almansore libro 9 [illegible] de melancolia et pu-
dor medici [illegible] sit impinguatio corporis [illegible] ut
siccitas removeatur que est potentissima causa huius
egritudinis. In aliis autem speciebus melancolie que non fuerunt
sanguinee nullo fiat flebotomia sed sit contentus medicus
in mundificatione humorum grossorum cum medicinis quas dicam
et dieta humida et rebus confortantibus caput et maxime
tota et specialiter cerebrum et cor et cum rebus [illegible]
tibus splenem quia dolor et opilatio splenis in om-
ni [illegible] de quacumque specie fuit [illegible] ut dicit
ypo et [illegible] vero sit receptaculum humoris quare
si [illegible] humor [illegible] in corpore aliquo [illegible] super
alia membra primo [illegible] splenem in quo ma-
ior eius porcio naturaliter continetur. Syrupus generalis
omnium specierum melancolie sive sit de sanguine sive de alio humore
quocumque [illegible] splene et deopilat [illegible]
et preparat ad expulsionem et omnia membra corrobo-
rat et confortat sic fit. Recipe pollipodii [illegible] buglosse
boraginis mellisse ana [illegible] capillorum veneris ceteraci
ana [illegible] sene epithimi ana [illegible] lactuce et
endivie ana [illegible] pistentur omnia grosso modo [illegible] et
epithimum que dimittatur sicut sunt. Bulliat autem omnia
pistata in [illegible] aque donec medietas sit consump-
ta in fine addatur sene et epithimum post quod bulliat
et dimittatur aqua cum rebus quam infrigidatur et
cum fricentur omnes que sunt in aqua manibus for-
titer deinde coletur aqua et in colatura addatur [illegible] mell
vel zucari [illegible] et iterum reducatur ad ignem et [illegible]
ta aliquantulum bulliat postea iterum coletur et reponatur
et detur de eo mane [illegible] cum [illegible]
aque decoctionis epithimi [illegible]
et [illegible] et sic fiat usque ad sex dies tunc in sero [illegible]
at sine cena [illegible] de lapide lazuli que sic fiunt [illegible]
[illegible] lapidis lazuli abluti [illegible]
aqua dulci et [illegible] in aqua [illegible]
aqua renovata postquam ablutum in mortario [illegible]
epithimi pollipodii ana [illegible]

mdi an ʒ ij et ʃ agarici ʒ viij galoff an an ʒ
iiij yerapigre ʒ xv confice cum succo endivie et dentur
cum aqua casei educunt enim cum fortitudine humores
adustos de colera et melancolia et ideo plurimum conferunt in de-
monio lupino, vel purgetur cum pillulis de lapide ar-
meno que sic fiunt ℞ lapidis armeni preparati sicut
lapis lazuli yerapigre an ʒ v epithimi agarici an ʒ
iiij seminis preparate sive diagridii ʒ iij et ʃ galoff sal
indi an ʒ ij confice cum succo plantaginis vel lactuca-
rum, vel sumat de pillulis elleri que sic fiunt ℞
sene epithimi an ʒ ij elleri nigri ʒ iij seminis re-
ubarbari masticis an ʒ j mirabolanorum indorum ʒ ʃ lapidis lazuli
loti ʒ ij agarici ʒ j et sic fiant pille cum succo pol-
lipodii vel vino decoctionis epithimi de quibus dentur ʒ j
usque ad ij secundum virtutem mulieris et virtutem Si autem pillulas
recipere non possit licet fortius evacuat a remotis
sumat decoctionem que sic fit ℞ mirabolanorum indorum ʒ j
et ʃ pistentur grosso modo et bulliantur cum ʒ ij ...
...orum in viij ʒ aque donec medietas sit consumpta
coletur et dissolvatur in ea ʒ j tamarindorum vel
manne. Aliud ad idem ℞ elleri nigri ʒ ʃ seminis
ʒ j pulverizentur optime et dimittantur per unam
noctem in ʒ ij mellis rosati vel syrupi violacei deinde
in aurora ante diem dissolvatur et totum in ʒ iiij
aque decoctionis prenominatorum et detur infirmo totum simul
Et aliquando loco pillularum predictarum potest ʒ j et ʃ de pillulis
fetidis almansoris vel yeralogodion ʒ ʃ vel yeruf-
fini vel dyasene vel cathartica impleat cum aqua
calida cum continuatione istarum medicinarum tam di-
gestivarum quam solutivarum regatur infirmus tempore longo-
vel digerendo vel evacuando et conforte cerebrum
vel cor cum dyanthos cum musto et pliris arcoticon
et dyamargariton et metridato mixtis simul vel
cum electuario quod sic fit ℞ serici combusti ʒ j coralli rubei
ʒ ʃ ossis de corde cervi ʒ ij margaritarum non perfora-
tarum ʒ iij cardamomi ʒ ʃ pinearum mundatarum ...
yposquistidos ʒ ij nucis muscate galoff foliorum
paparis piperis longi cubebe galange an ʒ j se-
cinamomi ʒ v macis croci an ʒ j zuccari lb vj co-
quantur ad modum zuccari rosati in yeme vel vel in estate vel
de frigida existente confici potest cum iij lb mellis despu-
mati et bene cocti et addantur in fine ʒ ij musci si
paciens in ipso delectetur Detur ex quo electuario o-
die in ieiunio ad modum castanee et post ipsum bi-
batur aliquid boni vini odoriferi clari limphati
quod cor et cerebrum confortat et animam gaudere facit
et risum multiplicat et removet malas cogitationes
et ymaginationes erroneas et rectificat memoriam
perfecte et confortat digestionem et multiplicat calorem naturalem
tocius corporis, post tales igitur digestiones et purgationes
bis vel ter reiteratas et ipse in corpore carnoso fi-
at flobotomia supradicta vel flobotometur saphena et ipse
pedis similiter quia tunc gressus spiritus est in causa, et
post quam cephalica et post vena frontis vel ponatur pu-
lvis sternutatorius ad nares quod tunc permixtioni confert flobotomia
ut dicit mesue in suo de affectionibus capitis de cura manie
et melancolie Et si fuerit sanguinis superhabundancia propter opila-
tionem que est in epate vel in splene flobotomia et sal-
vatella dextra vel sinistra vel et exeat modicum et illud
et fiat in flobotomando apertio vene larga ne exeat tantum
subtile et remaneat grossum Et ad illud confert
plurimum balneatio in tina ante flobotomiam In aliis autem

causis nullo modo fiat flobotomia aliqua sed sola continuatio medi-
cinarum predictarum cum dieta bona. Nutriatur ergo cibis gal-
linarum edorum agnorum animalium conditis cum ovis et
pulvere quod sic fit ℞ cardamomi ʒ ʃ zinziberis mundi cubebe an
ʒ j cinamomi electi ʒ j croci macis an ʒ j nucis muscate
gariofili folii an ʒ j coterantur et cribellentur subtilissime
et aspergatur iste pulvis super cibos suos. Confectio dy-
ambre que est medicina subtilis in omni specie melancolie cerebrum
et cor confortans et omnia membra nutritiva ca-
lefaciens senibus quam quietis et frigidis naturis et mulieribus
et specie consuetudinibus matrum sic fit secundum Ioh[anne]n Mesue
in suo antidotario ℞ cinamomi doronici galoff
macis nucis muscate folii galange an ʒ iij cardamomi spice
maioris et minoris an ʒ j ʒ ʒ j et ʃ sandali citrini ligni
aloes piperis longi an ʒ j ambre aureum j musci si in
ipso paciens delectetur ʒ ʃ confice cum syrupo rosato et aqua
rosata et da ex ipso ʒ j vel ʒ ʃ cum vino albo ardotico Ca-
veat a carnibus silvestribus tam volatilibus quam gres-
sibilibus quia sanguinem grossum melancolicum multiplicant
Bibat vinum album clarum ardoticum melius quod haberi potest
limphatum cum media vel tercia parte aqua clare Caveat
a vino grosso rubeo vel turbido, utatur etiam post pur-
gationes lacte recenti caprino et amigdalarum dulcium et
per meisurias ... et avellanis mundatis a cortice rubea
et mollificatis in lacte dulci per noctem similiter et omnibus impi-
guantibus proposse ex quibus sunt balnea que dicentur
tractatu de febre ethica libro 2° Demum et ultimum si nichil
aut modicum quicquam predictorum videbitur conferre in ipsis
speciebus melancolie sive sint a sanguine vel colera vel flegmate vel
melancolia fiat vulnus cauterium in vertice capitis ea quidem
parte in qua terminatur medius digitus cum radix manus
egri ponitur super radicem nasi Similiter et aliud sub
cornibus occipitis et dimittantur aperta usque ad dies
quadraginta vel circa illud, post ea permittantur consolidari et sic
procedendum est vicissim cum continuatione medicinarum predictarum
reassumendo usque ad finem donec malum vestigium melancolie am-
plius appareat quia videbitur si per medium patet curari potest
Est quidem melancolia a causa primitiva scilicet ab amore alicuius
femine vel ex amore repatriandi sicut accidit viris effe-
minatis et delicatis Et signa patent ex relatione infirmi
et mutatione coloris faciei et pulsus quando sermo incidit
coram eo de re qua amat Et cura est ut obtineat
rem quam amat si sit possibile quia in omni motione corporis
nunquam sit in loco solitario sed inter homines diversa et sola-
ciosa tractantes et sit semper in loco luminoso et dicantur
sibi aliqua delectabilia donec priorum obliviscatur quod si non
sufficiat dentur cibi sompniferi ut iura condita cum
lacte papaveris et pultes facti ex seminibus eius et utatur
dyapapavere et fiat omnia dicta superius de melancolia

Alienacio Signa permixtionis veris sive alie-
nationis mentis omnia sunt omnia signa dicta de melancolia nisi
quod in permixtione sit mobilitas et agitatio et velocitas
ad operationes non racionales, sed in melancolia est aliqualis pigricia
et tarditas ad illa quia sicut supra dictum est melancolia et per-
mixtio proveniunt sed ex dominio humoris melancolici supra medium ven-
triculum cerebri generati per viam adustionis ex aliis qui
ad genus melancolie reducuntur nisi quod in melancolia sit adustio
parva valde que solum sufficiat ad infrigidationem humorum
sed in permixtione veris sit adustio maior que etiam
sufficiat ad inflammandum et agitandum spiritus animales in cerebro
sit et in mania tamen sit adustio maxima que est
propter quod sit ergo in utroque passione actio lesa corrupta cogitatio

vel estimationis quod idem est sed in permixtione fit cum hac agita-
tio in operatione cum sed in melancolia est aliqualis mansuetudo
non tamen tanta sicut in amentia que fit de causa frigida, efficit
autem permixtio coleris quoque cum ipse propter vapores adustos ascen-
dentes ad cerebrum a minera putredinis etc. cum virtute
forti et post signa digestionis perfecta tunc est signum quod ista ma-
le sunt mortalis vel diminute efficit quoque cum ipse etc. Similiter
in isto capitulo quia est magis propter quod passio cerebralis proprie est mor-
bus. sed cum febre assequitur est accidens Et cura eius est quod
est cum febre que est cura ipse et posito pannorum lineorum infu-
sorum in aqua rosarum et aceto vel succo plantaginis et semperviue et
aceto super frontem et tympora ne materia sursum rapiatur
et causet frenesim et hoc ante signa digestionis, sed si sit post
signa digestionis tunc non ponantur repercussiua circa caput
quia impediretur crisis quare sit sed suspenda cum blandicijs
et aliquibus remedijs confortatiuis donec fiat crisis, et postquam
venit crisis vincetur per eandem viam per quam natura mouet siue
sit sudor siue vomitus siue fluxus sanguinis narium sicut
etiam diximus capitulo de dolore capitis, paragrapho de dolore qui
fit in febre et similiter capitulo de sotoria Et cura eius quando est
sine febre est eodem modo cum cura melancolie in euacuationibus
et digestionibus sirupis et dieta omniquaque sed in fine no
obliuiscaris cauterij in capitis summitate quod est confrenso olo

Mania Signa manie canine siue demonium la-
pini quod idem est sunt pluritas maxima in actibus furoris
et agitationis que dicta sunt in capitulo de frenesi, quamuis
passio et frenesis videantur in cerebro tamen frenesis fit
cum apostemate cerebri, mania vero sine apostemate nisi forte sit
accidens frenesis. Similiter non differunt in aliquo accidente nisi
in febre que est in frenesi ratione apostematis sed non in mania
efficit autem hec passio ut diximus est ex materia per maximam
adustionem et pessimam corruptionem ad furoris melancolici generis
reductam que adustio non differt ab adustione facta in per-
mixtione coleris nisi secundum magis et minus et quod mania
non fit nisi per adustionem colere vel melancolie, sed permixtio fit
per adustionem furoris cuiuscumque et si fiat ex adustione
colere apparet concitatio velox et quies parum et non re-
cordatur eius longo tempore et agitatio et furor et insta-
bilitas, sed si fit ex adustione melancolie fit cum quiete spatio
longo deinde mouetur et loquitur et incipit ruminari co-
gitans parum circa iterum et quiescit et iterum mouetur neque potest
simile a clamore et locutione et est extenuatio corporis vehemen-
tior et color ad nigredinem declinior et symptomata de-
teriora quam in ea que de colera et euomit quoque aliquid
acetosum quod proiectum super terram vel arena bulit et est
de genere venenorum Mania etiam canina quoque fit ex re-
tentione pessimorum quod sicut accidit mulieribus frequenter quarum
inflantur ventres earum vehementissime et cum dolore
maximo et loquuntur quoque de futuris et mirabilibus mundi
et quoque loquuntur litteraliter docte non fuerint adeo ut videantur
obsesse demone, quoque fit ex retentione spermatis superflua
sicut accidit monachis et viduis. quia sperma diu retentum
conuertitur per adustionem in venenum a quo fumi eleuantur
ad cerebrum qui mouent ipsum ad diuersas ymaginationes esti-
mationes et memorationes et idem fumi quoque spargerentur
per musculos qui sunt in ambitu corporis totius et per me-
bra hinc inde lacertosa et inducunt frigus rigorem et tremorem
absque febre et fastidium et dolorem capitis et vigilias et tene-
brositatem oculorum et similia Et sunt hec quibusdam
hominibus omni tempore et quibusdam periodice prout materia aut sui
corruptionis suscepit et tunc creditur esse a demonibus qui
affligunt corpora tempore satio, quod licet secundum fidei veritatem sit possibile

sepius tamen fit a materia predicta quia magis accidit mu-
lieribus quam viris et viduis quam nubentibus et monachis
quam secularibus. et pauperibus multum in sole laborantibus
vescentibus alleo sinapi cepis quam diuitibus bonis re-
bus et vina per mensis et remedijs contrarijs que non
fierent si semper a demonio forent cum demonium cuiusque nale
non recipiat neque distinctionem talium personarum Et cura ma-
nie si sit de colera adusta est ut paciens locetur in loco ob-
scuro et sit intentio cura plus in humectando quam infri-
gidando cum medicinis et balneis aque dulcis et cibis
et potibus dicendis ut vult Auicenna capitulo preterito deinde
propter inobedientiam et instabilitatem infirmi incipiendum
est a rebus inducentibus sompnum dictis capitulo de vigilijs
et capitulo de frenesi et fricationibus pedum et crurium
ut materia deriuatur ad inferiora. Unde ipso 6to particula afforismorum
Maniacis varicibus aut emorroydis innotis fit manie
solutio. Deinde abradantur capilli et vngatur caput cum
oleo de nenufar et oleo de semine mixtis cum succo lactu-
ce in quo sit aliquid aceti vel cum oleo viol et oleo
rosarum et populeon cum modico aceti et fricentur pedes
et crura cum aqua decoctionis foliorum salicis fraxini camo-
mille rosarum rubearum vel cum aqua decoctionis lactucarum
corticum papaueris mellilloti florum rosarum rubearum confomentetur caput cor-
eum lacte mulieris et proprie lactantis puella cum sit
frigidius, vel cum lacte papaueris albi Deinde post quiete
inductam aperiatur saphena pedis sinistri intus iuxta talo
ut prouocetur emorroydas vel emorroydas Deinde digeratur materia adusta
cum sirupo de borragine et buglossa dicto superius paragrapho
de melancolia, et purgetur cum pillulis dictis ibidem, quando sit
furorem et agitationem mete ex mentura forti timueris
purgetur cum decoctione que sic fit Recipe seme epithimi
ana ℥ 1 prunorum ℥ ij bulliatur in lb. ß aque coletur
et cum ℥ v vel vj illius aque dissoluatur ℥ ij
mane et detur infirmo ante diem Aliud fortius Recipe
mirabolanorum indorum ℥ j ℥ ß seme epithimi ana ℥ ß prunorum
numero x pistentur et bulliantur in aqua coletur et
cum ℥ v vel vj illius aque dissoluatur ℥ j manne
et ℥ j sirupi viol et detur ante diem fiat a principio
omni die vel duobus diebus semel cessante cum sic fit
Recipe seme epithimi ana ℥ ß pollipodij ℥ ij blete ana j
pistentur et bulliant in aqua et in lb. j aque illius
dissoluatur ℥ ij manne et ℥ iij olei viol et ℥ ß
salis coletur et tepidum supponatur, potetur usque
ad finem furoris cum aqua que sic fit et non cum alia re
Recipe nenufaris seminis lactuce ana ℥ j papaueris ℥ ß zuccari rosarum
℥ iij prunorum sicorum ℥ iiij ordei ℥ j ℥ ß bulliantur in vj
lb. aque donec v remanseat coletur et detur pro
cibi sine potationis Ad idem Recipe granorum granatorum
dulcium vel mustorum ana ℥ ij seminis lactuce ℥ j papaueris ℥
ß zuccari ℥ ij prunorum sicorum ℥ iij bulliantur in vj lb. aque
donec vna consumatur colentur et administrentur Ad idem Recipe
ordei ℥ iij prunorum sicorum ℥ iiij papaueris ℥ j zuccari ℥ ij
bulliantur in viij lb. aque donec vna sit consumpta colentur
et refrigeretur Et scias quod isti potus conuenientes sunt
plurimum in frenesi quandoque cibentur ex lactucis et por-
tulaca conditis cum agresta vel vino granatorum et cum
cum pultibus ex ordeo vel farre vel auena factis
conditis cum eisdem rebus, vel si est debilis utatur carnibus
pullorum edorum et agnorum animalium coctis cum hiis
predictis vel cum berberis, non utatur carnibus siluestribus
neque bouinis neque fumigatis neque multum salsis
vtatur piscibus bonis recentibus non salitis Cura manie

que sit adusta et penitus eadem cum predicta misi que in principijs eius multiplicatur frequenter et necessarium et si necesse sit propter uigilias et furorem addatur unum granum opii cum medicinis cum decoctione que sit sic Recipe ma-ior. indorum ℥ j. citri ℥ j. seme epithimi cum quo ... pistentur et bulliantur in aqua coletur et in ℥ iij illius decoctionis dissoluatur ℥ j medulle cassie fistule coletur et detur ante diem. Ultimo fiat cauterium in summitate capitis quod est res confecta excellenter Cura manie propter retentionem menstruorum pessimorum uel spermatis corrupti congregati in matrice confert prouocatio menstruorum et ordine ... est possibile ut nubat quia optimum est quod si nubere noluerit fricet obstetrix uuluam fortiter et usque ad dolorem cum digitto inuoluto panno lineo inuncto oleo nardino cum quo camphora uel muscus sint dissoluta. bibat potum supradictum et non aliud et utatur cibis etiam supradictis, comedat sepe dragaganti cum zucaro rosato et post illud bibat aquam frigidam hec enim extinguunt spermatis originem et eius ardorem et ex rebus adiuuantibus uehementer confortantibus est expectatio cordis assidua cum uigilijs et laboribus et abstinentia a cibis sanguinem multiplicantibus uelut sunt carnes et uinum. Modus nobilis et bonus in hoc casu ad prouocandum menstrua et educendum sperma retentum est iste et ualet etiam in suffocatione matricis et in omni casu in quo passionis causa contrahitur ex menstruorum retentione uel ex spermate corrupto quoquomodo. supponatur candela inuoluta cum petia bene imbibita in oleo nardino uel de lilio in quo dissoluta sint castoreum et muscus uel ambra et ligetur petia circa candelam cum filo duplicato primitus filum pende ex uulua ut candela extrahi possit ad uoluntatem pacientis et hec candela continue usque ad horam tuam intra uuluam deferatur similiter et cum ea os matricis frequenter et fortiter fricetur. Excitat enim matricem ad inflorationem et sperma corruptum citius fortius insensibiliter resoluit Item clisterium in isto casu optimum Recipe agni casti ℥ j in nitillorum ℥ j. terantur pistentur et non cribrentur sed incorporetur cum melle crudo non despumato et fiat elictuarium datur mane et sero cum itur dormitum ad modum nucis magne et post bibat aliquid uini limphati cum medietate. Exsiccat namque menstrua et sperma a propietate et ligat eorum prohibet et desiderium ad coitum diminuit et pollutionem custodit nocturnam nec est ei menstrua similis in hoc et dixerunt excellentes quod si adiungatur ℥ j. s. peonie in hoc electuario mirabiliter operatur contra epilensiam et sufficiat de malancolia curatiua sex passionum predictarum secundum intentionem superius enarratam In omnibus predictis passionibus et presertim in mania et permixtione eorum et illa confert quamplurimum impinguare corpus cum piscibus recentibus petrosis aut lacte dulci recenti et uelut calido ex mamillis ducto aliquid ex ipso omni die in ieiunio post uel cum mica panis sine cibo alio omnino nisi fortassis cum modico mellis uel zuccari misceatur quod prohibet ipsum in stomacho coagulari lac enim complectitur sicut mel uel zuccarum et nullum alium cibum ut dicit G. vij° de ingenio sanitatis capitulo 2° Conuenit medicus humectare cerebrum cum balneis et embrocationibus et ungentis humectantibus et cibis et potibus et sompno et quiete in quibus sit studium non modicum Conuenit etiam propter confortare splenem et exopilare ut bene attingat intentionem corporis prout dicemus capitulo de splenis opilatione et cum exemplo G. excepto quod

scripsit xj de ingenio sanitatis quod sic fit Recipe radicum capparis petras duas absinthij partem unam bulliant diu in oximelle squillitico pistentur postea et conficiantur cum eo et post addi oleum rute uel laurinum uel spicarum uel de lilio et extendatur super petiam et applicetur splenem actu calidum premissis euacuationibus utilibus frequentatis Confortetur etiam cor cum epithimatibus et electuarijs cordialibus famosis Item ancilla est uirtutem fugandi fantasmata ... acuta in istis passionibus si loquatur cum ypo sina et ... ypericon quoquomodo

Canon

Attende quod fleobotomia sit in melancolica passione uel mania uel permixtione earum inspiciatur sanguinis qui exit quia si sit grossus niger diminuatur egredi. Si subtilis clarus cum uelocitate restringatur. Cum tamen licet sit generalis in omni passione facta ex grossis humoribus omnibus tamen hoc est maxime in illis quorum humori ... fuerit luadus est sic fricatur mollio quare ex ipsius eductione fiet maximum periculum Item in medicinis fortibus soluentibus humores grossos cerebrum non derelinquas ut sunt prima tamen mandici ... et mania quod operatur plurimum erigitat ut dicit mesue primo capitulo Item in omni passione cerebrali et presertim de ... ... dolorem mesue primo capitulo auctoritate B ut puriores deuitet acuta ut est piper sinapis cepe et urina superflue fouentia quod subtile egreditur et remanet grossum propter hoc cerebri ...

Pronosticatio

Dicit ypocras 6ta particula afforismorum maniacis et melancolicis uaricibus aut emorroydis superuenientibus soluunt egritudinem scilicet siue fiat per se siue per artem, et hoc non confert prouocatio menstruorum Item ibidem in passione in caput stupor aut desipientia malum Item idem in eodem. Desipientie cum risu quidem fiunt securiores, que uero cum tristicia moleste sunt et difficulter curabiles propter grossitiem Item ypocras 5ta particula afforismorum mulieribus quibus ad mamillas sanguis congregatur maniam fit et presertim si sanguis sit niger grossus qui in lac se non posset conuerti ut dicit ibidem commentator Item ypocras vija particula afforismorum in mania dissenteria superuenientes aut ydropis aut extasis id est furoris augmentatio bonum quia per dissenteriam fit materie euacuatio. sed per ydropisim eius alteratio. sed per extasim fit eius expulsio a cerebro Item permixtio eorum ueniens in senectute cum uirtute debili et cum signa digestionis in dolore egro salubre Item maniacis permixtis et melancolicis ydropisis superuenientes per se uel partem soluunt egritudinem Item dicit ypocras 6ta particula afforismorum Si timor et pusillanimitas multum tempus habuerit melancolicam passionem facit

Capitulum octauum de epilensia

Epilensia est passio capitis diminuens sensum et motum corporis totaliter cum spasmo uel propter opilationem uentriculorum cerebri uel panniculorum eius Et dicitur epilensia id est superiorum membrorum lesio, et dicitur a quibusdam gerasimon id est sacer passio quia sacra et animata membra occupat, dicitur et passio infantilis quia ut plurimum infantibus accidit Est autem maior et minor maior quando cum omnes uentriculi cerebri et presertim anterior posterior opilantur et isti hora paroxismi subito cadunt et torquentur os et facies cum tremore ... et totius corporis et dentium constrictione prouoquntur urina et stercus et spuma inuoluntarie emittuntur et emittuntur propter maximam angustiam et suffocationem. Minor uero cum uentriculi cerebri non omnes opilantur et isti quidem cadunt hora paroxismi quidem non stant et sotomiam patientes neque spuma in eis apparet magna Et quedam etiam sunt. Quedam affligit semel in die quedam semel in

septimana · quedam semel in mense · queda semel in anno, licet enim periodus sicut et febris malis cui omnis periodus sit materia ut dicit Galienus 2o de febre Et generaliter quanto tardius affligit tanto tardius et difficilius curatur quia materiam grossam adherentem habet Et quanto frequencius affligit tanto citius interficit propter virtutis debilitacionem et cordis suffocacionem Tres enim causas principales scilicet defectum caloris, maliciam tam fluctus quam innati, et superfluitatum habundantia, et meatuum angustacionem. Tres preterea sunt eius species secundum epilencie diversitatem locorum in quibus materia continetur, nam quandoque causa epilencie continetur in cerebro vel in panniculis ipsius nec venit aliunde · quapropter et hec dicitur epilencia · et isti habent continuitatem et similiter omnium obstruccionem et adveniente paroxismo casum non preveniunt propter eius festinacionem. neque postea recordantur propter cerebri lesionem Aliquando vero materia continetur in stomacho et intestinis vel aliis visceribus non quidem in concavitate eorum ut quidam crediderunt · sed in venis minutis et arteriis per quorum meatus materia bulliens rapitur sursum cum fumali evaporacione et cerebrum et dicitur analensia et isti laborant replecione stomachi et fastidio et indigestione et casum presentiunt et postea recordantur · et accidit ante casum tremor cordis · nausea et quandoque vomitus et contractio sive gravitas inferioris labii propter continuitatem tunicarum labii eiusdem cum lingua et stomacho inferiori, quod si materia sit in intestinis fit quandoque fluxus ventris hora illa, si vero in viis seminalibus emittitur sperma preter voluntatem Cum vero materia continetur in extremitatibus membrorum ut pote coxa vel crure vel manibus vel adiutorio vel in musculis qui sunt in ambitu cordis totius et dicitur catholepsia et isti sentiunt ante paroxismum aliquid elevari versus caput quasi sint formice ambulantes vel fumum frigidi ascendentes a membro illo Deinde syncopisant et cadunt et sepe preservant a casu per ligaturam forte illius membri · et isti ut plurimum febricitant quia propter sit ablacio et ascensio materie ad caput neque sine febre videtur evenire Et quecumque istarum specierum sint hec tamen quando materia continetur in capite vel sit a sanguine vel a flegmate vel a melancolia · raro autem vel numquam fit a colera quia colera sua subtilitate non potest vias opilare Et si sit a sanguine apparet inflacio venarum guttural in collo et dispositio quasi suffocativa et multitudo saliue dulcis fit causa materie. et rubedo cum fetedine quadam in oculis et facie · et vapor sentitur calidus in capite et est in ea stoliditas cum risu et eius urina rubea valde grossa Et si sit a flegmate apparet in urina quoddam simile vitro liquefacto et saliua spumosa grossa clara et vapor et albedo oculorum et totius corporis · similiter et pigritia et oblivio et aliquando vomitus flegmaticus et etas et regio et tempus et cibi antecedentes flegmatici quoque Et si a melancolia apparet urina glauca subtilis cum casu cum loco et permixtio rationis diuturna non solum apud tempus paroxismi · et color oculorum et faciei fuscus sine plumbeus et siccitas lingue et antecessio ciborum melancolicorum et caulium et lentium et carnium salsarum Et si a colera quod esse non potest nisi sit adusta venenosa, apparet urina citrina subtilis vehementer et color faciei citrinus saliua amara stoliditas cum sua siccitas lingue cum siti similiter et fortis afflictio tempore paroxismi et est eius paroxismus spissior scilicet brevior aliorum

Methodus

Cura epilencie in qua est inducere febrem cum electuario anacardini usu quod ponetur tractatu de apoplexia vel aurea alexandrina et theodoricon anacardini vel diamargariton et omnium calidorum et febre quartana vel cotidiana quia ut dicit Avicenna quia febris propter cronicitatem sue afflictionis digerit materias grossas, et alteracio sua erit non inequalis ad caliditatem et siccitatem vini ipso Epilenticorum in membris etc. et ea periculosa · a fortiori nullus epilenticus utatur vino pro potu nisi plurimum limphato quia elevat a proprietate omnes superfluitates ad caput sed bibat ydromel factum ex libris iii aque et ℥ iiii mellis coctis perfecte et colatis, carnes etiam asse magis competunt eis quam elixe et proprie condite cum speciebus preter quam in die purgacionis quia illa die dentur carnes elixe quia sit magis ventrem preparat et venenositatem materie putridam adequat Utatur sepe pro cibis cerebris hedi et pullorum et agnorum et animalium assis proprie quia cerebrum confortat ut dicit Averrois 7o colliget Caveat tamen ne stomachus noceatur quia sunt difficilis digestionis racione viscositatis Caveat a cepis alleis sinapi et omnibus acutis quia materias effumare faciunt ad caput nisi fortassis usu moderato vel cum cibo sicco similiter et a leguminibus brodiis piperatis et potu et cibo superfluo · similiter a timore tremore tonitruis quia ledunt caput excitetur fortiter stomachus iciuno premissa stomaci expurgacione · fiant fricaciones fortes a pectore inferius et pectinacio capitis et eius calefactio fortis in ieiunio Caveat sompno a coitu quia maxime cerebrum debilitat spiritus resoluendo et cerebrum colliquando et denique infrigidando membra nisi fuerit epilencia causata ex retentione spermatis vel accidit virginibus viduis et deo devotis Si sit a sanguine fiat cum prudentia a principio rei flebotomia saphene que est intus in talo vel fricaciones scarificacio cutium Deinde mundificetur cum apozimate quo dentur mane ℥ i tamarindorum ℥ i et semis dissolvatur in ℥ v aque decoctionis prunorum et de cum dicte Epithimet caput cum aqua rosarum vel oleo rosarum mixto cum aliquantulo oleo de absinthio vel despuita Comedat lactucam borraginem seu cucumeri et aquam ceterorum vel pisarum, sed carnes devitet quia sanguinem multiplicant nisi virtus debilitetur Et pro condimento suorum ciborum utatur agresta vel vino granato sed non aceto, bibat ydromel predictum vel aquam decoctionis zucari vel berberis vel prunorum, vel si sit debilis vinum album limphatum valde, Vel imo post flebotomiam et purgaciones frequentes sumat semel in ebdomada in aurora ℥ semis tiriace cum ℥ iii aque decoctionis peonie · et hoc omnia reiterentur totiens donec perfecte curetur Si autem a flegmate quod et sepius contingit purgetur primo frequenter pillulis cocciis vel fetidis vel cum yera pigra vel blanca vel cum yeralogodion premissa digestione cum oximelle squilitico vel composito et aqua decoctionis rerum dictarum sirupi utatur ad caput velut sunt sticados peonia nux muscata cubebe cinamomum ysopus et ruta fiat etiam clisteria acuta Recipe colloquintide centaurii absinthii ysopi agarici centaurie ana ℥ semis ana sisileos ana ℥ i pistentur et bulliantur cum libra i blete post decoctionem coletur et de colata accipiatur libra i et olei ℥ iiii mellis ℥ iii salis ℥ i bulliantur iterum colentur et tepida iniciatur Confortetur caput rasum cum marciaton confricando, fiant

sternutatos cum ellebo uel pipe et gargarismus cum
oximelle ul' sinapi et masticato ex pipe longo
cubebe parte vna masticis partibus duabus factis
ex eis velut formis pillarum Vltimo fiat cauterium
in uertice cranei uel cauterio cum cantaridibus et siap
sup collo Vtat carnibus bouinis conditis cum cina-
momo galanga cardamomo pipe longo zedoario
et croco Et igitur reitententur totiens donec curet
Si vero sit a melancolia purget primo cum yeralogodion uel cum
pillulis fetidis premissa digestione supradicta et fiat
clistera sepius ex istis R sene epithimi an ʒ s
ellebori nigri ʒ iii centauree ʒ i polipodii ʒ ii fumi
terre blete an m i olei ʒ iiii mellis ʒ iii salis
ʒ i fiat clistere sicut prius fiat sternutatos et inunc-
tos capitis sicut dictum e de statte Caueat autem
epilenticus alys plus a coytu et motibus et potis
et tepe a vino red non sicut aly quam cerebrum quassat
Si sit a colera venenosa purgetur primo cum pillul
que R sene epithimi scamonee an ʒ i aloes ʒ iii co-
fite cum succo pollipodii uel vino decoctionis eius
ing de quibus det a ʒ i usque ad ʒ ii sero cum it
dormitum sine cena conferte caput et stoma-
chum cum oleo ros dietet omnino sicut dictum e in
epilencia de sanguine Cura vero analepsie atque
cathalepsie fere e vna et cadem omnino quam in cura
utrisque materia non extat in cerebro sed plus vapor vene-
nosus quare oportet ut statim a principio materia purgetur
postea vero fiat uesicatio uel cauterium sup locum a
quo infirmus sentit vaporem eleuari Et perfun-
detur valde si est possibile ita ut comprehendatur inter
cauterium totus locus infectus quam materia emundat
Et cum fascijs ligetur fortiter illud membrum hora
paroxismi ne fumus ascendat In aliis aut fiat sicut
sicut in causa flegmatica **Emperica** Refert
Mesue primo tractatu antidotarii quod pillule quibus
nulle sunt fortiores ad epilenciam flegmaticam
et arteticam et podagram sunt hec R aloes collo-
quintida scamonee bdellij elleboris nigri corticum esule ede
an parte vna pille seminis confice cum succo caulium
Dosis a ʒ i usque ad ʒ ii post digestionem et materiam com-
pletam Accidit aut nonnumquam epilencia a vermibus
existentibus in intestinis transmittentibus fumos
pessimos ad cerebrum Et signa eius sunt signa
vermium scilicet grauitas oculorum et odor oris fetidus
et fricatio narium et obtenebratio faciei et mul-
titudo cibi cum siccitudine macra et stertore mo-
dico et sit plurimum pueris et gulosis Et eius cura
est interimere vermes et postea eos educere sicut dice-
tur de colica passione de vermibus Aliquando vero fit ex
suspicione cibi venenosi uel morsu canis rabidi et
de ipsis scribemus tractatu de venenis libro 2° si deus
voluerit fit et quandoque propter lesionem cordis et cerebri ex
aere corrupto et de ipso dicemus tractatu de febre epidi-
miali Sciendum postea quod in epilencia alia debet
cura hora paroxismi et ante paroxismum Nam hora
paroxismi statim conuenit operientes in loco spacioso epi-
leticus ut aer sit in loco obscuro et frigido sit re-
mouens si potest possibile est et teneat cum uentosa omnia
munda apta Eleuetur caput sursum ut liberior
sit inspiracio extergatur spuma et aperiantur dentes
cum cultello ut liberior sit expiracio et ligentur
extrema et precipue in cathalepsia fiat sternutatio cum

candisi uel pipe uel castoreo uel euforbio et precipue in
cathalepsia et in analepsia sed non fiat fricatio circa
caput in principio paroxismi neque sternutatio neque appro-
ximatio odora inctorum calidorum sed potius in fine et si
paroxismus diu durauit fiat clistere acutum dictum
tractatu de litargia et capitium conferunt capiti dictum
ibidem Postea in fine paroxismi conueniunt confortatiua et pal-
iatiua consequenciam maxime sicut est odor rute agrestis
frequentatus uel puluis rute sicce naribus insuffla-
tus uel puluis sem eius ul succus rute viridis nari-
bus instillatus Ex hora vero paroxismi regatur sicut in
methodo septimo e et caueat ab esu carnium caprarum
et piscium omnium et caulium ymmo caueat carnibus uel
cepe comesta uel suffumigatio facta ex galbano
uel mirra uel vngule caprarum detegunt omnem epilenticum
Similiter et fungi si comedatur Caueat a balneo
superfluo quia neruos mollificat et cerebrum humec-
tat Dixerunt quod omnis odor mollis ledit cerebrum epilenti-
corum odor rute castorei armoniaci appropriatio sicut usui
moderato Cena eius sit leuior prandio et semper in fine
cibi utatur stipticis ut porro asso uel cotoneo et so-
mnum elonget sup cibum utatur sepe stomacho ieiuno
dyaspermaton confecto cum pluris arconticon quam magis eua-
cuans adaptat Euacuatos vero fiat plus cum pillulis
et sine cena quam attingunt artemodo Item in cura
epilencie non negligant dicta in cura melancolie quia omnes
epilentia sunt infecti cum in utraque parte materia grossa
adherens viscosa cerebrum occupat valet postea pro-
uocatio emorroidarum in corpore in quo esse consueuerunt
et florum cephalice si causa sit in causa post qualibet que
similiter et prouocatio earum et cauterizatio in suturate capi-
tis ubi sunt commissure uel in occipito sub duobus
cornibus uel sup cornua frontis Summopere omnis e-
pilenticus abstinere debet a comestione apii uel eius fructuo
et specialiter pueri et mulieres lactantes quia de proprietate
epilenciam excitat et inducit in pueris Similiter et co-
mestio superflua petrosilini et feniculi Sed dicitur quod cum
suspensione radicum peonie ad collum et cum suffu-
gatione facta ex semine eius et cum sumptione ʒ ii usque ad unam
omni die seminis eius et cum potione decoctionis radicum
eius in qua ponatur mel. plurimi visi sunt sanati et
precipue infantes et pueri quorum etas erat infra annos
septem Galienus etiam quod usus rute et pastillas in aqua et
vino multum conferunt et puluis celidonie cum succo comestus
postea si sumatur ʒ i s puluis celidonie cum ʒ ii aque
decoctionis mirabolorum et pipis longi auxilia spe-
cialia post purgationem Syropus postea digestiua a proprieta-
te omnes materias superfluas in capite colentas est
syrupus de sticados que dicemus tractatu de debilitate uisus
Arte aut syrupos faciendi pro capite ul membro corporis
quocumque dicemus libro 2° cum de febre disseremus Ergo
sunt que conferunt epilencie ex sua qualitate a pro-
prietate postea reperiuntur quedam conferre velud cerebrum vulpis
infantibus sepe datum facit eis ut numquam fiant epile-
tici Item ossa hominis et precipue cranei puluerizata et com-
busta sumpta stomacho ieiuno cum vino decoctionis
peonie et cubebe prosunt Item odorare rutam et castoreum
post purgationes confert a proprietate ut dicit Mesue in
libro de appropriatis tractatu primo Item puerorum conditum quod fit
sicut ʒ ʒ conditum a proprietate confert si sumatur omni
die ut dicitur ibidem Similiter theriaca et mitridatum et
theodoricon et precipue post purgationes Item vesica apri cum

tota vrina exsiccet in furno et detur ex eo omni die
in mane cum oximelle ad fabe quantitatem sanat epilenticos
ut dicit mesue eodem loco auctoritate allexandri qui se
dicit expertum fuisse curato usque ad 3am diem Similiter
et yrundines comeste uel epar asininum assatum co-
mestum in ieiuno ut dicit ibidem Item coagulum lepori cum
aceto bibitum per 30 dies in matutinis in modum orobi et
in cibo mixtum Item puluis petrosi milui dicitur esse summum
remedium Item pulvis factus ex castoreo oppoponaco antio-
mo sanguine draconis datus quibuscumque curat et a pluribus
est expertus Item scinde ranam per medium dorsi et extrahe
eius epar atque inuolue in folio caulis et comburre
in sole in testa noua bene obturata et puluerem illum da bi-
bere cum vino optimo epileptico dum patitur quia sic
plurimi dicit liberatos, quod si vna vice non curetur reiteretur
Item de alia rana dorsi liberatur Item lapis celidonius
ruffus ligatus in panno lineo et positus sub ascella
sinistra sanat maniacos et lunaticos omnino Item puluis
rute siccate insuffletur naribus hora paroxismi uel suffu-
migetur cum aqua qua statim surget Item testiculi arieti
comesti mirabilis dicitur iuuamenti, calefaciunt enim et exsic-
cat cerebrum In omni predicta specie epilencie confert usus electu-
arii de peonia et specialiter post purgationes quod recipe peonie
ʒ j maturi fructus citoniorum corallorum rubeorum margaritarum non
perforatarum mastici ana ʒ ß mirtillorum ʒ j et cinna-
momi nucis muscate galange foliorum ℥ piperis longi
cardamomi nucis indi ana ʒ ij liquiricie ʒ v anacardi
ʒ j et ß musci ambre ana grana vj zuccari quod sufficiat
in estate et mellis despumati in yeme. valet epilenticis
paralisi spasmo de repletione et omni morbo de causa
frigida et remouet dolorem uentris ex uentositate me-
moriam reparat datur in aurora ad modum nucis et
post illud bibitur ydromel uel vinum limphatum et
potest etiam dari sero cum itur dormitum canon Epilentici di-
cuntur lunatici quia eorum periodus secundum lunas in lua
valetitatem perdit, quae fit quibusdam in lune de-
fectu in luna quia tunc humiditates male regulantur
quibus luna ex sui proprietate dominatur et per lumine et
motum, quibusdam vero in plenilunio propter quorum factorum
exuberantiam, aliis in nouilunio propter eorum agitationem
per quietem diuturnam Que igitur est ex sanguine ex-
acerbatur ut plurimum in plenilunio, que vero ex melancolia in
defectu, que vero ex flegmate in nouilunio Sciendum
preterea quod in epilencia summum remedium est cauterium post
euacuationes debitas et particulares sed in cathalepsia cauterium
in membro a quo eleuatur vapor, sed in omni epilencia puo-
catio emorroidarum et menstruorum et fluxus ventris debitus quaque
die Si epilencia accidit puero lactanti totum regimen
attribuatur nutrici, quare propter ex herbis utatur ysopo et feni
et reguletur ex cibis calidis siccis quodammodo, quod si
fuerit cacotomia uel pletoria purgetur medicinis
supradictis donec ita regiminibus ex lacte transeat in
fetum In epilencia predicta fit spasmus vniuersis corporis totaque
quia cerebrum sentiens passiones naturali lesione non sentiat se-
su animali lesione vehementer propter opilationem ventricu-
lorum eius contrahitur in seipsum ut magis exprimat a se,
quare propter et omnes neruis motiuis contrahuntur quorum est
principium et sic cadit paciens cuius simile quoddam
reperitur in sternutatione propter quod et ait Auicenna quod sternu-
tatio est epilencia debilis epilencia uero est quasi sternutatio
fortis In appoplexia uero non fit spasmus sed mollifica-
tio corporis totius propter opilationem esse perfectam adeo ut cerebrum

contrahi in se non possit et propter eius lesionem fit tantam
ut se resistere non attemptet Item cura epilencie qua-
tuor dispositionibus est secundum pauperi calorum naturalium
superfluitatum multitudini emunctoriorum capitis opi-
lationi et meatuum sanguinis ac spiritus coartationi
Pronosticatio
Si epilencia accidit ante pubertatem
in masculo uel ante menstruorum eruptionem in femella et non plu-
ribus factio mea uel nec in viro circa vigesimum quintum
annum et in muliere circa primam menstruorum apertionem numquam decetero
curabitur Vnde ypocrates in 2a particula amforismorum quibuscumque non per-
monet puis etc Item epilentici frequenter cadunt
in palisim et stuporem membrorum et ipsa rectificetur cum
balneis calidis aromaticis et vngentis marciaton
et arogon et dyaltea Item quando sub capite lingue ap-
parent vene virides turgentes in colorem liuidum quasi
apro remouet inueterata epyepsia Item si mulieri pregna-
ti aduenerit epilencia fetu euacuato cito soluitur Item
si epileptico superuenerit morphea alba signum est curatio-
nis Si epileptico non recordatur post paroxismum sit forte
egritudine a qua curari non potest Item si infans natus
cum epilencia se expurgauerit et multas superfluitates
aquosas expulerit fit curatio secundum auicennam Item si fe-
tus concipitur tempore menstruorum et fiat epilenticus numquam
sanabit quia causa est ex principio generationis infixa Item
si ius et ae ante epilenticus fit curatus per forte suffumi-
gia ipsum cum cornibus capriarum et si non cadit est cu-
ratus Item epilencia ex toto genere est difficilis curationis,
et propter inueterata licet infirmus obediat et medicus recte
operetur et nouiua extrinseca sufficiant, quae ab ipsis fu-
giendum, cuius causa puto quia epilencia ut plurimum
est ex generatione sicut et lepra ut dicit Auicenna capitulo
tollere de lepra Item ypocrates 7a particula amforismorum, epilepsie
quibus ante iuuentute innascuntur mutationem faciunt, quibus
uero post annorum fuit plerumque commoriuntur Alii tamen
dicunt post annos 3 et ypocrates intellexisse etc.
Capitulum Nonum de appoplexia
Appoplexia est priuatio sensus et motus in cor-
pore toto cum mollificatione membrorum propter
opilationem omnium ventriculorum cerebri et meatuum per quos
spiritus et motiui et caimositum eius Est autem duplex
secundum ypocratem 2a particula amforismorum maior et minor Ma-
ior quidem quando opilatio est perfecta et tales non
sentiunt omnino cum pungantur et anhelitus est cum an-
gustia maxima et spuma ante os et ymo numquam
melius apparet anhelitus Minor uero cum opilatio
predicta non est ex toto vltimata neque perfecta et isti
non priuantur omnino sensu nec motu et angustia an-
helitus est pauca et quandoque diuersa absque ordine ita
ut fortassis nesciret omnino quae sit passio timorosa
et quandoque diuersa cum ordine bono et sufficienti anheli-
tu, quae sit passio minus timorosa si recte pensatur
fuerit in cura et apertis oculis nil vident et quandoque ali-
quid uident sed loqui non possunt Sed secundum Bruno
eiusdem afforismi eius species sunt 3s scilicet maior minor
et media, vnitas tamen diuisio est eadem cum priore quia
minorem subdiuidit in duas, Fit autem appoplexia
ex sanguine et hec est raro, fit etiam ex flegmate et hoc
ut plurimum, et si fiat a sanguine apparet rubedo
maxillarum et faciei et dispositio repleta quasi
perforatiua cum apparitione venarum grandes in collos et
quandoque apparet facies nigra et plumbea propter sanguinis
coagulationem et mortificationem caloris, Et si fuerit a flegmate

apparet mollificatio corporis et albedo squalida coloris
et multitudo mucillaginis narium et sputi lingue et oris Et
preterea xii numero passiones in actionibus ut multum similes adeo
ut communiter operantes in impari cognitione similiter et curatione
sepius vacillent, que sunt: subeth, stupor, congelatio,
sompnus longus, litargia, epilencia, appoplexia, pali-
sis, obdormitatio, spasmus, sincopis et suffocatio ma-
tricis, quarum declarationem communiter qui sane desiderat descrip-
tionem imparium in propriis talibus requirit, declarationem autem acci-
dentalem quam potuit colligere ex diversis auctoribus potuimus
aliqualiter denotemus Conveniunt enim omnes iste quod
sunt privatores sensus et motus Sed differunt ex alio quia quedam
sunt privatores sensus et motus in corpore toto, velut
appoplexia, litargia, subeth, sincopis, suffocatio matricis,
epilencia, stupor, congelatio, quedam vero in parte corporis
velut palisis, spasmus, obdormitatio Item quedam
ex eis sunt morbi ut litargia, epilencia, palisis,
appoplexia, quedam vero accidentia tantum ut obdormitatio, sin-
copis, suffocatio matricis, epilencia, quedam vero quandoque
morbi et quandoque accidentia ut subeth sive litargia et
subeth cum litargia Item quedam durant breviter ut
subeth, epilencia vel appoplexia, quedam ut plurimum
adherent ex sui specie ut palisis Item quedam fiunt ut plu-
rimum a causa primitiva velut congelatio atque stupor, quedam
a causa antecedente humorali ut litargia, suffo-
catio matricis, epilencia, appoplexia, quedam utroque modo
ut subeth, palisis, sincopis Item quedam ex toto generaliter
fiunt preter naturam ut litargia, epilencia, quedam vero secundum
[illegible] modo ut sompnus longus, que omnia largius
apparebunt si notificatione ipsa quamlibet eorum describemus
Subeth sive sompnus profundus est cum quis gradatim
procedit ad gravitatem capitis et sompnolentiam non subi-
to quare tamen fit dormiens adeo profunde et oculis
clausis ut nullo modo eos aperire valeat nisi vo-
cetur et conquassetur tunc parum aperit et illico clau-
dit Sed si conficiet nequaquam audit neque oculos
aperit Contingit autem hec passio quandoque a causa antecedente
et quandoque a causa primitiva, videlicet a frigiditate et humiditate
aeris continentis vel sumptione opii, et quandoque fit
sine febre et tunc est morbus, quandoque cum febre tunc
est accidens febre superveniens et litargia mixta est sine
febre accidente Stupor vero qui et subeth vigilativa
nuncupatur nil aliud est quam subeth diminuta quapro-
pter sompnus non est adeo profundus nec gravitas tanta
sicut in subeth, et quandoque fit a causa humorali quandoque
ex causa extrinseca videlicet frigiditate aeris vel esu frigidorum
vel casu vel percussione super caput Stupor etiam qua-
doque sumitur pro fortatione nervorum et musculorum et te-
ndinum et est quod dormitatio quam statim dicemus Conge-
latio vero dicitur cum quis iacet quis iacet quasi dormiens
oculis apertis vel si fuit subsitus operationibus aliquibus ad-
veniente passione stat fixus sub eodem situ et fit ut
plurimum a causa primitiva sicut frigiditate aeris vehe-
menti nudato capite, quandoque etiam fit a causa humo-
rali mixta in cerebro contenta Sompnus autem longus
est sompnus naturalis in quantitate naturalem excedens et contingit
sicut accidit convalescentibus et ebriosis fatigatis et
quandoque primo gulosis Litargia vero dicitur cum quis habet
apostema frigidum in cerebro propter quod consequitur febris continua
lenta et dolor capitis continuativus cum paucis punctura
Deinde advenit ei sompnus profundus et sic apparet
quod in omni litargia accidit subeth sed non econverso Epilencia

vero dicitur cum quis periodice cadit in terram et spasma-
tur omnibus articulis et anhelat cum angustia et habet
spumam in ore Deinde cum pertransit spasmus surgit
et sentit et movetur sicut prius Appoplexia vero dicitur
cum quis iacet mollificatus toto corpore sine sensu
et motu preter anhelitum fortassis quia spiritus animalis
non potest pervenire ad aliqua membra propter totalem opilationem
nervorum nisi fortassis ad pulmonem et dyafragma
cum vita sine anhelitu subsistere non possit tempore
longo, unde et quandoque vie pulmonis opilantur quare
fit sine anhelitu omnino et forte sine pulsu arteriarum
perceptibili a medico et si vocem non audit omnino et ad-
venit hec passio non adeo velociter sicut epilencia neque adeo
pigre sicut subeth sed mediocriter secundum festinantiam ita
ut paciens presentiat eius adventum quare quandoque clamat
et mugit sicut bos et tunc cadit sicut mortuus et non
fit color corporis fedus sicut in sincopi sed rubidus et re-
pletus si fit ex sanguine, vel albus squalidus si fit
a flate et est sine febre, plerumque et antecedunt eam vertigo
ponderans et scotomia et soda capitis et inflatio vena-
rum colli et tenebrositas visus et tremor in toto corpore
et stridor dentium in sompno et gravitas et pigricia
et urina eius persolvit grossa plena repletione varys
lactea vel palea Contingit et sepius a causa primitiva videlicet
casu vel percussione capitis, similiter et a frigiditate aeris
continentis aut sumptione opii, et accidit appoplexia
ut plurimum senibus vel bibulis aut crassis per naturam
vel dietam Paralisis dicitur esse cum quis privatur
sensu et motu in aliquo determinato corporis membro
sed brachio vel crure vel lingua cum mollificatione
membrorum vel immediate corporis totius scilicet in toto latere
dextro vel in toto latere sinistro vel etiam in toto corpore
a collo infra ita quod caput et partes eius sint sana
Nam si totum corpus careret sensu et motu cum molli-
ficatione membrorum necessario foret appoplecticum vel sube-
thicum quia tunc cerebrum et cor essent lesa quod in palisi
non contingit cum sit passio nervorum et membrorum nervosorum
Obdormitatio vero sive stupor sive fortatio est cum aliquod
membrum puta manus aut pes acquirit sensum obtu-
sum et motum laboriosum propter malum situm opilatis
nervos deferentes spiritum sensibilem et motivum Spasmus vero
dicitur contractio membri lacertosi sive sit de plenitudine ut in
corpore pletorico sive de inanitione ut in corpore ethico
et febre continua consumpto sive fit ex dolore ut in pu-
nctura nervi, quod si talis contractio fuit versus flexibilitatem
ita ut membrum stet tensum tunc dicitur tetanus vel
acuisus Sincopis esse dicitur cum quis cadit amittens
sensum et motum subito cum fetido colore faciei propter passionem
cordis ex resolutione spiritus plurimorum, ut potest per calo-
rem vel balneum, vel propter ipsorum exalationem atque
permixtionem cum fumis corruptis ut in estiva et stupore
vel propter mordicationem orificii stomachi a re calida venenosa
cui compatitur cor ut in sumptione arsenici vel talis sive
et est semper sine febre quamvis est de parte febris etiam quandoque in febre
propter ultimam virtutis debilitatem et febre dicitur sincopalis
Suffocatio matricis dicitur quando matrix non potest expellere super-
fluitates suas deorsum propter opilationem, quapropter constringitur
ut expellat eas sursum, quare sentit mulier hora
illa quedam ascendere a pectine usque perveniat ad os stomachi
et ideo comprimitur dyafragma et impeditur anhelitus
et fumi revolvuntur ad cor et inducunt sincopim et
ad cerebrum et auferunt sensum et motum propter quod tunc mu-

subito cadit sup terram sz nō deficit ei racō sua et
fit contorsio membror sicut in epylēa sz nō fit
spuma an os sicut in illa Et quāqz suffocat et morit
et quāqz resuscitatur p desperatōm nec accidit h passio
nisi p retencōm spmatis et aut vini et non mulierib
dilcib crassis quar vie sunt opilate anguste et quāqz
nō sentit eius pulsus nec anhelitus omnino &c

Methadus Cum omnis appoplecticus sit abs-
qz sensu et motu nō requirit in cura eius nisi ut co-
sideretur disposicō faciei et oculor et anhelitus et habitu-
dinis totius corporis que si repletōm sunt cum humidi-
tā caliditatis in ma et p gnis q san e in causa fiat
statim flebā simul de venis cephalicis in manibus
uel in curvatura brachij et tm de sanguine extrahatur
quantum p se fuit virtute forte existente Racio enim in oi
actu medici e consideranda maxime cum virtus sit pri-
cipalissimus index ut dic ix de ingenio sanitatis Postea
fiat scarificacō in auribus et ventosacō et omnis diuisio
sp posse ad inferiora tunc namqz quasi videtur ut eradi-
cacō subsequatur ex flebā recte vene in fronte uel ve-
narum narium grossarum que sunt sub lingua uel ve-
narū guides in collo qm phibent suffocacōm p uero
fiat clistere acutum gdatur qd sic fit Rx colloquintide
agarici centauree se vrtice an ʒ s mellilti saticados
blete an m j pistentur et bulliatur in aqua et de
illa accipiatur lb j et mell ʒ iiij olei cōis ʒ iij sal
ʒ s misceatur et tepidum iniciatur et reiteretur hoc
clistere donec sentire cepit paciens uel moueri fiant
postea ligatōs extremor fortes et fricatōs plantar pedum
et manuum aspe cu aceto et sale Et cu sentire magis
cepit ponat in ore eius ʒ j ul ʒ ij electuarij anacardi-
ni qd fit s aucte Jo mesue in suo antidotario et pa-
nis cooperiatur paciens omniquaqz qm calefaciet et sudare
faciet et fortassis se induet uel totam maz resoluet
Rx ʒʒ picee nigelle costi piperis longi piperis nigri
acori an ʒ v nuce rute silue ana aristolo batar
lauri castorei cappe sinap gecia an ʒ v mellis
anacardini ʒ v vngantur res iste ex oleo muci et co-
ficiatur cum melle despumato e namqz conferens appo-
plexie palisi cortue spasmo de replecōne et vlr omni
morbo frigido Mel uel anacardinum sic fit Tere a-
nacardos et pone eos in aceto et dimitte sic diebus
iiijor postea coque eos lento igne donec aceti 3a pars
fuit consumpta tunc cola cum lintheo et pone seorsum
in mensa loco anacardi et cum aceto pone tantu mell
et coque hec simul usqz ad spissitudinem et hec e mel
anacardinum uel si ipso non sit aliud pone in ol infirmi
auree allexandrine ʒ ij ul tyriace veteris ʒ j ul j sica mica
in qua sit aliquid euforbij et fac ut masticet et inglu-
tiat postea illis postea quibus nequaqz bibat vinu sz ydro-
mel q Rx aque lb iiij mell ʒ iij bulliant aliqua-
tulū simul et colentur Dieta sit tenuis ex cibis
pauci sanguinem generantibus ut sunt olera lentes agre-
sta nō utatur carnibus nec uinibus car Si nō flegma
sit in causa fiat statim a principio clistere acutum attracti-
uū q Rx agarici colloquintide elbi al centauree minoris
an ʒ s mellloti blete saticados polij an m j pistentur
et bulliantur in aqua coletur et decolatura illa accipiatur
lb j et misceatur cu ʒ iiij mell et ʒ iij oli ʒ ʒ s salis
Reducatur hoc totum iterum ad ignem et bulliatur et coletur
et tepidum iniciatur Et reiteretur hoc totiens donec ad
senciendum redierit et loquatur Nam si p hoc non

reuertitur neqz loquitur neqz mouet neqz sentit signum
morte e Fiat fricatōs p distria in pedibus et cru-
ribus cum sale et aceto vehementes Vngatur caput
ex oleo nardino calido in quo dissoluta sint euforbiu
et castoreum Fiat gargarisma cum oximelle squillitico
et aqua decoctōnis ysopi yreos saticados et ruthe
Vltimo fiat sternutatōs cu euforbio ul pipe elb
al et cum loqui cepit ponatur in ore eius ʒ j s electu-
arij anacardini pdicti uel tyriace ueteris mellis
suppditum Cu aut excitatus fuit et obediens oslys
medicine purgetur sepius cu pillulis cochijs similiter
et digeratur ma ante et post purgatōs vicibus alternatis
frequentibus cum aliquibus medicinis dictis caplo
de epilencia uel que dicentur cao de palisi Cibatur p-
cibus carnibus edorum et pullorum et bibat ydromel
Sz vinu nullo nisi debilitatur bibat vinu al debile
limphatum In fine vero rei fiant cauteria diuersa cum
ferro ul cauth vnu quidem in commissura vbi cima
medius digitus qm pacientis manus radix ponit
sup radicem nasi et aliud in occipicio abrasis prius
capillis que dimittatur pluribus diebus apta Si nō
nichil pdictor pfecit neqz est p eum ad intellige-
ciam redierit ignatur sartago et ponatur cita sup-
ficiem capitis ita q capilli vrantur et calefiat
cutis qm ut ait Auic cao pria vehementer excitat
ma capitis et conforter caput et neruos et exci-
tat appoplecticu uel capiti raso atqz calefacto cum
pannis calido suppanatur emplm rubificatiuum dic-
tu de litargia actu calidum frequenter Ista namqz
remedia sunt vltimate fortitudinis in excitando et
excitando pacientem **Emperica** Communiter ope-
rantes qui vocantur ad appoplecticu solum intendunt
acuti sz insipiti negligentes primam causam Ligant
igitur primo extrema fortiter ut dolor vigilias indu-
cat et manus dimittat et fricant plantas manuum et
pedum vehementer cum aceto et sale et imponunt
pul elbi al uel piperis naribus et conquassant
corpus q si h omnia nō excitant ipm radunt ca-
put rasura sicca et faciunt pdicta cauteria animata
ul queda ut faciunt ruptoria sup caput ex cantha-
ridibus confectis cum empto apostolorum uel cum fine-
to uel apponant sartaginem pdictam et pcipue exci-
tatus fuit intendunt cause euacuando et digerendo
quia vigilie sunt maxima et pcipua causa in cu-
ra appoplectici caput excitando et spūs ignuendo sed
etiam signum certissimum quia sit eger posse uti me-
dicinis conuenientibus Euacuacō aut optima sit
cum pillulis mesue positis cao de epilencia ul cum
pillulis cochijs vsitatis **Canon** Fit appoplexia
maxime illis qui nimium vinu bibunt et caput
sepe lauant cum aqua et pse in loco frigido humido
et qui frequenter sudant circa caput sine manifesta causa
et si caput sit naturaliter debile magis hoc contingit
quia vinu indigestum ad cerebrum et neruos rapitur
a sui prietate et ibi in flā conuertitur et sui qualitate
sensum et motu paliat et sui quantitate concaulnes neruor
et cellulas virtutum cerebri opilat Item in appo-
plexia nō fiat euacuacō nisi cu pillulis et in sero
dentur sine cena quia a remotis euacuat pfecte
Pronosticacio Appoplexia maior e impossibilis
curacōnis minor vero difficilis media mediocris
dicit ypo 2a pticula Solue appoplexiam fortem quidem

impossibile / morem uero non facile est enim morbus q ex toto spe Item si appoplecticus non pt curari p generaa racionabilit exhibita mortale Item appoplexia maior prima die insistat usque ad terciam diem uel in palisim latus debilior / commitatur sequit pt dimidiat inde ad ptem illam Item sepultura appopleci debet differri p 3o dies ut dicit Galienus quia uita non pt diucius stare sine anhelitu et sine sensu et motu et quod eius est sine pulsu preceptibili et 1 2 hor naturalibus ad plus / cum vero hec tempus reuiuiscunt et sanantur aliqui Item si appoplexia superuenerit ebrioso fortiter et subito morietur Vn ypo sexta particula affor si inebriatus aliquis repente sine voce fiat spasmo innato moritur si non febre eum acceperit aut non ad horam venerit in qua crapule soluuntur locutus fuit Item appoplexia maxime est periculosa inter 40 annos et 60 quoniam tunc calor naturalis minoratur Vnde ypo sexta particula affor appoplexia maxime fiunt etatibus a 40 annis usque ad 60 Item taciturnitas subito superueniens fit appoplexia uel mania Appoplexia quidem in potencia loquendi et priuacione sensus et motus et melancolia uero si sit cum voluntate tacendi et bonitate sensus Vnde ypo prima particula / si lingua inpotens fiat repente aut appoplexia a tumore uel mania fiet. distinguere ergo per talia Sciendum preterea quod morbus appoplexia usque ad dies septem ad plus tollitur aut ad morte aut ad vitam manifeste cum plurimum potest debilitatis a plura ex Vnde ypo vii particula affor / quibuscumque sanis dolores repente fiunt in capite et continuo fiunt sine voce et stertunt in septem diebus pereunt si non febre eos acceperit quia ista sunt certissima signa appoplexie confirmate Item ypo 2a particula Crassi ualde secundum naturam cito magis moriuntur gracilibus Item appoplexia de sanguine suffocat ex inprouiso Vnde ypo prima particula anforismorum In exercitatibus ad summum

Sequitur Capitulum decimum de incubo

Incubus est passio in qua homo sentit cum ingreditur sompnum fantasma graue super se cadens et comprimit ipsum et angustiatur eius anhelitus et infectatur vox eius et motus ipsius et fortasse prefocatur propter opilaciones et cum ipso separatur / ab excitat ipsum subito a sompno et dicitur ab medicis demones quia demon esse creditur aput eos qui intellectum extollere nequeunt super sensum / uel dicitur incubus quoniam incubit corporibus ea quasi suffocando **Ethialtus** fit quoque ab assiduitate multitudinis sanguinis in toto corpore / et signa eius sunt rubedo oculorum et dimin ... oris et cessio aborum multiplicacionem et sic vini carnium et piscium. et vrina rubea grossa. et pulsus magnus et fortis et plenitudo carnosa et salua dulcis sine causa manifesta Et cura eius est ut primo fiat flobotomia cephalice Deinde uentosacio curtis assidua cum scarificacione et inedia cibi et dimissio vini / vtatur p abo lentibus ordeo auena oleribus / vtatur p condimento aceto et agresta uel vino berberis / bibat aquam fit etiam quoque ex dominio fleumatis in toto corpore et ipse in capite et cum eius augmentis humorum Et signa eius sunt tarditas et pigricia et ebetudo sensuum et multitudo sputi et motilicacio mollificacio corporis totius et incessio oris et albedinem faciei et vrina grossa alba et pulsus mollis latus. vndosus et cura eius est opere de febre **Emperita** fit incubus ex omni causa ex qua fit epilencia ut dicunt quidam operantes Et signa eius

sunt manifesta non nisi ex relacione infirmi. et ideo fit quoque vt de ine in cerebro contente quoque in stomacho uel aliquo alio visterum. quoque in ambitu corporis totius. sic eciam est de epilencia catalepsia et analepsia / et signa distinctiua sunt signa illic posita Et cura eius est cura epilencie ibidem posita sub singulis passis / cum incubus michi ... est quoniam epilencia prima siue inposita differens in hoc solo quod epilencia accidit tempore vigiliarum / sed incubus tempore sompni. et propter hec ad principium ipsius confortetur cerebrum et cor dyamuse cum dyamargaton et dyanthos cum musto per se uel simul mixtis uel cum electuario de peonia posito cum de epilencia uel cum aurea allexandrina et pleris arcoticon et electuario dulces quibus sumendo per se uel cum aliquo coniunctis Continuat per purgatores bis in eddomada qualibet vice 3 f. tyrace veteris in audra cum 3 iii aque decoctionis peonie quoniam confert a ...

Canon Quidam putant incubum esse passionem cordialem ex angustia anhelitus accidit quare applicant medicinas et cerotica circa pectus et cor. Vnde in hoc cadit error quoniam et in epilencia atque appoplexia leditur anhelitus cum sint passiones animales quare fiunt emplastra ex craticia similibus et cerotica super caput Sciendum preterea quod in cura morborum non semper applicatur remedia localia membro primo fontali sed et 2o manifestatiuo principali sicut euidenter probat Auicenna 2o colliget capitulo 8 qui illud 40 de accidente asserebat ponimus enim emplastra super oculum in debilitate visus licet locus visiua fontalis sit in corpore

Pronosticacio In incubus si sepe contingat est antecessor vnius eorum egritudinum scilicet appoplexie epilencie et manie precipue si sit a sanguine sequitur appoplexia. si a fleumate sequitur epilencia. si a melancolia sequitur mania Item incubus sepe contingentem sequi consueuit spasmus de replecione uel palisis et quoque subita suffocacio cordis Item si post excitacionem sudat sudore frigido et si cum tremore cordis uel spasmo uel sincopi mortale est

Incipit tractatus secundus qui est de passionibus neruorum. cuius quinque sunt capitula / Neruorum passiones sunt quinque /

prima palisis / 2a spasmus et thetanus / 3a tortura / 4a stupor et tremor siue debilitas neruorum / 5ta allacio et offitacio Cum aut dico neruos comprehendo cordas et musculos siue lacertos corporis totius

Capitulum primum de paralisi

Paralisis est mollificacio plurium membri uel membrorum plurium in quacumque parte corporis per qua priuatur sensu uel motu vel utroque simul propter hoc tamen dicitur mollificacio medietatis corporis / totius secundum longitudine / uel mollificacio totius corporis a collo infra ita ut lingua et caput totaliter sint sana. fit quoque causa antecedente quoniam conioncta a causa primitiua / si a causa antecedente quoniam conioncta / et hec dupliciter quia uel fit ab apostemate opilante radices et originem neruorum propter quod membra quibus defuerint priuantur spiritu animali et mollificantur / uel fit ab humore grosso crudo facto opilante loca predicta atque imbibente Si uero a causa primitiua f. casu uel percussione. fit etiam hec dupliciter quia uel ista causa ledit neruos ipsos et radices neruorum ... Signa eius que fit ab apostemate similiter et curam ponimus cum de doloribus in dorso et cum de gibbositate Signa eius que fit a fleumate sunt albedo coloris faciei absque venis manifestis et plenitudo corporis mollis squalida Sed non videtur posse fieri ab humore cum propter eius subtilitatem nisi forte ualde raro ex sanguinis multitudine. et signa et cura fiet eadem cum eis que diximus de appoplexia

suo capitulo cum de causa sanguinea loquebamur. Signa eius que
fit a dislocatione spondilium sunt difficultas anhelitus
cum qua aduenit mollificatio membrorum. Signa eius
que fit ex lesione neruorum patent ex relatione pacientis. Se-
cundum predicta quando omnes palisim sentimus a causa humora-
li antecedit nimio tremor et stupor siue formicatio membrorum
cum minoratione sensus in eis. Urina eorum apparet ut sit
lactea uel karopos ex natura propter obtusionem calidi naturalis ab
humore crudo. Unde fit quoque propter accidens tincta rubicunda quia
cum epar et renes sunt debilitata propter corruptionem non possunt
generare sanguinem laudabilem neque separare ipsum ab aquo-
sitate urinali, quare urina remanet similis lotture
carnis. quemadmodum accidit in debilitate epatis et
quoque in ydropisi ascite ut dicit Auicenna 3o canonis capitulo
proprio.

Medicatio

Cura palisis que fit a causa
humorali frigida et est illa que maxime contingit et ut pre-
missa digestione cum oximelle squillitico uel sirupo de sticados
qui dicitur capitulo de debilitate uisus purgetur cum pillulis fe-
tidis uel cochijs usitatis dando sero cum itur dormitum
sine cena a 3 i usque ad 3 ii omni septimana semel
uel cum pillulis de euforbio Johannis Mesue que sunt optime ad
educendum flegma grossum quod descendit ad neruos quare
conferunt mollificationi podagra spasmo et tortura.
Recipe euforbij coloquintide agarici bdellij sagapini ana 3 iii alo-
es 3 v fiant pille cum aqua porri. Dosis earum est a 3 s
usque ad 3 i sero sine cena, et hoc contineatur tribus uel
quatuor diebus uiribus restauratis. Post hec ungantur
membra palitica et spondiles colli et dorsi totius cum oleo
costino quod sic fit. Recipe costi 3 i piperis euforbij piretri ana
3 ii castorei 3 ii terantur et cribellentur omnia et misce-
antur cum libra s olei de spica uel de lilio uel laurino uel
cum balsamo quod melius est omnibus iam dictis. Diebus
uero quietis utatur in ieiunio electuarijs confortatiuis. Su-
mat ergo in aurora 3 s diacastorei, et ab eius differat
per sex horas uel opopire uel theodoriton anacardinum
uel dyapliris uel metridati uel aurea alexandrina,
et melius omnibus est puerorum conditum sicut ffa 33 co-
ditum ut dicit Mesue. Omnis enim cauda sicca medicina exqui-
sita post purgationes lacertos et neruos corroborat, quapropter
si ipse efficiat sanitas subsequitur ad quod non sufficit me-
dicum si sunt caute penetratiua. Si uero pro talia non
recepit sanitatem. abstineat quidem per dies aliquot ab
omni medicina donec uirtus confortetur et assuescat soli diete
que dicetur. Et post hoc iterum redeat ad usum medicinarum,
nequaquam igitur hic paciens bibat uinum usque ad dies
40 aut amplius, sed sit contentus ydromelle solo dicto
capitulo de litargia. Post dies uero predictos potest bibere uinum
album odoriferum in quo saluia et castoreum sunt bulli-
ta. Ipsa namque habent proprietatem mirabilem in conforta-
do neruos et iuncturas quemadmodum per contrarium uinum et
acetum membra neruosa debilitant cum quamquam cum sua
penetratione subita per uias angustas priusquam digeratur.
Regulariter hic paciens carnibus pullorum et edorum elix-
tum feniculo et petrosilino simul et assis conditis cum sinapi
cta et confecta cum melle uelut in forma saporis ab-
stineat a uinibus et brodijs propterea nisi fortasse con-
ditis cum pul qui fit sic. Recipe piperis 3 ii 33 3 s cardi-
momi piperis longi zeduarie ana 3 i spice nardi ana 3 i
terantur et cribellentur subtilissime. Et scias quod in cura
palisis istius si uirtus fuit fortis uel magis reperies
quod euacuationes fortes frequentate propter quod dicit Mesue
proprio capitulo autem ... per egestiones neruorum et iuncturarum
non nisi a forti agente rectificantur, quapropter in euac-
uatione et euacuationes euacuat corpus quo confortetur
cor cum cibis et potibus et hyacinthis metridato. Uerum-
tamen si nichil predictorum contulit fiat super membris paraliticis
singulis cautheria domina propter profundata. Cura palisis que
fit a casu uel percussione est ut statim a principio fiat
flobotomia diuersiua. Deinde tueatur regimine 2o in cyrurgia
et confortentur nerui et membra lesa cum emplastro
quod Recipe farine fenugreci se. becen uel lini se. malue maluauisci
resine armoniaci bdellij adipis anatis cere ana.
olei de lilio uel de spica quod sufficit ad incorporandum
incidantur et pistentur omnia et buliantur in simul
et liquefiat in cassola. Deinde colentur et misceantur.
Hoc namque emplastrum superflua ... ad loca de-
bilia mollificat et resoluit et dolorem mitigat neruos
lacertos et neruos confortat. Ungatur etiam cum oleis calidis
cum oleo de lilio uel de costo uel de spica uel cum oleo
communi in quo dissoluatur euforbij 3 i castorei 3 ii. Dieta
sit ut supra.

Experimentum

Scias quod si exhibeantur pacienti
3 i ase fetide cum uino calido omni die in aurora et
ipse post purgationes bis uel ter refutatas inducet effe-
ctum mirabile super neruos et lacertos. Similiter 3 i ana-
cardini proprio capitulo de apoplexia. Iste namque medicine illico
cum sumuntur faciunt sudare paciente et ipse panniis
calidis cooperitur et fortasse fit effectum sui calidi-
tate uehementi, quapropter inanis in ipso resoluunt et post hoc neruos
corroborant cum sua stipticitate. Patent In cura predicta
palisis humoralis oportet ut hic ordo sequatur. Primo na-
que conuenit ut humor crudus digeratur cum sirupis calidis
acutis uelut sunt oximel commune et squilliticum, et ipse
cum potantur cum aqua calida in qua cocta sunt sticados
peonia yperycon polium origanum maiorana nepita
et cetera que uirtute sua deferat ad caput et neruos.
Caueat tamen ab usu superfluo oximellis qui materiam
desiccat et profundat. Sit mellis et ipse si sit ualde aceto-
sum, minoretur igitur acetum et augmentetur mel et ra-
dices. Secundo uero debet ut humor crudus purgetur cum me-
dicinis fortibus acutis uelut sunt pille in quibus
agaricum et coloquintida ponuntur. Tercio uero requiritur uo-
mitus frequens ex raphano atque aceto al. similiter et
trifera acuta dicta capitulo de appoplexia quia reliquas
eradicant et diuidit. Quarto uero successio regiminis
calidi sicci uehementer in cibis et potibus atque medi-
cinis similiter et uigiliis et siti et labore. Quinto uero
sternutatio frequens cum pipere uel condisi. Sexto autem
corporis fricatio uehemens in estuario uel balneo tinarij
cum sale et sic uritur. In cura predicta palisis que fit a
casu uel percussione confert mirabiliter inunctio membrorum
cum adipe canino uel uulpino, uel embrocatio talis.
Accipiatur uulpes et uiua decolletur et buliat in
sanguine suo reiectis eius intestinis aut uiua
cum oleo et aqua buliat donec caro ab ossibus
dissoluatur et ex illa aqua et oleo fiat ablucio
uel balneum in ieiunio et est uehementer conferens in omni
passione arthetica et ipse aput declinationem. Item ad
palisim que fit ab humoribus mirabiliter confert hoc un-
guentum et ipse post purgationem. Recipe uulpem pinguem
euectis uisceribus et tonsis cum ossibus et carni-
bus minutatim. Deinde pone in seruorio cum istis
gummis scilicet bdellio serapino opopomaco euforbio
asa fetida. Deinde in ansere uoluatur circa ignem
et colligatur liquor qui fluit inde et cum pinguedine

castoci et medulla ossin leporis uel vituli et cera q
suffitiat fiat vngentum cum quo vnga potior pars
capitis et collum et spina tota ipe qn exit a balneo
sicco sz estuaio uel aqua luaz uel aqua decoctionis
saluie absinthij fol lauri mete radicu porroz po-
legij et siler ul pz qz fecit rupoz qui tangit medez
paliticu cu no vult ingredi balneu Illud eni vngetu
nuos calefacit confortat et deopilat queadmodum
et oleu de costo uel de spica mixtum cu pinguedine
castoci si vngatur cu ipo omi sero cu itur dormitu
caput rasum et collu et spina tota Simile et aqua
vite ex bono vino artificiose ofcta et ex vngentis
sublimibus sicut martiaton arogon et agrippa et
ipe aput declmatoz et adhuc fortiora et nobiliora
dicemus remedia in calo de passione arthetica si
deus voluit Conferencia palisi tortue spasmo atqz
tetano et vult omi ofstudini nuoz Sternutacio ptera
cum condisi pipe castoreo piretro et euforbio simi
liis et commixtis confert vehemet et qnqz queuit
ut fiat caputpurgiu cu succo rute ul cu mirra et ca-
storeo dissolutis in eodem succo iniciendo cu instrumento
simile et gargarisma cu oximelle squillitico uel cu
aqua decoctionis sinapis ul rute ul saluie et samne
Et no negligas ofortac capitis ptem potiorez cum
oleis et vngentis talis pditus qm e origo omi nuoz
et sternutatoriis et caputpurgiis ut mena diuitacur
ab ipis ad ptem anteriorem ubi est collatoriu palati
et simile cu gargarismis acuit et ipe aput decli-
natoz Est namqz consilis ad quatuqz pticula palisi
declinauit **Canon** Dubitauit excellentes vtz
palisis sit semp degenere male complexionis frigid
hu p naim ppterea q autores assignantes eius cas
antecedentes et ofiuctas assignat frigiditate ul hu-
miditate. ppterquod dixit mesue in suo de appatis calo
de ofstudinibus nuoz in omi q nui et cutitue non
patiuntur a calite uel sictitate nisi qnqz. ppterquod vi-
sitatu est q sic sup inuadens cuiat oms eaz passios
ipe male complexionis frigide altticoni et maliaz
crudaz exitatoni Vn ypo 7ta pticula affo. frigiditas
e inicum huis ossibus dentibus cebro spinali me-
dulle Calidum uo utile et amicu Simile et obiam
aliam que e q in defectione palisis ponit mollificita-
tem, si mollificatio e effectus hu. ut dr eo methodz.
et itim ex alio quia passio que fit subito e nimo a ma
ut dicit G 2o de spe. et p ons hu. palisis aut fit
subito In oppositu vide esse auic 3o can ffen vigesia
2a. calo de cura gibbo ubi dicit q palisis quedam
est sicca quedam humida. queadmodum et spasmus, et
pr rone. quia palisis fit ab opilacione, sicut aut sic
fit opilacio ab humiditate obstruente vias ita fit a sic-
citate et arefactione corrugante eas Rndendum
aut uide q palisin ee de gne male oxionis sicne
pe intelligi dux. quia uel raro uel sepe. no sepe pa
ros pmas. si uo raro hec e eplial vnu quide modo
accidentale de gne acut. Alio uo mo causalit et sic
est vni. quia pe se ipse corrugatoy olgmis nuoru
atqz ladtorum queadmodu vidatur in corporibus co-
sumptis et ita palisis fit sedatim no subito Tracio
ind effectualit quia ad palisin alicuius mebri ope
eius exitato et inuiaccacio pe diminutaz nutrim
ratone opilacionis qd sepius otingit et ipe ei sunt mali-
gna vehemes antiquata **Pronosticacio** Cuia

diuersa est ex quacuqz ca otingat Item si palisis otingit
ex casu ul percussione vehe et pfunde usqz ad radices
nuorum et pz curatoz atticuinoz et consolidatoz vel ucis
remansit palisis nuqz cura quia lesio puet ad nuos
Item si palisis a casu ul pcussioe et mollificate corpus
ex ea totu aut aliquod membru et pz illud remansit
eius mollificatio 2m sua dispositoz neqz minuat, tunc
no est ei cura ut dicit Ras in diuisionibus si si minua
et no remanet sedm sua dispoitam tuc curato eius ppt
et ipe in prin cu nondu attrito ofirmat Item si in puo
febrente appareat vrina viridis fit palisin futura
Item in senibus difficillime pe palisis aut tremor
aut spasmus curari In senibus aut millo Itē tremor
supuemes palisi bonu, similit et sic supueniens bo-
ni et ipe si cu ipa moriez stupor omi die qm fortis
est ignis que aqua no extinguit aut ex Itē palis
simile et spasmus atqz passios alie cebri et nuoz
nequaqz interficiunt nisi vias anhelitus opilando
Quapp cu asma supueniunt suffocatoz in sua die et
noctez expectabis Item si palisis venit ex dislocatoe
membri aut ex nimia nuoz otractoe aut ex ipozu
ruptura aut incisione p trasuersum nui uel musculi
no recipit curatoz Item si membru paliticas moriretur
et color eius alnetur valde malu quia destitui signifi-
cat virtutis nutritiue ppterea q modica spes e in curatoe
queadmodu et in spasmo de inanitoe Item si palisis
fiat a remotoe spondilium a suo loco e mortifera pp
impeditu qd inducitur in anhelitu **Sequitur**

Cam 2m de spasmo tethano et altuzez

Spasmus est ofstudo nuosa qua mouet lacti
ad sua pria et mobedientes sunt in dilatoe
ul ostrictoe put ipm describit Auic Et si fiat
in lacertis membri interioris membz ostrigitur et tuc ipe
dr spasmus, si uo in lacertis exterioribus tuc membru
stat tensum neqz flecti pt nisi cu maximo dolore et
tuc dr thetanus et altuzez uel tuzez et sic appaz
q thetanus e periculosior spasmo quia in thetano
utrqz lacerti stant tensi, in spasmo uo no. et fit a ma-
iori causa et io eius ofis est uelocior quia na ma-
gnu morbu diu tollerare nequit. qz tunc ad salutem
si uirtus vincat uel ad mortez si na morbi vincit Spa-
smus uel est pportoz ad inanim uel no Si est pportonez
ad inanim tunc uel fit de repletoe uel de inanitoe
Si no est pportoz ad inanim, tuc uel fit a dolore ut otingit
i puncturis sine in volne nui, uel a frigido sine materia
ut accidit ofgelatis in ae uel aq frigida, qm si fuit
a calide sine ma ad mancioz ptinet Signa spasmi
de repletoe sunt habitudo sicca uel plunia plethorica
et quia fit subito quia ma cito fluit ad nuos nisi
sit valde grossa tunc no fiet subito et q no submittat
velocit in membra oleu uel vngentu nisi cu adest
caliditas addita seu sic et pulsus e latus moll undo-
supuet facies et oculi stant tensa repleta cu passioe
ul rubore plus debito et in hac spe spasmi gnly vene
vrina vehemet et est utplunm spe ipe. Vnitn qu-
qz subsequit pz sc humorale colliguntur humores
qui p ea fluentes ad nuos et lactos et cordas replet
et extendunt carnem latitm et acitant sedm longum
velut etiam otingit in corio humectato et cordis cytha-
re humectat Signa spasmi de inanitoe sunt quia
precessit euacuatio plur nuozu exsiccatiua et uiazi spus
obstructiua. h aut euacuatio uel e pplis ut illa que

puenit ex vomitu spontaneo perdurante, ex fluxu ventris
assiduo et plurimo cum menstrua effrenis laxante et fluxu sa-
guinis narium in eis similiter superfluente et emorroisa-
gia sanguinis in urine et sudore plurimo Similiter et
ad eorum et emorroidarum cursu indefluente, ut est evacuatio ipse
ut que fit in febre acutis arsuris et febre tronicis per quas
calide aduruntur et resolvuntur et evacuantur humiditates
substantiales et influentes membrorum et in ieiunio et labore
et vigiliis et aere calido et quia fit subito generatio et
non subito Signa eius qui a frigiditate aque vel aeris con-
tinentis vel a dolore sunt antecessio causarum illarum quas
ex relatione egri percipies Et scias quod spasmus omnis et
precipue qui fit ab humoris vitio vel tenuitas puncture
et vulneris quoque est particularis et in determinato membro et
tunc non sentit nisi semper illud membrum et forte super cerebrum
vel nucha quia ab eis omnibus nervi oriuntur ita ut si est quod
als est perdurans, si ventosus est cito cessans Cum vero est ultimis
coti torum ut in epilentia et in spasmo de inanitione et tunc
signum significat super totum scilicet morte vel salutem

Medicatus Cura spasmi de repletione dixi est que-
admodum et materia replens aut est calida sanguinea
quare fiat ei cura appoplexie san. supradicta, aut frigida
vel sicca quare fiet conveniens cura appoplexie frigide, sicut
et cura paralisis supradicta, post curam aut generalem confert
ut patiens sepeliatur in arena calida si est estas usque ad
gulam vel in cinere calido aut clibano calefacto per igne
vel in sterquiliniis animalium si est yempus aut aquis tinar
Et introducatur febre ut dicit ypo. 5ta particula afforismorum a spas-
mo et tethano captio febre superveniens solvit egritudinem
et precipue apud morbi declinationem cum iam precesserint eva-
cuationes et digestiones plurime in abus eleviatur ne for-
tasse febre superveniens colliquat materiam peiorem et membra
magis extendit Introducitur aut febre dando 3 ii electuarium
de anacardis posito in capitulo de apoplexia cum vino de-
coctionis castorei vel dando ad quantitatem avellane casto-
rei et asa fetide quibus permisceatur mel duplum eorum
Similiter fricando corpus vehementer cum panno aspero
et pulvere eufor. vel sal., et si febre fuit a principio intende cave
ne acuti. s. spasmo declinante dispositionem f. febre permittere
donec acutus recedat nisi timorosum vitant cibo
puro calido sicco fame et sitim tolerent posse, bibat
ydromel vel vinum vetus purum amarum, Ungantur me-
bra lesa cum unguento agrippa et marciaton mixtis
in simul fricando diligenter ad ignem vel ad solem calidum
post purgationes Si vero spasmus iste repletionis fiat a
vetustate fiet prima particula cum oleo de costo et de spica
vel de lilio et panno aspero, et fiant clisteria terminantia
vetustatem que dicentur capitulo de colica veterosa, bibat
vinum acutum puro quarum, in quo pona aqua decoctionis
mell. anisos, feni, carui, dauci, cinnamomi, Vitantur in ab-
cu condimento piperis nigri, piper longi, cardamomi, ginziberi,
paradisi, galange, zeduarie an. ʒ ii, ciperi ʒ i, s. maris croci an. ʒ s
terantur subtilissime et cribellentur Votant diacimino
diacalcanum dyaton piperon sepius in ieiuno . In febre
vero et cum materia cepit diminui neque sit timor de attractione
cum in spasmo humorali quod vetusto Confortentur
nervi et nucha cum oleo de castoreo valde calido, ipsa enim
sunt calida stiptica que nervis confert vehementer
Cura spasmi de inanitione est ut humectetur corpus proposse
cum balneo ex lacte recenti vel aqua dulci in qua
cocta sunt ordeum, viol., psillium, malva, sedendo in ca-
pite secundum unum sic primum secundum simulacre ne torpeat fia evapo-
rabile, et post exitum a balneo inungatur totum corpus
cum oleo viol. vel oleo communi vel cum adipe anatis an-
seris et galline et quoque si est possibile balneetur in oleo
communi tepido quia plurimum humectat fiant in balneo
fricationes membrorum leves ita ut attingant sine reso-
lutione et post exitum a balneo bibat lac dulce recens
post vel cum mica panis et zucaro Deinde post quem
lac stomachum exierit utatur iuribus carnium et cibis impin-
guatibus ut pote testiculis gallorum et piscibus recen-
tibus petrosis, gaudeat ocio et quiete similiter lecto mol-
li, conferunt plura balnea ex aqua dulci in qua
cocta sunt omnia humectativa sicut capita et pedes
edorum et agnorum et aretum pinguium, et quoque fiunt
communi clisteria et conferunt vehementer ut dicit Galienus
capitulo prima et plurima humectativa dicemus capitulo
de ptisi et capitulo de marie xiiii et etiam alio capitulo de febre
etica libro 2o si deus voluerit quod si est cum febre vel desic-
cativus febre primo per humectationibus adde infrigidativa
et confortantibus alterantia velut est zucarum rosatum vel
viol. mixtum capillis et rosata novella, vel sief
est dyarodon albatum cum dyadragaganton, et si fuerit
cum vomitu vel fluxu ventris vel sudore plenimo
resistatur ei per ea que diceremus suis locis Cura spasmi
qui fit a febre est ut ponatur corpus in aqua dulci ca-
lida, deinde comedat abos calidos actu et virtute
Ungantur iunctura et spondiles cum oleis calidis
vero diaton piperion plires et similibus Cura spasmi
qui fit a dolore per puncturam vel vulnerationem nervi vel la-
certi curetur. est ut a principio statim ponantur anodina
et dolorem mitigantia super locum vulneratum nervi
et dolorosum ut est oleum anetinum calidum vel oleum ca-
momille vel oleum de se. lini, et emplastrum ex farina
fenugreci se. lini floribus camomille farina ordei se. aneti
confectis cum oleis iam dictis ponendo super locum actu
calidum, et ponatur infirmus quasi continue in balneo
tepido aque decoctionis rerum predictarum in emplastro, quod
si per hec dolorum non minoretur inungatur locus cum nar-
cotici prius ne vel metuatur et virtute prosternat sicut est
oleum R. oleum rosarum ʒ iiii opii ʒ s. iusquiami papaveris
al. an. ʒ i corticis mandragore se. apii an. ʒ s
terantur et cribellentur et misceantur cum paucho oleo
et aliquantulo aceti et super punctiones pona emplastrum
predictum actu calidum sic namque liberabit si deus voluerit

Emperica Cura quoque spasmus repletionalis
cum aspersione aque frigide per lampariam et precipue
in tempore caumoso unde ypo. 7a particula afforismorum est
aut ubi in tethano sine vulnere **Canon** Non
sis audax a principio evacuatione plurima apud spasmum
de repletione plurima ne forte inanis agitur fiat
et maiorem spasmum inducas, et istud est attende in
cura palisis, neque sis timidus in humectatibus et
repletione apud spasmum de inanitione ne forte ulterior
desiccatio et humidi radicale consumatur, neque sis tardus
in doloris mitigatione apud spasmum secundum et dolore nervi
ne forte dolor virtutem prosternat, spasmus igitur qui fit
ex frigiditate est omni leviissimus et expectationis cure ma-
gis sufficiens Item dicit ypo. 7a particula afforismorum spasmum
quis spasmum et tethanum rigores et rigores febrium
induxerit, quare appicientur calida et alienentur frigi-
da Scias preterea quod spasmus de inanitione dixi est
s. ipse dictus et ipse, ipse quidem cum et membra lac-
cosa priventur omni humiditate Inipse non cum eadem

membra que sunt prope se humore actu calidum existentem
acuius exemplum patet in singultu fit enim quandoque singultus a re
calida acuta ut potest esse pressiva uel piper mordicante
te et excitante os stomachi singultus autem est quasi
spasmus quidam ut dicit G. 3° de accidenti differentiis sompni
in secto quia singultus non habet fieri circa membra nervosa sed
circa spacium stomachi et precipue circa os eius uel cartilaginem.
Cura igitur spasmi de inanicione superius posita intelligi
de spasmo proprie dicto Spasmus namque improprie dictus non
solum indiget alterationibus sed et evacuationibus ut vo-
mitu cum febre acctiaco et purgatione cum 2cub uel aloe

Pronosticacio Spasmus de inanicione proprie dictus
est mortalis ut plurimum quia vita non stat nisi per calidum
et humidum Unde ypo. 2a particula afforismorum Spasmus ex elle-
boro mortale Et ibidem spasmus aut singultus post multam
inanicionem malum Item spasmus in se frequencius advenit
pueris quam adultis et facilius curatur in eis quia habet virtute
animalem debilem naturalem uero fortem ut dicit Avicenna 3°
canonis fen 2a capitulo de causis spasmi cum exponit et pertractat
omnia que dicit ypo in 3° pronosticorum de spasmo. Item si vul-
nerato uel fracto uel stimulato in loco nervoso supervenit
spasmus aut desipiencia mortale quia passionem signifi-
cat cerebrum pertigisse quo leso impeditur anhelitus et
fit suffocacio. Unde ypo 7a particula afforismorum in vulnere spa-
smus superveniens aut tethanus mortale et in 6ta particula
in percussione in caput spasmus aut desipiencia malum
Item dicit ypo 2a particula afforismorum febres in spasmo melius
est fieri quam spasmum in febre, quasi diceret primum est bonum, 2m
mortale Item quibus omnia membra intitualia extensa
rigent cum dolore maximo raro evadunt et si evadunt
initio infra 4tum diem evadunt per se uel beneficio medici
quod si ultra 4tum diem cum illa extensione pervenerant iudicio est mortalis
ut plurimum si dolor remanserit in sua fortitudine quia
natura debilitata magnum morbum nequit diu tollerare
Unde exponens afforismum 4ta particula qui apprehenduntur a
tethano infra quatuor dies pereunt si uero hos evaderint
salvi fiunt scilicet si dolor immoretur post 4tum diem aliter
vero non et concordabitur afforismo cum commento G. ibidem
quia videntur sibi contradicere cum ypo dicit quod post 4tum diem
salvi fiunt. G. uero quod necessario moriantur

Capitulum tercium de tortura oris

Tortura est inclinacio oris et labiorum ad dex-
teram uel sinistram cum impotencia claudendi
alterum oculorum et cum exsufflacione ex latere uno
tantum cum percipitur ut sufflet fit duobus modis scilicet
de replecione et de inanicione De replecione quidem propter
contraccionem nervorum et lacertorum faciei prope dictum statim
supra ea et non est species mollificationis de inanicione
uero propter exsiccacionem cutis et nervorum et est species spasmi
Signa eius que fit de replecione sunt pigricia in mo-
tu sensuum turbacio saliue et sputi multitudo et quod sen-
tit eger in utraque parte leuitatem cum extensionem et
pellis frontis in parte gibbosa scilicet per quam expuit et suf-
flat est extensa absque rugis et inclinacio faciei as-
sidua ad inferiora et est palpebra inferior oculi partis
gibbose dimissa ad inferiora propter contraccionem Signa eius
que de inanicione sunt sensuum turbacio modica ru-
gositas cutis in parte una et extensio eius in parte al-
tera et paucitas sputi et saliue et quando inducuntur la-
certi et contrahuntur superius quemadmodum in ea que de
replecione relaxantur ad inferius ut dicit mesue in
isto capitulo Et causa signum quod est pars quia pressit inanicio
multa uel a fluxu ventris uel a febre arsiva uel a febre cro-
nica humorali uel ethica et similibus

Methodus
Cura torture de replecione est eadem cum cura palisis scilicet
humoris uicio ex parte purgacionis vomitationis emplastracionis
et dietationis Item insuper precipue post purgacionem fiat gar-
garismata cum oximelle squillitico et aqua decoctionis
saccarum purcium nucis muscate et teneat in ore continue nu-
cem m. et masticare ea. uel in omni tortura humida a principio
post illud non fiat masticacio dissolutiua cum pillulis ex pire-
tro pipere sinapi et cera confectis Deinde stupha et masticare
ethicum Ungatur etiam locus et spondilles colli cum oleo
de spica uel de lilio in quo dissoluta sunt piretrum oppoponacum
et sinapi puluerizando ea subtilissime et insuper cum
oleis predictis uel cum oleo anetino in quo dissolvatur eufor-
bium uel castoreum uel utrumque quia hoc est forcius predictis
et ponantur uentose et emplastra rubificativa super cervice
que dicentur capitulo de catarro Ultimo fiat cauteria duo
unum quidem in occipitio et alterum in radice mandibule
partis torte non gibbose Cura torture de inanicione si est
possibilis est ut humectetur caput cum medicinis humectativis
lenibus cum dictum est vaporacio faciei cum aqua in qua
decocta sint malua uiola altea fenugreca psillium cicla
ordeum capita et pedes edorum et agnorum et arietum pin-
guium et balneetur in ea uel in lacte dulci uel evaporetur
cum oleo communi uel oleo de lilio tepido quia licet oleum communi
uel oleum de spica sint satis uiualis sint tamen humida set tamen
ut omnia olea et sedatur cutis frontis ad inferiora deinde
ligetur cum fascia ut ibidem cetera donec tortura cessa-
uerit omnino

Experta In omni tortura convenit
ut paciens sepe intueatur speculum et conetur flectere
os et labia in contrarium torture Item in tortura humorali
conuenit dieta satis dissolutiua ut fames ieiunium labor
sudor siue subar ut cibi assi cocti uel conditi cum speciebus
calidis sunt sicut est iste puluis Rx masticis ʒ i piperis
longi castorei galange ana ʒ i zeduarie ʒ i cerem et cribel-
lentur Item preter pillulas in capitulo de palisi positas confe-
runt pillule de oppoponaco que sic fiunt secundum eben mesue
Rx oppoponaci armoniaci dactili serapini bdellii armoniaci col-
loquintide ana ʒ v. cere castorei mirre ℥ i. piperis macropiperis
cassie lignee indi arnoch nigrorum emblicorum et bel-
liricorum ana ʒ i sticados ʒ ii ebuli ʒ iiii aloes ʒ ʒ x ii insulam
confice in aqua caulium et fiant ex eis pillule quarum dosis
est a ʒ i usque ad aureum i Educunt namque cum fortitudine
fleuma grossum et subtile profundatum in nervis et originibus
eorum et iuncturis, quapropter plurimum conferunt palisi torture
spasmo appoplexie epilencie podagre et omnibus doloribus
dorsi uel iuncturarum de causa frigida Item evitet potum
vini omnino usque ad declinacionem et si sit non potest bibat vi-
num artificiale quod Rx calamenti saluie satureie mente
baccarum lauri ana bulliant omnia in vino uel in aqua
ex eis uel possunt bulliri in aqua et cum illa limphetur
vinum et iste potus eciam maxime competit in palisi
humorali et precipue in corpore delicato Confert precipue ut eva-
porentur sinaput et spondiles colli et mandibula tota
et frons et tympora cum aceto forti albo in quo cocta
sunt calamentum ysopus sticados saluia centaurea donec
consumatur fiunt aceti ad medietatem et emplastretur cum eisdem
rebus Item ungatur etiam collum et nucha in tortura
humorali et palisi similiter et aures et pars torta cum
unguento isto et precipue precedente balneo stuphe sicce Rx
sagapini oppoponaci armoniaci bdellii euforbii masticis
ana ʒ iii dissoluantur primo in vino uel aceto Deinde

confricantur cum oleo rosato et laurino vel mastice ana
ʒ j s et cere ʒ j Emplastrum etiam collum et partes lesas cum
quod Recipe radicis raphani decocto duro quod est mitius et in-
cide subtiliter et optime tere deinde cum oleo laurino
et modico aceti et sulfure sufficienti in patella decoque
perfecte Cavendum autem ne tangat oculum quia est vehemen-
ter mordicativum Ablue eis omni ebdomada bis vel ter
lixivio quod Recipe cineris vitis vel quercus et cum
aqua permisce cola et in illa colatura bulliat capparis
scicados salvia ruta paritaria matricaria camomilla fo-
lia lauri et postea stomacho ieiuno et in loco calido aeta
ut fiat ex quo caput vehementer cum pannis calidis
donec perfecte exsiccetur In fine vero rei si nichil predictorum
contulit omnino fiat cauteria post aures partes lese pro torturam
Cura enim in omni egritudine debet fieri per dispositionem omnium
mediorum extremi cum sit medicina fortissima quia a levioribus
semper est incipiendum et ad fortiora gradatim ascendendo
quia est ordo sapientie ut dicit Mesue in suo de consolatione isto
canone **Canon** In tortura de repletione pars gibbosa
est lesa quae propter mollificationem cadit usque aliam In
tortura vero de inanitione pars curva est lesa quare cutis
et nervorum corrugationem trahit aliam ad se In prima igitur
approxima medicinas locales magis parti contrarie In secunda
vero magis parti contrarie In neutra tamen neutram partem dere-
linquas **Pronosticacio** Tortura de inanitione
ut plurimum est signum mortale in febre continua acutis et in
consumptione corporis ethica propter quod ypocras primo pronosticorum ait propo-
situm faciem eius pronostica et contraria facies naturali corporis naturalis ex
quibus que sunt corruptorum macilentia et concavitas o-
culorum et acuitas nasi et feditas coloris et spas-
mosa dispositio oris et labiorum repletionalis perfecte ut
ibidem habetur commentator Item si tortura repletionalis
per sex menses duravit aut nunquam aut difficillime cura-
tur propter sclerotizationem materie Item saltus facie predicit torturam
humoralem tortura paralisim aut spasmum de reple-
tione aut appoplexia aut epilenciam Item si tortura fortis
supervenit infra quatuor dies interficit quos si transierit
curari potest sicut dictum est etiam capitulo de tetano
Item tortura humoralis ut plurimum accidit tortura
spasmosa sive de inanitione rarissime **Sequitur**

Capitulum quartum de tremore

Tremor est motus tardiosus sive reciprocus
membrorum inordinatus scilicet capitis manuum vel pe-
dum cum difficultate functionis eorum quod si con-
sideretur tremor putatur esse actio lesa motus naturalis et species
rigoris qui fit in febre interpolata sed differt magis ad principia ca-
pitis est ergo motus compositus ex motu naturali continuo
deorsum et motu voluntario virtutis motive sursum regitive
membri vel corporis totius ex quibus quasi una assidua
consurgit Sed stupor potest passio nervosa et id quod formi-
catio sive obdormitatio membri propter quod videtur homini
quasi formice ambulent super membro quod fit ideo quia
in una minima parte formali membri sentit quodammodo et in
alia non Fiunt ambe he passiones quandoque a causa primi-
tiva quandoque a causa antecedente A causa quidem primitiva
fit tremor utpote casu vel percussione facta super membrum
propter quam contunditur vel inciditur nervus motivus ut neque
motu perfectum facere valeat neque functionem perfectio nervi
perdidit ab eius virtute et per consequens nervos per quos et motus
voluntarius ut dicit Galienus in commento primo pronosticorum super capitulo
ypocras homini est quod in alto latere in ventre latenter
A causa etiam primitiva fit stupor ut propter situm malum
cruris aut pedis aut brachii propter quod minus libere potest
spiritus alens per nervum transire ad illius membri situm et
modum extendendum opilatione vel viarum inequalitate prohibe-
te A causa vero antecedente humorali possunt fieri ambe pas-
siones ut propter dominium fan vel fleumatis super nervis mem-
brorum tremulosorum et stupidorum Possunt etiam fieri
propter potum vini superfluum vinum enim a proprietate sue substantie
ad nervos recipitur quare si digestum ad ipsos per-
venerit sanguine superflue facit si vero indigestum fleu-
ma habundare facit Possunt etiam ambe passiones fieri
a frigore sive interius cum frigiditas sit qualitas contraria
animalibus contraria Et ideo Avicenna primo canonis fen prima ca-
pitulo de iuvamentis multis dicit quod frigidum est palitivum
faciens Accidunt preterea non nunquam ambe passiones
ex debilitate naturali nervorum que debilitas nichil aliud
est quam raritas compositionis vel delicatia complexionis
eorum Signa tremoris vel stuporis a causa primi-
tiva sunt manifesta ex re ipsa Signa eorum a causa
antecedente sunt quia si est sanguis apparet facies carnosa
rubea vel fusca et vene apparent in collo et dulcedo
saliue et antecessio ciborum multiplicativum sanguinem
similiter et urina rubea grossa Si vero sit fleuma apparet
color faciei albus vel pallidus et quietudo mollis
squalida cum pigricia motuum et urina alba spissa
humorosa et antecessio gulositatis et indigestionis
assidua pravitatis et fastidii et rerum generantium fleuma
Signa eorum cum sunt a qualitate frigida sive
interiora sunt quietudo lubrica manus et cum tangitur
corpus sentitur frigidum et antecessio ambulationis
et mora in aqua vel in aere frigido propter quod musculi
labiorum oris quandoque spasmant ut quasi intel-
ligitur et propterea non loquatur similiter et stacio
permanens in rupibus umbrosis propter quod mortifica-
tur calor et spiritus eorum sicut accidit in cargelatis
et capitulis in ... Signa eorum cum sunt a
potu vini superfluo sunt quia adveniunt bibulis et
post vinum potantibus in ieiuno cum raritate nervorum
et eorum imbecillitate per naturam Signa tremoris cau-
sati a debilitate membri vel virtutis sunt quia paciens
deicitur ex quocumque exercicio moderato ut potest ascendendo
scalas vel trahendo vel tenendo aliquid firmiter
in manu quia non potest tollerare laborem fortem sta-
do vel currendo quare statim tremit eius corpus
et antecessio egritudinum cronicarum et etas in senio
Curacio Cura tremoris et stuporis facta a
causa primitiva est ut primo curetur accidens quare po-
natur unguentum et empla anodina super locum donec
dolor quiescat posita in cura paralisis a casu et percussione
et similiter in cura spasmi Deinde oportet inungi cum
oleis calidis scripturis ut oleo mastichino vel de castoreo
Cura eorum si fuerint vitio sanguinis que raro contin-
git est ut primo fiat flebotomia cephalice in brachio vel
manu si virtus et etas consenserint Deinde purgetur
cum pillulis cochiis vel yeralogodion sit contentus in potu
ydromelli vel iulep gargarizet oximel scillitici cum
aqua ysopi post purgationem ungantur membra cum
oleis iam dictis vel cum unguentis arogon marciaton
agrippa tollet situm et fiunt posse exercitetur et
sudet in ieiuno Cura eorum si sunt vitio fleumatis quod est
ut plurimum est cura paralisis facte humoris victu quia
tremor existit quedam paralisis diminuta vel parti-
cularis Cura eorum que sunt a qualitate frigida fri-

macia est eadem cum ea que de flate. pro quo non est
opus purgatione sed alteratione sola cum oleis vngentis em-
plastris balneis et dieta. quia ubi est indigentia non
oportet laborare. Cura eorum cum sint a potu vini sup-
fluo est abstinentia ab illo quia in omni motione cor-
poris cum recipit quis etc. Et confortet cor et cerebrum cu
electuario pliris uel dianthos. Cura tremoris propter debi-
litatem uirtutis est cauere a labore et exercicio forti omnino
et uti cibis et potibus impinguantibus ut est caro bona
et ius carnium conditum cum speciebus aromaticis et inspissatum
cum vitellis ouorum et vini boni clari aromatici medo
uel claretum. et uti speciebus et electuariis dictis capitulo
de palisi. et confortare neruos et inunctiones atque membra
lacertosa cum vngentis et oleis dictis ibidem et precipua
dicemus capitulo de arteticia passione. Emperica
Dixerunt excellentes quod in tremore et stupore factis
a causa humorali confert trocisci de scicados. a parte
et precipue post purgationem bis uel ter frequentatas qui
sic fiunt. Recipe sticados ℥ j. yzopi ℥ ij. peonie ℥ iij. fiant
trocisci cum mustilagine dragaganti et melle rosato. Et
vnusquisque sit in pondere aurei vnius. dentur in aurora
cum aqua decoctionis sticados et mellis. Canon
Sciatis quod cognitio humoris facientis consuetudinem non est
nisi per exteriora cognoscere accidentia. quia per humorem peccantem
multum in profundo latebit. et alius non peccans in sup-
ficie apparebit ut dicit G. in commento illius amforismi
primi particule. In perturbationibus. si uis igitur cristalari
de humore peccante sit quasi per excitationem et premonitionem
et notitiam ut dicitur ix° de ingenio sanitatis
Effectum enim operis vniuscuiusque actio comprobatur ut dicit
G. in commento illius afforismi 2e particule. Ubicumque
cibus. Et iste canon non solum non in passionibus
neruorum sed in omni morbo indiuiduali et precipue membrorum profun-
dorum publicis reperitur. cum perfecta morbi cognitione sit
eius certificatio ut dicit G. in libro de arte ad glauconem
Pronosticacio Stupor et tremor a quacumque
causa fiat super palisim illius membri aut appoplexia
futuras sunt. Item tremor et desipiencia accutis ex
apoplexiam minatur. Unde ypo vij particula. ex
multa potatione rigor et desipiencia malum. Item stu-
por uel tremor si fiunt a casu uel percussione et post cura-
tionem attritionis et consolidationis neruorum remanserint
numquam uel raro curantur prout in capitulo de palisi dixi-
mus quia passio profundata significatur fore usque
ad mortem. Item si stupor et tremor fiat a causa et re-
manserint secundum dispositionem vnam licet rationaliter me-
dicus operetur significatur quia curari non potest. si uero
recipit de die in diem minorationem dispositio potest curari. Et
stupor et tremor in senibus non curatur. Capitulum
Quintum de oscitatione et alatione
Alatio est extensio alarum id est brachiorum et
retractio fit autem propter ventositates multas ele-
uatas ab humoribus flegmaticis. uel multi-
tudine cibi indigesti replentis neruos et lacertos inducen-
tis in eis lassitudinem siue laborem spontaneum extensi-
uum quando membra musculosa sentiunt compressione quadam
naturali qua omnia membra corporis mei sentiunt innatiuum
ut ipsum attrahat et nociuum ut expellat cum talis se-
paratio sit operatio uitalis naturalis nutritiue non animalis cog-
nita. quia Auicenna 2° colliget super doctrinam G. addidit
et distinctionem nuncupauit quare extendunt et mo-
uetur ut illam vetositatem expellant et hoc fit maxime

post quietem et somnum et in quibus sepe nauseat lac
satietatem. Oscitatio uero est apertio oris propter vetositates
expellendas ascendentes a stomacho per meri uel melius a tunicis intes-
tinalis et iuuamentis mandibularum et hoc fit maxime post som-
pnum et ocium quia sicut vigilie et labor ventositates
terminant ita sompnus et quies ipsas augmentant
Medadus Cura istarum passionum est eadem omnis
Si igitur complexio carnosa sit et vene apparentes et color fa-
ciei rubeus uel subrubeus et processit usus ciborum multiplica-
tum sanguinis fiat flobotomia cephalice qua sequatur fames labor
moderatus sudor et usus ciborum et superfluitatum sanguinis dimi-
nuentium ut sunt lentes agresta vinum debile lympha-
tum ad medietatem. Si uero complexio sit squalida flatica
et color albus uel pallidus et antecessio satietatis nause-
atiue et non apparuerint vene in oculis et facie. di-
geratur flegma cum oximelle composito cum squillitico. et euacue-
tur pillulis fetidis uel cocijs usitatis. ut cum benedicta
vtatur cibis calidis. et conditis cum pipere longo galan-
ga zeduara et similibus. Et bibat vinum bonum purum
sed in parua quantitate post euacuationem balneet et sudet
et laboret. Emperica Ypo docet curare istas
passiones cum potu vini boni limphati usque ad medium
vini quidem propter digestionem. limphe uero propter impedimentum
quod potum vini ciuius infert. Unde ypo in 1a particula afforismorum
ait. alites oscitationis vinum mensuratum bibitum soluit
consuetudinem. per mensuratum intelligit vinum debere esse aque
quantum vini. sed credimus huic afforismo vim esse. maxime
in causa flatica que sepius contingit. nequaquam vero
in sanguinea. Credimus preterea vim fuisse tempore ypo-
cratis non modo. quia presencia tempore causat istam consuetudinem propter
superfluum usum ipsius. Item Auicenna 3° canonis tractatus presentia dicit quod
masticatio acoris appetite curat istas passiones et precipue
post euacuationem. Canon Sciatis quod in cura cuiuslibet
passionis humoralis et precipue cum corpus plectoricum
uel cacocimum videtur hec tria per ordinem fienda scilicet euacua-
tio vniuersalis. euacuatio particularis siue propria et remedia lo-
calia. Verbi gratia In passione capitis vitio flatis primo oportet
euacuare flegma a corpore toto. deinde apozimata approximare
stinentia et gargarismata et masticatoria et caputpur-
gia. vltimo uero applicanda erunt emplastra et vngenta re-
plutiua et fricationes et balnea. Ratio autem canonis est
secundum G. xi° de ingenio sanitatis vbi loquens de cura
apostematum interiorum sic ait. Si namque calida resolutiua lo-
calia applicabimus in principio magis attrahent ad locum
ex eo quod omne resolutiuum est attractiuum cum plurima materia
inuenit unde fortissimis mellilloto aut camomilla que
sunt leuia ut excipit Auicenna 2° canonis tractatus de camomilla. Si
uero primo apparuerit repercussiua frigida circa membrum cum
reliqua membra euacuata non suscipient magis cum suppo-
corpus est plectoricum. Si uero primo fiat euacuatio particularis
et propria euacuabitur quidem materia presens sed alia loco eius att-
rahetur a membris vicinis. Pronosticacio Osci-
tatio et alatio cum multitudine fiunt solitum repletionis humorum
sunt innocte. sed propter putridas materie quando huiusmodi passiones
fit a vetositate ut dictum est. ventositas uero eleuatur a materia
semicocta et indigesta ut dicit G. 3° de accidenti que si naturali
calori non obedierit putrescit et fiet per consequens causa accidentis
et demum cuiusdam coniuncta febrium putridarum. Sequitur
Tractatus Tercius
Oculorum passiones licet sint diuerse earundemque quarum
cognitio atque curatio ut plurimum corporali
circa medicos assistencia non per se non sepius librorum
adiscitur. Ideo

Dicemus

dicamus tamen de quatuor famosioribus que sunt obtal-
mia lacrimositas debilitas visionis et fistula in lacrimali

Capitulum primum de obtalmia &c.

Obtalmia est apostematio oculorum et palpe-
brarum cum dolore multo vel pauco, quandoque fit
in altero oculorum tantum, quandoque in utroque, quandoque vero
in parte oculi tantum. Fit enim aut a causa primitiva scilicet fumo
sole pulvere casu vel percussione quando propter aliquod istorum
inducitur dolor in oculo propter quod materia currit et indu-
cit apostema, aut a causa humorali simplici vel composita.
Signa eius que fit a causa primitiva sunt antecessio alicu-
ius istorum ad quod statim sequitur obtalmia quod sciens
et relatione egri. Signa eius que a causa humorali
si est sanguinis sunt vehementia rubedinis oculorum
in albugine et palpebris et magnitudo tumoris cum ex-
tensione et apparitione venarum in oculis et fronte et
dolor gravativus et multiplicatio lacrimarum cum lippitudine.
Si autem sit colera fit dolor pungitivus quasi fiat cum acu
vel spina et cursus lacrimarum adurentium maxillas et
excoriantium loca super que currunt sed tumor et tensio minor
quam in sanguine et color rubeus tingens ad citrinitatem. Si
autem sit flegma fit dolor gravativus non plurimus et inflatio
oculorum magis absque rubedine que cum tangitur cedit di-
gitis et fit impressio in loco et multitudo lacrimarum aquo-
sarum cum lippitudine non digesta et gravitudo corporis quedam.
Si vero sit melancolia quod raro fit apparet nigredo corporis totius
et extenuatio eius et tumor oculorum parvus et paucitas
rubedinis et lippitudinis et lacrimarum. Si vero materia sit
composita signa adulterabuntur secundum conditionem simplicium.

Methodus. Cura obtalmie que fit a causa primitiva
tranquillitas et quies et ut non videat lumen per aliquot
dies, quia ut dicit Ypocras 2a particula affo[rismorum]. In omni mo-
tione corporis &c. Cum incipit sive abluantur oculi con-
tinue cum aqua decoctionis ros[arum] viol[arum] et nenufar vel
cum aqua ros[arum] in qua psillium et camphora sit infusa
et si propter hoc prohibeat apostema bonum est sin autem curetur sicut
dicetur postquam materia fuit cognita. Cura eius que fit
a sanguine est ut primum flebotometur basilica dextra si cor-
pus sit plectoricum postea cephalica partis contrarie vel sa-
phena partis eiusdem. Ultimo vero cephalica partis lese et si
necesse fuerit flebotometur postea vena recta frontis vel pub-
ce fluxus per narium vel diverta materia ad partem posteriorem
cum scarificatione aurium et ventosatione colli et cauteriza-
tione ipsius cum ferro vel cantaridibus aut ad partem superio-
rem cum scarificatione verticis profundata post rasuram capil-
lorum. Deinde mundificetur cum medicina mundificante sanguinem
que sic fit ℞ manne ʒ ij tamarindorum ʒ j et sic dissolvantur
cum aqua decoctionis prunorum et sit aqua non ultra ʒ vj
neque infra ʒ iiij detur totum in matutinis. Deinde
distillentur repercussiva intra oculum sicut est lac mulieris
et precipue lactantis puellam. Et sicut est sief memite quod fit
memite ros[arum] aloe licii sandalorum gallorum croci ana ʒ ij
terantur in ultimo atque cribellentur et fiat sief i. troci-
sci qui exiccentur in umbra et cum volueris dissolve unum
ex eis in aqua ros[arum] vel succo plantaginis vel endivie
et liniatur sepe infra oculos et super frontem tunc quandoque
quando materia repellit membrum fortificat et prohibet apostema.
Similiter super oculos et tympora pone humorem perfecte supta
cum emplastro quod sic fit ℞ folia solatri virge pastoris ar-
moglosse termita rubi foliorum vitis et endivie sed precipue
cicoree acetose sempervive florum camomille ros[arum] rub[earum] ana m[anipulum] j
pistentur et bulliantur in aqua et incorporetur cum farina

ordei et ponatur tepidum super locum vel ponatur
super frontem et oculum petia lini infusa in succo so-
latri et aqua ro[sarum] vel aqua ro[sarum] et aceto. In augmen-
to vero et adhuc magis in statu addantur aliqua
resolutiva vel cum repercussivis sicut est emplastrum tale:
coquantur tria poma in cineribus vel pruna et
mundentur et cum eis incorporentur tres vitelli ovorum
et semen lini et tepidum ponatur super locum. Hora vero
fortis doloris et precipue in principio stilletur collirium album
in oculos quod sic fit ℞ ceruse ablute ʒ x sarcocolle
nutrite in lacte asine vel mulieris ʒ iiij amidi ʒ ij
draganti ʒ j opii ʒ s[emis] terantur subtilissime et cribel-
lentur et incorporentur cum aqua ros[arum] fiat sief i. tro-
ciscus parvus et cum uti volueris dissolvatur de eis parum
in aqua ros[arum] vel in lacte mulieris donec fiat sicut mel
currens et ex hoc stilletur sepe in oculos quando dolorem se-
dat et materiam repellit atque ulterius prohibet vehementer.
Abluantur preterea sepe et fomententur facies manus
et pedes cum aqua decoctionis florum camomille meli-
loti ro[sarum] plantaginis cicoree quando divertit materiam. Bibat
aquam decoctionis prunorum vel berberi vel aqua mixta
cum agresta vel vino granatorum sed nequaquam vinum nisi
forte in declinatione tunc namque potest bibere vinum album
debile limphatum gradatim a multo ad paucum. Nu-
triatur cibis paucum sanguinem generantibus sicut sunt
lactuca portulaca farina ordei vel avene. Quod si illis
fuit debilis utatur carne pullorum vel edorum alterata
cum herbis predictis vel seminibus earum. Vitet cibos et
potus vaporosos ut allea cepe vinum porri. Vitet
etiam turbida et sanguinem perturbantia ut sunt cau-
les fabe lentes cervisia et similia. Diminuat cenam
posse et sompnum multiplicet sed non illico super cibum.
Quandoque sompnus et levitas ventris omni die sunt me-
dicamine bonum in omni obtalmia et precipue de causa ca-
lida. In statu vero et adhuc magis in declinatione
stillet in oculos ex colliriis capitis et supratis et que
dicemus paragrafo de emperiis et capitulo de debilitate
visus. Cura eius que fit a colera est ut a principio
mundificetur cum medicamine supradicto vel cum isto ℞
aque prunorum decoctionis ʒ iiij in qua cum flat fiet
ponatur ʒ ij reubarbari pulverizati et dimittatur sic per
horas aliquot, post ea coletur et in colatura illa po-
nantur ʒ ij sir[upi] ros[arum] vel viol[arum] vel sir[upi] de nenufar
et detur totum ante diem. Deinde secure fiat flebo-
tomia cephalice manus partis lese vel ventosatio
in spatulis vel collo quia sicut pectora caput do-
lentia in fronte recta vena incisa iuvat ut dicit
Ypocras quinta particula afforismorum, ita eorum quia diversio materiarum
a loco omni quoque iuvat, et ponantur embroce et
emplastra repercussiva super locum dicta superius sed plus
addatur de solatro et acetosa quam in obtalmia de san-
guine fomententur manus et crura ex aqua calida
supradicta quoniam materias divertit ad exteriora. Stilletur
in oculos mucillago seminis citoniorum et si dolor sit
fortis dissolvatur in eis opii gr. j et ligentur adulte-
ria et coxe usque ad dolorem. In fine ponatur collirium
album in oculos quod supra dictum est nisi quod loco
sarcocolle poni debet psillii ʒ j in aliis fiat sicut prius.
Cura eius que fit a flegmate est ut a principio pur-
getur cum pillulis cochiis vel cum humore ℞ turbit
ʒ j s[emis] ʒ s[emis] zuccari ʒ ij terantur et misceantur et detur
totum in mane cum aqua calida vel aqua decoctionis

fen̄ Sup oculu ponatur emplm̄ calid frigidum et fa-
rina fenugr̄ et mustillagine eius et flore camomill
et mellilota pistando omnia et incorporando cū mustil-
lagine fenugr̄ et dragaganto et postea adde duo uitella
ouorū quia bonū fiet et anodinū magis Deinde p⁹
sex uel vii dies et p⁹ duas mundificatiōes uel plures pōe
sup oculū et intra collir̄ de sarcocolla mundificatiuū
et incarnatiū ulcer̄ oculor̄ qđ sic fit ℞ sarcocolle nu-
trite in lacte mulieris ʒ x ligni aloes draganti an̄ ʒ ii
spume mar̄ croci an̄ ʒ i ß succi celidonie sicce ʒ iii te-
rantur subtilissime ut alcohol et dissoluatur in vi̊o
al et aqua ro colletur et liquidū ponatur in oculum
et feces grossa sup oculū Bibat aquā mell̄ usq₃ ad decli-
nationē uel aqua decoctionis iuiubarum et mellis co-
medat aquam ciceris uel farrū uel auena condiantur
cibaria sua cū pul. feto et cinamoni ʒ ii cardamoni ʒ ii
croci ʒ i Cum aut morbus declinauit comedat car-
nes pullor̄ uel edorum coctas cum fen̄ petros borragine
spinachijs et similibus et tunc pt bibe vinū albū delle
limphatū fiat ptea ablucio manuū faciei et pedum
cū aqua decoctionis absinthij millii ro rub. flo cū ca-
momill Cura eius que fit de mīa ē ut pmo purge-
tur pillis fetidis uel diafinicon deinde post mundifica-
tionem omni die abluantur semel ul bis manus faci-
es et pedes cū aqua decoctionis fumi terre absinthij
ro rub viol millii et balneetur in aqua dulci et
inclinet faciē sup vaporē aque calide dulcis In
oculum et sup ponantur collirea et empla dicta
de flate Cura eius que est de mīa composita est
compositio remediorum secundū exigenciā sue cause

Emperica Dicit yp̄o sexta ptīcula affo⁴ dolo-
res oculorum meri potio sanat aut lauacrum aut
piria aut flebotomia ut farmacia qđ pertractans
G in commento ait qđ competit meri potio cū fuerit
obtalmia de flate uel d' melancolia et in corpē
non plectorico fiēr et pmisso balneo aque dulcis
ß ope ut sit merum limphatū parump et ut p⁹
eius potū dimittatur paciens dormire p⁹ h' enim mā
grossa sicca et uiscosa subtiliabitur et humectabitur
ut fluere possit ad ex oculos et dolor cessabit Com-
petit aut lauacrum .i. balneū aque dulcis salinis ʒ h̄
conditionibus quarū pma est ut corpus sit pcuacu-
atum euacuatione debita 2ª uero ut mā sit acuta seu
collecta uel de flate salsa 3ª uero ut mā remanens sit
pauca sic namq₃ balneū euacuabit reliquias e-
uacuationis pmisse Competit aut pirea .i. fomentū
oculorum cū spongia imbibita in aqua calida dulci
deinde expressa donec fiat aliquatulū rorida quasi
sicca uel pirea .i. inclinatio capitis sup vaporē aq
calide dulcis sicut et balneū competit dum in hoc
differt quia si mā sit plurima augmentatur p eam do-
lor oculor̄ pp̄ter attractionē et sic diget nos in cautis arti-
ficiū que ē qđ debemus euacuare corpus an pirea
Si uero mā sit pauca pfecte resoluetur Competit
aut flebotomia si corpus abundat in sanguine p e uel
in omnibus humoribus simul et equaliter quā flebotomia
euacuat multitudinē ut dicit Auic pmo can̄ fen
quarta ca° de flebotomia Competit aut farmacia si
aliquis humor a sanguine sit causa obtalmie Iterū
dicit expertum qđ aliquid olei ros cū duplo eius de vino
granator̄ acetosor̄ conquassatum et positū sup ru-
bedinē oculi ul sanguinē qui est in oculo prop̄ter
percussionē ul pcussionē sequenti die ul 3ª curat et ipsē post
purgationē ul scarificationē uel scarificationē in collo et scapu-
lis Collirium expertum ad omnē obtalmiā ex quacūq₃ ca-
fuit et quocūq₃ tpē morbi et ad omnē visus debilitate
sic fit ℞ tucie extincte in aceto tribus vicibus et in
aqua ro. sex vicibus ʒ ii ita ut p⁹ quaslibet extinctionē
renouetur acetum et aqua ro. lap calaminar̄ ul ematit
extincti in aceto duabus vicibus et in aqua ros quatuor
vicibus ʒ i coralli al et ru an̄ ʒ ii ossis sepie camphore
an̄ ʒ i aque ros qđ sufficiat terantur oīa ut alcohol
et cribellentur p pannū sericeū densum et conquassentur
cum aqua ro sicut decet collirea et ex eo stilletur frequenter
in lacrimali quā reperitur saniat et abstergit quare con-
fert etiam in fistula lacrimali et fluxu lacrimali cū lippi-
tudine si tunc loco aceti et aque ros capiatur aqua
feniculi et aqua celidonie uel aqua rute et vrina
pueri masculi nondum polluti Et in causa obtalmie co-
lerica pt addi ligni aloes amidi draganti an̄ ʒ i In causa
vero flatica pt addi sarcocolle nutrite in lacte mulieris
ʒ ii In causa uero melancolica cimunie aualote et postea adu-
ste et extincte in lacte mulieris ʒ ii In dolore uero forti pt
addi ceruse lote ʒ ii opij boni ʒ i et est descriptio integra
agregata ex autenticis ab almasor mesue pul
conferens omni obtalmie et inflamationi oculorum
et fluxu lacrimar̄ et pruritui sic fit ℞ tucie lap e-
mat̄ an̄ ʒ iiii cadmie cimunie aui amidi an̄ aueū
vini spice opij succi an̄ ʒ ß aloes rubei boni ʒ i zucu
caborzet ʒ iii fiat ex omnibus puluis subtilissimus et
imbibe vice vna in aqua mirabolanor̄ citrinor̄ et vice
alia in succo fen̄ et vice 3ª in succo coriandri recentis
et quarta vice cū aqua simacis et vice quinta si est
opus cū succo granator̄ acetosor̄ ita ut p⁹ quamlibet
imbibitionē siccetur et teratur forte Vltimo uero misce
cū eis camphore optime ʒ i deinde iterū tere et cribra
cū sindone et serua in vase vitro bene obturato et pone
ex eo puluere in oculos mane et sero quā expertū ē ut dicit
mesue in suo de appulatis ca° de obtalmia alias hameth
Et si velles ex eo facere colliriū sublime ad casus ualitudines
et ad fistulam in lacrimali pones res omnes p⁹ quintam
imbibitionē que sunt sub forma mellis currentis ul pulue
in alembico et distillabis sicut faciendo aquam rosarum

Canon dicit rasis in conclusionibus quia in omni
obtalmia ex quacūq₃ causa fiat confert balneum
aque dulcis in fine caror̄ qđ ē p⁹ digestionē mē et
euacuationē Confert ptea ut nichil que applicantur
oculis uel membris aliis cerebro ppinquis nequaquam
sint frigide vehementer actu ul uirtute quā mās in-
tumeat et membror̄ nobilium destruit calorem Con-
fert similiter ut oculi non intueantur lucem si sint in
loco obscuro donec spūs visiui congregetur et fortificetur

Pronosticatio Obtalmia si non curatur pducit
ad fistula in aliqua cauitatum septem oculi et demū ad
cecitatem Item ypo sexta ptīcula affo⁴ in oculis
pacientem adueniria actum bonum

Capitulum secundum de fluxu lacrimarum

Fluxus lacrimar̄ tribus fit modis Vnus est
p⁹ incisionē factam in cura vngule uel cata-
racte Alius est ex effusione mar̄ ex cerebro
et uenis et arterijs que sunt sub cranio p tunicas obli-
cas Tertius aut ē ex effussione mar̄ ad oculos ex
venis inius atq₃ arterijs que sunt ex cranio uel que
apparent in temporibus et vnde cumq₃ fluxerint mā

uel est calida acuta ut pote de colera seu flegmate salso uel est frigida humida et aquosa. Signa eius que fit propter incisionem ungule uel albuginis exstudinis (?) in oculo sunt antecessio (?) cause [illegible]. Signa eius que fit ab humore acuto uel salso sunt pruritus et ardor et flammatio in loco que lacrime tangunt et quia [illegible] et tempore calido magis infestat et quando usus piperis allei ceparum et aliorum acutorum nocet. Signa eius que fit ab humore aquoso sunt multitudo lacrimarum sine ardore loci super que currunt et quia tempore frigido et per cibum multiplicantur et quia usus aliorum humidorum et nimius potus vini eas multiplicat. Utrum autem fluat ex craneo uel intra potest cognosci a iuuatiuis et nocentibus rationabiliter exhibitis et spacione (?) infirmi et quando vena apparet uel arteria magis pulsat solito uel debito in temporibus et est cum maiori tumore quam in aliis. Cura eius que fit post incisionem: conforte oculus cum emplastro eius Rx corticum granatorum lenium (?) excorticatarum plantaginis virge pastoris ana an j conterentur et incorporentur cum mucilagine dragaganti. Ad idem Rx succi solatri uel burse pastoris uel succi semperuiue ʒ iii et misceatur cum bolo armenico sanguine draconis terra sigillata et albugine oui et ponatur super oculum et tympora et frontem. Cura eius que fit ab humore acuto uel salso est ut premissa digestione materie cum syr de fumo terre quem dicemus capitulo de pruritu libro secundo uel si presto non sit aliud cum syr acetoso et aqua decoctionis [illegible] ad oculum velut sunt sem. custasia (?) et mirmusata (?) purgetur cum pillulis de reubarbaro dictis capitulo de dolore capitis pro quod [illegible] cephalica [illegible] super frontem et tympora ponatur emplastrum eius Rx boli ar ʒ ß mastic [illegible] ana ʒ ii puluerisentur et misceantur cum albugine oui uel mussillagine dragaganti. Super oculum uero ponatur pecie infuse in succo semperuiue uel succo solatri misto cum agresta et cum puluere glandium mirre et boli ar. Intra oculum uero ponatur collirium album quod scripsimus capitulo de obtalmia et sanguine. Cura eius que fit ab humore aquoso est ut premissa digestione cum syr de sticados quem diximus proximo capitulo sequenti uel si presto non sit aliud cum oximelle composito uel aqua decoctionis sem. uel basiliconis purgetur cum pillulis cochyis uel fetidis uel yerapigra uel medicina de turbit. Deinde fiat cauterium in uertice capitis ubi terminatur medius digitus quando radix manus pacientis ponitur super radicem nasi et profundetur usque ad craneum et dimittatur apertum uno mense integro ita ut omni die purgetur a sanie bis aut rubificetur idem locus cum emplastris calidis acutis dictis capitulo de litargia atque scarificetur abrasis primo capillis similiter et super collo uentosis frequentatis. Super uero oculum et intra ponatur medicina omnia iam dicta. Sepe abluantur oculi cum aqua pluuiali decoctionis gallarum thuris masticis mirre boli ar nucis cypressi et sit aqua actu calida aput eius usum. Abstineat ex cibis stipticis ut pote carnibus assis [illegible] cum agresta uel vino granatorum uel berberis et consimilibus sunt lentes excorticate risum farre et aliquando sumat [illegible] et [illegible] bibat ydromel uel vinum [illegible] debile limphatum cum aqua pluuiali uel cisterne. Sumat [illegible] per prandium ʒ j diaolibanum bibat desuper aquam calidam et non frigidam quando curat [illegible] aut mesue capitulo de catarro.

Emperica In constrictione lacrimarum et consolidatione noui vulneris in oculo confert collirium dictum capitulo de obtalmia paragrafo de emperica. Conferunt pecia ista confecta Rx thutie ʒ ß teratur perfecte in mortario mundo et addatur ei ʒ j aque ro ʒ j vini granatorum acetosorum in causa calida aut vini al. ueteris clari in causa frigida et post incorporationem perfectam istarum rerum in mortario coletur hoc totum cum pecia munda et de ista colatura ponatur omni die mane et sero intra oculum et in breui tempore fiat lacrimarum constrictio et vulneris consolidatio premissis remediis utilibus. Item quidam operantes in cura lacrimarum premissa euacuatione uel flobotomia uel farmacia super dicta incidunt uenas et arterias frontis per transuersum et pro si fluxus sit ex craneo sed in quo erit timor casus palpebrarum quapropter alii faciunt cauterium cum acu ferrea ignita et filo laneo grosso traducto super collo et pulsus cauidis (?) et dimittunt sic apertum donec multa aquositas effluxerit qua per quam fit diuisio materie uel faciunt vesicationem cum cantaridibus et fermento si paciens tantum perhorrescit. Deinde ponunt super oculos collirium album positum capitulo de obtalmia uel confectionem ex thutia extincta ut iam dictum est. Item ad lippitudinem oculorum quidam accipiunt vitellum atque mel et albuginis oui ana partes equales et simul terunt et incorporant in mortario et ponunt super oculos sero cum itur dormitum et mane abluunt oculos lacte mulieris. Collirium album sublime et expertum ad omnem maculam oculorum et lippitudinem et fluxum lacrimarum et visu custodiendo cum virtute sic fit Rx armoniaci salis [illegible] rub. sal indi ana ʒ ii thutie ʒ j vitrioli de quo fit encaustum ʒ iii ruthe celidonie ana an j succi fem. [illegible] j ß conterantur et simul misceantur et fiat magdaliones et ponatur in vase alembico super fornace et distillentur sicut fit aqua ros. et ex eo distilletur in oculos omni die mane et sero quando mundificat abstergit et exsiccat et confortat oculos excellenter et spiritus visiuos subtiliat. Sieff de thure quod ponitur in oculos in ulceribus eorum quando exsiccat consolidat et incarnat et corneam confortat ne rumpatur et uuea (?) egredi non permittit sic fit Rx armoniaci sarcocolle ana ʒ v thuris ʒ x croci ʒ ii conficiantur cum mussillagine fenugreci uel se. lini et fiat sieff ad trociscos [illegible] et cum uti uolueris pulueriza [illegible] et pona ex eo in oculos et dissoluatur cum aqua ros. uel succo [illegible] in modum collirii subtilis. Sieff de plumbo quod incarnat et consolidat ulcus in oculo per rupturam obtalmie uel casum et percussionem et confert plurimum in fistula lacrimali et ardorem et dolorem oculorum sedat potenter sic fit Rx plumbi usti [illegible] arab. antimonii thutie ablute ceruse usti dragaganti ana ʒ viii opii ʒ ß fiat sieff cum aqua pluuiali et utere eo sicut prius.

Canon Medicine que ponuntur in oculos si sint in forma liquida ut colliria debent esse in ultimo claritatis et puritatis si uero in subtili [illegible] ut sieff et pulueres debent esse in ultimo puritatis et subtilitatis quod aput medicos alcohol dicitur quando oculus est membrum [illegible] panniculosum sensitiuum cum acuitate ultima quare si medicine grosse uel turbide fuerint non penetrabunt sed stabunt circa superficiem tunice cornee et coniunctiue ipsam ulcerabunt. In [illegible] pecca oculorum non competit uti calidis acutis nisi cum stipticis reprimantur ne forte humiditates scilicet cristallinam albugineam et vitream colliquent et tunicas [illegible] oculorum corrodant cum oculis et predominio constet aqueo ut probat

Arist. in libro de sensu et sensato propter quod accidit ut fu-
mus fulgur coitus allea piper oculis nocent omni
quamquam predicta dicit rasis in divisionibus et mesue in
suo de egritudinibus oculorum machmed canone primi quod si fuerit
effusio materie ad oculos per vias que sunt inter cra-
neum et cerebrum et ei curatio nisi fit in principio et materia pauca quod
contingit propter difficultatem penetrationis membrorum et si
quis curari potest aliquomodo curetur cum pulvere isto Recipe thucie
℥ x aloes corallorum litargiri gummi arabici cassie dragaganti
mastice ematites olibani ana ℥ ij antimonii ca-
noli ℥ iiij piperis longi ℥ ij fiat pulvis subtilissimus
ut alcohol et ponatur inter oculos est enim utile
in restringendo **Pronosticacio** lacrime si restringi
non possunt humores intrinsecos oculorum diminu-
unt primo deinde humores 3os qui sunt cristallinus vi-
treus et albugineus et tandem substantiam oculorum
consumunt et si fuerint acute vel salse corrosionem
vel fistulam inducunt et demum cecitatem completam
quapropter a principio succurratur Item lacrime accidunt ca-
tarrosum quod si fuit ex rene faciliter curatur si vero
per naturam et ex generatione difficile

Capitulum Tercium de debilitate visus

Debilitas visus appellatur cum homo sine
macula vel alia quavis manifesta o-
culorum passione diminute videt nec res
discernit ut oportet accidit senibus et decrepitis
per naturam similiter et quandoque iuvenibus propter aliquam
causam non naturalem ut puta propter mutationem organo-
rum visus secundum compositionem et complexionem hec et
namque mutatio accidit iuvenibus ex mala complexione
oculorum calida vel frigida humida vel sicca senibus
vero ex depascentia assidua humidi radicalis a
calore naturali quod cum aliqua causarum humidi vehemen-
ter confortatur facit ipsorum tunicas inspissari et
non humiditates cristallinas crudas augmentari quibus
spiritus visus visibiles obtinentur similiter et species
rerum visibilium prohibentur verum tamen hec causa
prependitur universitas mortis naturalis in omni animali quia
propter actionem continuam caloris naturalis in humidum radica-
le membrorum et propter cordis tandem exsiccatur corpus et con-
sumitur humidum et per consequens extinguitur calidum et
istam actionem vocant physici necessitatem nec cum impossibile sit
ipsam non reperiri omni tempore in rebus naturalibus quemadmodum
in materia prima que est ylem sufficit aut quandoque ex humiditate
et signa sunt quia multiplicatur post comestionem superflue-
tatem et propter post expergefactionem a sompno quare tunc
apparet coram oculis ipsorum quoddam ad modum aque
vel nebule et quod oculi emittunt lippitudinem indige-
stam et propter post sompnum sufficit et quandoque ex siccitate et
signa sunt quia fortificatur passio tempore famis et in
meridie sed post cibum et sompnum alleviatur et quod oculi
sicci apparent sicci et sentitur pruritus in eis sufficit
et quandoque ex ~~mala~~ malicia stomachi propter quod fit
lesio in oculo et signa sunt quod ista debilitas visi-
onis non est semper ymo est fortis sed semper cum est sode-
tas nauseativa propter vapores qui ascendentes et de-
scenduntur omni tempore famis sicut contingit ebriosis et bi-
bulis et citius sentit alleviationem ex medicinis mundifi-
cativis quod est ex stomacho et passione propria oculorum
vel cerebri **Methadus** Cura eius que est
ab humiditate est ut digeratur materia in capite cum sirupo
de sticados Cuius descriptio secundum Iohannem Mesue

est Recipe florum sticados arabici ℥ xxx ysopi alchasce ca-
lamenti silermontani origani ana ℥ x anisi seminis pucui
ana ℥ vij piperis longi spice cardamomi ana ℥ ij passula-
rum enucleatarum ℥ iiij zuccari libras coquantur cum cinamomo
calamo aromatico croco ℥ ij nucis muscate cubebe ana ℥ ii semis
et liga in panno raro et suspende in sirupo hoc decoctionis
et namque sirupus a proprietate respicit caput et digerit omnes ma-
terias flegmaticas in cerebro collectas quapropter est conferens rode
et catarro frigido vel digeratur cum melle rosarum colato
vel cum sirupo acetoso composito vel cum oximelle addendo in
decoctione cum humor fuerit sticados intermiscitata et alia
ducentia ad caput post eius vero purgetur cum pillulis cochijs
vel feciclis vel cum pillulis lucis minoribus vel maioribus
quia a proprietate purgant humiditates cerebri antiquas
et simul omnes acuunt et propter visum que sic fiunt secundum
Iohannem Mesue in suo antidotario Recipe xilobalsami opobal-
sami seminis ruthe sinadi mastice gariofilorum ana seminis apii ca-
ssie lignee croci macis ana ℥ i rosarum violarum absinthij cu-
bebarum calami aromatici nucis muscate carpobalsami
spice ana ℥ ij reubarbari boni mirabolanorum citrinorum agarici seme
libras ℥ iiij coloquintide litargiri lapidis lazuli loti ana ℥ i aloes
epatici ℥ v eufrasie celidonie ana ℥ vj confice cum succo
feniculi vel ruthe vel celidonie vel eufrasie vel cum vino al-
leas veteri et da a ℥ ij usque ad iiij et est descriptio aggregata
ex maioribus et minoribus qui modicum deinde inter se con-
gruum vel utiliter vel cum pillulis de agarico que sic fiunt
Recipe aloes ℥ ij collaquintide sticados cubebarum ana ℥ i mastice
rosarum ℥ ij cassie lignee cinamomi ana ℥ semis agarici ℥ iiij fiant
pillule cum succo ruthe quarum dosis est a ℥ i usque ad ℥ ij hec
enim pillule evacuant potenter flegma et omnem materiam visco-
sam grossam ab omni parte corporis et propter a capite et ideo
valent in epilencia appoplexia palisi soda frigida et
catarro Cibetur carnibus assis et alis siccis vitatur
sepe semine feniculi et in cibo et potu similiter et fiat electuarium
bibat ydromel vel vinum rubeum limphatum parump
cum aqua ~~decoctionis~~ seminis et quandoque cum aqua decoctio-
nis rute vel in qua posita sit ruta recipiat semel in
ebdomada ℥ semis tyriace bone veteris stomacho ieiuno cum
vino vel aqua decoctionis ruthe vel seminis feniculi est de melio-
ribus rebus in hoc casu excitetur precedenta et laboret in ie-
iunio modificet cibum et potum prout posse distillet in ocu-
los aquam basiliconis vel aquam celidonie vel eufrasie vel
bethonice vel aquam rute vel fel caprini vel fel galli
vel fasiani vel perdicis cum melle crudo purissimo vel
collirium de fellibus vel collirium alterum de thucia bonum et
expertum quod fit sic Recipe thucie ℥ semis calamin ℥ i favi
mellis id est mellis crudi sicut exprimitur a favo ℥ ij
gariofilorum ij nume teratur ut alcohol et incorporetur
cum vino albo veteri subtili quod si timueris corrosionem
et thucia ignatur super laminam ferream x vicibus vel
pluribus et totiens extinguatur in aqua rosarum vel planta-
ginis et idem observet de calamina sic namque lacri-
mas exsiccat penitus subtiliat et ultra consolidat perfecte
Cura eius que est propter siccitatem est impinguare corpus
prout cum piscibus recentibus bonis et iuribus carnium
bonarum conditis cum speciebus dulcibus scilicet cinamomo car-
damomo croco folio ytalana et zuccaro bibat vino clarum dulci
comedat ficus pisticos avellanas pinea amigdala fracta et
pisa ova sorbilia Caveat a rebus acutis ut est allium
et vinum purum vetus fumus ventus similiter et a coitu
et fatigatione oculorum plurima scribendo vel studendo sepe
balneetur in aqua dulci tepida post digestionem primam

ppt quod sudz (C) exp(er)ciatur oculi sepius in aqua f(ri)-
gida vel instillet(ur) in eos lac mulieris vel asine vel
oleum viol(arum) abluant(ur) et quoq(ue) cum aqua decoctionis viol(arum)
feniculi et malvavisci (C)ura eius que fit vitio stom(achi) e(st)
ut rectificetur stomachus digerendo h(umor)es mordicativos calidos cum
s(yrup)o ac(etosita)te vel h(umor)es frigidos cum oximelle composito p(ost)
illud ut purget cum mem(brum) ppt utraq(ue) causarum quas
diximus tacto de stomachi debilitate, vomitus h(oc) pul(vis) (con)fert
omni quaq(ue) (Recipe) aloes ℥ j mirre ʒ j mastic ʒ j terantur
omnia subtilissime et cribellentur et (con)ficiantur totum
simul cum zucaro vel melle vel alia re (con)ficiente cum
amaritudine (A)loes enim licet sit indelectabile ori erit pro-
ficuum maxime stomacho ut dicit G vij° de ingenio sa(nitatis)
(E)t ideo in eius administratione de lingua paciens caveat
et aloes inglutiat, (D)etur omni die in ieiuno electua(rium)
plisis dyagala dyaton pipion et bibat ℥ iii vel iiij
aque calide mitigatur cibis et potibus dictis supius in
debilitate visus ppt h(umi)ditatem vit(i) (U)tatur etiam colli-
riis et aquis dictis ibidem **Emperica** (M)edicamine
sublime ad debilitatem oculorum ex quacumq(ue) causa (Recipe) tucie
lb s(emis) extinguatur in urina pueri nondum polluti ʒ vii vi-
cibus et in aqua ros(arum) tribus vicibus coralli alborum et ru-
beorum ana ℥ iii extinguatur in aqua fen(iculi) duabus vicibus marga-
ritarum ℥ ii camphore sapphirorum spodii ana ℥ s(emis) musci ʒ s(emis) te-
rant(ur) omnia ut alcohol postea ponat(ur) in mortario et adda(tur)
aque fen(iculi) donec redeat ad spissitudinem pulmenti vel
mellis et postea suffumigetur cum ligno aloes et exsiccetur
iterum postea pulverizetur et per sindonem cribellent(ur) et de isto
pulvere ponatur in oculos omni mane et sero et similiter
lavet faciem ex eo cum aqua fen(iculi) collirium (C)onfert visum
(con)fortat h(umi)ditates curat maculas abstergit (S)unt
postea quidam excellentes in hac arte qui valde ap-
preciantur hoc collirium (Recipe) siler montani maiorane eufrasie
rute celidonie fen(iculi) ana ℥ iii ℈ spice nardi piperis lon(gi)
galang(e) tucie extincte in purissimo sucto fen(iculi) vel ma-
iorane aloes ana ℥ j fellis aquatole accipitris hirci in-
tolerit montana fel galli perdicis phasiani fellis lupi
fellis leporis fel bovis fellis ursi fellis vulpis vel vul-
turis vel capoli et omnium animalium predictorum de rapina dum
non sint sana et etatis perfecte non decrepita de quolibet
unum fel, balsami ℥ s(emis) mellis ros(arum) colati ℥ j pulverizanda
pulverizentur liquefienda liquefiant et conquassanda
conquassentur in ultimo sicut decet collirium et si est estas
insiccantur in sole calido per dies quadraginta quotidie
agitando atq(ue) commiscendo si vero fuerit yemps agitentur modo
consimili in vase duplicato vel ad ignem lentum vel subter
cineres et arenam calefactam (I)n fine vero colentur et (con)ficiuntur
in vase vitreo et oculis instilletur (E)st enim tante virtutis
quod etiam decepcionem facit legere litteras minutas (S)unt
aut(em) et alii qui magis appreciantur collirium de aquis
distillatum quod (Recipe) aque celidonie rute bethonice
eufrasie fen(iculi) memite capsoly vel suci eorum recentium
(et) novorum sicut (com)puti et suci maligiti accetos(itatis) mellis
dispumati vini purissimi lactis mulieris aque ros(arum)
fellis aquile vel vulturis omnium ana ℥ iii aloes tucie xiii
mirre mumie tuchie auri et argenti sarcocoll(e) ligni
amidi costi ros(arum) coralli al(borum) omnium xii ana ℥ ii ligni aloes
ambre musci camphore ana ℥ s(emis) balsami ℥ v (con)ficite
in vase vitreo vel argenteo ad solem vel super cineres
calidos, lavatur aut(em) oculi ante et post collirium cum aqua
ro(sarum) vel plantaginis in causa calida vel cum aqua
fen(iculi) vel sileris montani in frigida (E)st namq(ue) potens et

expertum apud omnem visus debilitatem ut astruit
Gilbertus (C)ollirium de balsamo visum recuperans etiam
si plurimo tempore sit ablatus salvo organo solo sic fit
per eundem (Recipe) piperis al(bi) ambre balsami fellis vul-
turis vel eius ana ʒ ij mellis acc(e)p(ti) optimi et
purissimi ℥ ij vini al(bi) veteris optimum unum camphore
croci ana ʒ j tere diligenter et adde succum fen(iculi) et sic
(con)ficite et inunge (S)unt aut(em) et alii solempnes qui vel-
de appreciantur hoc electuarium in causa frigida (Recipe) se-
min(is) fen(iculi) lb ij sileris montani lb j camedreos lb s(emis) se(minis) apii
petros(ilini) ana ℥ iii pulverizentur et (con)ficiatur cum melle
despumato, detur de ipso sero et mane, et multum valet
etiam ad purgandum renes et provocandum urinam (I)tem
ad idem electua(rium) (Recipe) se(minis) fen(iculi) ani ana lb j galang(e) mac(is)
nucis muscate ana ℥ j pulverizentur species grosso modo
sed semina remaneant integra, deinde addatur lb ij zucari
et detur ante cibum et post (I)tem ad idem electuarium optimum
sive debilitas visus fuerit vitio h(umi)ditatis in oculis
sive vitio stomachi, digestiva namq(ue) (con)fortat renes
mundificat lapidem frangit et vetositates terminat
dentur de ipso mane et sero ℥ ij (Recipe) mali lb j sileris
montani lb s(emis) camedreos ℥ iii radicum lingue bo-
vine lb s(emis) se(minis) apii fen(iculi) ana petros(ilini) cinamomi ℈ piperis
lon(gi) pulegii florum abrotani ysopi eufrasie ana ℥ j sa-
xifrage granorum iuniperi ana ℥ s(emis) (con)ficite cum melle
despumato quod sufficiat (I)tem ad idem collirium quod vocatur
abbas (Recipe) aloes optimi ℥ vi tucie ℥ vi camphore
℥ j et ʒ j vini optimi lb j fiat ex ipsis collirium (I)tem
electuarium ad visum subtiliandum etiam si quasi
perditus sit a causa frigida hoc cerebrum purgat caligi-
nem tollit stomachum frigidum (con)fortat renes mundat la-
pidem frangit appetitum provocat canicie tardat veto-
sitatem terminat viscosas materias incidit et omnium exp(er)-
tissimum e(st) (Recipe) leviscii aneos syno(n) id e(st) petros(ilinum) agre-
ste ana cardamomi se(minis) rute origani aneti celidonie
zeduarie carvi feniculi sileris montani cinni salvie
calamenti ter(re) bethonice piperis ysopi petros(ilini) spice ana
℥ ij ℈ ligni radicum capparis nucis muscate macis ana ℥ s(emis)
cinamomi cliti galang(e) mastic croci ana ℥ j pulegii
℥ s(emis) eufrasie ad pondus omnium terantur omnia et cribellent(ur)
et cum melle (con)ficiatur ita quod cum una lb mellis
ponatur ℥ iii pulveris predictarum rerum (I)tem sciendum axe sive
aurite sabor quod mix invistata multa cum melle sicut
fit ℈ hoc datum sumpta omni die in ieiuno apperta vi-
sus sanitatem custodit **Canon** dicit aut(em)
3° can(onis) ca° de debilitate visionis quod sucatio capitis
cum pectine in ieiuno e(st) valde utilis in (con)servatione visus
ppt evacuatio(n)em vaporis plurimi similiter et rasas leger(e)
litteras et minuta res vide(re) et ingere oculos apertos
in aqua tepida urgente ad frigidum (S)ed in ca° de con-
servatione visus dicit quod iacere super collum et supine
e(st) malum ppt fatigacionem nervorum obtic(orum) similiter
et iacere sepe super faciem e(st) malum ppt humoris inclina-
tionem ad partem capitis anteriorem **Pronosticacio**
Debilitas videndi et cecitas non desinit ri(m) magis et mag(is)
quam cum eadem a principio de cecitate et ppt cum vitio visus
sit debilitabilissima virtutum animalium (con)fert in nos quia
plures rerum differentias nobis ondit ut dicit (A)ris(toteles) pro methafi(sice)

Cap(itulu)m quartum de fistula lacri(malis)

F istula lacrimalis appellatur // **mali**
a physicis cum angulus lacrimalis oculi exsu-
dat et cum primitur digitto virus vel sanies

emanat, et quandoque apparet eminentia in loco extrinseco que multotiens apperitur et cum exprimitur currit sanies ad lacrimalem et tunc vere dicitur fistula, et aliquando non aperitur sed expirat per compressionem ad lacrimalem. Efficitur autem fistula ex materia sicca vel collecta descendente ad locum lacrimalem. Signa fistule sunt humor currens cum expressione a lacrimali et rubedo et largitas et eminentia apparens aliquando in parte exteriori et fetor oculorum.

Methodus Cura huius passionis est ut statim a principio digeratur materia cum oximelle, similiter et purgetur cum pillulis cochiis prout dictum est capitulo de fluxu lacrimarum. Post illud non fiat cauterium ventale cum acu obtusa argentea ignita premissa eius excavatione et abstersione cum aqua rute vel feniculi vel cum aqua mellis vel cum vino stiptico vel cum liquore mixto ex hiis fundendo in fistula hoc post hoc et exprimendo cum digito donec virus egrediatur ex ea, et cum hoc abstineat paciens a salsis acutis coleris flatuosis, et precipue a vino forti. Medicamine sicca nobile sic fit ℞ olei veteris vini veteris boni et eleti ana lb ij et s. litargiri pulverizati et cribellati ut alcohol lb j coquatur ista simul in caspla ad ignem per diem integrum donec nigrum et reluccens fiat, deinde fiat ex eo tente .i. figure ad modum acus que ponantur in fistulis, de proprietate enim eradicat et exsiccat et precipue sicut apta. Illud autem quod est valde utile quando sanies expirat solum a lacrimali et non est ulcus neque apertio in extrinseco est imponere pulverem alumi in lacrimali qui sic fit secundum Almansorem ℞ zimar id est viride eris sive flos eius quod idem est vitrioli adusti ana ʒ vi arsenicus baurach spume maris ana ʒ i salis armoniaci ʒ ij dissolvatur armoniacum in succo rute et incorporentur species cum illo succo ut fiant trocisti vel species et exsiccentur et cum necesse fuerit terantur super marmorem vel in mortario bene loto et mundato ut alcohol et ponatur in lacrimali et quidam addunt boli armeni bolaustie antimonii aloes sarcocolle aluminis seminis draconis thuris nucis arcis (?) aristologie rotunde ana ʒ i hoc sit magis consolidativum. Collirium probatum ad fistulam in lacrimali sive sit apta sive non sic fit ℞ equitie conte super marmorem gestione bene trita dissolvatur cum collirio albo posito in capitulo de obtalmia et post dissolutionem colentur cum panno lineo mundo et reponatur et de hoc liquore stillet omni die bis in lacrimali et iaceat super latus sanum, quia finaliter exsiccat fistulam et precipue non apertam.

Emperica Item si inungatur oculus infistulatus omni die mane et sero usque ad dies xxx vel xl cum oleo rosaceo fluenti sive fistula fuit non apta sive fuit apta mundificabitur a terra (?) et osse corrupto sanabitur, et specialiter cum vadit dormitum ponatur super oculum hoc emplastrum ut predictum et stipticum ℞ mumie boli armeni aloes equitie mastichis ana fiat ex omnibus pulvis subtilissimus qui incorporetur in modum emplastri cum vino rubeo stiptico.

Canon Fistula lacrimalis cum non sit aliud quam ulcus profundum sanniosum quemadmodum et fistula membrorum aliorum, ulcus autem sit eiusmodi apostematis ut non videtur ut dicta capitulo de obtalmia et capitulo de lacrimis presenti capitulo suffragentur.

Pronosticacio Fistula non curata facit corrosionem oculi minatur cum sudore vel cicatricum consumptione et similiter humiditatis cristalline colliquatione quibus succedere facit cecitatem perfectam que est fixa et amictio corporalium etc.

Incipit Tractatus quartus de passionibus aurium. Cuius est una sola Epistola

Aurium passiones famose et de quibus physicum sollicitari oportet sunt quatuor: prima est tinnitus, 2a surditas, 3a apostema sive dolor, 4ta ulcus. Cum autem dico aurem intelligo et meringas et pannulos eius qui sunt instrumenta virtuti auditive subservientes.

Capitulum primum de Tinnitu aurium

Tinnitus aurium tribus perficitur de causis: aut propter repletionem capitis scilicet aut pectoris et hoc est ut plurimum, aut propter debilitatem virtutis auditive ex raritate sue compositionis vel delicata complexionis sicut accidit qualescentibus aut propter acuitatem sensus auditus. Signa eius qui de repletione sunt quod accidit post sacietatem nauseativam et potum vini superfluum aut post sompnum illico super cibum aut post superfluitatem rerum vel tempore frigido humido. Signa eius qui ex debilitate virtutis sunt quod omnis sonus fortis ledit et non percipit nisi sonos bene dearticulatos et quod semper sentit sibilum in aure. Signa eius qui ex acuitate sensus sunt quod magis infestat hora famis quam post cibum et sompnum quando non sentitur.

Methodus Cura eius qui de repletione sive repletio ista sit in cerebro sive in stomacho est ut purgetur cum pillulis cochiis vel fetidis vel yerapigra premissa digestione materie cum sirupo de sticados posito in capitulo de debilitate visus, vel cum oximelle composito data vii diebus cum aqua decoctionis feniculi et sit aqua quadrupla ad oximel. Deinde stillet in aurem oleum de rutha vel de spica cum succo porri et felle bovino in quo dissoluta sit castoreum et euforbium, inclinet sepe aurem suam sto vento super aquam calidam decoctionis saturegie sambuce camomille mellilloti origani ysopi recipiendo vapores per traiectorium. Abstineat a cibo et potu vaporosis ut sunt brodia piperata allea porra et nuces et vinum purum. Abstineat a cibis ventosis ut sunt legumina et rape, et utatur cibis calidis siccis, bibat ydromel vel vinum limphatum, modificet cibum et potum prosse, laboret in ieiunio et fiat fricatio et sudet in balneo sicco.

Cura eius qui ex debilitate virtutis est ut distillet in aurem acetum in quo decoctum sit absinthium aut sticados vel polium, vel vinum in quo bulicit rosa et ruta, recipiat vaporem cum traiectorio aque decoctionis absinthii sticados et rose. Cura eius qui ex acuitate et subtilitate sensus est ut distilletur in aurem oleum rosaceum decoctum cum aceto et si non sufficiat stillet in eo oleum rosaceum in quo sit dissoluta ij vel tria grana opii aut aliquid de aqua decoctionis iusquiami aut oleum decoctum cum semine papaveris et mirtillorum utatur per intervallum pillulis confectis de mastice et aloe post cibum quoniam corpus mundificat et membra confortat utatur vino granatorum vel berberis, vel aqua decoctionis sumach et agresta in cibo et potu, et vitet vaporosa et ventosa queque.

Pronosticacio Tinnitus si perduraverit tempore longo neque remedia racionaliter exhibita contulerint surditatem pronunciat affuturam et precipue in senibus propter opilacionem nervorum et alteracionem miringarum auris ultimatam.

Capitulum secundum de surditate

Surditas quedam est naturalis et hec facit hominem mutum ut dicit Aristoteles in libro de sensu et sensato quae non curatur quia medicus est impotens. Quedam non est adventicia et accidentalis de cuius cura loquemur efficitur autem duabus de causis in genere vel propter

opilacionem auris vel propter malam complexionem diversa
Et opilacio est multiplex scilicet propter apostema propter carnem
ventosam propter sordem propter flegma et viscositatem propter
aliquid cadens in aurem ut est lapis vel vermis. Mala
autem complexio diversa est intrigans frigiditas
vel innata. Signa surditatis propter apostema dicentur
capitulo de dolore aurium ibi et curam ponemus. Signa
eius que fit propter carnem superadditam sunt eius aspectio
cum aspiciatur in aurem aput solem et quod eger sentit qua-
dam gravitatem in ea et quod fetor exspirat ab aure. Signa
eius que propter sordem collectam ex inspectione etiam discernuntur.
Signa eius que propter flegma et viscositatem grossam sunt
gravitas cum frigiditate et agitatio cum sonitu et
quod in nocte frigido tempore magis infestat. Signa eius que
a mala complexione frigida sunt frigiditas capitis
aput tactum et urina lactea et forte accessit ambula-
cio in aere frigido. Cura eius que fit a carne superaddi-
ta est ut corrodatur caro illa cum ungento viridi quod sic fit
Recipe aluminis zuccari florum eris mellis ana ℥ i terantur omnia
subtilissime et incorporentur omnia cum melle et cum eo
locus inungatur, vel mundificetur cum ungento quod sic
fit Recipe cartami ℥ s. calcis ℥ s. fiat ungentum in modum
mellis cum aqua cineris et intromittatur in aurem cum
coto vel tenta, postea consolidetur cum ungento apostolorum
quod dicetur capitulo de ulcere auris, aut si presto non sit aliud
cum ungento albo vel fusco usitato. Cura eius que
propter sordem est ut extrahatur cum instrumento ferreo vel argen-
teo habente latitudinem quandam cum curvitate et molli-
ficetur primo cum oleo communi vel camomille calido ut extrahi
possit deinde mundificetur cum coto vel tenta. Cura eius que
propter flegma et viscositatem et hec est illa que sepius contin-
git sunt digeratur materia cum oximelle composito et aqua decoctionis
radicis feniculi et sit aque decoctionis tercia ad sirupum, postea
purgetur cum pillulis cochie vel fetidis vel ierapigra
post purgacionem ponatur in aurem oleum camomille vel nar-
dinum in quo sit aliquid euforbii, recipiat vaporem per tra-
iectorium in aurem aque decoctionis calamenti salvie
sinapis aristologie centauree et similium, et ungantur
aures et totum caput fortiter cum oleo eodem, post purga-
cionem et suffumigacionem et unctionem sumat de quarto
in quartum diem sero cum iverit dormitum et non tenet
de electuario anacardino dicto capitulo de apoplexia vel
dyacilonpipion, et post illud bibat aliquid boni vini
calidi et fiant omnia dicta capitulo de tinnitu. Cura
eius que fit a frigiditate complexionis est ponere in aurem
et circa aurem oleum camomille vel nardinum vel de costo
actu calidum et purgare corpus cum pillulis cochie
si sit ibi materia, utatur omni die mane et sero dyaplirisdi-
zinziber vel dyacilonpipion et post illud bibat aliquid
aque calide. Cura eius que fit a lapide vel aqua vel
alia re cadente in aurem est ut fiat suctio fortis cum ca-
nella missa in aurem vel raporacio predicta ad quam
sequatur suctio vehemens cum spiritu vel ventosa. Ex rebus
vehementer attrahentibus est ungentum fuscum cum quo liniatur
ex eo stuellum bombacinum et calidum gestatur in aure,
simili modo et emplastrum apticon et pix et colofonia vel
tanto inducatur sternutacio fortis cum clausione et egredietur
si deus voluerit, vel inclinetur aurem super vaporem illius aque
et saltet et sternutet obturando nares, vel ponatur ad so-
lem et aspiciatur si extrahi possit cum ferro. Cura eius
que propter vermes quos facit ex motu titillacionis in aure
est ut distilletur in aurem hora post horam oleum tepidum plenum

vel vinum et stringet cum compressione et retineat os et nares
ut spiritus feratur ad aures cum impetu. Et quandoque apponitur
ventosa in aures vel radius cum bombice aut lana et
abstergantur vermes vivi et mortui quia si post mortem
remanent putrescent et aurem corrumperent. Educuntur
autem facilius si primo intoxicantur cum fellibus animalium
et euforbio distillatis in aurem cum aceto aut succo
absinthii et sit totum actu calidum cum infunditur quia
quando penetrabit et inficiet omne vivum. Idem operatur succus
rute vel sticados vel centauree aut foliorum persicorum.
Item aliud Recipe aloes ℥ s. colloquintide agarici ana ℥ i pe-
verizentur et misceantur cum aqua fuente et distille-
tur in aurem. Item talis urina et fel sulfur vivum incorpore-
tur cum melle vel aceto sunt probata. Empeu-
ca. Ad surditatem que fit propter flegma et viscosi-
tatem utile est istud Recipe bacarum lauri ℥ s. terantur
et bulliantur et misceantur cum oleo de liliis et ponatur
in aurem et circa actu calidum. Item crotasia ad idem Jo-
hannes Mesue aucte hapios Recipe elebori albi ℥ ii croci ℥ iii ni-
tri ℥ viii conficiantur cum aceto, et cum uti volueris dis-
solve in aceto et distilla in aurem per se vel cum liniamento
et quidam addunt castorei piretri euforbii ana ℥ s.
Item ad idem Recipe colloquintide elebori albi ana ℥ ii castorei
aristologie rotunde succi absinthii ana ℥ i cantarides euforbii
ana ℈ unum costi ℥ s. fiat species i. crotasia cum felle vac-
cino et distillentur in aurem cum oleo rute vel de amig-
dalis amaris post evaporacionem predictam vel cum vino
potenti. Confert preterea oleum balsami calidum auribus
instillatum frequenter. Similiter et cauterium post aures per-
fundatum usque ad cerebrum. Item dicit quod pulex vel cimex
si aurem intraverit ponatur pilus vel filum serici duplica-
tum et applicabitur ei et extrahetur sine difficultate.
Item ad surditatem accidentalem quantumcumque Recipe ova for-
micarum et conterantur et succus qui egreditur stille-
tur in aurem et obturetur postea cum coto vel lana et dimittatur
per tres horas et reiteretur quia a proprietate confortat
virtutem auditivam et organa eius. Pronostica-
cio. Surditas superveniens in febre continua et propter dolorem colli
et in die cretica precedentibus signis digestionis et vir-
tute constante fit crisim bonam per fluxum sanguinis na-
rium. Si autem cum malis signis fuerit mortale. Unde est
particula amphorismorum, quibuscumque in febre aures sur-
descunt sanguinis narium etc. Item surditas facta propter
vetustatem raro curatur. Item surditas antiqua non recipit
curacionem. Item si vermis aurem intraverit neque extrahi
possit mortale est quia si vivus sit cerebrum corrodet, si vero
mortuus putrefaciet et corrumpet. Capitulum

Tercium de dolore auris et apostemate eius

Dolor auris aut fit a cau-
sa antecedente et intrinseca, aut fit a causa
primitiva extrinseca. Si fiat a causa antecedente
hoc est aliquo quatuor modorum, primus est repletio san-
guinis in loco extendens nervos auris. Secundus est effu-
sio colere vel materie acute ad locum, nam frigiditas non
causat dolorem omnino vel paucum, ut dicit Avicenna secundo
canonis fen 3a capitulo de causis doloris. Tercius est apostema
auris calidum aut frigidum. Quartus vero ventositas grossa
inflans poros et intrigans auris. Quintus est ulcus recens
vel antiquum in aure post apertionem apostematis saniosi vel
propter quodlibet apostema. Si vero fiat a causa primitiva
hoc est aliquo duorum modorum, primus est casu vel percussione
secundus vero a frigiditate et vento aeris nos continentis

Signa eius qui a repletione sanguinis sunt rubedo faciei cum grauitate frontis et vene eius reuoluunt se super faciem et pulsatio tymporum cum inflatione venarum et saliua dulcis. Signa eius qui a materia acuta sunt dolor acutus citrinitas faciei amaritudo oris vomitiuus. Signa eius qui ab apostemate sunt quia si apostema fuit calidum sequitur febris acuta et dolor acutus pulsatiuus et sitis et vigilie. Si autem materia sit frigida erit febris lenta et dolor cum grauedine capitis et ymaginatione corrupta. Signa eius qui a ventositate sunt extensio tymporum et multitudo sonitus et motionis cum leuitate capitis. Signa eius qui accidit post vlcus in aure sunt quando assidue vel prodite egreditur liquor vel sanguis absque febre sed cum plurima lateris grauitate. Signa eius qui a casu percussione ut vento frigido patent ex relatione pacientis.

Alchadus. Cura eius qui fit a repletione sanguinis est ut primo fiat flebotomia cephalice in manu aut brachio aut in fronte, vel ventosetur in spatulis, post flebotomiam mundificetur corpus cum decoctione mane tamarindorum et prunorum dicta capitulo de obtalmia calida. Inde aurem stille et cetera oleum tepidum mixtum cum aceto et semine iusquiami, vitet cibos et potus multiplicantes sanguinem ut sunt carnes et vinum, bibat aquam vel julep vel ydromel usque ad cessationem doloris et resolutionem materie prestatam. Emplastrum preterea ad hoc conueniens sic fit: Recipe florum camomille, semen aneti, farine fenugreci, seminis lini in aqua bulliantur usque ad spissitudinem et in fine addantur ʒ ij vel iij olei de aneto vel de camomilla. Cura autem ponatur oleum de aneto calidum in quo sit unum granum opii et duo iusquiami si dolor sit immensus. Cura eius qui fit a materia acuta ut purgetur cum cassia decoctione vel cum decoctione reubarbari, post flebotomiam cephalice prius quam (?) ponatur oleum rosarum calidum in aurem ita ut impleatur vel lac mulieris conquassatum cum albuginibus ouorum. Cibetur farre ordei cocto cucurbitis et similibus, bibat aquam vel julep. In aliis fiat ut supra. Cura eius qui fit ab apostemate calido ut statim fiat flebotomia si dolor non cessauit, vel fiat ventosatio in spatulis et collo. Purgetur cum decoctione manne et tamarindorum dicta capitulo de obtalmia, sepe stilletur in aurem oleum rosarum tepidum mixtum cum aceto in quo unum granum opii et duo grana iusquiami et si granum semen apii sint dissoluta et cetera aurem similiter. Quod si dolor cessauit et fluxus reperitur cessante autem dolore et post quam transierit 3a dies ponatur emplastrum resolutiuum super aurem: Recipe radices maluauisci numero xij coctarum et mundatarum a ligno interiori et cortice exteriori incisarum frustatim et pistatarum postea et incorporentur cum farina fenugreci fabarum ordei seminis lini seminis aneti florum camomille et butiro quod sufficit, dieta sit ut supra. Cura eius qui fit ab apostemate frigido est ut primo purgetur cum pillulis cochiis, et si corpus sit plectoricum fiat prius flebotomia cephalice gratia quantitatis non gratia qualitatis. Intra aurem ponatur oleum nardinum calidum, super aurem et cetera ponatur emplastrum calidum quod sic fit: Recipe capita allei numero iiij ceparum numero iiij coquantur postea in igne et prunis et pistentur postquam bene mundata sint et incorporentur cum quatuor vitellis ouorum ʒ ʒ (?) butiri vel axungie porcine. Bibat ydromel, comedat carnes edorum et pullorum. Cura eius qui fit a materia ventosa grossa est ut in aurem stilletur oleum de ruta vel aneto calidum in quo dissolutum sit castoreum aut euforbium ut supra. Cura autem ponatur sacculus de sale et milio mixtis et calefactis super lapide ignito aut de furfure et sale in modico. Fiat cibum et potum proposse et laboret in vendo (?), bibat vinum vetus clarum lymphatum, vitet olera et legumina. Vtatur dyapliris (?) arcoticon et aurea alexandrina. Cura eius qui fit in vlcere suo dicetur capitulo. Unum conueniens est ut stillet in aurem aqua decoctionis absinthii mirtillorum actu calidum vel actu in quo bulita sunt interiora granatorum vel lentis et bolus armenicus, quia omnia illa exsiccant vlcera et stringunt fluxum, si autem humiditas vel sanies coagulatus sit in aure distilletur in eo succus rute mixtus cum aceto aut succus porri aut dissoluatur mel et sarcocolla in aqua que dum est calida distilletur in aurem, quoniam est abstersiua et dissolutiua.

Nam hic ordo sapiens est in cura vlceris ut primo post eius mundificationem curetur ut est aqua mellis cum vino vel aceto mixta et vltra infusa quod post quoniam cum cannella, 2o abstersio cum radio inuoluto coto vel lana, 3o incarnatio cum eis que diximus capitulo de fistula lacrimali et que dicemus capitulo de vlcere in aure. Sciendum preterea quod in actu prouacacio (?) cautiua post aures et post purgationem semper in istis casibus est sublime. Cura eius qui fit a casu vel percussione est ut statim fiat flebotomia cephalice vel ventosatio in collo et spatulis, et vngatur auris intus et extra cum oleo rosarum in quo fiat granum opii, super aurem ponatur emplastrum repercussiuum factum ex rosarum mirtillorum farina ordei coctis et bulitis simul, vel ponatur puluis thuris minuti mixto cum lacte intra aurem similiter et super si dolor extiterit. Amplius abstineat a carnibus et vino usque ad cessationem doloris et senitatem (?) apostematis, bibat aquam prunorum et granatorum, comedat sepe farrem auene vel ordeum. Cura eius qui fit a vento vel aere frigido est ut capoctetur locus cum milio calefacto aut cum ruta et furfuribus mixtis et imbibitis cum vino et calefactis vel cum panno calido, et distilletur in aurem oleum de spica vel de ruta vel de costo calidum.

Canon. Sciatis quod medicamina opiata et stupefactiua valent ad omnem dolorem auris siue sit a causa calida siue frigida et propter cum fuit vetereatus, quia sensationem remouet que ponitur in diffinitione doloris cum dolor est sit grauium impressione sentire ut dicit Auicenna primo canonis fen 2a capitulo de causa doloris, sed in causa frigida non debent sic continere neque adeo audacter administrari velut in causa calida quia additur frigiditas frigiditati et prohibetur materia resolui et fiet fortasse spiritualium mortificatio ut dicit xij de ingenio sanitatis.

Pronosticacio. Dicit Auicenna 3 colliget quod dolores maximi sunt dolor articulorum dolor dentium dolor aurium et dolor vlcerum, quare illico est ei succurrendum cum dolor sit de maximis pertinentibus. Accidit ut dicit loco preallegato iacerem in dolore auris vehementi sudor frigidus aut sincopis aut alienatio, sequentis molestie.

Capitulum quadragesimum de vlcere auris

Vlcus auris est solutio continui saniosa frigida in aure ex qua continue vel prodite fluit virus aut sanies vel sit aliquando cum motu aut propter cruentationem apostematis quod apertum est aut propter materiam acutam vel salsam corrodentem aut propter casum et percussionem. Signa vlceris sunt dolor continuus in aure cum acuitate vel grauedine et quod sanies egreditur cum fetore et si fit propter apostema fuit velociter est cum febre continua acuta si a materia acuta est sine febre si a casu vel percussione paciens refert.

Alchadus. Cura eius quod

est propter apostema uel propter maiorem acuitatem est ut si ulcus sit
recedens ponatur cum tenta aliquid de oleo rosarum mixto
cum vngento albo usitato, uel cum vngento albo quod sic fit
Rp olei rosarum ℥ iiii cere ℥ s cerusse ℥ i fiat vngentum
in quo in fine ponantur duo albugines ouorum, purgetur
caput a principio cum pillulis cochijs uel ierapigra, bibat
vinum album debile lymphatum Si autem ulcus fuit antiquum
abstergatur primo sanies cum oximelle uel oximelle
squillitico uel cum urina pueri mixta cum melle uel cum
vino et melle mixtis cum modico florum eius iniciendo
ex eis quod post horam per syringam Deinde consolidetur cum
medicamine quod sic fit Rp aloes sandaraze spume
maris uste mirre sarcocolle sanguinis draconis thuris olibani
ana ℥ ii terantur subtilissime deinde inuoluatur licinium
in melle et picea in isto puluere et sic mittatur in aurem
hoc namque mundificat ulcera antiqua exiccat et finaliter ea con-
solidat Si uero ulcus fuit infirmo dissoluatur iste puluis cum
aqua mellis et instilletur Confert etiam ulceri antiquo
ut infundatur scoria ferri in aceto mense vno vel plu-
ribus postea coletur et distilletur in aurem Cura eius si
est a casu uel percussione est ut statim fiat flobotomia cephalice
in parte contraria uel uentosatio in collo et spatulis super
aurem et circa ponatur emplastrum repercussiuum et confor-
tatiuum boli et bolo armeni puluerizatis et incorporatis
cum oleo rosarum uel aqua rosarum, abstineat a vino et a carni-
bus usque ad quartum diem donec securus sit ab apostemate Deinde
post ponatur emplastrum emolliens dictum capitulo precedenti **Experimentum**
In cura ulceris in aure primo in cura ueterum ulcerum uel
uulnerum saniosorum experimentum est et approbatum vngentum apostolorum
sine sit recens sine corrosiuum quia mundificat omne ulcus
et rectificat fistulas et scrofulas prauas cum facilitate
ut est ei aliquid simile et mundificat uulnera et carnem
mortuam et post consolidat, cuius descriptio est talis Rp cere
albe resine ana ℥ xiiii opopanacis floris eris ana ℥ ii armo-
niaci ℥ iiii aristologie longe thuris masculi ana ℥ vi mirre
galbani ana ℥ iiii bdellij ℥ vi litargiri ℥ i lb olei lb ii
infundatur bdellium in aceto vini per noctem postea statim massa
fiat et dissoluantur omnes gummae cum bdellio et oleo et
cera adiungantur et cum dissoluta fuerint postea coletur et ad-
dantur pulueres eis et agitetur cum spatula continue donec
infrigidatum fuit postea tunc reponatur, Et dicitur vnge-
ntum apostolorum quia est xii medicinarum quemadmodum xii
sunt apostoli et dicuntur a quibusdam vngentum veneris **Canon**
Scias quod nullus fluxus humoralis uel eius saniosus est
subito restringendus ymmo gradatim donec medicus experiatur
an sit naturalis uel sinthomaticus Vigilia Si namque liquor uel sa-
nies effluxerit ab aure prodit cum alleuiatione capitis
restringi non debet quia expurgatio est naturalis ymmo prouocetur
cum infusione fellis et aceti calidi si restringatur, postea uero
purgetur caput et ducatur fumus ad nares uel ad collatorium
palati cum masticatione piretri uel piperis, et ulceri
apponantur vngenta et emplastra confortatiua stiptica
donec locus postea securetur **Pronosticacio** Ulcus
auris nisi rectificatum fuit corrosionem auris et mirigam
eius minatur Deinde fistulam mala parit et fetidam et
demum surditatem propter organorum corruptionem et uiarum oppi-
lationem, Dicit preterea Rasis in diuisionibus capitulo de dolore
in aure quod quicumque egreditur sanies aut liquor aquosus ex
aure non propter passionem aut apostema aut ulcus, sed preterea
quod natura expellit ipsum per orificia venarum assidue uel periodi-
ce et cerebrum mundificat quemadmodum per fluxum sanguinis
narium sputum quare in talibus nullatenus restringatur nisi
superfluxerit et est cum talis sanguis coagulatur et opilat
et auditum prohibet, cui succurrendum erit sine mora postea
cum calidis incisiuis post quod cum ceperit absque sinus fuit
iam doctrina similiter et talis de dolore in aure ne forte ma-
neat uel putrescat et faciat egritudinem tinnitum et mordicationem etc.

Incipit tractatus quintus de pas-
sionibus nasi cuius sunt tria capitula

Nasi passiones famose sunt tres prima est
fluxus sanguinis secunda fetor sub qua com-
prehenditur apostema et ulcus Tercia destructio odorandi
de coriza uero dicemus capitulo de cathararo etc.

Capitulum primum de fluxu sanguinis narium

Fluxus sanguinis narium quamquam per dictam morbum quamquam
accidens licet eciam sit semper accidens cum sit
de genere exitus a corpore immoti. ut dicitur tracto de
accidente, dicitur quidem morbus cum est sine se, dicatur
autem accidens cum sit in se uel secunda propter pulsatiua,
fluxus sanguinis narium cum est morbus uel fit
ab acuitate sanguinis ut a multitudine sanguinis uel a casu
uel percussione Si sit propter acuitatem sanguinis significat
ipsum claritas et subtilitas sanguinis et debilitas
virtutis ex ipsa pluuma et quia paulatim stillat et ca-
put sentit calidum Si uero sit a multitudine sentit rubedo
faciei ipsum repletione corporis et quia fuit multum
et subito quod etiam quamquam sequitur sincopis et antecessio
ciborum pinguem generantium et abstinencia superflua a
flobotomia et coitu post plenitudinem et antecessio doloris capitis
vehementis Et utrum duorum fluxuum uel est ex arteria,
uel ex vena quorum hec distinctiua sunt, quia sanguis
arterialis egreditur motu tortuoso et est subtilis rub-
eus valde et ad eius exitum sequitur sincopis magis subi-
to et difficulter restringitur sed et conferunt in eo magis
posita super cor magis quam posita super epar In sanguine al-
venali contrarium est Si uero sit a casu uel percussione ex
re ipsa fiet manifestum fluxus sanguinis cum est accidens
consequens febrem acutam uel non acutam, uel est bonus et naturalis
uel est malus et sinthomaticus Si sit naturalis et creticus,
sentit quis ipsum quia fit in die cretica et copiose et
quem precessit fluxus prius in die indicatiua et quia
fit post signa digestionis complete et antecessit dolor frontis
et grauitudo carnosa aut colica et vrina subruffa et
rubea uel intense citrina et ante oculos apparuerunt y-
maginaciones uel rubee uel ignee, et signum certissimum
est cum post ipsum sequitur alleuiacio egri Si uero sit sin-
thomaticus totum erit econtrario **Methodus** Cura eius
qui fit ex acuitate sanguinis est ut aspergatur facies cum aqua
rosarum frigida et ponatur totum inuolutum in aceto
mixto cum albugine oui inter nares, et ligentur extrema
et testiculi virorum et mamille mulierum et ponantur
ventose sicce super epar et splenem et si non sufficiat po-
natur inter nasum et super puluis boli armeni mixtus cum
tela aranee et albugine oui, super spatulas et su-
mine ventris ponatur ventose sicce et emplastrum pa-
ni infusi in aceto infrigidato in rime super epar te-
sticulos et extrema Detur cibus stipticus ingrossa-
tibus et infrigidantibus sanguinem, bibat aqua frigidum
uel vinum berberis uel granatorum Et si adhuc restringi non
potest et precipue cum fluxus est arterialis ponatur inter nasum
et super fronte et tempora camphora ypocisdos,
thuris sanguinis draconis acacie ana ℥ s incorporatis cum al-
bugine oui et succo solatri et tela aranea et uolati-
ca molendini ita ut fiat sicut mel turrebus et cum

licinio imponat et totu caput embrocet cu aq frigida uel cu aqua ros in qua dissoluta sit campfora et psilliu. Cura eius qui fit ex vel multie san et ideo ut plurimu venalis ut fiat illico flebotomia de basilica cum sit latus et extra sanguis plurimus fe u sopz ad sincopim uel saltim fiat flebotomia basilice in manu dextre si uirtus sit debilis. Deinde ponantur ventose sup epar et splene. In aliis fiat sicut prius. Cura eius qui fit ex casu uel percussione e pone int nasu et sup pulueres stipticum ex bolo ar ut dictu e, et si fuer fit de apertione nasi uel faciei fiat flebotomia statim basilice uel cephalice in parte lesa. Cura eius qui fit in febre uel sodo e ut si fluxus sit naturalis et acutus no restringat ymo prouocetur cu setis porcinis positis int nares nisi sup fluxit et uirtutem deiecerit tu restringat cu epithimatibus et embrocis et ventosis et ligationibus iam dictis

Empirica

Stercus asini siccu aut recens naribus inflatu confert, ul testa oui combusta uel pili leporis triti uel combusti. Similiter stercus porcinu siccu ul thus uel san dra aut terra sigilla uel filtrum combustu uel cambex adustus uel galle seu glandes aduste. Similiter et lasua pergamenu puluerizata incorporata cu albumine oui confert et pannus lineus infusus in aq frigida et inuolutus circa gulam confert et gipsum uel cinis papiri confert combusta et emplm ex gipso et aq ro positu sup frontem et tympora confert

Canon Fluxus san narium fit ex ruptura natiue uel vene in fronte infra cerebru uel in radice nasi et iste no curatur ut dicitur. Hapio Rasi. Aliter fluxus predca omnibus quinq modis tollitur a parte qm. cu euacuationibus diuisionibus repercussionibus stipticatibus nectiuo et san ingrossatiuis et dietam

Pronosticacio Cum san quiescit a naribus in febre continua no exit in die critica nec post signa digestionis et exit paulatim et diminute et e niger morte Item san niger etia si exierit in die critica no e bonus Item si in die indicatiua vel etia superuenit in febre continua fluxus sanguinis narium paruus aut diminutus fit crisim in vii per fluxum eiusdem et tunc si corpus sit sanguineu ul colericum et an oculos appareat ymagines cum supradicte. Quapropter hoc modo fiat indicandum in vii quia si fluxus cum superuenit copiosus et cu virtute forti salute indicat si uo diminutus et et paruus et cu uirtute debili et signis digestionis diminute mortem indicatur eadem die quia fit quia na attemptabat pugnare cum morbu in die indicatiua quod perficere non potuit in die critica Item dicit ypo etiam particula amphorismorum quibuscumq in febre san. fluit multo vndecumq hiis in resumptionibus ventris humectantur vel incurrit lienteriam cum conualescere Item in eadem particula quibuscumq in febre aures surdescunt san ex naribus fluens aut venter turbatus soluit egritudinem Item vii particula in sanguinis fluxu per nares ul per os uel per emorroidas ul per vomitum ul per dissenteriam desipientia aut spasmus malum Item in tal. parti mulieri menstruis deficientibus sanguine fluere naribus bonum est siue per se uel per artem et in plurima quantitate.

Capitulum secundum de fetore narium

Fetor narium quandoque fit vicio stomachi transmittentis fumos et vapores fetidos ad os et nares eleuatos a materia maracida corrupta in stomacho contenta. Quandoque fit vicio nasi et proprium pinguiarum, quod e duplicat quia uel fit vicio humoris corrupti putridi in radice nasi collecti, ul fit vicio vlceris narium uel emorroidarum nasi uel polippi uel cancri in cartilagine nasi. Est aut emorroidis nasi tu in naribus caro mollis ex flate oritur ex qua humores fetidi stillant. Est uo polippus caro in naribus caro compacta oritur ex flate et melancolia per viam assationis et putrefactionis propter quod nasus accipit duriciem et fetorem et illa caro que sic dicitur quia capit grossam stipitem et subtilem. Cancer tamen nasi e apostema durum calidum ex materia per viam adustionis delegata per venas et arterias a cerebro generatum et in carne consistens duram et infiltratam in substantia nasi et e habens radicem venas plurimas nigras repletas sanguine intito. Et quidem signa completa cancri in quocumque membro accidit scribemus capitulo de apostemate in inferiore similiter et curam qualiter est possibile per artem. Signa eius qui fit vicio stomachi sunt quia fetor minoratur post cibum ymo cu sentitur fetor mixtus cu odore cibi et si nares in ieiuno constringantur ita ut anhelitus egreditur per os sentitur fetor ab ore vehementer. Signa eius qui fit vicio materie existente in venis nasi uel in partibus propinquis sunt opilato nasi et quia fetor sentitur equaliter ante cibum et post et quia post non egreditur fetor cum nares stringuntur. Signa eius qui fit vicio vlceris in naso ul emorroidis uel polippo uel cancro patet ex intuitu intra nares patientis

Medicacio Cura eius qui fit vicio stomachi e ut digeratur materia frigida adusta uel salsa. Similiter et colica cum sir. de mellilotis qui sic fit ℞ scolopendrie politrici adianti capilli ve. fu tre pollipodii ticorie ana m. j seme epithimi ana ʒ j cuscute ʒ j mellilotis viridis ʒ j et si uel succi eius ʒ iii prunorum citrorum nuo xxx. pistentur omnia preter pruna et buliat in lb iiij aqua uel plus donec medietas consumatur post ea coletur et in collatura addatur tm de succo quantum est de colatura et itm reducatur ad ignem et syropisetur Hic sirupus de proprietate sue compositionis digerit omnem materiam adustam salsam et acutam et ad purgatorem parat et ipsum educit paulatiue quaque die, quapropter est conferens pruriginosis omni quaque dentur ex eo in aurora ʒ ii cu triplo eius uel quadruplo aque decoctionis prunorum citrorum uel viridium usque ad dies x Et post ea purgetur cu benedicta laxatiua ul pa. pur. ul cu decoctione que sic fit ℞ tamarindorum mane ana ʒ j et s. dissoluatur ista cum aqua decoctionis prunorum siue epithimi et polipodii et sint aque ʒ iiij ul v quia educit humores adustos cu facilitate. Fiat etiam vomitus qui sic fit ℞ modicum raphani aceti maris siue ftin ʒ j s. aneti atriplicis sinapis ceparum ana ʒ j ebuli al ʒ j pistentur et buliat in lb j aque donec medietas consumatur colet et in colatura addantur ʒ iiij oximell compositi. Modus aut administrandi et ad quodcumq sit iste prim oz ut primo repleat stomachus ex piscibus salitis uel siccis conditis cu sinapi et radice raphani acuti uel cepe et porris crudis, similiter et pastinacis et pisis et ciceribus et similibus et quiescat sic per vnam horam ut cibus parte cu flate misceatur Post illud uo sumat predictum vomitiuum totu simul et quiescat per quartam partem vnius hore. Deinde moueat et agitetur vehementer ut totus cibus et materia conquassentur. Deinde ponat uentre suum sup ceruical ul lignum et fortiter

ipm comprimat et excitetur vomitus cum digitis vel penna
inuncta oleo missa in profundum gule donec ysophagus sub-
gerat, post vomitum autem gargarizet dyamoron vel vinum
granatorum vel citoniorum vel berberis vel vinum rub ponat
ut stomachus et meri confortentur, et abstineat post illud
a cibo per reliquum diem, et tunc sumat cibum sicut pulle cum qu-
titatis sicut est milium fractum panicum zisum cum caro assa et
similia, et bibat vinum optimum in parva tamen quantitate ne flu-
ctuet omnino fiat iste vomitus duobus diebus continue sese
sequentibus ut reliquie prime dicte superfluitate educantur Et si fit
iste vomitus omni mense semel melius confert in corpo-
ribus autem debilibus non debet poni cibus, alia vero omnia ponat
et est levior et nobilior inferiorum in evacuatione omnium humidi-
tatum in stomacho contentarum, Verum tamen sciendum quod omnis vo-
mitus est timorosus in habentibus pectus strictum vel caput et
oculos debiles propter quod non debet dari patientibus scotomiam
seu vel saniem vel habentibus oculos eminentes, vel tene-
brosos vel lacrimosos, quia inde diverteret sursum conse-
tudo neque difficillime vomentibus ne debiles vene rum-
pantur in pectore sive pulmone et sequatur ptisis, sed pur-
gentur talia corpora per deorsum In causa vero solita reple-
atur stomachus cibis sed oleta stomachus ampliore aneto
et pisibus et inde vomitum fiat ex aqua decoctionis
rapharum se amplius cum syrupo acetoso vel cum oxizaccara
In eadem fiunt prius Abstineat patiens a cibis genera-
tibus sanguinem humores adustos et utatur dicta dieta
talo de inlia post remedia igitur vilia fiant localia pro-
pinqua quae sugat omni die bis per nares vinum de-
coctionis maiorane sive aut dissolvitur ʒ s. tiace bone
in vino odorifero quod etiam per nares Aliud ad idem
potentius Recipe aloes ʒ iii mirre croci masticis xilobalsa-
mi alias xiloaloes galliae ana ʒ ii fiant pille cum
vino odorifero quarum transglutiatur ʒ s. in nocte et die
in aurora quoniam putrefactioni humorum in stomacho et intestinis
et venis potenter resistunt et eos educunt cum levitate
et odorem oris bonum faciunt quapropter conferunt plurimum in
febre epidimali et aere pestilenti si recipiatur omni die ii
vel ʒ s. transglutiatur in recto os aut ut aloe x viabe
vel pluribus abluatur in aqua dulci donec prius ipsius acu-
te resolvantur et propter cum amaritudo tunc neque soluto
quitur sed sola superficies aromatizans et modo confirm-
li dicendum est de mirra Cura eius qui fit propter ulcus in
naso vel polipum sive cancrum manuali attractione operatori
verum si tibi studium in hoc sapuit ad cassum surdus et
ad eam veteris in auc flat recurrendo ubi plene do-
cuimus artem ulcera et super excrescentias mundificandi
et cum zipticis et consolidandi, post hoc cum incarnativis, simi-
liter et talo de fissura labiorum oris Cura vero eius qui fit
vitio humoris putridi contenti in radice nasi sicut co-
tingit habentibus nasum simum et quorum collatoria sunt ex
natura stricta opilata ita ut libere non possint expurgari
per os neque per nares cerevisiamis per noctem collectus est ut
fiat localia omnia nunc dicta, et provocetur sternutatio cum
condisi piretro vel euforbio vel pipere atrahendo pulverem istorum
per nares omni die vehementer in recto quoniam confert
educendo materias retentas **Emperica** Ad omnem
fetorem oris vel nasi confert tenere in ore et per nares
tractare vinum melius quod reperiri possit in quo decocta
sint nux muscata macis cinamomum calamus aromaticus costus
et similia et similia propter vinum calidum in quo
galia muscata sunt dissoluta **Pronosticatio**
fetor nasi propter cancrum ciclus non recipit nisi blanditiva

Item fetor et putredine humorum in stomacho et pul-
mone si fuit per duos annos antiquatus raro curatur in blandiuc

Capitulum tercium de actione lesa in odore

Actio lesa virtutis odorative est triplex,
Una quidem ablata cum nichil percipitur ex o-
doribus bonis neque malis, 2a diminuta cum
non percipitur nisi ex odoribus fortibus acutis, 3a
corrupta cum percipiuntur odores alienorum odorabilium vel
nullo odorabili presente fit autem a mala complexione cerebri
calida vel frigida vel umata et propter in parte eius, aut
propter opilationem narium et collatoriorum quod est in pallato
ex materia flectica ventosa aut propter casum vel passionem
inducentem tortuositate in ossibus et colatoriis nasi
Methadus Signa eius propter malam comp-
lexionem calidam sunt siccitas narium cum ardore et quod non
sentiat odores calidos sed frigidos Et cura eius est suctio
per nares assidua aque rosarum et aceti in quibus dissoluta
sit camphora, similiter et evaporatio aceti asperi super
lapide ignitum est cum ultima Signa eius propter mala
complexionem frigidam quod sepius contingit sunt frigiditas nasi et
quod non sentit nisi odores fetidos vel calidos acutos Et
cura eius est suctio vini veteris vel aque decoctionis sal-
vie calamenti senisii calami aromatici rute costi et febr-
camomille Signa eius propter opilationem sunt gravitas ca-
pitis et quod nichil egreditur ex naribus vel pallato et
difficultas attrahendi aerem per nares et cura eius est
digestio materie cum syrupo de sticados posito talo de debi-
tis vel purgatio cum pillulis cochiis et sternutatio cum
condisi vel pipere vel castoreo vel piretro vel quod fortius
est omnibus cum euforbio et suctio frequens aque deco-
ctionis ysopi sticados azari furfure maiorane
quod si non sufficiat sugat forti attractione inter nares aquam
decoctionis colloquintide aut bdellii aut urinam pueri
non dum polluti aut aquam decoctionis rute et castorei
ebuli sabine et nigelle **Emperica** Caput pur-
gatum expertum ad defectum odoratus propter opilationem
et hoc est quod accidit ut plurimum sit sit 2m eben cye-
sue prius talo Recipe nigelle infuse in aceto forti per
noctem et post hoc exiccate rute sicce castorei ana ʒ i
terantur subtilissime et incorporetur cum oleo veteri
vel cum oleo camomille vel cum urina pueri donec fiat in
forma mellis currentis et ex eo omni die in iciunio attrahantur
v vel vii gutte per nares cum forti attractione et capite
inclinato ad posteriora quoniam plus fuit probe et ore reple-
to aqua et hoc faciat tribus diebus vel pluribus donec
cepit odorare, Et si volueris acuere euforbii collaquin-
tide ana ʒ s, si autem patiens sensit ex hoc ardorem et dolorem
intra nares extrahat vicissim oleum rosarum vel aquam rosarum
vel aquam tepidam ne locus ulceretur Confert pre-
terea in omni causa frigida odor assiduus rute
vel nigelle vel castorei prout sicut sunt, vel facto
ex eis pomo vel laudeo additis gariofilis spica ca-
lamo aromatico et similibus Confert etiam suffumigatio
ex thure aliptha muscata micella xiloaloe positis
super carbones et propter post potationem **Canon** Defectus
in odorando vel fit ex generatione et tunc fit ut plurimum
a mala complexione sine materia et adest magis fri-
gida quam calida, vel fit adventitie et tunc fit ut plu-
rimum a mala complexione cum materia et item maxime
frigida opilante raro vero a calida adurente nisi
in frenesi, Item si fit adventitia est quoque contin-
ta perdurans et signa eius sunt contritio et la-

crimositas oculorum et privatio odoris unius et non alius
sed gratia fetidi sicut non aromatici vel eius vel calidi non fri-
gidi vel eius **Pronosticatio** de privatio odorandi
si est generata ex curationis impossibilis si vero acquisita sit
et antiquata curationis difficilis est si vero recens neque
perdurans curationis est facilis Item si est ex casu et percus-
sione et remansit post consolidationem fracture vel apostematis
amplius non curatur **Incipit Tractatus**
Sextus de passionibus oris et lingue

Passiones de quibus oportet loqui physicum sunt
quinque prima est scissura labiorum secunda fetor tertia sa-
livositas quarta casus uvule atque eius elongatio
quinta gravitas lingue pertractabimus De glandu-
la vero sub lingua ad cirurgicum pertinet que dicitur ranula non
loquemur **Capitulum primum de fissura labiorum oris**

Fissura labiorum oris propter alteram causarum
duarum prima est cattarus calidus acutus
de capite vel stante salso descendente a cerebro ad
partes inferiores ulcerans ipsas et corrodens Secunda est contractio
musculi transversalis ipsius labii et maxillaris inne accidit
in loco quia accidit ut scindat ipsum scissione profundata
Methodus Signa eius propter catarrum sunt intercessio
coryze cum sentimento pluvia et rubor pulpe nasi et
labiorum et sit quoque in eis color rubeus aliqua pruritus et quasi
crispe et fissure cum asperitate Et cura eius est digestio
materie cum sirupo de mellicrato dicto capitulo de fetore nasi et
eius purgatio cum pillulis cochiis vel ierapigra Secunda sto-
mia temperata si fatiet est cum carnosa et ventositas
in collo duritie maris cum scarificatione ultimo vero
fiat loci rectificatio cum vaporatione ex aqua et aceto in
quibus decocta sunt viole rosarum solatri semina platago
mirta rubeus et similia et si non sufficiat addantur
ex resolutivis et mollificativis sicut sunt camomilla
mellilotum malva altea ungula caballina et similia
et fiant omnia dicta capitulo de catarro Signa eius propter
contractionem musculi transversalis sunt privatio signorum
catarri omnino et quod plurimum fit in labio inferiori tantum
et difficultas curationis profundata secundum quantitatem fissure
et consolidatio cum pulvere [illegible] gallarum et cinamomi
subtilissime cribellato et mittatur scissionem pretio donec
sanetur vel mundificetur primo locus cum unguento viridi
et post hoc consolidetur cum unguento albo vel unguento
apostolorum que omnia diximus capitulo de surditate
Experimenta Unguentum consolidans omne ulcus
in quocumque loco corporis et ipse post mundificationem sit se-
cundum Johannem Mesue primi capitulo Recipe gallarum ceruse
ana partem unam amidi draganti ana partem semis confice cum
adipe galline quod sufficiat Item ad idem Recipe fusuris
pillorum caude equine ana partes equales comburere super
lamina ferri et pulverisa et confice cum melle sufficienti
Item ad idem Recipe terebentine masticis pipi sanguinis draconis
mellis ana partes equales et fiat unguentum vel exten-
datur super corio albo molli et fiat cerotum Item Recipe
gallarum pulverizatarum ut alcohol et confice cum
melle vel adipe galline vel anetis et fiat unguentum
et si addideris terebentinam et masticem fiat cerotum
Item unguentum sublime Recipe ceruse litargiri thuris
masticis plumbi usti gummi arabici draganti medulle
cruris vacce ana partes equales in squinanti al parte se-
rve cum oleo rosarum sufficienti et cera et fiat unguentum
et si addideris aliquid mumie melius fiet et si sit
ex causa calida et cum odore plurimo multiplicata muci-

amidi et dragantum et adde aliquid aque rosarum et aceti et
scia curatione ulceris cum panno calido asspero donec sanguis
fluat cum inunctione desuper et ipse post balneum videbis mi-
rabile **Canon** Cura ulceris duabus intentionibus per-
ficitur prima quidem mundificandi secunda consolidandi que
dicta capitulo de surditate capitulo de ulcere in aure et capitulo
de fissuris ani sibi invicem suffragantur **Pronosti-
catio** Fissura labiorum superiorum est ut plurimum a catarro
neque perdurat Inferiorum vero est continue et perdurat Item fissura
secunda ex catarro facilis est curationis ex contractione vero difficilis
Capitulum Secundum de fetore oris

Fetor oris duobus fit modis in genere vel vitio sto-
machi vel vitio proprio si fiat vitio stomachi
hoc est dupliciter vel en ratione humorum calidorum
corruptorum contentorum in ore stomachi vel ratione humorum
frigidorum sedatorum marcidorum ibidem Si vero vitio proprio hoc
etiam est dupliciter quia vel fit propter dentem putridum seu
corrosum in cuius concavitate continentur humiditates feti-
de vel fit ex gingivis putridis et fetentibus Signa eius
qui fit vitio humorum calidorum in stomacho sunt quod alleviatur post
comestionem et eius fetor est acutus adustus in ieiunio et
cum eructatione fumosa Signa eius qui fit ratione humorum
frigidorum in stomacho sunt quod non minoratur post cibum et
est cum eructatione acetosa Signa eius qui fit ex dente
marcido vel gingivis sunt manifesta ex visu et relatione
infirmi **Methodus** Cura eius qui fit vitio humorum calido-
rum in stomacho est ut digeratur materia cum sirupo de mellicrato posito in
capitulo de fetore nasi de quo detur paciendi omni die bis semel
in aurora et semel ante cenam cum aqua decoctionis epi-
timi et mellis et sit quantitas sirupi omni vice ʒ i ß et aque
ʒ iiii et detur usque ad x dies vel circa id postea purgetur
cum medicinis dictis capitulo de perturbatione sensuum passio
de melia et utatur dieta dicta illic fiat etiam vomitus
modo et ordine dicto capitulo fetore nasi semel in ebdoma-
da sumat ʒ i tiriace veteris bone cum vino odorifero Sci-
as etiam quod masticare omni die in ieiunio nucem mus-
catam mirabile prodest in hoc casu et expertum est et ipse
si super illud bibatur aliquid vini granatorum Item fiat
masticatio ex lemsticia vel apii vel anisi ita ut inglutiatur
mane et sero Cura eius qui fit vitio humorum frigidorum
in stomacho est ut digeratur materia cum oximelle composito
vel squillitico et aqua decoctionis epithimi postea purgetur
getur cum pillulis ~~cochiis~~ fetidis vel benedicta laxativa
ungatur sepe stomachus cum oleo masticis et nardino
mixtis et calefactis cum aqua fluente et nullo sit id
oleum tepidum vel calidum valde quia tepida resolvit
robur ventris ut dicit Galienus in vii° de ingenio sanitatis
fiat vomitus sepe dictus capitulo de fetore nasi sumat ʒ i se-
mel in ebdomada tiriace bone cum vino odorifero masti-
cet omni die demane vii grana piperis cum una vel duabus
nucibus muscatis et post illud bibat vinum odoriferum potens vetus
utatur omni mane diaxilon pipion diagalangum et diaam-
bra Confert preterea omni fetori pillule de aloes et mirra
posite capitulo de fetore nasi similiter et dyanthos Cura eius
qui fit vitio dentium est ut mundificetur omni die dens et ab-
luatur cum aceto sepius in die et in concavitate eius ponatur
mastix vel semen grani musti et si possibile fuerit extrahatur dens
omnino Cura eius qui fit vitio gingivarum est ut gin-
give marcide mundificentur cum unguento viridi posito
capitulo de surditate vel cum pillulis subtilissimo scilicet cribellato facto
ex tartaro vini albi optimi fricando cum eo omni die dentes
marcidos et gingivas putridas corruptas et postea fricatos

abluantur cum calido vino in yeme et frigido in esta-
te post mundificationem ponatur super locum corrosivum pulvis stip-
ticus et consolidativus quod recipe mastic corall cum thuris
dragant litargi ana ʒ s. terantur et cribellentur optime et
abluantur quoque cum aqua mell in qua ysopus et rose fit
decocta et sic stiptica cum vinpticis alternentur Ca-

pitulum Tercium de multitudine salive

Multitudo salive et sputi fiunt ex equiditate pluri-
ginata in stomacho per viciam indigestionis et propter fumum
equidorum ciborum qui sursum per mei resoluunt et
evaporant ad os et radicem lingwe et accidit ut plurimum
pueris gulosis mulieribus et corporibus flaticis per naturam
Methadus Cura huius passionis est ut digeratur ma-
teria cum oximelle composito vel squillitico et aqua decoctionis
capilli capparis acori vel dyagalangis dyaciron pipion
dyacardino rosata novella mixtis vel per se suppositis pur-
getur cum yerapigra vel benedicta laxativa / nutriatur cibis
calidis siccis actu et virtute Caveat a vaporosis ut sunt
mala piperata provocetur sepe vomitus dictus calido defectione na-
si et gargarismata deinde utitur fame et siti et vigili-
is tollerare posse / masticet piper et piretrum in ieiunio **Pro-
nosticacio** Dicit ypocras cuius ptisula angustior clauditur
a dyarria pretime capiuntur longa re **Sequitur**

Capitulum Quartum de casu uvule

Casus uvule est elongacio et ingrossacio uvu-
le ut partem inferiorem oris tangat et epiglo-
ttum opilet et anhelitum impediat quoquomodo
accidit aut natura currente a cerebro sanguinea vel flatica in
modum catarri Signa casus uvule sunt quia paciens
sentit semper quasi bolum carnis in radice oris cum impe-
dimento anhelitus et suffocatione Si vero sit ex materia sangwi-
nea cum ipsis apparet tumor et rubedo loci et saliva dul-
cis et repletio venarum faciei cum rubore et est quoque cum se li-
tet caro Si vero sit a flate apparet cum predictis multitudo
salive et raucedo vocis et color uvule albus et fa-
cies alba vel super palida et elongacio uvule velud modo
Methadus Si sit a sangwine fiat a principio flo-
mia cephalica in brachio dextro vel ventosacio in spa-
tulis et in collo / et post illud gargarisma repercussivum ex
dyameron dissolutum cum aqua rosarum et aceto vel cum aqua
decoctionis gallarum balausticarum rosarum et aceto Deinde in sta-
tu fiat gargarisma similiter et in augmento resolutivum
et repercussivum ex melle et aceto rosarum In fine vero status
et declinacionis resolutivum et repercussivum tantum ex oximell
composito et aqua calida Si vero sit a flate purgetur
primo cum pillulis fetidis vel cochiis Deinde fiant gar-
garismata repercussiva predicta Deinde resolutiva et re-
percussiva cum oximelle simplici et aqua decoctionis balaustiarum
vel rosarum ultimo resolutiva tantum cum oximelle squillitico
vel cum mena [illegible] recipe aluminis camei salis armoniaci pi-
retri sinapis minoris ana ʒ s. oximell simplicis ʒ iij misceantur
et addantur aque decoctionis rosarum vel balaustiarum et fiat
gargarismus **Emperica** Communiter operantes in
cura casus uvule ex quacumque causa fiat primo fatiunt flo-
miam cephalicam forte propter diversionem / deinde abscidunt uvu-
lam cum filo argenteo vel serico immisso per cannulam
ligneam quam hec est securius quam si fiat cum ferro igni-
to Deinde faciunt gargarisma repercussivum ex dyamoron
et aqua tepida donec uvula massa securetur de apostemate
et est modus expertus et securus **Pronostica-
cio** uvule casus si vetinnetur prohibet anhelitum et in-
glutiorem cibi quare suffocabit pacientem re

Capitulum Quintum de magnitudine lingwe

Gravedo lingwe similiter et magnitudo quoque
est antiqua et continua / quae non curatur quoque
est adventicia et de ipsius cura loquemur Fit
aut gravedo lingwe quoque cum febre quoque sine febre / si fiat
cum febre tunc sit sit propter mariciorem siccitatem lingwe a ca-
lore febrili Si vero fiat sine febre sit sit propter alteram cau-
sarum / quia vel propter equiditatem flaticas imbibentes
nervos et lacertos lingwe / vel propter abreviacionem ligamenti
sub lingwa quo lingwa alligatur parti inferiori / vel sit
propter glandula .i. carnicula parvam ad modum fabe que
nascitur quoque sub lingwa quemadmodum in emunctoriis
et impedit eius motum Magnitudo vero lingwe vel
sit propter materiam flaticam vel sangwineam vel ventosam inflantem
lingwam aut etiam apostema / et cum fiunt sine apostemate fiet
quoque morbus per se quoque vero accidens paralisis vel litargie
propter tamen flegma est in causa Signa gravedinis lingwe cum fe-
bre sunt adustio et nigredo lingwe et diminucio loquele et
quod eger linguam extendere non potest extra os Signa eius cum
propter flegma est sunt impedimentum loquele et precipue in diccionibus
in quibus cadit l et r turbacio sermonis et emissio salive
cum incubit multa festinancia loquendi Signa eius
cum est propter abreviacionem ligamenti sunt quod lingwa adheret
parti inferiori et quod non potest extra os emitti et est sine febre Signa
eius propter glandulam sunt videtur caro dura similis
glandi quando os est aperitur et lingwa elevatur Signa
magnitudinis lingwe patent ex re ipsa quia diffi-
culter loquitur et pigre neque lingwa plicare potest et
emissio eius extra os quasi continue **Methadus**
Cura gravedinis lingwe cum febre est cura febris et ablucio li-
ngwe et mitigatio et tolli cotidie assidua cum aqua rosarum
instillagine psillii vel cum aqua calida mixta cum ju-
lep et mell rosarum / vel cum oleo rose vel cum oleo viol et
masticacio seminum frigidorum candi seminum et similium Cura
eius propter flegma est ut purgetur sepe cum pillulis cochiis vel
fetidis premissa digestione cum oximell composito vel squillitico
et flomia cephalica vel vene que sunt sub lingwa
si sangwis dominium apparet / et fiat ventosacio sub
mento si materia sit plurima / post ea fricetur lingwa cum
salgema vel sale armoniaco aut cum piretro et cas-
toreo / et precipue pipere et aliquando cum euforbio quod est fortius
predictis / aut cum alumine sicco / et post fricacionem et exspui-
cionem flatis abluatur lingwa cum aceto et aqua frigida
simul mixtis ut calor naturalis vinicatur et oportet dieta
cibis siccis actu et potencia / laboret in ieiunio sitim et
famem tollerare posse / utatur alleis et sinapi per condimentis
ciborum suarum et fiant omnia dicta de paralisi propter flegma
quando conferunt cum virtute Cura eius que fit propter abre-
viacionem ligamenti vel propter glandula non perficiatur sine
incisione cum ferro cirologi de lingwo Cura magnitudinis
lingwe est cura gravedinis ipsius cum est ex flate iam dicta
Deinde cum predictis fiat locabilia fortiora fricetur ergo se-
pe et fortiter lingwa cum dente allei et aceto tamdiu
donec saliva egrediatur / masticetur etiam piretrum
et abluatur lingwa cum aceto decoctionis castorei vel
rute piperis apii et gargarizet sepe oximell composito
vel squillitico cum aqua decoctionis castorei piperis sal
armoniaci ysopi mirre stafisagrie vel cum aqua
calida in qua dissoluta sit yerapigra / vel gargarizet
sinapim etiam et cum melle confectam / Nutriatur
sicut dictum est de paralisi **Emperica** Quidam
administrant gargarisma ex aqua frigida pura in

cura grauedinis et magnitudinis a flatu et propter in corpore carnoso sanguineo ut calor naturalis unitus confortetur et resoluat flatum et uentositates iuxta illud ypocratis 5ta particula amforismorum est autem ubi distentio sine in iuuene bene carnoso estate media infusio aque frigide tollit eam.
Et huius opinionis est rasis in diuisionibus capitulo de magnitudine lingue, Auicenna in huius duos tradit timores. Primus quidem est quod iste amforismus est ut in paucioribus ut dicit G. in commento ibidem. 2us uero est quod iste raro aduenit corporibus sanis, sed maxime flatus siue per naturam siue per dietam, quapropter ut plurimum sit causa palisis facte uel significanda exclusus est ergo uti medicinis in methodo et insuper inungere mandibulas et nucham totam et occiput cum unguentis calidis resoluentibus superfluitates et calefacientibus et confortantibus neruos et cerebrum cum utilitate sicut sunt unguentum marciaton et arogon et agrippa, et sumet omni die in ieiunio de electuariis anacardinis uel dyaton pipeon uel dyacalamenti uel aurea alexandrina et similibus et uigilare super cibum et abreuiare sompnum quantum est possibile et laborare et sudare in balneo circa declinationem morbi et post euacuationes premissas.

Canon In cura grauedinis et magnitudinis lingue ratione flatus et propter si sit cum palisi non appropriamus fomentationes neque inunctiones calidis quia licet excitent uirtutem et qualitatis tamen humectant ratione modi sui quemadmodum et unum, sed appropriamus confortationem occipitis et neruorum cum unguentis calidis siccis que diximus et cum [illegible] sicut [illegible] [illegible] qui in lingue inde oriuntur.

Pronosticare
Grauitas lingue que est propter se acutam et adiuta cum alijs malis signis mortem significat quia predicat spasmum de inanitione et consumptionem humiditatis corporis radicalis et nutrimentalis. Item grauitas que est propter palisim uel litargiam raro perfecte curatur sed neque palisis et propter si [illegible] licet curari possit. Item patientes grauitatem seu magnitudinem lingue propter humiditates stomachi ut plurimum incurrunt lienteriam uel dyariam longam uel [illegible] ypocratis sexta particula amforismorum [illegible] a dyarria maxime capiuntur longa.

Tractatus Septimus de passionibus dencium

Dencium passiones ad presens particulares sunt tres. Prima quidem dolor siue apostema, 2a mobilitas, 3a corrosio eorum.

Capitulum primum de dolore dencium

Dolor dencium uel est cum apostemate et tumore, uel est sine apostemate, siue cum apostemate sic fit a fluxu humoris calidi a cerebro et partibus uicinis ad radicem dencium alterans eius complexionem et destruens eius compositionem, si uero sit sine apostemate sit propter fluxum humoris frigidi uel propter uermes natos in radice dencium ex humore putrescente corrodentes ipsos. Signa doloris dencium in causa calida sunt rubedo loci cum tumore gingiuarum et dolor acutus et quia potus aque frigide confert. Signa uero doloris a causa frigida sunt dolor gingiuarum et quod locus est absque rubedine et tumore et quia tactus rei calide ut piretri uel piperis confert. Signa uermium sunt corrosio dencium et gingiuarum et quod aliquando uisi sunt uermes in loco.

Methadus
Cura eius qui est a causa calida [illegible] uel [illegible] est ut primo fiat flebotomia cephalice partis eiusdem uel scarificatio sub mento et propter si sit a sanguine, teneatur uenter solutus cum clisteri lenitiuo uel suppositorio de salgema. Deinde teneat in ore continue aquam frigidam uel aquam rose uel uinum granatorum uel aceto mixtam ex his uel succum portulace uel solatri, quod si non sufficit et dolor sit intensus ℞ [illegible] grana opij et uini [illegible] et [illegible] madragore et bulliant in [illegible] aceti et 3 ij aque rose per spacium et coletur et cum eo abluat dentes sepe calido yeme frigido estate, et si cum dolore sit apostema gingiuarum appriantur cum flebotomia et abluat sepe in die cum aceto et sale uel cum uino decoctionis aliquorum ramorum et ponatur emplastrum anodinum extra super mandibulam et camomille fenugreci seminis lini butiro uel similibus. Cura eius qui a causa frigida est ut purgetur primo cum pillulis cochijs, deinde abluat sepe dentes cum aceto in quo bullita sunt castoreum euforbium piretri opij mirre ana 3 j terantur et conficiantur uel ponatur piretrum aut alleum contusum super dentem, uel fiat confectio ex pipere mirra castoreo asa fetida opij ana partibus equalibus et melle quod sufficit teneat in ore et masticet quia plurimum ualet in causa frigida ex eis unumquodque. Cura eius qui fit propter uermes est ut dicat Mesue suffumigium cum pillulis factis ex semine iusquiami et semine porri cum alkitran id est cum pice liquida sedat enim omnem dolorem et occidit uermes, similiter ex semine lep et alkitram, similiter et piretro euforbio et asa fetida, similiter ex mirra et opio.

Emperica
Emplastrum expertum siue dolor sit a causa calida siue frigida quod positum extra super mandibulam actu calidum illico omnem dolorem tollet sit hoc ℞ radicem maluauisci xii [illegible] coquatur in aqua bene, deinde extrahantur superiores interiores duriores exteriores mundantur frustatim et fortiter pistentur deinde in modum axungie conditur et misceatur cum eis farina istorum ℞ farine fenugreci seminis lini seminis aneti seorum cum bulit ana 3 j farine ordei 3 iiij incorporentur omnia simul et in fine addatur olei aneti 3 iij et de proprietate suorum simplicium sedat omnem dolorem et maturat omnem materiam et finaliter ipsam resoluit.

Pronosticacio
Scias quod dolor dencium factus propter corrosionem et corruptionem sui in eis uel propter uermes non curatur perfecte neque sine timore reditus nisi eradicetur cum ferro uel medicinis. Et utile consilium est ut potius eradicetur cum ferro quam eradicatio cum medicinis inducat dolorem ut plurimum perdurantem. Item sollicitandum est in mitigatione doloris cum anodinis ne forte dolor ultimate et frenesim inducat.

Capitulum 2m de casu et mobilitate dencium

Mobilitas siue casus ipsorum omnis debilitas accidit dentibus propter mollificationem gingiuarum et ligamentorum que sunt in radice dencium. Mollificatio autem fit propter fluxum humiditatum ad gingiuas dissoluentium earum compositionem et gingiuas marcescere facientium ipsorum subtrahentium.

Methadus
Cura eius est ut digeratur materia cum oximelle composito uel simplici et purgetur cum pillulis cochijs uel yarapigra [illegible] pluribus alternatis. Fiat postea masticatio eradicantis materiam ex pipere sinapi piretro mastice timo simul [illegible] grosso modo similiter et gargarismus ex sinapi condito cum melle uel oximelle squillitico similiter et scarificatio sub mento et super collo, post hec mundificentur dentes omni die puluere cum sale acuto et abluat cum uino et potio actu calido. Deinde ponatur omni die super eos puluis stipticus de corall et mastice et olibano pulueris ana partes

equales tritis et cribellatis perfecte, nequaquam masticet cibos duros et solidos. **Experimentum** dicit Johannes mesue in suo de appropriatis quod expertus est pulvis iste ad stringendum dentes mobiles si annectantur radici dentium. Recipe stipitum capillorum veneris adustorum ℥ iii alumi ramei rosarum piretri spice ana ʒ i nucum cypressi adustarum ℥ ii et semis cornu cervi adusti centauree ana ℥ vii fructus tamarisci ℥ iiii mirre fiat balaustie cipri corticis glandium ana ℥ ii galle meliorum ana ℥ ii semis teruntur et cribellentur omnia. Et de melioribus rebus est istud. Recipe aristi sublimati ʒ semis thuris albi ʒ i fiat ex ipsis pulvis cribellatus de quo omni sero ponatur super dentes et gingivas et mane abluantur cum oximelle calido vel vino pontico vel aceto quoniam squille decoctis confricat vlcus a carne putrida mundificat et post illud carnem ducit creat quare confert omni passioni dentium et gingivarum que est cum putredine vel mollificatione. **Similiter** et illud. Recipe ossis sepie ʒ semis corall. al. ʒ i fiat sicut prius. **Similiter** et istud. Recipe spume maris masticis ana ʒ i fiat sicut prius. **Similiter** et illud cum presto non est aliud. Recipe tartari albi cinis cortic. salicis combusti ana ʒ ii fiat sicut prius, et quidam addunt cinis ossium vituli vel capre combustorum. Item recipe balaustie gallarum rosarum fiat vrceos cortic. granatorum ana ʒ ii mirre aliud ana ʒ fiat ex eis linimentum super gingivas cum aqua rosarum vel vino pontico abluantur bis cum aceto in quo decocte sint rose. Item **Canon** omnis volens conservare dentes sanos caveat a masticatione rerum durarum vel viscosarum vel calidarum vel frigidarum. dura namque dislocant, sed viscosa adherent et putrefaciunt, sed calida resolvunt secundum vitalem et lenificant ligamenta dentium, sed frigida mortificant calidum naturale quod in eis est et livor debilitat. Item studeat omni die mundificare eos a sorde et rebus in iacentibus super cibum cum ligno vel ferro vel stipite. Item abstergat eos semel in ebdomada cum tartaro vini vel boni eo et cribellato ut alcohol fricando eos cum eodem pulvere et post fricationem abluendo cum vino albo claro vel rubeo stiptico. Dicit predictus **Aristoteles** 7o de generatione animalium capitulo de dentibus quod dentes animalium differunt ab omni altero ossium generaliter in quatuor conditionibus. Prima quarum est quoniam sensum habent tactus quo cetera penitus sunt privata. 2a vero quoniam non connascuntur a principio generationis sed post partum. 3a quoniam permutantur, nam qui nascuntur a principio molles sunt, quare ipsos natura permutat in hominibus circa annum xiiii vel circa illud, **Et** in equis apud annum 5tum solidos procreando. 4ta vero quoniam crescunt omni tempore vite animalis secundum longum quod in aliis ossibus non accidit post statum perfectum apud vigesimum annum vel circa illud. **Pronosticatio** **Dentes** si ceciderint ante annum decimum quintum renascuntur, postea vero minime. **Capitulum 2m de corrosione dentium et gingivarum**

Corrosio dentium et gingivarum fit ex materia putrefacta mordicativa penetrante in substantiam dentium et gingivarum que alterat eorum complexionem sicut lutum alterat complexionem ligni et incineat eius compositionem cum cinis sit terminus putrefactionis vltimate ut dicit **Aristoteles** metheororum. Efficit etiam corrosio quandoque propter vermes natos in eis ex materia putrefacta, sed signa et curam eorum com diximus capitulo de dolore dentium. **Signa** corrosionis dentium ex humore sunt concavatio ipsorum patens ad sensum et fetor, quare cibus in concavitate illa quandoque tenetur. Signa autem corrosionis gingivarum aut sputum sanguinolentum et cum aspiciuntur in eis apparent gingive mordicate corrose et ulcerate cum fetore plurimo. **Medicatio** purgetur cum pilulis cochiis vel fetidis, mundificentur dentes et gingive omni die ter cum aceto squillitico in quo dissolutum sit alum ramenti aut tartarum subtiliter tritum vel ponatur super loca corrosa vnguentum vide positum capitulo de surditate. et post mundificationem ponatur super loca pulvis consolidativus et stipticus faciens nasci carnem et firmans eam. Recipe masticis thuris coralli rubei ana ʒ semis et cribellet et potest addi bolus armenus sanguis draconis et sarcocolla et abluatur locus quandoque cum decoctione yposquidos et mellis. **Experimentum** Communiter operantes circa dentem corrosum fetidum nil aliud faciunt nisi quia ipsum cum ferro extrahunt vel ipsum adurunt cum cauterio, quia sicut dictum est de dolore dentium dens dolorosus dens mollis corrosus et fetidus curationem perfectam non recipit nisi per extractionem et cetera.

Incipit Tractatus Octavus de passionibus gingivarum

Gingivarum passiones de quibus adhuc restat loqui sunt tamen due, prima quidem fluxus sanguinis, 2a vlcus sive putredo. Nam de fetore carnium dictum est capitulo de mobilitate dentium, de apostemate vero cum de dolore dentium loquebamur. **Sequitur capitulum primum**

Accidit quibusdam hominibus ut ex gingivis eorum fluat sanguis cum aliene qui fortiter presserint eas digitis vel cum alia re aspera vel sunt cum ferro, ista passio provenit ex materia descendente a capite ad gingivas et ex omni levi causa effluit saliva tamen si antiquetur et putruerit vlcus sive putredine fiat in gingivis. **Medicatio** Efficientur dentes cum pulvere cauteriorum qui sic fiunt premissa scarificatione sub mento et super collo. Recipe lapidis albi et rubei calcis gallarum aluminis ana ʒ ii fiat trociscus cum aceto forti et cum ipso vti volumus teratur vinis ex eis subtilissime et fricetur locus cum eo tunc quiescat per horam et teneat in ore aquam rosarum vel olium rosarum ne forte corrosivum et abstersivum inducat adustionem in meri vel partibus circumiacentibus, postquam aut si factum fuit per aliquod dies donec gingive mundificate fuerint et putrefactio omnino remota ponatur super locum iste incarnativum. Recipe masticis thuris coralli rubei ana ʒ semis fiat pulvis subtilissimus ut alcohol qui ponatur super gingivas quia facit nasci carnem et induat eam. Idem facit pulvis factus ex olibano aloes sarcocolla sanguine draconis sumendo ex omnibus partes equales. **Capitulum Secundum**

Putredo sive vlcus gingivarum est terminus corrosionis quemadmodum et corrosio est terminus antiqui fluxus sanguinis ex eisdem. quoniam in eis ista talis est ordo primo namque gingive mollificantur et imbibuntur a materia reumatica descendente a capite per modum catarri, 2o sanguinem emittunt propter dissolutionem sue compositionis, 3o corroduntur et gravantur materie propter hoc ulcerantur et denigrantur et putrescunt donec cadant. **Medicatio** Cura putredinis gingivarum tollitur ex cura dicta capitulo de fetore oris et capitulo de mobilitate dentium et capitulo de corrosione dentium et capitulo de exitu sanguinis ex gingivis. **Pronosticatio** putrefactio quidem si valde processit raro curatur sed facit hominem edentulum. Item vlcus gingivarum si fuerit

cancrosum mortale et ipse enim tetigit epiglotum

Expleta est sectio prima Incipit 2a

Expleta tamen dei auxilio sectione prima que fuit de cura passionum membrorum integratiuorum pectorem cantilenam qui protendit a uertice capitis usque ad epiglotum siue principium canne pulmonis exclusiue Volumus nunc aggredi secundam sectionem que erit de cura passionum membrorum conseruatiuorum pectorem spiritualem qui procedit ab epiglote usque ad furculam inferiorem ubi est os stomachi Item vnaciam rasi in eo diuisionem dei graciam implorantes dicentes domini itaque posito concessorem ad consolatorem sermonis et operis et auxilium secundum quod sibi placet et ut sit apprime eius super nos cum ipse sit noster omnium gubernator et rector

Incipit Tractatus primus Secunde Sectionis de passionibus Gutturis

Gutturis passiones famose sunt 3es prima quidem est squinancia 2a uero catarrus 3a raucedo uocis Cum autem dico guttur intelligo aggregatum ex gula siue carnositate exteriori et canna pulmonis et epiglote et meri siue ysophago secundum quod alligatur 2o extenditur canne pulmonis

Capitulum primum de Squinancia

Squinancia est apostema colli quodcumque prohibens anhelitum et deglutitionem tibi et dicitur ab Avicenna adahab quod est decollatio siue strangulatio uel suffocatio Squinancie 3es sunt species prima est quando epiglotus et musculi eius apostemantur et est omnino mortalis propter ablationem anhelitus Est autem epiglotus ut dicit Auicenna 2o colligitur suprema pars canne pulmonis solidior et densior aliis eius partibus habens in medio foramen strictum ut fistulam in quo formatur uox Et ideo cum sufflamus fortiter in cannam pulmonis alicuius animalis egreditur vox que assimilatur voci illius animalis et super illud foramen positum est cooperculum cartilaginosum mobile sursum et deorsum alligatum usque ad labiorum usus canna pulmonis ad defendendum a rebus que uadunt ad ysophagum ne ingrediantur ipsum quia moreretur homo per uiam suffocationis et propter hoc quando intrat aliquid canna plus quam debet sicut contingit inglutientibus cibum cum rident illud mouet tussim Secunda est quando canna pulmonis et musculi eius apostemantur et est etiam mortalis sed non ita subito ut prima Tercia est quando gula i. carnositas gutturis apostematur et est salubris sed non apud ignaros Efficit autem squinancia quandoque a sanguine quandoque a colera quandoque a flate sed non ex melancolia Signa squinancie in qua sunt apostemata gutturis et suffocatio prefocatiua et difficultas transglutiendi cibum et anhelandi siue equaliter siue inequaliter secundum quod apostema magis declinat ad uias anhelitus uel uias meri i. ysophagi Si autem sit a sanguine tunc cum predictis apparet rubedo faciei cum carnositate dulcedo saliue dolor pungitiuus cum acuitate aliqua et concessio aborum multiplicatarum sim et est ut plurimum cum febre Si autem sit a colera apparet cum predictis color citrinus faciei macra dolor acutus sitis et inflammatio uehemens et saliua amara et concessio laborum colericorum et est etiam ut plurimum cum febre Si autem sit a flate apparet cum predictis multitudo saliue aquose raucedo vocis dolor grauatiuus sine acuitate color faciei cum pauca rubedine et habitudo flegmatica et concessio ciborum flegmaticorum et est ut plurimum sine febre uel cum febre lenta Signa prime speciei ut dicit ypocras 3o pronosticorum sunt quia non apparet tumor neque rubor foris exterius in cute neque intus quando aspicitur in os et timetur ibi dolor acutissimus et anhelitus difficilis ualde que sunt apostemata latitante in profundo gutturis ubi est epiglotus Signa secunde speciei sunt quia apparet tumor et rubor intus sed non extra Signa 3e speciei quia apparet tumor et rubor extra in cute sed non intus neque est plurima difficultas anhelandi et transglutiendi

Methodus

Cura cuiuslibet trium specierum squinancie est ut si sit a sanguine fiat illico die uel nocte flebotomia cephalice in brachio uel in manu si uirtus non sit debilis et extrahatur sanguis multus et postea eadem die post sex horas flebotomentur bene que sunt sub lingua neque tardetur tarde cum sit uena talis flebotomia post hoc fiant ligaturas et fricationes extremorum dolorose et si fuerit difficultas in anhelitu pone uentosam in collo ubi est 2a spondilis cum scarificatione frequentata et si uideri sit stipticus fiat clistere lenitiuum dictum capitulo de frenesi ex malua bismalua atriplici oleo uiolarum sale et melle post flebotomiam gargarizet continue usque ad tres dies dyamoron uel vinum granatorum uel succum solatri uel agreste cum aqua balaustiarum uel succum corticum mediane cum aqua calida uel gargarizet acetum et aquam calidam uel aqua rosarum cum zuccaro quod cuique propositum sit ad repercutiendum apostema et misceatur succo ordei uel auene uel sorbeat ius pullorum conditum cum vino granatorum uel berberis uel cum aqua decoctionis sumach bibat vinum ponticum lympatum uel aquam ordei uel julep et si sperale fuerit mundificetur apozimate purgante sanguinem et coleram humores calidos magis cibando saliendo quam atrahendo ne se inflammet quod sit sic Recipe medulle cassie fistule ℥ j manne tamarindorum ana ℥ j s dissoluantur omnia cum ℥ v aque decoctionis prunorum Si ergo per hunc modum liberabitur usque ad iiii uel v dies bonum est sin autem tunc postea fiat uentosatio in spatulis propter maiorem diuisionem Deinde si materia stabit et morbus est in statu uel in fine augmenti fiant gargarismata resolutiua bis in die scilicet ante prandium et ante cenam ex ℥ j murre dissolute in ℥ j oximellis conditi squillitici et aqua calida fiat extra hora illa emplastrum resolutiuum extra circa gulam que sit sicut Recipe farine ordei seminis fenugreci lini ana ℥ j s maluauisci florum camomille ysopi uncos ficuum siccarum ana M j olei camomille et de lilio uel adipis anatis pro oleis ana ℥ ii bulliantur insimul usque ad spissitudinem in aqua cum oleis dictis et ponatur calidum super locum et si via ysophagi constringatur pone uentosam magnam super cutem quam deglutiret cibum quamdiu idem steterit quare reitera sepe eius positionem Cura eius si sit de colera est ut primo clisterizetur si est possibile cum clisteri lenitiuo predicto postea statim fiat flebotomia cephalice in brachio uel in manu uel uentosatio in spatulis postea fiat gargarismata repercussiua predicta Deinde in statu uel fine augmenti fiat sicut in sanguine et si necesse fuerit purgetur cum decoctione predicta uel cum ista Recipe manne ℥ j s reubarbari boni ℥ ii dissoluantur ista in aqua fructuum decoctionis prunorum et dimittantur sic per vna horam postea coletur et detur totum mane die et sit aque quantitas ℥ iiii uel v uel ad plus Vtatur dieta dicta uel parum magis declinante ad frigiditatem Cura eius si ex flate est ut a principio purgetur si est possibile cum pillulis cochie

vel mense de ebit vel clistere cum clisteri lenitivo prius
postea cum coctione clisteri ex acuto cum agarico colloquintida [illegible]
Deinde fiat gargarisma repercussivum sicut in sanguine
preter quod non est opus tanta repercussione sed maiori evacua-
tione et diversione Ultimo fiant gargarismata acuta
et maturativa et emplastra resolutiva sicut prius Emperi-
ca Communiter operantes faciunt in omni specie squinancie qua-
cumque hora diei etiam super cibum illico flebotomia cephalice forte
propter diversionem materie subita nec prohibet illud anteceptio flebotomie
que longo digestivis virtus efficit quoniam timor suffocationis
subite moram non concedit et quamvis flebotomia licet non
sit regularis in colerica et flate ratione qualitatis est tamen ratione
quantitatis sive multitudinis cum flebotomia evacuat multum
ut dicit Avicenna primo canonis fen quarta capitulo de flebotomia neque for-
te est semper possibile purgare corpus cum medicinis propter impe-
dimentum quod est in glutiendo post flebotomia prodimit etiam gar-
garismata et emplastra sicut in methodo dictum est et post
minorationem materie dant sepe diaolibanum cum aqua ordei quod
resolvit magis quam omnino quoniam non est timor de attractione ulte-
rius tunc namque gargarisant cum dyaymoron et aceto et aq-
ua simul mixtis Item rasis hali et avicenna conveniunt quod gar-
garismus factus ex stercore albo canis comedentis ossa
vel stercore lupi vel cum aqua rosarum vel plantaginis sanat
omnem squinanciam similiter et emplastrum vel linimentum fa-
ctum ex eisdem stercoribus exsiccatis et cum melle mixtis
et linitis circa collum cuiuscumque confert precipue post eva-
cuationem universalem et precipue tunc materia tota fluxa est neque timor
fuit de ulteriori attractione circa gulam emplastra acuta ru-
beficativa ut materia trahatur ad extra ex sinapi melle ficubus
furfure mixta cum urticis et sepe squilla et precipue in ca-
latica quoniam in calidiori non est timor de inflammatione sed
in aliis neque flebotomia est adeo facilis atque facilis sicut in ca-
lidis similiter et emplastrum ex mica panis incorporata cum
melle approximatum duabus vel tribus appositionibus et
tunc deglutiat cum succo apii et deinde etiam magis cum stercore
columbino Canon Omnis squinancia aut tendit
ad resolutionem et est salubre aut ad saniationem et apertionem
et est timorosum aut ad permutationem eius ad alia loca et si
sint nobilia erit mortale si vero ignobilia salubre precipue
quando propter casum vel percussionem in collo sit dolor quia at-
trahit materias et facit apostema squinanticum Cuius quidem
cura est penitus eadem cum cura eius que fit a sanguine
predicta Cave precipue ne emplastra rubificativa per extrinsecus
vel gargarismata acuta per intrinsecus administres nisi materia
tota fluxa sit vel quasi tota quoniam apostema augmen-
tabis et egrum suffocabis observa igitur ordinem in metha-
do predictum Pronosticatio Dicit ypocras 3 pronosticorum
quia prima species squinancie in prima die interficit egrum vel
ad plus infra tertiam Secunda vero species et si mortifera sit tamen
pigrior sit quia forte interficit infra 7um diem 3a vero
species nisi tumor et rubor ad interiora declinaverit et materia
ad epiglotum raptum fuerit spei salutis omnino non re-
sistit si metus in cura recte processerit Et ex hoc videre
potes quod 3a species squinancie contrario modo se habet 2bus spe-
ciebus ceteris in quibus 3a species est omnino mortalis Item ypocras
dicit ibidem quod si in prima specie tumor et apostema rapiatur
ad interiora ita quod extrinsecus in gula non appareat omnino et hoc
fiat non in die cretica neque supervenerint apostemata cretica post
aures vel alibi neque eger facilitate exspuit et anhe-
litus magis ac magis angustetur omnia ista mortem
vel recidivationem significant futuram quoniam materia raptum ha-
buit ad pulmonem vel ad cor vel pectus quare suffocationem

inducet infra septimum diem si non exspuatur requies igitur
et mitigatio doloris hora illa non est credendum quia
mendax est sed pronosticandum est super egro et ab ipso fugien-
dum Et ibidem dicit ypocras quod bonum est tumorem apparere
extrinsecus et quanto magis tanto salubrius erit Item si
squinancia timetur ad saniationem et fiat extra sani-
es fluat ad pulmonem et fortassis exspuetur et est
salubre et fortassis suffocabit egrum infra vii dies
ad plus et fortassis corrodet panniculos et substantiam
pulmonis si infra xl dies adhuc ruptura non purga-
tur et inducet ptisim vel frenesim propter cerebri compas-
sionem Item squinancia terminatur infra vii die et si hos
effugerit incolumitatem quoniam in morbo acuto aut vi-
cit natura aut vincitur sine expectatione amplior Item dicunt
quidam quod signa mortalia sunt in squinancia si ipsa
evenerint in se extrinseca constitutioque in die cretica vel non
cretica quia talis crisis est sinthoma non naturalis similiter
sincopis vehemens difficultas transglutiendi cibum
et potum cum reiectione eius per nares vox catulina
quasi loquatur per nares spuma in ore emissio lingue
frequens sicut in equo fatigato color niger vel lividus
in lingua ore labiis et oculis necnon frigiditas ex-
tremitatum Item dicit quarta particula afforismorum si a febre ha-
bito tumore non extante in faucibus suffocatio repente
supervenerit mortale Item secunda particula afforismorum singula-
torum et dissolutorum non diu mortuorum non referunt
quibuscumque spuma circa os fuit saltem ut plurimum ut dicit
Commentator Item salubria atque signa vitalia sunt
quies pulsuum alleviatio doloris bonitas anhelitus
facilitas transglutiendi et privatio signorum omnium dictorum
Item squinancia cum febre forti plus est timorosa quia
sunt lenitates adaucta et eventatio cordis diminuta quare
cor extinguetur Item squinancia accidit maxime in
vere ut dicit ypocras 3a particula anforismorum etc.

Capitulum secundum de Reuma

Reuma dicitur omnis fluxus materie de membro
ad membrum in quacumque parte corporis Et ideo est
intelligi tractatum de causis eius de cura apa-
rum aut Dolor enim omnis exarcuit reum Cattarrus
vero dicitur descensus materie a capite ad partes spiritua-
les scilicet pectus pulmonem stomachum Coriza autem
dicitur descensus materie a capite ad nares et si ista materia
fuit acuta collita vel de flate salsa mordicitate cola-
toria nasi in radice contrahentur et expellet illa
materiam cum sternutatione et vehementia que dicitur sternutatio et
sic patet quod sternutatio non accidit in cerebro calido naturaliter vel
accidentaliter vnde ypocras vii particula afforismorum Sternutatio fit in
capite ex calefacto cerebro etc. Bravus vero dicit de pos-
teriore ad os per collatorum palati cum screatu vel
rasatione vnde tunc flegma sepe per se invite ponitur
in stria mene Iste igitur quatuor passiones vel fiunt
a causa calida vel frigida A calida quidem dupliciter
efficitur quando ut si stomachus calidus sit vaporibus
quae mandabit multas superfluitates cerebro quas fri-
giditate sua convertentur in flegma Similiter et si sit ce-
rebrum calidum ex natura vel ex mora sub sole vel sta-
tione ad ignem vel ambulatione in aere calido humido
vel vento austro et precipue super cibum similiter et ex cla-
more et vociferatione et inclinatione capitis deorsum quare
propter quodlibet eorum attrahit multas superfluitates vaporo-
sas ad se que postea ibi colliquate descendunt et quo-
sdam precipue quoniam mala sit complexio mala stomachi

frigidi cum cerebro frigido uel equali propter quod ait Avicenna primo canonis fen 2a cap. de signis complexionis pessime quoniam determinata complexio est in qua membra et precipue principalia sunt diversarum dispositionum et contrariarum Subitive vero ut si materia fluens sit co uel flegma salsum A causa vero frigida similiter illud accidit duobus modis scilicet effective et subitive Effective quidem ut si stomachus patiatur indigestionem propter quod replebitur statim quoniam sursum vaporabit uel si cerebrum sit frigidum naturaliter uel ab extra ut potest ab aqua et aere frigido neque bene digerens suum proprium nutrimentum quare colligunt superfluitates Subitive uero si materia sit flegma aquosum uel viscosum Signa materie calide sunt ardor et pruritus et acuitas in locis super que cadit et sitis excoriatio et rubor et materie subtilitas et inflammatio et rubor faciei et amaritudo salive uel salsedo sine manifesta causa Signa materie frigide sunt eminentia oculorum cum rubore et pallore faciei et opilatio narium et coriza post sompnum et spissitudo materie cum viscositate uel si sit subtilis est aquosa insipida similiter et difficultas anhelitus et asma et diminuto anhelitus

Metadus

Cura istarum passionum omnium si sunt a causa calida est ut corpus mundificetur cum pillulis de reubarbaro quarum ℞ mirabolanorum citrinorum absque nucleis ʒ ß reubarbari boni ʒ i aloes ʒ v. stamonee ʒ ß masticis liquiricie ana ʒ i fiant pillule cum mussillagine psillii uel seminum citoniorum detur sero absque cena ex eis a ʒ i usque ad ii uel cum apozimate de reubarbaro quod reubarbari ʒ ii madantur statim et ponantur in ʒ v aque ferventis decoctionis prunorum et dimittatur sit per xii horas deinde colentur et addantur sirupi de mellilotis dicto cap. de fetore narium uel cum sirupo rosarum uel violarum de nenufare simpliciter dando ex eis omni die cum decoctione iniube uel sebesten uel passularum post purgationem vaporetur os et facies cum aqua decoctionis iniube violarum seminum olei ex corticati florum camomille propter alias recipiendo vaporem calidum in os et nares uel cum aceto proiecto super lapide ignito Ungantur nares et labia cum oleo rosarum uel violarum simpliciter Teneat continue sub lingua uel etiam deglutiat pillulas bikikias quia inspissant catarrum acutum et ad sanandum parat et leniunt asperitatem quarum ℞ gummi arabici dragaganti amili seminum liquiritie seminum citoniorum psillii ana fiant pillule ad modum ciceris uel fabe cum mussillagine psillii nutriatur ex ordeo farre avena et lentibus quoniam si virtus sit debilis uel sit tempus sic comedat pullos alleatos cum portulaca cucurbita lactuca nequaquam bibat vinum quia asperitate causat istas passiones cum vinum mente privat ut dicit ypo in regimine acutorum sed bibat aquam ordei vel aquam decoctionis liquiritie et zuccari uel aquam calidam in qua sit sirupus rosarum violarum Cura eorum si sit a causa frigida est ut primo purgentur cum pillulis cochiis uel fetidis dando ʒ i sero sine cena premissa digestione cum oximelle squillitico uel sirupo de sticados predicto cap. de debilitate visus postea fiat caput rasum cum cepe acuto aut squilla aut pane asso et post hoc ponatur super ipsum medicamine rubificativum vesica donec fiat vesicatio et apicio sicut est exemplum hic ℞ stercus columbinum sinapis affodillos coquantur in aqua et melle et pistentur omnia et ponantur calidum super caput abrasis primo capillis diligenter et calefacto capite per fricationem suffumigentur in declinatione

morbi cum thure uel mastice uel gummi arabico uel ligno aloes uel storace calamita uel bdellio uel mirra uel ruta sed non in principio et ante evacuationem quia impediretur resolutio materie et aliquid ipsorum deglutiat omni sero cum itur dormitum Fiat etiam masticatio eradicans flegma et piretro pipe longo cubebis ana partem unam masticis partes ii passularum quantum volueris et capiat simul et inungatur sepe cum unguento marciaton ad solem uel ignem diligenter fricando abrasis sic capillis Bibat omni die in remedio similiter et in sero cum itur ad lectum ʒ i vini boni in quo ʒ i masticis uel olibani fuit infusa et liquefacta facta Postea caput cum sale milio et sinapi calefactis super lapide ignito uel vapore cum aqua decoctionis meliloti camomille absinthii donec reliquie omnes resolvantur Utatur diacalamenton post cibum sed aurea alexandrina uel plus ante cibum abluat caput cum lixivio decoctionis capparum et sticados postea cum vino decoctionis gallarum apii uel baccarum lauri uel sulfuris et balaustie comedat carnes assas uel elixas cum feniculo ydromelle bibat uel aqua decoctionis ysopi liquiritie et mellis odorare nigellam ligatam in panno lineo subtili contusam et torrefactam confert Costi et et nigelle suffumigium est expertum et sudor in balneo sicco stomacho vacuo prodesse et est similiter ita ut caput sit sursum et pedes assiduentur aqua calida plurima et laborem et sitim et famem tollerare prodesse et cena subtiliare et cibos siccos sumere et sompnum elongare super cibum Si autem omnia hec non contulerint vesicetur caput ubi est commissura recta cum cantaridibus et aperiantur vesice cum acu et si hoc non sufficiat cauterizetur locus et permittatur diu apertus donec cerebrum exsiccetur

Emperica

In causa frigida communiter operantes faciunt hoc remedium premissa evacuatione vel dant sero cum itur dormitum ʒ i ʒʒ conditi et post illud immediate potum aque calide quia digestionem stomachi provocat potus vero aque frigide catarrum multiplicat similiter et potus vini vaporosi et precipue usus noctem Item in principio non competit gargarisma omnino quia magis facit fluere in medio competit mediocriter in fine vero stipticus Item in omni catarro et tussi catarrali conferunt hee pillule ℞ mirre pure ʒ vi olibani ʒ v opii iusquiami ʒ iiii ß fiant pillule de quibus detur sero cum itur dormitum a ʒ ß usque ad ʒ i quoniam omnem fluxum descendentem uel ascendentem a stomacho restringunt et precipue post purgationem Item conferunt inspissantia ut subtile acutum quod descendit ad guttur ingrossetur et non descendat ad profundum stomachi uel pectoris sed adhereat et expuatur et causa huius ut dicit Mesue predicta causa est thus et dragagantum et mussillago psillii uel seminum citoniorum et iniube et sebesten et sirupus et looch sana ex eis Item flos ut asserit in hac egritudine plurimum est in tribus casibus nociva primo est si catarrus sit calidus et in corpore calido cum rubore oculorum et plenitudine venarum Secundus si catarrus descendat ad oculos uel pulmonem uel membra nobilia Tertius si accidat catarrus cum febre in aliis autem est utilis

Canon

Omne reuma procedens a capite deorsum tribus intentionibus curatur Primo quidem per confortationem stomachi ne vapores ad cerebrum transmittat ad cerebrum et hoc fit per stiptica Secundo per rectificationem capitis ut non retineat humiditates in se neque ipsas deorsum mittat et hoc fit per emplastra et unguenta resolutiva et rubificativa Tertio vero per confortationem pectoris et pulmonis ne recipiat superfluitates sibi a cerebro delegatas sed receptas

matuet p noctem ut crastino extricacioni sint parate q
p lohor frecatiua p pillas bilikias et p eletuaria sup-
tita / et p debitum situm capitis in sompno q e ut iaceat
paciens sup alto lecto cum capite valde exaltato et
versus faciem reflexo ut sic omnis eius superfluitas in so-
pno declinet ad os et nares nec raptum habeat ad
canna pulmonis uel ysophagu ista aut omnia cla-
rius et plenius dicemus infra ca° de ptisi et ca°
de asmate et tussi et empimate **Pronosticacio**
Senutuis supuemens in cornpa litargia soda frene-
si epilencia appoplexia artetica bonu si sit pro dige-
stionis nic. facilitat em eius expulsioz / cu signum ued
digestionis malu qm ma augmentat. ppe in plenesi
et piplenonia et squinancia Reu si descendit ad stom
induat pmo indigestioz ppe ab fluctuacom et stoma-
chi infrigidacioz / 2° vo lienteriz ppe stoi mollificacionez
et retentiue debilitatez / q si ma sit calida ventuta
causabit 3° dissentiaz ppe intestinoz corrosioz Item reu
si descendit ad pulmonez uel eius canna induat pmo
tussim cronicam / 2° asma siue malicia anhelitus
ppe opilacom cumulaz in pulmoe / 3° suffocacioz si
fluxus sit plurimus / s si ma acuta fuit induxet corro-
sioz pulmonis et demu ptisim finalit et morte Ite
catarrus in senibus rad tuc pmo suffocat cu ma-
turacom ppe defectom expectandi vn ypo 2a pticula
affo4 Branci et corise ul descensus maturant / sut
alit valde senes qui sunt in 3a etate que e apud
annu lxxm / senes uo absolute qui in 3a que e apud
lxm annu Item catarru cu dolore capitis pduante di-
fficult curatur quare cerebri debilitatem sit asmaticz
Item in autupno multiplicat catarrus ppe aeris in-
equalitatem / s yeme ppe frigiditatez · estate ppe colli-
quacom / uere ppe multitudine hmmo4 Item reuma
non fuit splenetica Item catarrosi pati sunt ad appople-
xiam epilepsiam palisim si ma sit frigida / ad ptisim uo
si sit calida vltrosa **Cam cuum d' Raucedie**

Raucedo uocis quoqz est a ma ppe malam co-
plexiom equalem et canne pulmonis quan-
dam opilante uel siccitam exasperante et ita
est incurabilis / quoqz uo accidentali et de cura ystius lo-
quemur / fit aut 3bz modis / vno quide modo a cat-
tarro frigido flutito visto so occupante epiglotum in
quo forma vox et uocalem arteriaz totam et signa et
cura eius habentur complete ex ca° de catarro et ca°
de tussi pagrafo de causa frigida Conducit pt illic dca
confert lohot factum ex dyapenidion pte vna et dyacala-
menti uel dyairis pbus duabus addendo succi liquirit
uel mell despumati qd sufficiat ex quo lamba mane
et sero paulatiue inglutiendo Scdo mo fit a siccitate
penua illarum peau exasperante superficiem ipaz ppe
quod aer inequalit pcutit ad ipam cu asperitas in
aliud sit qz inequalitas 2m dicit corpus ut dicit G
in tegni tractatu de signis canne pulmois et ita spo
accidit cantantibz in sole uel uento et corporibus siccis
p naturam. et cura et signa habent plene ex cura de ptisi
Prea confert lohot ex pte vna dyadragagati et pbus
duabus dyapenidion addendo succi liquir et zucari qd
sufficiat Tercio modo fit a caliditate atrali consumente
humiditates substantificas et corrugante uias sicut contingit
febricitantibz et ppe fe · cronicis et ethicis / et signa et cura
habentur ex ca° de tussi / prea confert lohot ex parte
i · dyapenidion et pte i dyairis et pbus ij dyadragati

addendo zucari viol q sufficiat uel succi liquir
Emperica Syr de bomib adhoc et ppe in cau-
sa calida Rx passular pinguium siccat4 capill ve-
neris calamenti sicci an ʒ vi dragaganti mastic an ʒ iij
croci ʒ i decoquatur ista in iiij lb succi caulium ul
aque decoctionis co4 usqz ad consumpcioz medietatis
colet et fiat syr cum melle et zucaro an lb i det
omi mane ʒ ij cu aqua decoctionis ficuu et passular
Itm lohot ad id Rx aque decoctionis caulium lb iij
mell despumati lb i decoquat simul lento igne
donec aqua consumat et mel remaneat aut mel
solu capiat et cu ipso incorporet ʒ i s radicis ra-
phani crudi4 atqz mundatar rasete et ex ipo la-
bat frequent in ieiuno Et sunt qui loco raphani scilla
uel yreos uel sic urtice uel cepe assum commiscent
est namqz potens et exptum Et itm lohot de squilla
dicemus ca° de tussi · cu de empimate dicemus Item
eletuarium ad idem Rx dyaysopi dyacalamenti dy-
airis dyadragaganti an ptem vna dyapenidius ptes
iij dyapenidion qnta de omnibus misceat simul
et lambat ex eo omi mane et sero quia repercutit
fluxuaz et qd fluxum e digerit et expellit Itm pille
ad idem Rx succi liquir zucari al an ptem vna
amidi dragaganti gum arab olibani an ptez s fiat
pille cu albuginibz ouo4 quar tum glutinatur
iiij ul v · omi sero **Canon** Abstineat a po-
tu vini ponti et aceto et re4 asspar omi et de-
glutiat diligenter dulcia · sicut mel zucarum aqua
decoctionis passular iniubar sebesten ficuu castar
dactillo4 et similiu insuper intendat ad masionez
rerum tunc confert acuta sicut est ysopus et simp
condita cu melle **Incipit Tractatus se-
cundus de passionibus pector & pector**

Pectoris et pulmonis passiones sunt vij
pma quidem tussis 2a asma et dispnea
3a ptisis / 4a plenesis / 5a empima /
sexta sputu san / 7ma piplemonia Enim autem
dico pectus et pulmonez comprehendo costas plen-
ram thoracem pulmonem mediastinum pectoris et dya-
fragma et h sunt omnia membra spualia pter
cor et eius capsulam de quibz dicet pximo
tractatu post istum Est aut ipo4 compaginacio
talis in anathomia / qm sub pte concaua costar consistit
panniculus quiquazqz qui pleura dr ut pul-
monem defendat et cor ab eorum duricia et as-
peritate Est namqz cor cu eius inuolucro ppe pulmoz
locatu inter ossa tamquam p orbez quemadmodum
domus et rex inter muros firmos ita ut pulmo
totum locum occupet et omnem ptem pt q cor et eius ca-
mera que capsula dr sit sinistre pulmonis
residat alligata [illegible] qm p ncapem dextz e cutu
diuisit na pulmonez pmedium scdm longum pan-
niculo subtili qui mediastinum pecto4 appellatur
ne forte sanies uel catarrus per in dextram occupans
inficiat et sinistram quapropt accidit in empiate et
emoptoica passione ut sanies et sanguis vnius
lateris expurgari non valeat p latus alterius apparuerz
Ordinauit prea et aliu panniculu diuidentez cor-
pus p medium velut tympanum ortum a finibz costa-
rum mendosar que transit p stomachum et epar et sple-
nem et omnia membra nutritiua ut cor ab eorum
vaporibus qui surgunt causa digestionis duplicis

pertransiret et iste panniculus dicitur dyafragma cuius est et aliud iuvamentum secundum G. 6to de iuvamentis ut scilicet sine motu sursum et deorsum anhelitum perficeret et pulmonem adiuvaret velut fit in follibus fabrorum

Capitulum primum de Tussi secundum

Tussis est motus fortis pectoris et pulmonis compositus ex naturali et voluntario ad expellendam rem que infert nocumentum in anhelitu vel organis ipsius. Fit autem propter malam complexionem diversam sine materia vel cum materia, et si sine materia fit illud duplex quia vel ista complexio est calida intrinseca vel extrinseca. Si intrinseca fit est a calore vel a siccitate pulmonis, si extrinseca fit est a frigiditate ipsorum aeris continentis. Si vero fit cum materia hec est iterum duplex vel cum apostemate vel sine apostemate. Si cum apostemate fit est a pleuresi vel peripleumonia, si sine apostemate est iterum duplex quia vel illa materia calefacit tussim sola quantitate vel qualitate. Si quantitate sola vel est humiditas sicut est propter catarrum vel est sanies et sanguis et est propter empima. Si quantitate et qualitate simul fit est ratione ptisis. In ptisi namque est sanies ulcerans pulmonem sui acuitate et oppilans sui quantitate. Et sic patet quod in genere octo sunt cause tussis, prima quarum est caliditas, 2a vero siccitas, 3a frigiditas, 4ta pleuresis, 5ta peripleumonia, 6ta catarrus, 7ma empima, et octava ptisis. Signa igitur tussis que fit ex caliditate pulmonis sunt vehementia sitis quam non extinguit aqua frigida sed magis aer frigidus et magnitudo anhelitus et pulsus atque rubedo faciei. Signa eius qui fit a siccitate pulmonis sunt quod tussis est absque sputo et accidit post exercitium remissionem cibi et post sompnum vel cibum vel balneum aque tepide et fortificatur post sitim famem et vigilias et cum consumptione anhelitus et extenuatione corporis et pulsu parvo spisso et quandoque cum se occultat. Signa eius que fit a frigiditate aeris sunt nota ex relatione infirmi. Signa eius que fit a pleuresi sunt dolor lateris pungitivus febris continua acuta pulsus serrinus et omnia signa pleuresis. Signa eius que fit a peripleumonia sunt signa peripleumonie scilicet febris acuta dolor pectoris gravativus pulsus mollis undosus. Signa eius que fit propter catarrum sunt quia si catarrus est de materia frigida grossa apparet exitus superfluitatis viscose et fortificatur post sompnum et quietem. Si vero catarrus sit de materia acuta colerica vel de flemate salso subtili fit ardor circa labia et nares et sitis quam tollit aqua et aer frigidus simul neque fortificatur post sompnum et ante sumptionem ciborum acutorum et caput sentit calidum et eius sputum est modicum subtile salsum quod quandoque cadit velut aeris ferventis. Signum autem generale ad omnem catarrum quod non fallit est cum infirmus sentit quoddam stillare continue vel intercalatim ad os et partes gutturis deorsum. Signa eius que fit propter empima sunt antecessio catarri et pleuresis vel peripleumonie post quam remanet tussis cum sputo saniei et saniis et dolore pectoris gravativo et anhelitu strictum. Signa eius que fit propter ptisim sunt sputum saniei vel sanguinis cum febre continua lenta pulsu parvo spisso collo longo et quia corpus corrumpitur continue extenuatum de die in diem et certissimum signum est si cortices similes pelliculis subtilibus albis egrediantur cum sputo cum particule rubee rotunde.

Methodus. Cura eius que fit a caliditate ut sumat omni die de sirupo [illegible] si vel sit bene obediens vel de sirupo violarum si sit stipticus cum aqua calida pura vel aqua decoctionis lactuce portulace vel prunorum, teneat in ore [illegible] candi et mucillaginem psillii vel seminum citoniorum. Fiat lohoc ex dyadragaganti partibus duabus penidiorum parte 1 sirupi violarum quod sufficiat ad dissolvendum, habitet in aere frigido, regatur ut febriens, ungatur pectus et spina tota cum populeon dissoluto cum oleo violarum et modico altee dyaltee. Cura eius qui fit ex siccitate est ut purget et humectet corpus prout possibile sicut dicitur 2o libro de febre ethica per totum, quod si cum hac tussi febris putrida complicetur bibat in mane [illegible] aque ordei et post tres horas cum cibus ille digestus sit intret balneum tepidum aque decoctionis violarum malvarum maluavisci et foliorum [illegible] in quo parum moretur neque sudet nec corpus reddatur evaporabile, et post illud accipiat succum ordei et farinam et carnibus pullorum vel edorum alteratis cum portulaca lactuca et endivia, bibat vinum debile limphatum in mane [illegible] hora sompni bibat julep cum aqua [illegible] vel psillii, teneat sub lingua pillulas [illegible] que fiunt [illegible] succi liquiricie ℥ [illegible] seminum cucurbite seminum citrulorum seminum portulace ana ℥ v conficiantur cum mucillagine psillii vel albugine ovi iste pillule retente sub lingua prosunt quia mitigant et humectant guttur et linguam et caliditati resistunt. Item alie [illegible] succi liquiricie zuccari albi ana ℥ [illegible] amili dragaganti [illegible] dulcium excorticatarum ana ℥ v fiant pillule cum mucillagine seminum citoniorum [illegible] in ore [illegible]. Si vero pectus sit sine febre putrida [illegible] ptisane sumat panem cum lacte dulci recenti capre vel asine [illegible] ordeum et [illegible] quod si timor sit de coagulatione lactis in stomacho addat aliquid zuccari vel mellis ut dicit G. 1o de ingenio sanitatis vel comedat carnes [illegible] alteratas cum portulaca [illegible], utatur in cibo speciebus [illegible] dulcibus que [illegible] [illegible] elect. ℥ [illegible] cardamomi croci ana ℥ [illegible] fiat pulvis [illegible], ungatur pectus et nucha [illegible] cum oleo [illegible] violarum mixto cum mucillagine psillii et camphore. Cura eius que fit a frigiditate aeris est cavere ab ipso omnino et fomentare pectus cum pannis calidis. Cibetur postea brodiis [illegible] carnium bonarum conditis cum cinamomo cardamomo et croco, bibat ydromel vel vinum calidum limphatum secundum medietatem, utatur dyagalanga vel dyazinziber sero cum vadit dormitum et post illud bibat aliquid aque calide vel vini calidi limphati. Post declinationem morbi balneetur in aqua decoctionis camomille ysopi meliloti, si autem per ista non cedat sed materia fluxerit quam purget cum pillulis cochiis vel [illegible] de turbith, et fiat post per ordinem localia predicta. Cura eius que fit propter catarrum est ut si catarrus sit de materia velut accidit frigida et flatus [illegible] potentibus dormire in nocte propter impedimentum tussis sumat omni mane ℥ ii sirupi de ysopo vel decoctionis [illegible] capilli veneris [illegible] vel radicis raphani [illegible] ficuum siccarum [illegible] x dactillorum [illegible] [illegible] decoquantur in aqua et fiat sirupus bene coctus cum zuccaro in estate et iuvenibus vel cum melle in yeme et senibus, purgetur postea cum pillulis cochiis vel [illegible]. Si autem flegma sit grossum viscosum oportet post purgationem omni sero cum vadit dormitum ut sumat ℥ i vel ii cum aqua calida pulveris istius [illegible] ysopi yreos croci ana ℥ ii terantur et cribellentur, ungatur gula et nucha et caput abrasis capillis et pectus et totum mane et sero cum unguento

calidis maratiaton et arogon et sup locum unctum
ponat pannus calidus ad ignem et si p hoc non
restringatur catarrus fiant empla rubificativa sup
caput dicta ca° de catarro ultimo fiat caute-
rium in vertice capitis si mch ad gtulerit Nutriat
bonis carnibus bibat vinum cum vadit dormitum post
purgatorum pre ʒ s ℥ conditi uel dyagalange uel dia
cardamomi et p illud aliquid vini uel aque calide
Si aut p ista non curat sumat de confectione que sic fit ℞
succi liquiricie ʒ x ysopi capilli ve yreos cum troci
piperis aristologie rotunde amigd amarum mastic an ʒ v
fiat electuarium cum melle uel zuccaro da ex eo ad modum nucis
hoc enim educit flegma grossum et sanie ex pulmone sero et
gutture teneat in ore pillas bechicas que sic fiunt ℞
piperis mirre tarui amigdalarum an ʒ ij aspe fetide ʒ j confi-
ciantur cum vino quia inducit maxs grossas uel tris
glutiat quatuor uel quinque ex his pillis sero cum vadit
dormitum ℞ mirre storacis liquide thuris opii an ʒ ij
quia remouet tussim impedientem sompnum et dor-
mire facit ratione opii et mundificat pectus et pulmonem
seu caruma pulmonis ex ma fria Bone mirre et
storacis et thuris et confert etiam contra aerem pestile-
cialem si transglutiat ex eis omni mane ij uel iij in
ieiunio si aut paciens non possit eis uti propter amaricatem
addatur zuccari succi liquiricie an ʒ ij uel plus Si aut
catarrus sit de ma acuta calida sic colera uel flate
salso tunc cura eius est ut bibat mane syrupum de pa-
pauere uel syrupum ro et gargarizet de eo cum aqua decoc-
tionis ro balaustiarum mirtillorum sebesten granorum pinii mu-
datorum uel de oxizacara uel dyameron uel aqua calida
teneat sub lingua in ieiuno et ante cenam continue pill
que sic fiunt ℞ amili draganti amigdalarum dulc fabarum
excorticatarum uel lenticum excorticatarum seminis citruli citr
boli an ʒ ij quia omnia ista inspissando maxime acuta
subtilem digerunt et abilem faciunt ad screandum mutat
succo ordei uel farri uel risi uel frumenti uel carnibus
assis pullorum et castratorum potetur vino dulci limphato
cum aqua frigida et hic modus curationis est etiam locum in tussi
que est cum fe et etiam cum apostemate calido Si aut p ista non
curatur propter acuitatem materie et multitudinem fluxus sumat
ʒ j uel ij de pillis que sic fiunt sero cum vadit dormitum
℞ thuris mirre opii troci an ʒ s succi liquiricie ʒ j fiat
pille cum rubeo vino uel vini debili Abradatur caput
post ista et lauetur ex sinapi confecta cum decoctione furfuris
donec rubificetur vngat caput totum cum oleo ro et oleo
camomillino mixtis et forte non est purgare corpus totum
quinque tunc pillis de reubarbaro positis ca° de catarro que
si omnia non proficiunt fiat ultimo cauterium in anteriori parte
capitis ubi est commissura et dimittatur apertum tempore longo
Guaas practica quod cauterium istud valet in omni tussi ex
catarro similiter et in catarro descendente ad stomachum uel
oculos uel pectus Guaas etiam quod ista tussis ut plurimum p-
ducit hominem ad ptisim et ideo sollicitudo est in cura eius
Item post purgationem et remedia localia predicta sumat
omni mane et sero cum vadit dormitum vnam radicem ℥
et post ipsam comedat ʒ j zuccari rosacei veteris et post illud bi-
bat aliquid aque calide quia digestionem confortat ratione
℥ et maxime acuta stiptitat et fluxum prohibet ratione zuccari ro-
uel aque Cura eius que fit propter empima et collectionem
saniei uel san in pectore similiter et cura eius que fit a ptisi
si dicemus cum de illis passionibus scribemus **Empicita**
pul expertus qui dat quod tussim quandam siue sit cum fe

sine febri sic sit ℞ capilli ve se vtrius yreos y-
sopi an ʒ j liquiricie ʒ ij cardamomi ʒ s cinamomi electi
ʒ ij cassie ligne ℥ folii nucis myristice an ʒ s marasti
an ʒ s piperis longi et crebellet omnia detur in au-
rora ʒ j uel ij cum vino dulci uel aqua decoctionis
ysopi et liquiricie uel cum zuccaro facto ex farina ordei
uel frumenti uel farri melle mixtis simul et co-
donec sutaus cum latte amigdalarum Quia pul medicum
quendam dixit et resoluit et ipsam leuiter exspuere
facit Item aliud remedium ad omnem tussim ex ma
frigida et uetustate est ut paciens vtatur mane et
sero hac confectione ℞ pulmonis ʒ s diatrionpipereon
facti cum melle ʒ j misceatur et facta purgatione j
uel ij videbitur mirabile Item conuenientes operantes in tussi
ex catarro sine febre sine calido faciunt cauterium
dictum in methodo uel loco cuius tansfecat tollum
in spatulas cum cantaridibus incorporatis cum simento ponitur
simile sup locum donec vesicetur et ma educatur et euacuetur
Item rubificat caput abrasis capillis cum emplastro
ex sinapi melle fimo columbino ficubus siccis ra-
phanis succo opii aneto yreos et similibus Item la-
uat caput cum lixiuio facto ex cinere quercus uel vitis
in quo cocta sunt folia lauri stucados ysopus ma-
iorana flores camomille mellilo et similia Item fac
tollant caput cum milio furfure sale confectis
in sacculo Item papauer dictum siccam et pone a-
pud cenam et ut calefiant in renib et sudet et pro-
bauerit sine cibum quiescat ab his neque recedent
rent neque sompnum veniet sup cibum arripiat ne-
que resupinationem frequentet pille predicte sublimes
ad catarrum restringendum similiter et tussim ex catarro
que infestat de nocte que sic fiunt uel est eis par
in hoc ℞ opii amili gummi arabici succi liquiricie an p-
tem j draganti se papauer albi an partes ij fiat pille sic
ciceres dentur ergo ex eis iij uel iiij et conueniunt etiam
pluribus qui non possunt dormire propter tussim Inter ope-
rantes conuenit vtuntur pro electuariis frequentes dyapeni-
dion in ca sicca diadragaton in causa calida dya-
calamento in ca hu dyaysopo in ca frigida mixtis uel
ex his in ca mixta prout conferes estimatur Item co-
fecto syrupi de liquiricia secundum Io. mesue confertur tussi an-
tique digerens et leniter mundificans pulmonem ab
omni ma et screare faciens est ista ℞ liquiricie mundate
ʒ ij capilli ve ʒ iij ysopi ʒ s ponatur in libra iij
aque et dimittatur p diem et noctem deinde coquatur
postea coletur et addatur mellis zuccari penidiorum an ʒ
viij aque ro ʒ vj fiat syrupus bene coctus et clarificatus
Confert etiam catarrosis plenitudines pulmonis passionis
atque omni egritudini pectorali cum ma et propter in causa
calida Item confectio syrupi de ysopo secundum eundem
est eius confertur in eisdem passionibus et propter in ca
frigida grossa ℞ ysopi radicis apii feni petrosilini
liquiricie an ʒ x ordei mundati ʒ s se malue se-
citoniorum draganti an ʒ iij capilli ve ʒ vj iujube
sebesten an numero xx passularum ʒ x ij ficuum pinguium succo-
rum dactillorum pinguium an numero x penidiorum albarum
ʒ ij fiat syrupus ipse ex nobilitate sue compositionis omnem materiam
pectoralem digerit et screatum prouocat et membra
spiritualia confortat a predicte Item confectio syrupi de
prassio secundum eundem est hic et in eisdem passionibus conferens
propter in ca frigida grossa viscosa mundificans pectus
et pulmonem a sanie quare confert ptisicis empicis

asmaticis cataricosis virtute potenti moderatum usus eius ne appareat extra uenarum et sanguinem stercat faciat propter sui acuitatem ℞ yposquilli ʒ ii ysopi capilli ueneris ana ʒ i calamenti amisi radicis apii feniculi ana ʒ v semen malue seminis yreos ana iii vel iiii semen citoniorum ana ʒ ii passularum enucleatarum ʒ ii ficuum siccarum pinguium xv. inde pendiorum lb. i mellis despumati lb. ii fiat syrupus coctus et clarus et si timueris ipsum administrare per se misce cum aliquo ex syrupis predictis est enim ultimi iuuamenti in forme. Item lohoch de squilla ex ... fortitudinis in secando quod confert asmati precipue sic fit secundum Io. Mesue in suo de appropriatis capitulo de asmate autem: Recipe squille asse vel cepe acute assate ʒ iiii radicis lilii celestis ʒ iii ysopi yposquilli ana ʒ i mirre croci ana ʒ s. terantur omnia atque conficiantur cum melle cocto despumato donec fiat sicut pasta mollis ex quo lambat hora post horam aliquid cum vino claro quod educat materias grossas ex ysofagis et pectore et pulmone **Canon** Tussis frequentius fit ex catarro quam a mala complexione sine materia uel ab apostemate quia propter dicta prima capitulo et dicta capitulo de catarro et dicenda capitulo de asmate multum sibi inuicem suffragantur. Item quando das pillulas bibicias ut teneat sub lingua non dabis illico super cibum sed vel in ieiuno uel tribus horis post cibum ne forte faciant sui cum eructatione cibum salivatum vaporare ad radices lingue et sic non purgaret sputum sed causaret sputum. In omni predicta passione pectorali et spirituali suadium ut in cibis et medicinis a frigidis actu uel virtute caueat propter se et propter ad inspirationem et si ... quando uti ... non nisi calidis ... refrigerant uel in tussi propter catarrum calidum et sputo sanguinis atque passi ... parvula ... sicut uelut ... vel ... pectori in inicio tussis conueniencia sanguinis fluxus sanies et catarum **Pronosticacio** Cauendum est plurimum a tussi propter catarum acutum de ... uel flate salso et ... in eius cura quod ulcerabit pulmonem et panniculos eius inuoluentes et distinguentes et faciet ptisim et finaliter mortem. Item ... in cura tussis a causa frigida uiscosa ne forte rapiatur ad pulmonem et induratur ... et demum ... Item pronosticatio in tussi causata a plenresi uel peripleumonia uel epiate uel ptisi est pronosticatio illarum passionum ut dicetur suis capitulis proposse **Capitulum secundum de asmate**

Ista quatuor sibi consequuntur quia sunt malicia anhelitus propter defectum constringentem in membris spiritualibus principalibus uel per compassionem ad cerebrum et stomachum sed differunt quia asma dicitur quia cadit pectus in expiratione et est ibi sonus ... raucus et tussis. Dispnia uero dicitur quando cadit pectus in inspiratione et est sine sono et cum tussi parua. Orthomion uero dicitur quando sonus est plurimus ut anhelando. Orthopnia uero dicitur quando est pectus in inspiratione et expiratione et sonus ... tamen pectus medianum non tangit. Et tamen ... dicuntur cum res mediane dicuntur ut dicitur capitulo de ... fiunt omnes iste passiones uel ex passione principali membrorum spiritualium uel ex eorum compassione et si fiant ex passione principali hoc duplicatur quia uel ex mala complexione hoc etiam duplicatur uel cum materia et sic fiunt ex humiditate pulmonis uel siccitate

Si ex materia expanditur tunc fiunt ab opilatione uel inobliquatione viarum anhelitus sicut accidit gibbosis propter dislocationem spondilium et leprosis propter scirosim morum grossarum militarum in pulmone et in gutture. Si uero fiant ex compassione sic fiunt ex catarro descendente a capite uelud ad pectus et pulmonem calido acuto uel frigido flatico sicut dictum est capitulo de tussi et capitulo de catarro. Signa eorum que fiunt a caliditate uel humiditate uel siccitate pulmonis sunt signa dicta de tussi causa calida frigida uel sicca. Signa eorum que fiunt a lepra uel gibbositate sunt signa eorum que dicuntur suis locis. Signa eorum que fiunt a catarro sunt signa tussis a catarro distinctis calidi uel frigidi catarri sunt dicta illic **Metadus** Circa cure eorum sequitur ex cura eius ex quo sequitur et signum quia signa et causa et cura et pronosticacio catarri et tussis et asmatis sunt eadem omnino quoque pre quod asma ex gibbositate et lepra est penitus incurabile. Contra asma confert tales passiones sicut asmatas **Experta** In cura asmatis a catarro siue calido siue frigido sed in calido magis faciunt propter quasdam excellentes flores ... uel si ... sit debilis ... in speciali quod ... non conferat qualitatiue sed quantitatiue. Deinde dissoluat corpus laxatiuum omni die cum clistere et suppositorio et ungatur cum pillulis ... in causa frigida uel pillulis de ... in causa calida positis capitulo de catarro post euacuationem uero tunc antecedentis maturant continue atque euacuant per sputum ut diximus capitulo de tussi et plura dicemus capitulo de plenresi. Deinde confortat pectus et pulmonem dando omni die bis ʒ ii pulmonis uulpis sicci uel ... cum aqua mellis quod est mirabile ut dicit Mesue capitulo primo contra tussim. Vltimo administrat ... exsiccatiua ... caput sicut sunt unguenta embrocationes epithimata completa dicta ... de catarro et tussi. In declinatione uero morbi faciunt suffumigia ex thure et mastice et mirra positis super carbones que cerebrum et pulmonem exsiccant et confortant ne ulterius generent superfluitates **Canon** Sciendum quod catarrus fit duobus modis vno quidem modo propter indigestionem stomachi uel epatis quia tunc nutrimentum indigestum et aquosum recedit per venas ad membra et quia cerebrum est naturaliter frigidum non potest rectificare illud quod congregat multas superfluitates que colliquate fluunt deorsum. Secundo uero modo propter uapores ascendentes a cibo ad caput hora prime digestionis et hoc fit uel uicio stomachi uel ... uel cerebri calidi attrahentis uel utroque modo **Pronosticacio** Asma similiter et orthomion sunt consimilia et propter defectum cum aliis signis malis mortem et suffocationem ... quando est ... euacuationis adaucta sed ... diminuta. Item asma uehemens in plenresi et peripleumonia et catarro et propter ... mortale quia defectum exsiccationis ostendit. Item pronosticacio catarri describitur prima capitulo 2

Capitulum tercium de plenresi

Plenresis est apostema cadens et pelliculam tegentem costas usque ad concauum pectoris que plera dicitur. Est et quidem apostema diafragmatis et tunc est periculosius propter maximum impedimentum anhelitus. Fiat autem ex omni genere humorum penetrantium per venas capillares et arterias ... ad pleuram sicut et omne aliud apostema maxime fit ex eo et sanguine colerico uel ... subtili salso quia non ... aliqua materia possit subintrare membri panniculos solidi et densi

penetrc nisi sit acuta calida subtilis Vnde ypo 6ta
ptícula afforismorum Cardinm ructuates non valde plenrci
fuit neque dicit aliqui quod plenresim sit proprie ca
tarrus quoniam ut ait Galienus in tercio tractatu de
causis apostema differebat dicebat non est proprie genus a
quod apostema eueniens nisi a materia superfluitati trente per
venas et arterias Ex tali tamen cataro bene dissoluitur
prout sunt empima vel ptisis Et fiunt in lateris aliquo ut utriusque
fit quoque dolor ventosus fortis quoque cum fe ppter
inflamacionem spiritum sed dicit a plenresi quia proprie signa
et inseparabilia omnis plenresis sunt dolor lateris pugi
tiuus cum tussi et fe continua acuta pulsus serratus siue
diuersus cum dilatacione arterie propter vehemenciam doloris et oppressi
onem virtutis vitalis ab apostemate cum non sint cum dolore
lateris ventoso Est et quartum signum infallibile quia do
lor ventosus totaliter tollitur per appositionem euaporatorum siue ca
lefactorum super latus sed plenresis per hec augmentatur quia
fit attractio sine resolucione materie ut dicit ypo 2o regimi
nis acutorum quapropter et ypo incipit curas plenresis per media
nas a calefactorio quia vel saluat ut dixerunt medici
Signa plenresis que fit a sanguine sunt cum predictis rubedo
faciei et totius corporis et replecio venarum et pulsus
magnus vrina rubea grossa et antecessio ciborum
generancium sanguinem Et signum magis proprium sunt quia sputum
cum incipit primo apparere erit valde rubeum et dolor cum pu
ctura non valde multa sed grauitate plurima Si autem fuit
plenresis a sanguine adusto apparebit cum omnibus predictis et plu
ribus nigredo lingue et vrina nigra siue rubea ob
scura et tussis sicca et sitis intensa et retencio sputi et
asperitas lingue et gutturis et nigredo totius corporis
fortitudo febris maior quam si sit a sanguine non adusto cum sup
tiate uetis Signa eius que fit a colera sunt cum signis
omnibus predictis vrina rubea clara subtilis vel citrina
intense et punctura lateris in modum acus cum dolore plu
rimo et pulsus durior et minor et spissior et febris acu
tior quam in ea que de sanguine Signa eius que fit de flate
siue de sanguine viscoso vel aquoso materia ex puro fleumate
vel pura materia non videtur posse generari sunt cum signis
communibus predictis febris quieta magis et dolor grauatiuus
in latere sine plurima punctura et sputum eius tendit ad
albedinem et vrina pallida vel subcitrina cum spissitudine
et pulsus paruus mollis quodammodo Sciendum preterea quod ple
resis et peripleumonia quandoque sit in altero latere tantum quandoque in
utroque Signa eius si sit in alio puta dextro sunt
ut dicit ypo 2o pronosticorum quia in eodem latere erit magis
calor quapropter si filum humidum ducatur circa corpus tuum
exsiccabit in illa parte quam alibi similiter et oleum et vn
guentum illic illinitum quod si eciam super opposito latere
scilicet sinistro iacere preceperis senciet grauitatem et tensionem
in latere dextro propter suspensionem materie in panniculo lateris
illius et eodem modo dico de latere sinistro Si vero plenre
sis sit in utroque latere erit calor et dolor equalis et te
sio detulerunt Sciendum quod plenresis et omne apostema
salubre primo vt omnis morbus salubris ut dicitur primo de
crisi habet iiijor tempora principium augmentum statum et declina
cionem Distinguuntur illa tempora duobus modis Vno modo
penes digestionem materie utputa quando nondum apparent signa
digestionis vel saltem digestionis manifeste tunc dicitur princi
pium Vel sic et quandoque principium vocatur spacium trium dierum
a principio primo puta illud in quo primum eger sensit egri
tudinem suam lesionem sensibilem in operacionibus manifeste
Cum vero apparent signa digestionis manifeste tunc est

augmentum quando vero apparent signa perfecte tunc est status
quando vero apparent signa bone et laudabilis euacuacionis tunc
est declinacio Cum autem dico signa digestionis intelli
go signa vrine et sputi et egestionis licet quidem
attendantur magis vnum egritudini quam aliud vt Sputum
eciam sit super morbos membrorum naturalium deseruiencium
2e digestioni ut sunt epar splen renes et vesica Egestio
vero magis super morbos membrorum naturalium de
seruiencium prime digestioni ut stomachus intestina
Secundo modo distinguuntur quatuor hec tempora penes dif
ficultatem accidencium consequencium morbos quia dum
primo apparet accidentia est principium quando augmentatur est aug
mentum quando sunt in vltimo malicie est status quando incipi
unt deficere est declinacio premissa euacuacione sensibili
et sufficienti per sudorem vomitum egestionem vrinam vel apo
stema tunc est vere declinacio Sed autem induximus ta
pnti licet sint communia omni morbo ut per hec ad distinccionem
iiijor temporum volumus plenresi denominatas Sciendum
quod predicti duo modi distinccionis iiijor horarum vtrumque
quandoque simul concurrunt ita quando est principium digestionis
est principium accidencium Similiter de statu dicendum et de
declinacione quandoque vero concurrunt omnino primo omnis
hore accidencium precesserunt antequam compleat principium
digestionis Vnde in omni egritudine acuta que
sine apostemate ista tempora omnino concurrunt ita quod quando in
febre acuta sine apostemate est principium penes digestionem
tunc est et principium penes difficultatem accidencium et quando
est augmentum etc Et ideo in istis febris danda est dieta
grossior in principio et subtilior in augmento et
subtilissima in statu et resumptiua in declina
cione iuxta illud ypo prima particula afforismorum quando eger est
in statu tunc tenuissima dieta utendum est In febre
autem acuta que est cum apostemate pectoris vel pulmonis
scilicet plenresis vel peripleumonia ista quedam tempora omnino
non concurrunt nam in eis primo sunt iiijor hore
accidencium antequam compleat principium penes digestionem
et ideo in talibus egritudinibus erit maius periculum
in prima hora penes digestionem quam in augmento vel statu
et tunc est periculum suffocacionis quare in plenresi
et peripleumonia erit aliqua dieta omnino contrario predictis
nam in principio digestionis debet fieri dieta subtilissi
ma cum sit mox iam difficultas et modicissimum
sputum atque indigestum et ideo tunc non datur nisi potus
scilicet julep vel ydromel et quoque pullorum usque ad sta
tum accidencium post statum vero accidencium et cum in
cipit augmentum penes digestionem debet grossius
dietari et in statu digestionis adhuc grossius usque
fiat hora crisis que est finis talis status Iuxta illud
ypo primo particula acutorum Et quanto plus sputi fuit ve
rius est reficiendum In hora vero crisis et in duo
bus diebus proximis post crisim debet dietari subtilissime
sicut in principio supra penes accidencia ne forte materia
occupata per cibum distrahatur a crisi Iuxta illud ypo
prima particula anforismorum Ea quorum crisis fit et
facta est equaliter non oportet nichil apponere etc Causa
autem omnium dictorum est ista quia in plenresi et pe
ripleumonia quando materia apostemosa primo confluit ad par
ticulam vel fluxit nisi neque est digesta tunc
multum opilat vias anhelitus et ramos arterie
sparsos per pulmonem quare tunc de suffocacione
timetur cum incipit digeri tunc et incipit egredi per
sputum quia materia non conuertitur ad vrinam expulsionem

acuitatem sicut in ffe acutis sine apostemate sed
de die in diem aliquid eius euacuat et hoc maxime
si plenresis uel piplenomia termine per resolutionem
et non per saniationem ut iam dicet et quia de die
in diem minoratur ideo cessat opilatio et malicia
anhelitus et omnia accidentia alleuiantur usque ad horam
crisis si tamen crisis est futura per resolutionem et sputum
illud tamen non semper accidit et propter tamen in plenresi fit
tanta resolutio per sputum ut materia totaliter euacuetur
nec aliquid eius resiuet ad horam crisis sicut fit
in plenresi et piplenomia valde salubriter Secundo
pecca quod plenresis similiter et piplenomia et utrumque
apostema in membro corporis quocumque terminat alio
duorum modorum quia uel ad salutem uel ad membri
mortificationem tamen aufert operationes illius membri
fuerint nate ad salutem indiuiduum tunc sequitur mors
licet in pulmone sed in epate et similibus. sin autem potest
remanere vita hominis in manu uel pede Si uero terminet
ad salutem fit hoc alio duorum modorum quia uel
constat in suo membro uel permutatur et tamen illud
fit ad bonum utputa si plenresis permutetur post aures
uel subascellas et est tunc illud ad malum et prauum
ut si plenresis permutetur ad piplenomiam uel frenesim
uel litargiam Cum uero stetit apostema terminatur
alio trium modorum qui sunt. uel per resolutionem uel
per saniationem uel per sclirotisationem Si per resolutionem hoc
duplex uel insensibiliter ut hic materia apostematis euaporat
ex toto per se uel beneficio medicine uel sensibiliter
ut cum materia plenresis uel piplenomie subtiliatur
a calore naturali et per sputum illico de die in diem expurgatur
uel superuenit fluxus sanguinis naturalis uel sudor
plurimus apud pectus et tempus istius terminationis in
plenresi uel piplenomia est a prima die egritudinis
usque ad diem quartum Si enim post tempus illud multum
istorum acciderit et tussis remanet sicca cum febre acuta
et dolore lateris signum est quod apostema non potest terminari
per resolutionem nec iuxta illud ypo 5ta particula afforismorum
Quicumque plenretici facti non purgentur in xiiii diebus
hiis in empima transit quod quidem verum est ut in
pluribus quamvis possit adhuc cumque licet raro per
xviii terminare per aliquam resolutionem pauciorum licet
de anxio in commento illius afforismi prime particule
paroxismos et consistencias Secundo modo terminatur apostema
per saniationem siue collectionem ut cum est grossa viscositate
et acuta siue quam propter sit naturali calori inobediens et
ab ipso degeri et maturari non potest subito sicut prima
sed indiget tempore multo quare colligitur in ab et conuertitur
in saniem laudabilem si materia rumpat et resiuat ad unicam
expulsionem sit eruptio acutam apostematis
que quidem dicitur communi nomine a medicis ruptura
quod si sit in membris spiritualibus dicitur empima sed si fit
in concauitate pectoris dicitur emoptoica passio Si
uero sit apostema versus utputa post aures uel in inguinibus
uel subascella uel alio loco corporis dicitur exitura
et iste modus est periculosus valde propter tria primo
quia est magis cronicus ideo timor est ne uirtus in
via deficiat Secundo quia materia resiuatur ad unicam
expulsionem quare timor est de suffocatione 3o quia
febris sit intensior et dolor acutior quare timor est
ne uirtus prosternatur. tempus autem istius terminationis
in plenresi uel piplenomia est a xiiii die egritudinis
usque ad xl diem uel circa illud iuxta illud ypo 5ta

particula afforismorum Quicumque ex plenreticis empima
fiunt purgentur in xl diebus a die qua ruptura fit
soluuntur si uero non in ptisim transferantur Tertio terminatur
per sclirotisationem siue cum materia est frigida grossa valde
ut melita uel de flate gipso propter quod natura non potest
ipsam resoluere subito uel simul in saniem conuertere
sed subtiliat parum et parum et resoluit parum post parum
et sic tandem resoluitur subtile et remanet quoddam
grossum et tunc illud apostema dicitur durities uel sclirosis
nisi medicus semper resistat administrando viscosam
mollificatiua et resolutiua modo illud nec quicumque
materia lapidificetur sed totum resoluatur et iste tercius modus
est omnium periculosissimus ut dicit ypo primo pronosticorum
capitulo de apostematibus duris quia iste modus est
maxime cronicus et etiam impossibilis resolutionis
postquam confirmatur ut dicit Auicenna iii° canonis fen xiiii capitulo
de apostemate duro epatis Tempus autem istius in plenresi
uel piplenomia est initium cum enim videmus febrem diminui
et dolorem mitigari neque precessit aliqua euacuatio
sensibilis per sudorem sputum saniem apostema creticum raciorum
egrorum et virtus debilitatur continue et anhelitus fit
difficilior de die in diem signum est quod apostema sclirotizatur
nam si materia foret resoluta insensibiliter non remaneret
ista accidencia neque remanet aliquid de febre uel
dolore uel asmate tamen accidens sequitur morbum sicut
umbra corpus ut dicit G iii° de accidentibus Signa igitur
terminationis plenresis uel piplenomie per resolutionem
siue sputum sunt ut dicit ypo 2° pronosticorum Si sputum
sit velox et eueniat infra primos tres dies facile
egrediatur et sine labore et tussi plurima et
propter si sit subrubeum et sine sputo sed albo equali digestio
permixta et talia omnia signa salutis Signa
vero terminationis eorum per saniationem sunt ut dicitur
ibidem quia dum incipit calor febrilis intendi et
rigor quoque aduenire. continua satis fortificatur. tunc
ab illa hora sanies saniem generari et propter si febris continua
sit in die modica et in nocte multa et sudor nullus
et tussis sicca infestans egrum et concauitas oculorum
et rubedo in angulis oculorum et unguium corrugatio
et digitorum calefactio et pustule in pedibus quoque
apparentes quoque dispparentes et prostratio appetitus et
pustule parue in toto corpore que non morantur omnia ista
sunt empimatis iuxta illud ypo 2a particula afforismorum Circa
generationes saniei et dolores et febres magis accidunt
quam facta sanie Item in plenresi et piplenomia si
superuenientie sputo et solutione ventris uel fluxu sanguinis
naturalis uel flebothomia adhibito uel quocumque
competenti medicamine uel calefactoria vngento
clistiario sedatiuo uel similibus. dolor in aliquo non
cepit diminui signum est quod apostema tendit ad saniationem ut dicit
ypo 2° pronosticorum capitulo de sputo Signa uero terminationis
per sclirotisationem sunt declinatio febris et dolores mitigatio
post xl uel l. uel lx. dies a principio apostematis precedente
euacuatione sensibili uel modica existente si fuerat et remanente
tussi sicca et difficultate anhelitus cum
timore suffocationis et similibus Cum autem distinguo
predictos modos terminationis apostematum qui terminatur que
est ad membri mortificationem nolo intelligere ipsos esse
salubres ex tota sui specie quia et terminatio per saniationem
si confirmetur est omnino mortalis sed quia non sunt ex toto
genere mortales interdum confirmetur et propter si uirtus sit constans
et medicus recte processit in cura Ex dictis autem

colligi pt q nō dum in cura plenresis et pplenoie
et vlr in cura apat quia primo medicus dz intede
ad introductoz primi sz p resolutom approximādo me-
dicinas resolutiuas et exsiccatiuas p intius et extius
premissa euacuatoe vlt cum flobomia uel farmacia
ut in methado dicit si h pficiaut ut sputū augme
tet et dolor et ffe minoret de die in diem non
recedat ab hac via Si uo ista non pficiat usqz ad
xiiii diem a principio egritudinis uel circa illud et
tussis semp sit sicca et dolor fortis et ffe fortificetur
et maliciā anhelitus opus fiet statim ad secundū
modum curare sz qui est p saniacoz q sit admini-
strando for emplā calida maturatiua et saniei
generatiua usqz ad diem rupturam qui est dies xl
uel circa illud pg illud uo mundificet pectus et edu-
cat saniem cu lohoc et syr et gargarismis et ele-
ctuariis rupticis siccatis que dicentur inferius et cao
de epimate Si uo pg xl dies ul circa illud non uidit
effectum istorum sic dz mām lapidificari quare
procedat cont tciu modum administrando empla et
vngenta mollificatiua et resolutiua pcassim mo
modo vnū mo aliud ne aliq reliquie remaneant
in loco si est pole sz tota mā insensibilit resoluatur
et intellige q dicta sunt stante ūtute quia mo-
rituri solis pnosticas sunt relinquendi ut dicit G in
cōmento illius amforism pme pticule qn in statu
est egritudo **Methadus** In cura plenresis
isto modo fiet procedendum In primis namqz considēmq
si uent sit constipatus et fiat clistē lenitiuū ex decoc-
tione malue bismalue mercurialis flor ... ʒ i soli
viol uel oli gmis ʒ iii mellis ʒ i sal et inicitur
tepid in ieiuno si vtus sit fortis uel fiat suppositorium
ex melle et sale incorporat simul ad igne lentū
et suppona in ieiuno si utus sit debilis ... purgat
aut fecibus uentr naturalis procedatur ad euacuatom
cause morbi hoc ordine ... si mā sit leuis s
sanguinea vel ... ex sangne et cola simul mixt
qd est ut plurimū q scias quia dolor ascendit usqz
ad spatulas tunc flobomia si aut sit grauis s flatica
uel mlia sicut raro contingit q scias quia dolor de-
scendit usqz ad furcula ubi est os stomachi tunc fiat
purgatio cum ʒ i cassief et ʒ i et s manne et tama-
rindorum dissolutis in ʒ iiii aque feruentis decoctionis
primorum fructorum colet et det ante diem ut hora matut
quia etā commti sciendum q scdm doctrinā G in co-
mento sup 2o regiminis acutorum circa principium totius est
in omi plenresi facie in princ flobomia qm farmacia
pp tres causas Prima e qm promptior est farma-
cia namqz apparatu indiget et tempore Scda licet
quia flobomia appetat in solo sanguine uel in peccato
omi humorum simul qualitatiue cu flobomia euacua
plus tollens multitudinē ut dicat Auic primo can
fen qrta ca de flobomia 3o quia securior est et minus
timorosa infirmo quia illic cohiberi pt qn uult An
teqm tamē flobomia uel farmacia fiat applicentur
calefactiua lateri doloroso ut papit ypo qm uel cu-
rant uel digerunt qm si materia sit ventosa sine a-
postemate tunc curant quia resoluunt et terminat
sine atractōe Si uo mā sit plurat et corpus repletum
digerunt qm attrahendo mās augmentat dolorē et apq
ex quo medicus cognoscet q euacuato vlis dz precede
omnia localia remedia fiat ergo hora hoc ordine na

si plenresis e in principio et corpus pletoricū fiat p-
mo flobomia saphene pedis eiusdem lateris pp diu-
sionem mē postea flobomia basilice brachy oppositi
lateris et non est conueniens ut flobetur saphena uel
basilica pedis oppositi lateris quia diuisio non pt fieri
p duas dyametros ut dicit Auic loco pallegato postea
3o et ultimo fiat flobomia basilice brachy lateris eiusdem
pp eradicationem in qua tm sanguinis extrahat donec
in aliū colorē s nigrum uel magis intense rubeū per-
mutet qd significat eradicationem pcgisse usqz ad mineram
cause culte Obseruetur tamē virtus et etas ne sl
cu causa morbi extrahat et ūtus si go ūtus sit de-
bilis fiat potius secudato illius flobomie usqz ad tres
dies qz sanguinis eductio vna hora et ventosacio in
spatulis cu scarificatione ad quam immediate sequatur
clisterē lenitiuū pdictū Sicut eīm ex anatomia cog-
noscuntur vene capillares intrantes plenream et co-
stas a basilica ramificantur circa locum furculum
superiorem ubi vena chilis ascendens diuiditur in du-
as guideos et duas basilicas sz dextram et sinistram
Si uo basilica reperi non pt flobomē mediana uel
cephalica qm paruum refert in tres venas cubitales
brachy cum ab eadem erudito vene chilis oriantur
vel circa eundem locum nisi q cephalica directius
tendit ad caput et basilica ad pectus mediana
uo est sicut corda colligans ea admuice in brachy
euacuatiua Si aut plenresis e confirmata et mā
tota fluxit et morbus vel puet ad augmentū an-
teqz sit vocatus ad curā tunc si corpus nō sit vl-
de pletoricū fiat illico flobomia basilice lateris
eiusdem qm cum nō e locus diutetendi eradicandi
extrahat paru usqz ad mutatoz coloris pdictam qm
si mor ante principio fiat primo flobomia eradica-
tiua augmentaret apostema pg attractionem mē
Et similiter si morbo existente in augmento uel statu
fiet flobomia diuersiua trahet mā corrupta super
loca sana pcipue cauendū post flobomias pdictas
purget aliqua dierum ante diem cu medicina
pdicta et non purget cum scamonea uel cologntida
vel alia medicina acuta qm p hoc fe incendet et ū-
tus debilitaret Obseruet go ūtus prosse qm ipa
que curat nō medicus pg remedia vlia applicet
localia si go mā e sanguinea aquosa fiat calefa-
ctorium de sale et milio concussis in sacculo sup
lapide ignito et lateri doloroso applice Si uo colera
acuta fiat cum spongia uel cu ligneo habente
latus planū uel cu vase vitreo uel eneo uel
terreo pleno aqua calida panno sicco inposito me-
dio calefactorium et latus uel scdm modernos cum
vesica bouis sicca repleta aqua calida panno
inposito Si uo flatica uel mlia indigemus for-
tioribus ut sunt orobus semgrecum furfur ana
ptes equales contrita et posita in sacculo et bulita
in aceto Deinde bene expssa et calida applicata
uel extendat mel dissimilatū sup panno et asper-
gat pul se maxsilley uel anisi uel carui uel
aneti uel apy et calefactum sup lapide ignito ap-
licet Caue tamē de attractōe mē et ffe inflamatōe
qm e acutum ualde in casibus subtiliatiuum et reso-
lutiuum mē grosse viscose Et in omnibus istis sit
cautela ne applicetur humida et ne dimittantur
in loco pg qm infrigidata recipiunt primo cum calefiat

et retineantur et ipse in recumbendo quoniam frigida et humida prohibent resolutionem Et ungatur quoque locus dolorosus cum oleo de camomilla vel aneto actu calido et desuper ponatur hoc emplastrum ℞ radicis bismalve cocte et pistate et contritate ℥ iij viol. florum camomille semen lini ana ℥ ij farine ordei ℥ vj incorporentur omnia cum oleo camomille et oleo viol. quod sufficiat et actu calidum applicetur quoniam resolvit leniter cum repercussione et mitigatione neque permittatur venter egri aliqua dierum existere immo leniatur cum suppositorio vel clistere quoniam ventris lenitas plurimum confert ad anhelitus facilitatem Sumat omni die in aliqua parte in die plus vel minus de sirupo digestivo et siccativo que ponemus in paragrapho de empimate circa principium et utatur sepe ante cibum lohoc siccativo videlicet isto ℞ radicis brusci feniculi quinque ... ana ℥ j endivie scariole ana ℥ ij capilli veneris semen ordei ana lib. semis iiij semen frigidorum maiorum et minorum semen papaveris albi liquiritie mundate incise ana ℥ ij zuccari lib. j fiat ex omnibus sirupus cuius quantitas post decoctionem perfectam non sit lib. j et semis Et si materia esset frigida aut tenuis frigidum aut sputum difficile addantur mellis ℥ ij radicis yreos et ysopi et capilli ana ℥ semis et possent etiam addi modicum aceti propter incisionem materie Si tussis esset modica et non timeretur de pectoris siccitate deleatur aut acetum quod amicum pectori inimicum ... ista adde et illa subtrahe iuxta convenientiam particularium Et si regatur per medicinas usque ad statum capacitatis resolucionem per sputum Si autem pleuresis cedit ad saniem tunc ... quia predicta non conferunt sicut deberent neque sputum est facile et exuberans neque dolor lateris neque ... immorantur sed stant equaliter et intenduntur tunc solliciandum est circa maturativa et generativa saniei et doloris mitigativa sicut est hoc emplastrum ℞ radicis malvavisci cocte et contrite pistate et orobi fenugreci semen lini narcissi seminis [illegible] dul. dragaganti gummi arabici [illegible] liquiritie mundate ana ℥ j conquassentur in aqua et bulliant et fiat emplastrum cum oleo ... vel camomillino vel anetino vel de semine lini Et si materia sit calida plurimum fiat unguentum super pectus totum et populeon et butiro recenti sine sale vel ex auxungia galline et oleo viol. et cera al. sufficienti et illa olea et emplastra et unguenta possunt etiam imbibi in lana succida et pectori applicari actu calida fiat uno modo unum quando aliud ne natura fiat consuetudinaria Et hora illa sumat omni die in aurora de sirupo maturativo ... ℞ ysopi yreos lilii ana ℥ j ficuum ... pinguium mundatorum aut ... liquiritie mundate dragaganti gummi arabici semen quatuor frigidorum ana ℥ iij capilli veneris lib. semis mellis et zuccari ana lib. semis fiat sirupus lib. ij vel circa illud Et ex istis eisdem cum ... orobo et fenugreco et semine lini et storace calamita apposito fiat super latus emplastrum actu calidum et regatur usque ad diem rupture ... si fiat ruptura per se bene erit quare educat saniem et mundificet utatur tunc lohoc et sirupo ... siccativis predictis ne tussiat in ptisim et plura dicemus capitulo de empimate et ultimo consolidetur cum ... incarnativis que dicentur capitulo de ptisi Si vero ruptura per se non potest fiat per artem mollificetur igitur cibus cum calefactorio aliquo predicto et madefiat cum lohoc vel

sirupo aliquo predicto addendo in eis sinapis vel ysopum et pessum vel aliud acutum et non commoveatur ... et conquassetur si est possibile donec rumpatur cibus quod statim quando apparebit exitus saniei et ... per sputum quare mundificat et incarnat sicut dictum est et plura dicemus cum de apostemate stomachi paragrapho de ... vomitum ... arte apostema non rumpitur tunc est timorosum quare oportet ut aperiatur cauterio cum ferro aut cauterio ut sanies egrediatur et non subito sed gradatim omni die parum post parum ne debilitas et sincopis ... superveniat et moriatur ... aut ypo 6ta particula afforismorum ... ydropici aut empici uruntur aut inciduntur ... aut incisionis est vel ... inter costam sextam et septimam lateris apostomati quoniam ibi est finis costarum verarum et principium mendosarum atque dyafragmatis quare tota sanies ad locum declinabit Si vero pleuresis ambo latera ... occupaverit requiritur incisio lateris utriusque ... tamen operatio non fiat nisi in virtute forti valde vel in corpore desperato Si autem morbus prolongatur ultra xl vel l dies neque materia sensibiliter evacuatur et ipse latenter diminuitur neque anhelitus facilis fit tunc timendum est de lapidificatione apostematis quare pronosticas relinque nisi forte velles ... facere tunc blanditiva et mortis dilativa cum emplastris mollificativis et post resolutivis ... ei approximando sicut diximus capitulo de apostemate stomachi paragrapho de cura apostematis ... vel sclerotica Dicto de cura pleuresis per medicinas dicamus nunc de cura eius per dietam secundum ordinem ... naturalium Ordo igitur duplex diete est scilicet universalis et particularis universalis sumitur a temporibus primo a quatuor temporibus ... necnon in principio et quoque sputum est modicum et difficile debet modicus cibus ministrari sed in augmento et statu si tunc per resolucionem ... ypo ... acutorum et quanto plus sputi fuit uberius resistendum Si autem ... in principio est magis dandum quam in augmento ut virtus longum morbum valeat tollerare neque in via deficiat In statu vero et ipse circa diem rupture est dieta gradatim subtiliando usque ad subtilissimum ne natura impediatur in operatione Secundo ab ... morbi quoniam si pleuresis sit a causa calida subtili minus est dandum quia morbus brevius est Si autem sit a causa frigida grossa magis dandum est ut virtus bene sustentetur Tertio a virtute quoniam si virtus est fortis erit minus dandum et magis per vices Si vero sit debilis erit magis dandum et minus per vices cum virtus debilis optime sustentetur per cibum quem non potest bene simul plurimum elaborare Ordo vero diete particularis sumitur a duobus modis primo ab hora diei quoniam si sit possibile detur horis illis quibus consuevit tempore sanitatis vel saltim hora maioris quietis sive confectus fuit sumere et bene bis sive pluries in die ut dicit ypo 2o regiminis acutorum ita tamen ut magis detur in prandio et minus in cena Secundo a ... et qualitate ciborum et potuum quoniam in causa calida acuta subtili convenit dare magis frigida actu et potentia sed in causa frigida grossa viscosa convenit dare magis calida acuta actu et virtute potus igitur ... pleuretici est multiplex primus est aqua ordei que ptizana vocata dicitur cum volumus multum mundificare et infrigidare Secundus est ydromel factum ex lib. j aque fontis et ℥ j mellis cum volumus fortius mundare et abstergere Tertius est vinum album debile aquosum limphatum ad medium cum volumus virtutem confortare ydromel

et vinum vitentur in principio et cum causa est calida Octauus
est julep cum aqua cum zucaro quando volumus mitigare
et uirtus est debilitata Nonus est succus granatorum malorum
dulcium mixtus cum aqua fontis pluuiali quando volumus
confortare et humectare Decimus est syrupus violarum nenufaris uel
syrupus rosarum aut syrupus de prunis cum multitudine julep permixtus
aut cum aqua ordei aut cum aqua pura quando sitis et ari-
ditas oris et lingue et insompnietas preualeat Septimus
est ius pulli iuuenis cum homo est debilitatus et debilis
fastidiosus siue ex pullo al[iter] cocto in aqua pluuiali cum
lactucis et similibus frigidis sine sale usque ad ossium se-
parationem remota pinguedine si aqua fuerit isto tamen po-
tu vtatur secundum pinguedine non in grumulo ne corpus re-
pleatur Octauus potus est syrupus qui sic fit Recipe aque pluuialis
libras .i. mellis cocti uncias .iii. zuccari uncias .ii. misce quoniam est potus
nobilissimus pro corporibus delicatis cum volumus inspis-
sare uel mundificare uel namque ut dicit Auicenna prin-
cipaliter non est negligendus in passionibus spiritualibus quoniam
est vehiculum omnium medicinarum ad pectus et pulmonem
et ipse in materia grossa fuerit et tempore frigido. Si in causa cali-
da sit repressum cum aceto sicut iam dictum est abstineat
etiam omnis plenitudinibus a potibus acetosis uel ponticis
quoniam acetosa et pontica et stiptica sunt creatiua vete-
tiua et viarum pectoris restrictiua nisi sint modica et
cum actiuis permixta gratia maturationis et penetrationis Si
aut uirtus sit debilis et consuetudo crapulosa sit permixtus
spiritibus tunc oportet grossiores dicere quia non sufficeret
cibus ysopo vtatur igitur permixto ordei uel farri uel
auene condito cum lacte amigdalorum dulcium uel carne pul-
lorum edorum castratorum cocta et alliata cum lactucis spina-
chiis boragine buglossa quoniam potest etiam uti aqua decoctionis
caulium ysopi cum melle si materia sit viscosa vtatur etiam
passulis mundatis acinis mitioribus et carnibus dulcibus mitibus
panis eius non sit azimus quoniam oppilat neque fermentatus
plurimum quoniam festinat ad rupturam apostematis et apostemis
venarum. sit ergo medius inter hec et sit unius diei
uel duarum ad minus nisi apostema tardet rumpi tunc
namque est bene fermentatus ut rumpat cibum et sa-
niem mundificet vtatur etiam ouis sorbilibus et
quandoque piscibus paruis petrosis tostis cum petrosilino et
sale De fructibus vtatur prunis et ceteris Si dulcibus
et ficubus siccis ante cibum gratia lenificationis tostis
et pomis tostis uel malis granatis dulcibus uel aliis
piris dulcibus conditis cum zuccaro post cibum gratia con-
fortationis stomachi Sunt preterea quedam circa me-
thodum attendentia que sunt quinque primum est quoniam
neque clisteria neque farmacia fieri debet ventre constipato
leniatur ergo prius cum suppositorio uel clistere
Secundum est quoniam non debent fieri nisi hora diei magis
quieta et est quoniam minor afflictio ne afflictus addatur
afflictio Tertium est quod cibus non debet offerri hora mane
afflictionis ne materia impediatur nisi forte afflictio et
virtutis debilitas esset propter inanitionem plurimam hoc ratio sit
Quartum quia syrupus et non sint multe acetositatis
nisi materia sit grossa in stomacho et uirtus fortis et
morbus sit circa declinationem et tussis et difficultas
anhelitus sint modica et tunc dentur in aqua quantitate
et cum multitudine ptisanne uel aque pure alias
et sputi prohibent et suffocationem inducerent Quintum
est ut curando morbum et eius causam non negligatur
accidentia consequentia sed sitim vigilias dolorem capitis col-
liquationem corporis et sic de aliis quorum remedia suis

in primis capitulis Sunt preterea quidam qui curant
plenteresim per emplastra rubificatiua et attractiua
facta ex sinapi fermento ficubus siccis stercore
columbino et similibus calidis actiuis pone-
do ea super locum dolorosum post euacuationem uel
sufficientem uel scamonia uel farmacia et cum non
est timor de attractione ulterius ad locum apostematis
vel ponendo uentosas super locum sed iste modus est cautus
quoniam difficile est actiuis medicaminibus penetrare costas
et similiter cum sint membra dura nec non timor
est de augmento apostematis Sciendum quod si in pleu-
resi sputum sit rubeum purum sine permixtione albi
omnino. tunc in cura eius oportet nos ad duo intendere
scilicet ad sputi eductionem cum secatiuis leuibus predictis
et ad vene rupte consolidationem cum stipticis con-
glutinatiuis incarnatiuis que dicentur tractatu de sputo
sanguinis Administrentur igitur vicissim uel simul iuxta
sicut dicemus tractatu de sputo sanguinis preterea quoniam tales ad pu-
sim pati sunt medius pluuium sollicitatorum (?) et aliis
syrupis Est preterea sciendum quod licet pleuresis et vtrumque
apostema si possit ex omni materia per se uel commixta tamen
si fiat ex multitudine et habundantia humorum
sic fit maxime a sanguine quoniam sanguis est humor abundans
qui est sicut menstruum corporis. alio modo sicut commune
tum Si non fiat per viam penetrationis sic sit ma-
xime a colera Si per viam reumatis et deriuationis sic
a flemate Si per viam congestionis uel asseruationis sic
sit a melancolia quod tamen raro est fieri possibile Sic et per
secundum hanc rationem in uere ex sanguine. in estate ex colera
in autumpno ex melancolia quia per estatem exalauit sub-
tile et remansit grossum in humoribus. sed in yeme
ex flemate potest licet accidentaliter tunc possit sic ex colera
reseruata per estatem et autumpnum que postea in
yeme propter antiperistasim et oppilationem repellitur ad ma-
teria et ibi non habens expirationem putrescit et facit apostema
Eadem etiam ratione fit pleuresis in senibus ma-
xime ex flemate sed in senioribus ex melancolia in adole-
scentibus ex sanguine in iuuenibus ex colera Sicut
igitur hoc apostema est periculosum et difficile
in senibus et flematicis propter suffocationem et uirtutis
expulsiue debilitatem ita est periculosum in iuue-
nibus propter materie furorem et acuitatem et doloris
fortitudinem et sensus bonitatem Regatur igitur
omnis plenitudinis cum cenis et cibus et potibus pre-
dictis usque ad tempus qualescumque quod est tempus post
declinationem uel et post tamen et tunc balneetur et gra-
datim traducatur ad sua consueta

Emperica

Communiter operantes in cura pleuresis que est a san-
guine primitus flebotomie farmacie sed in ea que
est a sanguine adusto uel colera uel flemate predicit
corpus Item post digestiuo administrant omni mane
uncias ii uel iii istius syrupus cum duplo eius aque ca-
lide decoctionis liquiritie viol et ordei Recipe ficus
siccas pingues x. uuas passulas pinguium uncias x ra-
dices liquiritie pistate uncias x iuiubas sebesten ana xx
iiii bulliantur in libris iiii aque donec medietas
consumatur colet et syrupus cum libra .i. zuccari et in omni pleu-
resi sed si sit de flemate additur ysopi fasciculus ana uncias .ii.
Item non dant liquam ordei cum syrupus neque cum
cibo sed post syrupus uel post cibum per .i. uel .ii. horas quia
aqua ordei potat et nutrit quod debet dari per se. Hora
vero comestionis dant pro potu julep uel hydromel

aquosum vel aquam decoctionis radicis feni cum
liquiricia et zuccaro quia si pleuresis sit de materia calidis-
sima scilicet sanguine adusto vel colera dent potu hora
comestionis aquam decoctionis psillii et citri
aqua decoctionis lactuce et zuccaro vel aqua de-
coctionis endivie psillii et gummi arabici et hoc fecit omni
subtilior si gustus eam prohibet Item si calor fe-
bralis sit intensus inungunt spatulas et spinam
totam cum populeon et oleo rosarum vel violarum et mussi-
lagine psillii vel oleo de papavere vel de neufar
Item si dolor lateris pungitivus sit fortis fome-
tant latus cum spongia infusa in aqua deco-
ctionis florum camomille violarum vel aneti vel in-
ungunt cum unguento facto ex parte una dyal-
tee et olei camomille butiri ana partem i addito
aceto modico propter penetrationem Item secundum dicta in
methaodo similiter et empiria regunt omnes pleu-
reticos usque ad perfectam resolutionem et usque ad ru-
pturam si non potest terminari per resolutionem vim per
rupturam apostematis mundificant pectus et pulmonem
a sanie cum rebus dictis in capitulo de tussi passionis
de empiicis secundum naturam et conditionem eius quod ex-
screatur et plura dicemus capitulo de empimate et capitulo
de ptisi quia istorum omnium est intentio mundificandi
Sirupus bonus contra omne vitium pectoris cum materia sic
fit quia illam dissolvit et sputum parat et precipue si
sit materia frigida grossa Recipe ungule caballine
capilli veneris ysopi ana unciam i liquiricie passularum munda-
tarum ordei excorticati ana ʒ i ficuum siccarum pinguium
dactillorum ana numero vi violarum ʒ s. iuiube sebesten
ana numero vi amigdalarum dulcium mundatarum xxv fiat sirupus cum
melle si est sine febre vel cum febre lenta sed cum zuccaro
si est cum febre acuta **Canon** Dubitant
quamplures utrum repercussiva competant in principio
pleuresis vel quia sic auctor Johannes mesue in suo
de apostematibus capitulo de pleuresi ubi hoc precipit expresse
Item auctor Avicenne primo canonis fen capitulo de curatione
apostematum in generali ubi dicit quod in principio debent
poni super locum repercussiva tantum in declinatione
resolutiva tantum In augmento vero et statu mixta
ex hiis ita tamen quod in augmento dominentur re-
percussiva in statu vero resolutiva nec ab illo canone
potest excipi nisi de apostematibus creticis que
repercuti non debent sed potius provocari ponendo em-
plastra rubificativa ex sinapi melle stercore columbino
super locum In oppositum arguitur auctoritate ypo. cum commento
... ubi loquens de cura pleuresis et peripleumonie
per medicinas non ponit in aliqua hora repercussiva
Similiter auctor G. in de ingenio sanitatis ubi lo-
quens de cura omnium apostematum interiorum que sunt circa
se prohibet in apostematibus pectoris repercussiva quia
timor est ne materia repellatur ad cor vel aliud mem-
brum nobile vel si cor non contingit nichilominus
accidit materie intruncato ut per sputum terminari non
possit sed ut per sanationem vel per scliroticationem Ad
quam dubitationem videtur dicendum prout ex dictis
mesue colligitur idem quia duplex est principium et
principiatum dico autem principium principians quando
materia fluitiva facit apostema nondum recepta in poros
membri sed adhuc stat in membris circumstantibus
Sed principium principiatum dico quando materia iam recepta est
in poros et spongiositates membri in quo fit
apostema Dicendum igitur quod in principio principiante debent
reponi repercussiva et precipue si materia sit modica et corpus
non plectoricum neque debile valde quamvis sit cavendum
apostema propter materiam repellatur ad cor tali namque modo materia
non repellitur sed a cursu prohibetur In principio autem
principiato nullatenus competent propter causas predictas
et sic concordantur auctores Si vero queritur quomodo duorum
sit tutius medico cum operanda sunt uti repercussivis
vel non uti Dicendum quod non uti tutius est propter
quatuor primo quia difficile vel impossibile est me-
dico cognoscere principium principians 2o quia posito
quod cognosceret tunc quia illa hora brevis est non
potest apparere Tertio quia raro est quod humor corpus non sit
plectoricum et materia pauca Quarto quia raro est quod me-
dicus vocetur ad egrum in principio principiante Dubi-
tatur autem ultimus quare terminato pleuresis per sputum
vocatur apud auctores terminatio per resolutionem cum sit gros-
sa sensibilis et quis sit modus generationis sputi
in pleuresi Dicendum quod materia apostemosa contenta
in pleura subtilissime sudat et quasi insensibiliter
in concavum pectoris Deinde quod pulmo dilatatus ingreditur
parum orificium prima ramorum trachee arterie dispersarum
per totam substantiam pulmonis Deinde ab illis expellitur
trachee nascentibus ad largiora donec in aliqua quantitate
congregetur mediante qua est causativa pulmonis tunc
natura senciens nocumentum anhelitus expellit ad extra
corpus et tunc dicitur sputum Vel G. in commento illius
aforismi septime particule Ambustique interiores et
ventrem ... forti nature nichil repugnat educat
cum sanie de medio assumpta 3o de accidenti natura est sapiens
sapientissima cuius sapientie non est finis Cum si obiciatur
quare materia non egreditur orificia vene cordis arterialis et
arterie venalis et sic tandem pervenit ad cor cum hee
due vie procedant a corde prima quidem a dextro
ventriculo cordis 2a vero a sinistro et dispergunt
per totam substantiam pulmonis sicut et rami trachee pul-
monis Dicendum quod ille due vie molles clau-
duntur dum pulmo constringitur sed rami trachee pul-
monis sunt duri et omni tempore aperti aliter namque animal
suffocaretur vel dicendum quod ad est fuga natura
regulans sputum per vias magis salubres ut dictum est
Pronosticatio Antequam pronosticare possimus
sciendum quod signorum pleuresis sunt sex genera quedam
enim significant pleuresim quedam sunt interiorum eius spe-
cialia quedam sunt discretiora pleuresis ab apostematibus
consimilibus quedam sunt translationis materie ad membrum
aliud quedam vero sunt eius longitudinis vel brevitatis
quedam sunt salutis et mortis de quibus patet per ordinem
Signa pleuresis sunt quinque que sunt lateris dolor
pungitivus febris continua difficultas anhelitus pulsus
serrinus Signa vero ... ponuntur primo de ... ex
... nichil exspuit ... principium Cum vero tussis
humectatur et difficultas anhelitus mitigatur et ...
incipit digestionem quod exspuit tunc est augmentum
cum vero sputum est perfecte digestum et cum facilitate
egreditur est status Quando vero tota materia evacuatur vel
circa illud est vera declinatio Signa vero distinctiva
pleuresis a dolore lateris ventoso diximus in principio
capituli Est etiam apostema in gibbo epatis simile ple-
uresi in febre continua tussi et punctura lateris dextri sed
differt quia in apostemate epatis est pulsus undosus
et dolor sub dyafragmate et in dextra parte tamen neque

ascendit usque ad furculas superiores et est eius tussicula sicca semper et modica quia solum fit propter compressionem diafragmatis a gibbo epatis non propter materiam in pectore vel pulmone neque dolor est ita acutus et fit quoque tumor in ypocondrio dextro si magnum fuerit apostema sub figura nouacule seu medie lune et urina spissa ro- busta quod si sit in concauo epatis apostema fiat egestio sicut lotura carnis propter transmissionem materie per miseraicas ad in- testina Signa vero differencie inter pleureseim et peripleomoniam sunt quia in peripleumonia est pulsus undosus et do- lor non acutus sed grauatiuus quia substantia pulmonis non sentit sed panniculi eius inuoluentes et mediastinum similiter et difficultas anhelitus fiat maxima cum extremo timore suffocationis et dolor declinabit ad partes posteriores inter duas spatulas vel ad anteriores non autem ad latera et rubor apparebit in maxillis Item materia pleureseos quoque transmittitur ad cor et tunc fit syncopis et forte mors quoque ad ce- rebrum et tunc frenesis fit et nigredo lingue cum aridi- tate et urina remissa cum prius esset tincta valde et dolor lateris diminuitur vel aufertur quoque ad pulmonem et tunc dolor non est adeo acutus sicut prius sed anhelitus fit difficilior Unde ypocras vii particula aphorismorum in pleuresi venire peripleumonia malum quoque ad renes et tunc fit spas- mus quoque sub ascellas vel post aures vel ad aliam particulam exteriorem et tunc post adest tumor et alleui- atio infirmi Signa vero longitudinis pleureseos sunt que ducunt diu eius principium videlicet sputum indigestum vel grossum viscosum et similia vel tussis sicca difficilis quia quando principium est longum omnia tempora erunt longa ut dicit primo de crisi salvo quod virtus sit fortis vel alia ma- la signa appareant possunt abreuiari usque ad mortem Signa vero breuitatis ad salutem sunt signa contraria et propter breuitatem principii et cita apparitio digestionis in sputo scilicet infra primos tres dies et eius facilis e- ductio et ultra omnia signa salutis sine permixtione con- trariorum Signorum autem prognosticorum quatuor sunt modi Nam quedam sunt bonum absolute quedam malum absolute quedam salutem quedam mortem Signa bona absolute sunt si sputum cito a principio egritudinis est et in- fra primos dies tres euenerit et sit facile sine mul- to labore tussiendi vel screandi et sit subrubeum sano sputo admixtum a principio vel statim post neque perseueret in diem septimum in colore subrubeo super illud albescat et ultra omne sputum cum diminutione doloris eueniens est bonum Signa mala absolute ut dicit ypocras 2° prognosticorum si sputum sit citrinum in principio et sit rubeum post quando euenerit aut citrinum putridum cum laboriosa tussi neque sputo ad- mixtum vel si sit rubeum omnino velut sanguis quod rupturam vene significat vel si sit album viscosum globosum vel si sit viride et spumosum vel liuidum omnino sputum namque ru- beum putridum vel subrubeum magis sanguineum sit sputum vero viride vel citrinum vel subcitrinum colericum sed sputum album visco- sum globosum flaticum et sputum liuidum vel nigrum melancolicum demonstrat apostema igitur sanguineum est mala flaticum est peior colericum magis mala melancolicum pessima Item si tumitas supremitatis in principio et cum materia adhuc est in fluxu siue siccitas precesserit pleuresim siue co- equa sit malum est quia auget apostema siccitas vero supremitatis in declinatione et tunc tota fluxit atque di- gesta est bonum fit et virtutis corpulentiam fortitudinem et materie euacuationem Item omne sputum cum quo non diminui- tur dolor et malicia anhelitus est malum Item sputum subrubeum tenue in principio apparens et usque in diem septimum vel amplius perseuerans ita quod neque de albedine neque sano sputo permiscetur malum est Item si meditatis recte operatur neque eger ex hoc me- lius habeat est malum Item si est egestio liuida frequens et urina subtilis vel grossa valde et pulsus de- bilis mala Item si supremitate sputo vel solu- tione ventris exuberancia urine vel flebotomia ad- hibito vel alio competenti medicamine velut est sudor fluxus sanguinis narium et calefactorium et similia dolor nequaquam minoretur malum est quia signum est quod pleuresis non terminatur per sputum sed per aliam materiam Signa salutis sunt cum signis bonis predictis constancia virtutis bonitas pulsus anhelitus facilis excre- atio sine plurima tussi calor corporis equalis in toto membrorum flexibilitas sitis pauca et ut urina et egestio et sudor et sompnus bene se habe- ant hec enim omnia si usque ad septimum diem per- seuerauerint salutem promittunt in 14ª vel circa illud Signa mortalia sunt cum signis malis predictis de- bilitas virtutis malicia pulsus et anhelitus ita ut sit spissus debilis anxius dolor et extremus expu- itio laboriosa et parua cum tussi plurima sitis inten- sa calor inequalis ita quod vene et latera sint calida extremitates frigide si frons et extrema frigida similiter et urina et egestio et sudor et sompnus male se habeant et sputum fetidum vel nigrum vel grossum visco- sum cum strictione vel citrinum collericum purum sine omni albedine hec enim omnia si perseuerauerint usque ad septimam diem vel plurima eorum in die septima aduenerint mortem significant vel in nona vel xi vel ad plus in xiiij Si materia pleuresis ca- piatur ad pulmonem vel ad cor vel cerebrum mor- te si vero post aures vel sub ascellas vel ad alium locum ignobilem et tunc eger alleuiatus fuerit salubre Item si multum exspuitur deinde sequitur retentio et dolore remanente mortale est quia sit suffocatio a multitudine materie Signa salutis pleuresis cum terminatur per saniacionem sunt ut dicit ypocras 2° prognosticorum quia calor febrilis diminuitur vel ex toto recedit in die rupture et extunc redit appetitus cibi neque sitiunt et est egestio spissa vel liquida neque dura et sputum est sanies laudabilis scilicet ta- alba equalis leuis ut ypostasis exiens sine labore omni cum modica tussi hii namque in breui tempore sanantur et quia plurima eorum sunt sanatur circa illud secundum quod signa salutis plura vel pauciora Signa mortis in talibus sunt remanencia caloris febrilis post diem rupture et quod se redit quasi furtiue et affligunt siti et fastidio cibi et egestiones sunt liquide et sputum eorum est liuidum vel viride vel flaue viscosum permixtum et spumosum difficile exiens et cum multa tussi et laboriosa In quibus enim apparent omnia ista signa pereuntur non dubitatur Signa durationis predictorum sunt hec qui sunt quedam eorum sed non omnia hii moriuntur hii saluantur verumtamen difficilem sanitatem consequuntur

Capitulum quartum de peripleomonia

Peripleomonia est apostema pulmonis et velaminum eius que sunt duo scilicet velamen circumuoluens pulmonem totum et mediastinum pectoris quod est velamen diuidens pectus et pulmonem per medium secundum longum ita ut maior pars pulmonis

sit in late dextro· minor uo in sinistro ppt cor quia
sinistre pti extat alli(g)atum fit igitur ex omni gne quatuor
humorum quemadmodum et pleuresis· Vnde in hoc differt
quia sicut pleuresis ut plurimum fit a causa subtili
colica ita peripleumonia ut plurimum fit a materia grossa
flatica decurrente p venas et arterias in substantiam
pulmonis et non dubitat aliquis q fiat reuma
descendente a capite p cannam pulmonis quia sic
probatum est cao de pleuresi cita principium reuma(tis) lice(t)
pt causare catarrum et empimam sz no apud omnia lic(et)
aliquando accidentia apostematis quando non sunt consequint
que sunt sese comitantia asma tussis et similia· quando
peripleumonia fit ex pleuresi q materia stillat paulatim
ex pleura in concauitate pectoris Deinde ingreditur
orificia vene arterialis et arterie venalis que sunt
vene sparse p totam substantiam pulmonis et causat
ibi apostema quod putrescit Si enim ingreditur bra-
ramorum canne pulmonis non causaret peripleu-
moniam sz esset via terminationis pleuresis p resolu-
tionem ut dictum est cao de pleuresi Signa peripleu-
monie omnia sunt sese comitantia pulsus vndosus ru-
bor maxillarum tussis maliaa anhelitus magna
cum continuo timore suffocationis dolor pectoris
ponderosus declinans ad ante uel retro inter spa-
tulas et q no pt iacere supine neqz in ventre p
suffocatione cum dolor pleureticus ad lata declinet
Signa peripleumonie a sanguine sunt cum predictis
complexio carnosa humida rubicunda cum rubore fortissi-
mo maxillarum tussis valida cum sputo rubeo spumo-
so sese comitantia acuta ut plurimum etas iuuentutis
tempus veris ut plurimum et vrina rubea clara grossa et
antecessio potus vini plurimi et dolor pectoris cqua-
tiuus cum punctura multa pulsus vndosus .v.
velox cum mollitie arterie similiter et apparitio venarum
grossarum repletarum p membra corporis omniquaqz Si-
gna uo peripleumonie ex fleate sunt cum predictis
complexio flaetica similiter et etas senectutis fanctatis
antiquitate cum multe fluxus catarro sicut suc-
cessit tussis et difficultas anhelitus cum ortho-
pnoe et sese lenta sputum album spumosum visco-
sum vrina grossa remissa uel kalopos pulsus
rarior et mollior predicto et grauitas in pectore maior
sine grauatiui dolore pungitiuo plurimo lingua alba
mollis in principio egritudinis et sine asperitate uel
nigredine Signa eius que est a causa colica
sunt cum signis communibus sputum subtile citrinum spumo-
sum amaritudo saliue pulsus spissior et vrina
citrina subtilis valde et clara dolor pungitiuus acu-
tissimus similiter et complexio et complexio et etas et
tempus colericum asperitas lingue cum nigredine
et sese comitantia acutissima arsura Signa eius que
de causa contra sunt adulterio signorum predictorum Si-
gna eius que fit ex pleuresi sunt antecessio
signorum pleuresis quibus succedunt signa ista cel
cessantibus in toto uel in parte si enim ambo simul
appareant erunt pleuresim et peripleumonia simul
mixto uel inter multitudinem vbertatem **Medica-
mentum** Cura peripleumonie de causa calida est
ut primo fiat flebotomia de vena media fortis usqz
ad sincopim uel quamdiu virtus sufferat uel fiat
scarificatio flebotomia si eger constitutus sit pyca die
secundo uel 3o fiat clistere leniuum dictum in frenesi

uel suppositorium si uirtus sit debilis et huiusmodi continuetur
omni die neqz permittatur venter eius exsiccari quoquomodo
In emptis vngentis electuariis abs potius sim-
libus sicut in pleuresi de causa calida pt q in-
digemus fortioribus sanatiuis ut materia cum tussi e-
uacuetur cum in ea sit maior timor suffocationis
qz in illa Cura eius que fit a causa frigida est ut p-
rimo purgetur cum pillulis cochiis uel cum benedicta uel
cum mena de turbith dissoluta in sirupo viol uel in
aqua mellis uel in aqua decoctionis liquiricie et
ysopi pyca die iii uel 2o fiat flebotomia de vena media
In aliis aut fiat sicut in pleuresi de causa frigida
In causa uo contraria fiat compositio mediarum· similiter
et dieta **Emperica** Omnia que scripta sunt in
talis de reumate et asmate et tussi pleuresi uti-
lia ad educendum materias a pectore et pulmone cum screa-
tu sine tussi vtilia sunt pnti cao Subdam aut ad-
huc pt illa vnum loboc Mesue positum in libro suo
de affectis consenis vicio pectoris omniquaqz Re
sperimus al spondy se lini tota amigdalis dul ana 3 iii
amili draganti gummi arab se· atomorum se· cucurbite
ana 3 vi nasty se bombacis amigdalarum amararum fabarum
ana 3 i et s penidiorum 3 io dissoluant penidy in
aqua fontis et coquatur (et) Confitiant cum lb zuccari
albissimi lambat ex eo frequenter inglutiendo paulatim
Item electuarium ad idem Rx pinearum mundatarum am-
gdalarum dul ana 3 iii ysopi 3 s dragantum se· lini ana
ana 3 s cinamomi seminum amilli succi liquiricie ana 3
ii seminum 4 fructuum excorticatarum 3 i se bombacis excor-
ticati 3 ii terantur et confitiant cum lb i zuccari et
fiat electuarium ad modum dyapenidion Item si materia
sit frigida viscosa et sese lenta confert loboc de
squilla positum cao de tussi in empiricis **Canon**
Omnia scripta in canonibus pleuresis conferunt
pnti cao sz recordare peripleumonia terminatur alio
modorum sicut et pleuresis sz p resolutionem uel p sa-
nationem uel p mundationem exquo sicut potes sicut etiam
in pleuresi dictum est q si peripleumonia no terminetur
p fluxum sanguinis narium infra primos quatuor dies uel su-
dorem pectoris deficiente uel no purget p sputum xiiii di-
es a principio terminatur p saniationem et habet empimam
quare p curam eorum recurrat ad cam de empimate
Si uo a die xiiii usqz ad xl· diem no mundificetur
a sanie ptisim efficit· quare p curam eorum recurrat
ad cam de ptisi Recordare pterea q quando das sirupum dige-
stiuum in aurora uel in vesperis nequaqz debes dare aquam
ordei· sz ante uel post p ii uel p iii horas Similiter
neqz cum cibo dabis aquam ordei sz potum aliud utpote
iulep uel mellicratum aquosum cum siti necessitas aut spiri-
tuositas ad ipsum postulat **Pronosticatio** Omnia
dicta in pronosticatione pleuresis conferunt pnti capitulo
Verum dicamus in alia famosa· peripleumonia est
periculosior pleuresi ppt maius impedimentum qz in a-
helitu qz in pleuresi et raro Item peripleumonia fit
ut plurimum ex pleuresi et raro p se in complendo et sine
transeat pleuresis siue non hoc malum est quia inter
multitudinem uel venenositatem fit Vnde ypo vrina pulla
In plenitudine peripleumonia mala Item si in die 6ta
uel vii superuenit fluxus sanguinis narium plurimum uel su-
dor pectoris exuberans constante virtute et alleuia-
tione sequente salubre Item peripleumonia aut interficiat
infra vii dies aut transit in ptisim pus plurimum

Item si materia pipleronomie timetur ad vias urinales
uel faciet apostema uel tectum post aures uel inguinibus uel
in alia parte corporis et tunc post signa digestionis in
sputo et urina et alleuiatione infirmi salute fit
sin autem mortale. Item dicit ypocras 2° pronosticorum quod si in
pipleronomia anhelitus inspissetur sine manifesta causa
uel plus quam a causa pipleronomie conueniens sit et
ypocondria et partes inferiores sint omnino absque dolore
uel calore fit apostema creticum futurum post aures quia
materia rapitur ad superiora quod si apostema cum hoc matur-
etur et saniem laudabilem generet deinde rumpatur ad
exteriora fit salutem sin autem per mortale propter lesionem cerebri
et timorem frenesis ex dolore forti. Item dicit ypocras quod pi-
pleronomia maxime accidit gradientibus id est illis qui sunt
in 3a etate que senectus dicitur et est circa unum annum lxv
nam maxime pereunt ex ipsa quia timatur in eis per sa-
niatorem magis quam per sputum. Iuuenes uero magis pereunt
a plenitesi et aliis apostematibus interioribus tendentibus
ad saniatorem cuius causa creditur ex illo quia piple-
ronomia ut plurimum est a causa frigida, pleuresis vero et
alia apostemata a causa calida. Item dicit ypocras 6ta particula
afforismorum A pleuretide habito aut pipleronomia diarria
superueniens malum spasmus sic propter compassionem cerebri
uel multitudinem materie sed si sit propter euacuationem creticam
erit bonum. Item pipleronomia quandoque terminatur in subeth
uel litargia et est malum unde ypocras vii particula in pi-
pleronomia frenesis malum fit et omnis alienatio mentis ma-
Capitulum de empimate. La

E mpima dicitur collectio saniei in sulta pulo-
monis uel ramis tracheae artherie dispersis per to-
tam eius substantiam in multa quantitate que-
admodum in ptisi sub quantitate modica similiter et in pe-
ctore id est loco medio inter concauitatem costarum et conuexum
pulmonis. Fit autem ista passio aut post catarrum quod
non purgatur per sputum infra xiiii dies a sui principio
aut post pleuresim uel pipleronomiam quod non terminatur per sa-
niationem resolutionem sed saniationem. Signa eius quod fit
post catarrum sunt quia patiens sentit in gutture de-
scensum catarri sunt multotiens et post illud sequitur
tussis cum piccone sputi saniosi multi uel pauci
et difficultas anhelitus quandoque cum orthomoe et ac-
cidit ut plurimum senibus flaticis et humidis circa caput
et pectoralia et est ut plurimum cum febre propter caliditatem
saniei uel flatus cor et propter diminutam quietationem cum
naturale adducta. Signa eius que fit post pleuresim uel
pipleronomiam sunt antecessio signorum pleuresis uel pi-
pleronomie et post xiiii dies uel circa illud augmentatur
febris et dolor pungitiuus et aduenit egestio quandoque
rigor et anxietas et ulterius omnia signa dicta capitulo
de pleuresi passio de signis saniationis pleuresis
per saniationem. Fit etiam quandoque ista passio a casu uel vul-
nere penetrante in concauitatem pectoris quod sanie emundi-
ficata non fit adhuc sed ad intus neque statim purgata per
sputum sed per urinas quare generatur per saniem uel rem ve-
nenosam nisi forte illud subita suffocatio accedit
unde ypocras 6ta particula afforismorum Si sanies in uentrem effusa
fuerit necesse est in sanie gaudere et intellige per saniem virus
et omnem materiam corruptam. **Medicamentis** Cura istius
passionis fit per unguenta et emplastra maturatiua et
saniei generatiua posita super pectus et deinde per calorem
et syrupum sciratiuus et ellectuaria et omnia mundificatiua
spiritualia membra a sanie quorum quidem copia repe-
ries in capitulo de tussi et capitulo de catarro put passio

fit a catarro sicut in capitulo de pleuresi per ut fit post
pleuresim uel pipleronomiam. Sed preter dicta addemus
circa alia. Ungatur ergo pectus totum et spina cum
oleo de lilio uel aneto uel nardino uel mixtis
ex ipsis addendo aliquid butiri et cere et croci
hoc enim unguentum mitigat dolorem sui resolutione leni et
generat saniem sui caliditate et uiscositate quia
ut dicit G. xi° de ingenio sanitatis saniem generat
per medicinas calidas aequales et uiscosas opilantes
poros ita quod neque resoluatur subtile et remaneat
grossum neque calor naturalis euaporet. Debet in opilatio
esse non fortis ne fortassis calidum naturale suffocetur
quia tunc non generatur sanies laudabilis sed ultrius
et denigrare membrum et forte putresceret et corrum-
peret. Vel ungatur dialtea uel unguento mar-
ciaton si materia sit grossa viscosa et super unguentum
ponatur emplastrum istud maturatiuum calidum. Recipe ra-
dicum maluauisci cocti et mundati inter ... ana ... florum
camomille viol ana ℥ ii farine ordei ℥ v.
coquantur pariter et pistentur et incorporentur cum
oleo camomille et aneto quod sufficit uel cum
oleo viol si febris sit intensa et cum infrigidatum fuerit
illico renouetur. Sed si materia sit grossa et febris lenta adde
in emplastro farina fenugreci seminis lini dragaganti gumi a-
rabici amigdalarum dulcium et si materia sit adhuc grossior
fac emplastrum et seminis nasturcii seminis apii et melle despu-
mato. Utatur continue seratiuis scilicet dyapenidion dia-
dragancto in causa calida uel dyaysopo dyaireos
dyacalamento dyaprassio in materia viscosa frigida et
mixtis in materia mixta dissolutis cum syrupo viol uel
cum melle dispumato. Dieta eius consistit in pro-
hibitis et permissis. Prohibita quidem sunt omnia grossa
viscosa velut sunt carnes porcine bouine an-
tique caseus lac pasta cortelle similiter et omnes
pisces nisi sint petrosi et cibus omnis assus uel
frixus et omnis cibus acetosus uel ponticus uel
acerbus et omnia acuta ut sinapis allea cepe
nisi forte quandoque sinapi condita cum melle utetur
moderate lambendo propter screatum et omnis fructus
preter ficus siccas pingues nucibus dactillos v-
uas maturas aut auellanas. Permissa uero sunt
omnia screatiua aperitiua lenitiua ut panis fur-
furaceus bene fermentatus bene salitus bene coctus
unius uel duorum dierum et carnes edorum pullorum p-
dicum auium paruarum et vitelli ouorum sorbilium
et vinum dulce subtile et julep aut ydromel et
aqua decoctionis passularum liquiricie ysopi. Abstineat
a sompno superfluo grosse et propter diuturno uel illico
post cibum neque iaceat supine. Utatur in cibo spe-
ciebus non acutis ut est macis cinamomum cardamomum liqui-
ricia et similia. Sumat mane et sero de isto
electuario. Recipe succi liquiricie ysopi capilli veneris ana
℥ v. cardamomi piperis amigdalarum amararum aristologie rotun-
de seminis urtice ana ℥ ii. conficiatur cum melle dis-
pumato hoc enim superfluitates de pectore grossas
expellit. Item aliud ad idem Recipe liquiricie ℥ ... cina-
momi electi ana par. i. galange par. s. anisi ameos
ana pars 2a. passularum enucleatarum quantum de omnibus
mandant omnia grosso modo preter anisum et passu-
las ameos et misceantur **Emperica** Come-
dantes primo digerunt materiam antecedentem si corpus
sit pletoricum et virtus fortis cum oximelle syrupo
uel squillitico et melle rosato dando quandoque diebus

cu aqua decoctionis passe4 liquiricie yssopi vel ad
aliquo sirupo4 dicto4 capitulo de tussi et capitulo
de pleuresi respiciencia membra spiritualia ap-
petate, post hec educat vrinibus graduatis cu pillulis
de cochiis in fine vel cu pillulis de reubarbo in causa
calida dictis capitulo de catarro Remota u° causa
antecedente digerat coniuncta cu vngento dicto maturatiuis
dictis ibidem et sicut e istud Recipe ysopi
quadi ℥ xii cere albe ℥ x olei nardini vel cao-
millini ℥ xx medulle crurum vituli adipis a-
nete et galline ana ℥ viii mirre bdellii musti
lagiminis fenugreci et se lini ana ℥ vi terbentine ta-
sure ana ℥ vi musillaginis se altee ℥ viii redigatur
mirra et bdellium in puluerem subtile et ad musillaginem
lagimibus dissoluatur deinde omnia simul incor-
porentur cu oleo adipibus dissolutis ad ignem
in causa sola et fiat vngentum quod tepidum linia-
tur super pectus vel fiat ex eis cerotum si super corium al-
luctile distendatur post hec vero omnia ministrant
medicinas sicatiuas gradatim ad fortes ascendendo
ne educatur sanies subtilis et grossa inspissetur
donec sufficiat vel ptisim causet In fine vero rei to-
tius exsiccant pectus et pulmonem et cerebrum cum
suffumigiis ex thure mastice mirra et similibus
Item electuarium pectorale mirabile sic fit Recipe nun-
be sebesten ana cetera numero liquiricie mundate ℥ xx
decoquatur in sex lb aque donec medietas sit
consumpta coletur et addatur lb i penidiorum et iterum
coquatur usque ad spissitudinem deinde addatur iste pul-
uis Recipe draganti gummi arabici succi liquiricie amigdalarum
dulcium amili ana ℥ v se portulace citruli cucur-
bite melonis mundato4 ana ℥ iiii et fiat electuarium
confert omni passioni pectorali cu materia vel sine
materia et si sit cum sincopa si nichil predictorum remediorum
confert fiat cauterium cu ferro ignito in latere le-
so inter costam vi^tam et vii ubi est finis costarum ve-
rarum et principium mendosarum et diafragmatis neque ter-
gat sanies in vtroque latere oz si cauterium quia
materia non potest fluere de latere ad latus panniculo
mediastino prohibente et sit cauterium latum subtile et
equale Consulo tamen ut hec potius relinquatur
Canon Si empima fuit a pleuresi vel peripleo-
monia cura eius dupla intencione perficitur scilicet cum
maturacione saniei et mundificatione eius, si vero
sit a catarro eisdem indiget intencionibus cum prohibitione
predicta simul et confortatione partis mandantis usque
hunc ne transmittat superfluitates et partis recipientis
ne recipiat et hoc sit praecipua prima igitur intencione
oz ut primitur in ordine quia non fiet error debi-
te curationis Pronosticacio Empima et
emotoicis raro in senibus maturant primo suffo-
cant ante maturationem propter debilitatem caloris innatis
et multitudinem materie cu frigiditate Item empimia
cu orexinoe et difficultate anhelitus plurima et
sputo modico mortale Item empima si non mundi-
ficatur infra xl dies a die generationis saniei transit
in ptisim et post ea in mortem Sequitur

Capitulum Sextum de ptisi

Ptisis est vlcus pulmonis cu consumptione
corporis totius a calore febrili etico sine
calore accidentali oculto lento membris et humiditatibus
eorum in sto fiat aut a apostemate quod corrodit et
vlnerat substantiam pulmonis vel velamina eius sed

x mino, Primum est catarrus acutus de colera vel salsa fle-
gmate Secundum est apostema vel aposteme
volue quod facit rupturam et sanies descendit ad
pulmonem Tercium vero pleuresis vel peripleumonia quod
terminatur per saniacionem et sanies non purgatur infra
xl dies a die rupture Quartum est retentio menstruorum vel emor-
roidarum que diu retenta in corpore corrupit et in pes-
simas qualitates transmittunt fumos dimes et va-
pores ad pectus hec aut raro contingit Quintum est
frigiditas aeris inspirati constringentis membra spiritualia
ut accidit piscatoribus et viatoribus Sextum est caliditas
aeris exsiccantis et scindentis partes pulmonis sicut
accidit fabris et aratoribus Septimum est irregularis
caliditas diminuta cordis cuditatio sicut accidit habitantibus
in montibus metallaibus et cauernis, Octauum est
tussis assidua cronica que suo motu forti rupit
velamina pulmonis sicut accidit feminis dolere
non potentibus ex catarro et sicut accidit cantantibus
in acutis et leuantibus res ponderosas cu retentione
anhelitus vehementi Nonum est sputum sanguinis quod si
consolidari non potest conuertitur in saniem et sua intensitate
et calidite corrodit pulmonem cu omnibus saniebus generatur
ex quibus per viam assationis sicut cinis generatur ex lignis
viridibus per adustionem ut dicit G in commento illius
amphorismi 2^e particule Decima generacio saniei decimum
est vomitus laboriosus quia propter forte motum stomachi
et ysophagi et retentionem anhelitus et attractionem hu-
ad pectoralia rumpuntur vene debiliter contexte in
pectore et pulmone et propter in habentibus pectus strictum
et difficulter vomentibus et habentibus membra spiritua-
lia rara et debiliter contexta Et ex quacumque causa
proueniat ptisis eadem sunt signa eius et cura et
pronosticatio Signa ptisis trahuntur ex quinque rebus
Prima quarum est tussis que fit in ea tussis frequens
et precipue per noctem cu precatione sputa saniosi et sangui-
nolenti Secunda ab habitudine corporis quia fit in ipsa
collum longum gracile et corpus macrum quod de die in
diem diminuitur et epiglotus eminet Tercia a calore
qui est enim sic lenta ad tactum primitus sed acuta et
vistica vehemens qui manus diu ponitur super pectus
et ista precipue inflamatur magis solito post sumptionem cibi
per i vel per ii horas qui instinctu spargitur super membra
sicut aqua frigida super calcem viuam que sunt
ipsa signa etice ut dicit G x^o de ingenio sanitatis
Quarta est a pulsu qui fit vndosus subtilis paruus debil.
strictus Quinta ab vrina quia est subtilis non
tincta valde alcaginea in superficie hec enim omnia
cu fuerint aggregata ptisim certificant penitus Secunda
pecia quod vlcus pulmonis vel est recens non confirmatum
cuius signa sunt quia non exspuitur sanies pura
sed sanguine permixta similiter et est modica quare
recipit curationem et consolidationem perfectam, vel est largum
et confirmatum et antiquum cuius signa sunt quia sputum
est saniosum putridum vel liuidum fetidum plurime quantitatis
quare recipit curationem non perfectam sed blanditiuam
solum que consistit in prolongatione vite quod quidem accidit
propter assiduum motum et sordem pulmonis quare eius
vlcus consolidari non potest cu adhuc requirat quietem
diuturnam Vnde refert Auicenna 3° canonis fen x capitulo
de ptisi quod consuerbat quandam vetem mulierem ptisi-
cam xiiii annis et dabat ei zuccarum rosarum recentissimum
ad manducandum omni die quantum sumere potuit et loco
panis et aliorum ciborum cibi Methadius

Cura ptisis put fit a catarro gtinet in se omes cau-
telas et medicinas valles atque necessarias p cura ptisis cuiq;
cunque quapropter de ipsius cura loquemur principaliter que-
admodum ypo in libro regiminis acutorum assumit p ero
pleuresim vnde intelligit curam omnium egritudinum acuta-
rum tam cum apostemate quam sine apostemate uel in cura pleuresis
gtinent omnia necessaria in cura ffe acute cuiuscunque
Cura igitur istius ptisis gsistit in duobus. Dieta
scz et medicina. Dieta est ordinatio sex rerum nõ
naturalium ad temperamentum declinando tamen aliquantu-
lum ad frigidum et humidum Aer igitur eius sit co-
opertus ab omni vento et maxime meridionali et septentrionali
et occidentali Camera suffumigetur in yeme ligno et alo-
es uel mirra sed in estate sternatur cum rosis sandal
uel nenufaris menta folys salicis et vitium et salicis pa-
nis eius sit simila siligineus non valde fermentatus
Vtatur riso uel farre gdito cum butiro sicut et pul-
tibus de ordeo et decoctione ordei excorticati cocti usque ad spis-
situdinem granorum quod deinde coletur et in colatura deco-
quatur amilum et condiatur cum lacte uel butiro et si
debilem habeat stomachum addatur quid modicum de pul-
uere cinamomi sed caueat a rebus acutis omnino et maxime
a pipere et sinapi quia sanguinem acuunt et vlcus faciunt
clarum Vtatur preterea carnibus pullorum edorum perdicum
et magis assis quam elixis nisi debilitas stomachi contra-
dicat similiter vtatur bonis piscibus de aqua currente pe-
trosa preparatis cum aceto et sale uel piscibus mari-
nis similiter et cancris p ingrossatis multis cum lacte abla-
tis primo extremitatibus et ablutis cum lixiuio postea item
vtatur lacte asinino uel caprino cum mica panis uel cum
melle uel zuccaro et modico salis nisi fuerit venter solutus
superflue timet enim nõ ponatur sal sed proiciantur in eo lapi-
des igniti uel calibes igniti uel tom summo proz seri
coagulo et cum ipso non vtatur dulsitate aborum dudum
quia corrumpet omnino et decoquatur medium carnes
leues in lacte sicut perdicum et caponum et pullorum Ve-
rum tamen oportet ut sint elixe primumque ponatur in lacte et item
vtatur pultibus ex farre simile uel auene gditis cum
lacte et item ex lacte cum vitellis ouorum fiat sorbitio
delicata licet aut mulier sit maxime conforme cor-
rio tamen propter abhominationem ipsum pponimus In potibus vtatur
vino dulci et suaui vina aut fortia et calida vapo-
rosa uel stiptica et acerba omnino deuitet quia fortia
corpus iis exsiccant. sed acerba sputum prohibent misceat
aut vinum suum cum aqua pluuiali zuccarata cum qua co-
uenit ut cum coquatur aliqua sima uel cum aqua fontis
uel fluuis currentis. De oleribus vtatur parum et raro De
fructibus vuis nucibus auellanis sed piris nequaquam et
fortassis post cibum cum zuccaro conditis et assatis Gau-
deat vbio tripudiis solaciis et omnino quiete quia omnis
motus exacuit pru sitis et clamor et vociferatio que-
cunque Dormiat non super cibum sed quasi facta prima
digestione et iaceat erectus quasi sedens propter facul-
tatem anhelandi et expuendi non dormiat in die
nisi sompnum perdiderit nocturnum Caueat ab ira tristicia
et animi passione prosse A coitu vero abstineat ocio
vtatur tisana que sic fit Rx passularum enucleatarum partes
iiii liquiricie minutatim scissi semen gummi fructuum inuda-
torum ana p i Cura aut p medicinas gsistit in tribus
in remotione cause reume et cura vlceris et remotione
accidentium que gmitantur Causa igitur reumatica cura duplex
Primo quidem cum prohibitione rerum nocentium 2o cum ap-
proximatione iuuantium Res aut nocentes sunt repletio
cibi et potus et vsus vini quapropter oportet ut nõ detur nisi
parum et adaquatum valde cum aqua mellis uel zuccari
similiter et vigilie nocturne et sompnus diuturnus maxime
super cibum aut capite depresso similiter et sternutatio
cum cruditate materie post maturationem vero est optima et fri-
giditas aeris et omnis vomitus et balneum post co-
mestionem et similiter post ablutionem capitis non bene cauere
a fetore aeris gtinetur tamen oportet quoque volneal propter extenu-
ationem corporis superflua ut infra dicemus Nocent
preterea motus membrorum in florum Res uero iuuantes
sunt quatuor. prima est euacuatio materie a cerebro.
2a diuersio eius ad nares. 3a est adequatio materie
et a prohibitio fluxus ad pectus Euacuatio fit cum
pillulis cochiis famosis quas dicemus cum de debilitate
stomachi cum de empiicis loquemur Verum nõ humor e-
uacuatio propter ptisim sed propter catarrum et propter premissa digestione
materie cum melle ro colato et sirupo acetoso composito
quodcumque ex eis posito fuerit uel plura ipsorum et oportet
ut potetur humor sirupo septem diebus assiduis in aurora
dando ʒ ij cum aqua decoctionis ysopi liquiricie cubebarum
inter fimustitate et similium ducentur ulterius ad caput
et hiis diebus calefiat omni mane caput eius
cum pannis calidis usque senciat penetrare caliditatem
ad interiora facta vero purgatione fiat omni septima
semel euacuatio cum clisteri attractiuo et ierapigra
dissoluto cum in melicrato et decoctione ruthe et maio-
rane nisi venter esset per se solutus Diuersio aut materie
ad nares et ad alias partes corporis sic fiat fiat p-
mo caputpurgium cum hoc sit clarius et expertius cum
pillulis de castoreo dissolutum in succo rute que sic
fiunt Rx castorei opii croci ʒ ʒ piretri eufor by el-
lab; inabatematis leuco piperis inguisse stasi-
sage epithi spica ana ʒ i conficie cum succo blete et
redigatur in formam piperis et oportet ut corpore iacente
supino naribus sugant vehementer et post hoc ore ap-
to et facie conuersa dimittatur sic egredi omnino post
illud ro. sternutatio omni die in ieiunio cum sterni st-
mutatio Rx castorei condisi cubebarum ros masticis
piperis longi ana partem i musci p x et item super
caput ponantur pilis abrasis rubificatiua sic
emplastrum de sinapi et melle et stercore columbino
et sale quod teneat omni nocte. primo tamen calefa-
ciendo caput cum pannis calidis antequam emplastrum
apponatur Cum aut vadit dormitum fiat ligatura-
ras fortes circa brachia et crura Quod si omnia ista
contulerint fiat cauterium in capite commissuram Ad-
equatio materie fit cum odorationibus euaporabilibus
et inunctionibus Odoramenta sic fiunt Rx storacis
calamite laudani ana partem i ligni aloes vmcf
ingelle cubebarum nucis ana p iiii fiat pomum cum
cera et pice sufficientibus ad conglutinationem E-
uaporationes fiunt cum milio et sale et stercore colu-
bino facte circa caput propter frigido. si vero cum eua-
poratio vigilias induxerit fiat sompnum cum ligno aloes
et ~~stercore~~ storace et calaminta et cum predicta me-
dicina Vnctiones aut fiat circa tempora et testiculos
cum oleo camomille et oleo de lilio et consimilibus
desiccantibus et caput eius epithime cum cocto
spica mirra et pauco castorei cum subtiliter et olo
ro. dissolutis. Prohibitio aut fluxus completur sic
rebus sed gargarismate suffumigatio retinetur in ore
odoratis gglutinatis et hiis que labuntur Gargaris-
mata fiunt cum vino decoctionis olibani aut sanda-
race aut masticis aut draganti fiant etc formice
prout auellane ex eis cum quibus fiat suffumigatio

Vel fiat suffumigatio ex storace sicca et olibano et xilo
aloe et sandaraca simul mixtis Retenta in ore sunt
℞ olibani draganti mirre croci spice storacis mastici
ana ptem vnam opij tantum vni ex ptibus fiat ex eis for-
me similes lupinis et teneant in ore per quod distillat
saliua catarri Odoramenta sunt ℞ ligni aloes boni
et electi ptes vj gallie muscate ptes 3ª ambre bo-
ne ptes ij musci parte j fiat ex eis pomum cum
glutino draganti et odoret Unc lambitiui et deglu-
tiant sunt ℞ thuris mastici ptem j mirre opij
croci ana ptes vnius tercia storacis liquide ℥ j fiat
pille et administrentur et hec omnia sufficiant de prima
pte cure catarri principalis que fuit circa remotionem
cause catarri Videamus consequenter de sca que
est vlceris curatio non pt fieri nisi sanies mundificata
Opz primo mundificatiua catarrum et saniem pmittere
ad saniem aut et catarrum educendum ex pectore inter
sunt medicine sequentes syrupi electuaria trociscj et pille Syrup
sit huiusmodi ℞ liquiricie ʒ ij capill ve ʒ j ysopi sicce
ʒ j ℥ pice sup illud quartas iii aque et mitte per diem
et noctem Deinde coquatur ad medium et pcolatur
sup illud mel zuccarum et penidiorum omnium ana ℥ viij
lique rosarum ℥ vj et ℥ Et cum aqua zucca uel aqua
fenicul administretur Electuarium huiusmodi ℞ pinus al spodij
sem lini torrefacti croci amigdalarum dul ana ℥ iij amidi
draganti gumi arab sem citoniorum sem citrullorum ana
ʒ v cucumerorum nastorum sem bombacis amigdalarum amararum fa-
barum ana ʒ j ℥ penidiorum ʒ xxx dissoluantur penidi-
dij in aqua fortiter et coquatur et confitiantur cum eis
res pdicte dosis ʒ ij cum aqua mellis Pille sunt
pillule bikikie dempto addito ysopo in eis quas inf-
dicemus Ad ulceris aut consolidationem cum tempus af-
fuit quod erit mundificato ipso a sanie pnt fieri qua-
remedia scilicet mellicratum potibus confectio et suffumigium
Potibus fit ex pulmentis supradictis Mellicratum fit
ex sem draboli ar et terre sigillate amidi draganti
ana ptes equales bulliat cum aqua et melle et
fiat ex eis inficiatur Dosis ʒ ij cum aqua decoctionis
passularum Confectio sic fit sic dracontium mixtum
cum atanasia Suffumigium cum traiectorio huiusmodi
℞ arsenici pipis ana ptes equales ex eis fore
sint auellane cum albugine oui Restat modo
modo de 3ª principali s. de remotione accidentium possi-
bilium concomitantium hanc egritudinem et sunt multa
s. febris consumptio corporis totius fluxus sanguinis per
sputum fluxus ventris constrictio ventris difficul-
tas anhelitus debilitas digestiue et appetitiue
febris aut si superuenit et consumptio corporis totius
curatur cum dieta humida et cum exhibitione lactis asinini
uel caprini Modus aut traditur a G vij de inge-
nio sanitatis et ab Auic 3º can fen 1ª tract ca 6
de cura vlcerum pectoris et pulmonis quem plene
scribemus cap de febre ethica si deus voluit ut in
put mine sufficiat premittatur balneum aque dulcis
Deinde cum exierit detur lac ad potandum usque ad
v uel 6 ʒ Et vngatur totum pectus et dorsum cum
huiusmodi vngento ℞ populeon ptes ij butiri recen-
tis ptem vnam incorporentur simul cum oleo ro uel aq
ro uel oleo viol aut inungatur aliquo solo ex eis
si pdicta singula non habeantur uel fomentetur cap-
ut pannis mollibus infusis in lacte recenti et
cum huiusmodi ℞ mucilaginis psilij mucilaginis dra-
ganti et sem citoniorum olei viol lactis ana ptes equales
et pr cum calucerit item cum videtur lac esse digestum quod

forte potest esse transactis iij uel iiij horis post assumptionem
lactis Aliquando tamen si vellemus augere stricturam cum lacte
oportet miscere puluerem tamarindorum adustorum et ysopum
Et ne febris augeatur per exhibitionem lactis tunc non detur
lac nisi ex quo detractum est butirum fiat epithima
sup epar ℞ sandalorum ro absinthij salax jam ptes
ij spodij ptem vnam camphore pte ℥ bulliat hoc totum
in tribus ptibus aque et pte vna aceti et epithime epar
cum pecijs infusis et aliquantulum expressis tepidis Caueat
tamen ne tangat diafragma quia propter frigiditatem inducerent
maliciam anhelitus spasmosam et epithima aliud fiat sup
cor ℞ sem ro buglosse borage ana ptem vnam marga-
ritarum ptes ij bulliat semina pmo in xij ptibus aque ro
et pte vna aceti et post hoc addantur margarite et in
ipso tepido pecie intincte de sindone uel scarleto stre-
que ponatur sup cor Cauendum tamen semper ne fortissime
maliciam anhelitus inducant sup causam dictam tunc
cum remoueatur et fiat inunctio cum croco et butiro et
detur pdictus syrupus sicatiuus Detur pterea electuarium confortatiuum
vatiuum de testudinibus quod sic fit ℞ liquir ros zucca
ana ʒ ij draganti gumi arab ana ʒ j floris vue agresti
ʒ ℥ spodij ʒ ℥ succi liquir amidi sem portulace sem lactuce
sem scariole ana ʒ ℥ gariofili ʒ x cinamomi ʒ j ℥ storacis
ana ʒ ij croci ʒ j penidij ʒ ij ℥ melonis cucur citrulli cucu-
ana ʒ j sem citoniorum ʒ iij amigdalarum pinearum sebesten ana ʒ j
sem malue fistularum ʒ ij confitiatur cum syrupo ro et vtatur
qui voluit hoc modo Si aut vis ponere testudinem
decoquatur testudo bene et proiciatur piste et exprimatur
et ponatur colatura sup rebus pdictis et potetur syrupus
ro si venter sit solutus sed syrupus viol si fuerit constipatus
Item pt fieri vestis quedam de cuio subtilissimo albo
continens pectus et dorsum que tota pungatur cum mu-
cillaginibus pdictis et eam ipsum teneat in dorso post
exitum balnei pdicti Ad tumorem aut pedum si super-
venit fiat ablutio de nocte cum vadit dormitum ex a-
qua decoctionis salue et camomille Ad fluxum au-
tem per sputum uel aliam regionem fiat trocisci huiusmodi
℞ terre sigillate ʒ iij boli ar ro ana ʒ x carabe cucumerorum
mirti ana ʒ xv coralli spodij sang dra lapidis emathitis
ana ʒ v gumi arab succi liquir ana ʒ vij confitiatur
cum succo portulace et aq ro et fiat ex eis trocisci
ʒ j de quibus bibat vnus cum aqua tritici uel aq plan
Caue tamen ne per stipticitatem prohibeatur sputum omne uel
fiat difficultas sicandi superflua ymo quod si hoc vides
statim redi ad sicatiua pcedat ut sic fiat vtilissima
vlceris mundificatio et sanguis restrictus Ad flu-
xum aut ventris si contingat fiat trocisci qui restringes
ipsum ℞ gumi arab spodij boli ar sem mirti ana ʒ j detur
in die de ipso ʒ iij de syrupo de papaue uel syrupo ro uel
ros mirtino pona in lacte eius zuccarum modicum ex tu
epis pori quia siccissimum est Si aut uel non lenitur
sed est stipticus tunc multiplicatur sal in lacte uel lenia-
tur syrupo viol in quo dissoluatur manne uel cassie ʒ ℥
Ad difficultatem anhelitus fiat inunctio cum butiro
circa pectus in quo si uis poteris adde aliquid croci pre
confortationem cordis uel inungatur pannus subtilis et
lana cum butiro et pectori supponatur et vtatur ambobus
medicinis supradictis sicatiuis pponendo ptinet stipti-
cas et vtatur sic te decet ex quotienscumque aduenerint simul duo
accidentia contraria ut fluxus sanguinis et difficultas anhelitus
tunc oportet ptinere intendere fortiori et quod magis timetur
relinquendo negligendo donec primum mitigetur Item si
contingeret ambo simul equaliter augmentari tunc eger in
termino mortis est quare pnostice relinquatur Ad debili-

digestione stomachi fiat suffumigatio panniorum cum ligno
aloes et mastice vel thure combustis super carbones et
supponatur stomacho actu calide et deferat assidue pulvi-
nar parvum de plumis super ventrem Ad confortationem
appetitus fiat aliquod epithima stomacho ex rosis mastice et
absinthio et vino citoniorum bulitis in aqua et modi-
co aceti vel ungatur stomachus ex oleo citoniorum et o-
leo masticis et modico pulvere gariofilorum mixtis et ca-
lefactis posite in vase duplici **Experimenta** Licet
intentiones in cura ptisis sint diverse prout in canonibus di-
cemus precipue tamen est intendendum cum catarrum constringendo
cum stipticis et cum ulcus mundificationem cum siccativis
Pille bechici ad siccandum sic fiunt ℞ succi liquiricie
zucari ana ʒ x amili draganti amigdalarum excorticatarum
ana ʒ v informentur pille et teneat una sub lingua
et deglutiat eius saliva quia siccare faciunt Pille
siccative ad catarrum sic fiunt ℞ mirabolanorum storacis
draganti olibani masticis seminis rose cinnamomi granatorum et
balaustie opii ana partes equales informentur pille ad mo-
dum lupinorum ex quibus una vel due patienti dentur
et assumantur cum musilagine seminis citoniorum in sero quando est
vadit dormitum quia catarrum stringunt Electuarium
preterea sublime ad consolidationem cuiuslibet ulceris pectoris
et pulmonis et ad eius mundificationem sic fit ℞ suc-
ci liquiricie ʒ x ysopi sicce capilli veneris siliquorum seminis urtice
yreos ana ʒ v seminis feni ʒ iiii pulveris pulmonis vulpis
sicci pulveris plantaginis sicce ana ʒ x rosarum rubearum siccarum
℥ i pulveris cancrorum adustorum ʒ x v coralli spodii
ana ʒ v mellis rosarum quod sufficiat conficiatur et fiat e-
lectuarium mel aut cole teneatur in ore ut lambendo
descendat Confectio trociscorum de pinee qui sunt
valentes ad mundificandum ulcus a sanie et ad conso-
lidandum talis ℞ seminis pinearum al medulle seminis cu-
et citrulli ana ʒ x amili draganti gummi arabici succi li-
quiricie ana ʒ ii mirre cinamomi opii ʒ i fiat trocisci
cum rob de vino et sit uniusquisque ʒ ii sumatur unus
mane et sero cum rob de mirtis Ex confectionibus preterea
similibus ad mundificandum ulcus per siccativum similiter et
consolidandum atque catarrum restringentibus est dyadra-
gantum famosum usitatum quod est lenitivum caliditatem
infrigidativum cum stiptice acacia infixa Sed ex mundifi-
cativis et delectabilibus et precipue in corporibus debilibus
delicatis est dyapenidion queadmodum ex siccativis
fortibus acutis et precipue cum accidit asma ex sputo re-
tento est dyaprassium et dyacalamentum et dyaireos ex
quibus lambat frequenter quod si quoque per huiusmodi sputum
superfluit vel sanies exierit cum sputo absidendum est
aceris penitus et intendendum restrictivis Suffumigium sub-
tilians sputum grossum in pulmone sic fit ℞ aristologie
ro mirre storacis thuris ana ℥ i arsenici rubei ʒ iii fiat
pille cum butiro vaccino ad modum avellane et cum
tussis fuerit difficilis et sine sputo ponatur una super
carbones et fumus ore capiatur In ptisi preterea medica-
et cuius ulcus est recens ita quod adhuc expuunt saniem sicut
fit flebotomia incidens a principio de vena media vel basilica
si virtus et etas consenserit vel ventosatio in natibus sed
non in spatulis ne fortassis pectus attrahatur similiter
et super adiutorio circa cubitum sive scarificatione In ptisi
similiter si venter restringatur sicut fit clistere lenitivum dandum
est de frenesi et si nimis fuerit potest laxari cum ℥ i ma-
ne vel ℥ i medulle cassiefistule dissolutis in aqua de-
coctionis ordei vel prunorum sed non dentur medicine acute
quoniam attraherent saniem et augmentaret ulcus nisi forte
cum predictis duobus ponere recubat ʒ s in sirupo vel
ʒ ii in infusione quia licet recubat attrahat sanguinem
propter vim infrigidat per accidens ut coloniam educendo
Cibus mundificativus et consolidativus est sumendus se-
per in ieiunio hora maioris quietis et precipue si non sit ibi
complicatio febris putride lac recens asine vel capre
cum zucaro in quo sit aliquid thuris vel sandali rubei
vel zucaro rosaceo veteris Sed cibus nutritivus et consolidativus
conficitur si ponantur pisces vivi de aqua bona ca-
pti vel pisces parvi petrosi in lacte recenti caprino
vel in aqua ordei donec repleantur deinde in eodem
lacte coquantur et comedantur vel si potest lac re-
cens coagulatum cum calibe ignito Similiter et si pul-
tes ex farina ordei vel rizi vel simile cum amili
conficiantur cum eodem Sed cibus nutritivus mundifi-
cativus et consolidativus est lac capre pascentis herbas
frigidas et ferrum bonum cum bibitur recedendo atque calidum
ex mamilla per se sine omni addito et precipue in ieiunio vel
hora maioris quietis si stomachus in ipso delectetur
neque febris putrida complicetur quod in lacte sicut sua
reperitur forma quidem ferre frigida humida de natura aque
quare mundificat et abstergit et licet aliqui dicant quod
sit calida et sicca intelligunt potest ei comisceri coa-
gulum sicut accidit in sero ex quo caseus est ex-
tractus Sed calida vero butirum sed calida et humida quapropter
incarnat et tertia casiola facta sicca quapropter consolidat
predicte Ex confectionibus similibus est zucarum rosaceum
est mixtum ℞ succi rosati ℥ i carabe margaritarum
non perforatarum ossis de corde cervi sandali rubei ana ʒ ii masti-
cis croci opii ana ʒ s misceantur et de ipso sumat omni
die mane et sero admodum nucis muscate quod calorem
reprimit corpus reficit et ulcus restringit et precipue si fu-
erit vetustum per annum integrum conservatur et virtutis
propinque consimilis est dyarodon abbatis Sed ad ex-
tinctionem caloris febrilis et sitis vehementis et in-
flammationis epatis et stomachi conferunt trocisci
de camphora qui sic fiunt secundum Eben Mesue in
suo antidotario ℞ foliorum rosarum ʒ iiii spodii ʒ ii sandal-
li citrinorum ʒ ii et ℈ croci ʒ i succi liquiricie ʒ ii ligni
aloes cardamomi amili camphore ana ʒ i zucari
albi tabarzet ana ʒ iii conficiatur cum musillagine
psillii et aqua rosarum et si in descriptione augmentes
spodium ad ʒ iiii et semen portulace ad ʒ ii vocabun-
tur trocisci de spodio et tunc fient magis infrigidativi
et extinctivi Conficiuntur autem et alii huiusmodi trocisci ℞
spodii ʒ iiii rosarum ʒ vii seminis malve seminis portulace
cucurbite draganti spice celtice gummi arabici liquiricie lig-
ni aloes cardamomi ana ʒ iiii croci ʒ ii zucari manne
ana ʒ vii camphore ʒ ii conficiantur cum musil-
lagine psillii et datur unus sero cum itur dor-
mitum cum sirupo rosarum et aqua psillii Contra fluxum
sanguinis superfluum cum sputo detur trociscus de karabe
qui sic fiunt ℞ karabe gummi arabici lacce balaustie
ypoquistidos ana ʒ v thimiamatis ʒ ii opii ℥ i fiat trocisci
cum musillagine psillii dentur ℥ i cum ℥ i aque rosarum
Et de scriptio ipsorum melior et fortior hec est ℞
sandali rubei thimiamatis ana ʒ ii et ℈ i karabe ʒ v lapi-
de ematites terre sigillate ana ʒ iii alumis ʒ ii et ℈ ba-
laustie ʒ iii opii ℥ i fiat trocisci cum succo plantaginis
vel portulace et sit quilibet ℥ i vel ℈ datur cum
aqua decoctionis plantaginis vel portulace **Canon**
Ptisis greče est consumptio latine quapropter omnis con-
sumptio corporis medio superveniens potest ptisis nomi-

parum ppe quod sciendum qd ptisis large sumpta e dux naturalis et innaturalis Naturalis est illa que accidit se nibus et defectus ex etate Innaturalis e dux ut dicit ysaac in libro suo de febribus quia quedam est cum febre quedam sine febre Illa aut que e sine febre e dux quedam namque fit a causa calida ut qn aliqui fuimi adusti exspirat ad cor et consumunt humiditates capsule cordis sicut accidit illi femine de qua loquitur G 3to de inter oribus Non enim quelibet cordis inflamacio e febris licet fit eiusque Quedam vero a causa frigida utputa in ethica se nectutis et enim e mala complexio frigida sicca valde que opponitur mixtioni quapropter in ipsa corpus con sumitur et accidit ut plurimum corporibus inclinatis per naturam que aut e cum febre e dux quedam fit per se incipiendo et e de numero eorum que raro contingunt ut dicit 2o de [ ] crisi circa fine Alia vero consuetudo egritudines alias et hec dux quia consequitur febre et ista fit ut plurimum omnis febris putrida qn prolongatur tendit ad ethicam et arefactionem quia membra radicalia inflamatur propter diuturnam inflamacionem spiritu et humorum vel consequitur pleuresim et peripleu moniam vel aliam aliquam eorum in principio capitulo 1 por taciones et sumitur in prima Item sciendum qd in cura ptisis oportet medicum respicere sex intenciones Prima quarum est ad mundificationem ulceris a sanie quia ulcus e cum humus compositum cum sanie quapropter non consolidatur nisi prius exsiccetur ut dicit G in tegni capitulo de cu ra solucionis continui opposite et competunt acuta re pleta velut sunt ysopus passum et squilla Secunda vero ad consolidationem ulceris mundatum et competunt sicca conglutinosa ut trocisci de karabe Tercia vero ad prohibendum consumpcionem corporis et competunt hu mida nutritiva ut lac caprinum et similia Quarta vero ad extinguendum calorem febrilem et sitim et competunt frigida omnino vel trocisci de camphora unguentum populeon et similia Quinta e ad mitigandum dolorem et sic competunt anodina ut anetum et camomilla vel narcotica ut opium Sexta e ad restringendum catarrum in capite et conferunt emplastra rubificativa super caput et post quae auctores ponuntur generis me dicinis in cura ptisis

Pronosticatio

ptisis antiquata non recipit curationem veram sed blanditiva et dilatoriam neque sicut 3a species ethice Item qui sputum ptisis cadit super carbonem calidum vel lapi dem vel carbones et fetet mortale e Caveas tamen ne sit propter epima quod illud fetet Oportet igitur ut sit fetor sanguinis vel ut carnium assarum quod fit accidit propter subitam pulmonis Unde ypo quinta particula anforismorum Cum ptisi molestatur si sputum quod tussiendo spuunt cum fetet effusum super carbo nes et capilli a capite fluunt mortale Si sputum ptisici ceciderit ad fundum aque sit ulceris confir mati nisi fortassis accidit propter flegma grossum commi xtum sputo Distinguere ergo in flegmate et sanie si vero natet in medio tunc ulcus tendit ad confirmationem quapropter difficile videtur qd si locum supremum obtinu erit ulcus fit recens incarnatum cum spe salutis Item dicit Avicenna qd in mulieribus et iuvenibus et senibus et carnosis per longo tempore palliatur Item ypo quinta particula anforismorum A ptisi habito diarria sup veniens mortale Item si ceciderint capilli cadet unguis incurvatur appetitus proterim anhelitus fieri diffi cilis et os fetet et sputum retineri venit statim acuta infirmitas propinquus e morti Item ptisici ut plurimum moriuntur in autumpno sicut et ethici Item ypo 3a particula anforismorum Autumpnus ptisis malus Et ca vendum e medico in cura ptisicorum et ethicorum quia loquendo moriuntur Item viris et mulieribus ab anno xviii usque ad 3x si ptisis superveniat raro cu ratur et raro occultatur propter calorem innati fortem Ante vero hanc etatem et post raro fit et plurimum occultatur Unde ypo 7a particula anforismorum ptisis fit maxime etatibus a xviii annis usque ad xxx

Capitulum septimum de sputo sanguinis et emoptoica passione

Sputum sanguinis fit / proveniens a iiiior locis scilicet a stomacho pectore capite et gingivis Et si quando a stomacho vel pectore provenit emoptoica passio incipit Signa eius cum venit a stomacho sunt quia fit cum vomitu et sentitur gravitas in stomacho et forte antecessio mestruorum vel emorroidarum vel fuit sanguinis superfluitas in toto corpore qui regressione regurgitat ad epar et deinde per mesaraicas ad intestina deorsum vel stomacum sursum sicut accidit quibus aliquod membrum muti latum quia tunc virtus sensitiva corporis non perarto natur Signa eius cum venit a pectore vel a pulmone sunt quia venit cum tussi forti et sentitur gravitas in pe ctore qd si e a substantia pulmonis erit sanguis paucus et spumosus Unde ypo 7a particula anforismorum quicumque san guinem spumosum exspuunt his ex pulmone fit eductio si aut a ruptura vene erit sanguis plurimus et lividus Signa eius cum venit a capite sunt quia venit cum raritate absque tussi Signa eius cum fit a gingivis sunt quia gingive apparent sanguinolente vel cum levi tussi De istis autem diximus capitulo de fetore oris

Methodus

Cura eius qd fit a stomacho e ut primo fiat divisio sanguinis per flebotomiam salvatelle que e in manu inter anularem digitum et auricularem et per flebotomiam saphene in pede et provocentur menstrua et emorroidarum et prohibeatur vo mitus omnino Oportet aut ut flebotomia sit frequens non mul ta simul nisi sanguinis exuberans videatur super corpus totum post ista vero ponantur ventose sicce super epar ligentur extrema dolorose primo quidem inferiora et post hec superiora Abstergantur pedes et manus ex aqua calida Sit eorum cibus septimus conditus cum agresta vel vi narum granatorum acetosorum vel aqua rosata vel mirtillorum bibat vinum rubeum adcum limphatum cum aqua pluviali utatur diacitoniton sed sine speciebus post cibum Recipi at omni die trociscum unum in andrachan tena cum syru po vel aqua mirtorum qui sic fiunt Recipe boli armeni gum arabici balaustiarum sandali terra sigillata thuris masticis ana 3i fiant trocisci cum vino granatorum vel agresta vel aqua plan taginis quorum quilibet sit 3i super stomachum ponatur cero tum qd sic fit Recipe masticis thuris nucis cipressi boli armeni sandali ana 3i pulveris novalis vel lapidum tere ana 3 iiii dissolvantur omnia adiungens in capsula et extendatur super corigium balneetur quoque in aqua te pida ante cibum in aqua fiat cum surfure et sale quoniam materias resolvit et ad coherentiam et similiter et sudor Cura eius qd venit a pectore e ut primo divertatur materia per flebotomiam basilice in manu et ventosationem in nati bus non in spatulis ligentur extrema inungantur ipsa membra spiritualia cum electuariis et lohot et syrupis spissativis dictis capitulo de ptisi deinde consolidetur cum sumptionibus ibidem Dictetur sicut ptisicus qd si istud spu tum perseveraverit et cum febre lenta fuerit infixa pessimum est curatur ergo cura ptisis vel febris vel sicut Recipe succi ro

pces xx karabe boli ar. yposquidos san. dra. ana ptem
vna opii mastic croci spuis al. ana ptem s. terant et
misceant et si fortificare volueris in stipticando atque
constringendo adde draganti acacie corall. ru. uel
al. gumi arab. combusti super prunas terre sigill. margarit.
et similium Confert etiam trociscus de karabe dicti
ca° de ptisi et alios dicemus ca° de inictu sanguinis
fortiores Confert etiam linimentum super pectus si fluxus
sit ex pectore et pulmone similiter et super stomacum si sit
ex stomaco quod sit ex eisdem trociscis dissolutis in succo plan-
taginis et portulace et mirtillorum et barbe hircine sepa-
ratim et cum pietatem restingendi fluxum omnem teneat in
ore continue portulacam uel plantaginem recentem bibat
vinum cum stipticum limphatum cum aqua mirtillorum uel ex-
tinctionis calibis caueat a cibis calidis acutis parum lo-
quatur et tacite semper iaceat quam sit erectus sit semper
in loco temperato declinante versus frigidum Cura eius cum
venit a capite predictis est facilior in qua non cadit
timor quam ut plurimum id non consistat per se vnde si super-
fluat fiat flebotomia cephalice Deinde gargariset cum succo
solatri uel plantaginis dissoluto cum aqua decoctionis
sumach et mirtorum uel cum oxizaccaro uel dyamoron post
repercussionem In declinatione vero cum melle ro. uel zuccaro ro.
et aquis eisdem Vtatur stipticis in cibo et potu ut est
panis azimus vinum cum potu lentes excorticate et similia

Emperica Syr. purgans pectus et pulmonem
cum sputo et consolidans ulcus in eis sic fit ℞ succi pla-
taginis et portulace et consolide ma. et ungule caballine
et succi mirte ana ℥ iiii bulliant in istis succis res iste
℞ tragac. san. dra. ana ℥ iii karabe ℥ v. lap. ematites terre
sigill. ana ℥ x alumi scissi balaustie mirte ana ℥ iii re-
ubarbari ℥ ii. post ea addatur etiam istud ℞ ypoquistidos
℥ i ß. se. ro. cum ℥ i boli ar. pul. de cornu cerui adusti ana
℥ i et s. opii ℥ i zucari lb. i fiat syr. bene coctus et clari-
ficatus detur de ipso omni mane ℥ i uel ii cum duplo aque
plantaginis uel draganti et cum eadem aqua limphetur etiam
vinum suum Pillule sublimes ad sputum san. continuum restingendum
sic fiunt ℞ boli ar. gumi arab. draganti ana ℥ i pemdiorum
℥ ii terantur omnia subtiliter et si san. venit de pectore uel pul-
mone conficiantur pillule lacte subtiles cum musillagine
draganti infusi per noctem in aqua ordei quas teneat
assidue in ore ut sic paulatim dissolute descendat ad
spiritualia cum saliua Si uero san. euenit a stomaco et a partibus
intrinsecis conficiantur pillule cum musillagine gumi arab. disso-
lute in succo plantaginis et in potu dentur omni die in
ieiuno cum aqua pluuiali in qua ferrum candens sit extinctum
Aut detur idem puluis cum ouo sorbili aut cum ipso et fa-
rina simile et albuginibus ouorum fiat tortelle et in ci-
bo ministrentur Aut si fuerit vicio intestinorum fiat ex ipso
clistere quod confert omni fluxui per quacumque fuerit regionem
Item puluis restingens omnem fluxum san. ex quocum-
que loco siue sumatur per intus siue per extra sic fit ℞ ka-
rabe boli ar. balaustie san. dra. lacce ana partes equales
dentur ℥ ii cum aqua infusionis sumach ℥ i opii recentis
vii pte. ℥ i valet sputo san. fluxui narium dissenterie
menstruis emoroidibus et vulneribus que fiunt e
morroisagia plia qua san. ingrossat et ora ve-
narum stipticat Item trociscus constrictiui consolidatiui
sic fiunt ℞ gumi draganti se. portulace ana ℥ v. boli ar-
menici terre sigill. ana ℥ vi ypoquistidos a-
cacie cornu cerui cupularum glandium extremitatum ra-
morum rubi ana ℥ iiii lap. ematites loti ℥ iiii karabe
ro. mirtillorum ana ℥ iii se. papaueris al. ℥ vi citrorum
adustorum ℥ x coriandri assi ℥ vii fiat puluis ci-
bellatus conficiantur cum aqua ro. uel succo plantaginis
et adde se. lini torresti et lentium decorticatarum ana
℥ vi valet sputo san. dissinterie dyarrie comitis et
vlt. omni fluxui superfluo per quacumque corporis regionem
detur vnces in aurora cum aqua plantaginis uel plu-
uiali Item idem operatur trociscus de karabe alma-
soris et dentur eodem modo dicti capitulo de ptisi passio
de empimatis **Canon** Scias quod circa istarum
passionum scilicet empimatis ptisis sputi san. conuenit
quod in qualibet earum oportet medicum habere duplicem
intentionem scilicet primam et secundam prima est in mundificando
saniem et san. per sputum 2a est in consolidando so-
lutionem continuitatis simpliciter sine sanie apud medicos
vulnus appellatur Sed differunt quia in cura empimatis opor-
tet maiorem esse intentionem in mundificando quam in conso-
lidando propter quod in empimate nocumentum est futurum vltra
si futurum sit si non purgata fuerit saniem circa cor
et per empima intelligo etiam pleuresim et pi-
pleumoniam que terminant per saniationem In cura vero
sputi san. oportet equiuoce principaliorem esse sollicitudinem
in consolidando quam in mundificando et eo quod san.
est humor beniuolus si non corrumpatur vnde neque
volumus san. negligatur ne forte dilatetur propter continuum
et fortem motum pulmonis in anhelando Sed in cura
ptisis ambe intentiones sunt equales ex eo quod ibi sunt
simul saniem et solutionem continui ea propter ut patet per
diffinitionem ptisis super dictam Ex hoc autem canone
sequitur alius et est quod omnes medicine istorum
trium capitulorum sibi mutuo suffragantur cum morbi
non distant nisi secundum magis et minus prius et
posterius **Pronosticacio** Ad sputum sanguinis
si non restringatur xiiii die uel xx ad plus sequitur
sputum saniei et per consequens ptisis Vnde ypo. in .i. ma pticula
affo[rismorum] quindecimo amforismo In san. sputo sa-
niei sputum malum et pars per cataratum in superiori
ventre i. pectore in sanie constituitur in xx diebus
Item sicatis san. similiter et vomitus prodire facto
et cum alleuiatione liberat a multis malis passionibus
scilicet ydropisi lepra ptisi quemadmodum et menstruorum
fluxus et ventris et emoroidorum et fluxum san. na-
rium cum acutus est et naturalis ut dicit Auicenna 3° colliget
quapropter nullatenus restringatur ymo si fuerit difficilis
restrictus propter san. condensationem prouocetur cum acutis
vlt. Si venit a compimo detur piper sinapis et
galanga Similiter et ex compositis dyalacca pipion
dyagalanga et diacimimum cum vino vel amedro
quod saniem colliquat Et si venit a pectore uel a pu-
lmone detur yreos ysopus et squilla Similiter et
ex compositis dyacalamentum dyaysopum et dyaireos Si
vero fluxus fuerit huiusmodi sinthomatis ut pote superfluus
aut inordinatus aut egri debilitatem diminues per viribus re-
stringatur ne fortasse ad ethicam uel ptisim deducat
et fortasse ad ydropisim propter inflationem Item ypo. in 7a
particula amforismorum Colericam saniem sputi men-
struis supprementibus solucio fit **Incipit
tractatus 2us de passionibus cordis
cuius sunt quatuor capitula**

Cordis passiones famose sunt quatuor
prima quarum est debilitas 2a vero sincopis
3a timor seu tremor cordis quarta vero dolor

et apostema atque ulcus. Cum autem dico cor intelligo et capsulam eius et humiditatem in capsula manifeste. Calefactum cor assidue ne propter motum continuum et calorem existat.

Capitulum primum de debilitate cordis

Debilitas cordis appellatur quando cor cum passio sine manifesta causa deficit omnibus suis virtutibus et precipue vitalibus et maxime mat[ur]e et consumitur vel discoloratur nullo membrorum aliorum leso. Species omnes sunt ab omni specie male complexionis que sunt octo. quarum simplices scilicet calida frigida humida sicca. et quatuor composite et hec et loquimur de mala complexione sine materia. quia de ea que cum materia loquemur capitulo de apostemate cordis. Signa debilitatis cordis a caliditate accidentali sunt vehementia caumatis circa pectus sitis vehemens quod magis extinguit aer frigidus quam aqua frigida pulsus magis spissus nisi virtus sit valde debilitata tunc est parvus spissus frequens et anhelitus similiter et delectatio in usu frigidorum et extenuatio corporis de die in diem et dispositio similis sincopi adeo donec fere ad supremam ei sincopis. hoc quidem necesse est fieri apud omnem debilitatem cordis et ethica et est ut plurimum cum sit occulta. Signa debilitatis eius a frigiditate non materiali sit pulsus parvus tardus et rarus nisi virtus sit valde debilis tunc fit frequens ut sentiatur situs et anhelitus similiter et delectatio in usu calidorum et timor et tristitia et diminutio letitie. Signa eius que a siccitate adveniunt sunt extenuatio corporis sicca pulsus durus parvus frequens et continua siccitas lingue et pallati. Signa eius que ab humiditate superflua sunt signa paralisis vel apoplexie quia humiditas accidentaliter quando superfluit in substantia cordis vel ventriculus eius vel capsula eius necessario suffocabit subito calorem naturalem immediate quemadmodum et hoc accidit in apoplexia nimie quia mente impedimento anhelitus.

Mediatus. Cura debilitatis eius a caliditate ut detur omni die in aurora unus trociscus de camphora dictus in capitulo de ptisi de vino granatorum acetosorum et berberis. Epithimetur pectus cum pannis serici vel de bisso infusis in aqua rosarum in qua sit aliquid pulveris rosarum camphore et sandalorum. Utatur diarodon abbatis diadragantum rosata novella electuario restaurativo quod dicemus capitulo de febre ethica libro 2°. bibat sepe in ieiunio lac acetosum sive recens. fit autem acetosum quando statim postquam mulsum est extinguitur in eo calibs vel lapis ignitus qui consumit eius partes calidas butirosas facile inflamabiles. Diete dicta acotisata. Cura debilitatis eius a frigiditate est ut sumat omni mane dyantos dyamuscum dyamargariton predictum cum vino bono aromatico. epithimetur pectus cum oleo nardino in quo dissolutus sit muscus vel ambra. Dietetur carnibus bonis conditis cum speciebus aromaticis et precipue croco macis spica cariofilis cardamomo folio et galanga. Bibat vinum bonum sed moderato usu ne fortassis inducat ebrietatem sumat de ʒ 2° in ʒ 3 in ieiunio ʒ 1 triacie bone cetis cum vino decoctionis cinnamomi. Cura eius que a siccitate est ut regatur patiens regimine ethice. Impinguetur ergo posse cum brodiis pinguibus carnium bonarum conditis cum vitellis ovorum allectis cum aut lactucis. bibat sepe in ieiunio lac recens asine vel capre in quo sit aliquid zuccari

ne caseetur in stomacho. Epitimetur pectus cum oleo vel oleo rosarum et cera mixtis cum mussillagine seminis lini fenugreci malvavisci per superioribus lactus per 3as horas balneet in aquadula tepida in qua modicum moretur ne fiat corpus evaporabile. bibat vinum dulce. Cura eius que a frigiditate ab humiditate est cura apoplexie posse quia periculosa est hec debilitas propter solutam suffocationem que timetur.

Emperica. In omni specie debilitatis cordis queratur abstinentia a coitu vino et labore. et uti letitia et gaudio audiendo sonos musicos et fabulas novas vel utiles videre amena odorare aromatica quia cerebrum epar et cor cum sit membra principalia sibi invicem compaciuntur et conformantur. et unguetur pectus cum oleo nardino vel oleo rosarum et cera mixta cum galia muscata et suffumigia cum alipta muscata vel sponte calamita ligno aloes et similibus. Recipe epithima confortans cor a frigiditate et precipue in febre. Recipe buglossi melissi florum boraginis sandali albi et rubei rosarum camphore margaritarum corallorum ana bulliant omnia preter lapides preciosos et camphoram in aqua rosarum vel aqua et modico aceti boni donec medium consumatur addatur pulvis lapidum et camphore et infundantur pecie et sindone vel scarleto et expresse aliquantulum ponatur super cor a frigiditate in omni causa. Recipe smaragdorum iacinctorum zaphirorum ana ʒ ß. auri et argenti puri foliati ana ʒ ii margaritarum perforatarum et non perforatarum ana ʒ i ß buglossi mellisse florum boraginis doronici zeduarii been albi et rubei gariofili ligni aloes ʒʒ cinnamomi electi et mundati ana ʒ ß serici et cotti non combusti quia melius est combusto croci cubebe cardamomi carabe calamenti aromatici spice galange camphore musci ossis de corde cervi ambre ana ʒ 1 coralli albi et rubei sandali rosarum spodii bolli et cerii terre sigillate ~~cardamomi~~ coriandri ana ʒ ii. omnia terantur subtiliter pro qualibet ʒ 1 speciei ponatur zuccari albissimi lb et fiat electuarium. Est itaque continens omnia simplicia cordialia vel plurima et deauretur ex eius. Addatur ergo vel subtrahatur ex calidis et frigidis prout ei desiderium vel necessitas postulaverit. Item confectio ad idem. Recipe dyanthos dyacalcon abbatis diaboraginati ana ʒ 1 dyamargariton ʒ ß misceantur simul aut quodlibet per se sumatur in febre et sine febre ana cibum per unam horam cum vino albo. Confectio aut boraginatum et floribus boraginis atque buglossi quemadmodum zuccarum rosarum et florum rosarum et zuccarum violarum et florum violarum. Immo nota dixit precea Avicenna 2° et primo colliget quod ex cibis et medicinis omnibus nichil est quod equatur vino in confortatione cordis quando est sinceritas est calidum est aromaticum est species ciustium est ne amiciam accesse propter quod data convenit in sincopali febre et epithimali et in omni debilitate cordis resolutione et si non aliud saltem refractum et lymphatum.

Canon. Debilitas cordis ut plurimum fit a mala complexione frigida et sicca quia maxime consolantur principes vite frigiditas autem advenit cordi duobus modis uno modo per se ut cum humoribus frigidis elevantur fumi et vapores frigidi cor perturbantes velut in ydropisi vel ethica. 2° vero modo per accidens ut propter consumptionem humidi radicalis quod est pabulum caloris naturalis quae simul evaporat ut in ethica et morte naturali vel senio contingit. Ex isto autem sequitur canon alius. et est quod omnis modus mortis est duorum contrariorum aut ait Aristotiles in libro suo de causa longitudinis et brevitatis vite quorum primus de marcore et est quando calidum cordis consumit

sive gaudii in quo consumabatur quae per ipsum per(?)
corrupit 2o vero maxime et est quando qualitas vite
contraria scilicet frigiditas dominatur in complexione cordis
nam tunc calor naturalis destruitur et frigus dominatur et
a quibusdam distinctio incipitur ad quos quasi
modos reducitur omnis mors sive sit naturalis ut in
senio sive non naturalis ut ab egritudine sive violenta
ut casu percussione incendio vel demersione ut patet
subtiliter speculanti **Pronosticacio** Omnis mala
complexio sive sit diversa sive equalis que con-
firmatur in corde est incurabilis et necessario mortalis propter
cordis excellentiam super omnia membra et eius necessitatem
in vita animalis sine cuius operatione aliquid non potest subsis-
tere unico momento iste sincopis superveniente morte

Capitulum 2m de sincopi et cordiaca passione

Sincopis est ablatio sensus et motus et etiam
pulsus exteriorum membrorum tempore aliquo propter
cordis lesionem quapropter a physicis mors temporalis vel cor-
diaca passio nuncupatur Et neque est morbus quamquam acci-
dens morbus quidem qui causa continetur in corde et
hoc fit tribus modis Uno quidem modo propter resolutionem
plurimam spirituum quae depauperatur cor spiritu et calore
et deficit utputa in laborantibus vel sudantibus superflue
Secundo propter debilitatem caloris cordis naturalis et frigiditatem
Tertio vero propter fumos venenosos pervenientes cor sicut
fit post sumptionem rei venenose Est autem triplex venenum ut
ponit Averrois 7o colliget quoddam est venenum a pro-
prietate et forma specifica ut napellus et sputum vipere
quoddam a qualitate et est duplex quia vel frigidi
mortificantia spiritus ut est opium iusquiamus mandragora
vel calida adurentia et resolventia ut aqua talis vinea re-
dalgor auripigmentum Accidens vero dicitur cum sequitur mor-
bum alium et hoc dupliciter vel proprie vel vicine et
si quidem particulare hoc fit dupliciter quia vel fit propter com-
passionem eius ad cerebrum vertiginem ut cum accidit propter
tiorem vel timorem vel alia accidentia animalia subita spiritus
animales et vitales concultantes in corde et suffocationem
vel segregationem atque diffidentem velut accidit in graviter
periculoso Vel fit sincopis propter compassionem eius ad
stomachum vel propter ad os eius verbigracia sicut fit quando materia
calida acuta mordicat os stomachi quae leditur
vehementer ad quod oportet plurimum acuitas spiritus inco
vim quam frequenter accidit sincopis hoc modo apud egros
innatur sincopis inter passiones stomachales Si vero con-
sequenter morbum vicinum fit est sincopis que accidit in
febre sincopali in principio paroxismi ut in 2o libro dicetur
Signa sincopis que fit propter debilitatem cordis vel reso-
lucionem spiritus sunt pulsus parvus debilis naturalis vel
ex tunc corpus rarum porosum quod ex qualibet levi causa
deficit et anhelitus pulsus rarus Signa sincopis
propter poros fumos venenosos sunt antecessio rei sus-
pecte in cibo vel in potu vel medicina et si venenum
operatur a proprietate apparebit furor et sudor et rubor
in facie et venarum tumor et angustia et sitis et fetor
oris et oculorum citrinitas Si vero a qualitate calida
operatur apparebit incisio et mordicatio sive corrosio in
aliquo loco scilicet stomacho vel intestinis Si vero a qualitate
frigida apparebit subito stupor alterationis pigritia in motibus
et congelatio Signum eius cum fit accidentis propter animalem sunt
antecessio timoris subiti vel iroris vel gaudii superflui
per maiorem dicit enim Galienus 3o de accidente quod ex timore sive ti-
more subito vel gaudio superfluo potest quis sincopizari

mori et morte propter estimacionem vero nequaquam quia
paulatim fit non subito similiter neque abiciatur quod
per ipsum non dicitur illud in sumo cum sit opinio acuta
Signa eius cum fit propter lesionem oris stomachi sunt
mordicatio et caliditas acuta circa os stomachi cum statim
sincopis succedit Signa eius vero fit propter paroxismum
febris sincopalis sunt signa propria illius febris **Curacio**
Curatio sincopis est duplex una ante paroxismum et hec
perficitur per actionem preservativam alia hora paroxismi per
actum curativum Curatio igitur preservativa est ut si fieret
propter debilitatem cordis fiant omnia que dicta sunt
in proximo capitulo quod si propter raritatem corporis vel ex-
alacionem spiritus acciderit condensetur cum aqua frigida
vel cum aere frigido vel aqua rosacea et pulvere sandali et
camphore epithimando pectus et faciem et totum cor-
pus frequenter comedat cathecas bonas quantitatis
cum speciebus aromaticis et ova sorbilia et intra
bibat vinum optimum evitet laborem balneum calidum
sole aere calidum et coitum propter Si vero fit propter
sumptionem veneni fiat cura generalis contra omne ve-
nenum assumptum in cibo vel potu que est ut
statim cum homo incipit sentire mutationes non con-
suetas et angustias et estuationem post assumptionem
alicuius rei quam homo facere non deberet repleatur
aqua tepida cui sit aliquid olei permixtum et
aceti et conforte cum impositione digiti vel pen-
ne immerse oleo ut evomat Si autem vomitus
pigritatur coquatur raphanus vel anetum in aqua
et coletur et addatur sal vel baurach et bibat
et iterum oportet ut evomat aliquotiens quod si non
non sufficit suspendatur per pedes capite depresso
donec tota materia colligatur post hec vero consulta si in in-
ferioribus ventris sentiat estuationem et si potest fiat
suppositorium vel clistere et detur ei tiriaca in potu
et successive pinguedo cum pullis thothippis vel
scotus vel yera picra Si igitur post ista omnia ces-
saverit accidentia mala liberatus est Si vero autem contra-
dictorum accidentium remouetur quoniam si senserit
eger stimulationem incisionem et corrosionem in aliquo
loco corporis que sunt signa veneni calidi lac
et butirum et oleum amigdalarum dulcium ad potandum
tribue quoniam sedat maliciam et acuitatem veneni
et propter butirum recens ut dicit Rasis in divisi-
onibus capitulo de sumptione venenorum ut dentur electuaria
frigida que eius caliditatem opprimunt ut est dyapapaver
dyapenidion filonium recens et iterum rosaceum vel violaceum Si
vero eger senserit fridorem et sudorem et oculi rubescere
perimit et vene tumere et angustia et sitis et
fetor oris et oculorum citrinitas apparuerit que
sunt veneni a proprietate sive forma specifica detur aqua frigida
et nix vel aqua rosacea dicta capitulo de ptisi tribuatur in po-
tu vel succus endivie vel acetose vel aceto ut ma-
licia veneni restringatur et si in aliquo loco cor-
poris vehementer sentiat dolorem vel inflammationem fiat ei
emplastrum ex lenticula succo portulace vel semper vive et si-
milibus in aceto frigido aspersum cum aceto grana pile-
tracdinis(?) illico suppone vel fiat epithima ex eisdem
et reiteretur donec locus stupidus fiat deinde psillium et
lac vaccinum de quo extractum sit butirum et succum
frorum ei tribue et si a principio signa repletionis
apparuerint minuatur ipsum stomacha si vero strictus sit
secundum ventrem solve cum medicina deinde cibum ipsum

abis fus et agresta vino confectorum aceto pru lactu-
ca portulaca vel pedibus porcorum conditis cum
eisdem detur ei tiriaca noua vel filonium nouum et
epithimetur cor et pectus totum aqua ro in qua dis-
solutus sit puluis sandalorum ros camphore tre sigill
qui sunt frigide confortat cor ne venenum ad se trahat
et similiter oz ut epar conforte cum eis hec igitur
omnia destruunt virtutem veneni operantis a proprietate et
maxime qui in illo caliditas reperitur Si vero ex
cedit in sibeth stuporem congelationem et afrizeo
que sunt sig veneni fri ciba ipm cum alleis et
sinapi et detur tiriaca vetus et metridatum vetus et
dyacoripipion et similia neque dormire ipm permit-
tas sitim ei inducas grosse et frica corpus eius
et caput et pectus cum panno calefacto ad ignem et
quos similiter inducas cum pipe et condisi et
os stomachi conforta cum unguentis et oleis et
emplastris calidis sepitus donec liberetur Si igitur post
omnia ista accidentia mala non diminuatur vino ex contimue
mutant ad deterius et incipit sincopis suppreme cum
frequenti dissolutione virtutis sit certo nullo maturum
a veneno sumpto et quod virtus veneni iam premit
ad cor quia omnium accidentium consequentium venena sin-
copis et defectio virtutis sunt pessima Hec ergo cura
communis et conueniens in omni genere venenorum sumptorum
primitus qui vero desiderat curam propriam vniuscuiusque
veneni requirat in tractatu de venenis libro
2o ubi de hoc scribemus auctore domino quarto cum fen vj
si deus voluerit Cura sincopis propter passiones alias
est ut si timor sit in causa inducatur gaudium et eg-
resso et confortetur cerebrum cum pomo laudani ambre
musci sandalorum ru ro cum mucsimi florum cinaomi
et similium puluerizatorum et confectorum cum laudano
uel aqua ro quod continue deferat in manu et odoretur
Confortetur et cor cum tiriaca veteri simmedo sepe de ipsa
ad albumen 3j cum vino optimo uel cum dyanthos ul
dyamarcon cum musto ul sine musto prout patiens
maxime delectetur fiat quoque similiter cum isto puluere
quia confortat omnes virtutes cerebri Rx 9 dis pipis
lon castorei electi musci piretri cubebarum ana 3 iiij po-
rum calamite 3 ij enforbij bdellij ana 3j misticis
insuffletur in nares uel attrahat per pannum lineum
rarum cum anhelitu stomacho ieiuno Cura cuiusque sit vi-
cio stomachi est ut purget stomachum cum pillulis cochijs si
materia sit frigida uel cum benedicta Si vero sit calida
cum pillulis de reubarbaro postea capitulo de remnate et catartico
uel electuario de succo ro laxatiuo ul stoticum la-
xatiuo postea confortetur cum speciebus et electuarijs aromaticis
per intus et oleo mastirino nardino per extus uel cero-
to facto ex mastice laudano galangal zedoar galan-
cinnamomo baccis lauri et similibus gummis et incorporetur
cum laudano extensis super corio albo muto Cura
eius que sit ex paroxismo febris est cura illius febris primo
et confortatio cordis et cerebri et stomachi cum re-
bus iam dictis ro Cura sincopis iam facte et que
sit paroxismo curatiuum est ut hora accessionis roretur
aqua frigida uel aqua ro super faciem et pectus et
fricentur cum ea leuiter manus et pedes et musti
uel ambra vel vinum odoriferum insuffletur naribus
stringatur virtus congregando corpus et ligentur extre-
ma et fricentur et calefiat stomachus cum panno
suffumigato ex ligno aloes consingatur nasus

sepe post insufflationem musci uel aliud odoramenti
et cum sentire ceperit detur ei vinum al clarum odoramenti
post nel partem limpidam paruum **Emperica**
In cura cordiace passionis non sufficit appone-
menas cordi sed et omnibus membris eius principalibus
sic cerebro epati testiculis filie et nobilibus licet non princi-
palibus ut stomacho et splenem Confortetur aut cor cum electuario
de lapidibus preciosis dicto capitulo de debilitate cordis
et dyamargariton et dyanthos Confortetur ergo cerebrum cum
odoramentis tales pomum Rx sandal ro foliorum mirti
ligni aloes ana 3 vj cubebe galanga gallie musca-
te ana 3 iij ambre masticis camphore ana 3j storacis cala-
mite 3 iiij terantur et incorporentur cum laudano et
aqua ro est namque sic continens omnes medicinas cerebrales
atque aromaticas virtutis animalis confortatiuas et si cerebrum
sit distemperatum in calido multiplicetur ro et camphora
Si vero in frigido multiplicetur ro galanga et storax Et in
isto pomo quidam addunt folia mente calamenti oliba-
num incensum mirra et sic si cerebrum sit reumaticum
de causa frigida confortetur cum arabico dragagantum viol sicatas
folia ul semina mirtillorum in causa calida addendo
ligna ul subtiliendo cognoscitur prout ex desiderium ul
nocitiuis postulant Conforte aut epar cum epithimate
isto Rx sandal ro absinthij florum camomille cinaomi
partes equales bulliat omnia in vino al odorifero et
aqua ro et aceto vini boni et filtrum imbibitum et
expressum parumper ponatur calidum super epar in ieiuno
confert utique in causa calida et frigida Confortetur aut
splen cum vngento tali Rx storie ferri scolopendrie
tamarisci ana an j capparis api acori asari berberis
cinamomi ana 3 s bulliat in lb ij olei veteris 3 ij vel
aceti fortissimi donec acetum consumatur postea dissoluatur
ipse cum isto in aceto Rx saphin galbanum opoponacum
bdellij aromatica ana 3 iij fiat vngentum cum predicto oleo et
cera sufficienti et vngatur cum eo splen omni mane
stomacho ieiuno Confortat enim splenem a proprietate et eius
materias subtiliat et opilationes remouet Stomachus
vero confortetur cum panno calido laneo uel filtro
suffumigato cum mastice uel thure et xiloaloe posito
super ipm in ieiuno frequenter similiter cum rebus que
dicentur capitulo de stomachi debilitate Confortetur vero testiculi
cum abstinentia a coitu omnino et fomentatione et aqua
ro et puluere sandali et similium **Canon** Sin-
copis est duplex secundum medicos quedam reparabilis scilicet
que aufert spiritus animalis a membris totius corporis
quos transmittit a cerebro per neruos propter opilationem neruorum
uel lesionem a cerebro factam et dicitur lipotomia grece uel
defectio animi latine Alia irreparabilis scilicet que simul cum
hoc aufert spiritus vitalis a membris qui transmittitur
a corde per arterias propter opilationem factam in ipsis uel
propter debilitatem in corde et ad istam sincopim ut in pluribus sequitur
mors Ex isto aut canone patet aliud quod quod G in
certano de ingenio sanitatis precipit in cura sincophe fi-
ebotomia usque ad sincopim similiter et Avicenna in 4o canonis
fen prima capitulo de fle dicit intelligi de sincopi
prima non 2a quia licet medico in cura sua liceat de-
ducere ad sincopim mortalem cum medicus sit conseruator sa-
nitatis ut dicit ix de ingenio Ex quo ulterius concipere
possimus qualiter concordat prout G loco allegato
et Avenzoar vijo colliget ubi increpat G et ceteros flebotoma-
ntibus dimissis contra ipam argumentis fortissimis atque
nimio concludentibus quod in cura sincophe nullatenus aperit

flebotomia usque ad sincopim neque scilicet ab eo flore qui bene intellexerit de prima. Avicenna 10 de s[ecund]a **Pronosticatio** Sincopis superveniens sepe et per inde in corde debili non propter causa primitiva ut est tristicia vel gaudium vel casus vel percussio neque causa antecedente generali ut est morditatio oris stomachi a colera vel sanie salsa vel melancolia amara vel pontica vel humidi mortale quia sunt cordis extrema debilitatis et spiritus paucitate. Unde ypocras 2a particula anforismorum, quicumque ex solventes frequenter et fortiter sine manifesta causa repente moriuntur. Item sincopis fortis superveniens post assumpcionem rei venenose per intus vel tactu seu morsum percussus mortale quia significat virtutem veneni pertingisse ad cor et propter in corpore pusillanimi raro tollitur et cuius vie sunt apte et cor debile per naturam **Capitulum**

Tercium de trepidatione cordis

Tremor cordis ab antiquis cardiaca a modernis trepidatio nuncupatur et est cum cor alto pulsu et forti movetur quasi saltet non precedente causa manifesta sed exercicio forti vel estu. timore vel ira fit ut plurimum a dominio caliditatis accidentalis cum materia vel sine materia semper cor sit natura quoque secundum eos propter dominium materie naturalis conversi in corrupta venenosa. Signa eius qui de causa calida sunt pulsus velox spissus velocitas ad iram caliditas pectoris siccitas lingue et palati cum siti plurima quam magis extinguit aer frigidus quam aqua. Signa eius qui de materia sunt corruptis ymaginationis timor silvestris motu et citudo magis macra cum equalitate ossium et mollicie cutis quemadmodum similiter et cum frigiditate **Methodus** Cura palpitationis cordis a causa calida est ut primo fiat flebotomia cephalice manus sinistre vel mediane vel ventosatio in cutibus et anchis. postea purgetur sepe cum pillulis cochiis vel cum decoctione purgante melancoliam adustam dicta capitulo de melancolia vel cum diasene. vitatur sepe lacte acetoso et tractatur de capitulo dictis capitulo de ptisi Comedat zucarum ro. vetus in quo sit pulvis iste Recipe terre sigillate coralli rubei margaritarum non perforatarum ossis de corde cervi ana ℥ iii opii ℈ ii croci masticis ℈ ii terantur et misceantur cum lb. i zucari ro. Nutriatur carnibus pullorum vel edorum altilis vel lactuca vel endivie conditis cum agresta vel berberis. vel vino granatorum bibat vinum debile mixtum cum aqua fria vel aqua ro. Cura eius qui fit a melancolia est ut fiat omnia dicta capitulo de perturbatione intellectus alienationis passione de melancolia et melancolia naturali corrupta. Utatur dyanthos dyamusco fiat suffumigatio ex ligno aloes ro. et similibus odoriferis vitatur coitu raro si lete proposse provocet cum vel emoroides si est possibile cum flebotomia saphene que est intus in talo et propter pedis sinistri et cum appositione sanguisugarum circa anum vel emplastri rubificanti facti ex affodillis sinapi melle et tepe cordis terre et incorporatis cum stercore et vino ovi ponendo calidum semper circa anum et cum firmiter adheserit violenter abstrahatur et totiens reiteretur donec appareat in corpore consueto **Emperica** Omnia dicta in capitulo debilitatis cordis hic proficiunt si ipsa propter fuerint applicata aut **Canon** Dicit Rasis in divisionibus quia tremor cordis proveniens ex melancolia licet sit rarior est tamen notabilior et timorosior. Propter tremoris cordis propter duo primo quidem quia cor magis leditur a frigido quam a calido cum calidum sit amicum nature. 2o quia non materia grossa difficulter eradicatur propter et sui prava deserebat spiritus vitales generatos in corde. similiter et animales temperatos in cerebro quae fiunt inepti ad operationes suas exercendas et secundum morsus silvestritas et virtutum diminutio et demum ablatio perfecta. **Pronosticatio** Tremor cordis in febre acuta vel in febre sincopali frequens et fortis mortale et propter si sit cum aliis signis malis que sunt debilitas virtutis privatio digestionis prostratio appetitus et similia et maxime si supervenit in die non cretica quia sinthomaticam esse et cordis passionem demonstrat **Sequitur capitulum quartum**

De dolore cordis et apostemate et vulnere

Dolor causatus in corde ex mala complexione diversa quacumque simplici vel composita an quando confirmetur Nam si confirmetur et perduret non dolorem sed mortem subitaneam induceret quia tunc incipiet cor debilitari in operatione sua necessaria pro toto que est generatio spiritus vitalis assidua et eius particularis in singula membra delegatio sine quo membra et totum corpus unico momento vivere non possunt cum iste spiritus sit vehiculum vite a corde in corpus totum in quo solo est anima et vita primo per se et immediate. in aliis autem membris tamen in quantum adnata sunt cordi et continuum influxum recipiunt a corde. propter quod dicebat Aristoteles 2o de generatione animalium Cor est quod primo vivit et ultimo moritur. et Avicenna 2o colliget ait. quia calor cordis transmissus particularis est sicut forma et actus. calor vero membrorum sicut materia et paciens in actu conversionis et mixtionis Etiam sicut ex solutione continui que aut soluto vel fit a materia humorali ut contingit in generatione apostematis vel a causa primitiva ut contingit in vulnere casu et percussione ex quacumque causa fiunt est mortale **Methodus** Cura doloris cordis ex mala complexione diversa est eadem cum cura debilitatis cordis si ipsa propter paragraphis applicentur **Canon** Dicit Rasis in divisionibus quia ex humiditate sola non fiunt fortasse egritudines in corde Nam si dominetur humiditas in dispositione corporis adeo donec necesse sit ut cordi conectatur inficiat ipsum velociter et non expectat curationem et fiunt apoplexia et paralisis propter accessionem dominii humiditatis super cor quia cum cor sit naturalis complexionis calide sicce illico ab humiditatibus suffocatur si multum dominetur. Item dicit Aristoteles 2o de partibus animalium et G. 3o de interioribus quia solutio continui facta in substantia cordis est mortalis sive sit ab humore sive sanie sive ferro. sed differt quia si penetret in ventriculos eius et propter sinistrum inficiat illico propter eius nobilitatem et spiritus exalationem quia ibi generatur cum spiritus vitalis similiter et calor naturalis sunt sedes et vinculum anime ad cor. Si vero non penetret inficiat infra unam diem ad plus quia solutio continui induceret dolorem. dolor attrahit materias et propter calores mobiles quae fiet apostema magnum calidum cum febre [illegible] et virtute debili hec naturalia sunt mortalia propter dolorem prosternentem virtutem et materiam suffocantem spiritus et naturalem adaucta cum divisione evaltationis Secus aut de cerebro in quo solutio continui penetrans ad ventriculos est mortalis sed non illico. solutio vero non penetrans potest quandoque curari si sit parva. similiter et apostema ut patet in frenesi non confirmata. vel litargia Et cetera aut cum sit membrum carnosum potest adhuc melius

curari qz cerebrum si eius solutio sit modica uel apa non confirmata cu constancia utilitatis Testiculi uero cu ad speciem potius qz ad individuum ptineat totaliter possunt remoueri vita remanente plerumqz 2d

Pronosticacio Signa mortis in dolore cordis sunt tales pulsus pp vehemencia diuisitas in ordine et magnitudinis in motu ipsius et alteritas coloris subito post vehemenciaqz rubedinis eius et sincopis difficilis tarde euasionis et sudor frigidus insidens frontem

Incipit Tractatus Quartus de passionibus mamillarum

Mamillarum passiones de quibus scribere ... sunt due quarum pma est exuberancia uel diminucio lactis 2a vero ingrossatio uel diminucio aparum suppletua Nam ipsarum apata curat curatur methodo generali ad omnia apata qui 2 ut dicit Auic pmo can fen 4a tractatu de cura apatu in gnali ut in pncipio Et cu in a 2 in fluxu ponantur ungenta et empla repercussiua et in augmento aliquid addatur ad locale si in statu ponatur plus de resolutiuis qz de repercussiuis in declinatione vero sola resolutiua misceantur qz si h apata cubum fecerint et p sanatione tendatur et rupturam pmo quide mundificentur postea uo consolidentur ut diximus tractatu de vlcere in auc Sciendum pterea qz repercussiua et resolutiua qz simul applicantur circa locum ut pote in augmento uel statu apatis cuiuslibet pnt duobus modis applicari pmo est ut commisceantur et incorporentur insimul p decoctionem et contusionem pfectam et ponantur sup et circa apa na cum sugax est et vre eis distinctiu utrorumqz p sua opatione licz utrarum facta sint confuse ut docet Auic 2o can fen pma tractatu de cura ... quartane ubi papit adinstar pasana cum pipe Secundus est ut repercussiua ponatur circa apa sz sup pedem et radicem apatis uni ma fluit, sz resolutiua super totum ut faciunt communiter operantes

Canon pmus de exuberancia i diminucione lactis

Conqueruntur mulieres delicate de lactis exuberancia in mamillis cu pro fetus nutricione no applicatur sz nutrix carencio uo paupertate et desiderium mamillarum sanitatem conqueruntur Exuberat lac ppe quasdam causas pma est nimis complexio quidam mamillarum 2a multitudo sangwinis in corpore 3a raptus menstruorum ad superiora 4ta usus ciborum multiplicantium 5ta frequencius fricatio et suctio mamillarum quae me attingunt Ex quibus uo causis 2bus proueniunt sterilitas mamillarum et sciendum qz lac in mamillis quandoqz generat virorum calidorum et carnosorum sz illud 2 rad et in modica quantitate quia solu accidit hoc ex nimietate esse efficacis sup qua fundatur causa pmitiua et ex nimietate esse malis super qua fundatur causa 2a tacet aut fine quia mulier non vir pbz embrioni materiam nutricionis et alimentu nutricionis ut dicit Auic 2o colliget **Methodus** Exuberancia lactis quatuor modis restringitur pmo p diuersiua quae flomie 2 apena pedis de mitr in talo et punctat ... et ponantur ventose sine scarificatione sup sumie ventris vbi situatur matrix 2o p repercussiua quae ponantur epithimata et empla frigida sicca sup mamillas et radicem earum que ... fuligine filtrum et incorpora pfecte cum oleo ro uel aqua ro uel succo semiue uel plantaginis et solat

Ad idem valet farina lenticu excorticatarum et fabarum et gallarum et cupularum glandium et balausciarum et boli ar omnibus simul mixtis et incorporatis cu agresta et aceto et cu eius succis Tercio p exsiccatiua quae pp predicta ponantur milium sal et flores camomille in sacculo et calefiat sup lapide ignito asperso aceto et mebro applicetur frequenter in eiusdem Ad idem confert emplm ex ruta saluia menta absinthio furfure aqua coctis et incorporatis cu oleo nardino et camomillino uel de euforbio et pt addi aliquid salis mr uel aluis balaustiarum ro cupularum glandium donet lotus stiptice pfecte Quarto p dietam sicca abstineat igr a lacte caseo recenti carnibus bouis vino dulci et omnibus multiplicantibus sangwinem vtatur lentibus farre rizo milio sinapi cibis salitis multo aceto agresta berberis granatis decoctis habeat grosse et sudet in eiusdem sitim et fame tolleret mamillas pmat quotidie vestes strictas defendo si ipas manibus nuqz tractet uel fricet et qm prohibet lactis generato et inducit eius in mamillis coagulatio et condensatio que si suppleat et dolorem extensiuum inducant fiant pmo empla mollificatiua ex fenugreco psillio maluia bismalua butiro recenti adipe galline bdellio opopo galbano armoniaco et similibus Deinde vicessiant empla resolutiua ex semine lini farina fenugreci flore camomille milio furfure oleo camomille et similibus ponendo mo resolutiuu modo mollificatiuu ut mixta sunt donec tota casacio fuit et resolutu Multiplicat uut lac in mamillis p quatuor modos scilicet pmo ut fiat attractio sangwinis menstrui ex matrice ponendo ventosas sup radice mamillarum frequenter 2o p empla rubificatiua debilia que suffiat ad attrahendum sine resolutione ut est emplm ex pice et gummis calidis ut est thus mastix et ad quod valet fricatio leuis mamillarum et assidua ipsarum distractio et suctio cu leuitate et post in balneo aque dulcis tepide pp saburram 3o per fomentationes calidas quidas fiant ex lana uel panno nobili lineo infusis in oleo nardino uel de lilio uel viol in quo dissoluta sunt mustus thus laudanum et similia vel in vino decocto decoctionis mente rorismari ligni aloes et similium 4to p dieta sangwinificat ut 2 vsus carnium columbarum et hedorum pingwium ... cu cinamomo ... satorium cu vitellis ouorum et usus lactis recentis et casei noui gaudeat otio et quiete et impinguet corpus

Canon Sciendum qz sicut in anatomia vidi a matrice procedunt due vene ad radicem mamillarum vna in latere dextro alia in sinistro incedentes p medium ventris sine mediate et quanto magis recedunt a matrice tanto sunt grossiores et albiores et eminentiores usus supflueriui ... Et quanto sunt propinquiores annexo matrici sunt graciliores et profundiores cum et matrix pfunde situetur in corpore ... me longatione que est ... et vestium que ipam equitat Preterea igr venas rapitur sangwis menstruus a matrice ad mamillas et ... et cu penetrat in substantiam mamillarum que est tota alba glandosa frigida nature diuiditur in ramos plurimos minimos ut singuli sangwis contingat a simbolo carnis albe ut melius ibi dealbetur et elaboretur sicut accidit in distributione chili ... epatis Ex quibus sue potes tua pmo quae mulier ... plurima tacet lacte in mamillis et nisi sit robusta carnosa

valde Secundo quae menstrua restringunt pficam
i. ventosam in radice mamillarum positam et lac diminu
p ventosam in sinu vel venis applicatam Tao qe
lac gnat in mamillis p vij vel octo menses impre
gnacionis quia tunc fetus completus e ut nutrimento
menstruo plurimo amplius non indiget quare regimine
ne superfluum mittitur ut in lac gtat pfetus educacione post
partum Et si lac gnet in mamillis regimen e extra naturale
me non zonis primis et si etiam gnet in mamillis vid
eri non sit p delegacionem sanguinis p venas pditas
enim vir ipas non habeat s p venas intentes mamil
las et pees pectorales et spongiotes sive carnositates
carnis glandose mamillarum

Pronosticacio

Si lac valde superfluat in mamillis retencionem indicat
menstruorum nisi mulier fuit sanguinea et vene mater
large Retencio menstrui periculosa e in mulieribus non lacta
te quin lac habent Rustice et laboratrices modicum lac ge
nerant et ppe colice et milite ppt siccitatem complexi
onis et evacuacionem multitudine Item dicit ypo 7a
particula affor mulieri in utero habenti si subito r infra
una diem vel duas mamille graciles fiat i. lacte
puet et extenuet abortit quia destitui nutrimento fetus
Item ibidem mulieri in utero habenti si altera mamillarum
gracilis fiunt gemmos habenti alterum abortiet Et siquidem
dextra gracilis fiat masculum si uo sinistra feminam
abortiet et hoc intellige ut plurimum quia etiam femelle
quamque gnant et in dextris et mas in sinistris si epar
maris sit naturalis frigidum et splen calidus Item
ibidem si mulier que neque pregnans est neque gnavit
habet lac in mamillis humores eius defecerunt Item ibidem
mulieri in utero habenti lac ex mamillis multum fluens
fetum sit debilem Si uo utera dura fuerit sanum sit fetum

Capitulum 2m de ingrossacione i extenuacione mamillarum

Accidit femellis quibusdam mamillarum
magnitudinis siccitas ut ipsarum mamille ultra debitum
extrescant Accidit equipso matronis siccis ut mamil
las habeant diminutas

Methodus

Ad prohibendum
ingrossacionem mamillarum confert pone emplastrum super
eas factum ex cimino contuso et asperso aqua et aceto absque
dolore et p tres dies dimittatur et tunc removeatur et loco
eius ponatur emplastrum factum ex cepe lilii al contusi et i
corporati cum aceto et aqua et sine p tres dies cum
fascia fascia Deinde iterum ponatur primum emplastrum p tres
dies et postea secundum vicissim tempore longo quia replicat
humiditates mamillarum et carnem glandosam supti
tat et calorem contemperat Item teratur alumine et misceatur
cum oleo et aqua ro et sepe inungantur cum eo mamille fri
fricatione Vel epithimetur cum aqua ro et aceto in quo
sit aliquid camphore Et cutie imbibendo in istis pecia
linea et mamillis applicando frequenter vel boli ar
menic sigilli sem. dra. galle cipressi cupule glandium ba
laustie pulverisentur et cum aqua et aceto vel succo pla
taginis et solatri et psillii distemperentur et fiat emplastrum
super eas et cum removetur lava cum aqua frigida
Ad idem confert pul' mustilaginosus qui colligitur
de lapidibus in quibus acuunt cultella Item ad hoc
conferunt omnia dicta de restrictione lactis in mamillis
Ad ingrossandum aut mamillas conferunt omnia dicta
de multiplicacione lactis in mamillis valet etiam ad hoc
frequens et assidua tractio mamillarum cum manibus
et sparsum fricatio levis atractiva non dura aspera resolu
tiva Similiter et emplastrum de pice quod dicemus capitulo

de ablacione coytus passio de puritate urge capitulo
Item tunc locum habet tempus puericie vel principii iu
ventutis quia postquam mamille excreverunt et ad statum
preveniunt innovari non possunt licet immaceari possint
et extenuari quod e quia membra parum formata fluunt
et resolvuntur spermatica uero fixa sunt utputa in nervis et
ossibus cute et similibus Ista igitur doctrina e magis
pservativa quam curativa Item augmentativa vel dimi
nutiva mamillas in femellis sunt augmentativa
vel diminutiva testiculos cum sint etiam caro glandosa
Item facilius est mamillas naturaliter grossas quidam
prohibere a sua magnificacione quam siccas graciles au
gmentare quod e quia facilius e humidum exsiccare quam
siccum humectare patet septimo de ingenio sanitatis
et hoc scilicet manifeste quod omne corpus pingue potest in
macerari sed non omne corpus macrum potest impinguari
ut puta si complexio sua naturalis fuit valde sicca etc.

Explicit secunda 2a Incipit Tercia

Consequens est nunc pectorum tractatum laboriosum o
perosum aggredi que est de cura passionum
membrorum constituencium ventrem naturalem qui
est a furcula inferiori ubi est os stomachi usque ad
principium coxarum Est autem dictus naturalis quia ipso
continentur membra opera nutritive exercencia pro toto que sunt
digerere attrahere dispensare retinere expellere nutrire et gnare
quemadmodum et venter animalis sic dictus est quia ipso
pficiunt opera animalia pro toto que sunt sentire sensu
tactum exteriori quam inferiori et moveri motu voluntario
et spiritualis vitalis a spiritu qui primitus ibi gnatur licet
in cerebro et epate aliter contemperetur Ut itaque hunc
laborem pficere valeam gratiam divinam quemadmodum
in prioribus humiliter imploro dicens cum devoto Johanne
Mesue in libro suo de medicinarum consolacione
tractatu secundo capitulo primo Auxiliatorem igitur deum postu
lo ad quem cuncta respiciunt et a quo omnes gratie procedunt

Incipit Tractatus primus tercie se ctionis qui est de passionibus stomachi et meri que sunt duodecim

Stomachi passiones sunt duodecim prima
quidem debilitas digestionis vel corrup
cionis 2a uo debilitas appetitus et nausea
et fastidium 3a appetitus caninus 4ta bolismus
5ta appetitus corruptus vel malicia pstimbre 6ta
sitis 7ma eructuacio 8ua singultus 9a vomitus
vel animi subversio 10a colica 11 dolor et inflacio
12a apostema et ulcus Cum autem dico stomachum intelligo et
meri et os et pileron id est fundum ipsius etc.

Capitulum primum de diminucione i corrupcione digestionis

Diminucio sive debilitas digestionis
stomachi appellatur cum stomachus in digestione cibi longo
tempore occupatur et tarde redit fames ymo plus debi
to pduant quantitas veteris post cibum assumptum et
sacietas et tunc stomachus bene digerit cibum pium
quantitate et delicatum qualitate sed multum cibum sum
sumptum vel grossum vel viscosum elaborare non potest
Corrupcio uo digestionis dicitur cum stomachus non convertit cibum
in chilum pfectum scilicet album equale tantum inter liquidum
et spissum sed convertit ipsum in chilum fluidum naturalem
sui frigiditate et humiditate vel siccum adustum sui
caliditate et siccitate fiunt autem diminucio et corrupcio
digestionis ab eisdem causis et eadem habent signa quare
de ipsis uno capitulo dicemus fiunt igitur iste passiones

ppt aliqua occo sperma male cpplexionis in stomacho
uel ppt mala compositionem que raritas texture uel
nalis debilitas corporis stomachi incipit uel ppt solucionem
continui factam in concauo stomachi. ut propter apostema
Sz de cura illius dicet ca° de vlce et apite in ipso
vom qui rectum e iudex sui et obliqui ut dicit phus
primo de anima Ideo primo describemus stomachum boni sz
qui tpatus ul ppe temperie uel sibi tpatus dici
pt cu vniquodqz corporis et vna queqz particula cor-
poris capiat ex prima sui gnatione cpplexionem nalem sibi
conuenientem et ppriam qua degit sanitate sibi opha
ut dt Auic primo can fen primo ca° de complexionibus
Signa stomachi boni sunt quia pz cibum csuetum et
cpa et qualitate debita assumptum nd gnatum neqz
sentit angustias. neqz fit ob eius amarum nec insi-
pidum nec acetosum sz dulce sapidum et sicut labi-
orum aliquali et qz pz vna hora non sentitur amplius
ab ore sapor uel odor cibi neqz venit eructuatio
neqz singultus nisi forte parius et paucus si con-
suetudo ei in hoc fiat et agilitas et leuitas ad o-
pationes sine sompnolencia et pigricia ad opationes
pter debitum uel consuetum, ut cum vadit ad lectum.
dormit quiete et optime sup latere dextro uel csue-
to sine plurima reuolutione nec occurrit ei fantas-
mata seu turbilia et cu mane surgit nd sentit
dolorem capitis neqz rugitus uel inflamatores ventris
et venuit egso et vrina bn digesta. Est aut egstio
tpata que est citrina ul subcitrina spissa in substa-
ncia uel pasthe mollis exiens tota similiter et sn
multo strictu mediocris quantitas respectu assumptorum
Vrina uo digesta dr que e mediocris subs et quat
coloris subcitrini uel palleas, nisi epar sit nalit
frigidum uel calidum plus tpato tn cuiu fundo est
ypostasis al. leuis equalis continua piramidata
uel salte nebula natans in me°. lz in cor° non
tpato non sit ypostasis neqz nebula omnio quia
nec est in eis aliqua superfluitas humoralis, cum
optima na tm appetat cntum bn digere pt, frigida uo
appetet bona digere non bo, calida uo digere bona
appete nd bona ut dicit Gz in tercio tractatu de
signis ca° de signis stomachi In quo igitur omnia
dicta sunt aut plura ipsorum illius stomachum boni di-
cemus sine tpatum Signa male complexionis frig
stomachi sunt sensibilis frigiditas eta ob stomachi sitis paucitas
appetitus intensus ut plurimum nisi frigiditas fortissi
vltimet, quia omnis mala complexio. cu fuit vl-
timata tollit actum ppt virtutis ut dicit Gz in comento
illius anforismi 2e particule Ambustique iuuenibus
existentibus ventris sunt 2d et quia bene bn digit res
difficilis digestionis et leditur a frigidis. iuuat aut yeme
a calidis. et eructuat acetosa et inest ei leuitas
ventris et eius inflatio et multitudo ventositatis. et lon-
gitudo more cibi in stomacho et est eius vrina al. uel
glauca pulsus hora digestionis paruus debilis spissus
et inquietudo cu continua reuolutione de latere sup-
eatus ppe quo cibus digeri pt dz Sig male cple-
xionis humide stomachi sunt multitudo sputo insipi-
di et nausee et paucitas sitis et velocitas descensionis
cibi absqz plura alteratione facta in eo et vrina ut
plurimum karapos et pulsus debilis mollis Sig
male cplexionis sic humide stomachi sunt composito
signorum predictorum qz si sit cum humoris vicio
sequitur cnqz vomitus flatus acetosi uel aquosi insipi-
di uel salsi uel vitrei 2m qz sunt plures spes flatus
ut primo can fen p° ca° de humoribus et aggregat° cu
nausea et fastidio et dolor capitis pz cibum magis
qz ante et cnqz sompnia de pluuia uel piscibus uel
dimersione in aqua nd pter causa manifestam Signa
male complexionis calide stomachi sunt sitis immensa cu
prostracione appetitus amaritudo oris cu ariditate labiorum
eructuacio fumosa capitosa. habitudo corporis extenuati
qualis corporis etici et asperitas cutis cu amaritudine
et qz sentitur calor in stomacho et male digit cibos
subtiles et iuuatur a frigidis. nocetur a calidis Signa ma-
le complexionis sicce stomachi sunt extenuacio macies
et macilentia corporis totalis cu stomachus sit primo
minister siue coquus nutrimenti cmis pcorpo et quia sepe
sitit, sz potus lz paruus fluctuat in ipso et nocetur
ab eo et paruus ei potus sufficiat et gaudz cibis sitis si
ista c° sibi insuit p natm Signa male complexionis
calide sicce stomachi sunt composito dictorum signorum
Et si fuit cu humoris vicio. adest dolor et adustio in ve-
tre. et sequitur cnqz vomitus rei viridis uel citrine amare
subtilis si sit cola rubea pura uel grossa viscosa. si
sit cola vitellina et aduenit dolor capitis cu abu-
tionis magis qz post Et cnqz sompnia de ira de igne
atqz similibus Et scias qz nd omnis vomitus viridis
fit colera. sz subtilis viridis amarus ppe. na si sit
grossus viscosus insipidus uel ponticus. scd cnqz
fit gnatio pz lesum fructuum et herbarum frigidarum ut
accidit pueris Signa male complexionis
humide. stomachi sunt paucitas appetitus multitudo sali-
ue et nausee et puacio sitis et eructuacio fetida et
acetosa et cum in ipso plurima ventositas gnatur Et si
sit cum humoris vicio cnqz vomitus san puri uel mixti
cu albedine et fe putride euenit de facili et podus
et gruitas ventris et cnqz sompnia de san uel aqua
rubea et dulcedo oris sine causa manifesta Frig sicce stomachi
sut mordicacio et ardor in ventre ante comestionem quod sedat
comestio aut minuit et eructuacio pontica uel stiptica et
in dentibus facit stupor uel congelacionem qual sunt pira
immatura assumpta et dolor stomachi ante comestionem ppe, et si
sit cu humoris vicio adest splenis magnitudo et duricies et
cnqz occurrit eis apud sompnum fantasmata turbilia
de re nigra utpote fulgure et tenebris. et forte aduenit
vomitus acetosus uel ponticus, dico aut forte qz mia
colica uel sanguinea in stomacho contenta ut plurimum
expellitur p superius, sz mixta p inferius, flatica uo utroqz
modo cu sit inter na inter frigue et leue. subtile et grossu
si viscositas non prohiberet vn ypo quanta particula apporum
stracilos et fecales volentes purgari p superius colect
trimetex 1. nd in hoc fiat yeme. sz estate qn dominat
cola Et subdit inferius vo inferius vehemencius eadem
racione contraria apponetes Signa debilitatis stomachi
ppt malam eius complexionem siue raritatem et delica-
ciam corporis stomachi sunt vehemens sensatio stomachi ppt
quod de facili leditur a re quacumqz et quia sentit angu-
stiam pz cibum et appetitus e in eo modicus ante cibum
et quia digit peste cibum parui subtilem ingente ad
calidum et siccum cibu uo grossum frigidum digere
nd pt Si igitur omnia ista aut plura apparuerit patet
qz stomachus distra flatus aliquo modorum predictorum
uel lesus alia causa manifesta et ppe cu ipsorum adherencia
assidua. tunc ulla dicitur corpulencia stomachi natura

destiā Si vō p̄cessit vomitus frequēs sup̄fluus aut plures ventas spontanea uel cum inedia forti uel sacietas nausatiua cronica tunc scā stoī p̄ata des est debilitata non ex gnacōe Vnū hī sciendum qꝫ debilitas stomachi quandoqꝫ sit ꝑpt compassioꝫ eius ad epar uel splenem uel cebrū uel ꝑpt lesionē eius a causa extinseca sꝫt aere fc̄o uel estuoso uel ab aq̄ compassione uel cū ꝑcussione uel eꝫ antecessione morbi cronici que quidē singula metus diligenter sꝫ ꝑpende et si non alit cū infirmi relacōe similit et complexionis corpis consuetuᵉ ciboꝝ et actum quus cum cōditōm regionis etatē atqꝫ qualitate gitatos conside̅t ne decipiat Signa debilitatis digestiuis ꝑpt cām sunt p̄dca signoꝝ cām in stō cum fe grmina acuta et dolor forti ꝛ nausea que p̄o caᵒ dicemus Signa debilitatis stomachi ꝑpt ulcus ꝛ ipo sunt antecessio signoꝝ cāꝝ in eod pꝫ que seque vomitus aut egᵉo saniosa cū cā fuit matura et ceptū ut dicemus pꝫ modꝫ Cū si fuit vltus sine cāte ut puta ex liquoribus acutis sentit puctura cā dua neqꝫ cibus retinetur dof digeratur pfite Quapp̄ egreditur p vomitū et secessum Et sīcas qꝫ matia sup̄fluista qꝫ natat in cōcauo stoī fit vomitꝫ sꝫ cū initiaᵉ in nullus eius fit cum in subusio uel fastidiū

Methadus

Cura debilitatꝫ siue diminucōꝫ digestionis uel corrupcōnis eius ꝑpt malam cōplexionem stoī friaꝫ ē ut vngatur stomachus omni die bis an prandiū et ante cenam cū olō masticino uel nardino uel de lilio uel de costo uel mixtis calefactis pfite in aqua feruēte ul cū olō ꝛ ℞ rute zoris marini. an̄ ʒ ij baccaꝝ lauri ʒ iij cere omnia et coque in lb j oli comūs usqꝫ ad spissitudinē uel cum vngento marciaton ad solem calidū aut igne Vtaᵉ dyagalang dyatonpipion dyacimino dyaciminon dyamarcon electuo calide in ieiuno ꝛ bibat desup aq̄d vini boni excaleᵉ semp in ieiuno parū et raō comedat quia modicus cibus ei sufficit Sit cibus eius delicatus ut carnes pulloꝝ uel edorū condite cū specibus calidis aromaticis et oua sorbilia et pulmēta subtilia et una pingwia modeāte Vtaᵉ in sapoibus fcus al leis sinapi pipe. fructus non comedit nisi fructus fructus pinguesf balneetᵉ in aquis calidaꝝ sepe in ieiunio Sup stō portet continue tāle coctum ℞ terebentine resine an̄ ℥ j picf naualꝫ ʒ iiij sapini oppoti bdelij an̄ ʒ ß cere ʒ iij mirf mustate spodij galiopiumati zo cū folij spice croci an̄ ʒ ij pipis ʒ j mastic thuis vinif an̄ ʒ ß ponat gumme in vino bono et dissoluant et terenda terantur et cribelletᵉ subtilit terebetina uō et pix naual et resina et cera liquefiat ad ignē Deinde addantur gumme dissolute in vino et cū omnia liquefacta fuerint colentᵉ et colatue incorporentur spes p̄dicte et totū extendaᵉ sup corū al et tegatur cum pecia subtili alba linea et stomacho supponatur Aliud ad idem ℞ calami aromatici galange spice nardi corall rū cardamomi thuis iuniꝑ an̄ ʒ ß cere ʒ ij resine lb ß picis grece ʒ ij oli de spica nardi oli ꝛ mastichini an̄ ʒ ij bdellij sapini oppoti aroti citra an̄ ʒ ß terebentine ʒ iiij confice sic dissoluat gumme in vino optimo et dissoluat omnia postea in cazola ad ignē et colentur et colatue addāᵉ pul̄ specierum et extendaᵉ sup corigiud ut prius Ista cerota confortant omnē

stoīm debilem ꝑpt eum qui a causa calida uel sicca quia caloꝝ nāalem stomachi augmētat et eius corpulenciaꝫ inspissant et corroborant vehementer

Cura debilitatꝫ digestionis ꝑpt malam complexioꝫ stomachi humidam ē ut sepe fiat vomitus si ē ꝑple cum oximelle et aqua tepida uel aqua decoctionis raphani sinapis sꝫ atplicis et aneti p̄missa sacietate stomachi expil oleribus et tepis purgetur cum yerapigᵉ G p̄missa digestione m̄e cū oximelle gᵒ uel sile gᵒ dictuo Vtaᵉ sepe in ieiuno trocisco de mastice dictis caᵒ de sputo sanguinis vini arōticū sciptiū bibat. tū bibat parū in alijs fiat sic in stō fere humide stomachi et composito medicarum p̄dictaꝝ et nō dormiat in die neqꝫ sup cibum sitim et famē tollet exerceat in ieiuno ꝛ sudet et laboret coytū omō dimittat et si sit cum ventositatibus et singultu coquetᵉ carui cimini an̄ app̄ ruthe absinthij mēte spice costi an̄ ptes equales in vino forti ul in aqua uel in olō et spongia infusa ponat sup stoīm in ieiuno actu calida et expssa cum reiteracōne frequētata Si uō sit cū hu̅ viro quod ut plurimū. ē ut digeratur flā cū oximelle gᵒ uel cū oximelle squillitico et aqua decoctionis api pipis lon̄ ꝛ mell purgeᵉ cū pillis cochijs uel cū decoctione mirabol kebuloꝝ uel bellericoꝝ uel emblicoꝝ. et si purgetᵉ cum pillis et apozīate fiat p̄mo purgacō cum pillis. et postea cū decoccōe post euacuacōm utatur trociscis p̄dictis uel electuaᵒ de storia fri quod dicemus caᵒ de debilitate splenis qꝫ si p̄sto non sit aliud vtat electuarijs p̄dictis comedat carnes assas edorum uel pulloꝝ ul p̄dicꝫ et fasianoꝝ ꝛ carnes ferinas diligat ꝑposse bibant vinū potentissimū al uel rub sꝫ in p̄ua qualitate fame ꝛ sitim cū sudore ꝛ in vngentis et emplis fiat sicut prius et in hꝫ casu gfert plurimū dyacitoniton cū melle et specibus ut in expertis scribemus Et dicit G qrto de regimine sanitatis qꝫ ~~[illegible]~~ p stomacho frīo uel hū inter medinas calidas pip est sublimius et p̄mo quidē lon̄. 2o al. 3o nigꝝ quia pip est potentissima specierum in confortacōe membroꝝ neruosoꝝ ꝛ postea galanga ꝛ zeduara queadmodū inᵃ quas mastix et thus

Cura male complexionis calide stoī ē ut vngatur cū olō ro mixto cū pauco aceti ꝑpt penetracōꝫ vtaᵉ zucco ro si venter sit laxus uel zucco viol si venter sit constipatus. comedat cibos frīos acetosos ul solidos compactos ut est caro porcina et bouina et multū cibum p uice capiat si stomachus sit largus spaciosus qꝫ de eꝫ stomacho loquens G pᵒ alimentoꝝ p̄mo caᵒ dicebat quia melius digerit carnem bouinā qꝫ pisces petrinas ex eo qꝫ subtilia in ipo aduruntur solida uō modeāte p̄muntᵉ vtaᵉ p cōdimētis vino ḡnatoꝝ uel agresta ul berberis uel succo trifolij atqꝫ acetose uel aceto bibat aquam friaꝫ uel aquam cū vino ḡnatoꝝ uel aqua decoctionis berberis vtatur coitu sup cibum vsu tamē modeāto ne sup̄flue infrigidet et forte ydropisim uel lienteriā incurrat Bibat quandoqꝫ in ieiuno oxizacara uel dyapenis uel sile acetosum uel sile ro ul viol cū aqua fria exceatᵉ parū et raro et dormiat sup cibum quandoqꝫ si caput nō cōfᵉ opetur Cura male complexionis sicce stoī ē ut

impinguetur corpus grosse cum balneis aque dulcis
tepide et cibis sorbilibus ut sunt oua mollia et micta
condita cum speciebus aromaticis non acutis ut cinamo-
mum et cardamomum maces crocus et consimilia. Bibat
quoque lac capre uel vacce recens et calidum in ieiunio
per se uel cum mica panis de simila ut melius nutriat
uel cum pauco mellis uel zucaro ne casee in stomacho et
non comedat cum eo neque illico super ipsum aliquem
cibum alium quia corrumperet omnino cum de facili nunc cor-
rumpentibus sit lac secundum G. 3 simplicia. ut ait G. de vij de
ingenio sanitatis. Ungatur stomachus cum oleo viol.
vel de papaure. similiter et pectus 3 simplicia to dyadra-
gant. dyapenidion. dyapapaue dormiat super cibum
si caput non prohibeat nullo modo uigilat sed gaudeat o-
cio et solacijs grosse. continue super stomacho deferat
pluma dateolum molle uel pellem oliis nigri uel lupi
vel lanam succidam ut stomachus defendetur a qua-
litatibus aeris contingentibus. Cura male complexionis
calide sicce stomachi. De composito medicinarum predictarum
et si sit cum se occulta febris fiant omnia que dicentur
libro 2o de febre ethica. et ad hoc confert multum dicta
in capitulo de ptisi. Et si sit cum hac vitio digerat to cum
oximelle oxizuccara uel syrupo acetoso uel syrupo ro uel
viol. et mundificetur cum pillulis de reubarbaro dictis capitulo
de catarro uel cum decoctione mirabolanorum et que dicentur
in canone. uel cum apozimate de reubarbaro quod R aque
decoctionis prunorum sebestenis 3 iiij ponatur in ea 3 ij
reubarbari pulverizati et dimittantur per xij horas et postea
coletur et in colatura ponatur 3 ij syrupi ro uel viol.
et detur totum in matutinis. uel cum apozimate
purgante humores adustos acutos R manne
3 ij tamarindorum 3 i s dissoluatur in 3 vj aque de-
coctionis prunorum et detur totum ante diem. et si
vis preterea adde medulle cassiefistule 3 i coletur et detur
sicut prius uel purgetur cum electuario de succo ro
laxatiuo et cum dyaprunis laxatiuo 3 s. et post
purgationes utatur dyaprunis simplici zucaro ro
et viol. dyadragant. ablat. et si epar sit inflammatum
propter compassionem utatur trisandali. et si assint vigi-
lie uel dolor capitis pulsatiuus utatur dyapapaue
recenti uel filonio recenti. et fiant omnia que
diximus capitulo de vigilijs superfluis utatur lactuca
portulaca et utatur vino granatorum berberis a-
gresta et aceto cum cibis suis. bibat vinum debile
limphatum ad medietatem. Cura male digestionis
calide humide stomachi. est ut ungatur stomachus
cum oleo mastixino mixto cum oleo ro addito modico
aceto actu calido perfecte. Utatur sepe in ieiunio zucaro
ro nouo si venter sit stipticus. uel ueteri si fuerit obe-
diens omni die ad pondus ... in adrosis vecibus
sunt quam plures acute stercissime que post exsiccationem
resoluunt et corrosi dico de zucaro quia rubeum est
stercissimum aliqualiter sed taberzed. i. album est
stipticum uel temperatum et bibat post illud aqua
decoctionis mirtorum uel berberis uel vinum grana-
torum cum aqua frigida. Cibetur carnibus assis et elixis
cum feniculo et petrosilino conditis cum speciebus aromaticis non
acutis ex pulvere cortices speciebus et vino granatorum confectat
ei sapor prohibis pomis uel aqua ro estate. bibat
vinum rubeum ponticum uel stipticum vel vinum debile lim-
phatum cum aqua decoctionis mirtillorum. utatur sepe
trociscis de bolo dictis capitulo de sputo sanguinis per se uel cum
aqua frigida uel mixtis cum zucaro ro. Et si corpus fuerit
carnosum viuidum sanguineum et antecessio caborum et
potuum multiplicatarum sanguinis fiat flobotomia basilice uel
mediane in brachio dextro uel manu dextra. Humor
namque flobotomia mediante primo ducitur et euacuatur ab epate
postea aliud uero a meseraicis et stomacho quemadmodum et propter post
euacuationem uetas a febribus omnino. Si autem sit cum
hac vitio alterus a supradicte qui neque digestione neque eua-
cuatione indigeret cum medicina sed solum cum flobotomia subito sedetur
ut dicit G. de ingenio sanitatis. oportet ut digeratur cum sedia
et co. cum oximelle simplici uel melle ro uel syrupo aceto-
so uel mirtis ex ipsis cum aqua calida uel aqua decoc-
tionis ro etc. et calamenti et purgetur cum pillulis cochijs
uel benedicta laxatiua uel medicina de citrinis vsitata
uel cum decoctione mirabolanorum que sit sic R kebulorum ma-
cedorum emblicorum citrinorum ana 3 s terantur et infun-
dantur in 3 vj aque frigide post xij horas coletur et
dulcoretur colatura cum zucaro ro uel melle ro. uel
syrupo ro et detur totum ante diem actu calidum si virtus
sit fortis uel medietas si sit debilis et fiat vomitus
cum aliquo vomitiuo dicto superius post saturitatem et
non negligatur cura istius stomachi quia frequenter
producit ad febres putridas quare fiant digestiones et eua-
cuationes predicte frequenter Et dixit auctoris vij collect.
quod vsus vini granatorum uel agreste plurimum preseruat
stomachum a putrefactione humorum sui frigiditate et stipticitate
quoniam caliditas coniuncta ebulitionem faciens a centro ad
circumferentiam est causa efficiens putredinis. humiditas uero
non regulata a calore naturali sed effectiua effluabilis
et euaporabilis est causa putredinis materialis ut dicit
eto methaphysicorum. Cura male complexionis frigide et sicce
stomachi est ut inungatur frequenter cum oleo mastixino et
nardino et de lilio et de costo uel cum aliquo corium
calefacto perfecte in aqua feruenti addito modico puluere
subtili gariofilorum propter penetrationem et continue deferat super
stomachum scutum super dictum uel lanam succidam uel filtrum
recens molle infusum in oleis predictis actu calidis
Comedat cibos subtiles calidos conditos cum speciebus
aromaticis. sed parum pro vice et sepe. Vitet carnes bovinas
et cibaria earum inspissata cum vitellis ouorum et oua
sorbilia et pisces petrosos conditos cum eisdem speciebus
bibat vinum dulce uel craticum uel medonem. et
non negligat curam istius stomachi quia frequenter producit
ad ethicam et marasmum propter indigestionem et arefactionem
que duo nutritionem prohibent membrorum et quia
difficilius est resistere siccitati quam frigiditati cum sit contrariis
passiua ut dicit vij de ingenio sanitatis ideo in cura
ipsius multiplicetur humida simpliciter calida. non tamen negli-
gantur calida bibat ergo quoque in ieiunio lac recens
capre uel vacce uel ouium per se uel cum modico
mellis clari et quoque mica panis de simila potest
addi propter nutritionem utatur etiam electuarijs 33 conditis
dyaprassi electuario ducis dyapenidion et similibus non
laboret superflua neque sudet sed balneet aqua dulci
calida. gaudeat quiete sompno ocio solacio grosse
Si autem hac vitio digeratur materia cum oximelle com-
posito uel squillitico et aqua decoctionis ysopi uel
ysopi uel calamenti uel apperi uel cappari et confor-
tetur splen ut bene attrahat meliam et purgetur cum pillulis
fetidis uel dyasene uel cum puluere senethinum epithimi
et aqua calida uel cum yeralogodion uel cum decoctione mi-
rabolanorum indorum colata et dulcorata cum syrupo ro uel melle ro.

et caueat a coitu omnino et precipue super cibum. Vtatur
dyanthos frequenter et dyamargariton in ieiuno. Cura
diminute seu corrupte digestionis propter debilitatem cor-
poris stomachi et eadem cum stomachi frigidi sicci preter omnino
est opus euacuantibus sed solum alterantibus et precipue
quorum virtus declinat ad superfluitatem cum caliditate
non ad humiditatem. Vtatur ergo cibis subtilibus temperate v-
gentibus ad calidum et siccum. Bibat vinum vetus purum
parum et sepe comedat. Euitet cibos grossos vel visco-
sos quos elaborari non possint. Euitet etiam cibos flatu-
osos ut sunt iura ymmoderato usu assumpta que flu-
ctuationem et corrugationem stomachi impediunt hoc digestionem
neque bibat multum cum sumpsit cibum propter eandem causam sed
ymo post completam digestionem primam bibat bonum haustum
vini puri optimi et clareti. Nutriatur carnibus edorum
et pullorum et perdicum et auium paruarum degentium in ne-
moribus non in aquis. Vtatur ouis sorbilibus et pulmentis
auene vel simile vel farri conditis cum lacte dulci vitell-
orum. Vtatur sepe electuariis calidis supradictis et specie
diagalange dyaplix et electuario ducis et dyacalamin-
tum cum melle et speciebus et in ieiuno. Abstineat autem
a coitu omnino et precipue super cibum et sompno diuturno
et quiete superflua. Nichil sumat cibum nisi egestis prius
superfluitatibus prime et secunde digestionis et signa horum
sunt excitatio mane pedetentim a debili tendente ad fortius et
et redeunte ad debile post quam quiescat donec calor naturalis
redierit ad interiora corporis et sputum ceperit subtiliari
quasi sit aquosum et saliua in ore multiplicari et ap-
petitus excitari. Tunc namque comedat satisfaciendo ne-
non apetitui quoquomodo. **Emperuta** electuarium co-
fortans stomachum digestionem promouens cor letificans putre-
factionem prohibens membra calefaciens renes et vesicam
purgans sanitatem corporis conferens sic fit. Recipe castorei abluti
in aqua rosacea et pyrea excitati ℥ ß galangi ℥ j thuris
℥ ij masticis ℥ iij mente ortulane ʒ v ℈ x vj ga-
lange ʒ vij anisi ʒ viij feniculi ʒ ix cinamomi electi et
mundati ad pondus omnium vini odoriferi lb j succi
marubii albi lb ij mellis despumati quod sufficiat
coquatur mel cum vino et succo predicto donec condensentur
et puluerizentur subtiliter et cribellentur species predicte et
cum melle confitiantur. Detur ad modum nucis post cibum
per vnam horam et bibat post illud parum boni vini. Item
pille laxatiue conferentes omni stomacho debili cum materia. Recipe
masticis reubarbari ana ʒ v aloes boni ad pondus omnium
puluerizentur et distemperentur cum succo feniculi dantur
et ante cibum vel post quia mundificat stomachum et epar
expellendo a flate et cetera. Nam de reubarbaro dicit Auerrois
quinto colliget quod est medicina benedicta respectu aliorum laxati-
uorum sed de aloe dicit G vij de ingenio sanitatis quod est
magis confortans stomachum omni alio laxatiuo quamuis sit ualde
amarum ori ita est delectabile stomacho et ideo debet
lingua extrahi et medicina ingluti. Item masticis
aut olibani ʒ j per noctem infusa in vino donec lique-
facta fuerit et bibita in ieiuno calefacit et confortat stomachum po-
tenter et catarrum descendere a cerebro restringit
si mane et sero potetur ex eo pluribus diebus. Item recipe
nole per stomachum frigidum uel frigidum humidum uel in stomacho debili sit sic. Recipe
bdellii opopanacis sagapini euforbii ana ʒ ij cum piperis cinamo-
mi ℈ an ana ʒ j galange mastice zinziberis mentastri cinnamomi garyofilorum paradisi
garyofilorum ana ʒ ß cardamomi maioris croci quantum placet et vino
confice sit. Equatur gumme in aqua rosacea vel vino odorifero
et ex aliis et puluere specierum et cera et pice sufficienti

constatur emplastrum et tendatur super corigium aliquod molle
et tegatur cum panno lineo aliquo subtili et teneat super
stomachum ij horis ante cibum et post remoueatur. Item emplastrum
aliud quod valet etiam vomentibus cibum. Recipe lauandule ℥ iij
masticis cinamomi garyofilorum nucis muscate galange spice
ana ʒ ij olei mastichini et nardini ana ℥ j cere ~~cere~~
℥ ß cere albe abrase a sordicie superiori olei nardini
ana lb ß masticis ℥ ij aloes ℥ j et ß ligni aloes
calami aromatici ana ʒ ij garyofilorum cinamomi ʒ iij fiat
ceratum. Item sacellatio ad idem. Recipe mirtillorum
rosarum rubearum absinthii mente garyofilorum thuris cinamomi thuris
masticis fiat puluis subtilissimus ex eis qui ponatur
in sacculo serico uel lineo subtili calefacto super la-
pide ignito aspersum cum vino. Stomacho continue applicetur
et cum infrigidatum fuerit reiteretur et potest addi calamus
aromaticus propter penetrationem. Item epithima ad idem.
Recipe thuris masticis ana ℥ ij succi mente ℥ iiij terantur
gumme et confitiantur cum succis et panni imbibiti
in eis ponantur super os stomachi et valet etiam vomentibus. Item
aliud. Recipe succi mente succi absinthii vini citoniorum
ana partes equales puluis garyofilorum quantum volueris ca-
lefiat quod totum patitur ad ignem et in ipso infundatur
filtrum et stomacho applicetur frequenter reiterando cum
infrigidatum fuerit. Valet vomentibus etiam et eru-
ctuantibus acetose uel fumose sed in stomacho calido potest
addi vinum granatorum uel berberis uel aqua decoctionis
mirtillorum. Item tyriaca ad idem. Recipe cinamomi ga-
lange ℈ ana ʒ j nucis muscate zeduarie cubebe ana ʒ ℈ ana
℥ ß garyofilorum macis ana ʒ ij ana ʒ j passularum quantum
volueris zuccari quod sufficiat. Terantur omnia grosso mo-
do preter garyofilos amigdalas et passulas et misceantur et te-
rantur subtiliter et demum passule. Fiat electuarium cum
succo. Et si vis facere laxatiuum fleumatis aquosi po-
ne in qualibet dosi ʒ j turbit optimi. Si colere pone
ʒ j reubarbari. Si melancolie pone puluis sene ʒ ij et detur
ante cibum. Item ad idem electuarium G 6to de
regimine sanitatis circa finem quod valet male dige-
rentibus vomentibus lienteriis dyarriis et est mira-
bile. Recipe succi citoniorum maliorum partes mellis op-
timi ana ℥ ij aceti ℥ j coquatur super carbones
non super flamma ignis ne uirtus resoluatur et ponatur
℈ ℥ j piperis albi uel longi ʒ ß puluerisatorum et coquatur
usque ad spissitudinem mellis et si uetus sit colletur ad-
datur vini granatorum ʒ j. Datur ad modum nucis ante cibum
per ij horas uel iij. Item sirupus de Mesue Johannis Mesue
in suo antidotario confortans stomachum conferens vomitum
indigestionem lientrie et omni fluxui ventris sic fit.
Recipe succi citoniorum granatorum acetosorum ana lb j proiciantur
super eos mente sicce lb j ß folio rosarum siccarum ℥ j et
dimittantur sic per diem et noctem. Deinde coquatur cum
facilitate usque ad medium et lb ij zuccari in estate
uel mellis yeme addatur fiet sirupus. Deinde aromatizetur
cum galia muscata. Item pille stomatice stomachum curant
stomachum et caput mundificantes a flate et humorem acutum
et mundificantes massam sanguinis in corpore toto sic
fiunt. Recipe turbith electi et mundati ʒ x ℈ masticis
ana ʒ iiij rosarum ʒ iij aloes boni ad pondus omnium conficiantur
pillule cum succo feniculi dosis earum a ʒ j usque ad ʒ ij ß
sed absque cena. Item pille ~~auree~~ auree Nicolai
ad idem. Recipe turbith boni et mundati ʒ xvj aloes
ʒ et ß masticis rosarum ana ʒ vij ℈ ʒ iiij aloes iij ß
masticis rosarum ana ʒ vij mirabolanorum citrinorum ʒ x cum ʒ iiij

conficie cum succo absinthij vel vino rubeo odorifero
Item pille contra famosas euacuantes humores
grossos flatuosos a medio corporis quocunque sit sunt
Rx pulueris yeraepigre ʒ x coloquintide ʒ iiij dyagridij
ʒ iij turbith scamonee ana ʒ v conficie cum succo ru-
te vel apij et da ʒ j vel ʒ j et semis Item pille fetide ad
idem Rx pulueris yeraepigre ʒ x coloquintide centauree
seminis plantaginis ana ʒ v euforbij ʒ ij et semis castorei
ʒ aste fetide sagapini opopoponacis cassie sinapis piperis
ana ʒ ij dissoluantur sagapinum et asa fetida in succo
rute vel aqua yperici et cum yperico conficiatur pille
ex quibus detur sicut prius **Canon** Stomachus
preter febrem ut plurimum nocetur a mala complexione
frigida humida cum materia quod contingit propter hominum gulositatem
propter hanc vero a mala complexione frigida humida sine materia
propter illam vero a frigida propter siccam ab humido propter hanc a calida
sicca cum materia propter hanc vero a frigida sicca sed in se nocetur
maxime a calida vel a calida sicca sine materia
Item stomachus non nunquam leditur a mala comple-
xione quam a mala compositione que debilitas certe
tue vnde in hoc refert quia mala compositio ut
plurimum est ex generatione et raro propter egritudines
vel inordinatam dietam cuius contrarium est in mala
complexione stomachi si sit ex generatione iuuatur a cibo
et potu sibi similis in forma et gradu ut calidus
a calido frigidus a frigido siccus a sicco humidus ab humido
Nocetur autem contrario in forma vel gradu preter stomachum cali-
dum qui gaudet cibis et potibus calidis et nil nocet
a frigidis secundum vsum moderatum ut dicit G in tegni
de signis stomachi Si vero sit mala complexio ad-
uenticia et accidentalis nocetur a sibi simili iuuatur autem
a contrario usu moderato Racio autem cuiusmodi est quia
conseruatio omnis fit per simile Curacio vero per contra-
rium autem omnis complexio stomachi naturalis appetit sui
conseruationem accidentalis vero curatorem cum vnumquodque eius
naturale appetat esse et viuere et illius contra fiat quicquid
fiat ut dicitur primo metheororum et ex hoc canone sequitur
alius quod mala complexio stomachi naturalis nulla-
tenus debet subito rectificari sed gradatim et tempore similiter
neque vero debet tempore alicuius egritudinis alterari sed sic
tollerari donec eger conualescat ut dicit G vij de in-
genio sanitatis vltimo capitulo ne fortassis afflictus
afflictio apponatur et subdit ibidem quod si stomachus
sit naturaliter calidus et egrotauit egritudine frigida oportet in eius
cura calidiora ministrare quam in stomacho naturaliter ~~calido~~ frigido
simili et si stomachus sit naturaliter frigidus et egrotauit egritudine
calida oportet in eius cura frigidiora ministrare quam in stomacho
naturaliter calido quod solum contingit propter conseruationem com-
plexionis innate et propter causam egritudinis esse for-
tiorem si stomachus calidus infrigidetur quam frigidus infri-
gidetur et iste canon eodem modo intelligendus est de epate et cor-
de et cerebro et splene Item ad passionem stomachi et precipue
si sit cum materia sequitur plerumque dispnia et malicia an-
helitus propter pulmonis compassionem diafragmatis compassionem
Item omnes cibus difficile masticabilis est difficile digi-
bilis sed non conuerso possunt enim duo prohibere digestionem
scilicet viscositas ut in cerebro vel flexibilitas ut in
renibus que non sunt impediunt masticationem
Item omnis stomachus debilis confortatur appetite
per esum stomachorum ut dicit Auerois 2o colliget cum simile
sit fundamentum proprietatis et cerebrum per esum cerebrorum et
epar epatum et similia et precipue si sunt ex animalibus
laudabilibus et sanis ut sunt pulli edi perdices fasiani
et vniuersaliter omnia degencia in nemoribus et in cacuminibus
Caue tamen ne volendo perficere vni membro obsis alteri propter
quod ait G xj de ingenio sanitatis Est autem difficilior
in quacunque egritudinum medicinarum adinuenire simplicem
talis innatiuam ut nichil in ea recipiat nociuum quod
quidem accidit propter complicationem dispositionum in membris
similibus et morborum cum eorum accidentibus atque causis Oportet
autem obliquas medicinas non proponere sed ad illas maxime se
transferre que plus aput medicinarum ipsarum naturam contineat iu-
uamenti quam nocumenti quare et dicamus in stomacho fiat
igitur cum electione et vsu moderato et elaborari et digeri
valeat perfecte Sciendum preterea quod digestiones communes tres prima
in stomacho cuius superfluum est stercus 2a in epate cuius sup-
erfluum est vrina 3a in venis cuius superfluum est sudor et
ypostasis tempore sanitatis vel apostema vel scabies tempore egritudinis
Est et 4ta que propria dicitur et est in porosibus membrorum
et venis capillaribus cuius superfluum insensibiliter
tempore a corporibus nostris euaporat et iste digestiones habent
ordinem essentialem inter se ut prima auferat vel plurimum
corrumpatur 2a nullo auferetur et corrumpetur similiter
et 3a et 4ta Est tamen cum digestio stomachi diminuta vel corrup-
ta sub modico excessu vel defectu corrigi potest per eas
que epatis et venarum et precipue si virtus naturalis
in eis sit fortis Item generaliter approximas medicinas
stomacho per extrinsecus approxima eas actu calidas tepidas vero
vel frigidas nequaquam quia tepida resoluunt robur ve-
tris ut dicit vijo de ingenio sanitatis sed frigida inimica sunt
stomacho intestinis ano renibus et omnibus membris neruosis
ut dicitur vja particula amforismorum et siue approximes
per intus siue extrinsecus semper adde stiptica ut virtute naturalem
et subaz stomachi confortet que si cum hoc fuerint
aromatica melius nec placent ut est absinthium galanga
zeduara piper mastix thus in causa frigida dragagantum
mirtus ro plantago granata in causa calida media cito
ra in utraque Sciendum preterea quod modus medicinarum cibum et
cibum debet esse regularis debet quidem horarum naturalium in
corpore temperato et viuente temperate in vsu sit rerum non
naturalium ita ut in diebus duobus tenam capiat refectionem
viij quocunque res se habuit hanc moram requirit spacium
x horarum adminus quam secundum diuersitatem ciborum in quali
et quanto et diuersitatem stomachi complexionis et maliciam
regiminis et etatem et consuetudinem et regionem diuersificantur
et hoc ita ut quod calor mo sibi non possit nisi in vno Et
ideo dicit Auicenna 3 canonis fen xiij quod hoc tempus est inter horas
xij et xxij Item digestionem prima x conditiones impe-
diunt prima est substantia cibi utpote grossities vel liquidi-
tas 2a quantitas scilicet magnitudo et multitudo 3a qua-
litas scilicet frigiditas et viscositas et dulcities 4ta ordo
ut si in ventre fluido subtilia premittantur grossis et in
stiptico grossa subtilibus et in vtroque digestibilia difficile
digestibilibus 5ta hora comestionis ut si fuatur abeis an
famem vel propter plurimam famis tollerantiam 6ta ma-
licia regiminis potus superflui inordinate facientes cibum 7a
motus et agitatio super cibum 8ua aer continens 9a animi
passiones 10o vero supra electuariorum calidorum fumosorum
post cibum Item sciatis quod medicine laxatiue meliores pro
stomacho sunt mirabolani quia cum purgant compressiue confortant
subiam stomachi nisi sit vel naturaliter stipticus et inobediens
ad sellam Pro stomacho igitur fiat illis decoctio Rx mirabolanorum
kebulorum vel emblicorum vel bellericorum ʒ ij k omnium ana ʒ se-
terantur grosso modo et bulliantur in ʒ viij aque cisterne vel

simplicis uel aque decoctionis mirabolorum uel aceto-se donec medietas consumatur postea coletur et dulcore-tolatura cum melle ℞ uel cum zucaro ℞ ℥ ij uel iij et detur totum ante diem Et post cola. ℞ mirabolorum citrinorum eodem modo bellicorum pro illa uero mirabolani indi pro magistra compone mirablanos Item scias quod de maxime lede-tibus stomachum cerebrum et renes est coytus inordinatus Nam in coytu agitantur et inflamantur spiritus animales qui plurimi sunt in cerebro circa organa sensuum colliqua-tes ipsum In coitu etiam et post super cibum fit caloris ad extrema destructio et cibi conquassatio Ex quibus in-frigidatur stomachus In coitu etiam fit multa san-guinis attractio per uasa spermatica que oriuntur a uena ki-lis propter renes quae inmaturantur renes et debilitantur eorum attractiua In illis igitur stomachus cocat super cibum et superfluo usu nisi fortassis calidus uel calidus humidus cui conuenit coytus super cibum usu moderato Item dubitatur utrum amplior cibus sit sumendus in prandio uel cena Ad quod respondet G vij de ingenio sanitatis capitulo de cura stomachi quod in cena propter tria Primo quidem quia tunc homo ma-gis quiescit Omnis autem digestio quiete perficitur ut asserit Auerrois ℞ colliget ubi assignat causam quare vene non pulsantur sicut arterie Secundo uero quia propter frigiditatem noctis calor naturalis fortificatur Tertio uero quia maior est distantia usque ad prandium quam a prandio usque ad ce-nam ideo cibus melius digeritur aput regulantes dinctes Sciendum tamen est quod iste canon fallit in duobus casibus pri-mo quidem si corpus sit catarrosum tunc enim oportet cibum et potum minorari usus noctem ℞ uero si consuetudo anti-quata fuit in contrarium tunc enim illi erit assistendum donec paulatim conuertatur

Pronosticatio

Si quis post duas uel tres horas post cibum sensit inflationem uentris cum rugitu forti uel eructuationes acetosas uel fumosas uel odorem uel saporem cibi assumpti retinentes fit indicio digestionem corruptam in ipso uel diminutam uel ablatam et fortassis lienteriam futuram Item licet omnis actio lesa stomachi sit mala que est triplex scilicet ablata diminuta et cor-rupta peior tamen et sepius contingens est corrupta quia non rectificatur per eam nisi fortassis in principio et cum est modica Item mala digestio stomachi est radix omnium morborum Nam ablatio digestionis et diminutio liente-riam dyarriam cronica ydropisim ethica inducit Sed corruptio ad fumosum scilicet acutas et apostemata cali-da et dissinteriam et febres etiam generat Corruptio uero ad acetosum scilicet cronicas lepram timpanitem apoplexiam epilensiam multiplicat Item si quis in qualescumque cumque se habuit signa indigestionis que sunt os insipidum uel fumosum uel acetosum et propter cum prostratione appetitus uel corruptionem eius sicut est appetitus carbo-num uel argille sit in ipso recidiuatorum propter stomachum non bene mundatum ab humoribus nociuis redi igitur ad eua-cuationes et digestiones illi … conuenientes Item si quis gulosus cepit habere pustulas diuersorum colorum scilicet liuidas nigras cum quibus autem non habuit breuitatem uite significat quia materia uenenosa est que neque purgatur neque rectificatur set per menas crapula prohibente quae materia exuberans in interioribus regurgitat ad exteriora et cum membra principalia occupauit scilicet cerebrum cor epar subitam mortem inducit Item cum sit quadruplex digestio ut supra ostendimus ex quarum earum cum lesa fuit surgunt in corpore plura nocumenta nisi statim a principio cum purgationibus conuenientibus in sto-macho uel farmacando sagaciter succurratur Unde ypocras scilicet … particula aforismorum Ubicumque cibus preter naturam ingreditur illuc facit egritudinem manifestat uero et sanatio etc.

Capitulum secundum de prostratione appetitus et nausea et fastidio Secundum

De istis tribus passionibus uno dicemus capitulo quia ex eisdem fiunt causis et eadem habent signa et remedia Dicitur appetitus esse pro-stratus cum quis non desiderat cibum omnino uel cum di-minutione Dicitur autem nausea quando cum habet ad presentiam cibi inuertit nasum et abhorret ipsum etiam si prius fuit appetitus Dicitur fastidium quando cum habet nullatenus uel difficillime potest cibum inglutire Etiam si ad hoc com-pellatur Et sic ista tria non differunt nisi secundum magis et minus intelligo compleciue Primo quidem in essencia siue gradu ut iam dictum est Secundo uero in subiecto scilicet quod habet passio est magis uel minus infecta stomachi Tertio in causa quia ex omnibus causis fit prostratio appetitus ex quibus fiunt nausea et fastidium sed non econuerso Fit igitur prostra-tio siue diminutio appetitus propter quatuor causas Prima est mala complexio calida oris stomachi cum materia uel sine materia Secunda uero mala complexio frigida ipsius quando ultima cum materia uel sine materia quia tunc tollit actum propter uirtutis ut dicit G in comento illius afforismi ℞ particule Quibuscumque iuuenibus existentibus etc. Nam si esset frigiditas moderata potius augmentaret appetitum Tertia est lesio neruorum duorum magnorum uenientium a cerebro anteriori ad os stomachi ad dandum ei sensum famis et sitis pro toto Quarta est quia epar modicum atrahit de chilo per mesaraicas uenientes a concauo e-patis ad intestinum ieiunum et duodenum Fit autem nausea propter duas causas tantum Prima est materia flatica natans circa os stomachi et ipsum mollificans Secunda est debilitas uirtutis retentiue stomachi propter causam quo-rumlibet flaticam uel propter primitiuam ut est uetus flu-xus spontaneus siue artificialis superfluus uel uomi-tus frequens Fit uero fastidium propter unam causam que est materia grossa flatica inuiscata uillis oris stoma-chi et infiltrata Signa prostrationis appetitus a causa calida sunt sitis et eructuatio fetida fumo-sa et sensibilis calor circa os stomachi et amaritudo oris siccitas lingue et asperitas cum adustione et quia iuuatur a frigidis nocetur a calidis et est quoque cum febre quod si sit cum humoris uicio fit forte uomitus amarus uiridis et citrinus Signa eius cum fit a causa frigida sunt sensibilis frigiditas circa os stomachi et eructua-tio insipida aquosa et uiscosa acetosa et lenitas uentris et quia iuuatur a calidis nocetur a frigidis et quia mucillago alba uiscosa apparet super lin-guam et si est cum febre erit febre lenta flatica sine siti quod si sit cum humoris uitio fit forte uomitus flaticus ui-scosi uel aquosi uel uitrei et multitudo saliue et sputi Signa eius cum fit propter lesionem neruorum sunt quia post usum ciborum acutorum ut sinapis piper non sentit eger mordicationem circa os stomachi uel paruum sentit et quod non accidit ei nausea neque uomitus neque sentit frigiditatem uel caliditatem circa os stomachi Signa eius cum fit propter epatis debilitatem sunt egestio alba liquida chilosa et quoque uiridis propter coleram com-mixtam et quod corpus continue extenuatur et egestio est maior uel equalis cibo assumpto et simile secundum se. et sunt cum ea signa frigiditatis epatis uel opi-lationis in ipso Signa uero nausee quotiens flat

sunt abhominatio cibi et reiectio ipsius cum cachinno et conturbatio faciei et oculorum cum cibus presentatur et si cogatur ad eius sumptionem forte advenit ei vomitus. Signa fastidii sunt signa nausee sed differunt quia in nausea est acrior difficultas in retinendo quam ingluviendo, sed in fastidio est econverso. **Methadus**. Cura prostrationis appetitus a causa calida est ut utatur oxizaccara vel sirupo rosato ante cibum cum aqua frigida vel vino granatorum vel berberis vel agresta vel aceto cum cibo. Bibat vinum ponticum limphatum. Utatur sompno et quiete post cibum et ante sumat sepe zuccarum rosarum vel diaprunis si venter sit obediens; si autem sit stipticus sumat sirupum violarum vel zuccarum violarum. Vini superfluus usus sirupi violarum prosternit appetitum. Si autem sit cum quolibet vicio digeratur et evacuetur colera et fiat vomitus si sit possibile sicut diximus capitulo de debilitate digestionis patiens de causa calida cum materia. Et fiat ceratum quod super os stomachi. Recipe masticis ℥ iii cere ʒ s. olei rosarum ℥ ii dissolvantur simul et extendantur super corigio albo molli et aspergatur cum aceto et ponatur super os stomachi. Et potest addi mirra quia valde excitat appetitum et penetrare facit. Cura prostrationis appetitus a causa frigida est ut sumat omni die in ieiunio et sero cum vadit dormitum diatrionpipereon, diagalanga, diazinziber, diacitoniton cum melle et speciebus. Comedat carnes pullorum vel avium parvarum silvestrium assatas potius vel elixas conditas cum speciebus calidis acutis. Utatur saporibus vel sinapi vel condita vel melle vel alleis et cepis. Bibat vinum purum et optimum. Excitetur semper in ieiunio nec dormiat in die. Et si sit cum aliquo vicio digeratur flegma et evacuetur sicut diximus capitulo de debilitate digestionis patiens de causa frigida cum materia. Et post purgationem fiat ceratum super os stomachi istud. Recipe mirre bdellii masticis ana ʒ ii terantur subtiliter et misceantur in cassola cum ʒ ii olei mastichini vel nardini et ʒ s. cere et extendatur super corigio albo molli et aspergatur cum aceto acutissimo cum infrigidatum fuerit et ponatur super os stomachi. Balneetur in aquis calidis stipticis sicut sunt aque ciatarum vel aque decoctionis absinthii calamenti origani et potius in ieiunio. Cura prostrationis appetitus propter lesionem virtutis venientis a cerebro est ut confortetur cerebrum cum electuariis aromaticis ut est dyanthos cum musco, dyamuscum, dyamargariton, dyaplis, arthocodo et abluatur caput cum lixivio vel aqua decoctionis absinthii salvie mellilotii florum camomille rosarum et capillorum. Odoret confectione pomum confectum ex mirra laudano et musco. Comedat testes assatos [illegible], bibat vinum rubeum stipticum limphatum. Desedeat super scutum totum calidum dictum in causa frigida, suffumigetur cum storace, stacte vel thure, si est sine materia. Cura prostrationis appetitus propterea quod epar non attrahit rem pluvinam est ut fiant omnia operientia epar et cibum penetrare facientia. Sed est potus vini albi subtilis potentissimum de quo modicum detur in ieiunio. Et balneetur ante cibum sed cum fricatione levi et exercitium similiter. Et omnia que calefaciant et aperiunt eius opilationem, ex quibus oximel compositum vel dyacalamentum vel dyatrionpipereon, vel decoctio que sic fit. Recipe seminis radicis ameos anisi apii ana ʒ s. pistentur et bulliantur in lib. ii aque donec ad unam redeat. Coletur et in colatura ponantur ℥ iiii zuccari et bulliantur iterum aliquantulum et iterum coletur et detur de isto omni mane ℥ i cum vino albo subtili quia aperit opilationes epatis

et splenis et confortat eorum virtutem attractivam vel cum mixto tali si epar sit calidum. Quare confert hictericiis et epaticis de calida causa cum opilatione. Recipe cicere sandali ℥ s. reubarbi pulverizati ʒ i vel ʒ ii incorporentur insimul cum sirupo violarum vel sirupo acetoso quod sufficiat et detur calidum ante diem quia purgat coleram. Exopilat epar calidum. Vel fiat sic: Recipe oximellis squillitici quantum volueris et da cum aqua decoctionis endivie lactuce absinthii cicoree spodii squinanti omni mane ante diem et sit de sirupo ℥ i et de aqua ℥ iii vel ℥ iiii; si volueris acuatur de ʒ s. in ʒ iii cum ʒ i reubarbi pulverizati. Istud enim medicamen aperit epar et infrigidat potenter. Vel cum mixtura tali in causa frigida. Recipe cicere mathe ℥ s. distemperetur cum vino calido vel aqua decoctionis anisi feniculi masticis. Et ad hoc etiam valet diacurcuma quam dicemus capitulo de ydropisi data cum oximelle vel melle rosato. In causa autem frigida misceatur predicta cum sirupo quam electuaria sicut est ista mixtura. Recipe camfandani rosate novelle diarodon abbatis ana ℥ s. diacitoniton diatrionpipereon dyacalamentum ana ℥ s. misce. Super epar fiat emplastrum appetitum procurans. Recipe sandali rubei ℥ i, spice, calami aromatici, rosarum ana ℥ s. olei masticini, olei rosarum ana ℥ ii aceti ℥ s. farine ordei quod sufficiat ad inspissandum. Pulverizata et cribellata misceantur insimul et fiat emplastrum calidum super epar. Sumat sepe in ieiunio drachma de tyriaca veteri cum vino calido. Fiat etiam post evacuationes epithima super epar quod fit sic. Recipe endivie absinthii plantaginis rubee tincture rosarum sandali spodii squinanti berberis cappares ana partes equales. Bulliant omnia in aceto citoniorum et in decocto illo infundatur filtrum recens vel pannus lineus triplicatus et ponatur super epar. Actu calida aperit eius opilationes in omni causa. Utatur cibis subtilibus, in ferculis conditis cum speciebus calidis acutis si caliditas epatis non prohibeat. Bibat vinum album forte vel vinum album limphatum cum aqua decoctionis seminum calidorum vel frigidorum secundum quod oportet. Cura nausee et fastidii propter materiam frigidam est ut digeratur et evacuetur flegma grossum cum medicinis dictis cum vino calido et potius diagalanga et diacitoniton cum melle et speciebus. Super stomachum ponatur ceratum tale. Recipe masticis thuris boli armenici ana ℥ i terantur et misceantur cum aceto acutissimo penetrativo et incisivo et bulliant tamdiu donec totum spissum fiat tunc extendatur super corigium album molle. Cura nausee propter debilitatem virtutis stomachi et eius retentive est eadem cum illa que dicta est capitulo de cura male digestionis patiens de debilitate stomachi. Parum et sepe comedat et cibos calidos urgentes ad situm conditos cum speciebus calidis non acutis. Bibat vinum rubeum dulce vel stipticum sed parum pro vice et sepe. Utatur diacitonito cum melle et speciebus ante cibum. Sed sine speciebus vel zuccaro rosato post cibum, et in saporibus suis ponat vinum granatorum vel berberis vel acetum ut provocent appetitum sed ponantur raro vel in parva quantitate ne stimulando os stomachi provocent vomitum. **Emperica**. Scias quod sicut experimentum et ratio testantur preter causas quatuor prostrationis appetitus predictas sunt adhuc tres alie. Prima est totius corporis repletio velut accidit gulosis et ociosis. Et cura eius est flebotomia basilice et moderatio cibi et potus et motus et exercitium in ieiunio. Secunda est densitas porositatis propter quod parum resolvitur a corporibus eorum. Et signum eius sunt duricies cutis eorum et longitudo tollerantie famis sine multa lesione. Et cura eius est balneum in aqua decoctionis florum camomille furfuris lavatis cum fricatione levi diuturna et sudore plurimo ante cibum

et exercitium et labor in ieiunio. Similiter et usus ciborum
subtilium de facili resolubilium sicut sunt uva et olera
et pulmenta de farina avene. farri vel ordei Tertia
est opilatio vene procedentis a splene ad os stomachi
defendentis micam gutture perfluente et appetitum excitante
per totum et signa eius sunt quia non sentit famem quan-
tumcumque cibum differat. et est in eo privatio omnium alia-
rum causarum inducentium prostratorum appetitus. et si come-
dat bene digerit cibum licet non famescat Et cura eius
est confortatio splenis et exopilatio eius ut dicemus suo
capitulo et assiduatio ciborum acetosorum sumptiorum ut multi
conveniunt sicut sunt lentes agresta acetum sumach pedes por-
cellorum et conditi cum aceto sale et speciebus actu frigidis
et quandoque usus calidorum acutorum ut sunt cepe allea sinap
porrum piper. quia malitia non naturalis fit quandoque per adustionem
quandoque per congelationem Sed malitia naturalis fit solum per cibum
grossum chimum generantem sine excessu vel defectu caloris
digestive quae est fex masse sanguinis ut dicit primo can-
sen primo capitulo inveniens masticatione et vix omnia que
excitant appetitum cum morditatione pauca sunt convenientia
in hoc ut sunt carnes asse condite cum acetosa succo
vel trifolio vel berberis vel vino granatorum et ad omnem
prostrationem appetitus cum febre vel sine febre confert cibus
factus ex extremitatibus porcellorum et castratorum vel vitu-
lorum decoctis perfecte in aqua pluvia vel modico addita
menta et raphano et petrosilio faciendo ex ipsis gelati-
nam de quo detur ii boli vel iii actu frigidi ante cibum Simi-
liter et sapor factus ex succo acetose vel trifolio conditus cum
aceto et pulvere cinamomi inspissatus cum vitello ovi assi
addito succo porri vel petrosilini si febris vel dolor capitis
vel tussis id concedat Similiter et succus granatorum et
specialiter acetosorum conditus cum pulvere cinamomi sumptus
ante cibum cum mica panis Similiter et succus piri sapidi
parum acetosi de quo parum comedat ante cibum omnem et
ipsum mordeat cum inglutitione salive Similiter et coctanum
assum et infrigidatum in vino pontico vel succo berberis
vel succo granatorum Item emplastrum ad idem Recipe thuris ma-
stice ana ℥ ii boli ar ℥ i dragaganti ℥ ii succi mente
℥ iiii conficiantur cum pane asso et pone super os stomachi Item in cibo
addatur menta et in potu succus mente Recipe unguentum os stomachi
cum oleo masticino et oleo rosarum et oleo violarum et oleo mirtillorum
actu calido Item epithima ad idem Recipe aroma metagrana
mirti coquatur in aqua rosarum et aceto perfecte et pecie li-
nee imbibantur in illo calido et ponatur sepe in ieiunio super
os stomachi. et si sit cum causa calida. adde rosarum et plan-
taginis et pira pontica et mala maciana Item sacculus
ad idem. ponatur menta absinthium rosa salvia plantago
in sacculo lineo subtili et fervent in vino et aceto
vehementer et calide ponatur super stomachum in ieiunio reite-
rando frequenter cum infrigidatum fuerit. vel si fuerit cum plu-
rima caliditate possunt addi balaustie et cortices gra-
natorum et cupule glandium quae cum sit confert in vo-
mitu Item spongia infusa in vino forti decoctionis
ana cardui mastice ana actu calidis confert ad prostra-
tionem vomitum et in digestione. et in capitulo de debilitate diges-
tionis passio de empiricis descripsimus sufficienter ampla ele-
ctuaria recepta sublimia ad prostrationem appetitus quo-
quomodo Confert preterea pone ventosam amplam sine sca-
rificatione super os stomachi sine vehementi attractione
quia retentiva stomachi confortatur et specialiter cum alie medicine
non conferunt omnino et premisse evacuatione et specialiter
ne sit timor attractionis apostematis in loco Cotum ibi

sublimine Recipe laudani ℥ ii cinamomi capi folii calami
aromatici foliorum mirte ana ℥ iii rosarum ℥ ii cere ℥ s
olei masticini ℥ i teratur tereda et commisceantur
cum laudano oleo et gummis dissolutis in vino re-
sumpto et incorporentur perfecte ad ignem et extendantur
super corigio et tegatur cum panno lineo subtili et po-
natur super os stomachi Item confert limphae vini
cum aqua sumpta sicut est aqua pluvialis vel aqua
decoctionis mirtillorum et plantaginis et rose Ca-
non Multos canones scripsimus capitulo de debilitate
digestionis convenientes presenti capitulo quia omnis mala digestio-
num antiquata et perdurat perducit ad prostrationem appetitus
et nauseam ut in cachexia plectoria et discrasia et sto-
thomia Item omnis prostratio appetitus subito veniens
et cito recedens est ut plurimum a causa calida, sed mo-
rosa perdurans est a frigida Item que est a causa frigida
est ut plurimum cum materia, sed que a calida est ut plurimum
sine materia frequentius i veniens non generatur in stomacho materia
specialiter diminuendo diete grossitiem et crapulam. quando preter
mediocritatem nisi sit cum febre **Pronosticatio**
Prostratio appetitus proveniens ex lesione membri a cerebro
venientis difficile curatur ut dicit Rasis nisi forte a principio
et ante confirmationem Similiter et si proveniat ab opila-
tione vene procedentis a splene nisi forte a principio
et cum adhuc est dispositio sine confirmatione Item prostra-
tio appetitus a causa frigida periculosior est quam a
calida quia sit fortiorem fit atque magis perdurante
Item si in egritudine aliqua fuit appetitus prostratus
et subito post quam eger plurimum cibum sumpserit sine
animi subversione vel nausea omnino non precedente eti
alleviatione que fit per sudorem exuberantem vel vo-
mitum vel egestionem. mortale. quia cerebri lesionem
et virtutis sensitive mortificationem demonstrat Unde ypo-
crates 2a particula amforismorum Quicumque dolentes aliqua
corporis dolorem corporis non sentiunt his mens egrotat
Sic namque videmus quandoque freneticos gulosos Item
prostratio appetitus remanens post crisim fit recidivam
et convalescentia non venit. redi igitur ad digestiones
et evacuationes illi materie convenientes Item prostratio appe-
titus remanens in omni egritudine et specialiter cronica mor-
tem fit quia virtus non potest longa pugna tolerare sine
cibo Unde ypocrates 2a particula afforismorum in omni egritudine con-
fortare mentem et ad oblationes bene se habere bonum contra-
rium malum Item si quis convalescens ab egritudine mul-
tum cibum cum appetitu sumat in principio convalescentie
et corpus post eum non confortatur recidiva fit et indigestionem
et stomachum fecit cum materia acetosa, sed si in principio conva-
lescentie habuit appetitum modicum et in processu gra-
datim augmentatum veram salutem permittit Unde ypo-
crates ibidem plerumque omnes male egritudines secundum principia quod re
Item melius est egrum refici pauco et aliquantulum
peiori cibo cum appetitu et delectatione quam plurimo
et optimo preter appetitum Unde ypocrates ibidem paulo deterio-
ribus et potus et cetera Et in tractatu regiminis acutorum mala
namque dieta cibi vel potus que secundum simile fit et cetera Ca-
dit stomachum delectatio in cibo corrugatur super ipsum et velut
amicus super amicum ut ibidem ait Et in commento quod si
cibus eschoruerit distendit atque delectatio velut fugiens
quae surgit vomitum fastidium et ructus inflammatio
ventris quod que indigestorum elevat maligna **Capitulum 3m**
De appetitu extremo
Cum quis appetit cibum ultra modum post quam saturetur

post comestionem nisi forte brevitate diei hore appetitu caninu a canibus qui nunquam saciantur donec cibum vomere cogantur. Fit quoque de causis: aut propter multitudinem melancolie confluentis a splene ad os stomachi cum materia vel sine materia, propter tamen sine materia et que non fuit ultimata. aut propter raritatem corporis. aut propter exercitium et laborem resolucionem. aut propter consumpcionem humiditatum nutrimentalium corporis totius. sicut fit per ethicis cronicis vel solutorum ventris vel fame diuturnam

Cetadius Signa eius propter melancoliam sunt quod cum in hora comestionis est multitudo egestionis et hec egestio ut plurimum est livida vel plumbea et si non habuerit omni die egestiones copiosas illico generatur et quia fit mordicatio vehemens in stomacho ante cibum ita ut non vallet quin comedat. Et cura eius difficilis quia ut plurimum hec causa est ex generatione. curatur tamen secundum quod melancoliam digerendo et aperiendo vias splenis cum oximelle composito et aqua decoctionis prunorum sene epithimi per xi dies post ea purgetur cum aliqua medicina dicta capitulo de perturbatione virtutum sensitivarum paragrafo de melancolia et melancolia naturali et propter cum pillulis et fiat vomitus si est possibile et si sollicitudo sit carnosa sanguinetur basilica lateris sinistri in brachio vel manu. alias non nequaquam et comedat cibos pingues unctuosos sorbiles et propter carnes porcinas recentes. similiter et malvas et brodia ex eis et atplice et sclarum coctas et conditas cum lardo et butiro similiter pultes ex amilo. bibat vinum album dulce subtile et sepe in principio cibi quia potus conferunt appetitui. Unde ypocras 2a particula afforismorum: Potus indigentia solvit consensu cibus secundum indigentiam non secundum appetitum. post quoque ventosas super splenem propter dolorem. Evitet cibos generantes melancoliam ut est vinum rubeum carnes salsa dura bovina vel ferina aceto agresta acetosa lentes et similia. Signa eius propter frigiditatem stomachi sunt quod egestio est maior vel equalis cibo liquida flatica et singultus et eructuatio et rugitus et sitis modica propter frigiditas oris stomachi et quod iuvatur a calidis cibis nocetur a frigidis. et si fit cum materia est multitudo salive et sputi et defugiat cibos aspros [?] salsos duros licet eos digerere non possit quoque et fit nausea vel vomitus flaticus si materia extrenit et cum consumitur appetitus. Et cura eius est dicta capitulo de debilitate digestionis paragrafo de causa frigida. et oportet ut confortetur stomachus et relevetur cuius [?] privus quam accidat bolismus. Signa eius propter raritatem corporis sunt quod egestio est modica licet comestio sit plurima et est ut plurimum sicca adusta et mollicies cutis corporis cum subtilitate et multitudo sudoris tempore estudinis et quia cibo leditur ab aere frigido vel calido et balneo in vento. Et cura eius est ut habitet in aere frigido et balneetur in aqua frigida in estate frequenter et ungatur corpus cum aqua rosarum vel oleo rosarum cum cera inspissato. Utatur cibis grossis acu humidis ut penetrare possint velut sunt carnes vaccine castrative arietine asse vel elixe condite cum agresta vel vino granatorum vel sumach et quoque cibis viscosis si non timeat opilatio epatis et mesaraicarum ut est caseus recens extrema porcellorum panis de simila vel azimus et pulmenta de farina frumenti condita cum lacte vitulato. bibat vinum rubeum grossum dulce. Signa eius propter laborem et resolucionem sunt antecessio laborum et exercitii. et quia si non datur cibus post famem vehementem advenit ei sincopis. Et cura eius

est ocium et quies omnino et usus nutrimentorum bonorum conditum cum speciebus aromaticis non acutis et oportet ut prohibeatur a sompno omnino ante cibum similiter et a balneo quoniam hec sompnus facit [?] quemadmodum balneum virtutem debilitat et corpus calefacit [?]. postea fiat omnia dicta de raritate. Signa eius propter consumpcionem quorum et humiditatum nutrimentalium sunt extenuatio corporis et antecessio egritudinis cronice sicut est febris ethica vel febris de flate [?] et multitudo evacuationum sive fuit per sudorem vel stomachum vel fluxum ventris vel vomitum vel menstrua vel emorroides vel apostema curatum [?] vel similium [illegible] efficientur laxativus. Et cura eius est eadem cum illa que fit propter exercitium et laborem. Sed oportet ut detur cibus sepe et parum donec corpus restauratur et vinum dulce rubeum bibat vel claretum vel metatur cibis boni chimi ut sunt carnes pullorum et edorum et avium parvarum silvestrium vel aquaticarum et ova sorbilia recentia similiter et vina aromatica ut bona massa sanguinis regeneretur. devitet fructus et olera et omnia similia putrescentia. **Pronosticacio** Appetitus caninus in convalescencia cum bonitate [?] confortationem virtutis et resumpcionem corporis significat. sed in convalescentibus convalescentia non cum statim frigidum cum materia vel sine materia recadiva fit. Per hoc igitur ad digestionem et evacuationem flatus acetosi et calefactionem stomachi. Item appetitus caninus in corporibus crapulosis ad indigestionem et lienteriam et ydropisim et colicam finaliter perducit. Item dicit ypocras 2a particula afforismorum: Si ex egritudine cibum accipiens non convalescit significat quod corpus ampliori cibo utitur. si vero cibum non accipienti hoc fit scias quod corpus evacuacione indiget. Idem in eodem: Ex egritudine [illegible] virtutis [illegible] vel adde corpus malum [illegible] virtutis nutritive [illegible] cum appetitu sinthomatico durat

Capitulum quartum de bolismo

Bolismus est fames sive inanitio membrorum cum fastidio et prostratione appetitus propterea quod stomachus et membra sunt in contraria dispositione. Quapropter manifestum quod bolismus et appetitus caninus passiones sunt omnino contrarie. Fit autem tribus de causis. Prima est nauseativa sacietas stomachi cronica cum indigestione propter quod repletur stomachus superfluitatibus crudis flaticis non potentibus nutrire corpus neque rectificatis ab epate quare marcescunt membra et vene sicut accidit bibulis et gulosis [illegible] corpus extenuatum et ventre inflatum cum subtilitate [illegible]. Secunda est frigiditas ambiens corporis et constringens vias a venis et membris ad stomachum et intestina sive frigiditas sit a causa extrinseca velut accidit ambulantibus in aere frigido. sive intrinseca ut in complexione flatica et ydropisi et huiusmodi quidem bolismum quoque antecedit appetitus caninus donec frigiditas fuit ultimata. Tertia est caliditas circa ambitum corporis colliquans vias et fluere faciens per epar et mesaraicas ad stomachum et intestina sicut accidit acutis et itineratibus in sole calido. Signa bolismi in quo sunt [illegible] venarum et extenuatio corporis cum prostratione appetitus sine causa manifesta et debilitas virtutis ita quod quoque fit sincopis tempore calido vel ante cibum. Si autem fit propter crapulam patet ex narratione infirmi. Si propter causam frigidam precesserit vel sunt febres cronice vel itinerario per nivem et fit quoque vomitus viscosus insipidus vel acetosus et multitudo sputi et salive et [illegible] albe in principio super linguam et color corporis pallidus albus et lividus et urina alba grossa

et egestio alba liquida ventosa et dura si venter sit stipti-
cus cum rugitu ventris et tensione pulsus rarus mollis
parvus debilis nisi fuerit per longum pressum sed et mani-
festum membrorum quando tunc fit spissus durus et sed plerum-
que minorum indignatio propter frigiditatem insultrata. Si-
gna propter causam calidam cum accessit iter in aere calido vel
febre acuta et fit sitis et amaritudo lingue cum siccitate
labiorum et adustione sive nigredine super linguam et
vomitus rei citrine vel viridis amare subtilis liquide
non viscose et sensatio caliditatis circa os stomachi et quod
iuvatur a frigidis nocetur a calidis et eructuatio fumosa
sicca fetida urina citrina subtilis pulsus spissus du-
rus a principio egestio sicca citrina vel nigra nisi ven-
ter sit obediens tunc fit liquida citrina sicut vitellum
ovi. Cura bolismi qui propter gulositatem diuturna est
abstinentia et moderatio cibi et potus et motus et ex-
ercitium in ieiunio non superflue ne membra resolvantur
fiat igitur a principio digestio et evacuatio fecalis et hu-
morum crudorum cum medicinis dictis capitulo de indigestione
paragrapho de causa frigida et dietetur dieta subtili in substantia
vel urgente quantitate ad calidum penetrativum parum
et sepe comedat donec stomachus reconfortetur fiat ce-
rota et unguenta dicta illic. Cura bolismi a causa frigida
est eadem cum ista quod si sit cum febre curetur febris cum digestione
et evacuatione predicta et si virtute ceperint sentire lassi-
tudinem et debilitatem ungatur semel valde cum oleo ro. ca-
lido sine fricatione ne membra attrahantur super membrum debile
non potens eorum cursui resistere et fortassis arthetica indu-
cant. In fine vero confortetur cum unguento marciaton et
agrippa et adipe castorei vel canis vel vulpis ad solem
calidum aut ignem frequenter linendo. Cura bolismi a causa
calida est eadem cum cura indigestionis a causa calida
mali quam supradiximus capitulo de indigestione et ... in ae-
stivo. gaudeat otio et sompno prolixo roret facies et cor-
pus totum cum aqua ro. et ex oleo ro. et cera fiat ungen-
tum super dorsum et pectus bibat sepe in ieiunio oxizac-
carum vel syrupum ro. vel viol. cum aqua frigida utatur pro sapore
vino granatorum vel berberis vel aceto vel agresta quocum-
que modo in causa frigida convenit ut sinapi cum melle et vi-
no acuto veteri puro balneetur post evacuationem in aqua
decoctionis ro. endivie lactuce mirtillorum et post balneum
ungatur cum populeon vel cum aqua ro. vel oleo ro. mi-
xtis cum aceto bibat aquam frigidam vel vinum album ponticum
lymphatum pro medietate et si sit cum febre curetur febris ut
diximus **Experta** Scias quod in cura bolismi nil
melius est quam tenere ventrem omni die laxum per se vel
per artem cum suppositorio vel clisteri lenitivo vel
medicina levi quia purgando tamen curat bolismum et
confortare membra cum unguentis et balneis supradictis
et electuariis confortativis et odoramentis aromaticis
et otio et gaudio Sed nichil nocivus est quam coitus et mul-
titudo repletionis ciborum diversorum et comestio lactis coa-
gulati cum in ventre non mutatur receptum fuerit illico corrum-
pitur in colerico quidem ad fumositatem in flegmatico vero ad a-
cetositatem quapropter fortificat bolismum. Ars aut retinendi
omni die ventrem lubricum cum clisteri lenitivo in febre
et sine febre est hec R. malve bismalve ana m. I furfuris
partem I blete centauree ana m. I bulliantur in aqua
... vel cum lb. I ... illius aque colate et cum ʒ III
... vel olei viol. et ʒ I mellis vel cassie vel tama-
rindorum et ʒ I salis simul mixtis et iterum bulliat et
colatis fiat clistere quod totum iniciatur ante cibum tepide

et si sit cum febre acuta adde viol. lactucas et se-
mina papaveris diminuendo centaureas sed si sit multitudo fla-
tus in ventre adde hermodactilorum colloquintide et agarici
in decoctione vel yerapigre vel benedicte in colatura
sed si sit cum multitudine colere adde cassiam fistulam viol. et
diagridii simplicis vel laxativi in colatura sed si sit
cum multitudine melancolie adde sene epithimi esule
in decoctione vel diapalogon vel diasene in cola-
tura sed si sit cum multitudine ventositatis adde cuthe
cartami polipodii ana ... carvi cimini in decoctione vel
olei rutacei in colatura sumendo in quolibet eorum prout
tibi videbitur. Ars retinendi ventrem solutum omni die
cum suppositorio est ut fiat suppositorium ex sapone vel
lardo inunctum et oleo vel butiro calido et aspersum sa-
le modico. Vel fiat suppositorium fortius et agarico
colloquintida esula ana partem I salgemme vel sal gemme
partem ... mellis quod sufficiat ad contemperandum postquam bene
pulverizata fuerint. Vel fiat suppositorium ex salegemma
et ... ante cibum vel ex farina siliginis vel
furfuris et sale cum ... cum melle quod sufficiat
et si addideris ... vel bovinum per se vel cum melle
melius erit. Ars non tenendi ventrem solutum omni
die sine periculo per medicinas leves solvet similiter
et per cibos laxativos dictos capitulo sequenti de stipticitate ven-
tris paragrapho de empiricis si deus voluerit. **Canon**
Sciendum quod medicine et cibi laxative non debent
omni die frequentari sed cum necesse fuerit ne natura fiat con-
suetudinaria et expulsiva sompnolenta. Item cibum
laxativum dare ... a principio comestionis cum volueris
ut laxet et stipticum post cibum quia natura primo cibi
sapit tota dietatio ut dicit G. 2o alimentorum capitulo
de pomis **Pronosticatio** Bolismus si perdura-
verit ... perducit ad ethicam propter membrorum arefactionem
vel ydropisim et propter tympanitem propter stomachi debilitatem
Item bolismus in egritudinibus cronicis ut est febris
... vel quottidiana vel ydropisis mortale propter
defectum virtutis in via longa **Capitulum**
Quintum de appetitu corrupto

Corruptio appetitus dicitur malitia ...
et est cum aliquis appetit res malas nullo
convenientes nutrimento corporis humani velut sunt
carbones et argilla. Fit autem propter repletionem stomachi
ex malis humoribus diversis quorum quilibet inducit
stomachum ad appetitum rei contrarie humidi in qualitate
et sapore ... et propter grossis ... vel
... acetosis. Ista repletio stomachi
quandoque fit propter gulositatem et indigestionem stomachi quare
fit congestio diversarum materiarum in stomacho ut in pueris et
hominibus gulosis. Quandoque propter regurgitationem menstruorum
vel emorroidarum ad stomachum quandoque propter opilationem epatis
et splenis quae melancoliam non purgat sed redit ad stomachum
quandoque propter frigiditatem in ambitu corporis totius con-
stringente materiam a venis ad stomachum sive hec frigiditas
sit ab extra ut accidit infrigidatis in aere sive ab
intra ut contingit ydropicis quandoque propter caliditatem
colliquantem materias et fluere facientem ad stomachum ut
contingit balneatis vel existentibus in sole calido
vel febrientibus febre acuta quandoque propter corruptionem
omnium humorum corporis ad genus melancolicum vel flaticum ut
in febre ... vel quottidiana. Signa omnia patent
ad sensum sed quod eger desiderat terram vel carbones
vel aliud humidum. Signa autem ... sunt quia accessit

gulositas diutina vel retentio menstruorum vel emorroidarum vel sentitur gravitas et tensio in ypocundriis utrisque et precipue sinistro ubi est situatus splen vel passiones sue vel calide et egritudines cronice precesserint.

Methodus. Cura istius passionis ex quacumque causa fiat una est et eadem omnino quia non respicitur tamen nisi secundum complexionem peccantem in muliere pregnante in qua oportet habere considerationem ad fetum et dare medicinas leniores. Si igitur sit pregnans fiat si est possibile vomitus levis cum oximelle et aqua calida premissa saturitate ciborum et potuum et precipue de tepidis et allicientibus sinapi in modica quantitate effectum aliorum vomentium. Post vomitum utatur diacitoniton cum speciebus vel diagalanga non purgetur cum medicina laxativa quia levius non sufficit ad evacuationem humorum grossorum frigidorum sed forte ministrare non oportet medicinas ne fiat aborsus nam ille corruptus non advenit mulieribus pregnantibus nisi in principio primo 2o et 3o mense ut dicit Avicenna in quarto de accidente capitulo de causa faminis et sitis quia illis mensibus fetus indiget modico nutrimento et ideo multa menstrua superfluunt in ventre mulieris cum post primum vel secundum mensem incipiunt retinere menstrua ut dicit ibidem. Sed mulieres pregnantes purgare non convenit ante principium quarti mensis neque post sextum mensem et adhuc illis tribus mensibus convenit uti purgationibus levioribus si necesse fuerit vel purgationis. Unde ypocras tertia particula amphorismorum pregnantes purgare si convenit a quarto usque ad septimum mensem convenit minus vero has minora vero et seniora vereri oportet. Comedat carnes galline et ... edi et aletis assi bibat vinum odoriferum ungatur os stomachi cum oleo mastricino et nardino mixtis addito modico aceti calefactis in vase duplici. Et regatur usque ad quartum mensem quia tunc cessabit iste appetitus ex corpore postquam materia evacuata est per vomitum postquam transit ad fetum et pars per abstinentiam qua percutitur est ad benivolum reducta ut dicit Avicenna ibidem et non negligatur quia est magna pars sanitatis et debilitas fetus. Cura eius in non pregnante est ut si sit puer cohibeatur a sua gulositate et minore cibus sine tamen plurima abstinentia que ledit ipsos quamdiu crescunt et calor naturalis in eis est fortis. Si autem adultus fiat primo vomitus et postea duobus diebus continuis modo et ordine quo diximus capitulo de fetore nasi. Post vomitum utatur diacitoniton calido non laxativo vel isto electuario: Recipe specierum rosate vel rosate novelle ʒ j, limature calibis ablute cum vino et aceto ʒ semis, misceatur et detur ad modum nucis omni mane cum modico vini optimi quia excitat stomachum et confortat splenem. Si autem vomere non potest digeratur materia cum oximelle composito vel squillitico et aqua calida decoctionis cardamomi vel galange vel apii et purgetur cum pillulis cochiis vel fetidis vel cum decoctione mirabolanorum emblicorum et indorum. Nutriatur carnibus bonis et vino. Mitigetur appetitus gradatim cum corrosione esium pullorum vel columborum vel perdicum assatorum vel cum carne salita frita condita cum ameos spodio cardamomo. Intercipiatur quia a potestate removet talem appetitum.

Pronosticatio. Appetitus stomachi est via ad cibationem, cibatio vero ad digestionem, digestio ad nutrimentum, quare non tardetur cura eius ratificato ne forte membra multa nutrimento corrupto et pessimo repleantur vel fiat cancrena vel apostemata cancrosa vel passiones splenetitas et epaticas incurrat. Qualitas namque cibi remanet in membro et precipue similia ut dicit Avicenna vj de accidente. Et Aristoteles in libro de generatione quod patet et probo quia homines remanent videns per estatem quando mutuit gramine et frondibus flavescunt aut autumno et yeme similiter et fructus alteratur in sapore propter transitationem plantarum.

Sequitur capitulum sextum de siti etc.

Sitis est dispositio calida sicca nervis stomachi faciens frigidum cum humiditate quemadmodum appetitus sive fames est dispositio frigida et sicca propter causas facientes appetere calidum cum humiditate ut dicit Aristoteles 2o de anima circa finem et Avicenna quarto de accidente capitulo de causa faminis et sitis. Dicebat quod fames sit cum os stomachi sentit propter consumptionem sue humiditatis substantifice propter continuam suctionem sue humiditatis madefactive vel caustificative propter adustionem vel arefactionem. Fit igitur a causa primitiva aut coniuncta; si a primitiva sit fit quinque modis. Primo quidem a comestione cibi saliti plurimum vel calidi vehementer siti. Secundo a potu vini veteris acutissimi vel aque salse ut nitrose vel sulfuree post cuius consumptionem aliqui non cessant bibere donec solutionem ventris et mordicationem moriantur ut dicit Avicenna ibidem exemplificans de nautis marinis et de febricitantibus aquam frigidam potantibus aliter quia oportet vinum si in se acutissima qualis est synocha vel causon bibat ex ipsa per partem magis et magis inflammatur quia exhaustus primus maximus et totus simul eius competet et qui ipsos resolvat et precipue post signa digestionis et cum est sine appetitu et cum desiderio aque sue vehemente de quo Iohannes latius dicit libro 2o et capitulo de appetitu stomachi epatis intestinorum et splenis. Tertio vero propter mora plurima sub sole calido vel balneo estuoso. Quarto propter plurium ventris superfluam per se vel per arte vel fluxum menstruorum superfluum vel emorroidarum. Quinto propter sumptionem medicine calide sicce laxative vel non laxative. Si vero fiat a causa coniuncta sit fit sex modis. Primo quidem propter indigestionem et crapulam quia natura cum temptat digerere et dissolvere cibum indigestibilem vel potum superfluum ut accidit ebriosis tunc resistendo calescit et ignitur et fumos siccos transmittit ad os stomachi. 2o propter vapores flatus salsi vel viscosi vel comestionem piscium quos natura desiderat abluere concordat. Tertio modo propter superfluitatem urine ut contingit in dyabete. Quarto propter opilationes epatis et vicinorum quarum fit ebulitio et calor ut in ydropisi, ydropici enim sitiunt etiam propter secundam causam iam dictam scilicet propter fleuma aquosum salsum contentum in ventre et stomacho propter quod et senes sitiunt quia male cibos digerunt et in fleuma salsum convertunt et precipue scabiosi et pruriginosi. Quinto propter caliditatem et siccitatem intestinorum quare continue surgit a stomacho. Sexto propter caliditatem et siccitatem stomachi cum materia vel sine materia sicut contingit in febre et precipue de ea ut ethica continua vel interpolata similiter et de sinoquoe ut est sinochus et sinocha. Signa sitis vehementis propter causam primitivam patent ex relatione patientis. Signa sitis propter crapulam et indigestionem sunt nauseativa saniatas cum eructuatione fumosa fetida quam si foret acetosa sitim tollet omnino similiter et dolor capitis obumbratio oculorum et sompnus stupidus cum pluribus ymaginationibus, urina alba subtilis sine ypostasi et glossa digestionis inspissatur anhelitus et commovetur inflatio et rugitus in ventre

et fortassis subsequetur febris effimera maligna Signa
eius propter humores salsos et viscosos uel esum piscium
sunt grauitas post comestionem et angustia cum reuolutione
de latere ad latus et eructuatio salsa uel fumosa et quod
fortificatur sitis hora digestionis eius et si bibat aliquid
sedatur sitis non longo tempore et post hoc redit iterum et sputum
salsum plurimum uel viscosum ampulosum et potus
dulcis ipsam augmentat sed potus aque frigide mixte cum ace-
to manifesta in ipso facit alleuiationem et ardor vehe-
mens cum punctura sentitur in ore stomachi Signa
sitis propter dyabete sunt maxima emissio vrine
alba subtilis aquose sine ypostasi quia sicut potus
assumitur ita illico per meatus et epar et vena chilis
ad renes attrahitur propter ipsarum caliditatem et siccita-
tem antequam digeratur et debilitas circa locum renum et exte-
nuatio corporis de die in die Signa sitis propter opilationem
epatis et splenis sunt tensio et duricies in ypocundrio
altero uel utroque et egestio alba sicut egestio canis propter
si epar sit opilatum et lesio sit ex tactu ypocundrii op-
ilati et vrina ignita subtilis cum perseuerat opilatio de
grossa cum incipit uel desinat opilatio et facies citrina et
eructuatio amara fetida et inflammatio stomachi post comestionem
Signa sitis propter caliditatem et siccitatem intestinorum sunt
ventris stipticitas et cum egerit est eius egestio sicca adu-
sta nigra sicut fabe caprarum et dolor circa vmbilicum et
alleuiatio post potum plurimum vrit lacertos eius Signa
sitis propter caliditatem et siccitatem stomachi sine materia sunt
amaritudo oris cum siccitate labiorum et adustione et
nigredine lingue statim a principio et eructuatio
fumosa et prostratio appetitus omnino et fit propter in febre ethi-
ca uel febre effimera vera propter eam que fit ex nauseatiua
satietate Si autem sit cum materia apparet cum predictis quamquam
vomitus rei subtilis amare citrine uel viridis sine
omni petrositate et pauca valde et fit propter in febre de co-
uel sanguine uel flate salso uel febre effimera de
nauseatiua satietate quibus cibus corrupti in fumosum

Methadus Cura sitis vehementis propter causam
primitiuam est vna et eadem in omnibus predictis scilicet
abstinencia a cibus et alteratio stomachi cum aliquibus ut
est potus aque dulcis uel cum aceto modico mixto et
usus oleorum frigidorum ut lactucarum cucurbitarum peponum et
similium et saporum frigidorum ut primorum recentium uel siccorum
infusorum in aqua frigida uel ceruisarum et persicarum similiter
et syrupi frigidorum ut est syrupus rosarum uel violarum uel oxizacra bi-
bita cum aqua frigida uel aqua decoctionis lactuce endiuie
uel seminum frigidorum similiter et electuariorum frigidorum ut est
dyaprunis zuccarum rosarum violarum rosarum nouella dyarodon
abbatis et tapsandali Cura sitis propter solucionem ventris
superfluam uel fluxum menstruorum cromentum uel cursum emor-
roidarum perduranterem est cura fluxuum eorundem quoniam accidens
curatur cura sui morbi ut ait G xij de ingenio sanitatis
cum accidens sequitur morbum sicut morbus suam causam
continuatam et sicut vmbra corpus ut dictum est 3o de accidente
Et si fluxus ventris fuit propter assumpcionem medicine effi-
cacis laxatiue restringitur venter et frangatur virtus medicine
proposse modo et ordine quem dicemus capitulo de fluxu ventris
Cura eius propter indigestionem et crapulam est ut tolleret
sitim proposse nisi fortassis vinum vetus sumpserit propter
indigestionem et vtatur electuariis calidis ut est dyagalanga
dyacimini et similia quod si cibus sit in stomacho nec
sit corruptus corruptus quod scies quia eructuatio non est
fumosa fetida uel non valde tunc inducatur sompnus

proposse ut ipsum digerat quod si dormire non potest ambulet
assidue per diem integram uel quantum potest post eam dormi-
tionem tegat cum plumaceolo calido molli donec
cibi digestio compleatur Si uero cibus corruptus sit
in stomacho fiat vomitus proposse ut diximus capitulo de fetore
nasi Si uero cibus descendit ad intestina quod scies
quia superiora ventris sunt alleuiata et grauitas
remanet circa vmbilicum tunc euacuetur cum benedicta
laxatiua uel electuario de succo rosarum laxatiuo dando
ex eis ʒ j cum aqua calida in aurora uel bibat plu-
rimum aque calide salite quoniam ventrem stimulat et se-
cessum stimulat prouocat et vngat stomachus cum
oleo mastiçino addito modico aceti actu calido et
vtatur electuariis calidis dictis et intendatur esse et ne-
gligat accidens quoniam illico sedabitur post euacuationes
sufficientes Cura sitis propter humores viscosos
uel salsos uel esum piscium corruptorum est ut sumat syrupum
acetosum uel oximel compositum uel squilliticum uel aqua
calida uel aqua decoctionis berberis cicoree lactuce
uel acetose cum cibus postea purgetur cum pillulis cochiis
uel benedicta vtatur electuariis calidis predictis et vn-
ctione predicta comedat cibos digestibiles conditos cum
aceto uel agresta uel sinapi bibat vinum calidum
subtile precipue in cura salsi quoniam in illa quecumque vinum
aquosum uel lympatum ad medietatem et abstine-
at ab acutis ut sunt allea sinapi sal et piper
uel electuaria predicta Cura sitis propter dyabeten
est ut cura dyabetis et non negligatur quoniam perducit
ad ethicam bibat ergo syrupum rosarum uel violarum cum aqua
frigida vtatur fructibus primis oleribus frigidis ut lubri-
ficet ventrem et stringat vrinam vngat renes
cum populeon uel oleo rosarum et cera uel violarum oleo et
aliquantulo aceti uel succo plantaginis uel spinie uel
plantaginis et aceti bibat vinum cum potum mi-
xtum cum aqua pluuiali uel aqua decoctionis mir-
tillorum uel plantaginis uel rosarum vtatur cibis nutri-
tiuis facile digestibilibus ut sunt carnes auium paruarum
siluestrium uel pullorum et iuribus eorum Cura sitis
propter opilationem epatis et splenis est ut utatur cibis et
potibus et medicinis deopilatiuis et aperientibus
vena ut sunt diuretica calida fumosa herbarum syrupus
acetosus compositus cum oximelle composito uel
squillitico et vinum album purum potens et aqua semi-
num calidorum et aqua decoctionis reubarbari endiuie api
cappari et electuaria calida predicta et purget cum pillulis
cochiis nisi fortassis epar sit inflamatum tunc ut
eum cum dulcibus calidis oportet adde diuretica frigida sicut
sunt semina quatuor frigidorum et cum electuariis pre-
dictis tapsandali misceantur sed emplastra et epithimata
deopilatiua epatis et splenis scripsimus capitulo de sinco-
pi passio de empimati et emplastrum bonum ad sple-
nem scripsimus capitulo de perturbatione virtutum sensitiuarum
passionibus de empimati et plura scribemus talis de opi-
latione epatis et splenis et suspendatur blandiciis donec
causa sitis fuit remota quoniam tunc desinet sitire quod
si sit tum febre uel ydropisi curetur ut dicemus Cura
sitis propter caliditatem et siccitatem intestinorum est ut
sepe clisterizetur cum clisteri leuitiuo quod Guido lubri-
ficatiuo sicut illud Recipe maluarum herbe violarum et florum
lactuce vitis ana coquatur perfecte in aqua coletur
et de colatura lb ij et olei violarum ʒ iiij et syrupi violarum
ʒ vj fiat clistere uel fiat clistere cum aqua sola tepida

decoctionis ordei primorum uel cucurbite cortices papaueris
neufar et psillij et dissoluatur in ea aliquid camphore
re uel addatur aliquid sirupi viol uel aliquid olei viol
et frequenter mutatur in remedio et plura diximus capitulo de
stipticitate ventris et semper in principio cibi utatur aliquibus
lubrificatiuis ut sunt pruna recentia et magis caulium
uel lenonum et cerusa et olus confectum ex sicla et mal-
ua conditis cum oleo uel butiro recenti et panis furfura-
ceus conditus cum butiro recenti et in fine cibi sumatur
stiptica ut sunt caseus antiquus pira assa coctana
et panis de simila uel azimus Que sitis propter ma-
lam complexionem calida sicca cum materia uel sine materia
est illa quam diximus capitulo de indigestione passio de causa
calida et si sit cum fe auctum fe ut dicetur **Emp-
erica** Medici distinxerunt sitim in veram et
non veram appellantes veram que est passio stomachi et de
hac locuti sumus hucusque et ista magis extinguitur
aqua frigida uel aceto Sitim autem non veram appellates
caliditatem et siccitatem pulmonis et gutturis propter
caumata et adustionem spiritualium membrorum sicut accidit
in fe et hec magis tollitur in aere frigido qui est in super-
ficie aque frigide retentus uel gargarismata facto ex aqua
et aceto uel epithimate pectoris et aqua rosacea uel
succo endiuie in quibus dissoluta sint camphora et
puluis sandalorum quam cum potu liquoris cuiuscumque quapropter
et si quis bibat in hac siti donec extinguatur senaret
potus fluctuaret in stomacho preuisque sedetur sitis quapropter grauabitur
stomachus et infrigidabit propter errorem Item
ad sitim quamcumque confert ponere super linguam frustra
lata subtilia pomi citoniorum uel cucumeris infusata in aqua
frigida frequenter id reiterando quando calefacta fuerint cum
ingluuie saliue Similiter et prunum siccata imbibita
in aqua frigida donec liquefiat similiter pomorum granatorum
rosarum uel viol atque dragantis Item semina psillij uel se-
mina citoniorum excorticata ligentur in sacculo lineo
albo molli ad figuram digiti auricularis et infudatur
in aqua frigida donec mucillaginem per poros emittit
et ponatur super linguam donec sacculus exsiccetur
cum retentionem Item confert ad illud non modicum
inspiracio aeris frigidissimi infrigidati cum roratione
aque frigide per cameram inferiorem uel cum aqua rosacea similiter
et euentatio faciei cum flabello Item pille bilikie
descriptioni dubitarum ad hoc conferunt dicte capitulo de passione
Similiter et pille de camphora et pille de spodio
posite ibidem Item trocisci sic fiunt Recipe portulace
draganti ana ʒ iij seminum quatuor frigidorum excorticatorum
semen lactuce ana ʒ ij sandali camphore gummi arabici
ana ʒ j terantur et cribellentur et distemperentur cum aqua
rosacea uel mucilagine psillij et informentur trocisci parui
sicut ciceris fingue late subtilis et teneatur continue
sub lingua donec paulatim inglutiatur Valent enim
maxime in febre acutis et causonibus Item portulaca
recens uel semen eius infrigidatum in aqua frigida
teneatur in ore **Canon** Scias quod post exhibitionem
medicine laxatiue cuiuscumque que soluit attrahendo
plura bona considerari possunt ex siti nam sicut dicit
Mesue in libro suo de consolatione medicinarum
capitulo de siti triplex est sitis prima quidem superocu-
pans et cito festinans sicut fit cum exhibetur farma-
cia stomacho colerico propter naturam et similiter in illo enim fit sit
antequam medicina sufficienter operetur Quapropter tali siti non
est credendum secunda uero subocupans id est valde tardans
sicut fit cum exhibetur medicina stomacho naturaliter humido frigido talis
enim non sitit post perfectam purgationem sed tunc solum quando
superfluit purgatio et isti siti etiam non est credendum ymmo
virtus medicine frangenda est et venter restringendus ne for-
te virtus deficiat per solutionem Tertia est succedens id est conue-
nibilis et prospere eueniens sed quando post perfectam purgationem
aduenit sitis propter mundificationem stomachi bona et co-
sumptionem humidi corrodi quod est circa os eius et huic est cre-
dendum Sunt tamen quedam corpora que sitim patiuntur
ante purgationem sed non post et si debite purgentur velut
accidit cum purgatur colera uel flegma salsa Signa
igitur distinctiua spetiei predictarum sitis sunt quia si post
pauca euacuationem et medicine non proporcionatam sitis superue-
nit tunc est superocupans et mendosa quare non fran-
gatur vetere sed preparatur egro ut vigilet et moueatur
gradatim et ieiunet gratia vitiorum laxationis Unde
ypocras etiam particula an(?) Quicumque in farmaciis non
sitiunt cum purgantur non quiescat donec siciat et ibidem cum vo-
lueris magis ducere oportet mouere corpus cum vero statuere sup-
primi facito et noli mouere Si vero post plurimam euacuationem
et dosim excedentem sitis superuenit ipsam non expecta
sed egri prius restringe sicut diximus capitulo de fluxu ventris
omnibus modis et sompnum et quietem prepare cibum et potum
exhibe ne virtus prosternatur Si autem post euacuationem me-
diocrem et dosim proporcionatam superuenit sitis illico
ventrem restringe sed post non restringat Signa autem euacua-
tionis superfluentis certissima sunt duo primo quod debilis
eger plurima propter rationem cum multitudine et magnitudine
assellationum propter quod ait ypocras 2a particula aphorismorum In pertur-
bationibus ventris et vomitus que sponte fiunt Secundo uero
mutatio humoris purgandi in alia diuisa vi Si in-
tendisti purgare coleram et post eius eductionem exierit
flegma uel melancolia uel aliquid preter ea tunc excessit purgatio
Similiter et alij quodestis quapropter dixit Mesue in suo
de consolatione medicinarum quod quelibet medicina solutiua
cum effectum eduxit primo quod sibi proprium quod est proprium
ut puta coleram deinde si virtus eius superfluit educit
humorem subtilem sequalem et mobilem post illum utputa
flegma deinde si maxime superfluxerit educat sanguinem et licet
sanguis sit sequalis mobilis quam flegma uel melancolia tamen natura ipsum
retinet in thezaurum et ex hoc patet quam periculosa sit solu-
tio cum medicina est effrenata ut per ipsum sanguinem educatur quia
significat maximam inanitionem humidi et virtutis retentiue
defectionem et ideo dixit G. 7o de simplicibus medicinis Qua-
lis sceamus medicinas educentes coleram uel melancoliam puram
tamen sanguinem nequaquam quia adeo superfluat flegma ut fit
multum periculosa quam farmacia quia cuilibet patet illico
cum quis vult et qui recepit eam fuit illico a rege
suo morti condempnatus Dubitatur de siti utrum potus
debeat dari solummodo cum cibo uel ante cibum uel post cibum
et cetera an aliter tempore consuetudinis quam sanitatis Videtur enim
quod post cibum aucte Auicenna primo canonis fen 3o capitulo de regimine
quod comeditur et bibitur per totum similiter et 3o canonis fen
xiiij capitulo de cura ydropisis ascitis ubi docet nos prohibere
egrum a potu per duas horas uel 3es post cibum Secundo quia
potus propter suam subtilitatem facit cibum cadere extra sto-
machum quapropter veniens ad epar multum virtus in sanguinem insi-
fortasse aquosum augmentantem morbum quem si venas op-
pilauerit et putruerit febrem efficiet cum ydropisi mortalem
Item G. vij de ingenio sanitatis docet nos in calida ma-
le complexionis sicce stomachi potum omnem prohibere denegare usque
ad perfectam digestionem cibi in stomacho tunc namque dabitur ut

chilum traducat per mesaraicas strictas ad epar Nam
proprium officium potus est traducere chilum per vias angustas
In omni autem casu quoniam quod faciat bonam commixtionem cibi in stomacho debet
dari simul cum cibo. sed potus est illud item omnes omnes
homines qui comedunt etiam bibunt. sed firma quam
omnes famant in toto non perditur. et viii ethicorum Sciendum
autem credendum quod potus est triplex species sive modo quoniam est
permixtivus. extinctivus. delativus. qui differunt in quatuor. scilicet
qualitate modo et hora sumendi Nam potus permixtivus debet
ut sit vinum purum vetus confortans digestionem. sed primus quantitate
ne cibum inundare faciet et frequens modo ut fiat bona
commixtio potum Quapropter convenit ut aput commestionem de-
perdites plures Sed potus delativus debet ut sit vinum lim-
phatum quia melius penetrabit. aqua namque subtiliabit
substantiam vini sed vinum calefaciet qualitatem aque que duo
conveniunt penetrationi / debet etiam ut sit plurimus sumptus
una vice quoniam chilum liquidum perducet. debet similiter ut mi-
stret non nisi completa digestione prima causa non est vinum
certum tempus in omnibus hominibus sed in quibusdam due hore
ut in calidis et exercitantibus In aliis vero quatuor vel
sex secundum diversitatem complexionum stomachi et ciborum
in quali et quanto Sed potus extinctivus debet ut sit aqua
pura frigida vel cum aceto modico permixto quia fiet ma-
gis extinctivus / debet etiam ut sit modicus quantitate ne per
ipsum stomachus ledatur. quapropter convenit ut traiciatur
potius sugendo quam ingurgitando ne fortassis cibi digestio
interrumpatur et potus quidem humor non habet certum tempus supponere
primo cum necesse fuit potetur et aput digestionem et in ieiunio
velut accidit in febre Sed queritur ultimus an potus dela-
tivus sumi debeat cum adhuc cibus est in stomacho. vel postquam
descendit ad intestina / videtur quod quando est in stomacho. quia
non potest exire pileron propter spissitudinem et vie strictaram
Sed contra videtur quod postquam descendit ad intestina quia
tunc cibus primo attrahitur per mesaraicas ad epar Dicen-
dum autem credimus quod dari debet cum adhuc est in stomacho
quia reddet totum chilum liquidum et toti commiscebitur per-
fecte / quod si quis obiceret quoniam talis potus transibit indigestus
ad epar cum chilo perfecte digesto / Dicendum quod vinum indiget
modicissima digestione. tamen quia est natura convenientis cum quodam
calidum subtile / et ideo sufficit sibi pro digestione hora qua
commiscetur chilo in stomacho et hora qua descendit ad intesti-
na et hora que transit per mesaraicas sic enim veniet digestum
ad epar Ex hiis solvuntur rationes utriusque partis preter quod hora
quod debet addi quia substantia potus cuiuscumque non semper est vi-
num vel aqua sed solum tempore sanitatis, nam tempore egritudinis
convenit alia et alia substantia potus prout ordinatur ex causa egri-
tudinis cuius est potus sive sit permixtivus sive delativus
sive extinctivus **Pronosticacio** Sitis superveniens
post evacuationem cognitam sanitatis cum constantia virtutis
et levitatis corporis perfectam purgationem significat et propter hoc si calor
egritudinis mutetur ab humore purgando ad alium dicimus
ut dicit Mesue in suo libro de consolatione medicinarum
Item sitim superfluam tollerare in febre quibuscumque et
propter acutis affinis est perducere egrum ad aesthesiam et ma-
rasmum, quod et nos credimus in ydropisi ascite quia
inclinet videtur ut per Avicenna loco preallegato. detur ergo po-
tus in substantia que conveniat egritudini similiter et modo
et quantitate convenienti. sub cautione iam scripta / Vnde Galienus viii
de ingenio sanitatis capitulo de febre effimera et nauseativa
sacietate. docebat. sitim tollerare in febre est mortalium
sine iuvamento licet in egro sepius cerent convenit opitantes
Item sitis intensa superveniens post comestionem vel potum
superfluum sine manifesta causa certissima indigestionem
vel indigestionis corruptionem certificat Item sitis nocte
superveniens post repletionem crapula vel ebrietate melius
certificatur sompno quam potu extinctum vnde ypo(crates) tertia par-
ticula afforismorum. quibuscumque desiderium bibere nocte val-
de sitientibus si dormierint bonum **Capitu-**
lum septimum de Eructuacione

Eructuacio sive ructus est expulsio ventositatis
superfluitatis a stomacho inflantis et extendentis
ipsum quemadmodum et crulla dicitur expulsio vento-
sitatis per inferius ab intestinis, sed cum ventositate causa
non sit alia quam caliditas diminuta cum frigiditas potest
appellari ut ait Galienus vi de accidente debet ut eructuacio contrarie
stomachi frigiditatem testetur / Hec igitur ventositas aut
multiplicatur in ieiunio quare fit a mala complexione
diversa frigida stomachi cum materia flatica viscosa aquosa in
qua calor agit naturalis Et signa eius sunt multitu-
do sputi et salive insipide vel viscose vel inflatio
ventris cum rugitu ante cibum et quod hora digestionis
accidit commotio fortis in ventre et urina videtur alba
grossa et paciens iuvatur a calidis nocetur a frigidis Aut
multiplicatur post comestionem et propter superfluam quantitatem
vel frigidam qualitatem. quare fit a mala complexione
frigida sine materia tunc accidit propter calorem naturalem diminutum
stomachi agentis in cibum potentis quidem elevare ventosi-
tates ab ipso sed non consumere, et signa eius sunt
quia nulla sentitur gravitas aut modica in stomacho
ante cibum. sed post cibum / et tunc fit rugitus et inflatio
cui succedunt omnia signa stomachi frigidi sine materia que
diximus capitulo de indigestione / fit et quandoque propter assumptionem
cibi ventosi naturaliter ut sunt fabe rappe fructus
crudi et tunc non fit super dispositionem continentis sed
contenti **Methodus** Cura eructuacionis
frequentate ante cibum est cura male complexionis
frigide cum materia flatica dicta capitulo eodem in digestionibus
evacuativis ungentis electuariis et decotis propter
illam aut fiat tragea ex mastice ciperi ana ʒ i cimini
passularum ana ʒ i qua masticet sepius in ieiunio
cum inglutione fit etiam tragea ex semine carvi ani
feniculi petrosilini cardamomi partibus equalibus qua masticet
omni die / Valent post evacuationes dyaton piperion dya-
cimino dyazinziber dyaniso et omnibus electuariis
calidis in ieiunio bibendo post ipsa aut aliquid vini
veteris potentissimi puri Balneetur in aquis calidis
stipticis sicut sunt aque thermarum et aque decoctionis
absinthii mente ruthe pulegii alumis et sulfuris
et propter hoc post evacuationem Cura eius que post cibum fit
est eadem cum ista propter hoc quod non est opus evacuatione sed
alterationibus in ieiunio nec multiplicet cibum in
quanto continuo vel districto Evitet legumina omnia
et propter hoc fabas cicera et pise Non utatur fructibus
nisi fortassis coctis ante cibum et piris assis vel
coctis post cibum cum tragea predicta addendo ʒ unam
propter delectationem Exercitetur semper in ieiunio neque sumat
cibum nisi verus accesserit appetitus tunc satisfaciet
nature non appetitui quocumque, quia stomachus saus
est appetere quidem bonus digerere vero non bonus ut
dicit Galienus in tegni **Canon** Scias quod multitudo
ventositatum in stomacho impedit corrugationem ipsius
super cibum sed cum digestio sit alteratio naturalis. et alteratio
naturalis non perficitur nisi agens et paciens secundum extre-
ma se contingant ideo necessario impeditur digestio.

prima ut tollit ex viii particularum tercia principium et sexto de accidente Item sicut dicit G ibidem ventositas non multiplicatur in stomacho calido neque in stomacho frigido vehementer quia calidum excellens dissipat et carminat eas postquam elevate sunt, sed frigidum excellens non sufficit ad elevacionem earum. Causa eciam ponit ibidem de ventis in aere qui neque multiplicantur in diebus canicularibus neque in media yeme sed pocius vere et autumpno

Pronosticacio Dicit Rasis in divisionibus quod eructuacio multiplicata superflue corrumpit digestionem sed diminuta in corpore consueto indicat inflacionem Item eructuacio per se significat indigestionem sed si sit fetida significat tibi et humoris corrupcionem ad calidum quidem si sit fumosa adusta sed ad frigidum si sit acetosa vel insipida vel saporem cibi assumpta retinens et precipue post duas vel 3es horas a cibi sumpcione Item excessive eructuantes cum cibum dispositi sunt ad colicam Et eructuantes post cibum ad ydropisim et precipue tympaniten Item dicit ypocras 6ta particula anforismorum In diuturna lienteria exterrima .i. eructuacio superveniens acetosa est signum salutis quia principium digestionis prime fit et retentive confortacionem et fluxus diversorum Sapor namque acetositas fit a calido diminuto nequaquam aut a frigido per se velut ponticus et stipticus/ unde in hoc refert quia quandoque fit a calido exalante et diminuto ut in aceto vini ut ait G quarto de simplicibus et Avicenna 2o canonis tractatu primo capitulo de cognicione medicinarum per racionem/ et intellige quod ista exercicia superveniens non dicitur pervenisse si namque a principio fuisset vel aliud adiunctum significaret lienterie future vel fortificacionem prius vel precipue indigestionem et chili liquiditatem Item ex hoc sequitur quod eructuantes frequenter super cibum primi sunt ad lienteriam et diarream pluram Item eructuacio in corpore sano semel vel bis facta ante cibum vel post et precipue in corpore consueto vel super replecionem bonitatem virtutis expulsive quod possibile non creditur ut aliqua natura cibum digerat talem ut ex ipso nulle permittat superfluitates generentur cum omne paciens naturale resistat equaliter agenti **Capitulum viii de singultu**

Singultus est disposicio stomachi similis spasmo adeo quod si stomachus foret membrum musculosum singultus foret spasmus ut dicitur quarto de accidenti efficit aut quatuor de causis aut propter rem mordicantem os stomachi sui qualitate acuta sicut fit post comestionem piperis et sinapis sumpto vino desuper ut in villos penetrat similiter et post vomitum colericum velut in se tiriaca sive multum sicut in se externa aut propter replecionem stomachi a cibis vel humoribus a quibus elevatur ventositas grossa extendens ipsum velut post nauseativa saciacione cibi vel potus et precipue in fastidiis et flammas naturam aut propter inanicionem superfluam quam stomachus cupit expellere sicut fit post fluxum ventris plurimum vel fluxum menstruorum vel emorroidarum vel vomitum vel eciam crocitas cum quibus fuit multitudo sudoris vel fluxus sanguinis narium vel eructuacio insensibilis cum lassitudine extenuata aut propter apostema epatis cui compatitur stomachus Nam si apostematur stomachus in se ipso fortassis debilitaretur eius virtus ut etiam motum facere non posset Et huius quidem singultus est cum febre acuta et nausea et dolor plurimus in ypocundrio dextro ubi positum est epar

Mechadius Cura singultus propter rem mordicantem est ut sit cibus bibat aquam calidam vel lac amigdalarum dulcium vel comedat butirum recens cum buccella panis et non bibat aquam quia vomitiva est sicut calida et secundum absolutiva et frigida stiptica oppilativa quod si sit humor colericus vel mixtus fiat vomitus prout possit cum sirupo acetoso vel oximelle et aqua tepida vel cum aqua decoccionis aneti rapharum et atriplicis premissa replecione ciborum et post vomitum confortetur stomachus cum orizato vel sirupo ro vel zucaro rosato et comedat pulmentum factum ex farina ordei vel simile conditum cum butiro vel ex amido conditum cum lacte amigdalarum et zucaro vel ex pemdiis coctis et bibat aquam ordei et julep. et si videbitur necesse digeratur to vel mixta et evacuetur cum medicinis naturalibus Cura eius propter replecionem et ventositatem grossam est ut fiat primus vomitus iam dictus quod si sit difficile digeratur frigida tum oximelle composito vel squillitico, et evacuetur cum pillulis cochiis et yerapigra per evacuacionem vel mastiaalibus et tragetis dictis capitulo de eructuacione Similiter et pulvis qui sit fit cum vino calido potenta Recipe viol zinziberis siccati rute secundum caliditati an ys ameos ʒ carui an cimini an ʒ ii masticis olibani an ʒ i terantur omnia et quedam ipsorum subtiliter et cribellentur vel fiat ex eis tragea si grossi modo terantur et zucarum vel passule addantur vel fiat ex eis electuarium vel melle Detur eciam diacimino diaton piperion dyagalanga comedat cibos calidos factos conditos cum speciebus acutis bibat vinum vetus purum amarum exercitetur et sudet in ieiunio In fine vero quarta ut balnietur in aquis calidis vel aqua decoccionis rute absinthii carui cimini. sitim et famem tollet prout possit fomentetur eciam stomachus cum vino veteri in quo carui cimini rute metastri salvia fuerint bulita Catellet plena cum furfure milio et sale aut cum calidibus ignitis et post hoc aceto acutissimo confusis Cura eius propter inanicionem est restauracio evacuacionem et impinguacio corporis prout possit et confortetur cum lacte recenti dulci et sorbicionibus pulmentorum dictorum et mixtis carnium bonarum et vino rubeo dulci si febre vinum non prohibeat aut fluxus ventris lac/ quod tunc limphetur vinum plurimum et lac instilletur similiter et cum ovis sorbilibus et carnibus recentibus et precipue ex avibus parvis silvestribus cum facile digeruntur et ad illud confert balneum aque decoccionis malve psillii malvavisci foliorum populi et salicis sine mora longa Cura eius propter apostema epatis est cura illius **Emperica** Ad singultum ex re calida mordicante nil melius reperies quam potum aque calide in qua butirum fuit dissolutum vel oleum aut lac amigdalarum Ad illum vero qui fit ex ventositate grossa confert potus vini veteris in quo pulvis olibani carui cimini baccarum lauri fuit bulitus similiter et fomentatio cum spongia vel panno lineo molli infuso in eodem aceto calido Deinde paruper expresso et sepius super stomachum refricato cum infrigidatur Calefiet et sinapo vehementer cum ventosa magna ignita et precipue post vomitum vel purgacionem similiter et illud Recipe rute recentis thuris mastic cimini an an partes equales coquatur in aqua pistate et detur de illa in ieiunio ʒ i cum calida quod carminat ventositates **Canon** Singultus aut fit ex sola qualitate et est primus modus aut ex materia quod est duplex quia vel illud accidit per eius abstinenciam sic est 3us modus. vel in eo epatis sive alicuius membri vicinantis sic est ...

modus et similes quidem modos diximus capitulo de spasmo **Pronosticatio** Singultus de inanitione ut plurimum est mortalis neque curam recipit nisi forte casus in principio cum evacuatio nondum ultima et magis in pueris quam senibus vel adultis. Unde ypocras 7a particula afforismorum spasmus aut singultus post multa vomitorum malum. Item singultus de repletione advenit subito et cum forti motu et assiduo conamine vomendi, si singultus de inanitione advenit gradatim et post plurimum fluxum humorum et corporis consumptionem et virtutis deiectionem quamque est cum motu debili et sine conamine vomendi. Et aut pro tanto scire quod ut in quibuscunque esse singultus cum accidit distinguas an sit de repletione vel de inanitione et ergo futura predicamus. Item si sit continua venit singultus in die tertia et quarta signis digestionis possunt pasturetibus et acute constante et qua precessit indicatio in die indicativa sibi ipsi cum singultu vel vomitu diminuto sit enim per vomitum bona fidem et completa. Si vero non precesserit digestio sed evacuatio plurima per sudores vel fluxus qualescunque et virtus sit debilis sit ristum simile et morbus per spasmum de inanitione veniente supra corpus qua primo sentit os stomachi pro toto. Et si post vomitum singultus non desinat aut minore malum est quia significat sic esse per apostemationem epatis vel maniorum. Item dicit ypocras ... particula afforismorum In ylceos singultus malum. Item in volvulo casu ul percussione singultus malum quia significat ...ores curare ... forte lesam que consolidari non potest. Per humiditatem fluida chilosam et ... qua ... est in nostrum cui compatitur cerebrum quare fortassis sequitur spasmus ... sicut in particula ... Item si singultum supervenit spasmus aut alienatio mortale. Et si ... purgatio supervenit singultus malum quia inanitio superfluum sit cum debili virtute. Item singultus de repletione curatur multotiens per sternutationem fortiter inductam quia materiam deorsum pellit. Unde ypocras 6ta particula afforismorum de singultu ... stimulatio supveniens solvit egritudinem. Item quinta particula sanie multo fluente singultus superveniens ... sit per supinus est insuius vel per vomitus spasmus innatus aut singultus malum.

Capitulum de vomitu vel nausea subversione

Vomitus est motus fortis stomachi cum materia expellitur per supinus quemadmodum egestio per infinitus. Sed animi subversione quando movens movet et mobile non movetur cum effectu ut ait Avicenna sunt quando animi subversio conatus vomendi continuus sine complemento et patet quod non differunt in causa neque cura. Sed solo gradu. Fiunt iste passiones quatuor de causis. Prima quarum est aggregatio rei talis de subtilis acute in stomacho mordicantis os eius sive sit cibus ut allea sinape et piper, sive sit humor ut ypocte co... vel sicca salsum quemadmodum apparet in febre terciana. 2a vero repletio stomachi a cibo penetrante in quantum ... vel in quali fluctuante sua digestione. Tertia est collectio crudorum humorum in stomacho per indigestionem et crapulam diuturnam debilitate eius virtutes. Etia vero mandatio sive decursus medirnacorum ab epate et venis tempore ad intestina et stomachum. Sicut enim bono motu epar et vene exsugunt mas a stomacho ita malo motu regurgitare faciunt ad ipsum ut dicit G. 2o pronosticorum de digestione. Signa prime cause sunt antecessio ciborum acutorum vel si sit ab humoribus unius tunc illud quod eiciatur apparet citrinum vel viride subtile liquidum amarum

vel album fluidum salsum sine plurima viscositate vel crocum spissum sicut vitellum ovi et forte est cum fe et hoc potissime et urina citrina subtilis vehementer et sitis intensa cum prostratione appetitus. Signa 2e cause sunt antecessio nauseative sacietatis in stomacho ex cibo vel potu vel utroque et quod post ipsum paciens sentit mundationem et agitationem in ipso. Signa 3e cause sunt antecessio signorum indigestionis et debilitatis stomachi que longo post quam supervenit vomitus humoralis vel mixtus et quare et cibo assueto primo si fortificetur quod passio non dimittetur cibus omnino nec paucus et tempore non longo et licet quare congestus in stomacho sit quasi nec sicca nec co... nec multa qua illa sunt solum generati in epate ubi generatur et sanguis cum idem sit locus generationis rei et superfluitatum eius ut ait Avicenna 3o sui colliget tractatu de cura passionum stomachi. Vomitus est aliquid viride simile flavi vel colere vel melancolie. Item quod in stomacho materia remanet cruda vel in flauma quo ad eius subtilitatem et ad ... ulterior gelatur quo ad eius grossitiem sicut in epate contingit. Si igitur sit sicca sit eius sicca alba viscosa sine multa sicca et aliquando sit viridis viscosa cum antecessit simptomatum et olerum crudorum quare sit eius sapor non amarus sed insipidus vel acetosus et urina ipsa alba et pulsus eius mollis. Si vero sit co... sit eius sicca citrina vel viridis amara valde liquida sine viscositate et quandoque grossa sicut vitellum ovi et sitis vehemens cum prostratione appetitus et urina ignita subtilis et pulsus durus spissus. Si vero sit multa sit eius sicca nigra vel plumbea ... cruda ... in qua videtur residentia grossa in modum fecis ... cuius sapor est ponticus permixtus cum acido vel amaro vel salso secundum quod est ex congelatione vel adustione et urina subtilis radiosa glauca vel subcitrina. Si aut sit san... tunc non potest si nisi per ... vene quare sentit dolor in stomacho vel in epate vel splene et illud quod sentitur egreditur sit sanguis magis fluidus subtilis sicut ultus recens quod si sit fistula longum sit grossus filtrosus vel ... talis sine sanguine cum sanie fluido permixtum quemadmodum in dissinteria sanguine erit permixtum cum mixtura carnis albe viscosa velut rasura pergameni propter ulcus intestinorum. Signa quarte cause sunt dolor in profunditate dextro sursum ad spatulas sicut ab epate vel in sinistro sit a splene vel inanitione venarum totius corporis et membrorum si materia expellitur ab ambitu corporis totius et forte sicut egerit cruciatu in membro a quo materia fluit et forte antecessit debilitas epatis ... que non generavit sanguinem potentem nutrire membra et ipsum membra despiciunt et repellunt et tunc sit dolor corporis pallidus fedus alteratus habitudo extenuata propter inanitionem. Nam si san... ille fluens staret in membris et venis induceret cachexiam et ydropisim, ypostaticam. Si vero descenderet ad intestina produceret fluxum ventris sicut lientericus ... et differentia signum huius etiam modi est ut vomitus sit maior re que assumpta est in cibo et potu cum debilitate et inanitione corporis gradativa, ... aut materia delegata sit sicca vel co vel multa vel sanguis ... et signis predictis **Methodus**

Cura vomitus propter primam causam est ut paciens abstineat a rebus acutis omnino ... fiat ut est

lactuca portulaca cucurbite vinum granatorum uel berbe-
ris zuccarum rosatum uel iulep rosata nouella. quod si sit ab
humore putrido vomitus cum forti aceto composito
ex aqua tepida uel aqua decoctionis seminis atriplicis
aneti premissa subtiliatione stomachi et oleribus humidis ut sunt
lactuca blicte malua et similibus conditis cum butiro
sale et tepidis. uel mundificetur eo cum decoctione rubarbari et
mirabolanorum citrinorum sicut dictum est capitulo de indigestione. vngatur stomachus
cum oleo rosato uel mirtino. emplastretur cum emplastro quod sic fit
Recipe mirtillorum cortic(is) granatorum acacie ana ℥ ij te-
rantur et cum albuginibus duorum ouorum misceantur
℥ iiij farine ordei ℥ ℥ ij olei rosati et aceti quod suf-
ficiat ad emplastrum faciendum et ponatur super os stomachi cum
facia. quod si fortificationem volumus addamus gumi arabici dragaganti
boli ar(meni) et terram sigillatam si magis. terre sigillate balaustiarum cu-
pularum glandium corticis quercus et rubi et si sentit
puncturam in stomacho bibat oxizuccarum uel syrupum rosatum uel viola-
tum aqua frigida. Cura vomitus propter secundam causam
est minoratio cibi et potus et exercitium in ieiuno et
uti calidis sicut aromaticis ut est caro pullorum et
auium paruarum siluestrium uel edorum assa super prunas
condita cum sinapi. similiter et oua pparum condita cum
sinapi pipere et galanga. bibat vinum vetus purum
famem et sitim tollere et posse. et fiant omnia
dicta capitulo de indigestione paragrapho de stomacho frigido quando
per naturam. Cura vomitus propter 3am causam est ut ex-
citetur stomachus cum vomitu frigido et oximelle glauco uel squil-
litico et aqua tepida uel aqua decoctionis raphani
in se atriplicis alleguibus coctis et conditis cum bu-
tiro et sale et alleis et tepidis sicut dicemus capitulo
de fetore nasi. Purgetur cum benedicta laxatiua uel decoc-
tione mirabolanorum quam diximus capitulo de indigestione
paragrapho de canone per euacuationes. vtatur dyagalanga
uel diaciminum uel zuccaro rosato uel rosata nouel-
la prout materia calida uel frigida requirit. Si materia sit san-
guis fiant omnia que dicentur capitulo de vlcere stomachi et
propter confortetur stomachus et consolidetur ulcus per-
posse cum trociscis de bolo dictis capitulo de sputo sanguinis
paragrapho de methodo dando ex ipsis aliquid sepius
omni die cum aqua decoctionis mirtillorum uel berberis
uel citoniorum et dicitur fiat cum flebotomia basilice uel
saphene in manu dextra et ligatione extremorum do-
lorosa et caueat omnibus a cibis acutis sanguinem
generantibus ut sunt piper allea et sinapis. et utatur
pulmento ex farina simile uel auene uel milio
uel rizo uel amido uel farre condito cum butiro
modico cum lacte amigdalarum bibat vinum dulce rubeum uel
stipticum limphatum cum aqua decoctionis mirtillorum
et plantaginis. vtatur carnibus pullorum assis uel
frixis cum butiro. Cura vomitus propter quartam causam
que omnium est periculosissima est ut ut si materia sit san-
guis et euacuatio non sit ultima fiat secundum iam
dicta quod si sit aliud humor a sanguine purgetur cum
medicina propria sepius iam dicta. Si vero debilitas
et marcor cordis vehementer processerint et ultimata
sunt anguistie vocatis non quid euacuatur quia ut dicitur
ypocras 2a particula amforismorum ubi indigentia non est laborare
sed intende solis alterantibus confortatiuis restrictiuis
diuersis fiat ergo emplastrum super epar quod sic fit. Recipe san-
dali rubei rose rubee spici mirtillorum calami aromatici
mastices ana ℥ s. spice ℥ j cere ℥ s olei mastichini
℥ j olei rosati ℥ iiij liquefiat cera cum oleis ad ignem

Deinde remoueatur ab igne et incorporentur puluis aliarum
rerum predictarum et extendatur super petiam et aspergatur aceto for-
ti et ponatur super epar cum fascia omni hora. Confortat
enim epar sui stipticitate et caliditate. Si sanguinem repri-
mit sui frigiditate et plura medicamina diximus capitulo de
sincopi similiter et alia capitulo de debilitate epatis et eius
opilatione. Super splenem ponatur aliud emplastrum confortatiuum
eius et exopilatiuum quod sic fit. Recipe capparis coriandri
mirre cipressi calami aromatici ana ℥ s. succi absin-
thii succi eupatorii ana ℥ ij armoniaci ℥ ij cere ℥ ij olei
nardini ℥ iiij confice sic dissoluatur armoniacum in aceto
forti et cum dissolutum fuerit ponatur ad ignem in cazola
cum aceto colato et cum tepidum dissolutum addatur cera et oleum
et cum bene dissoluta sunt omnia addantur succi et incor-
porentur res predicte puluerizate cum eis in vase mundo
vitreo quod si non sufficerent predicti liquores addatur de oleo
donec sufficienter videatur. et si non habentur succi. sumatur
pro eis vinum decoctionis herbarum earundem et extendatur
super corium al molli uel petia et ponatur cum fascia
super splenem omni hora et propter ante cibum et alia extra
diximus capitulo de uilia paragrapho de emplastris et capitulo de sin-
copi. et plura dicemus capitulo de debilitate splenis et eius
opilatione. Super stomachum ponatur tale emplastrum quod confortat
ipsum ne superfluitates recipiat. Recipe masticis thuris boli
ar(meni). terre sigillate ana ℥ s. sandali rubei calami aromatici
capi mirtillorum ana ℥ j. piperis longi galange san-
guinis draconis cere citrine ana ℥ ij terentur cribellentur
et incorporentur cum ℥ vj olei mastichini et ℥ j cere disso-
lutis ad ignem et non incorporentur cum sunt super igne
quia virtus eorum resoluetur. sed postquam remota sunt ab
igne post dissolutionem predictorum in cazola. utatur carnibus
bonis assis bibat vinum rubeum stipticum mixtum cum aqua
pluuiali uel aqua decoctionis mirtillorum. ligentur
extrema et propter adiutoria dolorose et aspergantur
manus et pedes sepius ex aqua calida proiecta super
ipsa quod est res conferens in dulcedo. et fiat calefac-
tio corporis in balneo aque dulcis in qua non moretur
uel in aqua decoctionis rosarum calamenti absinthii mir-
tillorum florum camomille furfuris ut aperiantur pori
ad attrahendum nutrimentum et stipticetur ad retinendum
vtatur sepius ante cibum similiter et post dyacitoniton
cum melle et speciebus confecto et piris assis uel coctis
si inflatio non sit in ventre plurima et fiat omnia di-
cta capitulo de indigestione paragrapho de stomacho debili i. stomachi
et vngatur cum oleo rosato mastichino et nardino simul
mixtis addito puluere gariofili et modico aceti calefactis
predicte in aqua feruente mediante vase duplici et propter
ante cibum et ponatur emplastrum predictum super illud vnguentum
et confert ut detur trociscus de karabe 3bus viabus quaque
die. videlicet semel in aurora et semel ante prandium et semel
ante cenam cum aqua decoctionis mirtillorum uel vino
rubeo stiptico uel aqua ferrata quos dicemus capitulo de
fluxu ventris et capitulo de unitu sanguinis sub descriptionibus
diuersis. Si vero eius gustum abhorruerit misceatur cum
ipso plurimum ex zuccaro rosato propter delectationem. Confortat enim
et confortat stomachum excellenter. vitet omnibus coitum et alios
accidentes. non habitet in aere calido dissoluente uirtutem neque
frigido constringente materias ad interiora et vomitum augmentante
sed in aere temperato ligente ad calidum. Ordinet tamen ut aer
inspirationis sit temperatus ligens ad frigidum propter euenta-
tionem pulmonis et cordis defensionem a febre ethica que contingit
supreme post talem vomitum et propter tremorem antiquatum

ponantur uentose multociens sine scarificatione super epar et splenem in ieiunio **Emplastra** Emplastrum contra vomitum ℞ thuris mastices ana ʒ j confice cum albugine oui et pone super os stomachi uel patelle assa intorcia cum succo mente viridis uel aqua decoctionis eius et absinthii et calidum firma super locum Item ad vomitum prohibendum confert lac vaccinum vstulatum perfectum assumptum in potu similiter et pulmentum ex riso uel milio uel farina simile conditum cum eo et aliud optimum ad idem ℞ vitell oui assi mellis cocleare vnum masticis puluerizati subtiliter ʒ j misceatur simul in testa oui et coquatur sub cinere calido continue agitando cum stipula et assumatur pro cibo in ieiunio per triduum vel ante cibum vomentibus premissa euacuatione cum vomitu uel per luxum ventris Item ad idem trociscus ℞ se. api ana absinthii ana ʒ vj mirre auellanas ij terantur et confice et cum aqua frigida pluuiali uel aqua decoctionis mente et plantaginis uel cum vino rubeo stiptico conficiatur detur vnus in ieiunio cum aqua frigida Item electuarium ad idem quod appellatur dyamenta ℞ succi mente lb vna vini granatorum quarta partem lb vnius zucari lb ij vel ℞ succi mente succi granatorum ana ʒ ij mastices ʒ iiij galange ana ʒ ij zucari lb ij fiat electuarium Item fomentum aliud ad idem ℞ thuris ʒ j cimini ʒ j ʒ s baccarum lauri quantum de omnibus terantur et cum succo rute uel mente incorporentur et stomacho supponatur Item emplastrum ad idem ℞ cimini absinthii saluie mente rute sanguinis draconis boli ar. sandali gallarum masticis thuris corticum granatorum plantaginis balaustiarum ana terantur et bulliant in aceto forti uel vino rubeo et cum eo conficiatur et calida sepius fermentetur sepius super stomachum cum fascia in ieiunio et cum infrigidatur statim remouetur Item puluis de cornu cerui potatus cum liquore quocumque confert in omni fluxu siue per superius siue per inferius procedat Item si vomitus fiat propter congestionem diuersorum humorum in stomacho purgetur cum electuario puluere qui est educens omne genus humorum cum facilitate ℞ turbith albi et electi agarici ana ʒ ij reubarbari optimi ʒ s ana ʒ j sene quantum de omnibus dosis eius est ana ʒ ij usque ad quatuor Item epithima expertissimum est illud ℞ succi citoniorum succi mente succi absinthii ana ʒ iiij cinamomi galange maci cubebarum masticis spice ana ʒ... capite mirtillorum corallorum ligni aloes ana ʒ ij puluerizentur subtilissime et cum succis misceantur addendo aliquid aceti citoniorum et calefiat parte super carbonibus ignitis Deinde spongia uel filtrum infundatur in ipso et post hoc modicum exprimatur donec fiat roridum et illico super stomachum ponatur quanto calidius sufferre potest sepius in ieiunio et remouetur illud subito cum tepidum fuerit factum et si non habeatur succi predicti fiat cum aqua distillacionis rerum in alembico uel cum aqua decoctionis earum uel cum vino rubeo pontico Item ℞ panis integram de simila uel de siligine cum extrahitur a fornace et actu calida in succo mente et aceto extinguatur Deinde simul incorpora et ex ipsis fiat emplastrum uel aceti de succo mente tanto magis et post dissolucionem panis fiat ex eis epithima in quo filtrum uel lana succida uel pannus laneus nobilis duplicatus imbuatur et actu calidus aliquantulum expressus ponatur super os stomachi frequenter iterando Item capitulo de indigestione paragrafo de emplastris plura scripsimus conferencia vomitui et indigestioni **Canon** Omnis medicina administrata stomacho per exterius uel per interius oportet ut sit actu calida quia sicut

auctor de declarauimus capitulo de diminucione digestionis stomachi tepida exteriora resoluunt utrumque ipsius scilicet tepida interiora sunt nauseatiua caloris scilicet interiora sunt opilatiua Veruntamen in vomitu magis competeret frigida quam tepida quia omne actu frigidum est difficile vomitiuum et precipue sicut grossum stipticum ut pira citonia nespile sorbe risum et similia Sciendum preterea quod isti duo colores in vomitu qui sunt citrinus et viridis colorem et flatores... distinctiua aut certa sunt ista quia si sunt a colera fiat humor extremus stomacho et amarissimi saporis cum siti plurima et prostratione appetitus et calore corporis et vrina citrina et antecessione exercicii et cibi acuti et potus vini puri veteris et cetera si complexio corporis sit colerica minus dubitatur Si uero sit a flegmate fit grosse substantie viscose quoque similiter et saporis insipidi aquosi uel acetosi sine siti plurima et forte sine calore plurimo iniustus fluit quod vomitus cronicus malignus nimio antecessio ciborum tractorum ab oleribus uel fructibus indigestis Sciendum preterea quod vomitus quoque vomitu curatur scilicet propter eradicationem materie et precipue si fiat facile sine nocumento capitis et pectoris omnino Veruntamen non stet in ipso sedes plurima neque frequentetur quia facit stomachum latum fiat ergo tamen semel in mense et precipue duobus diebus super se ita ut reliquie prime diei euacuentur secunda die Postea fiant euacuationes per inferius deinde ... dissolutiones cum ligaturis et fricationibus et vltimo confortationes stomachi cum stipticis per exterius et interius predictis Et aut complementum ad cognicionem vomitus ducitur quemadmodum videtur saporum decas discute et ipsorum causas breuius pertractare Dicamus igitur quod teste ... de medicinis simplicibus libro ... tractatu primo capitulo de cognicione medicinarum per racionatorem sapores in rebus omnibus siue fuerint naturales siue non naturales siue preter naturales sunt triu generum quia sunt calidi sunt frigidi sunt et temperati Sapores autem frigidi quatuor sunt modorum quorum quidem primus est ponticus propter materiam terream grossam indigestam velut sapor fructuum priusquam incipiant dulcescere Secundus vero stipticus siue austerus propter materiam terream commixtam cum aqua stomacho principium digestionis ut est sapor fructuum semimaturorum Tercius vero acetosus et iste est duplex vnus qui perdit digestionem ut sapor fructuum non dum perfecte maturorum Alius qui sequitur ut sapor aceti ex vino bono facti quia fit propter exalacionem calidi naturalis Quartus autem insipidus siue aquosus ut sapor primorum et piscium et cucurbitarum et sicut ipsos ordinauimus hoc loco sit ordo et gradu Sapores autem calidi sunt tres Primus est acutus siue acris propter materiam igneam et est omnium calidissimus ut est sapor piperis et sinapis et squille Secundus est amarus propter res terreas subtiles adustas ut sunt sapor mirre et iste non est nutritiuus nec purus nec commixtus Tercius est salsus propter partes terreas grossas adustas ut est sapor salis Sapores temperati uel quasi temperati cum modica vergencia ad calidum sunt duo Primus vnctuosus siue oleagineus propter partes aereas perfecte digestas ut sapor adipis olei uel butiri Secundus vero dulcis propter partes aqueas perfecte digestas et cum igneis commixtas quapropter est uel temperatus uel plurimum propinquus temperato ut sapor zucari uel lactis et ideo fit omnium maxime nutritiuus Et sicut dictum est de saporibus ita et intelligendum est de odoribus cum odores

non habeat propria nomina sed accommodata a saporibus nobis magis notis. Oriuntur preterea species saporum mixte plures nec calamo narrabiles quemadmodum et medii colores nequaquam tamen possunt esse infiniti ut dicit Aristoteles in libro de sensu et sensato. In vomitu preterea purgato videtur fieri quietissima cum insidet quia solvit comprimendo quapropter confortat stomachum et intestina ne post evacuationem iterum superfluitates recipiat ab epate vel renibus. Cavendum autem omnino a medicinis acutis in corpore fuerit vomenti velut sunt dyacodion scamonea quia vomitum augmentat et intendendum est lenibus velut sunt turbith manna tamarindi etc.

Pronosticatio

Vomitus bis vel semel omni mense factus cum allevatione infirmi et precipue in corpore consueto vel guloso fortitudinem expulsive stomachi significat et eius sanitatem. Et ideo dicit Avicenna primo canonis fen 3a capitulo de vomitu qui est in regimine sanitatis omni corpori faciliter vomenti provocare vomitum semel omni mense duobus diebus continue secundum quibus cum medicinis vomitivis contingit gaudere qui peccat salvis duabus conditionibus. Prima quidem ne ordo in hora sive secundum periodum quoniam natura facit consuetudinariam super illam horam expectandam, quapropter convenit ut fiat quandoque in principio mensis, quandoque vero in medio vel fine quoquomodo. Secunda est ne violenter se paciens ad vomitum compellendum quia stomachum facit latrinam et receptaculum omnium superfluitatum corporis et forte rumpet venam in pulmone et inducet ptisim et forte faciet ire fumos ad caput et oculos et inducet zodaniam cronicam aut cecitatem. Certe autem et modo vomendi faciliter et medicinas vomitivas unicuique materie convenientes scripsimus capitulo de fetore nasi. Item in vomitu singultus et oculi rubei malum. Item vomitus sanguinis cum febre acuta mortale quia apostema in magis fit aptum cum maturatur, ut in ypo vii particula aphorismorum. Cuicumque sane vomitum sequitur cum febre salubre est, cavendum vero cum suspiriosis et infirmis. Si vero cum febre precipue. Item vomitus perdurans inducit indigestionem. Indigestio vero defectum nutrimentorum et post marasmum et febrem ethicam et precipue si sit a quartana causa quam sequitur mors gradative velut apparet in febre ethica vel ptisi et pluries horum sentiunt allevationem cum stringitur vomitus. Deinde recidiva cum vomitus redierit. Quapropter est cavendum in ypocratis pronosticationibus. Item dicit ypo. 7a particula aphorismorum spasmus et singultus post multam inanitionem malum sive sit inanitio per vomitum vel secessum vel fluxum menstruorum vel emoroidarum vel vulneratorum cum ense. Item ibidem mulieri sanguinem vomenti menstruis supervenientibus solutio fit sive vel emoroidibus si corpus sit consuetum. Item vomitus flativus in principio paroxismi febre interpolata de flate vel hora causis in febre continua premissis signis digestionis cum virtute tollit egritudinem. Eodem autem modo dicendum est de vomitu colerico in febre tertiana continua vel interpolata et de vomitu melancolico in febre quartana. In febre autem sane non commendatur vomitus sane quia ut dicit ypocras 4a particula aphorismorum sane sursum quod qualiscumque fuit malum, deorsum vero si niger exierit bonum, eius vero malum in febre compositis temporibus dicimus esse vomitus. Item dicit ypo 2o pronosticorum quod in omni acuta febre laudabilis debet esse vomitus in quo flegma et colera precipue sunt simul mixta et non est viscosus

sed quanto colores sunt minus commixti et solum in vomitu post cibum est suspectior et precipue cum aliis malis signis que sunt virtutis debilis signum indigestionis dies non cretica velut est octava vel mala inquietudo velut est dies vi. Item in eodem si sine febre acuta fiat vomitus sit succus porri aut viridis aut plumbeus aut niger malus est. Si autem omnibus hiis infectus est morti vicinat. Item ibidem fetor horribilis si fuit in ipso vehementer est malum, quia putredinem et corruptionem maximam significat humorum.

Capitulum decimum de colica passione

Colica passio dicitur cum quis cadit habet cogitur eiecte superfluitates colerales vel humorales superius per vomitum et inferius per secessum cum dolore et torsione stomachi et intestinorum. Fiat autem propter duas causas. Prima est antiqua et inveterata corruptio cibi in stomacho et intestinis et precipue fructuum et olerum et piscium et aliorum ciborum viscosorum. Et signa eius sunt antecessio satietatis nauseative per dies plurimos et multitudo ventositatis in ventre cum rugitu et inflatione et quod incipit dolor circa umbilicum primo cum punctura eius. Deinde advenit solutio plurima aut sine vomitu et hoc est minus malum aut cum vomitu et hoc est maius malum. Et quod emittitur est cibus non digestus vel semidigestus vel flegma viscosum et forte erit sicut lotura carnis si totaliter corruptio compacta. Secunda vero causa est effusio colere rubee plurime ad stomachum et intestina simul mordicativa ea et est defectior earum et magis constringens propter quod et passio colica incipit. Et signa eius sunt nausea vehemens valde et sitis assidua cum adustione corporis et anxietate plurima et si bibit aquam frigidam sedatur nausea donec calefiat in stomacho. Deinde evomet ipsam et quandoque est solutio ventris cum ea et tunc est periculosior. Et quandoque superfluit adeo donec faciat extremorum supervenire sincopim et cadat pulsus. Et quod emittitur est subtile citrinum amarum et quandoque grossum sicut vitellum ovi et fortassis antecessit usus piperis allei sinapis et aliorum acutorum et fortassis subalbida propter raptum colere ad stomachum et intestina.

Medicatio

Cura eius que fit a causa frigida est ut hora paroxismi et cum sentit puncturas et torsiones in ventre, bibat sepius sub multa quantitate aquam calidam valde in qua bullita sint ciminum galanga piper longum et similia carminativa ventositatum et incisiva viscositatum et inducatur post hoc sompnus si possibile sicut diximus capitulo de vigiliis quia sistit vomitum et assellationem et omnem motum quod est precipuum in cura huius passionis. Comedat micam panis de simila assam super prunas et post hoc imbibitam in vino veteri potenti et bibat ex eodem super allea sinapim et galangam. Fiat preterea calefactio super ventrem ex lapide ignito asperso aceto acutissimo et pannis lineis calefactis involuto et ex sale et milio torrefactis in sacculo. Quod si post hoc omnia sensit dolorem in capite propter vapores vini vel vomitus, dormiat iterum si possibile et liniat nares et tempora cum aqua rosacea et aceto et cum evigilaverit ingrediatur balneum resolutivum aque decoctionis florum camomille absinthii rosarum milii rute calamenti et similium in qua prolonget moram. Ante horam vero paroxismi similiter et post recipiat dyatrion vel tyriaca veteri cum vino calido decoctionis piperis longi galange zinziberis cinamomi et devitet cibos frigidos viscosos et sitim et famem tollerare si possibile et confortet stomachum cum unguentis et emplastris sicut diximus capitulo de indigestione passio

de sto fac cum ma et si euacuato superfluit nequaquam purgetur cum medicina sed solum confortetur cum calidis supradictis intus et extra Si uero non sufficit purget cum benedicta laxatiua uel cum decoctione mirabulorum kebulorum dicta ibidem quia euacuat confortando stomachum quia et intestina et post euacuationem fiat omni die in aurora unum ex trociscis de bdellio quos diximus de apostematibus epatis diximus cum vino rubeo uel aqua decoctionis mirtillorum piperis cinamomi galange mastic et equus qua stomachum potenter excitat . similiter et diacitonites cum melle et speciebus confectum . Bibat vinum vetus parum, comedat carnes pullorum assatas uel elixas cum feni et petrosilino parum et sepe comedat et caueatur sepius in ieiunio et paulatim redeat ad consueta Cura eius que fit a causa calida est ut dixi primo et in principio cum incipit vomitus cum assellatione bibat aquam calidam in plurima quantitate et vomat cum ea plurimum illius cole cum facilitate Si aut superfluat vomitus uel assellatio adeo ut virtus cadat tunc ligat vehementer utraque adiutoria similiter et coxas et pone super stomachum et totum ventrem lapides frigidos uel glaciem uel niuem uel pannos infusos in aqua frigida uel aqua rosarum et aceto aut in succo solatri uel fus atque spongie donec perfecte infrigidet et superfiat et effundat super pedes et manus et faciem totam aquam rosarum aqua frigida et fricetur nolle manuum et plante pedum cum aceto et sale vehementer et da ei in potu unam vice post aliam succum granatorum acetosorum vel agrestam uel aceti ipse uel commixtum cum aqua frigida si ipsum ipse sume non potest quia si ipsam euomat reitera sequenter Et si non sufficit fortifica cum spodio et bolo ar et ro sucis puluerisando omnia subtiliter et cum predictorum liquorum aliquo miscendo uel cum aqua decoctionis malorum acetosorum et citoniorum uel pirorum nondum maturorum et in potu dando vice post uicem quotiens euomat camel pulueris mirtillorum et de sigillo sancta terra cortice granatorum in potu tribue cum succo berberis et aqua frigida quia sunt extrema in stipticitate et reprimendo colam Et da ei quandoque si virtus constet aut predictos potus absorbat aquam puram frigidam vel lac acetosum plurimum et cum ipsum euomit reitera multociens donec videas vomitum alleuiari vomitu paruo . tunc magis conforta uirtutem dando in cibo iura pullorum [illegible] subtiliter cum dicta cum succo citoniorum aut vino pontico inspissatum cum mica panis assi super prunas, et si euomat illud reitera donec retineat omnino, et tunc da in cibo pullos uel perdices uel aues siluestres [illegible] assatas et coctas in succo citoniorum uel granatorum uel agresta uel berberis vel vino pontico mixto cum aqua pluuiali uel cum aqua decoctionis mirtillorum et plantaginis et quando predicti pulli assantur tunc possint in ventribus eorum poni grana micti uel granatorum uel suauiter uel grana berberis contusa Et cum cum cibo sumauit da ei in potu vinum ut virtus confortetur et sompnum prouocet si sit sit vinum stipticum non acutum et post cum non corporatur vindicetur ut dormiat grosse quia vomitus et fluxus sedantur cum sompno et si post sompnum senciat se alleuiatum ponatur in balneo aque tepide decoctionis rosarum plantaginis et florum camomille, et post balneum vngatur stomachus et totus venter cum oleo mastichino et oleo rosarum partes equales addendo modicum aceti ipse penetratorem et sit reductus gradatim ad consueta Ante horam vero paroxismi [illegible] et post [illegible] paciens cum infusione [illegible]

colam generet et cum vomitu leui facto ex aqua tepida pura uel cum syrupo acetoso compuncta uel purgetur cum reubarbaro uel cum medicinis sicut diximus capitulo de indigestione stomachi passo de canonibus quia medicamen colerico colam stringunt uentrem, vtatur cibis assis conditis cum succis frigidis predictis et post cibum sumat citonium assatum uel pirum uel mespilam uel sorba. Bibat potus stipticos predictos, abstineat a cibis et potibus calidis acutis . a coitu omnino

Pronosticatio passio colica et ipse que fit a causa calida [illegible] inter egritudines periculosas et ideo infra septem dies uero uel cadat [illegible] media et natura uel infirmat quia nimium debilitat et magnum morbum nequit tollerare ymo facit vehementem motum quam ipsum, et uel vomat uel incitatur in tali casu ut dicat [illegible] in ix illius aforismi Ipocras particule Cui [illegible] a tertiano [illegible] si quis euomat sursum simul cum secessu uel cum ea sine secessu mortale quia [illegible] magnum calidum in intestino sit et licet ista passio sit similis passioni colice non tamen est illa sed potius est passio intestinalis . et ylleos [illegible] et de ipsa diximus capitulo de affectibus intestinorum

Capitulum undecimum de dolore et inflacione stomachi

Dolor stomachi

Dofit ipse duas causas, prima est apta et vacuo de quibus dicetur sequenti capitulo, 2a est ventositas inflans et extendens duas tunicas stomachi scilicet interiorem neruosam et exteriorem carnosam . est autem interior neruosa ut sentiat famem et cibi qualitatem ut in ipso voluptetur et super ipsum corrugetur atque retineat sit [illegible] uel ab ipso dilatetur et ipsum eiciat per supius et inferius sit in quem [illegible] est autem exterior carnosa ut suo calidiate naturali cibum digerat per toto quamquam facilius est alterare per mediam quam sensu tactus sentie ut in vmbilico posito [illegible] manu et regione Iste igitur dolor ventosus aut commouetur magis ante cibum et tunc fit a mala complexione frigida stomachi cum materia ventosa a qua calor naturalis stomachi diminutus eleuat ventositates, uel commouetur magis post cibum et tunc fit a mala complexione stomachi frigida sine materia sine calor naturalis stomachi sit diminutus in se siue sit oppressus multitudine cibi et ipse fructuum ventosorum et flatiuorum ut sunt olera fructus legumina et iste dolor qui commouetur post cibum quandoque peruenit ad tantam maliciam ut non possit nisi cum vomitu et ideo vehementior dolorum stomachi preter eos qui fiunt ab apostemate uel ulcere in ipso

Methodus Signa doloris stomachi a mala complexione frigida cum materia sunt quia magis infestat ante cibum quam post quia natat in stomacho primo . et quia fit quandoque vomitus flatuosus, uel eructuatio acetosa cum qua alleuiatur dolor et prostratio appetitus et est sine siti et caliditate sed cum sputo et saliua plurima et nausea et fastidio et rugitu ventris plurimo quando patiuntur stomachus uel splen uel venter cum membris quia ista sunt tria membra [illegible] frigida ventosa . et iste rugitus augmentatur ante cibum quandoque et post digestionem cibi quandoque sed ipse in latere sinistro Et cura eius est cum oximelle composito uel squillitico uel aqua decoctionis raphani [illegible] et aneti [illegible] replendo [illegible] pis allieis et leguminibus vel purget cum pillulis cochijs uel cum benedicta laxatiua uel medicina de turbith

premissa digestiones flatus cum sirupis dictis capitulo de indige-
stione paragrafo de cura stomachi frigidi cum materia utatur
diagalanga diaton piperion et diacimino. comedat
allea sed non tepas neque porrum quia licet sint cali-
da, sunt tamen grossa quapropter et ventosa. nutriatur car-
nibus bonis et precipue assis vel elixis cum feno et carui
et petrosilino conditis cum speciebus calidis acutis ut sunt
piper cinamomum cinnamomum et gariofili paradisi. bibat vinum vetus pu-
rum amarum. vitet leguminia. et super cibum sompnum.
excitetur in ieiunio. ungatur et emplastretur stomachus
ut dictum est illic. vitet alia et fructus cibos infla-
mativos preter evacuativos. provocet eructuationes cum ma-
sticatione thuris et cimini et masticis et carui et aliorum
similium ingluciendo salivam in ieiunio et stet hoc illa
erectus et post illud ambulet quantum. Signa doloris
stomachi a mala complexione sua sine materia sunt quod
commovetur magis super cibum quam ante et precipue super reple-
tionem plurimam vel sumptionem ciborum ventosorum. qualis-
cumque corrumpitur cibus in stomacho et fiunt eructuationes feti-
de fumose vel acetose cum ructibus plurimis fetidis et
angustia corporis primo forte non commovetur super
cibum paucum et precipue calidum subtile et cura eius est
ut comedat parum et sepe et cibos bonos subtiles
boni chimi ut sunt ova sorbilia et carnes edo-
rum vel pullorum cum iuribus eorum conditis ex pipe-
re galanga. provocet eructuationes et ructus cum
masticatoriis et electuariis predictis et confortet
stomachum et intestina cum unguentis et emplastris predictis
et si supervenerit vomitus, fiant omnia que dicta
sunt capitulo de vomitu, paragrafo de empiricis et precipue cum
usu electuariorum et trociscorum expulsivum et calefa-
ciens stomachum ut sunt trocisci de mirra et diaton
piperion et vitella ovorum assata conspersa cum pulvere
cardamomi vel coriandri torrefacti et melle despu-
mato dando ea omni die ante cibum et potest fieri cau-
terium in vertice capitis propter exalationem vaporum ma-
lorum et confortationem humorum duorum magnorum de-
scendentium ad os stomachi ut dicit Rasis in divisionibus
capitulo proprio. Sed nos illud credimus alienum.
Empirica ad omnem dolorem ventris sive stomachi
ventosum confert ponere cuccurbitam magnam super locum
cum incisione vehementi hora paroxismi quia ventositatem
vehementer dissipat. Dicimus autem ventosam siccam
que ponitur super membrum cum igne seu stupa ignita
sine scarificatione. Item lapis molaris vel lapis
coctus ignitus et aceto forti aspersus positus super
locum mediantibus pannis calidis confert vehe-
menter. Item embrocatio ad idem. Recipe urtice baccarum
lauri ruthe absinthii centauree ana manipulum .1. ana carui
cimini ana ʒ .1. coquantur in vino forti diligenter cooperto
vase. deinde infundatur spongia in isto liquore calido
actu et aliquantulum expressa ponatur super locum rei-
terando frequenter donec infiatio fuerit. Et si vis fortior
adde semen sinapis nasturcii et aneti vel pone o-
leum commune et fac unguentum postquam eedem res bene
cocte fuerint in ipso colando et addendo cere
quod sufficit atque liniendo ad ignem vel furnum
calidum diligenter. Ad idem confert oleum de
castoreo vel de lilio vel de aneto vel de rutha
calefactum in aqua fervente. Item emplastrum ad idem
expertissimum. dividatur panis per medium cum extrahitur
a clibano et infundatur mica tota in oleo communi

et melle simul calefactis ad ignem et sic applicetur
ventri quanto calidius fieri potest et cum infrigidatum fuerit
reiteretur cum alio pane vel infundatur idem panis in sueto
mente et ruthe et actu calidus applicetur. Item Recipe unum
vitellum ovi olei camomillini vel de lilio tinctum et co-
quassentur ad invicem pariter et incorporetur eis parum de mi-
ca similiter torrefacte vel etiam addatur sepe apii quantum vo-
lueris et extendatur super petiam et calefiat pariter super lapide
ignito et stomacho et toti ventri applicetur firmando cum
fascia et reiterando frequenter quando infrigidatum fuerit. Est
enim ultime anodinum. Item tragea ad idem qua uti
convenit ante cibum bibendo desuper modicum veteris
vini potentis. Recipe carui ani anisi ameos petrosilini apii maratri
siseleos ameos bethonice cimini calamenti pulegii ysopi spice
nardi piperis longi salgeme ruthe centauree galli cuspa-
olibani masticis ceterach mellis olei communis quod de citri-
nis ana ʒ .1. cinamomi seminis ana ʒ .1. maiorane foliorum
ballaustie ozimi cardamomi galange liquiricie ana ʒ .ii.
zuccari quod sufficit terantur omnia grosso modo et fiat tra-
gea vel terantur subtiliter et fiat pulvis vel conficiantur
cum melle et zucco et fiat electuarium. Item usus frequens
diacimini vel dyanisi vel dyaton piperion confert
in ieiunio. **Canon** Scias quod iste quatuor pas-
siones eructuatio singultus dolor inflativus et co-
lica ventosa ex eadem causa procedunt scilicet ventositate
in ventositate grossa inerte, sed differunt forma et
subiecto, quia eructuatio est quando illa ventositas expel-
litur cum sono per superius sicut cum ructa per inferius. Sin-
gultus vero dicitur quando eadem ventositas conatur egredi per su-
perius licet non possit sive propter eius inviscationem in villis
stomachi. Colica vero dicitur quando eadem ventositas stat fi-
xa in coliaco intestinorum extendens ea vehementer.
Dolor vero dicitur quando fit ista extensio in stomacho et inte-
stinis similiter aut altero eorum. Et ex hoc scire potes quod scri-
pta in quolibet istorum capitulorum sibi invicem suffragantur.
Pronosticacio Dolor stomachi si prolongatur di-
gestiva et retentiva debilitat et per consequens colericam vel he-
ticam vel ydropisim inducat. quia si consumetur materia
simul cum calefactum constituet propter defectum nutritionis. Sed cum ulcere-
ratione perseverat cum de maxime prenetrabilibus acutis sit do-
lor ut dicit Avicenna primo canonis fen 2a capitulo de dolore. Item
stomachi dolor inflativus dolor et intestinorum diu perseverans
neque fluxit ventus spontaneo neque artificio mitigatum
ydropisim timpaniten inducat assumat. Unde ypocras
particula aforismorum. Quibuscumque fiunt torsiones et circa umbili-
cum dolores et lumbos et dolor non solvitur neque a farma-
ciis neque aliter in ydropem siccam perficitur.
Capitulum xii de apostemate et ulcere stomachi
Postema ulcus et ulcus sepe
fiunt apostemata in stomacho ideo de ipsis eodem dicemus
capitulo. Fit igitur apostema in stomacho sicut et in alio quo-
cumque membro per decursum materie ad particulam debilem per ve-
nas arterias et hec materia vel est calida ut puta co-
lera sanguis vel est frigida ut puta flegma vel mixta. vel est
corrupta ex ipsis quapropter istud autem apostema vel est in
ore stomachi vel in concavitate eius. Et istud apostema
vel terminatur per resolutionem vel per saniationem vel per indurationem.
Et ulcus quidem stomachi aut fit propter antecessionem apo-
stematis terminati per saniationem et rupturam propter materias acutas
corrosivas in stomacho contentas sicut est colera et flegma salsum
et signa et curam omnium istorum per ordinem dicemus.
Methodus Signa apostematis stomachi in communi

sunt tria. Primum est febris continua, secundum vero dolor in regione
ipsius, tertium est quia forte apparet tumor et eminentia
in loco. Signa terminationis apostematis per resolutionem in loco
sunt quia de die in diem decrescit locus cum mitigatione
doloris et febris continue et quandoque fit hoc sine evacuatione
sensibili et aliquando cum evacuatione sensibili materiarum per urinam vo-
mitum aut secessum cum additione signorum salutis. Signa
terminationis eius per saniationem sine dubellatione ab aucto-
ribus nuncupatur quia post dies aliquot intenditur do-
lor et febris et precipue in nocte et ab illa hora quandoque superve-
niunt rigores et dolores pungitivi neque minoratur tumor
cum supradictis medicinis adhibitis neque apparuit evacuatio
sensibilis. Cum igitur apparere ceperint huiusmodi post signa apo-
stematis omnia predicta similiter et pariter, scias quod ab illa
hora materia apostematis convertitur in saniem. Sed cum sedatur post
hoc totum febris et dolor cum remanentia tumoris et doloris
aliqualis, scias tunc saniem generatam. Unde ypo. xi parti-
cula anforismorum. Circa generationem saniei etc. Sed cum rupta
fuerit sanies et sanies per vomitum vel secessum, scias tunc
dubellationem factam esse apertam et tunc dicitur ruptura vel ulcus.
Signa terminationis apostematis per indurationem que sclirosis
appellatur sunt delitescentia febris salsa et doloris mitigatio
post xx vel xl vel lx dies a principio apostematis non prece-
dente evacuatione sensibili vel modica existente si fuerat cum
remanentia tumoris et congruendinis in loco et duritie que
forte tactui non cedit. Et scias quod ista terminatio ut plurimum
sequitur apostema stomachi calida et raro fiunt cum sclirosis ha-
beat fieri non nisi per resolutionem subtilis et remanentia
grossi quod solum potest fieri a calido forti. Et de istis
terminationibus apostematum et hora mensurante qualibet
separatim plura scripsimus tractatu de pleuresi. Signa apostematis
distinctiva an sit in ore stomachi an in spaciositate eius
sunt quia si sit in ore maior apparebit eminentia in par-
te exteriori et precipue circa furculam. Si vero sit in spatiositate
ipsius non apparebit eminentia propter profunditatem eius
sub mirach nisi valde magnum fuerit apostema. Tunc
forte apparebit aliqualis tumor et precipue inter furculam et
umbiculum. Si autem apostema fuerit in parte posteriori stoma-
chi sentietur dolor inter spatulas utrasque aut sub collo.
Si vero in parte anteriori tunc super umbilicum fiet dolor
magis. Et postquam expediti sumus de signis generalibus
apostematis debemus venire ad propria unicuique. Signa
apostematis calidi de co(lera) sunt cum predictis dolor acutissi-
mus pungitivus cum febre continua acuta et casu appetitus
omnino et vomitus et sitis et forte debilitas digestive
et retentive adeo ut fiat lienteria. Et cura eius est ut
in principio fiat flebotomia basilice dextre in brachio
vel manu propter diversionem materie fluentis, et post flebotomiam
fiat vomitus lenis si est possibile cum aqua tepida vel
sirupo acetoso et aqua decoctionis aneti violarum seminis ci-
troniorum atriplicis. Postea fiat remedium locale repercus-
sivum sicut est unguentum ex oleo ro(sarum) et modico aceti vel
emplastrum ex sandalis rosis farina ordei incorporatis
cum oleo ro(sarum) et aceto. Sumat in aurora sirupum de ci-
troniis vel sirupum ro(sarum) cum aqua decoctionis sumach
vel mirtillorum vel citoniorum vel berberis, mollificetur
quandoque venter leniter et si non fuerit omni die obediens
cum ℥ iiii aque decoctionis lactuce violarum endivie prunorum
in qua dissolute sunt ℥ ii medulle cassie fistule colate
et detur ante diem. Sed non dentur medicine fortes
vel que extendant manna vel tamarindos quia
febris inflamaret et apostema augmentaret et sit contentus

hora illa pro cibo aqua ordei vel pulmento ordei vel
avene vel farris condito cum succo granatorum vel mice
pulvere alterato cum lactucis portulaca endivie cucurbita
et similibus vel cum agresta. Bibat iulep. vel aquam
zuccari vel vinum granatorum mixtum cum aqua decoctionis
lactucarum vel endivie vel prunorum et cetera. Regatur cum dieta et
medicinis usque ad finem principii donec locus securetur
ab apostemate vel eius additione. In augmento vero et cum
materia fluxit cibetur sicut prius. Sed in medicinis addantur
resolutiva levia sicut sunt emplastra ex farina
ordei farina fenugreci seminis lini radice malvavisci co-
cta et mundata parte incorporata cum oleo camomille
quod sufficiat in vitellis ovorum et fiant quandoque cli-
steria lenitiva ante cibum si venter non obediens videatur.
In statu vero eodem modo procedatur nisi quod procedant
proponatur omnino in emplastris et unguentis febris et po-
natur resolutiva pura et sic regatur usque ad declina-
tionem. Vero et cum venit declinatio et recepit febris diminui
similiter et dolor fortificetur emplastrum resolutivum
predictum cum semine aneti vel nasturcii et confortetur
stomachus cum trociscis de ro(sis) qui sic fiunt. Rx ro(sarum) ru(brarum)
℥ v spice masticis ligni aloes cinamomi cassie
ligne ana ʒ i et ʒ s(emis) infundentur trocisci cum vino decoc-
tionis odorifero quorum unusquisque sit ʒ ii et unus
detur ante diem cum vino debili quia dolores et ar-
dores mitigant et digestionem et retentionem stomachi
confortant. Et cetera regatur cum medicinis et dieta gradatim in-
grossata usque ad sanitatem perfectam. Si autem predictum
apostema prolongetur neque resolvatur sed potius tenditur ad
collectionem intende per quandoque cognoveris ad generationem sa-
niei cum emplastro maturativo quod sic fit. Rx farine
fenugreci seminis lini aneti florum camomille ana ʒ i
malvavisci cocti et mundati a ligneo [illegible] pisti
lb i incorporetur omnia simul et si requiretur inspis-
sationem inspissetur cum farina frumenti vel siliginis
et addantur in fine ℥ iiii mellis et ponatur actu
calidum super apostema reiterando frequenter cum infrigidatum
fuerit. Et si vis ipsum magis lenire adde semen nasturcii
dragagantum gummi arabicum amigdalarum amararum quia omnia me-
dicina calida sapticata viscosa poros opilans talis ut
sufficiat ad congregandum calorem naturalem prohibere
propter quod indurat prohibitione omnimoda transpirationis
et evaporationis eius et per consequens putrefactionem que est
saniei generativa ut ait G. [illegible] de medicinis simplicibus
et ab ipso medicine maturative nuncupantur et debitet illa
hora cibos fructus stipticos quia ingrossat materiam et ma-
turationem prohibent. Sed sumat cibos temperatos vergentes
ad calidum si febris illud concedat ut sunt carnes pullo-
rum vel edorum vel ova sorbilia vel pultes ex farina
frumenti vel avene conditi cum butiro et sale
vel lacte amigdalarum et cetera. Regatur usque ad horam ruptu-
re. Tunc faciat medicus rupturam per artem si non evenerit
per se et mundificetur ulcus a sanie et post hoc consolidetur
prout sicut dicemus infra paragrapho de cura ulceris in ipso.
Si autem inter predictorum contulerit primo apostema de die in
diem induratur cum delitescentia febris salsa et remane-
ntia tumoris que significat sclirosim, tunc intende ad
mollificativa et resolutiva [illegible] ut dicemus
infra paragrapho de cura apostematis [illegible] in ipso. Signa
apostematis calidi de san(guine) sunt cum predictis omnia signa a-
postematis de colera preter quod dolor est in isto magis gravativus
quam acutus et pulsus est in utroque velox spissus

tn in colico durus et in sanguineo mollis et in utroque est vomitus et sitis sed maior in colico et siquidem humor apostematis super epar dominetur tunc in apostemate colico fiet urina subtilis ruffa vel citrina sed in sanguineo rubea clara sed in flatico subalbida grossa viscosa sed in melancolico glauca subtilis. Verumtamen si epar bene se habuerit aut modo contrario variatur potest apparere urina rubea grossa vel ruffa subtilis vel spata vel quolibet aliter se habens tunc urina tamen inducet super epar et venas quemadmodum et vomitus et secessus super stomachum et intestina. Et cura eius est eadem cum cura apostematis de eo. Preterquam magis congruus est flobotomia sed minus farmacia neque oportet adeo fugere cibos vel medicamina infrigidantia cum sanguis sit humor benivolus et nature amicabilis. Signa apostematis flatica in stomacho et que in parte rum hoc accidit sunt cum predictis preter continua lenta multitudo sputi cum casu appetitus et eminentia paruule magis absque duritie in tactu et dolor levis cum gravitate et pulsus parvus mollis. Et cura eius est ut in principio purgetur cum infusione aloes dulcorata cum zuccaro vel melle quia aloe a proprietate evacuat flegma et confortat stomachum licet sit amarum vel cum medicina de turbith vel cum benedicta sed nequaquam provocetur vomitus quia attrahit materias et addit ad apostema et si etitudo sit carnosa flobotomia fiat per hec basilice dextre que licet non conferet ratione qualitatis cum flobotomia evacuet multitudinem ut dicit Avicenna fiat clisteria primo quidem levia ex aqua decoctionis florum camomille sentes malue melle oleo et sale ut dictum est capitulo de bolismo paragrafo de emplastris. 2° vero acuatur de 3° in tertium cum pulpa colloquintida vel yerapigra vel benedicta ut dictum est ibidem et non ponatur repercussiva super apostema sed cum ea quia tunc mercudaret et ingrossaret materiam et scirosim facerent et ponatur resolutiva super totum apostematis quia cum materia sit frigida in stomacho non erit tantus timor de attractione vel de inflamatione sicut in apostemate calido predicto et premissa evacuatione vel emplastrum aut resolutivum bonum est illud Recipe seminis lini fenugreci farine lupinorum ana partes equales aloes tertiam partem unius incorporetur cum adipe anseris anetis et galline et extensum super petia ponatur frequenter super stomachum acutum calidum et non sit preceps in principio ad resolutiva fortia quoniam resolvens quod subtile et dimittes quod grossum patere ergo gradatim cum isto. Deinde post dies aliquot quando materia subtiliata est aliquatulum fiat emplastrum acutius quod Recipe radicum maluavisci coctarum perfecte et mundatarum et optime contusarum libram unam mucilaginis maluavisci seminis lini farine fenugreci florum camomille ana ℥ ii aloes ℥ s farine lupinorum ℥ iii terebentine ℥ iiii olei de mastice ℥ ii farine ordei quod sufficiat et adde parum furfuris propter absorsionem pororum ponatur calidum super locum quoniam maturat et resolvit materias grossas et mollificat materias duras quare confert plurimum in apostemate melancolico Nutriatur pulmentis frigidis ex farina ordei vel avene vel aqua ciceris et pisorum vel carnibus pullorum et perdicum elixis vel assis conditis cum cinamomo cardamomo et croco et mirabolanis carum albatis cum petrosilino bibat ydromel vel aqua decoctionis feniculi siceris seminis et zuccari vel vinum album debile limphatum ad medium diminuat cibum et potum propterea si virtus

tollerit et subueniat confortationi appetitus sicut diximus capitulo suo. Si autem tale apostema prolongetur et ad saniationem tendat fiat sicut superius expressimus paragrafo de cura apostematis colica similiter et si tendat ad sclirosim et hoc est ut plurimum in isto apostemate raro enim saniatur et adsunt rarius resolvitur propter materie grossitiem et frigiditatem. Signa apostematis melancolici sed raro fit per se incipiendo ymmo ut plurimum consequendo aliquod apostematum predictorum et propter calidum adustum sunt cum predictis febris continua lenta pulsus parvus subtilis strictus durus dolor gravativus sine acuitate dulcies loci cum eminentia fetor oris et ymaginationes corrupte in sompno et si fuerit consequendo antecessit apostema calidum vel frigidum cum signis predictis prius et post dies aliquot supervenit delitescentia falsa et doloris mitigatio non precedente evacuatione sufficienti vel modica cum remanentia timoris et eminentia dura qua tactum non cedit. Et cura eius est licet raro curari possit nisi forte in principio cum emplastris et unguentis resolutivis et mundificativis simul vel alternatim adhibitis unguentum bonum potest fieri Recipe olei nardini olei mastichini butiri recentis ana ℥ s aceti ℥ s misceat et dissoluatur in eis aloes ℥ i et ungatur cum eo locus durus omni die bis ante cibum post hec calefactum fuit in aqua fervente. Et super unctura ponatur emplastrum dictum in apostemate flatico vel istud quod fortius est Recipe adipis aneti anseris et galline ana ℥ i storacis liquide bdellii mirre spice mastices ciperi squinanti ana ℥ s ammoniaci armoniaci excorticatarum ℥ i s caulium ℥ s et dissoluatur gumme in vino et alia omnia terantur et misceantur simul et fiat emplastrum et in fine addantur adipes et incorporetur perfecte et actu calidum stomacho applicetur vel emplastrum de alleis quoniam est conferens ad omnes durities et apostemata stomachi et viscerum et ydropisim cum incipit fieri quoniam grossas ventositates terminat et grossos humores crudos colliquat quod sic fit secundum Iohannem Mesue in suo antidotario Recipe allei mundi spicatum ana ℥ iii terebentine ℥ iiii auxungie porci recentis adipis anseris ana ℥ x masticis olei ana ℥ i euforbii ℥ i croci ℥ s cere citrine ℥ xii olei nardini et vini quod sufficiat odoriferi clari. In potibus et cibis regatur ut in apostemate flatico et si necesse fuerit purgetur cum aqua decoctionis sene epitimi et ellebori nigri colata et dulcorata cum zuccaro. Dico autem si necesse fuerit quia in isto apostemate non potest evacuari causa coniuncta propter eius duritiem sive fiat per se incipiendo sive consequendo sed solum causa antecedens et propterea si fiat per se incipiendo quoniam tunc generatur melancolia in corpore toto. Cum vero sit consuetudo non requiritur ultimus cum farmacis sed sola lenificatio ventris omni die cum clisteri lubrificativo addito modico sene vel epitimo in decoctione vel in sero lactis vel diasene in colatura. Signa ulceris stomachi id est quoniam sunt dolor acutus in stomacho et iste augmentatur post assumptionem ciborum acetosorum vel acutorum mordicativorum ymmo forte stomachus cibum non retinet nisi paucum et leve et brevi tempore et cum expellit ipsum superius vel per inferius et apparent in eo quod expellitur squames et sanies et eructuatio egreditur fetida et post digestionem allevatur gravitas et dolor in stomacho ut plurimum. Si autem sit ulcus propter decessionem apostematis quod terminatum est per collectionem et eruptionem tunc cum predictis antecessit signum apostematis calide et propterea. Et signum talis terminationis est evacuatio sanguinis saniei per vomitum et secessum

cum diminutione doloris et febris et doloris continuatiui. Si autem sit ulcus propter materias acutas de colera et febre salso in stomacho contentas propter quas faciunt apostema tunc cum potus apparet dolor acutus in stomacho sine calore omnino et febris nisi fortassis dolor sui acuitate inflammet febrem et cetera. Et si sit ulcus in posteriori parte stomachi sentit eger dolorem sub collo aut inter utrasque spatulas. Si vero in inferiori sentit dolorem super umbilicum. Et cura ulceris quodcumque fiat est eadem scilicet mundificando ipsum a sanie cum cibariis abstersiuis et postea consolidando cum stipticis exsiccatiuis. Sumat igitur in aurora et ante cenam pro mundificatiuo in estate et quando est febris fortis ℥ v uel vi aque ordei uel aque decoctionis succi rubei uel aque decoctionis liquiritie cum arab uel aque casei. Si autem febris non sit fortis et tempus sit ~~fortis~~ ueris detur eisdem horis ℥ ii totidem mellis uel aque decoctionis ordei et mellis uel aque decoctionis ysopi mellis et squinanti uel mellis ro(sati) colati cum aqua calida. Deinde post horas ad duas horas et ante comestionem sumat pro consolidatiuo medium quod sic fit ℞ [illegible] san(dali) [illegible] ana ℥ v ro(sarum) balaustiorum karabe ana ℥ ii boli ℥ iii et fiat puluis cribellatus de quo sumat bis in die horis predictis ℥ ii cum ℥ iiii sirupi de citoniis uel succi citoniorum uel aqua decoctionis mirtillorum sumach portulace et post istud ad duas horas detur cibus et non plus ponatur quotidie post assumptionem medicaminis consolidatiui. Emplastrum consolidatiuum super stomachum quod sic fit ℞ boli ar(meni) mumie mirre aloes masticis ana terantur et incorporentur cum ℥ vi resine uel laudani uel picis naualis. Si autem sit propter dubellati tunc post iam dicta est solicitudo de expulsione saniei generate in apostemate et declinatione rupture quia in hoc est timor non modicus. Cum ergo certificatus est saniem iam esse perfecte maturatam quod scies quia sedatur febris et dolor post apostema magnum sensu perceptum velociter ut puta infra unum uel duos dies et remansit tumor et in pleto (?) post quod apparuit aliqua euacuatio sensibilis saniei uel san(guinis) tunc fiat ruptura dando in potu lac et aquam calidam una uice post aliam donec cibus mollificet. Deinde sumat de sirupo [illegible] et moneat. Si ergo commouet tremor et egestio saniei et san(guinis) et detumescit apostema tunc scias quod iam diruptum est apostema. Quod si non sufficiat necesse uidetur ut [illegible] aliquid ex sinapi condita cum melle super mica panis qui velocitat rupturam et post illud da ei in potu aquam mellis una uice post aliam et educat saniem. Deinde cum saniem et san(guinem) egredi uisa sint procede ad mundificatiua et consolidatiua ordine predicto, et in fine sumat sepe quadratum in quo sit puluis sumach et mirtillorum boli ar(meni) masticis san(dali) [illegible]. Vel sumat zucarum rosatum cum eisdem pulueribus uel trociscos de karabe quos in capitulo de fluxu san(guinis) diximus. Cibetur carnibus conditis cum succo citoniorum et sumach uel mirtillorum et lentes excorticatas comedat uel risum uel fabam fractam uel oua sorbilia. Bibat uinum clarum stipticum limphatum parum quod si febris sit intensa bibat aquam decoctionis citoniorum uel pirorum uel sumach uel mirtillorum et similium et in pulmentis suis de auena uel frumento confectis ponat adipem renum caprarum loco olei et butiri. Deuitet hora illa omnes cibos acutos uel acetosos

quia mordicant et ulcus prohibent consolidationem. Vitet etiam potus actu frigidos propter se quia fere inimicum est ulceris ut dicit Ypo(crates) quarta particula aforismorum similiter et actu calidos sub excessu. Sint ergo temperati cum declinatione ad frigidum aliquale.

Emperica. Emplastrum expertum ad omnem duritiem materias grossas mundificans et mollificans in stomacho epate splene et omnibus uisceribus est emplastrum de meliloto quod sic fit secundum [illegible] Mesue in suo antidotario ℞ meliloti ℥ vi florum camomille fenugreci seminum lini radicum altee absinthii ana ℥ iii se(mis) apii [illegible] cardamomi [illegible] croci [illegible] spice cassie ameos ana ℥ ii et semis samsuci ana ℥ iii armoniaci ℥ v storacis ℥ v bdellii [illegible] terebentine ℔ 1 et semis ficuum siccarum xii sepe hircine resine ana ℥ ii et semis cere ℥ vi olei samsucini olei de spica quod sufficit ad infundendum infundenda contundantur et emplentur. Item emplastrum magistrale atque expertum ad omnem duritiem stomachi et inflationem uentris siue sit cum apostemate siue sine apostemate et post premissam euacuationem uel cum flebotomia uel scarificatione put materia requirit sic fit ℞ meliloti fenugreci florum camomille altee absinthii baccarum lauri sicle maluarum ana ℥ 1 armoniaci bdellii galbani opoponaci laudani ana ℥ ii masticis thuris ana ℥ 1 adipis anetis anseris gallie ana ℥ semis. Confice sic. Dissoluantur gumme cum aqua decoctionis xx ficuum pinguium siccarum et uino et melle et decoquantur herbe uel bacce lauri in aqua predicta et pistentur et incorporentur cum gummis et in fine addantur adipes et si necesse fuit ad incorporationem omnium meliorem addatur aliquid de liquore predicto in quo dissolute sunt gumme et fiat emplastrum extensum super petia linea munda et applicetur particule in [illegible] actu calidum frequenter reiterando postquam infrigidatum fuit et si non possunt haberi omnia que dicta ponantur que reperiuntur et mundificat omnem sclirosim ex uirtute suorum simplicium in omni materia prout est possibile et cetera.

Canon. Certificatum est apud medicos in diuersis temporibus causa [illegible] quod in stomacho fieri apostema calidum est ut multum frigidum uero raro. Quod est quia stomachus est membrum pluribus neruosum et [illegible] quo ad eius [illegible] quam non uidetur quod aliqua materia possit penetrare et eius corpulentiam nisi acuta calida subtilis sit et in pluribus licet autem calidior et subtilior est sanguine quia tamen modica est in nostro corpore respectu sanguinis ideo apostema calidum magis fit ex colera et sanguine simul mixtis et post illud ex colera pura post illud ex sanguine simul mixtis cum sit humor benignus. Item certificatum est ipsum apud eos apostema calidum magis fieri in ore stomachi quam in eius spatiositate et si non statim a principio subuentum fuerit cum repercussiuis et resolutiuis peruenitur ad saniationem et ad indurationem. Item certificatum est apud eundem apostema frigidum ex flate rarius fieri in stomacho quam ex materia quia ut plurimum est flatus congregatus in concauo stomachi propter amplitudinem eius spatiositate grossitiem prohibente licet autem materia grossior sit flate unitum est enim humorum quorumcumque congelatorum aut adustorum quare post apostema materiale sepius accidere quam flatiuum et illud apostema materiale cum accidit fit magis consequendo ad apostema calidum cuius subtile resolutum est [illegible] adustum quam ad apostema frigidum [illegible]. Et tamen adhuc rarius fit per se incipiendo quia materia modica est in corpore nostro similiter et grossa difficile penetrat

et putrefactiones Ex quibus quidem omnibus plurimum iuvat medicus in cognicione cause apostematis in duccione sue cure cum cause perfecta cognicio sit morbi perfecti curacio ut dicit G. 2o de febribus ad glauconem Item cura sclirosis cuiuscumque tres oz habere intentiones Prima quidem ad mollificandum et hoc perficiatur cum mucillaginibus seminis fenugreci seminis lini seminis altee et cum adipibus anetis anseris et galline et cum folijs et radicibus altee et cum gummis acutis que sunt bdellium armoniacum oppoponacum storax liquida et cum butiro recenti et oleo ... Secunda vero ad resolvendum idem quod est post mollificationem que quidem perficiatur cum farina fenugreci seminis lini floribus camomille mellilota absinthio bacis lauri aneto nastucio et gummis predictis Tercia ad confortandum scilicet stomachum complere ne virtus ipsius a medicinis calidis resolvatur et propter hoc cum sit membrum nobile necessarium pro toto et hoc perficiatur per stiptica calida ut sunt mastix thus absinthium et calamentum Iste autem tres intentiones apponuntur quandoque operantes duobus modis sive aut successive alia post alteram ordine iam dicto aut omnes commixte simul in uno et eodem emplastro et primus modus est operosior secundus vero securior **Pronosticacio** Omne apostema in stomacho periculosior est ex tota sui specie propter hoc quod stomachus est membrum nobile necessarium pro toto quia eius mortificatio et sue operacionis destructio fit multo causa destructionis membrorum principalium et per consequens totius cuius corrupcio mors appellatur Item apostema stomachi si timetur per resolucionem et cum constancia virtutis et bonitate appetitus minus periculosum Si vero tendat ad collectionem ut plurimum subito interficit propter sui intensionem et doloris fortitudinem et propter ipsam diem rupture Si vero tendat ad sclirosim nequaquam curatur nisi fortassis in principio et antequam confirmetur induracio quandoque multo producit egrum ad ethicam et gradatim ad mortem propter oblacionem digestionis et nutritionis Item in apostematibus stomachi vomitus provocatus vel singultus superveniens mortale Item apostema stomachi quanto profundius fuerit sub mirach tanto suspectius quanto vero eminencius ad extra corporis tanto salubrius quia sit mirach esse apostema potius quam stomachum Unde ypocras 6ta particula anforismorum Dolores et timores ventris existentes superiores id est exteriores leviores non superiores vero id est interiores fortiores Item ulcus stomachi vel vulnus si fuerit penetrans per ambas tunicas stomachi mortale, si vero non fuerit penetrans quandoque curatur et propter si non penetret tunicam nervosam Verum qualitatem quam si res habuerit fiet corrosivum cum produxerit quare propter efficiet lienteriam et corporis consumptionem quandam tiam et demum dissenteriam periculosam Unde ypocras ibidem Vesicam mossam aut cerebrum aut cor aut dyafragma aut epar aut renes aut intestinorum aliquid gracilium aut ventrem et stomachum mortale etc.

Incipit tractatus tercius cuius

Epatis passiones sunt sex capitula

Epatis passiones famose sunt sex prima debilitas sive mala eius complexio diversa, 2a opilacio et duricies et tensio sive mala eius compositio 3a careosa, 4ta ydropisis, 5ta ictericia citrina vel nigra, 6ta apostema vel ulcus atque cicatura

Capitulum primum de debilitate epatis in complexione et compositione.

Debilitas epatis nominatur a medicis actio lesa operacionis ipsius que est sanguificatio id est partem succosam chili per mesaraicas attrahere et in massam laudabilem sanitatis convertere que fit ex sanguine primo formato et co et melia Et hec massa est alimentum omne corporis totius ita ut sanguis purus sit proprie nutrimentum Colere vero tres humores sunt sicut condimentum eius alie et alie in alijs et alijs membris nutriendis contemperatum prout eorum unumquodque sibi proprium desiderat nutrimentum Hec autem debilitas operacionis non fit nisi a debilitate operacionis propter instrumenti quod est complexio compositio et unitas virtus namque fortificatur neque debilitatur per se propter quod dicebat haly in tegni fortitudo virtutis sequitur equalitatem complexionis Et aristoteles primo de anima Si senex acciperet oculum iuvenis videret utique sicut iuvenis Efficitur igitur aut a mala complexione aut a mala composicione que raritas texture intitulatur aut a solutione sue continuitatis Et si a mala complexione aut a calida aut a frigida et utraque earum vel est cum materia vel sine materia et materiam quidem dicimus mala complexionum calidarum humidum carencia vero contrariis siccitatem Et signa quidem et cura dicemus post quam illius que fit ex solutione continui quod spectat ad cirologum nisi fortassis accidet ex apostemate vel ulcere de quibus propria dicemus Signa debilitatis epatis propter raritatem substancie eius sunt prostratio appetitus extenuatio corporis et egestio similis lotture carnis sine dolore quia substancia epatis non sentit sicut neque pulmonis neque splenis atque renum Signa male complexionis epatis calide sunt citrinitas faciei et propter in albuginibus oculorum et siccitas oris cum amaritudine et vehemencia sitis et stipticitate ventris plurima Et si sit cum materia sit quandoque vomitus rei citrine subtilis amare et fiet urina citrina vel rubea subtilis si in epate fuerit opilatio, si grossa si in ipso non sit opilatio aut declinatio opilationis Signa male complexionis frigide epatis sunt pallor faciei squalidus cum lividitate similiter et gravitas corporis totius cum pigricia et sompnolencia et tensione ypocondrij dextri et urina subtilis alba vel glaucea vel palearis Et si sit cum materia fiat urina lactea grossa vel karopos nisi opilatio prohibeat et fortassis egestio chilosa liquida diminuta attractione et forte sequitur timor et inflatio manuum et pedum si perduxit hec dispositio et demum careosa Et scias quod egestio est signum cum virtute super cavitatem epatis quod signa vero urina non super gibbum sive convexum ipsius et venas corporis totius **Methodus** Cura debilitatis epatis propter debilitatem sive raritatem sue substancie est ut empletur cum rebus calidis stipticis sicut aperi mastix thus spica nux cipressi absinthium calamentum gallia muscata et similia utatur electuarijs calidis stipticis sicut est diacitoniton cum speciebus et sic est hec medicamine Recipe masticis ameos seminis apij aperi squinanti ana aneti 1 thuris ana ij spice ana ... terantur et cribellentur omnia et dentur ex eo ʒ iij in aurora cum vino claro odorifero aut aqua decoctionis seminum calidorum vel radicum eorum Ungatur epar cum oleo mastiçino oleo de absinthio ana partes 1 oleo rosarum partes ... actu calido in ieiunio Sumat cum cibo suo grana granatorum pulverizata subtiliter cum cinamomo Cura debilitatis epatis propter malam complexionem calidam ipsius est ut alteretur epar cum emplastro quod sic fit Recipe sandali albi et rubri rosarum cum camphore ana ʒ 1 terantur

omnia subtilissime et misceantur cum aqua rosarum et modi
co aceti vel cum succo solatri et semperviue et modico ace
ti et in ipso actu calido infundatur filtrum carens calce
vel pannus lineus et ponatur super epar reiterando fre
quenter in circuitu quando tepescere cepit vel cum populeon
mixto cum oleo rosarum vel violato et hec in febre. Sumat in
aurora syrupum acetosum vel oxizacharum vel syrupum rosarum vel violarum cum
aqua decoctionis endiuie solatri lactuce cuscute cico
ree vel vinum granatorum vel berberis cum eisdem. Cum cibo
suo vitetur sapore facto ex succo acetose trifolii berberis gra
natorum lacte amigdalarum dulcium. Comedat pulmenta
ex farina ordei vel auene vel farris et olera frigida
ex lactuca portulaca cucurbita et similibus et carnes lau
dabiles alteratas cum eisdem. Comedat in principio cibi
pruna cerusa persica et similia. Sed in fine pira vel
poma vel citonia assa. Et si sit cum materia purgetur
cum decoctione que fit ex reubarbaro ℥ ii vel ℥ i et subtiliter tera
tur et infundatur super ipsum ℥ x aque feruentis deco
ctionis prunorum vel tamarindorum vel violarum et detur
totum ante diem et hoc modo fiat septimis vicibus vel vicem
et post purgationem sumat zuccarum rosarum si vetus sit o
bediens. Sed violarum si sit stipticus vel triasandali vel
dyaprunis simplex, vel sumat de trosiscis de spodio sara cenica
cum liqua tepida vel trociscos de berberis qui sic fiunt
Recipe succi berberis ℥ x seminis endiuie seminis cucurbite seminis
portulace ana ℥ iii rosarum ℥ ii reubarbari ℥ i spice ℥ s informen
tur trocisci ponderis aurei unius ex quibus detur
unus in aurora cum syrupo aceto vel vino granatorum quod
infrigidat et confortat epar ne colera multiplicet
Cura male complexionis frigide epatis est ut altere
epar cum emplastro quod fit ex cipero masticis spice calami
aromatici squinanti croci mirre ana ℥ i. Et dissolua
mirra et mastix in vino et misceatur cum rebus aliis
et fiat emplastrum actu calidum super epar reiterando sepius
quando tepidum fieri sentit, vel vngatur cum marciaton ad
solem vel ad ignem ante cibum et balneetur in aquis
...aturum vel aqua decoctionis absinthii calamenti
et omnium calidorum cum stipticitate aromatizante. Sumat
in aurora oximel squilliticum vel ... cum aqua de
coctionis seminum diureticorum calidorum. Vtatur dyamarcon
dyagalanga diamusco tiriaca ueteri et omnibus calidis
aromaticis, comedat carnes laudabiles coctas cum
speciebus petroselini vel anisi vel feniculi conditas cum speciebus calidis et
... ... inspissata cum vitellis ouorum. Bibat vinum
vetus clarum per se vel mixtum cum aqua decoctionis
endiuie vel cicoree. Et si sit cum materia vel opilatione pur
getur sepe cum pillulis cochiis vel yerapigra et post
purgationem sumat omni mane vinum de trocistis
de reubarbaro ad expoliandum et confortandum epar frigidum
qui sic fiunt Recipe reubarbari barbarorum lauri ana ℥ ii spice
seminis apii amomi masticis squinanti seminum iuniperi amig
dalarum amararum costi amari rubee tinctorum succi
eupatorii asari aristologie rotunde gentiane ana ℥ i et s
fiant trocisci ponderis aurei unius et detur cum decoctione
radicum que sic fit Recipe corticum radicum apii et feniculi
ana ℥ x seminis apii seminis feniculi florum camomille squinanti
vel herbe eius anisi ana ℥ v rosarum rubearum spice ana ℥ iii pi
stentur et coquatur cum lb i aque donec ad 3am
redeat coletur et reseruetur. Vtatur pro sapore sinapi condita
cum melle et speciebus et fiat omnia que dicentur capitulo
de ...

Experimentum Reperiuntur simplicia que
a proprietate conferunt omnia epati debili tam calido

quam frigido prout Auicenna de eis (?) 2o canonis testatur
licet a complexione ipsum magis conferat epati ca
lido. Item pinguis epatis adipis lupi dicitur confere
si duo aurei sumatur ex ipso cum vino dulci in au
rora vel cum aqua decoctionis endiuie vel aqua frigida
pura si sit cum febre ut dicit Rasis quod expertus est sepius
in omni debilitate. Item passule pingues impinguant
omne epar a proprietate si comedat omni die cum suis gra
nis (?) per se vel cum granis granatorum contusis dilige
ter masticando. Verum cum epar sit membrum principale
vehementer influens super totum sit etiam spongiosum quod
faciale nocet in sua substantia atque operatione minime vide
tur medicus dulcia simplicia tamen nocentia quam conferen
tia nullatenus ignoret. Sunt autem duorum generum quoniam
aut per intrinsecus aut per extrinsecus exhibentur et nos quosdam
ipsorum plurima nominibus propriis exaremus sed lector ad
reliqua similiter se conuertat. Sunt igitur conferentia
bus intrinsecus pinee pistatie auellane uve bene ma
ture ordeum semen capillorum anacardi malagranata et herbe
acetosa cum suis maioribus (?) ... cinamomi spica
sticados lactuca capillus veneris ... acetosa xilo
aloes zuccarum ambra cassia lignea reubarbarum reuponticum
galangha omnes mirabolani. Sed ex conferentibus per
extrinsecus sunt absinthium plantago spinachia spodium sa
dali mastix empotoriu costus cicorea nenufar me
ta saluia rosarum solatrum semperuiua. Que vero nocent
principaliter sunt dulcia viscosa sicut est mel vinum tur
bidum sicut tortelle que opilant eius vias cum propter
quem eiciaz (?) ... plurima attinguntur antequam digerantur
quapropter dixerunt plurimi quod dulcia opilant epar. Sed
deopilant venas pectoris et pulmonis licet sint
pinguiores. Similiter et potus plurimus post cibum vel
coitum vel exercitium vel balneum quoniam infrigidat et opilat.
Similiter et vsus fructuum superfluus aut olerum quoniam
aut sunt aquosa ut cerusa et pruna persica portulaca
quapropter generant famem facile putrescentem aut frigida
stiptica quapropter generant sanguinem grossum et opi
lantem. Sed nocentia per extrinsecus sunt omnia calida re
plutiua, velut sunt emetica apium appositum armoniacum
nisi cum stipticis regulentur. Similiter et coitus et bal
neum ... et labor fortis excessiuus. Similiter et frigida
mortificatiua nisi calidis aromaticis refrenentur

Canon Certificatum est apud medicos quod epar
magis nocetur a mala complexione frigida quam calida
propterea quod calidum est uite principium et digestionis in
strumentum. Certificatum est etiam quod magis nocetur a ma
la complexione sicca quam humida propterea quod ipsum est
fons humiditatis sicut corpus totum quemadmodum cor
est fons caliditatis prout origo venarum et arteriarum
attestatur. **Pronosticatio** Mala complexio
epatis calida sicca si perduraverit ad ethicam perducit
sed calida humida ad febres putridas malignas, frigida
vero sicca ad marasmum, frigida uero humida ad ca
cexiam et ydropisim yposarcha. Dixit propterea Gal.
omnis virtutis sui collige (?) quod in febre de colera vel sanguine
epar est diligenter obseruandum cum frigidis stipticis ne
fortassis euaporet eius caliditas naturalis aut febrilia
eius paradustionem arefiat, quemadmodum in febre flatus (?)
stomacus est diligenter confortandus cum calidis stipticis
ne malicia flatus oppmat (?), similiter et in febre intrinsecus
splen cum subtilibus acutis. Item sollicitandum est in
certificatione epatis et cerebri atque cordis omni studio

spiritus quoniam hec tria principia tres in corpus influunt potentiones sine quibus omnis vita nullatenus subsistit que sunt calefactio motus voluntarius atque nutritio. Cor namque omnes spiritus generat et ipsos per arterias in singula membra delegat. Ita cerebrum ipsos contemperat et per nervos ad motus adaptat. Similiter et epar omnes humores procreat et cum ipsis per venas universum corpus irrigat.

Capitulum secundum de opilatione duritie et tensione epatis atque mesaraicarum

Opilatio sive durities epatis aut fit a materia colerica, intensio vero a materia ventosa. Hec igitur eorum causa conveniunt aut quia cum utroque eorum est dolor gravativus vel extensivus in ypocundrio dextro quandoque cum febre quandoque sine febre et putant stulti medici quod sit apostema. Fit autem opilatio aut a materia colerica calida adusta ingrossata aut a materia frigida flatica viscosa. Signa opilationis a causa calida sunt urina rubea clara subtilis valde stipticitas ventris dolor acutus punctivus sitis vehemens pruritus corporis citrinitas coloris gracilitudo extenuata pulsus velox spissus et forte erit cum ardore urine in virga et est ut plurimum cum febre. Signa opilationis a causa frigida sunt urina alba aquosa subtilis forte nisi valde opilatio omni die dissolvatur vel materia sit plurima tunc erit alba grossa lenitas ventris dolor gravativus diminutio digestionis prime et secunde cum prostratione appetitus et siti modica gracilitudo corporis squalida mollis frigida color corporis albus vel plumbeus et forte apparebit tumor et inflatio pedum precipue noctis et vomitus flatis et multitudo sputi et salive pulsus parvus mollis et est ut plurimum sine febre. Si vero febris supervenit diminuet materiam et tunc signa erunt confusiora. Signa tensionis epatis sunt extensio ypocundrii dextri cum dolore quoniam fortificatur hora digestionis cibi et minoratur tempore famis et sedatur per compressionem vehementem super ipsum cum manibus et rugitus fortis circa locum epatis et urina alba grossa ampullosa valde et si sit cum febre debilitantur omnia ista signa et apparebunt signa communia febris que sunt pulsus frequens velox spissus parvus et anhelitus cum quadam debilitate.

Methodus

Cura opilationis a causa calida adusta est ut si sit sine febre sumat omni mane syrupum acetosum cum aqua decoctionis endivie vel seminis endivie et lactuce. Purgetur per digestionem cum decoctione reubarbari sene epithimi squinanti colata et dulcorata cum zucaro vel purgetur cum syrupo predicto acuato cum ʒ ii reubarbari vel cum ʒ ss diagridii electi. Utatur in ieiunio trisandali vel diaprunis vel tiriaca saracenica et cum eadem tiriaca quandoque purgetur acuendo cum ʒ ss cum ʒ ii reubarbari electi pulverizati subtilissime dulcorati cum syrupo violaceo dando totum ante diem. Comedat herbam feniculi petrosilini borraginis et carnes edorum vel pullorum coctas cum eisdem et circa eas condita cum speciebus calidis non actu acutis et salsa utatur pro sapore tali sumendo: Recipe foliorum petrosilini menthe acetose ana ʒ ss, pistentur et colentur et colatura inspissetur cum duobus vitellis ovorum assatorum et mica panis furfuracei et speciebus predictis addendo modicum aceti fortissimi et si vis ut iste sapor magis deopilet pone vitella cruda et adde plus aceti ita ut bulliat aliquantulum totum simul ad ignem quoniam stomachum et epar confortat et aperit opilationes. Bibat vinum album subtile limphatum cum aqua cicoree vel endivie vel aqua decoctionis ciperi vel staiole. Ungatur epar omni die ante cibum leniter fricando cum oleo nardino calido in quo sit aliquid aceti et ponatur postea feltrum vel pannus lineus mollis calidus. Si autem sit cum febre fiat flebotomia basilice vel salvatelle in manu dextra et digeratur materia cum syrupo acetoso simplici et aqua decoctionis endivie vel seminis eius et purgetur cum medicinis predictis nisi quod detur pomi zuccarum loco mellis. Cura opilationis a causa frigida flatica grossa est ut detur omni mane ante diem et ante cenam oximel compositum vel squilliticum cum aqua decoctionis radicum quinque generum vel cum vino albo claro vel cum aqua decoctionis ciperi capparis seminis staiole sisileos et endivie. Purgetur cum benedicta laxativa vel pillulis cochiis vel cum oximelle predicto acuato cum ʒ ii agarici et ʒ ss [?] et quidam ipsum acuunt cum reubarbaro electo quoniam confert omni debilitati epatis. Utatur sepius in ieiunio diacon piperion filantropos nescio catarro cum vino veteri calido; similiter et diacastoreo et diacurcuma quam dicemus capitulo de ydropisi. Nutriatur dieta supradicta preter quod vinum sit purum et in sapore suo ponatur alleum sinapi [?] et similia. Sumat quoque ʒ ss tiriace veteris in aurora cum cocto vino. Ungatur epar cum oleo supradicto vel cum unguento marciato ad ignem vel solem calidum in ieiunio et precipue post purgationes aliquas. Sumat omni die in aurora vinum et trociscos de lacca quoniam deopilat epar et splenem et urinam provocat, neque est eis simile in hoc qui sic fiunt secundum Eben Mesue. Recipe lacce mundate succi liquiritie succi absinthii succi eupatorii succi berberis reubarbari boni aristologie longe costi azari amigdalarum amararum rubee tinctorum ana ʒ ss, apii squinanti scolopendrie tamarisci ana ʒ i, fiant trocisci ʒ unus cum succo endivie vel vino albo et coquantur. Trocisci de absinthio et est quasi nulla differentia in hiis ut per eundem in suo antidotario. Cura tensionis epatis ut utatur sepe in ieiunio carminantibus ventositatem grossam sicut est diacimium diamisia diacon piperion et similia cum vino puro veteri potenti et saccelletur epar cum milio et sale torrefactis in sacculo emplentur cum absinthio feniculo carvi cimino aniso sisileos et similibus aut fomentetur cum vino decoctionis pulverum baccarum lauri cimini et furfuris infundendo in eo pannos lineos et applicando lateri dextro actu calidos expressos aliquantulum cum reiteratione frequenti ante cibum vel ungatur cum oleo de lilio vel de aneto actu calido. Comedat carnes laudabiles coctas cum petrosilino feniculo aniso vel seminibus eorum conditas cum speciebus calidis. Bibat vinum vetus purum nisi sit cum febre. Tunc limphetur parum cum aqua decoctionis anisi amomi vel feniculi. Devitet omnem aquam in potu et utatur ~~cibo~~ allio sinapi piperis et tegatur venter continue cum pannis calidis et pellibus pilosis.

Emperica

Ad omnes opilationes epatis et dolores et apostemata eius et ad antiquas egritudines in ipso et ydropisim et ictericiam confert trocisci de reubarbaro qui sic fiunt secundum Eben Mesue in suo antidotario: Recipe reubarbari boni ʒ x, succi eupatorii ʒ iiii, rosarum ʒ iii, spice ana, rubee tinctorum seminis apii absinthii asari ana ʒ i, amigdalarum amararum ʒ iii, fiant trocisci. Auctor vinum respicit namque omne epar aggravate in omni preterea

opilatoe epatis aut mesaraicarum confert ppone
cibos viscosos sicut sunt pultes et similia ut risi
et spe conditi cu latte et extremitates animaliu et
panis azimus et frixature et tortelle et caseus si-
milis et omia dulcia grossa sicut sunt mel ficus
cuscia vinu rubeu similis et omia pontica uel stiptica
sicut pira citonia mala maciana Comedat ergo
res in quibus e abstersio cu incisione sicut sunt cicera
carmini cocta cu petros et aqua pisorum uel fabarum
et panis furfuraceus bn fermentatus bn salitus et bn
coctus duorum ul triu dierum adminus In omi ro tensione
epatis convenit dimittere cibos inflativos et viscosos sicut
sunt omia legumia et olera et rappe et fructus crudi
et uti exercicio et balneo an cibu Et unguentu bonu
ad duriciem epatis difficile pi[illegible] qd incipit ydropisis sic fit
R aromatici[illegible] lo aloes cattaria lauri baurach an cere
et olei quod sufficit Item qt ardore cuscrasim epatis
uel splenis confert vinu vetus clarum bibat actu calide
in ieiuno prius in eo fuerit bulit apiu sisileos et cor-
tex mediana sambuci similit et emplm fctm ex eis
Et sunt qui purgant mas cu eod vino acuato cu reu-
bar Et idm fomentu ad idem R sandali ro spody
squinanti eupatori absinthi rute tinctorum omi ctu bu-
liat in aqua endivie et aqua absinthii et mode-
to aceti / uel si psto no fuerit tres aque buliat p-
dicta in aqua ro et vino al et aceto forti et infu-
dant in isto petie et calide fient sup epar sepius
in ieiuno est nam boni et expti **Canon** In cura
omis opilationis epatis aut aliorum membrorum conuenit
sola calida actuta incisiva qm solas huiusmodi mas
grossas subtiliat et vias clarificat est in cu p actus
adde oz frigida ut puta si sit a causa calida uel si
paciens sit cu febre est etia cu oz adde stiptica ut
puta si membrum sit debilis texture Opilatis aut no-
bilis aggravans omis interos suspeditas sit fit R
radicu .v. gim tamarisci scolopendrie camedreos
camepiteos capill ve epite endivie absinthii
rubee tinctorum an oz si corticis mediane sambuci
si sit tempus an fen cazui sisileos cuscute ameos
squinanti cipi attori cappari berberis an ʒ iiii spody
ʒ ii rosarum sandli seim gim frigidorum an ʒ i violarum
ʒ vi zucari lb ii aceti squillitici parum fiat sirup
et aromatizet cu cinamo galoffe ʒʒ pipe lon
an ʒ ii Item in opilacoe sime epatis uel mesaraicarum
qt evacuare mas p secessu et hc fit cu farmacys
pdictis Sz in opilacoe ptis gibbose convenit eva-
cuare mas p urina et hc fit cu vino al subtili
et aqua decoctionis radicu quinq gim uel seim gim
calidorum uel frigidorum put oz Istu tame canone duo im-
pediunt Pmu est lesio intestinorum ut in dissinteria
uel lienteria contingit quae cut omis ma e eva-
cuanda cu farmacys p secessum Mediume pleca
de opilatoe epatis deue dari in sirupa subtilissima z
ideo si sint liquores volentes si uo pillules cubellent
ut alcohol quia si cito transierint ad epar opabitur
sin aut in via resolue ipsorum virtus Et ars quidem de
opilativa epatis est plurimi iuvamenti in cura ictericie
et cura ydropisis si debite convenienti copletur neq
sit preceps medicalis in evacuando ne fortassis mas agi-
tet neq in urina ponendo ne fortassis subtile edu-
cat et grossum lapidificet **Pronosticatio**
In omi opilatoe duricie et tensione epatis uel

splenis fluxus ventris uel erupcio vetositatis plu-
rimaru p anu uel exuberancia urine supveniens
tollit egritudine Vn ypo 6ta pticula amforum
quibus ypocundria suspensa sub[illegible] fiet i omi
opilatoe epatis uel splenis sine apite se super-
veniens solvit egritudinem Vn ypo 6ta pticula afo[rum]
Quibuscumq dolor sit circa ypocundria re[illegible] puocet
go se partem cu usu electuariorum calidorum appe-
ciorum et spe cu anacardino Mesue dicto capito
de appoxia Item opilato epatis cu duricie plurima
in ictericis est morbus quia fit apostema sclirosi-
cu eclipsis v ypo 6ta pticula afo[rum] Ictericis si epar
sit duru mortale Item opilato cu fuit antiqua
difficilis lapidificata nequaqm resolvit ut dicit
Avicenna quae fit causa ydropisis et spe ascitis
pnecalis Item opilato epatis uel splenis dum
adhuc pacit ex dolore pungitivo facilis curatur
qm cognoscitur adhuc fore recens du uo no pa-
cit omio uel paru est mala difficilis antiquata
confirmata quae no curatur Item sollicitandum est
statim a principio in cura opilacionis epatis
qm est mat omi egritudinu in membris nutribiliby
sz ydropisis ictericie fluxus ventris apostemata
fe putridis **Capitulum tercium de Cachexia**

Est aut cachexia egritudo corporis squalida
cu feditate coloris in toto et est nichil
aliud qz ydropisis inchoata et fit ab or-
ma complexioe diversa epatis cu ma uel sine
ma ut plurimu tn cu ma venas et epar occupa-
te Signa cachexie in qm sunt egritudo faciei
macilenta manuu et pedu tumida inflata q
quoqz delitescit et prea iterum redit et color mixtus
ex albo et albo et minoracio urine et sudoris
et inflacio mirach et testiculorum et pruritus cu
ardore sicco adusto in cute et nictus et instancia
vigiliarum cu debilitacione virtutis assidua quequidem
facit advenire sincopim et in quibusdam e appe-
titus fortis qz ma remanet in suo ordine post
evacuatos et resolutos In quibusdam uo pstra-
tus cu siti assidua qm retinetur superfluitates
omes intra corpus Et si accidit eis vulnus ul
ulcus difficile consolidat Signa uo eius pp̄a si
sit a mala cplexione epatis calida sunt cu pdicte
sitis vehemens cu pstratoe appetitus omio et cali-
ditas membrorum exteriorum ad tactu media et spe
in plantis manuu et pedu siccitas ventris plurima
asperitas oris et lingue absqz qualitate rubedo urie
cu spissitudine et velocitate pulsus et e ut plu-
rimu cu febre Et si sit cu ma fiat urina subti-
lis radiosa ppt opilacoem et forte dolor aliquis
in ypocundrio dextro sub costis Signa eius pp̄a
si sit a mala complexioe epatis frigida sunt cu pdi-
ctis solucio ventris mollicies corporis corrupcio
coloris cu tumore faciei et spe palpebrarum et p-
uitas appetitus et digestionis et est ut plurimu sine
febre et urina al uel karopos uel lactea gros-
sa Et si sit cu ma sit urina subtilis aquosa
frigida ppter opilacionem cu dolore continuo
Methodus Cura cachexie est circa debilitate
epatis supdicta suo cura sive sit a causa frigida sive
a ca calida sive sit cu ma ul sine ma prout ibidem
dictum est sufficienter et ppa ppos applicentur

Emperica In cacexia ex quacumque causa fiat et in omni debilitate epatis confert a iuventute sua omni die in aurora ʒ ii epatis lupini in domini proprie tatis preparate si enim exsiccatur ad solem vel ignem et terat et cribellet subtilissime et detur cum ʒ iii vini cetrini dulcis si sit sine febre vel cum aqua endivi e vel succo eius vel cum aqua frigida pluvia si sit cum febre preparata aut fit pulvis compositus ipse consimilis sicut cum ipso quid modicum salis aut mirre aut absinthii misce atur Sit namque lardum et sanguinem et carnes obser vamus per annum et omnem rem facile putrescentem Item conferunt passule pingues bene masticate cum suis granis in minoribus et potest addi gumma gumma[t]orum acetosarum vel maiorum in causa calida vel cinamo mum et species in causa frigida sed ʒ in utraque ipsa namque apparet confortat complexionem naturalem epatis et eius substantiam impinguat Quapropter comedent ut ma sticent omnia subtiliter ut cito penetret ad ipsum

Canon In cura cacexie oportet intendere ad duo scilicet epa tis alterationem et deopilationem alteratio aut resultat ex causa debilitatis epatis sed deopilatio ex causa opilatio nis et ex causa tensionis deopilatio igitur tamen noci tiva evacuat sed alteratio sua et complexionem epate nalem rectificat et confortat

Pronosticatio Cacexia de causa calida si sit cum duritie epatis producit ictericiam et ydropisim tympanitem Sed cacexia de causa frigida est ut plurimum preparatio ydro pisis yposarce Item sollicitudo est in cura cacexie quoniam si confirmetur et in ydropem transierit diffi cile et impossibile fit ipsam curare et precipue si sit de causa calida quemadmodum dicetur de asclite et timpanite

Capitulum quartum de ydropisi

Ydropisis est morbus materialis proveniens causatus ex febre frigida plurima ingre diente et inflante membra manifesta omnia aut loca pauca in quibus sunt regimine ciborum et humorum fit aut tribus de causis scilicet primitiva antecedente et coniuncta Causa quidem primitiva est potus aque frigide plurime illico post exercitium aut coitum aut balneum aut estum solis aut in veneno propter quod infrigi dat membra naturalia cum cito rapitur ad ipsa et precipue stomachus et epar Causa vero antecedens est ma la complexio et mala compositio sive opilatio eorundem propter quod neque humores debite generantur neque eorum super fluitates debite evacuantur Causa autem coniuncta est aqua et ventositas occupans membra omnia aut sola nutritiva Habet autem 3es species scilicet timpani tem asclitem yposarcham ut ait Galenus 6to de accidente et morbo Timpanites quidem accidit ex generatione aque pauce et ventositatis plurime in ventre naturali collecte inter mirach et siphac et quandoque inter siphac et in testina Est autem siphac panniculus nervosus plicidus continens intra se zirbum et stomachum et epar et splenem et omnia intestina Mirach vero dicitur pars ventris exterior composita ex cute pinguedine et viii musculis ventris duobus quidem longitudinalibus et duobus latitudinalibus et quatuor transversalibus procedens a furcula inferi ora usque ad summe ventris ut in anathomia et incipit hec species a vitio stomachi et terminatur ad vitium epatis Asclites vero fit ex aggregatione aque pure in loco predicto aut ventris loquendo ex aggrega tione aque plurime et ventositatis pauce quia non videtur quod aqua sine omni vento generetur aut ventus sine omni aqua ut ait Galenus vi de accidente et morbo et incipit a vitio epatis et terminatur ad vitium stoma chi Yposarcha vero fit ex multiplicatione sanguinis fri subtilis aquosi per membra corporis totius mollificante et inflante corpus totum et incipit a vitio membrorum exteriorum et terminatur ad vitium epatis et stomachi simul Habent autem speciem quidam modernorum et precipue media de saler no per duas distinxerunt unam quidem in qua aqua dominatur super ventum et ipsam nuncupaverunt vento inflatum aliam vero in qua ventus super aquam dominatur et hanc vero ypo sarcha nominaverunt quemadmodum asclites distinguitur a timpanite Sed nos illud refutamus Galenus doctrina inni tentes qui eam speciem nequaquam subdivisit cum sit malis sed divisio non realis que curam faciat differentem Omnino si tibi sapuerit quatuor harum species nichil aliud facies quam quod curam yposarche quam dicemus nunc facies ad ea que aqua evacuatur nunc ad ea que ventum terminat magis declinare quemadmodum nec refert inter asclitem et timpanitis curam quam dicemus Omnino licet timpanites fiat precipue propter digestionis vitium prime que est in stomacho et ypo sarcha vitio digestionis 3e que est in venis et in me bris corporis totius Impossibile tamen est aliquam speciem ydropisis accidere nisi prius inducto vitio super comple xione et compositione epatis quod est sedes digestionis secunde Ex quo patet quod impossibile est aliquam ydropisim curare sine rectificatione epatis quocumque primo et cum hoc est recti ficare splenem et renes et vesicam quia non sufficit in eius cura evacuare tantum et alterare dispositionem sed et vi as expulsionis superfluitatum omnium debilium aperire et confortare ut sanitas perfecte inducatur sine timore recidi ve Signa ydropisis inseparabilia sunt tumor et inflatio pedum et ventris similiter et dolor in latere dextro et sini stro et mutatio sudoris et urine et feditas coloris declinans ad citrinitatem et plumbeitatem et inflatio oculorum et sitis assidua cum prostratione appetitus Hec igitur signa omnem speciem ydropisis assequuntur ut ait ypo crates 2o pronosticorum

Medicus Timpanites fit ex ma la complexione frigida epatis et stomachi prohibente cibu m conversionem in chilum benignum aut sanguinem quare convertitur in rem ventosam que non expellitur per eructua tionem vel trullas opilatione viarum prohibente vel virtute expulsiva et sequestrativa superfluitatum debili existente colligitur inter mirach et siphac ventus et hoc ut in pauco ribus fit etiam a mala complexione calida epatis cum materia vel sine materia debilitate eius virtutes sanguineas naturales quoniam fortitudo virtutis sequitur complementum complexionis naturalis quapropter accidit ut febricitantes cibum male digerant licet forti participent caliditate quod si sit cum materia vel est opilatio tamen et prohibens delegationem colere rubee per vias debitas aut est apostema et induratio et hoc est ut in pluribus Signa propria timpanitis sunt cum signis omnibus predictis concussio umbilici plurima et tensio mirach in modum timpani est et acsiccatio membrorum cum asperitate et siccitate et cum percutitur venter facit sonum fortem velut timpanum aut uter inflatus cum velut uter aqua plenus et cum compri mitur venter est durus vehementer et pauces est appetitus eructuationum et trullas et alleviatur post exitum eorum et non inflantur pedes adeo sicut in aliis et est eorum pulsus longus velox propter necessitatem adaucta sine quantitate plu rima que fit in aliis speciebus quod si fit a causa frigida apparebit cum predictis urina non multum tincta subtil

et pulsus

et pulsus frequens cum febre continua celsa(?) Cura tym-
panitis que est cum caliditate epatis vel apostemate et febre
est contra ex cura apostematis que dicitur suo loco et cura ydro-
pisis que est ut purgetur sepe ante cibum cum clisteri cum
Rx ana seminis fen(iculi) carui cimini florum camomille milliloti
endivie cicoree lactucarum portulace apii ebuli ...
ana m j pistentur et bulliantur in aqua et in lib. j ...
aque colate addantur ʒ iij zucari vel mellis ʒ ʒ iij olei
de camomilla vel de lilio vel de ruta vel de aneto et
ʒ iij salis gemme et cum reducta ad ignem et bulliat aliquan-
tulum et coletur et tepidum iniciatur. Hoc enim de potestate
alterat caliditatem et repleuit ventositatem cum humiditate
et vrinam prouocat sine ... purgetur semel in
ebdomada cum pillulis de reubarbaro que sic fiunt Rx reubarbari
ʒ ij carui amceos amomi ana ʒ j coloquintide turbith
scamonee ana ʒ s conficiantur cum succo eupatorii dentur
ex eis sero cum itur dormitum sine cena a ʒ j usque ad
ʒ ij quia de potestate confortat epar et stomachum et termi-
nat ventositatem et expellit humiditatem Super epar ponatur
emplastrum frigidum stipticum factum ex sandal(is) ro(sis) farina or-
dei apio ... collatis et incorporetur cum succo solatri
succo absinthii succo plantaginis aqua ro(sarum) et modico aceti
Super stomachum et intestina ponatur euaporatorium factum ex mi-
lio furfure sale coctis in sacculo et aceto calidis
frequenter applicatis fiat masticatio sepe ana ... pro-
... et ... et cimino et mastice ʒ ca-
rui et similibus inungatur totus venter ... ad solem
calidum vel ignem cum aceto ... premissa ...
leui cum panno calido ... poros Supponatur quoque
suppositoria que ... ventositates ... sicut
sunt illa Rx foliorum rute cimini ... salgemme
ana partes equales terantur et conficiantur cum melle Nu-
triatur cibis digestibilibus ut sunt carnes edorum vel pullo-
rum vel castratorum vel auium montanarum et sint assa
vel elixa cum fen(iculo) petros(illo) condita cum sapore facto ex agre-
sta vel vino granatorum vel vino berberis vel aceto et
succo citoniorum et puluere cinamomi cardamomi et cro-
ci et non comedat inflatiua omnino sicut sunt legumina
fructus arborum olera rappe et similia nisi forte olus
factum ex herba fen(iculi) et petros(illi) Comedat etiam oua ...
... condita cum vitellis ouorum et oua sorbilia ...
... assis ut plurimum preter quam in die purgationis
Timeat vero humidis et elixis ut ... soluat
Bibat vinum al(bum) ... limphatum cum aqua decoctionis
seminis fen(iculi) vel amceos vel amomi · parum comedat
et bibat et ... sompnum ... posse et ...
diurnum Sumat post purgationes aliqua electuaria
apritiua alteratiua et confortatiua sicut est ... mixtum
Rx dyalacce dyacimini dyamusci dyacardamomi dya-
galange ana partes vna dyarodon abbatis rosate no-
uelle ... ana partes ... vel sit Rx dyarodon ...
saccarum ... ana p j ... zucari ... ana ...
tympanitis que est sine caliditate epatis vel febre ut
purgatur frequenter in renibus cum clisteri quod fiat ame-
os amomi carui cimini siseleos fen(iculi) seminis endiuie ana
ʒ s florum camomille milliloti eupatorii cicoree ...
... rute maluarum lactucarum ana m j polipodii ʒ s co-
loquintide agarici ana ʒ s pistentur et bulliantur in aqua
... et colentur et ... illius colature et ... ʒ
iij mellis ʒ ʒ iij olei de aneto et de ruta vel de ci-
mino et de lilio et ʒ s salis gemme fiat clistere quia
de potestate humiditates euacuat et ventositates potenter

repleuit purgetur semel in ebdomada cum pillulis que
sic fiunt Rx ... turbith cimini ana ʒ j reubar(bari)
ʒ ij siseleos carui dragaganti ana ʒ s agarici coloquintide
scamonee ana ʒ s informentur cum succo eupatorii vel cicoree
detur ex eis sero cum itur dormitum ad lectum sine ce-
na a ʒ j usque ad ʒ ij Et sciendum quod frequens usus ca-
... et ... et siseleos sanat omnem tympanitem
de potestate Super epar ponatur emplastrum confortatiuum
et apritiuum quod fit ex ... et ... rose ... ana
ʒ s masticis mirre nucis ... ana ʒ iij olei ma-
sticini vel nardini ʒ ij aque ro(sarum) aceti ana ʒ s succi
absinthii succi plantaginis succi eupatorii ana ʒ iij
terantur terenda et incorporentur omnia cum oleis et succis
et addatur farine lupinorum vel tantum quod sufficiat ad
inspissandum Super stomachum et intestina ponatur eua-
poratorium supradictum vel quod fit ex seminibus amceos
carui fen(iculi) dragaganti amomi mixtis cum milio et in
sacculo calefactis super lapide ignito Vtatur post pur-
gationes dyacimino dyacimini dyamusci dyagalanga
dyacardamomo et omnibus electuariis calidis ter-
minantibus ventositates grossas cum virtute Inunge-
tis suppositoriis masticationibus dieta fiet ut supra
preter quam vinum eius sit clarum vetus potens purum sine
omni permixtione aque et species condientes eius cibum
sint magis acute adde igitur predictis ciminum ca-
rui ... ana fen(iculi) carui piperis long(i) et piperis nigri et ... et
in fine balneetur in aquis ... calidis frequenter
ante cibum et regatur ... a principio usque ad
perfectam sanitatem gradatim et si ... non ...
... curatus redeundum est ad principium et ...
de nouo procedendum iuxta illud ypo(cratis) 2a particula afo(rismorum)
Omnia secundum rationem procedenti et non secundum rationem euenien-
ti ... non transire ad aliud manente quod visum est a
principio Et iuxta illud Auicenne primi canonis fen
... primo noli recedere a ... licet in eo ...
... noli perseuerare in malo licet in eo non videris
nocumentum etc. **Methadus** Ascites quidem
accidit aut a mala complexione epatis frigida et
hoc ut in pluribus debilitante virtutem sanguificatiuam
quare non generatur sanguis laudabilis sed crudus aquosus
qui nondum est aptus nutrire membra neque expelli
per vrinam et secessum opilatione viarum prohibente
vel virtute expulsiua et sequestratiua superflui
a non superfluo debili existente ... et in-
testinis forte redundat inter ... et mirach
inflans ea vehementer aut fit a mala complexione
epatis calida vehementer et hoc ut in pluribus resolue-
te et debilitate calidum epatis naturale quod ... or-
ganum digestionis in eo quia digestio non est a calido
absolute · sit enim maior et fortior fieret a calido
maiori scilicet igneo febrili sed fit alterato determinata mo-
do atque ordine naturali Et siue fiat a mala complexione
frigida siue calida · aut est sine materia et hoc ut raro
aut cum materia et hoc ut plurimum et si sit cum materia aut
est opilans tantum et duritiem epatis inducens · aut est
cum hoc apriens et prohibens sequestrationem superfluitatum
ab humoribus benignis et eorum euacuationem ad
extra corpus et sit ut plurimum ab opilatione epatis ...
... inducta que scirosis appellatur sicut et ictericia
et alia que apostemata sunt ut plurimum ictericia
post opilationem fellei et totius spongiositatis epatis
et renarum Signa ... apostematis sunt ad signis

quibus predictis inflatio concavitas ventris plurima
que cum percutitur facit sonum raucum velut aqua co-
quassata vel sicut aqua uter plenus aqua non
velut timpanum aut uter inflatus et cum volvitur
de latere in latus sentit eger sonum et motum aque
fluctuantis et cum venter premitur non adeo resistit sicut
et sicut in quibusdam testiculi et virga et crura in-
flacionis fortis in mense sed colla et brachia et omnia
extrema superiora remanent gracilia extenuata
et est in cute membrorum tumidorum tensio sicut cori-
i imbibiti per noctem in aqua que cum premuntur red-
dunt fovea que non illico replentur sicut in timpa-
nite sed gradatim et vehemencia sitis assidua quae
post sumpcionem aque salse cum provocatione appetitus
omnino et pulsus eorum est parvus frequens declinans
quoque ad duriciem et extensionem arterie et quoque ad
mollitiem ex levitate humiditatis multiplicate et si
sit a causa frigida sit lenitas ventris et apparebit u-
rina non valde tincta subtilis tamen propter opilacionem
Et si sit a causa calida vel cum apostemate sit ventris stipti-
citas plurima et apparebit urina valde tincta sub-
tilis cum se conclusa. Verum ut plurimum in omni ascli-
te sit urina tincta valde quia natura non facit aliquam
sequestracionem in superfluitatibus colericis et ideo quae
remanet cum urina et tingit ipsam vehementer
et ideo accidunt ut plurimum omnes asclite icteritia
citrina vel nigra. Cura asclitis que est cum caliditate
epatis vel apostemate et fit quatuor intencionibus repletur
Prima quarum est cura apostematis prout dicetur infra pro-
tinus, 2a vero alteracio male complexionis epatis et eius
confortacio cum frigidis stipticis, 3a est deopilacio viarum
epatis cum diureticis aperitivis, 4a est evacuacio aque
citrine sive cause continentis asclitem per secessum et urinam
cum medicinis laxativis et diureticis de quibus si-
gillatim per ordinem dicemus. Purgetur igitur omni septi-
mana semel vel bis secundum tenorem virtutis cum
medicina evacuante per urinam vel cum medicina evacuante
simul per secessum et urinam, vel modo cum una modo
cum alia ne natura fiat consuetudinaria et ne vie epatis
omnes copiosius et sufficiencius expurgentur. Pille
de reubarbaro Almansoris optime in hoc casu que sol-
vunt cum provocatione urine sic fiunt. Rx reubarbari
electi ʒ ii turbith agarici colloquintide ℈ ℈ ana ʒ i se.
endivie se. lactucarum citoree se. apii ana ʒ s infu-
mentur pille cum succo lactucarum vel endivie vel ci-
coree et si vis purgare magis addere scamonee ʒ s
vel ... ʒ i dosis earum est sero cum itur dormitum absque
cena a ʒ i usque ad ʒ ii. Item pille de mezereo
Johannis Mesue in suo antidotario mirabiles et
experte ad ydropisim et educentes aquam citrinam
sic fiunt. Rx foliorum mezereon preparatorum vel seminis eius
preparati ʒ v mirabolanorum citrinorum ʒ iiii kebulorum ʒ iii con-
ficiantur cum tamarindis vel manna dissolutis in aqua
endivie. Qui autem pillas recipere non potest licet melius
operentur recipiat decoctionem que sic fit Rx aque de-
coctionis seminum endivie lactuce scariole prunorum
se. apii ℥ iiii et cum fuerit frigida super ʒ ii pulveris
reubarbari ʒ s turbith et dimittatur sic usque ad
horas vi cum colletur et detur ad diem cum ℥ ii syr-
ace cum si corpus fuerit robustum detur totum simul
sine colatura vel purgetur cum electuario de me-
zereon et est optimum predictorum educit enim vehe-
menter aquam ydropicorum per secessum Rx foliorum vel
seminis meseon preparatorum partes v carnis citoniorum eli-
xorum in aceto vini et sucari albissimi ana partes
olei meseon partes xii manne partes xl aque casei in
quo infusus sit agaricus per noctem partes xxx dissolvatur
zucarum et manna in aqua casei predicta et misceatur
cum carne citoniorum et coquatur cum facilitate ad ignem
lentum usque ad mellis spissitudinem involvatur pul-
vis meseon cum oleo iam dicto et conficiatur cum eis
cuius dosis sit a ʒ ii usque ad ʒ iii dando in media
nocte. Et scias quod meseon modicam sustinet decoc-
tionem et contritionem immo per ea perdit virtutem. Preparatur
autem sic, recipiunt folia eius vel semina et terunt et
infundunt in aceto per diem et exiccant in umbra
Medicamen evacuans per urinam est syrupus diureticus
qui sic fit Rx radicum v. quinque ana m i lingue cer-
vine capilli veneris epatice endivie acetose ana m i san-
dalorum rosarum cuscute berberis capparis ana ʒ iii seminum
quatuor frigidorum ℥ ii violarum ℥ s vini citoniorum lb s fi-
at sirupus ad lb i zucari, et quando volumus ipsum fortificare
in provocando urinam addimus pulverem tamarindorum ab-
latis capitibus et aliis que sunt partes venenose quia
cum fortius tendet ad renes et vesicam. Et quando
volumus ut idem syrupus similiter purget per secessum
et urinam addimus ℥ i reubarbari et ℥ ii meseon preparati
ut supradictum est et tunc dicitur syrupus diureticus reubarba-
ratus, quod si presto non sit aliud de syrupo ac. compositus cum aqua
decoctionis citoree acetose berberis apii capparis en-
divie et sit aqua dupla ad syrupum. Sunt autem quedam
medicine debiles purgantes per secessum que conve-
niunt cum virtute debili vel corpore delicato sicut est serum
sive aqua casei in qua sit pulvis reubarbari ʒ i dando
in aurora vel in quo sint infuse ʒ ii reubarbari per
noctem vel ʒ v mirabolanorum citrinorum et si times super
calefactionem epatis propter farmacum adde in aqua casei
aliquid aque rosarum. Confert plerumque clistere quod sic fit
Rx seri lb i et s meseon preparati ut dictum est ʒ i mirabolano-
rum citrinorum ℥ s bulliant quousque redeant ad lb i iniciatur
tepidum in ieiunio et quoque ponitur loco meseon eufor-
bium. Conferunt etiam suppositoria de melle vel de sal
gemma vel de lardo salito vel de pernydiis quoniam tunc
morditacionem ani. Et igitur sufficiat de medicinis eva-
cuantibus per secessum vel urinam. Post purgacionem aliquam
et precipue causa ... incipit manifeste diminui fiat
emplastrum super epar et stomachum nam ante hoc tempus non faciunt no-
cumentum. Emplastrum sive epithima alterans et confor-
tans epar sit ex sandalis albis citrinis et rubeis rosis ru-
endivia berberis solatro plantagine in aceto vini
vel citoniorum et aqua rosarum vel in succo solatri eupatorii
absinthii et modico aceti faciendo ex eis epithima super
epar in quo pecie infuse actu frigide supponantur frequenter
ana cyminum vel faciendo ex eis emplastrum pistando vel in-
corporando omnia simul cum succis predictis postquam bene
cocta sunt et inspissando cum farina ordei sufficienti
Emplastrum autem aliud quod positum super ventrem totum et
stomachum resolvit aquam ydropicorum insensibiliter sic fit
Rx stercoris columbini caprini et bovini ana lb ii bu-
liant in vino albo veteri potentissimo et modico aceti
dein expressa in sacello ponantur actu calida super ventrem
frequenter in ieiunio. Vel sic Rx stercora predicta et partem
esule et calamenti et congregentur cum urina caprarum
recenti et ponantur super ventrem cum fasciis latis

frequenter an abierum similiter et sepeliunt corpus totum
preter caput in sterroribus eisdem aut in arena cale-
facta Et item aliud sic fit R boli ac farine ordei
miliy furfuris baurach uel loco eius sal gemme cineris
quercus et vitis fimi caprini et vaccini ana et incorpo-
rentur omnia cum aceto et aqua quia resoluit infrigidat
et confortat Vngatur etiam totus venter cum vngento agrippa
preterea uel mixto cum marciaton fricando cum ipso ventre totum
ad ignem uel solem calidum frequenter et fomentetur vel
totus sepius cum lapidibus ignitis aspersis aceto vini a-
cutissimo quia illud est prouidum prius subtilium calidorum
recipiendo humorum fumum post purgationem postquam totum corpus
bene fuit coopertum ut fumus totus ascendat cum caliditate
Et balneetur quoque in stuba calida sicca sine aspersione
aque omnis aut sudet in cuphis calidis in quibus
posita sint saluia ruta salgemma pulegium iunipero
ebulus sambucus et omnia acuta postquam fuerit bulita
diligenter et posita in cuphis obturatis vsu tamen moderato
ne spiritus resoluatur uel se augmentetur Item fiat euapo-
ratio talis fiat assis perforatus infrigatur selle capiens to-
tum ventrem et iaceat eger super ipso ventre dimisso per
foramine et recipiat vaporem calidum aque decoctionis
caditum ebuli sambuci esule euforbii endiuie vrtice
calamenti meseon .i. laureole et tegatur corpus
vndique ut vapor directe ventre tangat Vel possunt
iste res assari in cacabo sine aqua omnino et suffu-
migium eodem modo et melius erit quia magis excitabit
Vtatur etiam post purgationem aliquas electuariis aperitiuis
epatis et confortatiuis simul sicut est hic mixtura Re
dyalacce dyacinimi dyarodon abbatis casendali ana de-
tur vino citoniorum uel cum aqua decoctionis berberis dis-
soluendo ea in illo liquore ad modum loboc uel syrupi
ut cito penetret ad epar Vel sicut est hic mixtura Re
dyacurcume maioris uel minoris zuccarosarum veteris ana detur
cum vino albo et limphato cum aqua decoctionis
cicoree acetose endiuie lactucarum berberis capreoli ca-
pparis vsque ad medietatem Vel sicut est hic mixtura Re
dyalacce casendali trociscorum de berberis ~~z x seminis~~
ana detur sicut prius Trocisci de berberis sic fiunt Re
berberis aut succi de berberis z x seminis endiuie seminis cucu-
meris portulace ana z iii rosarum z ii reubarbari z i spice z s in-
formentur trocisci quorum quilibet sit aurei vnius et si
addi spodii camphore amili dragaganti xiloaloes ana
z s conficiatur cum tamarindis dissolutis in aqua en-
diuie quia calorem et sitim reprimit et aquam citrina e-
ducit per vrinam et epar confortat atque exopilant
Dyacurcuma maior sic fit Re croci ana z iiii spice
spice maiorane valeriane reubarbari ana z vi ana dauci
asari seminis petrosilini apii ana z iiii cassie lignee costi squi-
nanti cinamomi rubee tinctorum mirre succi absinthii
calamenti aromatici eupatorii poli scolopendrie ana z ii
dragaganti z i olei balsami z i si haberi potest terantur omnia et
inuoluatur in balsamo et conficiatur cum melle despu-
mato et fiat electuarium aperit enim opilationes antiquas
difficiles epatis et splenis .i. icteritiam citrinam et nigram
sanat vrinam prouocat Et si vis ut aperiat vicio splenis
adde in qualibet libra eius z ii limature aceruum ablute
cum aceto uel scorie ferri et tunc est de maioribus electuariorum
ficatorum Dyacurcuma minor sic fit Re croci z i et s spi-
ce mirre costi squinanti cassie lignee cinamomi
croci ana z i balsami semina ii si haberi potest uel loco eius
carpobalsami calami aro ana z i mellis dispumati

quod sufficit ad conficiendum electuarium vz ad capacitatem
sed maior minoris est operationis et maioris delectationis
in gustu Item inungatur epar quoque vngento quod
sic fit Re populeon et misce cum succo absinthii et
endiuie et aceto squillitico ana z ii et vino citoniorum
uel berberis uel granatorum acetosorum quia infrigidat
et confortat Item abluat cruta omni mane et
sero cum vino albo recti in quo bulierint flores ca-
momille saluia metastrum folia lauri ruta et silia
Preda sit totum studium medici assidue circa rectificationem
epatis et splenis ne forte regeneret causa ante-
cedentem quia alias nichil prodesset abire causa
quietam Hoc aut fit cum medicinis exopilatiuis
epar et splenem et alterantibus eorum mala comple-
xionem sicut super electuaria predicta et sicut est syrupus diu-
reticus positus in capitulo de opilatione et duritie epatis
processo de cancrone quia potenter deopilat alterat et
confortat epar et splenem calidum induatum si detur
ex eo omni mane post euacuationes vtis aliquas su-
perdictas cum aqua decoctionis endiuie uel seminis lactu-
carum Si aut hec egritudo esset cum fluxu ventris
et solutione superflua non detur aliqua medicina
soluens per secessum sed solum regatur cum medicina que
sic fit Re spodii galle balaustiorum sumach seminis ca-
marisci et acetose ana z i capri seminati ana seminis
spice reubarbari lactuce cortices radicis capparis ana
pe s seminis endiuie z s agni casti seminis portulace ana
z i opii z s camphore sextam partem z vnius fiat
trocisci cum succo berberis uel citoniorum quorum quoque
libet sit z ii detur vnus omni die cum vino decoctionis
citoniorum uel berberis uel sumach aut sumat
trociscos de karabe cum aqua pluuiali uel cum
aqua extinctionis calibis uel lapidis igniti uel
cum aqua decoctionis endiuie plantaginis mirtil-
lorum quos dicemus capitulo de fluxu ventris aut
zuccarum rosarum veteris aut dyacitoniton sine speciebus
Dicemus modo de ordinatione diete secundum sex res
non naturales Nutriatur carnibus edorum uel pullorum
agnorum castratorum perdicum fasianorum et omnium
auium siluestrium non aquaticarum potius assis quam
elixis et si elixantur addatur petrosilinum feniculum et caules
sed in die purgationis et que est ante ipsam dentur
potius elixe quam asse vtatur quoque olere facto ex bora-
gine spinachiis petrosilino feniculo apio endiuia lactuca
et blete vtatur etiam quoque aqua decoctionis cau-
lium et lenaui in qua ponatur puluis anisi amomi
cinamomi cardamomi trocisci feniculi et petrosilini quia
laxat ventrem et opilationes aperit licet subitum eorum
superfluitet et opilet vtatur brodio ciccrum et pisarum co-
cto cum lacte amigdalarum vtatur pulte ex farina aue-
ne uel farri et vite carnium laudabilium uel
aqua ciccrum et pisorum vitet omnes cibos dulces vn-
ctuosos uel viscosos et carnes salitas antiquas
vitet omnia oua et brodia et cibos liquidos grosse
nisi ante diem purgationis vtatur quoque in ieiunio
lacte recenti caprino uel asinino uel vaccino
per se uel cum melle uel zuccaro et mica panis si sit
sine se panis cuius sit de simila spelte uel ordei
si intendis ad mitorem uel sit furfuraceus bene sali-
tus bene fermentatus bene coctus bene coditus cum feniculo
amo cardamo vnius uel duorum dierum si intendis
ad deopilacionem vtatur ex fructibus passulis cum

sius interioribus utatur cum sius carnibus cum sapore
cinamomi gariofili sandali ana partes equales te-
rantur subtilissime et aspergant cum succo acetose
berberis vino granatorum agresta et similibus et potest
addi aliquid aque ad ro. bibat vinum al clarum
aromaticum bene adaquatum cum aqua in qua ex-
tinctus sit calibs uel lapis ignitus uel cum aqua
in qua bullierint semina dulcetica calida et frigida
uel cum aqua de codonis endiuie acetose berberis
cortice caparis capparis. h. hora comestionis parum uel
nichil bibat si est possibile ut chilus fiat fortior
post comestionem per ii uel iii horas esset magis uti-
le h. hora comestionis neque bibat quod aliqua
ad satietatem primo sitim tollet posse neque cibo
repleatur ne in eius multiplicet una vice ut
calor naturalis humiditates exiccet sine restauratione ali-
arum et cum sitis ipsum infestat abluat os suum cum a-
ceto medie fortitudinis et modico vino al odo-
rifero et cum ipso gargarizet quod utile est quia pote-
rit sitim comprimit. Vitet exitum in ieiunio capitis pe[ctoris]
et fricatione ... super ventrem nullo in die dor-
miat nisi propter naturam quia si diu sit debilis uel si
somnum nocturnum perdiderit tunc dormiat non in lec-
to super aluum. Aer habitationis sue vergat ad calidi-
tatem per se uel per artem cum igne non sit tamen calidus
superfluus ne causam calidam augmentet et
calorem naturalem resoluat et uirtutem deiciat. Or-
dinetur igitur ut aer in spiratione sit minus calidus
quam aer corpus ambiens naturaliter magis calidus
omni hora possibile induta gaudium cum letitia per so-
nos musicos et fabulas et spectacula gaudiosa.
Cura asclitis que est sine calore et sine apostemate
et prius quod ut purgetur cum istis medicinis sicut et
que est cum caliditate propter quam fiunt magis acute
siue ducat per secessum siue per urinam siue per utrumque
simul pillule bone soluentes per secessum sit fiat
de solorum uel semis mezereon ʒ ii euforbii ʒ i
reubarbari electi ʒ ii turbith agarici coloquintidae ana
ʒ ß masticis absinthii uel eupatorii et si uolueris
ut cum solutione prouocet urinam adde se. endiuie ci-
corree lactucarum apii feni petrosilini ana ʒ ß dosis
earum est a ʒ i usque ad ʒ ii sero cum itur ad lectum
sine cena. Vel cum pillulis de reubarbaro et mezereon
quas ponit Iohannes Mesue in suo antidotario et
quae cum sit opilatio epatis et splenis magis. Reu-
barbari boni ʒ vi armoniaci sapini bdellii ana ʒ x
lacce ʒ viii oppoponaci ʒ iiii mezereon cum aca ana
ʒ iiii turbith electi ʒ x spice aloes ana ʒ v
masticis ʒ ii mirabolanorum citrinorum ʒ x dissolue gum-
mas in vino et fac pillulas dosis quarum sit ʒ ii cum
aqua tasci. Sunt enim ultime fortitudinis in ydro-
pisi quacumque. Si aut pillulas recipere noluerit licet
fortius operentur purgetur cum apozimate rubarbari sup-
dicto, soluat etiam quandoque cum manna solutio plus
tare urina sicut est sirupus dulcetici supdictus
et fiat ita crassius modo una et modo alia medicina
fiat consuetudinaria neque quiescat aliqua eb-
domada quin bis uel ter purgetur secundum uirtutem post
purgationes plures et non prius utatur ante prandium
et ante cenam electuariis calidis apertiuis confor-
tatiuis predictis in causa calida sine permixtione
frigidorum omnino sicut est dyacurcuma dyacimini et trifera

vel cum aqua ʒ i
tosticat cum succo
absinthii

vetus dyalacca dyacostum dando et aliquo cordi-
ali aliquibus simul mixtis ad modum castanee cum ʒ ii
vini al clari veteris potentis et illa hora ponat epi-
thimata et emplastra predicta super epar et ventrem et non
prius et balneet tunc in aquis tiuiarum et balneis
aluminis et sulphureis et aquis calidis scriptus ad
ardorem quia tunc confortat epar et stomachum excellenter.
In dieta et aliis omnibus fiat sicut in causa calida
preterquam vinum eius sit vetus clarum purum sine omni aqua.
Si aut sit huiusmodi egritudo cum fluxu ventris uel solutione
nimia non debet aliqua medicina solutiua si vergat cum
sola medicina scriptiua confortatiua epatis et intestinorum
dieta supposita in causa calida et regat per methodum
predictam a principio usque ad finem et uide totam curam scripsi
dolor per se curatur quia huiusmodi egritudo prolongans est et non
quoque infra sex menses difficile curatur. Methodus
Yposarcha fit ex mala complexione frigida venarum
et membrorum corporis totius quam corrumpit et di-
minuit digestionem 3a neque resistant humores et cru-
ditates nutrimenti debentes ea neque apponit neque
assimilat cruditate et aquositate ipsum prohibente h.
stant in concauitatibus et porositatibus membrorum in-
flantes et replentes ea et demum influant ad dorsum
epatis ut consimile generet causam antecedentem et fit
huiusmodi mala generatio frigida ut plurimum propter aliquam vii causarum.
Prima quarum est frigiditas epatis naturalis 2a est solu-
tio caloris naturalis sicut fit post febres cronicas et post 2am
Tercia uero propter opilationes duritia epatis uel splenis in-
tulitatem [?] et mordicatem calidum natale in eis prohibe-
tem sequestrationem superfluitatum 2e et 3e digestionis.
Quarta est potus aque frigide in ieiunio uel post coitum
uel balneum uel exitum uel ablutio in aqua frigida
post estuationem fortem. Quinta est fluxus ventris plurimus
uel menstruorum uel emorroidarum euacuans calorem
naturalem. Sexta est retentio menstruorum plurima uel e-
morroidarum quare surgunt ad epar et venas
et ipsas infundunt et opilant. Septima est ex parte
membrorum cauiatenus [?] epati sicut est stomachus intesti-
num ieiunum et pulmo et dyafragma et renes.
Signa huius yposarche sunt cum signis supdictis
velut inflatio omnium membrorum totius corporis et faciei
turgida uelut pinguius inflata et est totum corpus
sine arefactione et non inflatur venter neque umbilicus
adeo sicut in asclite uel timpanite et quia digitti
premuntur uel bauchia reddunt fossam totam que non
redit illico et est cum eo ut plurimum fluxus ventris ca-
losus urgens ad albedinem, pulsus undosus latus
lenis. urina eius ut plurimum caropos uel al lactea
grossa. Cura yposarche in qua est calefactio et con-
fortatio epatis et omnium membrorum cum balneis electuariis
emplastris vngentis supradictis tractatu de debilitate epatis.
Purgetur de 3o in 3m cum medicinis dictis in asclite uel
cum pillulis cochiis uel fetidis uel cum medicamine de tur-
bith posito tractatu de fola post purgationes aliquas ponatur
emplastra super epar predicta in cura asclitis et tunc utatur
electuariis calidis apertiuis dictis ibidem. et post dya-
tosto et sepeliatur in arena calida uel fimo vac-
cino et columbino et liniatur totum corpus cum luto ca-
lido uel stercoribus calidis supradictis et stet in sole
calido uel stuba calida post euacuationes frequenter et
si fit a frigiditate epatis naturali reducatur ad temperamentum
cum electuariis calidis et potu vini veteris anni simile

et cu omnibus dictis ca° de debilitate epat' pagffo de
causa frigida humida Et si sit ppe replecioz calidi nalis
confortet epar cum emplis stipticis dictis ibidem
Et si sit ppe opilacoem et duriciem epatis appa epar
sicut diximus ca° de opilacoe epat' et de opilacione
splen sicut dicemus ca° suo et aliqua etiam dixi
in isto ca° pagffo de cura asclitis a causa calida Et
si sit pp potu aque frigide uel ablucoz ex eo tunc
accidit dolor in costis Post ista quare vtat' cibis ca-
lidis actu et virtute et electuariis calidis et vino veteri
claro puro et emplis calidis stipticis dictis in ascli-
te Et si sit ppe fluxu ventris comunem uel menstru-
oru uel emorroidarum cur curet' ista sicut dicet' suis
ca°is et confortet' epar cu vngentis et emplis ca-
lidis stipticis aromaticis dictis ca° de debilitate epte
pagffo de debilitate eius ppe laxitatem sue substantie et ca°
de fluxu pagffo de fluxu epatico et inducat' sompnus
et quies ppossse et nutriat' cibo laudabili et vino ru-
dulci ut redeat sanguinis multitudo et balneet corpus
in balneo stiptico calido sicut est aqua ciniarum et sicut
est aqua decoctionis absinthii rosarum plantaginis balaustie
gallarum cipressi cupularum glandium calamenti mente
nectastri iuniperi masticis aluminis sulfuris et similibus
Et si sit ppe retentionem menstruorum uel emorr' prouocent
sicut dicemus suis ca°is et prouocet vrina cu forti re
cu sirupo diuretico dicto in cura asclitis de ca calida
Et si uirtus et etas consensit et rectitudo corporis sit car-
nosa fiat flobomia de saphena pedis que est intus
in talo iuxta illud ypo sexta particula amforismorum Emor-
roidas antiquas sanans si non vna relicta fuit pe-
riculosum est ydropem fieri In nullo aut alio tam com-
petit flobomia in ydropisi quia addit infrigidacionem epatis
et debilitatem Dicetur ypocras omnis sicut dictum est in
cura asclitis de causa frigida et sitim ppossse tolleret
et nutriat' cibis calidis siccis aromaticis ut sunt carnes
laudabiles et ppe asse nisi ante diem purgationis
cu sunt elixe cu fen et petrosilino et bibat vinum vetus
al clarum purum potens condiat' cu cibo suo sapore facto
ex alleis sinapi petroso menta contusis et incorpo-
ratis cu aceto condiat' cu cibis suis puluis qui sic fit
℞ piperis nigri piperis lon an ʒ ß cardamomi ʒ ii gala-
nge ʒʒ an ʒ i croci ʒ i terantur omnia subtilissime et
cribellent' Abluat sepe os suu hora vehementis sitis
cu aceto mixto cu modico vini al odoriferi et cu
ipo gargariset sine inglutitione Experimenta Dicit auic
3° can fen xiiii ca° de cura asclitis qd visio sola aq
uel auditio casus eius ab alto nocet omni ydropico
nedu ipsius bibitio uel ablutio Item dicit ibidem qd ydro-
pici nequaquam debent flobomari nisi fiat ydropisis de opi-
latione epatis ppe multitudinem sanguinis uel retencionem
menstruorum uel emorroidarum consuetarum ymo neque
tunc fieri conuenit nisi etas et uirtus consenserit aut
consuetudo Item dicunt experti qd serum caprinum potatum
omni die in aurora in quo spica nardi sit bulita similiter
et vrina hominis aut capre in qua spica sit bulita
curat omnem ydropisim de causa frigida quia educat aquam
citrinam leuiter per secessum et vrinam et confortat virtuose
epar Si aut sit de causa calida addat' ei succus
endiuie et scariole Item dicunt alii se expertos fore bo-
nitatem succi radicum yreos crudi non cocti si recens sumatur
omni die in aurora quantum media testa oui cape potest
per se uel cu ouo sorbili miscendo quia sanat omnem

ydropisim curabilem partem educat enim omni die 3s
uel quatuor sellas aque citrine et ideo a principio
possumus eo uti sine omni alio medicamine si ca
non fuit difficilis antiquata Item in omni ydropisi
cu febre uel sine febre confert a proprietate sumere omni die
in ieiuno ʒ ii epatis lupi sani prius fuit exiccatum
ad solem uel ignem et subtilissime puluerizatum ut
cito penetret ad epar et detur cu vino al subtili cla-
ro dulci aromatico Confert etiam vti passulis
et granis granatorum bene masticatis cu zucaro quia
a forma specifica confortat omne epar debile ex qua-
cumque causa Nunc aut in cura omnis ydropisis plurimum
necessaria est epatis confortatio Expertum est etiam in cura
omnis ydropisis et ppe asclitis qd succus cucumeris
asinini uel eius aquositas que est intra cucumer
exiccet' ad solem perfecte donec inducet' et fiat ex eo
pille sicut cicer et detur vna ex eis in media no-
cte et post ipsam bibantur ʒ iii vini decoctionis reu-
barbari et mellis sanat ipsam perfecte expellendo totam
aquam citrinam vna die uel circa Cum sit ista cura periculo-
sa neque debet fieri nisi a medico perito et in corpore for-
ti robusto Dixerunt experti qd asclites que est
sine caliditate uel febre curat' quandoque cu solo cro-
cisto laxatiuo qui sic fit et continuo vsu dya-
ctilic uel dyalacce omni die ante cibum propinqum
in die purgationis bibendo desuper aliquid vini
boni odoriferi ℞ turbith ʒ i ʒʒ succi an ʒ ii sta-
moe electe granata ij terantur et incorporet cu vino
et fiat trociscus vnus qui det' semel in ebdomada
an diem qua fiat quarta uel quinquies appellatur
aqua citrina cu obseruatione diete supradicte et admini-
stratione emplorum super epar supius dictarum Sed si esset
cu fluxu ventris non det' medicina laxatiua sed regat'
cu cibis stipticis et electuariis predictis Dixerunt et
alii qd omnis ydropisis et ppe yposarcha sequenter
curat' cu sequenti medicina ℞ reubarbari puluerizati sub-
tilissime ʒ ii det' in aurora cu ʒ ii oximell' gta
et ʒ iiii aque decoctionis lactuce scariole radicum feni
dando de 3° in 3m uel semel in ebdomada cu obser-
uatione diete supradicte Sed si virtus sit debilis sufficiat
ʒ i reubarbari Aliis uero diebus quibus non datur
reubarbarum det' ante prandium et cenam ʒ i et ß oxi-
mellis q ti uel squilliticum uel aqua decoctionis la-
ctuce scariole radicum feniculi Et si sit cu calidi-te
uel febre detur sirupus acetosus q tus uel mel rosa-
tum colatum cu eadem aqua Et si sit cu fluxu non det'
medicina laxatiua uel parum det' et raro neque reu-
barbarum sit ultra ʒ i sed regat' cu cibis stipticis uel
emplis supradictis Item pille experte ad omnem speciem
ydropisis sine calidi-te siue cu calidi-te sit sunt eua-
cuat namque aquam citrinam terminant vetustates
opilationes aperiunt et epar confortat ℞ aloes epi-
thimi polipodii an ʒ ii et ß cathapucie elacterii co-
loquintide interiorum euforbii turbith reubarbari an
ʒ i seminis petrosilini se api se endiuie spice portulace
sal indi cinamomi an ʒ i et ß mirabolanorum indorum et
citrinorum an ʒ iii esule ʒ ii diagridii ʒ i fiant
pille cu succo cuscute uel absinthii det' ex eis a
ʒ ii usque ad quatuor Item alie ad idem ℞ agarici
ʒ x eupatorii reubarbari aristo rotunde an ʒ i lacte spur-
ge seminis apii petrosilini an ʒ i zucari al ʒ iii fiant
pille sicut cicer Canon Scias qd aqua

ydropicorum duas scilicet partes: unam substantialem que est frigida humida aquosa, aliam additam et accidentalem que est calida vel salsugo aqua permixta sitim faciens vehementem sicut patet in sero. Est namque in sero pars aquosa frigida humida per naturam, est et ibi coagulum calidum siccum, propter quod totum compositum curiat scilicet virtutes ex quo eliciatur per canon in opere nondum. Quia in ydropisi per se et essentialiter est frigida humida quae non curatur nisi per calida sicca, sed est accidentaliter calida cum ipse operet quinque in cura ydropisis adde frigida, et propter hoc si sit cum febre Similiter patet ea quia asclites periculosior est timpanite quantum ad subiectum quod est epar et propter hoc si sit propter opilationem et duritiem vel apostema quia oportet medicum uti medicinis contrariis scilicet calidis propter opilationem et aquam, frigidis propter febrem et calorem. Sed timpanites est periculosior asclite quantum ad causam qualitatem que est ventositas plurima cum aquositate pauca, quia si medicus utitur calidis acutis generabit ventositatem et cetera. Patet quod in cura utriusque est timor et periculo, et propter hoc si sit cum febre quia propter hoc est difficile curare alterutra ipsarum nisi fortasse in principio et ante confirmationem et cum virtute constantia et obedientia infirmi. Item sciendum quod in cura asclitis si nichil proficiunt remediorum ronaliter exhibitorum per extrius et intrius confice videatur quod precipiunt auctores scilicet Rasis et Avicenna fieri incisionem ventris cum ferro vel cauterio in loco qui est sub umbilico ad 3 digitos non quidem directe quia ibi sunt corde musculorum transversalium qui si incidentur corrumpentur usus suum principalem neque consolidare possunt, sed a latere versus inguina ubi est carnositas communis musculorum, sed antequam fiat incisio trahatur cutis sursum et pro reditu obturetur volumus quia volumus ne tota materia simul attrahatur; tota tunc subito cum nocumento exalaret plurimum minatur scilicet calor naturalis et spiritus ex quorum resolutione virtus deficiunt et tandem moriuntur. Unde ypocras sexta particula anforismorum quicumque ydropici aut empici inciduntur aut uruntur dicit aut incisio profundari per totum incidetur et cisfar usque ad intestina ita quod intestinorum nullum ledatur omnio quia inter cisfar et intestina tota materia continetur. Iste namque est ordo scripture ut ad incisiones fortes procedatur nisi debiles non contulerint, ut dicit Avenzoar. Medicina autem manualis est omnium fortissima et ideo est ultima facienda neque competit nisi virtute forti et certo de cuius vita medicus desperavit. Consilium tamen meum est nullum incidere sed potius ipsum derelinquere prius et ab ipso fugere ne medicus infamiam incurrat, sed in tali casu vidi quemque fieri constrictiones super plantam pedis vel dorso eius inter digitum minimum et sequentem ab eo cum cauterio vel cantarides et propter hoc in pede dextro bene profundando usque cardas et nervos. Vidi etiam fieri emplastra acuta corrosiva super ventrem ex calce, sapone, sinapi et similibus incorporatis cum stercore caprino columbino et hyrcino vel urina que faciebat aliquam aperturam super tota mollitie ventris donec aqua residabat. Vidi etiam aliquos facere aperturam cutis in ventre cum scarpellationibus cum unguibus donec aqua guttatim stillabat, et venter detumescebat et sanabantur, sed omnes isti ut plurimum post exiccationem aque recidivabat et moriebantur si medicus et infirmus non statim continue cum electuariis et syrupis aperitivis et confortativis epatis et splenis dictis in methodo. Alibi namque regnabat causa antecedens et quia fuit illius debilitata per ydropisim priorem, ideo defecerunt in 2ª Ii yposarcha autem non dicitur fieri incisio omnino quia materia continetur in corpore toto. Similiter videtur quod nec in timpanite quia non est in eo aqua pura.

Pronosticatio dicit Rasis quod species ydropisis asclites est difficilioris curationis et post ipsum timpanites, yposarcha vero licet plurimum est salubris et quasi nullus ex ea moritur nisi per sui inobedientiam vel medici errorem. Ratio autem quia in asclite est causa et petitum principaliter super epar quod est membrum principale. In timpanite vero causa et petitum dispersa sunt per stomachum et epar. In yposarcha vero petitum dispersum est per totum corpus quapropter tollerabilius fit desperati. Item dicit ypocras 2o pronosticorum quod omnis ydropisis cum febre et propter hoc cum febre acuta est mortalis quia fortitudinem utriusque cause sit cum fortis sit ignis qui in aqua non extinguitur ut scriptum est in 9o illius anforismi 2e particule. In morbis minus periclitantur egrotantes et cetera. Et universaliter in omni morbo plurimas interiorum et carnium contrarietates inducit cronicalem vel principiem quia natura et medicina impeditur in earum digestione regulatione et maturatione ut in emittico et febre 3na notha. Item ypocras 6ta particula afforismorum ydropicis quibus ulcera in corpore non facile sanantur quia humiditas impedit consolidationem. Item fluxus ventris superveniens cum alleviatione infirmi et virtutis constantia salubre. Constipatio vero vel urine retentio superveniens vel fluxus ventris sine alleviatione mortale. Unde ypocras ibidem ab ydrope habito stomachum menas in ventre aqua fluente solutio fit egritudinis. Et in vii particula anforismorum ait: Si albo flate habito diarria supervenerit fortis solvit egritudinem. Item in omni ydropisi et propter hoc asclite urina rubea pauca et cum difficultate emissa mortale. Exuberatio vero et plurima et cum facilitate emissa et colore albo vel subalbo et propter hoc virtute constante. In omni ydropisi si exhibitio medicaminum conveniencium nil confert mortale. Item in omni ydropisi cura et alleviatio facta die una cum recidivatione viciosum die alia mortale, si vero cura et alleviatio perseveraverit salubre. In omni ydropisi egestio sicut lotura sanguinis vel sanguis coagulatus mortem propinquam fore significat utputa rubea infra et livida supra aut ejusmodi mortale. Item fetor et anhelitus et sudoris et sputi et omnium excrementorum plus debito, similiter et fetor tocius mortale. Item ypocras 6ta particula anforismorum ydropicis tussis superveniens malum precedens illo tussis minus malum, et hoc intellige si tussis sit propter catarrum, si multitudinem aque et ventositatis in ventre comprimentis dyafragma tunc namque infra unam diem vel circa id suffocatur, et propter hoc asclitis propter quod in vii particula hoc resumens ait ydropicus si tussim habeat desperatus est. Ydropisis et propter hoc asclites si sequatur apostema durum epatis vel splenis difficile, et ratio curatur quia lapidificatum est et mollificari non potest. Ydropisis facta vicio epatis periculosior est ea que fit vicio stomachi vel splenis vel aliorum membrorum, et ideo asclites omni periculosior. Ydropisis in complexione colica magis periculosa est quam in flegmatica quia maximam distemperantiam significat et causam fortem. Unde ypocras secunda particula anforismorum: Inter hec minus periclitantur egrotantes et cetera.

Sequitur capitulum quintum de ycteritia

Ictericia est defedatio coloris corporis totius ad
citrinum uel nigrum cum permutatione coloris urine
uel egestionis aut aliorum excrementorum Citrina fit
uitio epatis propter sex causas in genere prima est mala
complexio calida epatis sine materia naturalis uel acci-
dentalis, 2a uero mala complexio calida epatis cum materia
plurima scilicet colera rubea, 3a est apostema calidum
epatis, 4ta expulsio cretica colere rubee ad circumferentiam
corporis totius, 5ta debilitas cistis fellis, 6ta opilatio
et ista opilatio fit quatuor modis aut in siba et ve-
nis epatis, aut in poro quo cistis mandat coleram
rubeam ad pileron id est infimum stomachi gratia confortationis
digestionis prime. aut in poro quo cistis mandat co-
leram rubeam ad intestinum ieiunum gratia excitationis virtutis
expulsiue habet namque 3es vias secundum cistis ut in antido-
tario Nigra uero fit aut vitio epatis debilis in virtute
discretiua superfluitatum digestionis 2e et hoc ut raro.
aut vitio splenis debilis in virtute attractiua melancolie
ab epate propter opilationem strictam in viis eius uel debili-
tatem sue substantie et hoc ut plurimum Signa ictericie
citrine propter caliditatem epatis sine materia sunt citrinitas
faciei et precipue albuginis oculorum et urina rubea in-
tensa quia si tantum caliditas insit per naturam non separantur
a corpore talia accidentia neque nocent paciens et ipse
nisi non superfluerit quoniam est eius complexio propria
qua degit sibi sanus Si uero sit aduenticia separantur
ab ipso. et fortassis antecessit comestio ciborum calido-
rum plurimorum et potus vini fortis plurimum aut assi-
duitas famis et tristicie cum vigiliis et labore Signa
ictericie propter caliditatem epatis cum materia sunt quia colera
rubea egreditur cum vomitu et cum secessu et cum urina
quia quodlibet ipsorum est aut citrinum vehementer neque mo-
ratur ictericia et precipue cum materia sit multa Signa icte-
ricie propter apostema calidum epatis sunt febris continua acu-
ta cum dolore ypocondrii dextri pungitiuo et omnia
signa apostematis que dicemus Signa ictericie propter
expulsionem creticam sunt quoniam accidit in febre continua
acuta in aliqua dierum creticarum uel indicatiuorum
et quia fit subito scilicet in hora vna dierum propter fortem expul-
sionem colere rubee ad ambitum corporis totius virtute sin-
ceptis aut non Signa ictericie propter debilitatem cistis
in attrahendo coleram sunt quia cum ictericia fit nausea
et vomitus colere sine dolore ypocondrii dextri cum
non sit in ipso opilatio similiter et sitis et amaritu-
do oris cum prostratione appetitus et urina rubea inten-
sa et difficile est discernere inter istam causam et illam
que fit ex multitudine colere rubee predicta Signa ic-
tericie propter opilationem sunt quia si sit opilatio
in siba uel venis epatis uel in poro quo cistis attra-
hit coleram ab epate sentit eger dolorem grauatiuum et
ypocondrio dextro et egestio a principio est tincta sicut
post gradatim dealbatur scilicet quia cistis euacuatur a colera
et urina est tincta valde turbida grossa spumosa
propter eius regurgitationem cum sanguine nisi virtus di-
scretiua et expulsiua epatis esset debilis plurimum tunc
apparet urina gradatim alba aquosa sicut est status
et fortificaretur ictericia et est cum ipsa paciens sine
vomitu et amaritudine oris Si aut opilatio sit in
poro quo cistis mandat coleram ad pileron tunc signa
eius sunt quia egestio et urina sunt tincta valde
grossa spumosa sicut bolus armenicus sine vomitu uel a-
maritudine oris uel siti et appetitus est fortior

virtute digestiua stomachi et est ut plurimum cum
fluxu ventris propter multitudinem colere transmisse ad
intestina Si aut opilatio sit in poro quo cistis
mandat coleram ad intestina tunc signa sunt sti-
pticitas ventris cum egestione alba dura sicut ster-
cus canis. et fortificatio ictericie subito et urina
rubea grossa ampullosa valde nisi forte virtus se-
questratiua epatis sit debilis quod raro contingit
tunc urina foret alba subtilis et non est egestio
omnino sine vomitu colere uel siti uel oris amari-
tudine et appetitus prostratione, sed non sunt hec adeo
intensa sicut in debilitate cistis in attrahendo co-
leram Si aut opilationes sunt plures sicut sunt
tunc et signa apparebunt plura simul et hoc est ut
plurimum Signa ictericie nigre propter debilitatem
virtutis discretiue et expulsiue epatis uel eius
opilationem sequitur grauitas ypocondrii dextri, et quia
ictericia citrina precessit nigram cum colera subtilior
sit quam melancolia, similiter et urina citrina intensa valde
precessit nigram grossam Signa ictericie nigre
propter debilitatem virtutis attractiue splenis uel eius
opilationem sunt dolor grauatiuus seu extensiuus
ypocondrii ~~dextri~~ sinistri cum inflatione et duritie
ita ut putent stulti quod sit apostema licet sit sine febre
acuta et est urina nigra grossa Et etiam fit
hec ictericia ut plurimum post incipiendo sine antces-
sione ictericie citrine **Methodus** Cura
ictericie propter caliditatem epatis sine materia est ut
utatur vino granatorum et succo berberis uel aqua
decoctionis eius uel aqua ordei actu frigida
et aceto sumat omni mane ℥ ij oxizacre uel syr
rose uel viol. vtatur trasandali et rosata nouella
epithimetur epar cum sandalis rosis puluerizatis
et infusis in aqua rosacea et modico aceti Vitet car-
nes et vinum nisi sint alterata cum herbis et seminibus
frigidis et aqua decoctionis Cura ictericie propter
caliditatem epatis cum materia est ut omni die in au-
rora sumat de oxizacara uel syr acetoso simplici, et
aqua decoctionis lactuce endiuie cicoree uel se-
minum quatuor frigidorum, postea soluatur cum aqua cassie fistule uel
cum lacte acetoso acuato cum ℥ i. uel ij scamonee uel
purgetur cum electuario de succo rosarum laxatiuo uel syr
laxatiuo. uel cum decoctione que fit sic Rx mirabolanorum
citrinorum ℥ i pistentur et bulliantur cum x prunis sic-
cis in ℥ vj aque donec medietas consumatur co-
letur et acuatur colatura cum ℈ j reubarbari boni pulue-
rizati uel granis quatuor uel quinque scamonee et addatur
syr ro ℥ ij et detur hoc totum ante diem quia e-
uacuat coleram et sistit vomitum confortando stomachum
et intestina Deinde fiant remedia localia predicta
dieta sit eadem cum predicta Cura ictericie propter apostema
calidum in epate est cura apostematis quam post capitulo
dicemus Cura ictericie propter expulsionem creticam colere
ad cutim est ut nature iuuetur in excernendo, ponatur ergo
paciens in balneo tepido aque dulcis uel aque
decoctionis florum camomille meliloti et aneti, et si
virtus sit debilis ponatur vesice uel vitri cerea subtegi-
mine super ypocondrio et tota corporis omni quaque reple-
ta aqua eadem, uel bibat aquam decoctionis cala-
menti actu calidam in plurima quantitate quoniam sudo-
rem prouocat et coleram expellit hora crisis Similiter et
Julep aut vinum album aquosum in quo croci infusi

fuit per noctem cum leui bulitu. similiter et aqua decoctionis cauleorum et passularum pinguium et seminum diureticorum quod enim omnia materias viscosas subtiliat et venas capillares clarificat. et digeratur materia per oximel diureticum simplex aut cum oxizucaro dando omni die in aurora cum aqua radicum petroselini et feniculi prius. et purgetur cum aliqua medicina superius dicta. Cum ictericie propter debilitatem cistis in attrahendo coleram est ut confortetur epar cum illis que diximus capitulo de debilitate epatis paragrafo de debilitate epatis propter caliditatem sine febre quoniam omnia confortancia epar confortant cistim fellis et econverso. Conferunt etiam omnia
ad que ibi dicentur de cura ictericie propter opilationem epatis et meatuum eius qualiscumque fuit opilatio est fere eadem. si igitur fit cum febre et urina rubea et virtute debili digeratur materia et deopilentur vie cum sirupo qui sic fit. Recipe endivie scariole lactuce acetose millefolii ana manipulum i. scolopendrie acetose policari adyanti capilli veneris ana manipulum semis. pruna numero xv. seminum quatuor frigidorum maiorum seminum apii cassie ana drachmas ii et semis. zucari libram i. vel zucari et mellis ana unciam vi. fiat sirupus de quo detur omni mane uncias iii cum aqua decoctionis endivie et lactuce. quo sirupo non sit aliud digeratur materia cum sirupo acetoso simplici et aqua calefacta. Et alius sirupus bonum apperitivus et confortativus epar et splenem scripsimus capitulo de opilatione epatis paragrafo de calore. Postea purgetur cum aliqua medicina predicta. Vtatur sepe trasandali et dyaprunis mixto cum dyacitoniten vel cum trifera sarracenica vel dyalacca. Nutriatur iure carnium bonarum elixarum cum lactuca endivia seminum petroselini similiter et carnibus conditis cum succo frigidorum vel herbeis vel aceto vel omni sapore ex succo acetose trifoli et petrosilini. Nutriatur etiam aqua piscium et ciceri. Bibat vinum album clarum limphatum. Si autem sit sine febre tunc opus est exopilativis acutioribus predictis sicut est sirupus acetosus compositus aut oximel compositum cum aqua decoctionis cipperi cappari fisticeos apii petroselini feniculi et purgetur cum pillulis de reubarbaro dictis in asclite. Sumat ante prandium et cenam libram semis aqua decoctionis cauliculi vel piretri et fisticeos acetum calide vel aque decoctionis apii feniculi petroselini quoniam resolvit materias et prohibet aposteam in epate opilato. Nutriatur carnibus edorum et pullorum coctis cum eisdem herbis conditis cum sinapi vel sapore facto ex succo allei et cardamomi et aceto forti. Vtatur cibis conditis cum speciebus calidis aromaticis. Bibat vinum album purum. vitet cibos grossos viscosos et potus turbulentos. Clistrizetur sepe venter cum clisteri primo quidem lenitivo facto ex aqua decoctionis malve bismalve sicle mercurialis blete cauliculi addendo aliquid olei communis vel oleo viol. et mellis post sal. postea uero cum clisteri acuto attractivo quod fit sicut predictis addatur in decoctione agarici et coloquintide ana drachmas ii et semis. Vtatur sepe in ieiunio post purgationes aliquibus trociscis apertivis atque confortativis epatis dictis in asclite. Et postquam ictericia curata urina fuit quanti ad eius causam sed cum citrino iam cepit citrinari et venter lubrificari et urina remitti in tinctura tunc coleretur colorum cutis feditas cum balneo stube sicce vel aque dulcis calide in qua decocti sunt flores camomille et meliloti et ablutione faciei et oculorum cum aqua rosacea et succo aceti fortissimi per naces et mentione faciei cum unguento citrino. similiter et ipsius vaporatione cum aqua decoctionis florum camomille recentium recipiendo eius fumum vaporem in faciem et oculos acetum calidum quoniam potenter resolvit reliquias colere et removet citrinitatem oculorum. similiter et cum pictatione vini granatorum intra oculos donec citrinitas ipsorum totaliter auferatur. Et hoc sufficiat de cura ictericie citrine. Cura ictericie nigre ex quacumque causa fiat est ut aperiatur splen et confortetur prout diximus capitulo de debilitate splenis et capitulo de opilatione splenis. Et sirupum bonum ad hoc diximus capitulo de opilatione epatis paragrafo de causa frigida. Post purgationes aut aliquas vtatur dyalacca dyacurcume ferrata. devitet carnes bovinas vel ferinas fumigatas aut salitas. Similiter et lentes caules panes azimi et omnia grossancia melancoliam. fiat et clisteria lenitiva predicta que possunt acui quousque cum sene epithimo polipodio et squinanto. Emperica dicunt quod minuentes quod in flebotomia salvatelle que est in manu dextra inter anularem confert in omni ictericia citrina sive sit cum febre sive sine febre et precipue in corde sanguineo. Cuius urina est est rubea grossa vel rubea valde sine grossitie. Sed flebotomia salvatelle manus sinistre confert in omni ictericia nigra quia iste flebotomie divertunt causam. conmutunt et diminuunt accidentem. Cura preterea nobilis experta in omni ictericia citrina ex quacumque causa fiat est ista. primo digeratur colera vitellina cum uncias iiii oxizucari et cum unciis ii sirupi acetosi compositi bibiti quinque vel vi diebus cum aqua calida in aurora. colera namque vitellina vincitur quanto ex colore rubea et fetore. propter quod ratione colere penetret ad cutim et ipsam citrinat. sed ratione fetoris oppilat epar et poros cutis ut resolui non possint et sic fit causa ictericie citrine. Hoc facto purgetur cum hoc. Recipe agarici drachmam i. reubarbari drachmas ii. pistentur et infundantur per noctem in unciis iiii aque fuentis decoctionis prunorum. Deinde colentur et in manibus diligenter confricentur et addantur unciae ii sirupi viol. in colatura propter dulcorationem et detur hoc totum ante diem quia si corpus sit robustum non colet aqua sed cum tota substantia misceatur ut purgetur cum drachma semis dyaprunis acuati cum drachma semis dyagridii vel cum drachmis ii reubarbari ante diem cum aqua decoctionis prunorum et viol. Vtatur post purgationes omni die in ieiunio appericta aqua confortative epar sicut est dyaprunis simplex mixtum cum trifera sarracenica de quo fiet in modum castanee cum aqua calefacta. Similiter hic potus. Recipe marrubii artulane ana semis decoquatur in libris vii claris vini albi veteris potentissimi addito modico aceti mellis propter amaritudinem et bulliatur usque ad consumptionem medietatis. postea coletur et detur ex eo ciatus unus ante prandium et unus ante cenam. Curata autem egritudine removeatur accidens scilicet citrinitas faciei cum vaporatione eius ex aqua decoctionis carnium bovinarum veterum salitarum sumendo eorum vaporationem in faciem et oculos apertos postquam caro cepit ab ossibus separi. Canon. Cura ictericie ex quacumque causa fiat perficiatur non nisi cum deopilatione epatis et venarum eius atque cistis fellis cum mundificatione aliquali. quapropter conferunt omnia dicta capitulo de opilatione epatis paragrafo de causa calida similiter et omnia que diximus capitulo de ydropisi paragrafo de cura asclitis cum febre sed omni preparatione de curatione posita ibidem

Pronosticacio. Dicit ypo. in certa particula anforismorum. si ictericia supvenit in febre acuta ante vii diem malum est quia sit opilatio forte in epate vel apostema calidum propter exuberantiam colere rubee in ipso quare talis crisis non fit vi nature sed vi sinthomatis et multitudine materie redundantis per corpus. Istud tamen dictum ypocratis reprehendit Auerois vii colliget dicens Et licet fuerat unum tempore ypocratis qui corpora servabat regimine sanitatis modo tamen tempore bona potest fieri crisis in febre acuta per ictericiam veniente ante vii diem puta in fine quinte et propter si virtus sit fortis et materia non multum viscosa quia expellunt simul una hora crudum cum digestis. Item ictericia supveniens in febre acuta in vii die vel post est signum et causa crisis salubris. si non sensit eger dolorem vel duriciem circa regionem epatis que significarent apostema vel opilacionem timorosam. Unde ypo. ibidem Amphoricorum in febre vii vel ix vel xi vel quartadecima ictericia supvenit bonum si non dextrum ypocondrium durum fiat, si vero non non bonum, quia talis crisis fit vi nature et post digestionem materie et in die cretica conveniente materie mediocriter grosse sicut est colera vitellina. Item ad ictericiam non sequitur ydropisis vel parum. quia colera est materia calida que ventositati contraria et aquositati ydropicorum. Unde ypo. tercia particula affo. ictericie non valde inflati fiunt. Unum ad ydropisim propter asclitem sequitur ictericia frequenter propter opilationis fortitudinem et materie grossiciem et virtutis distinctive imbecillitatem quare fit mortale. Item ictericia proveniens ex apostemate epatis vel splenis mortale. Item ictericia proveniens ex opilacione scliroticata mortale. Unde ypo. vi particula affo. ictericis si epar fiat durum mortale quia quod lapidisitatum est in epate vel splene amplius resolui non potest ut dicit Auicenna tercio canonis fen xiiii capitulo de apostematibus epatis.

Capitulum sextum de apostemate et exitura et ulcere in epate.

Apostema dicitur hic in epate quia materia preter naturam et primo colligitur in ipso. Exitura vero dicitur quia materia de membro alto ad epar delegatur sive post per modum crisis sive sit sine crisi. Ulcus vero dicitur cum apostema conversum est in saniem et post est eruptum. Oritur igitur apostema per congestionem. exitura per delegacionem. Ulcus vero per rupturam. Possunt autem hec fieri ex omni genere quatuor humorum. propter tamen ex colera et sanguine et materia forte minus ex flegmate ut dicit Galienus in divisionibus quia epar est membrum carnosum calidum valde et propter hoc neque fit ex materia post incipiendo sed consequendo ad apostema calidum adustum lapidisitatum. Huius et apostematis sicut et aliorum omnium sunt quatuor tempora. si timetur ad salutem scilicet principium augmentum status et declinacio. Nam si timetur ad mortem potius in quolibet eorum mortem inducere periculum in declinacione quia in ea nullus moritur ut dicit G. 3o de crisi. Unum in hoc refert quia inficiat statim a principio propter materie multitudinem. sed in augmento propter eius acuitatem et dolorem sed in statu propter morbi longitudinem et virtutis destructionem. Est autem principium cum materia fluit in urina signa digestionis manifeste et hoc tempus durat a primo principio male sit usque dies vii vel plus. Est autem augmentum cum augetur dolor et febre et materia fere tota fluxit et durat quamdiu non apparent signa digestionis perfecte. Est autem status cum dolor et febre sunt in ultimo vehemencie et fortitudinis et materia tota fluxit ad locum. Durat autem quamdiu non apparet completa evacuacio si timetur ad salutem. Est vero declinacio cum facta est materie completa evacuacio et febris et doloris minoracio et virtutis gradualis allevacio et durat hoc tempus usque ad tempus refirmacionis sive convalescencie sicut et illud durat usque ad tempus sanitatis debite et consuete. Apostema predicta epatis sicut et omne aliud apostema potest terminari aliquo trium modorum. quia vel stat vel permutatur et est cum permutatur ad bonum ut si convertatur in pleuresim vel splenem et est cum permutatur ad malum ut si in peripleumoniam vel frenesim vel ad cor transferatur. Si vero stetit in suo loco terminatur aliquo trium modorum primo quidem per resolutionem completam vel insensibilem 2o vero per saniacionem sive dubellationem 3o modo per sclirosim sive induracionem. Signa terminacionis eius per resolucionem sunt quia per empla anodina tumor resolvitur et febre diminuitur et dolor mitigatur et virtus de die in diem confortatur sine apparicione exitus saniei vel saniei per secessum vel urina, et tempus istius terminacionis est a primo puncto egritudinis usque ad diem xiiii vel circa id sicut in pleuresi dictum est. si igitur usque ad tempus illud tumor non diminuit et febre et dolor augmentatur tunc convenit quod hic apostema resolui non potest. Signa terminacionis eius per saniacionem sunt quia post xiiii dies vel circa id febre et dolor acuuntur et magis in nocte quam in die. Unde ypo. 2a particula affo. Circa generacionem saniei dolores et febre fiunt. Si igitur calor naturalis vicerit fiet sanies, si vero accidentalis fiet virus ut dicit Commentator ibidem et tussis sicca supvenit et oculi cavantur cum rubore angulorum interius et ungues torquantur et manus et pedes calefiunt sed cum salute sed vel instant sicut cum periculo et surgit multitudo sudoris. postquam non attenuatur egritudo et pulsus cum anhelitu fit frequens. Et tempus istius terminacionis est a die xiiii vel circa id usque ad diem xxiiii vel xl vel lx secundum multitudinem et grossiciem materie maiorem vel minorem ut docet ypo. 2o pronosticorum. Post illos igitur dies supveniunt ruptura et rigor corporis totius et apparet sanies et sanies in urina vel secessu et diminuitur febre et dolor sicut cum salute. Signa terminacionis eius per sclirosim sunt quia post dies xl vel circa id febre et dolor subito delitescunt non precedente evacuacione sensibili remanente tumore et duricie in loco cum prostracione appetitus et nausea et corporis extenuacione quamquam dole materia si materia inique fuisset resoluta non remansisset ista acuta. Signa autem distinctiva inter apostema epatis et pleuresim supposita capitulo de pleuresi paragrafo de pronosticacione. Signa vero propria apostematis calidi in epate sunt febre continua acuta cum dolore pungitivo forti in ypocondrio dextro sub costis et vehemencia sitis. Si autem sit ex sanguine tunc cum istis apparet rubor faciei permixtus subcitrinitati et pulsus undosus scilicet magnus latus mollis et urina rubea grossa et habitudo carnosa et dulcedo oris sine manifesta causa et etas iuvenis et antecessio ciborum multiplicatiorum sanguinem. Si vero sit ex colera tunc cum predictis apparet color faciei citrinus et pulsus velox durus diversus et urina citrina intense cum grossitie non plurima et habitudo extenuata et coloracio oculorum et amaritudo oris sine causa exteriori et forte supvenit

vomitus amarus. Signa vero distinctiva apostematis an sit in gibbo epatis vel sima sunt, quoniam si sit in gibbo supervenit quinque singultus propter compassionem oris stomachi et tussis sicca sine sputo propter compressionem dyafragmatis ex ipso et icteritia citrina propter opilationem venarum in earum fonte et apparet tumor in ypocondrio dextro sicut figura medie lune et precipue si magnum fuerit apostema. Si autem sit in sima apparet fortassis egestio rubea sicut lotura carnis et fortassis alia subtilis chilosa propter defectum attractionis, similiter et lenitas ventris et prostratio appetitus omnino, et quanto maius fuerit apostema tanto fiant huiusmodi accidentia maiora et certiora.

Methodus. Cura apostematis calidi de sanguine est ut in principio et usque ad vii dies fiat flebotomia diversiva de basilica pedis dextri propter oppositionem longitudinalem vel de basilica brachii sinistri propter oppositionem latitudinalem, postea fiat flebotomia evacuativa de basilica brachii dextri in qua sufficiens sanguinis extrahatur si virtus et etas consenserit, vel fiat eius sedatio per 3es dies quod melius est. Si vero corpus non fuerit plectoricum vel si apostema sit confirmatum antequam sis vocatus fiat illico flebotomia evacuativa quoniam postquam materia tota fluxa est ad locum apostematis non est amplius sollicitandum in diversione sed in evacuatione, diversio namque respicit materiam fluentem vel futuram fluere, evacuatio vero materiam fluxam vel collectam. Post flebotomiam ponantur epithimata et emplastra repercussiva per extra super locum ex pulvere rosarum sandali camphore sanguinis draconis terre sigillate boli armeni et similibus dissolutis in aqua rosarum et modico aceti propter penetrationem. Sumat in aurora et ante cenam per repercussiva per intus syrupum acetosum simplicem et oxizacaram vel syrupum rosarum vel syrupum violarum vel vinum granatorum vel berberis cum aqua decoctionis endivie lactuce cicoree. Neque permittatur illa hora venter exsiccari (?), ymo leniatur omni die ante cibum cum suppositoriis vel clisteri lenibus dictis in capitulo de pleuresi paragrafo de methodo et mundificetur (?) san. aliqua dierum cum 3 i et semis medulle cassiefistule dissolute in 3 iiii aque decoctionis endivie vel prunorum et detur ante diem cum 3 i vel ii reubarbari boni pulverizati dando cum aqua decoctionis prunorum. Comedat hora illa pro cibo succo ordei vel farris vel avene, similiter et malorum sapidis lactucis autem coctis et conditis cum agresta vel vino berberis aut granatorum et sit potus aqua decoctionis prunorum vel pomorum acetosorum vel granorum granatorum vel ordei vel berberis vel acetose et modico aceti, et bibat vinum album debile limphatum ad medium cum aqua fontana vel aqua decoctionis endivie, melius tamen foret abstinere illa hora a vino omnino. In augmento vero ponatur emplastra leniter resolutiva sine attractione mixta cum repercussivis sicut sunt emplastra facta ex floribus camomille semine lini farina fenugreci farina ordei radice malvavisci coquendo omnia in aqua postea pistando et incorporando cum oleo camomillino et aqua rosarum quod sufficit addendo aliquid ex stipticis sicut sunt absinthium rose granata mirti et plantago, et hora illa sumat de leniter resolventibus et aperientibus per intus sicut est syrupus acetosus compositus. In statu vero regatur cum resolutivis

pruris (?) et precipue febre et dolor ceperint minorari, adiuvatur resolutiva predicta cum pulvere ameos spice mirre bdellii apii cappari secundum quantitatem diminutionis febris et doloris et sic regatur per tempus declinationis usque ad resolutionem perfectam. Si autem morbus prolongetur neque apostema resolvatur neque medicine convenientes exhibite profuisse videantur et febris et dolor de die in diem augmentetur, sicut debes quoniam apostema tendit ad saniationem, quare intende precipue que cognoveris ad generationem saniei, laudetur cum emplastro maturativo dicto capitulo de apostematibus stomachi paragrafo de methodo et regatur usque ad diem rupture, et si ruptura per se fiat bonum erit, sin autem fiat per artem sicut diximus ibidem de cura dubellati in stomacho. Et postquam ruptum fuerit apostema quod scies quoniam sanies et sanies visa fuerint in egestione vel urina, tunc sollicitandum erit in cura ulceris prosperare. Cuius quidem cura tribus perficitur intentionibus. Prima quarum est in mundificando ulcus a sanie quod fit per abstersiva, detur ergo in potu aqua ordei vel ydromel vel julep vel syrupus acetosus compositus confectus cum zuccaro si calor sit plurimus, vel cum melle si calor sit diminutus. Secunda in consolidando labia ulceris quod fit per stiptica conglutinativa, dentur ergo in potu 3 iii de hac medicina cum syrupo aceto vel julep vel ydromelle et de hoc per ii horas assumptionem medicine abstineat iam dicte. Recipe seminis endivie seminis apii mastice terre sigillate ana aureum i rosarum rubearum spodii tenuis sandali ana aureos ii, terantur omnia subtilissime et conficiantur et emplastretur epar per extra cum emplastro. Recipe spice calami aromatici apii ana partem i, tenuis masticis ana partem i coquatur et incorporetur cum aqua decoctionis granorum mirti vel citoniorum vel sorborum vel pirorum vel pomorum stipticorum aromaticorum et in fine addatur aliquid gallie muscate que consolidat et confortat epar a parte. Tertia est in confortando virtutem ne fortassis ex morbi longitudine atque doloris fortitudine prosternatur, quare confortetur cum carnibus edorum et pullorum et vitellis ovorum et bibat vinum album subtile aromaticum in parva tamen quantitate. Si vero nichil predictorum contulerit et apostema de die in diem induratur cum tumoris remanentia et doloris in loco et corruptione coloris et innovatione appetitus et delitescentia febris, tunc intende ad mollificativa et resolutiva materias inviscatas adustas mollissimam tam per intus quam per extra, sumat igitur omni mane die ante cibum de dyacurcuma scripta capitulo de ydropisi paragrafo de cura ascitis cum febre, vel sumat de dyalacca vel de anacardia (?) cum vino albo subtili, vel sumat trociscos de bdellio qui sic fiunt secundum Rasis in divisionibus. Recipe rosarum rubearum 3 x spice nardi 3 ii croci 3 i costi lacce ana 3 i et semis mirre 3 i masticis amigdalarum amararum ana 3 ii bdellii 3 iii, dissolvatur bdellium et mastix cum vino et conficiantur cum eis res alie postquam pulverizate fuerint subtiliter et cribellate et fiant trocisci quorum quilibet sit 3 i vel iii, detur i cum aqua endivie si fuerit plurima caliditas vel cum vino albo vel ydromelle cum aqua decoctionis seminum apii et feniculi si non sit febris intensa. Emplastretur epar cum emplastro quod sic fit. Recipe radicum malvavisci coctarum et mundatarum a ligno interiori et cortice exteriori et reducatur ad formam axungie per pistationem lb i, farine ordei 3 iiii farine fenugreci seminis lini

an ʒ ij pinguedinis anseris ⁊ anetis et galline
et porci sine sale an ʒ ij cippi squinanti an ʒ i ar-
moniaci ʒ i ʒ s terebentine ʒ iiij cere quod sufficiat
dissoluatur cera et gumme cum vino et cazola ad ig-
nem et incorporentur cum eis res alie pulverizate bene trite
fuerint et cribellate et extendatur super corigium et
ponatur super epar vel fiat emplastrum ex eis si loco ce-
re ponatur oleum masticinum vel nardinum hoc namque
emplastrum sui bonitate mollificat et resoluit omne
apostema induratum et precipue si sit de materia calida adusta
Si autem sit de materia frigida vel grossa valde tunc opus
est emplastro fortiori quod fit sic Recipe radicum bismalue
preparatarum ut supra lb i terebentine lb s bdellii armonia-
ci sarapini armoniaci opoponacis an ʒ s cipei cappari
squinanti acori an ʒ s farine fenugreci et se. lini
an ʒ iij olei nardini ʒ ij dissoluatur gumme in
vino et cum dissolute fuerint addatur terebentina
et dissoluatur cum eis et cum dissoluta sint omnia po-
nantur in mortario et incorporetur res alie trite
et cribellate pariter donec vnum corpus fiat et fiat
cerotum vel emplastrum super epar actu calidum Ista enim
emplastra mollificant et resoluunt materias induratas
in epate et confortant substantiam epatis et si applicetur
propter apertionem et rupturam apostematis saniosi plurimum
etiam conferret quoniam adiuuat ad expulsionem saniei et
mundificationem vlceris Cura apostematis calidi de eo est
eadem cum predicta nisi quod in sanguineo debet magis fieri
euacuatio cum flobotomia sed in colerico magis cum farma-
cia
veniunt purgatiue materias acutas sicut sunt cassia fistula
tamarindi manna reubarbarum dando cum aqua de-
coctionis In vtroque tamen competit flobotomia et farmacia
ut dictum est **Empirici** dixerunt excellentes
quod apostema epatis vel alterius membri cuiuscumque extra
vel intus potest in principio vel antequam materia fluxa sit
ad locum curari tribus modis Primo quidem per reso-
lutionem repulsionem eius ad loca ex quibus fluxit
et hoc fit per frigida stiptica que repercussiua nuncupantur
sicut sunt solatrum liga pastoris spuma et similia po-
sita super ipsum Secundo vero per retractionem ad partem oppositam
cum ipsius calefactione et fricatione atque ventosatione Tercio
modo per delegationem siue transmissionem materie ad membra
debilia quecumque quod quidem fit per stiptica aperitiua et con-
fortatiua virtutem epatis regitiua ut seipsum valeat
a superfluitatibus exonerare sicut sunt semina mirti
rose citonia succus granatorum et berberis cum per intus
assumuntur aut per extra si epar emplet Dixerunt
et alii quod si succus agrimonie in potu datus stoma-
cho ieiuno per nouem dies liquefaciat a proprietate omne
apostema tam intus quam extra **Canon** dicit c.
xi de ingenio sanitatis quod in apostematibus stomachi
epatis vel splenis non debemus administrare ne-
que per intus neque per extra medicinas resolutiuas pu-
ras quoniam resoluerent eorum virtutis simul cum materia ⁊ seque-
retur mors festina cum sint membra nobilia quorum opera-
tio necessaria est pro toto et precipue epar cum sit membrum rarum
calidum mollis substantie spongiose Addant igitur eis sti-
ptica aromatica sicut sunt absinthium rosa citonia pla-
tago semina mirti mala punica rosspilie sorbe pla-
ce succus ⁊ similia et sicut dico de resolutiuis ita
intelligo de mundificatiuis et mollificatiuis ⁊ ma-
turatiuis Item apostema si sit in gibbo epatis euacuetur
materia per intestina cum farmacus leuibus predictis sed

non detur intense acute sicut est scamonea agaricus
et similia quoniam se intendent et materiam agitaret
et sic apostema augmentaret Insuper tamen canone duo im-
pediunt Primum quidem lesio intestinorum ut in dissenteria
vel lienteria contingit tunc namque omnis materia in epa-
te collecta debet euacuari per vrina ne lesio intestino-
rum vlterius Secundum est grossicies vel viscositas
materie Tunc namque intense vrinatiue sunt debiles
neque sufficient quare oportet ut fiat euacuatio cum me-
dicinis ductibus per secessum Vel ergo medicus
misceat ista cum alia ne ita fiat consuetudinaria Item
in principio apostematis non dent primi expulsiua fe-
cia ne forte materia inducetur et caliditas epatis
mollificetur et sequatur ydropisis ascites Insistet
ergo primo leuia debilia postea fortificet gradatiue
Item non fiat flobotomia vel farmacia ventre
constipato quoniam euacuationem nociue prohibet
et materiam innatiua corrumpit leniatur ergo prius
cum suppositorio vel clistere Item sciendum quod apostema
in concauo epatis reddit ventrem lubricum quoniam
chilus non penetrat ad epar Apostema vero in gibbo
eius reddit ventrem stipticum propter attractionem plurima
ad locum apostematis nisi forte apostema sit adeo magnum
et virtutem epatis debilitat et vias opilet tunc fiet
fluxus lientericus precipue Sciendum preterea
quod in apostemate epatis est opilatio et ideo in opila-
tione sit vrina alba tenuis clara indigesta vnde
fit rubea grossa confusa propter febrem et humorum ebu-
litionem quapropter si venit alba aquosa vel liui-
da caloris innati mortificationem signat **Pronosti-
catio** Omne apostema epatis est ex toto genere magis
mortale quam salubre propter nobilitatem nature et calidi-
tatem ⁊ raritatem quare pronosticans relinquatur
nisi virtus sit fortis sufficienter et medicine rationabiliter
exhibite conferant quamque die Item apostema epatis
si timetur per resolutionem salubre si vero per saniationem
est difficile propter febrem et doloris intensionem et morbi
longitudinem et membri nobilitatem pro toto et propter
certa diem rupture Si vero per sclirosim est mortale
quoniam quod in epate lapidificatum est amplius
mollificari non potest nisi fortassis in principio ut
dicit Auic. tertio primi Item apostema epatis indura-
tum sit infra xiiij dies ydropisim ascitem et tym-
paniten pronosticat Item in apostemate epatis frigiditas
manuum et pedum mortalis est quia sit magnum
apostema Vnde ypo. vij particula anforismorum in acutis
passionibus frigiditas extremitatum malum Item
apostema in gibbo epatis citius incipit quam in concauo propter
partem illam esse nobiliorem et vias strictiores Caue
preterea ne ducorem musculorum qui sunt in mirach
ventris iudices fore apostema epatis vel splenis Disti-
gue ergo per figuram ad lunare et vrina ignita
confusam et colorem chilosum vel sicut lotura
carnis et dolorem fortem cum febre acutissima
et pulsum spissum velocem quoniam nichil istorum
potest in apostematibus musculorum apparere vel non plurimum
vehementer Item ypo. vij particula affo. In flegmone
epatis singultus malum quia multotiens mortem significat
Item in omni apostemate epatico fluxus ventris malus
quoniam magnitudinem apostematis et prostrationem virtutis attractiue
et digestiue signat nisi venit in die cretica et post signa
digestionis et fiat cum fame laudabili ad leui

equali vel cum pauco sanguine commixta et laciniis constantie et febre et dolore desiccante et appetitu redeunte. Item aqua citrina in gibbo epatis potest tribus modis resolvi sensibiliter ad salutem scilicet per sudorem per vias urinales et per fluxum sanguinis narium. Similiter et aqua que est in sinu potest tribus modis evacuari scilicet per sudorem fluxum ventris et per vomitum. Si igitur aliqua istarum evacuationum evenit subito a principio scilicet in quarta vel septima die salubre erit et propter si signa digestionis apparuerint et virtus constet, si vero tardaverit mortale erit propter famei generationem et morbi longitudinem nisi ipso extra parum... aliorum. In febribus aqua non soluta ad principalia... res longitudine egritudinis sit. Item si aqua saniosum fuit in relaxatione epatis vel musculis ventris salubre. Si vero in substantia epatis mortale, cognoscitur autem et distinguitur non nisi aperta parte quam si exiens per rupturam vel maiorem vel cauterium fuit sanies albe lenis equalis venit de panniculo involvente epar vel de musculo. Si vero fuit nigra grossa zenosum vel viride fetidum plumbeum lividum scire quod de substantia epatis egreditur. Nam ipso vix periculum assiduorum...que in epate propter saniem urine si quidem sanies plurima fluxit et alba evadit in tanta cum illius sanies est. Si vero velut aqua puer consulo tamen ne tales incidat vel urant propter prognosticas relinquantur.

Tractatus magister textus de passionibus splenis cuius sunt tria capitula

Splenis passiones sunt tres. Prima debilitas eius in suo officio, 2a opilatio duricies et tensio, 3a apostema et ictericia nigra dicitur ubi de aliis.

Capitulum primum de debilitate splenis

Debilitas splenis quemadmodum et debilitas epatis a duabus causis potest provenire que sunt mala complexio scilicet raritas texture sue substantie, quamvis de debilitate eius facta propter solutionem continui tirologis derelinquo nisi fortassis accidit ex epate vel ultra de quibus primo capitulo diximus. Mala autem complexio duricia licet sit viii modorum propter tamen splen debilitatur maxime in calida et frigida. Nam sicca ad calida reducatur si humida non debilitat nisi opilando et extendendo velut in primo capitulo dicetur. Signa debilitatis splenis in quantum sunt tria. Primum est corruptio coloris corporis scilicet et conversio eius ad nigredinem que maxime percipitur in albuginibus oculorum, et causa contingit propterea quod splen non attrahit meliam ab epate neque mundificat in eo massam sanguineam cum eius sit proprium officium. Secundum est perversio appetitus propter paucam meliam acetosam que transmitti deberet a splene ad os stomachi ut appetitum concitaret. Tertium est ablatio et diminutio emorroidarum vel menstruorum in corpore consueto quia emorroide consueverunt venire a splene sive venis eius. Si autem sit ista debilitas a mala complexione calida tunc cum predictis apparet nigredo permixta nigredini in cute corporis et albuginibus oculorum et destructio appetitus omnino et caliditas sensibilis in ypocondrio sinistro et urina rubea grossa. Si autem sit a mala complexione frigida tunc cum predictis apparet color lividus permixtus cum nigredini destructio appetitus non adeo sicut in causa calida

et frigiditas sensibilis in loco splenis et urina glauca turbida in feces et clara supernis quodammodo. Si autem sit propter raritatem substantie splenis tunc cum signis omnibus predictis apparet medico sapienti privatio signorum calidorum et frigidorum et quoniam splen de facili leditur ex qualicumque causa propterea provenit ad panniculum involventem quam eius substantia tactus sensu propter non esse membrum nervosum sed carnem sicut quemadmodum epatis et pulmo et renes.

Metodus

Cura debilitatis splenis propter malam complexionem calidam est ut in principio si corpus est pletoricum vel carnosum fiat flebotomia de basilica sinistra in brachio vel de pede vel de salvatella in manu, post hoc si natura fuit purgetur cum sene senetio epithimo polipodio dando ex eis aliquid in pulvere cum aqua decoctionis prunorum vel in colatura vel cum syrupo decoctione. Recipe ellebori nigri ℈ i reubarbari ʒ ii terantur et dissolvantur in ℥ iiii aque fructus decoctionis sene epithimi et prunorum coletur et detur totum ante diem, quod si post hoc non sit aliud purgetur cum dyasene vel cum yerapigra dando ex eis ℥ i cum aqua calida ante diem vel detur reubarbarum in pulvere cum sero caprino vel cum aqua decoctionis prunorum quoniam ista medicamina confortant et deopilant splenem et epar atque mesaraicas et educunt humores grossos adustos post purgationes ponatur ventosa magna sine scarificatione super splenem in ieiunio cum sucto forti et melius attrahat et fiat leniter cum manibus et epithime cum lumen... Recipe ciperi cappari acori endivie lactuce cicoree absinthii ana pistentur et bulliant in aceto forti et sucto acetose vel berberis et in isto liquore actu calido infundatur petie et ponatur frequenter super splenem in ieiunio. Et si vis facere ex eo unguentum bulliant res predicte in oleo communi et modico aceti vel oleo roseo vel oleo de salicibus, et post decoctionem coletur liquor et ex eo et cera sufficienti fiat unguentum. Nutriatur carnibus laudabilibus non fumigatis neque salitis coctis cum endivia lactuca vel seminibus corticibus conditis cum agresta vel vino granatorum vel berberis vel sucto acetose et aceto, bibat vinum album clarum debile aquosum vel limphatum. Vitet cibos dulces grossos unctuosos vel viscosos et potus rubeos grossos turbidos. Utatur trisandali rosata novella dyaboraginato dyarodon abbatis cum aqua calida in ieiunio. Cura debilitatis eius mala a complexione frigida est eadem cum predicta in flebotomia et purgatione et ventosatione, sed frictio fiat fortior et equitet in ieiunio equos durissimos incedentes vel descendat scalas altas, epithimetur splen cum... Recipe ciperi cappari acori apii aristologie rotunde ana pistentur et bulliant in sucto absinthii scolopendrie tamarisci corticis mediane sambuci et modico aceti squillitici vel aceti fortissimi et coletur et exprimatur res predicte in liquore illo et imbibatur petie et actu calide super splenem ponatur, vel pistentur res omnes predicte et fiat emplastrum et si vis magis fortificare hoc medicamen adde rutam et folia lauri et petrosilii, vel fiat unguentum quod Recipe armoniaci bdellii opopanaci sagapini ana ℥ i olei communis veteris vel de ruta et dissolvantur gumme in aceto et succo. Deinde reducantur ad ignem vel solem calidum omni die ad idem confert unguentum marciaton et arogon et agrippa. Utatur dyacosto dyacastoreo dyalacca vel dyacurcuma scripta capitulo de ydropisi vel tiriaca

magna cu vino albo puro forti in ieiunio Comedit
carnes laudabiles coctas cum fen petro· et ind eo4
bibat vinu al purum vetus potens Cura debilitatis
splenis ppr raritatem sue subs est ut negligat flo-
mia et farmaca supradicta· et fiant spla remedia lo-
calia· epithimet go et emplet cum calidis stipticis
non multu excedentibus que diximus ca° de debilite
epatis pagrafo de cura debilitatis eius ppr raritatem
sue subs Nutriat carnibus laudabilibus assis ppe
conditis cu vino granator uel berberis uel sutto ace-
tosi ul vino stiptico mixtis et incorporatis cu pulue
cinamoi zeduar cappars galange croci 7 similiu
qui stipticant et confortat splenem generando sanguinem
grossum et appetitu excitat· quae bibat vinu rub
aromaticu si in ipo delectetur uel vinu al vetus
amaru Vtat in ieiunio dyacapparis et electuarys
fratis que statim dicemus cu vino claro subtili et

Emperica Confectio lacte subtilis conferens
ad omnem debilitatem epatis et splenis cu opilacone
et ppe sine ffe q est R lacte ablute costi baccar laui
flor sambuci liquiris piperis ℥ an ʒ ij aristo rubee ti-
ctoru sutti enpatori absinthii an asal genciane spice
squinanti croci cinamoi reubar an ʒ j et s mixte
bdelly an ʒ j mellis qd sufficiat· frangit eni lapide
et dulcie antiquata et inceptom ydropisis ex ipis
puenientem decidit Item sut quedam simplicia splene
confortancia a frigitate obigica borago buglossa
cipperi cappari cimini epithimi zedoar si in causa ca-
lida· endiuia lacta et semina eor si in causa frigida
tamariscus scolopendrela mastix calamentu squil-
la aristologia acorus asar flores sambuci uel cor-
tex eius mediamus Item aqua extinctis pmine-
za ferri ul in qua bulite sunt scorie ferri uel i
qua extinctu est ferru confert splen a frigitate
si potent uel cibis conficiat similit et electuaria
in quibus ponitur scoria fer ul limatura aciu
abluta in aqua ferri frigida decem vicibus uel plu-
bus pq fuerit subtilr cribellata scit aut q suf-
ficient sit abluta qui du ex ipa non inficiat aqua
amplius sit eni abluimus et lazulu 7 lapidem ar-
meni **Canon** Sciass q omnes melancolia et
splenetica· quappe dicta ca° de mlia similit et isto ca°
et que dicet ca° de opilacoe splenis plurimi sibi invice
suffragantur· si frigida calidis· et calida frigidis applicent
causis ptea debilitas splenis cum opilacoe et duri-
cie ut plurimu accidit in egritudinibus cronicis· velut
est ffe quartana quatu ad causas calidas/vel ydro-
pisis ascites uel timpanites quatu ad causas fri-
gidas 7 ideo in cura ceteru passionu splene no pmittas

Pronosticacio debilitas splenis inducat opi-
lacoe epatis du sanguine no mundificat opilacone
digtionis prohibet dum caloez mortificat nalem et
distrecom quodcum p sua loca retardat digtio vero
prohibita aquositate multiplicat et sit tandem ypor-
sim ascitem uel ffe cronicam pniciosam inducat
cum appetitus omnimoda pstracom 7 virtutis multitudine de-
strictoe **Cam secandum de opilacoe magnitudine duricie 7 tensione splenis**

Ista quatuor conuenit 7
dicit conuenit quidez qui sunt de genere
passionu malicia occupacium splene scdm pe-
nas et spongiositates eius et inducentiu in eo mela

compoitom Dicit aut qui opilacio est nome
gne ad omnia· si magnitudo est opilacio splenis
ficta a mia humoralis ipm eleuas in tuor· si duri-
cies est opilacio antiqua scleroticata cuius subtile
resolutu est cu remanencia grossi terrestris· si te-
sio siue inflacio est opilacio stomachi ficta ex mia
ventosa Signa oium istarum passionu sunt dolor
extensiuus lateris sinistri in loco qui e sub costis
cu timore uel sine timore ul cu duricie ffli ad
tactum l sine duricie et corruptio coloris et conu-
ersio eius ad nigredinem in corpore toto 7 ppe in al-
buginibus oculor ptrea q splen no mundificat
sanguinem a mlia et pstraco appetitus ppr opila-
com vene mulgentis que venies a splene ad
os stomachi defferet mliam acetosam guttatim
pfluentem et appetitu in ipo excitante Si aut sit
ista passio a mia humoralis tunc cu pdictis appa-
rebit q tumor ille no cedit uel difficile cedit
compressioni manus sup ipm Si uo a mia vento-
sa tunc fit locus plenus prout doleat qui super
ipm fit vehemens compressio et quez provenit ex
eo cu vehementer pmittit eructuacio ul rugitus

Methodus Cura oium istarum passionu pt
q tensionis e ut pmo fiat flobotomia sapheno
uel saluatelle in pede sinistro cu incisione lar-
ga et post q flobotomia basilice in brachio sini-
stro uel saluatella in manu sinistra si corpus
sit carnosum et virtus et etas consenserit et ex-
trahat sanguis grossus niger plurimus q si
clarus subtilis exierit illico restringat et ponat
corpus in aqua dulci tepida et fricet extrema
donec sanguis grossus infectus colliquet Deinde
fiat flobotomia iam dicta et p flobotomia sumat oim
die in aurora et ante cenam ʒ iij syr acetosi
compositi cu ʒ iiij aque decoctionis capi cappari
accori asal· uel oximel gtu· Vero aut q p̄cta
cu in eis aliquid ponit ex radicibus quinque gene-
bus et ex seminibus calidis quatuor generibus ysi-
tatis purget cum yerapigra G ul cu yeralogodion
uel cu aliqua medicina dicta ca° de debilitate
splenis Et forcius pdictis est dyasene acuatu
cum pdictis· post purgacom vo primo vaporetur
et fomentet splen cu aceto acuato actu calido i
quo bulita sunt ruta calamentu cappars et asar
et ponat sup ipm emplm qd fit R armoniaci
oppopoi sarapini bdelly an ʒ s pinguedinis anser
anet 7 galline an ʒ j cappar accori asar api
floru sambuci uel corticis eius mediane scolo-
pendrie tamarisci rubee tinctor an ʒ s bulia
omnes herbe et radices in aceto forti et pistet
pcte donec omnia reducant ad forma auxingie
deinde conficiat cum adipibus pdictis 7 gumis
dissolutis in vino et fiat emplm actu calidum sup
splenem in ieiunio· q si fortificare volueris adde
absinthiu squillam rutam enpatorii herbis
pdictis· et si magis ipm marubiu genestra
fraxinu sauina et cum si maxime aloes et
nitrum et oe genus vrinar et ex succo ca-
ulis reri et olo et aceto decoctionis ipar
fiat vngentum cu adipibus et gumis pdictis
addito modico cere albe Illud nam emplm et
vngentu apit mollificat et confortat omem

1 roe gum salis
roe gum fellis

splenem opilatum et precipue si sit opilatio diuturna anti-
qua et sine febre. Vngatur etiam cum vnguento mar-
ciaton ad ignem uel solem calidum. Valet semper in
ieiunio dyacinia dicta in capitulo de ydropisi uel dya-
lacca dicta in capitulo de debilitate splenis. Purgetur de
empericis uel filantropos uel dyacapparis uel dya-
galanga et precipue si in libra I cum sucis electuario et storace
pinguis ʒ I uel II limatura acutum uel scorie ferri tan-
tum subtiliter cum cribellate quam tamen fit de igne extinc-
tionum feratur. Nutriatur carnibus edorum uel pullo-
rum uel auium siluestrium non aquaticarum potibus ro-
stris cum petroselino et feniculo assis uel faris et aqua
decoctionis et pisarum. Bibat vinum album vetus clarum amara
rum purum. Deuitet cibos dulces viscosos quia opilant
ut est caseus porrorum et tortelle similiter et cibos
ualde solidos qui sanguinem aduriunt et inspissant
et lentes et carnes ferinas et caules qui melancoliam
multiplicant et vinum rubeum grossissimum teneat et ter-
ui[illegible] et medium qui ventositatem replent et aquam
qui quando congelat. Si aut fit tamen sic nuo fiant
vnguenta et emplastra predicta quia sufficiunt. Cerotum
sicut est emplastrum cum aceto forti calido puro
uel in quo decocte sunt capparis similiter et emplastrum
factum ex cusc. [illegible] predicte. Valet decoctio de rosis
seminis [illegible] quod sit sicut Recipe rosas ʒ III xilo
aloes squinantum mastices cassie lignee squinanti cinna-
momi absinthii ana ʒ I infunduntur decoctio cum
vino veteri quantum quodlibet sit ʒ II detur ter in
[illegible] in die cum aqua decoctionis radicum feni apii
petroselini quia opilationem [illegible] mitigat et indigestionem
et incipientem ydropisim sedat et sic curatiua [illegible]
quando decedit si detur ter purgatione in aurora et
ante horam [illegible] et non negligatur. Sed si auten-
tice euntur causa et dispositio requirunt [illegible]
[illegible] splenis est ut capparis et similiter splen cum
vino veteri amaro in quo decocta sunt [illegible]
[illegible] saluatica [illegible] et similia
que sunt calida et [illegible] vel [illegible]
[illegible] aceto et [illegible] cum melle
et sale [illegible] in [illegible]. Valet
[illegible] semine [illegible] in
ieiunio et post [illegible] bibat vinum vetus [illegible]
[illegible] dyamargariton dyacimini dyacapparis dyacalamentum
uel tyriaca uel cum vino decoctionis [illegible]
[illegible] saluatice et similia [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] in ieiunio et sudet. Vitet
omnia ventosa sicut sunt [illegible] et olera et po-
ma quia [illegible] splenem [illegible]
[illegible] sine [illegible]

Emperica

Contra
opilationem splenis et quamuis causa sit confert
tyriaca de capparis [illegible] quam [illegible] fuit [illegible]
de [illegible] Recipe corticis radicum capparis seminis
agni casti ana ʒ x scolopendrie ʒ viii aristologie
rotunde [illegible] cale sic [illegible] nigelle ar-
moniaci ana ʒ iiii dissoluatur armoniacum in a-
ceto cum quo cetera confitiantur et insimul misce
tyriacam quarum quelibet sit ʒ II ex quibus detur vnum
in aurora cum vino decoctionis radicum capparis ro-
[illegible] et precipue si sit sine febre est [illegible] [illegible]
fortitudinis [illegible] purgatione [illegible]
[illegible] Galienus [illegible] in suo [illegible]
sicut et melius Recipe corticum radicum capparis seminis
agni casti ana ʒ v nigelle calamenti sucii eupatorii
acori amomi amarum nasturcii armoniaci florum ro-
sarum rubearum aristologie rotunde ana ʒ II ceterach scolopen-
drie ana ʒ I dissoluatur armoniacum in aceto et aliarum
rerum puluis subtilis teratur conficiatur cum aceto
et sit dosis aureus vnus cum vino decoctionis radicum
capparis et corticum radicis et sunt qui duplant armo-
niacum et est melius. Ad idem confitiunt tyriacam
de lacca et curant assidue et sic antiquas [illegible]
Recipe lacce mundate sucii liquiricie absinthii berberis sucii
eupatorii acori aristologie longe casti [illegible] amomi ama-
[illegible] [illegible] seminis apii squinanti ana ʒ I co-
fice cum vino albo. Ad idem conficiunt tyriacam de
agno casto si non sunt tante fortitudinis Recipe seminis
agni casti et tamarisci ana ʒ II seminis endiuie seminis
[illegible] ana ʒ x terantur et informentur tyriaca cum vino
quarum quelibet sit ʒ iiii et possunt dari in se nisi sit
ualde intensa. Ad idem confert comestio capparis
cum aceto forti uel vino decoctionis radicum [illegible]
[illegible] uel cinerosis et cinerem qui sanguinem subtiliat
et apii [illegible] et appetitum excitat aperiendo vias
splenis quod si bulliatur in aqua camomille uel aqua
et aceto forti et pistentur optime et emplastrentur super
splenem semper in ieiunio post purgationes confert
vehementer auctoritate G. xi de ingenio sanitatis
[illegible] frequenter [illegible] inflatura fuit et [illegible] ad-
dat absinthium et oleum de ruta uel de [illegible] uel
de liliis quia faciat penetrare capparis [illegible] splenem
restringit a [illegible]. Ad idem confert [illegible] capparis
[illegible] cum fece veteris vini et aceto forti
decoctum atque emplastratum et precipue si opilatio non sit dura
alias antiqua et precipue [illegible] superdicta et sunt
[illegible] [illegible] et [illegible] in locis [illegible]
[illegible]. Confert etiam [illegible] [illegible] cum calida
in ieiunio et precipue qui quando [illegible] dic vinum album
vetus amarum quia splenem subtiliat et [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] splenem
et aqua [illegible] [illegible] ut dicit [illegible]
capitulo de [illegible] et ex [illegible] [illegible]
[illegible] capitulo de opilatione [illegible]
ad idem Recipe radicum enule campane et radicis
raphani ana ʒ I [illegible] [illegible] tamarisci et
[illegible] ana ʒ II ferri limature ʒ II [illegible]
[illegible] ana ʒ iii mellis quod sufficiat detur ex ipso ad
[illegible] [illegible] in ieiunio [illegible] omni
die cum vino albo veteri [illegible] ad idem Recipe
absinthii [illegible] squinanti [illegible] capparis eupatorii
[illegible] [illegible] tamarisci uel seminis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
ana ʒ I aceti [illegible] vini [illegible] ana libram [illegible] de
tamarisco uel de ruta uel de capparis uel de liliis
uel [illegible] libra I bulliant simul in vino et
aceto [illegible] deinde addatur [illegible] et statim ab igne
deponatur et coletur et addatur cere quod sufficiat et
si [illegible] [illegible] addatur [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ana ʒ I dissoluatur cum vino
ad ignem in [illegible] et [illegible] cum [illegible]
et [illegible] est oleum de [illegible] et oleum de [illegible]
[illegible] [illegible] capitulo de [illegible] libro [illegible]

Canon

[illegible] medicina [illegible]
[illegible] ut sit [illegible] calida subtiliat [illegible]
[illegible] et precipue in splene cum sit [illegible] [illegible]

Si igitur opilacio sit noua et modica sufficiunt etiam lenia. Si vero sit antiqua indurata requiruntur forcia nisi forte virtutis debilitas illud ipsum impediat. Curatur opilacio in causa calida difficilis est curacionis cum in hac necesse sit medicum habere duas simul contrarias intenciones scilicet infrigidandi et aperiendi. Item medicine exopilantes debent dari in subtili substantia ut cito penetrent et ideo si sit apozimate coletur si pulueres tarbellentur si empla vel vnguentum vetime pistentur. Item in emplastris resolutiuis vel mollificatiuis splenis fortior componi stiptica ut est absinthium calamentum ne virtus eius resoluatur quoniam splen est membrum nobile necessarium pro toto. Item in febre quartana et febre erratica que planetice dicuntur et febre cottidianas de materia grossa et precipue in quibus eger peccat in regimine et bibit aquam frigidam plurima fiunt opilaciones splenis antique pituitose quare in cura caueas splenem non pertransires.

Pronosticacio. Opilacio splenis remanens vel indurata post febrem quartanam vel erraticam recidiua minatur nisi medicus subueniat rectificando splenem. Item opilacio splenis antiqua induat infrigidacionem epatis, infrigidacio indigestionem et indigestio ydropisim pituitosam. Item opilacio indurata antiqua raro vel nunquam recipit curacionem sic neque apostema sclirotisatum. Item opilacio splenis aut epatis dum pungit et sentitur est recens, dum vero non sentitur est mala confirmata quae non curatur. Item caue ne inflacionem musculorum ventris vel intestini colon transeuntis super splenem inducentes opilacionem splenis seu apostema distinguere ergo per colorem corporis predictum et profunditate loci et vrinam albam radiosam vel rubeam confusam quoniam ista non apparent in doloribus intestinorum vel musculorum et tertium signum sumitur a stipticitate ventris que sequitur et antecedit tales dolores et sacietates et nauseatiua quae per resolucionem ex calefactoriis ut plurimum soluuntur vel cum fluxu ventris quod non contingit de apostemate et opilacione.

Capitulum tercium de scitura et ulcere splenis

Apostema scitura et ulcus sunt fieri in splene eodem modo sicut in epate et cura et pronosticacio sunt eadem omnio cum utrumque ipsorum sit membrum tenui forme et nobile nisi quod splen est densioris substantie et minoris caliditatis propter quod in ipsius resolutione est minor timor quam in epate. Silentio autem et maturacione et mollificacione dico autem hic sunt addenda in canone quorum primum est quod sicut apostema epatis ut plurimum fit a causa calida scilicet sanguineo, ita apostema splenis ut plurimum fit a causa frigida melancolica non quidem per se in principio sed consequenter ad apostema calidum sclirotisatum de cuius cura plurima reperies capitulo de apostemate epatis paragrafo de apostemate indurato et capitulo de opilacione splenis per totum. Secundum est quod sicut in medicinis epatis administrandis per intus vel exterius addere conuenit directiua respicientia epar a proprietate que sunt endiuia spica sempervivum eupatorium amaros amoris ita in medicinis splenis opus est addere directiua respicientia splenem a proprietate que sunt capperi tamarici acorus asari limatura ferri camamarisus scolopendria et similia etc.

Incipit tractatus quartus qui est de passionibus intestinorum cuius sunt quatuor capitula

Intestinorum passiones sunt quatuor: prima fluxus ventris, 2a stipticitas, 3a dolor extensiuus qui sunt colicus et yliacus, quarta apostema sub quo comprehendo scituram et ulcus. Sunt autem intestina 6 numero secundum distinctionem nominum et operacionis licet omnia sint unum corpus continuum. Apileron id est ieiunum situm ubi est eorum orificium inicium usque ad fecterom id est anum ubi est eorum orificium terminatiuum. Quorum tria sunt gracilia et sunt superiora plurimas reuoluciones habencia quia chilum debent retinere donec totus attrahatur per meseraicas ad epar. Primum autem vocatum est duodenum quoniam latitudine longitudinis duodecim digitorum continet. Secundum ieiunum quod anathomiste quicquam in ipso reperiunt propter plures meseraicas que veniunt ad ipsum. Tercium yleron id est graciale quod commune nomen sibi usurpant et situs eorum circa est circa vmbilicum directe in anteriori parte ventris magis et in anteriori sub vmbilico ad quatuor digitos. Tria vero sunt grossa pauca habencia torturas propter meliorem stercoris expulsionem iam sequestrati a chilo quorum primum nominatum est monoculum vel saccus quoniam est circa rotundum profundum in quo formatur stercus per residenciam grosse superfluitatis et superhabundacionem subtilis fumositatis et situs eius est in ypocundrio dextro super epate vel iuxta renem dextrum qui versus dorsum residet locatus. Secundum vero colon quoniam plurima colica licet ut in ipso si quid residui chilosi fecibus commixtum remanserit attractionem epatis adhuc non euadit et processus eius est a ypocundrio dextro transeundo super epar et stomachum et splenem per ypocundrium sinistrum usque ad locum renis sinistri quod constitutum est ut plurima colera deleccari possit ad ipsum ab epate propter virtutem expulsiuam excitandam et propter hoc contingit ut epar et stomachus et splen frequenter eidem compaciantur in passione colica vel ventris stipticitate. Tercium est longaon siue rectum quoniam eius directus est et preciosus descendens a rene sinistro ad anum propter quod contingit ut in hac egritudinis putet homo quasi lapidem a stomacho ad anum precipitari et eius anhelitum clarificari et hoc intestinum est omnium amplissimum rectissimum anfractibus atque reuolucionibus penitus priuatum ut stercoris grossicies vel quantitas ipsum non opilet et est in longitudine continens palma vna et semis vel circa illud propter quod et suppositoria tanta possunt per anum immitti.

Capitulum primum de fluxu ventris omni modorum

Fluxus ventris causas et modos habet plurimos quorum sufficienciam et magis plenissimo studio taliter deprehendi ita ut species innutatum et membrum quod est causa exeuntis et forma exeundi cum sua materia totaliter comprehendatur. Omne igitur quod egreditur per secessum est aliquid istorum sicut de cibus humor et sanies. Nam squamae vel cortices non egrediuntur nisi racione saniei corrodentis. Si igitur quod egreditur est cibus siue chilus sic vocatur communi nomine lienteria. Si vero sit

humor aliquis a sanguine sit vocatur diarria
Si sanguis vel sanies vel mixtum ex eis sit nominatur
dissinteria et quia sanguinis et saniei fluxus fere
eedem sunt cause quia etiam ex sanguine corru-
pto et alterato sit sanies ideo ipsorum fluxus com-
muni nomine censentur propter quod ait ypo. 6ta particula afforismorum
Si sanguis in ventre id est locum extra venas quecum-
que effusus fuerit necesse est in saniem converti vel in vi-
rus vel alia pessima si tempus ad hoc sufficiat Nam
Cruda lienteria simpliciter quam diarria cum sanie dissinteria
dissinteria propriissime loquendo sit fluxus cum excoria-
tione intestinorum Signa lienterie communia quia ci-
bus egreditur in eadem qualitate et quantitate
in qua assumptus vel si alteratus et attritus
est ad extra est modicum valde et quandoque non egreditur
cibus crudus sed perfecte in stomacho digestus quod chilus
dicitur et est res alba lenis equalis sicut ptisa-
na non colata et quandoque egreditur chilus permix-
tus cum mellia vel co. vel fecate et tunc permutatur
eius color ad subalbidum vel viridem vel lividum
et est ut plurimum cum prostratione appetitus Signa
diarrie communia sunt quia quod egreditur non est cibus
neque chilus sed flegma vel colera vel mellia vel mix-
tum ex eis et aliquando cum predominio humoris super cibum
Signa communia dissinterie sunt quia quod egreditur
est sanguis vel sanies vel virus vel mixtum ex
hiis et si quid ex aliis vel humore fuerit cum eis no-
men non mutabit et est quandoque cum dolore in ventre
et ano et quandoque sine dolore Dicamus nunc communiter
de speciebus et causis eorum in speciali **Meto-
dus lienterie** Lienteria fit propter aliquam
ex causis xii Prima quarum est sumptio cibi pec-
cantis in qualitate ut qui est lubricus sicut pruna
cerusa vel fluidus ut iura et brodia et olera
plurima vel mollis ut pinguia et unctuosa Et
signa eius apparent ex relatione pacientis et cura eius
abstinentia a talibus omnino quia in omni motione
corporis cum cepit etc et usus ciborum stipticorum cum
declinatione ad calidum vel frigidum prout dispo-
sitio requirit sicut sunt carnes asse vel fune condi-
te cum pulvere piperis lon carpo balsami galange
cinamomi et cetera vel cum vino granatorum et ber-
beris et sumach et agresta Bibat vinum stipticum vetus
purum in modica quantitate tamen vel limphatum
cum aqua decoctionis extinctionis calibis vel aqua
pluviali vel aqua decoctionis mirtillorum Bal-
neetur in aqua decoctionis balaustie cupularum gla-
dium rose mente calamente menta sicut folia salicis
camomille mililoti pirorum ponticorum mespilorum
malorum macianorum amarorum rubi et similium Et
post balneum sumat ʒ ii dragagalange vel diaco-
ndon abbatis cum sirupo ro vel vino predicto Confortetur
stomachus cum emplastro facto ex salvia menta ro ab-
sinthio coctis in vino stiptico et aqua pluviali
vel succo plantaginis vel pistatis perfecte Deinde
expressis diligenter et actu calidis positis super stomachum
totum cum reiteratione frequenti in ieiunio postquam
cepit tepefieri quia tepida resolvunt robur virtutis
ut dicit Galienus vii de ingenio sanitatis Et potest addi
thus et mastix dissolvendo eam in vino rubeo
ad ignem et incorporando cum predictis Secunda
causa est sumptio cibi peccantis in quanto

quantitate stomachi et debilitantis eius virtutem retentivam
sicut accidit illis quorum appetitus excedit digestivam
ut contingit in appetitu canino et facto suo sine modo
Et cura eius est moderatio cibi et potus et labor et ex-
ercitium in ieiunio et mensuratio cibi secundum quantitatem
qua non gravat natura et si leditur propter vehementiam
appetitus sumat aliquid cibi unctuosi ut est butirum
recens sine sale et caro porcina recens et fiant
omnia dicta capitulo de appetitu canino Tercia vero causa
est multitudo effusionis melancolie acetose vel pontice
ad os stomachi que sua acuitate excitat virtutem
expulsivam nature et sua provocatione in comestione facit
cibum superflue Et signa eius sunt multitudo appe-
titus sicut in causa 2a sed differt quia in ista est mordi-
catio sive ardor fortis in ore stomachi ante cibum
et acetositas in ore propter quod non tollerat quin cibum
sumat et sedatio eorum post cibum vel potum rei unctu-
ose In alio autem appetitu canino non est ardor stomachi
neque acetositas oris sed desiderium purum et in hac
3a causa est multitudo egestionis cum multitudine
comestionis que ut plurimum est livida vel plumbea propter
commixtionem melancolie cum chilo quod si diebus aliquibus
assellationes aliquas consuetas non habuit illico gra-
vabitur et prosternetur appetitus Et cura eius dicta est
capitulo de appetitu canino que perficitur duobus primo pri-
mo per rectificationem splenis vel flomia vel purga-
tione et acetositate Secundo per alterationem stomachi cum
cibis unctuosis sumptis in ieiunio frequenter
quod si superfluerit ista solutio requiritur curatio confortatio
intestinorum cum cibis et clisteribus stipticis ut dicetur
infra de dissinteria quia forte inducit ista mordi-
catio plurima corrodet intestina Unde ypo 6ta par-
ticula afforismorum Dissinteria si a felle nigro inchoaverit
mortale Nutriatur cibis laudabilibus coctis
cum mirtillis et lactucis conditis cum vino granatorum
vel berberis Bibat vinum album stipticum limphatum
cum aqua pluviali vel in qua extinctum est ferrum
vel lapis Vitet piris vel citoniis assis vel me-
spilis et similibus ante cibum Et sciat quod in isto flu-
xu requiritur frequentissima mundificatio melancolie cum mira-
bolanis indis et epithimo ut dicemus
capitulo de debilitate digestionis stomachi paragrafo de ca-
none quia evacuando causam confortant stomachum et in-
testina et stringunt fluxum Valet etiam ad hoc yeralogodion
dando ex ipso ʒ i in sero cum itur dormitum cum aqua
calida Quarta causa est motus laboriosus ce-
leriter super cibum quia concutit ad latera stomachi
debilitans eius retentivam sicut accidit viatoribus
et aliis propter quod ait Galienus vi de accidente et morbo
quod motus laboriosus expetit in ieiunio ad resolutionem
superfluitatum et ignitionem calidi naturalis Motus vero
debilis et modicus post cibum ad descensum ipsius ad
fundum stomachi Et cura eius est sompnus et quies post
comestionem quod si necesse fuerit laborare post cibum sit
cibus modicus et stipticus et mollis potus vel mi-
nimus et vino stiptico Deinde parum dormiat vel
quiescat et tunc proficiscatur vel equitet et cum totus
labor completus fuerit faciem et manus abluat
cum aqua frigida deinde quiescat donec calor naturalis
ad interiora redierit Postea cibum copiosum et
[illegible] recipiat et ibidem quiescat donec digestionem
perfecte compleat ut sepissime plenius capitulo de debilitate

regimine sanitatis Quinta causa est potus pluri-
am vel post cibum reddens ipsum fluidum et penetra-
tivum secundum profundum antequam compleatur digestio prima et
propter potus aque profunde pluvie Et cura eius est ces-
satio a cibis et cito dormire super ut fleuma salsum vel
colera sitim faciens digeratur et sitim tolleratur et cum aqua
frigida et aceto gargarizare vel quod aliquid ingluciatur Sex-
ta causa est error in ordine comedendi verbi gratia ut si
in ventre naturaliter lubrico subtilia unctuosa premittantur
grossis stipticis ut olera et brodia pinguia assis vel
frixis quia natura primi cibi sapit tota dieta ut dicit
G. in 2o alimentorum capitulo de pomis vel si fiat mora
plurima in sumendo cibum quae prius digeritur cum po-
sterius assumatur et trahat eum post se ad intestina
Et cura eius est premittere in tali ventre stiptica ut sunt
citonia pira assa vel carnes salse vel frixe vel
pisculla et similia, neque sumere diversa genera ciba-
rium in eadem mensa sed duo vel plus et bibere cum suo
cibo vinum rubeum stipticum sed in modicissima quantitate
Completa vero digestione prima quod est hora [illegible]
vel circa illud potest bibere haustum boni vini aut clari [illegible]
lymphati propter rationem extinctionis et delationis de spe-
ciebus autem potus et hora ordine bibendi plene ex-
pressimus capitulo de siti paragrapho de canone Septima
causa est catarrus descendens a capite ad stomachum
per meri i. ysophagum eius digestivam debilitans sui
et retentivam deiciens sui lubricitate unde ypo-
crates 6ta particula afforismorum Transit adversaria maxime
capitis longa Et signa eius sunt quia fit
fluxus ventris post sompnum et respirationem
Deinde retinetur venter dum preveniat hora vigilandi
et in suis egestionibus apparet fleuma et spuma unde
ypocrates in particula afforismorum Quibuscumque egestiones spu-
mose fuerint hiis a capite decidit fleuma et egestio ho-
ta liquida sicut videtur cum angustia et tussis
plurimis et cuius signum est quod eger forte sentit
descensum fleumatis per gulam si studiosus fuit Et
cura eius duobus modis perficitur primo per confor-
tationem particule mandantis quod fit omnino sicut [illegible] de si-
cadibus dicto capitulo de debilitate visus et cum meris
rubificativis emplastris super caput ut dictis capitulo de ca-
tarro et capitulo de tussi et cum [illegible] plurimis super
cibum et abstinentia a cibo plurimum vaporoso et [illegible]
circa noctem Secundo per confortationem particule recipientis
scilicet stomachi et intestinorum quod fit cum evacuatione
fleumatis cum pillulis cochiis vel medicamine de tur-
bith vel yerapigra G. ut diximus ibidem et post
purgationes cum continuo usu electuarii de citoniis vel
de thure quod ponemus infra de sinteria Deinde debet
hic patiens potum vini plurimi puri et brodia et
[illegible] cibis assis et piris vel citoniis super cibum et sit
eius cena levior prandio In fine vero et post ce-
nam et stomachus bene fuerint excitata suffumigetur
cum thure et mastice omni sero quando itur ad lectum ut
eadem membra stipticet et confortet sed ante pur-
gationes hoc foret malum quia materias inspissaret et ea-
rum evacuationes prohiberet quae hora illa fiant ma-
sticationes ex pipere et piretro et [illegible] et condi-
ti et gargarismata ex sinapi et oximelle composito
et vomitus post expergefactionem cum aqua tepida si sit
possibile et fricationes cum pectine et aspero panno
Et sollicitandum est in cura huius fluxus quod si
fuerit de fleumate dulci descendens multorum et ethicam
induceret Si vero de fleumate salso vitioso dissinteriam
provocabit Octava causa est multitudo flatus
congesti vel collecti in stomacho et intestinis Et
signa eius sunt egestio alba et multitudo sputi
et saliue et nausee et quandoque superveniunt vomitus
flatus et eructus cum cibo et egestione et quod
egestio eius non est plurimum alterata immo recipitur
eius in ea qualitas ciborum et sitis pauca est Si
autem sit fleuma modicum lubrificans solum superficiem
intestinorum et stomachi tunc cum egestione non egre-
ditur fleuma neque fit vomitus sed apparet egestio ciborum
omnino non alteratorum vel modicum et est ideo
quia sunt veloces exitus et descensiones et propter-
ea si infirmus moveatur fortiter super cibum et sentit
ponderositas cibi descendentis in ventrem subito pari-
ter ad inferiora sicut lapis cadens Et cura eius
est vomitus cum oximelle composito vel aqua tepida de-
coctionis rafani atriplicis et aneti si sit possibile
premissa saturitate ex leguminibus et cepis et porris
et carnibus piscibus plurimum salitis Post ea purgetur
cum yera pigra G. vel cum mirabolanis dictis capitulo de
debilitate digestionis secundo paragrapho de canone Et
cum benedicta laxativa et propter [illegible] digestionem flatus cum
oximelle composito et aqua decoctionis [illegible]
[illegible] masticis et galange Nutriatur carnibus pullo-
rum vel edorum assis vel elixis cum petroselino conditis cum
speciebus calidis aromaticis bibat vinum album vetus
clarum forte purum non calidum actu neque tepidum
sed frigidum quia omne actu frigidum secundum [illegible]
est vomitus et fluxus restrictivum sed tepidum est
vomitivum calidum vero secessivum ut [illegible] 3o regiminis
acutorum Et si sitis vel calor intensus fuerit
potest dari aqua [illegible] et propter [illegible] pluvialis vel
in qua ferrum est extinctum sive lapis detur
sepe ante cibum diacitonicon vel dyacitonicon
ton cum speciebus vel electuario de thure quod
dicemus infra de dissinteria Parum et sepe co-
medat et bibat Nona causa est debilitas
virtutis retentive stomachi et intestinorum quae
mollificatio digestive facta in substantia eorum et muta-
te sue laxitate compositionis vel humiditate compo-
sitionis naturalis in eis Et signa eius sunt omnia
signa octavi modi preter quod egestio non est flatuosa
sed cibalis vel chilosa cum alteratione egestionis mo-
dica vel multa neque est vomitus flatus Et
cura eius est eadem cum illa nisi quod non est opus
vomitu vel purgatione sed alteratione et conforta-
tione sola cum electuariis stipticis potibus et em-
plastris et cerotis et balneis dictis capitulo de de-
bilitate digestionis secundo paragrapho de debilitate eius
propter raritatem sue substantie paragrapho de causa humida
et paragrapho de emplastris [illegible] Decima causa
est debilitas virtutis attractive epatis quae autem de-
bilitas vel fit ratione opilationis sive epatis
et meseraicarum Et signum eius est egestio alba
chilosa vel viridis propter [illegible] chili cum [illegible]
alterata et infrigidatis et sentitur dolor [illegible]
in ypocundrio dextro et perimitur appetitus
omnino et mollificatur corpus cum eo deficitur vir- in
tutem et minoratur sanguis eius in venis
et citrinatur color et albificatur et apparet urina

subtilis aliqua vel propter complexionis epatis frigiditatem
Et signa eius sunt eadem in parte quia urina est alba
grossa vel subtilis aquosa neque sentitur gravitas in
latere dextro sub costis vel fit propter debilitatem epatis
in sua substantia et tunc dicetur de eo infra passio de
dissinteria et quecumque duarum causarum fuit cura
est cum sirupis et electuariis calidis subtilibus penetrativis
et deopilativis dictis capitulo de opilatione epatis
passio de caliditate substantie sue causa sua et conforta-
to per hec cum emplastris stipticis dictis capitulo de debilitate
epatis passio de calitate sue substantie et potio vetora-
rum sine stalfigatione super epar vite una et em-
plastrum vite alia aperientium et confortativum epar
sicut est hoc emplastrum ℞ succi absinthii vel eupato-
rii ℥ iii vini albi odoriferi ℥ iii pulveris rosarum sanda-
li spice ana ʒ ii armoniaci ʒ ii dissolvatur ar-
moniacum in vino ad ignem et cum eo et succo co-
quantur res alie et fiat emplastrum vel epithima actu
calidum super epar frequenter ante cibum Nutriatur cari-
bus carnium laudabilium remota pinguedine coctis
cum cinamomo et speciebus calidis penetrativis et car-
nibus pullorum vel perdicum elixis cum petroselino et feniculo subti-
liter contusis et colatis ut cito penetret Bibat vi-
num purum album forte pure quantitatis vitet omnia
dulcia viscosa unctuosa grossa opilantia ut est
mel vinum rubeum pasta et caseus porcina vitet le-
gumina et olera omnia quia sunt vel stiptica vel
opilantia quo duo sunt maxime contraria passi-
onationi Undecima causa est ulcus vel bothor
in stomacho et intestinis super que cibus transiens
induat morsicationem et excitat ipsorum virtutem ex-
pulsivam Et signa eius sunt sensatio doloris in stomacho
vel intestinis post cibum qui non recipiebat ante cibum
quia cibus descendit ad stomachum et intestina de loco ad
locum fit sensatio doloris in loco primo et eius
remotio in loco alio donec descenderit ad anum Et
quia in egestione est virus subtile et cibi egeruntur
omnino non alterati aut parum et putatur esse colica
passio cum non sit quia est cum fluxu chiloso saniosso
et dolore per cibum tamen que non sunt in colica et
iuvatur a suis stipticis ex quibus nocet colica ideo
Et cura eius est ut primo mundificetur ulcus cum repti-
cis lenibus sicut est aqua zuccarum vel ydromel in
potu datum vel clistere factum ex aqua decoctionis fa-
barum mirtillorum ordei colata addito melle rosa-
to et oleo rosarum vel clisteri factum ex aqua decoctionis
lenticule excorticatarum ordei depilati colata addi-
to oleo rosarum et sepe porcino vel cevino in colicatura
et iniciendo tepidum post assellationem Bom pulve-
rizati infusi per spatium horarum in ℥ iiii aque fuerit decoctionis
granatorum mirti vel eo vel sumach Deinde coletur et
addatur sirupi rosarum ʒ ii vel iii et detur totum ante
diem Et scias quod si bothor aut ulcus fuit in stomacho
vel intestinis superioribus magis proficerent ex-
hibita per superius Si vero in intestinis inferioribus
magis proficerent exhibita per inferius quia ultus omnes
medicine in longa via resolvitur post mundificati-
onem plurimas Utatur stipticis consolidativis sicut
sunt trocisci qui sic fiunt ℞ boli armeni dragaganti
mumie mastici ana ℥ s terantur omnia subtiliter
et incorporentur cum vino decoctionis granatorum mirti
vel plantaginis vel acorus et detur per os ante
cibum cum sirupo rosarum vel dissolvatur in clisteri predicto et
iniciatur Utatur zuccaro rosarum vetustissimo vel diacito-
nicon sine speciebus vel rosata novella et similibus
Nutriatur carnibus assis vel coctis et condiatur cum agre-
sta et sumach et vitellis ovorum Utatur piris assis vel
cotoniis ante cibum vitet acetum quia est mordax et
corrosivum si plurimum ex ipso sumatur Usus tamen eius mo-
deratus appetitum excitat sine nocumento Utatur pro condi-
mento sucore viridi et pulvere ℞ granorum mirti spo-
dii ana ʒ ii cinamomi galange cardamomi sumach ana
℥ s croci ℈ ii quia appetitum confortat et digestionem
et retentionem Bibat vinum rubeum ponticum vel stipticum
lumphatum cum aqua casne vel in qua extinctus
est lapis vel ferrum vel cum aqua decoctionis piro-
rum citoniorum mirtillorum plantaginis et similium Utatur
sepe ante cibum pulvere consolidativo et stiptico qui
fit ℞ granatorum et ipse acetosorum granorum psillarum gra-
natorum mirti spodii gummi arabici ana assi rosarum sumach me-
te sicce calamenti omnium ana terantur et cribellentur et la-
batur ex ipso de mane omni die vel misceat cum zuccaro
vel sirupo rosarum vel oxizaccara quia ulcus consolidat do-
lorem mitigat et retentivam confortat Duodecima cau-
sa est densitas corporis et pororum strictitudo quare nichil
ex eis resolvitur aut modicum Cuius signa sunt habitu-
do carnosa cum dulcedine cutis et grossitie musculo-
rum Color faciei lividus rubicundus paucitas
sudoris et multitudo quietis et dimissio exercitii et
laboris et multitudo egestionis cum paucitate comesti-
onis et prostratione appetitus et isti sunt proni ad febres
putridas et ad apostemata pinguosa propter retentionem
superfluitatum et et cura digestionis Et cura eius est exercitium
et balneatio cum fricatione ex farina fabarum et furfure
et sudatio in balneo ante cibum grosse et abstinea
a cibis grossis et viscosis nisi fuerit exercitium etc.

Methodus Diarrie Diarria fit propter
aliquam quinque causarum Prima est sumptio me-
dicine extreme laxative vel non consolate cum suis
corectivis vel non mensurate secundum proportionem quemeteriem
potius propter quod per eductorem humoris quem respiciat a
proprietate educat humores alios preter sanguinem quia si ad sa-
nguinem ultus eius se extenderit idem dissinteriam
inducet Et signa eius sunt anxietas eius plu-
rima cum solutione eius plurima ventris quia non inte-
debat egestio vel meditus propter quod ait ypocras prima par-
ticula aforismorum In perturbationibus ventris etc. et mutatio
egestionis in colore et substantia ad humorem alium a primo
et vehementia sitis et omnia dicta capitulo de siti pa-
ssio de canone Et propterea hoc dicebat Rasis in divisi-
onibus quia media debent esse contenti et me-
dicinis solutivis facilibus cuius modi sunt
mirabolani viole prelima sirupus et propter ex rosis recen-
tibus et sirupus viole et tamarindi et manna
et cassiafistula et fumus terre Et si necessitas fortiorem
postulet sunt contenti turbith aloes epithimo
sene polipodio pulpa collaquintida agarico scamonea
conpolata que dyagridium dicitur Et per medicinis
vomitivis sunt contenti sirupo acetoso et raphano
et semine aneti et eruca Et si vomitu forti ali-
quantulo indigemus sunt contenti pax ex condisi
et nuce vomica Et devitet omnino solutivas forte
vel vomitivas fortem omni medicina forti vel ignota
sicut sunt mezereon et coagdium et species lactucarum

i. citrulli sicut est ezula anabula catapucia et
elleborus niger et albus quoniam faciunt accidentia valde mala Et
subdit ibidem Et si vis tribuere aliam medicinam
prius interroga quam medicinam potare consuevit
et sub qua dosi et quot assellationes habere consuevit
ut significet tibi et quid et quantum evenerat in
potu tribue Et si tibi necesse fuit aliquam medicinam
tribuere qui nichil ante ea medicinam sumpsit vel
nescit quoniam sumpsit da ei in primis medicinam le-
vem aut mediocrem quantitatem ex forti Deinde gra-
datim acue donec eius naturam cognoveris Carne
preterea dentes qui homines macillenti naturaliter cuiusmodi
sunt colerici et melancolici sunt ut plurimum faciles solubiles
per medicinas quoniam sunt rare compositionis laxe carnis
Omnes vero pingwes carnosi naturaliter cuiusmodi sunt
flegmatici et sanguinei sunt ut plurimum difficiles so-
lubiles et ideo fortiori medicina indiget quoniam sunt dense
compositionis et compacte carnis et strictas habent vias
Et cura eius est ut illico cum medicina cepit superflue
frangatur eius virtus et laventur intestina cum sirupo
sto magno simul sumpto ex aqua ordei vel intestinorum
pullorum aquatilium antiquiorum et post hec dentur stiptica
in potu ex quibus primum est lac ustulatum cum ferro
vel lapide ignito donec fiat acetosum et sicut
est aqua pluvialis in qua decocta sunt mastix
cinamomum lentes mirtilli pira vestale sorbe sumach
atoma milium risum plantago et similia et non co-
letur et aqua sed dulcoretur cum zucaro ro. (?) et li-
gent extrema vehementer primo adiutoria deinde
coxe et ponantur ventose sicce super stomachum epar et sple-
nem et spatulas cum sutione forti Et detur in potu
tyriaca recens vel filonium recens cum vino rubeo stipti-
co et ponatur in aere temperato quoniam aer frigidus sol-
vit ventrem exprimendo materias ad interiora estuosus
vero resolvit virtutem Et confortetur cerebrum cum odori-
feris stipticis frigidis ut sunt rose et succus granato-
rum et acetum Et si virtus tollerat fac ipsum sudare
in balneo aque dulcis cum stipticis vel in vapore
aque calide sub pannis suis elevato capite in quo
fiat corpus vehementer calidum multum sudaverit da
ei in potu stiptica predicta et epithimentur epar et cor
cum aromaticis sicut est aqua mirtillorum sandali
camphore rose et succus citoniorum et malorum maci-
anorum quoniam redolentia confortat spiritus et humores ad
se trahunt et epithimentur stomachum et intestina cum aquis
stipticis sicut est aqua aluminis et sulphuris et citoni-
orum et corticis granatorum et corticum papaveris et ci-
toniorum rubi et absinthii et oleum de mastice et oz
ut omne eius nutriens sit cibus stipticus actu fri-
gidus et infrigidatus cum nive et sicut est agresta
et vinum granatorum acetosorum et pira assa et atoma
et risum et milium et caro pullorum assorum et tortelle
bis cocte et vinum rubeum ponticum et si non potest suf-
ferre balneum ponantur manus et crura in aqua
calida et continue fricentur et non ponantur extre-
ma in aqua frigida quoniam materia repelleretur ad interiora
Et si ista omnia non sufficiunt da ei in potu hoc
medicamen expertum ut dicit avicenna primo canonis fen
ex capitulo de restringendo fluxu superfluo ex me-
dicina Recipe semen nasturcii torrefacti ad ignem donec
partes acute resolvantur ʒ iii Deinde conquassentur

in lacte acetoso vel ex quo extractum est buti-
rum per extinctionem lapidis vel calibis donec
fuit inspissatum est namque ultimum in bonitate
Et inducatur sompnus propter posse cum quiete et taciturn-
itate in loco obscuro et si supervenit syncopis
vel dispositio consimilis confortetur cum potu vini
puri fortis vel parum limphati quoniam penetrationis
subite Et si adhuc nichil predictorum omnino
contulerit da ei narcotica quoniam sunt ultime forti-
tudinis in restringendo fluxum et inducendo som-
pnum que dicentur infra de dissinteria Et sicut
est hec Recipe quam arabes tassi vel torrefacti ad ignem
boli ar. sang. dra. terre sigillate mumie mastic ana
ʒ ii granorum granatorum granorum passularum ana ʒ iii
opii ʒ i terantur subtiliter et incorporentur cum duo-
decuplo zucari rosarum vetustissimi et in potu tribuatur
ex ipso frequenter Et cavendum est a narcoticis propter
debilitas et fluxus et insompnietas equi ad de-
fectionem perducent ut dicitur xii de ingenio sanitatis
et tunc dentur gradatim non subito et prope ipsius diem
et vigilias ne fatuitas et stupor immineat et plura
restrictiva scripsimus capitulo de sputo sanguinis Et
scias quod sompnus et quies sunt de maxime iuva-
tivis in omni fluxu non superfluit Secunda causa
est delegatio plurime colere rubee ad intestina excoriat
Et signa eius sunt quia fit post esse acuitas adure-
tes aut post sumptionem medicinarum calidarum vel vini ve-
tis amari plurimi et omnium calefacientium epar et mul-
tiplicantium in eo coleram Et egestiones eius sunt sub-
tiles liquide mordicantes acute et urina subtilis
ignita et color faciei citrinus et precipue in albugine
oculorum et sollicitandum est in cura huius fluxus
quoniam ut plurimum perducat ad excoriationem intestinorum et dis-
sinteriam periculosam Vnde ypo vii particula afforismorum
In colico fecessit dissintia malum Et cura eius est
ut primo humidificentur intestina cum medicina pur-
gante coleram et restringente fluxum sicut est ista
Recipe mirabulorum citrinorum et emblicorum ana ʒ i mir-
tillorum acetose portulace ana m i pistentur et bu-
liant in ʒ vi aque donec medietas consumatur
et coletur et in colatura addatur ʒ i succi rosarum recentis
et buliatur iterum et coletur et detur totum ante diem
hec enim apozima est ex mirabolanis qui a proprietate
sue speciei solvunt exprimendo sumat omni die in au-
rora oxizacaram cum aqua pluviali vel sirupum ro-
sarum cum aqua decoctionis plantaginis et mirtillorum Bi-
bat autem cibum vini et troscisci de acetosa qui sit sic
Recipe rose rube spodii ana ʒ v sumach seminis acetose
vel herbe eius kalanstie quam arabes portulace
granorum coriandri infusorum in aceto et torrefa-
ctorum ana ʒ ii et rosarum api gumi arabici ii informentur
trocisci cum succo citoniorum vel vino granatorum
vel berberis quorum quilibet sit ʒ ii et detur cum sirupo
vel aqua predicta Vtatur rosata novella mixta
cum tria sandali Nutriatur lacte acetoso in quo
extincti sint lapides et ferrum Vtatur riso et
carnibus assis vel pulmento de farina simile
vel cancris fluvialibus coctis in lacte Bibat vi-
num rubeum stipticum vel ponticum limphatum cum
aqua pluviali vel aqua decoctionis granorum
granatorum vel berberis Si autem medicine

non videntur conferre et virtus continuo debilitetur et fluxus perveniet. Fiat cura blanditiva dando in cibo unica carnium levia pinguium vel cum vitellis ovorum inspissato sepe in die sed parum qualibet vice ut tota restringatur et dolor intestinorum mitigetur. Et fieri possunt clisteria dicta de lienteria causata ex scabie et ulcere in intestinis et sic et sic differatur mors quantum est possibile. Tercia causa est decursus humorum et liquiditatum a venis et membris corporis totius ad epar et intestina calidorum vel frigidorum naturalis vel sinthomatice. Et signum eius in quo sunt inanitio venarum et consumptio corporis de die in diem cum febre et sine febre. Si autem sit cum febre et fiat vi nature tunc supervenit in aqua dierum creticarum et post signa digestionis predicta et cum constantia virtutis et alleviatione infirmi et bonitate appetitus. Si autem fiat sinthomatice supervenit in die non cretica puta 2a vel 8va vel xii vel in die cretica mala puta sexta vel in die cretica non visis signis digestionis vel indigestionis et virtute existente debili et aggravatione infirmi et prostratione appetitus. Si autem sine febre et fiat vi nature tunc supervenit tempore longo puta in aprili vel in maio vel septembre cum alleviatione egri et per ipsum iuxta illud ypocratis prima particula amforismorum In perturbationibus ventris et vomitibus etc. Si non fiat sinthomatice signa contraria apparebunt. Si vero humor sit calidus, apparebit egestio subtilis citrina vel viridis cum adustione et mordicatione ani sine viscositate omnino et prostratio appetitus cum vehementia sitis et amaritudine oris et urina subtilis ignita. Potest tamen esse turbida propter humorum conquassationem. Si vero humor sit frigidus signa contraria apparebunt preter quod humor preter assuetum albus vel viridis etiam in causa calida quam facta sit distinguentia quando sit ex colera et quando ex flate (?) superius capitulo de vomitu paragrafo de canone et cura eius. Si sit de causa calida est ut si fuit vi nature non restringatur omnino nisi virtus debilitetur et fluxus superfluat sed regatur bona dieta nutritiva et confortativa sicut sunt iura carnium laudabilium et vinum album subtile aromaticum. Et si superfluat vel fuit a principio sinthomaticus purgetur illico cum decoctione ex mirabolanis citrinis et emblicis scripta in cura precedenti proxima aut cum decoctione facta ex ʒ i reubarbari et ʒ ß mirabolanorum emblicorum pistatis et bullitis in ℥ vi aque decoctionis mirtillorum donec medietas consumatur colatis et dulcoratis cum zuccaro rosato sicut prius utatur omni die ante cibum post purgationem vel trociscos de berberis dictis capitulo de ydropisi paragrafo de cura ydropisis asciticis mixtis cum zuccaro rosato vel trociscis de bolo dictis capitulo de sputo sanguinis. Et post illud bibat vinum rubeum ponticum in quo decocti sunt mirtilli vel sumach vel berberi vel si sit cum febre bibat aquam cisterne vel aquam decoctionis carnium recentium. Confortetur stomachus et intestina cum oleo masticino et mirtino et oleo commixtis et incorporatis cum cera sufficienti et cerotis dictis capitulo de vomitu et precipue de causa calida et unguentis dictis illic. Inducatur sompnus quo possit et quies quod est maxime for-

tis in omni fluxu et dormiat super ventrem quia per hoc retentiva et digestiva plurimum confortatur. Et si ista non contulerint fiat vomitus cum sirupo acetoso et aqua decoctionis aneti premissa repletione ex leguminibus et olibus non acutis quia cursum humorum divertet ad superiora. Dixit ypocras 6ta particula amforismorum Diarria habito diutina vomitus spontaneus superveniens solvit diarriam et precipue si vomitus non sit difficilis vel laboriosus. Aliter vero nequaquam hoc fieri. Nutriatur si sit cum febre riso et faba fracta in modum risi et pulmento facto ex farina avene vel ordei vel farri vel aqua pluviali condito cum vitellis ovorum et pulvere mirtillorum. Comedat quoque ova cocta in aceto usque ad induracionem fiendo eorum vitellos cum agresta vel vino granatorum. Comedat tortellas ex farina simile et vitellis ovorum et plantagine confectis vel pulte ex pulta simile. Bibat vinum rubeum dulce si intendis ad humorum multiplicationem vel vinum rubeum stipticum si intendis ad fluxus restrictionem limphatum cum aqua pluviali vel aqua extinctionis calibis vel aqua decoctionis respice (?) citoniorum sorbarum pirorum et similium. Si autem sit debilis vel sit sine febre nutriatur carnibus bonis assis vel elixis pullorum edorum fasianorum perdicum et omnium avium parvarum silvestrium non aquaticarum et bibat vinum predictum purum et raro tamen precipue in hoc casu confert in cibo sumpta. Si autem sit de causa frigida fecal (?) tamen non restringatur si fuit naturalis donec incipit superfluere tamen tunc restringatur si sit a principio sinthomaticus quod est ut inducatur vomitus levis frequens cum oximelle et aqua decoctionis raphani et ante premissa saturitate ex leguminibus et cepis et cibis bene salitis si sit possibile vel purgetur cum decoctione ex mirabolanis kebulis et emblicis dicta capitulo de debilitate stomachi digestionis paragrafo de canone quia resolvendo fleuma stringit ventrem. Utatur dyacitoniton cum speciebus vel sine speciebus si sit cum febre vel electuario de thure quod dicemus infra paragrafo de dissinteria. Nutriatur carnibus laudabilibus assis vel elixis cum petrosilino cinamomo cardamomo pipere longo et aceto. Bibat vinum rubeum stipticum limphatum cum aqua decoctionis berberis vel spinarum (?) vel sorbarum. Possunt quoque comedere risum et lentes excorticatas quia cortex eorum secessivus est et medulla stiptica et fabas fractas conditas cum adipe renum caprarum. Et sollicitandum est in cura fluxus provenientis ab hac 3a causa quia ut plurimum perducat corpus ad marasmum et ethicam. Confortetur ergo virtus retentiva membrorum cum unguento stiptico facto ex oleo masticino oleo rosarum oleo nardino oleo mirtino ana mixtis et incorporatis cum cera sufficienti et cum cerotis sitis super epar et stomachum et spatulas et fricationibus levibus perdurantibus in balneo aque dulcis tepide sine mora in ipso ne virtus resolvatur et ligationibus extremorum et flagellationibus levibus cautis donec rubescat et emplastris attractivis confectis ex pice. Quarta causa est propter crisim in febribus continuis vel interpolatis vi nature vel sinthomatice. Et signa et cura habentur ex proxima causa predicta. Quinta causa est tenasmo et signa eius sunt frequens appetitus assellandi cum modicitate

egestionum et ardore ani et sequamonis et omnia que dicentur in signis tenasmonis Et cura eius est cura tenasmonis

Methodus dissinterie

Dissinteria ut est dictum est fluxus ventris cum sanguine vel sanie vel utroque simul et fit igitur propter aliquam ex xiiij causarum Prima quarum est exuberancia et peccatum sanguinis in quanto super corpus totum ut dicit Avicenna vj de accidente Et signa eius sunt quia corpus est sanguineum carnosum ocio gaudio et quiete et cibis et potibus sanguinem multiplicantibus et iste fluxus pervenit quando accidit corpori mutillato quoniam tunc virtus epatis sanguinem que per naturam regitiva tocius corporis fuit proporcionata corpori toti nutriendo fit excedens propter alicuius membri detruncacionem quare sanguinis ille prodicte regurgitabit ad epar et per mesenteraicas ad intestina et quandoque expurgabit per vomitum et secessum Et cura eius est ut non restringatur nisi superfluat et virtutem deiciat quoniam est utilis et tunc restringatur cum ligatione forti extremorum et posicione ventosarum sicarum super epar et splenem et spatulas et usu ciborum et potuum stipticorum frigidorum et post restrictionem minoret cibum suum et abstineat a vino omnino vel bibat album aquosum subtile limphatum ad medium in parva quantitate et addatur in exercicio et labore et sudet in ieiunio Secunda causa est peccatum sanguinis in quali propter quod membra fortia ipsum refutant et a se repellunt cum sit ingenerandorum nutritorum Nam si forent debilia fieret in ydropisis yposarcha Et signa eius sunt urina alba aquosa vel lactea et sanguinis qui egreditur est subalbidus propter flegma plurimum permixtum et universaliter omnia signa epatis frigidi debilis et in virtute sanguificativa Et cura eius est rectificacio epatis frigidi dicta capitulo de debilitate epatis paragrafo de causa frigida Tercia causa est debilitas epatis in sua substancia que mala composicio sive raritas texture nuncupatur Et signa eius sunt egestio similis lotture carnis cum dolore aliquo in ypocundrio dextro vel sine dolore quoniam substancia epatis non sentit sicut neque substancia splenis vel renum vel pulmonis cum sint membra carnosa Et fit ista debilitas ut plurimum propter febres acutas vel cronicas vel aposteumata vel sumpcionem medicinarum calidarum usu immoderato propter quod resolvitur virtus epatis et laxatur eius substancia Et cura eius est dicta in capitulo de debilitate epatis paragrafo de raritate sue substancie Quarta causa est opilacio epatis in parte eius gibbosa unde oritur vena kilis propter quod creatus sanguis laudabilis penetrare non potest ad membra sed regurgitat per eius concavum ad intestina Et signa eius sunt dolor extensivus in ypocundrio dextro cum tumore vel duricie aliquali et egestio sanguinis boni puri plurimum et inanicio venarum de die in diem et bonitas appetitus nisi forte stomachus epati compaciatur Et cura eius est cura lienterie propter opilacionem zirbe epatis cum appeltivis aromaticis dictis illic Quinta causa est retencio ac eorum emorroidarum in corpore consueto quia sanguis collectus expellitur cum impetu per vomitum vel secessum Et signa eius patent ex relacione infirmi Et cura eius est dimissio fluxus donec cepit superflue tunc restringatur vel curatur cum ligacionibus et sicacionibus dictis

capitulo de vomitu paragrafo de causa quinta Sexta causa est ruptura alicuius vene in intestinis magnis vel parvis Et signa eius sunt egestio sanguinis puri pauca vel multi cum dolore circa umbilicum secundum quod situatum est intestinum ut diximus in principio istius tractatus ut plurimum tamen iste fluxus est paucus quoniam sanguis intestina paucus est et vene graciles cum sint membra nervosa solida Et cura eius est cura vomitus sanguinis dicta eodem capitulo et paragrafo et capitulo de ulcere stomachi proximum Septima causa est emorroides intrinsece vel extrinsece et si sunt extrinsece atque apparentes sensus illud demonstrabit Si non latentes atque intrinsece sentitur dolor intra anum et accidit difficultas egendi et cum egestione emanabit sepe vel prodicte sanguis aut humor malus aut ante egestionem vel post et causa signum est in hoc casu et inspeccio longaonis cum ventosa magna absque incisione et inspeccione cum oculis super intestinum inspectum an in eo sunt fici aut non et an sunt dure porte an molles quidem emittentes sanguinem vel saniem vel virus vel materiam aliam Et cura eius est cura emorroidarum que dicetur Octava causa est tenasmo Et signa eius sunt appetitus asselandi frequens cum egestione modica vel nulla et ardore in ano sine morditatione Et cura eius est cura tenasmonis que dicetur Nona causa est sumpcio medicine effrenate laxantis quare propter eduticionem humoris sui educat humorem alium et causat dyarriam et forte pervenit eius virtus ad hoc ut educat sanguinem cum valde superfluit quare inducit dissinteriam Et signa eius patent ex relacione infirmi Et cura eius est cura dyarrie facte propter causam eandem ut plene supra scriptum est paragrafo de methodo dyarrie Decima causa est casus vel percussio Et signa eius patent ex relacione pacientis Et si sit sine vulnere curatur a principio cum flebotomia basilice in brachio lateris et ligacionibus extremorum et propter superiorum Et cibis et medicinis stipticis dictis capitulo de sputo sanguinis et capitulo de ulcere stomachi Si non sit sine vulnere cyrurgicus debet curare Undecima causa est crisis in febre acuta vel non acuta et propter in synocha ut dicit vj de accidente Et signa et cura dicta sunt supra paragrafo de cura dyarrie propter crisim Duodecima causa est debilitas virtutis attractive et nutritive membrorum propter quod sanguinem sibi delegatum per venas neque apponunt neque uniunt neque assimilant quare refluans venas regurgitat ad suum fontem ut dicit vj de accidente et deinde per mesaraicas ad intestina Et signa eius sunt quia fit ut plurimum in corporibus ethicis et marasmatis et fit addit omni die in marasmum Et cura eius est cura corporis ethici cum omnibus que faciunt ad corporis impinguacionem sicut est balneum aque dulcis tepide cum fricacione levi membrorum sine mora in ipso ne corpus fiat evaporabile et deposicio eius super lectum molle et cibacio ex lacte tamen primo ustulato et pultibus ex farina simile et iuribus carnium laudabilium inspissatis cum vitellis ovorum et carnibus pullorum et edorum et perdicum et omnium avium parvarum montanarum quoniam sunt levis carnis et facilis digestionis Et emplastro cutis cum pice Et potus vini dulcis rubei aromatici

puri limphati cum aqua pluuiali Et omnibus
que dicentur libro secundo de ingrossatione cor-
poris macri si deus voluerit Tredecima causa est
eruptio apostematis saniosi in ventre uel sinthomatis Et signum
eius sunt quoniam antecessit febris acuta cum apostemate epa-
tis uel stomachi uel splenis uel pleuresis uel
peripleumonia cum signis propriis cum dolore forti qui
tendebat continue ad conversionem in saniem neque re-
solui poterant Deinde aliqua dierum et post xx uel
circa illud mitigatus est dolor et febris et remansit
grauitas et inflatio in loco que significabant
materiam esse perfecte conuersam in saniem Deinde accidit
eis rigor et tremor subito et alleuiatio grauitatis
que significat apostema fore diruptum et incipiunt sa-
nies et sanguis apparere in egestione Et scias quod si apostema
fuit in epate uel stomacho uel splene tunc sani-
es et sanguis egredientur per exitum in plurima
quantitate Si vero fuit in membris que non habent
amplos meatus ad stomachum et intestina sicut est
pectus uel pulmo tunc sanies et sanguis paulatim
egredientur per secessum Et cura eius est ut primo
mundificentur intestina et abluatur sanies antequam
corrodat loca super que currit cum potu aque mellis
uel succi rubei uel aque ordei uel cum clisteri
facto ex aqua mellis tantum uel ex aqua mellis in qua
dissoluti sunt duo uel tres vitelli ouorum et aliquid
pinguedinis anseris uel galline Et post istas
mundificationes administrentur stiptica consolidatiua
per superius et inferius per superius quidem sicut sunt
trocisci de berberis dicti capitulo de ydropisi et tro-
cisci de mumia dicti super paragrafo de cura liecterie
propter bothor et vlcera in stomacho uel intestinis et sicut est
electuarium de thure quod sic fit Recipe granorum passularum
libram semis granorum mirti ℥ iii balaustiarum decoquatur et
de rubo ana ℥ v thuris ligni uel succi cama-
risci ana ℥ vi cinceos ℥ viii zuccari quod sufficiat
terantur omnia ut alcohol et fiat electuarium cum
succo quoniam ventrem constringit vrinam prouocat vlcera
consolidat et excoriationem prohibet et sicut est
zuccarum ro uetus mixtum cum puluere gummi arabici
assi et boli armeni et mastice san dra et terra sigillata
et similibus Nutriatur carnibus bonis elixis cum
aqua pluuiali uel assis Et bibat vinum rubeum
stipticum limphatum cum eadem aqua uel cum aqua
decoctionis mirtillorum uel sumach uel berberis Si autem
sanguinis et saniei in plurima quantitate effluxerit
que debilitent infirmum tunc dentur omni hora
micas carnium et panem vini puri et tortelle panis
assi cum ipso Et odoret rosas et aromatica ut
non cadat uirtus Et cum cepit egestio minorari et uirtus
confortari tunc procedatur ad lauatiua vice vna et
consolidatiua predicta vice alia usque ad perfectam
curam mundificationis et consolidationis per inferius uero
cum clisteri incarnatiuo et consolidatiuo quod sic fit
Recipe empatorii mirtillorum barbe hyrcine uel sum-
ach que per ypocrasidos nominatur gladiolum uel
corticis glandium ana ℥ i rosarum abluti ℥ ii coquatur
in aqua perfecte et in libra i eius aque colate dis-
soluatur hoc medicamen Recipe thuris san dra ceruse
litargiri ana ℥ i apii ℥ i terantur et cribellentur et mis-
ceantur cum duobus uel tribus vitellis ouorum
Et addantur liquori predicto et totum simul iniciatur

tepidum cum clisteri post assellationem saniei Et si uis po-
tes premittere clisterem mundificatiuum predictum Si autem san-
guis et sanies paulatim exierint cum egestione tunc consideratur
per quam regionem transit mundificet apostema quoniam si per
vrinam aduenit cum prouocantibus vrinam dando in po-
tu aquam decoctionis apii dragunti feni petrosilini acetose
endiuie addito melle uel zuccaro propter dulcorationem Et si
per sputum tunc cum aqua decoctionis liquiricie ysopi yreos
et modico croci addito item melle uel zuccaro quoniam
vndecumque natura expellit etc Et postquam sanies finiuerit mino-
rari in exitum tunc procede ad mundificatiua vice vna
et incarnatiua vice alia sicut iam dictum est
Quartadecima et vltima causa est corrosio
intestinorum et hec proprissime dissinteria nuncupatur
fit autem illa corrosio aut propter flegma salsum aut colam
aut sanguinem adustum aut melancoliam adustam Et
uel est recens sine putredine uel antiqua fetens
et cum putredine Et licet fieri possit in omni loco in-
testinorum fit tamen sepe in intestino recto quoniam cum sit
infimum plurime humiditates per ipsum descendunt Et signa
eius omnia sunt egestio inuiscatiua mucosa cum dolore
pungitiuo in ventre et permixtione saniei uel san-
guinis cum mucillagine Signa uero propria sunt quoniam
si fit de flegmate salso antecessit coriza et catarrus
et est cum egestione flegmatica permixta viscosum sine multa
acuitate que pungat sed cum multa ventositate
et non est cum ea sanies plurima Et color eius est
albus viscosus sine liuiditate et citrinitate omnino Et
si corpus fuisset prius grossum et alias sic tamen fuisset
signum Si uero fit de cola apparet egestio citrina uel
viridis uel subtilis sine viscositate omnino cum ardore
et dolore plurimo in ventre et angustia et siti Si
uero fit de sanguine adusto apparet egestio rubea
grossa uel nigra liuida Si uero fit de melancolia adusta
apparebit egestio nigra habens odorem aceti que cum
cadit super terram arenosam uel spongiosam bu-
lit et fugiunt ab ea musce Et est cum dolore in ventre
et punctura assidua et ista causa numquam potest esse recens
ymo semper antiqua ut dicit Rasis in diuisionibus
Et si excoriatio fuerit recens est plus de sanie et fe-
tore egrediuntur squame albe subtiles et late que
sunt cortices intestinorum Et si fit corrosio in inte-
stinis superioribus dolor sentietur ut plurimum super
vmbilicum uel sub eo et infra ad duos digitos
in medio directe ventris et in egestione apparebunt
feces bene commixte sanguini et saniei longa via
et non egredientur egestio illico super dolorem sed post
horam Si uero in inferioribus sentietur dolor ut plurimum
sub pectore uersus dorsum uel in altero laterum et
sit dolor remissus cum non sit Et in egestione apparebunt
distincte uel non bene commixte et egestio egre-
ditur quando fit punctura Et scias quod si corrosio fuit
in superioribus intestinis magis conferunt exhibi-
ta per superius ut sirupi et pulueres et trocisci et ele-
ctuaria Si uero in inferioribus magis conferunt ex-
hibita per inferius ut clisteria suppositoria licinia et
similia Cura dissinterie facte cum corrosione in-
testinorum facte super flegma salsum est ut restringatur
primo catharrus et rectificetur caput ut scripsimus
capitulo de catarro et de tussi Post hoc clisterizetur fre-
quenter cum clisteri mundificatiuo facto ex aqua de-
coctionis furfuris malue bismalue et aliquantulo

mellis et iniciatur tepidum bis vel ter in die sp
iminete post assellacionem vel cum clisteri facto ex
aqua decoctionis sicle polipodii furfuris ordei
et mellis sumendo de colatura illius aque lb j
vel lb j et s et addendo olei mastici cum comoille
ʒ iiij et iterum reducendo ad ignem lentum brevi hora
et tepidum iniciendo Et non dolor in corrosione qua
cumque intestinorum inici clistere calidum quia calidi
tas est morditativa sed vel frigidum vel tepidum Et
post istud iniciatur successive clisteria stiptica conso
lidativa facta de aqua decoctionis sumach mirtil
lorum rosarum plantaginis et boli ar colet et dissol
vatur in ea pulvis de bolo ar qui iam dictus
vel trociscis de mastice dicti capitulo de sputo sanguinis
et vitelli duorum ovorum vel trium et aliquid adi
pis renum caprarum vel edorum et modicum vini
rubei pontici vel clisteria facta ex vino rubeo
stiptico decoctionis mirtillorum in aug colatura dis
solvatur vitelli ovorum vel adeps renum caprarum
et hoc etiam plurimum confert in tenasmone Bibat
in aurora unum ex trociscis eisdem cum sirupo rosarum vel
oxizakara vel aqua decoctionis mirtillorum et ves
pilarum et similium vel pulverem boli ar qui sic fit
℞ psillii assi ʒ xx nam cum torrefactum psillium est
lubrificativum propter eius partes humidas que resol
vuntur arnoglosse ʒ x gummi arabici boli ar ana ʒ xx
seminis portulace se mirti quam ʒ x terantur et cribelle
tur et detur et eo in aurora et cum cena ʒ iiij cum
aqua decoctionis citoniorum vel vespilarum vel sumach
cum vino rubeo stiptico vel cum aqua decoctionis mir
tillorum ameos amomi et gummi Nutriatur iste dis
senteriam patiens et omnis alius qui est cum corrosione
ex riso cocto in aqua pluviali vel lacte ustula
to vel aqua calibis condito cum adipe renum ca
prarum vel edorum vel vitellis ovorum Comedat
etiam lac recens capre vel asine in quo fer
rum vel lapis est extinctus et pulmentum ex farina si
mile conditum cum eodem latte et pullos assos siccos
potius quam elixos et fabam fractam extrema porco
rum vel vitulorum et pira et citonia assa cum cibo
assumpta sit panis eius azimus de farina
simile confectus et in suo cibo diminuat salem
sposse et sit cibus eius actu frigidus vel tepidus non
calidus et sicras quod ex pinguedinibus et aliud nullum
confert pro condimento ciborum suorum nisi adeps renum
caprarum vel edorum adultorum quia omne aliud unctuo
sum est quidem secessivum Vitetur pro sapore suo citoniorum
vel granatorum vel berberis vel pirorum vel vespilarum
vel agresta vel sorbis inspissato cum vitellis o
vorum, aceto vero deviteret posse tamen in cibis quam me
dicinis quia corrosivum est, sed in fluxu sine ex
coriatione non obesset Vocat pro speciebus sinis pulvere
cinamomi et cardamomi et mirtillorum et croci quia
species acute morditativeque sunt ut piper gena paradisi
et similia Comedat etiam vitellos ovorum coctorum
in aceto usque ad induracionem et carnes avium silvest
rium non aquaticarum de tortellis ex farina simile
et vitellis ovorum confectis Bibat vinum rubeum
grossum dulce si sit cum extenuatione corporis vel pon
ticum si sit cum fluxu pluvio limphatum cum aqua sti
ptica predicta et si virtus constaret posset purgari quan
cum decoctione mirabolorum kebulorum et emblicorum dicta

capitulo de debilitate digestionis stomachi paragrapho
de canone quia solvendo materiam stringit ventrem
Cura dissinterie cum corrosione propter coleram est ut
mundificentur sepius in die intestina cum clisteri
ablutivo facto ex aqua decoctionis ordei depilati
violarum rosarum malve bismalve colata et iterum bu
lita cum oleo rosarum et violarum vel cum clisteri facto ex aqua
mellis et vitellis ovorum et adipe renum caprarum
vel sepo hircino ut diximus et sint tepida vergentia
ad frigiditatem quia iniciuntur ad que immediate sequatur
clisteria stiptica consolidativa facta ex aqua de
coctionis mirtillorum plantaginis rosarum siccarum fabarum su
mach lentium excorticatarum balaustiarum cupularum
glandium risi et similium cum qua aqua colata in
sterat sepium hircinum vel pulvis boli ar predicti
Si autem ista non conferunt mundificetur cum decoctione
mirabolorum citrinorum et emblicorum et indorum et
berberis dicta capitulo de debilitate digestionis stoma
chi paragrapho de canone dando ante diem quia
evacuando causam stringit ventrem et fiant omnia
dicta de cura lienterie propter ulcera et botor in stomacho
vel intestinis In dietam fiat sicut in parte sal
so sed vinum negligat vel limphetur ultra medie tate
cum aqua pluviali vel aquis predictis Cura dissin
terie cum corrosione propter sanguinem adustum est cum
cura illa que ex colera adusta sed minoris pericula
et levioribus indiget medicinis Cura eius que
ex melancolia adusta est ut omni die in aurora sumat
sirupum rosarum vel sirupum de neufaro cum aqua pluviali
decoctionis mirtillorum vel rosarum vel sumach vel seminis por
tulace vel seminis ameos et papaveris vel pirorum et cito
niorum et vespilarum et sorbarum et omni die bis vel
ter iniciatur clisteria mundificativa predicta immediate post
assellacionem ad que immediate sequatur stiptica facta
ex aqua decoctionis eupatorii succi barbe hircine
acacie risi abluti glandium excorticatarum grana
torum corticum papaveris in qua post colaturam
dissolvatur duo vitelli ovorum vel tria et addatur
aliquid de pulvere isto ℞ thuris sanguis draconis terre si
gillate ana ʒ j opii ʒ j et tepidum iniciatur et sic
imponatur vicissim clisteria mundificativa et
confortativa pluribus vicibus omni die Si autem illa
non conferret neque per ea fluxus et dolor vetus
diminuetur purget cum decoctione tali ℞ seme epi
thimi mirabolorum indorum ana ʒ s cum ameos ana ʒ ij
pistentur grosso modo et bulliant in ʒ vj aque
pluvialis donec medietas consumatur Coletur
et in colatura ponatur pulvis reubarbari boni ʒ j et
detur totum ante diem et potest addi aliquid succi
rosarum propter delectacionem in colatura In dieta fiat sic
prius propter quod magis est cavendum acetum in cibis et
medicinis quam in quocumque alio fluxu quia addit
in causa et dolore vehementer sed frequenter in eis
aqua extinctionis calibis et aqua ablutionis
stone fere et omnia respicientia splenem et rectifica
tia melancoliam Et sollicitabis in cura istius fluxus
a principio quia si antiquatur non sanatur propter mo
biditatem cause et corrosionis fortitudinem
et doloris intensionem Emperica vinum sti
pticum delectabile conveniens in omni fluxu sic
fit ℞ vini rubei pontici lb x succi rose ve
teris ʒ iiij granorum mirti ʒ ij galloffi cinamomi

an ʒ ij pistentur mirtilli et gariofi et cinamo-
mu grosso modo et omnia dissolvatur in vino
et bulliant donec medietas consumatur. Colet
et exprimet. det ex eo ante cibum et cum cibo et in
aurora loco sirupi pre dal actu frigidum. Item
electuarium restrictivum Rx sumach berberis granorum
granatorum boli ar gummi arab acacie ypoquistidos an
ʒ ij lapid ematites coralli al et rub sandali
al et rub an ʒ ʃ cinamomi ʒ iiii amili spicha-
ro sicatarum mirtillorum psillii assi coriandri tor-
refacti lenticule excorticatarum an ʒ iii masticis
olibani draganti an ʒ ʃ balaustie pidie seme
citoniorum mundatorum an ʒ ij seminis papaveris al-
bi portulace se ro se plantaginis corrigiole an ʒ i
madragore ʒ ʃ costi storacis calamite spodii foly
gariofili foliorum lauri azillorum an ʒ ʃ san dra terre
sigillate gallarum carabe fisti selli lib ʒ iii me-
te bis cocte pirorum pomitorum sorbarum citoniorum
nespilarum an ʒ i zucara quod sufficiat det ex ipso
an cibum bis in die cum vino stiptico vel aqua
pluviali est namque fere continens omnia stiptica
et ventris constrictiva. Pille predicta stiptice com-
munes fluxum ex quacumque causa sit sunt Rx
mirtillorum balaustie psillii simphita san dra
boli ar acacie ypoquistidos ro sumach croci gal-
lie muscate gallarum spodii cinamomi mas-
gummi arab draganti an ʒ i opii tebeiti ʒ ʃ
conficie cum succo plantaginis vel lemusti vel
bistorte et dentur ʒ x vel xi cum aqua pluviali
vel aqua rosarum in ea calida vel cum vino in
frigida sero cum leve dormitur. Vel fiat trocisci ex
eis cum zucaro et detur cum vino rubeo vel pontico
vel aqua plantaginis vel incorporentur cum succo
rosarum veri et fiat confectio et si vis somnum pro-
vocare adde seminis papaveris se insquiami an
ʒ ij vel opii ʒ i et administrentur sicut prius Et cum
cortex gallarum combustus et in potu datus cum
aqua ustulata prohibet fluxum omnem corrosivum
quapropter consolidat ulcera quod frangit predicta. Item
syrupus mirtinus confert omni fluxui secundum Eben
mesue sic fit Rx granatorum mirti lib i sumach aca-
cie an ʒ ʃ ros ʒ ij ypoquistidos ʒ iii decoquatur
omnia in aqua pluviali et post colaturam fiat sir-
cum lib i zucare et lib i mellis det ex eo ʒ i vel ij cum
aqua decoctionis plantaginis in aurora et ante
cenam quoniam humorum ebulitionem sedat et intestina
confortat. Item trocisci de karabe secundum eundem
ad idem sic fiunt Rx karabe ʒ viii cornu cervi
adusti gummi arab adusti coralli adusti draganti
acacie ypoquistidos balaust. masticis lacte se-
papaveris nigri assati an ʒ iii thuris croci apii
an ʒ ij fiat trocisci cum mucillagine psillii quilibet
ponderis ʒ unius detur unus post media nocte
cum aqua decoctionis plantaginis et ante cena
eodem et primum confert isti trocisci in fluxu men-
struorum premissis purgationibus et remediis
universalibus quoniam humores inspissant et vias constri-
gunt. Item cliste stiptica Rx aque rose aqua
decoctionis plantaginis ro sicatarum bistorte conso-
lide maioris mirtillorum balaustie cupularum glan-
dium an lib ʃ distemperentur in ea vitelli duorum
ovorum et pulvis boli ar terre sigill san dra an
ʒ i et ʃ et tepidum iniciatur. Idem facit cliste factum
ex vino rubeo stiptico decoctionis consolide maioris
et casei antiqui non pinguis macri subtilissime
bulito usque ad consumptionem medietatis post ea colato
et inspissato cum vitellis et pulvere predictorum. Item in
omni fluxu ventris sine excoriatione confert hoc
medicamen elixentur fabe et plantago et maiora-
na et rubus in aqua et aceto postea exprimetur et
pistentur et incorporetur cum succo plantaginis vel
aqua distillationis eius et fiat emplastrum super stomacum
et ventrem actu calidum et recipiat vapor aque
eiusdem per anum quoniam fluxum ventris restringit et vo-
mitum, sed in causa frigida ponuntur eadem res post eli-
xationem vel pistationem incorporata cum aqua vite actu
calida sicut primus Si aut ipsum vis fortificare adde
balaustias ro absinthium mastice menta citonia pi-
ra mirtillos bdellium thus gallas glandes corticem
quercus et similia. Vel fiat ex aqua decoctionis eius
embrocatio si vitus sit fortis vel fomentatio cum la-
na vel spongia infusa in aqua decoctionis calida
vel frigida que aliquantulum expressa reitentur frequenter
actu calida vel frigida super ventrem ante cibum. Item
in fluxu modico et fluxu puerorum sufficit dare
in cibo tortellas factas ex vitellis ovorum et farina
simile et pulvere plantaginis omnibus adinvicem
incorporatis. Item vel pullos assos conditos cum cera
et sepo hircino et prohibeat a potu superfluo possibile
Et bibat vinum rubeum ponticum mixtum cum succo vel
aqua plantaginis vel aqua pluviale in qua
ferrum vel lapides sunt extincti. Item ad fluxum
infirmorum sufficit dare in potu de coagla edi dramam
i et ʃ mixto cum aqua frigida **Canon** Scias quod
in omni fluxu medicus oportet ad tria intendere primo
ad ventris restrictionem per stiptica predicta. Secundo ad epatis
et stomachi confortationem per appitiua ac tota dicta
capitulis primis. Tertio ad membrorum impinguationem
et prohibitionem a marasmo quod fit per cibos viscosos
ut sunt carnes fluviales extrema porcorum vinum
rubeum si non prohibeat opilatio epatis. Et balneum aque
dulcis sine mora in ipso et inunctio dorsi post ipsum
cum butiro recenti et populeon simul mixtis. Et
usus electuariorum restauratorum ex ranis et lima-
cis corticis que dicentur libro 2° de ethicis, et nobile
restaurativum est recens lac calidum in potu datum per
se vel cum mica panis et zucaro sed non debet dari nisi
fluxu cessante quoniam fluxum augmentaret propter eius partes
serosas vel inflammationem humorum excitaret propter eius
partes butirosas cum omne unctuosum sit facillime in-
flamabile propter eius pabulum caliditatis in nostra alica
ut dicitur in alia sua. Unde ypo ait quod inter pericula
anforismorum lac dare caput dolentibus malum est
Sed cum ista nocumenta rectificari possunt per ustulationem
lactis cum ferro vel lapide ignito frequenter in ipso
extinctis quoniam tunc consumentur partes predicte et remanebit
pars in caseola Scire tu debes quod lactis sunt genera
diversa, similiter et virtutes. Nam lac camellorum et
propter essentiam vel partium propinquarum est omnium calidissimum
propter quod habet exopilare epar et splenem ut ponit Avicenna
2° canonis fen 18 tractatu Sed lac asininum est omnium subtilis-
simum et aquosissimum propter quod ventrem lubrificat
sine inflamatione Et ideo ypo 3° regiminis acuto-
rum precipit dare in causone pro medicina laxativa

Sz lac muliebre est om̄ quemetissimu corpori nro
p̄ mixtionem̄to ppt similitudinē, p9 h̄t capini et p̄-
prie capre pascentis herbas quia mediocre inter
grossum et subtile Sz lac ouiu est om̄ grossissimu
ideo de facili cascat in sto si no cu melle ul succo
simmat Sz lac vaccinu est om̄ vnctuosissimu
et plures h̄nt ptes butirosas ex quibus apparet q̄ in
fluxu ventris non est conueniens lac. nisi capinu
uel muliebre si fastidiu non phibet Item sciend
q̄ sompnus ceā sunt inīa in fluxus ventris cura-
do et ppē vomito pducente qm̄ sompnus ē maxi-
mu remediu om̄s fluxus. simili et quies et ppē
in loco obscuro temperato Medicine pl'ea laxatiue
meliores in fluxu p supinis uel infulis curando
sunt mirabili scdm om̄s eius q̄licz spēs qm̄ pl-
uit expimendo put docuimus ca° de debilitate dige-
stionis stomachi passio de cani sicut etiam in su-
pticitate uentris uel menstruoz retentoe ul poda
gotica sunt deteriores ꝛ in se putrida qm̄ reliquendo
stituaz ventris augmetat pdictas passioēs Recordāe
etiam q̄ sicut in ca° de vomitu nominauimus Nullus
fluxus est illico sz gradatim restringendus Jncipiend
igit pmo a constrictiuis nobilibz et ad fortiora
paulatiue tendendum ne forte ma retenta in
ventre torsionis inducat uel ad mebra nobilia
rapiat et p ons fiat occasio maioz passionū Na
si regurgitaret ad epar opilationē uel ydropisim
ul apā pducet, si ad cor ul os stomachi sincopā
si ad cerebz frenesim ul subeth si ad matricē
matricē induceret suffocationē ut docet Auic 3° can
fen 15 ca° de causis fluxus epatici circa fine Atte-
dendum est sit q̄ fluxus ventris et ppē lienteritus qn-
qz vomitu curatur diuisione sz h̄t plurimu° intellige
in causa colica. no aut in causa flatica. uel vlcib
stomachi et intestinoz et adhuc inūs in mīlta vn
ypo cn̄ particula aufforismoz quibus ventres sunt
lienteria yeme, supinis medicari malu est Dic-
hic pl'ea ut melius pnosticare possimus aliqua
de humorum distinctoe scdm ipoz sbam ul colorem
sunt dicenda Vbi sciend q̄ massa sanguis ge-
nita in epate et contenta in venis quatuor humoribz
ppē diuitibus integratur scz sanguine cola flegmate
ꝛ mīlia Nam in om̄ decoctoe alicuius liquoris etro-
genei hec quatuor sube necīo gnantur qm̄ pars
eius grata qua gratius calor decoquit fit san cuius
color ē rubens clarus ut ppua neqz grossus neqz
subtilis neqz viscosus neqz fluidus sz medius eorū
Scda ps grossa infimdo residens terea fit mīlia cuius
color ē niger uel plumbeus cinericius fixa non
liquida cui pti grosse uel accidit adustio inspissans
et h̄t est ut plurimu frigiditas congelans et hoc in
paucioribz ppē q° sepius fit in nob mīlia no nālis p
adustioz cz p congelacoz Vn G scdo de complexi-
onibus ait Sepius pt in corporibus nris repiri ca-
lidum adurens qz calidum congelans ppē scim esse
ne in radice inimicu, calidu aut infidatum ꝛ ideo
raro gnāt in nobis flā vitreu uel gipseu, ut plur
aut flā salsum, et qd fit non fit in epate neqz
in venis qm̄ vita no sustinet tanta frigiditē
in membris nobilibz sz fit ex venas ꝛ in locis
suis ignobilibus ut puta in intestinis ut G fate
de scipso pmo de complexionibz ꝛ ad sensu apparet

in passionibus coliacis ex quo pz q̄ plures passio-
nes mīlie sunt a mīlia adusta congelata ut est
cancera lepra fluxus ventris ꝛ similia et licet
omnis mīlia sit p se frīa cum sit de sba grossa t-
rea cum subtile vnctuosa exalauit Jlla tamē
que p adustioē gnāt acuta calite plurima vir-
sa pticipat p accidens sine ron̄ impssionis qua
recepit ab adustione sicut cōtingit in cine et
lixiuio Et ideo eius passiones curant p frīa
lenitiua sicut et passiones de colera Tercia uo
pars que est subtilis aerea facile inflamabilis
fit cola cuius color ē citrinus igneus ul viridis
adustus cum amaritudine ul subtilitate sue
sbe qui pssimus ul ziniarius appellat qm̄ est
venenosior cuius ppē eius extrema caliditate Quar-
ta ps que est viscosa inucillaginosa aquosa
in flā conuitit qua calor agens elaborare no
potuit neqz subtiliore cuius color est albus
p se uel pallidus Et si quiqz repiatur citrinus
uel viridis h̄t non est nisi ppē remanencia qua-
litatis simbole cibi uel potus ex quibus factum
est ut contigit pz esum oleu uel fructuu uel
pororum impfite digestoru in stomacho ul
in intestinis ppē quod et eius suba inūqz est cu
cū coloe subtilis sz viscosa et ppē p distinguit
a colera Ex quibus omnibz meditus in duo-
bus dirigitur pmo in cognitoe quatuor humoz
exeuntu cum fluxu ventris 2° in cognitione
modi quibus pdicti humores in nobis gnant
qm̄ gnant a calido tm̄ ut san et cola uel
frigido tantu ut flegma, uel calido et frigido
ut mīlia Quapp' dicimus san et cola sunt
p se calidi et om̄e flā p se frigidum pt flega
salsum quod est calidu racoe cole cōmixte ul
racone adustionis sibi p accides aduenientis
Sz mīlia ē ūtē sz diuersa ut iam dictum est
Pronosticacio Si in cura fluxus uentris
ex quacumqz causa pmo in cura morbi cuiuscumqz
remedia racionabilit exhibita no cōtulerit
morbi efferitate et forte pmioz innat qm̄
ut ait G in q'to illius aufforismi 2e pticule.
Jn quo morbo sompnus lc si pletia innate
non inuenit suo tpe cū qma innac debuerint
mala ptul dubio est eoz significacio Item in
om̄ fluxu ventris spontaneo ul artificioso et
ppē in dyarria diuisitas coloris et sbe in egstio-
nibus bonu qm̄ sit mundificacioz cor'sa diuisis
cor gnibus supfluitatu generaliu supposito
q̄ fluxus no supfluat et vtus bn̄ tolleret ꝛ
precesserint sig digestionis pfite si sit in se ꝛ egsto-
nes non mutent ad coloreē simplicit malu
sicut est niger ul sbam simplicit mala sicut
est san ꝛ cortices membroz spmaticoz et
adeps mbroz carnosoꝝ ꝛ sic intellige illu affom
2e pticule Jn ventris fluxibus mutacōes egstio-
nu iuuant si no ad mala transmutentur et ipm
concordat cu illo afforismo 3e pticule egstiones
nigre quales san sponte venientes et cu ffe
et sine fe pessime magis malu cu farma-
co ud melius et quantocumqz plures fuerint
coloēs non malum Item confert in fe acut
ꝛ cronice fluxus ventris niger ul vomitus

superveniens ante signa digestionis perfecte et per consequens in principio vel augmento mortale quoniam petium me in quanto et quali cum virtutis debilitate perpugnat etc. Intellige illum amforismum 2e particule aforismorum: Egritudinibus quibuscumque incipientibus si colera nigra aut sursum aut deorsum exierit mortale. Similiter et illum ibidem: Quibuscumque egritudinibus acutis aut multi temporis aut abortivis aut aliter extenuatis fel nigrum exierit aut qualis sanguis niger sequenti die moriuntur. Item ibidem in eodem: Dissinteria si a felle magis inchoavit mortale. Idem ibidem: Si a dissinteria habito ut intestinorum carnes i. corticos albe squamose egrediuntur mortale. Item dyarria colica quibusdam multum in calo calidorum cum surditate propter captum colere sursum et quibusdam contrario si tamen gustio est melior. Unde ypo. ibidem: Quibuscumque felle egritudines sunt surditate superveniente quiescunt et quibuscumque surditas supervenit incest fellis egritudinibus supervenientibus quiescit. Item post fluxum diuturnum spasmus aut singultus superveniens mortale quoniam spasmum de inanitione sit qui nequaquam curari potest. Unde ypo 5ta particula aforismorum: Spasmus vel singultus post inania mancionem malum. Item ypo 6ta particula aforismorum: Transit a dyarria maxime capitis longa sed propter humiditates lingue et cerebri fluentes ad stomachum et intestina. Sicut enim in lingua causant balbutiem ita in intestinis mollificationem et in stomacho cruditatem. Item in fluxu ventris et prelienterio vel dyarrico vomitus spontaneus et sine auxilio medici superveniens salubre quoniam nature confortationem et fluxus diversionem demonstrat. Unde ypo 6ta particula amforismorum: A dyarria habito diuturna spontaneus vomitus superveniens solvit dyarriam. Istud tamen et alicui amplificant ad vomitum artificialem et si ca[…] si colera vel colera subtile. Item fluxus ventris perdurans et propter sanguinem […] ydropisim inducit propter epatis infrigidationem vel ethicam propter membrorum mancionem. Caveat ergo medicina hora convalescentie talibus periculis obviare. Item si in principio vel perdurationem lienterie supervenit eructuatio acetosa frequens bonum confortationem virtutis retentive et digestive stomachi significat. Sed si in principio supervenerit mortificationem lienterie perpugnat. Nam sicut in capitulo de vomitu nono paragrafo de causa: Sapor acetosus est duplex. Unus qui precedit digestionem et calidam perfectam et iste significat digestionem futuram sequentem et per consequens est boni inditia. Alius qui sequitur calidi exalationem et iste significat putrefactionem futuram et per consequens corruptionem. Unde ypo 6ta particula aforismorum: In diuturnis lienteriis oxiremia superveniens prius non existens signum bonum. Item ypo 6ta particula amforismorum: In diuturnis lienteriis oxiremia superveniens prius non existens signum bonum. Item ypo 5ta particula aforismorum: Mulieri in utero habenti si venter multum fluat suspitio est aboriendi. Item in eodem: Sanguine multo fluente spasmus innatus aut singultus malum supple et mortale sive sit fluxus ventris sive ani vel emoroidarum vel narium vel vulneris cuiuscumque. Item in omni et propter dissinteria cronico precato appetitus malum quoniam inanitionem extremam sine restitutione perpugnat. Unde ypo ibidem: In longis dissinteriis abstinentia malum et cum febre peius. Item si splenetico fiat dissinteria et dissinteria perduret mortale quoniam si melancolia splenetica fuit adusta induceret corrosionem penetrantem, si vero non adusta induceret ydropisim et lienteriam propter epatis et stomachi infrigidationem. Unde ypo 6ta particula amforismorum: Quecumque splenetica a dissinteria capiuntur hiis superveniens longa dissinteria, ydrops aut lienteria nascitur et pereunt. Si autem dissinteria non perdurat cum sit causa opilationis et duricie in splene propter causam evacuantem. Unde ypo ibidem: Spleneticis dissinteria superveniens bonum. Item fluxus ventris et propter niger multus superveniens mane vel inicio solvit egritudinem evacuantem causam. Unde ypo 7 particula amforismorum: In mania dissinteria superveniens aut ydrops aut extasis i. furor augmentatus bonum. Item in omni fluxu ventris cronico desipientia superveniens malum quia lesionem cerebri significat. Unde ypo 7 particula amforismorum: In sanguinis fluxu vel quocumque fluxu alio perdurante in quacumque corporis regione desipientia superveniens aut spasmus malum. Item in fluxu superfluente propter medicinam efficaciter laxante et propter in corpore repleto vel debili singultus superveniens mortale. Unde ypo 5ta particula amforismorum: Spasmus ex elleboro mortale et in 7 particula ait: Si super purgato vomitu singultus supervenit non bonum et ideo hic sicut pater quoniam singultus est sicut parvus spasmus et ideo est unum malum signum. Item in omni fluxu ventris sive sit cum sanitate sive sine sanitate cronico et perdurante si solum egrum allevat et eius restitutio per se vel per artem debilitat mortale quoniam causam venenosam sit cuius exitus diutinus virtutem deiecit propter inanitionem et cuius retentio virtutem prosternit propter oppressionem, medicus ergo talem per eam cognoscit pronosticis delinquat ne sit inter contraria perplexus de morte accusetur. Si autem fluxus sit brevis temporis vel cronicus et post signa digestionis et in die cretica superveniens ad virtutis constantia cum bonum sit scilicet cause egritudinis pessime materialem atque salubrem non sinthomatica expulsione ut videtur esse de mente Avic. 3o canonis fen 16 tractatu 1o de causis fluxus epatici satis circa finem. Item dissinteria facta propter corrosionem intestinorum gracilium periculosior est quam que grossorum propter vie longitudinem et particule difficilem consolidationem. Unde ypo 7 particula aforismorum: Si intestinorum aliquod incidatur gracilium non conglutinatur. Item omnis fluxus cum superfluit est magis timorosus in corpore macro raro et laxe carnis sicut sunt corpora mollis cutis quam in corpore pingui vel raro solide et compacte carnis sicut sunt corpora dure cutis quod fit propter viarum latitudinem humorum subtilem et virtutis debilitatem. Ex quo patet quod omnis fluxus aut sudor aut calor cum superfluit est magis periculosus in corpore colerico vel melancolico quam sanguineo vel flegmatico.

Capitulum secundum de superfluitate urine

Stipticitas uentris est effectus siccitatis in ipso. Hec igitur siccitas aut fit propter causam antecedentem aut primitiuam. Si antecedente aut hec est mala complexio aut mala compositio. Si uero mala complexio sic fit propter aliquam quatuor causarum. Prima est mala complexio sicca intestinorum fortificatiua eorum retentiua ultra debitum sicut in corporibus militis per exercitationem uel per dietam uel etatem. Secunda est mala complexio calida intestinorum uel epatis consumens eorum humiditatem superfluitatem sicut est in corporibus colericis uel iuuenibus uel febrientibus. Tercia est mala complexio inflicta renum urina multiplicans et secessus humiditatem ad se trahens. Quarta est destructio sensus intestinorum propter malam complexionem eorum omnino quare non excitatur eorum uirtus expulsiua ad secessum prouocandum. Si mala compositio sic fit propter aliqua quatuor causarum. Prima est strictitudo uel opilatio vie que est a cysti fellis ad intestinum duodenum propter quod modica colera mandatur ad ipsum. Licet etiam colere modicitas possit fieri propter epatis frigiditatem sicut in corporibus melancolicis uel flegmaticis uel ydropicis. Ista tamen siccitas si contingeret non stipticitatem sed uentris induceret fluxum lientericum. Secunda est feca grossa uiscosa adherens partibus intestinorum et ista est causa que plurimum contingit. Tercia est vehementia raritatis corporis quae insensibiliter euaporat omnes humiditates tam substantificas quam nutritiue. Quarta est apostema intestinorum opilans eorum meatum propter quod fit compressio stercoris sicut per compressionem emissio sicut in fistula dicetur tractatu de apostemate intestinorum uel apostema musculorum uentris uel matricis uel vesice comprimens ea vehementer de quibus suo tractatu dicetur. Si autem fit propter causam primitiuam sic fit similiter propter aliquam quatuor causarum. Prima est cibi siccitas et propter in principio comestionis ut sunt cisium milium pira et citonia. Secunda est eius paucitas ut fit in annis sterilitatis et in prostratione appetitus. Tercia est labor fortis sudare faciens. Quarta est caliditas aeris resoluens quod fit in balneo uel sole calido. **Methodus.** Signa eius que fit propter intestinorum siccitatem naturalem sunt extenuatio inanitio uentris et eius subtilitas cum priuatione omnis cause aliarum. Et si stomachus sit talis complexionis sit siticulosus frequenter sed modicus ei potus sufficit quia si uero plurimus in eo fluctuat et inundat. Et cura eius est sumere in principio comestionis iura pinguiora et cibos unctuosos et olera cum butiro uel adipe castratorum et olera pinguia facta ex sicla et spinachiis et malua et recusa uuas recentes uel prunas uel ficus uel bibere uinum dulce nouum uel vetus rubeum et fugiat quoque cibos participantes acuitate que stimulent ad secessum sicut est aqua decoctionis caulium uel lenticulorum condita cum sale et unctuositate porros uel passeres et pisa cocta cum carne pingui castratorum uel pullorum. Deuitet cibos assos. Fugiat in aurora dyapenidion simpliciter. Vitet balneum propter posse et cum necesse fuerit ratione sordis et sudoris balneetur in aqua dulci decoctionis maluarum et pluries sit mora in ipso. Clistrizetur quoque cum libra i et semis aque decoctionis malue bismalue mercurialis sicle furfuris viol. in qua ponatur olei violarum ℥ iii mellis ℥ i salis ℥ i et cum bulliat et tepidum iniciatur in ieiunio et tunc ad impinguationem corporis posse.

Signa eius que fit propter caliditatem intestinorum et epatis sunt vehementia sitis et duricies fecis et quod egreditur sicut squibala et forte sentitur ardor in uentre et ano. Secundo distinguitur subtilis urina ignita. Et cura eius est sumere in ieiunio recusa et pruna et dyaprunis et ficus et uuas recentes et melones et pepones et citrullos et similia et comestio olerum factorum ex malua sicla lactucis portulaca cum melonibus spinachiis atriplice et similibus coctis cum carnibus agnorum et porcellorum et vitulorum lactentium conditis cum sapore facto ex aceto uel succo berberis. Bibat uinum album debile limphatum cum aqua fontis uini et si sit cum febre sumat in aurora syrupum violarum et bibat aquam ordei uel julep loco uini predicti. Clistrizetur sepe in ieiunio cum clisteri predicto. Dimittat pinguedinem in cibis quoniam omne unctuosum est de facili inflammabile et caloris extinctiuum et diligat humida propter ea congruencia ad frigidum. Signa eius quod fit propter caliditatem renum sunt exuberantia urine plurime cum siti et ariditate corporis cum si medicus non succurrerit perducet egrum ad ethicam et marasmum ad caliditatem sensibilem circa renes et propter si per partes partiticulis eius curata quoniam renum sicca non sentit. Et est urina subtilis aquosa non citrina quoniam pauca colera non per plurima tinctiuam induceret in plurima quantitate neque etiam colera generatur a caliditate renum sed epatis. Vnde ypocras circa particula amforismorum urina multa nocte facta modicum secessum significat et econuerso. Et cura eius est assiduare in ieiunio et in principio comestionis omnia lenificatiua uentrem cum opilatione uiarum urine sicut sunt passule pingues enucleate et ficus carice et dactili et pultes facte ex amilo et penidiis uel farina ordei condita cum butiro plurimo et butirum recens cum mica panis furfuracei et pruna recentia uel sicca infusa in aqua decoctionis zuccari et olus factum ex sicla et malua et spinachiis et lactuca et atriplice conditum cum butiro et sale non ponderose. Bibat uinum dulce clarum limphatum parum. Deuitet cibos et potus diureticos sicut est aquam ciceram et faseolorum et pisarum et uinum album subtile aquosum et multiplicatio salis in cibo et semina communia calida frigida. Assiduet accepcionem cibi syrupi violarum in aurora soluat quoque uentrem cum medicina leni lubricum faciendo sicut est ista Recipe aque decoctionis prunorum ℥ iiii dissoluatur in ea medulle cassiefistule ℥ ii uel medulle cassiefistule tamarindorum manne ana ℥ i colentur et detur ante diem cum calidum. Vngatur locus renum frequenter cum populeon uel oleo rosaceo mixti cum aliquantulo aceti et puluere boli armenici uel sandali. Signa eius que fit propter destructionem sensus intestinorum sunt quoniam non sentit uel paucum sentit morditatem in uentre post assumptionem piperis et sinapis uel aliorum acutorum. Et cura eius est ut assiduet cibos et sapores acutos successiuos sicut est sinapis fracta et condita cum uino et melle et legumina cocta cum butiro et sale et aqua decoctionis caulium uel lenticulorum condita cum oleo uel butiro et sale et herba caulium semicoctarum quoniam proprietatem fortem resoluunt partes ex tute. Bibat uinum dulce vetus uel claretum

Signa eius que fit propter paucitatem colere transmisse ad intestina sunt difficultas egerendi cum siccitate et albedine feci quasi sit stercus canis et inflatio ventris et fit ut plurimum in ictericia citrina et est quandoque cum vomitu colere et urina ignita. quam coleram per illas duas regiones Et cura eius si fit propter opilationem est illa quam diximus capitulo de icte-ricia parapho de ictericia citrina propter opilationem porori fellis Si autem fit propter frigiditatem epatis non mul-tiplicantis colera cura eius diximus capitulo de debi-litate epatis paragrafo de causa frigida. et capitulo de cacexia per totum. Utatur in omni causa rebus calidis appetitiuis sicut est sinapis condita cum vino et melle et salsata et alleis et porris conditis cum vino et modico aceti acutissimi et ficus sicce pingues et similia Signa eius que fit propter flegma grossum viscosum in intestinis, flegma namque subtile liquidum aquosum fluxum ventris dyarriam vel lienteriam causabit. sunt quam fit post sacietatem nauseatiuam ex piscibus vel fructibus et caseo et pane de simila et retinetur fex et ven-tositas omnino et multiplicatur nausea et fetet eruc-tuatio et surgit in ventre dolor colicus fortis ad quem forte sequitur sudor fetens Et est urina alba grossa viscosa cum spumma plurima Et cura eius est ut hora paroxismi et doloris illico leniatur venter cum clisteri lenitiuo predicto et si non suffi-cit fiat clistere acutum quod sic fit Recipe ficus decem sic-cas pinguiores numero xl. furfuris parte i malue sil-uestris bismalue ana manipulum i decoquantur in libra ii aque donec medietas consumatur tunc colentur et dissoluatur in ea olei communis vel cucumeris quod melius est ʒ iii mellis ʒ ii salis ʒ ii et iterum buliat aliquantulum et tepidum iniciatur frequenter donec dolor sedetur vel minoretur Et si non sufficit fiat iterum clistere acu-tius dissoluendo in colatura iam dicta ʒ ii vel iii pul. al. qui sic fit Recipe salgeme ʒ x coloquintide scamonee ana ʒ ii et s. terantur subtiliter et iste plures est almansoris et quo fiunt suppositoria cum mel-le vel succo absinthii que ipse vocat pillas cum sint velores in soluendo ventrem et mitigando do-lorem colicum ventosum et quoralem ex materia frigida viscosa Et plura clisteria dicemus capitulo de colica parapho de colica ventosa, hora autem quietis abstine-at a sacietate grosse et vtatur cibis subtilibus cali-dis sicut sunt carnes laudabiles et mica cornum condita cum pipere cinamomo cardamomo et croco in-spissata cum vitellis ouorum sine albugine, bibat vinum al. vetus amarum et multiplicet in cibo suo sal et allea et sinapim Deuitet omnes pisces et fructus qui viscosi sunt. et omnia legu-mina que ventosa sunt, similiter et olera preter ficus sic-cas et nuces et fisticos quibus uti potest in fine cibi, et quandoque vtatur cibis acutis secessiuis dictis paragra-fo de cura stipticitatis propter destructionem sensuum intestinorum Assiduet omni die in aurora vsum electuarii dya-trion pipion diaciminum dyagalange dyacitoniton cum speciebus. et similium Deuitet stiptica frigida sicut est agresta berberis et acetum nisi sit acutum valde tunc potest ex ipso parum aliquid addi in saporibus et condimentis propter flagmatis incisionem et appetitus excitationem, prouocet quandoque vomitus cum aqua

mellis cum sirupo acetoso composito vel oximelle et aqua decoctionis aneti et raphani premissa repletione ex cibis et potibus ut docuimus capitulo de fetore nasi Deuitet aquam frigidam et vinum ponticum et stipticum et eligat vinum calidum dulce et amarum purum vel clarum, hora etiam doloris confert sacellare ventrem totum cum sale ignito asperso aceto acuto vel cum sale et milio torrefactis in sacello. et sedeat in balneo calido aque decoctionis florum camomille meliloti aneti absinthii origani arthe-misie rute et similium, et cum ceperit in ea debilitari exeat et quiescat in lecto molli, et inungat ventrem suum cum oleo camomillino vel de lilio vel de aneto vel de ruta vel de lauro in quibus aloes dissoluatur actu calido et ita vicissim tegatur modo cum illo donec dolor et eius causa totaliter remoueatur si deus voluerit Signa eius que fit propter raritatem corporis sunt puritas fecis in omnibus diebus sue sanitatis et cibi assumpti et siccitas eius plurima semper et multitudo famis et vehementia appetitus et gracilitas corporis sicca macra et si ambulet in sole calido vel moretur in balneo vel laboret dissoluitur vehementer eius virtus et inflamatur corpus Et cura eius est uti cibis grossis viscosis pin-guibus quia prebent plurimum nutrimentum cum difficili resolutione ut est caro porcorum et vitulorum et pultes ex farina simile quam in hoc corpore non est timor fortis in opilatione neque in causis in intestinis ymo magis nocetur a causis extrinsecis, et bibat vinum rubeum dulce grossum multum et sepe comedat si stomachus id tollerare queat, si vero stomachus sit debilis parum et sepe comedat et sumat mica carnium inspissata cum vitellis ouorum et mica panis gaudeat ocio et sompno super cibum habitet in aere frigido et inungat corpus totum cum aqua rosacea vel oleo rosaceo et cera, et si corpus sit carnosum et membra principalia bene cooperta intret quandoque aquam frigidam et abluatur in ea Alii vero nequaquam abstineat a co-itu et labore grosse, in clisteriis et cibis aliis regatur sicut stipticus propter stipticitatem siccitatem grossorum intestinorum Signa eius que fit propter siccitatem ciborum in principio assumptorum patent ex relatione infirmi Et cura eius est ~~que fit~~ postposito talium et similium assumpto lubrificantium in principio sepe dictorum Et si quandoque cibi sicci fuerint assumpti ut risum milium panicum fabe fracte et similia et eger sentit ex hoc lesionem in ventre cum stipticitate. sumat in potu sirupum violarum vel julep vel aquam decoctionis furfuris siccarum pinguium, vel oleum amigdalarum et sumat aut oleum commune in quo bulitum sit super ignem de persicis vel zucco rubeo contritum ipsum est usque ad spissitudinem quam ista confectione vehementer lenit ventrem si ex ea lambat frequenter et bibat post ipsam aliquid ex liquoribus predictis vel vino dulci in cibis et potibus et clisteriis tam lenitiuis quam acutis sicut in stipticitate propter flegma grossum Signa eius que fit propter pauitatem cibi per se patent, et cura eius est reditio ad contrarium grosse et confortare appetitum ut suo diximus capitulo Signa eius que fit propter laborem fortem vel aerem calidum resol-uentem patent ex egri narratione Et cura eius est propositio eius et inungere corpus cum oleo rosaceo in quo dissoluta est cera, et balneari in aqua frigida, vel aqua decoctionis rosarum siccarum foliorum

salitis et vitis et psilatri et ros coriac facie cu
aqua ro vel camphora et sandal et aceto
in cibis et potibus et clisterys fiat sicut prius
Emperica Dicas quod omnes ventris stipticitate
adiuvat omni die in aurora morose de sompno
surgere sine strepitu vel stupore et stare corpore ere-
cto postea sedere et rectissime in uno loco fixe ma-
nere sine motu omnino donec feces per omnes inte-
stinorum revolutiones totaliter descendant neque labo-
rem diutinum accipe donec evenerit assellatio
debita vel consueta donec labor et motus feces
excitet et eius descensum per diversas anfractus re-
tardat Clubscat postea venter stipticus quatuor
modis in genere scilicet per cibos per medicinas per suppo-
sitoria et clisteria de quibus per ordinem famosiora
et maxime familiaria pertractamus Ars le-
niendi ventrem stipticum per cibos est ut a principio
tempore comestionis sumat ex lenientibus ut sunt
prima matura uve pingwes et sicut est olus
factum ex sicla et malva coctis in aqua postea
et conditis cum butiro vel lacte amigdalarum dulcium
salitis plus debito et sicut est brodium recens sump-
tum cum mica panis furfuracei vel caules semi-
cocti et proprie ius eorum quoniam postea cocti fiunt stiptici
propter privationem acuitatem resolutionem et sicut sunt betes
semicocte et proprie ius earum prius et pullos facti ex
milio et semicocte et proprie ius eorum vel farina
ordei conditi cum pendiis et butiro et universaliter
omnia lenificantia vetus et diutenta magis a vijs
urinalibus et sicut sunt excitativa acuta virtutem
expulsiva intestinorum oxigrum simpliciter condita cu
melle crudo et potus aque salse primo et usus
pipis moderatus haec namque proprium tibi sapit tota
dictatio ut dicit G 2o alimentorum capitulo de pomis
Ars vero leniendi ventrem stipticum per medicinas leves
non difficilis est ut semel in ebdomada vel
quando necesse fuerit sumat de pulvere qui sic fit et proprie
in causa flatica Rp turbith optimi ʒ ʒ cina-
momi ʒ ij galange mace gariofilorum cardamomi ana
ʒ iij zucari albi ʒ iij terantur omnia et misceatur detur
ex hoc pulvere ʒ ʒ vel ʒ sex cum aqua calida vel iure
pullorum sero sine cena quoniam magis crudas in stomacho
collectas leviter educat et differat crastina comestio
super ipsum quoniam est tarde solutionis Idem facit pul-
vis factus ex cataracto vinum albo si detur ex eo in
cibo aliquo vel per se cum zucaro ʒ j vel plus sed timen-
dum est de corrosione intestinorum si frequentetur
In causa aut colica detur electuarium laxativum ʒ ʒ vel
ʒ vj cum aqua calida in matutinis In colica
vero addatur ad pulverem predictum seminis anisi et
ciminis quantum de omnibus et si addentur flores bo-
raginis et rosarum siccarum stomachum aut splenem confor-
tarent Si aut sit vel constipatus propter caliditatem
et siccitatem intestinorum naturalem vel acquisitam
sumat in aurora ʒ iij syrupi violarum cum aqua decoc-
tionis prunorum per maturatorum vel prunorum dama-
scenorum siccorum vel sumat de succo violarum cum eisdem
quoniam est ex solutivis benedictus ut dicit Alicur vel
dissolvatur medulle cassiefistule ʒ ij in aquis eisdem
coletur et detur in matutinis et idem faciunt ta-
marindi atque manna similiter et hoc confectio Rp
medulle cassiefistule mane tamarindorum ana ʒ j

electuary de succo ro laxativi ʒ ij succi viol ʒ ʒ
misceantur postea et detur totum ante diem et
est gratus in principio febrium acutarum ad immora-
tionem mane que datur ana digitorum Si aute vel sit sti-
pticus propter flegma grossum viscosum tunc necessario pre-
mittenda est digestio quoniam materia est inobediens post
tamen dabis pulvis Rp galange gariofilorum ʒʒ
cinamomi ana ʒ j turbith ana agarici ana ʒ ij
ezule quartum de omnibus zucari rubei quod sufficiat
ad dulcorandum dentur ʒ ij vel iij in sero cum
vino calido vel vino decoctionis ʒʒ baccarum lauri
sinapis et similium Si aut venter sit stipticus propter
ventositates coarctantes solvatur cum tali medicina
Rp cartami polipodii ana ʒ ij ana carvi cinamomi
ana ʒ iij sene ad pondus omnium zucari quod sufficiat detur
ʒ ʒ vel ʒ j cum vino calido vel vino decoctionis
baccarum lauri et ad hoc confert ius pullorum galli
decrepiti si cum eisdem rebus decoquatur in aqua
dulci usque ad ossium separationem et ex eo bibat lb j
vel lb ʒ in ieiunio faciat enim assellando cuttas
emittere Si aut plures lenis intendis massam
tota sanguinis mundare cum fortificatione stomachi
epatis atque splenis fiat talis pulvis Rp florum
boraginis ro siccarum ana ʒ ʒ se anisi amomi
aperi cappari se endivie se feni ana ʒ ij quinque
mirabulorum ana ʒ ʒ cinamomi gariofilorum ʒʒ ana ʒ j
zucari quod sufficiat turbith albi et electi ʒ ij reu-
barbari ʒ j fiat electuarium vel pulvis quoniam educit colam
flavam vel nigram et confert carnibus delicatis
detur ex eo ʒ j vel ʒ cum vino calido limphato
Ars vero leniendi ventrem stipticum per suppositoria
sic fit Rp esule ʒ j salgeme ʒ ʒ mellis quod
sufficiat fiant suppositoria longa et imponatur
in ieiunio vel sic Rp agarici coloquintide
esule ana partes equales salis gemme pars ʒ mellis
quod sufficiat vel fiat suppositorium ex salgema
solum vel ex sapone vel lardo salito vel
fiat suppositorium ex fellibus quod sic Rp farina
furfuris vel farina ordei vel siliginis vel
avene quantum vis salis gemme et mellis quot
sufficiat incorporando per suppositorijs unum fel
alicuius animalis scilicet bovis vel capre vel porci
vel canis vel vitulorum et si vis magis acuere
adde aloes In primis aut sufficiat suppositorium
ex pendiis Ars aut leniendi ventrem per clisteria
sic fit Rp malve bismalve mercurialis atri-
plicis ungule caballine brance ursine siccle
omnium vel quorundam ana m j decoquatur in quatuor
lb aque donec 3a pars consumatur coletur et addatur
mellis ʒ iij olei communis ʒ iiij salis ʒ ʒ et iterum
bulliat parumper et coletur et tepidum iniciatur
et possunt addi flores camomille et farina furfuris
et fabarum propter abstersionem Item clistere aliud leni-
tivum et proprie in febre Rp malve altee prunorum
violarum lactuce rasure cucurbitarum foliorum papa-
veris ana m j olei violarum ʒ iiij zucari ʒ iij salis
ʒ ij fiat sicut prius confert enim in febre acuta
et frenesi Item clistere acutum sic fit Rp malve
altee siccle florum camomille foliorum caulium re-
cent centauree ruthe absinthy ana m j olei
camomilli vel ruthacei ʒ iiij mellis ʒ iij salis
ʒ ʒ fiat sicut prius et si sit cum multitudine

flegmatis adde in decoctione prima hermodacti-
los agarici coloquintide quantum necesse videbi-
tur vel yerapigre G. vel benedicte laxative in cola-
tura Si aut sit cum multitudine ventositatis et
torsionis in ventre adde polipodii tartari cum-
ini carui cimini in decoctione vel dyaciminum in cola-
tura Si vero cum mania adde sene epithimi
esule in decoctione vel yalogoon et dyasene in co-
latura Et scias quod in omnibus clisteriis ponuntur pomi
solutiva lubricativa faciendo et propter hoc in colatura
ut sunt manna cassiefistule tamarindi Item cli-
stere est optimum in lubrificando ventrem excitando
quando alia euomata duci non possunt sic fit Recipe
succi mercurialis succi malue succi altee omnium ℥
quorumlibet ʒ iiii medulle cassiefistule ʒ ii olei viol
ʒ vi bulliant simul et totum tepidum iniciatur
et si succi herbarum non possunt ut yeme fiat ex aqua
decoctionis earundem herbarum addita farina ordei
farina fenugreci semine lini psillio caricis et pru-
nis maturis Item dicit experimentator quod fel
porci vel canis vel bovis cum oleo bulitum pa-
rumper et ab umbilico superius inunctum com-
muniter provocat Ab umbilico vero inferius secessum
propter quod et fella porci reponuntur in unguentis laxa-
tivis et si vis acuere adde aloes quantum de
fellibus **Canon** Medicinas et cibos laxa-
tivos non convenit omni die assiduare quia virtu-
tem stomachi retentivam debilitant et virtute ex-
pulsivam intestinorum reddunt consuetudina-
riam adeo ut pigritetur in expulsione superfluitatum
nisi fuerit stimulata Item omnem cibum vel
medicinam laxativam expedit dare in ieiunio
vel in principio comestionis ne forte cibum
corrumpat cui permistus est et virtutem propriam
amittat propter solum diacatolicon acuatum quod post
cibum illico dari convenit quia solvit comprimen-
do similiter et mirabolani Sciendum preterea quod ex me-
dicinis solutivis exhibitis per superius melior
in stipticitate ventris que fiunt ex mollis cas-
siefistule manna tamarindis quia solvendo ventrem re-
linquunt lubricitatem Similiter et dyaprunis
acuatum et syrupus viol acuatus cum dyagridie
reubarbaro et propter hoc in causa calida neque utatur aliquis
solutione forti et mirabolani quia est dettior soluto-
rium in hoc casu Vel tamen convenientius est lubri-
ficare ventrem per inferius cum clisteri vel suppo-
sitorio quam per superius cum medicina quia omnis medicina
laxativa quantumcumque levis vel consolidata debi-
litat membra nobilia et propter hoc stomachum et epar propter
quod omnis eorum maxima sunt evitanda nisi quando requiritur
aliorum membrorum evacuatio vel venarum Item
tenetur sanitatis custos omni die ventris luba-
tatem debitam sumere quia maximum est in ca
iuvamentum et preservans a multis malis pas-
sionibus et propter hoc lex propter hoc zoda pulsativa vertigine
scotomia febre putridis apostematibus membrorum
interiorum ydropisi et colica propter quod ait G. super ali-
mentorum capitulo de feniculo elixato solum est hoc re-
medium indigestionis habere secessum stercoris totius
quaque die etc **Pronosticatio** Ventris
stipticitas superflua in omni egritudine malum
quia virtutem egri debilitat appetitum perdendo membra

gravat replendo angustia inducit ad cerebrum
fumando torsiones parcat membra nervosa scin-
dendo et quod deterius est morbum et sua causa
fovet dispositionem fortificando et cause evacuationem prohi-
bendo Convenit ergo mediocris omni die ventrem leme-
rum clisteri si virtus sit fortis vel cum suppositorio
si sit debilis et propter hoc post sompnum et ante cibum
hora sanitatis sue consueta vel hora maioris
quietis si fiunt cum se qualitercumque Item dicit ypo 2a
particula aforismorum quibuscumque in iuvenibus existentibus
ventres sicci sunt hiis senescentibus humectantur
et econverso mutata complexione naturali mutatur eius
operatio Hoc tamen fallit in duobus casibus ut dicit
commentator ibidem primo quidem si colera sit pauca
quia fiet minor in senio et per consequens remanet stip-
ticitas 2o si epar sit frigidum naturaliter quia magis
fiet frigidum in senio et per consequens remanebit humidi-
tas et lubricitas ventris que fuit in iuventute
Capitulum tertium de colica et yliaca et
Iste tres passiones conveniunt **yleos et**
in forma sive essentia quia quelibet unaquaque
earum est torsio sive dolor ventris
propter que si fortificetur videtur egroti quod eius corpus
terebello perforetur Sed differunt in subiecto sive materia
et causa efficiente Nam colica dicitur quando causa
doloris puta stercus humor vel ventositas in intestinis
grossis et propter hoc colon continetur propter quod sentitur
dolor infra umbilicum ad quatuor digitos ubi sto-
machus situatur super quem circulariter transit colon et
si declinet ad alterum latum hoc erit magis versus y-
pocondrium sinistrum ubi coniungitur cum longaone Ilia-
ca vero dicitur quando doloris causa posita in intesti-
nis gracilibus et propter hoc in yleon continetur propter quod
sentitur dolor sub umbilico directe vel infra ad duos
digitos ubi sunt intestinorum gracilium revolutiones
situate et si declinet ad alterum latum hoc erit magis
versus ypocondrium dextrum ubi residet yleon
locatus Yleos vero dicitur quando causa doloris est apa-
natum in intestinis quibuscumque et propter hoc sibi gracilibus
eorum claudens transitum adeo ut stercus et flatus per ipsa
descendere non possint propter quod cogitur eger in ea
stercus vomere et est cum febre pacatura et dolore et
tristissimo propter quod inter egritudines per acutas numeratur
sed que usque ad primam prodiunt que est in die
quarto nullo remanet ad salutem per vel primam
De primis igitur duabus dicamus passionibus quia
de yleos primo sequenti capitulo dicetur Sciendum
preterea quod dolor renalis similis est in loco sive si-
tu predictis passionibus ita ut dolor renis dextri
yliace et dolor renis sinistri colice similet Signa
tamen et distinctiva ista ponemus infra capitulo
de calculo et arena **Methodus** Colica et ylia-
ca tribus de causis in genere fieri demonstrantur
aut propter stercus exiccatum in intestinis ea stringens
aut propter ventositatem grossam plenam ipsa vehe-
menter extendentem aut propter vermes in eis natos
ipsa mordicantes Signa eorum patent Hec si propter stercus
similiter et cura plene ponitur in capitulo de stipticitate
ventris omnium modorum nisi quod hoc solum oportet addere scilicet
quod postquam venter lubrificatus fuerit per remedia
velut posita et feces sunt educte fiant aliqua
anodina clisteria propter reliquias stercoris et crullas

raditutus extirpandis · sicut est clistere factum ex
aqua decoctionis florum camomille militi mal-
uavisci centauree roris marini et furfuris co-
lata et cum aliquantulo olei camomille vel anetini
vel lauri vel mellis et salis et iterum bulita et tepida
bis vel ter iniecta ante cibum Colica non et yliaca
quam fuit propter ventositatem · solerti per earum cognitionem
et curationem indiget distinctione Cum aut ista vento-
sitas est pura sine humorum viscidorum omnino aut parva
et tunc fit a mala complexione frigida stomachi et intestinorum
sine materia · et hoc contingit raro / aut est cum humoris
vitio a quo continue elevatur quod est ut plurimum et iste
humor aut est frigidus aut materia · aut cibus inflativus
viscosus Iterum ista ventositas aut est contenta
in concavitatibus intestinorum · aut in spongiositatibus
eorum penetrans inter tunicam et tunicam cum intestina
sunt membra nervosa villosa panniculosa Signa
igitur ipsarum que fiunt propter ventositatem sine materia
humorali omnino aut plurima · sunt · quia evaporati-
vos et sacellatos calide conferunt etiam a principio
non premissa evacuatione cum medicina vel clisteri
et dolor postea mitigatur illico et est cum obedientia
et levitate ventris debita Cum igitur omnia illa
apparuerint et venter sit inflatus cum dolore et
tensione que non cedit impressioni vel vix cedit
sicut et vesica inflata et auditur rugitus et eru-
ctuatio frequens difficilis et fit retentio ventositatis
omnino · vel si quid ex ea egreditur est modicum
quod non sedat dolorem vehementem et urina est alba
subtilis aquosa et colica et ventosa passio Et si
antecessit usus oleorum vel leguminum vel fruc-
tuum et corpus consuevit habere talem passionem
per exitum ventositatum plurimarum sive vomitu
sive secessum tunc magis certa fiat tua significatio
Et cura eius est ut hora paroxismi statim a principio
sacelletur venter totus cum milio sinapi nas-
turcio torrefactis in sacculo super lapidem ignito as-
perso aceto acutissimo frequenter aceto calido et
fomentetur cum latere lato seu lapide molari igni-
tis vehementer et involutis pannis lineis subtili-
bus aceto modico aspersis vel vaporetur cum pecijs
infusis in vino al decoctionis ana carui cimini
rute seminum foliorum lauri absinthii florum camomille
aneti aliquantulum expressis et actu calidis reite-
ratis sepe super ventrem vel ponatur ventosa cum
igne sine scarificatione super locum dolorosum vel
suctione vehementi · omnia namque ista remedia re-
solvunt ventositates sine attractione ubi non est
materia humoralis vel modica et ideo dolorem illico
sedant vel mitigant postea iniciatur clistere calidum
quod sic fit ℞ ruthe calamenti origani sature-
gie serpilli mentastri ana m j centauree mino-
ris carui cimini ana aneti polipodii ana ʒ s deco-
quatur in quatuor lb aque fontane donec
medietas consumatur coletur et in colatura
dissoluatur olei communis ʒ iii mellis cocti ʒ s casto-
rei sagapini opoponacis ana ʒ j vel ij et iterum bulliat ali-
quantulum ad ignem lentum et coletur et cum tepidum
fuerit fiant ex eo due vel tres iniectiones
continue se sequentes · hec namque clistere si frequen-
ter dissolvunt colica et yliaca ventositatem forte quod
si dolor fiat fortis et difficile tollerabilis ponatur

ponatur in ipso quantitas ciceris vel fabe de opio
Item clistere aliud terminans ventositatem potenter
Decoquatur ruta in oleo communi tribus vicibus de-
inde sumatur de isto oleo ʒ iii et dissoluatur in eo
sagapini opoponacis castorei ana media ʒ usque ad ʒ una
et iniciatur tepidum quia sedat ut plurimum dolorem
ventositatis eadem hora et inducit sompnum et ipse
si addatur ciceris quantitas de opio Et si fortior do-
lor fuerit ita ut intollerabilis fiat et virtutem
decidens detur ei in potu filonium recens cum vino
veteri al puro vel tyriaca nova vel tiriace veteris ʒ s
in qua ponatur granum unum vel duo opij et indul-
cetur pinpinus grosse, et si virtus tollerat non co-
medat tribus diebus aliquid, vel parum come-
dat de mica panis infusa in vino veteri albo
amaro puro Cum aut dolor ceperit mitigari
intret balneum aque tepide decoctionis florum
camomille militi foliorum lauri origani et si-
milium et exeat quando debilitetur et fiat viassim per fo-
mentationes clisteria et balnea regatur dolor omnino
transicit paroxismus et supervenit hora quietis
Tunc igitur caveat ab omnibus ventosis sicut
sunt legumina olera fructus Caveat etiam a fri-
gidis sicut sunt cucurbite melones pruna persica
et similia Caveat etiam a stipticis sicut sunt
pira citonia mora rubi nespile sorbe risum
et similia Caveat a potu aque frigide omnino
Nutriatur carnibus laudabilibus pullorum et edorum
et avium parvarum montanarum et iuribus carnium
inspissatis cum vitellis ovorum et speciebus calidis
aromaticis sicut sunt zinziber cinamomum piper lon-
cardamomum croci et similia Utatur sapore
facto ex alleis vel sinapi et speciebus et melle
non crudo quia ventosum est · sed cocto bene spuma-
to Bibat vinum al vetus clarum potens pu-
rum Sumat sepe in aurora aliquid tiriace ve-
teris cum cocto vino et cum vino decoctionis ame-
os amomi carui cimini piperis longi spicenardi ori-
gani et similium, vel sumat diaciminum vel
trifera magna cum liquoribus predictis, vel
de confectione baccarum lauri que sic fit secundum
Rasis in suo antidotario ℞ rute sicce ʒ x ame-
os amomi nigelle seminis leuistici origani
carui seminis petroselini amarari piperis
longi et nigri calamenti dragaganti acori ana ʒ ij
baccarum lauri castorei sagapini opopopanacis ana ʒ iiii te-
rantur et conficiantur cum melle quod si detur
ex ipsa ad modum castanee cum vino calido
quam ventositates potenter terminat et dolorem sedat
nec est ei par in hoc alia medicina comedatur
omni die in ieiunio, parum et raro comedat dolor
fortificatus fuerit in eo calor naturalis Super ventrem
continue deferat emplastrum de granis lauri quod
dolores stomachi intestinorum renum matricis vesice et
viscerum frigidorum · ventositates potenter sedat et mollificat
calefacit quod sic fit secundum Iohannem Mesue
in suo antidotario ℞ olibani masticis mirre
ana ʒ i granorum lauri ʒ ij cipperi costi ana ʒ s
mellis colati quod sufficiat ad aggregandum
et extendatur in panno et calidum supponatur
ventri Si aut triplicatur ceptus et ponatur
de stercore caprarum vel vaccarum sicut podus

om̄ invenit inutabile ad ydropisim si ponat
sup ventrem pro aliquas purgationes Signa co-
lice et yliace si fiunt propter ventositate cum humore
flatica viaso quod est ut plurima sunt qui sunt flec-
katos et fomentatos calidis non conferat eis
purgatorium vel purgatos ymo causat dolorem
et fortificant et antecessit sanctas nauseativa
antiqua et forte egreditur flegma viscosum cum vo-
mitu et secessu et est eius urina aliquantum grossa
viscosa spumosa et forte sedatur dolor quandoque et
redit et commouetur per duas aut tres horas
prout ventositas mit elevatur a flate et mint
resolvuntur vicissim et propter hoc si flegma sit subtile
Si vero fuit grossum viscosum retinet fex et ve-
tositas omnino et multiplicatur nausea et fit dolor
in ventre fortis cum rugitu et sudat eger
quandoque sudore frigido Et cura eius est ut hora
poxismi statim a principio purget cum clisteri
ipso sic ff Rx collocinthidos agarici ana ℥ s· centau-
ree minoris ruthe calamenti origani satu-
regie ana ʒ i polipodion ℥ i decoquantur in ii
lb aque donec ad unam redicit colet et in
colatura ponatur oleum ruteaceum vel lauri vel
aneti ℥ iii mellis ʒ i salis ʒ ii et iterum bulli-
at aliquantulum postea colet et tepidum inicia-
tur ante abnem et si vis magis ipsum acuere adde
in colatura prima aut i pulvis albi dicti
in cap° de stipticitate ventris propter flegma grossum
uel yerapigre ℥ ℥ s vel benedicte laxative
ʒ i Et fiat suppositorium ex pulvere albo predicto
et purget quandoque cum aqua calida· vel cum ca-
tartico imperiali dando cocho et eadem hora l
vel cum benedicta laxativa quam vel cum hiuori
medicina Rx turbith albi et electi ʒ i hermo-
dactilli ʒ s sicamoe granea gro ℥ ℥ s succi rubei
℥ i fiat pulvis grossus qui detur totus cum
dietum cum vino callido et differat per ipsum
et abnes quin est levius et tarde solutionis
ffiat etiam vomitus quandoque cum oximelle et
syr° acetoso et aqua decoctionis aneti vel
kaphani premissa repletionis ex oleribus
et cepis et piscibus salitis prout docuimus
cap° de fetore nasi post purgatorium vel purgatos
ffiant clisteria carminativa ventositatum
et fiant omnia remedia localia predictam
sicut scripta sunt in colica ventosa sine ma-
Signa eius que fit propter ventositate eleva-
tam a cibis super qua antecessit sanctas
nauseativa retinens opprimens caliditatem na-
lem stomachi et intestinorum fiunt multitudine in-
flans et extendens ea sui ventositate fit
est crapula ex piscibus oleribus leguminis-
bus fructibus et similibus cum stipticitate
ventris propter quod non egreditur fetus et ve-
tositas vel adeo parum egrediuntur ut do-
lorem non minuat vehementem et surgit ru-
gitus in ventre et fit eructuatio fetens
assidua Et cura eius est eadem cum ea quae
de flate nisi quod si sit possibile conveniunt ut vo-
tus precedat purgatorium et propter hoc si crapula sit
adhuc in stomacho vel prope eius Si vero tota desce-
dit ad intestina quod facies· quia dolor et

gravitas omnino sedata sunt circa furculam et loca
circa umbilicum tunc fiat primo clistere lenitivum pre-
dictum et si non sufficiat fiat acutum Vel pur-
getur cum aliqua medicinarum dictarum et postremo
fiat localia· et non comedat neque bibat per ii
vel iii dies si possibile donec tota crapula evacuetur
vel digeratur et appetitus redierit Si aut virtus
debilitaretur bibat parum vini albi clari vetus
potentis puri et comedat tortellas infusas
in eo Vtatur dyagalange dyaton pipion dya-
cimino electuario ducis dyamarton et similibus
cum eodem vino actu calido in alijs fiat sicut
prius Signa eius que fit propter ventositatem
elevatam a materia flegma effusa in ventre sunt
acetositas eructuationis et inflatio ventris
illico cum dolore vehementi post effusionem eius a
splene et forte sentitur gravitas vel inflatio
in loco splenis et fit ut plurimum in corporibus meli-
cas per complexionem vel etatem Et cura eius est ut
hora poxismi clisterizetur sepius cum clisteri
carminativo ventositatum dicto in colica ve-
tosa pura et vaporetur cum pannis laneis
mollibus infusis in aceto forti decoctionis ap-
pei cappari rute calamenti origani sisleos
satureie cimini nucis vigelle carui cardamomi
et similium actu calidis et expressis aliquantulum
cum reiteratione frequenti vel cum lapidibus igni-
tis aspersis liquore eodem Et si non sufficiat neque
postea dolor sedetur detur in potu aliquid vini
albi calidi clari· in quo cocta sunt cimini ca-
rui ana et cardamomi bibendo ex ipso parum
post parum in hora aut quietis abstineat a cibis
et potibus melancolicis multiplicatis sicut sunt
lentes caules caro ferina vinum grossum rubeum
et similia diligat iura cimini edorum pullorum
agnorum et vinum album subtile clarum lymphatum
parumper et purgetur quandoque sicut diximus cap°
de opilatione splenis et rectificetur splen· sicut
docuimus cap° de debilitate splenis paragrafo de
causa frigida quia ista ventositas non potest
elevari ut videtur a materia non naturali adusta sed
vel a materia congelata vel naturali superfluente
in quanto Si aut paciens sit senex· vel debili-
tatus solvatur cum hac medicina decoquatur
gallus antiquus decrepitus in aqua pura in
cuius ventre ponatur polipodion sene carta-
mi ana ℥ ii et si inmedio diligenter locari nequid ex
meniis exeat et buliat usque ad ossium separationem
cum obturatione olle deinde ex hoc iure in aurora
℥ iiii vel vi actu calide quod faciat assellando
reullas emittere et digerit et evacuat melancoliam pau-
latiue Signa eius quia ventositas est clausa
in concavitate et concavitatem intestinorum sic quod raro
fit propter incipiendo sed consequendo ad colicam an-
tiquatam de flate et est cum angustia et ve-
hementia doloris maxima quam non allevat
vel parum valde vomitus et secessus· et non
egreditur ex ventre ventositas sed eructuatio
omnino sed retinetur· neque rugit venter etiam si
desuper comprimatur Et tertium signum est quod non
movetur dolor de loco ad locum licet sit ventosa
sed continue in eodem loco figitur sicut dolor

renalis nec permittit egrum una hora quiescere et
clistere carminatiua uetositatum moditiua in ipa
conferunt Et cura eius est ut hora paroxismi fiat
fomentaciones et euaporaciones et sitellaciones dicte
de colica ventosa sine materia cum reiteracione freque
tata et ponat ventose late cum igne super locum fri
stalficacione sed cum sictione vehementi et cum cepit
dolor sedari sumat aliquid de tiriaca veteri uel
dyacimino uel dyamargariton uel cum vino
albo puro uel cum vino decoctionis carui et
cimini calido omni hora vero quietis abstine-
at a cibo superfluo grosso et preter uentoso et labo-
ret et sudet in ieiunio Nutriat carnibus lau-
dabilibus et iuribus eorum conditis cum pipere car-
damomo croco et similibus et bibat vinum album
vetus clarum amarum purum sed parum per uice ut ca-
lefaciat ventrem sine humectacione omnino
et omni die in aurora sumat aliquid de confe-
ctione de baccis lauri dicta ibidem cum vino pre-
dicto Efficiuntur etiam colica et yliaca ex vermibus genera-
tis et intestinis inuolutis et circumuersatis cum sicce
morditatibus ea vehementer et signa eorum sunt
appetitus cessio sacietatis nauseatiue assidue et
maxime ex fructibus uel oleribus et cibis putidis
seu facile putrescentibus sicut sunt pruna ceru-
sa persica poma et pisces corrupti quare fit iste
dolor maxime in pueris et gulosis et tempore au-
tumpnali et est cum eis fetor oris plurimus
et multitudo comestionis cum pluralitate egestionis et
grauitudine macra et multitudo saliue currentis
ex ore post solitum et ventris inflacio uero multa ym-
mo fortassis venter apparet inanitus et augmentatur
dolor hora et est cum eo citrinitas oculorum et frigidi-
tas narium cum pruritu aliquo in eis propter fetores
copiosos ascendentes ad nares et quandoque superueniunt
egritudines defectus uirtutis quare fit sincopis et quandoque
sequitur disposicio similis epilensie et spasmo propter mordica-
tionem et quandoque mors Et si vermes visi sunt in egestio-
nibus certior erit cura significatio Et scias quod vermes
nati in nobis sunt trium generum scilicet longi qui nascuntur
in intestinis gracilibus uel lumbrici vocantur Alii
vero lati qui generantur in intestinis grossis qui cu-
curbitini dicuntur quoniam sunt lati curti sicut semina
cucurbitarum Tercii uero minuti rotundi sicut tinee
qui generantur in ano et magis generant inductionem tenas-
monis quam colica passionem Et quicunque fuerint semper
generantur ex materia maticida viscosa frigida in qua
agit calor naturalis ventris et calor putredinalis
illius materie cum repletione caloris pluralis qui calor
vlterius appellatur Et cura eius est ut eger famem
tolleret et patiatur donec fortis fames supperemat tunc
sorbeat ante comestionem suam aliquod lactis dulcis
recentis vacce uel capre et cum hoc fecerit tribus aut
quatuor diebus et vermes assuefacti sunt in potu
lactis sumat quinta die eadem hora hoc medicamen
interficiens eos Recipe succi absinthii recentis et rute
et abrotani et narcissi et amigdalarum amararum et
lupinorum amarorum et persicarie et nucleorum persicorum
ana quantum volueris de quolibet istorum succorum et de vno
solo et misce cum lacte dulci predicto et potest addi mo-
dicum aceti Si aut succi haberi non possunt fiat aqua
decoctionis earumdem herbarum que prorsa insteat
cum lacte amigdalarum amararum et nucleorum
persicorum et omnia incorporentur cum lacte dulci pre-
dicto et modico aceti et bibat ex hoc paciens
magnum haustum in ieiunio hora famis mag-
ne Et ad idem confert decoctum seminis absi-
thii coctum in vino veteri et bibitum sepius in
ieiunio quoniam omnia amara interficiunt vermes sed
dulcia vnctuosa eos nutriunt Ungat ventrem
totum cum vnguento quod Recipe olei citrini uel de a-
migdalis amaris uel de nucleis persicorum
℥ iij aceti acutissimi ℥ ß pulpe colloquinti-
de rute fellis vaccini uel tauri aloes epatici
ana ℥ iij cere quod sufficiat Vel si aliud presto
non sit post simpliciter vnguentum et lacte amigdalarum
amararum et nucleorum persicorum in quibus dissoluatur
yerapigre ℈ ℥ ij aloes ℥ ß addendo aliquid
aceti gratia penetracionis et fel predictum ipsum
namque suo fetore et fortitudine vermes in intesti-
nis natos interficiat adeo ut si quandoque stomachum intrent
uel meri Vbi tamen nullatenus generari possunt
ut dicit G 7o de accidenti propter caliditatem plurima
stomachi et loca illa intrugiant exitus in-
ficient et faciet eos redire ad intestina quoniam
commodosa esset ipsorum eductio per superius sponta-
nea uel coacta propter vomitum esse motu labori-
osum ut nec stomachi et meri conueniunt nisi forte in
corpore consueto et facilem vomenti Et super vn-
guentum ponat illico tale emplastrum Recipe summitatum absin-
thii rute abrotani foliorum persicorum sticados
arabici poly montani ana manipulum j pistentur et co-
quantur in aceto forti et cum eis incorporetur
fel tauri puluis lupinorum amarorum uel nu-
cleorum persicorum ana ℥ j aloes ℥ ß et actu calidum
ponatur super ventrem cum reiteracione frequenti pu-
rgum hoc factum sit per dies aliquot et cognoueris
uel vermes esse mortuos quod scies quia eger
parua uel nullam sentit ex eis morditacionem tunc
educantur cum ℥ ß yerapigre ℈ uel yeralogodion dando
ante diem cum aqua calida vel cum ℥ j et ß de
pillulis cochijs vel aureis uel cum medicamine
de turbith turbith dicto capitulo de zoda Si autem
paciens sit infra xiiij annum etatis sue pur-
getur cum ℥ j et ß medulle cassiefistule dissolute in
℥ iiij aque feruentis decoctionis nucleorum persi-
corum uel amigdalarum amararum uel aque fumiterre
Si aut sit puer uel infans lactans soluatur
eius venter solum cum lacte amigdalarum ama-
rarum et nucleorum persicorum mixto cum aqua cali-
da dando circa sepius in potu Qualiter autem
interficiant vermes nati in ano dicetur capitulo
de vermibus in ano Abstineat a cibis dulci-
bus viscosis sicut sunt pisces tortelle et pasta
Abstineat a fructibus et oleribus et rebus pu-
tridis et corruptis Nutriatur carnibus lauda-
bilibus assis uel coctis conditis cum pipere et
speciebus calidis Vtatur saporibus factis ex alle-
is uel sinapi et aceto bibat vinum vetus clarum
amarum **Empirica** Cum iste passiones
sint timorose atque periculose cautius est sce-
ita et efficatia exhibere remedia in metho-
do scripta quam sub cura seu blanditiua empirica
dubiosa pacientem per dies plurimos detinere Est

sciendum preterea quod licet aput quosdam operantes coli-
ca et yliaca inducentes passiones de causa frigida
et per calida curantur. secundum omnes eius species sive
modos prout visum est Refert tamen G. xii de
ingenio sanitatis recepisse se quendam hominem
colicum cui dum calida clisteria de oleo ruthe
iniecisset et syrupos calidos subtiliativos atque
masticos humorum grossorum viscosorum admi-
strasset et alia que putabat conferentia magis
ac magis fuit per hec dolor augmentatus. tunc
igitur ut dicit morbi causam cognovit quoniam
fuerat colera rubea in ventre contenta mor-
dicans intestina. quare cura illico mutavit
in contrarium. primo igitur materias acutas pau-
latim eduxit de corpore in corpus quoniam virtus fuit in
egro debilis. cum sua yerapigra. deinde intestina
confortavit cum frigidis stipticis tam cibis et po-
tibus quam medicinis sicut scriptum est capitulo de
fluxu ventris paragrafo de cura dyarrie propter cole-
ram plurimam transmissam ad intestina. et post-
ea cepit dolor mitigari et eger potuit dormire
quod diu ante ea non fuerat et sic infra quedam
dies perfecte extitit liberatus. In quibus verbis
G. duo utilia nobis insinuat. primum scilicet
quoniam sunt morbi aliqui absconditi difficiles
quorum causa non cognoscitur nisi ex posterioribus
scilicet a iuvantibus quoniam in effectu operis unaqueque
causa comprobatur. Secundum vero quoniam morbus non
curatur nisi primo causa eius cognoscatur. Et si
curatur est magis beneficio nature vel a casu
quam auxilio medici. Sciendum preterea quod licet
colica et yliaca sint ut plurimum cum retentione et
stipticitate ventris propter quod ventositates et hu-
mores nocivi congregantur est tamen
quandoque cum sunt cum fluxu lienterico utputa quando
doloris intensio impedit virtutem retentivam
stomachi et intestinorum. quare tunc medicus est
perplexus indigens stipticis contra fluxum
et calidis subtiliantibus contra materias et anodinis
lenientibus contra dolorem. fiant igitur cum tali
casu empla et fomentationes calide stiptice
super stomachum dicte capitulo de fluxu ventris paragrafo
de cura lienterie propter debilitatem virtutis rete-
tive stomachi et dentur cibi sicci sed assi
non liquidi et dyacitoniton et in ore teneat potum
composite qui sit vinum rubeum ponticum lim-
phatum cum aqua decoctionis masticis fiat
aut balnea et clisteria resolutiva usque ad um-
bilicum dicta in isto capitulo paragrafo de cura colice
et ventositate sine materia et paragrafo de colica
ventosa cum materia flatica et purgetur cum mi-
rabolanis emblicis et citrinis si necesse fuerit et non cu-
re alia sicut diximus capitulo de fluxu ventris pa-
ragrafo de cura lienterie propter flegma in stomacho et intesti-
nis sic namque liberabitur si deus voluerit Et si
fluxus plus in se stet quoniam dolor augmentetur
stiptica, si vero augmenta carminativa
si vero equaliter. equaliter **Canon** In cura
morborum intestinalium clisteria atque medicine
que administrantur in hoc different. quoniam si admini-
strentur per curam fluxus ventris conveniunt ut
cum liquore modico exhibeantur Si vero per curam
stipticitatis ventris cum liquore plurimo In colica vero
mediocri modo. sed tamen cavendum ne peccetur excedendo
vel citra sistendo quoniam liquor exuberans virtutem
evacuativam atque medicine dissolvit et colliquat
liquor vero deficiens eorum virtute traducere retar-
dat **Pronosticatio** Colica et yliaca si fiunt
cum fluxu ventris aut vomitu et post hoc dolor alle-
viatur bonum quoniam cause expulsionem significat Si
vero cum fluxu non alleviat malum quoniam cause mul-
titudinem virtutis retentive defectum nervorum spermaticorum
humorum sinthoticum designat Item colica perduras
que neque arte neque natura tollitur. in timpanitem
mutatur periculosam Unde ypocras septima particula aforismo-
rum Quibuscumque fiunt torsiones et circa umbilicum
dolores et lumbos et dolor non solvitur neque a farma-
ciis neque aliter in ydropem siccam permutat In colica
si supveniens per se vel per artem tollit egritudinem
unde ypocras 6ta particula aforismorum Quibuscumque dolor
fit circa ypocondria sine flegmone id est sine apa-
te febre his superveniens solvit dolorem In colica
et yliaca si retineatur secessus et urina simul inte-
ficiet infra vii dies si non supervenit fluxus
ventris flaticus fortis vel urina alba grossa plu-
rima vel febre unde ypocras septima particula aforismo-
rum Quibuscumque extra. yleos invasit
in vii diebus perimit. si non febre superveniat
aut multa urina fluxerit et est ergo yleos
id est yliaca Item si fuerint cum retentione ven-
tositatum omnino malum Item sollicitandum
in cura istorum dolorum. quoniam ut dicit Avicenna primo
canonis fen 2a capitulo de dolore dolor est de ma-
xime virtute prosternentibus, maximi autem dolorum
corporis modo accidere possibilium sunt hii tres,
dolor articulorum dolor dentium. dolor yliorum
ut asserit Averrois 3o sui colliget et est in corpore
sensibili raro delicato quapropter timendum est
ne forte cadat in sincopim periculosam etc.

**Capitulum quartum de appilatione inte-
stinorum et dicitur yleos**

Cum appilatio fieri non possit in membro
nisi ex materia humorali currente per vias
et arterias penetrante in spongiositate
membri debilis et claudente eius extremitatem,
ut dicit G. in tegni capitulo de appilationibus eodem evidenter
sequitur ut intestina non possint appilari
nisi ex materia subtili calida acuta densa inmo-
sa Signa igitur colica in intestinis fuit do-
lor in ventre maximus cum eius inflatione
et pulsatione et febre acuta et siti et vomitu co-
lere et si dolor fortificetur cogitur eger stercus vo-
mere propter appilationis magnitudinem opilantem
propter quod fit eius anhelitus fetitudus et eru-
ctuatio similiter et corpus totum et est cum angu-
stia et revolutione continua de latere super latus
et appellatur hec appilatio yleos id est domine miserere
Et fiunt omnia ista quandoque circa passiones et tunc
non signat yleos. hec facta grossum viscosum ad-
herens meatibus intestinorum vehementer
et curam eius diximus capitulo de stipticitate ventris
et capitulo de colica paragrafo de colica propter flegma
grossum **Methodus** Cura yleos est
ut a principio egritudinis id est ante primos

quatuor dies ad plus fiat flomia duisiua
de basilica in brachio dextro deinde de zaphe-
na pedis que est intus in talo, et iniciatur cli-
steri reptussiuum mollificatiuum factum ex aqua ordei
uel et aqua decoctionis viol malue bismalue
ordei lactucarum intiualis colando et addendo
in colatura albumine duorum ouorum et mucillaginem
psilly et tepidum iniciendo, et si caliditas sit
vehemens, potest addi semen papaueris se. cucurbite se. ci-
trulli se. portulace et similia in decoctione et olium
viol, et sumat sepe de sirupo viol vel ros. cum
aqua decoctionis psilly lactuce et similium infri-
gidancium et leniat venter si sit possibile cum ʒ j me-
dulle cassiefistule dissoluta in ʒ iiij aque decoctionis
prunorum endiuie tastute lactute et altee colando
et tepidum cum ministrando cum die Sumat sepe dya-
prunis zuccarum ro vel viol et triasandali cum
aqua predicta Nutriatur hora illa cum cibis subti-
libus lenitiis sicut est ius pullorum in quo coc-
ta sunt malua bismalua atriplex lactuca por-
tulaca spinacie blet et olus factum ex his coctum
cum lacte amigdalarum dulcium, quandoque sumat de ptisa-
na colata vel non colata et quandoque utatur diu-
reticis, et ut membra diuitantur ab intestinis sicut est
aqua decoctionis apii et aneti vel pisarum Bibat
Julep vel aquam ordei vel aqua decoctionis
prunorum Et si virtus sit debilis conforte cum esu
pullorum et uiribus eorum in quibus sit aliquid
pulueris aromatici non acuti sicut est cinamomum et
croceus post die electu et in augmento vngatur locus
vel oleo de camomilla vel de aneto ad dolorem
mitigandum, et compleatur cum mollificatiuis et re-
solutiuis sicut est emplastrum factum ex radice mal-
uauisci et malua et se. lini et fenugreci et viol
coquendo omnia in aqua predicta et pistando et
incorporando cum mucillagine fenugreci et oleo camomillino
vel anetino vel de lilio vel de amigdalis dul-
cibus et calidum ponendo super locum et cetera regatur cum
cibis et medicinis per totum statum donec apostema predicte
resoluatur si deus voluit Et si nichil predictorum
conualescit primo post hec omnia febris vel dolor mite-
scunt quatuorque die sit quoniam apostema huiusmodi neque e-
uitari potest neque resoluit sed tendit ad collectionem
maturatiue que precedat ad emplastra resolutiua
maturatiue que diximus capitulo de apostemate stoma-
chi cum de apostematibus famosis loquimur Pro-
nosticatio Rasis dicit in diuisionibus quod yle-
os raro curatur et si consumetur nequaquam curatur
propter doloris intensionem et membri nobilitatem consumatur
aut usque ad primam productum ad plus quam terminatur
in die quarto quare modo cum inficiat vel prius
cum sit morbus pacutus si non fiat sibi ra-
tionabiliter a principio subuentum quoniam post diem
quartum membra tota vel quasi fluxa est ad locum
quare non potest apostema de cetero euitari Item
si yleos tenetur ad resolutionem de die in diem
cum doloris et febris diminutione bonum si uero
ad saniacionem vel scirrosum mortale unde ypocras vii
particula aforismorum In dolore diutino cum venarum fa-
mes malum Item si in yleos primo retinetur
corma et post hor stercus et urina simul mor-
tale unde ypocras vi particula aforismorum quibusque

ex stranguria yleos innascitur hy in septem die-
bus pereunt si non febris superuenerit aut vrina
multa fluxerit ut dicit commentator si yle-
os sit de causa calida frigida flatica et vrina
al grossa quoniam si sit de colera quod plus ac-
cidit cum febris quanto magis superuenerit tanto
citius inficiat yleos ergo sanum est propter ypliaca
passione non apostema Item dicit ypo in 6ta particula
aforismorum In febre acuti spasmi et circa vis-
cera dolores fortes malum tamen apostema sit in
aliquo membrorum Item in yleos frigiditas
extremitatum cum terminate vetere mortale
Vnde ypo vii particula aforismorum In acutis passi-
onibus frigiditas extremitatum malum scilicet
quia apostematis magnitudinem et nimie effrenitate
demonstrat Idem in commento In yleos vomitus aut
singultus aut spasmus aut dissipiencia
malum supple et mortale quoniam apostema significat
fore confirmatum Incipit Tractatus
Quintus qui est de passionibus
ani cuius sunt sex capitula

Fiteris .i. ani sex sunt in genere passio-
nes prima tenasmon et pruritus
2a exitus siue mollificatio ani, 3a ver-
mes in ano, 4ta ragadie 5ta emorroide et
eruptiones venarum similes emorroidibus, 6ta
apostema et vlcus in ano Est autem anus orificium
longaonis habens musculos latitudinales et
transuersales quibus clauditur et confirmatur
ne quid ingredi possit preter voluntatem puta
aqua vel puluis que omnia ledent intestina

Capitulum primum de tenasmone
et pruritu in ano etc.

Tenasmon est appetitus assellandi
frequens assiduus cum conamine et
ponderositate sine effectu omnino vel pauco
Pruritus uero est mordicatio ani assidua
et est sicut dispositio tenasmone precedens
Fiunt iste passiones aut ab humoribus natis
in ano mordicatiuis Et signa eius et curam
dicemus infra suo capitulo, aut ex flegmate salso vis-
coso mordicatiue adherente labiis sitelli et ca-
stimulate fit aut flegma salsum, aut propter adu-
stionem flatis naturalis et tunc est magis viscosum
et minus mordicatiuum et coloris al. aut propter colere
permixtionem et tunc est magis mordicatiuum et minus
viscosum et coloris palearis Signa istarum
passionum prout fiunt ex flegmate salso sunt
quoniam eger sentit in ano stimulos incessanter
quasi febris et egestionis cum dolore, et quando in assel-
lando nichil egreditur aut parum aliquid
velut sputum aut mucillago neque est fecibus
permixtum sed purum, et si sit passio recens erit
sine excoriatione, si uero antiqua apparebit
excoriatio et sanguinis vel saniei exitus
cum illo sputo et quoniam iuuatur a suppositoriis
et lenitiuis plusque a clisteriis et illud est
certissimum signum distinctiuum tenasmonis a dys-
senteria et cetera quando excoriatio est intus in quo
Methodus Cura eorum est ut digeratur
materia cum sirupo acetoso compposito, uel cum sirupo
de fumo terre quam ponemus capitulo de scabie

et pruritu cutis lib° 20. Post hec purgetur cum
ierapigra G. uel cum iera ruffini dando ex eis ʒ
s. uel ʒ vi ante diem cum aqua calida uel cum
hoc apozimate ℞ mirabolorum indorum ʒ i cito-
rinorum emblicorum ana ʒ s. sene epithimi fumi
terre ana ʒ s. aneti seminis ameos ana ʒ i prunorum x
mirobolani pistentur in mobili modum grosso modo et
omnia bulliant in ʒ viii aque fontane donec
medietas consumatur tunc in fine addat sene e-
pithimi et fumi terre et bulliant parum quoniam
virtus eorum resoluetur per fortem decoctionem
coletur et in colatura ponatur ʒ ii uel iii sirupi
et item bulliat ad ignem leuem donec zucarum tunc
colatur et detur totum post mediam noctem quoniam
soluendo materias flauitates adustas uel non adu-
stas stringit fluxum et confortat longationem
Sedeat eger omni die bis in aqua decoctionis
calida florum camomille mellilotti aneti len-
tium excorticatarum uel in aqua calida deco-
ctionis furfuris ameos et sulfuris · uel fome-
tetur cum peciis infusis in eisdem aquis in-
fusis in aqua mellis quoniam est plurimum abs-
sula et ripatica et post balneum uel fometationem
ungatur locus cum oleo rosarum et oleo de mastice in
quibus sit aliquid sulfuris dissolute. Clisterisetur
frequenter cum clisteri facto ex aqua
decoctionis lenancium excorticatarum et ordei depi-
lati simmedo ex ea lb i et colando et addendo ʒ ii
olei rosarum et ʒ i sepi hircini et tepidum iniici-
endo quoniam lauando intestina et abstergendo flam-
mam mitigat dolorem et stringit fluxum. Suppone etiam
intra anum et super semper post fomentationem
uel balneum uel post emissionem clisteris immete
tale licinium ℞ thuris lig. gummi arabici boli
ar. sanguinis draconis mirre ana ʒ i opii ʒ s. dissoluatur
opium in vino pontico uel succo plantaginis
vel in sepo hircino liquefacto ad ignem et
confitiantur alie res cum illo liquore et inuol-
uatur in eo licinium longum ex pannis line-
is mollibus uel bombice consutum et li-
gata cum filo cauda et imponatur. Vel fi-
ant ex eis suppositoria cordialia valde que im-
ponatur hora predicta et si dolor fortior fuerit
ponatur de opio ʒ ii uel fiat sicut prius quoniam
dolorem auferat et sompnum inducit qui est
maximum remedium huius passionis. Si autem
dolor magis fortificaretur et vigilie adde-
rentur egrum perducunt imponatur tale lici-
nium ℞ opii iusquiami papaueris corticis
madragore corticum granatorum mirre croci
mastic. ana ʒ i confitiantur cum succo pla-
taginis uel vino rub. pontico sicut prius quoniam
illico dolorem tollit et sensum eius obtendit.
Et vicissim per balnea et suppositoria regatur
donec liberetur omnino. Si autem tenasmon
fuerit antiquus et sanguis et sanies visa sint
fiant clisteria dicta capitulo de fluxu ventris
paragrafo de dissinteria propter corrosionem et omnia
que ibi dicentur. Vtatur frequenter tali
puluere ℞ seminis iusquiami ʒ iii seminis aneti seminis
ana ʒ v. ameos ʒ iii opii ʒ i seminis apii ʒ x detur
ex eo cum albumine ʒ ii uel i cum sirupo rosarum uel succo
rosarum uel vino pontico quoniam materias madit et peccata
constringit. Dietetur hic paciens carnibus laudabili-
bus edorum pullorum et iuribus eorum et plme-
to facto ex farina ordei uel auene et bibat
vinum album diureticum bene limphatum. Abstine-
at a pipere alleis cepis sinapi et omnibus acu-
tis uel salsis quoniam acuunt omnia hec materias
pruritiuas generare. **Emperica** ad tenasmo-
nem siue excoriationem confert sedere super asse cali-
dis vel vrinis recentibus calefacto ad ignem super quod
linitum fuerit sepum ceruinum uel sepum hircinum
in causa calida uel colofonia uel terebentina in
causa frigida. Confert etiam sessio super laterem ignito
asperso et aceto aut vino pontico atque pannis line-
is infusis in eodem sepo ad ignem et fometare
cum pannis lineis infusis in eodem sepo ad ignem dis-
soluto et suffumigare cum thure uel mastice uel
gummi arabico uel terebentina posita super carbones
ignitos et facere enatisma i balneum in sica vmbi-
licum ex aqua decoctionis ro sicatarum plantaginis
balaustie corticum granatorum mirtillorum spice nar-
di mirti cupressi cupularum glandium vespilorum
sumach sorbarum tostis et similium uel fometare
cum aqua decoctionis cicatrice masticis thuris
dragaganti aliquid opii uel seminis iusquiami. Vel sa-
cellare cum riso milio spelta torrefactis in sa-
culo vel sedere super caules et lentes bene coctas
et diligenter expressis actu calidos faciendo ex eis
emplastrum calidum super anum quoniam frigida istarum rerum
est stiptica siccitas vero morditiuus per partes
quasdam subtiles acutas que cum decoctione
exprimitur. Ad tenasmonem vero qui est cum excoria-
tione longationis uel melius reperies quam licinium
in bombacinum longum atque solidum linitum ex
vngento albo Rasis et Nicolai et assidue gu-
statum actum sensim intra corpus quoniam dolorem miti-
gat et vlcus consolidat perfecte. Quod si fortificare
volueris vngentum predictum incorporetur cum eis pul-
uis litargiri uel ceruse uel thuris albissimi
uel masticis uel coralliorum subtiliter cribellatis.
Et si plus fortificare volueris in stiptico extin-
guatur litargirum bis uel ter in aceto uel
in aqua ro. postquam fuerit integrum vehementer
ignitum super carbones et abluatur ceruse con-
tinens in aqua eadem donec per ipsam amplius non
inficiatur et ex remediis sublimioribus cum presto
non est aliud est puluis corticis salicis com-
busti incorporatus cum sepo hircino recenti liquefa-
cto ad ignem in foras vngeri et cum licinio ge-
status in ano similiter et linitus tamquam.
Pronosticatio. Sollicitandum est in cura tena-
smonis quoniam si ad torsionem ani deuenerint longationem
vlcerabit et sic dissinteriam inducet timorosam
vnde quotiens res se habuerit lituite deiciet et
forte sicut ethica attendat calorem et sitis igne-
do. Item ypo. 7a particula aforismorum mulieri in vtero
habenti tenasmon superueniens abortum facit.

Capitulum 2m de exitu et mollificatione ani

Exitus ani siue eius mollificatio fit propter aliqua ex causis coniunctis.
Prima est humiditas flauitata plurima molli-
ficans longationem et fiteri atque lacertos eius

Secunda est palisis lactorum sine teris / 3a est apa in
intiobus longuitionis Quarta casus et percussio
facta sunt spondiles dorsi Quinta propter fistula
infistulata ano Signa eius qui fit propter qui-
ditates flaticas plurimas. sit qm patiens sentit
in ano dolorem gulatiuum cum morditatione et appetitu
assellandi continue quasi sit tenasmon et apparet
in egestione uel post inuallaces albe viscose et qm
redit anus ad intiora si manibus violenter impel-
latur Signa eius propter palisim sunt signa eadem
sed alio modo. qm si fit propter palisim subito fit hec
passio et fit cum palisi in late alto corporis
a uertice capitis usque ad planta pedis / ul a collo
infra. capite stante sano / et raro fit palisis
in uno solo membro / et egrediunt stercus et
ventositas sine volutate propter ablatonem uirtutis
retentiue lactorum ani Signa eius propter apa sunt
qm anus non ingreditur licet fortiter manibus
impellatur et est cum rubore et calore acuto et fortas-
se cum fe Signa eius propter casum ul percussionem
patet ex relatone infirmi Nam propter casum et percus-
sionem spondilium dorsi leditur et contunditur
nucha a qua oriunt nerui lactorum ani cum apa
sit in neruis cerebri et in pagatione neruorum Signa
eius propter fistulam sunt antecessio fistule diu-
turna cum continua stillatione humiditatis pessime l
saniei et induratione labiorum eius **Metho-
dus** Cura eius propter humiditates flaticas est ut
a principio digatur flegma cum sir. propter sicut e
oximel compositum uel mel ro et quos dicemus
cao de fe continua lio 20. Post hoc purgetur
cum yerapigra G. uel medicamine de turbith
dicto cao de poda. uel cum apozimate mirabolorum
kebulorum et emblicorum dicto cao de debilitate
digestionis stomachi paragrafo de cau. que me-
lior est purgationi in hac causa. Post pur-
gationem balneetur frequenter infra umbilicum
in aqua calida decoctionis florum camomille
milliti aneti ro sicatorum balaustie granatorum mirti
et foliorum eius. foliorum vitis cupularum glandium
gallarum cortitum granatorum rosarum sinite celtice spi-
ce nardi vespilarum sorbarum plantaginis
suarch citoniorum malorum potitorum et omnium stipticorum-
rum cum additione resolutiuorum aliquorum / vel
fomentetur anus cum petiis lineis mollibus
uel bombacinis infusis in eisdem aquis Cli-
sterisetur quoque cum aqua ro et aqua decoctionis
iam dicta an lb i iniciendo cum est tepida
se in die et propter post assellatonem illico repellatur
anus ad intiora cum manibus vehementer
si fit possibile et inungatur cum oleo cum uel oleo
ro uel nardino uel anetino ul camomillino
uel mirtino. uel cum aqua ro actu calidis
et super tale linimentum spargatur puluis iste Ro
caraabe thuris mastic / balaustie litargiri cu-
pularum glandium ematitis san. dra. antimonii
aluis acacie gallarum apsi psidie ceruse cor
boli ar. ammie an 3 i terantur omnia ut que-
dam subtilissime et cribellentur / vel ex oleis pre-
dictis et sepo hircino et puluere fiat ungentum
addendo cere qui sufficiat et post linicionem sinuetur
anus ad intiora cum plumacello molli bombacino

calefacto ad ignem perfecte et fascia et sic fiat quo-
ciensque in die egreditur post assellatonem uel
sine assellatione donec perfecte intus contineatur Nu-
triatur carnibus assis uel elixis cum pet et fen
conditis cum speciebus calidis acrotis utatur risi
et milio conditis cum lacte amigdalarum uel adipe re-
num capraru Bibat vinum rub ponticum lim-
phatum cum aqua pluuiali et sic negatur per stip-
ticam qm fluxus ventris et frequens assellatio
cura eius retardat. Vtatur sepe diureticis ut
me ducentur ad vias vrinales sicut est vinum
al clarum aquosum uel aquatum parumper
et se an fen petro. et similia. et si fit cum tenas-
mone curetur put diximus suo cao Cura
eius propter palisim est eadem cum ista et ut inungatur
spondiles a collo usque ad caudam cum oleis et un-
guentis calidis dictis cao de ptisi paragrafo de
cura palisis facte humorum vitio Cura eius propter
apa est ut a principio fiat flobotomia ducissima
si uirtus et etas consenserit de zaphena que
est intus in talo et de basilica pedis que est
int amulacem et cauculacem et purgetur si sit pos-
sibile cum aliqua medicinam potitarum et ponatur
eger sepe in aqua tepida decoctionis viole
malue bismalue florum camomille loti ancti
rosarum an cum apa recipitur inas fluxas resoluit
dolorem leniuit et ungatur frequenter cum oleo camo-
millo ul nardino et ro mixtis et incorporatur
cum cera quod sufficiat et sic negatur donec
tumor residiat cum impellatur anus ad
intiora / et fiant omnia dicta super de causa
flatica tam in medicinis quam in dieta Cura
eius que fit propter casum et percussionem est cura
palisis facte propter casum et percussionem Cura vero
eius que fit propter fistulam cirologis de-
linquo **Emperica** Ad exitum ani qui
fit humoris vitio confert calefacere manus
ad ignem lentum et ablue cum vino claro pote-
ti et sic manibus calidis acrotius ani re-
ducere ad intiora perfecte et locum obstrue cum
massa cere calide tractabilis habente figuram
spe leuiter compressam et si cum cera incorporetur
mastix uel thus dissoluta in vino stiptico
melius conseruet et sinetur cum fascia lata per-
fecte et reiteretur donec anus conforte perfecte
Idem facit glomicellus bombacinus infusus
in oleo cum ul mastixino uel nardino fer-
uenti et super locum sinatus Confert presi-
dere in aqua frigida usque ad umbilicum sine
mora in ipa qm frigiditas per se constringit et propter
antiparistasim confortat **Canon** Exitus
ani contingit plurimum post fluxum uentris diar-
riam recomai / quare dicta ulterius sufficiant
in primo capitulo et uniuersaliter conferunt rest-
rictiua propter membrorum confortatonem et ne exi-
tatonem et remediorum fixionem super loco quod
non potest si in fluxu ventris **Pronostica-
tio** Exitus ani si sit cum fluxu ventris uel
tenasmone forti. malum / qm causa multi-
plicat et operatonem remediorum localium retar-
dat Item exitus ani mollificato facta propter
palisim aut fistulam aut casum aut percussionem

licet cum blanditiuis remedijs tales sustentari
possint tempore aliquo · si aut cum mollificatione
tur pedes et fiat hoc subito maius malum
quia lesionem significat confundata fore usque
ad neruos quare mollificatiuis cauari potest sicut nec
paralisis facta ex casu uel percussione forti prout
suo scripsimus capitulo Item in senibus difficilius
curatur hec passio quam in iuuenibus · si prauu
losior est in iuuenibus cum fortiorem causam
significat est ergo in senibus difficilior
curatio · si in iuuenibus periculosior causatio
Item in mollificatione ani se superueniens tollit
egritudinem Item si remedia exhibita rationa
bilia non contulerint et corpus de die in diem
extenuari cepit et discolorari mortale quia mor
le palisim spondilium dorsi et neruorum eius sit
ultimata **Capitulum tercium de ver**
mibus in ano

Ermes generantur in ano
in ano ex materia putrida maxime fle
matica viscosa in qua calor solaris et na
lis et putredinalis agit Signa eorum sunt
pruritus ani frequens et forte si aspiciatur
apparent res viue sicut tinee que nascuntur
in caseo et forte non apparent nisi cum egestione
cum retosa et licet sunt parui omnes secundum cum colores
et figurarum diuersarum secundum materie diuersitatem
ex qua fiunt Et si reperiuntur similes seminibus
cucurbite non sunt geniti in ano · sed in colon et lon
gaone qui descendunt ad anum quorum cu
ra diximus capitulo de colica passione de cura
colice ex vermibus **Methodus** Cura
eius est ut primo mortificentur vermes quod fit
si lana mollis uel bombax inuoluatur in fel
le thaurino · uel oleo de absinthio · uel de
ruta · uel de mustelis predictorum et supponatur
frequenter in die vel si vngatur cum oleo ro
uel oleo aliquo predictorum in quo dissoluta sit
aloes ʒ ii uel puluis agarici uel coloquintide
ana ʒ i Confert etiam fomentatio ani et eius
positio in vino decoctionis absinthij rute fo
liorum persicorum pollij montani colloquintide sa
turegie arab et similium · uel linito ani cum
succis carnis crude incorporatis cum aceto forti
et modico aloes uel yerapigra, et quodcumque
administretur sit actu calidum Confert etiam
ablutio ani cum aqua salsa actu calida fre
quenter · quia omne amarum vermes interficit sicut
dulce fouet et generat Postea mundificetur anus
cum scriptiuis abstersiuis sicut est aqua mellis
in qua est aliquid aloes dissolutum · si cum
lana uel cotto intincto abstergatur et fiat
cum peciis in ea infusis purgetur cum yera
pigra G uel yera ruffi dando ex eis ʒ ii ante
diem cum aqua calida, clisterizetur cum cliste
ri facto ex aqua decoctionis absinthij et oleo ali
quo predictorum in quibus dissoluatur aliquid
aloes uel yerapigre et modicum salis quia ver
mes et eorum materias eradicat perfecte Et plu
ra interficientia vermes et eos educentia scri
psimus capitulo de surditate propter vermes Et si sit
cum pruritu et ardore forti supponantur
licinia dicta capitulo de tenasmone Dicetur sicut
diximus capitulo de colica passione de cura colice ex
vermibus **Pronosticatio** Sollicitudinem
in cura vermium in ano quia producunt ad tenas
mone cum excoriatione et forte ad ragadias ani
et ulcera corrosiua fistulosa et forte ad dissinteriam
permaciosam et forte dolor et labor se etiam extendunt
Capitulum quartum de ragadijs et fissuris

E ragadijs in ano pauca di
cemus quia ad cirologiam spectat earum
cura completa cum fieri non possit sine
operatione manuali Sunt autem ragadie fissure la
biorum ani ex quibus forte nichil emanat et qui
bus emanat res viridis uel nigra uel liuida uel citrina
fetens cum dolore et ardore et tumore aliquali et est
quandoque cum fe et quandoque sine fe et fit semper ex materia ad
usta cinerosa uel flegmate salso vlcerante et a
postemate loca indita Et signa patent ex re ipsa
Methodus Cura eius est ut digeratur materia cum
sirupo de fumo terre qui dicetur capitulo de scabie et pru
ritu corporis ℞ 2o purgetur postea cum yerapigra
G uel yera ruffi dando ex eis ʒ ii cum aqua cali
da ante diem postea mundificetur locus cum vn
gento viridi dicto capitulo de surditate aut cum oxi
melle squillitico et modico florum eris aut cum
vrina pueri et modico mellis, aut cum vino et
melle aut aceto et melle, uel cum aqua mellis
et yssopi si sit cum fe Balneetur frequenter cum
aqua calida decoctionis rosarum mellilotorum florum camo
mille fenugreci bismalue malue violarum florum ypericonis
et similium · quia materias mollificat et dolorem lenit
et post balneum item mollificetur cum vngento
viridi et sic fiat vicissim donec locus perfecte excitetur
Et si dolor quandoque intenderetur ponatur super anum em
plastrum anodinum factum ex vitellis ouorum farina ordei
et melle ro incorporatis adinuicem et possunt addi similiter
farina fenugreci flos camomille et similia decoquendo
in aqua et incorporando cum eis et tepidum vnctando
ponendo super locum quia materias resoluit tumorem
sedat et dolorem mitigat Ultimo consolidetur cum
vngento albo et si non sufficiat fortificetur cum pul
uere litargiri incorporato in ipso quia fiet mag
stipticum, uel cum cerusa lota, suffumigetur cum thure
mastice uel de bdellio Vngentum bonum consolidans
ragadias ani · fissuras labiorum oris, ulcera in
naribus et auribus · et in quacumque loco corporis postquam
mundificata fuerit cum stipticis predictis fit
autem Mesue in suo de appositis capitulo de fissura
labiorum oris ℞ gallarum cerusse antimonij li
targiri ana partem i amili dragaganti mirtillorum
seminis citoniorum ana p s teratur omnia ut alco
hol et confiatur cum adipe galline uel anete
uel cum terbentina et adipe uel cum cera et oleo ma
stiçino, uel cum mastice et melle et liniatur ex eo
locus frequenter post vicissitudinem scriptorum alterata Et
plura scripsimus autem eius capitulo de ulcere in aure
Si autem ex ragadijs continue fluat virus aut
sanies ledens et morditiuus fomentetur sepe cum aqua
decoctionis sumach plantaginis mirtillorum balaustie
uesicularum et silium post hoc excitetur cum primo lineo
molli, et impleatur cum emplastro facto ex volatica
molendini et puluere granatorum boli ar san
dra incorporatis cum albugine oui et post excitationem

ulcus redeatur ad consolidatiuum predictum ex vn-
guento mesue predicto donec ragadie perfecte curentur
Nutriatur cibis laudabilibus et precipue assis
abstineat a leguminibus et alleis et sinapi et
omnibus acutis bibat vinum album aquosum

Pronosticatio Sollicitandum in cura ragga-
diarum ne forte ad ulcus corrosiuum conuertantur seu
fistulam penetrantem et mitigetur dolor et curetur
tenasmo ne forte ethicam attendat

Capitulum quintum de emorro-idibus et ficubus et moris et veru-cis in ano

Emorroys est quinque vel quasi vel (?) [...]cis in anorum
[E]men vene magne procedentis a splene
ad longaonem ramificate in ramos quinque
quorum orificia terminantur ad orificium longaonis quia
ramis dicuntur ad diffendum et purgandum sanguinem
melancolicum grossum adustum vel non adustum superflu-
entem in splene Ambiguum est nomine passionis ea-
rum venarum scilicet quando inflatur et apostematur
cum dolore plurimo circa anum et licet in omni corpore
sint vene predicte non tamen passio sed solum illorum
quorum splen exuberat sanguine grosso adusto
uel non adusto consueto purgari per talem re-
gionem precipue tamen adusto quando ut dicit Rasis
in diuisionibus Emorroide generantur non nisi
ex adustione et acuitate in sanguine et ideo omnes
emorroidici sunt splenetici sit licet non equaliter in
aliis aut corporibus sufficiat eius purgatio per
resolucionem insensibilem et per vena mulgentem ter-
minatam ad hos scilicet gratia prouocationis appetitus
quando talis melancolia transit ad superfluitatem prime digestionis
ad secessum Et Ex hoc apparet quod in tali consue-
to emorroide sunt naturales et preseruates corporis
a multis malis passionibus ut puta lepra
ptisi de morbo lupis cancro si melancolia fuerit a-
dusta uel ydropisi scabie morphea si fuerit
non adusta sit et etiam in mulieribus quapropter nec
cura indiget nisi cum restringitur superfluo aut in-
moderato fluunt cursu Juxta illud ypocratis vi particula
afforismorum Emorroidas antiquas sanat si non vna re-
licta fuerit periculum est ydropem aut maniam aut
ptisim fieri Emorroidarum quedam sunt exteriores
et apparentes nisi forte anus inficiatur in retor-
sa uel re alia et qualiscumque fuerit precipue tamen
si sunt apparentes sunt tamen quinque quando aut sunt
dure sicce ex quibus nil emanat. et sunt cum tumore
et dolore in ano et vocantur verruce Aut sunt
molles fistulose emittentes continue uel periodice
sanguinem purum uel grossum melancolicum sic ficus
appellantur Caue tamen ne omnem sanguinis egressionem
ficus appelles quando potest esse fluxus sanguinis e-
paticus aut mesentericus prout in capitulo de fluxu ve-
tris plenius distinximus paragrafo de cura dissin-
terie Signa emorroidarum in quando sunt dolor circa
locum ani vehemens cum febre uel sine febre Si aut
sunt exteriores apparet videnti tuores euem-
entes plures aut vnus Si vero interiores sentitur
dolor intra anum et fit difficultas egestionis et cum
egestione emanant semper aut periodice sanguis uel
humor niger aut viridis fetidus uel ante egestionem
uel post et quando ista fuerit etiam in tenasmone cum
excoriatione longaonis et aspectus ad interiora

si sit ibi tumor prominens uel excoriato sola
Signa autem distinctiua inter verrucas et ficus
et mora patent sufficienter ex predictis **Methodus**
Cura emorroidarum et ficuum duplex est scilicet comple-
ta et blanditiua Completa quidem morbum et
causam perfecte eradicans est ut a principio fiat
flobotomia diuersiua si virtus et etas consenserit
de basilica brachii sinistri postea flobotomia fiat
diuisiua et euacuatiua de saluatella pedis
sinistri que est inter digitum anularem et auricu-
larem et post flobotomiam si opus fuerit digeratur et
purgetur melancolia sicut diximus in capitulo de perturbatione in-
tellectus specialiter melius paragrafo de cura melancolie
Deinde post remedia vniuersalia procedatur ad localia ab-
scidantur ergo radices omnium emorroidarum quanto pro-
fundius fuerit possibile cum ferro ignito uel non
ignito tenendo eas cum vncinis et extrahendo
ut melius valeat abscisio profundari et dimit-
tatur sanguis copiose fluere et cum fluxus cessa-
uerit consolidentur orificia incisa cum medicamine
quod fit sic Recipe mastices thuris dracaganti gummi
arabici boli armenici acacie rubee pure litargiri
coriandri torrefacti ana ℥ i opii mumie ana
ʒ ii terantur omnia uel quedam ipsorum subtiliter
et cribellentur et aspergantur super loca incisa
et incorporetur cum albugine oui et emplastrentur
super loca firmando cum fascia quando volumus consoli-
dat et incarnat et dolorem contingentem propter
incisionem mitigat euidenter. et ex rebus bo-
nis quod idem est puluis corticis galiaris combu-
sti quando omnem ulceratorum consolidat cum sequitur
super ipsum et regitur donec emorroides perfecte cica-
tricentur Si autem post incisionem predictam sanguis non
flueret uel diminute ponatur medicamina acu-
ta super locum sicut est succus cepe pistate in-
corporatus cum puluere anacardi uel euforbii
uel piperis uel sinapis et sicut est fel tauri
incorporatum cum eisdem rebus uel per se Et sicut
est vnguentum vide dictum capitulo de fetore nasi et
super illas vncinos. ponatur emplastrum factum ex cep-
ticlidis contusis et incorporatis cum modico a-
ceti squillitici et cum bene adheserit remoueatur
cum violentia quando ista fiunt ora emorroidarum aperientur
et sanguinem grossum educent Vel si aliud presto
non sit ponantur sanguissuge super ora singula
et dimittantur donec fluxerint complete et
ceciderint et si superfluxerint in sugendo uel virtus
egri sit debilis aspergantur sale uel cinere quia
cadent Tunc igitur consolidentur orificia sicut
diximus Si vero post incisionem predictam uel causam
ante incisionem sanguis emorroidarum sagia superfluet
et virtute deiectat sequatur [O]rdo ii super locum medi-
camine stipticum constrictiuum quod fit sic Recipe boli
sigillate sanguinis draconis balaustiarum acacie ana ʒ ii tera-
ntur et quidem subtiliter et cribellentur et incorpo-
rentur cum puluere molendini uel tela aranee
et aspergantur loca super loca et insteat cum al-
bugine et fiat emplastrum super locum confirmando
cum plumaceolo et fascia et cum volumus remouere
mollificata cum aqua tepida uel oleo violarum et leuiter
moueatur sine violencia et cum restricta fuerit ora
ora consolidentur sicut prius Si vero post incisionem

aperiatur locus et fiat dolor fortis quod quando fit quando
sanguis non currit sufficienter propter vie strictitudinem
vel humoris grossitiem tunc fiat remedia ano-
dina que iam dicentur in cura blanditiva
Accidit namque ex apertione et dolore ut forte re-
tineantur secessus et urina propter opilationem quae in-
noretur hora illa cibus et potus ne multiplicetur
urina et egestio tribus diebus donec sedetur apertio
et appareantur emoroide cum medicinis acutis sicut
diximus Cura vero blanditiva que solum removet
tumorem hora illa est ut ponatur eger in bal-
neo resolutivo et mollificativo sicut est aqua
tepida decoctionis malve altee florum camomille
meliloti seminis lini foliorum caulium et similium vel fome-
tetur emoroide cum petiis lineis infusis in eadem
aqua vel fiat emplastrum super eas ex eisdem rebus
pistatis et incorporatis cum oleo camomillino vel nar-
dino et si sufficit bene erit, sin autem fiat unguentum
stupefactivum quod sit sic Recipe iusquiami albi et nigri
ana ℨ i opii ℨ ß papaveris albi et nigri ana ℈ ii ce-
ruse litargiri ana ℨ ß olei rosarum ℨ iii cere ℨ ß
dissolvatur cera et oleum simul ad ignem deinde de-
ponatur ab igne et cum tepefacta fuerit incorporetur
pulvis aliarum rerum continue agitando cum spatu-
la et in fine addatur modicum aceti hoc namque do-
lorem removet prohibendo sensum Deinde recte
rentur medicine resolutive iam dicte donec tumor
resederit et dolor cessaverit omnino Et si tumor
et apertio emoroidarum fuit durus difficilis resolutio-
nis requirit apertionem earum cum sanguisugis vel me-
dicamine acuto predicto donec materia inhorata fuit
premissa flomina supposita deinde procedatur
ad resolutiva et anodina sicut iam scripsimus
sic namque curabitur donec alia materia regeneretur Cura
emoroidarum intrinsecarum est ut premissa flomina et
farmacia suppositoria ponatur et ventose super
anum ut interficiatur et emoroide appareat tunc
fiat cura completa vel blanditiva sicut dictum
est, sic dietetur omnis emoroidicus cibo generan-
te sanguinem subtilem temperatum sicut est caro edorum
vel pullorum elixa cum feniculo vel lactuca spina-
gis vel boragine buglossa et cum carnium
edorum et olus factum ex bleta et lactuca conditum
cum butiro et sale Bibat vinum album clarum sub-
tile limphatum cum aqua fontis vivi Caveat
ab omni cibo et potu generante melancoliam naturalem
vel non naturalem sicut sunt lentes caules caro
vaccina caro bovina caro ferina milium cisimum
faba vinum rubeum ponticum vinum turbidum panis
azimus et res bruned asse vel frixe Cibi
vero generantes melancoliam non naturalem per adustionem et
isti sunt pessimi in hoc casu sunt cibi valde
salsi caro fuga vero ta pisces salsi antiqui
piper allemum sinapis tepe vinum vetus ama-
rum et similia Cibi vero generantes melancoliam non
naturalem per congelationem sunt cancri pasta tor-
telle pisces grossi de aqua fetida habentes
carnes et non frangibiles neque squamosas
aqua frigida turbida et similia Emperita
Sciendum quod modus abscindendi emoroidas est
duplex in genere unus cum ferro ignito quod cau-
terium dicitur vel non ignito ut puta cum rasorio

vel forpice vel unctura Secundus cum medicina et
iste est triplex primus est cum aqua urente que
sic fit Recipe tartari vini veteris acutissimi lb ii fran-
ge minutatim et pone super laminam ferream ignitam
donec in cinerem album convertatur donec cribellentur
subtiliter atque suspendatur in sacello lineo vel de cen-
so per dies aliquot sub aere frigido humido vaporoso qua-
lis est in locis subterraneis et sit figura sacculi pi-
ramis eversa quia fluet liquor inde qui colli-
gatur in vase vitreo stricti orificii et omni die lini-
atur cum penna tribus vicibus super locum quem
per diem et diem excitabit vesicam et cade faciet
paulatim Durat autem virtus huius aque per an-
num unum aut amplius in loco temperato Et idem
operatur aqua feciarie quia preter fructus eius quando
distillatur sicut faciendo aquam rosarum Aqua vero
fortior predictis et que carnem corrodit tumorosam
illico cum apponitur sic fit Recipe cineris vitis albe
cineris fagi calcis vive ana lb iiii salis gemme
lb i dissolvatur omnia in lb xx aque clare atque
bulliat donec 3a pars aque consumatur cum spa-
tula assidue agitando Tunc igitur ab igne
deponatur et reside dimittatur deinde quod feculentum
est abiciatur donec 3a pars consumatur postea ab igne
deponatur et cum infrigidatum fuit iterum bulliat donec
ex toto desiccetur sola 3a pars remanserit aut minus
quod si sic volueris quando sufficienter bullito 3a mitte
pennam aut in aquam quam demolliet tunc igitur
usui reservetur sicut aqua prior Tu autem
operari volueris cum ipsa misce aliquid rasure
calcis vive donec fiat sicut pulvis ne forte flu-
at super loca sana Aqua autem omnium fortissima
sic fit Recipe arsenici citrini viridis eris calcis vive
argenti vivi alcali vel loco eius salis gem-
me ana lb ß salis armoniaci sal nitri sulfuris
vivi ana ℨ iiii teratur omnia subtilissime et
infundatur per 3es dies in lb xii lixivii acutissimi
vel aque dissolutionis calcis vive omni die
agitando ter vel quater cum spatula Cita vero
die addatur argentum vivum et misceatur cum rebus
predictis donec fuit extinctum per informetur magda-
leones et exsiccetur in umbra Deinde iterum teratur
et infundetur in eodem liquore magis ac magis
acuato et calce viva in ipso de novo dissoluta
et per diem dimittatur donec penitus dissolvatur tunc
fiant forme molles sicut pasta tractatilis que
ponatur in alembico et distilletur sicut aqua rosarum
quoniam ista aqua urit locum quem tetigerit et ipsum
mortificat atque denigrat de die in diem Postquam
igitur emoroide fuerint denigrate et sensu care-
rent emplastrentur cum emplastro putrefactivo et
cade faciente sicut sunt caules elixati et pistati
et incorporati cum butiro recenti vel axungia por-
cina et postquam ceciderint consolidentur loca sicut
dictum est Secundus modus est cum unguento caustico
quod fit ex arsenico sublimato vel redalgar et
calce viva tritis et incorporatis cum flore eris
et succo affodillorum et liniatur locus ter circa cum
populeon et albumine ovi vel cum oleo rosarum et cera
ne corrosio dilatetur et huiusmodi est unguentum
viride et unguentum de tartaro que scripsimus capitulo
de surditate et per corrosivorum emorroidarum et

et eatum tasinn consolidentur loca cu vngeto
dicto ca° de vlcē in aue ul cu vngeto de cezusa
qd fit ℞ olei ro ℥ iiij ce ℥ j dissoluat ambo sil
ad igne in cazola tūc deponantur ab igne ⁊ in-
corporentur pulus istaꝝ reru ℞ litargiri ab-
luti in aqua ro camphore aā ℥ j opij ℈ na xij se-
misquiai ℈ na xxiiij corticis mādragore ℥ j ceru-
se quod sufficit ad inspissandum omnia et in sine
addantur duo albugines ouoꝝ diligēt incor-
pando cum spatula dōr omnia redierint ad formā
vngenti Tercius modus ē cu filo serico forti
subtili ul cum pilis equinis faciendo laqueu circa
singulas radices emorroidaꝝ ⁊ ipm omi die bis
magis ac magis angustando donec ceciderint
omnino Deinde consolident sicut prius Sz om̄
modoꝝ melior ē cu fco lgm alij ppe mora diu-
tina sue operationis inducit doloē intollerabilē
in loco ⁊ apā adeo ut stius ⁊ vrina retineat
et adhuc nobilior ⁊ securior ē qui fit cu ferro ig-
to qm cauteriu facit escām sup labia phibētē
sanguinis emonsciua supfluentē et in hoc extuo
aliquantulu a meo proposito qm pns ma ad cyro-
loīa ptinet doctrinā Dicunt ptea expti q stius
recens gallinaꝝ ⁊ ppe pes eius alba cu linit sup
emorroidas dolorem mitigat ⁊ inflatoē resoluit
a ppetate sz stius columbaꝝ illud operatur a ppe
calida putredinali euaporāe fat premissa tam
flomia diuisiua qua diximus in methodo ne
fortassis ma augmentet Canon Non abs-
cindant omēs emorroide simul vna hora ne
forte dolor augmentatus inducat apā remoue-
ant ergo gradatim vna post alia de die in die
nisi ītius fuerit fortis et paciens abhorreat seda-
tionem Item nō consolident omēs sz reliquat
vna sicut est scz sine om cura completa et so-
lu fiat circa ipam cura blanditiua ut ⁊ si omēs
consolident de vno aperiatur vna eaꝝ cu san-
guisug ul cu medicinis acuit pdictis in cura
completa qm ut ait ypo vbi sup ē emordas antiqs
sanai ze Dicit aut antiquas qm recentes et
multo cpe consuetas possumus omēs conso-
lidare sine timore omib et ppe si splen rectific
⁊ san duitat ad loca alia cum flomia basilice
sim scre frequētata Pronosticatio Si in
corpore consueto emordē plim fluxerint uel pro-
dum accelerauerint plus debito sit qm corpus
indiget euacuatom huoru subtilm calidoꝝ uicu-
toru Si uō restricte fuerit omīo uel prodium tar-
dauerit significat qm indiget euacuatom huoꝝ
grossoru sicoꝝ de flate ⁊ milia sicut etc in me-
struis hc contingit Unde ypo 7ta ptīcula afoꝝ
mulieri ei habenti sine coloē ppīo ⁊ non 2m
se ē fcta purgatom indige significat Item si flu-
xus emoꝝ fuit liuidus subtilis dominiu colē
sit Si uō albus ul pallidus dominiu flatis Si
niger uel plubeus milias dominantē figurat
purget igitur huoē pctm inducēs Item emordas
antiquas omīo restrīgi pse uel p artē malum
qm ydropisi uel ptisim pfiguat ul lepra uel
mania ul cancru uel aliud apā parābulans
inducit ecōio etiā emordas ultra modu fluere
malu qm marasmu uel ethicam ul ydropisim
pfiguat sicut etiā in menstruis vnde ypo 7ta pla
anfoismoꝝ menstruis plubus euenientibus acci-
dunt egritudines et nō euenientibus a matrice ac-
cidunt egritudines et pmo quidem egtudines
sunt de inanitom 2° uō de repletōne purget
igitur humor peccans et postea rectificetur emor-
roide Item maniacis et hns hns doloē renu e-
morroide supuenientes tollut egritudine vn
ypo vj ptīcula afoꝝ inlitis et nefreticis emor-
roide innate bonū scz pse uel p arte ⁊ paꝝ
post maniaes varich dut hemorroīdes inngtis so-
lito fit mamie Cam vj de apute

Capitulum vj de aposteme

A postema ⁊ vlcere ani et
tuc anus et eius lacii aut extinus ā
intius et cua ⁊ signa dicta sunt ca° lo
de exitu ani pagrafo de eius exitu ppe apā
hic uō addendum q si retinet hc aposteā ad
collectom qd facies qm ppe applicatoē resolu-
tiuoꝝ nō diminuit dolor tumor ⁊ fe sz potiq
intenduntur Vtendu cūc maturatis dictis ca°
de apatibꝫ stomachi usqz ad tpus ruptue que
si fiat p se vtendu est stipticis absersiuis mun-
dificatibꝫ vlcus ⁊ pā hc consolidatibus di-
ctis dictis ca° de ragadijs ani Si uō tumor
p se rupturā tardauerat apiat tunc fco Sa-
endum ptea q hc apā si fuit intius diffi-
lioris est cuē et pnoꝝ liquidem pt nā-
ex ipo stragvinēa uel ylcos inmāsa ⁊ ppe
si fiamē Si uō extius facilis est cure ⁊ acci-
dencia non pnoꝝ si methodo curetur ze

Incipit tractatus sextus de pas-
sionibus renum cuius sunt vij ca.

R x

Enu passiones sut septem prima
debilitas 2a mictus sanguinis uel
saniei 3a calculus uel lapis 4ta
dyabetes 5ta macies 6ta opilacō siue du-
rities 7ma apā Cu aut dico renes intel-
ligo alcaru i locu renu in dorso atqz poros
vritides que sunt vene due scite prodentes
a renibus et descendentes p inguina ab
vtroqz latere duoꝝ tendunt in vesicam

Capitulum primum de debilitate renu

Debilitantur renes ex omi causa phibente
uel diminuēte ipoꝝ operatom que ē at-
sam pte siue scōsam a massa sang-
nis mp in epate genita segregare quā nō
indiget nutrimentu ratone corporis totius het
aut segregatio tribus pficitur primu ē attio
sanguinis aquosi a vena kilis et hc fit per
venas mulgētes Scdm est diuisio sanguinis
atracti in ptē grossam nutritiua ipe renu
et ptem subtilem supflua et hc fit p pan-
culu coloratu torrosu in totalitate renu
contentu p cuius poros angustissios trāsīe pt
aqua subtilis grossa remanēte Tciu est ex-
pulsio ptis aquose subtilis ad vesica et demu
ad extra corpus quod fit p poros vritides q
sut meatus longi stricti procedentes a totali-
tate renu in concau vesice et demu se obli-
quātes int tunicā i cauitatem eiusdē Cause
igit item operatoē phibentes diminuētes uel
corrumpentes sunt cāes in gnē scz mala cpeio

mala complexio et contrarium solutio quemadmodum eisdem verbis sicut gentibus renum vox similiter et angustia completur in corporis de debilitate regulatur. Mala autem complexio licet sit nona modorum, frequentius tamen videtur in renibus maxime secundum 3 modos qui sunt caliditas et de ipsa dicetur capitulo de dyabete. Secunda siccitas et de ipsa dicetur de macie renum. Tertia humiditas et hec raro stat sine frigiditate et de ipsa dicetur particulariter capitulo ubi de mala complexione loquimur et capitulo de opilatione et duritie renum. Mala autem complexio aut est opilatio renum et [?] complexionale aut est levitas substantie que raritas textilis nuncupatur. Solutio vero continui est vulnus vel apostema vel ulcus in renibus et de ipsis dicemus capitulo de mictu sanguinis vel saniei.

Methodus

Signa male complexionis propter [?] opilantes sunt dolor gravativus circa alcatim urina alba grossa humorosa ampullosa cum residentiis viscosis vel diminuto appetitus coeundi. Unde ypocras vii particula anforismorum: Quibuscumque in urinis ampulle natant frenesim significat et longam egritudinem nefreticam fore. Et cura eius est ut sumat omni die in ieiuno de pulvere [?] qui dicetur capitulo de calculo in renibus cum vino albo subtili aquoso. Purget cum 3 vi vel quatuor benedicte laxative dando in sero cum vino calido premissa digestione cum oximelle composito. Utatur quoque in ieiuno quando purgat renes si fiat usu moderato. Ungatur alcatim dextra et sinistra cum unguentis agrippa marciaton arogon ad ignem bis in die ante prandium et ante cenam. Utatur electuariis urinativis stipticis sicut est diamusci dyacimini et similia. Nutriatur carnibus pullorum et edorum conditis cum petrosillo et speciebus aromaticis. Bibat vinum album clarum. Vitet grossa viscosa sicut est vinum rubeum, vinum turbidum, panis azimus, extrema porcellorum vel vitulorum. Signa male complexionis propter laxitatem corpulentie renum sunt urina sicut lotura carnis cum dolore vel alcati et debilitate dorsi et prostratione appetitus coitus. Et cura eius est ut ungantur loca renum cum unguento facto ex oleo mastichino oleo mirtino oleo rosarum ana partes equales cere mastice quod sufficit ad ignem vel solem calidum et ponatur desuper emplastrum stipticum confortativum renum factum ex lentibus et corticibus rosarum bolo armeno gummi arabico mastice [?] sumitatibus rubi et absinthii nuce cipressi balaustie sandali et similibus coctis et dissolutis et incorporatis cum oleo rosarum quod sufficiat et modico aceti. Conferunt ad hoc etiam omnia stiptica cibata in calido et frigido cum aliquali declinatione ad frigiditatem. Sicut est iste sirupus: Recipe rose ana [?] accacie cipri ypoquistidos squinanti cinamomi cubebarum petrosilli seminum omnium frigidorum ana 3 semis, mastic thuris dragaganti spice xilo aloes folii indi sandali ana 3 iii, cinamomi ℥ ana 3 ii, zuccari 3 viii, fiat sirupus bene coctus et clarificatus de quo bibatur bis in die in aurora 3 i cum aqua mirtillorum. Et sicut sunt trocisci de karabe mixti cum trocistis de camphora quos dicemus capitulo de passione de emptoicis. Nutriatur carnibus laudabilibus

assis vel elixis cum petrosillo conditis cum succo berberis vel citoniorum inspissatis cum vitellis ovorum et impinguatis cum adipe renum caprarum vel edorum aromatizatis cum pulvere cinamomi gariofilorum mirtillorum. Bibat vinum stipticum lymphatum cum aqua mirtillorum. Evitet coitum [?] et resupinationem super dorsum et usum diureticorum inmoderatum et inflammantium. Diligat stiptica mediocriter grossa si opilatio epatis et mesaraicorum non prohibeat. Utatur quoque modo stipticis modo aperitivis ne alterutrum membrorum noceatur. Et si corpus sit carnosum fiat a principio flobotomia diversiva et basilica in brachio vel pede lateris oppositi et postea lateris eiusdem. Et si non sufficit dentur omnes medicine consentientes mictui sanguinis quas dicemus suo capitulo et cetera. Regatur donec urina fuit visa rectificata et dolor sedatus omnino.

Canon

Oportet ut medicine exhibite primitus sint subtilis substantie antequam ad renes pervenire valeant per vias longas atque angustas. Si igitur sint sirupi colentur panno duplicato, si pulveres cribellentur ut alcohol. Si vero potius addatur aliquid aceti acutissimi gratia penetrationis. Bonum est etiam ut medicine addatur diligenter aliqua ut cicius ad membrum perveniat sicut sunt semina urinativa et milium sal atque saxifraga. Sciendum preterea quod in regimine dicte quidem mala adeo renes debilitet ut frequenter viscosum opilans vel stipticum laceras similiter et coitus, quoniam vasa duo spermatica propter venas mulgentes renum oriuntur quare ipsos nutrimento privat atque macerant ex forti suctione sanguinis purissimi quo egent testiculi coitu superfluo angustiati ad restaurationem spermatis consumpti, propter quod dictum est ab expertis quod usus diasaterion frequens confert omni renum debilitati.

Pronosticatio

Solutio in confortatione renum et viarum eius quoniam per eorum repletionem fit causa ydropisis vel lapidis, per ipsorum vero macerationem sequitur causa febris ethice vel marasmi.

Capitulum secundum de mictu sanguinis vel saniei et ulcere in renibus

Mictus sanguinis fit in renibus propter aliquam trium causarum. Prima est casus et percussio super alcatim rumpens venam kilis et venam mulgentem et colatorium renum. Secunda est humor acutus subtilis corrodens loca predicta vel orificia eorum aperiens. Tertia est exitus vehemens vel coitus superfluus loca predicta lacerans repletione frequentata et propter in colico et tempore calido. Mictus vero saniei fit propter aliquam trium causarum. Prima est antecessio mictus sanguinis antiquata propter quod sanguis extra venas stans que sunt locus sibi proprius in saniem vel virus viscosum convertitur ut dicit ypocras. Secunda est ulcus sive corrosio predictorum locorum ab quibusdam calidis adustis vel salsis viscosis. Tertia est apostema saniosum in renibus eruptum ad rupturam venarum. Quoniam mictus sanguinis et mictus saniei et ulcera in renibus sunt sibi invicem concause ut dictum est, unde etiam quoniam eodem curantur scilicet per stiptica mundificativa cum lenitate aliquali, ideo de ipsis uno dicemus capitulo. Attendendum tamen quod iste tres passiones quoque accidunt in renibus et quoque in vesica et collo eius quod verga in viro dicitur. Unde ypocras etiam particula afforismorum

Si sanguinem aliquis minxerit renum aut vesice vl-
ceratorum fit Signa igitur distinctiua mictus sanguinis
qui venit a renibus sunt quia sanguis exit plus
et ipse si sit ex ruptura vene aliquius circa renes
et est grossus et quandoque globosus et quandoque subtilis
ut secundum maturam vn ypo. circa particula assetur. cum vbus-
tamen in vrina grossa quasi carnium frusta uel
sicut pili de renibus exeunt et statim subdit Alii
tamen sponte sanguinem mingunt. His de renibus ve-
ne rupturam signat et intellige sponte subito
et copiose non precedentibus accidentibus quibuscumque
et sentit eger dolorem circa alcatium et forte antecessit
casus et percussionis sup dorsi spondiles uel
vsus nervorum acutorum et sinapis piperis vini veteris
calidi uel exercitium uel coitus tempore estiuo Si uero ve-
nit a vesica uel collo eius exit cum pluribus cum
sunt membra formatiua et egreditur ante vrinam
uel non bene permixtus vrine et sentit paciens
dolorem circa pectinem et virgam et est stranguria dolo-
sam Signum uero distinctiua sup mictu sanguinis sunt
quia si uenit a renibus et poris venibus antecess-
sit apostema saniosum in renibus aptum uel mictus san-
guinis et exit cum vrina sicut puta frustum carnis
uel sicut pili et sentit pulsus dolor pungitiue circa
locum renum et ingwina vel … porci … Si
uero sit a vesica antecessit scabies vesice et sanies
egreditur cum vrina et apparet squame in vrina
et dolor est fortior **Methodus** Cura mictus
sanguinis qui venit a renibus et locus vicinius
quam de eo qui venit a vesica et collo eius dicemus
tamen de scabie et ulcere in vesica est eadem a qua-
cumque causa eueniat fiat igitur a principio
flebotomia … de basilica dextra in brachio
vel manu et ponatur emplastrum stipticum super
alcatium factum ex rosis plantagine balaustiis ex-
corticibus … pastoris … vitis et rubi to-
tis in aqua et pistatis et incorporatis cum bo pul-
boli ar. san dra. acacie licii addendo aliquid
aloes et aceti acutissimi que penetratorum Vel
fiat epithima sup locum in aqua decoctionis earum
herbarum uel aqua ro et modico aceti Vel fiat vn-
guentum tale Recipe populeon … psillii et seminis
citoniorum ana ʒ s gummi arabici adusti … adusti
draganti ana ʒ ij liquefiat gumme in aqua ro et
modico aceti Deinde addatur aliquid olei ro et cere
quod sufficiat et omnia simul incorporentur perfecte
et si volueris adde ex anodinis sicut est adeps an-
seris anetis uel galline et ipse in mictu sanguinis
ex renibus sumat omni die de syr qui fit … Recipe
ro … mirtini … ana ʒ ij misceantur et
addatur grana … ʒ j … uel …
… et detur cum aqua decoctionis mastici
uel mirtillorum Purget … cum mena soluente
humores acutos et ipse in qua sunt mirabulani
sicut est ista Recipe mirabulorum citrinorum emblicorum
ana ʒ ij … ʒ j … ana
ʒ s terantur et misceantur cum aqua decoctionis p-
norum uel addatur zucari ʒ s et fiat tragea que
detur cum aqua calida sero cum itur dormitum
uel purgetur cum ʒ ij reubarbari dissolutis cum ta-
marindis in aqua calida uel cum electuario de succo
ro … neque permittat … aliqua die constipari

primo leniatur cum suppositorio uel clistere qui … mias
ducit a vijs vrine Vtatur omni die ana albu…
mixtura Recipe dyarodon abbatis rosate nouelle trias
sandali ana ʒ ij dian ʒ j Sumat omni die vnum
ex trociscis uel mirtillorum quorum descriptio secundum E-
ben mesue que est melior descriptionum talis est
Recipe carabe ana ʒ vj cornu cerui adusti corallii
adusti gummi arabici adusti draganti acacie ypo-
quistidos balaustiarum masticis papaueris nigri assi
ana ʒ iij et s thuris terra … ana ʒ j et
fiat trociscos cum muscillagine psillii uel succo ber-
beris uel succo pirorum immaturorum uel vespilorum
uel citoniorum uel plantaginis vel vino … po-
tico uel aqua pluuiali quorum quilibet sit ʒ ij et
detur vnus in aurora et vnus ante cenam cum
eisdem liquoribus et si velles fortificare de-
scriptionem adde terre sigillate san dra lapidis ema-
titis seminis portulace assati boli ar ana ʒ s
Et si velles ut apropriate respiciat renes et vesi-
cam adde in descriptione seminis apii ana ʒ s Vel
sumat aliquos ex trociscis de camphora vel de
spodio dictis … de pisi … Nota … carne …
ordeo conditis cum adipe … capparum et edorum …
… cum aqua pluuiali et succis
uel mirtillorum Bibat vinum … stipticum lympha-
tum cum eisdem aquis Deuitet cibos et potus ac-
cutos aperitiuos et vrinatiuos sicut sunt …
carnium condita cum petrosilino feniculo saluia et olera
omnia preter caules et vinum album aquosum quod negatur
… grossa stiptica nisi opilacio epatis quandoque
prohibeat quam tunc aperitiua cum stipticis alternet
Cura mictus sanguinis qui venit a renibus est
eadem cum predicta quando est cum ardore vrine et
dolore in virga Vtatur omni mane trociscis de al-
kekengi qui sic fiunt secundum Eben mesue Recipe fructuum
alkekengi ʒ iij seminis portulace … corallii
… ana ʒ iij et s boli ar gummi arabici thuris
san dra seminis papaueris albi amigdalarum dulcium
… succi liquiricie draganti amili … po-
… ana ʒ s vj opij carabe … opii ana
ʒ ij fiat trocisci cum muscillagine psillii detur vnus
mane et sero cum julep uel ydromelle qui dolorem
mitigat saniem abstergit et cum vrina educit
et tandem ulcera consolidat si deus voluerit et
fiant omnia que dicentur … de ulcere in vesica
Experta Dicunt experti mictu san ex ren-
ibus quandoque prouenire ex multitudine sanguinis in
corpore sicut fit et vomitus sanguinis ocio gaude-
te ac quiete Et cura eius est eadem cum predicta
per quod insistendum euacuationi cum flebotomia et
prouocationi menstruorum et emorroidarum in corpore con-
sueto ut diuertatur sanguis ad loca alia et mundatio
in cibis et potus et confortationi epatis et splenis
ut sepissime sunt … et addito in … et la-
bore Affirmat preterea quod admictu san ex renibus
et ipse exuberat quatuor consueuerunt superuenire
accidentia timorosa que curam de se trahunt primum
est sanguinis coagulatio in vesica quod retine-
vrina et fit difficula uel stranguria dolorosa vn ypo
circa pla assetur cum vbus in vrina grossa quasi
carnium frusta uel sicut pili de renibus exeat
Et cura eius est ut virga pecten et virga cum

vngento calido mollificatiuo vt ℞ marciaton
dialtee an̄ ℥ i butiri recentis ℥ ß croci ʒ i m-
sceatur parte ad ignem vel plez calidum et per
mollificatorem sinnat aliquid ex diurecticis si non
timueris vlcus que dicetur cap° de calculo et cap°
de dissuria Et si per hoc non educetur frusta sa-
nguinis et adhuc retinetur vrina inicia collia
dissolutiua et lubrificatiua per virgam cum siringa
que dicentur cap° de stranguria et dissuria Secundum
est vlceracio vesice propter sanguinem in ea longo tempore
retentum et in saniem conuersum Et cura eius est
cura vlceris in vesica Tercium est ydropisis et
infeccio epatis propter euacuacionem sanguinis et ca-
loris influentis Et cura eius est rectificatio
epatis et splenis cum electuariis et emplastris cali-
dis stipticis dictis cap° de debilitate epatis et cap°
de ydropisi ascite Quartum est quod et frequencius
euenit est tabes et consumpcio corporis propter macera-
cionem ~~corporis~~ venarum et membrorum que fit ethi-
cam accidit Et cura eius est composita ex cura
macerei renum que dicetur et cura mictus san-
guinis que nunc dicta est et cura fere ethice que
dicetur libro sexto si deus voluerit **Canon** Re-
media exhibita prius sunt clisteria et collia
parum vel nichil proficiunt in passionibus renum
quoniam virtus eorum ad locum non pertingit Confecte tamen
videntur per accidens scilicet gracia priuacionis vesice
ab vlcere, iniciatur ergo frequenter collia lauatiua
cum siringa que dicentur cap° de vlcere ut san-
guinis et saniei reuocetur Item canones dicti
in cap° debilitatis renum conueniunt et scitos pro-
ti cap° et toto tractatu presenti **Pronosticacio** Minctus san[guinis] puri prodiens supremus et
cum alleuiacione infirmi nullatenus restringatur
nisi superfluat et virtute deiciat quoniam naturalis est
et creticus conuenit namque sicut fluxus quemadmo-
dum et vomitus sanguinis et fluxus ventris san-
guineus in quibusdam corporibus certis vicibus sa-
lubriter euenire ipsos a multis preseruans passioni-
bus scilicet scissura venarum synocha ydropisi lepra
et similibus, et tempore in corpore ocioso crapuloso
vel per restriccionem menstruorum et emorroidarum in corpore
consueto Item mictus sanguinis exuberans an-
tiquatus qui neque per se neque per artem restringitur
ydropisim vel marasmum et finaliter mortem in-
ducit Item ad mictum sanguinis cronicum sequi
consueuit mictus saniei et propter hoc vlceracio in
renibus et vesica cum ardore et dolore in vrina ad
quam in principio sufficiat quoniam vlcus difficulter
consolidatur quoniam renis tempore mictionis multitu-
dine in curando Vnde ypo. vii particula afforismo-
rum In sanguinis sputo saniei sputum et cetera

Capitulum tercium de calculo et arena rubea vel alba

Lapis calculus et arena generantur
ex materia grossa sicca cinerosa terre-
stri a calore igneali assante sicut i
caminis Si igitur tali materie cineroso aliquid
adueniat ex humore viscoso glutinoso ipsam con-
gregante partes fit lapis Si vero nichil visco-
sitatis aduenerit fit arena propter quod et sa-
bulum nequaquam in petram conuertitur neque a calore
adurente neque a frigido constringente qualitercumque Si-
vero medio modo se habuerit vbi terra quia pars
quedam parti coniungatur et parti alteri non consistat
fit calculus Est enim calculus lapis paruus sed
principatus Arena vero est puluis ex quo fit
calculus atque lapis Et licet lapis mineralis
fit tempore a frigido constringente partem cinerosam cum
parte argillosa, lapis tamen in corpore animali neque-
quam quoniam vita non sustinet tantam frigiditatem
fiunt autem iste passiones plurimum in membris de-
fluctibus receptioni et expulsioni superfluitatum
digestionis secunde que sunt renes et vesica quoniam
ad ipsa pellunt virtute regulante totum superflu-
itates secunde mucillaginose generate in epate post
indigestionem quae stantes inter loca angusta
figuntur donec assentur Vnde ypo. 3a particula
afforismorum Quibuscumque in vrinis arenosa subsi-
stat hiis vesice aut renes lithiasim paciuntur enim
generacionem lapidis vel eius dissolucionem Signa
autem distinctiua sunt quoniam si sit a renibus est
color vrine rubeus, et forte egrediuntur cum vrina
fila longa sicut pili Vnde ypo. 3a particula
afforismorum Quibus in vrina grossa quasi
carnium frusta esse vel sicut pili de renibus ex-
eunt, et sentit eger dolorem similem colico Et hoc
ideo quia venter et vrina restringitur et mouetur
nausea et fit dolor in illis sicut in passione
colica Et hoc quidem fit propter viciniam istorum mem-
brorum et compassionem Sed oportet ut distinguatur inter
ipsum et colicam per vrinam vbi terra quoniam est in fundo
eius residens sicut arena rubea. aut de consue-
tudine egri est ut mingat post huiusmodi dolorem lapi-
dem aut arenam rubeam aut iam minxit ante
illud per aliquot menses vrinam nigram cum qua
fuit dolor in alcatim qui est locus spondilium
sub quibus situati sunt renes Et tunc namque sci-
es quod est lapis in renibus et tempore si dolor descen-
derit per inguina et pectine donec peruenit ad te-
sticulos et vesicam et forte retinentur vrina vel
paruum ex ea egreditur quoniam pori vritides extant
opilati Si vero non affuerit aliquod signorum dictorum
tunc dolor precedens per sacietatem nauseatiua an-
tiqua vel recente est significatiuo colice et nau-
sea post est cum colica et locus doloris ventris in co-
lica lacior est et ad inferiora declinior versus
vmbilicum In lapide vero qui est in renibus
est locus doloris minor et versus spondiles dorsi de-
clinior Et iterum dolor colice permutatur de loco ad
locum quoniam eius causa est ventositas et fecalia Do-
lor renum perseuerat fixus sicut clauus quoniam ca[usa]
eius est lapis Et si lapis iam renes exierit
et ad poros vritides descenderit sentitur dolor
quasi ab alcati ad inguina descendens quasi
sit in eis aut quid suspensum Et si lapis iam pro-
pinquus vesice fuerit sentitur dolor in concauitate que
est super anum et sub spondilibus caude Signa
vero lapidis calculi vel arene in vesica sunt
albedo vrine et subtilitas eius et residencia alba
in fundo vrinalis post quam fuit commedio circa circa
conquassatum et erectio virge propter retencionem vrine
et difficultas exitus eius cum dolore vehementi
et quia paciens precabit virgam et circa ipsam laborabit

manibus tractando et quandoque accidit exitus cum praeter
nimia multitudine et plurimo continue et replendi
et sentit patiens dolorem sub pectine et pudendis Et sci-
as quod lapis in renibus ut plurimum accidit adultis
infantibus vero in vesica quoniam in adultis est calor as-
satis promptior quam virtus expulsiva in infan-
tibus fortes sunt omnes virtutes naturales sed est in eis
gulositas quae multiplicat superfluitates ar-
gillosas que licet renes pertranseant ad vesicam tamen
currentes eius frigiditate naturali primo condensat
et puerorum vesica diutius retinentur donec a calore
naturali figerentur sicut cementum in fictorio Scias
preterea quod lapis in renibus vel vesica duarum est specierum
Unus namque est qui frangi potest per medicinas ut puta qui
recens mollis parvus Alius vero qui nequaquam
frangi se permittit ut puta quia antiquus lenis
planus solidus grossus incisione indiget cum ferro
et extractione que tamen facienda non est nisi post
desperationem medicinarum apparuerit arenule in fun-
do urinalis magis solito multiplicitate et facili-
tas emissionis urine et mitigatio doloris circa
alcatim vel pectine atque virgam tunc scire debes quod
lapis frangitur quare usum medicinarum assidua
Si vero res equaliter se habuerit scire oportet quia ma-
nuali indiget operatione ista tamen operatio locum non
habet nisi de lapide in vesica vel de lapide renum
postquam descendit per poros ureterides in vesica quoniam
ad renes et poros est multa profunditas in tanta
incisione est indubitata desperatio ad salutem

Methodus Cura lapidis in renibus est
duplex Una curativa qua indigemus hora dolo-
ris et paroxismi Alia preservativa qua indigemus
hora quietis ante et post paroxismum Renalis pas-
sio in quibusdam corporibus prodire resolvitur que-
admodum et emorroide et empla et dolor intinuatur
et nimium quoniam omnis morbus a materia dependens
successione participat et periodo ut ait G 2o de fe-
bribus Actus curativus hic est ut eger illico post
sensationem doloris inungat alcatim totum inguina
pectine et virgam cum oleo de lilio vel camomilla et
aneto vel cum oleo de scorpionibus quod diceo
paragrafo de empiacis post hoc evacuent intestina
cum suppositorio vel clisteri lenitivo dicto capitulo
de frenesi et capitulo de bolismo quia per hoc renes
et pori minus angustantur Post hoc intret ci-
tuna aque dulcis tepide vel aque decoctio-
nis malve bismalve viol camomille milliti
feni graeci se lini foliorum ... et salicis ungule cabal-
line caulium recentium aneti apii lactuce draci
pastinace endivie et ordei quoniam dicitur mollifi-
cat materias colliquat vias elargat urinam provocat
atque dolorem sedat et ex eisdem herbis fiat emplastrum cum
oleo anetino vel camomillino quod sufficiat et po-
natur tepidum super locum et ante emplastrum et post
ungatur locus predicta cum unguento arogon et agrip-
pa ana partes ii dialtea p. i butiri recentis partem
i Et sumat post quam per duas horas in balneo sederit
et vie dilatari ceperint de mena frangente lapi-
dem et provocante urinam qua etiam dicemus pa-
ragrafo de empiacis et bibat super ipsam aliquid
vini albi subtilis aquosi et cum balneum exierit
stet erectus super pede uno et saltet vel descendat

gradus vel scalas velociter vel equitet equum diu-
ter ambulatem Vel ponat ventosas siccas super
locum doloris gradatim descendendo cum ipsis per
inguina et pectine usque ad principium colli vesice
sic namque exibit cum urina si deus voluit Si
autem lapis descendit ad vesicam et in eius collo
fixus stetit propter sui magnitudinem vel laterum
obliquitatem tunc educatur sicut iam dicetur Si autem
post exitum lapidis cum urina non sequatur mictus
sanguinis tunc est incolume et plurimum illud fit
cum lapis est planus et parvus si non sequatur
mictus sanguinis propter magnitudinem vel tuberositatem
lapidis lacerat vias per quas transit tunc curetur
cum filonia diuina basilice et medicinis scriptis
dictis capitulo de mictu sanguinis et que dicentur
capitulo de ulcere in vesica Sic igitur regatur alterna-
tim cum medicinis dictis donec lapis totus expel-
latur et dolor sedetur Confert preterea ut fre-
quenter utatur medicinis solutivis lenientibus sicut
sunt cassiafistula tamarindi manna prima vel
quoniam intestina evacuant et vias urinales molli-
ficat et dilatat neque utatur hora illa farma-
cis acutis ne forte materias ad inferiora declinet
Immo utatur vomitu si fuit possibile gratia eradicationis
et diversionis Si autem per hec omnia non cessavit
Immo lapis fixus stetit in renibus ut possit tunc
narcotica donabis que sensum doloris auferat
infrigidando atque mortificando quoniam melius est
aliquod malum egris gignere quam sine eos in
morte cadere ut dicit G xi de ingenio sanitatis
et huiusmodi sunt filonium recens vel tyriaca infra
vi menses constructa vel tyriace ʒ ii opii grana
sex in potu da cum vino bibe calido Actus
preservativus est ut patiens abstineat a cibis et po-
tibus grossis viscosis sicut sunt caseus et pa-
nis azimus vinum rubeum grossum et a grossis
dulcibus ut ficus dactilli carnes porcorum extre-
ma animalium criticum pasta et frixa omnia in
oleo vel butiro sed utatur penetrativis subtilibus ut
sunt carnes laudabiles elixe et uva earum condita
cum pe. et speciebus aromaticis et vinum album cla-
rum purum vel limphatum cum aqua fontis vini
vitetur quoque coitum et post in ieiunio quoniam potest re-
nes evacuat et fortificat si fiat usu moderato
utatur purgationibus in principio veris et au-
tumpni educentibus humores grossos frigidos vel
adustos preparatus cum suis propriis digestivis ut dicetur
capitulo de passione artetica si deus voluit Verum
tamen ne sub silencio preteramus pille sublimes
arenulas et earum materiam adustam et non adustam
educentes ex renibus sic fiunt Recipe seminis eruce
silvestris milii solis saxifrage ana ... cicer ... ame-
os maratri ana ʒ i semis quattuor seminum frigidorum mundatorum
ʒ ii cassie lignee castorei capparis tamarindi
apii ana ʒ i spice ʒ i semis armel ʒ s sapini
bdellii opoponaci ana ʒ ii reubarbari boni ʒ ii dissol-
vantur gumme in vino albo claro et reliqua pulveri-
zata conficiantur cum eo et fiat pille minime ut
cicer detur ex eis sero sine cena a ʒ i usque ad
ʒ ii cum vino calido Abstineat a sompno meridi-
ano super tibiam et sompno super dorsum et strictura
cinguli plurima et equitatione superflua

et fatigatione dorsi cum tractionibus vel sustentationibus vel coitu superfluo non permittat ventrem siccari sed ipsum leniat cum suppositorio vel clisteri Non permittat etiam fleuma attenuari in viis urinalibus ymo ipsum omni die euacuet cum sirupo et puluere diuretico qui sit sic ℞ seminum quatuor calidorum que sunt radices feniculi carui[?] semi quatuor frigidorum maiorum que sunt semen endiuie lactuce scariole portulace vel ana ameos amomi carui ciminj dragmam unam sal saxifrage graminis lactuce maiorane endiuie valeriane rubee tinctorum ana fiat sirupus cum lb 1 zucari et detur in aurora omni die cum vino albo aquoso Et si vis ipsum aromatisare pone ℥ cinamomi ligni aloes foliorum cariofili cubebarum lauri ana ʒ ii terantur grosso modo et ligentur in panno lineo et suspendantur in hora sirupi decoctionis scaldate Si aut ipsum volueris acuere adde cappari capparis citri ana ʒ ii grana iuniperi cantaridarum sine alis et capitibus ana ʒ i vel fiat ex omnibus predictis seu pluribus puluis subtilis ut alcohol vel electuarium prout maxime sapuerit egrotanti vel vtatur electuariis diureticis famosis que sunt dyamisu diatrionum blanconpirum metridatum nefrantarum diacastor bibendo post ipsa aliquid vini albi clari Confert plurima in ieiuno semine amigdalas amaras vel tiriace ʒ ii cum eodem vino semel vel bis in ebdomada Cura lapidis in vesica est est ut fiat omnia supradicta in cura lapidis in renibus per ordinem cum reiteratione frequentata vicibus alternatis donec exierit cum urina Si aut omnia illa non contulerint ymo lapis in meatu virge stetit et vias opilauit et urine retentionem induxerit dolorosam tunc intrat per orificium virge aliquid ex oleis suprdictis vel mucilagio altee vel psillij vel oleum viol cum siringa donec via mollificetur et dilatetur et ponatur virga in aqua calida predicta vel embrocetur cum aqua et oleo quatuor mixtis et calefactis infundendo pecias in eis et inuoluendo virgam et summe ventris et fricetur locus in quo lapis est et ad inferiora expellatur vna vice post aliam donec egrediatur Si vero in medio virge stetit neque aliquid predictorum contulerit et locus apostemetur vel tumescat tunc incidatur virga inferius subtus et extrahatur Si vero in radice virge lapis consisterit in loco qui est principium colli vesice et urine exitum prohibuerit tunc scias quod lapis durus planus magnus non obediens ad frangendum vel educendum quare oportet ut incidatur collum vesice in loco eodem cum obliquatione virge super latus oppositum et extrahatur et postea hoc consolidetur quod si extrahi non potuerit dimittatur locus apertus per totum tempus residuum vite sue et cum necesse fuerit urinare immittatur canulla et egredietur urina et non incidatur substantia vesice quoniam est neruosa spermatica quare sequeretur dolor et prauus distractio spermosa Collum aut est carnosum musculosum sicut fistula consolidabile Et si incisionem facere volueris ut dicta quia paciens est adultus in tanquam incisione cadit timor mortis magis quam in pueris propter sensus acuitate et membrorum duritiem

Tunc fiat sibi cura blanditiua qua urina educatur omni hora cum necesse fuerit et vita conseruetur que est ut eger ponatur in balneo predicto vel fomentetur eius virga cum aqua et oleo tepidis tempore longo postea resupinetur paciens et eleuetur virga et per eius orificium intromittatur siringa ad longitudinem virge vel plus in cuius concauitate sit tecta vel filum extensum de extremo in extremum et cum descendit siringa in totam vesice et lapidem opilantem repulerit et extrahatur tenta vel filum subito et mingat paciens hora illa per siringam et postea expulsionem urine completam intrat per siringam liquor abstersiuus ut est aqua mellis se. apij se. endiuie se. feni et similium vel sicut est oximel compositum quoniam urinam prouocabit et humores viscosos qui sunt materia augmentationis lapidis abstergit et sunt qui per solam resupinationem urinam expellunt sine impositione siringe Est aut siringa canna ex auro vel argento fabricata quantitate vie virge vilis simul et eius longitudinem continens vel parum plus grossior in parte que retinetur et subtilior in parte que intromittitur per cuius concauitatem consistit de extremo in extremum virgula ferrea vel seta porcina vel filum de lana vel pilis equi repleta vel aliud simile et cetera reiteratur per dies residuos vite sue quotienscumque difficultas aduenerit urinandi Et si ante iniectionem siringe euacuetur vel cum clisteri lubrificatiuo et vnctuoso plus solito vtile reputatur **Emperica** Medicamine completum ad frangendum lapidem in renibus et vesica si per menas frangi potest et educendum cum urina sicut ℞ cineris scorpionum vitrorum adustorum in olla terrea noua sicca parte obturata lapidis iudaici lapidis spongie lapis lincis lapis renalis hominis vitri adusti lapidis lazuli lapis ematitis ossis sepie sanguinis leporis exiccati pilorum leporis adustorum cicadarum adustorum tanacorum adustorum sanguinis hirci antiqui nutriti tempore longo et herbis diureticis mactati in diebus canicularibus exiccati parte super prunas ardentes atque assi cum sale vsto sufficienti ne putrescat cicere malue saxifrage omnium ana parte semis[?] seminum diureticorum seminum quatuor frigidorum maiorum et minorum mundatorum radicum diureticarum agrimonia renbarbari quantum partem Conteratur omnia subtilissime ut alcohol et cum zucaro fiat puluis vel electuarium de quo sumat omni die in ieiuno ʒ ss vel ʒ ii vel ʒ i cum vino albo aquoso Et si descriptionem augmentare volueris adde aliquid ex quorum rerum que sunt sicut semen citruli semen sinapis semen carui se. cicere se. urtice[?] se. bugelle semen urtice se. zucce semen raphani sem dauci se. genestre radicum enule sinapi scolopendrie genciane piperis aristologie longe et rotunde salis nitri adusti granorum iuniperi granorum saxifrage cassie lignee cinnamomi rubee tinctorum Et si descriptionem adhuc magis fortificare volueris adde aliquid ex gummis calidis acutis velut est galbanum opopanacum armoniacum bdellium sagapinum similiter et ex rebus menstrua prouocantibus velut est mirra acorus asarus Et si cum istis predictis ponere volueris dyacinum fortissimum et virtutis vltimate adde cantaridarum abscisis capitibus et alis que sunt partes venenose ana ℈ i cantarides namque tanta proprietate vias urine respiciunt

ut plerumque vesicam ulcerant et ardorem efficiat in v-
rina. Auge ergo cavendum est ab ipsis. Similiter a
minera et gummis prohibitis cum adest incitus sanguinis
aut dissinteria aut fluxus menstruorum aut emorroidarum
et aut medicina iam dicta sit delectabilior sumenti
aromatisetur cum cinamomo cardamomo garioffilis spica
calamo macis croco et similibus. Et quidam addunt
ameos amomi cyperi capparis costi amigdalarum amararum
miliorum psiliorum et ceruisarum milium solis macedo-
nia lemisticum maratri xilobalsamum carpobalsamum et hiis similia. Fit
est namque cum continet omnes medicinas simplices vri-
natiuas et lapidem frangitiuas. Item expertum ad hoc
est ut accipiatur lepus vivus et extrahantur ab eo
intestina et renes et cum pilis et sanguine et car-
ne sicut est ponatur in olla terrea noua vitreata
et fundatur super ipsum sanguis hirci non castrati donec
totus fuit coopertus et obstruetur os olle diligenter cum
terra sigillata et ponatur ad ignem tempore donec totum ag-
gregatum in cinerem convertatur uel rem adusta tunc
extrahatur et pulverizetur ut alcohol et detur
de hoc pulvere omni die ʒ i uel ii cum vino diureti-
co. Item liquor qui potatur ad idem sit sic ℞
miliorum psiliorum et ceruisarum mundatorum amigdalarum
amararum mundatarum ana terantur et imbibantur
cum aqua calida dulci uel vino diuretico et exprimatur
lac ex hoc mixto quod potetur in ieiunio. Ad idem confert
aqua distillationis saxifrage milii solis foliorum
seminis apii senationis petrosilini tribuli marini
camepitheos rute agrestis cinamomi vitis albe car-
di radicum rubi torti radicum genestre capil-
ve petro macedonici ? mis pentafilon stolopen-
drie camarisci acori asari squinanti lupuli eu-
patorii endiuie lactuce sileismon pulegii ysso-
pi feni emuli radicum quinque generum omnium ana ʒ i si
retenta ponatur in alembico et distillentur. Sic
fit aqua rosacea de qua bibat patiens omni die ali-
quid in ieiunio et cum ipso inungat renes et vesicam
atque virgam totam. Si uero res omnes hic non possunt
retentes virigra ut hieme tunc infundantur res iste
per diem et noctem uel amplius in vino albo claro
postea distillentur sicut prius. Hic namque liquor vri-
nam provocat potenter sua virtute subtiliat are-
nulas dissipat vias elargat et renes purgat.
Oleum de scorpionibus quod inunctum super renes et ve-
sicam inunctum et per siringam lapidem frangit et expel-
lit. Sic fit secundum Johannem Mesue in suo anti-
dotario. Item scorpiones xx vno plus uel minus iuxta
ipsorum quantitatem pone in vase vitreo et funde super eos
olei amigdalarum amararum libras ii et stringe caput vasis
et dimitte in sole diebus xxx tunc cola et utere. Alius
modus eius secundum ipsum est ℞ aristologie ro-
tunde gentiane cyperi capparis ana ʒ i funde super ipsa
olei amigdalarum amararum libram i et dimittatur in sole
diebus xx. Deinde pone super ea scorpiones a x
usque ad xv iuxta quantitatem ipsorum et item stringe ori-
ficium et pone in sole diebus xx. Deinde cola et
repone. Est enim mirabile si de ipso patiens inun-
gatur per quam cum ingreditur et de ipso iniciatur
aliquid per siringam. Oleum aut de amigdalis amaris
ad idem conferens sic fit ℞ amigdalarum amararum
mundatarum ab utroque cortice quantum vis terantur
contritione vltima et fiat pasta ex eis et dimitte

in loca calida per quinque horas. Tunc item tere et pone
in torcular et exprime et manebit oleum. Si aut
in vase duplici decoxeris sicut per hoc spatium et
deinde expresseris in torculari magis habundabit.
Aut amigdalas contritas sacculis impleueris et sub
cinere calido aut arena calida inter pannos se-
pellieris et postea expresseris habundabit. Est namque
hoc oleum apertiuum opilationum carminatiuum ventosi-
tatum lenitiuum asperitatum mollificatiuum duritierum
sedatiuum doloris et plurimum confert dolori aurium atque
surditati et tinnitui si de ipso fundatur in aures
et eodem modo fit oleum de amigdalis dulcibus sed non est
tam conferens in hoc casu. Est tamen magis lenitiuum
et humectatiuum propter siccitatem duarum asperarum quare
confert raucedini et tussi et ptisi. **Canon** Non
est conveniens ut negligatur cura doloris renum et
vesice etiam cum anodinis uel stupefactiuis et si
non aliud quam per mensem vini prohibitum egrum ad ethi-
cam cum assiduatione doloris et quoque vincat ve-
sicam et induat vrine ardorem et forte si dolor
vltimetur perimit. Item provocatio emorroidarum uel men-
strua in corpore consueto confert quoniam materias gros-
sas adustas et non adustas evacuat et diuidit unde
ypo vi particula amforismorum aslitis et nefreticis
emorroide innate bonum. **Pronosticatio**
Si lapis in renibus uel poris stetit et vrinam pro-
hibuerit et dolorem fortem induxerit neque per se neque
per artem exierit mortale. Item lapis calculus
et arena in renibus et vesica similiter et vlcera
in ipsis raro perfecte curantur et maxime si fuerit antiqua
quod quidem contingit propter materie grossitiem uel adhesi-
onem viarum angustationem et membrorum profunditatem
et si corpus fuerit senex minus curatur propter caloris
fortitudinem et virtutis defectum. Unde ypo vi parti-
cula amforismorum nefretica et circa vesicam dole-
tes laboriose sanantur in senibus et intellige
senes omnes qui sunt ultra quadraginta annos.

**Capitulum quintum de dya-
bete sive dyarria vrine etc.**

Dyabetes est multiplicatio vrine super-
flua ex renum caliditate proveniens cum
nocumento virtutis attractive atque digestive
que in eis propter quod ab antiquis nuncupata est
dyarria vrine. Signa eius sunt sitis fortis
assidua quam post potum aque uel alterius liquoris
fit illico emissio plurima replens vrinale atque
exsiccatur os et labia propter potum hora aliqua et
est vrina alba subtilis sicut aqua propter simplicitatem
eius atque cruditatem et extenuatur cum ea corpus
de die in die. **Methodus** Cura eius est
infrigidatio renum posse et debilitatio virtutis attrac-
tive in eis quod fit cum emplastro ex rosis terra sigillata
sanguine draconis sandalis psilio pistatis et conquassatis
cum aceto et aqua rosacea infundendo pecias in ipsis
et actu frigidis ponendo super loca renum uel
cum emplastro facto ex summitatibus rubi et vitis albe
et foliis solatri uel spumie et plantaginis
coctis in aqua et aceto et pistatis et incorporatis
cum farina ordei uel cum vnguento quod sic ℞ po-
puleon olei rosacei olei violacei olei nenufari ana partes
equales mucillaginis psillii per ii tere quod
sufficiat et si vis fortificare magis adde dragaganti

carabe gu arab aqua ro z camphora z cu
eo inungatur pectus et spina tota si corpus
plim extenuatur qm marasmu phibet uel
tardat sit in aere frio humido omi hora et in
grediatur aqua frigida ter in die usqz ad umbi
culu si corpus sit carnosu aliquali et dor
miat resupinus sup tra ul lecto strato ros viol
salicibus ex herbis frigidis Utatur trocisc de al
kekengi dictis ibide qm sanguine muco sedant
calores reprimunt attractiva diminuit z sitim
extinguunt fiat omia dicta ca° de siti et que
dicentur ca° de macie reni Vitet omia diu
retica atqz urinativa z coitu omio z uta lem
tivis donec mc diutat sicut sut pulmenta ordei
uel farris ul avene condita cu amilo pein
dys amigdal dulcibus z zucco Utatur et sti
pticis alienati sicut sut lentes caules carnes
asse uel elixe cu mirtillis z suach codite cu
succo berber uel granatoru uel agresta Utat
et cibis plim nutrientibus sicut sunt testiculi
gallorum nondum coeuntium vitelli ovor rece
cu extrema porcellor Utat in alteratibus sic
sut cancri fluviales pisces petrosi lac recens
ustulatu bibat aqua ordei uel se prunor da
mascenu uel vinu cub pontitu limphatu cu
aqua pluviali Sumat omi die in ieiunio de
ess mirtina R rosate novelle dyarodon abbat
zucca ro zucca viol cassiendali an p 1 dyaz ps
gra deiectionis **Emperica** Communit ope
rantes faciut laminaz plumbeaz latam subti
lem valde spissam pforatam sicut cribru qua
patiens defert sup renes firmata cu fascia
tempore omi **Pronosticatio** Sbelutad
in cura huius passionis statim a principio
qr si pduxerit calorem inflamat humiditates
substantificas exiccat z se ethicam inducit
Item si dyabetes supvenit in se ethica acuta
uel no acuta post signa digestionis in die
cretica nullatenus restringat ymmo fortifice
cu aqua acer uel pisar si na pigtavit qm
creticus e et nalis Si uo ante signa dige
stionis et die no cretica et cu debilitatione
virtutis assidua z corpis arefactione restingat
qm sinthom est et corpis colliquatoz sit et ppe
si supficies urine apparuerit oleaginea

Capitulum xxiiii de macie renum

Macies renu est consumptio adipis sta
tis circa renes cu exsiccatione humiditatis
substantifice que e in eis stat naqz pin
guedo queda condensata circa renu pte concava
quemadmodu et circa vasem cordis no statte ge
nerata sicut in alys membris nri corporis s
industria nre regulantes totu corpus fabricata
gra defensandi ipa a marasmo qm ad eor
arefactoz sequit arefactio totius fit aut
ppe coitu supfluu aut siccitate dominatez in
ipis aut ppe fame et puatione nutrimenti Signa
eius qma sunt paucitas desidery coytus uel
impotentia ad illud Et si appetitus fuerit ali
quali lacessitus et multitudo urine cu albedie
ipius z unctuositate et extenuatio corpis plus
solito z sitis assidua et dolor in dorso no fortis

qm renu subä non sentit Est go no dolor ppe sed
virtutis defectio ptis euisdem sicut ppe exitud uel
laborez Si aut fuit ppe coitu uel fame supflua
patet ex relatione patientis Si ppe mala comple
xione siccam innata uel influxam patebit ex pluatoe
causar pmitivar iam dictar **Methodus**
Cura eius ex quatuor causis accidit eadem
est scz ut hecatur retento ad impinguationem renu
et corpis totius qd fit ex esu multu z subito in
finetis sicut sunt pisces petrosi recentes z ppe
assi z uva carnis laudabiliu inspissata cu vi
tellis ovor codita cu cinamo cardamo liquiri
z croco z pultes ex simila condite cu amilo pe
nidys lacte recen capre ul lacte amigd dulcia
et sicut sunt ovor sorbilia testiculi gallor ul
edorum z arietum avellane ficus sicce pinges
fistice acute dactili z vinu cub dulce z lac
calidum ex mamillis mixtu cu zucco z mica
simile Et sicut balneu aque dulcis tepide py
cibum p ii hoas sine mora in ipo Et cu exire
voluit ungatur corpus totu ex oleo ro ul viol
et neufari et post unctioz spgatur aqua frida
sup ipsum qm caloz nalem adiuvat et tunc
dormiat sup lecto molli in ae frio humido uel te
perato et si fuit aqua decoctionis malvar viol
salic ppi magis confert Utat sompno longo
pg ipm otio gaudio z quiete abstineat a co
itu si posse. stoma solutione ventris quia ubi
indigentia no oz laborare Similit et a provocatibus
urina et ppe diureticis qm adducit in exiccatione
vehementer Sinapi uel aceto non utatur neqz
acrimibus nisi forte gra provocationis appetitus Utat
multiplicatibus spma sicut est dyasatiron dyadra
gantu et omia que dicemus ca° de diminutione
coytus Ungantur renes et spina tota et pectus
cu ungento qd sic R oli ro oli viol an ʒ 1 butiri
recentis sine sale ʒ iii adipis renu edoru et arietu
an ʒ ii cere ʒ 1 dissolvat omia in cazola et cole
tur et reservetur vel cu ungeto tali si aliud psto
non sit R ungti ʒ 1 populeon dialtee an ʒ ii mu
cillaginis psilly butiri an ʒ ii misceant Et si
volueris magis resiste calefactioni adde campho
re ʒ 1 **Emperica** Cura huius egritudinis
tribus psistit intentionibus pma in extinctione caloris
assantis Scda in alteratione siccitatis marasmatis
Tertia in multiplicatione spmatis renes confortatis
pma collit ex ca° de ptisi et ca° de fe ethica 2a de
debilitate sto paragrafo de mala compositione si
ca et ca° de dyabete 3a uo ex ca° de diminutione
coytus Item sciendum qr scripta in ca° de spasmo
et ppe de inanitione scripta ca° de ptisi et ca° de de
bilitate stomachi sicca et ca° de diutie renum
et ca° de fe ethica simul aggregent intengibit
psistim regime humectationis z impinguationis
put est si psle p artem qm sicca humectare de nro
difficillimor est ppe humiditate activa **Canon**
Het passio fortibus indiget medicinis atqz penetra
tibus et adherentibus qm facilius est humidu extinue
qm sicca humectare ut dicit septimo de ingenio
sanitatis z ca° z ppe ubi siccitas stat cum cali
ditate qm tunc dupliti opus est intentione siccit
tas naqz est smea caloris. calor aut e fornax

sitiitatis ut dicitur ibidem **Pronosticatio**
Sollicitandum in cura huius passionis statim
a principio quod si antiquetur et confirmetur non
curatur ymmo perducit corpus ad tabem et ad fe-
brem ethicam et demum ad mortem

Capitulum vi de opilatione et duritie renum

Fit autem propter fla[gma] grossum viscosum **Hus**
adherens renibus et poris urinalibus aut
propter apostema consistens[?] l sclirosim Signa eius
propter flegma grossum vel micaz vel compositum ex
hiis sunt paucitas urine amplior debito vel soli-
to cum albedine et subtilitate ipsius et dolor gravativus
in spondilibus dorsi circa locum renum et si ista passio
prolongetur incipit renum inflamari et urina magis
ac magis retineri et sequitur ydropisis asclites
Signa eius propter apostema scliroticum sive antecessio
apostematis in renibus cum signis predictis postquam dum an-
tiquatum fuerat non sequebatur resolutio et dolo-
ris gravativi cessatio neque sanici visio in urina
ymmo remansit gravitas in altatum[?] et cum hoc mino-
ratur urina et venter inflatur **Methodus** Cura
eius propter flegma grossum vel micaz vel grossum ex
ipsis est ut digeratur materia et educatur sicut dicemus
capitulo de arteticia pagraco de causa frigida Confert
adhoc etiam plurimum pille dicte capitulo de lapide in reni-
bus pagraco de actius preservativo que educunt
materias grossas et frangunt lapidem Confert etiam
per digestivo oximel compositum vel sirupus acetosus
compositus datus cum aqua decoctionis seminum diure-
ticorum post purgationes aliquot valent plurime et sirupi
diuretici dicti capitulo de calculo in renibus et vesica
et plura dicemus capitulo de stranguria et dissinteria vel
utatur dyamirro[?] dyacasiore[?] nefrico cataraco et similibus
fiat emplastrum suprarenes et malua bismalua
et similibus dictis capitulo de macie renum Et si ipsum
magis fortificare volueris in mollificando et pene-
trando adde medulle cruris vituli vel cervi et cham[?]
et aliquid aceti acutissimi Cura eius propter apostema
scliroticum licet sit difficilis est ut sumat omni die
bis hora maioris maturationis scilicet de sirupo molli-
ficativo vel resolutivo sicut est oximel compositum
datum cum aqua decoctionis ordei et mellis vel
seminis maluavisci et mellis et hic est melior
purgetur virtutibus alteratis paratur post paru[m] cum bene-
dicta laxativa vel cum oximelle acuato cum ʒ ij re-
ubarbari bonum [et] in unguentis et emplastris fiat sicut
prius **Emperica** Electuarium bonum mollifi-
cativum leniticum resolutivum et urinativum sic fit
℞ pinearum mundatarum avellanarum citri liquiritie
peonidiorum amili dragaganti seminis altee seminis lini
seminis malue capilli veneris ana ʒ ß mane tama-
rindorum ana ʒ j saxifrage milii[?] semel macedo-
nici enule ana ʒ iij seminis apii seminis feniculi seminis ana seminis
petrosilini seminis ameos ambi ana ʒ ij lapidis spongie
lapidis iudaici cicadarum sanguinis hirci antiquis-
simi armoniaci saponi[?] opoponaci bdellii ana ʒ j reu-
barbari optimi ʒ ß zucari vel mellis quod sufficit
Et si vis aromatisare adde ʒ ʒ gariofili cinamomi
cardamomi calami aromatici ana ʒ ij detur ex ipso mane
et sero ʒ j cum vino albo aquoso in causa flati-
ca vel militia seu cum aqua decoctionis seminis
altee et mellis in sclirosi **Canon** Non sis in

usu diureticorum vel resolutivorum sed virtutibus alte-
ratis misce mollificativa ita ut mollifi-
cativa excedant in proportione septupla alia vel dup-
la quod securius est quoniam in timore lapidificationis
raro contingit excedere in mollificando ut plurimum ubi
resolvendo **Pronosticatio** Opilatio re-
num curationis est facilis antiquata vero que
durities dicitur difficilis Scliroticatio autem diffi-
cilis est curationis et impossibilis propter eius inobedien-
tiam et membri profunditatem et viarum longitu-
dine[m] incessam[?] Item opilatio renum inducit pri-
mo stranguriam 2o dissinteriam 3o ydropisim
precipue cum eius causa removeri non potest

Capitulum vii de apostematibus renum

Apostematur renes sicut et alia membra
ex congestione humorum peccantium in quan-
to et quali in renibus et alterius ipsorum
vel ex decursu illorum per ipsas Et fit ex omni
genere quatuor humorum ut plurimum tamen ex commix-
tione flatus cum eo cum dominio flatus Signa
eius sunt febris continua punctiva et cum horripilatione
non tamen porisma[?] et sensatio doloris gravativi
in altatum quasi sit aliquid in eo suspensum
cum percipitur eger ut iaceat supinus et imo-
ratio urine omni die et si apostema sit magnum su-
premat stranguria et surgit circa epar
propter urine regurgitationem Et scias quod licet ad
quodlibet apostema membrorum interiorum sequatur febris
continua propter continuam transpirationem fumorum capitulo mo-
rum adeat[?] ipsum inflamatum acutum si membrum
propinquum fuit ut pulmo pleura stomachus
epar et splen sit febris continua acuta Si vero re-
motum fuit ut renes surget febris continua punctiva
ta i non acuta nisi forte membrum fuit nervo-
sum sensitivum ut vesica et matrix vel principale
et nobile ut cerebrum et testiculi vel materia calida
acuta tunc namque fiet febris inflamationis intense
Methodus In principio huius passionis
fiat flobotomia [?] de basilica pedis eiusdem
partis deinde ex basilica brachii dextri et si corpus
fuit sanguineum et virtus aptans extrahatur sanguis
plurimum ut diversio pertingat ad renes post flobotomiam
fiat emplastrum repercussivum ex ro[sis] sandal[is] semina
psilii[?] extremitatibus rubi et vitis albe coctis et pista-
tis et incorporatis cum farina ordei et plantaginis
ponendo tepidum super locum Et addatur aliquid
aceti fortissimi propter penetrationem Epithime cum
sandalis ro[sis] bolo ar[meno] terra sigillata infusis in a-
qua rosarum et aceto vel succis herbarum predictarum Nu-
triatur hora illa tunc cum melone citrullis fa-
rina ordei vel avene coctis et conditis cum
lacte amigdalarum dulcium et aceto bibat aquam
ordei vel prunorum citrorum vel seminum frigidorum
Sumat in aurora sirupum rosarum vel de nenufare
cum eisdem aquis et sic regatur donec apostema
evitet si fuit possibile In augmento vero quod est
post dies quatuor addat in emplastro aliquid
ex anodinis resolventibus reliquias fluxas
que sunt flores camomille mellilotum se[mina] lini fari-
na fenugreci aneti et similia et si videris in
eis effectum fortifica ipsa usus statum et ad-
huc plus in declinatione donec perfecte liberetur

Si uo no videris in repussiuis pfettu usqz ad diem vij vel viij pmo tuc se attuit et dolor quia sanies gnatur Tunc mutpe alia turaz sczt digstiua et maturatiua p interius et exterius ffiat igitur emplm ex maluia altea semine lini farina semi et similibus tortis et incorporatis cu olo anetino et camomillino et si vis ipm fortificare adde axungia recente porci ul butiru uel adipem anseris anet et galline et si uis magis fortificare in maturado et sanie gnando adde amigd amaras dragantum gu arabie seme nasturcii qm sanies gnatur ex quolibet p adustioz sicut cimis et stercoris vidibus ut dt G in gto illius anfoisim pte ita generacionez saniei Et plura maturatiua diximus cao de apostemate stomachi paragrafo de methodo et si times se inflamatoz pone in emplo farinaz ordei et tritici bibat hora illa aquam decoccionis ordei et semis ordei altee et semis malue et endiuie et se lini qm matuat et lenit et no diminutatur vent restringi si lenit cu clisteri lenitiuo dicto cao de bolismo et cao de frenesi purge quqz cu mena lenitiua no acuta sicut est cassiafistula tamarindi manna dissoluedo ex aliquo ipor ʒ j ul ij in aqua decoctionis talia lactuce pruno et similiu et pt addi zucm viol uel syrupi viol Si aut vis acuere medicina adde reubarb bom ʒ j in pulue ul purget cu ʒ s bnditte laxatiue ul yerapigre G dando in sero cu aqua calida et sic regatur donec ad statum et maturatoz saniei pfectum quod cognosces quia se lentescit et supremunt rigores et remanet grauitas in dorso Tunc fiat ruptura p artem si p se no euenit neqz sanies in urina visa fuerit Conquassetur ergo corpus infirmi et tractetur alcatim manibus compmendo et si non suffitit erigat et precipitat ut saltet Cumqz visa fuit sanies dentur pmo ruptura lauatiua in pota sicut e aqua decoctionis mellis et semis appi vel oximel ergo post dies uo duos a ruptura dentur vicissim consolidatiua sicut sut trotisci de carabe ul de alkakengi dicti cao de inicu sn et saniei vtatur hora illa lacte calido et amimillo mixto cu melle et sucro Confortetur hora illa cu carnibus laudabilibus condictis cum sinapi et melle et pulte ex amilo et pernidijs et farina simile codito cu lacte amigdalarum amararum qm ista omnia confortat et mundificat vlcus Bibat ydromel ul vinu album lumphatu cu ydromelle In fine uo fiat empla consolidatiua dicta cao eod vel emplm quod fit Ex thuris mastitis mirre boli ar gu arab dragagati san dra gallarum cipressi mirtillorum an ʒ s oli mastitini ul mirtini et cere quod sufficiat terant gume ut alcohol et dissoluantur in olo et cera ad ignem in cazola et fiat cerotu uel vngetu Et scias qz vngetu magis penetrat ppt subtilitatem sue sbe Si aut a principio dicta non contulerint et gnitas de die in diem augmetata fuit et urine difficultas sine se ul modica tuc apa tendit ad sclirosim que quae tuc precedat ut diximus cao de opilacoe et duritie renu

Canon Hot apa sic et quodcuqz aliud et aut pmittat ad locu aliud nobilem magis aut ignobilem aut stat et sistit aut terminat ad resolutoz et est salubre aut ad sanositate et est difficile aut ad sclirosi et est mortale Ex quo hoc trahitur canon utilis in oppositoe uel in ope sczt quia pz usum repussiuoz p dies quatuor dz medicus pmo hre intetom ad resoluendum et si non pficit in eis usqz ad dies vij uel circa id tuc sit conatus ad maturad et si non pficit p illud usqz ad dies .x. l^ta uel circa precedat desperatus ad mollificatiuam Item apa renu matricis et ani sequitur stranguria ppt vesice compatoz sed hic stranguria curari non pt medicus circa vesicam adhibita qm ibidem non est eius conuenies Vn ypo 7 pticula anforismoz In ano flones pati et matrice flonez habite stranguria superuenit et in epate flone habite singultus superuet et in renibus habitibus sanie stranguria superuenit

Pronosticacio apa renu si terminet ad resolutom salubre si ad dubellati et rupturaz timorosam ppt morbi longitudine doloris et se intensiom et vlceris difficilem consolidatoz urine infsite pt fluctus predicte Vnde ypo vj ptla anforismoz Nefretici et circa dolentes laboriose dolentes sanatur in senibus si aut terminet ad lapidificatoz mortale Item si ad apa renu sequatur tumor ventris magnus ydropisim innatur pnicosam sicut est ydropisis que fit ppt apa duru epatis ul splenis Item si in apate renu superuenit fluxus emorrod uel menstruoz in corpore consueto p se uel p artem salubre et ppe si sit cu alleuiatoe se et doloris Vnde ypo ibidem militis et nefretitis emorroide innate bonu Est em nefresis nomen gnale ad omez renu passionem sicut nefreticiaz est nomen gne ad medela omez passionu in renibus quam innuimus

Incipit Tractatus septimus de passionibus vesice cuius sut vj ca

Vesice passiones sunt sex in gne pma scabies siue ulcus 2a ardor urine 3a stranguria 4ta dissuria 5ta exitus urine insensibilis 6ta apa Nam de lapide et arena in vesica diximus vbi de renibus loquebam Cu at dico uesica intelligo eius duas cauitas ex quibus 9 et collu ipius qz in viro uirga dicit et in femella collu matricis modo in pueris Nam in masculo collu vesice est via pncipalis Virga aute spmatica a testiculis ascendentia cu mediu virge lateralit cu ipo concurrit vnu a dextris aliud a sinistris In femellis uo collu vesice e equitas colli matricis et in media uia defrices descendit in collu matricis ita ut aput vulua unica uia efficiat

Cam pmu de scabie in vesica et ulce

Scabies in vesica uel uirga et uirga fit ex ulcere uel ulcus aut fit aut pz apa sanosum eruptum et de apa diximus cao de apate in vesica et uga aut ppt mas calidas uitrosas corrodentes ptes quas diu supsisse ut uel moratur sicut est fla salsum et co Signa eius sunt qm si sint iste passiones in vesica sentit

cta sume et pertine cu extenuatione corporis totius et egreditur sanies mixta aliquam cu vrina sic non adeo pfecte sicut apud vlcus in renibus de quo diximus tractatu de mictu sanguinis et saniei quanto quanto via longior fuit tanto res victure melius commiscentur et inest ei fetor et si antiquetur egreditur cum vrina et sanie squame subtiles albe uel cortices parui similes furfuribus Vn ypocras 4ta particula anforismorum Quibus vrina ut pinguis existente furfurea mingitur hys uesica scabit et statim post Si sanguine aut plus mingit et squamas et odor grauis fit vesice vlceratos sit Si aut fuerint predicte passiones in collo uesice sentit eger dolorem in radice uel medio ul capite virge ul aput labia vulue uel circa id quod mingit et vrina labitur sup ulcus et egreditur sanies cum vrina Et scias quod dolor est fortior in vlceribus vesice et colli eius quam in vlceribus renum et pororum uiritides propter istorum membrorum maiorem sensatorum **Methodus** Cura amborum est eadem pficitur aut duabus intencionibus Vna in curacione morbi que est ulceris mundificatio et post hoc consolidatio alia in curatione accidentis que est doloris et ardoris vrine mitigatio Cura morbi est ut a principio digeratur materia acute cu syrupo de fumo terre et post hoc euacuetur put dicemus tractatu de scabie et pruritu corporis libro 2o si deus voluerit post hoc procedatur ad remedia localia Bibat igitur paciens omni die in aurora 2 iii ul circa id de potu lenitiuo sicut est aqua decoctionis ordei seminis altee seminis malue liquiricie bis colatum et si uis adde et vrmatiuis lenibus adde semina communia frigida maiora ul minora Vel sumat eadem hora aliquid ex cibis lenibus sicut sunt iura galliarum pinguia et pultes ex amilo penidiis farina simile conditi cu lacte amigdalarum dulcium uel cum oleo earum Post ista uero per duas horas intret balneum leue sicut est aqua decoctionis malue altee viole ppli salicis atriplicis mercurialis branche vrsine vngule caballine fiele et mingat in balneo quod ulcus mundificat cu leuitate et ex eisdem rebus fiat emplastrum cu oleo camomillino quod tepidum ponatur sup sumen et ungatur post exitum a balneo et inungatur cu dyaltea et populeon mixtis Postquam hec fectis p dies aliquos erit ad mundificatiua fortiora procedendum bibat igitur paciens hora predicta ydromel cu vino albo subtili uel aqua decoctionis ficuum siccarum pinguium et fortius illo est oximel compositum si non timueris ampliationem vlceris Debilius aut illo est lac capre uel asine si bibat calidum ex mamillis postquam extinctus fuit in eo lapis ul calibs ignitus 3bus vicibus addito post hoc aliquantulo mellis ul zucari et simile huic est vinum album subtile lymphatum cu aqua decoctionis ordei et seminum frigidorum Deinde gradatim procedendo ad localia proxima Incipiat ergo cum syringa primo ydromel purum uel lac muliebre uel lac asine uel capre uel aqua decoctionis seminum endiuie sem. altee se lactuce se malue uel aqua decoctionis ciceris et pisarum quoniam omnia ista saniem abstergunt et cum eger minxerit iniciatur illico cum syringa vinum ex trociscis uel de alkekengi dictis tractatu de mictu sanguinis et saniei dissolutus in aliquo liquorum eorundem quod mundificat mitigat et consolidat et cu minxerit alteratur cum lauatiua Deinde in sine iniciatur consoli-

datiua fortiora sicut sunt trocisci de karabe dicti ibidem dissoluti cum eisdem et sumat istos trociscos cu eisdem liquoribus p superius in aurora conferunt uel iniciatur collirium album Rasis in suo antidotario cum latte quicquid quum dolor est vehemens cu aqua uero mellis et sicut cum est sordicies plurima in vesica quod fit secundum Rasis am 31 fiat suffumigium forme sicut auellane cu mucillagine seminis altee ul psillii uel seminis citoniorum uel latte asine seu mulieris et instillato eo mixti cu populeon et precipue si dolor sit parte colli anteriori **Experimenta** Coitus vsu moderato factus et precipue in ieiunio confert vias mundificando inmoderatus aut et inordinatus nocet magis atrahendo et membra debilitando Nocet vsus acuminum sicut sunt sal et cepe allea sinapis et acetum Nocet etiam diuretica acuta sicut est semen apii brusci sparagi Confert in principio cibi lenitiui ut pultes ex amilo uel farina ordei uel auene similiter et mene leues ut tamarindi cassiafistula viola prima In fine uero glutinosa si epar non impediat ut est caro porcorum recens sine sale uel modico extrema animalium et pulmentum ex risi uel tritico coctum cu butiro uel adipe renum caprarum Confert preterea vngenta maturatiua linita extrinsecus sup locum et precipue si ulcus sit in virga sicut sunt vngentum album et vngentum fuscum nicolai et precipue in declinatione morbi Vtatur sepe in ieiunio et in mutua R dyadragagantum zucari co rosate nouelle dyarodon abbatis cum parte vna dyan p s **Canon** Licet in ulceribus vesice et renum conferat medicine exhibite p superius et inferius p intus et extrinsecus tam lenitiue quam consolidatiue Nulli tamen dubium medicinas tanto melius operari quanto vicinius attessierint ad particulam lesam et ideo in passionibus renum magis conferunt exhibita p superius et p intus in passionibus uero vesice econuerso **Pronosticatio** Iste passiones si durent vsque senium curantur et precipue in senibus Vn ypo vi particula anforismorum Nefretici et circa vesicam dolentes laboriose sanatur in senibus et intellige p senes 3am et quartam etatem quoniam vesica cum sit membrum spermaticum frigidum natura magis fiet frigidum p etatem vlceribus aut frigidis est modicorum Vnde ypo dicit 7ma particula anforismorum Ad hoc facit etiam vrine difficultas assidue corrodentis Item si in scabie vesice cortices grosse exierint cu fetore vrine plurimo difficile curatur Sic igitur tale signum in vlceribus intestinorum minatur quia eger ex eo moritur ita in ulcere vesice consistat quia post ergo commoritur Vnde ypo 6ta particula afforismorum Si a dissinteria habito ut intestinorum carnes egerantur mortale et hoc fit precipue dissinteriam esse morbum velocem Item ulcus vesice penetrans mortale Vn ypo vi particula afforismorum Vesica incisam aut cerebrum aut cor aut dyafragma aut epar aut renes aut intestinorum aliquod gracilium aut stomachum mortale et hoc verum ut in pluribus et precipue in substancia vesice non collo eius Item vrina ethicorum et vrina scabiencium in vesica sunt similes in vnctuositate superficiei et continentis squamis caue ergo ne decipiaris ut dicit ypo 2o pronosticorum Distingue ergo per fetorem et dolorem que non sunt in febre ethica et

Cam Secundum de ardore vrine.

Ardor vrine est mordificatio partis vlterose
a re nitrosa proueniente currente super ipsam
simul cum vrina. siue sit uesica siue col-
lum eius siue caput virge siue volua siue re-
nes et pori eius propter quam sentit dolor acutus in
parte eadem et precipue in fine exitus vrine efficit aut
ab humore acuto ut sunt flegma salsum et colera aut a
sanie. Et scias quod istud accidens stare potest cum morbis
diuersis. vbi quidem cum vlcere in renibus. cum scabie in
vesica cum vlcere in virga cum stranguria propter quod eius
singulis earundem passionum talis sublimiter suffragatur
Signa eius patent ex relatione patientis cum an-
tecessione signorum morborum predictorum et sensatione
doloris in loco leso **Methodus** Cura eius
duabus intentionibus perficitur vna cura morbi
cuius est morbi accidens. alia cura sui quam dice-
mus. Dirigatur igitur a principio humor acutus
cum syrupo de fumo terre. et purgetur post hec cum
pillulis similibus sicut diximus capitulo de pruritu cor-
poris 20. Demum procedatur ad localia prima quare in-
grediatur ciffer tinam cum patitur aque dulcis te-
pide. uel aque decoctionis malue altee populi
salicis seminis lini psillii et omnium infrascriptorum et
humectantium cum lenitate. et ante balneum uel in
balneo sumat vinum ex tronsiscis vrinatiuis lenitiuis
sicut sunt trocisci de alkekengi dicti capitulo de mictu
sanguinis et sumat cum syrupo viol ℥ j et aqua
fria ℥ ij uel cum vino albo aquoso. uel cum aqua
decoctionis seminum quatuor frigidorum maiorum mundatorum
uel sumat in aurora et ante cenam vinum ex
trocistis de seminibus frigidis qui fit ℞ quatuor seminum
frigidorum maiorum que sunt semina melonis citruli cu-
curbite mundatorum seminum quatuor frigidorum minorum que sunt
semina lactuce portulace endiuie scariole ana ℨ j seminis
iusquiami semen altee semen papaueris semen plantaginis ana
℈ j semen apii ℨ ij amigdalarum dulcium excorticatarum dra-
gaganti amili succi liquiricie boli armeni cicatrice ana ℨ iii
incorporentur cum mucillagine psillii et detur cum
eisdem liquoribus uel cum aqua ordei. uel cum aqua
decoctionis prunorum damascenorum et viol uel cum
iure pullorum et agnorum pinguium quia sanie lenit
abstergendo et cum vrina educendo causam doloris
remouet accidentem Nutriatur ex carnibus laudabilibus
et iuribus earum conditis cum lacte amigdalarum dul-
cium et precipue agnorum annalium porcorum iuuenum pul-
lorum et edorum coctis cum cucurbita malua bleti
et portulaca et fructibus vtatur recens perfectis sicut
sunt ceresis maturis prunis et pomis dulcibus a-
quosis si stomachus non prohibeat Bibat iulep et
ydromel aquosum uel aqua ordei. uel vinum
album aquosum limphatum cum aqua decoctionis se-
minum quatuor frigidorum maiorum mundatorum et cum eisdem
liquoribus sumat omni die in aurora de syrupo viol
uel rosarum uel neufaris. si dolor supplicat decerunt
cum medicatur hic paciens bonum videtur ut absti-
neat ab omni potu possibile per v uel vj dies ita ut
desiccet vrina quoniam dum supfluit vlcus elargat
et medicinas si non permittit in suo loco Et si potus
sit ei necessarius aut precipue sitim tollerabile aut propter
famei absorptionem morditatis vlcus vehementer
abstineat prosse a ciminibus ut sunt acetum agre-
sta berberis pira pontica malua anstia, similiter

et ab acutis ut sunt piper sinapis sal allia cepe nastur-
cium petrosilinum apium vinum vetus amarum purum nisi forte
causa digestionis stomachi uel appetitus, datur quidem co-
itus sed raro quoniam sperma vias lenit et purgat, si vero
frequentetur materias attrahit et in partibus suis angustias
inducit Consequenter remedia ad localia proxima sinonga
ergo caput virge cum lacte mulierum calido cum mu-
cillagine. uel lacte papaueris. uel mucillagine psillii et se-
citoniorum. uel oleo ro. uel oleo viol uel populeon disso-
luto in aliquo ipsorum, et instilletur ex eisdem aliquid
in volua et caput virge si sit ibi dolor et si non
sufficit iniciatur cum siringa collirium album dictum capitulo de
scabie in vesica. uel trociscus vrinis et predictis disso-
lutus cum lacte mulieris uel cum lacte papaueris. si do-
lor est fortis, uel cum aqua mellis similiter intendis
absorptionem. et si talis aqua mittetur siringa circa
loca uesice et virge et postea eius inuncturas illico predi-
cta anodina iniecerent melior fuit operatio In fine
uero doloris et mundificationis initiant consolidatiua
dicta capitulo de scabie in vesica si necesse videatur.

Emperica Collirium sublime quod mittitur cum siri-
nga ad ardorem vrine mitigandum sic fit ℞ semen
papaueris albi ℨ iii pistetur et exprimatur eius humidum
per modum olei, deinde misceantur cum ipsis olei ℨ j opii
boni ℨ j et calefiant ad ignem continuo miscendo cum
spatula deinde colentur per pannum densum fortiter exp-
rimendo sicut in torcular et reponetur Et si uis for-
tificare adde olei neufaris ℨ s populeon ℨ ij mucillagi-
nis psillii quantum volueris Item ad idem confert oleum
factum de seminibus papaueris recentis exprimendo ea cum tor-
culari sicut fit oleum de nucibus et semine lini ad
idem confert lac factum ex seminibus quatuor frigidis pista-
tis in mortario et distemperatis cum aqua frigida
et colatis Confectio syrupi nobilis ad idem sic fit
℞ adyanti ℨ viij pollitrici capilli veneris scolopendrie
foliorum lactuce endiuie linguae bouine borraginis
violarum ana ℨ iiij mirtillorum liquiricie ana ℨ j pistentur
grosso modo et bulliantur in libris iij aque decoctionis
et libris ij vini albi aquosi donec libre ij consumantur tunc
coletur et addantur succi ℨ vj et iterum bulliat paru-
per et coletur et reseruetur dentur de hoc syrupo omni
die in aurora et ante cenam ℨ iij sine aliquo liquore
vel in vlcere renum et scabie vesice et ardore vrine po-
tenter siue potetur siue iniciatur quia lenit et infri-
gidat ac incarnat Item vaporatio sublimis ad
idem sic fit, decoquantur herbe frigide in aqua plura scilicet
plantaginis spinum psillii salix violaria cum viol rosis
malua altea vngula caballina capillus veneris folia
neufaris lactuca endiuia portulaca et fructus frigidi cum
seminibus suis scilicet cucurbita citrullus melones citrulli papa-
uer iusquiamus et aliqua anodina et flores
camomille mellilotum et ponat eger inde in vrceo
bene coperto et ordinetur canna procedens a loco deco-
ctionis in vrceum et applicet virgam uel voluam quanto
vicinius poterit quoniam hic vapor materias acutas resol-
uit loca lesa confortat dolorem mitigat et precaue ad
firmius tecte si necesse videatur et precipue recens quoniam humo-
res acutos rectificat cum uirtute aut fomentet partem la-
tum pannis lineis mollibus infusis in eadem
decoctione aut fomentet cum lacte igniro asperso ex ace-
to uel vino cum stiptico atque pannis lineis invo-
luto quoniam hic vapor materias acutas reprimit et me-
mbra debilia confortat Confert preterea assiduus vsus

talis tragee quaque die in ieiunio cum potu vini albi
aquosi limphati cum aqua pura. Recipe seminum quatuor frigidorum
maiorum mundatorum ℥ ii seminis portulace papaveris al-
bi ana ℥ ß seminis iusquiami ℥ iii zucari albissimi ad pondus
omnium terantur grosso modo vel fiat ex eis pulvis te-
rendo subtiliter et tabellando vel fiat ex eis electuarium
addendo cinnamomi mat. ana ℥ ii. Item confert trociscus (?) mu-
tuatus Recipe dyadragantum zucari violati dyapapaveris ana
partes equales. **Canon** Sciendum quod cura ardoris
urine sine cura ulceris ad quod consequitur est
sicut cura blanditiva sine cura eradicativa vel sicut
cura temporalis sine duratione perpetua quoniam impossibile est acci-
dens curari sine suo morbo cum ipsum sequatur sicut
umbra corpus et sicut morbus sua causa propter
quod ait G. xiii° de ingenio sanitatis quod triplex est
genus medicorum. Primum adulatium scilicet qui accidentibus
intendunt de quibus infirmi conqueruntur neglectis mor-
bis quos non cognoscunt. Secundum sinistrum scilicet qui mor-
bo et eius cause vehementer insistunt adeo ut morbum
et virtutem simul infirmant. Tertium rationabilium scilicet
qui morbo et sue cause obviant cum remediis gra-
dativis a levioribus ad altiora scandendo ut sic
morbum deiciat et virtutem observet que est principa-
lissimus iudex in actu curativo. Accidentia inl-
oriunt (?) procedendo et propter difficilia que curam adsequuntur
Pronosticatio Solliciandum in cura eiusmodi
doloris et sue cause et statim a principio ne forte an-
tiquetur et corpus exiccet vigiliis atque doloribus
superfluis et sic se ethicam attendat. Item ardor u-
rine sine sanie facilis est curatione cum sanie non dif-
ficilis

Capitulum xiiii de stranguiria

Stranguiria licet apud quosdam operantes ad
extraneas trahat significationes ut potest ad
omnem actum lesum accidentem circa expul-
sionem urine sive sit ablata sive diminuta sive
corrupta. Non tamen res et nomina propter prosse di-
stinguentes stranguiriam soli actioni corrupte appro-
priamus dissuriam non actioni diminute. Scuriam non actio-
ni ablate copulamus. Est igitur stranguiria ut
dicit G. in quarto illius amforismi vii particula Stranguria
et dissuria cum urina guttatim mingitur omni
hora unde virtus festinativa ad unicam expulsionem sed
exit velociter propterea quod nuper recepta est in vesica et hoc
totum preter voluntatem. Et est duarum specierum aut cum
ardore urine aut sine. Fit etiam stranguiria que
est cum ardore urine aut ex acumine urine propter
quod illico cum in vesicam guttatim stillat per poros
urinides excitat expulsivam aut ex ulcere in vesica
propter quod sentiens morditationem ipsam eiciat extra se. Stran-
guria non que est sine ardore fit aut propter debilitatem
vesice in sua corpulentia quod nichil aliud quam
raritas compositionis seu texture dicitur aut propter mol-
lificationem et palisim in collo vesice propter quod musculi
ipsius transversales retentive virtuti deservientes la-
xantur et ista palisis nichil aliud est quam ma-
la complexio diversa humida dominans super ipsam
aut propter causam primitivam ut potest percussio difficul-
lime vel casum et percussione. Signa eius in quantum
sive sit cum ardore urine sive non patent ex la-
tione pacientis. Si non sit propter acuitate urine appa-
rent urina citrina vel rubea intense subtilis velo-
cum privatione signorum ulceris si non sit ex ulcere apparet
omnia signa dicta capitulo de ulcere in vesica et virga
si aut propter debilitate vesice appareret quod urina non
egreditur copiose nisi cum desuper manibus com-
primitur vehementer. Si aut sit propter mollificationem
apparet urina alba grossa lactea cum confectis
flatibus pluribus nisi epar conditat. **Methodus**
Cura stranguirie dolorose propter acumine urine est
ut a principio fiat purgatio ulcerum humorum acu-
torum et postea balnea lenitiva et remedia la-
vativa videlicet urine cum infrigidatione sufficienti
ut plene docuimus capitulo de ardore urine paragrafo
de methodo et non negligatur alteratio epatis
cum cibis et medicinis frigidis ut diximus capitulo
capitulo de debilitate epatis paragrafo de causa ca-
lida. Deinde allata causa provenendum ad curam
accidentis. Dentur ergo trocisci frigidi stiptici ut
confortetur virtus retentiva vesice sicut sunt tro-
cisci de alkekengi dicti capitulo de mictu sanguinis
per superius et inferius cum siringa et sicut sunt
trocisci de bolo ar. karabe ana ℥ v. acacie ba-
laustie gummi arabici ypoquistidos ana ℥ i et seminis se-
apii seminis iusquiami ana ℥ i conficiatur cum succo
berberis vel mirtillorum vel sumach vel mucil-
lagine psillii quoniam ardorem reprimunt et ulcerationem
prohibent et retentiva confortant vel sic sunt
trocisci de glandibus qui sic fiunt. Recipe glandium
℥ v mirtillorum rosarum siccarum ana ℥ i et ß acacie
℥ i amili gummi arabici boli ar. ana ℥ ß lenticularum excor-
ticatarum ℥ v conficiantur cum aqua rosacea vel succo
citoniorum vel succo vispilorum vel sorbarum vel pru-
norum inmaturorum. Ungatur pecten et virga
cum unguento stiptico quod fit. Recipe gummi arabici opii
ana ℥ i mirtillorum ceruse boli ar. ana ℥ ii aceti
℥ ß olei rosacei ℥ iii cere ℥ ß terantur et incorporentur
ad ignem in cazola. Vel cum unguento tali si ardor
presto non sit. Recipe populeon unguenti albi ana
℥ ß sanguinis draconis lapidis ematitis ana ℥ i pulverizentur
subtilissime et incorporetur simul propterea vel
epitimetur cum pecijs infusis in aqua rosacea per ii
aceti p. ß postquam in eis dissoluta fuerint terra
sigillata bolus ar. sanguis draconis mirtilli acacie
gummi ar. ypoquistidos mastix thuris ana partes equales.
Nutriatur carnibus assis vel elixis cum her-
bis frigidis coctis cum succo berberis vel granato-
rum vel agreste. Utatur etiam riso farre ordeo
coctis cum lacte amigdalarum dulcium et lectuca
excorticata vel bis cocta cum reiteratione prime aque.
Bibat vinum rubeum stipticum limphatum cum aqua
pluviali vel aqua decoctionis sumach plantaginis
mirtillorum si stomachus vel epar non conditat.
Sitim posse tollerare per dies pluros donec urina
restringatur quoniam dum superfluunt virtute mediante
in loco suo stare non permittit unde si potus sit
ocius pertransmeat ad omnibus diureticis et acu-
tis quoniam hec passio non est defectus sed excessus
in mingendo. Cura eius propter ulcus in vesica
est ut a principio fiat cura ulceris dicta suo capitulo
proprio hec et non primus proveniatur ad localia iam
dicta. Cura eius propter mollificationem vesice est
ut digeratur flegma grossum crudum et purgetur
vehementer sicut diximus capitulo de palisi et sic
dicemus de artetica paragrafo de causa frigida

et balneet^r in aquis decoctionis calidis sicut est a-
qua termarum vel aqua decoctionis salvie ab-
sinthii rute arthemisie savine iuniperi mente meta-
stri calamenti origani serpilli costi et similium
Vel fiat fomentatio pectinis assidua cum eisdem
rebus bulitis in aqua pluviali cum vino cub-
stiptico similiter et emplastrum ex eisdem bulitis in
vino et oleo pistis deinde cribratis et incorporatis
cum pulvere croci et lentium excorticatarum et cipu-
larum glandium et karabe atque ypoquistidos subtile
cribellato Confert preterea suffumigium ex thure
mastice bdellio cornu cervino gummi arabico dra-
ganto tritis et incorporatis cum pice vel lauda-
no vel terebentina donec fiat velut forme pil-
lularum ex quibus una ponatur super carbones et
si paciens sit mulier fumus in vulva capiatur
mediante canna Confert et licinium bombacinum
assidue gestatum intra vulvam prius tamen inunctum sit
ex unguento marciaton vel arogon vel ex o-
leo de castoreo vel de costo cum quibus pulvis
olibani masticis gummi arabici bdellii castorei (?) fructicor-
patis Ungatur preterea inguina et pectine cum ungento
eisdem calefactis ad ignem quod si mollificationem
magis timueris quam stranguriam adde castorei
mixture aliquantulum minime quantum volueris de unoquoque
Detur post superius in cibaria et ante cena tro-
ciscus de coriandro qui sic fiunt Recipe semine cori-
andri apii iuniperi mixte galange cinamomi
enule anisi ana ʒ ii glandium thuris ana ʒ i conficiatur
cum vino rubeo et detur unus cum eo vel cum
vino albo veteri claro Vel sumat eisdem horis
unum ex trociscis de mastice qui sic fiunt Recipe masticis
mixte thuris minime ana ʒ ii conficiantur cum succo
plantaginis vel citoniorum vel sorbarum vel nespilorum
vel prunorum immaturatorum et dentur sic priores
Nutriatur carnibus laudabilibus assis vel eli-
xis conditis tamen speciebus aromaticis vel iuribus
earum alteratis cum menta plantagine vel agresta
Comedat etiam vitellos ovorum assorum et pul-
tes ex riso et simila conditos cum lacte caprino
Bibat vinum vetus amarum vel vinum rubeum
stipticum limphatum cum aqua decoctionis cina-
momi et piperis longi aut bibat ydromel con-
ditum cum speciebus calidis verum tamen conferens
videtur ut paciens abstineret ab omni potu per
v vel vi dies quod si non potest propterea abstineat a
diureticis nisi confortativis et stipticis excellenter Cura
eius propter debilitatem et raritatem corporis vesice aut
propter causam primitivam est ut utatur in ieiunio fre-
quenter et assidue electuariis calidis stipticis cum
aromaticitate ut sunt dyagalanga dyacalamin-
pion dyacardamomum electuarium ducis filantropos
et similia Ungatur pecten et inguina cum ungento
marciaton vel oleo de costo vel mastice quibus
incorporata sint castoreum spica mastix olibanum
cinamomum galliamuscata gariofili addendo cere
quod sufficiat et si paciens sit mulier inungatur
licinium de bombace ex eodem ungento ad ignem
et actu calida gestetur assidue intra vulvam
et fiant omnia localia super pectine et inguinem que
diximus capitulo de debilitate stomachi paragrapho de debi-
litate eius in sua specialitate dietetur sicut in stran-

guriam propter mollificationem **Empeurta** dicit ypo-
cras particula aphorismorum stranguriam et dissuriam
vini potacio et flobotomia solvit in ea de vero vena
que intus in talo ponitur Et visitans commenta-
tor dicit quod verum est quod quinque condicionibus observatis
prima ut sint de causa frigida 2a ut vinum bibi-
tum sit plurime quantitatis 3a ut sit vetus purum
vel parum adaquatum 4a ut corpus non
sit plectoricum 5a de sane vel omnibus quibus
simul fiat flobotomia predicta si vero de quibus alio
fiat farmacia **Canon** Strangurie secundum
omnes modos reducitur ad dyabeten quando est fluxus
urine superfluus peccans in modo exeundi propter quod
concluditur manifeste quod dicta ibidem suffraga-
tur predicti capitulo et propter quantum ad stranguriam cum
ardore **Pronosticacio** Stranguria raro
curatur in senibus id est qui sunt ultra lx^ta annos
et propter si fuit perdurans dicit ypocras vi particula a-
forismorum Nefreticorum et circa vesicam dolentes ca-
lorose sanantur in senibus Item stranguria de ca-
lida est periculosior in senibus sed de causa frigida
in iuvenibus quoniam fortitudine cause fit unde
dicitur 2a particula illius aforismi In morbis minus pericli-
tantur zc fortis est ignis qui in aqua non extin-
guitur Item stranguria propter ulcus quantum ad causam
calidam vel propter debilitatem vesice ad curandum
omnium difficilioris sunt curationis **Capitulum**
Quartum de sturia et dissuria

Dissuria sive sturia de quo huius quarto
non potest urina expellere Dissuria vero quando
ipsam expellit sed cum difficultate et insufficientia
et guttatim solum sive hoc accidit prodire sive
tempore omni et sic patet quod sturia sit accionis leta
oblata contingente in virtute expulsiva urine
Dissuria vero accionis lesam diminutam neque diffe-
runt secundum magis et minus quare ipsorum eadem
sunt signa cause et cura et hec omnia testificatur
ypocras in 4to illius aforismi vii^e particule Stranguria
et dissuria zc et vi de accidente aut quod dissur-
ria vel sturia fit defectu expulsive Stranguria
vero defectu retentive ut supra tetigimus capitulo de
stranguria fiunt sturia et dissuria aut propter egri-
tudinem in vesica collo et inguina Si propter egritudinem
in renibus et poris tunc quod est egritudo aut est
lapis opilans aut apostema aut verruca et caro
dura Si propter egritudinem in vesica aut est molli-
ficatio aut extensio propter vehementer urine retencionem
aut sanguis coagulatus purus vel cum sanie
permixtus Si vero in collo vesice et inguina aut est
lapis stans in radice vel medio eius aut apostema
aut verruca **Methodus** Signa eius propter
lapidem in renibus et poris sunt gravitas in
dorso et manatio vesice et urina que ad ipsam
descendere non potest Et dolor circa epar cum infla-
cione ventris et ydropisi et antecessio lapidis
vel arene in urinali Et cura eius est sumere
in potu medicinas que frangunt lapidem et pro-
vocat urinam quas suo diximus capitulo Signa
eius propter apostema in renibus similiter et cura sunt
dicta capitulo de apostemate in renibus Signa eius
propter verrucam et carnem orta in renibus vel
poris sunt quod fit ut plurimum post actum ultera meatu

propter quod fuit antecessio urine privata cum sanie et
sanguine et dolor continuatus atque pungitivus in dorso
et inguinibus cum febre continua et quandoque acuta et non
prohibet in exitura totam urinam sed modicam eius
partem. Et cura eradicativa non sed quoniam medi-
cine corrosive perfectius exhibite non penetrat
per minus non nocumentum maximum inferret secundum
stomachi epatis et renum corrosionem. Et medicatio eius
blanditiva est cum balneo aque dulcis tepide
decoctionis malve altee caulium rerum seminis
lini seminum viol. salicis ungule caballine intuba
lis atriplicis et omnium mollificativum et evacua-
tivum cum lenitate, quoniam vias amplificant dolorem
mitigant et urinam provocant et ungentis et em-
plastris lenificativis que diximus tractatu de opilatione
et duritie in renibus. Signa eius propter mollifica-
tionem et paralisim vesice et lacertorum colli eius
sunt quod quando eam mingit cum facilitate quando super vesicam
fit compressio cum manibus et tumor et repletio
vesice ex urina. Et cura eius est in unctio pecti-
nis virge totius cum ungentis calidis superius pre-
dictis sicut sunt ungenta marciaton ad ignem vel
solem calidum et cum oleis similibus sicut sunt oleum
nardinum costinum castoreum de scorpionibus dictum
tractatu de lapide in renibus passio de emperica et si
in aliquo istorum oleorum dissolute fuerint gumme
sicut opoponacum bdellium armoniacum storax melius
operabuntur circa sic membrum frigidum. Utatur electua-
riis calidis in ieiunio cum vino albo claro veteri sicut
sunt dyarmarcy dyacastoreum tyriaca et in fine
rei utatur diureticis sicut sunt filantropos ne-
fraticarum balneetur pleca in balneis calidis
in ieiunio sicut sunt aque cuiarum vel subeth
in sulphureis sitiis et propter aput manitoz vesice.
Signa eius propter extensionem vesice post retentionem
urine vehementem superflua sunt quoniam ut pluri-
mum accidit pueris stolidis cum ignavia vel ad-
ultis stantibus in presentia magnatum vel loco
honesto propter quod replentur eorum vesice infla-
tur vehementer adeo ut constringi non possint
neque urinam comple nisi fortiter manibus com-
primatur. Et cura eius est introitus in balneum
diureticum et propter post compressionem et urinationem fit
est aqua decoctionis opii ebuli lupuli melliti
caulium retencium sicli tartarum et similium et si non
sufficit fiat omnia dicta tractatu de dissuria propter mol-
lificationem. Signa eius propter sanguinis vel sanie coagu-
latum in vesica sunt antecessio mictus sanguinis et sa-
niei post hoc retinetur urina et inflatur vesi-
ca. Et cura eius est ut a principio incipiat cum
sirupis medicamine dissolutivis sicut est ydromel
et fortius illo est ydromel mixtum cum vino al-
bo vel aqua decoctionis florum sticados et apii et
fortius illo est oximel gutta et item fortius est
oximel squilliticum et adhuc fortius est vinum
album vetus in quo dissoluta sunt armoniacum bdel-
lium sapinum ad ignem in tazola si non timueris
ulcus in vesica, et ungatur locus cum ungento dis-
solutivo mollificativo quod fit ex marciaton et
agrippa ana partes I dyaltee butiri recentis ana partes
In fine vero utatur medicina frangente lapidem et pro-
vocante urinam sicut diximus tractatu in renibus

et vesica et iterum plura dicemus. Signa eius
propter lapidem stantem in radice virge vel medio sunt
dolor in loco in quo stat lapis et repletio vesice
et eius inflatio que si comprimatur nil egreditur
sunt dolor fortificatur et si pueris infirmum super
dorsum suum et levaverint pedes eius tendunt se ad
superiora et vehementer cum commotus egreditur
urina. Et cura eius est ut utatur medicinis la-
pidem frangentibus superdictis donec frangatur et
exeat cum urina. Et si frangi non potest fiat tibi
elevatio omni hora qua necesse fuerit et extrahatur
lapis incisione facta in collo vesice ut docuimus
tractatu de lapide in renibus et vesica. Signa eius
propter apostema in virga similiter et cura dicemus capitulo
de apostemate in vesica. Signa eius propter verrucam
in collo vesice et virga sunt dolor acutus in vir-
ga quoniam fit ut plurimum ultra acriora in hoc meatu
que antecessit mictus sanguinis vel saniei et propter
ante exitum urine. Deinde post dies aliquot
impeditur exitus sed non totus primo secundum partem
eius quoniam perfecte non opilat et replet vesicam et in-
flamatur. Et cura eius est ut si sit in capite
virge corrodatur et mundificetur cum ungento viridi
dicto tractatu de surditate aurium post hoc consolidetur
sicut ibidem diximus et sublime consolidativum
est ungentum fuscum et ungentum album. Si autem fuerit
in radice interiori dentur medicine frangentes
lapidem per superius et inferius quoniam quandoque sanatur
cum eis et propter in principio. Si vero non sufficit
et caro fuerit induata fiat incisio virge secundum
longum usque ad locum verrucam et abscidatur cum
rasorio et consolidetur verruca et virga.

Emperica. Scripsimus medicinas comple-
tas ad frangendum lapidem ad provocandum
urinam in tractatu de lapide quibus nil potest addi
in naturalibus simplicibus sed solum in modo
describendi que nunc ponemus. Aqua subli-
mis diuretica sic fit. Recipe radicum quinque generum
citoree ana unc. II seminum saxifrage milii
solis petrosilon volubilis maior et minor scolo-
pendrie tamarisci eupatorii squinanti ana unc. I
seminum quattuor frigidorum et calidorum ana drachmas VI nucleorum
ceresarum et persicorum et amigdalorum amararum ana
drachmas III omnia perfecte terantur et in lib. VIII vini albi
subtilis aquosi veteris buliat parum. Deinde
totum ponatur in alembico et distillet simul
cum istis rebus. Recipe ciceri azal spice calami
aro. apii petro. cassie ligni cyperi costi ana drachmas ß
corticis citri vel pisarum rubearum drachmas III cineris
scorpionum adustorum vel loco eius cicadarum
drachmas II sanguinis hirci macerati in augusto exsiccati sanguinis
vulpis sanguinis leporis collecti et exsiccati ana drachmas II
vitri combusti drachmas II cancrorum combustorum drachmas I pipe-
ris drachmas ß corticis radicum capparis lapidis iudaici
spongie liquiricie papaveris albi seminis portulace seminis urti-
ce seminis rute seminis nigelle seminis acetose ana drachmas II. Hec
omnia terantur et cum vino predicto et aliis rebus
misceantur et distillentur. Pulvis ad idem. Recipe
brusci sparagi fumiterre pulegii milii solis saxi-
frage maratri ana dragantis cimini aneti ana drachmas ß
cardamomi folii gariofilorum matris nucis indice ana drachmas I
et semis turbitis drachmas III liquiricie drachmas I et semis reubarbari drachmas ß

siler montani semen nasturcii spice nardi se-
petrosilini apii seminis ana ℥ ß siseleos sileris montani ana
ʒ iii zucari albissimi ℥ iii terat omnia subtilis-
sime et misceantur et fiat de ipso patiens omni
die in ieiunio ʒ ii cum vino albo claro aquoso Et
si vis ipsum bene fortificare adde cantaridarum absci-
sis capitibus et alis ʒ ß azari se ameos ana ʒ iii
et si times ipsorum caliditatem vel ulcus in re-
nibus et vesica dimittas ea et pone pro eis semi-
num frigidorum mundatorum ℥ i Si autem volueris ex pa-
rare trociscos adde armoniaci ʒ ii dissoluti
in vino albo et alie species conficiantur cum ipso
quoniam opilationem omnem et lapidem removet si sit
possibile per medicinas removeri et cum urina expellit

Canon dicit rasis in divisionibus cum de
retentione urine quod pluribus medicinis difficultatis
urine convenit insessio in aqua calida in qua
decocta sunt folia caulium retentarum et tartarum
et fenugrecum et rubea tinctorum et apium et eupatori-
um et similiter emplastrum ex eis super altatum et
pectine quoniam aperit mollificat et provocat similiter
et usus medicinarum provocantium urinam per intus
Sed in hoc observanda est cautela quoniam et si prefuit
quoniam vesica est vacua. notetur tamen vehementer
quoniam est plena quoniam extendimus et forte scindit
replendo Sciendum preterea quod dicunt medicinarum diureti-
ca et urinativa. Dicitur namque res diuretica
que sua caliditate et siccitate vehementi sanguinem in epate
et renis coliquat subtiliat et dissolvit quare
pars plurima attracta est per renes et sequestrari
sicut docet G v de simplicibus medicinis augdi
sunt vinum vetus album clarum amarum radices
quinque generis et semina calida omnia Urinativa
vero dicitur omnis res frigida humida quoniam cuius pars plu-
rima transit per urinam et parum cedit in corporis nu-
trimentum sicut sunt vinum album clarum aquosum et
iura carnium et pruna et cerusa et semina omnia
frigida Communia autem ad utrumque eorum est
urine provocatio, et intellige scripta auctoris Con-
ferunt igitur diuretica in causa frigida et lapi-
de et opilatione Urinativa vero in causa calida
scabie ulcere motu sanguinis materie renum et eorum
debilitate in sua scabie In causa vero mixta conferunt
urine provocativa **Pronosticatio** Iste
passiones raro sanantur in hiis qui sunt ultra
sexaginta annos. et ipse si perdurent vii ypocras sexta
particula amphorismorum Nefretici et etiam vesicam do-
lentes etc Item si fuerint ipse aqua durum in
renibus vel tactu vel verrucositatem vel lapidem
qui se frangi non permittit aut cito inficiunt ex
dolore aut ydropisim ascitem inducunt propter ipsa
Item si fuerint ipse per sanguinem coagulatum in vesica
scabie et ulcus faciunt ea nisi infra xx^ti dies
aut xx^ta ad plus expellantur quoniam in ventre ca-
lido sanguis convertitur in saniem in xx^ti diebus vel
circa id ut contingit in pleuresi et piplemonia
In ventre vero frigido in xl diebus hoc contingit et
circa id cum sanies per adustionem plus generatur sicut
contingit in intestinis mente et vesica Unde
ypo vii particula amphorismorum Catarri in superiori
ventre in saniem convertuntur in xx diebus Immo
erat dicat ibidem commentator quoniam sicut xx dies
est tempus primi periodi plus ita xl secundi Item dissur-
ria et mollificatione vesice pueries in senibus
ut plurimum contingit eis sicut et paralisis aliis et alia
quoniam complexio estatua tunc infrigidatur

Capitulum de mictu insensibili exitu urine et mingentibus in sompno

Accidit in quibusdam super lecto
et ipse in pueris ut mingunt nescienter
in sompno et quandoque ipse vigilantes
quoniam et si in eis virtutes naturales sunt fortes, virtutes
tamen animales sunt debiles ut dicit Avicenna tertii
sen 2a tractatus de causis spasmi ex quibus sunt virtus
sensitiva et retentiva in vesica Fit igitur ista
passio ipse aliqua quatuor. aut ipse propter complexionem calida
humida aut ex mollificatione lacertorum vesice aut
ipse potius superfluum etc **Methodus** Signa eius
ipse propter complexionem calidam humidam sunt habitudo corporis
carnosa humida sitis plurima urina alba vel rubea
et forte sentit patiens aliquem ardorem in eius exitu
Et fit maxime in pueris quare cum se revolvunt
super lata excitatur virtus expulsiva et ipse si super-
venerat ymaginatio mingendi in loco in quo consue-
verunt homines urinare Et cura eius est si sit
puer ut mutatur ei timor ex verberibus et cibis
frigidis quoniam species eius remanebunt in memoria et
regulabunt fantasia hora sompni Si vero sit iuve-
nis vel adultus adultentur renes et vesica cum
emplastris et unguentis frigidis scriptis tractatus de dya-
bete similiter et cum pulvere quem ponit Rasis in divi-
sionibus prima tractatus Recipe coriandri assati et postea
infusi in aceto unum per diem et noctem quia fiat
magis stipticum ℥ i mirabolanorum emblicorum sandalorum
boli armeni glandium cipressi karabe lentium excorticata-
rum partes equales cum coriandro terant omnia
simul detur ex eo ℥ ß vel ʒ iii cum aqua pluviali
vel vino cum pontico Ad hoc etiam conferunt
trocisci de karabe et trocisci de alkekengi dicti
tractatus de mictu sanguinis Fiat quoque flobotomia basilice
in brachio vel saphene in pede quoniam confert
Dietetur dieta frigida sicca in cibo et potu et cum medicamen-
tis si stomachus et intestina nil prohibeat Signa
eius ipse complexionem frigidam humidam sunt habitudo
corporis flatica urina alba grossa exiens sine
mordicatione omnino et profunditas sompni plurima
et privatio sitis omnino Et cura eius est ut si sit ad-
ultus detur ex hoc pulvere tractatus stiptico quem ponit
Rasis ibidem Recipe glandium siccatorum ℥ v thuris
ʒ xxx mirre ʒ vi coriandri assati cipperi caparis
actoi ana ʒ x terantur omnia simul ut al-
cohol dentur ex eo mane et sero ʒ iii cum vino
cum pontico vel vino veteri amaro Ungatur pectine
et ultra cum oleo mastiçino vel rutaceo postquam in
eisdem dissoluta fuerint euforbium castoreum
et mirra Emplastretur cum herbis calidis siccis sicut
sunt menta mentastrum salvia ruta absinthium
sipillum postquam cocta fuerint et pistata et incor-
porentur cum mastice et bdellio dissolutis cum vino
veteri amaro vel aceto acutissimo ad ignem in ta-
zola Confert post balnea laxativa vel saphe-
nette et ipse post purgationem flatus frequentet si fit
cum sua. Dietetur cibis et potibus et medicinis
calidis siccis si epar non contradicat Signa eius

ppt mollificatom sunt quia et tempore vigiliarum egreditur vrina insensibiliter et fit maxime in senibus et decrepitis Et cura eius est eadem cum cura stranguirie ppt mollificatorum vesice et eius que fit ppt debilitatem corporis vesice Signa eius que fit ppt potum superfluum fiet narracio infirmi et qm fit solum per inebriacionem et crapula Et cura eius est cura generalis omnium passionum contingencium a causa primitiua innecte qua ponit ypo ubi dicit In omni motione corporis **Canon** In cura istius passionis administrare conuenit medicinas locales non tm circa membrum colligens sed et circa membrum generans vrinam quod est epar et sequestrans quod est renes si methodo procedatur Medicine igitur debite sunt subtiles in vltimo puluizate et cribellate ut cito ad renes et vesicam peruenire valeant cum virtute Verum tamen sciendum quod renes magis alterari possunt per intus vesica vero per extius nisi forte interiora inmittantur per inferius per siringam

Pronosticacio Iste passiones si fuerint in pueris per se rectificantur ex eorum (?) quando exiccantur quod fit usque ad xxv annos ad plus quod si post remanserit plerumque commoriuntur Vnde ypo 3a particula amforismorum Quecumque uero permanent pueris et non soluuntur circa iuuentutem aut feminis circa menstruorum erupcionem consenescere consueuerunt Item ista passio superueniens in senio non sanatur quia eius causa magis fortificatur Vnde ypo sexta particula aforismorum Nefretici et circa uesicam dolentes laboriose sanantur in senibus **Capitulum vi**

De apostemate in vesica et colio eius

Hoc apostema licet ex natura sui generis possit fieri ex omni genere quatuor humorum illud tamen quod fit ut plurimum est apostema calidum ut dicit Ras et ppe de co(lera) uel san(guine) colerico quia in vesicam penetrare non potest nisi humor acutus subtilis non sit membrum neruosum et exsangue Et signa eius sunt febris acuta et dolor vehemens cum punctura in vesica et alienacio mentis et nigredo lingue sit in frenesi quod totum accidit ppt huiusmodi membri plurimam sensacionem et mente caliditatem et magis fit retencionis stiptus et vrina **Methodus** Cura eius est omnis cura frenesis Fiat igitur statim a principio flobotomia diuisiua et basilica dextra in brachio uel manu et non empletur cum frigidis stipticis sicut fit in aliorum membrorum apostematibus sed cum frigidis lenibus quia induceret in vesica frigiditas extimata cum sit membrum ex natura frigidum et exhibetur mente resoluto linatur ergo pecten et uirga tota usque ad dies quatuor a principio cum oleo viol(arum) uel ro(sarum) uel de nenufare uel de papauere et empletur cum malua violaria et psilla coctis et pistatis et incorporatis cum eisdem ponendo tepidum super locum Die uero quarto uel circa illud fiat flobotomia euacuatiua de saphena pedis sinistri que est intus in talo et tunc linatur locus cum resolutiuis lenibus sine attraccione sicut est oleum camomille calefactum in vase duplici et anetinum quia mitigat dolorem et empletur cum farina seminis lini feniculi et semine aneti et floribus camomille et mililoto et altea coctis in aqua et pistatis et incorporatis cum mucillagine seminis altee et butiro recenti sine sale et oleo camomillino

sufficienti et potest addi farina fabarum gracia (...)sionis et apertionis pororum et ipse in pressu(ra) Et utique emplastrum dolorem mitigat tumorem et extensionem reuoluit et materiam in sensibiliter resoluit si sit parua et sit reiteratur per totum statum sed in declinacione conforteretur cum resolutiuis forcioribus sicut sunt semine apii et aneti Nutriatur hora illa ex ordeo uel auena conditis cum lacte amigdalarum dulcium uel cum carnibus lenibus carnium alteratarum cum lactucis portulaca cucurbita Bibat aquam decoccionis ordei uel liquiricie uel ordei et prunorum siccorum Si autem non videris profectum ex resoluentibus usque ad diem vii uel circa illud primo tunc dolor et febris acuuntur quia sanies incipit generari procede ad maturatiua que diximus capitulo de apostemate in renibus et sic procede usque ad perfectam maturacionem et per rupturam et curacionem sicut diximus illic Si uero neque in illis videris profectum usque ad diem xiiii uel xx ad plus primo extunc dolor et febris minoratur et apparet tactui tumor cum duricie per commissuram que est inter testiculos et anum et augmentatur retencio vrine et stercoris Tunc scias quod subtile ex materia calida exalauit et grossum residuum induratur quare tunc conforte virtutes cum carnibus bonis et primo ut longum morbum valeat tollerare et procede ad mollificatiua Primo quidem per intus detur ergo in aurora z i uel ii cassie fistule dissolute cum aqua calida uel cum aqua decoccionis seminum quatuor frigidorum mundatorum quia euacuat et mollificat Deinde cibetur cum seminibus calidis ut est semen apii et capillus veneris Purgetur etiam quandoque cum tamarindis et manna coctis et dissolutis cum eisdem Ista namque tria farmacia scilicet cassia fistula manna et tamarindi plurimum conferet in omni duricie similiter et viol(e) condite et empletur locus apostematis si apparet et si non apparet empletur commissura et pecten et virga cum emplastro quod diximus capitulo de apostematibus renum paragrafo de cura apostematis duri Et vngatur semper cum oleis calidis predictis et confert plurimum in molliendo et resoluendo materias duras balneum dictum dulcis uel aque decoccionis malue altee caulium retencium viol(arum) cucurbite melonis et radicum capparis **Canon** Idem est canon apostematis renum et uesice quare videatur illic

Pronosticacio Apostema in vesica cum dolore et duricie in ea et febre continua acuta malum pronunciat ut dicit ypo iiiia particula pronosticorum circa finem magis tamen cum ventris strictura quia apostema confirmatum sit Item secundum eundem ibidem apostema vesice si resoluatur salubre si uero confirmetur et in sanie conuertatur et plus exierit cum vrina salubre erit Si uero ad sclirosim processerit uel etiam si ad saniacionem tendit et plus non exierit neque vesica mollescerit neque febris defecerit morbus in prima periodo aderit scilicet in die septima ad plus quia hec apostema magis preacuitas febris naturaliter Idem ibidem huius morbi species scilicet apostematis in vesica cum febre acuta pueris amplius a vii anno usque ad xv solet euenire quod ideo forte contingit quia dum membra formatiua sunt perfecte exsiccata et fortificata sicut post annum xv quare materie acute in ipsa sunt penetrare et apostema inducere

Incipit tractatus octavus de passionibus virge et testiculorum cuius sunt quatuor capitula

Membra generationis in masculis sicut sunt tria scilicet testiculi et vasa spermatica atque virga. Sunt autem vasa spermatica vene due albe stricte longe valde orte prope renes dextra quidem a vena chilis super renes sinistra vero a vena mulgente infra renes. Deinde procedentes dorsum supra spondiles dorsi premunt ad ossum id est bursam testiculorum ubi revolvunt circa testiculos singula iuxta spiritum revolutionibus mutatis plus quam centum subtus ingrediatur. Post hoc ascendentes inter cutem et os pectinis (?) hinc sua orificia terminata in via virge que est colli vesice. Dextra quidem a dextris sinistra a sinistris ita ut hec 3ª vie in unitatem aput virge radice transformentur. Et dicuntur vasa spermatica quoniam sanguinem nobilissimum superfluentem in nutrimento omni cum corporis totius in quanto non in quali generatum quidem in epate secundum medicos in corde secundum philosophos sugunt a locis predictis et vehementer ad testiculos ut eorum albedine dealbetur sicut lac in mamillis et finaliter in sperma convertatur. Propter quod accidit ut hii qui excesserunt in coitu sanguinem loco spermatis effundant. Consequenter autem predictis membris generis quatuor morborum eveniunt. Primum est ablatio et diminutio coitus. Secundum corruptio que nil aliud intelligitur quam excessus in desiderio coeundi. 3m gomorrea id est emissio spermatis involuntaria. Quartum morbus gravis omnium morbo et est apostema. De malitia spermatis dicemus cum de ablatione coitus et causis eius loquemur. Capitulum primum

De ablatione et diminutione et impotentia coeundi et causis eius

Aufertur vel diminuitur potentia coeundi quatuor ex causis. Prima est appetitus debilitas. 2ª est erectionis virge fragilitas. 3ª spermatis modicitas et frigiditas. Certa corporis virge brevitas atque equalitas de quibus per ordinem disseramus. Methodus debilitatur appetitus propter duas causas. Prima est corporis totius debilitas ut pote quia senium et extenuatum naturaliter vel decrepitum vel femine plurima exhaustum vel egritudine continua consumptum vel maceratione et labore fatigatum. Et cura eius est confortatio corporis et impinguatio cum regimine convalescentium et addatur in cibo et potu laudabilibus multum et subito nutrientibus ut sunt pisces recentes petrosi et pise assi et caro pullorum et edorum et agnorum et porcorum iuvenum et iura eorum inspissata cum vitellis ovorum condita cum speciebus aromaticis dulcibus ut sunt cinamomum cardamomum (?) liquiritia mundata crocus macis et similia et ova sorbilia et lac capre et vacce calidum ex mamillis et testiculi gallorum et hircorum et arietum animalium et vinum dulce et claretum et panis de simila et omnia que dicuntur capitulo de se ethica et capitulo de impinguatione corporis matrici libro secundo si deus voluerit et confortatio cordis et cerebri cum aromaticis et appositio in compositio ocio in ... quiete et dimissio coitus omnino et ... labore usque ad perfectam resumptionem debita ... vel consueta. Secunda est animi ... debilitas ut pote quia passionibus ... plurimis anxiatum propter quod virga mollificatur ... et spermatis prurigo quietatur ut accidit monachis penitentibus et continentibus. Et cura eius est talium propositio et additio in gaudio solacijs tripudio pictura puellarum et ubis dissolutis pueribus. Erectionis autem virge fragilitas fit propter alteram duarum causarum. Una est ventositatis inflative paucitas cuius signum est paucitas erectionis cum pruritu inflatione et virtute corporis bene se habente. Et cura eius est usus assiduus ciborum inflantium quorum tamen inflatio non resolvitur per digestionem prima quam talia inflant solum intestina ut pira et poma cruda comesta sed quorum ventositas est remanens in venis post digestionem secundam et tertiam et consumptionem eorum in sanguinem ut sunt fabe pisa cicera faseoli que comedunt recentes vel sicci cocte et conditi cum sale et cardamomo et rape cocte cum carnibus vel asse in igne et lac recens mixtum cum melle et pistes supra cum tepidis crudis et tractatio virge assidua cum levi fricatione attrahente non resolvente. Alia est palisis id est frigiditas in nervis virge cuius signum est quod sperma est habundans subtile et facile egrediens et desiderium constans sed erectio in semetipsa debilis. Et cura eius est usus electuariorum calidorum ut sunt diasatyrion (?) vel dyagalanga theodoriton anacardinum et similium et inunctio virge assidua cum oleis et unguentis calidis dictis cap de palisi et assiduatione in cibis et potibus calidis si epar non contradicit et excitatio in coitu et fricatio virge frequens et coitus usu moderato. Spermatis autem modicitas fit propter siccitatem donantem super testiculos vel corpus totum. Et signum eius est paucitas exitus spermatis aput coitum et eius puritas et diminutio in quantitate continua et districta. Et cura eius est humectatio corporis et impinguatio predicta quoniam omne impinguatio corpus est multiplicatio spermatis et humiditatis influentes et in hoc conferens est medicamen de camarebin (?) ut dicit Ali. Recipe lactis vaccini vel ovium quod sit omni maxime butirosa ℔ ij vini confectorum dulcis ℥ ij coquatur usque ad spissitudinem mellis dentur ex eo omni die in ieiuno ℥ iij vel iiij et post ipsum comedat pisces recentes assatos cum tepidis crudis vel cibum conditum cum speciebus dulcibus predictis. Confert preterea balneum aque dulcis tepide et propter post cibum per ij horas sine mora et in ipso et multiplicatio sompni post ipsum et otium et quietis. Spermatis vero frigiditas sic manifestatur per hoc quod est paucitas pruritus in ipso vel desiderij ad coitum et quod egreditur aput coitum sperma plurimum subtile aquosum sed tardi exitus post se ... plurimam. Et cura eius est cum omnibus que calefaciunt ex cibis et medicinis et assiduatio ... conditi et dyasatyrion et dyagalanga et quibus aggregantur ambe dispositiones in spermate sicut frigiditas et siccitas. Et signa eius sunt habitudo

corporis multa sit materia nigra gracilis mollis et laxe carnis paucitas sanguinis et spermatis et tarditas egressionis eius apud coitum et cura eius est aggregatio intentionum duarum simul predictarum et assiduatio ciborum grossorum calidorum inflatiuorum si stomachus obediat sicut ciceris et cura pinguium elixa in aqua cum tepidis et pultes ex tritico et cepulla assa condita cum [illegible] et pipere et ipse cepulla anium piperaceum silvestrium non aquaticarum ut sunt passeres sapientium et perdices et fabe cocte cum carne porcorum salita condita cum puluere assa dulcis vel cinamomo cardamomo pipere et omnia multiplicantia sperma que dicentur passio de empiriis Virge aut breuitas atque virge gracilitas coitum diminuit et ipse gignitur quoniam sperma non deducat in totum meritus qui e longinquo ci ipsius quare stans in collo matricis resoluit et colliquatur a frigido continentis et effluit saliuacum Cura eius si hoc pe modo aliquo et ipse ante tempus consistentie et cum adhuc membra crescunt est ut abluat virga tota omni die cum aqua calida decoctionis piperis uel sinapis vel cum mali fricando donec tepide rubea et inflammata. post hoc statim ungatur cum oleis vel vngentis attractiuis sicut est oleum de costo uel desputa et vngentum margaraton dyaltea arrogon uel agrippa super vnctorum uero ponatur illico emplastrum factum et pice calida liquida alba munda et aromaticis matris equaliter et extensis super corrigium album molle et fiat hoc omni die bis uel ter usque ad dies xl uel plus et per longum modum impinguat membrum quod est corpus tota de quo dicemus libro secundo Confert postea frequens et assidua tractatio virge cum manibus cum extensione et dilatatione et frequentatio coitus cum fricatione leui perdurante **Empeiga** Electuarium dyasation confortans coitum ex omni causa diminutum uel ablatum sit sic Rx sation retentiuo q abscindent a pre suo ℥ iii pastinate cortica vel yringarum ana ℥ vi radicum capam ℥ iii kuplam ℥ s terant et infundantur in aqua tiicrum uel fabarum quorum abiecta fuit aqua prima per die et nocte postea exprimat et ponatur in latte vaccino uel ouino quod supereminneat radicibus duobus digitis postea addantur butiri recentis vaccini ℥ iii et coquantur cum facilitate usque ad spissitudinem et si adhuc radices non bene cocte sint funditur item super eas et latte et butiro usque dum perfecte cocte sint postea pistetur hoc totum perfecte et addatur ei carnium dactillorum pistatorum et mileatarum pistaciorum pinearum mundatarum auellanarum mundatarum ana ℥ iiii mellis albi despumati lib. i sucuri recte ℥ [illegible] et omnia bulliat in simul usque ad perfectam decoctionem et spissitudinem postea deponat ab igne et addatur puluis istarum specierum Rx caude sinci cum rombus et sanguine ℥ i s erute ℥ beenalbi et rub lingue auis se nasturci cinamomi piperis longi se bantie sinapis sperma ana ℥ ii galange nucis indice piperis al piperis nigri se porri se rape ana ℥ i cerebella passerum ℥ ii et dimittant leuiter bullire continue permiscendo cum spatula In fine uero aromatizetur cum ℥ i boni musci distemperati cum vino optimo uel claro et sit dosis eius ab ℥ s usque ad ℥ i cum vino et pauco ℥ et est desertus[?] ipso cum [illegible] in suo

antidotario paruum ab ea dicens ipse familiaritatem Electuarium aliud sit sic Rx se bantie se rape teparum speci rapcam eruce se pinearum mundatarum cardamomi piperis lenticu sistorum lingue auis yringarum been albi et rub sation costi dulcis ℥ piperis longi nasturcii ana ℥ s terantur et cribellentur et conficiat cum melle despumato decoctum vino dulci et latte calido et mamillis Et si corpus fuit calidum dimitte et pipere et rapistrum et nasturcio et pone pro eis alchekangi et amigdalarum dulcium mundatarum et conficie cum zucaro vel penidiis Electuarium aliud forte in vltimo et datur ante horam coitus modico Rx semencorum recentium uel non corruptorum ℥ iii uel iiii cubebarum piperis longi lingue auis sation ana ℥ i asse dulcis ℥ s terantur omnia perfecte et misceantur ad ignem cum melle despumato cocto et induato et totum simul comedatur Vngentum ad idem Rx oli nardini et costi ℥ iii cere ℥ ii euforbii piperis cubebarum sinapis costi dulcis ana ℥ i s musci grana viii dissoluatur cera cum oleo et in hoc toto incorporetur puluis rerum aliarum postquam deposita fuerint ab igne vngatur ex eo renes et pectinem totum femur pectinem et virga/ sed cauendum ab eo in corpore ualde calido sicco uel cum aere et in matrice uel dyabete

Canon Coytum tria constituunt Primum est titanis appetitus et hic est a corde et epate / 2m uentositas erigens et hec est a carne spongiosa in virga / 3m humiditas seminalis prouentus et hic est a testiculis et uasis spermaticis Ex quo scire potes medicum non oportere negligere cordis et epatis confortationem in coitu procurando **Pronosticatio** Ablato simpliciter et diminuto potentie coitus si fuit ex generatione aliquam malam complexionem frigidam siccam testiculorum innatam cura non recipit. quoniam deficiente iam domina deficere oportet medicina instrumentum Item ablato difficilius curatur quam diminutio Item ista passio difficilime curatur in senibus primis uel secundis

Capitulum 2m de satiriasi et priapismo et excessu in desiderio coeundi

Satiriasis est erectio virge cum assidua cum desiderio coeundi Priapismus uero est inflatio virge continua sine desiderio coeundi uel pauco sicut accidit quibusdam impotentibus et pueris Desiderium uero est sicut genus ad utrumque et sic patet quod licet iste passiones differant forma non tamen subiecto uel efficiente ipse quod ipsorum eadem sunt signa causa et cura ipse quod in mulieribus est satiasis cum pruritu forti labiorum uulue locorumque eretionis **Methodus** Fiunt autem hee passiones quatuor ex causis Prima sanguinis et spermatis multitudo et signa eius sunt habitudo carnosa rubicunda cum uirtute corporis et paucitas debilitatis post coitum plurimum et pollutione et impugnatione mulierum cum quibus coeunt Et cura eius est minoratio sanguinis prosse cum omni re que hoc facit et corpus extenuat que sunt quamquam prima flebotomia basilice uel mediane frequens 2a assiduatio meditinarum ventrem soluentium / 3a fames et labor in remo / quarta

vsus ciborum acetosorum similiter et medicinarum sicut
sunt lentes cocte in aqua condite cum aceto vel
agresta vel vino granatorum et sicut est potus
aque frigide mixte cum aceto et simpliciter syrupi
acetosi quaque die in aurora. 3a. usus ciborum
frigidorum actu et virtute sicut sunt lactuca portula-
ca comesta cruda cum aceto et agresta cum ab-
stinentia calidorum sicut sunt carnes et vinum
vel humidorum pinguium sicut sunt lac oleum et
butirum. 6ta assiduatio medicaminum dimi-
nuentium sperma a qualitate et proprietate que dice-
mus paragrafo de empiricis post illa vero de cura
remedii ad localia renes infrancia cum excita-
cione rurigdi sunt linimenta super alcali et ungere
et testiculos ex oleo ro[sarum] mixto cum camphora et
cera vel populeon mixto cum aceto vel mo-
dico argenti vivi et si paciens dormierit
vel supinus iacuerit super ea magis confe-
runt. Et sicut sunt empla[stra] ex ros[is] salatio
plantagine spinia mirtillis unguentum pastor[is]
lentibus excorticatis coctis in aqua et aceto et
pistatis et incorporatis cum oleo ro[sarum] vel mirtino
vel neufarino. Et sicut sunt epithimata
ex camphora et sandalis et ros[is] pulverizatis
et infusis in aqua ro[sarum] et aceto, et ad hoc
multum confert et eger continue deferat super
renes lamina plumbea subtilia spissa perfora-
ta. Secunda res est spermatis prurigo vehe-
mens ex acuitate et caliditate ipsius prove-
niens. Et signa eius sunt fortitudo in desiderio co-
itus ultra modum sed debilitatur post ipsum plus
aliis. Et egreditur apud ipsum sperma modicum
cum ardore velociter in capite virge quam forte
sequitur ardor in urina propterea. Et si frequenter
inducit excitationem et marasmum corporis totius.
Et cura eius est humectatio et infrigidatio proprie
cum medicinis et cibis sicut est balneum aque
dulcis tepide, vel aque decoctionis lactuce
malve psilii psillii violarum et proprie post potum
lactis acetosi vel de quo extractum est butirum
et post ii horas et cibus factus et lactucis por-
tulacis cucurbitis melonibus conditis cum lacte
acetoso vel cum butiro et modico aceti et
huiusmodi sunt carnes agnorum et porcellorum et
edorum cocte et alterate cum herbis eisdem similiter
et gelatina facta de extremitatibus animalium cocta
et conditis cum vino pontico et modico aceti.
Potus eius sit vinum album vel vinum ponticum
rubeum, sed si corpus sit macilentum bibat vinum
dulce rubeum et utatur restaurativis dictis
capitulo de ptisi et capitulo de macie renum. Et si ap-
pareat reperire signa febris ethice fiat omnia que
dicentur suo capitulo libro 2o. Tercia post ea assidue
electuaria diminuentia sperma a qualitate sua quod
dicemus infra paragrafo de empiricis, et fiat
omnia localia supra iam dicta et ad hoc
etiam conferent localia dicta capitulo de dyabete.
Tercia res est multitudo humiditatis preparatum
ut fiat ex eis sperma, et signa eius sunt quoniam
parum debilitatur ex coitu plurimo, et exuberatio
spermatis apud ipsum similiter et subtilitas
eius et albedo coloris corporis et humiditudo facta
et multitudo inflationis virge sine desiderio plu-
rimum acuto. Et cura eius est exiccatio talium
humiditatum proprie cum cibis et medicinis sicut
sunt panicum milium et lentes elixe cum origano
calamento ruta menta timo alleis et carnes
asse condite cum sinapi vel pipere et sicut est
vinum vetus amarum purum, sitim et famem
tollerat sudet laboret in remedio utatur dyacalcanpi-
pion diacimino et omnibus calidis sicut
et proprie post purgationes fiant cum pillulis cochiis
vel cum benedicta laxativa, quoniam quia purga-
tionem desiderium augmentaret magis colliquan-
do et calefaciendo confortando. Ungatur tota
illa renes virga et testiculi cum unguentis
marciaton et arogon ad ignem vel solem
calidum vehementer. Et fiant omnia que
dicentur capitulo de gomorrea. Quarta res est
multitudo ventositatum erigentium virgam, et
signa eius patet ex relatione infirmi, et si sit
cum caliditate apparet rubedo coloris corporis
et desiderium vehemens ad coitum. Si vero sit cum
caliditate frigiditate apparet albedo coloris corporis
et humiditudo squalida et desiderium modicum ad
coitum licet multum coitu valeat preter preter
quod ab ipso notatur. Et cura eius si sit a causa
calida flebotomia basilice frequens et inunctio
renum et virge cum unguentis frigidis suppositis et
assiduatio electuariorum diminuentium sperma proprie frigidorum
que dicentur paragrafo de empiricis. Si vero a causa
frigida purgetur cum pillulis cochiis et assiduet
post hoc electuaria diminuentia sperma proprie caliditate
vel proprietate. Valet etiam ad hoc omne quod
ventositates carminat sicut sunt dyacimini dya-
conpipion et electuarium quod fit ex carvi cimini
origani mente serpilli rute calamenti pulegii
salvie poly ana ʒ i ʒ ʒ cinamomi piperis carda-
momi ana ʒ ii ameos amomi ana ʒ i zuccari lb
vi fiat electuarium durum sicut dyacimini de
quo sumat in aurora ad modum castanee
omni die cum vino albo veteri amaro. Abstine-
at vero eorum a cibis ventosis sicut sunt rape
cepe eruca et similia et a multiplicativis
spermatis sicut sunt lac recens et pisces recentes
et proprie similiter et a provocantibus desiderium a proprietate
sicut sunt satirion pringii bancia et similia.

Empirica. Diminuentia coitum et facientia
servare castitatem sunt duorum generum, quedam namque
hoc faciunt a qualitate quedam a proprietate, et que-
dam a qualitate sunt duorum modorum aut a frigiditate con-
gelante et mortificante sicut sunt lactuca portu-
laca acetum agresta mirt opium argentum vivum pa-
paver et similia, aut a caliditate exiccante et
consumente cuiusmodi sunt piper sinape alleum apium
ce[...] urtice et omnia diuretica calida. Que vero
a proprietate licet et hoc caliditate plurima participent
propter quod et omnia sunt fortissima sicut sunt
agnus castus scilicet folia radix et semen eius sil[er]
et coriandrum ruta origanum et smaragdus.
Vrtutarie [illegible] operantia a caliditate in sene vel
flatito q[illegible] quorum addit in desiderium
adequdo [illegible] quorum operantia vero a forte
sul pnapys [illegible] vite plim qua quare

iporu usus moderet ne forte ad paralisim uel appo-
plexiam pducat ul ydropisim pmaiosam uel cito
tam senectute Clistri frigidi ad h. sic fit ℞
se lactuce se portul se papauis ℥ origani
rute pulleg. spilli yncte calamenti ana ℥ v ca-
rui cimi bacca lauri piperis longi piperis ana ℥ ij
capperi cappari amoos cinamomi ana ℥ j liquir
℥ j mellis qd sufficit Electuariu operans a pte
ad hoc sic fit ℞ se agnicasti ℥ v foliorum me-
castri sem rute cimi balaustiar api ana ℥ j sma-
ragdorum ʒ j zucari quod sufficit detur ex eo in re-
unio cu vino al aquoso Item ad idem con-
ferent trocisci de agnocasto dicti cao de opila-
tone splenis

Canon Caueas in cura istarum
passionu ab introductoe passionis maioris
vbi gratia ut si sint a causa calida ne stomachu
et cor mortificemus Si uero a frigida ne epar
et splene inflamemus Si uero ab humida ne corpus
et membra exiccemus Cu igitur aliquod ceru
apparuerit illico cessandu ab exhibitis p intus
et intendendu eis que p extus ut sunt empla
et vngenta Item conuenit ut cetera interne sint
subtilis subs quia qd ad membrum distans et pro-
fundu est precedere oportet ut sit tuciores pene-
tratiua Si igitur sint liquores colentur si pul-
ueres cribellentur si electuaria ul trocisci vtce
terantur si empla pistentur donec ad foras an-
xugie reducatur si epithima uel vngeta
addatur aliquid et aceto acutissimo penetra-
tiuo

Pronosticatio Coitus et eius de-
siderium si supfluat et pducet corpus totu et
pe renes et cor et cerebru et epar ignit et excitat
et sic ethica induat Item dicit rasis in diuisio-
nibus q satiasis si pseruet est nocens et pdu-
cens ad spasmu vltem extudines assiduas et
pe spasmus de macie et se effimeram
q demu in ethica transformatur cu ignitioe
vltimata in spiritibus humoribus et membris Co-
itus pterea est ex rebus maxime nocetibus quando
pticulis intr corporis sub quibusda malis suis
dispositionibus existentibus Primo quidem cerebro
humido quoniam catarru multiplicat eius humidita-
tes colliquando et et tecitate ul ptisim ul epile-
psia uel uertigine induat Sedo uero cordi sicco quoniam
consuptoem et ethica induat Tercio epati ca-
lido quoniam ignitioem et ardoem cu opilacoe causat
et demu se putridas et apata intrinseta pni-
ciosa et pe si fiat sup cibu Quarto stoma-
cho frio uel lapso quoniam robur eius dissoluit
digestioem impedit cibumque fluctuare facit sui motu
conquassando et caloremque et spus a cetero corporis
ad cetu semaca distrahendo Quito uero renibus
matris ul sangnem mittentibus p vrina quoniam
ipos magis imacerat et eoru ulcus dilatat
Cu igitur pp coitu supfluu aliquid ceru appa-
re cepit succurrat cu ppis remedys suo
loco dictis Item coitus a pricipio quidem cor-
pus calefaciat igniendo spus ac agitando
In pressu uero et quando supfluit infrigidat re-
soluendo et imacerat consumendo Qui ergo
debilitas consueuit pp coitu vtatur cibis
et electuarys aromatic calidis an ipm illinitoibus

uero frigidis post ipm ut est aspsio faciei et
extremorum cu aqua ro. pura ul in qua
dissolute sint rose et sandili ex vtroque cam
al q̃ꝫ rubei Et mutat cibis multu et subito
nutrientibus ut sunt pisces recentes et uua
carnu laudabiliu inspissata cu vitellis ouo-
ru et sicut est vinu dulce puru et claretum

Capitulum iiij de Gomorrea et pollucione nocturnali

Gomorrea est emissio spmatis inuolu-
taria qualis est pollucio noctrnalis et
fit quando cu erectioe virge quando sine
erectioe ut dr li vj de accidente vltimo capto
fit pp debilitate virtutis retentiue passiuu spe-
maticoru et testiculoru hec aut debilitas aut
fit pp acuitate spmatis pmma excitatiue
expulsiua Signa eius sunt satiriasis pp
acuitatem spmatis aut pp multitudinem
spmatis et humiditatu pparatarum ut ex eis
fiat spma Et signa eius sunt satiasis pp
multitudinem spmatis humiditatu et hoc omnia di-
ximus cao pximo

Methodus Cura
gomorree de causa calida est ut primo
fiant omia dicta in cura satiasis pp acuta-
tem spmatis fleobotomie pterea basilica dextra
frequenter si uirtus et etas et consuetudo conse-
serit quoniam mas diminuit et caloem exprimit po-
tenter In fine uero confortetur retentiua cu
emplo frigido stiptico quod fit ex ros neunfare
mitille plantag uirga pastoris lentibus excor-
ticatis uel bis coctis prima aqua reiecta
postquam omnia uel queda eoru cocta fuerit in
aqua pluuiali uel modico aceti Deinde ex-
pressa et pistata et incorpata cu aqua ro
ul oleo rose ul oleo mirtino et actu calida
posita sup virgam et testiculos Idem faciat e-
plastrum ex coctanis nespilis sorbis pris ima-
turatis balaustie cupulis glandiu et simi-
libus Et balneu eorundem uel vngetu ex olis
pdictis confectu addito modico aceti et aq
neunfar et cera sufficienti Et cu eisdem inun-
gatur et emplent etiam renes et spma
tota Confert pterea ut patiens deferat omni
hora sup renes lamina plubea subtilia cri-
bratim pforata Cura gomorree pp multitudine
spmatis et humiditatu est ut omnia fiant
a pricipio dicta in cura satiasis pp multitudinem
humiditatu pparatarum ut fiat spma Et si
corpus sit carnosum rubicundum fleobotome ba-
silica dextra frequenter in brachio ul pede quoniam
euacuat mas et alleuiat vasa Si uero vrina
fiat consuetudo alba flauida squalida purga-
tionibus erit insistendum et digestionibus flatus
aquosi In fine vero oportet retentiua cu
emplis et vngentis stipticis pdictis additis
quibusdam calidis vbi gratia in emplo adda
absinthiu menta ruta calamentu vinu
vetus amarum In vngento uero addatur ar-
momaticu mastix olibanu bdelliu postquam disso-
luta fuerint ad ignem in cazola cum vino
rubeo posito Assiduet pterea usum eoru e-
lectuaria diminentia spma Prior quidem que

diminuit sperma a qualitate frigida, contra vero ea
que a caliditate et siccitate que diximus capitulo
de satiasi paragrapho de empiricis. Caveat iacere
supinus in sompno quoniam calefaciat renes et eorum
excitat expulsivam **Pronosticacio**
Gomorrea si superfluat et perducet perducit ad
ethicam senectutem quoniam cum spermate plurimum spiritus
resolvuntur et corpus infrigidatur. Item gomorrea
in corpore senili stomachum vel epar calidum quoniam ad-
dit in frigiditate et laxitate prioribus cum exeis
stomachi maliciam nil timetur **Capitulum quartum**
de apostematibus virge et testiculorum

Generatur in eis apostema sicut et in membris
aliis ex omni genere quatuor humorum ut
plurimum tamen ex duobus calidis quoniam et
haec membra caliditate plurima participant in-
nata adeo ut per eorum caliditatem complexiona-
lem perficiatur spiritus generativus et ideo si testi-
culis priventur vel eorum virtute frigidi fiunt
flatici quemadmodum accidit eunuchis et im-
potentibus per naturam. Signa apostematis calidi in eis
sunt rubor virge et testiculorum cum tumore et ar-
dore et dolore forti et febre continua. Et si sit ex
colera ardor et dolor et calor fortificantur
super ruborem et tumorem, si vero ex sanguine totum
fit equaliter. Signa apostematis frigidi sunt tumor
sine rubore et dolore plurimo. Et si sit ex flate
apparebit tumor mollis albus. Si vero ex ma-
lincolia durus niger **Methodus** Sed apostema
quoniam calidioribus fit in membris circa non indi-
get nisi methodo generali que est ut premissa eva-
cuatione vel cum flebotomia in causa calida vel far-
macia in causa frigida administretur in principio
emplastra et unguenta repercussiva. In augmento
vero addatur aliquid ex resolutivis. In statu
vero multiplicetur resolutiva super repercussiva.
In declinatione vero pura capiantur resolutiva
et hec omnia nota sunt aliquid scienti in medicina
communi si sibi necesse fuit ad talia apostematis in sto fiat
recurrendum ubi materia dixi magis. Similiter
et cancres in cura cuiuscumque apostematis congruentes
Emperica Emplastrum resolvens leniter
omnem inflationem virge vel testiculorum et prius
per flebotomiam basilice in brachio primo, post
hoc in pede. Sic fit: Recipe storis columbini vel
vaccini florum camomille rute cerecetis semen lini
semen aneti ana partes equales fermenti parum sal
vitri vel saponis quantitatem partem unius bulliat
omnia in aqua modica vel oleo rosato postea pis-
tentur et supponatur cum lana succida, resolvit
namque tumores in quocumque membro exteriori. Item
ad dolorem et dolor ardorem loci confert unguentum
factum ex ypoleon et dyaltea ana partibus equa-
libus simul permixtis. Confert etiam liniamentum
ex oleo rosato et oleo camomillino ana partibus equa-
libus simul mixtis. Item ad ulcus et corrosionem
in virga et testiculis confert papule oleum
de vitellis ovorum quod sic fit: Recipe ova xii galli-
narum recentia et elixentur in aqua donec
induarentur deinde vitelli ovorum frigentur
in sartagine donec quasi adurentur tunc
exprimatur cum spatula succus qui est in eis

vel distillentur in alembico sicut aqua rosata quod est
melius. Hoc enim oleum carnem creat, ulcera conso-
lidat, ardorem et dolorem reprimit et corrosionem prohibet
cum virtute. Hoc enim facit unguentum album et citrinum
nicolai **Canon** Nutriatur hic paciens cibis
et potibus ventrem lenientibus et magis a vinis urie
diureticis sicut sunt aqua ordei vel aqua pru-
norum et syrupus violarum et omnia dicta capitulo de superfluitate
ventris paragrapho de empiricis quoniam diuretica et uri-
nativa dolorem et apostema augmentaret nisi forte in
declinatione perfecta **Pronosticacio** Hoc apostema
facilis est curationis si non cecidere super egro et
maxime si terminetur per resolutionem. Si vero per sania-
tionem malum et si per scirrosim maius malum
Incipit Tractatus nonus de pas-
sionibus matricis cuius sunt xi capitula

Membra generationis in femellis sunt
tria quemadmodum et in masculis licet
non eque principaliter ut mihi videtur. Primo
quidem matrix cum collo eius et duobus orificiis
scilicet orificio concavitatis matricis quod est sicut os cui-
te ad quod virga viri in hora coitus elongatur
et orificio colli eius quod vulva dicitur. Et hic quidem
est in generatione necessarium quemadmodum et testiculi
in viro cum spermate agenti contendeat suum sperma pa-
ciens et locus locato ut declaratum est in su-
periori summa. Secundum vero membrum sunt duo testiculi
fabricati intra corpus femellarum super concavum
matricis unus a dextris alter a sinistris ut patet
in anothomia sed sunt minores et frigidiores
quam viri. Tercium est vasa duo spermatica quorum
unum oritur a vena kilis prope renem dextrum et
terminatur ad testiculum sinistrum. Et testiculi quidem
atque vasa spermatica in femella non sunt necessaria
in generatione, neque sicut causa agens, neque sicut
causa paciens ut pulcre probat Avicenna 2° colliget
capitulo de iuvamentis membrorum generationis in fe-
mellis. Cum et visa sunt mulieres impregnate
sine dicta delectatione propria et non delectentur nisi
ex effusione spermatis proprii ad os matricis sed sunt
conferentia et utilia in generatione quoniam hic sperma
vasis colli matricis lenificat et matricis concavitatem
avida reddit ex quibus melior et perfectior fit
spermatis viri attractio et eius super ipsum cor-
rugatio completa ut nec punctus acus posset
os matricis ingredi post horam conceptionis que-
admodum et saliva femellarum subserviunt inglucioni
cibi plus quam sit pars nutrimenti. Et si qua mulier
impregnata superimpregnetur hic fit propter potiorem a-
petitum ex delectatione qua sentit in coitu et eius
de vino perfectam restrictionem et hic de hiis que raro
contingunt quoniam ut plurimum matrix sit polligona
per spermatis unius distributionem per cellulas matricis
diversas parum vero per spermatum diversorum successi-
onem est autem matrix membrum densum nervosum
rugas habens plurimas in eius concavo et convexo
quemadmodum si quis ymaginetur fungum vel spongiam
in vesice figura vel vitri urinalis. Et est habens
duo cornua .i. duas pellliculas piramidales
nervosas quarum una basim habet a convexo matricis
dextro et conum affixum inguini dextro. Alia vero
habet basim a convexo matricis sinistro in quo anchis

et dorso alligatur ne tempore impregnationis mole fetus
oppressa decidat et turpem figuram faciat qualem
habent qui patiuntur herniam et rupturam. Locus vero
situationis eius est directe super spondiles dorsi et
caude scilicet ab umbilico infra usque ad os pectinis
ita ut vena kilis que magna descendens equitet
spondiles et arteria adorti magna descendens equi-
tet venam kilis et longitudino equitet arteriam
adorti magnam et matrix equitet longaonem et
vesica matricem et propter collum eius quoniam matrix al-
tior est locata. Et ex hoc scire potes causam propter
quam in passionibus matricis retinetur stercus
et urina et quare sentitur dolor in dorso circa re-
nes et in ventre circa sumen et a latere utroque et
inguinibus circa inguina. Conveniunt igitur membris pre-
dictis XI supreme egritudines passionum. Prima est
fluxus menstruorum superfluus. Secunda est retentio men-
struorum. 3a est mala dispositio matricis ad coitum
et impregnationem. Quarta mala dispositio matricis ad partum
propter quam requiritur aborsus post conceptionem vel
prohibitio conceptionis a principio. Quinta difficul-
tas in pariendo. Sexta exitus matricis vel umbilici
post partum. Septima desiderium ad cognoscendum
impregnationem et sexum fetus. Octava mola et in-
flatio matricis. Nona prefocatio vel suffocatio matricis.
Decima apostema. Undecima ulcera et ragadie in ea.

Cap. primum de exuberantia fluxus menstruorum

Fluxus menstruorum super menstruorum
fluit propter aliquam decem causarum ut collige-
tur dictis G. VI de accidente ultimo capitulo.
Prima est multitudo in corpore toto redundans
faciens venas in matrice. Secunda est multitudo cole-
re in massa sanguinea acuentis ipsam et ora venarum
aperientis que ad concavum matricis terminant et to-
tiladones appellantur. Tertia est multitudo flatus
aquosi penetrare facientis. Quarta est venarum corporis
latitudo via humoribus pateant tribuens. Quinta de-
bilitas virtutis retentive in matrice cum mollifica-
tione venarum earundem. Sexta densitas totius corporis
quare nihil ex eo resolvitur sed aggregatur. Septima
emorroides in matrice i. apertio quarundam venarum
in matrice quemadmodum emorroidarum in ano. Octava
ulcera vel ragadie in matrice. Nona lesio matricis
post difficultatem partus. Decima est causa primitiva
que est casus vel percussio super sumen vel spondiles

Accidentia

antecedentes. Signa eius propter
sanguinis dominium super totum sunt habitudo carnosa
livida rubicunda et quod non debilitatur neque discolo-
ratur ex ipso. Et urina rubea grossa valde et
antecessio otii et quietis et usus ciborum sanguinem mul-
tiplicantium sicut sunt carnes laudabiles et vinum
rubeum dulce. Et cura eius est ut non restringatur
nisi postquam superfluxerit et virtutem deiecerit. Quare
tunc a principio fiat flebotomia diuturna de basilica
dextra in brachio vel manu vel de basilica sini-
stra lateris eiusdem prout materia fluere videatur. Post
hec ligentur extrema superiora vehementer cum fascia
et radices mamillarum et ponantur ventose ma-
gne cum igne sine scarificatione super pectus eleva-
tis mamillis cum suctione vehementi. Deinde
fiat encatisma i. balneum ab umbilico infra
ex aqua in frigore vel ex aqua frigida in qua

dissolvatur pulvis boli ar. mirtillorum balaustie
corticum granatorum cupularum glandium cipressi
plantaginis acacie vespilarum sorbarum virge pastoris
cummatis rubi quorum omnia vel quedam fuerint
in ea bulita et post hec infriata. Vel epithime sumen
et vulva cum pectis infusis in aqua eadem cum rei-
teratione ipsarum frequentata. Vel fiat ex eisdem emplastrum
coctis in aqua pluviali et pistatis et incorporatis
cum aqua rosata et albuginibus ovorum et modi-
co aceti et fiant omnia que dicentur passo de
empimatis. In declinatione vero possunt ligari extrema
inferiora scilicet coxe et crura sed non a principio. Nu-
triatur lentibus riso farre milio panico et om-
nibus stipticis acetosis et si virtus debilis fuerit utatur
carnibus assis pullorum et castratorum alteratis
cum sapore et vino granatorum vel succo berberis
vel aceto et agresta. Bibat vinum rubeum potius
limphatum cum aqua pluviali vel dissolutione
nivis et glaciei. Signa eius propter multitudinem
colere acute sunt habitudo macra citrina cum debi-
litate virtutis post fluxum et tenuitas panni men-
strualis quando cadit super petiam lineam alteram et forte
sentit mulier ardorem in labiis vulve et sit
urina subtilis citrina intense. Et si antecessit
usus piperis et sinapis et allei et ceparum et
pororum et omnium acrimonium vel exercitium et labor
verior erit significatio. Et cura eius est eadem
cum predicta preter quod minuatur flebotomia sed pur-
getur sirupus prius cum electuario vel de succo
ro. vel cum esula sarracenica acuata vel quod
melius est cum diaprunis acuato. Et non negli-
gatur alteratio epatis et eius confortatio cum fri-
gidis stipticis sicut est hoc emplastrum. Recipe sandalorum
rub. 4 ros. rub. 4 mirtillorum balaustie ana 3 1
masticis lignis san. ora mumie dragagant boli
ar. ana 3 s pulverizentur et cribellentur et con-
ficiantur cum oleo mastichino vel oleo ros. vel
oleo mirtino addito modico aceti et si necesse
fuerit inspissetur cum farina ordei et ponatur
actu calidum super epar. Et sicut est unguentum
factum ex populeon et oleo ros. Simuliter et epi-
thima ex aqua ros. et aceto in quibus disso-
lutus sit pulvis ro. sandalorum terre sigillate
san. ora. et similium. Et hec idem epithima
fiat super sumen et intra vulvam. Bibat omni
die in aurora et ante cenam de sirupo ro. vel oxiza-
kara cum aqua decoctionis sumach plantaginis
mirtillorum et cortice vel de sirupo mirtino dicto
capitulo de fluxu ventris passo de empimatis cum aqua
decoctionis mihi salis. Non negligatur etiam
alteratio splenis et propter si materia sit magis adusta fu-
losa curare fiant purgationes et fomentationes sple-
nis dicte capitulo de fluxu ventris passo de cura
dissinterie propter humiditatem adustam et capitulo de debi-
litate splenis passo de eius debilitate propter
causam calidam. Et in tali casu utatur cibis
viscosis lenitis sicut sunt pultes de simila
et amilo condito cum pennidis vel zucaro et
sicut sunt extrema porcorum et vitulorum cocta in
aqua pluviali vel in aqua decoctionis scorie
ferri et alta cum agresta vel succo berberis
et sicut sunt citonia assa et pira et sumach

Et abstineat ab coitu prorsus nisi forte quia pro-
vocatur appetitus. Signa eius propter multitudinem
fleumatis subtilis aquosi et frigiditatis provocarum
ut fiat sanguis menstruosus. Sunt citrinitudo sol-
lida flatum alba vel plumbea sine corporis exte-
nuatione et subtilitas eius qua egreditur cum
colore albo vel sicut lotura carnis et quandoque est gros-
sum viscosum quod egreditur. Et urina
alba lactea vel karopos et si antecessit ocium et
quies assidua et usus ciborum fleumaticorum cum subtilitate
sicut sunt una carnium et olera omnia preter caules
et fructus omnes preter citonia nespilas sorbas et
pira et sic sunt lac caseus recens et pisces
peior erit cura significato. Et cura eius est ut
non restringatur hic fluxus a principio. Sed cum super-
fluit et virtute deficiat tunc igitur ordinetur
dieta in contrarium et subtilietur regimine et digeratur
fleuma cum sirupo quem diximus paragrafo de emptoicis.
Et purget corpus cum pillulis cochiis vel benedicta
laxativa. Et post purgationem utatur electuariis ca-
lidis stipticis sicut sunt electuarium ducis et diacitonpi-
pion et similia. Et confortetur epar cum emplastris
et ungentis calidis dictis capitulo de debilitate epatis
paragrafo de causa frigida. Similiter et stomachus
cum suis remediis dictis capitulo de debilitate stomachi
paragrafo de causa frigida. Bibat vetus vinum
amarum purum. Usus tamen moderato famem et sitim
tolleret prorsus. Et balneetur et sudet in cemnio in
sulphureis vel aquis calidis naturalibus vel aqua
decoctionis absinthii rute mente calamenti ar-
themesie pulegii savine spicnardi mercurialis et
similium. In fine vero fiant omnia localia dicta
de fluxu menstruorum propter sanguinem et que dicuntur
paragrafo de emptoicis. Signa eius propter amplitu-
dinem venarum sunt citrinitudo gracilitas cum appa-
rentia et inflatio venarum in manibus et pe-
dibus et facie tota et color subrubicundus. Et si
fuit cum hoc privatio signorum aliarum causarum vior
fiet significato. Et cura eius est cum grossificatio-
nem de pasta et extremitatibus animalium et ca-
seo et pultibus ex farina simile et vino rubeo
dulci et pane azimo si stomachus non contradicat
quoniam hoc corpus securum est ab opilatione. Fiat po-
stea flobotomia diversiva de basilica in manibus fre-
quenter. Et omnia dicta in causa sanguinea usu
tamen moderato quoniam hoc corpus licet habeat
sanguinem plurimum hic tamen plus vitiatur secundum con-
tinens quam contentum. Fiant etiam balnea lenia
resolutiva sicut est aqua decoctionis florum camo-
mille meliloti et furfuris cum sitatione leni sine
mora in ipso ita ut sufficiat ad calefaciendum
non ad madefaciendum. Signa eius propter densitatem
corporis totius repellentem omnes materias ad interiora
sunt corpus durum densum compactum muscu-
losum. Unde tangitur manibus medici licet
raro fit hec causa. Et si fit cum privatione signorum
causarum aliarum cuiuscumque et multiplicatione cibi
et potus et ocio et quiete sub loco umbroso
vior erit cura significato. Et cura eius est
cura fluxus ventris paragrafo de methodo licentie
propter densitatem corporis totius. Signa eius propter
emorroidas sunt ut dicit Rasis in divisionibus
quia venit a prodis aliis a prodis menstruorum
et cum repletum est corpus humoribus. Et cura eius est
ut a principio fiat flobotomia diversiva predicta. Deinde
utatur trociscis et electuariis stipticis que dicentur
paragrafo de emptoicis. Et fiant clisteria et suppositoria
intra vulvam que dicentur illic. Et ad hoc etiam
plurimum conferunt dicta capitulo de emorroidibus preterquam si pro
ano vulvam capiamus. Signa eius propter ulcera et
ragadias in matrice similiter et curam suo proprio dice-
mus capitulo. Signa eius propter debilitatem virtutis retentive
in matrice et mollificationem venarum eius sunt assidua
lubricitas cum sterilitate et si concipit patitur abor-
sum et omnia signa propter fluxus propter multitudinem
fleumatis quoniam hec causa non differt ab illa nisi quia in
illa supponimus dominari fleuma in matrice sola. In illa
vero super corpus totum. Signa eius propter lesionem matricis
post difficultatem partus sunt antecessio partus cum emor-
rosagia sanguinis plurima et laceratione vulve
et dolore vehementi. Propterea quod menstrua non restringentur
quia rupturam vene in matrice fit. Et cura huius due
intentiones. Una quidem ad ingrossationem sanguinis et
hec est iam dicta ubi de causa sanguinea consueta lo-
quebamur. Alia ad consolidationem partis solute et hec
colligitur ex capitulo de ulceribus et ragadiis in matrice
et ex capitulo de hernia et ruptura cifac et ex capitulo
de fluxu ventris paragrafo de cura dissinterie
propter corrosionem intestinorum si ex clisteribus pessaria
fomentis. Signa eius propter casum vel percussionem
patet ex relatione patientis. Et cura eius est
sex res. Una diversio sanguinis a particula lesa
cum sit quod flobotomia statim a principio facta ex ba-
silica brachii vel manus. Secunda repercussio et
confortatio eius ne apostemet quod fit cum em-
plastro ex rosis plantagine sanguinaria solatro et simili-
bus coctis in aqua et pistatis et incorporatis cum
oleo rosarum vel mirtino et cum epithimate facto ex aqua
ro[sarum] et succo plantaginis in quibus dissolutus sit
pulvis boli armeni sandali terre sigillate et similium. Ter-
tia mitigatio doloris cum emplastro anodino quod fit
si superioribus addamus flores camomille meliloti
semen lini fenugreci et similia. Quarta inspissatio sanguinis per
potiones quod fit cum trociscis de karabe qui iam
dicentur et sirupo rosaceo vel mirtino vel similia citoniorum.
Quinta restrictio fluxus quod fit per emplastra et suppo-
sitoria que iam dicentur. Sexta consolidatio vul-
neris si quod accidit ex casu vel percussione quod
fit ab incarnativis incarnantibus que dicentur
capitulo de ulceribus et ragadiis in matrice etc.

Emperica huius passionis cura quemad-
modum et cuiuscumque aliarum duabus perficitur inten-
tionibus, scilicet intentione communi et propria. Intentio communis
consistit in digestionibus et purgationibus cor-
poris totius. Quare aut humoris digestis omnis materias
superfluitas in corpore causantes talem fluxum
et matrice a proprietate respiciens fit sic. Recipe cala-
menti pulegii sileris maiorane balsamite
fu tee ana 3 i rose plantaginis endivie
cicoree viol. ana 3 s. seminum sol. macedonici ge-
norum iuniperi ana 3 i s. seminum quatuor calidorum
3 s. seminum urinativorum frigidorum 3 i s. sinnamomi gar-
tillorum acatie ana 3 ii masticis sanguinis draconis ana 3 i
xiloaloes sandalorum xilobalsami folii cardamomi

an ℥ iij ameos amomi appii cappari an ℥ ij ʒ ij tima-
mori an ℥ iiij mellis et zuccari an ℥ viij decoquantur
omnia in lb viij aque pure fontalis donec tercia pars
consumatur tunc coletur et sirupizetur cum melle et
zuccaro detur ex eo omni die in aurora ℥ iij uel iiij
per se uel cum aqua decoctionis plantaginis Et si la-
xatiuum facere volueris addendo esset hermodactillo-
rum an ℥ ss sene turbith agarici an ʒ i mira-
bolanorum indorum emblicorum an ℥ ij in decoctione
Item ad hoc confert e sirupus multimus que dixi-
mus tractatu de fluxu ventris paragrafo de empiricis in
causa calida uel sirupus de mecta ibidem positus in
causa frigida si dentur cum suis propriis ductiuis
sicut est aqua decoctionis saxifrage milii sol-
ginorum iunipi et macedonici et apii et omnium di-
ureticorum Purgatio uero melior in hoc casu est
ea que ex mirabolanis ut quidam dicunt quam pos-
simus tractatu de debilitate digestionis stomaci paragrafo de ca-
none qui soluendo causam stringit fluxum Et licet
hoc non sit in fluxu ventris non in hoc assignamus
in fluxu menstruorum uel emorroidarum propter causas duas
primo quia frigiditas ventrem augmentat causam flu-
xus aliorum Secundo quia [illegible] solubiles compri-
mendo non distendit menstruationis ut dicit auctor
sicut neque et earum ventus que soluunt leniendo uel
lubricum faciendo Intento uero localibus reme-
diis ingreditur quorum quedam sumuntur per superius
ut electuaria et trocisci et sirupi [illegible] quedam per
inferius ut clisteria supositoria et fugia Que-
dam per exterius ut balneum et emplastra que omnia
mox dicemus Electuarium optimum ad hoc est
anatasia si ex ea detur ℥ ss omni die bis in
aurora et ante cenam cum succo plantaginis uel
solatri dissoluta et cum ea misceat aqua plu-
uialis uel aqua decoctionis mirtillorum uel vi-
num rubeum ponticum in causa frigida Trocisci
optimi ad hoc sunt trocisci de karabe uel de
bolo armenico quorum in superioribus diuersas diximus
descriptiones scilicet in tractatu de ptisi in tractatu de sputo san-
et tractatu de fluxu ventris paragrafo de empiricis et et
de mictu sanguinis que est melior descriptionis Sirupus
optimus ad hoc sic fit Recipe succi plantaginis succi
acacie sumach an ℥ ss cornu cerui adusti sang dra-
boli armenici lapidis ematitis an ʒ i ypoquistidos ʒ i
et ss seminis rose rubee ʒ i et ʒ ij puluerizentur omnia
et fiat sirupus cum lb ij zuccari Et si feceris aquosum
detur per se si uero spissus detur actu frigidus
cum aqua plantaginis et ualet plurimum in dissin-
teria et mictu sanguinis Clistere optimum ad hoc sic
fit Recipe plantaginis cimarum rubee cimarum absinthii
corticis quercus et piri atque rubee [illegible]
petarum an m i balaustie cupularum glandium
risi acacie ypoquistidos an ℥ ss Bulliantur omnia
in aqua pluuiali uel vino rubeo pontico et postea
coletur et addantur zuccari ro ℥ ij et iterum bulliat
aliquantulum et coletur et iniciatur actu frigidus
in vulua et matricem per pessarium quod est instrumen-
tum simile clistere sed est maius et longius quasi
vergens in similitudine virge viris Suppositorium
ad idem sic fit Recipe karabe gummi assati lacte
balaustie ypoquistidos licii an ʒ v [illegible] ʒ ij
oppii ʒ iij terantur et cribellentur omnia et fiat

suppositorium subtilia cum mucillagine psillii
et dissoluantur in vulua omni hora uel dis-
soluantur omnia cum aqua decoctionis predicta
donec fiant in forma mellis currentis et sup-
ponantur cum lana uel coto intincto in eis
et ad hoc etiam faciunt trocisci de karabe dis-
soluti cum aqua eadem Suffumigium fit ex ma-
stice thure dragaganto gummi arabico [illegible] storace
[illegible] et galbano factis ex eis formis sicut faba-
rum cum laudano uel terebentina uel pice na-
turali que posite super carbones reddant fu-
mum in vulua ascendentem corpore cum ea apto
sero cum vtitur dormitum Et quidam dicunt quod ma-
trix sursum rapitur et constringitur ex fumo fe-
tido sicut est fumus ex vngulis equorum uel capri
premes quemadmodum et descendit ex aromaticis
et dilatatur Balnea fiat ex aqua decoctionis
balaustie absinthii plantaginis cimarum urtis
et rubi pomorum immaturorum et pirorum et sorborum
et mespilorum et malorum [illegible] virge pastoris
plantaginis rose arthemisie [illegible] coriandri lenticule
et similium et propter ex aqua pluuiali [illegible]
fiant ex petris lineis mollibus infusis in aqua
eadem positis actu frigidis super femine ventris et
intra vuluam uel infusis in aqua sumach uel
mastice predicta in eadem dissoluti fuerint duo tro-
cisci de karabe sepe dicti Emplastrum sic fit Recipe
boli armenici mirtillorum ro et rubee balaustie acacie
an ℥ iiij terantur subtiliter et incorporentur cum
aqua ro et albuginibus ouorum et modico a-
ceti et femine super vuluam ponatur Cerotum ad idem
sic fit quod et positum super renes illico stringit
erratum sanguinis ex eo Recipe mastici ℥ ij et bo-
li armenici sang draconis an ℥ iiij glutinis piscium uel glu-
ten albotin ℥ ss acacie ypoquistidos an ℥ ij
olei rosacei olei mirtini an quod sufficit cere albe
tantum incorporentur omnia simul ad ignem in
cazola et extendatur super corium album molle
et ponatur super femine et vuluam panno lineo
mediante frigidum actu et in causa frigida potest addi / calida
oppii ℥ i quod repertum mitigat et constringit
Pessarium sic fit ad idem Recipe [illegible] boli
armenici terre sigillate sang dra lapidis ematitis
an ℥ ij terantur omnia subtiliter et cum albuginibus
ouorum incorporentur in forma mellis currentis
aut cum aqua decoctionis balaustie et sumach
et psidie aut cum succo sanguinarie aut cum
succo plantaginis et licinia ex coto uel lana
intinge in eo et duce cum ligno intra vuluam
et potest addi alumine [illegible] in causa frigida
Ventosatio postea utilis ad hoc est que sit sub
radicibus mamillarum versus inferius mamillis ele-
uatis quia inde procedit vena lactea tendens
ad matricem ut ibi sanguinem attrahat et materiam
lactis ad mamillas reducat Dicit Ypocras [illegible] par-
ticula afforismorum Mulieri volenti menstrua sisti
retinere [illegible] magna appone ad mamillas
et fiat hoc sine scarificatione et si non sufficit
ponatur eadem ventosa super epar et splenem cum
igne et sucos vehementer Et si nondum suf-
ficit fiat scarificatio profunda Item dicit Rasis
in diuisionibus quod generaliter cura omnis fluxus
menstruorum talis ordinari potest videlicet ut primo

extrahatur humor dominans/ 2° ut deriuetur sanguinem per intus/ 3° calefacia per exterius
In quibus adhuc triplex est obseruanda cautela
Prima quidem ut hec non fiat subito sed gradatim
quoniam in nullius morbi cura et precipue fluxibus et
euacuacionibus est precipitatio festinacio sed
paulatim a lenioribus per forciora ad ultimia
tendendo donec sciatur an fluxus sinthomaticus
sit uel naturalis Secunda uero ut remedia stiptica
congruant uirtuti etati et complexioni quoniam ut ait
Galienus viii° de ingenio sanitatis frigidiora com-
petunt in flatiuis et senibus de causa calida
laborantibus quam calidis et iuuenibus Tercia
uero ut si calidis uti oportuit non capiamus nisi
ea que constant sine calefactione manifesta
Vnde ypocras 5ta particula afforismorum Cuicumque inflata
sunt renum calefacere oportet excreptis per quem
longum saniem emanare futurum est Clisteria uero
et emplastra et balnea predictis passionis remedia
administrentur actu frigida uel saltim tepefacta
Cause menstruorum quatuor sunt cause
Prima quidem efficiens et hec est calor natu-
ralis diminutus materialis namque fetus principium
sufficienti caliditate participasset ex ipso natura sapiens
meliorem semper faciens non femellam sed masculum
generasset propter quod ait Aristoteles 2° de generacione
animalium Mulier est vir occasionatus Et
primo phisicorum dicebat Mulier appetit virum
sicut forma materiam et turpe bonum Secunda uero
materialis et hec est pars masse sanguinee cruda
flatiua et indigesta Tercia est formalis et
hec est expulsiue virtutis directio cui subicitur virtus
totius regiminis cum prodita expulsione hec autem
productus est de mense lunari in mensem lunarem
quod est tempus quatuor ebdomadarum vel circa id quando
tali modo menstrua purgantur et mensuratur ita
ut quibusdam eueniat in plenilunio propter ex-
uberanciam humorum frigidorum quibus luna dominatur
Quibusdam uero in defectu lune propter mala et
imperfectam cum humorum regulacione hora illa
Aliis uero in nouilunio propter humorum agitacionem
per corporis perpetuam quietem diuturnam Quarta uero
causa et vltima est finalis et hec est duplex
Vna quidem indiuiduum que est corporis emun-
dacio cum custodia sanitatis Alia uero speciei
que est humorum in quanto pertinent delega-
cio ad locum concepcionis et nutricionis propter quod
accidit in femella non habeat menstrua ante tempus
pubertatis quod est xiiii annis uel circa id quoniam
ante hoc tempus calore ampliori participat innato
et nutrimento plurimo indiget per corporis incre-
mento humidum neque post annum l. uel circa
id quod virtutis naturalium defectum et precipue appetitiue
et expulsiue quare neque ante hoc tempus
neque post concipiunt et si concipiat abortiuit
ab omni leui causa nisi bonitas regiminis
corpus beatificatur naturale Vnde ypocras 5ta particula
afforismorum Que preter naturam tenues existentes con-
cipiunt abortiunt antequam crassescant Menstruo-
rum preterea quatuor sunt partes ex genere diuerse
Prima quidem purissima et nobilissima que
est superfluitas nutrimenti membris per toto et hec
cedit per materia generacionis fetus in matre Secunda

post istam purior et hec transit in nutrimentum embri-
onis interius generati Tercia cruda aquosa que sur-
sum per duas venas lacteas delegatur in mamil-
las ut earum caliditate demum concoquatur et earum
albedine dealbetur cum sint caro glandosa pro
educacione pueri post partum Quarta grossa nigra
frigida terrestris que est sicut fex predictarum neque
conueniens alicui iuuamentorum predictorum Et hec
reseruantur hora impregnacionis in matrice iuxta
fetum que contegit secundina ne ab ipso inficiat
et hora partus simul expellit cum fetu prestans sibi
facilitatem exitus in mollificacione uulue et le-
nificacione Sciendum preterea quod ex humoribus sit qui
cursum menstruorum velocitat ut colera et sunt
qui tardat ut melancolia Et sunt quidam horum me-
dii et ipsi adhuc duorum sunt generum Quidam
namque sunt medii per eque distancia prestam ut
sanguinis Quidam uero per mediantiam ad vtrumque ut
fleumata/ flegma namque si subtile aquosum fuit anticipat
Si uero grossum viscosum retardat Colera igitur ex
celeritate et subtilitate et ardore menstruorum conc-
itatur/ flegma uero ex albedine mucosa subtili uel
grossa Melancolia uero ex grossitie et nigredine Sangui-
nis uero ex menstruorum rubicundit claritate cum
sua temperata Vnde ypocras 5ta particula afforismorum Mulieri
sanguinem menstrua sine colore propria et non secundum se semper
facta purgacione indigere significat Dicit preterea Auerois
2° colliget quod omnes materie vrinatiue sunt menstru-
orum prouocatiue tamen quia et vrina et menstrua
per sanguinis colliquacionem intra venas et subtiliacionem
prouocantur tamen quia diuretica ad renes et vesicam
dirigunt ad matricem nisi forte aliqua ex eis a proprie-
tate operentur ut cantarides ad uesicam quare
in fluxu menstruorum superfluo et impregnatibus
in quibus est timor aborsus suspecte cauendum
est in cibis et medicinis abusum diureticorum
et vrinatiuorum et si quando gracia direccionis vti
eis conuenit cum stipticis eorum efficacitas repri-
matur Ex quibus ostenditur quod dicta capitula de mictu
sanguinis et capitulo de dyabete et capitulo de stranguria presenti capitulo
sublimine suffragantur **Pronosticacio**
Fluxus exuberans menstruorum sit ut plurimum in hie-
me uel in principio estatis propter dominium sanguinis
In fine uero estatis et principio autumpni racione
colere In principio uero yemis et in fine autumpni
racione melancolie aduste In fine uero yemis et prin-
cipio veris racione flatus replentis In qualibet
harum predicta causa qualiter predicta eueniunt cum non
solum tempus anni sed et etas corporis transmutent
Considerentur ergo signa predicta humori dominanti/ in
quibus adhuc utilis est attendenda cautela ut
cum signis exterioribus humorum et coloris corporis interioribus
interioribus corporis excretis innuti statim a principio
certificemur quoniam ut ait Galienus in commento illius afforismi
prime particule In perturbacionibus ventris etc Co-
lor corporis humorum habundanciam ostendit si non in
profunditate corporis apparuerint Item fluxus
menstruorum prolixitas cum debilitacione virtutis et macie
corporis ethicam uel ydropisim minatur per
sui exsiccacionem plurimam uel adustionem coloris influ-
entis inmoderatam Conetur ergo medicus talibus
accidentibus obuiare Item si menstrua prolixa
uenerit cum constancia et alleuiacione corporis nequaquam

restingatur et ppe in core sanguineo robusto uel
squalido pletorito qm egreu a multis liberat
passionibus scz suffocatone inicias lepra ptisi
se putrid et apatis pmcosis sz modetur eorum
regime cu reductione ad contrarium do^r ad mo-
deratum aduemat Item dicit ypo 7^a pticula
afo^z Mulieri sanguinez vomenti menstruis supve-
nientibus solo fit s. et equs sponte uel p artem
Idem ibidem In fluxu muliebri spasmus et animi
defectio si supremat malu sp et mortale qm spa-
smi de inanitone certificat et cordis et cerebri pas-
sione Idem ibid menstruis pluribus supvemen-
tibus atadunt egritudines et prime qmd sut
de inanitione 2^e uo de repletione Idem subdit ibid
Mulieri in utero hnti si purgationes exeat impossibile
e esse fetum sanu et hc vim intellige si fu-
erint purgationes fortes et plurime et ppe post
tres menses qm an hoc temp^s pnt menstrua
naliter fluere tamen adhuc fetus modico indige-
at nutrimento et ppe si mulier sit otosa sanguinea

robusta **Capitulum 2m de restrictione me**

Vetmentur menstrua ex **struorum**
causis contrariis dictis in ca^o precedenti
qm qui bn diffinit contraria assignat ut
dicit logica Hee sunt cause ad quas reducuntur
Prima est sanguinis modicitas in corpore toto 2^a
sanguinis grossities uel viscositas opilans Tertia
sanguinis diuisio ad loca alia scz ad mamillas
ut fiat lac uel ad renes ul ad loca alia 4^a
strictitudo venarum corporis et ppe matricis

Metodus Signa eius ppe paucitatez san-
guinis sunt si hec infuit p naturam et ex generatione
habitudo sicca extenuata cu caliditate corporis
in colito ul plubeitate in insito quare stric-
tas matrix et fortificatur eius retentiua pter
modicitatem tlis siccitas aquisita fluit ex re-
diete antecessit labor fortis et ambulatio in
locis calidis et fames et tristicia et usus ciborum
siccorum actu ul uirtute sicut pz in mulieribus
rusticorum rusticanis ul antecessit egritudo acom-
ta pducat et cura esthimmetatio et impin-
guatio corporis grosse et dilatio in cibis et potib
dulcibus ungentibus ad calidit acotizate in insito
vel ad frigiditate in colito et addentibus in
sanguine et menstruosa sicut plene docuimus
ca^o de matie remu et plura dicemus ca^o de
se ethica li^o 2° Signa eius ppe sanguinis gros-
sitiem uel viscositate opilantez sut habitudo
corporis squalida flatita cu mollicie et insine
pinguedinis et si antecessit ociu et quies ple-
na cu nauseatiua sacietate ex cibis frigidis
viscosis sicut sunt pisces et tortelle 7 cad por-
cinal et panis azimus et risum et miliu et
pultes et similia et lectes et fabe prior erit
cura significatio Et cura eius est illiu pposito
omnio et exercitu et labor in ieiunio Et regim
subtilicatiuu ex cibis et medicinis acutis cali-
dis sicut sut omnia diuretica et aqua decoctionis
ciceris faseolorum et pisaru cu pet. cimino et a-
neto Et sicut sut porra et caules recentes se-
minocte et uina eorum condita cu pipe zuta cimino
Et sicut sunt carnes arietu et pullorum cocte

cu origano calamento hpillo nactasio porcis
et similibus condite cu sinapi alleis ul picro
kilte Et uina eorum condita cu pipe sale plio
et cimino qd si hec no sufficiunt fiat pz hoc
flebotoma zaphene pedis que e intus in calo
qm a pprietate menstrua puocat queadmodum
in mami facta ea abscidit et ppe si fiat post
sessioz in tuna pdurationez donec humores dis-
soluatur et ponatur ventose sicce sup simile
ventris sub vmbilico Et si illa adhuc non
sufficiunt fiat omnia localia que dicent pag-
so de empitis tam p intus qz p extius ita
tame ut a leuioribus inapiamus et gradatim
p media tendamus ad fortiora qm h est
ordo sapietie pfite Signa eius ppt diuisionem
sanguinis ad loca alia sunt exuberatia la-
ctis in ingimillis cu earum inflatione queadmodum
accidit inlentibus Iux illud ypo. 7^a pticula
afor^z Si mulier que neqz pgnans e neqz genat
sed lac. huius menstrua defecerunt vel si san-
guis ad renes diutetur apparebunt signa dya-
betis et antessio diureticorum usu superfluo Si
uo ad caput multiplicabitur fluxus sanguinis narium
scdm periodum menstruorum Iuxta illud ypo. ptla
afor^s Mulieri menstruis deficientibus sanguinez
flue e naribus bonum est Si uo ad epar et stom
fiat sanguinis vomitus piodi cuius Si uo ad
cutim supvemet sudor exuberans plurimus omni
die et ppie in aurora Si uo san. diuttetur
ad embrionem mitendum antecesserat signa impreg-
nationis que dicentur Et cura eius est qmd
ut primo fiat repcussio sanguinis a locis predictis
cu emplis et epithimatibus frigidis dictis
ca^o de exuberatia lactis in mamillis Scdo
ut fiat attractio ipius ad inferiora cu flebotomia
zaphene et ventositate pdicta Tertio fiant
omnia que dicent pagrfo de empitis, pter
qm in pgnante cira qua nichil fiat omnino
ne puocetur aborsus Signa eius ppter
strictitudine venarum sunt qm si hec infit ex
generatione apparebunt vene graciles subtiles
velut corde et multitudo pinguedinis oppri-
mentis eas et assiduus dolor ypocundriorum
ppt opilationez epatis et splenis et qz sanguis
veniens est modicus et subtilis Si uo talis st-
rictitudo fuit aduenticia fiet ppt apa in inrite
de quo suo dicetur ca, vel ppt fla grossum
coartantes induces in vasis de hac strictitudie
dictu est ubi de sanguinis grossitie loqueba-
mur Et cura quidz strictitudinis innate put
fieri possibile est p arte est abstinentia a cibis
et potibus grossis et viscosis omnino 7 cautela
a nauseatiua sacietate grosse et sompno 7
balneo et potu vini plurimi sup cibu et ut in-
traiatur ex cibis et potibus calidis subtilibus pe-
netratiuis sicut sut uina carmi laudabilum
condita cu croco et cinamo et ola omnia pt
caules 7 vinu al aquosu et usus frequens
brodij cicerum et pisaru et fabarum et faseolorum
et omnium diureticorum, fiant pterea post tale regim
frequens flebotomia zaphene neqz extrahatur
sanguinis plurimus vna hora sz fiat setudato

potius et aspresatio mē ad inferiora Nec fiant
a principio cotalia fortiora ne forte agitent mās
intra loca angusta et dolorē inducat in matrice
qd si omnia ista nō ꝯtulerint et sanguis in ve-
ntrem aggregatus ꝯstitit et dolorē induxerit flo-
metur basilica dextra et sinistra frequēt et ex-
trahatur sanguis grosse ne forte venas rumpat
et suffocatioē talorē ṁalis subita inducat Et
si sanguis exiens fiūt grossus difficilis tristius
balneet primo corpus in aqua tepida dulci et post
hoc fiat inscisio vene larga cū flomo obtuso
declinato **Emperitia** p̄dictis morbi cura
duabus intencionibus indiget ꝯmunī vz et ꝯtraria
Comunis est ꝯtrario et extractio humorum dominat
Ꝯtrarius igitur digerens mās frigidas grossas in
matrice et renibus et mestrua et urina provocans
et lapidē frangens et oppilatioē difficiles antiquas
abstindens Recipe liquir rub dyaptami peonie
aristoe rotunde valeriane pastinace petrosi
apy fen ciceree calamenti origani mentastri
spilli arthe. rute savine pulegy bethonice
balsamite ozimi canlulis agresti ꝯtriss sco-
lopendie tamarisci camedreos eme pitheos
capill ve cupato saturegie milii prassii an
oum uel quodlibet an ʒ i succi borraginis porri
ana ʒ ii se anisi fen petros carui anetos q-
mori an ʒ i lenti folis saxifrage Iuniperi
amig' amarau semi ꝯtrium frigidorum ince-
orum cerusarum et psitorum an ʒ i matrice gal-
bani an ʒ i fiat sirupus subtilis aquosus cla-
rificatus cū albuginibus ovorum addito succo
quod sufflat de quo bibat omni die in aurora
et an cenaz cca ʒ iiii melio aleo addito ex-
tracto ud humorum grossi fit cū ierapigra G. ul
cum benedicta laxatiua uel cū tirifera magna
attuata uel quod fortius cū pillulis dictis cao
de lapide in renibus paragrafo de methodo et
item fortiores illis sunt pille de hermodactillis
quas dicemus cao de arthetica passione
Ꝯtraria uo intencio est sanguinis subtiliacio opi-
lacionum apcio et menstruorum provocatio que
fit p medicinas exhibitas p introitus ut sunt trocis-
ci et electuaria et p extius ut sunt bal-
nea et empla et p infus ut sunt suffu-
gia suppositoria et pessaria Trocisci meli-
ores ad hoc sunt trocisci de mirra qui sic fiūt
Recipe mirre ʒ i et trocisci farine lupinorum amin-
gdalarum amararum ʒ i et f foliorum rute site me-
tastri pulegy rubee tinctorum ase fapini oppo-
ponaci an ʒ i dissoluatur gumme in succo rute
uel cū eo conficiat trocisci quorum quilz sit ʒ ii
detur unus omni die in aurora cū aqua de-
coctionis Iunipi uel savine et hoc p dies ali-
quot ante tempus mestruorum sunt enim tante
fortitudinis ut si dent pregnanti faciet abor-
sum et educet fetū vivū et mortuū et si de-
tur parienti difficulter velocitabit partum et
educet secundinam Trocisci de gummis ad idem
sic fiūt Recipe mirre oppopon galbani sapini an ʒ i
ase fetide ʒ i conficiantur cū succo rute et de-
tur sicut primus Confectio ad idez bona est
dyatesseron que fit ex quatuor speciebus scz ꝯtra-

genciana aristo rotunda bacc lauri an ptibus eq-
libus confectis cū melle cocto ul caxeo lambendo
ex ea in ieiuno Electuaria uo optima ad hoc sunt
antidota emagogū et nefroticarū et trifera
magna si detur ex eis omni die in ieiuno cū vino
decoctionis savine ul Iunipi uel foliorum lauri ul
seminū ..ce ul rute ul absinthij ul azari ul alterius
acuti cuiuscumque pulvis ad idem Recipe cassie li-
gnee corticū capparis an ʒ ii dent ad potandū
cū vino decoctionis savine Et pulvis fortior sic
fit Recipe esule confecte cū lacte et oleo amigdal
dulcium ex...arum ʒ i meseon sapini an ʒ i
armomati oppopon an ʒ i turbith ʒ i cinamomi
muscimus gariofl an apy an ʒ ii fiat ex omnibus
pulvis cribellatus de quo sumat in ieiuno ʒ i cō-
bie cū decoctione ligni uel sero caprino Et item for-
tius est si terat aristoe rotunde piperis mirre se
curcur centauree omnium an ʒ i si volueris informa
ex eo pillas pvas cū succo pssi et da in sero sine
cena sicut primus Balneū ad idem sic fit ex aqua
decoctionis savine mentastri pulegy Iuniperi ori-
gani rosmarini florum foliorum lauri in qua se-
deat ab umbilico infra & non supra Et si post
exitū a balneo flometur ambe zaphene pedis
que sunt intus in talo cū inscisione larga. Ꝯtifi-
cabitur operatio quia dū sanguis fit subtilis trahitur
facilius ad inferiora Suppositoria sic fiūt Re-
radicis malue uel malluiscī uel tapsi barbati
et figuetur figurā suppositorij et impingatur
cū oleo laurino uel laterino uel oleo de costo ul
euforbio ul benedicte et intromittat in vulua et
deferatur post balneū assidue tribus diebus quod
si adhuc nō sufflat aspergatur post unctionem ex pul-
vere euforby uel costi uel castorei uel cū tirera
magna attuata cū scamonea ul cū aloe epa-
tico bono Suffumigium sit cū trocistis suprodictis
positis sup carbones et recepto fumo in vuluaz
cū traiectorio Vel fiat suffumigacio cū his Recipe
cassie ligni costi cinamomi mirre cineciumni
squināti nepite calamenti origani mente balsa-
mite ꝯnorum Iunipi xilo aloes xilobalsami Iiquis
alipte muscate storacis sicce omnium uel quorundā
an p i armomati sapini oppopanaci an p s Con-
ficiantur pille cū sandaino et vino armomato
et fiet cū eis suffumigacio quia vias aperit et san-
guinem colliquat et matricem delectat et ad infe-
riora trahit Con ypo ita patula escorum et ulce-
bria educit ex aromatibus ꝯfectio multociens
vo tad notitia alia utilis esset si nō capitis ꝯ-
uedines faciet Aspergantur igitur facies et tympora
cū aqua rosacea hora suffumigationis cont dolorem
capitis et si suffumigia fetida fient cca os et na-
res ex ungulis caprarū uel asinarum melior fi-
eret operacio quia a foeda speciosa matrix psequitur
aromatica et fugit fetida Emitacio preterea con-
ferens est hora eadem ex condisi ex pulvere piperis
piretri euforby et similiū naribus insufflato con
ypo ibidem mulieri que a matrice molestatur aut
difficulter ꝯnāta Emitacio supremes bomi illur
rimū sic fit Recipe calaminis elbi al calamenti sapini
euforby an ʒ ii terantur et conficiat cū succo
rute uel aqua decoctionis savine donet ad formā

mellis tuxentis reducatur et supponatur cum tenta intincta quia est forte in provocando menstrua adeo ut provocent aborsum. Idem facit pulvis aloes mirre asse fetide euforbii mirre ana ʒ i si cum uno felle thauri vel tauris vel vituli conteratur addito succo apii vel ysopi vel rute vel lana carminata imbibatur et postea contorqueatur donec rigescat et supponatur. Sed debilius ipsis est si candela noua liniatur et oleo nardino vel de lilio in quo dissoluta sint tria grana musci vel albe et continue deferatur intra vuluam, vel imbibatur pecia linea in oleo predicto et ligetur circa candelam et imponatur. Oportet autem ut filum appendatur quia quo trahi possit quia et matrix ea fuget ad interiora, Fricatio fit si digitus vel pecia contorta in figuram digiti imbibatur in oleo eodem sit aromatizato et cum eo vehementer fiat fricatio intra labia vulue. Vaporatio fit si nigella arthemisia aristologia ruta vel sauina bulliantur parte in aqua fontis et vino albo veteri et cum immissione cannule intra vuluam vapor calidissimus recipiatur corpore undique bene cooperto. Et si addideris folia lauri pulegii saluia mentastrum citer sticados mirrham et armoniacum et asam fetidam melior fiet operatio. Et quidam addunt acorum apium scolopendria tamariscum sambucum squilla sinapim bactas lauri carui cimini et omnia acuta penetratiua, sed necesse est vulua inungere cum oleis frigidis ne calefiat superflue vel ulceretur sicut est oleum rose vel de neufar vel seminum quatuor frigidorum cum populeon permixtum vel unguentum album. Succus postea rute vel absinthii bibitus frequenter in ieiunio. Similiter et aqua decoctionis asari nepite sauine et iuniperi menstrua provocat et abortire facit similiter et aqua calida valde salita donec fiat amara.

Canon Omnia calida acuta similiter et amara menstrua provocant sui caliditate materias colliquando et sui acuitate excitando virtutem expulsiuam et sua penetratione vias elargando et sui amaritudine humores dissipabiles ac non odiosos reddendo per corporis nutrimento. Dicat postea Auerrois quinto colliget. Et omnis menstrua provocans urina provocat et menstrua, que dicta sunt de lapide in renibus et sunt de dissuria et stranguria puncti doctrine sublimius suffragantur. Est etiam secundum eum quod provocatio menstruorum et aborsus non differunt nisi secundum magis et minus. Que illic dicenda penitentie annectantur et precipue in fine pro quo precipitorum michi visum fuit conferre. Et ex hiis que plurimum conferunt est coitus frequens cum viro tarde pollutionis post fricationem productam et potus vini veteris albi clari potentis. Item si mulier sepe ponatur in balneo aque dulcis tepide ante et post sumptionem medicinarum predictarum ita ut sitiat vehementer melior fiet operatio et utilius earum prenas delectatio confundata.

Pronosticatio Mulieri si menstrua defecerit vomitus supervenientes sanis tollit egritudinem et eiusmodi. Vn ypo. 3a particula afo. Mulieri sanguinem vomenti menstruis supervenientibus solutio fit. Idem in eodem Mulieri menstruis deficientibus sanguinem fluere e naribus bonum est. Idem in eodem, mulieri menstruis pluribus euenientibus accidunt egritudines quod quidem intellige quia ex fluxu menstruorum superfluo surgit marasmus et consumptio in ydropisi yposarcha propter caloris insufficientis euacuationem, et restrictione vero menstruorum superflua surgit mola vel ydropisis ascites propter regurgitationem sanguinis sui versus ad epar sui frigiditate mortificans et sui per multitudinem opprimentis calidum naturale. Item retentio menstruorum cum aliis signis impregnationem certificat. Vn ypo. 3a particula aforismorum Si mulieri purgationes non exeunt neque frigore neque febre supervenientem anxietates et abhominationes et defectus ei acciderint reputa hanc in utero gerere.

Capitulum tertium de ratificantibus mulierem et facientibus ad impregnationem

Difficultas impregnationis vel generationis et generationis aut ratione mulieris est et sex causas. Prima est matricis dissipata caliditas que adurit menstruum similiter et sperma immissum. Secunda est eius intensa frigiditas mortificans et congelans. Tertia vero exuberans eius humiditas quare debilitat eius retentiua. Quarta vero siccitas extrema generationi materiam denegans. Quinta est venarum strictitudo in matrice similiter et oppilatio fetui pabulum necessarium non transmittens. aut vulue coarctatio ultra modum in coitu virilis virge non admittens. Sexta et ultima est egritudo propria matricis scilicet apostema vel ulcus ipsam prohibens ab operatione debita vel consueta. Si vero fuit impedimentum ratione viri causas habet quinque. Prima est spermatis caliditas adurens. Secunda vero frigiditas congelans. 3a siccitas diminuens. 4ta humiditas dissoluens. 5ta virge breuitas vel curuitas sperma ad locum proprium sibi non producens impedimentum vero ex utrisque simul proueniens est unum quod est qualitas complexionis distemperate in utrisque. Verbi gratia quia calidus non generat et calida neque frigidus ex frigida cum per earum permixtionem discrasia ultime et operatio naturalis auferatur. Omne namque naturale est temperatum ut omne temperatum est naturale ut dicit Auicenna primo de accidente primo tractatu. Causa propter accidit ut masculus temperatus generat cum femella temperata vel econtra illud. Similiter et masculus calidus cum femella frigida et econtra.

Methodus Signa eius propter caliditate matricis sunt strictitudo corporis maturatiua cum multitudine pilorum circa sinum nigrorum et grossorum et ruborum et paucitas menstruorum cum nigredine et grossitie ipsorum et ardor vulue cum asperitate hora coitus. Et cura eius est impinguatio corporis et eius alteratio cum cibis infrigidantibus non excellentibus ne forte distemperantia deterior inducatur quia difficile est complexionem naturalem permutare. Sit ergo maior intentio impinguando quam infrigidando quia humiditas cum superfluit obtendit caliditate. Sitim vel famem non tollerat et gaudeat otio sompno et quiete. Fomentetur quinque vulua vel vaporetur cum aqua tepida decoctionis lactuce portulace cucurbite iuniperorum, et si bonum videbitur potest addi aliquid iusquiami vel mandragore. usu tamen moderato, similiter et violarum rubus plantago malua citorea acetosa folia papaueris et semen neufari et similia. Suffumigetur quinque cum camphora et cum ara, vel et san draconis et bolo armeno. Potetur sepe in ieiunio ca sandali succo

ro sucro viol dyarodon abbat rosata nouella
et similibus si stomachus vel epar non obediat Sig
eius propter frigiditatem matricis sunt color faciei al
uel plumbeus subtilitas mestruorum et pauci
tas rubedinis eorum et eorum modicitas et tardi
et pilorum paucitas circa sinum quorum color est cit
ueus uel subalbidus cum eorum subtilitate et quandoque
inflatur matrix uel turget sinum et uentositate
scia grossa intus retenta Et cura eius est
regimine calefaciens ex cibis et potibus cum calitate
et usus assiduus dyaton pipron dyacimini et
propter si matrix sit inflata calida circa sinum Simili
et dyagalange dyacardamo electuarium ducis et
similia Clisterisetur matrix quandoque cum vino
rubeo veteri in quo bdellium uel mastix uel thus
sint dissoluta uel cum aqua calida decoctionis
carui ciminum siseleos calamenti pulegii amomi
anisi peonie metastri et origani Ungatur
uulua frequenter et propter post purgationem mestruorum
cum oleo costino uel nardino uel cum oleo balsami
quod melius est et si dissoluatur in aliquo eorum
puluis peonie uel siseleos fiat melior operatio
Rotatur sepe dyambro dyamargariton in renio
suffugetur et thure mastice aliptia muscata
galliamuscata Signa eius ex humiditate matricis
sunt uulue lubricitas aput coitum et omni hora
et mollificatio corporis et propter maxillarum et cora
rum cum pigricia et tarditate ad operationes et si con
cipiat abortit primusque embrio magnificetur
et propter mense 2o uel 3o Unde ypo in particula
aphorismorum Quecumque corpus moderate ha
bentes abortant 2o mense aut 3o sine occasione
manifesta hijs cotiledones mucillaginibus
plene sunt et non possunt tenere per grauedinem fetum
sed abrumpuntur Et cura eius est ut desiccatur in
matrice et corpore et purgetur sicut diximus capitulo
de fluxu mestruorum paragrapho de fluxu eorum propter
multitudinem flatus eorum liquosi et paragrapho de corporis
et propter cum hora impregnationis et post purgationem
menstruorum quando hec est melior horarum in hoc
capitulo et ad hoc conferunt purgationes quas diximus
capitulo de passione arthetica paragrapho de causa frigida
si deus voluit Regatur dieta calida sicca in
cibis et potibus si epar non obediat uel splen uel
accidens aliquod et si fuerit possibile prouocetur vomitus
semel in mense duobus diebus supposito post do
trinam capitulo de fetore nasi quoniam mag euacuat et
diuidit post hoc uero fiat localia Clisterisetur ergo
matrix cum vino rubeo veteri stiptico in quo ma
stix et olibanum uel bdellium fuerit dissoluta et bu
lita vel lauetur uulua cum aqua calida decoctionis
calamenti absinthii bethonice balaustie balsamite
mente metastri mirte apii Similiter et vaporetur
et fomentetur et balneetur cum eisdem et si fuerit
aqua pluuialis uel in aqua fabri ferrarii ex
tinguitur ferra sua fiat melius et si times cali
ditatem superfluam adde ex stipticis sicut sunt rose
mirtilli balaustie cupule glandium et similia
Si quid autem et aromaticas apponatur fortificabit
operationem sicut sunt spica aloe xilo cassia lignea xi
lobalsamum calamus aro cinamomum gariofili co
stus et similia Suffugetur frequenter cum pillis
sitis ex thure mirra bdellio dissolutis in vino rub
stiptico et incorporatis cum eodem uel ex storace
sicco galbano armoniaco euforbio et mirre
apii et fiat omnia que dicentur paragrapho de em
piris Signa eius propter siccitatem matricis sunt gracili
do mulieris macra et paucitas menstruorum et
siccitas uulue assidua et si antecessit famis
longeua et labor et exitium et egritudo cro
nica uior erit tua significatio Et cura eius
est impinguatio corporis et humectatio possibile ex
cibis et potibus et balneis dilatatiuis que
plene scripsimus capitulo de spasmo et capitulo de ptisi et
capitulo de macie renum et prima diximus capitulo de fe
ethica libro 2o si deus voluit Localia uero huic
tantia que post conferunt sunt coitus assiduus
cum fricatione producente et vico plurimum spermatis
quoniam talis fricatio mulierem delectat a proprietate robo
rat et impinguat quemadmodum omnis operatio natura
lis membrum confortat cuius est propria si fiat usu
uel modo non disconuenienti Similiter et linatio
uulue assidua cum digitto inuncto ex oleo gaini
tepido uel adipe anetis anseris uel gallie
Similiter et suppositoria ex eisdem dissolutis et in
unctis cum radice altee uel malue uel can
delam et assidua in uulua retenta Ad hoc
etiam conferunt licinia ex lana uel coto contorta
in figuram digitti et cum eisdem illinita et omni hora
in uulua gestata usque ad plenum Similiter
et clisteria ex aqua decoctionis malue altee
scilicet foliorum radicis et seminum cocolata et commixta
cum oleis et adipibus predictis Et cum parum
bulita et tepida iniecta frequenter Confert pertica
et vngentum dyaltea quod si eius caliditatem timu
eris adde ex popleon quantum est 3a pars ipsius Si
gna eius propter strictitudinem et opilationem venarum
in matrice sunt quoniam si sit ex creatione erit squa
lida et est quandoque cum mater non est pinguis circa
membra exteriora sed interiora tamen propter multitudinem
adipis apud rethe tegens stomachum et intestina
et aput matricem et propter os eius quae compri
mit vehement et impeditur virtus atractiua Et
signa eius sunt descensio ventris ultra mensu
ram et frequentia anhelitus cum mouetur et quia
leditur ex retentione fecis et ventositatis plus aliis
hominibus grossioribus in ambitu totius Si uero
eius strictitudo venarum et opilatio fuit aquisita atque
urina al grossa cum multitudine contentorum Et cura
ginis amborum est extenuatio corporis possibile cum ieiunio
et labore et uigiliis et usu ciborum subtilium paruum
et breuiter nutrientium sicut sunt bruma uel car
nium et vini aquosum et usus acrorum sit
sit tibi valde saluti et carnes sitte cocte cum
sinapi et aceto et comede omni die in ieiunio in
tam panis furfuratei infusi in aceto uel agresta
confert Et sicut sunt allea cepe porra Et si o
pilatio fuit aquisita digatur sed grossi viscosum
et euacuetur sicut diximus capitulo de restrictione me
struorum et post purgationem utatur diureticis penet
tiuis dictis illic Ad hoc etiam conferunt dicta
capitulo de lapide in renibus et capitulo de dissuria quoniam
omnia que renes purgant aperiunt et opilant mu
dificant et matricem ut dicit Auerois 2o colliget

In fine vero fiant omnia localia dicta vulva aperiencia
et abstergencia matricem et omnes venas quarum orifi-
cia terminantur ad concavum matricis que cotiledones
appellantur et ad que vena umbilicalis procedens
a ventre embrionis et secundina secundum ramorum suorum
colligata ut ex eis embrionis attrahat alimentum Cuiusmodi
sunt suffumigia ex pucetro ruta sicca pulegio casto-
reo euforbio sinapi casto ypericia saticolla ex aliquo
eorum per se vel pluribus simul positis super carbones
et recepto fumo calidissimo in matricem mediante tra-
iectorio posito in profundo vulve Et ad hoc confert
suffumigium ex aliptamuscata et galliamuscata Similiter
et suppositoria facta ex gummis eisdem dissolutis in vino
veteri clareto et mordicantibus cum radicem malve vel altee
vel candela appenso tamen filo quo extrahatur Similiter
et licinium ex lana vel cotono linitum cum eisdem vel
unguentis arogon marciaton et agrippa actu cali-
dum immissum Similiter et vaporatio ex aqua decoctionis
pulegii savine et iuniperi recepta per traiectorium
quanto calidius est possibile Post predicta vero omnia
et cum matrix perfecte fuerit expurgata, fiat localia
facientia ad impregnationem a proprietate que dicentur
paragrapho de emplastris Si vero predicta strictitudo pro-
hibens actum generativum fuerit in vulva oris ut cum
rasorio dilatetur donec introitum virilis virge re-
cipiat Signa eius propter cicatrices in matrice sunt
signa apostematis et signa ulceris in ea que dicemus
cum sua cura propriis capitulis Signa eius propter caliditate
superflua spermatis virilis, vel frigiditatem vel humiditatem
vel siccitatem, similiter et cura sunt penitus eadem
cum hiis que dicta sunt de muliere Confert potis-
sime plurimum caliditati vel humiditati dicta capitulo de satia-
si, frigiditati vero et siccitati multum subveniunt dicta
capitulo de impotentia coeundi Signa eius propter bre-
vitatem vel curtitatem virge patent ex instinctu vel ex qui-
narratione Et cura eius est ut si sit in ea brevi-
tas eligat ex mulieribus eius qualibus quoniam et in eis
estimatur collum matricis curtum Et hora coitus ele-
vet anchas mulieris et ad se trahat vehementer
manibus utrisque et caput eius ad inferiora declinet
Si vero virga tortuosa fuerit incidatur ferro ligame-
tum hoc faciens et extendatur virga et ligetur inter
duas tabulas leves donec consolidetur Dicit namque
Aristoteles libro suo de ▮ generatione animalium Quod virge
brevitas diminuta prohibet generationem quoniam sperma non
vehit ad concavum matricis locum sibi proprium ex forma
sue speciei quare stans in collo matricis infrigidatur
et resolvitur et efficitur saliva Similiter et hoc
facit virge prolixitas immensa quoniam in ea sperma moratur
superfluo donec evaporet / melior igitur in genera-
tione est virga recta moderata quoniam sicut sanguis si ex
vena exiverit in scutellam et remanserit malam coniciatur
ita sperma virile missum in vasis spermatis vel concavo
matricis fuerit locum recto contempus Eligat igitur
brevis ex brevibus et longus ex longis et grossus
cum grossis Signa eius propter disconvenientiam ambo-
rum inter se quoniam masculus ex alia generat et femel-
la ex alio concipit licet inter se non valeant generare
Et cura eius est ut a principio contractus gignendi
vir calidus eligat ex mulieribus frigidas et contrario
et humidus ex siccis et temperatus ex temperatis cum
eruditione medicorum peritorum in cognitione complexionum
licet hoc sit difficile quoniam generatio non sit operatio natu-
ralis maxime non perficitur nisi ex temperamento et sani-
tate generantium Et si convenerit sub equalitate
complexionis disparitate alterum edificent commercium
lege permittente · verum si hoc non fuit possibile confe-
rens videtur ut mulier ad contraria producatur
dispositionem cum cibis et medicinis alterantibus usu tamen
moderato et paulatim · quoniam mulier est sicut materia
vir vero sicut efficiens atque forma quare melius
est ut mulier alteretur et vir consuetur Istud est
impedimentum naturale quamquam per se rectificat per mutationem
complexionis etative Emperiau Sicut
experimentum et ratio testantur / preter causas dictas in
methodo sunt et cause quatuor alie prohibentes
impregnationem causarum prima est modus indecens
coeundi Verbi gratia Si mulier fuerit supinus et vir
infimus, vel si vir plurimum festinet ad opus perfi-
ciendum prius quam mulier incitetur ad libidinem et ma-
trix ad aviditatem, vel si mulier iacuerit capite
elevato et coxis depressis Cuius causa est ut coitus quomodo
ad contrarium procedit quod est ut mulier subiaceat capite
depresso · et hora coitus fricetur palpitationi-
bus lascivis cum manibus circa mamillas et
pudenda, et ut vir non compleat suum desiderium
donec in vulva senserit humiditatem effluentem circa
virgam et mulierem delectantem tunc namque et sper-
ma suum effundat natibus diligenter firmatis
super anchas mulieris talis namque modus mulierem
delectat et opus beatificat quod sagax natura proponens
ab eterno utrorumque sexuum delectationem atque libidinem ingres-
sit ne dolorem patiens et laborem intuens horre-
scens opus negligeret generativum perficeat igitur eos
delectari quoniam sperma utriusque propter levem ac muli-
ebre tangit super membrum nervosissimum scitum
cavillosum quod in viro est caput virge et in
femella os matricis simile rostro tinee Et licet
sperma mulieris non sit ad generationem necessarium neque su-
ficit materia sed sepius in antiphonia incutiendi-
mus et tamen plurimum ad generationem iuvamentum ferens
Secunda vero causa est indebitus modus se tenendi
post coitum verbi gratia similiter illico se erexerit vel
steterit vel saltaverit quare cadit ab ea sperma
ordinetur aut ut remaneat sub eodem situ
post coitum per tempus aliquod quod diximus in
coeundo scilicet resupinata et capite depresso et
naribus exaltatis Et si possibile fuerit obdormiat
sic iacens, et in hoc casu multum confert ve-
tose large capaces posite super femine cum igne
sine scarificatione quoniam attractionem adiuvat et retentionem
confortant Similiter et emplastra calida scripta
in methodo iam dicta Tercia causa est colli
matricis et vulve spaciositas immensa quare ingre-
ditur aer frigidus congelans Cui subvenitur cum bal-
neis et fomentationibus stipticis sicut est aqua
decoctionis gallarum mirtillorum cipressi gummi acacie myr-
re cipperi masticis olibani aluminis sulfuris si-
nantis arthemesie calamenti et similium in
qua frequenter sedeat et cum pessis lineis mollibus
in ea infusis actu calidis loca predicta fomen-
tata intus et extus et infra rei ipsa pulvinaribus
diligenter exiccet Ad hoc etiam confert suppositorium
lane vel cotoni intincti in hac mixtura Rx

gallie muscate ʒ iij garioff ʒ j musci ℈ s terant
et dissoluatur in ʒ j vini cum potu et aliqua-
tulu ad ignem calefiat Aliud ad idem fortius
℞ gum arabici mastic galla; alumi nuc cipressi an
ʒ s terantur et cribellent in lb iiij vini rubei ʒ
ʒ iiij aceti dimer ʒ iiij cos minali et ex hoc lique
calido frequenter vulua abluatur usque ad profundum
quo digitus possit elongari Et post ablutionem sin-
gulis diebus statim aspergatur locus alternatim
intus et extrinsecus cum puluere stiptico subtilissimo
facto ex bolo ar. mastice gum arabici. lumine ar-
mo maci thuris an ʒ s tritis et cribellatis et
post aspersionem epithimetur cum pannis lineis mol-
libus infusis in liquore predicto vel vino rubeo
stiptico claro / hec namque remediorum vicissitudo
tantam stipticitatem ʒ coarctationem induat ut etiam
corrupta vel que pepit virgo videatur Quarta
causa est hora non competens coeundi oportet nam-
que ut vir vel mulier abstineat a coitu per tempus
longum quoniam hoc vulua excitat et eius retentiua
roborat et sperma in testiculis decoquit et ma-
turat propter quod accidit ut mulieres pluribus se
commiscentes non concipiunt lubricitate vulue sic
et menstruorum confusione prohibente / hora preterea vero
ad hec conuenientior est post menstruorum purgationem
completam quare tunc balnietur in aqua decoctionis
camomille miliiloti spice celtice polij siseleos
et post balneum vulua diligenter extergatur cum lin-
theo et suffumiget cum carpobalsamo vel cipero
vel spica vel costo vel alio aromatico et tunc
incubat / hora preterea particularis ad hoc conuenientior
est in ieiunio vel circa auroram postquam sompnus et
3a digestio perfecte iam fuerit celebrata / tunc namque
vir et mulier urina euacuet et inter se colludant
et ad actum generationis procedant Et dicunt quidam
quod ymaginatio figure pulcre hora coytus prolem
pulcram reddit et turpis turpem / Remedia
preterea ad impregnationem facienda sunt duorum generum
quedam namque hoc faciunt a proprietate et quedam a qua-
litate Et que a qualitate sunt duplicia quoniam
vel delectationem faciunt in uirile hora coytus et
eius attractiua excitat et stipticitate in ea confe-
runt et retentiuam confortat / De quibus per ordinem
dicamus A proprietate conferens est balsamus
cortex mandragore peonia agnus castus musci
siseleos ambra lamia ameos coagulum leporis
stercus vulpis et medulla ossium ceruini et vituli si
ante hora coitus vulue applicetur quodcumque fiat
igitur suppositorium ex ipsis hoc modo ℞ xilobal-
sami carpobalsami radicum peonie siseleos sto-
racis calamite bistorte an ʒ j terantur et cribellentur
et conficiantur cum oleo ro. in quo dissolutus sit
muscus dein ad formam mellis currentis reducatur
et in eo lana vel coton vehementer contortum in
figuram digiti infundatur et supponatur frequenter
ante coitum Trociscj ad idem fieri possunt ex eis-
dem quorum unum mulier recipiat omni die in ie-
iunio cum vino veteri vel aromatico Suppos-
torium aliud ex eisdem sic fit ℞ balsami ℈ s xilo-
balsami carpobalsami an ℈ j seminis siseleos
peonie an ʒ j terantur et cribellentur et conficia-
tur cum oleo ro. sufficienti in quo dissolutum sit
muscus et fiant forme sicut ossa dactillorum
et supponantur Suffumigium sit ex carpobalsamo
vel xilobalsamo vel spica nardi vel gallia mu-
scata vel alipta muscata et hoc ante hora coitus
frequenter / Liquor ad idem bibitus fit ex semine ban-
tie trito et dissipato vino albo veteri claro Simi-
liter et vinum decoctionis mandragore et agni casti in
ieiunio Confectio ad idem que comeditur in ieiunio
fit ex radice vel semine banae per se vel quando coquitur
in vino aromatico cum spica et peonia et garioff et
pistatur et incorporatur cum eodem Suppositorium sic fit
℞ ameos spice an partes equales terantur et incor-
porentur cum medulla ossis ceruini vel vituli et sup-
ponatur cum lana ante hora coitus frequenter Et similiter
coagulum leporis quoniam permiscetur cum butiro et suppo-
natur cum lana / vel stercus vulpis distemperatum cum
oleo ro. et suppositum cum lana ante hora coitus fre-
quenter quoniam hec omnia conferunt a proprietate ut dicit
Rasis in diuisionibus capitulo predicto / A qualitate vero
conferens mulierem delectando et eius attractiua excitan-
do est cinamomum et cubebe et aromaticum quodcumque
Masticentur igitur cubebe in ore viri et cum saliua
eius inungatur virga tota et precipue caput quoniam apud co-
itum fortem induat delectationem in muliere Similiter
et preterea eadem eodem modo masticatum sub uniori in
qualitate quoniam cubebe quia facerent pruritum Similiter
et pillule facte ex cinamomo cubebe ʒʒ spica gum
arabici an ʒ j ambre musci an grana j tritis et incor-
poratis cum vino aromatico vel aqua in qua gum
arabici fuit dissolutum / ipse namque masticate in ieiunio
et inuncte hora coitus super virgam fortem induant
in muliere delectationem Idem facit oleum de lilio
vel de spica in quo puluis cubebe aut cinamomi
fuit dissolutus / et per dies aliquot repositus donec
olea virtutem rerum assumpserit et cum eis caput co-
itu virga liniatur A qualitate vero conferens ma-
tricem delectando excitando et eius retentiua ro-
borando est omne calidum siccum cum acuitate non mor-
dicante sicut sunt balnea stiptica et fomenta-
tiones quas diximus in methodo et emplastra eiusdem
A qualitate vero et proprietate conferens. atque omnium
ultimum est si situs peonie masculi vel feminelle
misceatur cum puluere seminis eiusdem et supponatur continue
diebus .v. primis post menstruorum purgationem. et post
hoc coitus modo et ordine supradictis Expedit complec-
tum est ut mulier purget ante tempus menstruorum cum
apozimate quod sic fit ℞ mirabolanorum indorum kebulorum
emblicorum an ʒ j ros rub ʒ s decoquantur omnia
in tribus lb aque donec medietas consumatur tunc co-
letur et inscolatura addatur zucari ro. ʒ j detur totum
ante diem cum reiteratione duplici vel trina ante
purgationem menstruorum Deinde post purgationem men-
struorum balnietur mulier quinque diebus vel circa illud
in aquis stipticis sicut sunt aqua decoctionis rosarum
balaustiarum gallarum mirtillorum peonie et similium
et quando quamlibet post balneum exiccetur vulua cum lin-
theo et supponatur lana infusa in balsamo in
quo dissolutus sit succus peonie et puluis
seminis peonie / vel in oleo ro. in quo dissoluta
sint grana xij musci et grana xij ambre vel sup-
ponatur aliquod aliud ex predictis et sumat per-
supinus omni die in ieiunio per mensem integrum unum

et troasce supponat vel fumat z m puluis facti ex semine siseleos et ameos an pequalibus et post h omia recant hora competenti et modo et ordine supdictis concipiet si per artem her fuit pgle glorioq et similiu generabit **Ca m**

Remedia localia in empiris iam dicta melius operantur si post menstruorum purgatoz completum exhibeantur et spec similis quatuor ul tribus diebus qm tunc na corpus mundauit et ad opus preparauit licet omni alio tpe videantur aliqualiter conferre Rarum est pterea ut mala go spermatis uel menstrui pcedens generatoz sit simplr ut plurim namq caliditas si pduret assiduat sibi siccitatem et frigiditas humiditatem ut pbat auctoris 2o colliget primo tractatu Affirmat pterea talis in duuisionibus tractatu pmi q mala go humida uel sicca spermatis non pt pohibere generatoz nisi ptem inuenit in menstruo mulieris, tunc enim fortis fit atq vltimata eius malicia ppter quod ait G in gto illius afforism 2o ptiule Quibuscumq in membris existentibus 2c q omnis mala go qm vltimatur destruit actum ppe uirtutis Asserit etiam eodem lo tco de sterilitate q quidqz pohibetur generatio in viris et in mulieribus absqz reliqua causarum huiusqz dictorum primo ex ppetate que est in spermate ul menstruo sic est dispositio arboris non fructificantis vbi sciendum h ppetas sine forma specifica est duorum generum ut docet Auicenna primo canonis fen 2a de eo quod comedi tur et bibitur Est enim in quibusdam forma specialis ut in quibus operatio ab ipsa pueniens omnibz inest indiuiduis verbi gratia Omnis adamas attrahit ferrum et omnis salix est sterilis Nullum namq accidit inest omnibz indiuiduis sue spei nisi ipsa passio qm accidere gnia marum hec fuit que diuersificatur in diuiduis passio uo forme In quibusdam uo ppetas est forma accidentalis utpote in qbus operatio et ipsi pueniens quibusdam inest indiuiduis sue spei quibusdam uo minime ut quidam homines abhorret caseum et quidam vinum Et siquidem sit forma specialis ut est forma quecumq quia no est forma animati neq est forma elementi 2m q elementi est forma mixti in eo q mixtum, similiter si sit accidens no est quantitas uel relatio sed qualitas et non quacumq sed uel go naturalis uel dispositio consequens eius inmatam, et hec ppetas est verius qm est naturalis potencia uel impotencia aliquid faciendi uel paciendi de 2a spe qualitatis ppter quod ait Auicenna lo suo de uirtutibz cordialibus tractatu tco vltimo Proprietas est uirtus queda in mixtis repta corporibus qua res agit operationes insuetas et de quibz miramur **Pronosticatio** Sterilitas no recipit curationem qm ppetas non habet curam Item si difficultas impregnationis fuerit ppter verrucam uel apam duram uel calidam in matrice non recipit curationem qm causa remoueri no pt Item si fuit ppter fluxum menstruorum assiduum uel eorum retentionem curatur per eorum curationem Item si sperma viri piiatur in aquam claram et supnatat non fructificabit Similiter neq si liquescit qm sperma generatiuum oz ut sit densum grossum glutinosum, ut dt ypo libello suo de natura fetus Item si vulua mulieris fuit omni die humida lubrica ppter reteroz descensum q si concepit et omni leui causa abortit quapropter retineatur cum exeuntibus et pohibeat a saltu et stadice plurima et forti vociferatione et cibis ventuosis Item si matrix et corpus totum fuerint frigida densa compacta velut viri corpus non concipiet Similiter neq si calida aduxes uel sicca famescens Vn ypo quinta ptiula afforismorum Quecumq frigidas et densus matrices habent non concipiet et quecumq humidas 2c Et subdit q similiter est in naribus Idem in eodem Mulier si non concepit in utero, et velis scire si concipere possit cooperias eam vestimentis suffumiga deorsum cum aromatibus et si quidem tristice uideat odor per corpus ad os et nares cognosce eam qm ipse non generat est igitur culpa viri, quod quidem vim intellige quantum ad impedimentum qd fit ex opilatione uel strictitudine venarum in matrice, sed q ex mala complexione uel ppetate nequaquam Item dicunt aliqui q si uterqz coniugum sup lactucam recente mixerit ex illo fiet siccitas cuius vrina exsiccauit lactucam qm est in ipso mala complexio carens 2c

Ca m Quartum de impedientibz impregnatoz et facientibz aborsum

Fiud cam licet repugnat omni legi et iui de ntitate actus legis complende, similiter et utilitate pgnancium debilium Mulier namq si ante tempus pubertatis qd est ix annis et cca xo concepit, uel si debilitata et egritudinibus consumata fuerit uel gracilis et viro non pporcionata aut aborciet aut hora ptus statim debet et morietur cum fetu et sine fetu Vn ypo 5ta ptiula afforismorum Que pl naturam tenues existentes concipiunt abortiunt anteqz grassificat **Auxi lius** pohibet illud exercicio mulieris post coitum velocis et saltus eius ad posteriora frequens et fortis tibiis dispansis et descensus a gradibus velox donec in vulua senserit humidites descendentes et exalacio capitis hora coitus cum depressione toracum uel eorum posito sup virum et ut vir fetmet in coitu et anthas eleuet hora priusqz mulier spermatizet Confert pterea et bibita et supposita qd est quia si mulier ante coitum p dies plurimos assiduet in coinnio fumum ex semine sauine uel iunipcri uel rute uel sinapis uel piperis uel ceporum uel altius accuti odor odor senciatur in vrina non concipiet, uel si conciperet aborciet Similiter si ante coitum et post supponat oleum de iunipero uel de saliue uel de laterinum uel laurinum vel sol paterinum uel succum rute, uel succum mente uel absinthy uel pnime uel iunipri uel sabis ul lana uel cocto infuso in aliquo eorum et in vulua bis pfunditus Similiter et confert hora illa aqua decoctionis asari coloquintide rubtinctorum aloes scolopendrie tamarisci omni simul ul quorundam supponere Confert pterea suffumigatio inferius post coitum ex mirra in primo cum capiti posito quauiqz eorum sup carbones et recepto fumo calidissimo per traiectorium in pfundo vulue donec senserit lesionem Similiter et imposito salis gemme uel vitri uel aluminis ramenti factis ex eis formis oblongis tamqz digitorum Confert etiam di die

in ieiunio potate per dies plurimos cum coctum succi
rute vel iuniperi vel savine vel saliuncie vel aqua
decoctionis asari aut radicis levistici savine, tre-
os granorum iuniperi rubi mitiorum et similium. vel a-
liam pilula plurima valet etiam si vir inunxerit
aput coitum virgam totam et postea caput eius ex suc-
co iuniperi vel rute vel colloquintide vel savine
vel scolopendrie vel ex aliquo succorum predictorum
vel oleorum decoctionum vel similium quorumcumque et
cum eis virgam dirigat in loca vulva **Emperica**
Electuarium sublime quo si mulier utatur omni die
in ieiuno per mensem unum ante coitum non concipiet
abortive 2º mense aut 3º sic fit. Recipe granorum iuni-
peri granorum savine piperis nigri ana ℥ i rute siccate
pulegii mentastri siccati ana ʒ s. castorei asari scolo-
pendrie tamarisci rubi mitiorum ana ʒ ii apii carui
treos ana ʒ i terantur omnia et confitiantur cum suc-
co calamentorum tritorum et expressorum vel cum melle detur
ex eo ad modum avellane cum vino decoctionis sal-
vie vel alio liquore supradicto. Pille ad idem. Recipe
mirre piperis pireteri aristologie rotunde et ruthe centau-
ree ana partes equales. informentur pille prius suc-
cum succo petrosilli vel mentastri et dentur omni
die tres vel v in ieiunio. Sciendum preterea quod
licet omnia remedia predicta sint fortia et in ar-
te humana completa. cautius tamen est ut cum
talibus non coitur in eas sperma non potest quoniam pre-
textu talium periculum incurrere, quoniam non est possibile
aliquod sperma tante virtutis reperiri ut a nullo
predictorum valeat impediri adeo ut etiam sperma
in balneum aque dulcis a malis hominibus receptum
sit mulieres impregnasse, que sedebant in eo ut
dicit Averrois 2º colliget quoniam a proprietate matrix
attrahit sperma cum difficile est repugnare re
Canon Omne calidum mortificativum confert
in hoc casu qualitercumque fuit applicatum quoniam san-
guinem menstrualem cruciat et odiosum ipsum
reddit et eius appetitibus displicentem. si potius
assumatur, et sperma quoniam inficiat si per infusus
apponatur. Sciendum preterea quod ista quatuor provocatio
provocatio menstruorum eductio conceptionis prohibi-
tio et aborsus inductio non different nisi secundum
magis et minus ordine iam locato, qua-
propter dicta in tractatu cuiuslibet eorum subserviunt cuilibet
ipsorum Solliciatendum etiam in usu predictorum quoniam
per superius exhibita fuerint epar forte vel sple-
nem inflamabunt, si per infusus vulvam ulcerabunt
Cum ergo talium aliquod apparere repperit eorum
usus modetur et accidentibus illico succurratur
Ypocras preterea fortis et prima post conceptionem et postea
de zaphena pedis vel basilica conveniet et ea mu-
lier debilitata faciat aborsum quoniam nutrimentum et
materiam generationis subtrahit embrionis quare
debilitatur et moritur et matrix redditur onero-
sus ita ut ad eius consurgat expulsionem. Unde
Ypocras 5ª particula aphorismorum mulieri in utero habenti
flebotomia aborsum facit, et magis cuius maior est
fetus. Pharmatia similiter fortis et acuata
primo 2º vel 3º vel viiiº vel nono mense exhibita
abortire facit ligamenta fetus dissipando et
sanguinem conquassando. Unde Ypocras eadem particula
anforismorum. Pregnantes purgare si convenit

a quarto mense [illegible] usque ad septimum
conveniunt minus [illegible] vero has minora
vero et seniora [illegible] vereri oportet
Prono[illegible] **Scitacio** dicit
Ypocras sexta [illegible] particula aphorismorum mulie-
ri in utero [illegible] habenti alio acci-
dentium egritudinum [illegible] accidit mortale sepe
ut plurimum [illegible] et postea si se sit fortis
Aliter vero [illegible] minime. Idem in eadem
Mulieri in [illegible] utero habenti si multum
venter fluat [illegible] suspectum est aborcidi
quod vero intel- [illegible] lige de fluxu quocumque
forti preduracte [illegible] et postea in corpore sicco. Item
idem ibidem mulieri in utero habenti si subito mamille
graciles fiant abortit. Idem ibidem Mulieri in utero
habenti si altera mamilla gracilis fiat geminos habenti
alterum abortiet, et si quidem dextra gracilis fiat ma-
sculum. si vero sinistra feminam. Idem ibidem quecumque
corpus moderatum habentes abortiunt 2º mense aut
3º sine occasione manifesta hiis cotiledones a-
mucillaginibus plene sunt et non possunt tenere pro gra-
vedine fetum sed abrumpitur. Idem in eadem Mulieri in
utero habenti tenasmon innatum aborsum facit. Idem
in eadem Mulieri in utero habenti lac fluens ex ma-
millis significat fetum multum debilem. Si vero ubera dura
fuerint sanum significat fetum. Idem ibidem Mulieri in utero
habenti si purgationes exeunt impossibile est fetum esse sa-
num quod verum intellige tribus solius conditionibus pri-
ma quidem ut fluxus menstruorum sit plurimus 2ª ut
mulier sit gracilis macra non robusta 3ª ut sit
post tercium mensem. quoniam primo et secundo mense
possunt adhuc menstrua prodire fluere quoniam fetus
parvus existens adhuc modico indiget nutrimento.
Mulier preterea si semel passa est aborsum et postea
timorosum difficile secundo non concipiet quod si
conceperit et omni levi causa de uno et uno
abortit velut sunt saltus vociferatio aut fre-
quens sternutacio. similiter et usus aborum lubricorum

Capitulum ciuitum de facilitantibus partum et educentibus secundinam

Vesidet fetus in matrice cruribus attractis
versus umbilicum et facie velata manibus
suis quasi in sua specie compressis itaut ca-
put eretum habeat versus caput mulieris et fa-
ciem ad interiora mulieris. Extat autem tribus panni-
culis involutus quorum primus est fetus totus et alios
duos panniculos involvens ad defendendum a superflui-
tatibus pessimis scilicet sanguinis menstrui que neque pro ma-
teria generationis neque augmentationis neque nutricionis
apte fuerant sed stantes inter matrem et panniculum
et purgatur hora partus simul cum fetu, et hic panni-
culus dicitur secundina quoniam est necesse ut aput horam
partus scindatur et exitum fetus assequatur. Secundus
vero panniculus est velamen fetus recipiens ab um-
bilico urinam. quo urina tollitur et usque ad horam
partus per retinet vesica vitrositate corrodens em-
brionem et nominatur biles neque indiguit panniculo
congregante feces quoniam fetus quamdiu stat in
alvo matris non nutritur cibo digesto in suo stoma-
cho immo sola digestione secunda et 3ª preparato que est
epatis et venarum et hoc fit per venam umbilica-
lem ortam ab umbilico fetus et transeunte per

secundina ad exteriora mittitur omnino quoniam ubi
ramus eius cum ramis earum ab epate mulieris pro-
cedentium sunt orificia colligata quibus sanguis prius
sumit ab epate mulieris ad epar embrionis cursu
non traducitur. Cum et si superfluitates prime di-
gestionis alique congregentur in embrione ipse cum
sint modice digeruntur industria nature ad intestina
embrionis ut ex ipsis assuefiat, et propter hoc accidit ut
quando fetus illico cum post partum egreditur feces egerat
liquidas atque nigras. Tercius autem panniculus actus dicitur
est partus embrionis super umbilicum circumvolutus mollis
atque tener ut membra fetus fragilia non opprimat
sed a duricie secundine defendat et sudores sordi-
dos imbibat embrionis. Appropinquante vero hora partus
et perfecto embrione sentit ex ipso matrix dolorem. Conti-
nuo ordine nature totum regulantis quae ipsum ob-
volvit ita ut caput ad os matricis decidat et facies
embrionis ad dorsum mulieris convertatur quoniam hic
est modus levior fetum educendi scilicet capite primo
ad exteriora pulso et omnis alius difficilis et innatura-
lis **Arthodus** habent igitur pariendi horam cum
mulier ex xl septimanarum initio non erit vicinam intret
omni die aliquotiens quoniam horam partus per mensem inte-
grum balneum aque dulcis et in qua decocta sint
mollificativa sicut sunt malva viole et altea non
tamen plonget in eo sessionem. Iste namque mensis est tempus
pariendi secundum terciam totalitatem quoniam in ipso em-
brio completus est proprie tunc tamen finem et postquam cum
de balneo exierit ungat spondiles dorsi atque ventrem
totum ex oleo nardino vel camomillino vel de lilio
et utatur hora illa cibis mollibus sicut sunt pul-
tes sorbiles et iura pinguia. Cum autem hora partus
iam advenerit non multiplicet revolutiones de latere
super latus sed super lecto elevato sedens extendat pe-
des suos deinde erigatur subito aliquotiens super eos
et tunc humectetur os matricis omnino quoniam ex oleis
predictis tepidis vel ex adipe anetis anseris et gallie
vel ex mucillagine feni graeci seminis lini altee
quoniam ista omnia dolorem rupture mitigant remedio
sunt et si difficilis scissionis fuit secundina scindat
eam obstetrix unguibus suis aut cultello parvo.
Et si partus sit difficilis propter virtutis expulsive debilita-
tem vel embrionis grossitiem vel arctitudinem in quibusdam
aliis et anus et vulva efficiatur una via dentur
in potu trociscii et mirra cum aqua decoctionis
rute iunipri et savine quos diximus capitulo de reten-
tione menstruorum paragrafo de empiricis, vel detur
in potu aureum i mirre cum ℥ ii aque decoctionis rute
vel detur in potu aqua decoctionis fenugreci se-
minis et dactillorum vel caricarum quoniam provocat et hu-
mectat, et si uterus sit debilis ex dolore detur in potu
gallie muscate scrupuli ~~ptus~~ pondus vini dissoluti in vi-
aceto una vice post aliam, vel detur aqua caris
vel vinum purum prout maxime delectetur et suf-
fumigetur cum mirra oppoponaco vel castoreo recipien-
do fumum cum traiectorio in profundum vulve quanto ca-
lidiorem potest sufferre et fiat sternutacio cum condisi
vel pipere vel euforbio quoniam statim eiciet fetum
et secundinam. Si vero partus adhuc magis fuit
difficilis et moriatur fetus ex strictura vel a principio
mortuus fuit quod cognosces quia mulier non sentit
eius motum et cum revolvitur a latere super latus

sentit quasi casum lapidis de loco tunc fortioribus
indigemus quoniam non solum virtus expulsiva que
est in matrice cum etiam levitas embrionis vivi
partum facilem efficiat quae dentur in potu trocisci
de gummis positi ibidem et suffumiget mulier ex eis
ipsi namque statim fetum eiciunt vivum et expellunt
secundinam, et sedeat mulier que continue propter fetum
novit mortuum in aqua decoctionis menastri savine
rute calamenti **Emperica** dicit Avicenna
3° canonis fen xxi de eductione fetus secundine quod
suffumigium fetidum ad os et nares exhibitum a-
romaticum vero apud vulvam a proprietate matrice deor-
sum trahunt et fetum educunt, post sola ungulas
asinorum quoniam licet fumus sit fetidus a proprietate tamen
ut vulve applicatum fetum extrahat et secundinas
quas confert suffocacionem matricis. Item dicit Rasis
in divisionibus primo capitulo quod radix bothor manens
.i. ciclaminis a proprietate partum facilem efficit si circa
ligetur hora partus super coxam mulieris, sed dicunt
alii quod si collo appendatur hora coitus prohibet con-
ceptum quoniam matricem ad se trahit omnino quoniam
Item si post partum fieret exuberans sanguinis emo-
rogia restringatur ut docuimus de fluxu men-
struorum. Si vero menstruum retinetur vel diminute pur-
garetur tunc provocetur ut suo capitulo diximus. Si vero
dolor fortificaretur dentur in potu pillulas plu-
bus ℥ ii tiriace magne cum vino calido vel aque
decoctionis athanasie et ex ea fomentetur vulva
cum lana vel cotono imbibito frequenter, quod si non
sufficiat narcoticis donabis sicut est tiriaca ma-
gna data cum aqua decoctionis madragore vel
opii vel iusquiami ne forte dolor perimat virtute.
Canon omnia provocativa fluxus menstruorum
cum fortitudine conveniencia sunt partui quia quoniam virtute
retentiva debilitant et expulsiva fortificant in matrice.
Pronosticacio dicit Ypocrates v° particula afforismorum
mulieri que a matrice molestatur aut difficulter
generanti sternutatio superveniens bonum sive per se sive
per arte. Apoplexia accidens in matrice tempore impregnacionis
est mortale. Unde Ypocrates ibidem Si mulieri pregnanti he-
resipila in matrice tempore impregnacionis est mor-
tale, si manus vel pes primo vulva exierit ma-
lum. Oportet enim in partu salubri caput embrionis
ut primo egrediatur vel manus ambe super caput
extense, quae si obstetrix situ eius pessimum cognos-
cerit manibus utrisque propositum conformet. Item
si retineatur secundina post partum neque per se neque
per artem exierit vel si partus ultra xl septima-
nas se tardaverit fiet ut plurimum mortale. Item
si menstruum retentum fuit vel diminute purga-
tum ydropisim vel molam vel suffocacionem matricis
inducit. Item si sanguinis fluxus exuberans fuit
neque restringi possit mortale. Item partus difficilior
est in fetu mortuo quam vivo propter quod abortus
omnis est difficilior cum in eo neque matrix neque fetus
neque tempus regulariter operentur. Item dicit Avicenna
3° canonis fen xxi capitulo de generacione embrionis quod si
partus fuit in mense vii possibile est fetum salvari
in esse vivo, si vero fuit in mense viii° necesse est
ut moriatur quod est quia inter dies sunt dies septe
et extra cretici et benivoli. Dies vero sextus et
septimus principaliores, similiter et in mensibus reperitur

qd totum sit ex influentia corporum supercelestium ut
pz in decretis et gri planetarum

Capitulum sextum de exitu matricis vel umbilici

Accidit quoque in mulieribus / ut earum matrix inferiora petat adeo
ut extra vulvam pendeat evidenter / similiter
et umbilicus et praecipue post partum quoniam a concavo ma-
tricis originatur fit ex aliqua quatuor causarum
prima est apostema in matrice / et signa eius atque cura
suo dicemus capitulo Secunda est partus difficilis laceratis
vulvam ita ut quoque annus et vulva coniungantur
et debilitat matricem Tercia est mollificatio matricis
et ligamentorum atque cornuum eius ex mala complexione
frigida humida proveniens Quarta vero est causa pri-
mitiva scilicet casus et percussio super dorsum spondiles
aut simile saltus et coitus cum viro cuius virga longa
et grossa ledens fuit Et est exitus a quibusdam
appellatus est praecipitatio matricis Signa eius patent
ex re ipsa atque infirmi relatione super causa

Methodus Cura eius eadem atque generis eadem
omnes causas que est ut a principio si necesse fuit
et praecipue in causa humorali digeratur et purgetur
flegma prout dormiens capitulo de fluxu menstruorum et con-
fert ad hoc benedicta laxativa cum virtute et praecipue
aput matricem Post hoc vero balneetur et vaporetur
et fomentetur ex aquis calidis stipticis qualis est
aqua citrine que sic fit secundum Rasim in suo an-
tidotario Recipe nucis cipressi costi spice celtice spice
nardi mirre rosarum mirti balaustie corticum grana-
torum cupularum glandium sumac ana ʒ i nespilorum
sorbarum pirorum immaturorum si tempus fuit ana ℔ i
pistentur grosso modo et conquassentur et bulli-
antur in aqua pluviali sufficienti et fiat in-
sessio. i. balneum ab umbilico in aqua illa
calida et cum exierit vulvam diligenter exiccet cum
panno albo lineo molli et spargat super eam
pulverem cribellatum qui sic fit Recipe olibani ka-
rabe gallarum balaustie antimonii acacie aluminis
nucis cipressi ana partes equales et si volueris
adde mumie boli armeni cupularum glandium ceruse
mastices draganti ana quantum volueris et pulverizentur
et cum pannis calidis similiter fastientur Si vero
matrix egressa fuit reducatur primo manibus
calidis ad interiora quod si propter duritiem non introi-
erit mollificetur cum vino aromatico tepido
in quo butirum fuit dissolutum Et demum reducta
et ponatur ventose due sicce super duo inguina et
iaceat mulier capite depresso et anchis exaltatis
per dies plures et impleatur locus cum pulvere
iam dicto donec consolidetur Et si laceratum fuit
interstitium quod est inter anum et vulvam consuatur cum filo
serico forti quatuor vel quinque perforationibus
prout oportet Si vero umbilicus solus exierit post partum
firmatur tela gracilis dura et involuatur panno
lineo molli super ipsum et accipiatur pulvis
cribellatus thuris et confiatur cum albumine ovi
in modum mellis crudi et impleatur ex eo
umbilicus intus et liniatur extus et comunit-
tatur vz eciam adhuc pulvis supradictus / in aliis
fiat sicut prius

Emperica Communiter
operantes predicta faciunt suffumigia aromatica
et timiamata gallia muscata aliptamuscata et similibus
fetida vero per inferius et ex aliqua fetida parte liquida capilli
capitis fimo et similibus quoniam a proprietate matrix
prosequitur odorifera et fugit horribilia Preterea
suffumigium ex ungulis asinorum cuius est specialis
proprietas matricem ad se trahere et fetum mortuum e-
ducere licet sit de maxime fetentibus ut dicit Avic.
3° canonis fen xxi capitulo de eductione fetus vel secundine
Quibusdam eciam et praecipue carnosis faciunt emtaugi-
ma ex aqua frigida sine mora quoniam et si frigida
noceat matrici ano et omnibus nervosis partibus
brevius tamen in eo mora plus affert iuvamenti
per antiparistasim constringendo quam nocumenti per se alterando
quemadmodum et in tetano Item ordinat dietam
stipticam ex carnibus laudabilibus assis et piris
et coctanis et ovis assis et tortellis et vino rubeo
puro in causa frigida vel limphato cum aqua ex-
tinctionis calibis vel lapidis igniti et regimine sub-
tiliat quoniam frequens motus ad assellandum et urina
plurimum retardat curam Ex electuariis confert dyaca-
toniton dyamargariton dyarodon abbatis zucca-
ro in causa calida Unguentum stipticum sic fit Recipe
mumie balaustie aluminis nucis cipressi boli armeni thuris
mastici litargiri galbani bdelli sarcocolle masti-
ce sandali rubei ana ʒ ii in cerola cum oleo rosaceo vel mirtino
et cera sufficienti incorporetur fiat Et potest
addi ceruse si dolor fuit fortis

Canon Cum
annus et vulva ex natura sint frigida sunt et orificia
viarum expulsionis per hanc ad hoc opus fabricata
consequens est ut dicta capitulo de exitu ani pruri-
tu sublimiter suffragantur Similiter et cum pueri quia
exitus fit per essenciarum mollificationem necesse vide ut
cura paralisis conferat iuvamentum

Pronosticatio Est eadem cum pronosticatione exitus rec-
ti

Capitulum septimum de signis impregnationis et sexus fetus

Signa impregnationis certa prout est philosophi in arte hymnenali sunt
octo ut dicunt Rasis et Avic. capitulo proprio Primum
est vehemens adherentia vulve super virgam et sinus
corrugatio aput coitum virginitatis Secundum est sicci-
tas vulve post talem coitum maior debito et solito
ita quod in ea non reperitur humiditas quemadmodum
accidit labiis oris et lingue post cibum comestum
in fame plurima Et si quarto die vel quinto ante-
cessit purgatio menstruorum regularis atque comple-
ta erit verior eius significatio quoniam talis purga-
tio disponit plurimum ad conceptum Tercium est quod acci-
dit mulieri pigritia et tarditas et declinatio
ad sompnum Quartum quod si obstetrix digitum longum
miserit in vulvam repperiet os matricis adeo constrictum
quod neque stilus ingredi possit sine lesione ut dicit
G 3° de virtutibus animalibus Quintum est quoniam per dies
aliquot et praecipue post duos menses vel circa illud retinentur
menstrua et incipiunt mamille ingrossari et pa-
pille earum denigrari licet et retentio menstruorum quo-
busdam accidat statim a principio et praecipue in dulcibus et
exsanguinibus Sextum est quod post duos menses vel
tres advenit appetitus corruptus et nausea Sep-
timum est quoniam post menses illos fit stola et panni
in facie qui est color immutatio quemadmodum a sole
vel igne Octavum est urina subtilis praecipue circa
initium opilationis alba aquosa in mulieribus frigidis
et praecipue in principio Subtilis vero in calidis et praecipue

in processu conceptionis in summitate cuius est nebu-
la et est liquor eius diversi coloris sicut est yris
et in medio eius est stans coitum terminatum et
cum commovetur turbatur minime sed quanto magis processerit
impregnatio tanto magis rubescit et turbatur
Et est quoque in urinis pregnantium apparebunt
quedam granula ascendentia et descendentia
alba gracilia velut anthomi ut dicit Avicenna
primo canonis fen 2a capitulo de signis impregnationis
ex urina Et prima quidem signa sunt quatuor
predicta atque efficacia que non faciunt errare
cum simul fuerint Reliqua vero quatuor
dubia sunt et communia et probabilia Signa fetus
masculi sunt ut dicit ypocras 3a particula afforismorum bo-
nitas coloris in facie mulieris iuxta debitum
vel solitum et pluralitas appetitus coitus licet omni
mulieri accidat ardor et pruritus titillosus in
vulva post impregnationem et calore fetus et siccitate
vulve quem imperiti credunt desiderium coeundi
Similiter et ingrossatio mamille dextre amplior
et papille eiusdem rubificatio et sensatio gravi-
tatis in latere dextro et fluxus sanguinis ex nare dextra
et oculorum rubor et levitas ad motum Signa
fetus feminini sunt signa contraria que sunt pannus
faciei plurimus vel color pallidus seu plumbeus
et appetitus ad coitum et inflatio mamille sini-
stre amplior cum denigratione papille sue et
multitudo desideriorum malorum et fastidii et sensa-
tio gravitatis in latere sinistro et fluxus sanguinis
ex nare sinistra et plumbeitas oculorum cum
pigritia ad motum Signa gemellorum sunt com-
plicatio signorum omnium cum permixtione contrariorum

Experimenta Si mulieri detur ad potandum
sero post cenam cum vadit dormitum ℥ ij ydromelli-
tum ℥ ij aque pluvialis et senserit per noctem cor-
rosiones circa ventrem et precipue circa umbilicum tunc con-
cepit sin autem non concepit Et oportet ut ydromel con-
ficiatur ex partibus viij aque dulcis et parte j mellis
decocti mixtis non bullitis ut dicit Galienus Iste namque
torsiones premuntur ex eo quod matrix corrugata super
spinam moratur secundum longum et ingrossatur
secundum profundum quare comprimit longationem ne ven-
tositates egredi valeant que surgunt ab ydromelle
neque sit mixte femellitati quam bibit mellicratum ne
forte calor inflammatus terminet ventositates
Unde ypocras 5a particula afforismorum mulierem si vis scire
si concepit mellicratum cum dormitura est da bi-
bere et si quidem torsiones habuerit circa ventrem
concepit si vero non non concepit Istud tamen verum
intellige tribus servatis conditionibus Prima ne
sit apostema in intestinis vel ulceris vel humor acu-
tus Secunda vero ne sit vel constipatus et stercore plenus
Tercia vero ne mixtura excitata fuerit per diem sed tempore
prandii tunc namque sompnus et quies vero predicta
ventositate elevabunt a cibi plenitudine et
mellis cruditate ut verificat ubique commentator
Dicit preterea experti quod purgatio mulieris ante tempus
menstruorum per x dies et mixtum cum quarte parte
cum emplastris suffumigiis balneis suppositoriis per
superius aromaticis post menstruorum purgationem
per dies quinque et tunc circa coitum modo et ordine
convenienti et aput effusionem spermatis caveat

mulier ad se firmare cum inclinatione quadam
super latus dextrum faciat ad masculum generandum
super sinistrum vero feminam et hec omnia scripsimus
supra capitulo de facientibus ad impregnandum

Canon Affirmat Galienus in commento illius anforismi
quinte particule Mulier si quidem masculum etc. quod istorum
singularitate signorum predictorum est omni quasi certitudo
Patet namque splen mulieris esse calidior epate quare
fiet masculus in latere sinistro Patet etiam fetus ge-
rari statim a principio quare fiet femella in
latere dextro Patet etiam menstruum esse calidissimum
respectu spermatis ut ypocras predicte regule non
possit quare certum fiat femina in latere quocumque
Patet etiam feminam esse eminentis bonitatis omnique
quare semper fiet masculus Patet etiam fluxus men-
struorum restringi et appetitus diminui ex humorum
aggregatione frigidorum grossorum in stomacho venis et ma-
trice propter quod impregnetur Patet etiam venter propter mo-
la tumefieri Patet etiam color faciei propter laborem
alterari Patet etiam menstrua fluere hora impregna-
tionis geminie vel ctis prodis obstruatis ut dicit
Galienus in commento illius aforismi Mulieri in utero habenti
si purgationes exeant etc. Cum et si non a toto vaso
matricis saltem a venis que sunt in eius
collo Ex quibus omnibus autem eiusdem con-
cluditur ubi supra quod hec signa predictis non sunt
certa sed certum signum soli deo notum est quare me-
dicus in iudicio suo retineat presagium donec
certitudo cum multitudine clarescat signorum Sciendum
preterea quod gemellorum conceptio fit hora una ut
plurimum aput coitum in quo spermatis fortitudo et
multitudo gradatim impellitur ad matricem
velut buttella post buttellam et ipse cum recipitur
in cellulis diversis in quibus abundantia recepit
menstruum sanguinis attrahendi Raro quod fit per
superimpregnationem hoc accidit ex oris matricis strictu-
tudine prohibente et si fiat per superimpregnationem
fieri est possibile a prima die conceptionis usque
ad diem xlm et amplius quare et talis fiet eorum
exitus aput partum si aliquod ipsorum non acciderit
orbari Gemellorum autem multiplicatio vij numerum
non transcendit quoniam et plures non recipiunt cellu-
le seu interpositiones matricis notabiliter distincte
quarum tres sunt in latere dextro et tres in latere
sinistro Una vero in medio Verum tamen licet hoc
fit albe polligonum est tamen ut plurimum primum fetum ge-
nerans et nobilitate sue conceptionis quinque vero
duo vel tres pereunt orbentur quod si hunc novem transcen-
dent portati quod omnes vel plures orbentur vel mo-
riantur **Prognosticatio** Quinque causa est prognosticatio de abortu

Capitulum octavum de mola et inflatione matricis

Accidit quoque mulieribus post matricis
retentionem menstruorum plurimam vel aggre-
gationem spermatis et castitatem longam ut
appareant ventres magnificantur et surgant dis-
positiones omnes que sunt impregnate Et si quidem
hoc fuit a materia humorali mola dicitur Si vero
ventosa nuncupabitur inflatio matricis Signa
autem ipsius sunt signa distinguentia inter ipsam
et impregnationem que sunt quoniam in hac passione
est magnificentia ventris cum mollificatione
mamillarum et quoniam post menses quatuor non

sentit motus embrionis omo vel si sentit quasi
tactum lapidis de late sup latus et qm vectus g-
uitas est in directo sinus mag~ qz aput aliquod
latus quoru omniu qzra dispositio reperitur i imp-
gnate Et etius signu est ex post apparentibus
ut quia post menses ix non parit sz remanet
sic est vel si parit parit pz laborez plum frustu
carnis durissimu cui no est forma generata ex
congelatione vehementi matr~ pdictaru vel forte
emittit san- nigru grossum vel ventositati qua-
titatez ingentez et tunc residet venter et sanatur ~c
Methodus Cura eius e cura restrictionis
menstruor~ quam diximus et si non sufficiat
gradatim premat ad illa que puocant aborsu
que etiam suo iam diximus ca~ qm hec passio
sanatur non nisi calidis acutis subtiliantibus
et penetrantibus cu puocatione Et si in~a ven-
si cognoscat ex loci mutatione et sonor~ rauco~
multiplicatione insistent p intus et p extus
carminatiua dicta ca~ de colica pagrafo de
colica ventosa **Emperica** Accidit plerumqz
qz mola pz coitu mulieris singnece cu viro fri-
gidi spmatis quae attrahatur sanguis menstruo-
sus plurimus ad locu generationis et in rem duraz
carnosam condensatur pz qz a spmate valeat
regulari et deficit virtus informatiua spmatis
eiusdem et aput horam ptus vel prius egre-
ditur fetus orbatus Accidit pterea mulieribus
frigidis frequenter inflatio matricis post impregna-
tionez et ptum qm matrix et inmachi fuerint
p totu tpus impregnationis expansa remanent
pz ptum dure inflata sicut prius nisi cu em-
plis calidis et vaporationibus curatur que fiunt
ex ruta origano sinapi nigella cimino saluia
sauina serpillo ~z similibz **Canon** In cura
huius passionis calis oz ut obseruetur ordo p-
mo n~qz exhibeantur calida subtiliatiua per
supius in potu Pz dies uo tredecim vel circa id
applicentur calida mollificatiua in emplis
Deinde post dies quatuor vel circa id flobotetur za
phena pedis si corpus sit carnosum exhibeat
curatiua puocatiua p inferius Et h omnia scripsimus
ca~ restrictionis menstruor~ qz si pdicta omnia
no sufficerent balneet mulier diebus pluribz
ab umbilico infra in aqua decoctionis malue
altee fenugreci rute sauine nimpi mentastri na-
sturcij et ante introitum balnei p ij horas detur
ei et trociscus de mirra vel de gummis quos dixi-
mus ca~ eodem pagrafo de empiricis vel puluis
dictus ibidem cum vino albo veteri amaro et
egredietur qz intus est si deus voluerit ~c
Pronosticatio Mola si antiquata fuerit
vel p remediorum rationabilium administratioz nil
exierit matrim grossam difficilem portendit Mola
pterea si antiquetur ydropisim ascite induat
mortalem Post molam pterea raru est ut mulier
impregnetur qz si concepit vel abortit vel mor-
bidu fetum parit pp~ debilitatem matricis vehe-
mentez Mola difficilior e curationis qm infla-
tio Verumtamen si inflatio pduret curam non
recipit sz remanet p totam vitam qz si ipius
malicia pstinet ydropisi inducet ypamite ciorosa

Cam Nonu~ de prefocatione matricis
Accidit quoqz mulieribz pz retentionez menstruorum
diuturna vel abstinentia a coitu et pp~ si
fiunt multi sanguis et spmatis et inde corrupta
ut eius matrix grauitatez et lesioz patiens sensu
quoddam nali quo et omne membru spmaticu sue
calefacere sentit sibi nociua et si plerumqz sensu
careat animali ut apparet in pulmone et cerebro
et epate et renibus atqz splene quoru quidem
sibi non sentit sz nisi mediatibz panniculis eorum
corpulentia inuoluentibus similiter neqz adeps neqz
pinguedo neqz aliud membr~ calefacere sentit sensu
animali Matrix aut cu sit membr~ neruosum ultra-
qz significationi pdictam nocumentu patiens in
se constringitur et cu materiam p deorsum expellere ne-
queat opilatione phibente conatur sursum eice-
quae sentit mulier quoddam eleuari a sinistre ventris
usqz ad os stomachi quae comprimit dyafragma
et phibetur anhelitus et fit sincopis et cadit quasi
mortua et tunc no sentitur pulsus neqz anhelitus
vel difficile percipitur coto subtili naribus appli-
cato et quoqz suffocat et morit Et quoqz sanatur post
laborez et desperatioz Et hanc passioz vocant matricis
pfocationez Signa eius sunt signa epilensie pter
qz mulieri non deficit ratio sua neqz egreditur
spuma ex ore sicut in epilensia Cum accidit hec
passio subito et contorquent membra sicut in epi-
lensia et omnia signa distinctiua qui passioni
quibus corpus priuatur sensu et motu iam dixi
ca~ de appoplexia Et ualde significatio est quaz
ex relatione astantium patiens fecit qm antecessit
retentio menstruor~ difficilis vel abstinentia a
coytu post desideriu intensum **Methodus**
Cura eius duplex Una hora parisim~ que est
ut fricentur plante pedum vehementer cu sale
et aceto acutissimo et ligentur coxe ligatura
forti et fricentur labia vulue vehementer cu digito
vel cu candela noua habente figuraz virge inuoluta
panno lineo inbibita oleo nardino vel de lilio
in quo dissoluta sint iij grana musci vel ambre
vel in oleo balsami et pfundetur sz fricatio ut ta-
ngat os matricis et assiduet donec mulier sentiat
Et si non sufficit fiat fricatio cu condisi vel
pipe et ponatur ventosa magna sine scarificatione
sup pectine et vociferet in aure eius et suffu-
getur os et nares cu asa fetida vel pilis adustis
volua uo cu gallia muscata vel timiate Cura
uo alia est ante parisimu et pz que est ut puo-
centur menstrua grosse sicut docuimus et coeat
frequenter qz si coire noluit utatur omni die in cenodo
electuarijs et puluibus sperma diminuentibus sicut e
31 semine agni casti sumpta omni die cu aqua ca-
lida vel vino limphato et alia que diximus
ca~ de satiasi patrafo de empiricis et regimine sub-
tiliet in quali et quanto gresse **Emperica** Di-
cunt empirici qz aput parisimu nil melius reperies
quam ut vir cu muliere coeat et fricationem plonget
donec resurget et moueat Asserit pterea auic
3° cam~ fen xxi ca~ de educere fetus et secundine
qz pprium est fetidoru suffumigior~ p superius appositor~
et aromaticor~ p inferius hora parisimi matricem
deorsum trahere et eius superfluitates educere pter

ex vngulis asinorum quorum specialis est proprietas omnino
quasi matricem deorsum trahere et menstrua prouocare
siue per inferius siue per superius applicetur **Canon**
Non festinetur ad sepulturam talium nisi post dies
duos ut dicit Rasis quoniam post calor naturalis tanto tempore
in interioribus corporis occultari et a manibus frigi-
dis euitari propter quod sufficit licet exterius anhelitu
uel pulsu minime valeat deprehendi, propter hoc uero
tempus nulla uisa est suscitari **Pronosticacio**
Ex si per sternutatoria moueatur uel sternutet bonum est
ypo. ca. particula aforismorum ex libri que a matrice
molestatur aut difficulter generanti sternutatio supue-
niens bonum Item si post fricatum volue cum rebus
odoriferis sanguinis uel muchositas effluxerit
salubre Item si nichil prohibitum remediorum contu-
lerit post diem vnum ipsam derelinquas Item quanto
magis retencio menstruorum uel spermatis processerit an-
tiquata tanto periculosior fiet afflictio Item magis
accidit hec passio mulieribus sangwineis uel flatum
ex multitudine menstruorum Colitis uero ex sensus hominis
assiias ex debilitate et secundum fit magis in vere et yeme
minus aut estate et autumpno fit plera magis
corporibus delicatis et ociosis strictas venas habentibus
quam laborantibus cum latitudine venarum &c

Capitulum decimum de apostemate et cancro in matrice

Apostema omne fit ex decursu **matrice**
superfluitatum per venas capillares et arte-
rias in spongiositates membrorum debilium que
sui quantitate soluunt eius continuum et sui qualitate
alterant eius complexionem naturalem et sui substancia uirtutem
et operacionem membri decipit cum putrescunt Cum quoniam
matrix est membrorum solidum neruosum rarum est ut ma-
teria grosse in ipsam penetret ut plurimum aut sub-
tiles acute quare fit hoc apostema magis ex colera et
flate sangwine uel melancolia Causa uero antecedens est
retencio menstruorum uel plectoria corporis totius
Causa uero primitiua est sicut casus et percussio sup-
er alcatum et sinum ventris uel difficultas partus Signa
apostematis in matrice sunt febris continua acuta valde et
pulsus velox spissus. similiter et anhelitus et vrina
pauca rubea uel citrina uel nigredo lingwe cum
dolore capitis et alienacio uelut in frenesi quoniam
matrix cerebro neruis pluribus est colligata Et eciam
significacio est ex dolore circa sinum ventris et alcatum
dorsi et difficultate egestionis et vrine Ista namque
sunt propria signa matricis apostematis testante Rasi et Auicenna
vnde ypo. ca. particula aforismorum In anno flegmas paciente-
rum quanto magis calidior fuit signa fiant forciora
quanto uero frigidior remissiora Terminatur autem
hoc apostema quemadmodum et stomachi uel epatis aliorum
que membrorum, aut enim resoluitur aut saniatur aut
indurescitur, et si induretur aut per congelacionem et hoc
est ut multum Et si quidem per adustionem, aut antiquatur
adustio et vltimatur et tunc cancer appellatur,
aut uero antiquatur neque ultimatur adustio et fit
apostema durum uel scliros nuncupatur Est namque sclio-
sis apostema durum cuius subtile resolutum est et grossum
remansit non adustum Cancer uero est apostema durum
calidum cuius subtile exalauit et grossum adustum
est in cinerem et melancoliam viscosam Et cancer quidem
curacionem perfectam non recipit nisi cum abscisione mem-
bri totalis si fuerit membrum possibile truncari sin autem
membra vicina putrefaciet et mortem finaliter
inducet Et sic apparet quod cancer censetur ad apostema
calidum induratum, communiter et frequencius fit per se in-
cipiendo ex congelacione materie non naturalis aduste in
membro quocumque Signa autem cancri decimi predictorum
omnium et tempus mensuratur plene iam diximus in
capitulo de apostematibus stomachi et epatis propter quod signa cancri
sicut hic dicenda Signa igitur cancri in matrice
seu membro alio sunt quoniam siue fiat consequendo
siue per se incipiendo ex a principio rei Et quoniam
incipit res nigra uel liuida dura uel fabam uel
cicer cuius circa radicem venas nigras uel liuidas
tamquam membro vehementer insertas per quas
melancolia adusta fluit ad locum cum ardore et pulsacione
et prurituum hee vene sunt cause quare cancer
non curatur perfecte nisi cum membri mutillacione
Cum autem cancer confirmatur atque antiquatur
aperitur et ulceratur et virus fetidum plumbeum
subtile fedum corrosiuum emittit quare gradatim
non subito partes vicinas tamquam corrodit et
membrum et eius operacionem destruit et demum aliorum
donec finaliter membra destruat nobilia et mor-
tem inducat Sunt autem eius labia inde alba mol-
lia velut ulceris sanniosi sed dura liuida tuberosa
uelut ulceris fistulosi et non differt hoc apostema a lepra
propter aliqua causa essencialium sed solo subiecto
quoniam ut ait Auicenna libro 4 fen 3a capitulo de significa-
cionibus lepre Cancer est lepra particularis
et lepra uero est cancer vniuersalis corporis totius Et hic
quidem cancer sicut in capite dicitur a modernis
noli me tangere, si uero in pectore seu ventre dicitur
herpes estiomenus, si uero in extremitatibus et precipue cru-
ribus dicitur lupus vel In facie noli me dyes in
partibus herpes Si sit exterius dicitur esse lupus Et
licet cancer accidere sit possibilis cum membro simocem
tamen de ipso parum diximus facere capitulo proprie propter
matricem esse receptaculum superfluitatum pessimarum
ex quibus et cancer generatur **Methodus** Cura
apostematis in matrice est ut a principio fiat flobotomia
diuisiua de basilica dextra uel sinistra in bra-
chio prout dolor ad alterum laterum declinatur et extra-
hatur sangwis pluries si virtus tollerat et corpus sit
carnosum, sequenti uero die flobotometur zaphena pedis
et adhibeantur repercussiua per intus et extus fre-
quenter Iniciatur ergo per vuluam cum clistere aqua decoctionis
plantaginis solatri semperuiue lenticulae extremitatum
uel bis cocturum prima aqua reiecta postquam in ea dis-
solutum fuerit aliquid olei rosarum et mucillaginis psillii
uel camphore Inungatur eciam sinum uentris et
vulua tota usque ad profundum ex vngentis popu-
leon subtiliato cum modico olei rosarum uel lactis
papaueris in quo camphora et psillium fuerint
dissoluta Empletur eciam ex rosis violis plantagine
extremitatibus rubi solatro semperuiua malua coctis
in aqua perfecte deinde expressis et pistatis perfecte
et incorporatis cum oleo rosarum et farina ordei Epitheme
eciam locus intus et extra cum aqua rosarum in qua
dissoluta sint camphora et puluis sandali Sedeat
illis diebus in aurora sirupum rosarum uel violarum cum
aqua frigida, detur post dietam zuccaro rosarum uel violarum
cum sandali rosata nouella et similibus Nutriatur
lactuca portulaca pulmento auene uel ordei

condito cum aceto. Sorbeat vero tali casu, bibat aquam ordei vel aquam decoctionis prunorum damascenorum citorum vel pomorum sapidorum. Unde aqua frigida parva crudificat apostema et regatur cum frigidis per dies quatuor donec calor et febris mitigentur et apostema evitetur si fuerit possibile. Si vero dolor capitis vel insompnietas affuerit sufficiat sicut fuerit diximus capitulo et si non aliter saltem cum narcoticis ut scripsimus cum de frenesi loquebamur. Si vero per hec omnia non evitetur apostema primo febris et dolor augmentari reperiunt tunc post diem quartum et confirmato apostemate utendum est resolutivis modo et ordine quem scripsimus de apostemate supra. Cum vero dies aliquot transierint neque dolor cessavit et resolutivis sciatis quia apostema tendit ad collectionem quare procedendum erit ad maturativa et saniei generativa prout diximus ibidem, et facta iam sanie atque dubellatione sollicitandum est de ulcere et ruptura si apostema per se ruptum non fuerit neque sanies neque sanguinis egredi fuit visa per vulvam, et ultimo procedendum erit ad abstersiva mundificativa ulceris sicut est aqua mellis iniecta cum clisteri. Deinde ad cicatrizativa et consolidativa que dicentur capitulo de ulceribus in matrice. Si vero febris et dolor minorari reperiunt post quam visa sit evacuatio sensibilis omnino et non remaneat tumor et concavitas circa finem que quadam tactu percipitur si sit magna tunc ad mollificativa te transferas quoniam apostema sclirotisatur, et hec omnia scripsimus plene predicto capitulo. Et si tibi notum fiat apostema indicatum fore cancrum ex signis que iam docuimus tunc cum matrix abscindi non possit propter eius in interioribus corporis latitudinem egrum desperatum delinquas quoniam ut ait ypo vi particula aforismorum: Quibuscumque absconditi cancri fuerint non curare melius est, curati namque citius pereunt, non curati vero multum tempus perdurant. Unde si egro placuerit curam facias blanditivam atque in brevis dilativam que est ut egrum dormire non permittas quantum sit possibile et ab omni re calefaciente defendas, corpus eius mundifices semel vel bis in mense cum medicinis lenibus evacuativis melancolie adustam ut sunt sene epithimum et similia que diximus capitulo de melancolia. Et ungatur locus cum unguento albo et camphora et cerusa, vel cum unguento albo nicolai [illegible] vel unguento cum populeon et lacte papaveris et similibus frigidis repressivis et balneetur quoque et ipse apud dolorem in aqua dulci decoctionis seminis lini fenugreci malve violarum rosarum psillii et altee, et prohibeatur a rebus melancoliam generantibus ut sunt carnes salite caseus antiquus lentes caules aceto agresta piper sinapis allia vinum rubeum vinum vetus amarum, et regatur dulcibus subtilibus ut sunt ova pullorum vinum album aquosum carnes elixe cum lactuca et cucurbita et similia. Cum autem cancer ulcerari reperit est in ultimo malitie. Et igitur uti convenit lenientibus frigidioribus predictis quoniam dolor sit fortior. Addatur ergo in unguentis predictis aliquid opii vel iusquiami vel mandragore, et si additur aliquid [illegible] prohibebitur membri mortificatio ex stupefactis et [illegible] ficabitur operatio, et in hoc casu multum confert

iniectio collirii albi cum lacte mulieris quod scripsit auctor Rasis in capitulo de obtalmia quoniam ulcerationem retardat et dolorem mitigat evidenter. Et si fuerit cancer humor in membro aliquo exteriori convenit in finibus et eius labia circumquaque cauterizari cum ferro ignito quoniam esturam faciet et ambulationem ipsius refrenabit. **Experta.** In apostemate matricis convenit subvenire accidens timorosum scilicet retentio stercoris et urine dolorosa. Cui succurratur cum potione egri in balneo aque dulcis vel aque decoctionis malve altee camomille fenugreci seminis lini quoniam ventrem lenificat vias elargat et dolorem sedat, et prohibeatur hora illa eger a potu donec urina et egestio egredi videantur, et cum balneo uti convenit in cura resolutionis et precipue ab umbilico infra. In cura vero repercussionis simul et in cura maturationis nequaquam. Unguentum quod inunctum circa finem et altatim et suppositum cum lana vel coto intra vulvam, durities matricis omnes mollificat sic fit. Recipe adipis anseris anatis galline ana ℥ i butiri recentis ʒ iii armoniaci bdellii ana ʒ s olei de semine lini vel de camomilla ʒ ii dissolvatur gumme in oleo et liquefiant cum adipibus et butiro ad ignem in tazola, postea coletur et reservetur, et si vis actuare adde galbanum oppoponacum ana ʒ s. Item unguentum mollificativum si aliud presto non sit conficiatur ex dyaltea parte i populeon parte s butiro et adipe galline parte ii dissolvendo butirum et adipem simul ad ignem, postea deponendo ab igne et dyaltea et populeon incorporando preste cum eis. Et si volueris actuare dissolve gummas predictas in butiro et adipe ad ignem et fac sicut prius. Emplastrum mollificativum conficiatur ex malva bismalva altea absinthio [illegible] ana m i semine lini farina fenugreci semine altee ana parte i farine ordei quantum volueris coctis omnibus in aqua et pistatis preste et incorporatis cum oleis et adipibus iam dictis et actuatis cum gummis ex eisdem et actu tepidum extensum super pecia applicetur ventri ab umbilico infra cum renovatione frequentata postquam reperit infrigidari. Fomentatio seu balneum refrenans malitiam cancri nondum ulcerati tempore longo fit ex aqua decoctionis nenufaris violarum papaveris psillii foliorum populi et salicis extremitatum bliti et rubi rosarum plantaginis semine altee faciendo ex ea encatisma vel infundendo in ea pecias lineas molles et actu tepidas frequenter ponendo super cancro quoniam maxime mollificat ardorem reprimit dolorem mitigat et ulcerationem retardat, licet cancer frequenter nequeat curari nisi cum restitutione totius membri. Unguentum album de camphora et cerusa refrenans malitiam cancri iam ulcerati sic fit namque ei est in hoc simile. Recipe olei rosarum ʒ iiii cere ʒ i dissolvantur ambo simul ad ignem in tazola. Deinde ab igne deponantur et in paropside munda ponantur et cum eis pulvis iste incorporetur. Recipe ceruse plumbi usti ana ʒ v litargiri ʒ ii storace argentea [illegible] dragma i camphore ana ʒ i [illegible] miscendo cum spatula donec fuerit inspissatum et infrigidatum. Deinde misce cum eis duo albumina ovorum bene conquassata et incorporata. Hoc namque unguentum mirabiliter reprimit ardorem, ulcerationem diminuit. Et si non fuerit ulcus cancri

consolidat ulcus penitus. Et si fortificare volueris in-
frigidando cancrum et dolorem mitigando adde opii
semina xii iusquiami xxiiii mandragore ℥ i et tunc
ultimas eius bonitas in reprimendo cancrum ulce-
rosum et mortem hominis differendo **Canon**
Cum matrix et stomachus atque vesica sint membra
spermatica nervosa cartilaginosa dilatabilia et constrin-
gibilia continua mediorum collectiva facta per naturam
atque acuta sentencia. consequens est ut cura
apostematis primus multum sit utilis tunc apostematis al-
terius si propria propriis applicentur. Verum in hoc videtur
differentia quia stomacho magis conferunt mixta remedia
pro superius matrici vero et vesice pro inferius quoniam
vie brevitas virtute custodit viatoris. Est et differentia
alia quia cum stomachus sit membrum nobilius
in eius emplastris magis sollicitatur oportet de virtutis
custodia cum stipticis. In matrice vero et vesi-
ca resolutivis uti convenit fortioribus cum corpora
situs sit in profundo corporis per distanciam longam
ab epate et corde. aut membris nobilibus qui-
buscumque **Pronosticacio** Apostema matricis si ter-
minetur per resolucionem salubre, si per saniacionem diffi-
cile, si per induracionem mortale. Cancer in matrice
seu membro alio interiore sive recens sive
fuit antiquatus mortale. Et si in brachio vel
crure mors effugitur non nisi per membri trun-
cationem. Si situs et urina retineantur et dolor
ultimetur neque per se neque per artem subito moriet
mortale. In apostemate preterea melius frigiditas extremi-
tatum vel sudor primus frigidus circa frontem
et tempora mortale quoniam apostematis multitudinem
et virtutis naturalis angustiam demonstrat. Item aliena-
cio fortis cum instancia vigiliarum que per arte
removeri non potest infra diem iiii mortale quoniam apostematis
confirmacionem et virtutis animalis lesionem consignat.
Item apostema accidens in matrice tempore impregnacionis
interficit matrem vel fetum vel utrumque et precipue si fuit
confirmatum. Unde ypocras 5ta particula aforismorum
Si mulieri pregnanti erisipila in matrice fiat mortale

Capitulum undecimum de ulceribus et ragadiis et emorroidibus in matrice

Ulcera fiant in matrice aut per se incipie-
ndo et tunc fiunt ex materia calida corrosiva
ut sunt flegma salsum et humores adusti, aut
consequendo ad apostemata in matrice et tunc fiunt
post emanacionem apostematis ad saniacionem et rupturam. Signa
ulcerum in matrice sunt ardor et dolor in vulva
cum pruritu. Primo quidem titillosus quemadmodum
in satiasi. post hoc vero cum fortificatur acuto pun-
gitivo et forte nichil egreditur sanies nigra
livida viridis zenosa fetens. et tunc ulcus appellatur
et forte egreditur sanguis niger grossus. et tunc
emorroide matricis appellantur. Et si quando fiant
per se incipiendo apparebit precedens signorum apostematis
in matrice. Si vero consequendo fiat antecessit signorum
apostematis saniosi in matrice dicta capitulo precedenti. Et
signa quibus distinctiva ulcerum matricis et vesice
sunt. quoniam si sunt in matrice apparebunt excreciencie se-
parata ab urina et dolor sentietur in profundo pectinis
et ingrabitur color albus in rebus. Si vero in vesi-
ca fuit apparebunt excrecia commixta cum urina
et dolor sentietur magis aput anteriora vulve et
multiplicabitur color albus in rebus excrementibus
et alia accidentia diximus capitulo de scabie in vesica
Methodus Cura ulceris in matrice quod
sit per se incipiendo est ut a principio digeratur
materia acuta cum sirupo de fumo terre que diximus
capitulo de pruritu et scabie libro 2o. Post hoc pur-
getur bis vel ter de vii in vii cum apozimate
quod fit Recipe senes epithimi mirabolanorum citrinorum
et indorum ana ℥ s bulliat in aqua dulci decem
manibus furfuris diligenter et aqua coletur et detur
ex ea ℥ iiii vel v in aurora prius dulcorata sunt
cum zucaro aut tamarindi vel melle rosaceo. Remota
causa antecedente removeatur corruptio mundificetur
ergo locus cum clisteri quod fit Recipe rosarum siccarum florum
camomille farine ordei ana p. i. semine furfuris
ana ℥ s bulliant in aqua pluviali et modico
vini pontici. coletur et in colatura dissolvatur
aliquid mellis et terebentine iterum parum bullien-
do et colando et tepidum frequenter mittendo
per vulvam donec sanies et sanguis mundetur. Si aut
dolor et mordicacio ulceris fuerit augmenta-
ta adde in decoctione prima semen iusquiami et
foliorum eius et papaveris et psidie ana m. i. in co-
latura vero adde ii vel iii vitella ovorum et cum
eadem aqua fiat encatisma ita ut in ipsa se-
deat et moretur hora doloris vehementis. Deinde
mundificetur cum unguento quod fit Recipe sar-
cocolle ℥ s dissolvatur in aqua mellis ad ignem
in cazola et incorporetur cum eis farina fenugreci
et farina ordei donec fiat sicut mel tuccens
et in eo involvatur licinia et cum tenta intromit-
tantur in profundum vulve et circa ea placenta refri-
gerentur et postea extrahantur et quandoque cum bom-
bace extergantur et sic successive fiat donec
penitus locus exiccetur. Deinde vero consolidetur
cum unguento stiptico quod fit secundum Rasim in divi-
sionibus capitulo predicto Recipe tutie lapidis ematitis
aloes pulveris terre sigillate ana ℥ s terantur
omnia et cribellentur et si volueris appone ce-
ruse spargatur de hoc pulvere super ipsum omni die
bis. Et si ipsum fortificare volueris adde boli ar-
meniaci sandaraca terre sigillate et similium. Si vero fuit
profundatum consolidetur cum succo plantaginis vel
consolide maioris in modum unguenti et imponatur
cum licinia et consolidetur cum aqua decoctionis
corticum granatorum et balaustie et gladioli et [illegible]
in modum clisteris et tepidum iniciatur omni die
bis et in ipso interim sepius balneetur. Abstineat
a coitu prorsus donec consolidacio compleatur
similiter et a rebus urinam provocantibus acutis.
Cura ulceris in matrice quod fit consequendo
ad apostema saniosum in ea est ut postquam ruptum fuit
apostema per se vel per artem ut forte per compressionem
et motum corporis et descensum velocem gradum vel
saltum donec visa fuit sanies egredi per
vulvam et sanguis, tunc in potu sumat aquam
decoctionis seminum diureticorum calidorum vel frigi-
dorum prout se et virtus consenserit quoniam mundi-
ficat ulcus cum virtute. et hoc fiat tot diebus
donec sanies et sanguis moretur. Deinde
consolidetur cum incarnativis predictis et detur
omni die in aurora prius trociscis ex trociscis

de karabe dictis tamen de unctu sanguinis cum aqua decoctionis acatie et plantaginis uel vino rubeo in quo zuccarum rosatum fuit dissolutum **Emperica** Medicina bona mundificatiua ulceris similiter et incarnatiua scripsimus cuius iam diuisis scilicet tractatu de ulcere in aure et tractatu de fissuris labiorum oris et tractatu de ragadijs in ano ergo dicta cum illis adhibetur **Canon** Cura omnis ulceris dupliciter intentione perficitur Prima scilicet mundificandi cum callidis acutis ripticis abstersiuis secunda uero incarnandi cum stipticis stipticis conglutinatiuis Est et intentio 3a localis que est doloris mitigatio cum resoluentibus debilibus anodinis et hec omnia plene iam diximus talibus predictis **Pronosticatio** Ulcera in matrice rarius fiunt consequendo utplurimum uero pre incipiendo sollicitandum in moderatione doloris quia si perdurauit se ethicam induceret Ulcus si antiquetur fistulam preter timorosa ulcera matricis a principio prohibet conceptionem si uero pregnanti superuenerit faciet aborsum nisi illico subueniatur quia uirtutem expulsiuam stimulat queadmodum et tenasmus

Expleta est Sectio Tertia

Incipit Sectio Quarta

Peruemiendum uidetur ad curam passionum contingentium circa ramos corporis quam precipuum eorum que circa stipitem accidunt et radicem descripsimus remedia posse Uocamus autem ramos corporis manus et brachia et crura et coxas atque pedes Uerum quia diuinum auxilium cognouimus presentis laboris initiatiuum fore atque productiuum adhuc itaque deuoto deum precamine gratiam eiusdem postulamus quatenus scribentis calamum dignetur ad finem uoluntarium ducere uim Auerrois septum vij colliget orantes ut deus nos ab errore custodiat et oculos nostros illuminare dignetur **Sectionis quarte Tractatus est unicus cuius sunt sex Capitula**

Tractatus iste ultimus sicut in libri totius prohemio diximus concordans est fen ultime 3i canonis Auicenne cuiusquidem ordinem nobis per huius primi librorum placuit obseruare Passiones autem de quibus in ipso dicemus sunt que accidunt in extremitatibus membrorum et sunt in numero sex Prima quidem ramex et hernia 2a uero arthetica 3a uarex et elephantia 4a dolores spondilium dorsi 5ta gibbositas 6ta labores spontanei currentes per musculos qui sunt in ambitu totius corporis **Capitulum primum de ruptura sifac et ramice**

Sifac est panniculus id est herma magnus rotundus stomachum epar et splenem atque intestina omnia totaliter amplectens et obstat ipsum natura solidum fabricauit que Auicenna periton nuncupauit Ab hoc igitur panniculo circa duo inguina duo alij oriuntur panniculi in corporibus uidrum figuram duorum cornuum habentes qui didimi nuncupantur ita ut cornua eorum panniculo sifac affigantur et basis per de inguina descendentis deinde testiculis ambobus circumducta per orbem osseum constituat uel bursam testiculorum Accidit autem plerumque et precipue in pueris et humidam complexionem habentibus siue per naturam siue per dieta impinguatiuam ut sifac predictum dilatetur uel etiam rumpatur predictis locis et inde descendant per diuidum et osseum et malam compositionem faciunt cum tumore et inflatione inguinum et testiculorum Et si quidem sifac dilatetur prout quod rumpatur ramex uel hernia nuncupatur si uero rumpatur ruptura sifac appellatur Et si rumpatur tunc illud quod descendit aut est intestinum generale aut sifac adipinum Est autem zirbus panniculus unctuosus latus extensus super stomachum et intestina ut eorum congreget naturalem calorem et ad interiora reuerberet et a frigore aeris continentis defendat cum sint membra naturalia modicum extra se calorem habentia licet non nisi per calorem operentur Si uero dilatetur prout quod rumpatur tunc res que descendit aut est aquositas et tunc hernia aquosa dicitur aut est uentositas et tunc hernia uentosa dicitur aut est humor frigidus qui si antiquetur conuertitur in carnem et duriciem affatam et condensatam et tunc hernia carnosa dicitur Signa autem distinguentia inter herniam et rupturam sunt quia in hernia non fit dolor quando res manibus sursum ducitur per diuiduum in uentrem uel quodlibet contractatur In ruptura uero fit dolor et augetur magis si res que descenderit fuit intestinum quia membra neruosa habent sensum acutum et tumor ibi est et res que descendit prout nunc dicemus Similiter et ex figura quia in ruptura sifac apparet tumor et inflatio circa inguina cum patiens stat erectus In hernia uero non apparet inflatio et nisi circa bursam testiculorum Signa uero propria rupture sunt quia si egrum resupinatum preceperis iacere et ancis papitatis atque capite depresso et rem in osseo contentam duxeris sursum per diuiduum manibus comprimendo redibit aut tota aut pars eius cum difficultate multa et sine rugitu omnino uel pauco ita tamen ut zirbus fuit tumor testiculorum et inflatio fiet mollior et subtilior ante reductionem et dolor rugitus minor Si uero intestinum fuit tumor et inflatio fiet tangibilior et grossior et apud reductionem dolor et rugitus maior Signa uero propria hernie sunt quia si egrum resupinaueris sicut prius et rem reduxeris redibit aut tota aut pars eius cum facilitate et rugitu plenio uel mediocri ita tamen ut si uentositas fuit fiat plenior rugitus apud reductionem et tumor et inflatio testiculorum dura que tactum uix cedit et sonat cum tangitur ante reductionem Si uero fuit aquositas fiet rugitus mediocris apud reductionem et tumor et inflatio testiculorum immensa ualde et mollis splendens sicut facies ydropicorum et urina que mingitur fiet pauca Si uero fuit humor frigidus conuersus in carnem ad tactum percipietur res dura inter testiculos et osseum mobilis habent inde neque reducatur quantumcumque comprimatur **Methodus** Cura rupture duplex est una quidem cum incisione et cautio didimi penetrante et ipse si fuit difficilis antiqua et habet cirologis delinquo Alia uero medicinis stipticis constrictiuis et ipse si fuit parua recens facta curationis et hanc prosse dicemus Euacuetur igitur a principio intestina omnia cum suppositorijs et clisteri

lenitiuo iniecto bis una die postea ponatur eger
in aqua dulci tepida tempore longo donec di-
dimus et intestina fuerint complete mollificata
deinde resupinetur super lecto suo anchis eleuatis
et capite depresso et reducat intestinum zirbum et in-
testinum sursum per didimum in ventrem paulatiue pa-
rum post parum donec totum reducatur Tunc igitur ponatur
super locum rupture emplastrum sequens quod est Recipe thuris
masticis gummi arabici dragaganti ana ℥ ii boli ar-
meni sandali aloes mirre ana ℥ iiii acacie gallarum cipressi
glandium psillii ana ℥ vi aristologie longe bdellii gal-
bani sarcocolle resine picis naualis induratae ana
℥ v colofonie minium picis consolide ℥ i
consilie sic infundantur bdellium et visticus et galbanum
et sarcocolla in aceto vini tribus diebus vel pluribus fu-
statim fuerint incisa deinde extrahantur et cum resi-
na et pice naualis et colofonia dissoluatur ad ignem
simul in tegola et postquam liquefacta omnia deponetur
ab igne et incorporetur cum eis puluis aliarum rerum
subtilis cribellatarum et fiant magdaliones sicut in
emplastro apliton quorum unus mollificetur ad ignem
lentum et extendatur super pecia linea molli et adhuc
calidum ponetur super locum et plumaceolo duplici sup-
posito cum fascia lata fortiter alligetur et sit pluma-
ceolum latum ne faciat rupturam dilatari et
dimittatur per x dies Et eger omni tempore iaceat supinus
in lecto post dies vero decem dissoluatur et item reno-
uetur sicut prius et post dies v dimittatur et tunc
item renouetur et sic fiat donec ruptura perfecte
consolidetur Dietetur cibis et potibus supradictis fa-
mosis sed quoque medullis et oleribus ventrem leni-
ficantibus vel leniatur cum suppositorio vel clisteri
sicut docuimus capitulo de stipticitate ventris paragrafo
de empiricis Et cum sanatus fuerit abstineat a cra-
pula ipse neque stet neque moueatur super cibum vel
potum ymo sedeat vel resupinetur donec cibus in
stomacho fuerit semidigestus Abstineat a nucibus et
piscibus et carnibus pinguioribus et balneo aque
dulcis tepide et omnibus mollificantibus Abstine-
at etiam a leguminibus et rapis et omnibus ventosis
Abstineat a coitu et saltu et vociferatione forti et
luctamine forti violento et cursu veloci pro eo
quod omnis labor cum quo retinetur anhelitus et in-
testina conquassantur dilatat rupturam si est et facit
si non est Et caueat si quoque coire voluerit fiat non
nisi in ieiunio et fecibus expurgatis et ventre
undique stricto vincto cum fascia lata Cura hernie
aquose est ut si sit parua recens facilis emplentur
testiculi cum emplastris calidis resolutiuis de scrofi-
bus dictis capitulo de propriis paragrafo de ascite Si
uero fuerit multa antiquata difficilis perforetur bur-
sa testiculorum in loco commissure duorum testiculorum
perforatione penetrante et utroque cum tenta aurea
uel ferrea ignita quoniam si fuerit cum flebotomo redibit
hernia post dies aliquod nisi subsequatur cauterisatio
et extrahatur aqua paulatiue de die in diem
sed non tota subito ne forte accidat sincopis atque
mors neque consolidetur donec aqua perfecte e-
uacuetur Retinet etiam quoque non cadit timor re-
cidiue volumus aptum cum filo lineo vel seri-
co traducto cum clauet omni die bis de extremo
in extremum refutato Dietetur sicut ydropicus
undique Cura hernie ventose est ut si sit recens
facilis emplentur testiculi cum emplastro carmina-
tiuo dicto capitulo de colica paragrafo de colica ve-
tosa Et dietetur sicut dictum est illic Si vero fuerit
antiqua difficilis curetur cum perforatione iam dicta
quoniam sicut in aquosa dominatur aqua super ventum sic
in ventosa dominatur ventus super aquam neque esti-
mandum est in corpore hominis aliquem super altero
reperiri cum eadem sit ibidem efficiens scilicet calor dimi-
nutus eadem quoque materia scilicet humor frigidus ut dictum est in tractatu de
accidente et morbo Cura hernie carnose est
ut si sit parua mollis et facilis empletur cum
emplastris mollificatiuis simul et resolutiuis di-
ctis capitulo de apostemate stomachi paragrafo de apostemate
eius duro Si vero fuerit magna dura difficilis
excorietur cutis undique et extrahatur et
labia cutis consuantur et cum unguentis cica-
trizatiuis consolidentur dictis capitulo de ulceribus
in ano et capitulo de fissura labiorum oris et capitulo de
ragadiis in ano **Emperica** Emplastrum ad
rupturam pitrion expertum sic fit Recipe picis naualis
aloes masticis gallarum ana ℥ i boli armeni ℥ iii
litargiri cere ana ℥ ii rasine colofonie galbani
ana ℥ iiii fisci quercini vel scorie eius si corpus fuerit
℥ i gipsi ℥ ii aristologie longe et rotunde ℥ i mirre
thuris ana ℥ vi terbentine ℥ i sanguinis hominis
℥ ii consilie sic decoquatur vellus arietis cum
pilis sicut abstractum est ab ariete in aqua pluui-
ali deinde coletur et in colatura coquantur res
supradicte bene et fortiter continue miscendo et agi-
tando cum spatula ne comburantur deinde coletur
et fiat ex rebus emplastrum et ex liquore epithima
cum lana porcina infusa in eo et expressa vehementer
donec sicca perfecte fuerit et calida firmetur super locum
Emplastrum expertum ad herniam aquosam et ventosam scripsi-
mus capitulo de apostematibus virge et testiculorum paragrafo de
empiricis illic recurrat **Canon** Est quoque ci-
sifat aput didimum est fortis ac solide tor-
ture quae accidit in humidi corporibus ruptu-
ra vel dilatatio aput umbilicum et proprie si mo-
tus laboriosus aut casus aut percussio ante-
cedat et talis rupturam ut plurimum periculosa est et mor-
talis Sciendum preterea quod in corpore debili
vel delicato et proprie cum ruptura est magna
antiquata difficilis sufficit cura blanditiua que
est ut patiens locum rupture faciet cum pluma-
ceolis duobus inferiori quidem molliori ex bom-
bace superiori vero duriori ex lana vel pilis cum
cingulo braccali omni tempore firmando per dies
residues vite sue **Pronosticatio** Ru-
ptura si fiat in pueris et mulieribus et omnibus
humidam complexionem per naturam habentibus et proprie sanguini-
neis carnosis est facilis curationis In adul-
tis vero et senibus vel siccis per naturam difficilis
Item rupturam recens parua et in qua adhuc
nichil descendit in osseum sed tunc solis in ig-
nibus inter accidit facilis est curationis An-
tiqua vero magna et in qua testiculi vergi-
ma sunt inflata difficilis Item hernia aquo-
sa pronunciat ydropisim ascitem ventosa vero
timpanitem et ex hoc consequitur quod aquosa
deterior est ventosa sicut et ascites deterior est

tympanite Concluditur ergo in hernia aquo-
sa peccare 2a digestio in ventosa vero digestio prima
quare sicut in aquosa oportet ut rectificetur epar cum
vngentis et emplastris calidis superius ita et in ven-
tosa stomachus cum eisdem et ipsa quidem plene docuimus suis
locis Item hernia aquosa antiqua magna uel-
de cum vrina pauca rubea uel diuersos colores
habente secundum regionem infimam et supremam mortale
Item pronosticato ydropisis defuit plenum tractatus presenti capitulo

Capitulum secundum de passione arthetica

Dolor articulorum simul cum eius speciebus
nomine a medicis nuncupatur arthetica
quod si in brachio uel manibus extiterit
cirogra proprie vocabitur si uero in iunctura vertebri seu
coxarum dolor anche dicetur Si uero in iunctura
femoris sciatica nuncupabitur licet et dolor anche
ut plurimum sciatica nuncupetur Si uero in calcaneo uel
digitis pedum tunc podagra nuncupatur et tollitur
ex mente Rasis in diuisionibus capitulo presenti et ex
mente Auicenne 3o canonis fen xx tractatu presenti Fit autem
hic dolor ex humore superfluo currente per venas ca-
pillares atque membrorum porositates donec pre-
mat medium ossis et ossis iuncture et ibi stans induat
alienam compositionem in ligamento coniugente ossa
predicta et sui quantitate ipsum extendens et sui
putredine ipsius substantiam destruit et corrumpit
et sic aliquando faciet et demum operationem membri pro-
hibeat et forte ossa iuncture dissoluentur si
perduret Omnis enim spasmus et tetanus fiunt
ex humore superfluo neruos et cordas et muscu-
los occupante ita dolor arteticus ex humore
iuncturas et ligamenta ledente propter quod neque in
aliquo dolore artetico accidere potest spasmus ut
dicit G. in commento illius amforismi Aueticque
podagrice egritudines etc. Fit igitur aliquando iuncturarum
ex omni genere quatuor humorum simplicium similiter
et ex permixtione eorum admouere vnde quod maxime
accidit ex humore crudo flatuoso viscoso cui
adheret aliquid colere uel sanguinis acuitate fuit
additum ut ipsum veheret in loca profunda neque
potest aliquando quemadmodum reliqua euaporari per pa-
ssionem quoniam materie grossities et membrorum frigus
atque loca profunditas illud non admittunt sed uel
euaporatur per resolutionem uel per lapidificationem Istud etiam
aliquando in quibusdam corporibus certos habet periodos qui-
bus aduenit uel recedit scilicet de mense in men-
sem aut de anno in annum aut de etate in etatem
Et dicit ypocras quod tempus resolutionis ipsius cum
accidit est .xl. dierum plus tamen uel minus secundum
materie multitudinem et frigiditatem Vnde ait ypo-
cras in particula aforismorum Aueticque podagrice egritudines
fiunt hee in .xl. diebus deferuescentes resident
Hoc etiam aliquando in quacumque iuncturarum accidit tu-
morem facit et ruborem et calorem plus tamen uel minus
secundum materie multitudinem et caliditatem preter quam in ancha
in qua tumor et calor et rubor apparet non
exterius carnis multitudine et loci profunditate
prohibente Signa quorum calidorum sunt loci ru-
bedo et caliditas apud tactum fortis et dolor pul-
satiuus intensus cum tumore et inflatione et vrina
ignita Et si materia fuit colerica fiet dolor acu-
tior et rubor et tumor minor et vrina subtilis
citrina et si antecessit usus sinapis uel piperis uel
allei uel vini veteris amari et etas et complexio et tempus
anni colerica fuerit erit significatio certior Si uero
materia fuerit sanguinea fiet dolor grauior et tumor
et rubor maior et vrina grossa rubea Et si
antecessit usus carnium laudabilium et ouorum sor-
bilium et vini rubei dulcis et etas et complexio et tempus an-
ni fuerit sanguinea verior fiet tua significatio
Signa quorum frigidorum sunt loci rubedo modica
cum tendencia ad album uel plumbeum et caliditas
moderata uel nulla et tumor magnus et vrina
remissa et dolor non multum acutus Et si materia
flatica fuit tumor et albedo fortificabuntur cum
mollicie et fiat vrina alba grossa nisi fortassis
epar inflametur ex dolore et si antecessit nause-
atiua satietas assidua et potus vini plurimum in
ieiunio et sumpcio piscium et olerum frigidorum et
etas et complexio et tempus anni fuerit flatica verior fiet
tua significatio Si uero melancolica fuit materia tumor et plum-
beitas fortificabuntur cum duricie et fiat vrina sub-
tilis sub alba Et si presentia preterita et futura
concordauerint verificabitur tua significatio Signa quorum
compositorum sunt commixtio et alteracio signorum omnium
predictorum secundum gradum proporcionatum mixtioni Scias
tamen quod in passionibus membrorum profundorum
non semper oportet colori exteriori credere potest enim humor grauis
intus latitare propter quod ait G. in quarto illius aforismi
particule prime In perturbationibus ventris etc. Et ypo-
cras testatus est quod color corporis habundantiam
humorum ostendit si non in profunditate accubuerit
Caueas inuestigare prius oportet consuetudinem tempus
etatem et regionem atque morbi naturam et ex vrina
cognoscere cum quibus humor commiscetur Cu-
ratio Cura passionis artetice duplex est vna
quidem apud paroxismum et afflictionem que proprie curatiua
dicitur alia uero ante et post paroxismum que proprie preseruatiua
nuncupatur et de ipsis ordinati scribemus tam in causa
calida quam frigida uel commixta Cura igitur ipsius hora
doloris et paroxismi primo fit a causa calida siue co-
lerica siue sanguinea siue composita ex hiis ut a principio
fiat flobotomia diuisiua de basilica sinistra si dolor
sit in brachio dextro uel de basilica dextra si do-
lor est in brachio sinistro et extrahatur sanguis suffi-
ciens totus simul uel cum secundatione neque negligatur
a principio flobotomia Talis enim si pauco tempore prius
flobotomauit paciens quoniam est ex rebus maxime neces-
sariis in methodo curatiua cum sine ipsa neque reper-
cussio neque resolucio conferens videatur et si corpus
sit plectoricum flobotometur a principio saluatella pedis
dextri si dolor est in manu dextra uel pedis sini-
stri si dolor est in manu sinistra et consimiliter fiat
si dolor sit in cruribus uel pedibus et post illam
flobotomia fiat flobotomia supradicta quoniam ut dicit Auicenna
primo canonis fen quarta tractatu quinto de flobotomia diuisiua quod flobo-
tomia si potest per vnam dyametrum nequaquam uero per duas
simul et post flobotomiam soluatur venter cum medicina le-
ui educente colerem et humores acutos sicut est sero-
ticon laxa uel electuarium de succo rosarum uel alia ex
eis que iam diximus in cura preseruatiua fortis
namque medicina humores agitaret et dolorem augmentaret
et fortassis prosterneret virtutem fiant post euacuatiois
remedia localia primo quidem repercussiua superponantur

membru paties in aqua frigida vel fomete ex
aqua frigida et aqua ro an p i aceti p s vel ex
succo solatri et spumie an p i aque ro agreste an
pte s vel epithimet ex pulue ro sandal infuso
in aqua ro et agresta et modico aceto Ve lima
ex olo neufar qm omnis dolor iunctura sine vlce
mitigat in pncipio et rebus frigidis actu et ut te
licet eor usus supfluus mam ingrosset et forcius
sequi faciat dolorem Unde ypo 7ta pticula afforismor
In artificiales tuores et dolores sine ulceratoe et po
dagra et spasmu horu plima aqua frigida infusa
et refrigerat et attenuat et dolore soluit Stupor
em mediocris dolorem minuit Emplectur etia ex
ro solatro spumia neufar plantaginis extre mi
tatibus rubi coct in aqua pluuiali vel ferra
deinde pistatis et incorpatis cu farina ordei pul
ue mirtillor acacie lentibus bis coctis aqua
pma reiecta addito olo ro vel neufar quot suffit
et modico aceti vel agreste et si p istu dolor no
cessauit neq imoratus fuerit addat aliquid
ex foliis et seme iusquiami et forcius est radix
mandragore et itm fortius e in opatoe mordere
tamen usus narcoticor qm membra iuctualia
sut et na frigida ad palisim inclinata Si uo per
applicatoz repcussiuor dolor fortificetur vel non
minoretur vel tumor inducatur nequaqm sup locu
ponatur s cu cta et strictur mebrum hora illa
totalit ut sit eleuatum ne humor ad ipm fluat
eat nociuus In augmeto uo et cu cessat aggrega
to fluxus et tumoris fiat empl ex stipticis per
mixtis cu resolucttibus sine attractoe sicut e em
plastru ex foliis rose floribus camomille farina
fenugrei farina ordei radice altee coctis z muda
tis et pistatis psste et incorpatis cu olo camomil
lino vel nardino sufficieti et tepidum applicet
Confert etia hora illa fomentato mebri ex aqua
decoctionis eoru earunde et linito sine fricatoe
ex olis eisd In statu uo et cu sedatus fuerit
a fluxu ine adde plus ex resolutiuis in emplo
iam dicto sicut e seme aneti cebellatu semel lini
et alm anetimu foliu et radices opp et ulcera id
non intendas In declinatoe aut psstea et cu tuor
cepit residere et rubor pallescere et dolor mitigari
fiat empl ex puris resolutiuis sine stipticitate
omo sicut est stercus bouinu calidu vel equinu
vel porcinu recens sicut est et fortius stercus colubi
nu et si in lb i stercoris cuiuslibet incorpoetur z i
pulueris euforbii vel saponis vel modicu fermeti
fortior fiet opatio Caueas tn in usu resolutiuor
immoderato ne soluatur et ma subtile vel lapidifi
cetur grossum Illud naq frequent accidit in apa
tibus iuctuar calidis et spe sanguineis quare
pq illud cognoueris ex puritate caloris et lun
ditate coloris et duricie tuoris et in sensibilite
doloris ppone resolutiua et vte mollificatis
cu calidi opata sicut est adeps vulpis vel canis
iuuenis vel mustele vel anet vel anseris et sic
sut mucillagines fenugrei s lini s altee si cu p
dictis resoluctibus misceatur in emplo Et itm for
tius est in mollificando atq resoluedo si addideris
aliquid ex gummis calidis sic sut sapinu galbanu
armoniacu oppopanatu Et non negligas studiu

in mollificatiuibus a pn qm si manserit in apate
duicies dissrupent fortassis iuctue et erubunt
velut margarithe et pacitabitur membru atq
spasmabitur et fortass dissolcabitur os iucture
et inducet claudicatio et pdurabit omi tpe et spe
si passio fuit in ancha Cure aut mollificandi
et resoluedi apata dura plene scripsimus capto
de apate stomachi In fine uo declinatoe cferut
balnea calida stiptica cfortatiua sic est aqua f
marum vel aqua decoctionis aluis sulfuris et sal
gmis vel aqua decoctionis absinthii arthe saluie
calameti mentastri vrtice saluine in qua dissol
uatur aliquid salis geme vel vitri Et si supra
lesactor timueris ex eis adde de stipticis frigidis
in decoctoe sicut est plantago mirtilli balaust
glandes rose lentes bistorte et similia Confert
etiam ho illa fometato facta ex aqua ferata z
modico rubei vini pontica vel succi citoniorum
vel berberis vel aqua pluuiali pq in ea cocta
sint risum miliu acacia et galle cupssi qm for
tificant iuctuas ne alias recipiat supfluitates
Si uo post omia tumor cu rubedine vel duricie
remanserit aliqualis apponatur sanguisuga
que cu ceciderit ponat sup eius morsurum
folia sambuci et pmittatur ma effluere plu
ribus diebus pstea cu locus exiccatus fuerit et
tuor applanatus ponat folia quercina qm
indurat et cicatrizat Et si nihil remediorum
pdictorum cuoluerit ad manuglez appare fiet
vltimo recaurendum cu sit om fortissima ffiat
ergo cauteriu cu ferro ignito sub iunctura dolente
vel sup locu maxime cueniens ita qt ut cor
et neru non tangantur et pfunde usq ad os
neq dimittatur consolidari tpe longo s dimit
tat ponat in eo pilla ex cera et pilis leporis
ut pilis lane cstructa ut no pmittat ma effluere
p amu vel amplius donec membrum ab arthetica
seruetur et istud cauteriu est iuamen in
dolore anche cu in eo par spe ne cferant
pp loci pfunditatem Nutriat g paties ex rebus
frigidis sicut sunt pultes ordei vel auene co
dita cu lacte amigdalar dul et lentes et ri
su et iuxta capii recentis et olus factu colo
cintis portulaca Abstineat a carnibus nisi al
terat cu oleribus eisdem vel seminibus eor
Nutriat saporibus ex aqua rose et agresta
et vino citoniorum vel berberis vel succo acetose
vel trifolii succo confectis s non ex aceto vel
sinapi Bibat aquam frigidam vel qd melius e
julep vel aqua decoctionis pnor dulcorata
cu zucaro Abstineat a vino grosso et mellico
Et si vino ntte fuit uti et debilitate vel co
suetudine bibat vinu ponticu limphatu ad
medietatem cu aqua cetmarinis calibis igti
vel cu aqua pdicta Cura pseruatiua arthetice
de causa calida est qd ante horam porisim per
dies plurimos similit et in pncipio veris et au
tumpni fiat flomia basilice vel mediane mo
et ordine que diximus in actu curatiuo Post
flomia uo digeratur humor acutus cu sirupo re
sprimente iuncturas cfecta qui sic f Rp endiuie
plantaginis arthetice capillor scolopendrie absinthii

fiu(n)t de viol. ro. acetee an̄ ʒ i radicu(m) quinq(ue) gm(m)
an̄ ʒ i sem(inum) gm(m) frigidoru(m) maioru(m) et minoru(m) an̄ ʒ
ß sandali berberis sp(odi)i sem(inum) an̄ an̄ ʒ iii cu(m) custute
spodii amor(?) an̄ ʒ iii fiat syr(upus) cu(m) lib(ris) j zucari et
aceto citoniorum detur ex eo in aurora p(er) dies vii
in aqua decoctionis primor(um) fructor(um). Et sunt q(ui)
dignior(um) faciunt cu(m) syr(upo) rose vel viol. s(ed) eius locus
ad loca p(ro)funda no(n) p(er)tingit. Sunt et alii qui hoc
faciunt cu(m) syr(upo) ro. uel viol. acetoso q(uo)d eciam non
placet q(uia) si simpl(ex) fuerit magis p(ro)uocat ad uictutis(?)
nucos(?) at(que) ossa vehementer congelat cu(m) illud in-
sit aceto p(er) n(aturam) et p(ro)p(ter) acuto. Si uo(ero) gd(?) fuerit
urina putabit ue(he)menter et humores colliquabit
Purgetur p(ost) hoc cu(m) pillulis hemodact(ilis) minor(um) Joh(annis)
mesue in suo antidotario que sunt omnib(us) meli-
ores. Rx hermodact(ilorum) albor(um) mirabolor(um) citrinor(um) ʒ v. scamon(ee)
ʒ ii ß mirabolor(um) citrinor(um) ʒ ii ro. ʒ ii aloes ʒ x
conficie(?) cu(m) syr(upo) ro. et da ʒ ii in sero cu(m) itur dor-
mitu(m) sine cena, uel cu(m) aloes pillulis de aloes
expertis que sic fiunt Rx aloes citrini tria(m?) p(ar)tes
3e (?) mirabolor(um) citrinor(um) ʒ i scamon(ee) viii(?)
p(ar)tes t(er)tiam ultimus(?) esule ... p(ar)tes ʒ vini mastiac(is)
octavam p(ar)tem 3e ... fiant pillule cu(m) succo cito-
nior(um) uel maciano(rum) uel vino berber(is) uel
aqua decoctionis eor(um) et sint omnes vna dos(is)
si corpus fuerit compactu(m) carnositate difficilis
solutionis. Si uo(ero) macru(m) fuerit laxe carnis
et facilis solutionis medient(ur) pillule uo(ero) her-
modactil(e) minores p(er) mensuram excellentes quosdam
sic fiunt Rx hermodact(ilorum) aloes an̄ ʒ i scamonie
ʒ i ro. seminis apii an̄ ʒ ß misceme(?) cu(m) vino
decoctionis hemodact(ilorum) detur ex eis a ʒ i usq(ue) ad ʒ i
et ß. uel aliud p(re)sto non fuerit purget cum
ʒ ß benedicte laxative acuata cu(m) ʒ i pulueris
mirabolor(um) citrinor(um) uel cu(m) ʒ ß electuarii de succo
ro. laxativi acuato cu(m) col(oquintida). Et dentur ista
electuaria p(ost) media(m) noctem. et sunt qui purga-
tio(ne)m faciunt cu(m) decoctione tamarindor(um) mane
cassiefistule sene epithimi primor(um) et om(n)i edu-
cendi humores acutos cu(m) leuitate. sed
illud no(n) (con)tingit nisi in corpore delicato q(uia)
uirtus ap(er)ti(?) matu(m) no(n) atrahit a remotis, que
pillule p(re)dicte sunt eligende, et reiteretur pur-
gatio de ebdomada in ebdomada do(nec) corpus
fuerit mundatu(m). neq(ue) p(er)mittat uene extrahi
sub regimine diete. s(ed) leniat cu(m) cibis et me-
diis co(m)mouentibus no(n) acutis, et arte illa
plene scripsimus ca(pitul)o de scriptione(?) vetris passio
de emplastris. Nutriat(ur) cibis humidis (con)tratis in
calido et frigido uel paru(m) tendentibus ad
frigiditate(m) p(ro)p(ter) q(uod) calidu(m) natale nocetur
sicut sunt pultes et farina ordei uel aue-
ne conditu(m) cum lacte recenti capre uel
vacce, et sicut sunt carnes laudabiles elixe
cu(m) scle(?) uel lactuca. et pisces petrosi cum
speciebus aromatis dulcibus (con)diti. Et pisces p(ro)-
mos(?) frangibiles atq(ue) albas h(ab)entes carnes Bi-
bat vinu(m) al(bum) aquosu(m) uel p(er) se uel p(er) arte(m) (con)fi-
ciat vomitu(m) om(n)i mense semel duobus
dieb(us) (con)tinuis ut docuimus ca(pitul)o de bolismo pa-
gicus(?) de emplastris. Abstineat a potu vini
plurimi et p(ro)p(ter) in ieiunio. Caveat a nausea

sanctitate assidua uel coitu frequenti et p(ro)p(ter) sup(er)
cibum et labore uicitud(?) debilitat et p(ro)p(ter) in tempus(?)
porisum fuerit an̄ et potius (con)propinquu(m). Caueat
ab excellencia qualitatu(m) aeris (con)tinentis q(uia) si
calidus fuerit colliquat, si frigidus mortificat,
si siccus indurat, si humidus relaxat, p(ro)p(ter) quod
et ab omnibus dictu(m) est. q(uia) frequens ablucio me-
brorum cu(m) aqua calida mollificat mebra ner(uo)-
sa. Rx p(ro)p(ter) ipso (con)tra p(ar)ticula aforismorum. Calidi nocet fre-
quenter utentibus carnium effeminationem neruor(um) inpo-
tenciam mentis stupore(m) fluxus sanguinis defectus
in quibus est mors. Et paru(m) p(ost) subdit. Fri-
gidu(m) uo(ero) mordax(?) filiis ossibus dentibus cerebro spinali
Calidu(m) uo(ero) amicu(m) et utile Ex quibus colligitur
q(uod) op(ort)et ut exteriores res no(n) naturales sint om(n)i q(ui)a(?) (con)tra-
te cu(m) declinatione quadam ad caliditatem et siccitate
moderatam. Sunt em(im) reficta(?) largia mollid(?) cu(m) stra-
titudo cu(m) diuite debilitat uirtutes. Confortet(ur) quinq(ue)
uirtute debiles cu(m) ablucione carni ex vino cui sup-
tio uel vino citoniorum in quibus bullite sint ros(e)
plantago balaustie glandes galle pira poma ma-
lamacia uesicule et similia, uel cu(m) aqua lenau-
bis(?) coctor(um) aqua p(ro)ma reiecta extremitatu(m) ubi
foliorum uitis p(ro)p(ter) q(uod) in ea fieri aliquociens fuerit extin-
ctu(m) et lapides igniti et in ea quaq(ue) ablinetur
et p(ro)p(ter) p(re)dictorum p(ar)tem. Confert p(re)dicta aput sani-
tatem excitu(m) (con)tracta(?) s(ed) non fiat porissime cruciate
neq(ue) corpore repleto, simul et sacatis(?) in mebro
ap(er)ito perdurantes q(uia) in mas dilitat. Cura passio(nis)
dictetice de causa frigida aput hora porisim
siue sit de statu fluxe de mala siue aggregato ex
his ut a principio fiat flebotomia sicut in causa
calida q(uia) si no(n) euacuet qualitatem tollit eg-
ritudinem. Post flebotomia purge cu(m) ʒ ß benedicte
laxative et p(ro)uocet vomitus cu(m) oximelle sil-
litico et aqua decoctionis rafani uel se(minis) aneti
uel atriplicis uel sinapis et reparat(ur) sup(er) repletione
cibor(um) diuersor(um) vinibus(?) frequentatis, et si vomitus
fuerit facilis ponat(ur) in decoctione ʒ i uel ii elebori albi
suspensi in pecia alba linea hora bullitionis.
Post purgationes applicentur sup(er) locum et cu(m) (con)tra
repercussiua dicta in causa calida s(ed) modest(ius) eorum
usus magis q(ua)m illic q(uia) est maior in ea timor
de lapidificatione q(ua)m in causa calida. In aug-
mento uo(ero) misceatur resolutiua p(re)dicta in statu
uero et declinatione magis atq(ue) magis applicet(ur)
resolutiua pura. P(ri)mo quidem debilia. deinde fortiora
donec ad humares(?) puematur ut sup(ra) docuimus
cum q(ua)m ma est frigida addendum est in emplastris
de vitellis ouorum et croco. Et cu(m) sit grossa visco-
sa addend(um) erit incessanter ex mollificatiuis sup(ra)
dictis amplius q(ua)m in causa calida q(uia) si cube-
cepit indurari et dolor obfuscari et mebru(m) in-
frigidari raro fit eius resolucio completa et
ad hoc satis conferre videtur mora(?) p(re)tis(?) ad
ignem uel solem calidu(m) cu(m) ungento marciaton
uel agrippa. Dietetur subtilis ex cibis (con)tratis p(ro)-
gentibus ad caliditate(m) ut sunt carnes laudabiles
non frugitate(?) s(ed) elixe cu(m) sicho(?) et petro(?) et oua sor-
bilia et vinu(m) albu(m) clarum limphatu(m), leniatur
vene cu(m) suppositorio uel clisteri frequenter. vna vice
acuto et alia no(n) acuto ut diximus capitulo

de stipticitate ventris particula de empiricis Et detur
in potu liquores urinam provocantes alkakengi mo-
dico modo illud donec auferatur vel minoretur intem-
perantia propter quam ingrossetur Caveat a potu aque frigide
omnino et ab aere frigido cum pellibus vulpinis et
ovinis et vestibus largis mollibus rarificantibus
poros membri cum evaporationibus bibat mellicratum
aromatizatum cum pipere et cinnamomo et tempore aput decli-
nationem fame et sitim tollere possit In fine vero de-
clinationis fiat balnea stiptica calida supradicta, sicut
et cantarella dicta illic Cura passionis arthetice
de causa frigida est ut a hora porismi diebus
similiter et in principio autumpni et veris digeratur
materia grossa frigida viscosa cum sirupo dicto capitulo de re-
tentione menstruorum particula de empiricis Vel cum isto
sirupo Recipe pulegii calamenti salvie rute bethonice
balsamite pimpinelle ver oximi origani siler montani
an. manipulum i florum boraginis florum sambuci scolo-
pendrie tamarisci foliorum salicis an. manipulum semis ameos
amomi apii carpobalsami cassie sinulle polligi an. ʒ ſ.
cinnamomi an. ʒ ij piperis cubebarum lauri an. ʒ iij
fiat sirupus cum lb. j mellis aut zucari detur omni die
in aurora cum aqua decoctionis radicum vel seminum
diureticorum Et si laxativum facere volueris adde in de-
coctione prima sene turbith turbith agarici an. ʒ j
mirabolanorum emblicorum esule an. ʒ ſ mastices ʒ j
et detur ex eo per dies vij in aurora et sunt qui
materias frigidas in iuncturis digerunt cum oximelle
quo vel squillitico Omni usus acetum frequens de-
bilitat iuncturas quare multiplicetur in eis mel
et minoretur acetum purge per hec cum pillulis de
hermodactilis et mutat quantitate sue extiori
aloes optimi mirabolanorum citrinorum turbith albissimi
colloquintide bdellii serapini an. ʒ vj castorei sar-
cocolle euforbii harmel apii an. ʒ ij croci ʒ j s
fac pillulas cum succo porri et da ex eis a ʒ j usque
ad ʒ ij Vel cum pillulis de opoponaco cuius
que a proprietate extrahunt materias paralisis et tortue
et arthetice frigide difficilis eradicationis Recipe
opoponaci hermodactili serapini bdellii armoniaci
colloquintide an. ʒ v croci castorei mirre piperis
masticis cassie mirabolanorum chebulorum emblicorum nigrorum
bellericorum an. ʒ j scamonee ʒ ij turbith ʒ iiij aloes ʒ xij
infundantur gumme in aqua caulium et fiat ex eis
pillule et dentur sicut priores Vel si aliud pro-
non sit purgetur cum pillulis cochie vel aureis vel
fetidis almansoris famosis vel cum ʒ ſ benedicte
laxative acuate cum ʒ j pulveris mirabolanorum em-
blicorum Nutriatur cibis subtilibus calidis ad siccitatem
tendentibus ut sunt carnes laudabiles asse
et ova gallinarum recentia et carnes elixe cum
petrosilino condite cum pipere et sinapi Vitabit iuribus carne-
um et piscium et omnibus provocantibus urinam
resolvetur vel omni tempore laxus cum suppositorio vel
clisteri acuto prout docuimus capitulo de stipticitate ve-
ntris particula de empiricis Bibat mellicratum vel
vinum clarum vetus amarum usu tamen modera-
to Caveat a sacietate cibi vel potus propterea
vomat omni mense semel prout diximus supra
Caveat a piscibus et aqua frigida et coitu
omnino et fatigatione iuncturarum ex motibus vel
stationibus laboriosis et tempore porismo vicinante

similiter et a rebus frixis viscosis et pane azimo
atque tortellis similiter et carnibus porcorum
et extremitatibus animalium et visceribus eorum
similiter et a casu venti et locione membrorum
ex aqua calida vel frigida sed cum necesse fuerit
sudet in stubis siccis et sedeat in aquis tincarum
et tempore per purgationes dulsas et tunc utatur electu-
ariis calidis in ieiunio sicut est tyriaca vetus
et diacalaminthon piperion et zinziber conditum et melius
omnibus piretrum conditum sicut fit zinziber conditum
quod a proprietate fortificat cerebrum nervos et membra
frigida ut dicit mesue in suo antidotario
capitulo de epilensia auctoritate ypocratis
Emperica arthetica cum sit passio timoro-
sa sepe contingens nisi sunt similes operantes loca-
liorum remediorum consentium per purgationes utiles
et tempore in declinatione admiremisse contraria diversa ex
quibus sunt ungenta olea balnea fomentationes
suffumigia que dicemus Ungentum ranarum exper-
tum sit sic Recipe adipis ranarum lb. j et semis butiri
recentis ʒ vj marciaton agrippe dialtee an.
ʒ iij olei camomille olei anetini olei castorei an.
ʒ ij olei ro. ʒ iiij olei costini terebentini an. ʒ j
cere ʒ j olei granis antiquissimi lb. j sepi cast-
rini vetustissimi lb. j euforbii ʒ ſ resine pini
ʒ ij thimis ʒ j conficiatur omnia simul ad for-
mam ungenti et ex eo ungantur iuncture debiles
ex causa calida vel frigida tempore in frigida quasi
declinationis ad ignem vel solem calidum leviter
fricando donec penetret cum reiteratione freque-
tata per dies plurimos quoniam mollificat materias resi-
duas et insensibiliter resolvit Ungentum aliud
expertum Accipe vulpem unam decolatam extracta
tamen intestinis et ipsam fac bulire cum pelle et
pilis in oleo quoniam et sanguine suo donec caro
ab ossibus dissolvatur tunc cola oleum quod
remanet et dissolve in eo ceram cum suffici-
enter Et si fortificare volueris adde serapini eu-
forbii opoponaci per quem dissoluta fuerint ad igne
in cazola et incorporet omnia predicte simul eo-
dem modo fit ungentum ex adipe castoris vel ca-
nis vel mustele Ungentum aliud mirabile
aggregatum ex rebus calidis aperientibus atque
resolventibus cum virtute propter quod et plurimum con-
ferens est paralisi atque tortuce et spasmo re-
pletionali et omni nervorum passioni ex frigiditate
Recipe ungentorum cum quibus fit marciaton arogon
et agrippa an. ʒ iiij olei laurini ʒ iij olei castorei
olei rute olei benedicte petrolei terebentine an. ʒ j pi-
guedinis vulpis ʒ ij pinguedinis castoris ʒ j
acuantur predicta cum istis rebus Recipe eufor-
bii serapini galbani asse fetide an. ʒ j castorei
pulverizati ʒ j piperis sinapis cantaridorum sulfuris
an. ʒ ij opoponaci ʒ ſ dissolvatur gumme in
vino vel aqua decoctionis caricarum ad ignem
et cum eis incorporentur omnes alie res subtilis-
sime cribellate et fac ungentum vel extendatur
super corrigio albo molli et fiat cerotum Si
vero tumor durus fuit bonum videtur ut aliquis
ex mollificativis apponatur cuiusdam sunt adeps
anetis anseris et galline et axungia
porcorum et medulla cervorum et medulla

teucris pattarum et storax liquida. Vnde quando aliquid
ex gummis maxime fetentibus negligatur in recep-
tione licet sit maxime de confectionibus in hoc casu et
apponatur aliquid ex aromaticis penetrativis ex qui-
bus sunt gariofili musci calamenti aromatici costus et
gallia muscata atque cinnamomum. quoniam quod cum dele-
ctatione sumitur aput naturam melius operatur sive
per intus sive per exterius offeratur. Oleum de ranis
confert ad artheticam de causa calida in principio
et augmento cum infrigidatione et repercussione composi-
tum sit secundum Johannem mesue in suo antido-
tario. Recipe ranarum aquaticarum inter libras .s. funde sup-
er ea in vase terreo vitreato olei sisamini vel olei
communis libras .s. quod est pondus ʒ x vel circa illud et
sit vas stricti orificii quod diligenter obturetur et de-
coquatur lento igne usque dum capita dissolvantur
et cum coctum fuit dimittatur infrigidari et recoletur
in vase vitreo, et administretur remedio cum pena
sine fricatione omnino. Oleum benedictum confert
ad arteticam de causa frigida quod oleum sapientie et
oleum perfecti magisterii nuncupatur. duplex est quedam
sanguinem per naturam fluens ex minera de rupibus ma-
ris coloris subalbidi et subrubei subtilis vel ni-
gri grossi licet subalbidum sit nobilius Est et
aliud factum per artem quod latinum dicitur, et sit
secundum eundem mesue loco predicto Recipe lateres frigidos
ex terra rubea quos aqua non tetigit et commi-
nue eos in frusta et accende super eos ignem
carbonum sine fumo donec rubeant et inflam-
mentur. deinde submerge eos in vase pleno oleo
communi veteri claro ita ut cooperiantur et sic dimit-
tantur donec imbibant imbibitione ultimata
et pone in cazolo et dimitte siccari per se sine
igne post illud comminue eos in pulverem subtilis-
simum et pone iterum in cazola et sigilla cazole
orificium cum orificio alembici et circumquaque ob-
tura cum luto alchimistarum quod lutum sapientie
vocatur et consistit ex argilla et stercore equino
vel oleo simul permixte commixtis, et pone super
fornacem cuius ignis sint prune et compone
donec stillet oleum sicut fit aqua rosarum et recolligatur
in vase vitreo stricti orificii diligenter obturato
et conserva ubi quanto et quanto est antiquius tan-
to melius est Est namque in ipso virtus calefactiva
resolutiva penetrativa consumptiva superfluitatum
quare confert epilensie vertigini oblivioni pa-
ralisi doloribus dorsi et nervorum atque iunctuarum
universaliter magnum si fuit ex frigiditate, similiter
et duritiei splenis et dolori renum vesice vel
matricis. Oleum vulpinum mediocrem ultimum de
ad arteticam et dolorem renum et dorsi sic fit secundum
eundem ibidem Recipe vulpem integram interioribus
evulsis et pone in vase et funde desuper aque
fontis et aque salse ana libras 1 et .s. quod est
pondus 30 ʒ vel circa illud. olei communis antiqui
libras ij et .s. et decoque lento igne cum sale
ʒ iij usque ad aque consumptionem Deinde pone in
vase et pone super ipsam herbam aneti et ysopi
et decoque sicut prius usque ad aque consumptio-
nem ulteriorem et ossium separationem et cola et utere
remedio cum eo membra aput declinationem. est enim
mirabile. Balneum de vulpe secundum eundem ibidem

et ad idem sic fit decoquatur vulpis integra cum pilis
et sanguine evulsis tamen intestinis in aqua dulci
et in aqua salsa et cum herba ysopi et aneti et sit
quantitas aque multa et decoquatur usque eius
artus omnes laxentur et dissolvantur, tunc abiciatur corpus
eius et administretur aqua lavando cum ea membra de-
bilia in tina et post exitum ab ea inungantur membra
debilia ex unguentis et oleis predictis Tertio sic fit balneum
ex aqua decoctionis mustele vel canis iuvenis
pinguis. sed quoniam non est tante efficacie sicut ex vul-
pe. addatur alumen sulfur et opopoanacum, fomentum
fit ex aqua et vino veteri postquam in eis cocta sunt
artetica savina ruta pulegium serapinum bdellium
opopoanacum infundendo in hoc liquore calido pecias
lineas molles. et parvule leste frequenter apponendo
atque reiterando cum infrigidari ceperit, et si
times mollificationem nervorum et ligamentorum circa
exprimantur diligenter pecie et sicce calide appo-
nantur. Suffumigium sic fit ex assa fetida eufor-
bio galbano serapino positis super carbones et re-
cepto fumo calido super locum undique contectum
quoniam resolvit cum virtute et precipue aput declinationem
In pedibus autem et podagra sufficiat suffumigium ex ra-
dicibus et stipitibus caulium combustorum super car-
bones quoniam habent partes calidas acutas quibus pe-
netrant et resolvunt. Canon Apostema iunctuarum
in quacumque parte corporis extiterit equaliter curatur
prout in methodo per causas singulas distinximus
et per tempora quatuor universalia morbi. Vnde plus illic dicta sunt
quare quod in dolore anche et precipue aput statum et de-
clinationem non sufficiunt resolutiva supradicta quoniam
eorum virtus profunditate corarum non valet penetrare
quare necesse fiet apponere super locum emplastrum rubifica-
tivum et exitativum quod sic fit Recipe stercoris colum-
binorum recentis et incorporetur cum eo sinape trita et eufor-
bium et ficus sicce contrite vel decocte in aqua
salsa incorporando omnia simul permixte in decoctione
ficuum et calidum applicando super ancham, et dimittendo
sic donec fuerit vesicatio et si fortificari volueris adde
cantarides et folia sambuci et corticem eius medi-
anum et folia cerencia caulis et sicle et urtice fer-
mentum et similia Deinde per vesicas trahantur aculis
cum filo longo et dimittantur diebus pluribus aqua
currere ex vesica et frequentetur donec tumor et dolor
minoretur tunc vaporetur cum aqua tepida decoctionis
florum camomille militi et fenugreci Si autem istud
non sufficerit fiat cauterium cum acu ferrea
ignita penetrante cutem et carnem ex latere utro-
que et perforatur filum laneum et sit in cute dimittatur
et omni die de extremo in extremum refricetur donec
carne circa se totum corroserit et ceciderit Et iterum illo
fortius est cauterium triangulare penetrans directe
per deorsum usque ad os iuncture comprehendens nodum
anche totum Et dimittatur apertum per annum totum vel
amplius donec materia exeat putrida saniosa et cum
cicatrice tardaverit ponantur sub ulcere folia sambuci
contusa vel edere crudum contusum cum butiro donec
ulcus dilatetur Ista tamen ultima cauterizatio plurimum
est fallax atque ad timorem perducens propter loci profunditatem
Attendendum preterea quod in arthetica passione et precipue
que est in ancha confert provocatio emorroidarum et
menstruorum in corpore consueto. similiter et vetositatum

renis et tore tu stratificande profunda ut turrat et
eis sanguis plurima aput declinatorem Evenit etiam
quod dislotatio ex aparte et dolore fit sepius in iunctura
anche quoniam terre propter tres causas Prima est corporis
totius gravitas quod ex ea sustentatur Secunda vero iuncture
profunditas sub carne que penetratorem medicine non
admittit Tercia vero est ossium iuncture commissio no-
dalis quemadmodum pila intrant mortarium et hec
etiam est commissura in iunctura humerorum quoniam utro-
bique nodus adiutorii ingreditur pyxidem vertebri In
aliis aut omnibus iuncturis est commissura serratilis
quemadmodum cum dentes serre dentibus implicantur
Et ex hoc scire potes quare post casum et percussionem
dislotationem aliqua iuncturarum difficilior fit ossium
compositio in iunctura genuali vel cubitali vel
manuali vel pedali quoniam in iunctura humerorum aut
anche Sunt plura ex rebus non naturalibus 8 nunc
que nocent a proprietate dolori iuncturarum omni quaque
Prima quarum est usus frequens acutorum ut sinape
et piperis quoniam ... exacuunt 2a usus superfluus
penetrantium ut vini et aceti et propter ... quoniam
cruda profundant et vinis et ... trahunt
propter quod dictum est a medicis quod vinum non dige-
stum plus infrigidat quam aqua similiter et acetum
magis quam agresta licet in agresta et aqua
multe sint partes calide que sunt in aceto Tercia
est nauseativa satietas assidua et propter ex cibis
et potibus viscosis ut sunt carnes porcorum et panis
azimus et pisces maradi et vinum pendulum Quar-
ta caliditas aeris adurens vel frigiditas congelans
Quinta balneatio plurima in ... et membrorum
ablutio iuncturas relaxans Septima membrorum ar-
ticularum fatigatio ex cursu vel statione plurima
vel vestium strictura Octava vero est coitus ipse
namque a proprietate ledit cerebrum nervos ligamenta ...
atque omnia membra nervosa et propter si fuerit immodera-
tus in quanto vel quali **Pronosticatio**
Dolor articulorum si fuerit fortificatus ad ultimum
difficultatem anhelitus et mortem subitam inducit
Item si tremor et asma et sensuum turbatio accidant
subito propter dolorem mortale Item dolor articulorum ...
terminatur ad palisim et apoplexiam et cerebri oppilati-
onem Item dislotatio iuncturarum ex dolore fit maxi-
me in iuncturis duabus scilicet anche et cavillie et ...
nisi statim a principio tollatur palisim et claudica-
tionem inducit perdurantem Si apparet iuncturarum timet
ad resolutionem gradatim quaque die salubre si vero
ad induracionem que prohibet se non permittit per reme-
dia rationabilia difficile quod si antiquetur egro
commoritur nec curatur Dolor anche vel alterius
iuncture si fuerit in latere sinistro vehementior eque
in dextro Artetica difficilius curatur in senibus
et siccis et macris per naturam et yeme et autumpno
quam econverso Dolor artheticus antiquatus studium fri-
gidum et assiduitate raro recipit curationem nisi blan-
ditiva Item dicit ypo. 6 particula anforismorum
Eunuchi neque podagrisant neque talium fiunt quod vis-
tans ... dicit in commento hoc verum fuisse tempore ypo.
sed non nunc propter hominum regimen gulosum Item in eodem
Mulier non podagrisat si non ei defecerint men-
strua quod ... in commento ... ut in pluribus sed non
semper Item ibidem Puer non podagrisat ante ...

spermatis emissionem quod est annus xiiii vel circa
illud quod ... in commento ... aut ... pue-
ros podagrosos vidisse sed nisi aliqua ... in gem-
bus accidebat propter eorum gulositatem Idem in eodem
Podagra in vere et ... in autumpno mo-
ut in pluribus Item ibi ibidem Combustionem a sa-
tiatica molestatis ... foras ... tabes-
cit crus et claudicat si non urat quam dicit desi-
at ... iunctura cruris a coxa deorsum usque
ad digitos pedum et palisim ... si non cum
cautio fuerit Item dislotatio anche si fuit repetens
curat si vero antiquetur non curat Vn ypo ibidem
Combustioque a sciatica molestatis ...
foras et crus ... madet ...
sunt ... si ... induretur non madet ulterius
Item ypo ... particula aforismorum ... in osse egrotante
raro livida ... fit ... caloris naturalis mortificati-
onem Item in dolore fortissimo iuncturarum extremita-
tum frigiditas et sudor frigidus ... mortale

Capitulum tertium de varicibus et elefa-

Iste sunt passiones cruris atque tibie
pedum et ... grossa ... sed dicunt
... veteres dicunt si ... venas ... occu-
pet Elephantia si musculos omnino quoque ...
dat ... aut grossa ex qua fiunt ille passio-
nes est duplex Una quidem que fit per adustionem et hec
est sicut lepra particularis Alia vero per congela-
cionem et hoc est quod varices ... Signa vari-
cum sunt quoniam in cruribus inter genua et talum
apparent vene grosse nigre ut videtur tortuose
et accidunt maxime viatoribus et maxime onera
portantibus et cursoribus et fabris et ad me-
sam regum famulantibus et circa ...
stando vel currendo Si aut ... calida sit vel
frigida discernitur per tactum caliditatem vel colorem nigrum
et urina rubea grossa et antecessorum ciborum ca-
lidorum et ... et etate et complexionem calidam vel
... quorum omnium contraria repperiuntur in causa
frigida Signa elephantie sunt magnificatio
cruris inflata a genu in ... adeo ut difficile
sit stare vel ambulare et iuncture rigescant
quemadmodum in elephante Si aut ... calida
sit vel frigida sit discernitur quoniam in causa calida
adusta sentitur caliditas ad tactum et color
apparet rubeus obscurus cum asperitate cutis
et pustulis ... fetentibus In causa vero frigida
congelata sentitur frigiditas ad tactum et color
apparet subalbidus cum lenitate cutis et inflatio
non valde dura neque fiunt pustule sed vesice
Methodus Cura varicum duplex est pri-
ma quidem levior per medicinas resolventes 2a vero
fortior per incisiones Flebotometur igitur a principio
basilica brachii vel pedis opposita lateris cum
flebotomo lato et extrahatur sanguis grossus in quan-
titate multa et post ...
ex mora in balneo aque dulcis tepide Si aut
varices essent in ambobus cruribus flebotometur
primo ambe basilice in brachiis et post hoc ambe
basilice in pedibus inter digitum annularem et auricula-
rem Ligatur post hoc ... et purgetur ut do-
cuit ... de artetica tam in causa frigida quoniam calida
Deinde remota causa antecedente ...

ligentur ergo crura sub iunctura geniali per tres
digitos cum fascia linea forti habente latitudinem
duorum digitorum ut prohibeatur cursus humorum
deorsum Et si fascia inbibita fuit in aqua plu-
uiali et vino rubeo stiptico vel in albuginibus
ouorum in quibus puluis boli ar. sandraca. terre si-
gillate balaustie glandium foret dissolutus, vel in
aqua decoctionis lenticule excorticatarum furfuris siliginis
depilati risi milii plantaginis mirtillorum accacie
prunorum et maturorum pirorum nespilarum maciano-rum
et similium melior fiat operatio, et cum ligatura
steterit per diem vnum cruribus eleuatis super lecto
flobotometur vena varicosa turgida in loco qui
est super iunctura calcanei maiori largitate et ex-
trahatur totus sanguis melancolicus qui fuit in vena vna
uel pluribus a ligatura predicta postea flobotomia uero
aligetur masius sicut moris est epithime crus
totum cum peciis lineis infusis in liquore stiptico pre-
dicto actu frigido per dies plurimos quiescendo
super lecto cruribus eleuatis et empletur cum rebus
eisdem donec locus conforte et a fluxu restringitur,
Postea uero fiat emplastrum resolutiuum acutum super
totum totum inferius genu quod fit sic ℞ florum camomille
sticados absinthii rute foliorum caulium et stipi-
tum eorum saluie sauine ana m. i decoquatur omnia
simul in lixiuio facto et cinere quercus uel sam-
buci uel vitis albe et deinde pistentur et incor-
poretur cum eis puluis istarum rerum ℞ aliud sul-
furis gallarum capilli salis gemme ana ʒ. s. aloes
baccarum lauri pireti sic caulium ana ʒ. ii In fine
uero addatur stercus recens columbarum uel capru-m
et actu calidum applicetur frequenter et cum eo-dem
lixiuio calido mixto cum aceto acutissimo uel
vino uero amaro reponatur et fomentetur et epi-
thimetur locus frequenter donec tota massa fuit re-
soluta Neque obliuiscere emplastrorum frigidorum stipti-
corum super coxam et genu positorum ne fluxus
nouus attrahatur Et si postea ipsi reliquie aliquae
apparuerint in venis, apponatur sanguissuge
quinque uel septem a genu inferius, et donec ultima
earum consolidata fuerint nullatenus abluatur
Si uero post ligaturam predictam fortem et stiptica
predicta crus denigrari cepit et prauitatem preponatur
tur per aliquot dies et liniatur et oleis et vngentis
calidis ne forte membrum paraliticetur. Deinde redeatur
ad methodum iam dictam Si uero post omnia predicta recru-
te non cessauerit ymo latent postea dies aliquot et
menses redierint. opus erit mansione venarum
quare ligetur crus cum fasciis in locis duobus
Vno quidem sub iunctura geniali ad quatuor
digitos et extorqueatur vena sub ligatura geniali
et super ligaturam tali. vel in altero loco tantum
ubi ut nuda appareat Deinde eleuetur cum vn-
cino separando ipsam a cute cum unguibus et digitis
appendendo et ligetur cum filo utrobique et fissura
sua exprimatur totus sanguis medius Deinde
empletur et ligetur totum crus postea cum stipticis pre-
dictis quoniam regnabitur in vena porus durus
qui fluxum humorum amplius non admittet Et sci-
as quod iste modus vtilis reperitur in podagricis pro-
venarum cognouimus per quam materia fluit Nutriatur
iuxta carnium laudabilium et vino albo subtili

deuitet cibos grossum sanguinem generantes ut sunt car-
nes que venantur et carnes bouine uel caprine
et cadauerum porcorum antiquorum fugata et salita et vi-
num rubeum dulce. panis asinus. et panis de siligine
et caseus et similia Caueat a labore cruris propter
se ex cursu uel statione perdurante Caueat a len-
tibus et milio et riso. et similibus et caulibus et con-
fectionibus de melle et cibis assis uel frixis omnique
vtatur pullis feno sicca formatis et omnibus subtilibus
et ouis sorbilibus et brodiis pisarum et pultibus
subtilibus et furfure ordeo farre uel auena con-
ditis cum lacte caprarum uel succo amigdalarum dulcium
uel butiro sine sale pluries Cura elephancie est
ut si fit de causa calida, flobotometur primo basilica modo
et ordine quo diximus de varicibus, postea flobotomia
digeratur et purgetur materia grossa melancolica adusta ut
diximus tractatu de arthetica passione de causa calida
et frequentetur talis purgatio multotiens cum digestioni-
bus alternatis Si uero fit de causa frigida digeratur
a principio flegma gipseum et educatur prout docuimus
ibidem passione de causa frigida Postea hoc uero frequen-
tetur vomitus semel aut bis omni mense duobus
diebus super se cum oximelle squillitico et aqua tepi-
da. uel aqua decoctionis modico aceti acutissimi
super repletione ciborum dulcium acutorum et oleribus
et leguminibus conditis cum cepis et sinapi, post
tales aut purgatos famem et sitim tolleret prout posse et
quiescat omni tempore super lecto molli cruribus ex-
altatis Post remedia uero vlia districta procedendum
erit ad localia que sunt fere eadem in utraque cura
flobotometur ergo vena que apparet sub iunctura genu-
ali, deinde flobotometur saphena que est intus super
talum et extrahatur sanguis niger grossus Deinde
ventosetur crus totum cum scarificatione profundata
et empletur cum emplastro resolutiuo supra dicto
de varicibus donec crus totum minoretur Et si reliquie
videantur remansisse. apponatur sanguissuge sicut
diximus ibidem nec abluatur crus donec earum mor-
sure et vulnera ex scarificatione perfecte consolidentur
In fine uero rei confortetur crus totum cum emplastro
stiptico ex calidis medicinis et frigidis commixto
℞ plantaginis absinthii ro. ana m. i decoquatur
in aqua pluuiali et vino rubeo pontico et ex-
primetur et pistentur et incorporentur cum puluere
istarum rerum ℞ accacie mirre mirtillorum aloes
gummi arabici micas capilli ana ʒ. ii et calidum liniatur
fortiter cum fascia lata super locum Epithime etiam
cum lixiuio facto ex cinere quercino et sambu-
cino et absinthio et stipitum caulium atque vitis addi-
to modico aceti Si uero predicta omnia non contulerint
fiat emplastrum rubificatiuum dictum tractatu de arthetica pa-
ssione de canone Et si illud non suffecerit iterum
perforetur crus in duobus locis maxime distantibus
a renibus et corde cum acu ferrea ignita traducto
cum eo filo laneo quod omni die de extremo in ex-
tremum restringatur donec materia tota effluxerit neque ex-
trahatur donec perfecte dissoluatur Et sunt qui loco
huius faciunt cauterium cum stilo ferreo ignito sub
iunctura geniali per duos digitos ex altero laterum
intrinsecus et extrinsecus profundando usque ad os neque di-
mittunt consolidari per annum vnum uel duos ponen-
do in ulceribus pilis ex cera et pilis lane constructis

et folia sambuci Nutriatur sicut diximus de vari-
cibus **Empericum** Elephancia si sunt recens
mollis et parua curatur quoque cum emplastris et remediis
ruinaterantibus corpus crassum sicut fit si liniatur membrum
totum ex storace calubino uel caprino uel vaccino dis-
temperato cum vino veteri amaro et deinde ponatur eger
in stufa calefacta ex ligno sambuci et quercus et
vitis ut sudet sudore plurimo postea ex aqua abluatur Ad
idem facit si membrum uel corpus totum sepelliatur in
stercore predicto calido recenti uel in arena calida ad
solem uel ad ignem calefacta in fornace uel in forna-
ce in aqua herbe calide prius fuerint combuste
ita ut caput et pectus eleventur et venter et cetera
macerentur ex calore et pauca huiusmodi scripsimus ca^lo
de ydropisi passio de asclite **Canon** Rationa-
bile videtur ut emorroydarum et menstruorum provocacio in
corpore constricto per evacuacionem vlcera fit conferens
plurimum in cura variarum et elephancie cum per eas sanguis
melancolicus adustus et non adustus sublimiter expur-
getur **Pronosticacio** Dicit ypocras in particula
aphorismorum Maniacis varicibus aut emorroydibus innatis so-
lucio fit manie Idem in eodem Cuicumque calui sunt
his varices valde magne non nascuntur Quibus-
cumque vero caluis existentibus varices magne innascuntur
rursus capillati sunt Ad quidem Galienus vi^sitans in
commento ait verum esse si per caluiciem allopiciam intelli-
gamus quam allopiciam curatur caluicies uero
nequaquam Item si splenetici uel quartanarijs va-
rices aut elephancia supreveniunt tollit egritudinem
Item varices et elephancia in corpore constricto preser-
vat a multis malis passionibus scilicet lepra cancro
et ydropisi splene inflata et similibus que nulla-
tenus restringantur subito sed gradatim purgacioni-
bus et dissolucionibus pluribus prius factis Item va-
rix si antiquetur non curatur nisi per incisionem Ele-
phancia vero si antiquetur et magnificetur atque induce-
tur nullatenus curatur Item in varicibus et elepha-
cia si menstrua et emorroide supreveniunt per corporis
restrictionem diuturnam soluit egritudinem Item si frigiditas
in inue et macerat constringit supreveniente ele-
phancia que difficile curatur Item si in elepha-
cia crus recipit formicam malum quia caloris naturalis
oppressionem portendit Item elephancia de causa calida
et cum pustulis fetentibus difficilior est ea que
fit a causa frigida quam lepram minatur affuturam

Capitulum de doloribus dorsi et
spatularum

Dolor accidit in dorso aut spatularum
a causa antecedente manifesta et hec quadruplex
Vna quidem humor calidus sanguineus ex-
tendens venam kilis extendens ramos super spondiles dor-
si a sursum usque deorsum quam equitat arteria adorti
sicut docuimus invenitur licet in exterioribus corporis
fit contrarium ubi vena tegit arteriam propterea sic dominus
suum sic namque sapiens in venas et arterias fabricat
et simul vice versa per singulas partes corporis donec
in ramos deveniunt capillares quibus magis et effi-
cacius tribuat nutrimentum Secunda vero causa est humor cali-
dus colericus acutus pungens neruos et musculos
qui transeunt super dorsum Tercia vero causa est humor
frigidus ex flegmate uel melancolia grauans et constringens
neruos atque ossa que sunt ibi propinqua facta per naturam
Quarta vero causa est dolor renum ex opilacione ut
arena Aut fit a causa primitiua et extrinseca et
hec similiter est quadruplex Prima quidem coitus
superfluus 2^a labor diutinus 3^a qualitas aeris
frigidi congelans **Methodus** Signa eius
per sanguinis multitudinem sunt dolor extensiuus cum
pulsacione grossa et caliditate aput tactum et vrina
rubea grossa et rubedo liuida carnosa et antecessio
otij et quietis perdurans cum assiduitate rerum san-
guinem multiplicancium famosarum Et cura eius est
ut a principio illico fiat flobotomia in die et nocte
de basilica simul dextra et sinistra si virtus et etas
consenserint uel dextra tantum et emorroyda sanguis plurimus
proficue et repercuciatur materia cum fomentacione dorsi co-
ctionis ex aqua rosarum aceto succo spunie et similibus
et iaceat eger supinus super terra frigida uel super folijs
populi salicis nenufaris vitium rubi plantaginis so-
latri rosarum si sit tempus et si non sufficiat ponatur in aqua
frigida semel uel super niuem In augmento vero fiat
scarificacio profunda in natibus et spatulis In statu
fomentetur et emplastretur ex floribus camomille me-
liloto apio lini et rosarum coctis in aqua et expressis et
tepidis positis frequenter super locum In declinacione
vero si necesse fuerit fortificetur emplastrum ex addicione
foliorum et semine aneti Nutriatur cibis acetosis et bibat
aquam frigidam uel aqua decoccionis maciorum
et primorum aut ordei aut julep Et a carnibus
ro et vino abstineat omnino et famem tollerat propter
sitim vero extinguat cum potibus iam dictis Quantitas
necessitas postulauit Signa eius per humorem co-
lericum acutum seu flegma salsum sunt vrina citrina
subtilis dolor pungitiuus fortis cum caliditate ad
tactum et mobilitate de loco ad locum et rubedo
matera citrina et antecessio ciborum acutorum et ex-
posicio corporis ad solem calidum frequenter Et cura
eius est ut a principio purgetur cum ℥ j uel ij me-
dulle cassiefistule uel manne uel tamarindorum disso-
luta in aqua decoccionis prunorum colando et dando
totum in aurora uel cum ℥ j electuarij de succo
ro uel stomatico laxatiuo dando cum aqua calida ante
diem Deinde digeratur residuum materie cum sirupo ro uel
viol uel oxizacra et eradicetur cum pillulis de reubar-
baro dictis cap^o de catarro et fiant repercussiones di-
cte de catarro in causa sanguinea sed forcior sit
earum usus adeo ut si necesse fuerit cum eis aliquid
opij dissoluatur In alijs vero temporibus fiat sicut
prius Dietetur ex cibis et potibus frigidis predictis
sed non angustietur fame neque siti sicut in predictis
vino bibat aquam frigidam quantum vult In fine vero si
reliquie alique remanserint flebotometur de basilica
dextra quam educit multitudinem et infrigidat corpus
eiusdem Signa eius per humorem acidum flatuum uel
frigidum melancolicum sunt rubedo squalida uel macra
plumbea et vrina alba grossa viscosa uel sub-
tilis radiosa et quia dolor aduenit paulatim
et perduret tempore longo assiduo et sedatur per exercicium
moderatum et forte antecessit nauseatiua sacie-
tas assidua et potus vini plurimi et precipue in ie-
iunio et solet hec species doloris accidere in fe sciatica
uel quartana quia circa spondiles et spatulas mul-
tiplicatur humor frigidus cum sint membra ossea nimio-
sa frigida per naturam et in hac specie sentitur grauitas
corpus constringens cum horripilacione sic accidit

ambulantibus in niue Et cura eius est ut a principio fiat vomitus frequens si sit possibile cum oximelle et aqua tepida uel cum aqua et aceto modico addito sal et oli/ uel cum aqua decoctionis rafanum et aneti post repletionem stomachi ex cibis et potibus diuersis/ uel purget cum 3 s benedicte laxatiue si vomitus non sit possibilis sicut accidit quibusdam pectus strictum et caput debile cum quibus vomitus tolli deinde digeratur residuum materie et educatur sicut diximus capitulo de passione arthetica paragrafo de causa frigida Post purgatos uero diuersos vngatur totum et spina tota cum vngento marciaton et agrippa ad ignem uel solem calidum frequenter in ieiunio/ uel linatur cum oleo de castoreo uel de costo uel benedicto et aliis calidis sipticis dictis ibidem et capitulo de palisi per totum Sitim et famem tollerat prope sudet et laboret in ieiunio Nutiatur carnibus laudabilibus assis uel elixis cum feni et petroselino conditis cum sinapi Sorbeat catum ouera inspissata cum vitellis ouorum condita cum speciebus calidis aromaticis Bibat vinum album vetus amarum purum uel mellicratum Abstineat a potu aque frigide omnino et piscibus quibuscumque Signa eius propter dolorem renum similiter et cura complete iam scripsimus grosse ubi de renum passionibus loquebamur Signa eius propter coitum superfluum sunt narrata infirmi cum vrina subalba subtilis oleaginea in superficie et dolore circa locum renum et concauitate oculorum et gracilitudine sicca et colore fedo citrino Et cura eius est postposito coitus omnino et sompnus et quies et omnia que diximus capitulo de macie renum/ quod si non sufficiat recurrat ad capitulum de satiasi per totum/ et si hoc etiam non sufficiat et corpus marasmetur ad capitulum de fe ethica tisica Signa eius propter laborem assiduum sunt quia accidit ut plurimum onera portantibus et naue trahentibus et aliis Et cura eius est quies super lecto molli tempore longo ut ait ypocras Unde si labor antiquatus fuit debilitas fit nervorum et ligamentorum et nuculorum omnium confortet cum balneis et vngentis calidis sipticis cum arotice dictis capitulo de palisi et capitulo de arthetica per totum Et ad illud proprie confert balneum dictum ibidem paragrafo de empicis ita ut post exitum a balneo inungatur spina tota cum vngento marciaton et agrippa uel cum adipe vulpino ad ignem uel solem calidum/ vel cum fricatione leui assidua penetrante Signa eius propter casum uel percussionem patent infirmi ex relatione pacientis/ et si epar uel splen uel renes lesi fuerint uel vena rupta exibit vrina rubicunda sicut sanguis Et cura eius est ut illico flebotometur basilica uel mediana partis eiusdem Deinde bibat aliquid aque frigide mixte cum aceto quia agitationem humorum prohibet excellenter et ponantur epithimata et empla repercussiua famosa super locum ex rosis et psilio et spuma et lentibus excorticatis et aqua rosarum et aceto et bolo armenico et terra sigillata et sanguine draconis et balaustia et cortice granatorum et aliis que nota sunt aliquid sciendi de membrum agnosimus ab apate securetur Deinde ponatur resolutiua sufficienter in causa sanguinea In fine uero rei vngatur spina tota et emplastrum sipticis in capitulo de palisi et capitulo de arthetica

iam sepius recitatum Signa eius propter qualitatem accidentalis continentis sunt quia accidit post ambulationem in aqua frigida / talis namque frigiditas quandoque membra denigrat et tandem fiunt propter mortificationem caloris naturalis et proprie in extremitatibus membrorum distantium a corde in epate que sunt caloris naturalis Et cura eius eadem est cum cura doloris ex humore frigido dicta supra preterquam non est opus euacuantibus sed calefacientibus confortantibus proditis Unde si membrum aliquod fuit mortificatum/ cura est ut abscindatur si fuit possibile ne forte membra mortificet vicina

Emplastrum completum anodinum atque mitigatiuum omnis doloris in quacumque particula corporis scripsimus capitulo de dolore dentium paragrafo de empicis cum fiet et simplicibus aliquid subtrahi uel apponi prout visum fuit operanti

Pronosticatio Canon Dicit ypocras in particula aforismorum cum combustionibus dolores a dorso inclinatos tunc soluit flebotomia soluit quod vult intelligere in causa omnium humorali quando flebotomia uel euacuat sanguinem uel multitudinem ut dixit dicit primo canonis fen tertia capitulo de flebotomia Si uero dolor dorsi descenderit usque inguina uel vmbilicum soluitur cum farmacia/ quia ut ait ypocras Vnicumque natura repellit illinc et educere conuenit diuinitus quoniam medicina fiunt illa loca

Pronosticatio Dolor spontaneus in dorso sepius fit a causa frigida raro uero a calida et etiam frequentius est flegmate quam malia/ similiter et a sanguine quam colera quam ppariomnium ut in membris frigidis quod calidus dominetur Dolor dorsi ex multitudine dorsi sanguinis illico producit ad apoplexiam uel palisim cum flebotomia forti subito subtrahatur Dolor dorsi de causa calida cito permutatur ad resolutionem uel periculum/ de causa uero frigida consueuit perdurare Item dolor ex humore crudo primo si producet apoplexiam super totum uel palisim super membrum vicinum configurat Item dolor ex casu uel percussione super dorsum causantis inducit quandoque palisim in manu uel pede uel digito quia a nucha oriuntur nerui motiui tunc sentes ad membra nuculalia sibi deputata/ que tunc non membro palitico tamen remedia fiant apponenda Et et spondilibus dorsi totius ut dicit Galienus de iuuamentis membrorum libro secundo re

Capitulum de gibbositate pectoris et dorsi

Accidit plerumque spondilibus dorsi totius et ossi lato pectoris quod torax dicitur ut incurvetur ad intus uel extra et sic fiat tum corporis figuram cum attractione tolli et eleuatione humorum et excitatione antrarum et ista tortura si fuit ante et retro gibbositas dicitur/ si uero in altera parte tantum gibbositas appellatur/ fit propter aliqua quattuor causarum prima est ossium predictorum teneritas et mollicies similiter et ligamentorum eius sicut accidit pueris et infantibus quare non possunt mole capitis et grauitate graui sustentare Secunda est uero fitas grossa frigida ligamenta spondilia distendens Tertia uero casus et percussio super locum Quarta uero apostema latens in profundo dorsi uel torarum quod sui magnitudine ligamenta repellit ad extra et spondiles distrahat et propter eius eminentiam ad duritiem et in corpore laxo raro permansiue fuerit apostema calidum seu frigidum seu mixtum

Methodus Signa eius propter ossium et ligamentorum teneritatem sunt quia aduenit maxime infantibus et pueris

et est sine febre et calore nisi fortassis dolor assiduus
febre accendit Et cura eius est ut fasscietur pectus
et dorsum cum fasscijs latis mollibus omni tempore firmiter
alligatis donec dorsi spondiles indurentur et pro-
hibeatur a fletu et vociferatione et sessione et statione
erecta propter multiplicetur cibus secundum minus non secundum
magis Utatur cibis solidis si fuerit possibile et propter
extremitatibus porcellorum quiescat omni tempore super lecto
molli in altero laterum et super dorso Et si dolor exte-
sivus fuerit fortis emplastretur dorsum ex floribus
camomille coctis in aqua pluviali et vino rubeo spis-
pisso in quibus pulvis thuris et masticis fuerit dis-
solutus deinde diligenter expressis et tepidis alligatis
super dorsum et pectus cum fascia predicta sed non tangat
corpus ex aliquo liquore Si vero illud non suffecerit
rectificet corpus ligando ipsum firmiter inter duas tabulas
planas solidas subtiles stupa imposita carminativa
et si stupa imbibetur prius in liquore iam dicto et
diligenter expressa sub tegulas firmaret melior fiet
operatio Et si iterum illud non suffecerit ponatur super
locum emplastrum stipticum constrictivum extreme fortitudinis
dictum tractatu de ruptura sifac paragrafo de methodo et
dimittatur super locum diebus x deinde reiteretur et dimit-
tatur diebus quinque Deinde iterum remo et sic fiat to-
ciens donec corpus a tortuositate perfecte securetur
Signa eius propter ventositatem grossam frigidam inflativam
tuniciam sunt quoniam per dolorem dorsi assiduum perdurante
sine febre accidit dorsi vel pectoris tortura Et si urina
fuerit alba grossa vel lactea et etas et complexio et
tempus anni flatica virior fiat significatio Et cura eius
est ut si sit cum humoris vitio digeratur a principio ma-
flatica et evacuetur cum medicinis fortibus freque-
tatis quas diximus tractatu de colica paragrafo de coli-
ca ventosa Post hoc fiant localia super dorsum et
pectus et caput acuta carminantia ventositates
atque extrahencia cum virtute sicut sunt ventosationes
sicce et sacculationes et emplastrationes dicte ibidem et
si non suffecerit perveniat ad emplastrum rubificativum
dictum tractatu de arthetica paragrafo de canone Ista
tamen remedia semper firmetur vehementer super
locum cum tegulis et fascijs latis fortibus predictis
ne forte propter eorum contractionem superflua tortura au-
gmentarent Et si dolor augmentare propter vesicationem
ex emplastro postponatur per dies aliquos et et inungatur
cum ungento albo de cerusa vel oleo rosarum Deinde
reiteretur sicut primus In fine vero rei et cum causa fuerit
remota fiant omnia localia ad dispositionem pertinentia
dicta in priori causa Nutriatur cibis calidis et vino
veteri amaro famem et sitim tollere propter sudet in ie-
iunio in stuba sicca habitet omni tempore in aere calido
vel calefacto utatur sepius ante cibum dyacimino
dyalompipion tiriaca metridato et eletuario ana-
cardino posito tractatu de appoplexia et ex speciebus utatur
pipe piretro cardamo Signa eius propter casum et
percussionem patent ex relatione patientis Et cura eius
est ut a principio fiat flobotomia de vena de basilica
et alia singula que diximus tractatu de doloribus dor-
si paragrafo de dolore ex casu et percussione Postquam
vero locus securatus fuerit ab apostemate per repercussiones
frigidas stipticas ibi dictas premittatur ad reme-
dia localia torturam respicientia sicut ea per ordinem
scripsimus in prima causa Signa eius propter apostema
sunt febris continua acuta cum dolore assiduo in dor-
so et pectore Cum vero dies aliquot pertransierit sedatur
febris sed remanet dolor et incipit dorsum et pectus
elevari et si apostema fuerit calidum febris et dolor et ru-
bor acuuntur si vero frigidum febris et rubor diminuetur
sed tumor et gravitas augmentantur et urina fiat
rubea grossa Et cura eius est ut si apud principium
apostematis fuerit vocatus procedas per eius quatuor tempora sicut
in apostemate pectoris vel apostemate stomachi seu alterius
membri intrinseci prout fuerit diximus tractatibus quoniam omnium
apostematum methodus curativa una et eadem est in genere
differens modis quibusdam secundum membrorum proprietates
In declinatione vero apostematis et cum iam terminatum est
ad indurationem procedas alternatim cum emplastris et un-
gentis mollificativis et resolutivis ita tamen
ut continue dorsum fasciet inter tegulas supradictas
neque cura dispositionis negligatur in mollicativa
atque resolvencium applicatione que plene diximus
tractatu de apostemate stomachi paragrafo de apostemate indura-
to In fine vero rei totius intende soli dispositioni
cum ligationibus emplastris stipticis dictis in prima
causa Si vero non fuerit antequam gibbositas cepit
apparere postponas curam apostematis et intende
cure sclirosis primo et gibbositatis vel utrumque
simul alternatim **Experientia** In pueris et
iuvenibus si causa non sit fortis antiqua suffficit
quandoque cerotum confectum ex armoniaco et laudano
cum partibus equalibus dissolutis insimul ad ignem
lentum et incorporatis in mortario cum pistello donec
fiat sicut dyaquilon et extensis super corio albo
molli et cum tegulis levibus et fascijs latis sepius
revolutis firmatis super locum et si fortius facere vo-
lueris adde in causa calida dragagantum acaciam
bolum armenicum terram sigillatam balaustias cortices
granatorum cupulas glandium In causa vero frigida
adde bdellium opoponacum thuris masticis vistum
de corte In causa vero dubia omnia simul insere-
antur **Canon** Cum nuci et cartillagio
et ossa atque ligamenta in complexione frigida
sicca conveniunt per naturam neque in modo sed etiam
ex radice sed secundum gradum duriciei et soliditatis
consequens videtur ut rupture vel dislocatio-
ni cuiuscumque eorum equales medicine conveniant
quare dicta tractatu de ruptura sifac tractatu de ar-
thetica partibus similiter suffragantur
Pronosticatio Gibbositas si fuerit re-
cens parva difficile curatur Si vero antiqua
confirmata nullatenus recipit curationem Item
in pueris et iuvenibus facilius tollitur quam in
adultis et senibus induratis Item si corpori ca-
tharro per naturam gibbositas acciderit cadet in em-
pima suffocans cor tempore non longo unde ypo sta
particula quarta Quibuscumque gibbi fuerit ex asma-
te aut tussi ante iuventa pereunt quoniam calor naturalis
attritur et eius evaporatio moratur Item gib-
bositas toracis est periculosior ea que in dorso quoniam
comprimit pulmonem similiter et si tumor ad interio-
ra pressserit periculosior quam si exeat ad exteriora
unde quodcumque res se habuerit pulmonem angustabit
interior namque motum eius secundum latum prohibet exterior
vero secundum longum Item omnes gibbosi sunt as-
matici quare vitam suam ut plurimum et impulse

terminat ante senectutem Item sunt multi iracundi luxuriosi et elati quorum in eis calidum cordis efferunter inflammatur Item gibbositas accidens in spondilibus tolli exstat omnino difficultosissima . cito namque suffocat velut squinantia ut in ypo 6ta particula anforismorum Si a febre quarto collum contorquetur ut vix deglutire possit tumore non exeunte mortale Capitulum sextum de laboribus spontaneis accidentibus super extremitates corporis totius

Accidit frequenter ut neque exercitio neque casu neque passione precedente subito quis sentiat dolores fortes in cruribus vel brachiis vel pectore vel spatulis seu membris aliis exterioribus qui sunt ex parte seu vehementer recenti . et dolor a medicis dicitur labor spontaneus quemadmodum lassitudo post exercitium accidens labor dicitur absolute prout distinguit G in commento illius anforismi 2e particule . labores spontanei etc . fiunt autem isti labores ex humoribus superfluis currentibus per musculos et nervos qui sunt in ambitu corporis totius sui caliditate pungentes sui frigiditate subito contra naturalem membri alterantes et sui quantitate solventes Sunt preterea tria genera ut G astruit ibidem Primum namque genus est labor ulcerosus cum scilicet materia peccat in quali Secundum vero labor extensivus cum scilicet materia peccat in quanto Tertium apostemosus cum peccavit simul in utroque Signa laborum de causa calida sunt calor ad tactum mediocris cum rubore et dolore pungitivo mobili de loco ad locum quasi sit materia fumosa Signa laborum de causa frigida sunt urina alba grossa vel lactea et dolor gravativus fixus vel parum mobilis cum privatione ruboris et caloris circa locum Et si stupor vel formicatio supervenit in membro verior fiet significatio similiter et habitudo corporis si fuit squalida et etas et complexio et tempus anni flatica et antecessit satietas assidua et cibis et potibus frigidis viscosis cum indigestione diuturna et potus vini in ieiunio plurimum seu illico super cibum fluctuare facientis significatio fiet magis certa Signa autem distinctiva laborum spontaneorum ab aliis sunt quoniam in aliis statim a principio in quacumque particula corporis minus acciderit fit pulsus velox frequens spissus et sequitur febris et tumor fortassis apparebit aliqualis et urina fiet rubea vel valde citrina que nullatenus labores assequitur nisi fortis dolor humores et spiritus inflammaverit et febris per accidens induxit et maxime effimera cum qua signa digestionis non minorantur in urina et si corpus consuetum fuit humores sustinere labores predicta et maxime per negligentiam flebotomie vel balnei vel exercitii consueti vel restrictionem menstruorum vel emorroidarum vel fluxus ventris consueti vel sanguinis narium vel sudoris verior erit distinctio Methodus

Cura dolorum a causa calida est ut si sanguinem in culpa cognoveris ex habitudine vivida carnosa et urina rubea grossa . fiat illico flebotomia fortis de basilica partis opposite secundum longum vel latum deinde de basilica partis eiusdem Si vero coleram citrinam falsum in culpa deprehenderis ex habitudine macra citrina et urina ignita subtili citrina statim vene solvatur cum ℥ 2 [?] stomatico laxativo vel electuario de succo rosarum dando cum aqua calida et post purgationem sequenti vel tertia die fiet flebotomia partis eiusdem . a principio namque rei non competit flebotomia quoniam ut ait Avicenna primo canonis fen cap[itul]o de flebotomia et sumpsi tibi talem materiam in flebotomando productas egrorum ad alteram duarum dispositionum . scilicet humorum collectorum ebullitionem et flaticarum cruditatem primum accidit cum ante purgationem colere fit flebotomia qua sanguis extrahitur eius fervoris Secundum vero accidit cum ante purgationem flaticis fit flebotomia qua sanguis extrahitur quo flatica coquebatur In utraque autem causarum capitularum predictarum fiat post evacuationes vices repercussio super locum ex unguento populeon et oleo rosarum infrigidato super inunctione vel ex aqua rosarum et aceto vel ex succo solatri et semperviue Deinde in augmento fiat emplastrum ex rosis violis floribus camomille meliloto rotis et incorporatis cum farina ordei et oleo camomillino sufficienti atque modico aceti et tepidum ponatur super locum In statu vero fortificatur resolutio ex additione farine fenugreci seminis lini In declinatione vero postponatur omnis repercussio et amplius acuatur resolutio predicta donec permaneat ad semen apii et aneti Et si necesse videatur fiat ceroto sacro post tale cum scarificatione profundata Dietetur ex cibis frigidis acetosis Abstineat a carnibus et vino prorsus sitim et famem tollerat et exercitet omni die donec sudet in ieiunio In fine vero rei totius balneetur in aqua decoctionis florum camomille malve bismalve seu tere violarum foliorum salicis et psilii et vitis albe novelle meliloti et seminis lini Vel sudet in stuba sicca calefacta donec omnes reliquie resolvantur

Cura laborum de causa frigida est ut a principio minoretur materia cum purgatione facta ex benedicta laxativa vel ierapigra vel pillulis cochiis Deinde si situs et habitudo consenserint fiat flebotomia supradicta In remediis vero localibus fiat sicut prius preter quod non est opus tanta frigiditate in repercutiendo quoniam dolor non est adeo vehemens sicut in causa calida et fortassis materia si grossa fuit induxerit ex eis quare resolvenda aliquid statum et declinationem non sufficeret resolutiva levia predicta ymo procedendum foret ad gummas calidas que sunt armoniacum galbanum euforbium bdellium sarapinum et si necesse videtur adde emplastrum rubificativum dictum capitulo de arthetica passione de canone In fine vero rei balneetur in aqua calida decoctionis origani costi serpilli absinthii salvie camomille metastri arthemisie iuniperi et si fortificare volueris adde aluminis ℔ i sulfuris ℔ s[emis] salis communis ℔ ii in decoctione vel balneetur in aquis termarum multotiens ante cibum Dietetur cibis calidis siccis Abstineat a potu aque frigide et piscibus sitim et famem tollerat prorsus et exercitet omni die post assellationem debitam vel consuetam et ante cibum donec sudet omni quaque Experta Communiter operantes in cura laborum quorumcumque faciunt statim a principio flebotomiam supradictam quoniam licet non evacuet eligendo velud farmacia tollit tamen multitudinem . neque medicine antecessio videtur nullo permittenda quoniam regiminis malitia et ciborum varietas cum consuetudine flebotomandi illud non requirit quemadmodum aput regem electuarium sanitatis temporibus prioribus G et ypo ad quorum ymitationem esse loquuntur autores posteri et eorum interpretes methodos aggravantes

post flomia uo si tpus et egri voluntas consen-
serint digerit et euacuat mas radicitus ta
in causa calida qm frīā put in ca° de arthetica
diximus euidenter In fine uo rei uel etiam
a pncipio si ma fuerit pauca fomentant ptiu-
lam corporis ex vapore aque calide decoctionis
floru camomille mililti rosar violar in causa
calida, sz iunipi absinthy abrotani arthemesie
sauine in causa frigida recipiendo vapores super
membra vndiqz pannis coptum. uel faciat egra
sudare in stubis in ieiunio obturatis calefactis
et vaporibus aquarū iam dictarū extinguendo
in eis et talibus ignitos ut vapores attrahantur
Et si pq h omia alique videantur reliquie re-
mansisse inungat cū vngentis calidis sup-
tius dictis ibid, uel marciaton dyaltea agrip-
pe et similibus puris uel cmixtis donec marie
consupte omīo fuerint et membrū conforta-
tum ne alias amplius recipiat uel regeneret
supfluitates **Canon** Ad pseruandū corpa
ab huiu laboribus prodictis afrectis confert marie
flomare ipa ante tpus potissimi p dies x uel plu-
res et pcipue in pncipio veris et in fine autumpni
Vnde ypo 6ta ptiula afor Quibuscumqz flomia
aut farmacia confert hos in vere flomare aut
farmatiare conuenit, quod ipe ptractans in alio
anforismo eiusd ptiule dicit flomia competere ubi
dolor sursum ascendit, farmacia uo cū ad an-
chas uel ylia descendit, tunc naqz purgatio
contrari est m̄e et regioni Vn ait Quibuscumqz
dolores adorso incubitos tiseunt flomia soluit
et farmacia intencione contraria subintellexit
cū fuit vir diligens breuitate Et item comple-
cius ptractans dixit vomitū aut flomiaz in bra-
chio faciendam cū dolor fuit sup cingulū, far-
macia uo uel flomia in pede facienda cum dolor
fuit infra cincturaz quare ait ypo 7ta ptiula
afor, sup dyafragma dolores sursum farmacia
indigere significat qui vo infius in h' naqz lo-
co p farmacia omez euacuatoz intellexit Cre-
dūt plea q labor spontaneus cū sit passio musculorum
et lacertorum que sunt membra pprie motui vo-
luntario subministrancia non est inconueniens si
remedys paralisis et spasmi et arthetice medi-
centur sit scz ut calida frigidis et frigida cali-
dis applicentur canone pmū in medicina fouen-
tes qui dicit contraria contrarys curari et c
Pronosticacio Dicit ypo 2a ptiula afor
labores spontanei narrat morbos et morbi qs
iniciat sunt apata et esse et pcipue si fuerint fortes
frequentes Item fe ctinua in qua labores huiu
frequentes accidunt consueuit crisim facere salubre
p apa tretum in inguinibus uel post aures ul
sub ascellis qm hec tria loca sunt emunctoria cor-
poris totius Vn ypo eta ptiula afor ait labo-
riosis in febribus in articulis et circa maxillas
maxime apostasis fuit, qd vim intellige nisi
ma prius euacuet in aliqua die cretica per
vrina grossam plurima uel fluxū sanguinis exu-
berantez put ipe in alio anforismo eiusd pti-
cule pcreat vbi dicit Quibus pces ad articu-
los est apa conti Item si aliquis tpe sanitatis consueuit

pati labores spontaneos in membro aliquo se sup-
veniens egritudo consueuit ut plurim p apa creticam
in eod, Vnde ypo ibidem Si uo aliquid prius dolu-
erit ante egritudine confirmatur egritudo qm mebra
fortia mas expellunt sup debiliora Item si quis co-
ualescens ex esse conualescencia no vera neqz corpore
purgato p artem ul mdm mebru laboriosu habuit
ex causa antecedente uel pmitiua recidiua ma
in apa in eod Vn ibidem Quibuscumqz resurge-
tibus ex morbis si aliquid laborauit ibi aposta-
ses fuit In quo cum dei auxilio libru pmu comple-
uimus aduotum qm ipe est largus dominus qui
iuste petentibus nil abnegat nec retardat Cui
gracias agentes dicamus cū Auicena pmo can
fen pma ca° de humoribus ipi sit laus omnibus
factoribus meliori Amen

Incipit liber secundus

Perambulavimus curam morborum particularium iuxta posse cum eorum accidentibus timorosis que ad se trahunt. Volumus nunc forma consimili universalium morborum atque suorum accidentium curam acceptare, et si quis ordinem meum reprehenderit, confirmans secundum doctrinam Aristotelis universalia particularibus preponenda. Dicimus quod in scientiis quadrupliciter genus reperitur universalium. Primum quidem est universale prius, quod universale causaliter dicitur, quemadmodum deus et intelligentie et corpora celestia cum suis motoribus divisis, et hoc quidem universale est prius apud naturam, posterius vero apud hominem, cum ad ipsum omnis nostra cognitio terminetur. Secundum vero est universale logicorum, quod universale predicatione dicitur, quemadmodum genus species atque differentia, et ipsum quidem contrarium est priori, quia est posterius apud naturam, prius vero apud hominem, cum ex ipso omnis nostra cognitio ducatur. Tercium est universale mathematicorum, quod universale dignitate nuncupatur, quemadmodum prima principia sive dignitates, ut igitur omne totum est maius sua parte, et ipsum quidem est medium predictorum, quia est prius apud hominem et naturam, cum ab ipso quaeque veritas roboretur. Quartum vero est universale medicorum, quod universale subiecti capacitate nuncupatur, qualia sunt febris, decoratio, veneficium, solutio continui, dislocatio similium et compositorum, quia vel totum corpus simul occupant cum insultant, velut febris et veneficium, vel apta sunt quibuscumque membris aut partibus corporis advenire, velut continui solutio similium et compositorum, vel partibus pluribus simul et divisim, quemadmodum dislocatio iuncturarum, et hoc quidem universale postremum est predictorum, quia est apud naturam similiter et apud hominem posterius, quemadmodum totum integrale sequitur posterius sua parte. Scripturi itaque de morbis universalibus predictis non loquimur nisi de tribus qui sunt febris, venenatio et decoratio. Alios vero manuali delinquens operationi, verum quia de talibus aliquid boni scribere difficillimum est. Est namque febris morbus periculosior, qui ut ait Galenus viii° de ingenio sanitatis, quia acutissima qualitate corpus afficit, singulas quoque membrorum partes inficit et tempus utilium denegat, neque medicine prestat apparatum, et quia omnium difficilius abrupte prenosticationis signis mediantibus omnium preter ... dato divine pietatis auxilio devoto corde sedulus implorato, qui scribentis calamum taliter manu ducat ut nec de febrium cognitione decipi et nec in curatione errare, neque in futurorum presagio vacillet. Offerens sibi verum Galeni septimo libro de medicinis simplicibus capitulo ... In primis deum protectorem cuius nomen sit benedictum. In quo quidem gloriosi nominis mens mea confidens scandit ad ardua et que vires proprias novit excedere presumit intrepidus attemptare. Iuxta doctrinam devoti Iohannis Mesue in libro suo de apparatis primo capitulo dicentis: deum in cunctis prepone et preponet te; honora eum et honorabit te. Tunc et securus cuncta experire.

Libri secundi sunt quatuor tractatus. Tractatus primus de febribus. Tractatus secundus de crisi et creticis diebus. Tractatus tercius de venenis. Tractatus quartus de decoratione.

Tractatus primi sunt sedecim capitula. Capitulum primum de diffinitione et divisione febris. Capitulum secundum de febre effimera et eius speciebus. Capitulum tercium de febre ethica et eius speciebus. Capitulum quartum de ethica senectutis. Capitulum quintum de cura febrium putridarum in generali. Capitulum sextum de febre sinocha et eius speciebus. Capitulum septimum de febre colerica interpolata. Capitulum octavum de febre continua colerica et causone. Capitulum nonum de febre flegmatica interpolata. Capitulum decimum de febre flegmatica continua. Capitulum undecimum de febre emplica et lipparia. Capitulum duodecimum de febre melancolica interpolata. Capitulum tercium decimum de febre melancolica continua. Capitulum quartum decimum de febre quartana et compositis et erraticis que planete dicuntur. Capitulum quintum decimum de febre epidimiali. Capitulum sextum decimum de variolis et morbellis.

Tractatus secundi sunt quinque capitula. Capitulum primum de crisi quid sit et quot modis habeat fieri et per quas regiones. Capitulum secundum de significatione febris an terminanda sit per crisim vel sine crisi et an sit longa vel brevis. Capitulum tercium de significatione quatuor humorum universalium in febre et quo eorum decedat si crisis. Capitulum quartum de cognitione dierum creticorum qui sunt et quot. Capitulum quintum de significatione diei qua crisis debet fieri et per quam regionem et an sit laudabilis et maligna.

Tractatus tercii sunt tria capitula. Capitulum primum de cognitione venenorum atque ipsorum cura generali. Capitulum secundum de cura propria venenorum assumptorum in cibo vel potu. Capitulum tercium de cura propria venenorum extrinsecus ledentium ut morsu vel punctura vel vulneratione.

Tractatus quarti sunt duodecim capitula. Capitulum primum de decoratione capillorum. Capitulum secundum de furfuribus capitis. Capitulum tercium de scabie et pruritu corporis totius. Capitulum quartum de lepra. Capitulum quintum de albaras et morphea. Capitulum sextum de saphati et alguesez et gutta rosacea. Capitulum septimum de albificatione et lenificatione faciei et corporis totius. Capitulum octavum de impinguatione et macreatione corporis. Capitulum nonum de nodis et verrucis. Capitulum decimum de serpigine et impetigine et igne persico et formica atque miliari. Capitulum undecimum de lentiginibus et panno faciei. Capitulum duodecimum de scrophulis.

Capitulum primum de diffinitione et divisione febris

Febris est calor omnino contrarius naturali, propter quod et fervor ... mensuratus ethimologizatur. Differt autem contrarietas attenditur in tribus. Primo quidem in forma et essentia, quia calor naturalis est calor mixti secundum quod mixtum, calor vero febrilis est calor elementi secundum quod elementum, quia est calor naturalis in igneum permutatus, ut dicit Galenus in quarto illius amphorismi Que crescunt plurimum habent calidum innatum. Secundo differt in fine et operatione, quia calor naturalis operationes omnes in nobis perficit et corpus custodit, calor vero febrilis destruit et corrumpit. Tercio in efficiente atque motu, quia calor naturalis movetur a circumferentia ad centrum per viam unionis, calor vero febrilis a centro ad circumferentiam per viam segregationis mixti in simplicia elementa, propter quod et a philosophis calor putredinis appellatur.

utz qrto meth Non poterat aut pduci duo calo-
res subiecta ma differre cum nd sit ipse sicut ca-
lor nalis primitus est in corde tu interuas in me-
bra corporis vniusa vita ipis tribues et virtute ita
ee operatur et in se. Qm tu nalis calor sit tepa-
tus atq in me etnis quia ome nale e tpatu et
ome tpatu e nale ut aut G j de accidente concludi
euidenter q queadmodu calor ffe ab ipo recedit
p excessum ita frigiditas oplexionis equalis ab
ipo recedit p defectum et ita dr aput medicos
ethica senectutis Ex quibus quide omnibus tbs a G
primo de fe desepto se colligit aggtus omia ge-
nu causaz qm fe est calor innalis accensus
primo in corde procedens ab ipo p venas et arterias
mente spu et san in totum corpus nocens oplexio eig
opatom nali Non sicut calor ab ira ul exercio t
ab igne nisi causa fuit ultius pmutata Neq
refragans ista diffinitoi p hc qd dr calor innalis
queadmodu faciut zophiste putantes calorem nalez
in corpe esse rem alia a calore innali eiusdem
qm illud a supiori reprobatum est artifice hr q duo
acnia solo nuo drntia simul in eod repiri pnt
subiecto Quare faciendi qm sit calor vnus est
tamen velut in carbone ignito et p hc magis ignito
donec inflamet Omnino neq obiciendum q in
ffe empiala et lipparia calor ffe no expandit per
totum qm illud sit p accides et a causa pticulare
put explanabimus pst de ffe eisd dicemus tunc
quis simile accidit in primo putridi ffis se cuius-
cumq et ffe humoralis qm tunc corpus infrigida
tur et quorq suprem rigor sup ... ita ut ex quo
stulti putat esse porismi se in oppoite et cere-
pulo compremit antecede primiss se supremat
ma putrefiat tbs naq frigiditas corporis ngn
accidit nisi quia na febris caloris similit et
sue cause nocumentu pticularis sup totu revocat
sua pp instrumeta spuu sic caloe et san ad cor
ut ibidem vnita roborentur ton morbum quae
p accidens depauperantur exteriora calore et colore
Ex pdictis go ostenditur qm et si epar uel stoma-
chus uel cerebrum uel splen et tbs omia meb
corporis inflametur pl q cor sit inflamatu no
fiet ve febris queadmodum neq si epar et me-
bra singula infrigidentur pl q dicitur ethica
senectutis sz uel ydropisis aut cacexia quapropter
sequitur ut omis fe sit calor innalis corporis toci
licet illud nequaq continuat Concludit etiam
ut ex nullo accidentu cognosci possit fe pl qm
ex actione lesa virtutis vitalis que pulsu pnpi
arteriaz qm imetre se differat a fonte et sup-
te in riuulos atq ramos ... G in lib de pul-
sibus Pulsus est pro fidelis sup dispositios cordis q
non fallit pl naq vrina cuius plura licz no sit in
tot fe omo. Dividentes aut fe dicimus quod
accidens distinguitur penes maz subiectu p quam
et diffinit in abstracto uel concreto Subiectu aut
fe completum est corpus humanu vivens cu morbi
sit passio viuentis ut ait Aris in lib de causis lon-
gitudis et breuitatis vite hoc vo corpus tbus in
ptibus integratur que sunt membra spus et humores
quarum prima corpus ostituit Alie uo due in ee
vivo et opone consiliunt Erit igitur cum tres

ipe fe spes sue dre, qm si calefactum esse sit in me-
bris et corti huiditatibus sodis. calefieri vo spiritibus
et humoribus primis cosutue se ethica Si vero
calefactum ee sit in quibus. calefieri vo in me-
bris et spibz constituet se humoralis que et pu-
tida nuncupat Istarum aut ffeu subdivisiones
ptractabimus infius singulatim cu ipis capitlis de
quibz loquemur Signa fe in eo q febris sunt
calliditas corporis totius aput tactu maior debi-
ta et solita sine causa manifesta et pulsus ma-
ior fortior velocior atq spissior qm sit p naturam et
similiter anhelitus et acto lesa in omnibus operationibus
ne corrupta et diminuta uel ablata Vigeh qm
aput actionem lesam virtutis animalis pimpeditur
ymaginato motus passiuus visio gustus et
sz aput actoz lesam virtutis vitalis impeditur
pulsus et anhelitus et gaudiu et delectatio consueta
aput destitutoz ud non lesam virtutis naturalis im-
peditur appetitus et digestio et euacuatio secesss
et vrine Verum diuisitatem qz omnia attendenda
p spes fe diuisas pdictas put sunt talis enarremus
Et fe quidem similitudine similit et dicaz tunc
pditarum tales nobis tradidit G medicorum princeps
v de fe et eius interpretes Quare eto tam ffen prima
qm est cu lebes calidus calefacit aquam in se et
aerem ex se quod est cum fe ethice Est etia cu aqua
feruens effunditur in lebete et ipsum calefacit
et aerem opst est cum fe putride Est etc cu lebes
et aqua frigida calefiunt ab aere frigido calido ul
calefacto hd est cum fe effime Et ex quo fue po-
tes in ope q facilius est curare febrem effimera
quam fe putridam facilius e curare qm fe ethicaz
nisi forte se ethica prime spei nec confirmata co-
pare volueris se putride in ultimo malicie ofir-
mate Dicitur pterea me q fe putrida est se fiens
qm eius ee dependet a sua causa se vo ethica
et fe effimera sunt morbi facti qm p eorum
impressionem amplius dependet ipse naq sunt ut
plim a causa primitiua cuius quide nulla uel mo-
dica repitur intencio in curacio ffe ud putrida
fit ut plim a causa antecedente et quida quaz
indicato prapua repitur in cura ut ait G in
de ingenio sanitatis ffe go pfite vna inten
curantur que est alteratio ffe ud fiedres duabus
indigent intencionibus que sunt euacuatio atq
alteratio pfita Quelz pterea se si nodu impsserat
eius dispo et in corpus et sit impime repta ex
quacunq leui causa de se fiendi fieri et indicatio
in eius cura prapua sumitur ab actu pficiatio
qui osistit in pp certificatoe tbs cause ul eius
euacuatioe Qm ultius est sciendum q fe eem
mala go calida put est pbandum ex dictis Est h
et mala go et sicca p accidens et ex quo qm ois
calor cu excessit exiccat queadmod et frigiditas
quietat ut dicit G loco pducto quare et tbs cura-
tes sue sint tibi sue medicine oz ut sit sue humide
cu ictute Vn ait ypo prima pticula afor humide
diete oibz febricitantibus offerunt explicatis qlitez dubi-
az sbticens uo ctaz ppr ... Capitulum viij de fe

Febris effimera bre effimera et eius
put in poribus ostendimus est febris
mala go diuisa calida corporis totius

accessatu primitus in cor habens radice et calefa-
ctum esse in spiritibus ramos uero et calefit in humidibus
atque membris nocens sensibiliter actioni naturali Sed quia
ait G primo de febribus melior febrium distinctio est que
sumitur ex materia subiecta Ideo per speciebus febris effimere
distinguendis secundum capiamus dicentes quod triplex est spiritus
scilicet vitalis naturalis et animalis non quidem quia differat
essentialiter forma uel efficiente uel finali sed solo fine
similiter et modo complexionis Spiritus Omnis namque spiritus
est per essenciam corpus mixtum clarum subtile calidum
vertens in similitudinem supercelestium corporum ut
ait avicenna de viribus cordis Est enim a corde et in
cordis sinistro ventriculo generatus secundum formam sub-
tilem et generationem perfectam ex sanguine purissimo in ventri-
culo dextro aggregato Primum quam subtilitas forma et
generatione non poterat immediate operationes omnes corporis
exercere quam eius caliditas superfluens prohibuit operationes
alias humiditas uero defficiens operationes naturales trans-
misit ipsum sapiens natura ad membra principalia duo
post cor scilicet cerebrum et epar ut in ipsis novum
secundum generationis inducens perditis operationibus aptaretur
Hoc igitur calefactum esse aut circa infixu spiritu vita-
li qui prior atque calidior et simplicior est omni
aut naturali qui compositor est vitali aut animali
qui omnium est maxime refractus atque temperatus Si
quidem igitur infixu primo fuit spiritu vitali surgunt
quatuor species prima quidem propter iram inflamantem
2a uero propter tristiciam restringentem 3a uero propter aerem
calidum prementem 4ta propter aerem frigidum opila-
tem Si uero calefactum esse infixu fuit spiritu naturali
surgunt quinque species Prima quidem propter famem uel sitim
inflamantem Secunda uero propter cibum uel potum calefa-
cientem Tercia propter nauseativa sacietate opprimentem
Quarta propter fluxu ventris uel superfluitatem superflue-
tem Quinta propter negligenciam exercitiy uel balnei
consueti uel flomine uel sudoris orificia ve-
narum opilantem ad quod etiam reducat omnes
res opilantes et primitus ut cibus et potus gro-
ssus viscosus et per extrius ut balneum lingrum
uel decoctionis herbarum Et si calefactum esse
fit infixu spiritu animali surgunt sex species Prima quidem
propter sollicitudinem angustantem 2a propter vigilias
perdurantes 3a propter sompnum excedentem 4ta propter
cataram calidum aduectem uel frigidum constringe-
tem 5ta propter aerem calidum cerebrum conquatem uel
frigidum constringentem 6ta propter exercitium et laborem fatiga-
tem Signa autem febris effimere generaliter sunt pulsus
non valde velocior neque frequentior naturali uel con-
sueto similiter et anhelitus et quoniam in ipsa dya-
stoles maior est quam sistoles eventandi necessitas
sit adaucta propter quod necesse sit fumum expellere cali-
nosum et urina non pacitur signum digestionis
a principio neque tingitur vehementer et tactus quidem
corporis est calidior a principio qui manum pungit
cum statim remittitur si manus in loco steterit
tempore non longo neque lingua est vehementer
siccitatis uel asperitatis uel nigredinis et sitim
eius extinguit magis aer frigidus quam aqua
Et ex signis eiusdem sunt post apparentiam
quoniam in principio febris non accidit horripilatio uel
pauca in declinatione fit sudor omnino uel pauci
roridus subtilis Signa uero propria secundum speciei trahuntur

trahuntur complete ex insimul narratione super ac-
cessionem cause primitive cuiuslibet supradicte
quam debet medicum diligenter indagare
Methodus Cum febris effimere curatio omnes eius
species fere est una et eadem in genere quod est ut habetur
intento super alienatione cause primitive que febrem
induxit cum administratione rei omnino contrarie donec
temperies inducatur ut ait ypo In omni morbo
corporis cum ceperit quis laborare statim quiescere
remedium est nec in hac eadem fit error aput
aliquid facientem in medicina preter quam in duabus
eius speciebus que ulteriorem ad se curam trahunt
Prima quarum est ea que fit ex nauseativa sa-
cietate In qua oportet primo causam depellere et post
hoc dispositionem alterare ut ait G viii de ingenio
sanitatis unde superflua quam si crapula sit adhuc
in stomacho quod sciens quia recens est neque cum tempus
longum assumpta similiter et sentit paciens
dolorem gravativum aput partem ventris superiorem cum
eructuationibus diversis tunc non evadet ultimum duorum
modorum quam uel est cibus non dum corruptus
penitus sed potest reduci ad benignum quod sciens ex eructu-
atione sapore cibi retinentem quare detur dyacitoni
piperion uel dyagalangam cum vino pauci amaro-
piuto in modica tamen quantitate ne forte
febris dispositionem augmentetur et post hoc abstineat ab
omni cibo per ii uel iii dies et dormiat prosse uel
exercitetur donec tota crapula digeratur et redierit
appetitus et fiant omnia dicta capitulo de debilitate
stomachi Vel cibus est corruptus quod sciens quia eru-
ctuationes sunt fetide horribiles fumose quod si
corruptio processerit a calido excedente acetose
uero si a frigido deficiente quare statim educatur
a principio per vomitum ut docuimus capitulo de bolismo
Si uero cibus ad intestina descenderit distinguen-
dum fiet hoc modo quoniam uel stat adhuc in superioribus
et gracilibus quod sciens quia cessant eructuationes
et dolor sentitur circa umbilicum et incessit tempus
longum post cibum assumptum quare si sit benivolus
detur dyacitoni piperion sicut prius quoniam et intes-
tinis gracilibus quodammodo perficit digestio prima
ut ait G viii de ingenio sanitatis capitulo de febre
effimera Ex saciete uero si sit malivolus atque corrosi-
uus et angustias cum vigiliis inducens educatur
statim a principio cum medicina levi sicut est sticon
lax et benedicta et yerapigra uel cum clisteri lenitivo
dicto capitulo de stipticitate ventris uel cum suppositoriis
dictis ibidem Vel cibus descendit ad intestina gros-
sa inferiora quare omni forma educatur sive crudus
fuit sive corruptus Secunda uero species difficilis est
que fit ex opilatione orificiorum venarum capillarum
et pororum cutis In qua quidem necesse est ut medicus
statim a principio procedat sagaciter ne forte in febrem put-
ridam convertatur ad quam maxime prona est propter prohibitam
quorum transpirationem Primo usque materiam evacuet cum flo-
tomia quidem si sanguis plus uel omnes humores simul equaliter
dominentur quod sciens ex habitudine carnosa uel
pletorica et urina rubea uel confusa et colore
corporis rubeo uel turbato cum farmacia uero si unus
plus quam alius a sanguine uel duo dominentur quod
sciens ex urina subtili citrina uel karopos grossa et
regimine paciente Post evacuationem uero poros aperiat

cum balneo aque dulcis tepide uel aque decoctionis florum camomille in quo corpus totum leniter fricetur tempore longo in ieiunio ex farina fabarum et furfure uel sale similiter et postmodum cum syrupo acetoso uel oximelle et cibis subtilibus ita tamen ut si opilacio fortis fuerit quod sciens quia febris est fortis fortioribus erit utendum si uero opilacio modica fuerit quod sciens quia febris et anxietas est modica leuioribus insistendum.

Emperita In cura omnis febris effimere preterquam in illa que fit a fame uel [illegible] extendente consexre videtur euacuacio cum flebotomia uel farmacia iuxta electorum predicta similiter et dieta tenuis in quanto et quali quoniam et si non quelibet febris effimera fiat cum materia plurima sine replecione in qualibet tamen ipsarum leditur virtus digestiua quare cibus simul plurimum uel grossum non potest elaborare neque [illegible] de virtute cum tempus huius febris sit breue ut illa iam dicitur. In declinacione uero cuiuslibet ipsarum competit balneum aque dulcis tepide quoniam calorem febrilem alterat et reliquas [illegible] possibiles resoluit. Attendendum preterea quod in febre effimera pocius quam [illegible] surgunt accidencia mala que sunt dolor capitis vomitus fastidium sitis et similia quibus [illegible] put in singulorum [illegible] doctrina posse.

Canon Dicit Galienus [illegible] de ingenio sanitatis quod [illegible] febris effimere est non transire diem tertium quod si cessauit die 2o uerior et leuior dicetur si uero prima die cessauit verissima ac purissima nominatur cum nomen febris effimere tempus unius diei a grecis imponitur nec est aliqua febris effimera que diem 3m transire possit preter quam in febre putridam conuertatur excepta ea que fit ex opilacione orificiorum venarum et pororum que quandoque durare potest usque ad diem quintum quasi tunc non resoluitur in putridam est quasi [illegible] et [illegible] non re effimera sed quasi media inter putridam et febrem effimeram dicitur. Dicit etiam Galienus ibidem quod [illegible] est febre effimera [illegible] paroxismos quoniam [illegible] a materia dependet [illegible] in febre effimera ex opilacione que quidem [illegible] quando materia opilans fuerit grossa [illegible] fiet [illegible] diuturnus. Si uero [illegible] subtilis fiet [illegible] de die 3o in 3m. Si [illegible] de [illegible] assidue velut [illegible] cum [illegible] apud [illegible] in [illegible] opilat et paruum post paruum euaporat. Dicit preterea Galienus ibidem quod apostema [illegible] in quocumque membro non potest accidere febris effimera ad apostema uero [illegible] et [illegible] puta et in alio emunctorio non sequitur nisi febris effimera [illegible] est quoniam in eis non premit vapor pulsus ad cor cum sua substancia sed cum virtute et alteracione sola quod est proprium effimere.

Pronosticacio Sollicitandum [illegible] in cura febris effimere statim a principio quoniam si in die [illegible] ad plus transierit febris putridam [illegible] Item si in febre effimera calor et febris et omnia accidencia de die in diem remittantur salubre si uero calor fortificetur et pulsus [illegible] et [illegible] et augmentetur [illegible] et urina tingatur neque in ea signa digestionis peruenerit cum fetore corporis et [illegible] amplius debito signat [illegible] apud diem [illegible] uel [illegible] in putridam timorosam si non supervenerit sudor [illegible] aut vomitus spontaneus aut fluxus ventris aut [illegible] sanguinis aut alia euacuacio [illegible] eradicans causam antecedentem febris putride fieri futuram. Item in apostematibus [illegible] signa febris effimere pure apparuerint [illegible] apostematis et salutem signat. E contra uero si ad apostemata exteriora velut in emunctoriis signa febris altius apparuerint preterquam febris effimere magnitudine apostematis timorosum [illegible] [illegible] particula aforismorum. In bubonibus omnes febres male excepta effimeria. Item corpus sanguineum per naturam si febricitat febre effimera proprie opilacione paratum est labi in febre putridam timorosam et [illegible] si lenitatem habuit [illegible] et deinde in ethicam [illegible] Item corpus flaccidum per naturam febres febris effimere a refrigerio saltem uel negligencia purgacionis et [illegible] conserua primum est labi in febre putridas vomitus malignas nisi apud diem [illegible] uel [illegible] euacuacio superuenerit sensibilis copiosa. Item corpus [illegible] per naturam magnitudine potentis [illegible] quoniam febris effimere resistit et hoc quidem racione [illegible] quemadmodum corpus [illegible] illud potens est facere racione fortitudinis virtutis. Item corpus calidum [illegible] per naturam facilius a febre effimera curatur quoniam corpus frigidum huius per naturam quemadmodum et facilius labitur in ipsam. Unde ypocras 2a particula aforismorum In morbis minus periclitantur egrotantes [illegible] Item febris effimera proprie opilacionem venarum et pororum corporis est omnibus aliis difficilior in cognoscendo atque curando ut dicit Galienus [illegible] de ingenio sanitatis quia ipse ad ipsarum cognicionem plerumque [illegible] [illegible] quoniam hec [illegible] febris non accidit corporibus extenuatis sed repletis ad ipsarum uero curacionem purgacionibus fiat a principio fortibus insistendum.

Capitulum [illegible] de febre ethica et eius speciebus

Febris ethica ut in [illegible] diffinicionis febris [illegible] ordinarie e mala que [illegible] calida [illegible] huius calefactum esse in cordis [illegible] primo et in [illegible] aliorum [illegible] calefieri uero in humoribus et spiritibus. Fit autem hoc genus febris raro per se incipiendo ut plurimum aut [illegible] ad egritudines alias. Cum autem fit per se incipiendo ab ira assidua uel labore uel fame et [illegible] cor et membra inflammate atque extirpante. Cum uero fit consequendo fit altero duorum modorum quoniam aut consequitur egritudines [illegible] et hec est ut plurimum omnis namque febris putrida cum perdurat et [illegible] in corpore calido uel [illegible] uel in ethicam. Aut consequitur egritudines particulares et accidit quando membrorum [illegible] debilitate [illegible] que sunt cor pulmo stomachus epar et renes cum super aliquod [illegible] mala [illegible] calida [illegible] longo tempore dominauerit ut dicit Galienus de ingenio sanitatis et in isto [illegible] sermone comprehendit intestina et renes mesaraicas quoniam [illegible] epati alligantur. Sunt autem febris ethice 3es species siue gradus. Primus quando incipiens et e humiditas 2a que [illegible] membris confluens depascitur quemadmodum et cum lucerna depascat oleum [illegible] et hic est curacionis facilis sed cognicionis difficilis. Gradus uero precedens et est cum humiditas 2a que [illegible] membris [illegible] consumitur quemadmodum lucerna consumit oleum imbibitum in licinio et ipsa est facilis cognicionis difficilis uero curacionis. Tercius autem est perficiens

tum humiditas 2a que gluten dicitur membrorum propriam con-
glutinat maturius queadmodum lucerna manet licet
humidum radicale licinii. Et hec est manifeste corporis
secundum impossibilis curationis quoniam et licet humidum influens
restaurari possit, humidum tamen radicale nequaquam
quod ait Avicenna libro tertio fen prima primi tractatu 5 si tertia species
ethice posset curari, posset senex per naturam iuventutem
induere et se in esse vivo perpetuare. Signa propria
febris ethice sumuntur a rebus quinque. Prima quarum est
caliditas corporis infixa quam eger non sentit vel
parum. Et cum medicus manus apponit sentit
a principio calorem lenem nisi febris putrida complicetur. Sed
si manus diutius immoretur sentit augmentum
caloris, velut putridum acutum cuius corpus in se effime-
ra et putrida repperies. Secunda est quoniam hec febris non habet
paroxismos neque exacerbationes aliqua horarum diei per-
mo est fixa equalis tempore assiduo nisi forte per acci-
dens hectica quoniam ut ait Galienus primo de febribus febris
ethica se fortificatur per 2 horas post cibum assumptum
licet horis dilusis morbis matis assumatur et hoc
ideo quoniam tunc calor naturalis bullit ex adventu humidi
nutrimentalis super membra, velut cum aqua frigida
super calce viva. Tertia est pulsus velox spissus
durus debilis subtilis et longus ex caliditate et
siccitate arteriarum cordis cum debilitate virtutis quapropter
si filum humidum circumdetur brachio citius exiccabitur
apud arteriam, similiter et si ungentum vel liquor
liniatur super corpus totum citius exiccabitur apud
cor. Quarta est urina velut corporis sani et
precipue in principio dum cum precesserit fit subtilis sub-
citrina et cum tamen precesserit fit citrina intense cum
oleagineitate superficiei et cum maxime precesserit fit
aquosa cum unctuositate plurima propter caloris in-
nati extinctionem et humiditatum radicalium membro-
rum spermaticorum consumptionem. Quinta est ab ha-
bitudine corporis trahitur ut si cum predictis corpus
de die in diem extenuetur sine causa manifesta
et vigilie superfluat cum prostratione appetitus et desi-
derio assiduo attrahendi aerem frigidum. Signa
autem distinctiva trium specierum predictarum sunt additio
et remissio signorum predictorum hectica quoniam si signa pre-
dicta sint omnia recentia atque remissa est prima species.
Si vero fuerint fortiora et facile apparentia ita ut
urina sit oleaginea et adeps vetus et musculorum
moretur et oculi concavantur fiet species secunda. Cum
vero fuerint ultimata ita ut facies sit cornalis et
caro musculorum omnino consumpta donec ossa nimium appa-
reant reperiunt pre consuetudine et cutis fuerit tensa
velut corium ad ignem arefactum que cum extenditur
redit cum plurima tarditate et vox fiat gracilis et
vene apparentes vacue a sanguine tunc erit species
tertia mortis vicine presaga. **Methodus** curationis febris
ethice cum sit febris secundum quod ut diximus tractatu de divisione
febris autem Galieni 10 de ingenio sanitatis solis indiget
alterantibus ad frigiditatem et humiditatem neque est
opus evacuatione cause quoniam post sui esse non depen-
det amplius a se putridam illa remanente. Hec
autem alteratio complete tribus rebus perficitur que
sunt balneum cibus et inunctio. In aurora igitur
et post somnium et digestionem duplicem completam
surgat a lecto suo morose sine strepitu et ex-
oneret ventrem suum si sit possibile ab egestione et urina

tunc intret balneum humectativum lenitivum quale est
precipue balneum aque dulcis tepide sub aere temperato
et fortius illo est balneum aque decoctionis malva-
rum foliorum salicis et psilii et cucurbite et papaveris et ne-
nufaris et violarum et ordei depilati. Et item fortius
est balneum ex lacte dulci recenti aut ex lacte et
simul mixtis, et ex balneis humectantibus magis
ut dicit Mesue in suo de appetitus tractatu de spasmo
et quod fit ex aqua dulci in qua cocta sunt ca-
pita et pedes edorum et agnorum et arietum prin-
cipaliter propter quod fiunt clisteria cum humore, et conferunt
vehementer, et in tali balneo huiusmodi reficiatur sine
mora in ipso quoniam nutrimentum digestum trahit ad
membra et corpus rubificat atque dilatat que-
admodum mora longa in balneo et fricatio aspe-
ra cum sudore corpus reddit evaporabile. Cum autem bal-
neum exierit ungatur pectus et spina tota ex oleo camomille
vel oleo violarum vel cum psilio vel cum butiro recenti
dissoluto cum lacte recenti mixto, et post unctionem
fundatur super corpus totum aqua temperata multum ver-
gens parum ad frigiditatem. Tunc quiescat et dor-
miat undique pannis coopertus super lecto molli sub
aere temperato vergente ad frigiditatem et humiditatem
aliqualem cum attrahat anhelitu suo preter quod corpus
tangat quamquam. Talis namque ordo balneationis et
unctionis corpus impinguat calorem febris extinguat et na-
turalem ~~abstat~~ conservat, et si corpus fuerit catarrosum
non fundatur aqua predicta super caput sed super corpus
residuum quamquam, et si aer habitationis sue non fuerit
humidus per naturam fiat talis per artem fundendo aquam rosarum et
spargendo folia viridia populi et salicis et vitis albe. Cum
autem bene quieverit et dormiverit super lecto suo extiterit
parum in camera donec calor naturalis excitatus fuerit
et appetitus comedendi tunc sorbeat aliquid lactis dul-
cis recentis per se vel cum mica panis de simila, et
precipue si consuetus sit in usu lactis et in ipso delectetur
neque sumat cum eo cibum alium quoniam de facili corruptionem
induceret ut dicit Galienus 7 de ingenio sanitatis. Sunt lac
sanum et spina quoque in stomacho calido convertitur in fumum, in
frigido in acetosum et si non mutat sed corpus aggravat
et virtutem ledit naturalem. Si lac igitur corrumpi conve-
nit in stomacho suo quod sciens ex eructuationibus oportet ut su-
gat ex mamillis principaliter alteretur ab aere continente
quod si fieri non est possibile detur illico cum multo
sale cum modico zuccari si stomachus sit calidus,
vel cum modico mellis si stomachus sit frigidus, neque con-
venientes est in hoc omne genus lactis. Primo prepu-
tum omnium est lac mulieris propter homogeneitatem sui ad nostrum
corpus, et post hoc lac asine quoniam omnium est subtilissimum
et minime caseatur in stomacho, et post hoc lac capre pas-
centis ex herbis frigidis humidis et bono feno, et
post hoc lac vacce, et post hoc lac ovium, sed oportet ut primo
per superiorem butirositatem separetur cum cocleari propter quam
p. horam consistit. Vel oportet ut plurimum ustulatum cum
ferro vel lapide ignito donec acquirescat aliquantu-
lum et partes eius butirose consumantur que sunt
in eo plurime facilis inflammationis et cum humore
balneo et sorbitione lactis alternatim regatur per tres
dies sine omni cibo alio donec virtus confortetur. Tunc
namque ad cibos alios gradatim transferatur. Si vero
non sit consuetus in usu lactis neque stomachus
in ipso delectetur sorbeat post balneum loco lactis ex ...

edoru uel pullor cocti cum lacte portula ceu et similibus uel sumat et pultibus ordei uel farri uel auene
conditis cum lacte amigd dulcium et pemdys uel fiat
mica panis lotam bis uel ter in aqua frigida et ita
ut omnis cibus eorum sit actu frigidus cum administra-
et cum pz dies aliquos p quod oportetur. sit mutat
cancris fluuialibus uel piscibus petrosis recentibus
assis sup prunas uel elixis conditis cum vino grana-
torum dot ad estum carnium prefferit edoru et agnor
et pullor Ex fructibus uo utat pomis sapidis et pi-
et citonijs assis et pineis et amigd dul et auellanis
mundatis et mixt p noctem in lacte dulci et cum balne-
is et vnctionibus et sorbitionibus predictis alternati fiatis
om die nali bis uel ter regat tpe longo dor se extin-
guatur et corpus refluet Tunc caueat omnino a
coitu et ira et labore sed gaudeat solacijs cpudijs ocio
et quiete et sompno plurimo posse Si uo calor fe i-
tensus fuit queadmodum accidit in spe 2a epithime-
tur et pectus cum pecijs lineis infusis in aqua ro
in qua dissolutus sit puluis ro sandal actu frig l
tepefactis si cor et eis rigorem senserit et in hoc casu
precipit Rasis in alma ut induat camisias sanda-
latas et ppe cum exeunt a balneo in quibus dormiat
tpe longo et vngat pectus et spina tota cum vngento
isto actu frigido Rx spleon ℥ ij oli viol oli ro oli salic
oli nemifar an ℥ ß mucillaginis psilly mucillaginis
dragaganti mucillaginis seminis citoniorum et malue an ℥
iii cere albe ℥ ij conflaantur omnia simul in forma
vngenti qui consumptioni corporis prohibet excellenter
et alienetur in eius medicinis camphora qui licet
sit frigida vehementer excitat. hec ergo est methodus
spe ethice ratione sui, vim sequitur ipam quoniam accidentia
que curam ad se trahunt et sunt tres. sitis vehemens
fluxus ventris et stipticitas Ad sitim igitur extinguen-
dam. vtatur eis nobum p ij hoc trociscis de camphora
dictis cap de ptisi, et fiant omnia dicta cap de siti Ad
fluxum uo ventris vtatur trociscis de karabe dictis ibid
et fiant omnia dicta cao de fluxu ventris, et in hoc
casu precipuum est lac ustulatum et pultes ex eo facti
cum rizo uel farre uel arena qui stipticat et nutrit
et alterat et confortat Ad stipticitate vo ventris vta-
prunis recentis vvis maturis fructibus cum tibiis et
si non fuit lemat cum suppositorio ex pemdys uel
sapone uel laredo uel cum aqua dulci calida in qua
dissoluta fuerit manna cassiafistula tamarindi. sed ne-
quaquam procedat ad acuta qui se inflamarent et u-
tutem destruerent Extat preterea se ethica plerumque cum se putri-
da uel egritudine alia complicata qua censetur
ipsa remanente et cum fiet cognitionis atque curationis
difficilioris propter intentionum multitudinem et uirtutis oppres-
sionem Oportet igitur ut dicta in cap cao et que di-
centur capitulis sequentibus ubi de se putrida loquemur
debite misceantur ita ut si se ethica dominari cogno-
scatur ex corporis arefactione plurima magis insistimus
alterativis qui euacuativis Si uo se putrida dnari
cognoscatur ex urine confusione et plectoria corporis
magis euacuationibus insistamus, in neutra tamen
neutram penitus negligamus. sed utrique parum post
parum intendamus gradatim, qui ut melius fieri pos-
sit uirtutem confortemus cum cibis sufficientibus quatenus
ne deficiat in via Et in hoc casu penitus alienandus
est lactis et aque frigide usus qui magis putrefacias

pxqz eis administretur in stomacho uel intestinis. sed loco
ipsius ptisana colata capiatur uel Julep uel melli-
cratum prout materia talia exigua postulauit **Emperica**
Electuarium restauratiuum quo corpus ethicum impinguatur
et infrigidatur fit sic Rx succi liquiricie dragaganti gummi arab
ro sandal al et cu an ℥ ij seminis portul seminis pa-
pauis al seminum quatuor frigidorum mundatorum seminis mellia-
rum seminis bombicis excorticati seminis citoniorum cum ℥ iiij spodij
reubarbari berberis an ℥ iij pemdiorum amili ordei de-
pilati pinearum amigd dul auellanarum excorticatarum
an ℥ j zucari albissimi lb iij, et sunt qui addunt
lactis papaueris et vini granatorum ℥ ij propter infrigida-
tionem et sunt qui addunt succi cancrorum fluuialium
elixorum in aqua dul et pz hoc contusorum in mortario
expressum uel succi torturarum uel succi limaciarum
uel succi pullorum uel edorum agnorum lb ij propter re-
sumptionem et fiat ex eis omnibus electuarium durum uel confe-
ctio mollis uel zucarum ro prout egri desiderium postu-
lauit, et potest addi aliquid ex speciebus dulcibus non
acutis sicut sunt cinamomum macis folium cardamomi
gariofili spica propter aromatizationem de quo sumat patiens
pz exitum cibi a stomacho et ante balneum, et bibat pz
ipm aquam frigidam succi uel aqua pura Elec-
tuarium aliud restauratiuum et infrigidatiuum fit ex
quatuor mixtura Rx succi ro si uetus sit fluidus
uel succi violarum si sit stipticus p j dragaganti capa-
dali an p ß et sunt qui addunt electuarium dictum
quatuor petrarum illius si stomachus sit in digendo
Canon Ronabilis dubitatur forte in cura
se ethice debeat balneum antecedere cibum uel econuerso
videtur namque quod balneum auctore Galieno vij et x de
ingenio sanitatis quorum methodo sumus assecuti
cum et ratio suffraga. quia si cibus balneum antece-
dit rapetur cibus ad membra Sed contrarium
ostenditur quia cibus restaurat. balneum uo manni-
at et corpus ethicum cum restauratione sola indiget
non euacuatione videtur quod cibus sit balneo pre-
mittendus. Dicendum autem videtur quod quodlibet potest cuilibet
anferri ut e de mente Auicenne ex eo tamen fen prima
cap primi Vbi tamen in hoc cadit distinctio. quia in ethica
corpore maxima est alteratio similiter et restauratio
Si igitur medicus intendit restaurationem ut pote
corpus sit consumptum et uirtus debilitata oportet
ut cibus premittatur Si uo intenderit alterationem
ut pote si se sit intensa et multum presserit ita
tamen ut uirtus aliquid tollerare possit. conueniens
fiet ut balneum premittatur Galienus quod cibus qui
potest precedere balneum non est quicumque offendus, sed
debet esse medius quantitate et facilis digestionis
ex sui substantia et qualitate velut est lac recens
uel sileris ptisana uel ius carnium laudabilium
sicut pullorum edorum. et debet offerri iij uel iiij horis
ante balneum ut horis illis perfecte digatur neque
uirtute balnei sup membra rapiatur Ex quibus
apparere potest quod corpus ethicum potest tribus vicibus
cibari in die nali et totidem vicibus balneari
sed non pluribus si ratio procedatur scilicet primo in
aurora, 2o in vesperis apud occasum solis, et
3o in media nocte, ita tamen ut hec hore antici-
pentur et retardentur estate uel econuerso in hyeme
Dicit preterea Galienus xo de ingenio sanitatis quod magis
debet esse tempus quietandi qui infrigidandi propter

frigiditate esse qualitate valde activa quae mediante incedat et extendat materialia consumptiva super infrigidativa cum virtute. Subdit ibidem quod licet omnes cibus et potus et aer continens corpus ethicorum sit actu frigidus ultimate velut est aqua frigida, quoniam ut si febrili dispositioni conferat, membra destruit multum; aqua namque si frigida potetur et in stomacho remanserit frigida tempore longo digestionem prohibet, ventositate elevat et tristice moratur per mesaraicas ad epar, ut autem ypo. 3o regiminis acutorum est. Cum cum aqua frigida potatur illico inflamatur et se accendit et quoniam fluxum vetus et propterea in ventre colerizante efficitur, sequitur aqua ipsorum similiter et potus alii atque cibi operati cum ingeniis quadam ad frigidum, quoniam sic alterat actu et virtute, neque convenit ut sint tepidi, quoniam tepida sunt facile vomitiva.

Pronosticatio. Prima species ethice facile curatur sed difficile cognoscitur. Secunda vero species facile cognoscitur sed difficile curatur. Tercia autem species cognitionis est manifeste sed curationis impossibilis omnino quamque. Item febris ethica maxime accidit inter annum xviii et xxxv, quoniam est tempus fervoris quare in eo corpus cito marasmatur et moritur. Ante vero hanc etatem et post quandoque accidit facile vel palliatur tempore longo et propterea in mulieribus et sanguineis et flegmaticis per naturam. Unde ypo. 3a particula aforismorum: ptisis fit maxime etatibus a xviii annis usque ad xxxv. Item febris ethica ut plurimum incipit in autumpno, quoniam est tempus status inordinati et precessit estas calida resolutiva humiditatum influentium et radicalium. Unde ypo. tercia particula aforismorum: autumpnus ptisicis malus. Item si cepit appetitus perimi, crura inflari, venter fluere, capilli cadere, cutis arescere ita ut splendeat velut pergamenum in quo apparent ruge, omnino propinquus erit morti. Unde ypo. 5a particula aforismorum: A ptisi detento dyarria superveniens mortale. Item solliciandum pronosticatorum ethicorum quoniam moriendo loquuntur et loquuntur moriendo. Item febris ethica facilius attenditur in corpore colerico per naturam vel sexum vel etatem et facilius curatur. In corpore vero flegmatico per naturam vel sexum vel etatem difficilius curatur et difficilius attenditur. In corpore vero sanguineo vel mixto medio modo se habet. Unde ypo. 2a particula aforismorum: In morbis minus periclitantur egrotantes etc. Item febris ethica si fuerit complicata cum febre putrida vel egritudine alia quacumque difficilioris est curationis quam si sit sola, propter quod cum ypostarchia.

Capitulum quartum de ethica senectutis

Hec egritudo non est febris sed propter similitudinem nominis ad febrem ethicam similiter et dispositio que consistit in extenuatione corporis ab avicenna sub specie febris ethice collocatur. Est autem ethica senectutis mala complexio frigida sicca dominans super cor et corpus totum ex qua fit consumptio macra rugosa cum colore pallido vel plumbeo velut in corporibus senum accidit per naturam, propter quod et ethica senectutis dicitur. Fit autem hec passio aut per se incipiendo et hoc ut raro, et consequendo egritudines alias et hoc ut plurimum. Et cum fit per se incipiendo fit propter frigiditatem cordis naturalem et epatis siccitatem; hec namque duo membra principalia sunt fons et origo duarum qualitatum per quas quibus virtus naturalis conservatur et vita continuatur, cor quidem caliditatis, epar vero humiditatis, velut accidit propterea in corporibus melancolicis per naturam et etate vel sollicitudinem perdurantem, et sicut accidit illi symee de qua loquitur G. 3o de interioribus, que sine causa manifesta extenuabatur quamque die donec moreretur. Quam dum precepisset anathomizare, nichil humiditatis repperit in capsula cordis et ex hoc cognovit quoniam cor propter humiditatem privatum quam sibi natura tribuit et ne propter motum assiduum et calorem spirituum consumeretur, defecit naturaliter in sua substantia et operatione. Cum autem fit consequendo fit propter debilitatem stomachi et intestinorum et mesaraicarum assiduam perdurantem, quoniam sequitur super ea dominatur humiditas acuta extranea propter indigestionem et crapulam perdurantem, velut accidit pueris post usum fructuum plurimorum et adultis et senibus consumptis virtute naturali stomachi destructam. Signa ethice senectutis in quibus sunt consumptio macra perdurans assidue cum colore fetido et debilitate virtutis quamque die plus solitum sine febre vel alia causa manifesta, et est quandoque cum appetitu sufficienti, quandoque vero cum prostratione appetitus, et propterea cum stomachi frigiditas et virtutis eius debilitas cum humidorum multitudine vel intendit. Signa autem distinctiva per se incipiendi vel ad aliud consequendi trahuntur ex narratione patientis super debilitate stomachi vel eius privatione et antecessione egritudinum cronicarum sicut est febris quotidiana et quartana et similia.

Metodus. Intencio curationis huius egritudinis duobus perficitur, scilicet humectatione et calefactione, et hoc propterea fiunt cum balneis et cibis et ungentis, quae curant omnino circa febrem ethicam preter quod opus est calefactione. In aurora igitur et post sompnum et digestionem completam et storis evacuatis balneetur in aqua dulci tepida in qua cocta sit malva altea arthemesia calamentum balsamita, vel in qua cocta sint capita et pedes edorum vel agnorum et arietum pinguium in qua fuerit levitum cum farina fabarum excorticatarum et furfure; sine mora in ipso quoniam dum membra rubore ceperint atque dilatari ex inclinamento accedo per balneum et fricationem illico cessandum est ne forte balnei vel fricationis superfluitas poros dilataret et corpus macinaret. Cum igitur inungatur pectus et spina tota cum dyaltea mixta cum modico ysopo vel cum oleo nardino vel butiro recenti sine sale, et post unctionem fundatur super corpus totum aqua dulcis temperata vel frigida si ex ea non senserit horrorem, et ponatur in lecto molli in quo pannis mollibus undique cooptus dormiat et quiescat sine sudore. Post ea vero parumper exercitetur sub aere temperato donec calor naturalis et appetitus excitentur, et comedat ex cibis facilis digestionis calefacientibus moderate sicut sunt cibaria pullorum et edorum et agnorum annualium inspissata cum vitellis ovorum et condita cum zinziber cinamomo croco cardamomo, et sicut sunt ova sorbilia et pisces petrosi recentes assi vel elixi conditi cum speciebus aromaticis non acutis, et sicut sunt buccelle panis de simila condite cum butiro, neque cibum una vice multiplicet donec digestio stomachi confortetur. Post quam autem cibus totus digestus fuerit quod est circa horam vesperarum redeat ad balneum supradictum, et sic regatur per dies plurimos cum balneis et unctionibus et cibationibus alternatis bis vel ter in die naturali donec corpus perfecte restauratur et dispositio permutetur quemadmodum plenius

scripsimus cao de cura fe ethice Et si stomachus et
intestina fuerint humoribus crudis repleta digerantur
statim a principio et educantur put docuimus cao de de-
bilitate stomachi et post hec premat ad balneatoz
sup dictum et cu ad sanitatez redierit pfectam uel
consuetez abstineat a coitu et laboe supfluo et
vigilijs et ira et sollicitudine prosse gaudeat ocio
et quiete tripudijs et quiete excitet omi die gradati
ci cibum incipiendo a motu debili tendendo ad for-
tem et redeundo ad debilem / Sz post cibum excitari
non conuenit omio aut parumper ita sit ut cibus
ad fundu stoi descendat pl q ad eius lata concauitat
itur Ex fructibus utatur pomis inundatis et amig-
dulabus et auellanis et fistic et ficubus et vuis
maturis et quqz si uel restrictus fuerit sumat ante
cibum et prunis et cerusis sz eor usu assiduu de-
uitet leniat uel cum cassiafis tamarindis et ma-
na sz no mems acuitis **Emperica** Regime
istius egritudinis est regime impinguacionis cor-
maci debilis in cia p natam / hoc aut regime maxime
completur cum cibis et mems sanguinez et spma mul-
tiplicantibus sicut sunt pisces laudabiles et dya-
sation et dyamithos quae dicta cao de destitione coitz
et que dicentur de ingrossatione corpis in cci pnti
cao sublimi suffragantur Ex cibis plea multu et
subito nutrientibus est lac butirosum recens mulctuz
quale est lac vaccinu uel ouinu / queadmodu
et lac non butirosu in cura fe ethice comedatur
velut est lac muliebre uel asininu uel caprinu
Oportet aut qui ex lacte nutriri et impinguari
voluit sit in ipo consuetus et in ipo sto et ob egri
delatentur qd si non fuit corrupetur in sto cao quide
ad fumosum frigido uo ad acetosum / quae non
nutriet sz eructuacos et angustias induret Ars
aut lac conseruandi ne corrumpatur ex stomachu
uel in sto hec est videlicet ut sugatur ex mamillis
q si abhominabile fuerit sorbeat illico cu mulctu
fuerit pse uel cum mica panis de simila preterq
aliud cibus omio insteat nisi forte stomachus fuit
colicus tuc queuit ut aliquid zucari taberzed im-
pleat: uel flaccus tuc queuit ut aliquid mellis
purissimi iniseat Si uo lac recens hri no sit pos-
sibile potit hoc mo p sex hos uel cca illud in boni-
tate sua consuari vz ut illico cum mulctu fuit
ponatur in vase suo ligneo bene obturato in aqua
calida tempate qm naturale faciat calorez remane
Canon In cura huius egritudinis tpus calefa-
ciendi breue est tpus uo humectandi longu valde
q e qm humiditas est qualitas tarde imprimens
corpus et sanitatem deuincens pre qd ait G vii
de ingenio sanitatis q facilius est humidum exicca
qm siccu humectare Cm cu caliditas fortis exicat
conuenit hic pacientez abstine a rebus acutis ut
sunt pip allea sinapis / simulit ab herbibus et
acetu et agresta et succus berberis et a cibis valde
salitis et fumigatis nisi forte quqz parumper ex eis
gustauit ad puocatoz appetitus / sz inuatur rebus
dulcibus aromatizantibus mollibus facilis digestioe
sicut est vinu rub dulce claru simulit et claretum
qm solu dulce nutrit puru uel dominas in mixto
ut ait G 3o de simplicibus medicinis Sciendum pl-
ea q cum ethica senectutis non sit aliud qm

defectio uirtutis nutritiue int'm est ut eius cura
circa rectificatoz et confortatoz mebroru naliu
insistamus et spe circa stom et epar cu vngentis
et emplis calidis sapitis aromaticis q suis ta'lis
pracauimus prosse **Pronosticatio** Ethi-
ca senectutis maxime accidit ante xviii annu et
post xxxv anni mo quasi cotrario fe ethice qd e qm
ante tpus xviii annor est humidu radicale ad-
huc plim cui nodum accepit diminutio de qua fit
curandum quae humid ngle remanet oppositum
ad quod desinit plim humid influens ra intime-
tale et spe in pueris gulosis Sz post tpus xxxv
annoz qd e tunc pfectionis et consistentie di-
minuit humidu radicale atqz depascitur a caloe
quae deficiente pabulo desinit et calor nalis Ite
hec egritudo maxime accidit corporibus inclinatis p
natam uel regime uel etatez et quqz flaccis
Item hec egritudo ut plim sucede consueuit egri-
tudinibus cronicis apud declinatoz qm tuc est
in eis sanguis modicus et calor nalis defectus
et egritudine precedente quae sequitur sicutura
Item ethica senectutis est tardioris terminatoe
ad mortem velocioris uo ad salute cuius co-
ru in fe ethica reperitur Sunt eius plea tres
spes sive gradus quemadmodu et fe ethice / qua-
ru prima est facile curabilis sz difficile cognosci-
bilis 2a uo eqz / 3a uo nullius latet cognoz
sz nequaqz recipit curatoz queadmod neqz
seme nale neqz dicunt hy gradus nisi sedm ma-
gis et mi uel antiquos et recetes Vn ypo ca
pticula afor que ex multo tpe extenuantur
corpa tarde reuti consueuit rc **Capitulum
Quintum de cura fe putride**

Licet oim fe p natam rei sit calor pu-
tredinalis et oim caloi nali contrarius
ut ondimus cao de diffinicon fe vm
tame apud medicos illa fe dr spe putrida cuius
calefactiua esse in humoribus calefieri uo in spi-
tibus atqz membris que et fe humoralis nucu-
patur Ad sciam aut pfectam homis et diffinicos
fe putride dicamus qm ista quatuor hnt se p
ordinem ut dicit G xi de ingenio sanitatis
Primo naqz humoralis ma collecta ex cibis et potibz
supfluus in corpoe replet qm sedm vasa sui qua-
titate uel agrauat sedm uirtutez sui qualitate
Deinde uo talis repletio et grauitas poros cutis
et ora venaru capillariu opilat Scdo uero
talis opilatio transpiratoz et euētatoz caloris
nalis phibet Tcio aut nalis calor humor et
hoc ebulit neqz regulatur a ma quae fu-
mu capnosum putridu a centro eleuat ad
circūferentia velut accidit in stercoribus et rebus
alijs cu putrescut qui premens corpaliter
ad cor ipm inflamat ultra sui debitu dem
procedens abijs p venas et arterias in corpus
vniuersu fe putridam inducit Causa igitur
fe putride tex sct primitiua antecedens et coniucta
que sut et cause oim morbor neqz sunt
plures alie Primitiua quidem est causa extrinse-
ca velut estus solis carentia exercit uel
balnei uel euacuacionis consuete simulit
et anteceso crapule p ducale et spe ex rebus

fiale putrescentibus ut sunt lac et fructus et olera et pisces et sicut est motus inordinatus post cibum et assu-
to vini plurimi uel confectionum calidarum fumosarum
post cibum. Antecedens uero est causa intrinseca mediata
que cum facta fuerit immediate vocabitur causa coniuncta videlicet
humor uel cibus superfluus aptus putrescere donec
etiam putrescat. Ad complementum intellectus febris putride
et suarum specierum dicimus quod secundum eius primo de febribus fe-
brium causis intrinsecis inquirit primo quidem ex materia
et hec est earum melior distinctio quoniam aut est humor
simplex aut compositus et si quidem simplex sit sunt
quatuor species prima quidem est ex sanguine, 2a ex co-
lera, 3a ex flegmate, 4ta ex melancolia. Si uero compositus sit
sunt diverse species prout dicemus tractando de cura febrium compo-
sitarum. Secunda uero divisio febris putride est ex forma
afflictionis quoniam aut eius materia est intra venas
et arterias et tunc sit febris continua que semper affligit, aut
extra venas sit et sit febris interpolata que quidem certis periodis
evaporat et certis periodis fluit ad minerem putre-
dinis ideo quietem interponit. Tercio uero divisio
separatim et que est maxime necessaria cognosci a
medico separatim curare volenti et qualitate materie
et modo cursus eius in pugna cum natura que est
quoniam aut materia est acuta calida et tunc facit febrem acom-
tam aut medio modo et tunc facit febrem cronicam seu con-
tinuam. Hanc autem divisionem proposse practicabimus
tractando de sinoche febre an emendanda sit per crisim uel
sine crisi quoniam non est possibile separatim perfecte intelligere
sine crisis cognicione. Signa febris putride communia
que non faciunt errare cum simul fuerint sunt
hec et pulsus velocior et frequentior debito uel
consueto in quo sistoles est maior quam dyasto-
les propter maiorem necessitatem expellendi fumum calapno-
sum quam euentandi calidum, similiter et anhelitus
et urina cum confusa in qua non apparet digestio
statim a principio uel parum apparet et hoc cum materia
fuerit pauca benigna et virtus fortis cum regimine
bono et tactus quidem corporis aput manum me-
dici sentitur calidus mordax acutus vaporosus
et permutatio lingue ad sapores alienos sine ca-
usa manifesta cum siti et fastidio et anxietate ple-
rumque uel lassitudine membrorum corporis totius
et permutatione sompni et vigiliarum in ordine
non consueto et dolore capitis pulsativo et fe-
tor excrementorum plus debito uel consueto. Signa
uero distinctiva febris putride an sit continua uel in-
terpolata non possunt trahi nisi ex predictis apparentibus
quoniam in principio omnis febris putride sentit paciens
horripilacionem et rigorem hic tamen est in febre conti-
nua propter remocionem caloris naturalis ad interiora propter sen-
sacionem nocumenti, sed in febre interpolata propter sparsi-
onem materie nocivi putrescentis apte tamen com-
putrescere super membra sensitiva musculosa que
sunt in ambitu corporis totius, similiter et in ter-
minacionibus earum fit ut plurimum sudor exuberans
nimis vaporosus uel alia evacuacio sensibilis
manifesta nisi fortassis materia sit pauca benigna
et virtus fortis insensibiliter ipsam resolvens. Quare
ergo ut talis distinctionis signum capiatur ex afflic-
tione febris videlicet quoniam si febris desinit aliqua horarum
et insensibiliter et quietem prestat non erit interpo-
lata, si uero nunquam perfecte desinit eius afflictio

licet exacerbetur magis una hora diei quam altera
vere dicetur febris continua proporcionalis quoniam si omni
tempore equaliter affligat vere sinocha dicetur febris con-
tinua nulli interpolata, febris proporcionata. Signa uero
distinctiva febrium putridarum secundum materias speciales specierum
earum dicemus. **Methodus** Cura febrium putridarum
in generali duobus perficitur instrumentis dieta videlicet et
medicina. Operatio namque manualis ad ipsarum curam
non pertinet nisi fuerit cum apostemate de quibus cum
nos expedivimus libro primo. Verum tamen de hiis duobus
instrumentis auctores medicine et precipue ypo et G.
canones scripserunt utiles atque notiores diversos. Nos
ut eorum dicta breviter perstringamus nichil utilium
permittentes proposse duas tractamus questiones. Prima
quidem est de dieta qualis sit et qua horarum di-
ei uel morbi sit offerenda a medico methodum
observanti. Ad quod intendens videtur quod cum perfectus
de modo cibacionis in febre putridis quibuscumque ta-
continuis quam interpolatis complectens febre omnes regulas
auctorum generales. Hec partes videlicet prima quarum est,
quod in nullius febris paroxismo seu exacerbatione dandus
est cibus neque etiam illico ante ipsum neque illico
post ipsum nisi fortassis accidens aliquod materie tu-
morosum adducat necessitatem videlicet sincopis
que consuevit quibusdam accidere uel defectio in principio
paroxismi uel augmento uel statu uel declinatione
non solum propter materiam sed propter febris molestiam. Quare
cum qualibet horarum paroxismi cibus erit offendens
et adhuc magis si sit propter materiam. Hic tamen cibus
ergo ut sit paucus facile transmutabilis cum virtute
alternandi atque confortandi potente sic est mica pa-
nis lota pluries in aqua frigida in vino albo dato
pontico limphato et sic est intencio remedii in pa-
roxismis febris interpolatarum de colera uel flate quam
in eis facilior erit vomitus si cibus offeratur
et hanc partem canonis tradidit nobis ypo prima
particula afforismorum ubi dicit in paroxismis subtrahere oportet
apponere enim lesio est quod est ibidem precantatis in
comento aut enim dum cibus ne subtrahitur calor
totaliter super materiam morbi continuitur et paroxismum abre-
viat bono fine. Secunda pars canonis est quod magis
debemus eligere vicinari declinacionem paroxismi uel
exacerbacionis si oportet quam principium quia calor naturalis minus
impeditur facta pugna quam ante pugnam propter
quod ait ypo primo regiminis acutorum. Quando dandus
est cibus postquam calor in calcaneum declinaverit
id est postquam calor febris expansus fuit perfecte a centro cor-
poris ad circumferenciam undique sic fit in declinaci-
onibus omnium febrium et paroxismorum. Tercia pars est quod licet
principium paroxismi debeat magis fugi quam declina-
tio regulariter, est tamen in casu quamquam necesse fieri
econverso videlicet si molestiora accidencia ut potest sin-
copis uel debilitas plurima non tamen facta propter ma-
teriam sed propter febris molestiam supreme consueverint in
declinacione quam in principio velut in omni febre hora
quietior et tranquillior est eligenda. Aliter
natura cibus non digeretur sed corrumpetur et
materiam febris augmentaret. Quarta pars est quod hora
crisis et per totum statum donec tota crisis com-
pleatur in febre continuis vere consuetum est tenuissima
dieta ut dicit ypo prima particula afforismorum. Cum vero in sta-
tu est egritudo tunc tenuissima dieta necesse est uti,

Tenuissima autem dieta ut dicit G in comento illius
afo[rismi] prime particule Tenues et arte diete etc consistit in
omnino nichil dando in cibo Istud tamen fallit quando
in casu videlicet si accidentia acuta fuerint maliciosa
virtutem debilitantia tunc namque cibus in hora status primo
in hora crisis non est denegandus cum virtus sit per-
cuitis a medico observanda Sciendum tamen quod accidentia
crisis duorum sunt generum Quedam namque sunt signa
crisis tantum sicut dolores capitis anxietas alienatio
difficultas anhelitus rigor et similia per que non
evacuatur de materia et ex talium apparitione et virtutis
fatigatione non debet dari cibus aput crisim quia im-
pediretur Signa namque talia non sunt ex virtutis de-
fectione sed ex motu contra materiam morbi quam patitur in eius
separatione per digestionem atque expulsionem subitam adepti-
bita [?] Alia vero sunt signa et causa crisis sicut est
sudor et fluxus sanguinis narium fluxus ventris vo-
mitus diarria urine et ultra alia per que evacu-
atur aliquid de materia a corpore et ex tali defectione virtutis
facta propter aliquod istorum vel plura simul debet cibari eger
in statu vel in ipsa crisi Ista precedens etiam pars canonis
licet sit vera in statu omnis febris fallit namque in tribus
casibus Primo quando in statu subito peracta digestione tamen
sine difficultate accidentium ut diximus capitulo de pleure-
si Secundo vero in statu qui extenditur ultra spacium xx
dierum quoniam sicut dicitur primo de crisi et patet de auxio [?]
illius afo[rismi] in comento prima particula Porismos et
consistencias etc Status quando durat per viii dies sed
dieta tenuissima non debet dari nisi per spacium quatuor
vel quinque dierum ad plus et maxime in processu
morbi cum virtus iam est debilitata ut patet per ypocratem
et G in tota prima particula afo[rismorum] Tertio fallit in statu
que non sequitur declinatio quia morituri solis [?] prostitutis
sunt relinquendi Quinta pars canonis principalis est
quod si febris putrida curanda sit febris acuta simplex que ter-
minatur in die xiiii tunc ab hora status usque ad finem
crisis et principium declinationis est utendum dieta te-
nuissima sed in principio et augmento dieta absolute
tenui Si vero sit febris peracuta que terminatur in die vii
dieta tenui est utendum Si vero sit febris perperacuta que
in tertia die factura est facere crisim tunc a principio usque ad
finem febris dieta tenuissima est utendum et hec pars ca-
nonis traditur nobis ypo prima particula afo[rismorum] Cumque
ergo est continuus status continuo et continuus refectio Cumque
vero potius ad illum et circa illum parum est auferendum prius
vero uberius reficiendum ut sufficiat egrotans Est autem
dieta tenuissima ut dicit G in comento illius afo[rismi] prime
particule Tenues et arte diete etc cum totus cibus auferetur
aut solum mellicratum vel julep vel succus granatorum offertur
Est autem dieta tenuis cum ptisanna colata vel mel-
licratum non aquosum offertur Est autem tenuis absolu-
te cum ius pullorum vel ptisana non colata vel cibus gros-
sus in substancia parum tamen quantitate donatur Et exercicio intel-
lectum ipsius canonis cognoscimus quoniam febris putrida acu-
minata vel acuta a principio grosse dietando prout signat
nobis ypo prima particula afo[rismorum] cum ait In tenuibus
dictis peccant egrotantes etc In ista tamen quinta parte
canonis sunt septem conditiones observande scilicet con-
suetudo etas tempus anni regio habitudo corporis
et virtus quoniam si ista omnia vel plurima eorum inclinet
ad cibum erit dieta minus subtiliata [illegible] co-
lica consuetudo gulosa etas iuventutis et pueritie

tempus yemis regio borealis habitudo macra virtus
debilitata in istis namque casibus non debent ypocratis
canones observari Sexta pars canonis principalis
est quod si possibile fuerit et porismus vel exacerbatio febris
non prohibeat hora cibationis in febre sit hora sa-
nitatis consueta quoniam tunc natura magis in cibo dele-
ctatur Septima pars est quod sicut tempus digestionis prime
cibi in sano non est idem aput omnes tempore sanitatis ut
ait G in quarto illius aforismi tercie particule Si [illegible]
dicimus [?] etc ita neque tempore egritudinis et ideo tarde dige-
renti plus temporis requiretur licet autem de hora dige-
stionis non possit dari certa et uniformis mensura
generaliter tamen et ut plurimum requiritur spacium decem horarum
inter cibum ad cibum ad minus Canones autem particulares qui-
busque febris putridis appropriatis aut continuis acutis
vel non acutis dicemus in capitulis singulorum
Questio vero secunda est de secundo instrumento curationis
febris putridarum quod est medicina qua sit hora egritudinis
conveniens sit morbi materiam evacuando et cum quali
medicina et propter in febre acutis quoniam in illa maior ca-
dit timor ad quam taliter videtur respondendum quod
considerando debitum processum artis et nature non debet
evacuatio fieri nisi digesta materia excepto solo casu
furoris quod nobis insinuat ypo prima particula afo[rismorum]
ubi dicit digesta medicari et movere non cruda
neque in principiis nisi sit materia furiosa multa vero
non sunt furiosa Redditur autem materia furiosa quinque
modis Primo quidem ex sui qualitate ut si sit calida
colica subtilis et nimis rebellis quam sine nocumento ne-
quit expellere ut est colera propter zinziaria [?] vel prassina
Secundo vero ex sui substantia venenosa quam natura
abhorret a forma specifica ut melancolia adusta que
dum funditur super terram ebullit et ab ea fugiunt
musce Tercio ex sui quantitate ut in sinocha putre-
scente quia timetur suffocatio caloris naturalis vel
ruptura venarum Quarto propter dolorem restringentem
virtutem ut in colica et iliaca et arthetica Quinto
propter nocumentum cadens in membro nobili intuito [?] p-
coto [?] ut in squinancia et frenesi in omnibus enim
istis evacuamus cito digestionem nullatenus expecta-
do Veruntamen in hoc cadit distinctio non modica que
plurimum est necessaria atque utilis medico operanti et est
quod sicut dicit G xi de ingenio sanitatis et Avic[enna]
quarto canonis fen primo capitulo primo duplex est evacuatio
scilicet minoratiua et eradicatiua Evacuatio igitur
minoratiua debet fieri in principio ut natura reddatur
potentior super residuum materie digerendum et expellendum
Et licet principium sit triplex scilicet principium digestionis
et principium quod est spacium trium dierum et principium
quod est primum punctum indivisibile temporis quo primum
cepit eger sentire nocumentum ut dicit magister [?] G
in quarto primi pronosticorum intelligo tamen spacium trium
dierum nisi fortissime febris esset acuminata in qua primum
digestionis vestigium appareat ista est evacuatio mino-
ratiua quamquam fit cum flegmatica quamque cum farmacia
conficitur quando cum flegmatica propter si plures sunt peccaverunt
velut quartana in febre sanguinis vel si omnes quatuor
humores simul dominaverint velut in quibusdam
febre compositis et erraticis Veruntamen G xi de inge-
nio sanitatis precipit hanc evacuationem fieri in omni
febre cum flegmatica et propter in corpore sanguineo in carno-
so et hec quadruplici de causa Primo quidem propter

consuetudine, 2º ppt eius minore timore qm pt illico cohiberi cu quis voluit 3º ppt eius subitu appatu certo qm et si no conferat qualitate. confert tn quantitate qm evacuat minorem quae pt fieri a principio omnis fe putride continue vel interpolate et pcipue in corpore replete sanguinis multitudine pcipue qm in causone et tertiana pura qm ex ea timetur ebulitio et fervor colere et pcipue in fe flatica pura qm in ea timetur flatis inceudatio et morbi plongatio cu debilitate virtutis ffit aut cugitatio inmorativa cu farmacia qn alius a sanguine humor plus dominaverit vel duo simul velut accidit in causone et tertiana pura. quartana pura. vel nocta simpliciter et fe flatica pura vel no pura. ista tn farmacia non de esse quecumque mena. sz tota lenitiva sicut e ea que solvit lapidificando vel lubricum faciendo ut cassiafistula manna tamarindi viol pruna succus fumiter dulcium, no aut que solvit comprimendo ut mirabolani qm post solucionem derelinquit stipticitatem quod est periculosum in omni fe nisi fortassis fuit cu fluxu ventris superfluo, neque que solvit attrahendo sicut scamonea agaricus turbith qm sunt virtutem venenosam quae virtutem membrorum nalem debilitat et fe inflammant et destruunt lota sana, ut ait auicena in primo canonis tn et in hoc cadit distinctio necessaria. qm et si ratione huius velocitatis nocumentu predicta inferat promittit tn in aliis scilicet evacuando et inmorando causam fe quae est. vti quandoque convenit in principio fe. et prope reubarbarum et turbith et diagridio cum sint magis venenose tunc sz qn videmus q plus adveniat ex eis iuvamenti qm nocumenti et hec omnia plene trahuntur ex illo aforismo periculosa sima fin acutis passionibus raro et in principiis farmaciis vti et hec prius bn diiudicantes facere similiter ex 1º aforismo 2º particule incohantibus morbis si quid videtur movendum move etc Evacuacio vero eradicativa hz fieri apparente digestione perfecta. quapropter ait G xi de ingenio sanitatis q neque stiracativa neque urinativa neque sudorifica neque secessiva donabis nisi prius apparente quo da mo indigestia Et auicena tercio primi dicebat oz igitur ut in primo dies fixerim arteriosum simpliciter in augmento vero atque statu fixerim arte compositum donabis In ista tn evacuacione eradicativa cadit distinctio necessaria et est. q vel virtus per se sufficit et tunc no dz fieri per artem sz nec commitit in hora crisis ut dicit ypo prima particula aforismorum Ea quorum crisis fit aut facta est equaliter etc, vel virtus non sola sufficit. et hoc dupliciter quia vel huius defectum prognosticamus ante statum scilicet quia sompnia et debilitate virtutis q ipsa motura est imperfecte ad crisim apud statum et tunc demum evacuare in augmento ut natura postea super residuo hora status faciat crisim perfectam fide completa causam omnino eradicando, vel huius defectum no prognosticamus ante statum sz cognoscimus prope crisim q est hora status et pcipue circa finem eius et hec duo quia circa scimus mensuram illius defectus. et tunc demum evacuare hora crisis et auxiliari nature. no tn quodlibet sz per eandem

regionem cu nat. Verbi gratia si natura cupit facere sudorem da in potu julep calidum et pone vesicas plenas aqua calida circa corpus totu atque ipsum pannis calidis levibus mollibus cooperi et pcipue ut eius astantes diligant anhelitum usus lectum egri Si aut cupit facere fluxum sanguinis narium intinge setas porcinas intra nares et trahe et emunge eas. Si vero vomitu digitum vel pennam oleo incincta intra gulam et da in potu aquam tepidam cu aceto Si vero fluxum ventris illico fiat suppositorium ex sapone vel melle vel sallibus ut docuimus tractatu de stipticitate ventris ppt qd ait ypo prima particula aforismorum Vincaus inna repit etc Et auicena tercio primi et si natura no movit move tu hora motus eius vel no circa sompnia mensura illius defectus hora crisis et motus et tunc demum auxiliari nature prope crisim et et motum ne fiat recidiva. quapropter ait ypo 1 particula aforismorum que relinquuntur in morbis post crisim subsequenter facere quae evacuabimus post crisim declinacionem no q sit vera declinacio qm neque vera est antecessit sed declinacio no vera. et adhuc evacuo que sit hora crisis no dz fieri quandoque sz hora qua accidentia crisis magis infestant Solet tn fieri q tutius est atque melius egro et medico hanc evacuacionem fieri post crisim et cum iam apparuit operacio nature diminuta manifeste qm hora crisis qm no e possibile nobis perfecte cognoscere impeditionem evacuacionis hora qua fit Salvo tamen semper iudicio medici prognostico de crisi diminuta qua non sequitur declinacio qm morituri solum prognosticis sunt relinquendi Ex quibus omnibus ostenditur q per rationes evacuacionis in fe putridis supradictis non informatur de crisi permutacionis que fit per apostematicam Unde haec racio videtur tenendum q etsi in hoc casu auxiliari possumus nature post huiusmodi crisim diminutam et hoc quidem cu emplastris calidis attractivis ex sinapio et tepis crudis confectis et cu fricacionibus illius membri. et pcipue si sit membrum ignobile velut emunctorium docet nam aliud scitantes primo canonis fen tercia capitulo de cura apostematum dicentis q est quandoque vt volumus humori apostemata et ipsa provocamus si no sunt et ipsa augmentamus si sunt. tunc scit cu per ea corporis membrum intrinseca exonerantur Restat aut adhuc quoddam de evacuacione inmorativa pertractandum qd e qm tu ipsa quandoque possibilis fieri in eadem fe putrida cu flobotomia et farmacia ut ostendimus in precedentibus Dubium adhuc videtur an flobotomia sit premittenda farmacie vel econverso cum sit utraque ipsarum uti volumus aput inmoracionem Ad quod dicendum videtur q si fe fuerit interpolata premittenda est farmacia ne forte flobotomia materiam trahat ad venas vi vacui et ex fe interpolata faciat continua qm hec permutacio e maligna Si vero sit fe continua premittenda est flobotomia et pcipue si mena subsequens dedit esse fortis agitativa q si fuit debilis lenitiva non refert quod ex eis antecedat Conveniens est etiam ut docet G ix de ingenio sanitatis ut in omni fe putrida curanda sit aer continens frigidus et humidus temperate per se vel per artem corpore tamen assidue pannis calidis cooperto qm sic ventilabitur cor assidue per inspiracionem neque tn prohibebitur assidua resolutio nature per poros cutis et ventrem De sompno preterea et vigiliis sic convenit q sint sibi invicem contraria, ut ait G xi de ingenio sanitatis Sompnus

naque defuit in febre putridis ad digerendum. vigilie vero ad resolvendum et ipse si fuerint naturales secundum quantitatem in quanto et quali. quare prohibeatur eger a sompno diurno propter nisi forte consuetudo vel necessitas per vigilias nocturnas vel debilitatem virtutis ad illud instigavit. Tunc namque potest fieri ab aurora usque ad tertiam horam diei ut ait ypo. xi pronosticorum. Unde quotidie se res habuit mutationem permutat dormire in principio vel augmento paroxismorum vel exacerbatione quia virtutem debilitant materiam increscit calores multiplicat et paroxismum et tota se elongat ut ait G. in commento illius amphorismi 2e particule In quo morbo sompnus primus etc. In statu et declinatione similiter et in ista dormiat quantum potest quia virtutem fortificat in expellendo materiam et sensum lesionis obtundit, quod si vigilie superfluerint methodo curantur ut docuimus in tractatu vigiliarum libro primo ne forte virtutem debilitet et morbum abrevient ad principium sui resolutione potentem. Hoc igitur methodo curativa regantur omnes febres putride per dietam et medicinas usque ad declinationem perfectam que tempus convalescentie nuncupatur tunc namque confortetur et restituatur corpus cum cibis et potibus laudabilibus consuetis donec omnino restauretur. Et scias quod in finibus omnium febrium putridarum competit balneum aque dulcis tepide cum sudore roride sine mora multa quia reliquias materie resolvit et virtutem excitat attractiva substantie nutrimenti membrorum.

Emperica. Scripsimus in methodo de instrumentis principalibus in cura febrium putridarum que sunt dieta et evacuatio volumus scribere de instrumento quodam medio vel in principio quod est potus sitis extinctivus quia sitis est ex accidentibus febris in illo consequentibus quibus necesse est ut debite succurratur. Circa quod sciendum quod sicut ait G. vii de ingenio sanitatis sitim tollerare in febre et maxime sine nutrimento quia virtutem debilitat febrem inflammat vigilias cum angustia multiplicat vias stipat digestionem et evacuationem retardat. Dicamus igitur quod potus famosi in febre sunt quatuor. Duo quidem in febre de causa calida. Ut julep. et aqua zucari et ptisana et aqua ordei. Duo vero alii in febre de causa frigida videlicet ydromel mellicratum quod latine aqua mellis interpretatur similiter et aqua ciceris vel pisarum neque convenit ut detur aqua pura frigida in febre putrida plus in sinocha et causone quia materiam incrassat vias opilat et morbos elongat. Julep conficitur ex lb. j aque dulcis pure fontanee vel fluvialis et ℥ j zucari albissimi mixtis et aliquantulum bulliat ad ignem lentum et spumatur et colatur quod si magis additum fuerit de zucaro fiet magis confortativum et magis lenitivum sed minus extinctivum. Ydromel fit eodem modo et secundum eandem proportionem sed pro zucaro mel totum despumatum capiamus. Aqua ciceris vel pisarum fit ex decoctione lb. j cum corticibus exterioribus vel substantia integra sicut sunt aqua pura fontanea lb. x donec medietas consumatur tunc coletur et refrigeretur. Confert in febre flatus et habet virtutem deopilandi subtiliandi atque urinam provocandi et precipue si aliquid apponatur ex seminibus vel petrosilini sitim tamen non tollit. Aqua ordei que ptisana dicitur colata fit dupliciter in genere quia aut medicus intendit cum ea potum medicinalem aut cibalem. Si medicinalem sit ℞ ordei boni excorticati et fricati cum panno aspero donec cortex minor reperitur lb. j aque fontanee lb. xx decoquatur simul lento igne vel super carbones donec media pars vel due partes consumantur colet et frigetur in vase vitreo donec infrigidetur, et constituit ea mesue in suo de appropriatis tractatu de pleuresi. Est namque lenitiva absterssiva urinativa, similiter et ventris lubrificativa et opilationum apertiva necnon extreativa. Unde in Auerrois vii colliget aliam ipsam constituit ℞ ordei boni non excorticati sed integri sicut seritur in terra lb. j aque pure lb. xx imbibatur primo ordeum in aqua per xii horas donec dilatetur et molliscere deinde bulliat simul ad ignem lentum sicut prius. Et si vis magis clarificare cocque ordeum post imbibitionem in panno lineo denso. Si vero volueris facere potum cibalem ℞ ordeum et aqua sub proportione predicta et fricta ipsum cum panno aspero et fortius quam prius donec cortex minor omnino separetur quod si non sit possibile fieri cum panno fiat cum mola deinde medulla alba ordei laudi cum aqua calida ter vel quater semper aquam renovando. Ultimo vero bulliat lento igne cum aqua sua principali prius calefacta donec medietas vel tertia pars aque remanserit. Deinde colet et refrigeret in vase vitreo. Hec aqua sedat sitim lenit asperitatem gutturis et lingue calorem mitigat sputum provocat nutrit et ventrem lubrificat et si pamplius decoxeris magis nutrit et minus ventrem inflabit. Et si pultem ex eo facere volueris adde oleum et sal neque colat et replens bontates eius et tunc dicitur ptisana non colata.

Canon. Necesse est ut in febre putridis viscera illa principue ledantur que sunt receptacula ipsa materie. Verbi gratia in febre de co. epar. In febre de flate stomachus et pulmo, in febre de melancolia splen, in febre de sanguine cor et vene cordis totius quare oportet ut in curis succurratur talibus membris cum alterativis atque confortativis assidue singularis ut dicit Auerrois in suo colliget tractatu vii, horum aut copia reperies in tractatu singulari libro primo. Sed quoniam plerumque quod licet in cura omnis morbi intentiones sint xiiii attendere que sunt morbus causa morbi. virtus etas aut consuetudo tempus anni corporis regio. habitudo corporis. membri situs. membri caritas. membri qualitas. membri operatio atque utilitas et nobilitas. membri colligantia. constitutio aeris et ingressio diete prout nos docet G. x de ingenio sanitatis. Unde in febre putrida due sunt cause principue, causa scilicet morbi et virtus egri, hec namque duo sunt que pugnant inter se pro permixtione vel salute consequenda ita scilicet ut in digestionibus atque alterationibus causis magis attendamus sed in dieta atque evacuationibus virtutem magis inspiciamus ne forte virtutem simul cum morbo prosternamus. Sciendum est quod diete ordinatio in febre putridis est duplex. Una quidem universalis respectu totius corporis consuetudinis. Alia vero particularis respectu temporis diei. Universalis aut est iuxta quia aut trahit absentia morbi ut aliter dicamus in febre acuta. et alia in febre parva. et alia in febre peracuta. et alia in febre cronica

et alie in febre tropica/ aut trahitur a quatuor tem-
poribus vlibus morbi ut alie in principio quaedam in aug-
mento uel statu uel declinatione/ aut trahitur a
virtute ut alie in virtute constanti et alie in debili
Particulari uero est similiter triplex Aut enim trahitur
ab inspolatione paroxismi aut consuetudine mu-
tationum quarum die tempore sanitatis Aut ab ac-
cidentibus paroxismi et hec omnia plene pertracta-
uimus in methodo vestigiis auctorum fideliter inhe-
rentes Cura preterea in febre est triplex Vna que
generalis dispositionis et hec in omni febre competit frigida
humida per naturam Secunda uero generalis cause sitie in febre quibus-
dam competit calida sicca puta flatico quibus-
dam calida humida ut pote inlicus quibusdam
frigida sicca sicut colitis Vnde sequenter attendit-
ur medica quemes cause notealt dispositionem et cetera
In hoc tamen caue quod eorum magis fimuerit ma-
gis attendas Vnde dispositionem in febre de colera ne for-
te tabem inducat, cause vero in febre de flate et me-
lancolia ne forte morbum prolonget/ vtraque uero fit
in febre de sanguine ne forte suffocationem subitam indu-
cat Tertia autem cura est accidentium consequentium
febrem scilicet sitis doloris capitis fastidii sternutatatis
ventris uel fluxus eius et similium et quemad-
modum est cura triplex/ est medicatum secta
triplex ut scripsimus tractatu de ardore vrine libro
primo Deinde sciendum quod omnis febris putrida quem-
admodum et omnis morbus malus salubris qua-
tuor habet tempora vlia prout sepius tactum est tractatu primo
Vn in quo modo distinguantur et quibus per signa
ipsa cognoscantur diximus tractatu de pleuresi grosse

Pronosticatio Premissa pronosticari pos-
simus in febre putridis in quantum sufficit que et quot
sunt genera signorum attendendorum in febre et qualia
sint eorum fundamenta a quibus sumuntur et quid
habeat significare Ad cognitionem igitur signorum que
et quot sunt genera duplex est diuisio notanda Prima
quarum est quod signorum ut 3° de accidente et mor-
bo, quedam signant egritudinem quedam tamen egritudi-
nis quae tempora vlia egritudinis quedam salutem et
mortem Secunda uero est quod signorum quedam sunt antece-
dencia egritudinem ut rubor faciei antecedit fre-
nesim/ quedam coexistunt egritudini ut dolor
lateris pungitiuus et pleuresi coequius Quedam
uero consequuntur egritudinem ut ictericia sequitur
quandoque febrem de colera, et vomitus febrem de flate et y-
dropisis febrem de melancolia et varicole febrem de sanguine Et
ex huius signis per apparentibus sunt omnia signa
exeuntia a corpore scilicet vrine sputi egestionis
et sudoris a quibus digestio et indigestio salus
et mors significantur Ad cognitionem duarum signorum
a quibus trahuntur et que sunt eorum fundamenta
sciendum nobis est quod omne signum aut trahitur ab effe-
ctibus morbi ut pote ab actione lesa ablata diminu-
ta uel corrupta/ aut trahitur ab accidentibus et ac-
tiuitatibus morborum consequentibus ut pote a quali-
tatibus corporis permutatis uel exeuntibus a corpore
mutatis Ad cognitionem autem signorum tamen generalia
querantur et quid habeat significare Sciendum
quod ultimate nichil aliud significat nisi uel
virtutis dominium super causam morbi quoniam in hoc est
salus atque vita egri/ uel dominium cause super virtute

in quo consistit pernicies Quare volentem pronosticari
in febre putridis scire oportet primo fortitudinem virtutis
et fortitudinem cause morbi Dicamus igitur quod
virtus dicitur debilis uel fortis dupliciter Vno modo formaliter
prout est potencia anime et sic numquam variatur virtus
in egritudine Alio modo materialiter sic ratione suorum quorum
instrumentorum quibus agit contra morbum que sunt ca-
lor innatus qui proprio dicitur et calor influens qui spiritus
dicitur et membra et humores prout hec omnia uel plurima
eorum sunt bene se habentia in quanto et quali, similiter
et in modo spatio et situ et ad hoc non modicum des-
uit influxus astrorum infortuatorum ut dicitur primo pro-
nosticorum et tractatu de creticis et eodem dicto de morbo
Cum autem dicimus virtutem esse forte in febre non sufficit
illud ad salutem sed requiritur ut sit fortis per compara-
tionem ad morbum et eius causam, potest namque forti virtuti
morbus fortior obuiare qui mortem inferret propter
quod ait ypocras primo pronosticorum quod in signis pronosticis
non sufficit bonitatem et maliciam perpendere signorum
primo neque ipsorum multitudinem sed eorum inter se compara-
tionem potest namque vnum signum efficax malis signis
pluribus debilibus resistere, similiter et econuerso et ex hoc
manifeste patet causa quare in febre et peste acutis
egri plerumque moriuntur cuius pulsus est magnus
fortis ordinatus et alie econuerso saluantur cuius pulsus
existit paruus debilis inordinatus Quod si quis obi-
ecerit quid ergo fiat cum virtus et morbus fuerint
equalis fortitudinis omnino Dicemus quod illud lon-
go tempore stare non potest quin alterum ex eis dominetur ad quod
facit regimen medici similiter et aspectus astrorum Vo-
lentes igitur in speciali omnia signa pronostica genera-
lia febre putridarum tam bona quam mala sub compendio
constringere et precipue ypocras et G qui plurimum in eis sunt
conati Dicamus quod cum signum nichil aliud sit preter esse-
ntiam quam accidens consequens morbum velut vmbra
corpus ut probat G 3° de accidente et morbo 8 in textu
ut quemadmodum accidens ita et signum trahatur ab
aliquo istorum trium in genere, que sunt actio lesa qua-
litas permutata et exiens permutatum de quibus per
ordinem dicamus, neque putet aliquis in signis hu-
iusmodi certam fore fidem sed probabilem solum atque estima-
tam ut ait ypocras 2a particula aforismorum Accidentium morbo-
rum non omnino sunt certe pronunciationes neque sanitatis
neque mortis Signa igitur pronostica in febre putridis in
genere sumpta ab actione lesa sunt tria in genere bona
et totidem eis opposita sunt mala quoniam aut trahuntur
ab actione lesa virtutis animalis aut vitalis aut naturalis
Si trahuntur ab actione virtutis animalis sic sunt omnia
signa significancia super ablationem et diminutionem uel
corruptionem sensus et motus voluntarii super corpus to-
tum et hec quidem sunt vii numero bona et totidem mala
eis opposita Primum est confortatio mentis interioris
secundum discretionem et ymaginationem et locutionem et me-
moria perfectam similiter et claritas sensuum exteriorum
sine errore circa sua sensibilia propria Secundum est som-
pnus naturalis uel consuetus tempore sanitatis secundum quan-
tum et quale et horam diei uel noctis sine stupore
uel lesione post ipsum Vnde ypocras 2a particula aforismorum
In quo morbo sompnus laborem prestat mortale
Et subdit, in paroxismo vbi sompnus desipientiam
sedat bonum, si uero sompnus prestat mortale Tercium
est decubitus egri super altero laterum non super dorsum

nisi quando propter consuetudinem uel leti declinatorum Sex-
tum est mobilitas facilis et leuitas corporis totius atque
laterum cum se reuoluunt de latere super latus Quintum
est absencia alienorum saporum capiut gustum sine cum mani-
festa uel eorum prima debilis diminuta Sextum est fortitu-
do capitis ita ut neque dolorem senciat neque angustiam
omnino uel paucam Septimum est fortitudo virtutis expul-
siue cerebri secundum omnia sua emunctoria et precipue cum ster-
nutacione spreta Si autem signa trahantur ab actione le-
sa virtutis vitalis sicut sunt quatuor numero bona atque salu-
bria et totidem mala eis opposita Primum est pulsus
magnus fortis ordinatus cum spissitudine moderata
quoniam fortitudinem testificat Similiter et diastoles maior quam
sistoles et tempus quietis post diastolem longius quam post
sistolem quoniam calorem se declinatorum signat considerent sic
apparet in finibus paroxismorum se inpalatarum Secundum est an-
helitus ordinatus facilis non infectus et suspiriis et
asmate et orthomia Tercium est cordis tranquilitas
in suo motu ita ut neque saltat neque tremat neque ca-
dat Quartum est pulmonis et tunc facilitas ita ut
neque tussi neque siti mediocri neque caumate affligatur
neque voce emittat spiritum maiorem uel minorem solito consue-
tum Si uero signa trahantur ab actione lesa virtutis na-
turalis sicut sunt vii numero bona vitalia et totidem mala
eis opposita Primum est bonitas appetitus ad cibum de-
bitum uel consuetum secundum substanciam et quantitatem et qualitatem
et modum et ordinem atque horam sumpcionis Secundum est pau-
citas sitis et desiderium ad potum naturalem debitum uel
uel consuetum Tercium est absencia inflacionis et rugi-
tus et angustie circa uentrem post cibum assumptum
quoniam fortitudinem virtutis digestiue stomachi sit Quartum est
absencia doloris pungitiui uel gradatiui uel altero
utroque ypocondriorum quoniam fortitudinem virtutis digestiue
epatis et splenis sit Quintum est expulsio superfluitatum
prime et secunde digestionis debita uel consueta secundum quantitatem et
substanciam cibo proporcionata et secundum qualitatem nature conuenientem
et secundum etatem nature et consuetudini conuenientem Sextum
est titillacio uirge atque testiculorum ad coitum quoniam sit virtute
generatiua in eis non dum fore sopitam que est me-
lior significacionum Septimum est paucio spasmi male circa
musculos qui sunt in ambitu corporis totius velut hor-
ripilacionis et rigoris uel tremoris uel ardoris uel pru-
riture nisi fortassis aliquod talium acciderit vi nature pu-
gnantis contra morbum sicut fit in principio paroxismorum
se in tempore et crisibus se accidit quoniam bonitatem sit se-
cundum naturalis Signa uero pronostica generalia in se pro-
tracta a qualitate corporis permutata sunt tria in genere
quoniam aut trahuntur a calore et frigore aut ab ha-
bitudine Si trahuntur a calore sic sunt duo numero bona
et totidem mala eis opposita Primum est color faciei
debitus uel consuetus ita ut neque liuore neque pal-
lore neque virore neque rubore neque varico colore sit
mutatus preter consuetudinem et precipue infra tres dies a principio
egritudinis Sed si sit color sanorum uel sibi similium
Secundum est ut ictericia citrina uel nigra non suppre-
mat nisi forte post vii die uel antecedentibus signis
digestionis preterite et virtute constante Vnde ypo. circa
particula aforismorum ycteritia si superuenerit in febre acuta
ante septimum diem malum est Istud tamen dictum ypocratis
prescriptacione indiget velut ostendimus tractatu de ycteritia
libro primo Si uero trahantur trahantur a calore et
frigore sic sunt duo signa bona et totidem mala

eis opposita Primum est ut calor sit equalis super
corpus vniuersum neque extrema frigeat et viscera
aduruntur quoniam equus quanto extrema calidiora
fuerint cum signis bonis aliis tanto foret ampli-
or spes salutis Vnde ypo. circa particula aforismorum In
non desiccatibus febribus si que quidem extrema frigida
fuerint que vero intus ardeat et sitim habeat mor-
tale Et racio est quoniam proprium est caloris putridi mo-
ueri a centro ad circumferenciam immixto cum non
fuerit aliquod prohibens ut est apostema magnum in cor-
pore profundo Secundum est ut rigor uel tremor non sup-
ueniat et precipue in febre acutis nisi fortassis post signa
digestionis et in die cretica quam precessit dies sua
medicatiua cum sudore lento et constantia virtutis
que cum simul fuerit tamen sunt ad salutem in crisis
uero mortem festinam signat ex efficacitate nature uel
morbi longitudine ex grossicie atque multitudine
materie demonstrat Vnde ypo. circa particula aforismorum
Si rigor incidit febre non desistente iam debili exi-
stente virtute mortale Intelliges hoc de crisi simtho-
tica Sed cum in alio aforismo eiusdem particule ait
A causone habito rigore superueniente solucio fit
intelligit hoc de crisi naturali Si autem trahantur
hec signa ab habitudine corporis sic sunt quatuor
numero bona et totidem mala eis opposita que
ponit ypo. primo pronosticorum Primum est disposicio
faciei ut si sit facies similis sanorum uel sibi similium
neque sit facies cadauerorum mortuorum que facies
torta incipiatur citius hec est disposicio ut statim a prin-
cipio se et precipue infra tres dies fiant oculi conca-
ui uel lippi qui lumine vidente phorcescunt et sint
inequales ut pote vnus maior et eminencior
altero uel sint immisi ita ut sola eorum alba vide-
antur vel sint tremuli lacrimosi uel fixi congre-
lati et tempora sint plana uelut lamina ferrea
et aures frigide et earum pulse abreuiate et na-
res acute eminentes atque porrecte cum angustia
foraminum suorum et frigidus arida tensa velut cori-
um torrefactum ad ignem quod nullatenus rugas
habet neque plicat neque redit ad situm proprium subito
si trahatur et mentum longum et vene prominentes
propter consumpcionem maxillarum et os amplum retrac-
tum cum distorsione labiorum et assiduitate anhe-
landi per os non per nares Hec enim omnia simul et ex-
tenuacio corporis totius subita preter debitum uel consue-
tum mortem propinquam signant et se fortitudinem
corporis et virtutem marasmante et precipue si causa non
antecesserit primitiua vel vigilie assidue sudor
plurimus fluxus uentris superfluus ieiunium cum prostracione
appetitus et similia quoniam in eis minor cadit timor
quam ex se Secundum est habitudo corporis totius ut scilicet
sit corpus totum molle tractabile flexibile neque sit ve-
nter inanitus velut vesica vacua neque cutis ri-
geat velut lapis aut lignum quoniam talis est dispo-
sicio cadauerum cum infrigidantur Vnde ypo. 2a particula
aforismorum In omnibus morbis ea que circa vmbilicum
et pectinem spissitudinem habere melius est nimis vero
tenue et tabescens malum Tercium est ut corpus
ex se extenuetur magis uel minus prout se maior
uel minor fuerit et corpus rarum et compactum Quartum
preterea ait ypo. 2a particula aforismorum febricitantibus non omnino
insufficienter permanere et nichil minuere corpus

aut tabeste magis eo quod sit secundum rationem malum. hoc enim longitudinem egritudinis. et uero imbecillitate uirtutis fit. Tertium signum est extenuatio testiculorum in viris et mamillarum in mulieribus ut scilicet sint dilatata mollia pendentia neque sint acuta corrugata quoniam consumptionem humiditatum radicalium demonstrat. Quartum est signum iuncturarum et membrorum articularium scilicet ut sint levia flexibilia ante et retro neque rigeat velut in tetano neque retrahatur velut in spasmo. Unde ypo. 2a particula afforismorum. Febre in spasmo melius est fieri quam spasmum in febre. Sig. aut tracta ab excretionibus multis licet formantur a septem rebus que sunt sudor urina sputum egestio et fluxus menstruorum et fluxus per narium atque vomitus. Nos tamen de sudore et urina plus loquimur. primo sermone quoniam de sputo diximus tractatu de pleuresi. de egestione uero tractatu de fluxu ventris. de fluxu menstruorum suo tractatu. similiter de vomitu suo tractatu libro primo. Sudor igitur si superuenit in die cretica et post signa digestionis et fuerit neque ardens neque frigidus neque subtilis inbibitus neque viscosus fetens sicut olim. neque modo appareat modo delitescat. neque in quadam parte corporis acciderit et in quadam parte non. sed fuit copiosus assiduus equalis per totum que bene sufficere potest uirtus egri neque fuit fetidus magis solito uel debito. omnia ista bonum signant. contrarium uero malum. Sudor circa caput solum exiens debilitatem sit cerebri. quod si circa pectus et toracem acciderit oppressionem cordis sit. si uero circa mirach renes et ypocondria se tenuerit. debilitate uirtutis atque infirmitatem membri signat circa membra nutritiua. Unde ypo. eadem particula afforismorum. Ubi sudor in corpore illic egritudinem demonstrat. Est ergo malus sudor si fuit circa ventrem solum. peior uero si circa pectus solum. Sed pessimus omnium atque mortalis si circa tempora atque frontem. Sudor preterea frigidus timendus est ex multitudine et grossitie materie et morbi longitudine quam fit. Sudor uero calidus timendus est ex furore materie et uirtutis subita suffocatione. Unde ypo. eadem particula afforismorum. Sudor multus frigidus et calidus superfluens. frigidus maiorem. calidus uero minorem egritudinem fit. Item sudor frigidus generaliter in omni febre malus est quoniam atque timendus quoniam aut caloris naturalis extinctionem. aut materie multitudinem fit. Unde ypo. eadem particula afforismorum. Frigidi sudores cum febre acuta quidem fiunt mortem. in molliori uero longitudinem egritudinis sunt. Urina si statim a principio et infra primo tres dies incipiat apparere digesta. et de die in die eius digestio augmentetur atque perseueret cum constantia uirtutis salubre. Dicitur autem digesta ex signis quatuor. Primo quidem ex substantia temperata inter grossum et subtile. Secundo ex colore temperato scilicet citrino uel rubeo claro. Tertio ex quantitate proportionata materie et diete. Quarto ex contentis que sunt tria scilicet nebula pendens in superficie que inchoationem digestionis fit et nubes natans in medio que perfectam digestionem fit. similiter et ypostasis alba lenis equalis in fundo residens in figura piramidis ascendens que vere fit complementum digestionis. Urina cruda et indigesta velut alba lactea uel karopos uel palearis et cuius cruditas de die in diem augmentatur neque cibi neque remedia ratione exhibita proficiunt ad perductionem digestionem

uel confortandum uirtutem mortem significat affuturam. Urina que diuersificatur in digestione secundum se uel secundum partes morbi maliciam et materie diuersitate et uirtutis angustiam demonstrat. Verbi gratia si sit digesta secundum substantiam sed non secundum colorem uel si sit digesta secundum colorem sed non secundum substantiam. uel si modo digesta apparuerit modo cruda redierit alternatim. Urina diuersi coloris verbi gratia rubeus inferius liuidus superius aut econuerso etherogenia materiam et uirtutis angustiam demonstrat. quare si pars urine superior peyor apparuerit frenesim uel litargiam uel subeth ex febre minatur. si uero pars inferior deterior euenerit nefresim et itericiam uel epatis et splenis duriciem promittit. Si uero pars media. cordis minatur suffocationem. Urina viridis spasmum de mania et mortem ex adustione signat. et precipue si processerit ipsam viridis. quod si liuida accesserit mortem et congelationem et caloris naturalis extinctionem demonstrat. et quanto magis in liuido descenderit ad fundum urinalis magis malum prenunciabit ut dicit G. 2o de crisi. Est tamen frequenter cum in febre putridis et precipue in iliacis. urina nigra expulsionem naturalem signat et salutem tutam scilicet cum euenerit post signa digestionis et cum alleviatione uirtutis ex ipsa quaque die et fuit plurima perdurans neque delitescat subito post eius apparitionem. Caue preterea in febre putridis ut dicit ypo. 2o pronosticorum ne renum uel splenis uel vesice vitio capias attribues febre quod est aliorum. Est namque cum in febre egreditur per accidens urina nigra vitio renum uel splenis uel initiatur cum eorum opilatio tollitur per naturam. Est etiam cum in febre apparet urina lactea vitio vesice. distinguere ergo urinam albam ex fetore et contento albo squamoso residente in fundo vasis velut furfures super cute. Urina vero nigra ex sensatione doloris circa renes uel ypocondrium sinistrum uel fumi ventris quoniam talia non sunt propter in febre et ex melioribus significationibus est quia pacientes refert super consuetudine tales urinas faciendi prodire uel assidue. Ex signis huiusmodi pronosticum potest in febre putrida quandoque mortem uel salutem. Unde diem et horam mortis et salutis prescire si volueris ad signa pronostica que diximus in crisibus fiet recursus quoniam ut ait G. 3o de crisi. Solius egritudinis horam et diem futuram prescire cuius est et vere crisis. Hec igitur de febribus putridis in generali dicta sufficiant. Capitulum vi.

de febre sanguinis et eius speciebus

Febris ex sanguine non est fieri possibilis incorrupta sed tamen continua quoniam sanguis non remanet sub forma propria nisi cum sit intra venas et illico cum venas exierit in stomachum uel intestina uel spongiositates concauitatum membrorum necesse est ut corrumpatur uel same conuertatur ut dicit ypo. vi particula afforismorum quod totum accidit ex temperamento sue complexionis et delicatia sue compositionis quemadmodum apparet et in lacte et spermate. Quare febre non complicatur cum febre alia uel non manifeste. quod quidem accidit propter multitudinem sanguinis in corpore mundo super humores omnes. Continuatur preterea hec febre inter febres continuas valde acutas quas G. acsinas uel conclusas appellauit Auicenna uero peracutas uel peracutas ut febre que terminantur in die quarta uel septima uel ad plus xiiii quod tempus nulla febre vere acuta potest pertransire siue sit mortalis siue salubris propter quod ait ypo. 2a particula afforismorum. Acute egritudines in xiiii diebus terminantur. Est autem febre sanguinis duarum specierum quoniam uel sanguis peccat in quanto. quare cum sit per naturam calidus febrem inducit que synocha dicitur inflatiua. uel

petrat in quali quae tamen a natura non regitur putre-
scit et se efficit que synochus appellatur vel Syno-
cha de qua sed synochus de putrescit Non potuit
aut haec diversitas in aliis humoribus reperiri quoniam neque
sunt in corpore plurimi neque benigni velut sanguis
propter quod G x de ingenio sanitatis ... se media
inter se putridam et effimeram ordinat etiam febris
sive sit inflativa sive putrida 3 que species Una quidem
qua statim que incipit augetur assidue quoniam in
ea plus reperitur putrefactionis quam resolutio et
ista augmastica appellatur Alia vero que e contrario pro-
cedit quoniam statim a principio de die in diem mitigatur cum
in ea plus resolutionis quam putredinis reperiatur et haec
paragmastica dicitur Tercia vero media istarum stat
que semper equaliter affligit quasi sit semper in statu
et haec homotenus nuncupatur neque potuit ista di-
versitas in humoribus aliis reperiri quoniam illud aut subtilitas
vel grossities vel viscositas vel modicitas impedit
Signa se de sanguine in quo sunt quoniam ipsa non accidit
corporibus materiis frigidis per naturam vel regimine vel eta-
tem ut ait G x de ingenio sanitatis quapropter non
accidit senibus neque mitius vel sanguineis carnosis
rubicundis per naturam atque adolescentibus et in membris
perfectis Et si corporibus stativis vel coliris acciderit fit
hoc ex concessione otii et quietis et sompni plurimi
et ciborum sanguinem multiplicantium ut sunt propter vinum
et carnes laudabiles quae cum post ista neglexerunt
exercitia vel balnea consueta vel evacuationes cum
flebotomia fugiunt se et adhuc dispositio plurium pororum
densitas velut in corpore musculoso denso compa-
cto duras carnes aput tactum similiter et pororum oppi-
lacio ex balneis stipticis vel ungentis prohibentibus
transpiracionem Signat etiam haec se in quo urina rubea
grossa et facies rubea cum inflammatione maxillarum
et ymaginatione rerum rubearum et pulsus magnus
latus longus fortis velox atque spissus et dolor ca-
pitis fortis et gravis pulsativus cum instantia vigi-
liarum assidua et sitis intensa cum dulcedine salive
sine causa manifesta Similiter et gravitas plurima
corporis totius ita ut anhelitus fiat strictus velut
suffocati et est eius caliditas vehemens velut in cau-
sone sed est cum humiditate Signa vero distinguencia
inter synocham et synochum sunt quatuor quorum primum est quoniam
in synocha inflativa apparet urina rubea clara
grossa non confusa propter calorem ebulitionem Secundum vero quoniam
in synocha sentitur pulsus ordinatus et equalis
In synocho vero diversus et inordinatus quoniam in eo
virtus magis fatigatur et in synocho sistoles est ma-
ior quam dyastoles cuius contrarium reperies in synocha et
similiter fiet aput anhelitum Tercium autem quoniam in syno-
cha non sunt periodicaciones diurnas quoniam ipsa est se non
proporcionata ad invicem Synochus vero exaltatur de 3o
in 3m quoniam sanguis cum putruerit similitudinem colere assu-
mit ut dicit G loco supradicto et duo quidem ultima
sunt certa que non faciunt errare Possunt autem et quartum
addi quod est ut plurimum synocha incipit calida
sine tremore et rigore Synochus vero cum rigore
quodammodo et altera se putride quod quidem accidit
propter vapores putridos dispersos super musculos qui sunt
in ambitu corporis totius **Avicenna** Cura
utriusque duorum se sanguinearum una fere est atque
eadem ut docet G x de ingenio sanitatis Similiter

Avicenna tercio primi quorum doctrina assequimur grosse
Cum igitur primum hanc se cognoveris fac illud flebo-
miam basilice dextre vel utriusque simul cum ma-
sione larga sive fuit in die sive nocte neque
refert an in principio vel augmento vel statu id fu-
erit si prius non fuit vocatus quoniam a prima die us-
que ad vii potest in hac se fieri flebotomia In qua quidem
tantum de sanguine subtrahatur sive per assiduacionem
hora una sive per sedacionem eius diversis donec
eger ad sincopim conducatur si tamen virtus et etas
conferunt et propter in corpore compacto robusto Unde
in eo ut magis timetur sincopi in synocha in-
flativa quoniam virtus magis est in ea fortis et virtus
per flebotomiam exoneratur quoniam in putrida in qua san-
guis duplex simul peccat Oportet etiam ut stomachus sit vacuus
a cibo ne forte et viridus rapiat ad venas per
flebotomiam evacuatas et post flebotomiam oportet os
stomachi et virtus cordis cum mica panis lota pluries
in aqua frigida vel infusa in succo agreste vel
berberis vel granatorum quoniam hic cibus refrigerat et a
sincopi preservat si non est vel ipsam abreviat et
alleviat si est Deinde quiescat et dormiat
super lecto suo in aere frigido per se vel infrigidato
ex aqua rosacea et ex foliis recentibus ... vel salicis
atque vitis albe et si per solam flebotomiam corpus ex-
oneratum fuerit et infrigidatum bene erit quoniam se sequitur
curatam quae regatur cum succo ordei vel ave-
ne et potu iulep et alienatione rerum calidarum
donec ad pristinam sanitatem Si vero flebotomia predicta
predicta non sufficit vel quia virtus egri ipsam se
non permisit vel quia pusillanimis fuisset vel
quia se est maligna et facies ex forti calore corporis
et pallida atque tremore cordis adustione lingue
et siti intensa tunc da in potu aquam frigidam sed non
paucam ne forte cito inflametur in stomacho et se dugme-
tet sed plurimam valde tantam sed quantam eger desi-
derat vel tollerare queat donec facies livescat
et oris labia tremant et totum corpus infrigidetur
quoniam in hac non cadit timor incuidationis ... cum
sanguis sit humor spiritus in febre in quo non expectatur
digestio omnino et propter in synocha inflativa vel
digestio pauca et propter in synocho putrescente ut dicit
Avicenna locis supradictis Unde in et si accidat incuida-
cio et morbi prolongatio atque eius permutatio in esse
flaticam ita ut ex permutatione fieret regimine se
sanguinis in regimine se ex flate cum digestionibus
et evacuacionibus et dieta calida illud tamen
fiet minus malum quoniam egrum subito suffocari vel
eius venas crepari quoniam melius est aliquod
malum egritudinem gignere quoniam sine eos in morte cadere
ut dicit G ix de ingenio sanitatis loquens de cura
huius se quapropter et casis in divisionibus primi
tercio ait quod per quatuor via incuidationis inter cum
potu aque frigide et post hoc condicionis regiminis
vel se flaticam plurima gens est prime curata Et
licet quatuor potus aque frigide similiter et flebotomia
fortis supradicta corpus sanum interficeret huius tamen
corpus alleviat et confortant quodammodo et re-
vivunt triduanum in se paucitata In potu tamen
aque frigide tres sunt conditiones attende Prima quidem
ut materia sit digesta sentiat in synocho putrescente
quae non detur in principio sed in augmento digesta

iam ma cum oxizakara si fuit subtilis imbibita uel
cum sirupo acetoso si fuit grossa viscosa premissa tamen
minoratione eius in principio cum flebotomia forti supra-
dicta. Cauendum uero ne sit apostema in aliquo viscerum quoniam eius
maliciam incrudaret in membro nisi fortassis fieret tole-
rancia pura quod raro est. Tercia uero ne stomachus uel dya-
fragma sint debilia per naturam et precipue in corpore macro
quoniam fortassis ex ea spasmaretur et accideret malicia
singultus et spasmus vniuersalis corporis totius et demum
suffocatio quemadmodum nonnunquam videtur ut egrum intoxicet si non
consuetus sit in potu aque frigide tempore sanitatis.
Cum quidem igitur flebotomia et potu aque frigide super
ipsam, similiter et aliis suis auctoribus regatur usque ad
sanitatem perfectam. **Empirica** Communiter opera-
tes non faciunt flebotomiam usque ad sincopim, si flebotomia
sit forte et secundarios celeris diebus, similiter a parte
quod si virtus egri sit debilis per naturam uel ex timore flebo-
tomie sicut quibusdam accidere consueuit aput omnem
flebotomiam videlicet ut sincopiset tunc dat ante flebotomiam ali-
quid ex mica panis infusa in aqua frigida et vino
pontico uel aceto simul mixtis, quoniam preseruat eos a
sincopi ob stomachi confortationem et cordis feruorem repri-
mendo, quod si adhuc flebotomie secundarum perhorruerit
faciunt scarificationes profundas, primo quidem in pulpis
tibiarum, 2o uero in natibus et 3o in spatulis donec
sanguis minoretur et assidue cum flebotomia et post fri-
gidam aquam tribuunt in potu per se uel mixtam cum ace-
to. Cum quidem igitur regimine flebotomie et potu aque
frigide et aliis auctoribus atque dieta tenui regunt
eos usque ad horam status et crisim. quod quidem tempus in
sinocha inflatiua est dies quatuor ut plurimum uel quin-
que. In sinocho uero putrido dies vii uel xi uel ad plus
xiiii consueuit namque pluribus supreme hora illa
sudor accidere plurimum uel fluxus sanguinis narium magis
se eradicantis perfecte, quibusdam uero sola superueniente
resolutione insensibili paulatina et precipue cum antecessit
euacuatio fortis supradicta. Medicina uero lenitiua
ventris et sanguinis inundificatiua sit melior in
hac se ex cassiafistula et tamarindis et manna dis-
solutis in aqua feruenti decoctionis primorum fructu-
um. sed non fiat euacuatio cum accidit quoniam se et
eius causam reddent suspectam. Medicine uero confor-
tatiue virtutis per intus sunt trociscii de camphora
et spodio dicti tractatu de pestilencia paragrafo de astalite cum
calliditate, similiter et zuccarum rosarum et violarum et dyapenidis
et trisandali et dyarodon albus ex quibus detur
in aurora cum aqua frigida et meridie et sero cum
itur dormitum. Medicine uero confortatiue per extra
sunt epithimata frigida super cor et epar et tempora
ex aqua rosarum et aceto uel succo plantaginis et spinie pro-
quoniam in eis puluis rosarum sandalorum rubeorum antherarum camphore
fuit dissolutus. Accidentia preterea se habent consequentia
et precipue forcia que curam ad se trahunt sunt duo
scilicet sitis et vigilie de quibus iam excusati sumus
tractatu proprio suis capitulis distinctis. **Canon** Excusamur
quoque a potu aque frigide tunc scilicet cum in eo corpus
non est consuetum et est rarum laxum non valde
carnosum et precipue cum antecessit flebotomia fortis sup-
radicta quoniam illico sequitur se extinctio et virtutis exone-
ratio. Excusamur et quoque a flebotomia forti supradicta
tunc scilicet cum corpus ipsum abhorruerit et potus aque
frigide fuit sibi delectabilis consuetus. Excusamur

preterea quoque ab vtrisque scilicet flebotomia et potu aque frigide
ut vel omnino non fiant a mediocri uel paruo tunc scilicet
cum natura per se materiam eduxerit et se fugiunt in toto uel
in parte quod quidem fit per aliqua quatuor regionum quibus
sunt fluxus sanguinis narium plurimum, fluxus ventris sanguineus
menstruus sanguinis copiosus et sudor vniuersalis corporis totius
de quo quidem sudore in hac se refert Galienus vi de accidente
et morbo, similiter et Aristoteles in libro suo de animalibus
quod est visus in quibusdam corporibus velut sanguineus
aquosus et precipue in corporibus raris quorum pori et ora ve-
narum sunt larga et sanguis subtilis aquosus. Du-
bitatio preterea difficilis cadit inter medicos de flebotomia
forti supradicta in hac se quoniam Galienus Rasis et Auicenna tractatu primo
papiunt ipsam usque ad sincopim fieri. Sed Auerrois
vii colliget illud fortissimis rationibus refutat quoniam
neque natura facit crisim usque ad sincopim nisi sinthomatica
et mortale qua crisis mutat eam rationalis processerit
neque debet medicus virtutem maiorem diminuere sed potius con-
fortare custos est eius custos, neque fiendus est a medico
actus curatiuus in quo plus cadit timoris et nocumenti
quam salutis et iuuamenti timor namque redundat ad
ignorantiam medici, nocumentum uero ad principio egrotantis.
Sanguis preterea qui fuit ex flebotomia forti minoratus
eradicabitur facilius per naturam quemadmodum accidit et
in causone in quo quidem non eradicamus eo statim
a principio sed ipsum solum minoramus committentes resi-
duum operi nature, similiter et in se de flate uel de mela-
colia vomitu cum neque sit possibile rationibus rectis con-
dicere neque credendum auctores principes medicorum omnino
fore falsos. Dicamus quoniam eorum discordia cadit super
verba sola. Noluit enim Galienus flebotomiam supradictam fieri usque
ad sincopim maniconis quemadmodum fit in casibus
malignis. sed ad sincopim permutatorum omnis namque
permutatio cum fortis fuit et subita virtutem debilitat
quoniam ut ait Ypocras 2a particula amforismorum. Sed multum et repente
euacuare aut replere aut infrigidare aut aliter quolibet
corpus mouere fallax est. et omnino non mouent paulatim
uero tutum est etc. Et si permutatio fuit ad bonum quemadmo-
dum ab inconuenienti ad conueniens debilitabitur virtus hora
breui. sed post hoc illico fortior atque exonerata resurget.
Si uero fuit ad malum quemadmodum a conuenienti ad incon-
ueniens debilitabitur virtus hora illa, similiter et post ipsam.
Voluit ergo dicere Galienus quod debeat fieri flebotomia usque ad sincopi-
m usque ad euacuationem plurimam ex qua corpus sanum sin-
copisaret precipue maniconum. illud tamen corpus sincopisat
tum propter subitam mutationem, et alia preterea solutionem diximus
tractatu de sincopi capitulo primo. **Pronosticatio** Sino-
cha inflatiua minoris est timoris quam sinochus putrescens
quoniam peccatum duplex forcius est se solo. Item sinocha in-
flatiua ut plurimum terminatur in diebus quatuor uel quinque
uel ad plus in vii uel ad bonum uel ad malum. Sino-
chus uero in vii uel in xi uel ad plus in xiiii si non
fuit excaturum super egroto neque ma incrudata ex potu
aque frigide quoniam tunc posset durare usque ad xl dies uel
plures quemadmodum se flatice recomizatas. Item si statim
a principio superueniat fluxus sanguinis narium plurimum uel
sudor copiosus, uel alia euacuatio sensibilis vna uel
plures simul constante virtute. salutem significat et crisim perfectam.
Si uero sanguis niger paucus exierit. et si lucidus subtilis
exierit qui restringi non potest arterie ruptura et crisim
sinthomaticam significat superfluam uel diminutam et per consequens morte
significat, quod si talia apparuerit die quieta crisim bonam

uel malam fiet in vii° Si uo in x° ul xi° ipm in xiiii° permittet Item si statim a principio actus debilitet neque remedia racionabiliter exhibita contulerint de die in diem et urina confundatur et pulsus diuersificet et calor augmentet et cor tremat neque sitis extinguatur et lingua denigretur mortale Item si pustule nigre exeant in corpore mortale Si uero rubee salubre et precipue virtute alleuiata per ipsas prout dicemus capitulo de variolis et morbillis Item asma si superuenerit cum dispositione spiratiua et facie adusta mortale Item febris sanguinis est ex tota sui specie timorosa quia effe patiuta uel pactuta quare velox atque fortis est cursus quapropter in eis prostratione notabiliter est in omni hora egra assistat ne forte per ipsarum motum subitum medici iudicium perturbent ut dicit Rasis in almansore Et signa prostica quanta dicta capitulo de febribus putridis in generali pratibus sufficiunt suffragantur quia sunt factum futuram mortem uel salutem quod si dicere tamen prosequi volueris ad capitulum quantum tractatus de casibus fiet recurrendum Item dicit Auicenna primi capitulo quod si in ventre fuit sonus et rugitus cum pulsatione venarum et angustia mortale quia uel propter ebullitionem maximam in vena kilis et arteria adorti fiet superiacentibus intestinis super dorsum uel apparet magna conformatio Item in quibus febris sanguinis augmentatur est omni periculosior paroxismus uero securior sed homotenus est medius istorum

Capitulum septimum de febre colerica interpolata

Hoc genus febris fit ex colera rubea putrescente in stomacho ul intestinis seu alio loco corporis extra venas cum qui ebullitio colere putrescentis obseruat de 3° in 3m ita scilicet ut die vna quiescat et altera bulliat propterea quod vna qualitate parante ad putredinem praticipat que est caliditas et altera prohibente putredinem que est siccitas ideo febris tercia nuncupatur Est autem duorum modorum quia sunt pura et non pura pura quidem cum eius materia est sola rubea cum nichil aliorum humorum fuit permixtum Non pura uero cum statis aliquid ul multe fuit commixtum quae tercia notha i. adulterina nuncupatur Signa tercianae pure sunt quod incipit eius paroxismus cum rigore simili punctiue actus et non est in ea frigus vehemens neque pulsus valde paruus neque concutiuntur in ea dentes sed est frigus remissum in qualitate et breui duratione ita ut festinet ad augmentum quare tunc festinat inflamatio et magnificatur pulsus et fit velox spiritus non diuersus sed fortis ordinatus similiter et anhelitus Deinde apud statum vehemens fit caliditas et sitis et angustia ita ut quandoque accidat alienatio et sola pulsatiua fortis et sentit manus tangentis calorem siccum morditatem et tempus quod augmenti uel status excedit ualde tempus principii quia in ea frigus est persistens calor uero perdurans In declinatione uero paroxismi eleuatur sudor plurimus subtilis uel totius corporis totius et quandoque fit vomitus rei liquide citrine subtilis uel viridis amare similiter et egestio quae mordicat pulsus et fit rarus et magnificatur dyastoles et mora sistoles et euaporat calor pungendus a toto corpore ad extrema et limitatur paroxismus et spacium quidem paroxismi est ad plus xii horarum tempus uero quietis xxx vi horarum naturalium cum quod ut plurimum accidit est ut sit eius paroxismus vii horarum et affligat apud meridiem Et est tercia febris vrina subtilis citrina vehemens et lingua nigra adusta et os amarum sine causa manifesta Et si fuit habitudo corporis et etas et tempus anni colerica similiter et regimen antecedens et multiplicatio illis febris in corporibus vicinis erit tua significatio tercianae nothe sit refractio atque obscuritas accidentium omnium predictorum cum elongatione paroxismi et precipue apud eius principium

Methodus Cura tercianae pure est ut dicit Rasis in almansore ut statim in febre cognouimus euacues materiam pluries mordicatiua cum tamarindis et cassia fistula uel cum manna et tamarindis dyssolutis in aqua decoctionis prunorum et viol. si non in die paroxismi deinde digeratur materia omni die cum sirupo acetoso simul uel cum oxizacara dando in aurora ℥ ii cum aqua fontana pura uel cum aqua fontis per tres aut ul quatuor paroxismos et cum urinam perfecte videris digestam euacuetur materia pluries eradicatiua cum stomatico laxatiuo uel electuario de succo rosarum uel cum ℥ ii reubarbari optimi puluizati et commixti cum pluries mordicatiua supradicta Nutriatur ex mica panis lota in aqua frigida et postea hec imbibita in vino granatorum uel ex pultibus ordei uel auene conditis cum lacte amigdalarum dulcium et lactucis portulaca bleta spinachiis cucurbitis et conditis cum aceto aut ex carnibus laudabilibus coctis cum eis Potetur propter succo granatorum uel berberis uel tafoch uel acetose Bibat aquam frigidam uel aquam decoctionis prunorum sicorum aut ordei Conforte hora qua non sunt abmim cum succo rosarum ul sirupo si uel sit obediens sic tamen succo viol. uel cum succo sirupo viol. si vero fuit constipatus uel lenitatur cum suppositorio uel clisteri et sit tota studium tuum in extinctione cum rebus frigidis humidis quia conueniunt materie et dispositioni nisi fortassis apparet in visceribus seu opilatio illud prohibeat Et voluit quidam Auicenna capitulo primi ut statim a principio statuit febris usque ad 3m paroxismos fiat flebotomia de basilica dextra quia materiam diminuit et reprimit calorem enim in hor tradit timor furoris colere cum extrahitur eius fremitum similiter et raptus ipsius ad interiora venarum vi vacuatione trahente quae ex febre interposita fiet continua que est permutatio maligna quod si corpus fuit sanguineum robustum flebotomiam non abhorreremus quia est offeremus quoddam in principio omnino fere ut ordinem tractatum de cura febris putridarum in generali Progressus de methodo Cura tercianae nothe est ut a principio usque ad 3m paroxismos fiat mordicatio materie cum flomina basilice uel cum aliqua medicina predictorum cui ʒ i pulueris turbith et ʒ ss sint commixta Deinde digeratur residuum materie cum sirupo acetoso et oximelle simul mixtis et cum aqua calida bibitis in aurora post vii vero paroxismos uel x et cum vrinam videris digestam eradicetur materia cum yerapigra uel cum hyera laxatiua Alys uero diebus et precipue si venter fuit constipatus lenietur ad paroxismum cum suppositorio uel clisteri prout docuimus capitulo de stipticitate ventris libro primo Nutriatur aqua decoctionis ciceris uel piscium uel iuribus pullorum alitis cum petroselino ysopo uel lactuca Bibat vinum album debile limphatum uel aquam decoctionis succi

et raditu pet' uel aqua decoctionis primorum uel pas-
sularu, uel aqua decoctionis ordei et ysopi et anisi. Co-
fortetur uirtus hora qua non superpserit cibu uel medi-
cinaz cu huiusmodi mixtura ℞ dyarodon albis rosate
nouelle tapandali an ʒ ß electuarij ducis ʒ ß j et sic
tam in nutrientibus q̃ in vtutez quam curatiuis morbi
calida frigida adiungantur, ita tn ut a principio estudis
frigida domine̅tur in fine uo calida quia humores ca-
lidi sunt faciale mobiles furiosi frigidi uo adheren-
tes vixtosi et

Emperica

Ars faciendi syr̃m
digestiuum co simul et euacuatiuum a quacunque p-
ticula inq corporis hoc est ℞ rosarum viol endiuie
lactuce portulace plantaginis tfoly acetose scariole
auricule muris ana m j primorum damasce-
ni xl num seminum . iiij . frigidorum maiorum que sunt
semē cit. cucu. melonis citrulli an ʒ j sem iiij
frigidorum minorum que sunt semē endiuie lac-
tuce scariole portulace semē papaueris ul cortic eius
an ʒ j sandalorum al et ru et citrinorum camphore
spodij an ʒ ij ordei p j psilly p ß decoquatur omnia
in lb viij aque pure fontanee post q̃ in ipa fuit
infusa p noctez et in ʒ iiij et clarificatur addat lb
vini granatorum uel berberis et reducatur ad ignez
et syrupizetur cum lb ij succi et aromatizetur cu
cinamomo lig aloes calami aro. foly cardamomi
an ʒ ij terendo omnia grosso modo et ligando in
panno lineo mundo raro et suspendendo in syr°
apud decoctioz sedm dent̃ ei co ʒ iiij p se omi die
in aurora si fuit subtilis aquosus uel ʒ ij cum
ʒ ij aque calide si fuit spissus uel bn decoctus
apud sirupisatoz Et si vis ut a proprietate caput re-
spiciat adde herbis predictis flores camomille mili-
lotu sticados et speciebus nuce muscata et cubebe
Si uo pectus et pulmonez et cor adde herbis predict
capillu veneris enula campana ordeu fenugreci
et speciebus liquiricie passulas et iniubas Si uo stom
et intestina adde herbis predictis rocsana pira ma-
la maciana et speciebus masticez et grana granatoru
et omnia stiptica que virtutez sirupi retineat in
loco Si uo epar et messaraicas adde herbis predictis
cuscuta epatica amcos amoi et multiplica endiuia
et speciebus uo spica nardi et multiplica sandalos
Si uo ad splenez adde herbis predictis capperi cappari
et aliquid scolopendrie et tamarisci Si uo ad
matricem adde herbis predictis aliquid pulegij cala-
menti et speciebus grana iuniperi sub moderata q̃n-
titate quia raro est ut in splene uel matrice cola
dominetur Si uo ad renes et vesicam adde aliqd
ex seminibus calidis diureticis Si uo ad medullas
ossiu et iuncturas adde herbis polium montanu ar-
tetica fumu terre in decoctione prima et speciebus scia
calida genera in decoctione secunda . reubarb ʒ ij dragagti
ʒ ß terendo et ligando in panno lineo et suspen-
dendo in syro donec ipaz virtus trãsseat in syrupum et
tunc ex eo detur sicut premissum est faciet leuiter assel-
lare bis uel ter quaque die iste namque syr
ē fere continens omnia digestiua co ul euacu-
atiua cu ipsorum ductiuis Arte aut faciendi syr̃m
digestiuum et euacuatiuum cole et fleumatis simul scri-
bemus tractatu de febre compositis et continuis Dicunt
plera quidez experti quod hec empl'm positum sup epar
in die parosismi remouet et mitigat parosismu

ſe tiane quia cole putrefactoz refrenat ℞ sanda
al et rub an ʒ ij rosarum ʒ j farine ordei ʒ iij aloes
ʒ ij confice cum succo solatri et absinthij et modico
aceti Alij uo dicunt quod mica panis lota in aqua
frigida pluries deinde expressa et imbibita in vino
granatorum uel berberis uel aceto et ante parosismu
comesta p vna hora uel etiam apud parosismu cu
adustio sit vehemens idem operatur valet namque frigida
sicca prohibent putredinem quadmodum calida humida cau-
sant ipam

Canon

Scripsimus supius canones
uniuersales in cura febre tiane cuiusuis digentes medici
in administratione debita cibi uel medicina tractatu de cura
ſe putridarum in generali Cetij illic dictis generalibus videntur
duo specialia p̃nti tractatu apponenda Quorum primum est de
hora cibationis in hac fe Ubi sciendum quod prout colli-
gitur ex mente auctorum et ipsa docente Cibus debet
offerri ante parosismum regulariter duabus horis ad minus
uel iiij ad plus prout egri virtus digerens uel cibi qua-
litas et quantitas postulauerint Dico aut regulariter
quia est cum in principio parosismi cibus competit tunc
scilicet cum vomitum intendimus puocare est et cu in medio
parosismi scilicet tunc cu virtutez ex mansiona seu morsu
cole destitutam volumus confortare Uom inter hos cibus
tradit dica secundum substantiam et quantitatem quia primus oz
ut sit ex oleribus uel leguminibus et primus atque
undosus, 2us uo ex mica panis infusa in aqua
frigida uel aqua granatorum in quantitate uelut pruna
Et nũs quidem cibationum regularium ē inter parosismum
et parosismum est ut ter uel quater reficiat vigilantia
si virtus sit debilis et consuetudo crapulosa et ma-
fe plenitudine uel non pura oz ut quatuor vicibus
cibus offeratur Primo quidem iiij horis post desinentia
parosismi Deinde uo transactis x horis dabitur 2us deinde
iterum transactis x 3us quare dabitur cibus quartus tribus
horis ante principium parosismi futuri cu in zanaria
tempus parosismi sit xii horarum ad plus, tempus uo qui-
etis xxxvj horarum licet ut plurimum tempus parosismi apud
quosdam febricitantes hac fe viij horarum reperiatur et
tunc inter cibationez et cibationez tantum post spacium xi horarum
et ex hoc exemplo distinguere potest horas tam cibationum
cum vicibus siue ter siue quater cibus fuit offe-
rendus hoc diligenter obseruandum ut cibus inclusiue
elongetur a principio parosismi quia est res conferens in cura
fe porcionalis Decimationis si victimari oporteat
non erit adeo rendum quia ut ait ypo primo regis
acutorum illico post parosismum cibus dari potest cu calor
se ad caltaneu declinauit et hoc quidem ē cu hora
declinationis nondum plene transiuit Secundum autem
speciale addendum ē de hora euacuationis in hac
fe quod ē ut non detur medicina laxatiua in die parosismi
sed quietis ne forte motus periodi impediat motu
medicine et ne forte duplici labore fatigetur et utile
consiliu videtur ut non fiat euacuatio cu mirabolanis quia
soluendo ventrem inducunt stipticitatem similiter et zoda
que sunt causa malicie in quantum fe

Pronosticatio

febris tertiana uera non durat ultra septem parosismos primo
ut plurimum insita terminatur prout cola fuerit plenitudo uel pau-
ca Sed tertiana non pura potest p duos ul tres menses
durare, ex quo sole patet quod inter viscositas pamplius
se elongat quia ipsius multitudo quantitatiue Unde
ypo etiam particula 4or Tertiana uera si indicata in vij
periodis est longissima Item in fe tertiana similiter

et in omni fe. intpolata si adventus paroxismorum anticipet a principio brevitate egritudinis sit. Si vero retardet precedente evacuatione sensibili declinatio principium fit. Si vero equaliter stet longitudinem ostendit. vel ypo. etiam pla. Ambulusque exactatos fuit si qua hora fe. diminuerit in crastinum eadem hora anticipat districta erit. Item fe. terciana pura est ex tota sui specie salubris Non quando non timorosa morbi naturam propter rationes et necessitatem dictas virtutes possunt. Item fe. terciana pura primus paroxismus est principium quae est facilis. 2us aut et 3us augmentum quae fit fortior. Et his vero et quartus est status quae fuit in ultimo furoris et malitie. Quintus sextus et septimus declinatio quae mioraburit omnia accidentia gradatiue quae si medicus a principio usque fe. perduxerit sapiens apparebit. Item fe. terciana non pura ut plurimum cum elongatur convertitur in quottidianam et fortassis ad ethicam et mortem etc.

Capitulum viii de fe. colica continua et causone

Fit autem fe. ex colera rubea causone putrescente intra venas et arterias atque vasa conclusa quae est de genere fe. continuarum acutarum quemadmodum et fe. de sanguine. Est autem duorum modorum quando aut colera putrescit in venis distantibus a corde ut pote que sunt in ambitu corporis totius, et terciana continua inutpolata et absolute acuta medicatur. Aut colera putrescit in venis propinquis cordi ut pote que sunt in pectore et pulmone et epate et splene et ore stomachi et causon et causonides appellatur et particula siue paticula indicatur. Et dixerunt periti in medicina quod impossibile est statum febrium fieri per ex flante salso puro vel colere primitus quando sed non est salsum nisi per adustionem plurimam vel comixtionem cum colera rubea multa. Signa terciane continue sunt omnia signa terciane intpolate cum ex parte paroxismalis preter quod in ea non accidit horripilacio neque rigor neque sudor nisi cum sit crisis. Color autem et glenatio et sitis et lingue nigredo similiter et omnia signa alia sunt in ea vehementiora. Signa causonis sunt signa eadem cum fuerint in ultimo vehementie maligniter et pulsus velox spissus diversus inordinatus similiter et anhelitus et urina subtilis citrina vehementer vel ruffa vel liuida radiosa. Et iste quidem fe. fit in accidentibus ut plurimum sicut fe. de sanguine cum san. et co. sunt humores talis facientes. Unde dixit quod synocha non excedat aliqua dierum prodicte cum sit fe. non proportionata ad aliqua fe. intpolatarum, sicut vero colica fit prodicte fortior de 2o die in 3m quemadmodum et terciana intpolata et non sit cum ea rubedo faciei suffusia neque corporis repletio plurima extensiua cum dispositione prostratiua assidua velut in sanguinea quod si tempus anni et etas et complexio atque regimen antecedens colica fuerint et similiter dispositio corporis macra verior fiet cura sua.

Methodus

Cura utriusque fe. continuarum de colera est ut statim a principio moveatur materia cum medicina lenitiua qualis est cassiafistula et manna et tamarindi cum aqua decoctionis prunorum et viol. dissolutis et quando lenendo vero alterat coleram, et non detur medicina fortis quando materiam agitaret indigestam et fe. nesam induceret periculosam. Dicit quod vero per totum tempus principii et augmenti donec status accesserit signa digestionis perfecte apparuerint in urina quod est aput

die ... vel ad plus vii sit tota intentio tua tamen in tibus quando mediciuis ad infrigidandum et humectandum et ipse in causone quando alterantia dispositionem febrilem. Aggeramur manu cum tolle digitus fit eius ingrossato donec redierit ad moderamen. Detur igitur omni die ante auroram syrupus de prunis vel syrupus de nenufare vel syrupus acetosus simplex vel oxizacara ad potandum cum aqua frigida estate et calida yeme, quod si venter non sit obediens quoque die plus duabus vicibus non fiet opus medicina laxatiua si extractiua tamen adeo ut si plurimum fluxerit ad stipticitate revertatur quas diximus to. de fluxu ventris. Oportet cibum vero sollis quod est pro ii hoc a simptote syr. tribuatur in cibo pulmentum ex farina ordei vel avene conditum cum aceto vel lacte papaueris albi vel lacte amigdalarum dulcium. Vel detur mica panis infusa in aqua frigida, vel vino granatorum. Vel imitabitur ex aut melonibus lactuc portulacis maliuis maciamis cottis et conditis cum aceto, vel succo berberis et granatorum. Bibat aput comestionem aquam frigidam puram vel mixtam cum aceto, vel aqua decoctionis ordei et prunorum ... In meridie vero cum est vehementia sitis et feruoris bibat syrupum rose vel viol. cum aqua frigida pura. vel bibat julep aquosum. In sero aut cum petitur quies et sompnus bibat syrupum de papavere vel de psillio cum aqua frigida pura vel aqua decoctionis ... et portulace et lleniantur frons et tympora atque naris cum oleo de mandragora et fricentur vole manuum et plante pedum cum sale et aceto et fomentent circa cum aqua tepida in qua cocta sint folia salicis et ... et vitis albe et viol. et folia papaueris cum corticibus quando haec omnia calorem extrahunt et sompnum inducunt. Confortetur virtus hora qua cibum non sumpserit ex succo ro. vel viol. vel triasandali vel diarodon albis puris vel commixtis. neque prohibeatur eger ab esu fructuum frigidorum humidorum ut sunt pira ceresa pruna et mala acetosa quando alterant et confortant. Sed statu vero subtiliter regimine ultimate quod est dando nichil in cibo neque in potu neque in medicina si virtus consenserit donec superuenit crisis et transierit complete. Si igitur aput crisis vomitus colericus superuenit adiuvet natura cum impositione digitti vel penne illinite oleo in profundis gule. Si vero fluxus san. narium adiuvetur natura cum setis porcinis missis in nares et emundet vehementer. Si vero sudor vel signa apparuerit confortetur natura si pigra vel insufficiens videatur cum julep feruens quanto calidius pot bibi et cooperiatur undique diligenter pannis calidis mollibus et assumat eius omnia vel astantes pannos et calefaciat manibus tractando et anhelitu illud digendo et aperiantur pori cutis cum fricatione leni facta cum pannis lineis mollibus infusis in aqua et aceto postquam in eis cocti furfures et flores camomille, deinde expressis diligenter et tepidis coudis per longum refricatis. Ad quod plurimum confert ita ponere vesicas fictas semiplenas aqua calida circa latus patientis omni quaque quando illico faciunt sudare. Camera plena ramis ex foliis ro. et viol. et ... et salicis et nenufaris et vitis albe et similibus. Et aspergantur eius parietes ex aqua ro. et aceto ut aer

inspissatus infrigidetur quoniam illud est nativum in omni
febre per cordis eventatione Completa autem tussi pfite
resiatur virtus ex carnibus edorum et pullorum co-
ctis et conditis cum rebus frigidis sepe dictis ·2·

Emperica Hec igitur est cura vera febris flegh-
monis de cola citrina quoniam morbum et eius causam
removet cum virtute Omni plus ymam est et cura acci-
dentium consequentium vehementia huius febris que
sunt dolor capitis vigilie sitis alienacio utericia
sincopis et debilitas virtutis de quibus omnibus
iam sufficienter dictum est libro primo sive calis
singulorum Ad confortationem tamen virtutis que est me-
dicator principalis et hic aliqua referemus
Confortatur igitur virtus non nisi per confortationem
suorum organorum principalium que sunt cerebrum cor
epar et testiculi cum rebus alterantibus eorum
quorum distemperantiam in febre Epithima confortans cerebrum
sit ex aqua rosarum et aqua solatri et semine et iusq-
uiami per in ea pulvis rosarum et sandalorum distemperetur
addito modico aceti et actu frigidum super ultimo cerebro
ubi sunt commissure eius abrasis prius pilis sepius
cum pannis lineis compleantur similiter et super frontem
et tympora cuiquam similiter et odorare aquam
rosarum in qua sandali et aliquid calami aromatici
fuit dissolutum confert quoniam calore alterat magis
repercutit freneses prohibet et compriminum inquiat
Epithima confortatus cor sit per ℞ aqua ro-
aqua buglosse ana ℥ iiii aceti ℥ ß distemperetur
in eis pulvis rosarum ℥ ß sandalorum ʒ ii spodii ʒ i cam-
phore ʒ ß croci ʒ i et ipso actu frigido de sindone
et scarleto vel scuto infundantur et super pectus fre-
quenter ponatur Epithima confortans epar sit ℞
aque rosarum aque endivie aque solatri ana ℔ ii
aque absinthii ℔ i aceti acutissimi ℔ ß distem-
peretur in eis pulvis camine et frequentetur
super epar Epithima confortans testiculos sit ℞
℞ aque rosarum ℔ i vini puri veteris albi atque poten-
tissimi ℔ ii aceti ℔ ß pulvis dyamargariton q-
ratum pro illius distemperentur omnia simul et cum pa-
nnis et cum pannis lineis complentur actu frigida
super testiculos virorum et mamillas mulierum frequen-
ter reiterando postquam fuerint excitata et potest fieri et
hora illa cuius si virtus debilis videatur **Canon**
Hec febris et species eius que causon dicitur cum sit
pacuta que terminatur in die vii vel peracuta quod
terminatur in quatuor teinussima dieta fiat regu-
landa ita ut si terminatura sit in quatuor nichil
detur in cibo statim a principio usque ad declinationem
perfectam Si vero in vii nichil post diem offeratur
fiunt ordinem cuius de cura febris pulchrum in generali
Omnium tamen hos canones ypo et Rasis in divisionibus
prima causa refutat dicens et non attendas illud quod dicitur
a stultis medicis quod multitudo extenuationis ex cibis
cibis et medicinis exhibitis tardat crisim ergo enim
iam expressum ambas vias scilicet et regiminis exte-
nuativi dicti in methodo et regiminis subtiliativis quod
precepit ypo et via extenuativa repi seniorem et
qui mortui sunt in hac febre sub regimine extenuativo
sunt multo pauciores eis qui mortui sunt sub
regimine subtiliativo quoniam si non dabuntur extenuati-
va assabitur cerebrum et sinui et stomachus et
accidet spasmus et frenesis mortalis Ex quibus

scire potes canones ypo esse veros regulares quoniam mor-
bum et eius causa decidunt flos vero accidentalis
quoniam virtute permittit et ipse in corporibus delicatis assuetis
multo cibo tempore sanitatis Dicit plerumque Rasis loco predicto
quod non debet prohiberi in hac egritudine quin eger bibat aquam
frigidam cum vult et quantum vult quoniam extinguit ve-
hementer quod vero intellige si corpus in ea fuerit con-
suetum vehementer et delectetur neque sit in visceribus
opilatio seu apa quod licet madefaciat mediam et morbum
prolonget et crisim retardet · maius tamen confert inma-
mentum quoniam prohibet marasmum de quo potu aque fre-
quentes et ex de ingenio sanitatis ait quoniam melius
est aliquod malum egris gignere quoniam sine eos in mor-
tem cadere Confert igitur ut potus iste sit plurimus
simul una hora quoniam aqua modica facile inflamma-
In cura igitur huius febris non competit flobotomia quoniam
educit multitudinem humorum omnium quibus colera refre-
natur ipse quod ait Avicenna primo canonis fen ca de
flobotomia Ad summe cavendum est a duabus rebus et
flobotomia scilicet quorum calidorum ebullitionem et frigidorum madida-
tione Verum tamen si corpus fuit sanguineum carnosum et
consuetum in flobotomando et urina rubea obscura videatur
potest a principio minuere tamen cum flobotomia non quidem forti
simul plurima sed eadem die bis vel ter sanative secata
quoniam confert quantitati licet non qualitati

Pronosticacio Febris continua de colera timorosa
est atque suspecta ex tota sui natura quoniam morbi velocitas
et materie furiositas virtutem decidit regitiva Item prima
eius species que causon nuncupatur terminatur ut plurimum in vii
ad mortem vel salutem et ipse si signa digestionis vel
indigestionis cum quemedia particularum reperierit die
iiii vel quinto manifeste apparere Verum tamen si prolon-
getur xiiii non pertransit quoniam ut ait ypo 2a particula aforismorum
Acute egritudines in xiiii diebus indicantur Secunda vero
species que causon dicitur ut plurimum in quatuor terminatur et
ipse si statim a principio et infra primos duos dies
signa digestionis vel indigestionis in urina cum conve-
nientia particularum manifeste apparere reperierint Item
in quacumque istarum febre fluxus sanguinis narium aquosus
vel vomitus colericus aut sudor calidus vel tis corporis
totius aut fluxus ventris colericus supervenit statim
a principio vel in aliqua die cretica qua precessit
indicativa post signa digestionis perfecte et constantiam
virtutis et alleviationem infirmi salubre est vero morbi le
Item si lingua nigra fuerit et adusta cum asperitate
multa malignior fiet atque deterior speratum si vero
alba erit levior si vero citrina media fiet utrisque Item
si spasmus aut tortura supervenit aut oculorum contorsio
mortale quoniam signat spasmum determinatum Vero ypo 2a
particula aforismorum febre in spasmo melius est fieri quam spas-
mum in febre Item si urina rubea fuerit vel citrina ve-
hementer et incausto alba subtilis evenerit morbo le
quoniam frenesim fit prenuntiam Vero ypo ... particula aforismorum
Quibus urine limpide aut albe male maxime
vero si in freneticis appareant Item si patiens statim
a principio ymaginatos ... habuit cum zodo vel
zoda frenesim fit affuturam nisi cum repercussivis cura
cerebrum illico succurratur Item si extrema frigida
fuerint et pectus et venter adurantur morbo le quoniam
apa magnum viciorum demonstrat Vero ypo ... particula
aforismorum In non deficientibus febre si que quidem extrema
frigida facta fuerint que vero intus ardeat et sitim

habeant mobile Item si rigor supvenit in aliqua die cretica uel non cretica neque ipam uera crisis subsequatur mortale quoniam in multitudine et uirtutis est defectum que crisim attemptat quam pficere non pt. vnde ypo ibidem Si rigor inadeuit se non desiciente iam debili existente corpe mortale Si uero crisis fida atque completa subsequatur cum sudore calido vniuersali corporis totius aut fluxu san copioso salubre quoniam uirtutis expulsiue significat fortitudinem et crisis bonitatem. Et hoc est quod ait ibidem O causone (?) cito rigore superueniente soluto fit egritudinis Item si febris se crisim faciat pictericiam in die vii uel ix uel xi uel xiiii, si uero ante vii mortale Unde ypo eadem ptla afo 4 Ictericia si supvenit in febre acuta ante vii malum Istud tamen ampliori indiget pertractatione quam supposuimus cao de ictericia libro primo Item si stupor aut alienatio aut asma vehemens supvenit aut in quietando iacendi diuisa antequam signa digestionis pfecte ceperint apparere mortale quoniam crisim sinthomaticam fit maligna Et hoc est quod ait primo et tercio de crisi Omne signum creticum cum ante signa digestionis euenerit malum est atque timendum

Capitulum nonum de febre flatica interpolata

Accidit febris ex flate putrescente extra vasa ut pote stomacho seu intestinis et spongiositatibus membrorum Unde quoniam ebulitio flatus putrescentis redit pinde quolibet die ppea quia flatus potiore duarum qualitatum passiuarum ad putredinem pticipat vz humiditate plus namque facit humiditas ad putredinem cum fit velut materia placens quoniam caliditas que est causa efficiens Ideo et ex febre quottidiana interpolata nuncupatur Est autem duorum modorum quadmodum et febris in- poita de co. sz pura et non pura Pura quidem cum fit ex flate puro cui nichil aliorum humorum uel aliene qualitatis est conmixtum quemadmodum sunt flatus dulce et vitreum seu acetosum Non pura uero cum fit ex flate cui aliquid colere vitelline uel melie reputatur conmixtum, Vel cum fit ex flate cui extranea qualitas est impressa velut cum fit ex flate salso, flatus namque non fit salsum nisi uel per adustionem uel humorum adustorum commixtionem, licet prima atque ppa flatus qualitas frigiditas cum humiditate que minime in flate salso reputatur Signa febris quottidiane pure sunt quod incipit eius paroxismus cum horripilatione vel frigore super dorso et extremitatibus membrorum Et quod sentiat patiens velut acuum puncturam uel tremorem uel rigorem vehementem sed gravitate plam extrema constringentem et durat ista frigiditas tempore longo et fit puus pulsus velox spissus mollis diuisus inordinatus Deinde cum puenit ad augmentum tarda eius calefactio neque fit vehemens ymo fortassis non calefacit et tunc si flatus sit vitreum grossum quare neque magnificatur pulsus vehementer aput statum uel augmentum quoniam est in ea caliditas tripes frigiditas uero pdurans In declinatione uero non aduenit sudor nisi forte puus viscosus adherens et tunc aput principium egritudinis cum materia non dum est digesta neque subtiliata et magnificatur aput declinationem diastoles cum sua quiete et minoratur sistoles et eius quies et expanditur calor ad manus et pedes et est cum ea vomitus flatis et humiditas in ore, pstratio appetitus et sitis paucitas Et spatium quidem paroxismi

est xviii horarum uel circa illud spatium vero quietis vi horarum quare aduenit ut plurimum aput occasum solis et durat usque ad meridiem crastinum reliquum pfecte resoluatur et forte non resoluitur donec illius redierit paroxismus Et accidit ut plurimum hec febris pueris et mulieribus et crassis laute frulatibus cum multiplicatione sompni et quietis, et vtentibus in cibo fructibus humidis et piscibus et lacte Et in principio quidem huius egritudinis est vrina alba grossa spinnosa, in augmento uero rubea uel subcitrina grossa sed cum ad statum puenit fit rubea clara subtilis cum ypostasi alba leui equali plana Unde cum ypostasis moratur in vrina et precessit euacuatio sensibilis plurima per sudorem vomitum et secessum statim tunc vera morbi mortalitas Et cum pdurauit febris hec tempore longo mollificatur ex ea corpus et albescit facies et alnatur et palpebre inferiores inflantur velut in yposarcha Signa febris quottidiane non pure sunt respectu signorum omnium pdictorum cum vergentia ad caliditatem et statim vehementer et abreuiatio paroxismi et precipue aput principium egritudinis vel etc.

Methodus

Cura febris quottidiane pure est ut statim a principio minoretur materia cum benedicta laxatiua uel mena de turbith dicta cao de yoda dando ex eis modicum hora maioris quietis Confortetur et natura quaque die ad vomitum in principio paroxismorum si fuerit pgle cum aqua tepida mixta cum sale et aceto, uel cum aqua decoctionis raphani et aneti mixta cum eisdem uel quod fortius est cum aqua decoctionis ex leguminibus et cepis et oleribus salitis si conferens videatur et statim quod exiens fuit magis grossum uel viscosum creuantur et medicine fortiores Digerendo materia cum syrupo acetoso composito uel cum oximelle squillitico dando ex eis in matutinis aliquid cum aqua calida decoctionis se feni radicum petrosilini et omnium puocantium vrinam quoniam plurima pars huius materie educitur per vrinam et tunc eradicetur materia cum catartico forti sicut est yerapigra et pille cochie et medicamine de mirabolis kebulis et pille stomatice que omnia diximus cao de stomaci debilitate et sicut sunt pille de agarico dicte cao de debilitate visus Et si venter fuit restrictus leniatur quaque die gradatiue cum suppositorio uel clisteri donec ad acuta pueniatur put docuimus cao de stipticitate ventris passo de empiticis Nutriatur ex carnibus edorum uel pullorum coctis cum petrosilino conditis cum sinapi et melle, uel melle et aceto vel vino et aceto, uel succo berberis et trifolii faciendo ex ipsis salsamentum, bibat vinum album clarum parumper adaquatum vel bibat mellicratum si corpus ex vino nocteatur Confortetur uirtus hora illa qua non sumpserit cibum cum electuario ducis et dyarodon abbatis simul mixtis uel cum zucaro rosaceo uel diagalange simul mixtis bibendo post illud aliquid vini pdicti Abstineat a fructibus et oleribus et piscibus grossis neque bibat aquam frigidam quoniam materiam inuiscat et febrem elongat que pse natura cronizat Cura febris quottidiane non pure est ut in cibis et medicinis caliditas remittatur quare detur pro digestione syrupus acetosus simplex primo Deinde aput augmentum syrupus acetosus compositus neque ultra oximel

compositum intendatur In cibis vero dentur pultes ex
ordeo vel avena conditi cum vino pontico vel aceto
In potu vero tribuatur julep vel mellicratum aquosum
et gargarizet sepius cum aqua frigida et aceto
quoniam sitim reprimit excellenter Medicina predicta maxime
dignitatis eradicatis convenientior est hec Recipe thiriace al-
electi atque mundati ʒ i reubarbari boni ʒ i ʒʒ cinamomi
ana ʒ ſ zucari ʒ i fiat ex omnibus pulvis qui sit dosis
ʒ i et si reubarbarum haberi non potest sumatur loco eius
dragagantum ʒ ſ et umbilicus in hoc casu confert ob
medicine cum digestiva quoniam solutiue que dicetur
capitulo de scabie corporis et pruritu Empirica Ars
faciendi sirupum digerentem vel educentem secundum ex qua-
cumque particula membri corporis est hec Recipe pulegii cala-
menti mente salvie maiorane satureie pimpinelle
veris balsamite abrotani roris marini absinthii
fumi terre ysimbrii basiliconis arthemisie origani costi
serpilli piretri montani omnium vel plurium ana m i ra-
dicum quinque generum que sunt apium feniculum petrosilinum bruscus sparagus
ana p i seminum quatuor generum frigidorum calidorum que sunt
ana apium feniculum petrosilinum ana ʒ i ʒʒ cinamomi xilo aloes
xilobalsami folii indi gariofili ana ʒ ii mellis despumati
lb i vel mellis et zucari ana lb ſ fiat sirupus bene coc-
tus et clarificatus quemadmodum sunt et alii sirupi de
quo potentur ʒ iii cum aqua calida omni die in auro-
ra Et si laxativum facere volueris adde turbith hermo-
dactilorum agarici mirabolanorum emblicorum et kebulorum
ana ʒ i in decoctione prima quoniam faciet bis vel ter
leviter assellare quaque die dosis sufficiente videatur
Et si volueris ut appropriate caput et eius partes respi-
ciat, adde herbis predictis sticados peonie flores
camomille mellilotum camedreos camepitheos
nasturcium rutam senationes, et de speciebus adde nu-
cem muscatam cubebas carpobalsami anacardum thus lau-
danum atque castoreum Si vero pectus et pulmonem
et cor adde herbis predictis ysopum yreos enula
campana capillum veneris prassium lilium ordeum semen urtice
anetum et speciebus adde liquiricie passulas jujubas
sebesten caricas dragagantum penidios dactilos pi-
gnones amigdalas dulces pineas et sisseleos Si vero sto-
machum et intestina adde ciminum menta mastice
cem olibanum et galange Si vero epar et venas
corporis totius adde predictis epaticam endiviam squi-
nanti eupatorium et duas spicas Si vero splenem
adde predictis scolopendrium tamariscum politricum adian-
tum squillam rubea tinctorum capparis cortices capparis cetoracum asa-
rum folia vel flores sambuci, et ex speciebus adde zo-
doria atque baccas lauri Si vero ad matricem vel renes
vel vesicam adde herbis predictis saxifragam milium
solis savina genestra juniperi macedonium, et de speciebus
cantarides sine capitibus et aliis quoniam sua fortitu-
dine ulcerant renes et vesicam Si vero ad iunctu-
ras adde polium mortam apium gnomonum ciceris pi-
et squillam similiter et acetum propter acuitatis Et
namque fere continens omnia simplicia digerentia
atque educentia secundum cuiuscumque diversitate Dicunt
predicta excellentes in hac arte quod si omni die in-
gerentur ʒ ſ ex pillulis de mirra et lequire sero cum
itur ad sompnum abreviat paroxismum huius febris
similiter et totam se quoniam stomachum corroborat putre-
factionem prohibent et maxime fectiam extricat et ipse
per purgationes et ipas iam descripsimus capitulo de catarro
paragrafo de empiricis, et alias dicemus capitulo de febre
pestilentiali Canon Cum mera putredinis in
hac se est ut plurimum in stomacho et intestinis atque venis
meseraicis et quandoque in concavitate pulmonis, quare
necesse videtur ut in eius cura membra ista nulla-
tenus negligantur Confortetur ergo stomachum et intestina
per intus et extus cum calidis stipticis velut sunt oliba-
num et mastix et trocisci de reubarbaro et trocisci et eupa-
torio dicti capitulo de opilatione epatis si materia viceat dis-
positioni, sed cum zucaro rosato et trociscis de rosis rasata no-
vella si dispositio magis stomachum fatigaverit, et hos
trociscos iam descripsimus capitulo de opilatione splenis, par-
te autem omnium modorum confortationis stomachi iam plene
docuimus capitulo de opilatione stomachi et capitulo de prostratione
appetitus libro primo Confortatur vero meseraice cum
aperientibus et exopilantibus que diximus capitulo
de opilatione epatis et venarum Confortatur autem
pulmo cum exiccantibus cattarum que diximus capitulo
de catarro In cura predicta huius se non competit eva-
cuatio cum flobotomia regulariter quoniam causat inundationem
Unum tamen in casu potest est fieri et ipse in principio apud
moratam cum sit hec se est de flate non et in cor-
tex nostro mundo tamen vene sunt cuide apparentes et quod
est consuetum in flomandis De hora cibationis etiam
in hac se sciendum quod sicut dicit Avicenna et Isaac
convenientior cibus est qui datur in hora ad minus an
paroxismum vel vi ad plus Unum tamen spatium quietis sit
breve cum sit sex horarum tamen videtur de mente ipsorum
ut cibus illico post desinentiam paroxismi esset offeren-
dus Et si quis obiecerit quoniam in hac via dabitur sol
tamen cibus quaque die quare fiet tenuis dieta in se
contraria quod est contrarium canonibus ypocratis qui in-
quiunt se grossius ubi respice ne virtus deficiat in
via Respondendum videtur quod si virtus fortis est et materia
pauca sufficiet talis dieta quoniam in secundum materia incidet cum
sunt digestam ante putrefactionem ex eo quod secundum est sanguis
non complete digestus neque virtus deficiat cum sub huiusmodi
regimine morbus acuitetur Si vero sit debilis vel
materia multa fiet grossius dietandum, quare convenit
ut detur cibus bis, semel in medio declinationis per-
fecte et iterum ante principium paroxismi futuri per duas horas
et cetera ut sit cibus parvus quantitate sed magnus virtute
qui cito et multum nutriat et facile digeratur, cuiusmodi
sunt iura carnium laudabilium et ova sorbilia et te-
sticuli gallorum nondum coeuntium et carnes avium sil-
vestrium parvarum Et quoniam ad oblationem cibationis debi-
tam in se inpolata vel continua necesse est quatuor
tempora paroxismi vel exacerbationis cognoscere sicut namque
dieta universalis in se regulariter dirigitur ad elongationem et
vicinum status universalis, ita et dieta particularis dirigitur
quaque die ad statum particularem paroxismi Dicamus
eorum notitiam per signa distinctiva Cum igitur vadis
ad infirmum et tangendo corpus reperis brachia et ma-
nus et pedes frigida vel minus calida, ventre vero
et pectus calidum sufficienter, scias quoniam principium est
paroxismi se inpolate, et principium exacerbationis se continue
sibi proportionate, similiter et si reperis frigiditatem vel
diminutam caliditatem corporis totius Si vero reperis cor-
pus equaliter calidum per totum scias quoniam est status vel
augmentum cum non durant nisi modo gradatim Si vero
manus et pedes reperis calidiores toto corpore decli-
nationem significat in qua calor putridus motu proprio agita-

a medio ad tercianam omni quaque est et alia ipsorum distinctio per pulsum quoniam in principio paroxismorum pulsus confundatur et fit parvus debilis spissus in quo sistoles et quies post ipsam est maior quam dyastoles quoniam est maior necessitas expulsionis fumi putridi quam eventatoris caloris naturalis oppositi In augmento vero magis ac magis augmentatur secundum sistolem et dyastolem equali modo In declinatione vero fit valde manifestus et dilatatur arteria et dyastoles fit maior quam sistoles similiter et eius quies Ex quo scire potes quod magnificatio diastolis in pulsu statim a principio febris brevitatem morbi significat quemadmodum et subita apparitio digestionis in urina **Pronosticatio** febris interpolate de flate et febris que est de flate pura durat ut plurimum ad xiiii dies et quandoque per tres menses quoniam est febris erratica propter nocumentum quod si apud diem vii vel xiiii timetur non erit ex qualitate materie sed diminuta quantitate rigore cum febre a principio fuit modicum vel evacuatio fortis plurima quaque die apud paroxismum cum vomitu aut fluxu ventris aut sudore Item si paroxismus statim a principio egritudinis anticipet atque acuitur brevitatem egritudinis significat Si vero retardet aut equaliter stet non precedente aliqua sensibili evacuatione copiosa materie grossitiem et morbi longitudinem prefigurat quare si cum hiis virtus fuit defecta et appetitus prostratus mortem expectabis Item si paroxismi anticipent et augmentum preponat et evacuatio que precessit copiosa erit declinatio Si vero equaliter adveniant et signa digestionis perfecte nondum apparuerint et accidentia malignentur statim minime dubitabis et idem intelligendum in terciana interpolata similiter et quartana vera et in exacerbatione febrium continuarum proporcionalium [illegible] Item hec febris si multum perduraverit perducet ad febrem ethicam dispositione vincente super materiam sed ducet ad ydropisim materia super dispositionem dominante sic et perducet ad febres erraticas et demum ad quartanam Unde ypo. tercio pronosticorum febribus inordinate vagantibus quartane sunt future Item si paciens ex ea sompnolentus fuit omni hora et gravitatem senserit circa caput subeth aut stuporem patitur futurum nisi cum medicinis evacuantibus per inferius vehementer succurratur et cerebrum ex rebus calidis fortiter exiccantibus confortetur prout docuimus libro primo

Capitulum decimum de febre flatica continua que latica nuncupatur.

Hec febris extat proporcionalis febri flatice interpolate quoniam fit ex flate et humoribus crudis frigidis intra venas putrescentibus similiter et exacerbatur quaque die et febris apud occasum solis quemadmodum et febris illa vera quoniam modica est eius caliditas [illegible] febris continuatur de colera ideo latica nuncupatur Signa eius sunt signa febris flatice interpolate preter quod horripilatio non est in ea prodite quemadmodum neque in aliis febribus continuis quibuscumque sed est velut similitudo horripilationis in corpore sua et diminuta calefactione et non est in ea sudor nisi fortassis apud statum cum fit crisis sed est cum ea vomitus et solutio flatica ante statum et simul et post Hec et precedentia febris ut multum est similis febri ethice et febris que prolongatur sed discernitur inter eas ex pulsu et urina atque exacerbationis forma quod est quoniam in hac febre pulsus est mollis parvus latus et urina alba grossa in principio sed rufa vel livida post augmentum et eius exacerbatio fit maxime versus noctem sive aliquid assumptum fuit in cibo sive non et est cum ea cutis mollis laxa non tensa neque arida quorum omnium contrarium reperies in febre ethica preter sepissime suo tempore verum si acciderit ipsarum complicatio difficilis erit cognitio erit atque curatio **Methodus** Cura huius febris est cura flatice interpolate tam in cibis quam medicinis preter quod magis necessaria est cautela observare in administratione medicinarum calidarum et febris si caput est debile vel eger est ex hiis quibus egritudines cerebri sunt consuete ne forte materia flatica calore febris et medicine leviata sursum per venas rapiatur et faciat litargiam quare confortetur cerebrum statim a principio cum epithimatibus [illegible] calefacientibus et abradantur capilli et frequentetur humorum diversio atque extractio per inferius cum suppositoriis et clisteribus acutis si per se non assellaverit bis vel ter quaque die quod si vomitus fuit laboriosus difficilis illico restringatur et omnia iam diximus capitulo de litargia

Emperica Omnia que scripsimus emperice in capitulo febris flatice interpolate conferencia sunt capitulo presenti

Egnon Oportet ut in hac febre multiplicentur omnia que provocant urinam tam in cibis quam potibus et medicinis quoniam plurimum materie flatice purgantur per urinam quaque die quare minoratur materia atque diverti[tur] a cerebro et separatur cursus sicca nisi materia fortassis insensibiliter resolvatur Nec permittendum est stomachus quin confortetur cum epithimatibus modo calidis modo frigidis et remaneat appetitus prout materia vel dispositio postulaverit quoniam est magis necessarium quam in febre flatica prodita cum sit magis timorosa

Pronosticatio Hec febris erratica est et perdurans quare non terminatur ante diem xl vel magis ymmo ut plurimum prolongatur usque ad lx nisi fortassis materie paucitas aut evacuationum pluralitas morbum decurtaverit et ideo durat eius principium usque ad xx diem vel sibi vicinum Item dicit Ras. in divisionibus capitulo presenti quod parum accidit ut fiat in ea crisis cum sudore quoniam ut plurimum est ut febres continue que sunt de flate vel minuitur cum resolutione terminentur sive fuerint prodite sive continue quare evacuat in eis parum post parum quaque die excretica per fluxum ventris aut vomitum aut sudorem et vomitus et fluxus ut plurimum accidunt a principio sudor aut in fine post digestionem Item in omni febre erratica si virtus fuit debilis statim a principio vel appetitus prostratus mortale quoniam deficiet in via Item dicit ypo. tercia particula amforismorum quibus in dentibus viscositates fiunt in febribus diuturniores et fortiores febres quod est quia debilitatur et languet [illegible] sit in [illegible] plurimum Item si urina fuerit ampullosa vel turbida confusa litargiam aut subeth minatur et febris si eger sompnolentus fuit aut frigidus circa caput quare succurratur cum ligationibus extremorum et fricationibus fortibus et suppositoriis acutis atque clisteribus et prohibeatur a sompno donec materia [illegible] atque minuatur Unde ypo. tercia particula aforismorum quibuscumque urine in febribus conturbate et commisse fuerint velut subiugalium hiis capitis dolores aut assunt aut aderunt aut prefuerunt Item si color faciei livescat et palpebre tumescant ydropisim futuram sit et proprie

yposarcham nisi cum remedys ad ydropisim confer-
tibus aut calidis aut frigidis put se aut materia
consenserit illico succurratur Item hec febris complita
cum ethica mortale quoniam fiet opus curis contrariis quibus
virtus fatigatur febri namque flatice competit calefa-
ctio atque evacuatio sed vero ethice infrigidatio cum
humectatione

Capitulum undecimum de febre empiela et liparia et horripilatione cum calliditas non succedit

Iste tres passiones fiunt ex eadem causa quoniam ex
flate gipseo grosso viscoso adherente stomacho et in-
testinis et venis mesaraicis quae fiunt humori
se inposte neque potest humori materia generari in epate et re-
nibus quoniam ut ait G. primo de complexionibus vitium non
finet in membris principalibus tantam frigiditatem
et hoc quidem materia cum non putrefit causam colicam
malignam ut de se ipso G. testatur loco supradicto Verum
dicunt quodam modo ut ait Avicenna libro tertio fen prima
tractatu de cura febris istarum febrium liparia dicitur in qua partes
exteriores corporis frigescunt vene vero et pectus exarde-
scunt quoniam in ea flegma grossum dum putrefit efficitur
velut carbo ignitus in visceribus a quo dum fumi
putridi elevantur ad extrema corporis cutique
musculos contradatum sui quantitate deinde cum loco fre-
terint et calor putredinalis exalaverit debilitatur insuper
infrigidat sui qualitate velut apparet in vaporibus
aque bullientis et ad illud operatur plurimum oppressio
caloris naturalis atque eius renovatio ad corporis
exteriora quoniam ex his infrigidantur extrema et depau-
perantur spiritu et calore febris vero empiela dicitur
in qua modo contrario partes extreme calescunt interiores vero
frigescunt quoniam in ea calor putridus debilis a principio
non obtinet super flegma grossum sed solummodo super
partes eius liquidas subtiles quae fumantes ad
extrema calefaciunt ea vehementer partibus autem grossis
viscera infrigidantes velut glacies duriter con-
gelata et licet autem porisimi fiunt frigida tamen
cum movetur aut agitatur ad putredinem magis
ex ea corpus infrigidatur Horripilatio vero dicitur cum cor-
pus sentit frigiditatem cum gravitate quadam
membra constringente quae horret ex ea cutis
et pori coartantur donec pili qui stant in eis
rigidi videantur Verum dicunt horripilatio rigor
tremor atque typus quoniam et si quodlibet eorum
significet dispositionem corporis frigidam in se aliter tamen atque
aliter illud accidit ut ait Avicenna libro tertio fen
prima tractatu de dicta yporisma dicitur namque horror seu
horripilatio cum talis frigiditas advenit sine pun-
tura quoniam accidit ex materia grossa flatica frigida
currente super musculos qui sunt in ambitu corporis
totius queadmodum contingit in se flatica Rigor
vero dicitur cum advenit frigiditas velut cum acuta
punctura quoniam accidit ex materia acuta colerica subti-
li musculos stimulante queadmodum fieri habet in se
colerica Tremor autem esse dicitur cum ad tantam maliciam
processerit frigiditas ut medullas ossium conterat non-
que corpus continere se possit quin moveantur sua
omnia membra et labia oris atque dentes concucia
quoniam fit ex materia frigida grossa melancolica velut apparet
in quartana Typus vero dicitur dispositio quedam levis
frigida cum alterationibus atque oppositionibus diversis
velut accidit in declinatione febrium aput maciam

paucam similiter et in eorum principiis cum materia non dum fu-
erit complete ad putredinem agitata Signa predicta-
rum febrium sunt signa febris flatice pure interpolate
cum additione signorum predictorum aput principium porisi-
morum cum redierint periodice quaque die et presertim
occasum solis que est hora diei flati deputata

Methodus

Cura predictarum omnium una est atque
eadem quod est ut cum in tabis quoniam medicamenis exerce-
gatur velut in febre flatica pura interpolata sed necesse est
ut in eis caliditas magis augmentetur et virtus medica-
minum plurimum vertimentur et regimine subtilietur qua-
propter premiendum videtur in digerentibus ad oximel squil-
liticum in medicinis vero solventibus ad pillulas de her-
modactilis maiores et ad pillulas de opoponaco et
ad pillulas de coloquintida quas omnes iam distinxi-
mus de arthetica passione

Pronosticatio

Hee
sunt febres maxime cronizantes quoniam grossicies et vis-
cositas simul et frigiditas prohibet materie consumptionem
quare non terminantur ante diem xl vel lx nisi fortissi-
ma materia modica fuerit a principio et virtus expulsiva for-
tis cum evacuatione sensibili plurima diversa pro-
vomitum et urinam et secessum neque oportet ut expectetur
in eis sudor nisi fortissime paucus tardus frigidus vi-
scosus cum quo crisis non completur Item si virtus fuerit
debilis a principio aut plurimum deficiat in processu et ap-
petitus prosternatur morte quoniam deficiet ante crisim et
resolutionem per completam Item hee febres cum perdura-
verint tempore longo perducunt ad ydropisim materia vincente
aut ad ethicam et marasmum calore putrido domi-
nante Item ex humori febribus febres excitate pro-
cedere consueverunt quoniam pars materie subtilior prius in-
flamabitur et faciet porisimum quo desinente vel in
medio existente pars grossa putrefiat et aliud
faciet succedens porisimum et putabit quod sint due febres
cum non sint similiter et quod potest accidere in se citrina
et ctrina non pura cum materia fuerit crogea seu citrina

Capitulum duodecimum de febre melancolica interpolata et de quartana

Causatur febris ex melancolia putrescente in aliquo
loco corporis extra venas velut in stomacho et inte-
stinis et callositate splenis atque ossium
medullis Verum quoniam ebulitio melancolie putrescentis tar-
dum habet reditum scilicet de quarto die in quartum inclusive
propterea quod humor melancolicus tam ex modo substancie quam ex sua
qualitate causis putredinis repugnat ideo febris hec
quartana nuncupatur Est autem duorum modorum que-
admodum et febres alie interpolate quia sunt quartana
vera et non vera Vera quidem dicitur quoniam humor febrem effi-
ciens melancolicus simpliciter naturalis cui nichil aut parum accidit
ex admixtione humorum aliorum grossiorum et que neque
per adustionem neque per congelationem plurima perdit proprietatem nam
et hec est melancolia que est sicut fex masse sanguinee
queadmodum in oleo sit amurca Non vera autem dicitur
que fit ex melancolia non naturali vehementer ingrossatam per
adustionem vel congelationem vel humorum valde grossiorum
admixtionem cuiusmodi sunt flegma gipseum aut vitreum
in intestinis frigidis generatum et licet febris humor dis-
tinctum nomen obtineat ex periodis non tamen distin-
gui potest a febre quartana per naturam rei quoniam humores
principaliter distincti in massa sanguinea in corporis
non sunt nisi quatuor qui sunt flegma colera sanguis
putrus et melancolia qualiter sub eodem tamen fiet reponende

Signa quartane uere sunt quod incipit eius paroxismus
cum horripilacione difficili vehementi cui succedit
tremor corporis totius et deinde contractio consequens
profunditate ossium et medullarum et fiunt per tres uel
quatuor paroxismos et non sentit paciens velut acuum
puncturam sed lassitudinem et grauitatem plurima quasi
sit infrigidatus in niue aut desub fascibus aut
in carne laceratus et fit pulsus hora illa primus
valde ita quod licet in principio paroxismi cuiuscumque sit pul-
sus minoretur non tamen sicut in hac minoratur adeo
ut per solum pulsum cognoscere posses hanc esse si pulsum
egri consuetum apud sanitatem cognouisses Deinde cum
calefit et iam venit ad augmentum fit vehemens eius
caliditas adeo ut in statu sit iuxta caliditatem sinoche
et tercianae consimilis paruum differens ab ea et vltra caliditatem
est flatitate qualiscumque sed est eius siccitas sicut siccitas
tercianae et est eius vrina subtilis aquosa in principio
et precipue si sit opilacio Post hoc autem fit ruffa grossa
cum vrina digeritur et calor infigitur et rem duram
velut in carbonem et quandoque fit nigra uel rubea obscura
Et illud quod curare non facit in hac est ut dicit Galenus quo
colliget est quando redit de quarto in quartum inclusiue et precipue
aput octaua horam diei quod nulla esse facere non
potest neque simplex neque conmixta Signa quartane
non uere sunt omnia signa predicta preter quod magis tar-
datur eius periodus quando reddit de quinto in quintum
aut de sexto in sextum aut amplius propter maiorem grossi-
ciem atque frigiditatem vltimatam quare tales febres
non quartane sed quintane uel sextane nuncupantur
ut dicit Rasis in diuisionibus Quando autem parti euenit se-
cundus paroxismos prosequemur **Methodus** Cura
quartane uere est ut si vrina sit rubea grossa in principio
et plenitudo corporis sanguinea monetur statim a principio
vrina sed non in die paroxismi cum flobotomia basilice sini-
stre primo et deinde cum flobotomia saphene sinistre
et fiat incisio larga ut sanguis grossus extrahatur
ad quod confert plurimum ut eger sedeat in balneo aque
dulcis tepide ante flobotomiam et in aqua decoctionis
malue maluauisci ordei depilati et fenugreci quoniam tunc
vrina sanguinea id est ex sanguine adusto uel congelato
generata indicabitur esse causa ante quarum febre que
precipue cum flobotomia separatur Si uero magis grossus fuit
quod egreditur plurimum ex ipso subtrahatur aut simul aut
aput scrutatorem fortem aliquotiens usque ad septem uel
nouem paroxismos si uero subtile clarum fuit illico restrin-
gatur Si uero vrina a principio fuit subtilis aquosa
et plenitudo corporis maxima nulla aut squalida flatita
non fiat flobotomia sed euacuacio cum medicina lenitiua
sicut est apozima de mirabolanis indis et apozima de
elleboro nigro que diximus capitulo de perturbacione sexus
paragrapho de melancolia Vel cum apozimate de polipodio
quod recipe polipodii ʒ j mirabolanorum indorum ʒ j ℥ s sene epi-
thimi ana ʒ ij rose cum scolopendrie
buliant in lb j aque clare donec con-
sumatur ex aqua partes due tunc addatur sene epithimi
utrorumque rose et ictum super carbones aliquantulum leniter
et coquantur quando parcet virtutem et decoctione forti tunc
fricentur res manibus vehementer et exprimatur corpus
ictibus et aqua coletur et dulcoretur cum ʒ ij sirupi ro-
sati aut viol aut cum aqua decoctionis prunorum et iuiubarum
et detur totum ante diem Deinde digeratur residuum
vrine cum oximelle composito uel squillitico aut cum

sirupo acetoso dando ex eis omni die in aurora cum
aqua decoctionis appii capparis cum zuccaro dulcorata
et alteretur predicta purgacio omni septimana semel
per quinque maturacionem ita ut balneum aque dul-
cis tepide omni die frequentetur preter quam in die pa-
roxismi quoniam est vehementer conferens in digerendo materias
grossas cum sui quietacione et subtiliacione mensu-
rate Et si vrina fuit adusta quod scies ex rubore
vrine et febre caliditate apud paroxismum sint omnes
medicine leuiores ita ut in eis humiditas super
calefactione dominetur quare sufficiet sirupus acetosus
in digerendo et aqua casei in qua infusum est
epithimum per noctem in soluendo Si uero vrina non
fuit adusta quod scies ex albedine vrine et febre
remissa caliditate apud statum paroxismi oportet ut sint
omnes eorum medicine forciores ita ut in eis caliditas
cum humiditate equaliter conueniant quare requiritur
oximel in digerendo et mirabolani et sene atque poli-
podium in euacuando donec curatur ad lapidem
lazuli et elleborum nigrum perueniamus et precipue aput
statum consuetudinis cum vrina perfecte fuit digesta tunc
namque curatur eius eradicacione cum medicinis fortibus
ut sunt pille de lapide armeno et pille de elle-
boro nigro quas ob iam diximus capitulo de melancolia et
medicine omnes usitate consentes in hoc sicut
yeralogodion yera ruffini diasene et catarticum
imperiale hac igitur methodo regulatur paciens
ita ut solucio iteretur per digestionem et digestio per so-
lucionem licet non videris in eis magnum profectum
statim a principio quoniam est morbus difficilis era-
dicacionis Verumtamen in hoc regimine nequaquam prolon-
gatur et hec est eius cura per medicinas Di-
camus consequenter de dieta Sit omnis cibus eorum
humidus cum caliditate temperata sicut sunt pisces
parui petrosi elixi cum petrosilino aut coctum cum
et cinamomo aut assi super prunas et sic sunt
carnes edorum et pullorum et castratorum et agnorum
animalium et vitulorum lactancium cocte cum petrosilino
Et sic sunt blete et spinachie et rape dulces cocte
cum carnibus eisdem et ex cibis leuiter ventrem sol-
uentibus sunt aqua decoctionis caulium recentium
condita cum sale et butiro similiter et ius galli
vetustissimi decocti cum aqua et sale in quo
proiectum fuit aliquantulum polipodii quando in eis sunt
partes acute secessiue et precipue si paruum ex eis an-
te cibum sorbeatur Sit potus eorum vinum album
dulce clarum purum uel parumper adaquatum
Ex fructibus vtatur ficubus siccis et viridibus
et vuis maturis et auellanis et nucibus recenti-
bus et quandoque prunis aut cerusis ante cibum
et malis sapidis dulcibus post cibum Abstineat
a cibis et potibus sanguinem grossum generantibus
quoniam multiplicant materiam ex quibus sunt caro ferina
caro bouina caro porcina et hircina et omnes
res vehementer salite similiter et panis azimus et
res frixe in sartagine quales sunt tortelle et
ex oleribus sunt allia et caules et ex seminibus
lentes et fabe nisi forte cum corticibus
lencium intendat leuem ventris facere solucionem
Et ex potibus sunt vinum rubeum vinum al grossum
ceruisia uel aqua frigida pura Abstineat a
coitu superfluo et ira et tristicia et labore

habitet assidue sub aere temperato · et gaudeat so-
laciis tripudiis ocio quiete et sompno plurimo pos-
se nisi cum appropinquauit parisismus Tunc enim non ex-
petit ut dormiat donec totum principium transierit et pa-
rismus aduenerit ad augmentum tunc dormire possit
Hec est igitur regimen sex rerum per omnes dies quietis
Sed requiritur ut nunc dicamus de regimine ipsius
in die parisismi · sit venter eius omnino vacuus a fe-
cibus atque cibo et si non aliter saltem cum suppositoriis
uel clisteri et cum superuenit horripilacio mitte ipsum
in tinam aque dulcis calide aut totum aut saltem
manus et pedes quoniam facilitabit parisismum et facit
at festinare caliditatem et prouocat in eo vomitum
si fuerit possibile et si non aliter saltem cum oximelle
composito aut syrupo acetoso in potu exhibito cum aqua
calida decoctionis seminis aneti aut radicum raphani
premissa saturitate ex oleribus tepidis et leguminibus
et piscibus salitis et precipue si materia non fuerit adusta quia
si vomitus facilis fuerit et consuetus frequen-
tetur multociens in diebus quietis Cum autem frigus
transierit et parisismus peruenerit ad augmentum extrahe
ipsum a balneo operi diligenter ut calor accelleret
ad statum et tunc in potu tribue aliquid ex prouo-
cantibus sudorem et precipue aput statum egritudinis et
materia peste fuerit digesta qualis est potus aque calide
in qua puluis cardamomi aut gariofili cum zuccaro
fuerit bulitus et pone circa corpus eius omniquaque
vesicas in quibus sit aqua calida decoctionis ori-
gani calamenti et florum camomille quoniam faciat su-
dare et cum sudor fluxerit absterjatur statim cum
pannis lineis calidis quoniam poros aperiat et sudo-
rem alium succedere faciet etc. regatur donec parisismus
penitus declinauerit Et calor naturalis ad integra
fuerit reuocatus tunc mutatur cibis suis supradictis
Cura sexte quintane et sextane eadem est cum predicta
sed notare est ut in eis ultimis medicinarum calefacien-
cium atque subtiliancium vestimentur **Emperica**
Descripsimus in tractatu de melancolia syrupum nobilem ad omnem
egritudinem ex melancolia quoniam est potens in digerendo et
opilando ventrem lenimendo splenem confortando
quamvis illic recurrat Dicamus autem et hic artem
faciendi syrupos digerentes atque euacuantes humorum
melancolicorum a quacumque particula membra corporis siue ad-
ustum siue condensatum Recipe florum borraginis et
buglosse si tempus fuerit uel herbe recentis ana manipulum 1
florum sambuci si tempus fuerit uel corticis eius me-
diane florum geneste foliorum salicis corticis fra-
xini mediane polipodii tamarisci corticum
radicum apii recentis ana manipulum semis camedreos came-
piteos cuscute squinanti eupatorii ysopi ana manipulum
quartam partem appii capparis ciceris azari squille ana
ʒ s. ameos amomi ana ʒ ij. petrosilini genciane ʒ
cinamomi baccarum lauri ana ʒ ij. vini albi dulcis
clari aromatici lb s. mellis albi et zuccari ana lb s. fiat
ex omnibus syrupus bene coctus subtilis et clarificatus
modo et forma quo fiunt alii syrupi de quo po-
tetur omni die in aurora aliquid per se uel cum
aqua calida Et si laxatiuum facere volueris adde
epithimi ʒ iij sene ʒ ij polipodii agarici commo-
dactilorum ana ʒ j esule ʒ s. in decoctione prima et da
ex eo sicut prius quoniam faciet egestiones liuidas pluri-
bus bis uel ter quaque die leuiter assellare Et

si volueris ut appetitum membrorum aliquod respiciat ad-
de ex diureticis que diximus tractatu de fe[bre] flatica in capitulo
paragrapho de empiricis ubi consimilem artem descripsimus
ad frigidos humores Est namque fere communis omnia
simplicia digerencia et euacuancia melancolicos humores
unde quoniam melancolia maxime dominatur in splene confe-
rens videtur ut medicine digerentes ad splenem multi-
plicentur in syrupo Dicit preterea expertum quod si tria grana
minute subtiliter conterantur et cum ʒ iiij vini albi
vel amari potentur continue usque ad tres parisismos
se illico decidit vel abreuiat et alleuiat euident
quod est quoniam mirica ex proprietate subtiliat prouocat eropilat et
putrefactionem prohibet · ad quod est defuit sua comple-
xio calida sicca vehementer Idem operatur vrina propria
calida bibita omni die in ieiunio et precipue cum in die
precedenti potauerit vinum potens Et idem facere dicatur
vinum decoctionis absinthii colatum et cum melle aut
zuccaro dulcoratum et bibitum in ieiunio Similiter
et aqua vite bibita cum aqua decoctionis piretri uel
genciane dulcorata sicut prius Similiter et ista
confectio Recipe petrosilini genciane camedreos ana ʒ s.
mellis albi lb s. si ex ea omni die sumpserit in ie-
iunio ʒ s. cum ʒ j aque decoctionis ysopi aut cum
ʒ ij aque vite quoniam in breui tempore certificat melancoliam
Similiter et ista confectio Recipe asse fetide foliorum rute
siue piperis longi ana ʒ ij confice cum melle et da pa-
cienti ante accessionem per duas horas ad modum ca-
stanee **Canon** In cura istius febris oportet ut cum
cautela procedatur tam in cibis quam medicinis plus
quam in febribus aliis cronicis propter difficultatem sue curati-
onis De modo igitur cibacionis est sciendum prout
dicit Auicenna etc. tamen ubi loquitur de hac febre oportet
ut ipsam paciens ieiunet in die parisismi quod sic vi-
detur intelligendum ut si parisismus venturus sit in
die tunc prandium dimittat neque cenet donec decli-
natio transierit complete Si uero febris venturus sit de nocte
tunc dimittat cenam neque prandeat donec parisismus
penitus declinauerit quantumcumque fuerit prolongatus et sic
per diem parisismi intelligimus xij horas cum parisismi
si xxiiij horas vellemus intelligere contingeret egrum du-
obus diebus assiduis ieiunare cum parisismus re-
quartane xxiiij horas occupet naturales quod absurdum
videtur Verum communiter operantes cibum offerunt vj horis
ad minus ante parisismum sed oportet ut talis cibus sit paruus
quantitate sed magnus virtute qui cito digeratur et
multum corpus nutriat et virtutem confortet quod est
necessarium in omni febre cronicante sicut sunt uua carnium
laudabilium et caro auium paruarum et pisces recentes
petrosi assi uel elixi nisi fortassis vomitum intenderent
quoniam tunc cibum ex oleribus in principio parisismi sub
multa quantitate donaret Post declinacionem uero pari-
sismi similiter ex cibis supradictis De qualitate uero ciborum
aduertendum quod oportet ut omnis eorum cibus sit fortis in hu-
mectando sed temperatus in calefaciendo et precipue si melancolia
fuerit adusta vehementer namque calida sanguinem ad-
urunt velut allium sinapis et piper hiis assimulantur
vsu non moderato vehementer aut frigida sanguinem condensant
velut lactuca porcellana Cocta uero consimiliter velut
assature et tortelle ex quibus omnibus humores melancolici
augmentantur De medicinis preterea sciendum quod neque digestiua
neque solutiua neque vrine prouocatiua forcia sunt
a principio egritudinis offenda ne forte adurantur

...bale et remaneat grossum capidi situatu quae ff-
datim fiet a lenioribus ad fortiora tu seu donec
hora status apparuerit in qua ubius omnis rei po-
terit ultimari quapropter ait Avicenna quod a principio
dandus sit syr. acetosus simplex sed temporibus in processu
Sciendum etiam quod medicine curatives habent se ita ut
sint calide subtiliative penetrative cum virtute si-
ue fuit ma. adusta tollit ut eorum caliditas refra-
gatur non tamen omnimode preponatur quoniam hic repu-
gnet dispositioni me. secundum qualitatem confert secundum
modum sube cum sit grossa fusosa quapropter ait
Avicenna quod in hoc casu danda est preparata convenienti
dispositione se et me. sed prop quod grossitiem huius Cum
splen sit receptaculum ipsius me. necesse erit ut eius
confortatio non preponatur in hac re quae curatione
prout docuimus ca° de opilatione splenis et de debili-
tate splenis ut massa sanguinis mundificet et me-
lancoliam ad se trahat Item licet omnis mlia sit
frigida et sicca per naturam, Item magis tamen sollicita-
dum cum in his quoniam meditamus ad removendum
siccitatem quam frigiditatem quoniam tempus humectandi longius
est valde tempore calefaciendi vel infrigidandi vel ex-
iccandi ut ait G. iiii° de ingenio sanitatis quapropter
omnia que dicentur infra ca° de impinguatione corporis
macri preter ca° sublimi suffragat.

Pronosticatio Sicut dixi in divisionibus quod febris quartana
raro sit per se incipiendo ut plurimum aut ad febres alias
accidentis consequendo quoniam et quod febris calor multus
multiplicabit in corpore per incinerationem huius ex
febris calore qui purgatis humores subtiles absumpsit et gros-
sos inflammabit Cum aut sit consequendo quotidia-
na et tertiana non pura et per ea eorum prodicis febribus
ebrietate quoniam ut ait ypo. tertio pronosticorum febribus in
ordinate vagantibus quartane sint future Cum ac-
cidit per se incipiendo accidit plurimum in autumpno et
yeme quoniam et tempore colera nigra dominatur et interiore
caloris naturalis per estatem pessimam et caloris innocui
in visceribus alium aput yeme pretera. Item hec febris ut
plurimum accidit in iuvenibus aut mlia per naturam Cum
tamen si in iuvenibus accessit regimine et cibo et po-
tu mlico et labor et vigilie et sollicitudo plurima produ-
cans Item hec febris ex tota sui specie nociva est valde ita
ut animum integrum obtineat per naturam Cum per petes
erit in regimine potest ut Avicenna testatur annis xii per-
durare nisi fortassis ubius desistat et morbus ad
mortem attendat Et si febris alii coniungatur prius timendum
non accidet hoc nisi ut quia ma fuit pauca pra-
tim a principio vel ubius expulsiones fortes et eva-
cuationes plurima aput punctum cum vomitu et flu-
xu ventris et sudore quoniam ut ait G. 3° de crisibus quem-
admodum accidit egritudines motu lune sequitur ita
convenit motu solis Item hec febris facilius curatur
in vere et estate quoniam yeme vel autumpno quae
si non removetur ad yeme durare consuevit usque ad
veris principium aut estate subsequentem Unde ypo 2° aph.
amfor. Estive quartane ut multum breves fiunt
autumpnales vero longe maxime si ad yeme con-
iungatur quod prenarratus G. in comento dicit idem de
morbis omnibus malis in dicendo actus namque resol-
uitur ma vel ubius in aere calido dissoluente quoniam
frigido constringente quare morbus eius finitur ad
mortem vel salutem Item omnes quartanarii splenetici

et per consequens icterici icteritia nigra quae cum curatio-
ne splenis suturam Item leprosi non valde sunt quar-
tanarii quod si febrem quartanam habuerint et in-
tus in eis perduravit lepra curat inchoata Item
si prolongetur hec febris producit epatis et splenis et de-
inde ad ydropisim timorosam Item si urina fuit
alba subtilis aquosa statim a principio et perdu-
ravit tempore longo significat formam morbi longitu-
dinem et me duritiem sed si vero gradatim quasi die
cum ingrossatione sube et bonitate contentorum mor-
bi sit brevitate Item mamie et mlie si febris quar-
tana superveniat tollit egritudinem Item quartana que
fit ex mlia adusta vehementius affligit et tardius
terminatur

Cam. xiii de febre melancolica continua

...it habet febris ex humore
mlico putrescente intra venas sed raris-
sime est enim in corporibus eucrasis adeo
ut compenetrius dicatur febris non est Et per
enim sue signa febris quartane periodice preter quod non
accidit in eius exacerbatione tremor aut horripi-
latio quemadmodum neque in aliis febribus continuis Unde
exacerbatur de quarto in quartum quemadmodum et febris
quartana periodica ad quam existit proportionata
sed tepescit in aliis diebus

Methodus Cura
est circa febris quartane periodice sed magis con-
fert in ea evacuatio cum flebotomia quoniam in perio-
dica quare flebotometur a principio basilica sinistri
in brachio et post hec saphena pedis sinistri
cum cautela quam diximus in extrahendo san-
guinem grossum non subtilem et hec gradatim
procedatur ad medicinas digestivas ad solutivas
atque ieiunativas primo quidem leniores et secundo
fortiores prout diximus in cura febris mlice

Pronosticatio Non fit hec febris per se incip-
iendo sed consequendo ad febres continuas et per se acutas
Item hec febris licet hic calor vehementer in profundo
corporis insertum quemadmodum et ethica quae ta-
men cum ne fortassis ad illam transmutetur Unde
si non transmutetur ad ethicam fiet ut plurimum salubris

**Cam. xiiii de febribus compo-
sitis et commixtis et erraticis que
...ecerunt planetice dicuntur**

media quod febrium species non simplicium
plurime sunt valde et per te magis tempore
quoniam ex inordinato tempore regimine inordina-
ti atque confusi generantur cum res qui putrescentes
confusas febres inducunt quemadmodum enim humorum
quibus cuilibet est consistencia cum sunt corpora liquida
facile commiscentur cum alieno, similiter et opportet
febres quarum cuilibet copulari Unde hoc in quibusdam
cognoscitur, in quibusdam non minime, quod quidem
accidit ex predominio alterius ipsarum super alteram
excessive quapropter ait Averrois 6to colliget Et
quoniam prius est minus mediorum simplicium a nobis
receptis Et harum specierum magis ad una reducitur
aput nostrum intellectum quoniam aut composite aut
commixte aut erratice incipiuntur Compositas
tamen quidem volumus cum duo vel tres humores
simplices distinctis locis putrefiunt simul hora
una vel propinqua quare duo vel tres febres
fiunt simul in corpore vel tempore propinquo Verbi gratia
ut si tertiana continua cum flatica complicentur

aut fe sanguinea cu statica uel quolibz gtinua
tu inpota seu egui̇s et humor spes famosior e
emulteus verus et no verus Et verus quid com-
ponitur ex terciana gtinua et statica inpota, sz no
verus egui̇s Conmixta uo dr cu febris aliqua
una et eadem fit ex flate et colera. et flate ul
mlia uel alio quouis quatr diuisoru humor
gnibus simul est minera putredinis copulat
qualis est fe tertiana notha uel quottidiana
ul quartana gtinua ul inpota cu fuit non
pura Erraticas aut dicimus cu fe ex humore
vnico fit vnitri etrogeno scdm ptes suas Vbi gra
si fit ex flate grosso et subtili aut ex mlia simi-
lit aut ex colera pura et vitellina quae si
ptem subtilem esse gtingat prius putrefieri qm
grossam precedent eius pxodi postponedo Si uero
grossa prius putruerit precedet anticipando neqz
est mirum ut pars subtilior semp prius putrescat
qm pt ps grossior prius abiit a regimine nate
pt et calor nalis esse minus in ea contempa-
tus quae facilius euaporat Signa febriu co-
positarum sunt ut no cofidas in cognoscenda fe ex
pxodis ipius pmo scdm accid sibi appata quia em
euenit ex compositoe duaru tercianaru porisimus
om die qui est pxodus febris flatice Sz cum tu vi-
deris porisimu om die cu accidentibus terciane febs
scias q sunt due terciane quae vnius porisimus
accedit tunc recedit alia terciana Et itm alit quia
em accidut simul in corpore fe due inpolate vna
de colera et alia de flate que faciunt porisimu oi
die Sz cu videris porisimu vnius diei tardum i
calefactoe et valde pdurante porisimu uo altius
diei calefactionis vehemet cu siti et allienacoe
plima scias q non est fe simplex quia ecs acci-
dut simul in corpoe due fe. quaru vna e gtia
et alia inpota ut pz in emitteo uero ut no vero
quare poym videris fe nulla horaru gtinuo desi-
te neqz corpus infrigidari Et cu accidut pxodi re
porisimi scias in corpoe duas fore febres vnaz
gtinua et alia inpotam, qz si fe gtinua fuit valde
acsiua cu siti et oris amaritudine, inpota uo
leuior cu reditione porisimor om die et pre apt
occasum solis scias q e emitteus verus si uo fuit
egrio fiet emitteus no verus Vn tn nec cadit
error in cognitoe duaru fe inpotar compositar
est sciend q porisimi tlm fe tribus componit mo-
dis qm aut sunt cocomitantes aut submitedes
aut subalternantes Cocomitates quidt dicimus qn
cu incipit porisimus vnius incipit simul et alius
uel parum pq ita q fit addito manifesta in fri-
gore rigore et horripilacoe Submitedes uero
dicimus qn cu vnius porisimus desinit statim
alr incipit uel paru pq Subalternates uo dicim
qn inc porisimi cadit quies inmedia manifesta
Et queadmod dicimus de porisimis fe inpotar
intelligimus et de exacerbacionibus seu superexac-
sionibus fe gtinuaru porcionatar ad illas Et sic
quidt cocomitates difficilis sunt cognicionis sub-
alternates uo facilis submitedes aut medie sunt
earum Signa febriu conmixtaru sunt signa febs
quottidiane no pure. uel terciane no pure. similit
et quartane Signa fe erraticar que planetice

dicitur sunt qm precedunt eax pxodi ordine turbato
Verbi gra nunc anticipando nunc postergando Vnde in
hoc cadit error qm si fuit illud scdm ordinem di-
gestionis non significabit fe erraticam omnis naqz fe
inpotata cu adaugmentu peruenit anticipat eius
porisimi Cu vero declinauerit postpo sz cu in pricipio
fuit aut in statu accidit hora vna. alit tn et alit
put in tco de statica inpota distinximus paragrafo de
pnosticatoe Si uo fuit porisimor error sine signis
digestionis in vrina febrem erraticam demonstrabit
Methodus Cura oim istar febriu est compond
medicinar simplicium sub porcione qua requirit febris
disposicio et eius causa antecedens Vbi gra si fe sit gta
ex fe de colera et fe de flate qualiscumqz gtinua uel
inpota tue oz ut in digerentibus inisceat inisceat
spes acte aut orizakara cu oximello similit et in
euacuatiuis turbith cu reubarbo ul agaricus cum
dyagridio inisceat Similit et in alteracionibus lactuca
cu sem et in sapoibus agresta cum sinapi et in po-
tibus vinum et aqua inisceantur Cautela tamen
huiusmodi obseruata ut si dispositio magis infestauit q
sicces ex ardore et siti vehementi magis alteratiuis
insistemus si uo nia q siccs ex angustia corporis
et repletoe venaru et vrina grossa magis euacua-
tibus utamur Si uo virtus debilis apparuit ipsam
propne confortemus cu cibis et potibus ptue morbu
et eius causam negligendo Emperica ars
faciendi syr in digerentes humores copositos quoscumqz
similit et ipos extrahentes a pticula mi corporis
quacumqz est hec Re calamenti origani mente
pulegii herbe palisis bethonice balsamite ana m s
ratione flatus. rad endiuie lactuce ana m s ccon
cole. ste uel florum boraginis et buglosse scolope-
drie sticados arabica rosi marini ana m s ratoe
mlie. se ani sem sileris montani ana ʒ ii ratone
viar opilatar ʒʒ cinamomi xilo aloes xilo bal-
soly midi ana ʒ ii ratone aromatisacionis et con-
fortacionis virtutis mellis et zucari ana lb s fiat ex omni-
bus syrs bn coctus et clarificatus modo et ordine
quo fuit et alii syri et ex ipo potet oim die in au-
rora pse si aquosus fuit sz cu aqua calida si
p decoctioz fuit inspissatus Et si laxatiuum facere volumus
adde turbith agarici ana ʒ s ratoe flatis cassiefistule
tamarindor ana ʒ i ratoe cole hermodactillorum
sene thimi epithimi ana ʒ i ratione mlie mirabl
kebulor uel mastic ʒ s ratoe confortacionis me-
bror interior et ponat omnia in decoctoe prima
pq qm fuerit aliquantulum in mortario gtusa ifiat
syrs sicut prius quia facit eger assellare bis uel
ter leuit quaqz die Et si volumus ut caput aut
stom aut mebru aliud respiciat a repletate adde
ex directiuis que diximus in tco de fe statica inpota
paragrafo de empiricis vbi arte consimilem descripsimus
ad flat ir Canon Scie oz q in cura fe com-
positarum uel conmixtaru insistend est a pricipio
cura rectificatiuorum humor calidor subtilium et post
hoc grossorum cu digerentibus euacuantibus apropriatis
qm illud qd plum accidit est ut humores subtiles
agitet statim a pricipio grossiores uo tardius
in processu Aduertendum ptea q humores calidi subti-
les plus indigent alteratiuis qm educentibus gros-
si uo frigidi econuerso qm ut ait Auicenne auctoritate

Auenzoar v. et vi su collig. Nuq̄ visa est me-
dicina laxatiua ministrari apud eum operatorum non
euacuetur colera ru a principio qd quide accidit
ꝓpt eius subtilitatem et caliditatem qm disponunt ad
motum Sollicitamus etiam statim a principio se pdicta-
rum in confortatione stomi et epatis et splenis et
vlr omni membrorum naturalium atque eorum exopilatione
qm ut ait Rasis in diuisionibus ca° pnti In ori-
bus huiusmodi fe inflatur facies et corrumpuntur vi-
scera et debilitantur et infrigidatur stom et epar
cum calidis supplicis hora vna deinde cum penetranti-
bus dyureticis hora alia subtilis succuratur, et
hanc artem iam plene scripsimus ca° de fe flatica
prodita permisso de ratione quo fiet recurre

Pronosticatio

ffe gte aut composite et tota
sui ppe difficiles sunt et maligne qm in eis virtus
opprimuntur et viscera corrumpuntur neque medicine
conat exhibite poterunt illud subuenire qd totum ex
hoc accidit qm cause contrarie secundum complexionem et substantiam
simul equaliter dominantur, quapropter omnes fe huiusmodi
plexe sunt et male Jtem dicit Rasis in diuisionibus
ca° pnti q plures fe gte que accidunt sunt ille que
fuit ex co ris et flate gte ul in tpore qm omni-
bus aut humore dum corrumpitur transit ut plurimum in
hos duos. in colera quidem perductior, in fleumate uero
p incrudacioz vehementius. Item dicit ypo 3° pnostico-
rum ffebribus inordinate vagantibus quartane
sunt future Jtem febris ethica si complicetur cum putrida
mortalis, qm ethica repletione indiget. putrida
uo inanitione Jtem ad fe gtas cum perdurauerit acci-
dere consueuerunt opilationes et duricies in epate
et splene et demum ydropisis ascites &c.

Capitulum xv de fe pestilenciali

Accidit mediam aeri qui est hic apud nos cir-
ca superficiem ut corrumpatur et putrescat
quemadmodum accidit et aque que stat in
paludibus et stagnis quam cum attraxit per anhe-
litum corrumpit humiditates que sunt in corpore et ca-
psula eius et sit fe indutat que epidimia grece
et pestis latine nuncupatur, et nuatur hec fe in
continuas acutas que apud diem xiiij terminatur ul
prius, hec aut aeris corrupto aut fit ex causa ma-
nifesta ut pote a cadaueribus mortuorum non sepu-
ltorum et infusione lini uel canapi in aquis vici-
nis hominum habitationi et pre cum a locis huiusmodi puenit
flatus ventorum austrinorum aut fit a causa occulta
ut pote ex influencijs orbium et astrorum quapropter ait ypo
primo pnosticorum Est aut et sidus quoddam celeste
quod latet nos et Signa febris epidimialis sunt
q est quiete caliditatis cum tangit exterius. hec est dif-
ficilis et pruriens intus et pre circa torace et pectus
ubi est sue putredinis minera, quapropter est cum ea li-
gua nigra adusta et pulsus spissus debilis paruus
in qua sistoles maior est qm dyastoles hec fortassis
apud noctem similiter et anhelitus. hec est fetidus hor-
ribilis fetoris, similiter et egestio et vrina et adheret
ei tussicula et vomitus et sitis et vrina ipsorum est lau-
dabilis digna parum differens ab vrina sanorum
Vermium est medium grossa rubea cum liuiditate et
ꝓpe cum fe vehemencie malignitatis et est cum ea prostra-
to appetitus ita ut si vehementer ab astantibus non
resistatur moritur igitur sine cibo et multiplicatur
in ea vigilie et inquietudo iacendi super lecto
suo et dolor oris stomachi et tussis sicca et tensio
et spasmus membrorum interiorum ita ut ex illis o-
mnibus eger frequenter cadat in sincopim et debi-
litationem virtutis vltimatam Cum igitur videris
fe repidam cum nausea frequenti et signis omnibus
aut pluribus iam dictis tunc scias q ipsa est ffe
pestilencialis Vnde si cum predictis multiplicetur hec
fe in hominibus et sunt signa pestilencie manife-
sta in aere euidante ut pote caliditas plurima
cum turbulencia nubium et multitudine pluuiarum
et alteratio aeris subito nunc ad claritatem nunc ad
obscuritatem et multiplicatio vermium variolarum in
pueris et morbillorum et flatus assiduus ventorum
calidorum humidorum quos antiqui austrinos appellauerunt
visitabit ꝓto tua

Methodus

Sit tua inten-
tio in confortando cor istorum qm est illud qd ma-
xime laborat in hac fe Confortatur aut cum fri-
gidis stipticis aromatizantibus qm caloris febrilis
reprimunt virtute alliciant et vehementer putredini
resistunt quam per intus et exterius ministrantur
Cpetur igitur statim a principio aer habitationis
eorum sternendo per cameras plantas frigidas viri-
des redolentes sicut sunt folia rosarum et salicum
et nenufaris et vitis albe et aspergantur parietes
cum aqua ro et aceto et suffumigent cum sandal
et camphora et ligno aloes et xilobalsamo po-
sitis super carbones et odorent res assidue easque
in manibus suis retentas, uel factis ex eis pomis
cum laudano et storace Rorentur frequenter eorum
facies cum aqua ro et fomententur frons et tympo-
ra similiter et pectus totum ex aqua ro et aceto pg-
qm in eis puluis rosarum et camphore et sandalo-
rum fuit dissolutus infundendo in eis pannos lineos
mundos uel sericeos et actu frigidos frequentando
super locum Nutriant ex pullis assatis conditis cum
vino granatorum uel berberis uel aceto similiter et
vitellis ouorum et mica panis de simila lota in
aqua frigida deinde expressa et inbibita in vino
granatorum, pt quoque per cibo semine lentes excorti-
catas uel bis coctas conditas cum aceto Similiter
et pulmentum ex farina ordei uel auene con-
ditum cum aceto Bibat vinum album bonum odoriferum
cui admixtum sit quantum eius quintuplum ex aqua
dulci frigida vehementer, uel bibat aquam frigidam
cum vino granatorum uel agresta uel cum aceto
si presto non sit aliud, sorbeat quoque lac acetosum
uel lac ustulatum cum lapide ignito. et cum eo
latte et farina auene faciat pulmentum, Vta-
tur et extremitatibus edorum et vitulorum coctis et
conditis cum vino pontito et aceto et semine ane-
ti pgqm fuit vehementer infrigidata et sit
studium plurimum in confortatione virtutis eorum et cibis
et potibus acetosis granatorum dulcium que puocent
appetitum et cum eo cadit virtus moritur si non
cibus offeratur Confortetur hora qua cibum non su-
scepit cum dyacodo albo, rosata nouella zucco
rose tria sandalis simplicibus commixtis &c.

Emperita

prohibeatur hic eger a cibis huius-
modi sicut sunt iuca carnium elixatarum, similiter
et potibus vaporosis ut sunt vinum purum cuisa
uel claretum Et sit ipsorum aspectus ad septemtrionem
non ad austrum et prohibeatur etiam a balneis et ab-
lutionibus aque dulcis calide qm ut ro testatur

caliditas et siccitas uero subiectiue dicunt pleraque experti quod si quis sumpserit ex his pillulis omni die ʒ j in aurora tempore pestilentie non cadit in hanc febrem. Recipe aloes ʒ j mirre croci ana ʒ ß terat omnia et conficiatur cum vino bono odorifero et cum eo assimilatur in potu quoniam materias putridas leuiter euacuant et non putridas prohibent. Verum si corpus non fuit pletoricum neque sit opus purgatione omnino oportet ut aloes et mirra x diebus aut pluribus abluatur in aqua dulci donec partes acute resoluantur et sola stipticitas remanserit aromatisatus et ideo ordinatur theriaca bona si cum vino claro aromatico et aqua rei frigori potetur in ieiunio. Odor etiam assiduus camphore si caliditas sit vehemens in visceribus uel musci si caliditas sit non fortis dicitur conferre.

Canon Non confert in hac febre purgationibus insistere quoniam humor putridus non est eius causa sed vapor aeris putridus cor inficiens et eius siccitas. Verum si venter sit stipticus leniatur cum suppositorio uel clisteri et quandoque cum medicina leui cuiusmodi sunt cassiafistula manna tamarindi si bulliantur in aqua cum viol uel prunis et colentur et potentur in aurora. Et si corpus carnosum fuit rubicundum et vrina rubea spissa et simpliciter fuit in flobotomando stomachus (?) cui statim a principio quoniam humores superfluos diminuit caliditatem alleuiat et a febribus putridis preseruat. Nec videtur negligenda sed datur mena (?) digestes quaque die quoniam humores resistat et ab ebullitione putrida refrenat. augendi sunt ordeacea (?) uel syrupus acetosus simul si cum aqua frigida potetur in aurora sed aput meridiem cum est sitis vehemens bibat syrupum rosatum uel de nenufare. aput noctem uero cum sompnus petitur bibat syrupum de papauere. et fiant omnia que de se tiana (?) ... dixi et precipue si sitis et vigilie perdurauerint.

Pronosticatio febris epidimialis ex tota sui specie timorose sunt et suspecte quoniam in eis innectitur putredinis est in corpore quod est fons vite ... ait auicenna ... fen ... ca. prima quod non oportet in ea digestionem credere quoniam vrina potest apparere digesta et eger continue tendit ad mortem quod est quoniam in hac febre virtus naturalis potest esse fortis quare digestionem perficiat in cibis et humoribus quamquam die virtus vero vitalis est debilis prostrata que pulsum facit paruum spissum velocem debilem inordinatum. pulsui igitur est credendum cum sit testis qui non fallit ut dicit G in libro suo de pulsibus. Item si sincopis frequens et fortis accidit aut appetitus omnino fuit prostratus. mortale. Item omnis febris cum ... modo naturali et precedentibus signis digestionis estimatur ad bonum potius quam ad mala, ... febris in quibus crisi non est considerandum quoniam est ut plurimum mortalis ut ait G in commento illius aforismi de pustule quibus ... fit ... difficilis ... autumne etc. Item hec febris similiter et omnis febris putrida multiplicabitur maxime sub estate pluuiosa vnde ypo. 3a particula afor. Constitutiones uero anni omnino quod sunt pluuialibus fiunt ... et mundi mortifere. Item addant febres variole et morbilli succedere consueuerunt et precipue tempore iuuentutis quare si copiose et subito exierint fortitudinem virtutis expulsiue sunt et cum signum ad salutem si non contrarium acciderit mirabile.

Capitulum xvi de varijs variole et morbillis

Variole et morbilli sunt pustule plurime minute causate in febre acuta ex materia calida plurima dispersa circa cutim corporis totius et accidit ut plurimum infantibus et pueris ante tempus pubertatis quoniam illis etatibus virtus naturalis roboratur ut partes mestruum malignas recedentes in porositatibus membrorum embrionis radicitus repellat. Vnde hee partes duorum modorum sunt quoniam aut sunt sanguinee et causant variolas aut colere aduste et generant morbillos. quapropter si fuerint frigide et siccate non poterunt esse causa talium passionum sed scabiei uel pruritus. accidunt etiam iste passiones quandoque corporibus adultis et precipue post causas diminutis febrium acutarum. vnde ut in variole febres de sanguine, morbilli uero febres de colera consequantur. Signa eorum communia quoniam aput initium generationis amborum fit febris continua acuta calida vehementis et dolor fortis super dorsum et pruritus in naso et timor in sompno sine causa manifesta. Signa uero distinctiua sunt quoniam aput generationem morbillorum sunt omnia accidentia fortiora et calida et angustia et dolor capitis et rubor faciei similiter et vigilie estimantur. Deinde post quatuor dies aut tres exeunt a corpore toto pustule ... rubee minute que nullum aut paruum faciunt tumorem sed aput generationem variolarum fiunt accidentia minora. Deinde post tres aut quatuor dies apparet in toto corpore similiter et in albuginibus oculorum pustule late molles subalbide que cum maturantur faciunt saniem ...

Methodus distinguitur hic morbi per quatuor tempora quemadmodum et omnes alii cum fuerint salubres. Est namque principium in eis antequam pustule extus incipiant apparere. Est autem augmentum postquam manifeste ceperint apparere sed est status cum maturantur et albi faciunt et rupturam. Est uero declinacio cum ulcera siccantur et faciunt crustas et vestigia planantur. sed igitur quatuor tempora distinguitur et cura. In principio igitur egritudinis et postquam primo cognouis hanc febrem fiat illico flobotomia si virtus et etas consenserint et subtrahat sanguinem plurimus grosse simul hora vna uel aput scindatorem quoniam materiam diminuet et variolarum atque morbillorum impediet generationem et regatur paciens hora illa cum cibis et potibus stipticis quod possit ex quibus sunt pultes et farina auene cocti cum aceto, similiter et lentes excorticate et risum et mica panis abluta in aqua frigida et post hec imbibita in vino granatorum uel succo berberis aut acetose, et sicut sunt pultes ex farina simile cocti cum lacte vstulato, Bibat aquam frigidam puram aut mixtam cum aceto uel succo rose et sandalis simplicibus uel compositis et in hoc casu conferunt trocisci de karabe et trocisci de camphora et trocisci de spodio dicti ... quoniam materias calidas acutas reprimunt vehementer, et si venter restrictus fuit leniatur cum cassiafistula uel tamarindis sed non cum medicinis fortibus quoniam in hac egritudine cadit timor plurimum dissinterie maligne. In augmento uero et cum pustule ceperint apparere abiciatur hic regimen omnino, quoniam ut ait ypo. prima particula afor. vnaquaque natura cepit illuc educere ut

p eduementez regiōz quaē non fiat flōma necz
remāt rene qm̄ maz ad cētez corpis d̄migret
et fortassis subitez inducent suffocatōz. ḡ cū cibis
et potibus tpate subtilibus dietet quibus ine diuel
ad corpis cīrferēciaz pt q plim inflamet sicut
sunt pultes ex farina ordei uel farri uel auene
zditi cū lacte amigd et sicut est ḡ aqua pt
tum cutarz passulaz an z in radicū fen se an pe
troselini ḡ nou ḡnatorū aut berberi aut cenaū
exortictataz an z i sandaloz z s psterentur et bulia
t in lb quatuor aque dulcis do medietas ḡsuāt
tur coletur et ressuetur et frequēt ex ea potet in
die qua volūs variolas et morbillos puocat et ma
turat Et cū fortificare volūs in puocando adde aliqd
cera et cooperiantur pannis calidis mollibus donc
sudz et ponat sup ipm et cora eius oculis res ru
bee qm̄ faciet ipatum exitū appetate festinare et
mittant manus et pedes in aqua calida qua
faciet et alleuiet variolaz exitus in extremis et
distilletur in oculos et nares aliquid ex rebus stipti
cis frequent ḡ ptes quod defendat ab exitu variola
rum et morbilloz et gargarizet cū eis qm̄ si acci
dent in oculis adducent cecitatez et in auribus sur
ditatez simlr et aliōz membroz nobiliū tolle
rent operacōem sui corrosione vehemēti et ex rebus
quod confertibus est aqua rosata et ppe cū in ea
sumach et berberis et ḡna ḡnatoz buliant simi
et collirīa stiptica dicta ca de optalmia et ca d flu
xu lacrimaru et quibus hora post horam in oculos
stilletur simlr et olm ro et olm mirtinū et quibs
multociens sugat p nares et in aures distilletur
In statu uo et cū pustule maturentur et sanies et
virus et sanguis emanauit fiat reditus ad dietam
stipticam dictam in pn̄apio qm̄ confortando ptes in
tisecas ꝓpellet mās ad extiora simlr et intestina
custodiet a cisis sinthomatica que accidē ḡsueuit
in hac fe p statū ventris dissinteriam timorosam
et a cibis et potibus sanguinem multiplicantibus absti
neat ꝓpsse donec morbus ad pstam deuenerit de
clinacōz ex quibus sunt carnes et oua et vinum n
fortassis ūtus debilis fuit tūc nam suat aliquid ex
hijs usu moderato Simlr et cū vngetis et em
plis carne ḡnantibus sicut est vngētū uel emplm
qd fit sic Pt litargiri abluti nouē uicibus in aqua
ro et tociens exsiccati z ii radic cannaz siccaz
farine cisi puluis ossū adustoz farine fabarū
excorticatarum farine lupinoz et amigd amar
excorticataz an z i terantur omia subtilr et exce
lent et cū mucilagine semis lini psilli semucsa
incorporetur in form vngenti aut empl et sup loca
cocaua ponat sero cū itur ad lectum et mane cū
aqua abluatur et ad hoc confert uidet plurimū
sessio frequens in balneo aque dulcis tepide ps abu
sine mora psima in ipo qm̄ mulmētū ad mebra
trahit et carne mittit in eis Pronosticatio
Vtraque istarū fe ḡtinua est z acuta valde quare
vehemēs cadit in eis timor et ppe aput statum
augmētū et finez cū pustule exeūt velut sudor
aput crisim Veūtn morbillus est deterior in quo
maior cadit timor suffocatōis et corrosionis me
broz pnapaliū qm̄ in variolis qm̄ est in eis fe acu
cior et accidencia fortiora quapp fit crisis i morbill

et expediūtur pustule aput die tiū uel quartū
uel quītū ad plus Crisis uo atz exitus variola
rū accidit ut plim aput diez vij uel nonū Est
tamē in quibusdam corpis pstulis extioriz
ut in variolis maior cadit timor qm̄ in morbil
lis que sunt oculi nares aures atz guttur
qm̄ ptes quod vehemēt ex ipis corrodunt insi
fortassis statim a pn̄apio cū gargarismis et ci
collirijs stipticis sucurrat Item morbilli et var
ole cū qm̄ fuerit purgati corpus induffirmant
et a lepra et cancro et morphea albā mor p
suant Item si fiant quod pustule in cisis febs
epidimialis et ūtus ḡstituerit crisim sunt saluta
rem Ite si pustule in ambobus pauce fuerint
et cito exierint et cito maturetur salubre si uo
ḡtrū mortale Item si pustule mit appareat nūc
delitescant cū dolore et angustia in visceribus
ūtutis expulsiue debilitatz et nie mltitudiez
et crisim tiptat mortalem Item si sincopis for
tis et frequēs accidit morle Item si maliciā
anhelitus aut difficultas deglutiendi cibum et
potum superuenit cū siti et angustia vehementi
morle qm̄ in a pstima mebra spualia suffocat
et oppilat Item si fuit color morbilloz rubeus
vehemens aut violaceus aut niger aut liuidus
mortale qm̄ maz adustam fit et venenosa Ite
si variole fuerint aterne uel pue dure spissum
inuolute uel rubee vehementer uel violate aut
ambulaueriit ut formice aut cutez corporis cor
rugauerint velut in spasmo omēs male sunt
et mortales ut aut Ras in diuisionibus ca pnti Ite
si sanies alba laudabilis fluerit ex eis aput ma
turatōz salubre si uo ūtus vndezenosit cū feto
re ḡcorrupilatōe mortale Ite si vrina nigra
fluit aut liuida aut viridis aut diuisi coloris
confusi morle Item si fluxus ventris supuene
rit statim a pn̄apio et an apitōz pustulaz
in variolis seu morbillis crisim fit ad salute
et ppe si no supfluerit necz senserint viscera
nocumētū Si uo ps apitōz pustulaz et apt
statū uel augmētū fluxus ventris accidit cri
sim sinthomaz et dissintercaz fit timosz Ite si
ūtus constiterit et appetitus remanserit et an
helitus bonitate suaz suauit et remedia
racōe exhibita quaz de cotulerint et sitis
et calefactio remissa fuerint et pustule cito
apparuerint et apparētes extius remaserint
et remanetes cito matuauerint et maturates
sanie albaz leue equalez emiserint et calor
corpis totius equalis fuerit et viscera dolaz
non senserint omēa ista salubria atz in
talia sunt signa etc Incipit tracta
tus secundus cuius sunt qn
ꝗ capitula Cam pmū de qn
si quid sit et quot modis habe
at fieri z p quas regiones
Vmiūs iam curam febriū omī ꝓps
se Volumus nūc sermone mem di
gere sup accidens quodda horrible
ḡsequens febres aput ipatum vindicāz ad bo
nū uel ad maliū qd greee crisis et latine co
uisio ul iudiciū appellatur qm̄ omēs febres

hora crisis ad salute uel p maiez indicat Est
aut crisis ut ait G p mo et 3o de crisi vehemens
atq velox motus morbi contra natz et g uso
in quo na subito uel vincit ul vincit in toto
uel in pte qm est velut pugna seu duellu
int natz et uirtutez quae oz ut ipoz alterum
subito pellatur sensibilit extra corpus in toto
uel in pte Vn qm expulsio sensibilis atq su
bita potest sr tribus modis, similit et crisis p mus
modus est in quo eger subito muta ad p m
ciez uel salute qm tunc uirtus aut ma subito
simul pellit extra corpus velut accidit in fe
acut quibuscuq Scdus uo modus e in quo eg
subito muta ad melius uel ad peius post qz
aut paulatiue tendit ad p maiez uel salutem
qm fit p mo crisis dimuta ad bonu uel ad ma
lu Deinde uirtus pficit uel defitit paulatiue
velut accidit in febribus ecopicis et no ue acut
in quibus uirtus ptez ine p mo expellit subito
dein residuu insensibilit resoluit uel ab ipo
resoluit quaq die Tercius uo modus est
in quo eger paulatiue p mo tedit ad melius
uel ad peius pq hec aut subito s muta ad p m
ciez uel salutez qm p mo uirtus paulatiue resol
uit aliqua portoz ine uel resoluit ab ipa pq
hoc uo subito residuu resoluit expellit sensi
uel expellitur ab ipo velut accidit in fe. eco
nicis. similit et in fe. interpolat in his naq
ma p mo dimuit in quolz paroxismo p vomitu
uel sudorez. Deinde aput xl ul lx die fit fortis
crisis ad salute uel ad mortez Neq poterat
euacuacoins crctice fore modus quartus in
quo eger paulatiue tendit ad p maiez uel salute
a p ncipio egritudinis usq ad finez qm modus
huiusi non crisis s resolucio nuncupatur queadmodu
accidit in fe. que sine crisi terminantur
Regiones aut p quas fit crisis duoz gnm s
qm aut expellit ma totalit extra corpus aut ad
membru debilius et si p mo ind fuit appellat
crisis euacoins et contmet sub se vij. que sut
sudor. vrina. ventris fluxus. vomitus fluxus
sanguinis nariu. et fluxus mestruoz ul emoz
Pluribus naq modis nl egreditur sensibilit
nem corpus Si uo scdo mo fuit. crisis p mu
tacio ab auicena nuncupatur. et gtinet sub se
tres spes famosas que sut apa crctica post
aures et in inguinibus et sub ascellis qm ista
sut emnctoria corpis ignobilia sup naz sub
tcata velut in domibus lasaina litz et omis
ps debilior aput duellu crcticu sit receptaclm
fortoris Signa crisis gnia sut turbaco sen
suu et racoins plus solito cu dolore capitis et
stomaca et angustia egri et inquietudine
iacendi sup lecto. et instancia vigiliazu et
sompnus psundus et dolores fortes in viscetibus
et alteraco anhelitus et vehemencia sitis
et caloris et advenit quibusdam rigor fortis
et anticipat hora exacbacoins magis solito.
omia ista cu apparuerint crisim signat futu
ram in nocte et egiuso qm ut ait ypo 2a pla
afoz Quibus crisis fit his nox difficilis an
accume supueniens uo levior ut in pluribus

Et si cu pdictis fe fuit ue acuta et dies expectata
fuit ue crctica qua sua pressit indicatiua cu sigs
et euacuacoinbus crcticis dimutis et digtio pfecta
uel cruditas ultimata visa fuit in vrina verior
erit tua signifitaco Signa crisis ppria future
p sudorez sunt cu pdictis. pulsus mollis vndosus
et caliditas cutis corida uaporosa et qd eger sentit
cca supficiez velut acum punturaz et retinetur fluxus
et vrina vehemet Signa uo ppa crisis future per
vrinaz sut p cu pdictis gruitas et comoto cca femi
et pectinez et qd eger est ex illis qui venas habent
largas et crisim consuevant facere p vrinaz Signa cri
sis ppa p fluxu ventris sut cu pdictis gruitas z co
moto cca ventre et vmbilicu et ventositatu egressio
plurimaru Signa crisis ppa p vomitu sut cu pdi
ctis animi subuisio et nausea et tremor labioru
le oris et multitudo sputi uel saliue qd si singul
tus supvenit verior fiet sico Signa crisis ppa per
fluxu sanguinis nariu sut cu pdictis fluxus lac
maru involuntarius et rubor faciei atq oculoz
cu ymaginacoe reru rubearu ante oculos et
pturbacone uisus similit et nasi pruritus ve
hemens et anhelitus constrico et tymporu pul
saco et venaru inflaco que sunt in fronte Sig
crisis ppa p fluxu mestruoz uel emoz in corc
consveto sunt cu pdictis pruritus in ano cu tumore
et inflaco venaru ibidem Similit et agitaco cca
fume ventris et ardor cca colua et dolor cca alcatim
Et si corpus fuit gsvetu in hac fe. esi et vrina
nigra fuit alut cu sedimine nigro verior fiet tua
signifitaco Signa ppa crisis future p exituraz sut
cum pdictis sensaco gravitatis plurime in aliqua
pte corpis puta pq aures l coxis aut subascell
et qum fe fuiat de flate uel colera no puxa et
vrina fuerat alba grossa lactea uel subtilis ga
sa neq uirtus fuerat fortis excellens quae maz
pfite non expulit s ad mebru debilius dimauit re

Methodus Cum hora crisis accesserit et id
pfite cognoius ex signis supradictis nichil egro
tribuas in cibis aut potibus aut medicis s ipm pe
nitus nature delinquas qm est agens sapiens
qd melius opatur in singulis uat posse ni si for
tassis uirtus defecerit et pulsus puus fuit atq
inordinatus no quidez ex fortitudine accidetau s
multitudine euacuacoini tuc naq cibus modicus
erit statim offendus velut est mica panis lota
in aqua frigida. et pq est imbibita in vino potico
uel suco granatoz. et qmdiu via crisis no appa
ruerit p signa cca nichil fiat cca egrum Ne forte
medicis et naturam grias petat regiones Cu aut
via crisis apparuerit et uirtus suffite videtur adhuc
medicus caveatur qm ut ait ypo p ma ptcula afoz
Ea quoz crisis fit et quoru fcta est equalit non
movere neq novu facere neq farmacis neq alijs
puocitabus uti s sinere Et si uirtus insufficiens vide
atur confortet ipam medicus sup eandz regionez
Unz ut ait ypo ibidem Que ducere oz vnaturq na
vergit inde oz ducere et p queniencia loca. quo aut
natz confortare possumus aput crisim p eandz regioez
complete iam diximus ca de arca fe putdazi in
gnali Pronosticacio Si signa crisis eue
nerit i die crctica radicali qua sua pcessit indica

raditalis et apparuerint signa perfecte digestionis in
vrina et virtus fortis fuerit et pulsus magnus or-
dinatus crisim fidam completam et perstantem significat affu-
turam Si vero contrarium omnium predictorum euenerit cri-
sim malignam significat et mortalem Verbi gratia quando si quarta
apparuerit paruus sudor aut fluxus sanguinis narium aut
fluxus ventris modicus neque signa manifeste di-
gestionis apparuerint neque virtus sit valde fortis crisim
mortalem significat in vii quando virtus non potest morbum
superare prius attemptauit in die certa quia si quedam earum
affuerint et quedam non crisim significat diminutam quam
sequitur recidiua nisi cum euacuationibus post crisim
purificatur quando ut ait ypocras 2a particula aforismorum que relin-
quuntur in morbis post crisis subitiorum facere consueue-
runt Item colliquatiua in febre non faciens crisim comple-
tam et si non aliter saltim per arterias quando ut ait auicenna
quarto canonis fen prima capitulo finali Omnis recidiua dete-
rior est sua radice quando naturam reperit debilitatam Verum hic
distinguendum in recidiua ne fiat error quoniam est
vera et non vera Et vera quidem dicitur que fit ex poreatione materie
post crisim delicate Non vera vero dicitur que post crisim generatur
ex malo regimine in toto vel in parte Item si quis
conualescat ex febre putrida sine sensibili euacuatione
omnino vel modica recidiua non euadet nisi cum
purgationibus post crisim futuram Vnde ypocras 2a particula
aforismorum Non conuenit rationem alleuiationem non oportet credere neque
vereri mala que fiunt irrationabiliter multa enim illorum
sunt incerta et non valde permanere consueuerunt Item
febres singule crisim faciunt ut plurimum per regiones sue ma-
terie congruente verbi gratia febre de sanguine per fluxum sanguinis na-
rium sed febre de colera per sudorem vel fluxum ventris coli-
cum Sed febre de flegmate per vrinam vel vomitum Sed febre de
melancolia per fluxum menstruorum vel emoroidarum quorum febre contra
per apparentiam accidunt verumtamen ipsorum crisim potest facere per qualemcumque
regionem Item crisis ex tota sui specie plus attinet sa-
luti quam morti nisi fortassis morbus fuerit pestile-
tialis ut ait G in commento illius aforismi 2e particule Qui-
buscumque crisis fit etc Ex quo scire possumus quod ad
pugna crisiticam plus latescit virtus quam morbus
nisi crisis sinthomata fuerit et maligna Capitulum

2m de cognitione febre an terminanda sit per crisim vel sine crisi et an febre odi terminationes c. sit longa et breuis

gritudinum malum sunt tamen duo quoniam aut
terminatur subito et terminantur per crisim
aut paulatine et terminantur per resolutionem Dico
aut malum quoniam egritudinum in malum cuiusdam sunt ma-
la oppositio et resolutio contrarie similiter et mala quod sine materia
qualis est febre ethica et febre effimera Nam vera propterea lo-
quendo non est terminatio cum non sit in eis pugna sed
rectificatio sola Vt autem scire possimus que malis
egritudo terminetur per crisim et que per resolutionem dis-
cutiendum videtur quot conditiones pertineant ad
veram crisim Dicamus igitur quod sunt quatuor
prout colligitur ex diffinitione vere crisis posita autem
G primo capitulo precedenti Prima quarum est ut sit
pugna vehemens contra virtutis et materie et contra
Secunda vero ut hec pugna fiat subito et tempore non longo
Tertia vero ut tota materia aut virtus tota aut maior
eius pars ad extra corpus expellatur Quarta autem
est ut hec expulsio sit sensibilis manifesta Ista
namque quatuor cum omnia simul fuerit faciunt

egrum motio festinatae ad mortem subita vel salu-
tem Et vere crisis appellatur Cum vero cum nulla conditio-
num quatuor acciderit apud egritudinis terminationem
resolutio nuncupatur Et si que affuerit et quedam
non potest crisis longa nuncupari Verum cum chronica
pugna acetita similiter et resolutio sit contraria o-
riri habeat non nisi ex contrarietate atque resistentia
virtutis et materie facientis morbum et chronica contrarietas nisi
in morbis vehementer virtutem molestantibus Dicen-
dum videtur quod omnis morbus chronicus est molestans
per essentiam cuiusdam sunt febres aut per dignitatem lese
actionis cum eius potissime cuiusdam sunt apoplexia
epilentia tetanus et squinancia quare videtur relinque-
dum quod in sola febre possit vere crisis fieri similiter et
resolutio contraria crisi sola namque febre est morbus totum
corpus occupans et virtute essentialiter molestans
ut ait G viii de ingenio sanitatis Si ad magis
specialia descendentes discernamus quibus febribus crisis
vera conuenit et quibus resolutio contraria et quibus
crisis non vera, Sciendum quod triplex est
genus febrium quemadmodum et genus chronicorum qui sunt
materia ipsorum quoniam aut febre est ex materia calida subtili aut
aut ex materia grossa frigida aut ex materia media seu
commixta et prime quidem acute 2e vero cronice 3e
aut tropice nuncupantur Verum ut ait auicenna
Genus acutarum febrium est triplex quoniam aut sunt acute
absolute et hec quidem apud diem xiiii aut adplus
xx terminatur quod et ypocras testatur 2a particula aforismorum
cum ait Acute egritudines in xiiii diebus iudi-
cantur aut sunt magis acute et peracute dicuntur
que terminantur apud diem vii vel ix Aut sunt in
vltimo acute et peracute nuncupantur que apud
diem iiii vel v terminantur Tropice vero febres dicuntur
que non habent motum assiduum a principio sue incho-
ationis vsque ad terminationem velut acute sed die qua-
cumque accidit mouetur ad crisim diminutam et post
hec tamen quiescunt Verum qualitercumque res se habuit apud
diem xxxvii vel xl adplus terminantur neque possunt
chronici tamen plures quoniam dies quadragesimus est finis
acutarum omnium et initium cronicarum et proprie cro-
nicarum ortarum ex tropicis vel acutis ut dicit G
in commento illius aforismi 3e particule Prime pueris
passiones etc Cronice vero febres dicuntur que sunt pigre
quasi non videantur moueri quare durare possunt
vltra diem xl et per menses et annos plures Acutis
ergo febribus vera crisis conuenit Cronicis vero
resolutio contraria sed tropicis crisis non vera Acu-
te namque febres ex materia generantur acuta qualis est cola
vel sanguis Cronice vero ex materia grossa frigida qua-
lis est melancolia et flegma vitreum Ex quibus omnibus ap-
paret scire possumus in quibus febre et in quibus die-
bus vera crisis accidit quoniam non nisi in febre terciana
et precipue continua et sinocho et sinocha inflatiua
neque post diem xx quoquo Cum ipse ait Auerrois
in commento colligitur quod post diem xx non fit crisis sensibilis
et propterea egritudinum acutarum terminatur et in quibus febre
et quibus diebus sola resolutio crisi contraria con-
tingat quoniam non nisi in febre quartana et quintana
et sextana et propterea cum vltra diem xl perdurauerint febres
itaque vera habentes crisim breues sunt et acute termina-
tionis febres vero que sola resolutione participant prolixe
sunt per naturam febres vero que crisi non vera participant

medie sunt earum Vnde cum subtiliatio dicte p[er]fma
in cibo et potu et caliditas co[m]plexionis n[atur]alis et raritas cor-
poris et t[em]poris estatis et regio australis et concessio ci-
borum calidorum subtilium fiue vehementer adueniat ad
bonum uel ad malum quemadmodum contrarium p[re]dictorum
om[n]i[u]m se elongat quoniam morbus et u[ir]tus p[er] similia
roborantur scilicet p[er] solitam grossam dietam Et item cog[ni]-
cio longitudinis t[er]minorum et breuitatis morbi trahitur
ex signis digestionis in vrina nigra In quibus enim
q[ui]d se principium est longum omnia alia t[em]pora seque-
ncia fiunt longa et p[er] [con]sequens se fiet longa Si cum pri-
cipium fuit breue omnia alia t[em]pora fiant breuia
et p[er] [con]sequens tota se breuis quod quidem notabile est atque
utile ad prognosticandum statum scilicet an sit longinquus
vel p[ro]pinquus a principio febris ut ait G[alienus] primo de c[r]isi

Capitulum tercium de significatione quatuor temporum quorum vniuersalium in se et in quo egris debeat fieri crisis &c

F ebris quelibet et ipse cum fiunt salubris hu-
moralis quatuor habet t[em]pora quibus eius
alteratio secundum naturam et uirtutem sensibiliter
variatur Quapropter necesse est ut cognoscatur a me-
dico quoniam per ea cibus atque medicina similiter et alia
p[ro]nosticaus que simpliciter variantur sunt autem principium
augmentum status et declinatio p[re]dicta Quorum distin-
ctio fit tribus modis Vno quidem modo p[er] numerum dierum ut
tunc dicamus fore principium cum primum eger senserit
discretas atque indebitas sui corporis alterationes qui-
bus se p[re]figuratur quas singulas iam descripsimus
in tractatu febrium putridarum in generali Vel dicamus
principium spacium trium dierum ut ait G[alienus] primo de crisi
Tunc uero dicimus augmentum cum se p[er]acuta processit
ad diem secundum et se peracuta ad diem 3m et se acuta
absolute ad diem vii et se cronica ad diem xiiii et
se cronica ad diem xx uel sibi p[ro]pinquum Tunc uero
statum esse dicimus cum se ad diem suam creticam p[er]uene-
rit uel proxima p[re]cedentem Tunc vero declinationem dicimus
cum se crisim fecerit fidam et completam Secundo modo
distinguuntur hec t[em]pora p[er] gradus accidentium morborum ubi-
que ut tunc dicamus principium cum accidentia febris
singula qualis est dolor capitis sitis et vigilie non-
dum fuerint sensibiliter augmentata Tunc uero dicimus
augmentum cum omnia hec uel p[ro]xima sensibiliter acuunt Tunc
uero statum cum ad ultimum difficultatis et malicie
p[er]uenerint Tunc uero declinationem cum facta euacuatione
forti p[ro]xima sensibiliter ceperint accidentia singula
mitigari Tercio uero modo et magis certo atque racio-
nabili distinguuntur p[er] motum digestionis ut quidem tunc
esse dicimus principium cum nondum apparuerit signa
digestionis in vrina uel fuerit occulta diminuta v[e]l g[rossa]
vt cum vrina est alba lactea aut glauca aut karo-
pos in colore et grossa ualde et subtilis valde in
s[ubstanti]a et in egritudine mortali tunc dicimus esse principium
cum non dum apparuerint manifesta signa cruditatis
isto namque t[em]pore neque natura operatur manifeste in materiam
neque materia insurgit manifeste contra naturam Tunc autem esse
dicimus augmentum cum apparuerint signa ma-
nifeste digestionis in vrina v[e]l g[rossa] quoniam est pallida uel
subpallida uel subcitrina in colore et mediocris
in substancia cum nebula pendente in supremo uel nata-
te in medio et in egritudine mortali tunc dicimus
esse augmentum cum apparuerint signa manifeste

cruditatis ut sunt signa contraria p[re]dictorum Isto na-
mque t[em]pore uel uirtus agit in materiam uel materia insurgit contra
uirtutem Tunc autem statum esse dicimus cum apparuerint
signa in vrina p[er]fecte digestionis omnia quamque v[e]l g[rossa] ut
cum vrina fit citrina aut ruffa aut subruffa in co-
lore, temperata uero in substancia cum ypostasi alba leui equali
pyramidali usque in die creticum huiusmodi apparens aut
cum egritudine mortali apparuerit ceperit signa cruditatis
aut adustionis ultimate ut est vrina aquosa sub-
tilis et nigra spissa aut liuida confusa aut viridis
zenosa cum debilitate uirtutis et pulsus p[er]uitate Isto
namque t[em]pore natura operatur in materiam iuxta ultimum sue pote-
ncie et ipsam digerit complete atque a maculo segre-
gat et circa finem status ipsam subito expellat et cri-
sim faciat salutarem aut materia vehementer insurgit contra
naturam uirtutem et ipsam opprimit tota simul et crisim
efficit mortalem Tunc vero declinationem esse dicimus
cum post euacuationem creticam copiosam calor febris
quieuerit in vrina 2m colorem et substanciam ad statum
redierit corporis debitum uel consuetum neque poterat tempus
vero declinationis esse in se periculosum quoniam potest quis mo-
ri in principio ex multitudine materie similiter et in au-
gmento ex debilitate uirtutis similiter et in statu ex ve-
hemencia accidencium sed in declinatione uero nullus p[er]
se moritur omnino ut ait G[alienus] 3o de crisi qualiter namque
uirtus post pugnam deficeret que in pugna viriliter p[re]uale-
bat Plerumque tamen p[er] accidens mors fit in declinatione
uera cum scilicet nouus morbus accesserit aut cum circa
crisim superfluentem ierit cum hostiliter totaliter exala-
uit Distinctiones autem varie quatuor temporum in se ia[m]
dicte quemque simul inueniunt t[em]poribus eisdem quandoque sibi in-
terim succedunt in toto uel in parte sicut complete osten-
dimus capitulo de pleuresi libro primo Vnde equaliter
his t[em]poribus variandus sit cibus medicina secundum alterationem
et euacuationem cum mensura exhibita in cura febrium pu-
tridarum in generali diximus prosse Restat igitur
ad huc dicere quando horarum debeat fieri crisis propter
quod sciendum quoniam crisis tam salubris quam mortalis
potest accidere in augmento similiter et in statu ut ait Auicenna
Loco tamen fen 2a capitulo de iudiciis bone crisis Crisis
tamen que est in ultimo bonitatis atque certitudinis so-
lum fit in statu quare est sicut meta et regula aliarum
crisium que bone uel male dicuntur prout ab illa
elongantur Vnde in hoc refert quoniam uirtus fortis sit plu-
rimum et materia calida modica subtilis et benigna
non expectabitur completa digestio sed fiat crisis fida
completa et perfecta in augmento et t[em]pore cito eius fiet
quoniam uirtus expellet crudum cum digesto quod si uirtus debi-
lis extiterit et materia grossa p[ro]xima frigida uiscosa
non dabitur induciae usque ad horam status sed in aug-
mento materia obruet uirtutem et faciet crisim mortalem
Si uero uirtus et materia fuerint equalis fortitudinis mutu-
se secundum potenciam et quantitatem non insurget contra se nisi
circa digestionem completam uel cruditatem ultimatam
et faciet crisim circa statum mortalem uel salubrem neque
dicat aliquis quod crisis sit fieri possibilis in principio
quoniam pugna cretica non accidit inter duos debiles omnino
neque debilem et fortem sed tamen inter fortes quare si alterum
sit debilis in principio morietur sine crisi quod si uirtus
et materia fuerint fortitudinis equalis uel circa id aget
in se mutuo diebus in augmento uel statu duorum alterum
domnietur et ad illud non parum confert auxilium

media et influxus astrorum apud diem creticam bona uel maligna &c. quod ait G. 3o de crisi. et non potest aliquis subito saluari ab egritudine sine crisi sed moritur gens plurima subito sine crisi &c.

Capitulum quartum de cognitione dierum creticorum qui sunt et quot sunt

Qm̄ in crisibus pficiatur non sola uirtute naturali pugnate contra morbum et eius causam, uerum et auxilio corporum celestium per quorum ordinatissimam latorem omnis inferior latus gubernatur ut ait Aristoteles primo metheororum. et ypo primo pnosticorum et G. primo de creticis diebus uidetur dies cognoscere in quibus corpora celestia uirtute benigna influant aut maligna in corpore egri ad crisim bonam uel malam faciendam. Sed licet corpora celestia plurima atque diuersa sint valde secundum numerum et uirtutem, medicus tamen duorum influxum considerat scilicet solis et lune. quoniam sunt omnium precipua apud sensum et uirtute. similiter et morbis creticis sufficiunt omnimodaque. quemadmodum enim omnis morbus creticus aut est cronicus aut acutus quoniam et proprie uere cronici indicantur. similiter et et motus solis per circulum zodiaci cronicus est ita ut non nisi anno integro compleatur, motus uero lune per zodiacum breuis est et acutus. ita ut quolibet mense compleatur, quapropter oportuit ut morbi cronici uirtutem solis aspicerent et eius motum, morbi uero acuti uirtutem et motum lune sequentur. Cum igitur motus celestium corporum. similiter et astrorum non nisi tempore mensuretur. ut ait Aristoteles 4to phisicorum. tempus autem per dies et ebdomadas et medietates ebdomadarum que quarte mutuantur sed et per menses distinguatur fuit necessarium ut motum et influxum solis et lune medicus considerans distinctionem temporis iam positas denotet Incipientes igitur dicamus quod quemadmodum apud astronomos sunt dies et ebdomade et medietates ebdomadarum atque menses. similiter est apud medicos omnia quaque. uerum ut plerum differunt. quia dies apud astronomos qui dies naturalis appellatur est xxiiii horarum naturalium completarum. Dies uero medicorum est xxiii naturalium horarum et xiiii.e partis unius hore. quoniam quemadmodum solis circulum describit suis horis. ita luna circulationem perficit una morbos acutos sensibiliter uariante horis supradictis Similiter differunt et ebdomade atque earum medietates quoniam ebdomada astronomorum constat ex septem diebus naturalibus completis, medietas uero ebdomade ex tribus diebus naturalibus et xii horis Sed ebdomada medicinalis ex vii diebus medicinalibus componitur qui non constituunt nisi sex dies naturales et xviii horas et dimidiam prout ostenditur ex aggregatione dierum predictorum. Medietas uero ebdomade constat ex tribus diebus naturalibus et viii horis et dimidia et quarta parte unius hore naturalis. Et medici quidem ebdomadam vocauerunt quadram quoniam per singulas ebdomadas perficit luna quartam partem zodiaci, sed medietates ebdomadarum quaternos appellarunt quoniam in omni ebdomada sit media dies quarta quemadmodum et lunam ebdomadarum unione periodum vocauerunt quoniam per singulas tres ebdomadas simul copulatas perficitur dierum et ebdomadarum medicinalium computatio pro integris et diminuta ita ut tunc iterum alia computatio inchoetur. Verum cum mensis ex ebdomadis quatuor integretur oportuit. ut quemadmodum astronomorum ex quatuor ebdomadis constat perfectis que sunt xxviii dies naturales, similiter et mensis medicorum ex quatuor ebdomadis dierum suorum predictorum que sunt non nisi xxvi dies naturales et xxii hore, hec est igitur dierum et ebdomadarum atque mensium medicinalium inuestigatio sumpta a posteriori, sed et a prioribus inquirendo dicamus quod mensis astronomorum est duplex in genere scilicet solaris et lunaris. Solaris quidem est spatium temporis quo sol unum ex signis zodiaci motu proprio percurrit et continet xxx dies naturales et x horas et dimidiam horam quod tempus si diuidatur per quatuor fiet ebdomade solares et hec ebdomada si per vii diuidatur fient dies solares Mensis uero lunaris est triplex primus quidem mensis coniunctionis et est spatium temporis quo luna coniuncta soli recedit ab ipso et perficit totum zodiacum et plus aliquid donec iterum soli coniungatur et continet xxix dies naturales et xii horas Secundus uero dicitur mensis peragrationis et est spatium temporis quo luna sub zodiaco mouetur ab eodem puncto ad idem rediens et continet xxvii dies et viii horas quare deficit a mense coniunctionis in duobus diebus naturalibus et quatuor horis quo quidem ille mensis indiguit ut luna solem inueniret Tercius autem dicitur mensis apparitionis et est spatium temporis quo luna apparet hic nobis in suis illuminata quod quidem accidit cum a sole recedit post coniunctionem que adustio nuncupatur et continet xxvi dies naturales et xii horas quare deficit a mense coniunctionis tribus diebus naturalibus quibus luna nobis non apparet illuminata quoniam stat sub adustione totidem diebus Sed cum luna uirtute sua non influat in hec inferiora nisi per suum motum et lumen quemadmodum neque aliquod aliud astrorum ut ait Aristoteles 2o celi oportuit ut medicus mensem peragrationis et mensem apparitionis in sui consideratione assumeret neque mensem coniunctionis computaret quare si menses hii duo aggregentur constituent liiii dies naturales et xx horas quod tempus si totum medietur constituet mensem medicinalem superdictum cum suis ebdomadis et diebus Postquam igitur dies et ebdomadas atque menses medicinales inquisiuimus. sciet modo consequens ut ipsorum computationem inquiramus Et ita quod est aduertendum quia dies naturales astronomorum similiter et ebdomade sunt integre et perfecte plana est eorum computatio Verum apud medicos uariatur quia prima ebdomada computatur diuisim a 2a scilicet ut dies vii naturalis totaliter sit finis prime ebdomade sed dies octauus sit principium 2e Secunda uero ebdomada coniunctim computatur cum tercia. ita scilicet ut dies xiiii naturalis totaliter sumpta sit finis 2e ebdomade et principium 3e ut sit prima periodus que sit tres ebdomade medicinales compleatur in xx diebus naturalibus et quatuor horis ut ait ypo 3o pnosticorum Et quidem ex hoc accidit quoniam medicus xii horas naturales aut plures pro die completa recipit quod si pauciores fuerit abicit omnino propter paruitatem quemadmodum accidit in computationibus astronomorum ut sit quodam modo pro integra sua computatio procedat Cum igitur vii dies prime ebdomade medicinalis sit spatium xviii horarum et dimidie propterea quoniam dies vi precedentes fecimus integros atque naturales sequitur ut quodammodo pro die vii computetur completa Sed cum dies vii ebdomade 2e que erit dies xiiii sit tantum xi horarum

p(ro)p(ter) q(uo)d cu(m) dies omnes p(re)cedentes fecimus integros atq(ue)
n(atur)ales oportuit ut illa dies bis numeratur et dies vij
secunde ebdomade votaretur q(uonia)m per huiusmodi redupli-
tatione(m) q(uo)d defecit in ebdomada secunda recuperatur
in t(er)cia et eq(ua)lis est Et quemadmodu(m) fit computatio eb-
domadaru(m) in p(ri)ma p(er)iodo que in die xx n(atur)ali t(er)mina-
tur inclusive ita et in p(er)iodo 2a que incipit in die xxj
n(atur)ali et in die xl n(atur)ali t(er)minatur, similit(er) et in 3a
p(er)iodo que incipit in die xlj n(atur)ali et in die lx n(atur)ali
t(er)minatur p(ro)p(ter)q(uo)d no(n) computantur dies neq(ue) ebdoma-
de neq(ue) p(er)iodi s(ed) menses atq(ue) anni cu(m) e(st) l(on)ga
egritudinum maxime cronicaru(m) que cursu(m) solis asse-
quuntur et non per crisim s(ed) per resolutio(ne)m t(er)minant(ur) Ex om-
nibus igitur que dicta sunt docemur dies creticos
computare V(erbi) g(ratia) in p(ri)mo p(er)iodo q(uonia)m si morbus t(er)-
minabitur in die xiiij vel infra computabimus om-
nes dies per dies fractos atq(ue) mediamales ita ut si
morbus incepit in die solis hora 2a dicemus q(uod)
incipiet dies 2a die lune hora p(ri)ma et paululum
prius quod no(n) est estimatione dignum p(ro)pter suam p(ar)vita-
tem, et q(uod) dies 3a incipiet die martis hora p(ri)ma di-
ei p(re)cedentis et sic anticipando p(er) vna hora n(atur)alem
quamq(ue) die n(atur)ali quare cu(m) ad diem xiiij p(er)venerimus
incipiemus ipsum xiiij horis an(te) die(m) xiiij n(atur)alem Et
ex h(oc) scire potes quare plerumq(ue) fit crisis sida et non
completa in die xiiij n(atur)ali q(uonia)m illud accidit ex hoc
q(uod) dies cretici mediamales incipiunt vel t(er)minant(ur) in
eis Si v(er)o morbus t(er)minabitur p(ost) die(m) xiiij ut pote
in die xvij vel xx tunc no(n) per dies mediamales sed
integros computabis q(uonia)m reduplicatio diei xiiij totu(m)
errorem applanabit q(uia) si non fieret tunc tres ebdoma-
de mediamales in xix diebus n(atur)alibus complent(ur)
q(uo)d est contra ypo(cratem) 3o pronosticoru(m) Et quemadmodum
de p(ri)ma p(er)iodo distinximus ita fiat similit(er) in 2a s(ed)
in eoru(m) p(ri)ncipiis renouando modu(m) computationis
quemadmodu(m) et in p(ri)ma Restat aut(em) adhuc dieru(m) et
ebdomadaru(m) atq(ue) p(er)iodoru(m) et mensiu(m) mediama-
liu(m) v(ir)tutes p(er)tractare ita ut scire possimus quis sit
dies creticus ad bonu(m) vel ad malu(m), et quis sit dies
indicatiuus, similit(er) et in qua ebdomada atq(ue) p(er)iodo
v(ir)tus dieru(m) augmentetur aut debilitetur Dicamus
igitur q(uod) omnis dies aut est creticus aut indicatiuus
aut incidens ut ait G(alienus) 3o de creticis, et si fuerit cre-
ticus aut est radicalis aut accomodatus aut in-
cidens Dicimus aut(em) dies creticos radicales q(uonia)m
fit in eis ut plurimum crisis ad salutem p(ro)ptea quod sunt
dies quadraru(m) in quibus luna forti mutatione sua
scilicet lumine et motu respicit infl(u)ora Et sunt isti di-
es vij xiiij xx quantu(m) ad p(ri)ma(m) p(er)iodu(m) vniu(er)sale
Similit(er) et xlvij xxxiiij xl quantu(m) ad 2am p(er)iodu(m)
vniu(er)sale Similit(er) et xlvij liiij lx quantu(m) ad 3am
et vltima(m) p(er)iodu(m) vniu(er)salem Postea v(er)o sunt me-
ses mediamales usq(ue) ad 3m vel quartum Et deinde
anni solares sicut p(atet) in cirog(ra) et podogra que in
quibusdam corporibus t(em)p(o)re veris vel autumpni redire
vel t(er)minari p(er)iodice consueuerunt Dies v(er)o creticos
per accomadationem dicimus q(uonia)m fit in eis crisis ex
v(ir)tute ebdomadaru(m) quaru(m) sunt medietates et s(un)t
isti dies quatuor xj xvij quantu(m) ad p(ri)ma(m) p(er)iodu(m)
similit(er) et xxiiij xxx | xxxvij quantu(m) ad 2am s(imi)l(ite)r
et dies xliiij lj lviij quantu(m) ad 3am p(er)iodu(m) vniu(er)-
salem, et p(ost) h(ec) sunt medietates annoru(m) et mensiu(m)

Dies v(er)o creticos incidentes dicimus q(uonia)m in ipsis fit
sepe crisis ad bonu(m) et ad malu(m) quemadmodu(m) et in
radicalibus Verumtamen illud no(n) accidit ex influxu cor-
poru(m) celestiu(m) sed ex impetu morbi vel v(ir)tutis et
sunt isti dies iij viij x ex quo scire potes q(uod) in secunda
p(er)iodo vniu(er)sali et t(er)cia non sunt huiusmodi dies q(uonia)m sole
febres p(er)acute vel acute sunt impetuose que ne(c)essario
sub p(ri)ma p(er)iodo t(er)minantur Dies v(er)o indicatiui ut
ait G(alienus) loco supradicto consimili(ter) distinguunt(ur) s(ed) q(uonia)m aut
sunt radicales aut accomodati aut incidentes Di-
cimus aut(em) radicales q(uonia)m fortis atq(ue) v(er)idica e(st) eoru(m)
indicatio cu(m) sunt dies medietatu(m) in quadris siue
septimanis ut est dies iiij qui indicat sup(er) vij et
xj qui indicat sup(er) xx, et huiusmodi vniu(er)saliter sunt omnes
dies quos creticos per accomodatione(m) diximus Et in 2a
p(er)iodo s(imi)l(ite)r et in 3a q(uonia)m sunt dies quadre et radical(es)
in indicando sup(er) quadra p(ro)xima sequentem Dies
v(er)o indicatiuos per accomodatione(m) dicimus q(uonia)m quemadmo-
du(m) creticatio p(ro)pt(er) quadraru(m) accomodat(ur) diebus quadra-
rum et h(ii) sunt dies vij qui indicat sup(er) xj, et xiiij
qui indicat sup(er) xvij, et xx qui indicat sup(er) xxiiij Et
similit(er) est intelligendu(m) de 2a et 3a p(er)iodo vniu(er)sali
Dies v(er)o indicatiuos incidentes dicimus in quibus
est v(ir)tus indicatiua s(ed) no(n) fortis quemadmodu(m) neq(ue) v(ir)tus
creticandi et huiusmodi sunt dies iij qui indicat sup(er) v, et
x sup(er) xx quodammodo, et quemadmodu(m) dies cretici in-
cidentes non sunt in 2a neq(ue) in t(er)cia p(er)iodo vniu(er)sali
similit(er) neq(ue) dies indicatiui incidentes, q(uo)d quidem
contingit p(ro)pt(er) tarditate(m) motus egritudinu(m) durantiu(m)
vltra p(ri)ma(m) p(er)iodum vniu(er)sale(m) Est p(ro)ptea sciendu(m) q(uod) tam
v(ir)tus indicatiua q(uam) cretica certior atq(ue) fortior existit
in p(ri)ma p(er)iodo vniu(er)sali q(uam) in 2a vel 3a Similit(er)
est in p(ri)ma ebdomada p(ri)me p(er)iodi certior atq(ue) fortior
q(uam) in 2a vel 3a ebdomada p(er)iodi eiusde(m) q(uonia)m in huiusmodi
p(er)iodo v(ir)tus egri et feruor materie et aspectus lune
simul concurrunt ad creticandu(m) atq(ue) indicandu(m) In a-
liis v(er)o p(er)iodis solus aspectus lune, quare manifestu(m)
est q(uonia)m dies vij fortior est in creticando q(uam) dies xiiij
quemadmodu(m) et xiiij fortior est q(uam) xx, similit(er) et dies
quartus fortior est indicando sup(er) septem q(uam) xj sup(er) xiiij
et ista est fortior q(uam) xvij sup(er) xx q(uo)d no(n) parum deser-
uit medico qui vult diem crisis cognoscere an(te)q(uam) sit
et qui vult p(re)noscere futura(m) morte(m) vel salute(m) p(ro)ut
p(ro)ximo cap(itul)o dicemus Dies aut(em) incidentes absolu-
te incipiamus omnes alios qui neq(ue) sunt cretici neq(ue)
indicatiui quoquo mo(do) Vnde si crisis aut indicatio in
ipsis accidat timorosa est et mortalis q(uonia)m no(n) fit
in eis pugna ex aspectu corp(or)um celestiu(m) neq(ue) ex
instinctu v(ir)tutis contra n(atur)am s(ed) ex impetu m(ateri)e sup(er)
v(ir)tutem qui est motus pugne similis motui no(n) n(atur)al(i)
et huiusmodi sunt dies ij vj viij x xij xvj xviij quantu(m)
ad p(ri)ma(m) p(er)iodu(m) vniu(er)sale(m) Et sic similit(er) est intelligendu(m)
de diebus eis p(ro)portionabilibus in 2a et t(er)cia p(er)iodo v(niuersa)li
p(ro)pter quod ait G(alienus) 3o de creticis q(uod) dies vij assimilant(ur)
pio p(ri)ncipi, dies v(er)o vj tiranno crudeli, et quemad-
modu(m) int(er) dies creticos, similit(er) et indicatiuos sunt
quidam fortiores aliis in v(ir)tute bona, sic erit intel-
ligendu(m) de istis in v(ir)tute mala q(uonia)m omniu(m) deterior est
dies vj et p(ost) ipsum viij et xij minime v(er)o malus est
dies xvj et xviij, s(ed) medii amboru(m) sunt dies xiij et x
q(uonia)m aliquid bonitatis recipiunt a diebus creticis ra-
dicalibus sibi vicinis quamq(ue) multiplicans in ipsis

crisis accidit ad salutem.

Cam quintum de prognitione diei qua crisis debet fieri et per quam regiones et an sit laudabilis uel mortalis.

Qui scire desiderat crisim antequam sit nec non et eius regionem atque qualitatem necessarium est sibi ut in sciencia medicine sit perfectus et aput experiencia eruditus, similiter et aput intellectu per naturam clarus quoniam illud difficilius est in hac arte, quapropter ait ypo 2a particula afo 4 acutorum morborum non omnino certe sunt pronunciaciones neque salutis neque mortis. Sed ut aliquid huius artis capiamus quam medicorum princeps tradidit 3o de crisi fideliter inherentes eius vestigiis sic incipiamus. Oportet medicum decem cautelas cognoscere per quas et per quas ars predicta comprehenditur et conclusio perfecte fatur non nisi per premissas. Quarum prima est ut se cognoscat essenciam an sit vehemens que cum crisi terminatur. Secunda vero est ut qualitatem eius consideret an cum suis accidentibus seva sit an benigna. Tercia vero est ut hos ex tam principales quam particulares in se et eius porisimo perfecte cognoscat non solum quoniam sunt presentes sed et cum sunt adhuc future ut quis nequaquam dubitet an status egritudinis sit propinquus uel longinquus quoniam penes statum hora crisis indicatur. Quarta autem est ut modum febris consideret an acuta, an peracuta, an acuta decisiua. Quinta vero est ut dies tam creticos quam indicatiuos similiter et eorum fortitudinem secundum bonitatem et maliciam nullatenus ignoret. Sexta vero est ut crisim cognoscat secundum essenciam et qualitatem quod est quoniam crisis aut est laudabilis aut illaudabilis. Dicimus quidem laudabilem cum fuit in die cretica quam precessit sua dies indicatiua et sit post signa digestionis complete et sit cum purgacione sensibili atque sufficienti a decet corpus omnium humorum egritudine facientium non aliorum et sit per regionem membri atque morbo convenientem et sit cum accidentibus modo fortibus ultimate. Crisim autem illaudabilem dicimus cum qua desicit aliquod predictorum quod omnia si defecerint aut in contrarium sint mutata crisim pessimam secundum appellamus et hec omnia sufficienter iam diximus de crisis diffinicione. Septima vero est ut tenorem virtutis agnoscat an sufficiens uel insufficiens videatur. Octaua vero est ut egri corporis habitudinem secundum rarum et compactum necnon et eius complexionem naturalem atque etatem et consuetudine quolibet deprehendat. Nona uero est ut exteriora non negligat primo et ipsa comprehendat que sunt regio atque tempus anni. Decima vero est ut signa omnia tam bona quam mala circa egros in se cognoscat cum ipsorum numero et virtute. Et has quidem cautelas omnes iam pertractauimus capitulis superdictis. Verum tamen adhuc notula et cautela altera qua addidit Auicenna ut scilicet cursus egritudinis attendatur an sit per dies pares uel impares. Omnis namque febris de colera uel sanguine putrescente mouetur per dies impares. Verbigracia exacerbatur die prima et mitigatur in secunda, et postea iterum acuitur in 3a et mitigatur in quarta sicque procedit in suis exacerbacionibus atque paroxismis usque ad perfectam declinacionem. Sed omnis febris de flegmate aut de melancolia uel sanguine non putrescente mouetur per dies pares. Verbigracia moderate mouetur incipit die prima et fortificatur in 2a, postea iterum mitigatur in 3a, et exacuitur in quarta, sicque procedit per dies principii augmenti et status usque ad declinacionem perfectam. Et quo iam scire possumus quod omnis febris acuta mouetur per impares, cronica vero per pares preter solam febrem synocham inflatiuam que licet sit acuta in ultimo mouetur per pares preter quod ut dictum est ab Auicenna quod proprie loquendo neque per pares neque per impares mouetur quoniam non est proporcionalis ad se aliqua interpolata sed est tota quasi sit in statu tempore omni usque ad perfectam declinacionem post crisim factam et completam. Febris vero composite mouetur motu materie predominantis in ipsis. Verbigracia verus emitteus mouetur per impares, non verus vero per pares. Hec autem cautela fuit et hic necessaria quoniam crisis non fit nisi in die paroxismi ut ait G. 3o de crisi, quare volentem diem prognosticare crisis oportet diem paroxismi nullatenus ignorare. Redeuntes igitur ad principale propositum dicamus primo qualiter valeat precognosci qua die crisis sit fieri futura. Et post hec qua hora eiusdem diei crisis debeat terminari, et an ad mortem uel salutem. Tercio dicamus per quam vetuam sit corporis regionem. Dixit itaque G. 3o de crisi quod si in febre ualde acuta appareat prima die signa digestionis perfecte in urina cum constancia virtutis atque omnibus signis salubribus omnino procul dubio crisis faciet salutarem in die tercio uel quarto uel quinto ad plus, et precipue si causa morbi et etas et complexio et regio atque tempus anni fuerint calida vehementer nec quod cadeat error super egro uel medico in regimine secundum abitum et medicinam. Sed utrumque accidat in die tercio uel quinto per cursum egritudinis cognoscens utrum aut fiat in die quarto uel quinto per qualitatem egritudinis deprehendens, scimus namque morbus prius crisim faciet quam benignius quoniam virtus delicata est neque morbum malignum diu potest tollerare, quare surget ad ipsum expellendum, et subdit G. quod rarissime fit crisis in tercio ita quod Archigenes non vidit ipsam fieri nisi bis, ipse uero semel, quoniam raro sunt febres valde acute currentes per pares, frequenter vero per impares. Et si contrarium concludimus predictum dicentes quod si in primo die egritudinis apparuerit signa ultimate cruditatis cum deiectione virtutis atque omnibus signis maliciis omnino procul dubio fiet crisis mortalis eisdem diebus quoniam ut ait ypo 3o pronosticorum, idem est terminus in febre, hiis quidem ad mortem, hiis autem ad salutem. Et si quedam signorum apparuerit quedam vero occulta fuerint cum ultimacione signorum bonorum uel malorum hii quidem morientur, hii vero saluabuntur eisdem diebus utrique cum difficile exitum consequuntur. Dixit etiam G. 3o de crisi. Et si in egritudine febriente febre ualde acuta non appareat prima die egritudinis signa manifeste digestionis neque in 2a, neque etiam apparuerit eisdem diebus aliud signum timorosum sed omnia signa fuerint laudabilia cum constancia virtutis. Deinde vero die quarto signa manifeste digestionis in urina appareat cum signis omnibus laudabilibus assidue perdurantibus tunc omnino procul dubio crisis salutaris superveniet in die vii uel ix, et precipue si nulla die tercio et vii non fuit erratum super egro. Verum autem crisis compleatur in die vii uel tarde ad ix potius dispositam ex qualitate febris et etate egri atque eius complexione quoniam si omnia declinauerunt ad caliditatem vehementem complebitur crisis in die septima

Si vero febris remissior fuit et etas senectutis affuerit et complexio flatica, differetur usque ad diem xx. Et si canonem preterierimus dicentem quod si in prima die egritudinis aut 2a non appareant signa cruditatis ultimate neque apparuerint eisdem diebus signa aliqua laudabilia vigorosa, deinde vero die viii appareant manifesta signa cruditatis atque indigestionis cum deiectione virtutis et signis omnibus timorosis tunc omnino procul dubio in die viii vel x crisis superveniet mortalis et ipse si virtus egri non valebit intra diem quintum et septimum. Vtrum autem crisis tardetur usque ad diem nonam vel compleatur in septima scire poteris ex tenore virtutis et complexione et etate et regimine consueto tempore sanitatis et vehementia morbi quoniam si omnia aut plurima fuerint calorem et agitationem subita fiet mors et crisis in vii. Si vero contraria fuerint remissiora morietur in ix. Et si quedam signorum apparuerint quedam vero latuerint secundum bonitatem et malitiam similiter et eorum fortitudinem in significando fiet hic ad mortem hic ad salutem iudicandus. Potest namque unum boni signi efficax pluribus malis debilibus prevalere, similiter et unum mali signi efficax bonis signis pluribus debilibus obviare ut ait ypo. primo pronosticorum. Dixit preterea supradicto quod si in egro aliquo non appareant signa certe digestionis circa diem septimam cum in se alia sint omnia procul a timore, deinde vero die viii appareant signa digestionis circa consistentia virtutis et signis omnibus laudabilibus non elongabitur quin crisis fida et perfecta et completa superveniat in die xi vel xiiii; sed quo duorum dierum illud accidat discernendum erit sicut prius. Et si canonem preterierimus in contrarium certe sciemus quod fiet crisis mortalis diebus eisdem. Si sub canone mediauerimus aut mortem aut salutem dubia promittemus. Dixit et ibidem quod si videris egritudinis egritudo non est inflamata neque vehementer acuta sed acuta absolute et videris motum egritudinis in diebus primis tardum et quod sit principium egritudinis moratur tempore longo et quod sit augmentum atque digestionis manifeste incipiunt solummodo apparere in die xi reliqua autem omnia procul fuit a timore tunc scias etiam quod crisis salubris non accidet nisi die xvii vel xx. Inter que taliter distingues cum si morbus et 9o declinet ad frigiditatem et eger fuerit senex et signa digestionis non valde fuerint adaucta in die xiiii tunc crisis non accidet ante diem. Si vero signa fuerint permixta atque ad caliditatem declinantia et augmentetur plurimum signa digestionis in die xiiii tunc in die xvii crisis fiet consummata. Verum qualitercumque res se habuerint et quantumcumque lente fuit febris acuta aut signa digestionis parva fuerint in die xvii sunt tamen de signis certissimis quod morbus xx diem non pertransit quoniam hic dies est terminus omni egritudini vere acutarum. Et si canonem preterierimus in contrarium omnino cum conditionibus eisdem certe etiam quod crisis mortalis accidet in eisdem diebus. Si vero canonem mediemus aut salutem aut mortem promittemus, neque post diem xx docet nos G. diem crisis agnoscere futurorum insinuans fortassis quod post diem hunc non fit vere crisis, sed vel resolutio vel crisis diminuta cum qua morbus non simul terminantur quibus delinquentur manifeste quod in solis febribus acutis est vere futura cognoscere, sed in se cronicis aut cronicis nequaquam nisi fortassis probabiliter ex consideratione virtutis. Cum autem ex hiis usque dictis aliqualiter didicerimus diem crisis agnoscere prius quam fit tam mortalis quam salubris volumus consequenter horam diei cognoscere qua crisis compleatur. Vnde quoniam crisis salubris non perficitur nisi per statum paroxismi crisis vero mortalis terminari potest omni hora paroxismi quoniam ut ait G. 3o de crisi potest quis mori in principio paroxismi aut augmento aut statu aut declinatione ideo horam crisis agnoscere est horam mortis difficile. Sunt igitur ex egris qui plurimum debilitantur in principio paroxismorum ex multitudine materie virtutem opprimentis. Sunt autem alii qui maxime debilitantur in augmento paroxismi propter pugnam et vehementiam que fit inter morbum et virtutem. Sunt similiter et alii qui maxime lassantur in declinatione propter motum caloris naturalis simul cum calore putrido a centro corporis ad dyametros omnes quamquam quamobrem corpus resolvitur et mollificatur et cor infrigidatur et virtus deperditur in toto vel in parte que si medicus a principio cognoverit horam mortis minime dubitabit quemadmodum namque crisis non accidit nisi in die paroxismi similiter neque decior post crisis perficitur nisi in decliori horarum paroxismi ut ait G. loco supradicto. Unum est sciendum quod non est adeo certe atque similiter possibile crisim malam cognoscere quam est autem contrarium sit quemadmodum crisim bonam quoniam crisis bona fit per naturam que ordinatissime procedit in suis operationibus. Crisis vero mala fit ex morbo qui trahit motum inordinatum et cum ex aliis quoniam crisis fida bona et completa vera sola via perficitur in omni egritudine quod est per signa digestionis perfecte et hora status universalis et cum constantia virtutis atque omnibus aliis signis bonis apparentibus sine permixtione omnino. Crisis vero non fida similiter et crisis maligna modos habet varios et velut infinitos quamquam ut ait G. 3o de crisi quod crisis bona fida et completa est sicut metrum et regula crisium aliarum quoniam non dicitur ipsarum aliqua bona vel mala nisi quod multum accedit vel recedit ab illa. Sciendum autem consequenter videtur quibus signis possumus cognoscere per quam regionem crisis sit ventura utrum aut per sudorem aut per urinam aut fluxum ventris aut per eructationem aut alio modo sensibili quocumque, sed illud iam plene distinximus in primo capitulo tractatus presentis quare diligentes brevitatem ex hoc tractatu finiamus.

Incipit Tractatus Tercius de venenis cuius sunt tria capitula. Capitulum primum de cura venenorum in generali

Venenorum duplex est genus quoniam aut sunt humane nature contraria ex tota sui substantia quod medici proprietate seu formam specificam appellaverunt ut sunt napellus et sputum vipere, similiter et eius dentes et cauda scorpionis et sagitta toxicata quamquam accidit ut G. testatur in libello de malicia complexionis diverse quemadmodum vipera inficiat hominem suo sputo, similiter et homo viperam et ipse in ieiunio cum adhuc virtus eius ex cibi qualitate non fuit moderata. Aut sunt humana natura corrumpentia ex sui qualitate seu complexione et ista quidem sunt diversorum modorum quoniam aut fiunt

hoc per caliditatem ultimatam incidendo et corrodendo membrorum membrorum nobilium substantiam et ipse cordis cum omne genus venenorum proprie intendit obviare quia est sedes vite, similiter et orificia venarum aperiendo et inducendo totum corpus profluvium dissinteriam educendo cuiusmodi sunt talia scilicet argentum vivum auripigmentum arsenicum et ipse sublimatum et realgar et simonea atque elleboris niger et aloes cum non fuerint consolata Aut hoc facit per sui frigiditatem ultimatam calorem et spiritus conquassando et cursum eorum per venas et arterias prohibendo et demum membra nobilia et ipse cor mortificando cuiusmodi sunt opium iusquiamus madragora, similiter et papaver nigrum et nix et glacies et aqua nimis frigida, cum plurimum ex ipsis cito rapitur ad epar et venas velut accidit post balneum aut estum Et genus quidem venenorum operantium a proprietate dicitur ab aliis in pluribus Primo quidem quia ex sui malicia vehementi non patitur ut esse possit cibus uel medicina qualitatumque completur Secundo uero quia humanam naturam destruit sive primitus cum cibo aut potu assumatur sive per extrinsecus lesit morsu uel punctura Tertio uero quia et si modicum fuit sunt in substantia fit eius operatio magna valde quoniam accidit ut cum illico acciderit corpus senciat nocumentum Alia uero mora indigent atque viscositudine frequentata Signa venenosorum operantium a proprietate sunt antecessio rei suspecte in cibo uel potu res medicina uel membri alicuius punctura seu morsus post quod statim sequitur calor corporis vehemens cum angustia et sudore, similiter et rubor faciei et altitudo oculorum et inflacio venarum et fetor oris plurimus cum sit productione Deinde cum illico non subveniatur et illius medicine pervenit ad cor accidit virtutis dissolucio frequens et cadunt membra et fit sincopis profunda et moritur post illud homo Et si in membro aliquo morsus acciderit in punctura velut a vippera uel cane rabido uel scorpione uel sagitta toxicata surgit statim in tumorem et fit dolor in eo fortis et fortassis accidit alienacio racionis et ipse si nervus fuit lesus et et fortassis accidit sincopis cum lesa fuit arteria quod si non succurratur denigratur membrum et perdit sensum et motum et demum corrumpitur in eo virtus nutritiva quare quare putrescit et mortificatur et demum mortificat membra vicina donec pervenerit ad nobilia Tunc namque morte uelocem induat Signa venenorum operantium a qualitate calida sunt antecessio rei suspecte in cibo uel medicina post quod accidit dolor et morsura in ventre plurima producens liquor res assumpta non credita fuerit illud facere velut accidit cum mel calidum assumptum fuit et lac cum in stomacho casatur et spiritus frigidi cum inflantur Deinde cum non subvenitur fiunt omnia fortassis acuta venenorum operantium a proprietate, quia illud quod plurimum accidit est ut humores venenata sunt calida vehementer et adiuvat caliditas eorum motum et operationem et fiunt fortassis vomitus difficilis frequens aut fluxus ventris superfluus primo colere post hoc flatus et post hoc melancolie et post hoc sanguinis laudabilis donec ad intestinorum corrosionem et dissinteriam perduxerit timorosam Signa venenorum operantium a qualitate frigida sunt antecessio rei suspecte in cibo uel potu uel medicina ad quam post solitum et debitum statim accidit gravitas membrorum et rigor corporis cum frigiditate, post

hoc uero succedit tarditas in motibus et spasmus aut tetanus et demum subeth et sompnus profundus a quo non potest excitari per dies 3 aut plures Et si curatus fuit illico clauduntur oculi et dormit sicut prius et durat hic sompnus tempore longo donec aut calor naturalis venenum destruxerit quare egressus a sompno et loquitur et movetur et evadit, aut venenum destruxerit calorem quare nequaquam egressus donec moriatur **Methodus** Cura generalis venenorum omnium est duplex una quidem premissiva cum qua venenum appropinquet corpori humano Alia uero sanativa postquam venenum impresserit in corpus Cura premissiva quidem est ut qui timorem habuit in assumptione rei venenose velut principes et magnates non sumat cibos neque potus neque medicamina nisi a persona sibi nota et de qua confidit et que humores cum ipsa pregustavit Caveat preterea a cibis et potibus humilibus saporem excellentem ut potest dulcedinem aut acetositatem vel unctuositatem vehementem quia in hiis virtus venenorum magis occultatur Sumat eius vinum et aquam reposita in vasis diligenter obturatis ne fortassis serpens aut aranea potent ex eis aut demergantur in ipsis Sumat omni septimana bis uel ter ʒ tiriace veteris electe et ipse tiriace de iuniperis cum vino puro claro in yeme uel cum aqua frigida si calorem timuerit ex ea et fuit corpus calidum pro natura etate tempus anni et regionem et assuescat super cibum comedere nuces et ficus et rutam quia a proprietate resistunt venenis adeo ut si in cibo assumptum fuit aut virtutem eius reprimat aut per vomitum expellat nec ex ipso corpus noceatur ut ait G. quinto de simplicibus medicinis et Rasis in Almansore libro primo capitulo de summa medicandi venena et ideo opetitur butirum recens supra in cibo super buccella panis Cura sanativa veneni operantis a proprietate si fuit assumptum in cibo uel potu est ut illico cum senserit mutacionem non consuetam post assumptionem alicuius rei que hoc non facere non debet, sumat in potu aquam tepidam plurimam mixtam cum oleo et aceto donec ex eo repleatur et provocetur vomitus cum digito uel penna inuncta oleo missa in profundum gule, quod si vomitus tardaverit repleatur oleribus et piscibus salitis et bibat desuper usque ad fluentem aquam tepidam decoctionis radicis raphani uel seminis atriplicis et aneti addito modico olei salis et aceti, quod si adhuc non sufficiat suspendatur per pedes capite declinato et confortetur donec evomat viribus dissolutis quia vomitus fortis assiduus est ex rebus maxime iuvativis quia venenum ebibitum exsistit adhuc in stomacho nec descendit ad intestina uel mesaraicas Post hoc uero consideretur si in ventre sentiat estuacionem et fiat illico suppositorium de salgemma uel clistere acutum dictum capitulo de stipticitate ventris donec intestina omnia penitus evacuentur Tunc ergo prohibeatur a sompno propter ne forte venenum ad interiora rapiatur et dentur confectiones frigide vite una ut est zuccarum rosatum et dyapapaver et zuccarum violarum et dyarodon abbatis et rosata novella Deinde uero medicina bezardica i. liberans a veneno a proprietate vite altera velut est tiriaca vetustissima et species tyriaca andromaci et tyriaca G. dissoluta in aqua

frigida uel in aceto uel in potu data. Quod namque
vicissitudo virtutem veneni diminuit et virtutem naturalem
augmentat quod si sitis et calor superfluxerit bibat a-
quam frigidam puram uel commixtam cum aqua rosacea et
aceto quantum voluerit vel bibat lac acetosum quoni-
am acuitate veneni reprimit excellenter quod si per
quod dolor non minoretur opus fiet narcoticis qua-
re gradatim ad ipsa procedatur. Detur ergo in potu
tiriaca infra sex menses confecta si non habeantur
dissoluantur in ʒ i tiriace veteris opii grana v uel
detur filonium vetus quod si adhuc non sufficiat augme-
tetur opium gradatim et si venter constiterit purgetur
alternatim per quod narcotica cum medicina ali-
quali lenitiua ut est cassiafistula dissoluta in aqua decoc-
tionis prunorum uel viol. donec venenum et opium to-
taliter extrahantur et empletur locus dolorosus
cum spongia et plumaceo et remissorie coctis presente
in aqua. Deinde expressis et pistatis in mortario
et incorporatis cum aqua rosacea et aceto addito semine
iusquiami uel foliis eius recentibus si sit tempus
calor. Et epithimetur pectus totum cum peciis line-
is imbibitis in aqua rosacea frigida postquam in ea pul-
uis sandalorum et rosarum et camphore et terre sigillate
fuit dissolutus quoniam cor confortat ne venenum ad
se trahere permittat. Similiter confortetur cerebrum et
epar cum eisdem et ponatur in aere frigido vetos et e-
uentetur eius facies flabello donec virtus exiret.
Si igitur per hec omnia dolor vehemens cessauit et vir-
tus redierit naturalis regatur ex carnibus edorum et
pullorum coctis cum lactucis portulacis et cucurbitis
conditis cum aceto uel agresta uel succo berberis
uel granatorum uel trifolii aut succo acetose. Vtatur
ex fructibus frigidis prunis et cerusis cum abu-
s pixis et pomis sapidis per quod cibum. Bibat vinum
ponticum uel mixtum cum aqua clara donec ad perfectam
redierit sanitatem. Si vero per hec omnia virtus naturalis
defecerit et sincopis frequens superuenerit aut dis-
plicatorum membrorum sit quoniam virtus interdum intrat
ad cor quare prouisioni relinquatur. Cura sa-
natiua veneni operantis a qualitate calida sumpti
in cibo uel potu est eadem omnino cum predicta preter quod
oportet ut sint in ea clisteria lenitiua non acuta sed et
hic est addendum quod si fluxus ventris fortis superue-
nerit restringatur propter sicut docuimus capitulo de flu-
xu ventris paragrafo de cura fluxus superfluentis
propter medicinas efficaciter laxatiuas. Cura sanatiua
veneni operantis a qualitate frigida assumpti
primus est ut fiat vomitus statim a principio
sicut diximus vicibus frequentatis et clisterize-
tur per hoc multotiens cum clisteribus acutis
fortibus calidis attractiuis que diximus capitulo
de superfluitate ventris paragrafo de empiricis et
empletur stomachus et intestina cum em-
plastris calidis dictis capitulo de debilitate digestionis
et prohibeat omnino a sompno trahendo ipsum per
capillos et faciendo similia eorum cum pipe uel
condiis et dentur ei in potu confectiones in
potu calide cum vino veteri amoro sicut est con-
fectio anacardina dicta capitulo de oblivia et dya-
margariton et dyalacca piperon et ex melioribus
rebus est tiriaca vetus Fricetur corporis to-
tum vehementer cum pannis asperis ad ignem

calefactis et ponatur in loco calido luminoso donec
cessauit a sompno. Tunc mitatur ex alleis et cepis et
mica panis imbibita in sinapi et melle simul mixtis
velut in forma saporis sitim eius prouocet unde vtatur
et laborare et sudare faciatis in termino usque ad
perfectam sanitatem. Cura morsus uel puncture
ex animalibus venenosis uel sagittis toxicatis est
ut statim a principio et post tercium dies stringatur
membrorum ligatura forti super locum lesum ne virtus
venenosa transeat in corpus et ponatur super
locum morsure ventosa cum scarificatione donec at-
trahat vehementer et si conferens videatur fiat
scarificatio cum quanto. Deinde ponatur pulli viui
scissi per medium super locum quoniam membrum fortificat
et venenum ad se trahunt. Deinde empletur cum
rubificantibus fortis ex stercore columbarum et ficubus
et sinapi et cepis crudis simul incorporatis
et actu calidis positis super locum. Et ex vehemen-
ter attrahentibus est unguentum fuscum actu calidum illi-
nitum aut cantarides incorporato cum vnguento apo-
stolico uel cum fermento ex attractiuis igitur quibus
fiat alteratio frequenter et sit audax in attrahendo
quia siue morbus fuit venenosus siue non fiet co-
fectus cum virtute sed cum quoniam attractiua et similiter et
post liniatur tyriaca elata supra ulcus et intra et-
iam quamque et eisdem per diebus prohibeatur a sompno
prosse superfluo ne forte venenum cum spiritibus ad
interiora corporis rapiatur neque permittatur ulcus co-
solidari quoquomodo sed ponatur in eo succus caulis re-
centis uel blete cum aceto et sale aut sinapi trita aut
confecta cum melle aut succus allei et cepe crude aut
aliquid aliud acutorum donec patiens omnino nullum sentit
in membro nocumentum. Neque negligatur membrorum sa-
num cum quamque sed statim a principio confortetur cum emplastris
repercussiuis frigidis et cancris contritis cum corticibus
aut cum sandalo et spongia aut cum aqua rosacea et terra si-
gillata et bolo armeno. Et sumat de tyriaca bona omni
die aliquid cum aqua frigida statim a principio usque
ad tres uel quatuor dies quod si infra hos dies locus
corrumpatur cauterizetur usque ad profundum valde ita
ut totum locum obtineat viciatum quoniam malitiam veneni
resoluet et escaram duram faciet inter labia cum quamque
venenum valeat permisire. Post hoc uero tempus non videtur
cauterium conferre quoniam venenum perambulauit membrum
cum quamque quod quidem cognoscetur ex coloris sui denigra-
tione et sensus et motus priuatione quare oportet ut totaliter
a corpore resecetur si fuit membrum possibile truncari velut sunt
manus et pedes quod si non fuit possibile nullatenus curatur
sed fortassis cum blandiciis vita per dies aliquos prolongatur
cum vnguentis frigidis supradictis vehementer que diximus
de malitia cancri reprimendo capitulo de apostematibus in mente
Sed tamen est sciendum quod ex morsibus animalium veneno-
sorum sunt quedam in quibus conferunt medicine calide quas
diximus et est illud quod plinius dicit Sunt autem et alii
in quibus medicine frigide videntur conferre solum sed
nos infra illud distinguemus cum de morsibus et punc-
turis specialiter disseremus primo capitulo Ponimus namque
calida in morsibus timorosis velut viperarum et ca-
nis rabidi frigida vero in morsibus paruis velut apum
et vesparum quoniam non timetur. Creatio ex ipsis sapiens
tamen medicus illud poterit agnoscere et per iuuantibus et
iuuantibus et nocentibus ut dicit G. xii de ingenio

sanitatis quoniam cum emplastris calidis predictis dolor et torturatio augmentatur. Iuvamentum erit ad frigida que fuit ex solatro et sempervivum, similiter et econtra

Pronosticatio Veneni operans a proprietate periculosius est omnibus quare et multum euadunt ab eo, sed quod a caliditate medium est ipsorum. Item omnia venena citius imprimuntur in corpus tolerantium largas habentes venas et membra mollia et quod est in etate iuventutis quoniam corpus diuisum obtinet plerumque venena operantia ex frigiditate, quare et facilius curantur in eis quam ea que ex frigiditate. Unde ypo. 2a particula afo. In morbis minus periclitatur etc. Item sincopis aut dissolutio frequens et fortis superveniens mortale. Item sudor frigidus et pulsus parvus debilis inordinatus, similiter et anhelitus. Quoniam mortale. Item si vomitus et venter restringatur neque res imbibita expellatur sed ad epar et venas rapiatur mortale. Item alienatio aut spasmus aut thetanus superveniens mortale. Item si in punctura aut morsu venenoso fuerit nervus lesus aut arteria mortale erit ut plurimum et precipue si lesio sit fortis, quare accidit ut musculus et iunctura cum puniuntur sint plurimum timorosa.

Capitulum 2m de cura propria venenorum assumptorum per interius ut potest in cibo vel potu aut medicina

Res venenose inficientes corpus nostrum cum per interius assumitur sunt genera diuersorum. Sunt ex eis namque minere et plante et animalia cum partibus eorum de quibus per ordinem breviter dicamus et precipue famosis visitatis. Litargirum cum bibitur aggravatur corpus totum et precipue lingua et fit dolor fortis in visceribus ita ut superveniat vomitus et ventus fluxus et agressio urine simul una hora velut in yleos et torquentur intestina et egreditur amus et fit color corporis liuidus velut color plumbi. Cura eius est ut statim a principio fiat cura generalis venenorum operantium a frigiditate ita ut nihil eorum permittatur que dicta sunt illic. Post illa vero omnia si virtus fortis fuerit fiat ex medicinis provocantibus urinam et secessum, quoniam cum egreditur secessus et urina vehementer per se vel per artem sine violentia plurima spes salutis, quare detur in potu tiriaca vi vel iiii sermonce vel 3 i dyaurdy cum aqua mellis quoniam faciat fluxum festinare et detur vice alia vinum album aquosum in quo cocta sunt semen apii ani petroselini et aliquid absinthii quoniam confortando stomachum et intestina provocat urinam, et fortiora provocantia diximus capitulo de calculo in renibus et vesica. Et dixerunt experimentatores quod si post curam generalem et evacuationem dentur in potu 3 iii mirre cum vino aut sporta celtica cum stercore columbino bibentis vinum liberat a proprietate. Cerusa cum bibitur accidit mollificatio membrorum et infrigidatur cerebrum et albificatur lingua et oculi permiscentur et accidit tussis et singultus et surgit dolor fortis in visceribus ita ut quandoque superveniat sincopis et permutatur color corporis ad albedinem et quandoque mingit patiens sanguinem nigrum et precipue quando frigiditas vincit. Cura eius est sicut cura litargiri, et si sincopis continuus supervenerit nequaquam dormire prohibeatur sed cadet in subeth et apoplexiam. Dixerunt preterea experimentatores quod si post curam generalem et evacuationem patiens comedat sisamie aut semen

lini et bibat vinum vetus clarum super ipsum curat a proprietate, similiter et mucillago fenugreci et seminis malue et altee et psillii si potetur. Argentum vivum cum bibitur accidit dolor fortis et torsio in stomacho et gutture atque in intestinis propter caliditatem vehementem quam per adustionem acquisiuit, quare fluxus ventris fit difficilis ita ut quandoque sanguis egrediatur. Cura eius est ut statim a principio fiat cura generalis venenorum operantium a caliditate. Postea vero sorbeat iura pinguia gallinarum et comedat cibos unctuosos preparatos in caliditate velut est butirum quoniam lenificabit vias et faciet vias egredi per vomitum aut secessum. Zimar id est viride eris cum bibitur accidit dolor et torsio in gutture et stomacho atque intestinis, quare retinetur urina et fit fluxus ventris dissintericus et quandoque vomitus. Deinde cum dolor fortificatur infrigidantur extrema et fit sincopis et prostratio. Cura eius est ut statim a principio fiat cura generalis venenorum operantium a caliditate. Et si venter restrictus fuerit lubrificetur cum medicina lenitiua vel clistere quod fit ex viol malua ordeo depilato fenugreco et psillio aliqua et similibus coctis in aqua perfecte de cuius colatura et oleo violarum et mello fiat clistere quod actu frigidum sepius iniciatur. Quod si fluxus ventris supervenerit propterea restringatur ut diximus ibidem. In fine vero rei et post vomitum atque evacuationem sorbeat assidue iura unctuosa gallinarum pinguium et porcellorum, similiter et brodia butirosa, bibat etiam sepius mucillaginem fenugreci psillii seminis altee et seminis malue et lini, quod si fastidiosum fuerit et abhominabile, bibat sirupum viol aut julep cum aqua frigida et comedat butirum crudum cum buccella panis quoniam dolorem lenit in visceribus. Deinde bibat lac acetosum et aquam fabarum et vinum granatorum et succum malorum acetosorum et berberis et trifolii quoniam sui stipticitate prohibet intestinorum corrosionem, et lenitiua cum stipticis alternet. Et dixerunt experimentatores quod urina asini et fel capoli si et ipsius 3 i potetur cum aqua calida post curam generalem et evacuationem curat a proprietate. Calx viva cum potatur facit accidentia zinjar, et cura eius est cura illius. Arsenicum vel auripigmentum cum bibitur facit accidentia zimar. Et cura eius est cura illius. Gipsum cum bibitur facit accidentia ceruse vel litargiri sed fit in eo difficultas anhelitus maior. Et cura eius est cura ceruse. Alumen cum bibitur facit tussim vehementem que cum perdurauit perducit ad ptisim paulatim. Cura eius est cura ptisis in cibo et medicinis lenitiuis quietantibus atque mundificantibus per sputum, quare sorbeat omni die in ieiunio lac recens asine vel capre et comedat butirum crudum cum buccella panis et lambat penidios sucum albissimum et cum tussis fuerit sicca difficilis bibat de sirupo de liquiricia vel de ysopo quos diximus capitulo de tussi. Squama ferri cum bibitur accidit dolor et mordicatio vehemens difficilis in stomacho et intestinis et quandoque fluxus ventris superfluus ita ut fortassis ad dissinteriam perducat. Cura eius est ut si

fluxus uentris non fuerit superfluus detur in potu me-
dicina solutiua recens cum lacte acetoso sicut est
ʒ i uel ʒ ß dyagridii uel ʒ ß electuarii de succo ro-
sarum ut materia expellatur subito per secessum post
hoc uero dentur in potu sorbitiones unctuose dicte in
cura ʒinnar una uice post aliam assidue donec
dolor mitigetur quod si fluxus ualde superfluat restrin-
gatur sicut docuimus capitulo de fluxu uentris ex medicina
efficientis laxante Et dixerunt experimentatores quod si uen-
ter restrictus fuerit et dolor fortis detur in potu
ʒ i pulueris magnetis cum aqua calida quoniam
congregabit squamas separatas et post hoc
per duas horas dentur solutiua primo quidem
leuia uelut sunt cura pinguia et brodia bu-
tirosa quoniam faciunt ipsas egredi per uomitum et se-
cessum quod si leuia non suffecerint ad fortiora
curatiue procedatur Redalgar cum bibitur facit
accidentia ʒinnar sed malitie deterioris et citius interficit
Cura eius est cura ʒinnar sed oportet quod propria est eius
cura cum iam impresserit eius operatio et superue-
nerit dissolutio uirtutis et sincopis profunda
Argentum uiuum cum bibitur illico ex dicetur cum
dispositione sua per inferiora Et si quid fuerit non
exiens cum lędit stomachum et intestina cum dolore et tor-
sione atque inflatione ex frigiditate sua actuali per
ipsum egrediatur per inferiorem regionem quare inflatur
ex eo corpus totum et retinetur urina et mag-
nificatur lingua et mollificantur membra omnia ue-
lut in paralisi et apoplexia Si uero fuerit sublimatum
est nociuum ualde atque corrosiuum propter caliditatem
maxima qua per adustionem acquisiuit quare in-
ducit dolorem et mordicationem uehementem in ui-
sceribus precipue egreditur et sequitur fortassis
fluxus uentris sanguineus dissinteria proueniens
Et cum fuderit in aerem siue fuerit sublimati siue
uiuum est penetratiuum maxime ex subtilitate sue
substantie et flexibilitate quare accidit dolor in capi-
te uehemens et punctuosus et quandoque perducat ad
spasmum et epilepsiam aut ad mollificationem et apoplexiam
propter lesionem fortem cerebri et panniculorum eius Et di-
cunt quidam auctores quod argentum uiuum sit frigidum
et humidum in quarto gradu et quidam quod sit calidum
et humidum in eodem et uidetur nobis quod utique uerum
sapiant Est namque frigidum uehementer secundum suam
complexionem et uirtute et operationem secundum quam est ma-
dens et corrodens et adquirit magis cum fuerit
sublimatum Uerum qualitercumque res se habuerit est pe-
netratiuum et desiccatiuum ex modo sue substantie Cura
eius est ut statim a principio cum bibitum fuerit fiat
cura generalis uenenorum operantium a proprietate que
fere una est et eadem omnino ut diximus in cura
generali Post hoc uero considerationem oportet accidentia que se-
quuntur quod si sequitur fluxus uentris primo
et dolor fortis intestinorum que sunt quoniam humus
calida dominantur in ipso super frigida dentur confectiones
frigide dicte ibidem gradatim procedendo donec ad nar-
cotica perueniatur et restringatur fluxus prout sicut
docuimus capitulo de fluxu uentris paragrapho de fluxu ex
medicina efficientis laxante Si uero sequitur paralisis
et mollificatio membrorum que sunt quoniam uirtus frigida
dominatur in ipso super calida dentur confectiones ca-
lide sicut est dyamarcaron et tyriaca uetustissima

et metridatum et fiant omnia que diximus in cura
uenenorum generali operantium a frigiditate Et dixerunt experi-
mentatores quod in causa calida confert bibere lac capri-
num in multa quantitate aut lac acetosum et gestatio super
ipsum motu forti assiduo quoniam refrangit eius caliditatem
et dolorem mitigabit et expellet materias deorsum per seces-
sum In causa uero frigida confert una uice post aliam in
potu sumere ʒ iii mirre cum uino ueteri amaro aut
ydromelle similiter et uinum decoctionis absinthii et
ysopi et rute Cum autem infusum fuerit in aurem neces-
sarium quod agitetur cum tenta uel radio quoniam fieret magis
fumosum sed leuiter inclinet patiens caput suum super
aurem lesam et saliat super pedes lateris eiusdem donec
egrediatur et si non suffecerit prouocetur sternutatio cum pi-
pere uel condisi ita ut os et nares obturentur Et si
adhuc non suffecerit fiant omnia que diximus
capitulo de surditate paragrapho que fit ex re cadente in au-
rem et solicitetur medicus in eius euacuatione
quoniam cum non educatur corrodit cerebrum et piam matrem et de-
mum interficit cum dolore uehementi Napellus cum potatur
aperiuntur labia oris et lingua et egrediuntur oculi et
fiunt super ipsum uertigo et sincopis et tenasmon et cadunt
cuaduint aliqui ex eo quoniam est uenenum a proprietate
quod si subito non moriantur cadunt in febrem ethicam aut
ptisim et sagitte illinite ex succo eius interficiunt
subito quem tangunt Cura eius si fieri possibile
est ut statim a principio fiat cura generalis uenenorum
operantium a proprietate post hoc uero detur in potu tyriaca
optima cum uino et musto aut detur metridatum aut
dyamarcaron aut dyamusticum cum uino decoctionis
cappari maris et acori una uice post aliam assidue
quoniam resistunt huic ueneno a proprietate si tamen resisti
sibi poterit per artem quoquo Et si uomitus tardauerit
prouocetur dal ante ipsum licet cum inuenientur Euforbium
cum bibitur facit accidentia ʒinnar Et cura eius est
cura illius Titimallus cum bibitur aliquod ex generibus
lactis fiunt accidentia ʒinnar et cum facies aut manus
ex eo liniuntur surgit in tumorem et discoloratur uelut
facies leprosorum et dicitur quod ʒ iii ex lacte huius in-
terficiunt potantem Sunt autem titimalli 3 species famose
scilicet anabula cuius succo utimur et esula cuius ra-
dice utimur et catapucia cuius semine utimur Cura eo-
rum cum in potu assumuntur est cura ʒinnar in stip-
ticatione uentris atque leuiatione doloris sed oportet ut sit maior
intentio ad fluxum restringendum in cibis et potibus
et balneis et clisteribus frigidis stipticis accipitur ut
docuimus ibidem et ex balneis uehementer stipticantibus
est aqua pluuiatilis uel astrinte post quam in ea cocta fuerit
rosa balaustie cortices granatorum cortices papaueris folia
et fructus rubi pira poma mala acetosa uespile
sorbe galle cupressi capule glandium folia uitis agrestis
berberis et similia in qua cum tepida fuerit balneetur
usque ad umbilicum parum post parum ne uirtus ex eo
debilitetur et frigatur aqua rosacea super faciem et pectus
et naribus attrahatur Ex cibis autem stipticis sunt risum
panicum citonia sorbe uespile pira lentes excorticate
aut bis cocte reiecta aqua prima et spissa diligenter
Similiter et pultes ex farina similie conditi cum lacte
ustulato similiter et caro pullorum assa atque condita
cum cera recenti et adipe renum caprarum et hircorum
simul ad ignem in sartagine dissolutis et coratis
super assaturam Ex potibus stipticis sunt uinum rubeum

pontica mixtum cum duplo aque pluvialis aut aque
in qua ferrum ignitum fuerit extinctum similiter et aqua
decoctionis sumach et mirtillorum cum succo rosato dulco-
rata. Clisteria autem supradicta profusa diximus tractatu
de dissinteria. Electuaria vero supradicta bona diximus tractatu
de sputo sanguinis et trociscos de karabe sublimes tractatu
de emictu sanguinis. Cum autem lac titimalli linitum fu-
erit super faciem aut membrum aliud irrigatur et unge-
tur oleo fumoso aut citrino quod si non suffitiat fortifi-
cetur eius virtus cum cerusa et litargirio chesereon et co-
tongradum cum sumitur in potu immoderato usu et sine
correptionibus iuvantibus faciunt actionem titimalli. Est autem meseron
herba cuius folia utuntur sed cotogradum eius semen quod est
malitie peioris et dicitur quod 3 ii in potu exhibite sunt per-
niciose plus tamen vel minus secundum virtute assumentis. Cura
eorum est cura titimalli. Stramonea et dyagridium cum
bibitur sine suis correctoribus et usu non moderato
faciunt actionem titimalli. Est autem scamonea dicta
prius quam assatur in citonio vel torrefiat super
lamina ferrea ignita post hoc vero dyagridium appellatur
et scamonea est malitie peioris quare dicitur quod 3 ii
interficiunt potate plus tamen vel minus secundum virtutem assu-
mentis. Dyagridium vero 3 i vel circa illud. Et cura eorum
est cura titimalli. Aloes cum bibitur dosi superflue-
te et cum additione piperis vel sinapis aut aliorum acu-
torum et proportionum supradictorum facit actionem titimalli et
apperit orificia venarum. Primo quidem messaraicarum de-
inde earum que in sibi epatis et post hoc in membris
remotis quare educit sanguinem bonum per secessum et
sequitur sincopis et casus virtutis. Et cura eius est ut
ligentur extrema vehementer primo quidem superiora deinde
inferiora et ponatur ventose sicce magne super epar
stomachum et splenem ut attrahent succum forti et post hec
administrentur potus supradicti similiter et balnea que diximus
in cura titimalli. Elleborus cum sumitur in potu usu
immoderato facit angustiam circa cor et stomachum et si fuerit
albus accidit vomitus fortis assiduus donec cadere faciet
virtutem si vero niger accidit fluxus ventris tortuosus
donec ad dissinteriam perducat et dicitur quod albus interficiat ca-
nes a proprietate. Niger vero homines si ex ipso 3 ii vel iii
assumantur. Cura amborum est cura titimalli. Cu-
cumer assininus cum succus eius bibitur dosi superflu-
ente facit ventrem currere usque ad sincopim et mortem.
Cura eius est cura titimalli. Ciclamine cum bibitur
usu immoderato facit fluxum ventris superfluum vehementer
et cura eius est cura titimalli. Opium cum bibitur accidit
stupor et frigiditas extremorum et singultus et ver-
tigo et oculorum tenebrositas cum gravitate ma-
gna et color faciei et labiorum oris et unguium fit
plumbeus. Deinde cum virtus eius magis impresserit
accidit difficultas anhelitus et amissio loquele
et subeth et spasmus. Deinde perforato cum frigido su-
dore et dicitur quod 3 ii vel iii ipsius interficiunt potantem
et presertim si fuerit frigidus per naturam vel etatem et si opium pota-
verit cum modico vini albi vaporosi quod eius virtu-
tem deleget per venas ad cor et cerebrum plus quam resolvat.
Si vero fuerit colericus aut sanguineus per naturam et in eta-
te adolescentie vel iuventutis dosi indiget ampliori.
Cura eius est ut statim a principio fiat cura generalis
venenorum operantium a proprietate. Post illud autem detur
in potu vina vite post aliam vinum decoctionis castorei
et piperis et sumat aliquid de tiriaca optima in qua

aliquid balsami ponatur si fuerit possibile et comedat allia
et nuces super ipsum assidue quoniam calefaciendo conferet
vehementer similiter et vinum album vetus amarum
bibitum in multa quantitate donec sudet et calefiat
et moveatur. Et dicunt experimentatores quod ista confectio
est eius propria tyriaca. Recipe asse fetide castorei piretri
piperis misce semine cum quantum volueris. Deinde que
terantur et confitiantur cum melle et detur ex ea assidue
cum vino calido puro veteri amaro similiter et
quodlibet simplicium est conferens sui caliditate. Nux me-
tel cum bibitur facit actionem opii et dicitur quod 3 i ex ea somp-
num profundum inducit quod si ad 3 ii procedatur interficiat cum
sompno. Cura eius est cura opii omnino. Jusquiamus cum
bibitur ex semine ipsius mollificat corpus et inge-
ficatur lingua et egreditur spuma ex ore et rubet
oculi velut strangulati et sensus obscuratur et fit
asma et prurit? vertigo et supervenit spasmus et epilen-
tia et quandoque rugiunt voce horribili atque rauca. Et niger
est in hoc deterior albo. Rubeus utique ipsorum est debilior
quamvis sit opium vel nux methel ita ut fortassis 3 iii vel iiii
ad minus efficiat accidentia predicta. Cura eius est cura
opii omnino. Uva versipina cum bibitur surgit velut la-
ctis sapor in ore bibentis et induratur lingua
et color faciei obfuscatur et supervenit singultus
et vomitus et fluxus ventris dissintericus cum visco-
sitatibus et squamis intestinorum. Cura eius est ut
statim a principio fiat cura generalis venenorum
omnium que est ut festinet ad evacuationem subitam
per vomitum et secessum. Post hoc vero sumat in potu
lac caprinum vel asininum in multa quantitate et
moveatur fortiter super ipsum quoniam malitia eius re-
frangit tortuositatem prohibet et ipsius reliquias pro-
hibet evacuat per vomitum vel secessum et si
fuerit lac acetosum vel lac ustulatum fortius opera-
bitur hoc idem. In fine vero rei et cum dolor et tortuosio
cessaverit omnino detur tyriaca et electuaria calida cum
vino ut alterent malam complexionem frigidam derelictam.
Est namque venenum quod mortificativum
et tortuosum sed maior cadit timor in tortuosdendo
quam mortificando. Fungus cum ex aliquo genere fri-
gorum plurima generalitas assumitur in cibo et presertim sine
pipere aut alliis aut rebus aliis acutis et in cor-
pore frigido per naturam vel etatem accidit singultus
et punctura circa stomachum et difficultas anhelitus
et inflatur venter et infrigidat corpus totum
et retinet urina et minoratur pulsus. Deinde
cum superfluit eius virtus accidit sudor frigidus et
sincopis et moritur fortassis. Cura eorum est ut
statim a principio fiat cura generalis venenorum
operantium a frigiditate que consistit in evacuatione
forti plurima per vomitum et secessum. Post vero illud
fiat cura opii supradicta. Psillium cum recens assumitur
in potu sub multa quantitate facit actionem fungorum.
Et cura eius est cura fungorum. Coriandrum cum co-
meditur recens in quantitate 3 i aut succus eius
cum bibitur in quantitate quarte partis libre illius facit
actionem opii. Et cura eius est cura opii omnino. Man-
dragora cum potatur sub dosi excedente facit actionem
opii sed est malitie minoris. Et cura eius est cura opii
omnino. Cantarides cum bibuntur accidit dolor et
tortuosio in stomacho et meri et intestinis ita ut quandoque
sequatur solutio ventris vehemens et sincopis et

permixtio racionis et dolor pretenditur usque ad extre-
ma corporis transiens per ypocundria et inguina us-
que ad coxas et crura, et hec omnia provenunt ex ear
qualitate sola unum quod ex proprietate accidit est ut siue
per interius siue per exterius inficietur in potibus vel
emplastris ledent vesicam lesione vehementi ita ut
ulceretur et assidue appetat mingere preter quod mingat
et quandoque mingit sanguinem purum modicum subtilem
cum venit ex vesica, et quandoque sanguinem plenum mixtum
condensatum cum ex renibus procedit quare fit dolor
maximus circa pectine et sifone et inflatur virga
vehementer Cura earum est ut statim a principio fiat
cura generalis venenorum operancium a totalitate donec
tota materia euacuetur per vomitum et secessum post hoc
vero mitigetur dolor et corrosio intestinorum et stomachi
sorbicionibus lenitis unctuosis et clisteribus sicut
que dictatus que diximus in cura 2 maxime Et si flu-
xus ventris superfluat restringatur sicut docuimus in
cura titimalli Deinde vero mitigetur dolor et cor-
rosio que fit in vesica regionibus urine cum syru-
pis lenitis et cum trociscis de alkekengi et cum col-
liriis in rectis per siringam et cum balneis et un-
guentis consentibus que omnia composite iam scri-
psimus capitulo de ulcere et scabie in vesica et capitulo
de ardore urine libro primo Stafisagria cum bibitur
dosi superfluente facit accidencia cantaridarum Et
cura eius est cura ipsarum Stellio cum assumitur
cum cibo aut bibitur liquor in quo cecidit facit
accidencia cantaridarum scilicet ysophagum et stomachum atque in-
testina sed non in vesicam Et cura eius est
cura cantaridarum Ydrus cum bibitur eius cibo
aut aqua in qua habitat aut moritur facit accidencia
cantaridarum Et cura eius est cura cantaridarum
Rana seu buffo cum bibitur aqua in qua pu-
trescit saliua aut aut in qua moratur inflat fa-
cit corpus vehementer velut in ydropisi et fit
eius color liuidus cum citrinitate admixta et
accidit dolor et angustia in stomacho et meri atque intesti-
nis et difficultas anhelitus velut spirati et
visum obtenebratio et vertigo et permixtio racionis
et cum eius malicia magis impresserit fit spas-
mus atque tetanus et ventris solucio fortis et
vomitus et emissio spermatis simul hoc vero post quod su-
peruenit sincopis mortalis et pauci saluantur ex ea
quod si quis euaserit non retinebit dentes et hec sua
proprietas specialis ex mollificacione gingiuarum quam
induxit Cura eius est ut statim a principio fiat
cura generalis venenorum operancium a proprietate donec
tota materia vel eius pars maior euacuetur per vomi-
tum et secessum Deinde procedatur ad curam proprietatis
venenose cum potu tyriace veteris electe et metridati
dando cum eis vice post vicem cum vino claro donec
malicia veneni refrangatur et virtus naturalis re-
staurgatur In fine vero rei considerent accidencia que
remanserint, et si remanserit ventris inflacio
detur dyacimina maior et minor et fiat omnia
que diximus capitulo de ydropisi passio de ascite
sine re Si vero remanserit visum obscuritas et
mollificacio membrorum fiat omnia que diximus
de palisi per totum Vitulus aquaticus est vermis pro-
lixus longus velut duorum cubitorum coloris subal-
bidi habitans in paludibus et aquis corruptis

et creditur ab aspicientibus quod sit pilus caude equi-
ne propter similitudinem ad ipsum et cum assumitur in potu
facit accidencia ranarum Et cura eius est cura ranarum Lle-
pus marinus cum bibitur facit accidencia cantaridarum Et cura
eius est cura earum Ceruus cum assumitur in cibo extre-
mitas caude ceruine facit angustiam magnam in stomacho
et intestinis et quandoque sincopim et mortem Et cura eius
est ut statim a principio fiat cura generalis venenorum
operancium a proprietate donec materia educatur totaliter vel pro
maiori parte post illud vero detur in potu periodibus fre-
quentatis tyriaca optima cum vino claro aromatico Et
dicit experimentator quod ista confectio est eius propria tyriaca
Pro auellanarum fisticorum fellis equini aliquis terantur
et confitiantur seu incorporentur cum melle vel zucaro
et dentur in potu una vice post aliam cum vino pre-
dicto Fel omne genus fellis cum assumitur in cibo vel
potu est ex genere venenorum et facit accidencia vomitum
colericum et sincopim Et dicit quod fel leonis aut leopardi
interficit illico potantem et fel canis aquatici aut ca-
nis rabidi cum sumitur ad quantitatem lentis interficit infra
vii dies, quos si pertransierit fiet spes salutis Cura
eius est cura 2 maxime quam superius apud principium
capituli descripsimus Capitulum quartum de cura
speciali venenorum per exterius ut po-
te morsu aut punctura aut vulne-
racione cum gladio et sagitta toxicata

Res venenose que per exterius exhibi-
te inficiunt membrum corpus sunt plurimum generum diuer-
sorum, sunt namque ex eis minerale et plante atque
alia vitalia de quibus per ordinem sermonem faciam
Sed videtur michi ut vniquodque ipsorum operetur a pro-
prietate quoniam rarum est ut virtute alia valeat corpus
hominis cruciare Napellus cum ex succo eius reter
gladius aut tela pungitur inficit quod reperit
una hora, et non videtur ei cura possibilis, quod si
quid conferre poterit est tyriaca magna andromacha-
a, et post ipsam tyriaca 4 cum dissoluitur in vino aut
aqua rosacea et intra vulneris et extra pungitur omni-
bus et detur etiam in potu hiuoi una vice post aliam
cessante quod si per quoniam paciens senserit alleuiacionem pro-
cedatur illico ad curam generalem morsuum et punc-
turarum non venenosarum quam diximus in fine
capituli generalis ubi et signa generalia atque certa infal-
libilia descripsimus euidenter Redalgar cum linitur
super gladium aut sagittam vulneratam facit dolorem
et corrosionem plurima ita ut si non succurratur totaliter
corrumpit membrum et eius operacionem Cura eius
est ut statim a principio fiat cura generalis supradicta
sed ut emplastra frigida cum attrahentibus ibi ponere
abstinent ne forte malicia veneni reddatur furiosa
fiant ergo emplastra attractiua ex rebus calidis ut pote
ficubus et sinapi et fimeto et stercore columbarum atque
similibus vice una, et emplastra mitigatiua repressiua
ex rebus frigidis ut pote psilio spuma lactuca cu-
corea foliis papaueris et similibus vice alia donec
corrosio sedetur neque fermet medicus ad consolida-
cionem labiorum donec tota malicia veneni radicitus ex-
tra cadat Arsenicum sublimatum cum accidit ex eo vulnus
facit accidencia redalgar Et cura eius est cura
illius Vippera cum morsum in quo fecit dentibus
aut puncturas cauda sua egreditur primo sanguis purus
deinde post horam una sanguis spumosus propter ebulicionem

venenum et py hc virus altum aut vide zenenosum
quae surgit dolor vehemens et apparet membrum totum
et surgunt bothor et pustule minute velut a bige
uel aqua bulliente Vipera cum ambulavit eius ma-
licia per corpus inflatur et fit rigor et frigiditas
extremorum non quia venenum sit frigidum sed propter oppilati-
onem similem et resolucionem caloris naturalis ex caliditate
veneni et quandoque supervenit vomitus colericus et sin-
gultus et vertigo et fluxus sanguinis narium In fine vero
sudor frigidus diminutus et sincopis donec mors
inferatur die vii ut plurimum subsequatur Et masculi quidem
sunt deteriores femellis et discernitur ex hoc quoniam ma-
sculus habet vim dentem solum quae facit et foramine
unum ex utraque parte membri lesi femella vero plures
Et etiam magni sunt deteriores parvis et senes iunior-
ibus propter siccitatem sue complexionis et famelici re-
pletis et irati mansuetis et mediterranei paludinosis
Et in estate atque autumpno peiores sunt quam yeme et
vere Et sputum eius cum sumitur in cibo uel sanguis
qui fluit ex cauda sua cum occiditur aut fel ipsius me-
fitat illico simpliciter et inflat exeo corpus vehementer
et fit dolor et angustia fortis valde donec supre-
mat sincopis et mors Et dixerunt experimentatores
quod lingua vipere cum siccatur et custoditur ne putre-
scat allatum in colore atque alnat et velut sudorem
viridum acquirit cum venenum accesserit ad ipsum et
propterea cum ponitur inter res frigidas siccas moderate velut
est sal et arena quoniam tunc vapor venenosus ma-
gis super ipsam aggregatur Et ideo ponitur super mensas
principum et magnatum Cura eius est cura generalis
sive per exterius sive per interius obviauit neque reperitur
scriptum aliquid per certum et perfectum preter curas generales
verum empirici dixerunt quod multiplicatio sompni et
potatio vini boni plurimi et usus assiduus tyriace optime
intus et extra aut metridati confert specialiter in isto ve-
neno propter resolucionem spirituum maximam quam efficit
calore suo forti neque dentur in potu confectiones frigi-
de quoniam calorem veneni constringant et naturalem calorem debi-
litant vehementer sed calide acute venenum subtiliant
et resolvunt sicut est tyriaca optima exhibita cum vino
primo veteri amaro et modico aceto similiter et alia
et sirupus et semen rute et asa fetida et piretrum
et mirra et genciana et piper et castoreum et ari-
stolochia rotunda et omnia coagula et precipue coagulum
leporis et squilla et acorus et asarum et ruta et op-
poponacum sive potentur sive super vulnus emplastren-
tur quicquid possibile convenientium Et ex emplastris bonis est
quod fit ex pullis vivis per medium scissis et acutis ca-
lidis frequentatis super locum et quod fit ex ramis
ficuum et quod fit ex carne vipere sicut predictum est et quod
fit ex savina et baccis lauri et squilla assata et fa-
rina orobi et sinapi et floribus camomille simul
mixtis et perfecte contritis et incorporatis cum oleo lau-
rino uel oleo de iunipero uel laterino uel bndi-
cto et melius adhuc aliis omnibus foret balsamum
si posset haberi Dixerunt etiam quod si homo lesus a vipera
bibat urinam hominis non lesi curatur Conferunt ple-
ra et res unctuose in cibo assumpte velut sunt butirum
novum aut vetus plurimum sumptum cum buccella panis et
iura gallinarum pinguia et nuces et alia quoniam sua
viscositate atque pinguedine forti opprimunt caliditatem
veneni et in se trahunt ne per corpus dilatetur

et fortassis educunt per vomitum aut secessum Dixerunt
etiam quod vipera cum assata et comesta hora dispositionis
veneni multum confert In fine vero rei et cum tumor
et inflatio corporis et angustia fuerint innovata in-
ducatur sudor atque exercicium et labor fortis in ieiunio
et prohibeatur a sompno profundo et balneetur in aqua te-
pida in qua cocti sunt flores camomille mellilotum et
aneti donec omnes venenose reliquie resolvantur
Scorpio cum fecerit puncturam in membro aliquo per acu-
leum sue caude tumet et inflatur cum dolore forti et si
non succurratur perambulat inflatio corporis totum donec
perveniat ad membra nobilia et eorum operationem destruat
et vitam tollat Cura eius est cura generalis cum ventosis
et emplastris attractivis positis statim a principio super
locum et fortassis opus fiat cauterio si non suffe-
cerint predicta Et dixerunt experimentatores quod si locus
inungatur sepius cum oleo de scorpionibus quod dictum
est de calculo in renibus et in vesica paragrapho de emplastris
confert a proprietate sed oleum antiquum in quo pulvis
euforbii fuit dissolutus aut allium contritum cum vino
confert sui resolucione vehementi similiter et tyriaca
vetusta et metridatum et omnis confectio vehementer calida
sive per intus sive per extrinsecus applicetur Aranea cum
membrum stimulavit facit accidentia scorpionis et quandoque
deteriora illis ut extrema infrigidentur et vene inflen-
tur et virga erigatur et multiplicatio ventositatum
in corpore plurimarum Cum autem in potu sumitur inflatur
collum et vene et egrediuntur oculi et fit angustia
in stomacho et intestinis donec sincopis et mors sequatur
Cura eius cum fecerit puncturam est loci ventosatio fortis
cum scarificatione et py hc eius emplastrum cum rutha
et absinthio et calce et sale et cinere simul incor-
poratis cum aqua calida et sudor in balneo sicco
et sepeliatur in arena calida et stercore bovino aut cinere
calefacto in fornace uel sumere in potu tyriacam cum
vino puro una vice post alia assidue et confectiones
calidas scepeditas et precipue semen nigelle et semen
apii et asam fetidam donec dolor et tumor cessave-
rint omnino Cum autem in potu sumitur fiat illico cura
generalis venenorum oppilantium a proprietate Butula est
animal simile aranee sed habet crura longiora et eius
punctura facit accidentia aranee Et cura eius est cura
illius Basiliscus qui cognominatus est regulus
quoniam caput habet velut coronatum et quoniam cunctis a-
nimantibus sui potenti malicia dominatur Ipse namque
non tantum sputo uel morsu inficiat unum et visu solo
quoniam est eius venenositas adustiva ut vapores
sui corporis aerem reddat venenosum quare nullum
animal vivere potest circa sua speluncam et herbe et plan-
te vides arescunt cum serpit super eas Et si quis
ipsum gladio uel lancea tetigerit moritur velut
ex punctura Et dicitur quod generatur ex ovo galli decre-
piti quoniam super ipsum bufo cubat et fovet velut gal-
lina pullos suos Sed nos magis credimus quod
sicut animal generatum a sibi simili quemadmodum et bufo
quoniam in umbra maxime multiplicatur et in india
que sunt regiones calide vehementer et non est ei contra-
rium omnino quare cum videris hominem mori subito sine
causa manifesta et in loco suspecto de situ suo scias
hoc ibi fieri propter basiliscum Et dixerunt experimentatores
quod sola mustela habet proprietatem interficiendi ipsum et in
hoc existit fortior leone aut milite armato Ar-

mena est animal simile basilisco in figura et
opacione preter quod non inficit hora una sicut basiliscus
sed infra quatuor dies Et ideo apud medicos sagit
te toxicate sagitte armene nuncupantur aut fortassis
ideo quod apud armenos fuit repertus primitus eius
usus Aspis et yrundo sunt serpentes venenosi quo
rum est ut que tetigerint morsu vel punctura in
ficiunt infra duas vel tres horas nec est eis cura
Canis tamen est rabidus inficit suo morsu nisi subito
sucurratur fit autem rabidus per adustionem humorum seu cor
poris et conversionem complexionis naturalis in melancoliam adu
stam quemadmodum in hominibus fit mania canina Et
signa canis rabidi et morsus eius sunt rubor oculorum
et piccatio lingue extra os et immissio caude inter crura
et sputum recens currens et raucedo vocis et abhorret
socios et notos quare currit solitarius et invadit omnem
cui obviat et fugiunt ab eo alii canes et dicitur quod si li
matur panis et sanguine cruentetur ex morsu canis
rabidi non comedunt eum canes alii et si emplastrum
vulneris cum mica panis et proiciatur galline non comedit
ex eis Cum igitur canis huiusmodi momorderit hominem
et sibi post dies aliquos et ad minus infra dies xl et
quatuor menses supervenit timor vehemens atque
raucedo vocis et dolor vulneris maior debito et
dispositio ad operationes imitativas suas quod fuit morsura
canis rabiosi quare si non succurratur fit rabidus et
ipse ita ut mordeat homines quibus simile accidet sicut
sibi quoniam est eius morsus venenosus et supervenit
difficultas in anhelitu et vene sitiatur et urina quan
doque retinetur et quandoque mingit urinam nigram et quandoque
lacteam grossam valde quasi sint in ea carnes parve
et quandoque subtilis aquosam propter opilationem et demum
accidit perfrigeratio cum morte festina Et dicit avi
cenna quod non evadit aliquis quem canis rabidus
momorderit postquam timor aque sibi supervenerit
quoniam fecit veneni malicia corpus totum pertransisse Et
dixit Rasis in divisionibus capitulo de mordicatione ani
malium venenosorum quod morsus canis rabidi est super
alia venena maximi nocumenti quoniam est magis
infectivus quam alia. ex eo quod conversatio eius est inter
homines frequentior Cura eius et precipue in principio et
infra 3 dies ad plus cum adhuc est possibilis est ut
statim fiat cura generalis morsuum venenosorum cum
ligationibus et ventosis et emplastris attractivis simi
liter et cauterio cum ferro ignito quod si non videtur sufficere
et membrum incipiat denigrari et passio dilatari
non securabitur eger nisi membrum totaliter amputetur
si fuerit membrum possibile removeri prout di
ctum est in cura generali Et utatur in cibis et potibus
impinguantibus corpus similiter et in digestionibus
atque evacuationibus quemadmodum in passione melancolica
quam diximus capitulo de perturbationibus virtutum sensitivarum
passio de mania canina Verum quoniam in huiusmodi egro
accidit potus aque fetere necesse est ut exhibeatur in
vasis obturatis ita ut ipsam non videat neque au
diat Sunt preterea quedam remedia convenientia a pro
prietate quemadmodum emplastrum ex eruca elixata et con
fecta cum butiro vaccino super locum post curam generalem
similiter et frequens usus carnis de cancro quod sicut fit
secundum Rasim in suo antidotario Recipe cineris cancrorum
adustorum cum suis corticibus sicut sunt intestina vel
formice ℥ x genciane ℥ v thuris ℥ i terantur

omnia et cribellentur et misceantur simul detur ex eo omni
die statim a principio ℥ i vel ii cum aqua frigida quoniam ra
biem fieri prohibet antequam sit et cum facta est mitigat et
decidit Similiter et hoc decoctum Recipe aceti lb i dissolua
tur ad mixtura in capsula et bulliatur donec fuerint
conquassata inspissata in forma unguenti continue
agitando cum spatula donec fuerint perfecte commixta et
cum infrigidatum fuerit reservetur et omni die aliquid
ex eo extendatur super corrigium molle album et vulneri
supponatur premissa cura generali quoniam attrahendo mun
dificat et post hoc sanat Ad idem confert etiam unge
tum fuscum famosum virtute potenti Lupus cum fuerit
rabiosus facit accidentia canis rabidi Et signa et
cura sunt sicut in cane rabido Vulpes cum sit rabida
facit accidentia canis rabidi Et signa et cura eius sunt
sicut canis rabidi Mustula cum sit rabida facit accidentia
canis rabidi Et cura eius est cura illius Homo cum
fit rabidus id est demoniacus humoribus lupinis seu maniacam
caninam fit eius morsus venenosus et facit accide
accidentia canis rabidi preter quod non accidit timor aque nisi
fortassis rabies fuit a principio ex cane rabido ut
diximus supra Et cura eius est cura canis rabidi
Est preterea eius morsus aut alterius animalis est malus
dolorosus preter quod sit venenosus propter aliquam malam qua
litatem calidam vel frigidam vehementem quia individua
inter se subeadem specie vel propter rem acutam ut potest spina
aut unguem aut dentem parvum delictum in vulnere
post morsuram quare tardatur consolidatio in eis que
admodum accidit et in puncturis apium et vesparum et cal
carium et fusis filandi mulierum et gladiis rubiginosis
Quorum omnium una atque eadem est cura videlicet ut statim a
principio fiat emplastrum super locum ex cepis crudis et sale
et melle simul mixtis aut ex cimino et aceto et melle
et cepis simul commixtis et incorporatis quod dimittatur super
vulnus per diem unum et noctem quoniam malam complexionem alterat
et vulnus seu morsuram dilatat et mundificat perfecte
Similiter et emplastrum ex farina fabarum et radice feni
cocti in aqua et aceto deinde expressis et pistatis in
mortario et incorporatis cum melle despumato Postea
vero consolidetur cum unguento fusco preparato et precipue
cum timor est de spina vel ungue vel aculeo vel
dente delicto in vulnere post morsuram quoniam attrahit et
mundificat vulnus efficaciter et post hoc labia eius
consolidat perfecte Sunt autem adhuc genera plurima ser
pentum venenosorum velut dracones et notabiles sunt sed
nos ipsa pretermittimus quoniam propter raritatem non obviant in nostra
regione et cum obviaverint sufficiet in eis cura generalis

Incipit Tractatus Quartus qui est de decoratione cuius sunt xii capitula Capitulum primum de decoratione capillorum

Decoratio est rectificatio // Omnium modorum
dispositionum malarum que fiunt in corporibus
maxime velut in capillis et cute Verum quoniam
quamvis partes huiusmodi neque sint principales neque nobiles pro
pter eam que sunt necessarie ad subsistentiam individui ideo
doctrina de ipsis non est nisi complementum artis medicine
Dicamus autem primo de capillis quorum quidem deco
ratio consistit in octo dispositionibus que sunt. eorum
generatio et eorum evulsio in locis in quibus illud vol
umus et eorum fixio et eorum coloratio et eorum a canitie
preservatio et eorum crispatio vel rectificatio et eorum con
solidatio cum scinduntur et eorum elongatio perfecta

de quibus omnibus breuiter per ordinem dicamus Gna-
to capillorum cum non sunt in membro in quo illud nascitur
pcitur et reductione corporis ad caliditatem et siccitatem
que sunt cause productiue capillorum cum cibis et potibus
et medicinis calidis siccis per naturam et fame et siti et
exercitio forti in ieiunio. localia uero remedia acutis
et similibus fient post illud exhibenda fricetur ergo locus
omni die sepius cum cepis aut alleis aut sinapi
aut spongia marina aut panno lineo aspero
donec ulceretur et illico post fricationem liniatur ex vrina
propria actu calida. aut lixiuio acutissimo facto ex
cinere quercus aut oleo laurino aut oleo laterino aut
oleo veteri in quo cinis capillorum veneris adustorum et
capillorum hominis adustorum fuit dissolutus quoniam post
eius vsum et frequentiam diuturnam pullulabunt sa-
pites capillorum quos tunc abradere conuenit omni septi-
mana semel cum rasorio sicco super loco sepius refri-
cato donec induatur sufficienter inspissari Ex quibus
scire potes quod in corpore frigido sicco per naturam sexu etate
et regione difficile aut impossibile est pilos generari multos
Medicamine aut nobile curas caluitium non solum per
naturam quod allopiciam mediam curauit sic fit in Mesue
in suo de appatis Rx euforbii spume maris fili
columbini ana ʒ i ellebori albi seminis rute montane ra-
dicum canne combustarum corticum auellanarum adustarum
corticis castanearum nasturcii sinapis arthemesie stor-
cis muscis sulfuris viui spice capsie ana ʒ s amigdal
amararum adustarum cum corticibus suis ʒ ix capillorum ve-
neris adustorum corticis pini adusti thuris mirre ana
ʒ iii terantur omnia subtiliter et cribellentur et fiat ex eis
vngentum cum oleo de raphano uel laurino uel oleo ro-
uel vino cocto Vel si aliud presto non sit cum vino
puro veteri amaro uel cum succo cepe acute aut sil-
le et ex ipso caput vnge sero cum vadis dormitum
premissa fricatione supradicta et si fieret stausficatio ante
fricationem melius penetraret et dimitte sic per nocte
tota capite vndique cum pannis calidis cooperto et
in crastino laua cum aqua decoctionis siccle et fabarum
aut cum lixiuio aut cum vino veteri sine intermissione
donec fueris curatus Et si volueris ipsum aromatizare adde
parum musti Medicamine aliud ad idem 2o Ih euchibid
confirmans a[u]ctoritate sic fit Rx carnium limaciarum et san-
guissugarum et apum et vesparum et salis cocti ana partes
equales pone in vase vitreato habente foramina multa
in fundo eius sicut cribratorium et pone super eo vas vi-
treum et manebit per diem et diem quantitas que reser-
uetur in vase et quando oportet fricetur super locum calidum post-
quam fricaueris ipsum prius vehementer cum panno aspero
aut spongia marina Euulsio capillorum in locis in
quibus illud volumus ut pote super cilios aut manibus
aut collo fit duobus modis Vno quidem temporali
remanente capillos tamen non sapites eorum quare re-
generari possunt post dies paucos cum psilotro quod sic fit
Rx calcis viue ʒ i arsenici citrini ʒ i terantur subtiliter
atque cribellentur et cum aqua calida incorporetur ve-
lut in forma vngenti liquidi Vel si magis fortifi-
care volueris pone ad solem calidum per dies plurimos su-
mendo tanto magis de aqua a principio ne possit
condensari et omni die cum puluere recenti calcis viue
et arsenici remouendo donec ad tantam acuitatem
perueniat ut penna intincta denudetur Ex quo igitur vn-
gento liniatur locus leuiter sine fricatione in estuario

uel alio loco calido uel membro inclinato super va-
porem aque calide et cum ad horam steterit et pili os-
cosi fuerint abstergantur leuiter cum manu abluatur
locus cum aqua tepida primo donec psilotrum totaliter
abluatur et post hoc cum aqua frigida donec locus infri-
getur Vnde ipsum psilotrum est corrosiuum Caueatur
ne defluat per membra contigua quare liniatur cum
aqua ro mixto cum albuginibus ouorum et aqua
ro uel plantaginis Et si fiet corrosio cutis in loco depi-
lato consolidetur cum vngento albo usitato Alio uero
modo euelluntur capilli radicitus ita numquam renasce-
rentur. sed illud est rarum et difficile valde extrahantur igitur
a principio radices capillorum singule cum forcipibus
et post hoc liniatur psilotrum predictum dissolutum cum
aceto in quo puluis opii aut iusquiami fuerit
dissolutus vndique super locum donec pori cutis indu-
rentur et radices capillorum penitus auferantur
Tunc ergo liniatur omni die super locum vngentum in-
spissans cutem et callositatem faciens quod sic fit Rx alu-
minis ʒ s cerusse ʒ i draganti gummi arabici seminis dra-
gantis thuris ana ʒ i opii ʒ i terantur omnia subtiliter
et cribellentur et incorporentur cum aqua ro uel oleo
ro uel oleo mirtino vel succo vespilorum et pirorum po-
ticorum uel succo iusquiami recentis uel cum aqua deco-
ctionis seminis iusquiami recentis addendo in fine cere
modicum aceti et si capilli postmodum regenerari videantur
videatur ad curam a principio totiens donec cutis inspi-
ssetur et mala quo calidis allectur Confricio capillorum
efficitur cum reductione corporis ad grossitiem uel pin-
guedinem si fuerit macri tenue aut extenuationem
si fuerit grossum et squalidum Duobus namque modis
contrariis accidit casus capillorum Vno quidem
modo propter siccitatem capitis et strictitudinem pororum
velut accidit in senio et post egritudines peruratas
Alio uero modo propter cutis mollitiem et pororum laxitatem
velut in ydropisi et cacexia quare regatur corpus
in cibum cum cibis et medicinis contrariis secundum quantitatem
et siccitatem capitis uero secundum caliditatem et frigiditatem
et purgetur humor dominans et precipue fleuma salsum pro-
ut dicemus capitulo de scabie et pruritu Localia uero
remedia post hoc ex rebus stipticis instituetur quorum
primum atque debilius est ut omni die membrum abluatur
cum vino rubeo pontico aut cum lixiuio debili facto
ex aqua pluuiali et cinere quercus et vitis albe
aut cum aqua decoctionis rosarum balaustie plantaginis
rubi cupularum glandium mirtillorum corticum granatorum
aut cum aqua calida in qua puluis thuris et gummi
arabici et masticis fuit dissolutus Sed fortius pre-
dictis est hoc vngentum quod sic fit secundum Mesue in suo
de appatis capitulo de casu capillorum Rx corticum canne
ustarum et corticum auellanarum adustarum et granorum
mirti ana ʒ iiii absinthii gallarum ana ʒ ii terantur
omnia in ultimo atque cribellentur et cum oleo ro uel
mirtino confitiantur addita cera sub sufficienti
et vngatur ex eo caput casu omni sero et crastino
abluatur cum aliquo liquorum predictorum Item vngentum
expertum ad idem Rx capillorum veneris adustorum ca-
pillorum hominis adustorum corticis pini torrefacti
donec possit conteri et puluerizari granorum mirti gra-
norum granatorum et corticis eorum corticis mirti gallarum
cipressi auellanarum adustarum corticis papaueris cor-
ticis rubi omnium ana ʒ s thuris gummi arabici boli ar[meni] san-

draconis an ℥ i terantur et cribellentur et confitiantur
cu olo ro et modico laudani uel terebentine et inunga-
tur ex eo cetu calido sicut prius Et si ipm aromati-
zare volueris adde calami aromatici gariofi cinamo-
mi clavi et similia Vnu qm hoc vngentu et quod p-
cessit denigrat capillos auferantur galle et corti-
ces nucu et granatoru et reliqua dimittantur ꝗ fiet
maioris operationis Coloratio capilloru non est fieri
possibilis nisi in capillis uel albis ul subalbidis
qm alij colores no recipiunt tinctura aliqua uel
diminuta et falsam velut in picturis demonstratur
Modus igitur flavos atque auratos faciendi capillos
sic fit decoquatur pallee ordei uel avene in lixivio
acuto pg hoc cole p quod pulvere ℞ rasura buxi
ligni corticis mediane sambuci et berberis an et
fiat illud coriens donec lixiviu citrine cu quo sepius
caput abluatur ita ut no faciet donec exiccetur q si co-
lore huiusmodi facere volueris firmu adde aliquid masticis
gu ara equis draganti in lixivio dissoluendo Modus
uo brunos siue fuscos faciendi capillos est ut fre-
quenter abluatur caput cu lixivio debili no acuto
pgq in eo p die et nocte infusa fuerint et cum
hoc ad ignem bulita folia rosarum cu modico vitrio-
lo et gu arabico Et si fortificare volueris adde mo-
dicu pulveris alkanne ut pulpe granatoru Et si itm
magis fortificare volueris ita ut color fiet brunus
cu obscuritate adde aliquid succi corticis nucu re-
centium et dimitte capillos ad umbra exiccari
post aut huiusmodi succus p totu annu reservari si colliga-
tur dum adhuc nuces non sunt mature et colet et
parum ad ignem bulia Modus uo rubeos faciendi
capillos fit cum ablutione capitis ex lixivio in quo
san dra et rubea tinctoru fuerint dissoluta Et si
volueris ut color huiusmodi permaneat quamdiu steterit
capilli adde aliquid gu ara et vitrioli sic prius
Modus nigros faciendi capillos fit cu reiteratione
plurima colorum predictoru qm illud quod a principio fac
capillos albos et canos et fieri flavos facit pg
hoc fieri brunos deinde nigros qm indurat dia-
fanu lucidu et multiplicatur operatu terrestre q
si subito et vice una capillos nigros facere
volueris ablue eos cu lixivio debili in quo pulvis
gallaru cipsis litargiri et salis gemme fuit disso-
lutus aut acacie et corticis nucu et corticis g-
natoru Modus uo albos faciendi crines .i. ut
remittatur eorum nigredo sit ut abluat primo caput
cu lixivio debili in quo sapo fuit dissolutus De-
inde pruinsq siccetur perfecte suffugetur cu sulphure
posito sup carbones et pg hoc inungat cu huiusmodi
vngento ℞ corticis mediane sambuci citracte
pisaru excorticatarum sulphuris emile sicce stor-
ledini seminis raphani gu arabici om an qua-
tu volueris terantur et incorporetur cum felle vacce
et modico aceti donec redeat ad forma vngenti De
vngatur cu olo sambucino omni die donec incipiat
color albus apparere Ista tamen tinctura e omni dif-
ficillima et que raro fit p arte ꝗ plm ad ea
confert ablutio capilloru assidua cu lixivio fer-
venti et infusio eorum in ipso quando manibus tangi
no pt et eorum expositio ad solem calidum capite
nudato qm sicut calor tuti corporis denigrat
cu sit humida p nam ita capillos dealbat cum
sint sicci et ci p nam Capilloru pservatio a cani-
cie festina completur cu reductione corporis ad
caliditate et siccitatem cu cibis et potibus assis
uel frixis conditis cu pipe sinapi uel melle sile
et cu medicinis purgantibus fla et custodia
a nauseativa sacietate atque ebrietate q si repletio
quoque acciderit festinet ad vomitu proposse devitet
cibos humidos ut sunt brodia et olera atque carnes e-
lixate qm humiditas disponit ad putredinem qua
canicies comitatur velut apparet in storibus antiqua-
tis Abstineat a vino proposse quoque et si sit calidi
stomachi pg qm fuit dignu ipm tm a pportate acto kappe
ad renes et cerebru priusque perfecte digeratur simile
et aceta ꝗ bibat mellicratu aut claretu aut medoz
Caveat pterea ab infrigidatione cerebri et ablutionibus ca-
pitis cu aqua frigida uel aqua ro uel ae frigido
vetoso Site et a suffumigationibus ex camphora et
argento vivo et spodio uel cerusa uel litargiro
Sompnu no multiplicet illico sup cibu Comet omni
die cu surgit a lecto a evacuatione superfluitatum
capitis p nares et palatu cu screationibus et
sternutationibus atque tussi Medicina pterea tardans
caniciem a proprietate est trifera minor qm calefacit
et stipticat cerebru virtute subtilium que sic fit ℞ mira-
bolorum bellicoru emblicoru indoru kebuloru an partes equales
terantur et inungatur ex olo gm et pg hoc confitiatur
cu melle cocto et bn dispumato de quo sumat
omni die in ieiuno ad modu castanee cu modico
vini puri veteris uel mellicrati Crispatio ul lenifi-
catio capilloru fit proprie pg ipsoru humectatione cu lixivio
uel aliquo alio qm si volumus ut inrispentur oz
ut volvatur circa se ipsos uel circa ferru calidu interca-
tionibus diversis et cu fines cu fascia cu huiusmodi
figura donec perfecte fuerint exiccati q si sicci fuerat
in principio intellatemus p operationem huiusmodi crispantur
qm siccitas que est post partum ut difficile venit et cito ali-
enat humiditas uo facilius et quatuque causa et q
quis crispatio temporalis est neque pdurat tempore longo
q si magis pduratem facere volueris abrada caput
quando profundius fuit possibile et abluatur omni die se-
pius cu vino vel calido amaro uel cu lixivio
acuto et cu capilli oriri ceperint involvatur assidue
et nequaquam cu pectine dissoluatur donec ipsorum tor-
tuositas fuit roborata Dixerunt tm medici q pre-
dicti no pt crispitudo nisi cu fuit ex tortuositate
pororum cutis quam nec infirmitas nec senium rela-
xat Si uo volumus ut rectificetur oz ut pg ablutione
capitis cum pectine frequentius distrahantur et
sub figura huiusmodi cu fascijs firmentur et si fieret ab-
lutio capitis assidua cum aqua decoctionis malve
malvavisci fenugreci psilij seminis lini qua sequeretur
scriatio cu pectine infuso sepius in eorum melior fiet
operatio qm vlr omne quod prohibet sessuras capil-
loru atque ipsos elongat subtilis lenificat et ap-
planat Et cuiusque quis virtus sunt res humide mucila-
ginose Consolidatio capilloru cu scindunt et ipsoru
elongatio pficitur cu humectatione capitis ex cibis et
potibus impinguantibus atque medicinis vnctuosis
qm ipsorum scissio similiter et curvatio no accidit nisi
pter siccitatem quemadmodum in lignis apparet cu arescunt
Abluant ergo sepius capilli quaque die cu aqua de-
coctionis fenugreci ul malve ul altee uel psilij ul

seminis lini uel seminis citoniorum aut cum aqua et oleo
simul conquassatis Et ipsam aromatizare uolumus ad-
de cinamomi eleti et calami acoria quantitatem parua et
fac bullire modicum coletur quoque leuiter post quam caput
cum pectine lenito et mucillagine psillii uel fenugre-
ci uel seminis lini uel ex adipe uel lardo et ipse caput
comprimat in crastino uero abluatur cum lixiuio debili
uel aqua tepida supradicta neque exiccentur in sole
calido sed in umbra Capitulum xiii de furfuri-

bus capitis

Furfures sunt squame
albe parue que separantur a cute capitis
aut aliorum membrorum cum earum morditatione
vehementi fiunt aut a mala complexione calida
sicca adusta dominante super corpus aut membrum v-
num Et hec quidem mala complexio aut est sine materia
et ipse tunc est parua recens que solis alterantibus cu-
ratur, aut est cum materia per mala quidem generata qualis est
colera rubea et flegma salsum et ipse tunc est producens dif-
ficilis antiquata et hec indiget aput curam primo quidem
mundificantibus causam 2o uero resistentibus dispo-
sicionem **Methodus** Cura eius est cum fuerit recens
modica ut caput radatur a principio vicibus freque-
ntatis et abluatur omni die aut semel aut bis ablucio-
nibus duabus super se frigidiore studiosa prima
quarum sit coriptica scilicet abstersiua que fit ex lixiuio
forti accutissimo uel ex aqua calida et aceto et
sale, uel ex aqua et melle uel ex aqua calida
in qua farina fabarum et furfur et cicerum et pisa-
rum et lupinorum fuit dissoluta uel ex lacte amig-
dalarum amararum, uel ex aqua in qua puluis sufur
et aluus et bauracis fuit dissolutus Secunda uero ablu-
cio sit leuis mollitiua que fit ex aqua tepida sola
et ex lacte dulci recenti solo, uel ex aqua et lacte
simul mixtis uel ex aqua et oleo communi uel oleo ros
uel viol simul conquassatis, uel ex aqua decoctio-
nis malue maluauisci altee et seminis eorum, uel ex
adipibus anetis anserum et galline, uel ex aqua
decoctionis seminum quatuor psillii seminis lini, uel ex aqua
in qua dragantum fuit dissolutum Et si fuerit ab-
lucionis humor in balneo melior fiet operacio, similiter
et si ablucio coriptica fieret omni sero cum itur ad lectum
et ablucio mollitiua in crastino succederet sanitas
festina Cum uero fuerit hec passio fortis antiquata digna
primo materia atque euacuet prout dicemus in primo
capitulo de scabie et pruritu post hoc uero sequantur lo-
calia predicta Nutriatur carnibus elixis non frigatis
et ciribus earum Bibat aquam puram uel vinum debile
lymphatum ultra medietatem abstineat a cibis acutis
ut sunt cibi in quibus ponitur multum salis aut piperis
aut sinapis similiter et acribus ut sunt acetum agresta
allium cepe et porra quoniam sola dulcia non aquosa generant
sanguinem non mordacem **Emperica** Furfures ca-
pitis et scissura capillorum et eorum fiunt causis que
ut plurimum simul accidunt. et curat cum eisdem et ipsa
iam diximus primo capitulo premissi furfures preterea fiunt
in capite quemadmodum scabies sicca pruriua super corpus
totum quare cura scabiei que dicetur primo sequenti capitulo
pruritibus solummodo sufficiat **Prosticacio** Furfures qui
fuerunt fortes difficiles preparat ad lepram Capitulum
xiiii de pruritu et scabie corporis

Cum super corpus
totum dominatur materia
seu complexio diuersa sicca calida adusta
de qua generantur humores acuti ex quibus cum in me-
bra defluxerint fiunt humiditates virose mordaces
Et si quidem hec mala complexio fuit sine materia uel
cum materia pauca sicut tunc est parua recens facilis acci-
dit ex ea disposicio cutis velut furfures aut squa-
me sicce quam quidem disposicionem pruritum uel scabiem
siccam vocauerunt Cum uero fuit ista complexio cum
materia plurima sicut cum est fortis antiquata accidit
ex ea cutis disposicio cum bothor et pustulis diuersis
quam scabiem humidam appellauerunt et fit cum ea mul-
tiplicacio pediculorum et lendium quoniam ex humoribus materia
generantur adusta qualis est ipse colera rubea uel nigra
similiter et flegma salsum nisi uel per admixtiones flatis
naturalis plurimam uel colere permixtione accidit aut hec
passio illis qui plurimum utuntur cibis acutis ut pote
in quibus multum salis ponitur aut piper aut sinapis
aut allium aut cepe et vinum vetus purum amarum
aut caseus antiquus et leguminia omnia et ipse len-
tes et milium et panicum Similiter et qui cibis facile
corruptibilibus nutriuntur ut piscibus lacticiniis ole-
ribus fructibus arborum et ipse cum super ipsos mouentur
motibus mordinatis donec aduratur velut accidit
in pueris gulosis Similiter et qui post solitum et
debitum negligunt ablucionis corporis a sorditate et su-
dore et balneacionis et pannorum mutacionis membra
namque exteriora et ipse cutis sunt per naturam debilia
fabricata ut omnis interiorum superfluitas ad exteriora
expellitur ut aut c vi de accidente et morbo
Methodus Cura eius cum est recens sicca scilicet
indiget alterantibus ad frigiditatem et humiditatem
quare balneetur multociens in aqua dulci tepida
pura, aut in aqua decoctionis furfuris tritici et malua-
rum et foliorum salicis et psilii quoniam resoluit et humectat
cum leuitate et in ipsa fricetur assidue ex farina
furfuris et fabarum et cicerum et pisarum addito mo-
dico salis, et post exitum a balneo inungatur ex vn-
gento albo usitato uel vngento alio quod iam dice-
mus, et hoc balneacionis cum inunctione vicissim as-
siduet diebus pluribus donec curetur Regatur cibis
et potibus humidis valde et frigidis moderate, ex
quibus sunt carnes recentes laudabiles elixe cum
lactucis cucurbitis rapis bliti et similibus et pultes ex
farina simile uel ordei uel auene conditi cum
lacte dulci Bibat vinum album aquosum uel julep
uel aquam frigidam puram Abstineat ab omnibus
acutis supradictis similiter et acribus sicut sunt
acetum et agresta nisi fortassis aliquid ex ipsis
gustauit gracia prouocacionis appetitus Abstineat et
a dulcibus vehementer sicut est mel, aut cibis
vnctuosis ut pote in quibus plurimum adipis aut
olei aut butiri permiscetur quoniam facile inflamma-
tur et in coleram conuertuntur, sola namque insipida aquo-
sa uel dulcia moderata, uel acetosa non fortia
generant sanguinem non mordacem Cura eius cum
est fortis humida antiquata et cum qua vrina fit
citrina vehementer indiget a principio purgacionibus
humorum adustorum fiat igitur in primis flobotomia basi-
lice dextre uel sinistre si scabies regionem superiorem
corporis occupauit aut saluatelle pedis dextre
uel sinistri si tenuerit inferiorem Post illud uero ue-
tosentur partes scabiose cum scarificacionibus permaneat
in balneo calido quoniam hec flobotomia et scarificacio

extrahunt sanguinis massam adustam intus ex venas
residentem · nec totum corpus refugerat manifeste. Si-
militer et sanguissuge super membra sordida applicen-
tur propter ista non omnia digerat residuum inde quod neque
flobotomia exige potuit propter sui grossitiem aut adhesion-
em viscosam neque scarificatio neque sanguissuga edu-
cere potuit propter situs profunditatem cum sirupo de fumo ter-
re cuius descriptionem ponit Mesue in suo antidotario dupli-
cem scilicet maiorem et minorem, sed maior est melior que
talis est ℞ mirabolanorum citrinorum et kebulorum ana ʒ
xx vel mirabolanorum omnium quinque generum ana ʒ x florum bu-
glosse et boraginis viol absinthii cuscute ana ʒ i li-
quiricie ros ana ʒ ß epithimi pollipodii ana ʒ vii pru-
norum et passularum ana lb ß tamarindorum cassiefistule
ana ʒ ii que omnia buliant in lb x aque usque dum decre-
mat ad lb iiii et cum succo fumi terre recentis cocti et
depurati atque colati et zucari ana lb iii fiat sirupus de quo
potentur omni die in aurora ʒ ii cum ʒ iiii aque ca-
lide, et si volueris ipsum acuere adde scamonee ʒ ß. Hic
namque sirupus stomachum et epar et splenem confortat opi-
lationes aperit ictericiam nigram et citrinam tollit co-
lorem corporis efficit bonum morbos cutis sanat et
precipue quorum materia sunt humores adusti aut salsi sicut
est scabies impetigo serpigo lepra et morfea quorum
ipsorum maliciam corrigit atque leniter educit quamque
die faciens bis vel ter assellare. Purgetur deinde
cum pillulis de fumo terre que sic fiunt ℞ mirabolanorum
citrinorum et kebulorum et indorum ana ʒ v aloes epatici
epithimi ana ʒ vii diagridii ʒ v informentur pillule cum
succo fumi terre vel cum aqua decoctionis eius et dentur
ex eis ʒ i et ß sero cum itur dormitum sine cena vel
si aliud prius sed non fuit digestum materia tunc sirupo ace-
toso composito vel aqua decoctionis fumi terre et
prunorum et florum vel viol et purgetur tunc yera pig-
ra vel electuario de succo ro lassativo post purga-
tiones igitur sepius reiteratas proceditur ad reme-
dia localia per ordinem subdita. **Emperica** Si-
rupus digerens materias adustas similiter et educens a
quacumque particula nostri corporis sic fit ℞ florum bora-
ginis florum buglosse endivie eupatorii ros viol
cicoree cuscute lactuce ana m ß florum camomille
melliloti florum sambuci vel corticis eius media-
ne lapatii acuti et rotundi scabiose capilli veneris
fumi terre ana m i scolopendrie tamarisci ana m i partem
quartam prunorum siccorum et passularum ana ʒ iii
cassiefistule tamarindorum ana ʒ i sene thimi epithimi
pollipodii ana ʒ i et ß mirabolanorum citrinorum kebulorum
et indorum ana ʒ ß scamonee masticis ana ʒ ii deco-
quantur omnia preter sene thimum et epithimum et
cum modicum, ad ignem deponatur in lb viii clare ⸗ bulierit
aque donec redierit ad lb v · tunc addatur sene thimum
epithimum et cum modicum bulierit deponatur ne forte
eorum virtus ab igne resolvatur tunc coletur et syrupizetur
cum lb i zucari et de eo bibant omni die ʒ iiii sine
additione aque quoniam fiet per se subtilis aquosus suffi-
cienter. Item farmacia celeriter evacuans humores adu-
stos a corporibus delicatis est serum vel lac acetosum
cum ex ipso bibitur lb i vel ß in aurora. Si parcius
acuere volueris infunde in ipso per noctem integram
mirabolanorum citrinorum et kebulorum ana ʒ ii postquam pistata
fuerint grosso modo et post cassiam plus porta et
sero cum calido et crastino colata et expressa diligenter

pillule preciose nobiles ad idem que pillule de aloes incipiunt
sic fiunt ℞ aloes boni ʒ ii mirabolanorum indorum ʒ iii seminis e-
pithimi scamonee masticis ana ʒ ß informentur cum succo
fumi terre vel apii vel sero caprino et detur ex eis ʒ i
usque ad duas. Electuarium ad idem quod diacodion cum
turbith appellatur ℞ turbith albi et electi ʒ i ʒʒ ʒ ß
gariofili cinamomi ana ʒ ii diagridii ʒ iii zucari ʒ et
detur ex eo ʒ ß vel ʒ vi. Pulvis ad idem ℞ turbith ʒ ii
reubarbari ʒ i hermodactilorum ʒ i et ß ʒʒ ʒ ß zucari ʒ ii et
sit totum doses due. Et si reubarbarum haberi non poterit po-
ne diagridii quantum est medietas ipsius. Unguentum
curans immundicias a pediculis et scabie sic fit ℞
argenti vivi extincti calcis argenti arsenici rub
vel citrini elebori albi scabiose staffisagrie hermodactil-
lorum litargiri salis sulfuris ana quantum volueris de
omnibus vel de quibusdam terantur omnia subtilis-
sime et cum oleo vel axungia vel aceto vel succo
absinthii vel vino conficiatur in forma unguenti et
ex ipso corpus totum inungatur pluribus diebus in loco
calido et precipue post purgationem. Deinde sordicies cum
unguento diligenter in balneo abstergantur. Est namque tante
efficacie ut ipsum per se solum in balneo sepius reite-
ratum curet mediante purgatione, et si singulas
vel vestes ex eo liniat liberat a pediculis et lendi-
bus deinceps, et si magis ipsum sapientie volueris
adde modicum cere et terebentine et albuginis ovorum.
Est namque continens fere omnia simplicia putredinem
prohibencia et vermes natos ex putredine penetrancia
preter aloes et fel et mirram que si placuerit apponantur.
Balneum preciosum in scabie resolvens atque corpus pul-
crificans sit ex aqua decoctionis scabiose fumi terre florum
camomille apii staffisagrie melliloti lappacii acuti
et rotundi et capilli veneris, vel ex aqua calida
in qua sulfur et sal et alumen fuerit dissoluta
vel ex aquis balnearum que sunt sulfuree vel aliorum
sit per naturam quemadmodum et aqua maris amara et
salsa per naturam. **Canon** Hec passio cum non accidit ut
diximus nisi propter malam complexionem calidam siccam
adustam tunc videtur ut cum ipsa corporis gracilitudo fiat
generalis extenuata ymmo et illud tunc est quando ut
quamque corpus per naturam ceperint extenuari scabies
et pruritus assequantur quemadmodum ostenditur in de-
crepitis et convalescentibus post egritudines diuturnas.
Ex quibus scire potes quod circa impinguandum corpus
maciem quam scribemus supra cum partibus subtiliter
suffragatur **Pronosticatio** Scabies et pru-
rigo cum fiunt fortis difficilis antiquata lepram
signat affuturam. Item scabies cum accidit in pueris
aut infantibus tenellis curari non debet quoniam fortitu-
dine virtutis naturalis et mundificationem sanguinis me-
strui sit in poris corporis delicata et a lepra futura
preservat. Item scabies cum accidit in corpore post egritudi-
nes diuturnas aut acutas cum alleviatione viscerum
et membrorum interiorum et constantia virtutis et bonitate
appetitus casum sit salutarem. Si vero gravitas in inte-
rioribus remanserit aut morbi longitudinem aut re-
cidivam sit futuram nisi fortassis paciens exeat in di-
eta et cibi superfluum assumpserit qui cum imperfecte
digeritur in scabiem transmutatur quemadmodum accidit
pacientibus appetitum caninum vel yporexiam particula
longiorum. Cuiuscumque sit longe · his pustule et do-
lores in articulis fiunt et statim post aut cuiuscumque

ex febribus resurgentibus fiunt aut pustule et do-
lores in articulis hiis ampliori cibis utuntur
Item dicit ypo in particula aforismorum late pustule non
non valde pruriginose fiunt Item si corpus scabi-
osum urinam laudabilem habuit atque bonam digestionem
secundum substantiam suam et colorem et egestiones secundum naturales secundum
qualitatem et colorem ambo proportionatas dicitur in bonam
corporis mundiciem et uirtutis naturalis bonitatem Si uero
contrarium apparuerit mise mulierem et purgatoris
sunt necessariis Unde ypo 2a particula aforismorum Quibus fauces
egrotat aut pustule nascuntur in corpore considerare
oportet egestiones si enim colerice fuerit corpus egrotat
si uero similes sanis fuerint est corporis nutriri tutum
Item corpora scabiosa catharcia non impugnat an-
tequam purgetur quoniam cibus eorum totus conuertitur in materiam
corruptam cum in corpore permiscetur propter quod eius mo-
dicum nutrimentum ad uitam Unde ypo ibidem Non pura
corpora quanto magis nutries magis ledes

Capitulum centum de lepra

Lepra est morbus uniuersalis corporis totius preve-
niens ex dominio materie non naturalis proxime
super humores atque membra ex qua quidem
color ipsorum inficiatur et forma et figura corrumpi-
tur et alteratur eorum complexio et leduntur operationes naturales
et fortassis solvitur ipsorum continuitas ut ulcerentur
donec cadant quoniam est uelut cancer uniuersalis quemad-
modum et cancer est uelut lepra particularis ut ait
Auicenna capitulo tertio tertii particula tertia Dicimus autem fortas-
sis quoniam materia non naturalis est duplex una quidem
generata per adustionem humorum et est illud quod accidit ut
plurimum et hoc quidem est membrorum corrosiuum uehemen-
ter et proprie cum fiunt ex humoribus callidis ante adu-
stionem qui sunt colera et sanguinis Alia uero gene-
rata per humorum condensationem et est illud quod accidit
per parum quoniam ut ait Galienus 2o de complexionibus se-
pius est in nobis calidum adurens quam frigidum conge-
lans et hoc non est membrorum corrosiuum uel mo-
dicum et proprie cum fiunt ex humoribus frigidis per naturam qui
sunt flegma et melancolia Et humor quidem melancolia non naturalis
morbos efficit diuersos modis in uariis et diuersis
quoniam aut colligitur in membro uno aut spargitur per
corpus totum Et si solummodo colligitur in membro uno hoc
fit dupliciter quoniam aut figitur in eius profundo dum currit
ad ipsum per uenas et arterias proprias et efficit apo-
stemata corrosiua que sunt cancer zephiros et herpes
estiomenus que sic differunt inter se quoniam si melancolia non
naturalis fuerit adusta grossa fit cancer Si uero subtilis
adusta fit herpes estiomenus Si uero fuerit congela-
ta fit zephiros durities nominatur de quibus nos
iam expediuimus quantum intencionis nostre fuerat capitulo de a-
postematibus in maxilla Aut spargitur super eius superficie-
rum premat ad cutim et efficit albaras et morphe-
am atque algneses que qualiter distinguntur inter
se proprius capitulis inferius apparebit Cum autem spargitur
super corpus totum intus et extra uenas fit etiam hoc
dupliciter quoniam aut putrescit et resoluitur et efficit
se quartanam aut non putrescit nec resoluitur et
inducit lepram Ex quibus scire possumus quod lepra
in se aggregat uitia ceterorum Est namque lepra illud in
toto quod cancer in parte Est autem illud in carne quod
morphea in cute Est et illud permanens quod est quarta-
na desiciens quare a medicis mala infirmitas

nuncupatur quoniam et eius contagio sanum corpus ma-
culat Sunt autem lepre quemadmodum et morborum ma-
lium omnium tres cause que sunt primitiua antecedens et
coniuncta Causa quidem primitiua est adustio assidue
in sole calido uel ad ignem et coitus superfluus et
labor et fames et sitis et uigilie et usus ciborum
acutorum et uini ueteris amari hec enim omnia san-
guinis massam perimunt ut plene distinximus capitulo de
emoroidibus et capitulo de mania canina Que uero
sanguinem condensant sunt ambulatio per niues assidu-
a et habitatio ad septentrionem et masticatio inter mu-
ros et similibus et otium et ablatio coitus omnino et
usus ciborum grossorum et potus aque frigide uehementer
hec enim omnia sanguinem congelat Sed propter has duas
causas sunt adhuc tres alienatores ad utrumque que
sunt habitatio frequens inter leprosos et coitus cum muliere
leprosa uel cum qua breui tempore ante cum ea leprosus coiuit
Quare fit uir leprosus aut fetus aut utrumque et non
oportet ut fiat mulier sic leprosa in qua leprosus proiciat sper-
ma suum quoniam matricis densitas illud prohibet Et ter-
tia causa que omnium est potissima est coitus cum muliere
menstruata quare fit puer leprosus quoniam ut ait Auer-
rois 3o colliget ut plurimum inest hec passio ex generatione
et raro per acquisitionem quare difficilis est et eius cura
fetus namque dum concipitur hora menstruorum adu-
stionem aut congelationem recipit in suam substantiam que
apud finem iuuentutis et pressum senectutis quoniam
plurimum roboratur docet exitus manifeste in corpore
et fit lepra uelut fermentum cum per diem et nocte cali-
tauit in pasta Est etas namque iuuentutis est tempus
adustionis Etas uero senectutis est tempus frigiditatis
et siccitatis per naturam Causa uero lepre antecedens est
mala complexio calida sicca uel frigida sicca corporis
totius maxime ab epate et corde a quibus fluunt
uirtus influxiua mediantibus uenis et arteriis in cor-
pus uniuersum quare multiplicatur humor melancolicus et
sanguinis grossus in eis ad quod non parum efficit
splenis opilatio seu debilitas per naturam Causa autem
coniuncta est cum humor humori propter calidum aduritur aut conde-
satur donec in melancoliam propter naturalem conuertatur Et que-
admodum humor qui sit conuertitur in melancoliam non naturalem
est quadruplex Sunt et lepre quatuor species famo-
se Cum namque sanguis aduritur allopicia nuncupatur
Cum uero colera dicitur leonina Cum autem alteratur flegma tyria
uocauerunt Et cum melancolia non naturalis elephancia appella-
runt quorum omnium causa et curam per ordinem dicamus
Signa lepre generalia trahuntur a tribus quemadmodum
causis est tunc generum ut ait Galienus 3o de accidenti et sunt
qualitas corporis mutata et exitus mutatus et actio
mutata Et si quidem trahantur a mutata qualitate
sic nouem in eo colliguntur Primum quorum est color
totius corporis et proprie faciei quoniam oportet ut sit rubeus
obscurus tenebrosus cum refulgencia quadam forti
uelut coriagini coruscanti propter et consuetum Secundum uero
signum est dispositio oculorum et palpebrarum atque
supraciliorum quoniam oportet ut sint rotundi cum grossitie et
duritie palpebrarum et nuditate supraciliorum uehe-
menti et pluribus ... in albuginibus ipsorum ex
lividitate uel fuscedine commixta et uenis rubeis
plurimis in angulis ipsorum uelut in cane rabido seu
leone Tertium uero signum est dispositio labiorum dentis
eminentes cum duritie et plubeitate propter quod sit ex natura

Tertium autem signum est dispositio lingue et pallati si linguam depresseris et melius aspexeris reperies sub radice lingue ubi pendet uvula similiter et in pallato fissuras spissas minimas et grana velut milii colorum diversorum et precipue alba vel citrina vel rubea sedentia velut in poris infectis. Quintum signum est dispositio capillorum quia cadunt et sunt rari curti cum furfuribus in capite pluribus quasi qui remanent sunt parvi subtiles qui vix videntur nisi cum respexeris ad solem. Sextum autem signum est dispositio totius corporis prurimina scabiosa cum asperitate et tortuositate et nodositate que sub cute reperitur quando inter digittos tractatur et precipue in facie et circa iuncturas. Et hec quidem sex signa sunt aliis certiora ut cum signa fuerit non faciet errare. Septimum vero signum est dispositio musculorum quia ipsos reperies graciles duos et consumptos et precipue inter pollicem et indicem manuum et pulpis tibiarum. Octavum autem est cutis tensio in toto corpore et precipue super spondiles dorsi precipue forte similiter quamquam si trahatur vel comprimatur tarde redit ad figuram suam et si aqua aut oleum super spergatur non imbibitur sed cito labitur super corpus quasi non fuit quietatum. Nonum signum est dispositio corporis ad aerem continentem quia et si frigidale frigescat aut calescit et debilitate virtutis naturalis ut plurimum infrigescunt quamvis vestibus indigent plurimis et tamen non calefiunt sed hoc est signum fallax quia et omne corpus rarum aut macrum per naturam recipit huiusmodi dispositionem. Alia vero signa trahunt ab operatione mutata sex inde colliguntur. Primum quorum est vocis raucedo et strictura anhelitus non accidens ex catarro vel alia causa manifesta sed precipue strictitate et viarum anhelitus opilatione ex materia grossa cinerosa. Secundum vero est insensibilitas membrorum extremorum cum pungitur aut uritur preter quod fit ex paralisi vel carnis sepa... Tertium autem est membrorum formicatio titillo se producens assidue sine causa manifesta et precipue in fronte et superciliis et naso et maxillis atque super dorso. Et hec tria signa sunt certiora aliis que sequuntur. Quartum signum est habitudo pulsus quia debet ut sit parvus debilis rarus subtilis propter virtutis oppressionem et organi strictitate nisi fortassis a principio principii lepra conmiscetur quia potest esse fortis magnus velox propter caliditate adaucta et adustione vehementi. Quintum est morum pravitas fraudulenta quia facile irascuntur neque statim mitigantur nec confidunt in aliquo sed sunt cavi contenaces et ad concupiscenciam vehementer inclinati. Sextum est somni dispositio quia parvum et breve habent sompnum ita ut ex quacumque levi causa excitentur et appareant in sompno fantasmata nigra timorosa. Quia si signa lepre traxerimus ab exeunte mutato sic quinque inde colliguntur. Primum quorum est fetor anhelitus atque corporis totius velut fetor hircorum et precipue in loco calido estivoso. Secundum vero signum est urina prava subtilis aquosa radiosa subalbida in colore oleaginea in superficie cum arenulis rubeis cinnamum in fundo nisi fortassis a principio cum nec adustio nec opilatio fuit confirmata quia pro illo tempore grossa rubea vel citrina apparet vel karopos. Tertium autem est apparatio ulcerum sordidorum in volis manuum atque plantis pedum ex quibus

sanies aut virus fetidum zenosum manat assidue neque consolidari se permittunt cum sint cancerosa sed magis per diem et diem dilatantur cum prurito vehementi. Et hec quidem tria signa sunt ex signis huius generis ita. Quartum vero signum est quod sentitur ex egestione quia sunt ut plurimum veteres corum sceptica propter siccitate et egestiones eiusdem cinerose. Quintum autem signum trahitur ex sanguinis dispositione et hoc quidem multipliciter uno quia hora illa qua fit flebotomia basilice seu mediane dextre vel sinistre egreditur sanguis niger grossus retentus fetidus et fortassis nihil egreditur quia venimus opilatur. Alio vero modo quia post eius receptionem in parapside citissime condensatur et post tempus modicum scinditur aut in partem grossam residentem et aquosam supernatantem separatur sed citius erit significato si scindatur. Alio item modo quia si retentus cum per flebotomiam extrahitur fundatur in aqua claram frigidam nullatenus cum ea permiscetur sed vel supernatat vel ad fundum descendit velut sanguissuge nigre minute. Et item alio modo quia si retentus colletur per pannum lineum densum et digitis comprimatur diligenter reperies reliquias velut grana milii minuta. Et item aliter quia si retentus cum aqua pura frigida dissolvatur in pelvi terso et mundato reperies in fundo ipsius super effusionem sanguinis et aque grana milii radicta. Et item aliter quia si super ipsum aliquid salis aspersus postquam consistit in parapside et liquor si quis supernatat fuit abiectus nequaquam liquefiat vel modicum valde quod quidem accidit propter sanguinis grossitiem atque siccitatem sive sit adustus sive congelatus. Et item modo alio quia si super ipsum postquam consistit omnino fundatur acetum aut vinum acutum fortassis natabit et bulliet super ipsum. Sed in egestione atque sanie non cadit fides certa quia consimiles eorum dispositiones reperiuntur in corporibus multis ex morbo vel natura. Dicit preterea Rasis in divisionibus capitulo primo quod lepra habet tres gradus. Primus quorum est incipiens et propter ipsum paciens non separatur a policia quia cura perfecta capit si medicus fuit sapiens studiosus. Et signa eius sunt raucedo vocis et strictura anhelitus et turbatio albedinis oculorum et rubedo faciei et tenebrositas eius et paucitas pilorum et subtilitas ipsorum et casus eorum et vere omnia signa sumpta a qualitate mutata sed ab actione lesa cum fuerit remissa moderata neque deteriora accidentia accesserint ad ipsa. Secundus vero gradus est invalescens et propter ipsum paciens ab hominibus separatur. Et signa eius sunt quia raucedo fit fortior et facies tuberosa et digiti curvantur et deturpatur forma ita ut pueri ipsum fugiunt et spasmantur iunctura et fiunt tuberose. Et vere hec omnia signa sumpta a qualitate mutata atque ab actione lesa fuerint fortiora multa vel remissa tunc tamen nequaquam perfecte curatur. Hec possibile cura que est primi gradus sanativa fiat huius repressiva ne cito peioretur. Tertius gradus est inficiens quia non est ei cura nisi mortis suspensiva et membrorum custoditiva ne valde corrodantur et decidant sed morose. Et signa eius sunt quia ulceratur corpus et fetet et virus currit ex membris ulceratis. Sed ut signa omnia perfecte compleamus ad species lepre stratim descendamus. Signa igitur alopicie sunt cum signis predictis quibus rubor faciei plurimus cum inflatione oculorum et eorum lacrimositas cum rubore et

tumor albuginis ipsorum et quia fluit sanguis ex naribus
et gingiis ex omni levi causa et appetitus venarum
grauidus in collo cum dispositione provocativa assidua et
multiplicatio pustularum rubearum quidem super corpus
totum et urina rubea grossa unctuosa et habitudo
liuida carnosa et etas iuuentutis et complexio san-
guinea et antecessio regiminis multiplicantis sanguinem
ex vino rubeo dulci et carnibus salitis et silvestri-
bus et ocio et quiete Unde quando in hac specie capil-
li cadunt plurimum alopiciam vocauerunt Signa leoni-
ne sunt cum signis predictis quibus color faciei albus
vehementer et ulcera feda pruritiua in labijs oris
et manibus et partibus corporis aliis cum ardore ve-
hementi et multiplicatione serpiginis super corpus totum et
urina subtilis pauca alba et sitis vehemens et pro-
stratio appetitus et habitudo corporis solita et etas iu-
uentutis et regimen calidum sicut cepe et pipere allio
et sinapi et vigiliis et fame et siti et labore assi-
duo et potu vini veteris puri et amari Et quia in hac
specie fit maxima mortis furiositas ideo leonina
nuncupatur uel quia plurimum leonum patiuntur hanc speciem
ut ait Avicenna Signa vero tyrie sunt cum signis
quibus predictis color faciei subalbidus parum des-
cendens a facie sanorum cum furfuribus in capite et pru-
ritu et scabie sicca super membra faciente cutim sepa-
ri velut squamas piscium aut spolium serpentis propter
quod et tyria nuncupatur et multiplicatio albaras super
corpus vniversum Similiter et habitudo gracilis et etas se-
nectutis et sexus ut plurimum muliebris et regimen frigidum
antecedens et ipse ex piscibus salitis atque casoouem et
lacte acetoso Signa elephantie sunt cum signis predictis
quibus color faciei liuidus et ulcerationum nodositas
cum tortura et spasmo et ineptia ad motus voluntarios
et multiplicatio morphee nigre super corpus totum
Similiter et habitudo macra gracilis et etas senectutis
et complexio sicca per naturam et antecessio tristicie solli-
citudinis assidue perdurantis et de hoc nomine quia
in hac specie uenture cruris et manuum fiunt plus
rigide quam in aliis velut accidit in cruribus ele-
phantum

Methodus

Cura huius passionis non
diuersificatur secundum suas species sed tamen penes gradus quod est
quia cum non naturalis siue facta sit per adustionem siue con-
densationem humorum quorumcumque sit grossa sicca frigida per
naturam ex eo quod ab ipsa resoluitur illud quod ex ea fue-
rat subtile unctuosum Secundum partem sue siccitatis
est multo fortius quam frigiditatis nisi fortassis per adu-
stionem maxima cumulus caliditas sit infixa et ipse in
lepra ulcerata quapropter ualde corrigitur cum cibis hu-
mectantibus atque impinguantibus prosse temperatis inter
calidum et frigidum utrumquam Cum igitur lepra fuit
in primo gradu extrahatur gradatiue grossus humor cum
flobotomia et farmacia cum successione ciborum humorum
modus aut extrahendi cum flobotomia fiet talis ut ait
Rasis in divisionibus capitulo predicto quod oportet ut omni mense
semel fiet flobotomia basilice uel mediane cum inci-
sione larga non stricta retinete grossum Ad quod
confert plurimum sessio in tina aque dulcis tepide uel
aque decoctionis malue viol et altee cum flobotomia
minuetur et non extrahatur simul sanguis plurimus sed
parum quamquam vice et permutetur eius locus nunc ad bra-
chium nunc ad pedes et modo ad partem dextram et modo
ad sinistram quia fiet via tunc in eductione materie et custodia

virtutis Et consideretur sanguis cum egreditur quia cum est
niger grossus dimittatur cum vero subtilis liuidus
velocius restituatur et ad medietatem procedatur Et corpora
que magis audemus flobotomare sunt corpora calida
humida carnosa sicca uero sicca prouocemus per
sanguisugas aut plurimas et venarum manifestarum ex-
tractiones grossorum velocius fiat scarificatio profundiore cum
incisione larga post exitum a balneo humectante
nunc quidem in pulpis crurium nunc uero in natibus
et nunc in spatulis uel in dorso Modus uero humo-
res grossos extrahendi cum farmacia fiat talis
ut in omni ebdomada semel uel bis soluatur cum me-
dicinis educentibus melancoliam primo quidem debilibus post
hoc uero debilibus fortioribus gradatiue ita tamen ut nulla
vice fortis fiet solutio sed moderata quia cum dicimus
medicinas fortes non quidem intelligimus secundum posse
sed utamur et has quidem medicinas complete iam di-
ximus capitulo de purgatione rationis prosse de melancolia
neque permittendo quasdam medicinas attractivas for-
tes put humor melancolicus requirit quibus addas ex le-
nitiuis quantitatem proportionatam sicut cassiafistula manna
tamarindi viol atque prunia quia uel bis properant
ad velocem medicinam ut ait mesue in suo
de appropriatis capitulo de melancolia Diebus uero in medijs quibus
non purgatur pectus corpus digeratur materia sed cum syrupis
que diximus in empiricis et humectetur corpus cum
sessione assidua in tina supradicta et cum balneum
exierit inungatur totum corpus et ipse me-
bra debiliora ex oleo calido uel oleo viol uel
nenufaris vel si aliud proprio non sit cum lacte dul-
ci recenti butiroso uel cum adipe anetis anseris
et galline incorporato cum popileon et dyaltea
partes equales omnis sinnedo Et reguletur ex cibis
humidis lenibus dulcibus velocis penetrationis
que tenerum faciat corpus et impinguet ipsum
et humores generent subtiles in quibus est lac dul-
ce recens ex animalibus sanis iuvenibus sumptum
in ieiunio per se uel cum mica panis omni die et ipse
si in ipso delectetur Similiter et pultes ex farina
simile et auene conditi cum eo et pultes ex
amillo et farre conditi cum lacte amigdalarum
et zuccaro albissimo et iura carnium edorum et a-
gnorum et pullorum pinguium codita cum vitellis
ouorum et croco atque cinamomo Similiter et carnes
elixe cum lactucis cum spinachiis boragine atque
sicca similiter et oua recentia sorbilia elixa
non assa silie et bradia butirosa et butirum re-
cens comestum cum buccella bibat vinum album clarum
dulce limphatum ad medietatem uel mellicratum
aquosum subtile uel julep uel aqua decoctionis
ficuum uel passularum uel aqua frigida clara Ca-
ueat a cibis et potibus melancolicis naturalibus uel non
naturalibus generantibus qualemcumque quos plene iam descri-
psimus capitulo de emorroidibus Caueat et a rebus
urinam prouocantibus vehementer ne fortassis edu-
catur subtile et grossum induretur nisi fuerit
paciens ex hiis qui per urinam purgari consueuerunt
quod quidem sciens ex urina grossa liuida exeun-
te cum sedimento plurimo cineroso Illud tamen est pro
parte quia humor grossus postulat vias largas
Et ex rebus vehementer humectantibus est precipue
plurimum post cibum et otium et quies in proposito

sollicitudinis et cogitatio assidua in ac quando
valde sed sed moderate per se uel partem Ergo
reguletur donec secundo redierit hora flomandi et
purgandi et fiat ordinis receptatio assidua perdu-
rans quoniam sanatur hac cura Et si remanserit co-
lor ad malum in facie tetisicet cum vngento citrino
vsitato ad quod confert plurimum scarificatio facta pri-
mo quidem in spatulis deinde sub mento et in pul-
pis aurium vltimo vero per superficiem totam ita ut
sanguinis ex cicatricibus diligenter cum digitis ex-
primatur et vngenta predicta illico imprimatur et hoc
in balneo uel loco alio vaporoso calido Et si ru-
bor in facie oculis apparuit instillent collirica di-
cta capitulo de obtalmia et hoc de cerusa Et si ca-
pilli ceciderint fiant que diximus pro capite
ad ipsorum generationem atque fixionem Si vero lepra
processerit ad gradum secundum causis sibi vocatis ad
curam nichil ex ordine supradicto omitte quoniam fiet
confirmationis nec cito peioretur Et si nodi duri uel ma-
cule morfee fuerint circa cicatrices frequenter ipsas
mollificat cum balneis et oleis et vngentis sup-
dictis et ut olea sint calida vehementer donec
vreat et penetrent loca dura quod si non sufficiat
opus est ut lamina ferrea ignita pertrahat ipsam
superfluitates atque resoluat Et si nec ista suf-
fecerint conuenit ne Et si nec ista suffecerint
conuenerint antiqui et estimauerunt quod carnes
vipere comeste et vinum eius bibitum et tyriaca
de vipperis et trociscis de tyro famosi exhibita
bis uel ter in ebdomada cum vino albo subtili
mixto cum aqua frigida sanat ipsum quoniam ex usu co-
rum assiduo inflat corpus totum et mollificat
caro et cadit cutis superior dura defedata et re-
generatur alia interior mollis atque clara sed hec est
cura rara difficilis timorosa Preparatio aut vipere
in cure talis est Recipe serpentem cognitam in locis
siluestribus montanis non paludinosis cuius color
sit flauus habens ventrem album et in medio ve-
tris lineam rubeam et in medio dorsi lineam nigram
et caput habens planum spatale et corpus in medio
grossum et cauda curta subtile uelut lacerta quando
dum mouetur facit strepitum et si dentes habuerit in man-
dibulis est melior et abscindantur caput et cauda
et abiciatur eius omnia interiora et abluatur eius
caro pluries in aqua clara et frustatim incidatur et po-
natur in lebete mundo in aqua sufficienti et addatur
aliquid aceti et salis et olei et piperis et galange
et seminis aneti et bulliantur donec caro ab ossibus
vndique separetur Tunc igitur patiens comedat de
carnibus et parbeat ex iure parum post parum assidue
per plures dies et si carnes abhorruerit misceat
ipsas cum carnibus pullorum uel columbarum et faciat
ex eis tortella uel pullos cum vipperis decoquat
et fiat ius magis saporosum Cum aut illud per
plures dies multos continuauit et superuenit scotomia
et corpus inflatum fuit et cutis separetur sufficiens
est iam eius vsus Preparatio aut vipere cum vino
talis est ut vna vippera preparetur sic sicut prius
bulliatur in libris xx vini albi clari puri donec caro
ab ossibus separetur et tunc vinum cum vippera pre-
paratur simul actu calidum in doleum fundatur quod
·60· libras vini albi clari contineat cum misceatur
Et ex ipso bibat modicum omni die in ieiunio Preparatur
aut vippera in sirupo sic Recipe vippera preparata sicut primus
et pone in viii libris aque et adde aliquid fenuculi recentis
uel succi eius et thimi et epithimi et aristologia ro-
tunda et genciana et mirra et baccas lauri ana ℥ ii
atque cinamomum et fac bullire donec medietas consumatur
uel caro ab ossibus separetur tunc coletur et sirupi-
zetur colatura cum libra i zuccari et detur ex eo omni die
in aurora quantum testa oui cape potest cum aqua calida
Preparatur aut vippera sic in electuario Recipe carnes
vipere preparate atque cocte sicut prius et pistentur perfecte et
misceatur cum duplo zuccari rosacei in causa calida uel
cum duplo dyasene in causa frigida et detur ex eo
omni die in ieiunio cum vino claro bene adaquato
Si vero lepra premit ad gradum tercium et vlceratur cor-
pus et virus effluat et fetet corpus tunc inunga-
tur eius vlcera assidue cum vngento de cerusa opia-
to quod diximus capitulo de apate in matre paragrafo de
malicia cancri reprimenda quoniam refrenget materiam corro-
dentem ne cito membra cadat et vita prolongetur et
cauterisentur cum ferro ignito et prohibetur eius cogitatio
ad aerem quidem vehementer sed non superfluum frigoris
nec caloris sicut est aer stans fetidus decursus aq-
uarum mundarum profundarum et assidue vtatur lacte ouium
et vaccarum in potu quoniam prolongat vitam eius Et
sepius assiduet flominam basilice et venarum grandem
in collo ne suffocetur et balneatur in tina supradicta

Emperica Conseruatio sirupi nobilis digestiuus humo-
res grossos adustos uel condensatos atque ipsos preparans
purgationi sic fit Recipe boraginis buglosse scolopendrie
capillorum veneris politrici adianti et fumi terre si recens
haberi possit ana manipulum i seminis lactuce endiuie cucumeris melonis ana
℥ i prunorum citrinorum passularum pinguium enucleatarum
ana ℥ ii sene ℥ i cuscute epithimi ana ℥ i et polli-
podii ℥ iii bulliatur omnia preter epithimum in libris viii aque
dulcis clare et in vi libris et ii libris vini albi dulcis
acuti clari subtilis donec 3a partes fuerit consumpte tunc
apponatur epithimum et illico deponatur ab igne ne
uirtus epithimi resoluatur et cum infrigidatur capit omnia
manibus confricet et colentur et addatis ii libris zuccari al-
bissimi fiat sirupus clarus subtilis aquosus de quo per se
potentur omni die in aurora ℥ iiii uel vi Sirupus
de epithimo purgans humores grossos adustos uel
cum virtute sic fit secundum Johannem Mesue in suo antidotario
Recipe epithimi boni cretensis ℥ xx mirabolanorum citrinorum indorum
ana ℥ xv cuscute fumi terre ana ℥ x thimi buglosse
calamenti emblicorum bellericorum liquiricie pollipodii aga-
rici scitados ana ℥ vi rosarum seminis feniculi ana ℥ iii pruna
xx mundo passularum enucleatarum ℥ iiii tamarindorum ℥ i
et sirupi zuccari libras iii rob libras iii uel loco eius vini dulcis
albi subtilis fiat sirupus spissus bene coctus et detur cum
aqua decoctionis prunorum uel addatur aqua prima
quando coquitur et fiat sirupus subtilis aquosus et per se
potetur confert enim lepre inchoate et morfee et
scabiei et saffati et cancro et omnibus morbis de
colera nigra generatis Pille mirabiles quas scripsit Hali et
sunt vltimi iuuamenti et fortitudinis ad idem sic fiunt
secundum eundem in eodem Recipe mirabolanorum indorum chebulorum polli-
podii ana ℥ v thimi epithimi sticados ana ℥ vi agarici
lapidis lazuli loti coloquintide salis indi ana ℥ iii succi
eupatorii spice ana ℥ ii gariofili ℥ i yerepigre ℥ ii
fiant pille cum succo apii uel fumi terre uel vino veti

amaro ex quibus detur a ʒ ii usque ad aureos iii cum aqua casei sero cum itur ad lectum sine cena et sunt sane et experte Pille de elleboro nigro sic fiunt ℞ aloes ʒ i spice indi ʒ ʃ ellebori nigri ʒ i agarici boni ʒ ii fiant pille cum melle vel vino dulci. sunt omnes vna dosis Ex solutiuis debilibus conuenientibus corporibus delicatis est serum uel aqua casei cum eo actu calido bibitur lb i in aurora cum zuccaro dulcorata. quod si fortificare volueris infunde in ipso per noctem mirabolanorum citrinorum et indorum ana ʒ ii pistando grosso modo et in crastino manibus fricando et colando diligenter Electuarium delicatis ad idem ℞ sene epithimi ana ʒ iii ellebori nigri ... ana ʒ ʃ fiat electuarium cum melle cocto et mundato de quo detur semel in ebdomada ʒ i uel ʒ xii cum vino calido lymphato Electuarium quo uti debet omni die in ieiunio alterans et confortans fit sic ℞ trociscorum de tyro vi modo theriace veteris electe ʒ i zuccari rosati dyarodon abbatis ana ʒ ii et si calor fortis fuerit addito casea ʒ i detur ex eo ante cibum ʒ i cum vino lymphato Oleum de serpentibus cutim leprosorum pulchrificans et ipsam purgans sic fit secundum Johannem Mesue in suo antidotario ℞ serpentium nigrorum uel flauorum quos superius descripsimus cum lb ii pone eos integros in olla terrea vitreata stricti orificii et funde super eos oleum sisaminum uel de semine lini uel oleum camomillinum uel oleum ... lb i et ʃ et sigilla orificium vasis et decoque lento igne uel super prunas donec caro ab ossibus separetur, et caueat sibi operator a vapore eius quoniam est venenosus. et cum coctum fuerit dimittatur infrigidari et cola in vase vitreo diligenter obturato et administretur linimendo super faciem et membra leprosi cum penna quoniam per dies aliquos faciet cutim cadere et aliam teneram generari Oleum de ouis ad idem secundum eundem ibidem sic fit ℞ vitella ouorum elixatorum donec indurata fuerint cum xxx et comminue manibus et pone in sartagine lapidea et frige super igne mouendo cum ligno donec rubescant et resoluatur ab eis oleum et tunc ea comprime cum tortulari tunc abundantius manabit quoniam ex pluribus vitellis acquiritur sit oleum paucum et si pones in alembico et distillabis sicut faciendo aquam rose melior fiet operatio sed minus fieret de oleo quam prius Est enim expertum ad omnem cutis feditatem et confert impetiginem serpiginem sahafati alcusez et fistule atque vlceribus malis corrosiuis Oleum de Iunipero est in eodem codice sic fit ℞ ligni Iuniperi recentis quantum volueris incide frustatim et reple ex eo ollam terream vitreatam stricti orificii et pone super ipsam laminam ferream spissam perforatam sicut cribratorium et in tima ollam superpositam et pone sub eo in fouea sub terra constructam ollam aliam vitreatam lati orificii et accende ignem super ollam superiorem circumquaque et stillabit oleum in ollam inferiorem quod usui reserues Oleum de fraxino fit eodem modo et confert ad idem Dicit preterea expertum quod si patiens lepram inchoatam ... ... absque omni alia medicina quoniam alterabitur eius complexio ad frigiditatem et humiditatem vehementer Canon Dubitauerunt aliqui quare lepra incipiens curetur Cancer vero nequaquam licet sint ex eisdem causis Ad quod dicendum quod in cancro est ... venas que sunt velut eius radices quare curari non possunt nisi radices auferantur sed illud fieri est impossibile sine mutillatione

Sed in lepra et albaras et morphea similiter et sahafati atque alcusez ... quia et in illa diuersi generum ex eis fiunt causis ut dictum est a principio consequenter videtur ut eorum capitula sibi mutuo suffragentur **Pronosticatio** Lepra primi gradus perfecte curatur, lepra vero secundi gradus occultatur, sed que in tertio gradu mitigatur. Item si sola qualitas corporis mutetur signat gradum primum, si vero cum hac operatio naturalis mutetur signat gradum secundum, quod si excrescentia supremum mutata gradum testificat tertium confirmatum Item ad omne genus morborum possit quando sanari ... nature sola lepra non curatur nisi succedit auxilium ingenii Item lepra que fit ex causa calida cito confirmatur et fit corrosiua maligna, que vero ex causa frigida tarda est atque morosa neque membra corrodit et diutius occultatur, quapropter accidit ut pueri et mulieres et seniores diutius in lepra perseuerent quam iuuenes et viri fortes per naturam et calidi Item lepra magis multiplicatur in regionibus frigidis quam calidis quoniam in eis sunt per antiparistasim ventres calidiores et similiter in siccis magis quam humidis quoniam in eis sunt humores grossiores Item corpora grossa valde per naturam raro incidunt lepram et tunc accidit ut plurimum occultata quoniam omnia corpus impinguantia sunt lepre curatiua Item dicit Auerois 3o sui colliget quod lepra ut plurimum est ex generatione. raro vero ex accidente quapropter et difficile curatur quemadmodum et epilepsia atque artetica que per generationem transmittuntur Item leprosi raro febricitant et cum accidit eis febris breuis est non perducit quoniam siccitas prohibet putrefactionem quod si febris cronica superuenit et ipsa quartana curat lepram inchoatam

Capitulum quintum de albaras et morphea

Iste sunt passiones deformantes cutim et corporis superficiem exteriorem quemadmodum lepra inficit carnem et membra profunda ... inter se parum cum valde quod est quia morphea stat magis circa superficiem cutis, sed albaras inficit carnem et cutim et tamen albaras quam morphea generantur ex humore grosso frigido et maligno quod cum non membris assimilat secundum substantiam in toto uel in parte non perfecte sed cum assimilare in colore, quare remanet eius color proprius et cutim colorat Et quemadmodum tres sunt colores extranei a colore corporis principales qui sunt albus rubeus et niger. Ita sunt et tres species vtriusque principales que sunt morphea alba morphea rubea morphea nigra Similiter et albaras alba rubea atque nigra et alba quidem fit ex humore flauo grosso viscoso Rubea vero ex humore sanguineo cum comparatio Sed nigra ex melancolia condensata. non potest ex colera generari cum sit quod subtilis resolubilis ut in vlteriora demonstratur **Methodus** Cura vtriusque parum cum est alba est ut digeratur flegma grossum cum ... calidis ... ... et post hec purget cum medicinis fortibus ... quas diximus de arthetica passione Et si potest non sit aliud. conferet oximel compositum uel squilliticum indigendo et pillis cochie in purgando semel in ebdomada Prouocet vomitus duobus diebus continuus post quod ducit ... a superficie corporis ad centrum omniquaque si fuerit facilis copiosus Post hec vero remedia localia ministrentur fricetur ergo macula alba cum

rebus calidis acutis rubificantibus donec vesi
cetur Ex quibus sunt allia cepe crudu et sapo 7 su
cus anacardi et semen raphanum vel vrtice et
seme sinap contritu et mixtu cu aceto Similit et
radix dapfie vel lilij ul rubee tinctor Similit
et staphisagria et elleb albus et radix cappari ac
cuti Hec eni omia mat grossas subtiliat et inse
nsibilit resoluunt et post hoc sanguinez laudabilez at
trahunt et adducunt in rubore Et si no sufficiat em
pletur locus ex stercore columbor et ficubus siccis
in quibus pulvis sinap et cantarides fuerit in
corporata et post pus fricator ponitur ne desistat
ab vlceratione huiusmodi donec confundetur et radix
macule albe totalit auferatur Et ad illud con
fert plurim continuatio balnei quasi vite in quo
fiet scarificatio parvule cui succedat fricatio atque
emplastrum iam dicta post illud aut incarnet locus
et color erit rubeus candidus in superficie cu vngento
quod fit R rubee tinctor brasilij sandal ru
bee crete rubee an dra om vel quocunque volueris
3 ii thuris farine fabaru cortic adusta
ru ana 3 s litargiri albificati 3 iii terant omia
subtilit et cu litargiro et aqua decoctionis brasi
lij vel crete ru inmisceat donec redierit ad forma
vngenti et ex eo omni die locus corrosionis in
vngatur usque ad consolidation perfectam Albificat
aut litargiru sic puluizet 7 inmisceat cu oleo
ro et ad solem calidu exponatur donec exsiccet
et iterum terat et cu olo ro inmisceat et solt exponat
Et hoc fiat totiens donec fiat albificatu perfecte Ab
stineat a cibis et medicinis frigidis et confortetur
ex cibis calidis subtilibus vehement Vtat in ieiu
nio sepius teriaca modo qua diximus capto
de decoratione capillor qm sua grossa reducat et
subtiliat vehement Cura utriusque cu rub est ut
statim fiat a principio extractio sanguinis grossi
a corpore toto cu flobotomia larga basilice dextre vel
sinistre vel saluatelle in pede dextro vel sinist
modo isto modo alio donec totus excalefiat
cu succussione assidua sanguinis subtilis ex cibis
subtilibus humectantibus ut diximus de lepra post
illud vero scarificetur locus usque ad profundu ma
cule cu perfecte et emplastretur et fricetur cu rebus
acutis vesicantibus iam dictis donec totus fiat
corrosivus Deinde permitta incarnari paulatine no
subito cu succo cepe vel sinap apii vel foliis
lactentibus caulis et bleti et sambuci positis sup
vlcus et insigant ei color albus tpatus cu pictore
farine ammi et cathie argenti mixt vesinis vel
cum litargiro albificato supradicto Cura utrius
que nigre cum est nigra est ut a principio digerat
atque purget mela sicut diximus cao de scabie
cu succussione assidua humor subtilium lavador et
cibis et potibus subtilibus purificativis dictis ibi
et assiduatione balnei in aqua dulci tepida et inf
tepidatio corpori otij et quietis et abstinentia omni
modo a rebus acutis sanguine adurentibus potius
sanguinez congelantibus ut sunt respile et pira
no matura Post ista vero no omnia premissa fiet
ad remedia localia quae scarificet locus atque
vesicet macula nigra sicut diximus in alba et
rubea donec locus totus corrodatur Deinde non

permittat incarnari subito sed paulatine sicut in pre
dictis et insigat ei color albus sicut in predictis

Pronosticatio Albaras atque morphea cum
fuerint fortes difficiles antiquate corpus habilitant
ad lepram Item albaras est deterior morphea quia
eius materia magis extat profundata Similit et est cu
ipsa pruritus corporis et asperitas scabiosa que plurim
aptificant ad lepram Item huiusmodi passiones cu no
rubuerint facilit post loca fricator difficile curantur
quia materia sunt antiquata Item si sanguis non exierit
quando locus pungitur cu acu nullatenus curat quia
materia sunt lapidificata Item si in corporibus grossis per
naturam vel dietam facilius curant quia siccitatis exte
nuatis quia regimine humectativo corpus est huiusmodi
passioni sanativum Item si fuerint et grandes aut
diuturnis temporibus antiquate nullatenus auferuntur

Cam vi de saffati algnesed i gutta rosacea 7 ceta

Iste sunt passiones cutis defedantes queadmodum albaras et morphea
sed differunt ab ipsis hoc modo quia in istis
passionibus alteratur color proprius atque naturalis membri
cum pustulis et vnnculis diversis sed in albaras et mor
phea non sunt pustule neque vnnculi Primo solus
color alteratur Differentia aut eorum inter se talis est quia
et si quodlibet eorum accidat circa cutim et precipue faciei si
milit et ruborez efficiat pustulosum Verum si pustu
le huiusmodi late fuerint atque spisse et quibus virus egre
ditur saniosum simus atque saffati nuncupatur Si vero
minute fuerint atque spisse glutine plurime sit algne
sed vel grossdini nominat Si vero rubor sup pustulas
dominaverit sit gutta rosacea dicit Et sunt omnes ex
eadem causa videlicet humore calido adusto corrosivo
ut sunt fla salsum et cola atque mela adusta

Methodus Cura omnium istarum passionum vna
est atque eadem omnino Digeratur igitur statim a
principio humor acutus atque purgetur ut diximus
cao de scabie et pruritu Et fortiores medicinas digeren
tes atque purgantes humores adustos diximus cao de
lepra quia hec duo capitula no differunt nisi penes si magis
et minus Et si corpus carnosum et vividu apparuerit
oz ut huiusmodi purgatio fiat quinque cu flobotomia larga gros
si sanguinez extrahente et quinque cu farmacia modo
quidez cu ista modo cu illa ut diximus de lepra donec
totus humor adustus educatur et subtilis atque temperatus
succedat paulatine ex iuxibus subtilibus temperatis post
illam aut utramque generalem premissam videtur ad reme
dia particularia propinqua Deceatur ergo primo locus totus
a profundo cu fricationibus et emplastris et oleis rubifi
cantibus acutis que diximus cao de albaras et mor
phea et cao de furfuribus in capite cu aqua decocte
te qua diximus cao de emoroidibus passio de empiric
et hoc fiat totiens quotiens donec materia tota que sunt
radix atque causa huiusmodi prius egritudinis exspiret
Et ad illud vehement confert sanguisuge posite
sup locum aut ventose cu scarificatione profundata et si
passio sunt in facie ponat ventose primo sub spatu
las et collum et post hoc sub mento quia fiet ipsius
eradicatio Similit et diuisio ad propinqua et remota
Caueat tamen patiens ab eorum morsu inmoderato quia
ventose sup collo memoriaz debilitant et mollifi
cationez inducunt que vero sub mento visum diminuunt et
augmentant post hoc vero gradatim consolident no subito

cu vngentis et fometacionibus lenitiuis dictis talis
eisdem Et ex vngentis nobilibus ad dealbandum
atque lenificandum faciem est vngentum album et vngentum
citrinum usitatum que si magis stipticitate volumus gracia
consolidacionis adde aliquid pulueris thuris atque litar-
giri Et si post curacionem ulterius redierit aliqua passi-
onum predictarum reiteretur cura tota a principio donec locus
ab ea securetur **Emperica** Epithima expertum
ad pustulas humoris salsi Recipe aque ro. lb. j pulueris
sulfuris viui subtilissime atque cribellati ℥ j et si con-
quassentur insimul in vase vitreo et per dies plurimos
ad solem calidum uel locum tepidum deponatur donec
eorum ultimus vrinatur tinctura quidem ex sulphure stiptita
uero ex aqua rosata et ex ipsa facies omni sero liniatur
et crastino cum aqua tepida abluatur quod post dies
et dies faciem pulcrificat excellenter Ad idem confert
plurimum litargirum albificatum ut diximus capitulo de albaras
et morphea si super faciem diucius inungatur Refert
preterea Mesue in suo de apparatis capitulo de saffati quod au-
diuit multos se curasse hoc remedio Recipe tartari combu-
stas et contere eas atque distempera cum aceto acutis-
simo et liniendo super locum post fricacionem sufficientem cum pan-
no aspero uel spongia marina Refert et aliud
auctore Democrito Recipe tartari combustarum calcis lote
argenti viui ana ℥ j conficiantur cum oleo de aceto de mu-
cibus et liniendo super locum post fricacionem sufficientem Et si
altiorem fortificacionem volumus adde tartari combusti et
colcotar adusti uel salis adusti et stercoris muris
et amigdalarum amararum adustarum et succi cepe acute
et aristologie et sulphuris viui et pinnarum gracia
corrosionis atque abstersionis secundum olibanum et gallas com-
bustas et radices canarum combustas et litargirum
et cathimiam auri et argenti gracia stipticitatis et
consolidacionis secundum amilum et spodium et cerusa gracia
dealbacionis sit namque fiat medicina completa aggregans
in se omnes intencios **Pronosticatio** iustus cali-
est pronosticacio cali de albaras et morphea etc.

Capitulum viij de albificacione et lenifica- cione corporis totius et proprie faciei

Istud capitulum constat complementum artis medicine
cum scriptis utilibus et necessariis neque turpia atque
superflua negliguntur ne quidem fortissimis pulsi-
bus corpus humanum respiciens eius sufficienciam effugi-
at redimendantem Corpus igitur humanum et proprie facies
pre omnibus nobilior atque manifestior pre coloribus diuer-
sis colorari Duobus quidem ad decorem pertinentibus qui
sunt albus et rubeus et duobus aliis pertinentibus in
contemptum qui sunt niger et citrinus **Methodus**
Albificatur autem corpus ex multiplicacione adipis et
pinguedinis in ipso cum cibis et potibus dulcibus acce-
tiuis et balneis humectantibus cum abstersione aliqua-
li prout dicemus capitulo de arte impinguandi Similiter
et cum gummacia seu epithimate quod sic fit Recipe amili
purissimi dragaganti albissimi amigdalarum dulcium excor-
ticatarum ana ℥ j fabarum excorticatarum ciceris et pisa-
rum excorticatarum farine ordei ana ℥ ij seminis ca-
sam ℥ j terantur omnia subtilissime et cribellentur
per pannum densum lineum uel sindonem velut in collirijs
et cum lacte ouium uel caprarum uel vaccarum calido
recenti distemperentur uel cum lacte amigdalarum dulcium
donec fiat sicut mel currens et ex eo collum et facies epi-
thimetur sero cum itur ad lectum et crastino cum aqua

cum aqua tepida uel cum aqua decoctionis maluarum
et violarum sicitarum abluatur et fiat hoc per dies plurimos
vicibus frequentatis Et si fortificare volumus adde a-
liquid ceruse ablute eius tamen usus assiduus ca-
put infrigidat et dentes denigrat Solum preterea lac
recens butirosum quodcumque fuerit ex predictis cutim al-
bificat et mollem reddit si cum eo facies sepius ab-
luatur et exsiccari permittatur uel si in ipso panni lenei
albi molles infundantur et super faciem tota nocte dimit-
tantur Similiter et albumine ouorum recentium permixte con-
quassatum donec spumam fecerit et cum eodem lacte tem-
peratum Rubificatur autem corpus et facies ex multipli-
cacione sanguinis et spiritus in eis cum potu vini plurimi
et proprie rubei dulcis odoriferi et iuxibus carnium in-
spissatis cum vitellis ouorum et conditis cum croco gariofi-
atque cinamomo Similiter et cum gummacia seu epithima-
te calido acuto rubificatiuo uel defecato ut eius
citus sufficiat ad sanguinem attrahendum Unde tamen defi-
ciat ad cutim corrodenda et ipsi plene diximus capitulo
de albaras et morphea Est autem conferens et epithima
quod sic fit Recipe ligni brasilij uel rubee tinctorum et
radicis pedis columbini quantum volumus pistetur grosso
modo et buliat leuiter cum aqua dulci clara donec
aqua predicte recepit rubedinem Tunc dissoluatur in ipso
modicum mastici aut thuris albissimi et post hoc
imbibantur in ea particule minute cocti carmeati
donec ruborem assumpserit perfectum tunc igitur extrahatur
et ad solem exsiccentur et reseruentur Et cum
ipso uti volumus humectetur primo membrum cum propria sali-
ua et post hoc fricetur totum sicut est super locum diligenter
quoniam ruborem efficiet plurimum sive excellentem qui du-
rat per sex dies uel amplius si non abluatur Et si
misceantur rubificaciua cum dealbantibus fiet color
viuidus velut in corporibus speciosis Citrinatur
autem facies et multum colore super ipsum velut accidit
post usum assiduum cimini uel sinapis uel carui
uel piperis uel vini veteris amari similiter et post exte-
nuacionem corporis ex labore plurimo atque vigilijs et sol-
licitudinibus et fame et siti et cibis acetosis Con-
fert et epithima factum ex puluere sulfuris aut
cimini bulito permixte in aqua super quam inclinet fa-
ciem suam et cum pannis imbibitis in ea faciem perungat
aut fumum ex eis faciat ponendo super carbones
Denigratur autem corpus et facies ex multiplicacione
melancolie super ipsa quod accidit post usum assiduum lenticulae et
cauliculorum et carnium frigidarum atque salitarum vehementer
Similiter et post negligenciam usus balneandi Confert
preterea et epithima factum ex succo corticum nucum uel
granatorum recencium uel aqua decoctionis earundem salicis
et corticis papaueris atque rubi Et si fortificare volumus
adde fuliginis mixte cum anchusa quoniam adherebit
vehementer **Capitulum viiij de arte impinguandi uel extenuandi**

Corpus impinguatur ex do- **corpus**
minio humiditatis super se totum et proprie super
epar cum sit fons et minera virtutis nutri-
tiue sive fuerit humiditas humoris per naturam que radica-
lis dicitur siue per acquisicionem que influens appellatur
quod si moderata caliditas accesserit ad ipsam carnem
augmentabit Si uero frigiditas adipem et lardum
procreabit quapropter dictum est a medicis grossicies
est duplex una quidem carnosa velut in corporibus

sanguinis que vitam elongat. Alia vero sanguinosa velut in corporibus flaticis que suffocat et extinguit. Ex rebus itaque corpus humectantibus sunt tibi et medicine atque regimine operationum. Et cibi qui conveniunt in hoc oportet ut multum et subitum prestent nutrimentum quare oportet ut sint dulces subtiles unctuosi velut sunt iura carnium agnorum vel pullorum pinguium et porcellorum iuvenum et fasianorum et capitum atque extremitatum vitulorum necnon condita cum speciebus aromaticis non acutis velut sunt cinamomum cardamomum mirmistata crocus ana macis liquiricia et galanga melior fiet operatio. Similiter et vinum rubeum dulce vel album grossum odoriferum vel medo temperatus in etate vel cervisia debito artificio preparata grossa namque viscosa nutrimentum habent permansivum vehementer in virtutem nutritivam debilitant plusquam elaboretur velut est ciatus tortelle. Propter quod autem ypocras 2a particula amforismorum specialius est repleri potu vel cibo et ex rebus melioribus est lac recens dulce butirosum et specialiter ovium vel vaccarum. Similiter et pultes de simila vel farina avene vel farri vel ordei cocti cum eo. Similiter et caseus mollis recens et butirum cum buccella panis de simila comestum et pinee et pistaci et nuces recentes atque avellane. Similiter et ficus pingues et dactili et uve valde mature. Medicine vero impinguantes sunt fiunt. Recipe farine fabarum excorticatarum farine ciceris vel pisorum excorticatorum risi amili avellanarum mundatarum seminum quatuor frigidorum mundatorum fisticorum pinearum ana quantum volueris de unoquoque terantur omnia subtiliter et misceantur cum butiro recenti et fiat electuarium cum zuccaro de quo omni die comedat in ieiunio et super ipsum bibatur aliquid ex potibus supradictis. Et si ipsum aromatisare volueris adde ex speciebus supradictis. Et sunt qui trociscos conficiunt ex rebus eisdem cum lacte recenti butiroso. Et plura restaurativa diximus capitulo de febre ethica que fiunt ex carnibus sive aut sine carne. Et dicit Mesue in suo de appetitibus capitulo de spasmo quod iura capitum edorum et agnellorum et arietum pinguium iniecta ad clistere atque cum tempore retenta in ventre corpus vehementer humectat. Similiter et lac dulce precipue quando in eo cocta fuerit farina simile vel ordei vel risi. Similiter et suppositoria ex eisdem confecta cum oleo vel butiro et per noctem in ventre retenta donec fuerit dissoluta. Similiter et balneatio in aqua dulci tepida vel aqua decoctionis extremitatum arietum et porcellorum postquam fiat in eis mora longa et specialiter cum cibus in stomacho fuerit digestus quoniam faciet eius sanguinem ad membra penetrare. Ad quod confert plurimum fricatio levis modica per superficiem corporis totius. Unguenta aut et emplastra impinguantia corpus totum. Similiter et membrum aridum quodcumque plene iam diximus capitulo de diminutione potentie coitive [illegible] de methodo circa finem. Et dixit Avicenna quod flagellatio corporis cum corrigiis mollibus levis moderata facta semel omni die post cibi digestionem impinguat corpus vehementer tantum rubificando et nutrimentum ad membra attrahendo. Regimine vero corpus impinguans consistit in impinguatione corporis multiplicatione sompni super lecto molli sub aere temperato et prepositione sollicitudinis et laboris et sudoris nisi fortassis quandoque modicum sudare placeat in estuario propter

abstersionem sorditiei et sudoris que sunt superfluitates digestionis tertie specialiter membrorum quoniam post hoc fortior fit attractio recentis nutrimenti. Corpus vero macreatur ex dominio siccitatis super ipsum et specialiter super epar et cor cum virtute nutritiva instat super totum sive illud affuerit per naturam vel dietam quod si calor vehemens aut frigus assequatur fiat exsiccatio magis ultimata. Propter quod dictum est a medicis quod duplex est genus corporum macrorum. Unum quidem propter resolutionem humiditatis plurimam quemadmodum accidit colericis et iuvenibus et febrientibus et laborantibus in sole estuoso. Aliud vero propter digestionem debilem atque consumptionem diminutam quemadmodum in infantibus et senibus et patientibus ethicam senectutis. Ex rebus itaque corpus exsiccantibus sunt cibi et medicine atque regimine operationum quemadmodum et in humectantibus diximus. Et cibi qui conveniunt oportet ut sint parum nutritivi quorum quintuplex est maneries quoniam aut parum ex ipsis convertitur velut sunt cibi stiptici quorum maior portio fugit in superfluitates. Verbi gratia cibi saliti plurimum et allia et sinapi et iura piperata vehementer quoniam sua acuitate stimulant intestina. Aut multum ex ipsis resolvitur velut sunt cibi aromatici. Verbi gratia iura carnium non pinguium et ciceris non piscium. Similiter et vinum album aquosum et olera quecumque. Horum namque materia potius vel transit per urinam vel exalat per sudorem. Aut plurimum ex ipsis usus nutritiva fatigatur velut sunt cibi aquosi et acetosi vel pontici qui sua frigiditate stomachum epar et membra congelant. Aut appetitus ex eis pessimatur velut sunt cibi non sapidi et quibus natura quamvis vel ipsa noscitur inimica. Cum enim cibus propter desiderium assumitur ex ipso corpus non nutritur sed potius fatigatur. Aut et ipsis membrorum humiditas imbibitur atque desiccatur velut sunt cibi sicci per naturam. Verbi gratia risum et milium et panicum et caseus antiquus et vinum vetus amarum et panis valde fermentatus et panis azimus et panis cum semine carvi vel feniculi conditus et panis assus super carbones et panis bis coctus et panis antiquatus donec fiat durus. Ex his namque grossus sanguis efficitur qui sua siccitate humores omnes imbibit et humiditates obbibit manifeste. Medicine vero corpus exsiccantes sunt omnes calide forte vehementer velut diamargariton diacalon pipion diaciminum. Similiter et omnes ventris solutive velut yerapigra benedicta. Similiter et omnes urine provocative velut dyamisu nefroticum. Similiter et omnes menstruorum eductive velut antidotum emagogum. Ex his enim omnibus consumitur omne quod delectat. Ex medicinis appropriatis est ista. Recipe seminis apii seminis feniculi agni casti ruthe cimini carvi piperis zeduarie cineos amomi granorum iuniperi seminis apii salis adusti ana quantum volueris de unoquoque fiat ex eis pulvis aut electuarium cum zuccaro rubeo. Et detur ex ipso omni die in ieiunio ℥ i vel ii cum potu aque sive mixte cum aceto vel cum potu vini acetosi et albi aquosi vel veteris amari quoniam post die et die operabitur manifeste. Regimine vero operationis hoc idem faciens consistit in multiplicatione laboris et sudoris sub aere estuoso post famem et sitim perduracionem similiter et in vigiliis plurimis per noctem super lecto duro necnon extrema sollicitudine et coitu superfluente. Unguenta aut et emplastra sublimantia corpus totum exsiccantia aut membrum quodcumque turgidum inflatum posuimus iam superius capitulo de restrictione lactis in mamillis et capitulo de extenuatione mamillarum et capitulo de apostematibus virge et testiculorum.

pagiuis de empitis et ca° de variolis et elephancia
Et omnibus papula sunt illa que diximus ca° de cathe
tica passione de cancro **Pronosticacio** pt qz
omne corpus inmaterati impinguari ut est impleri
cu vehemens caliditas aut siccitas adest p naz pt
naz ne aliquis facilis subtrahe appone uo dif
ficile cu ulcus cooperitur Item dixit G de ingenio sani
tatis q corpus quecunque multo longius est tpe exsic
candi qm siccitas optinet facilius sup humiditate
qm ea Quapropter dictum e a medicis q humiditas est
radix omnis passionis Item corpa magnum epar ha
bencia difficile impinguantur Cognoscitur aut epar
magnum et venis apparentibus in membris corporis
totius qm generatur in humor sanguis calidus subtilis va
porosus Item dixit ypo 2a particula afor Cuicunque
multo tpe extenuatur corpus tarde reduci convenienter
que vero in modico medice cu naz ulcus multa
decitur et humiditas substancia inmoratur maius tpe
resumpcionis requiritur qm si ulcus remansisset Cor
pora plera grossa vehementer sunt ... cum tpibus pro
dite evacuanda et tpe in pio veris et in fine autum
pni cu flobotomia quidem si fuerit carnosa cu farmacia
uo cu fuerit sagimosa ne fortassis subito suffocetur
De carnosis namqz dixit ypo pma pticula afor In
exercitantibus ad summum bone habitudines sunt fallaces
De sagimosis uo locutus e 2a ptla cu aut Crassi valde
sedm naz cito moriuntur magis gracilibus Corpora
plera catharma non grossescunt antequam purgetur
vn ypo 2a pla afor Non pura corpa quanto magis nutri
es magis ledes Item corpa humida facile purgatur
et fortiter macra uo atqz sicca minus et debilius vn
ypo ibidem ubi indigenciam non oz laborare Dicit pt due
rois 2° colliget Et si corpus fuit grossum moderate
victus nutritur fortitudinem et vite sit elongacionem
Adeps est velut superfluitas post nutrimenta quare non
sagiat ipm nec generat nisi prius membra singula re
stauravit Corpa macra facilius leduntur a causa
primitiva qm coniunctiva Ut puta estu solis vel frigore
vermis constringentis qm ipsorum membra principalia debi
liter sunt contecta Crassa uo corpa facilius leduntur
a causis intrinsecis qm primitivis Ut puta opilacioni
bus aut febribus aut apatibus periculosis qm ipsorum
vasa stricta sunt et coartata Cu aut ptes corporis sint
duplices videlicet spermatice et carniformes sole
quidem carniformes pereunt et resolvuntur que sunt caro
et sagimen spermatice uo nec senio nec fame nec
egritudine inmorantur **Capitulum Nonum de**

N odi vel verruce **Nodis et verrucis**
nuncupantur eminencie cutis tuberose que fiunt
in manibus et pedibus ex materia grossa multa
radice habentes in membro profundatas et caput grossum
exterius velut clavus infixus neqz leduntur cu coartantur
neqz prohibet membrum a suis operacionibus nisi fortassis
acciderit in codis manuum vel plantis pedum et p se si
fuerit magne difficiles antiquate Et sunt modorum
diversorum qm aut sunt molles tractabiles aut dure as
pere vehementer et iterum aut habent pvum stipitem caput
uo latum aut equale et iterum aut sunt albe aut nigre
aut coloris eiusdem cum membro cuius sunt Et iterum aut
sunt integre aut scisse per fissuras vn qualitercunqz
se habuerit non differunt in materia similiter neqz in cura
Methodus Cura ipsarum est ut cauterizentur et

comburantur earum radices cumquaqz usqz ad profundum
omnino cu aquis et ungentis ardentibus dictis capitulo
de emorroidibus donec fuerint demerse et mortificate
prorsus Post hoc uo liniatur cu emplastris et ungentis
putrefacientibus dictis ibidem donec ipse ceciderint vel
facile cu digitis extrahantur neqz permittatur aliquid
radicis in loco qm et si pvum fuerit illico germinabit
Post hoc uo consolidetur ulcus cu pulvere thuris minuti
proiecto sup ipm vel dragaganti vel litargiri donec totaliter
applanetur Et si fuerint verruce pve molles nec
profunde sufficiet cauterium cocliaro vehemens et post
post stabilicionem profundata cu medicinis dictis de mor
phea Et cum in pluribus qm difficilibus mitigatur pa
ciens ex cibis et potibus humidis subtilibus sanguinem
generantibus subtilem Et purgetur humor grossus
cu flobotomia larga vel farmacia queadmodum diximus
ca° de lepra **Emperica** Modus evellendi v
rucas radicatas hic est ut comburantur ipsarum capita
vicibus frequentatis cu virga tenera coruli vel mirti
vel cu tenta ignita donec adustio penetret in ra
dicem ita ut separetur a membro cumquaqz velut
surgens in tumorem Tunc igitur leviter manibus ex
trahatur post q rumpatur aliquid ex radice et post
hoc ulcus consolidetur cu ungento albo usitato Et
sunt qui ligant radices verrucarum cu pilis caude eq
ne et leviter quaqz laqueum constringunt donec
tota eius substancia resecatur Sed illud non sufficit nisi
fuerit verruca tenera facilis non profundata etc

Cam x de impetigine et serpigine et igne psico et igne volatili et for
micis

O mnes iste passiones inmica atqz miliaci
ones sunt similes in disposicione et cura
similiter et causa quapropter de ipsis uno
ca° dicemus Sunt aut pustule valde minute
spissim involute sicut plurime currentes p membri su
perficiem velocitate multa atqz ardore et pruritu
vehementi fiunt aut ex materia subtili adusta utpote
colera vel fleumate salso vel sanguine cum humiditate
adustio non finiunt nec reliquias aliquas ingros
sant et si sit a colera fit color earum citrinus cu ar
dore vehementi Si uo fuerint a fleumate salso fiet co
lor subalbidus cu furfuribus et pruritu Si uo fu
erint a sanguine fiet color earum rubeus vehementer
cu humiditate manente Sunt plera humorum pustule
quedam in cutis superficie omnino quedam uo velut sub
cute comprehense Sunt etiam quedam cu bothor minu
tissimis quedam uo dilatantur Sunt etiam quedam cu ardore
vincente humiditatem quedam uo cu humiditate vincente
et pruritu quare diversificantur eorum nomina
Methodus Cura ipsarum omnium est cu fuerit tenera
facillima ut statim a principio locus cumquaqz ve
tosetur atqz scarificetur profundam et sanguis ex vul
neribus cu digitis exprimatur ita ut nichil
ipius remaneat sub cute et ad illud confert tm
modicum intercessio balnei qm cutim mollificat et
materiam liquefacit Post illud uo si quid ipsius fuerit
remansisse cu fricacionibus rusticis vesicantibus
exsiccatur dictis ca° de furfuribus quibus succedit
illico fricacio lenitiva dicta ibidem donec ex alteraci
onibus humoris prorsus locus sanetur Et si fuerint
fortes antiquate difficiles primo materia digeratur
similiter et purgetur velut iam scripsimus in capitulo

de scabie corporis et pruritu quibus succedat sepius
localia supradicta **Emperica** Omnes iste passiones
de facili curantur post premissa scarificatione et balneo
iam dicto locus patiens frequenter ex unguento albo us-
tato liniatur Vel si presto non sit aliud ex adipe gal-
line vel anseris vel anetis vel ex mucillagine se-
mini et ponendo sanguissugas super locum si materia sit pro-
funda. Similiter et inungimus locum cumquam ex olo
roso vel ex albuginibus ovorum conquassatis cum ag-
resto et aceto vel succo trifolii vel acetose ne fortas-
sis per ambulationem dilatetur Et confert ad illud ne mo-
veatur corporis quietatio ex cibis liquidis vergentibus ad
frigiditatem velut sunt mica carnium agnorum et edorum
elixa cum lactuca vel atriplice vel seminibus ipsorum similiter
et ex potibus aque frigide vel vini debilis aquosi et
abstinentia a rebus acutis omnino ut sunt sinapis piper
allia et cibi vehementer saliti et vinum vetus amarum
similiter et ex balneis assiduis aque dulcis clare
Et ex rebus subtilibus est oleum de vitellis ovorum et
oleum de iunipero et oleum de fraxino que scripsimus
capitulo de lepra et proprie post curam generalem

Capitulum xi de lentiginibus et panno faciei

Differunt iste passiones in dis-
positione seu forma unde quoniam eadem est ipsarum
causa et cura sub uno capitulo reponuntur Di-
citur autem lentigines macule rubee aut nigre
in facie seu membris aliis generate velut super ipsam
lentes sunt proiecte fiunt autem ex materia grossa inclusa
cuti et carni vehementer infiltrata Pannum vero
dicimus colorem faciei nubilum obscurum quasi panno
livido vel tinctura zophistica velatum velut accidit
in peregrinantibus aut ambulantibus in sole fit autem
ex humore grosso disperso per membri superficiem omnique-
que quare fit cutis opaca propter alienatorum lucidi dy-
afani ab extremitatibus ipsius **Methodus**
Cura ambarum est ut a principio digeratur materia atque
purgetur modo cum farmacia modo cum flebotomia larga
grossissimum sanguinem extrahente cui succedat regimi-
natio assidua humorum subtilium lucidorum ex cibis et poti-
bus subtilibus et balneis convenientibus prout possit quoniam
plene omnia iam tractavimus capitulo de lepra Post ista
vero procedendum fiet ad localia tali modo quoniam oportet ut
ille locus totus excitetur donec macularum vestigia
radicitus exspoliantur quod quidem perficitur cum unguentis
et fricationibus similiter et emplastris acutis rubi-
ficantibus vehementer atque cutim corrodentibus
et carnem post illud vero succedant medicamenta stiptice
consolidative ulceris quibus aliquid misceatur
quod albedinem ingerat et decorem et hec omnia plenarie
tractavimus capitulo de albaras et morphea **Emperica** Si
pannus aut lentigo fuerit recens atque facilis tollitur
hoc modo confricetur primo facies cum oleo de tartaro
vel de iunipero vel cum aqua decoctionis sinapis
vel cum lixivio acuto in quo sapo fuerit dissolutus
donec cutis rubuerit omnino Et ad illud confert
plurimum continuatio balnei vel membri fomentatio
cum aqua tepida quoniam cutim mollificat et ipsam
ad casum facialem adaptat Post illud vero perungatur
sepius cum unguento albo quoniam cuti reginat candi-
dum et decorum Ad idem predicta conferunt omnia
que diximus capitulo de albificatione et lenificatione
corporis totius **Pronosticatio** Utraque duarum
passionum curatur et precipue cum fuerit fortis antiquata quoniam
tunc eius materia vehementer est infixa Unde lentigines
sunt panno difficiliores Sunt autem lentigines duarum
specierum quoniam ex eis quedam sunt rubee quedam vero
nigre sed nigre sunt peiores et quanto nigriores tanto
sunt deteriores lentigines cum fuerint ex generationis
principio nullatenus curantur Pannus predicta in facie
tamen breviter supervenit cum pregnantibus aliis mulieribus cum fuerint
impregnate

Capitulum xii de scrofulis

Scrofulus est caro glandosa generata in loco
molli spongioso velut in guttur vel post
aures vel circa iuncturas vel sub ascellis vel
in inguinibus ex decursu humoris grossi viscosi velut
est flegma globosum quod accidente caloris naturalis inspissatum
convertitur in carnem duram rotundam albi coloris
que cum manibus tractatur movetur de loco ad locum
cute incisa et quandoque sunt tres vel quatuor in eodem
loco et quandoque magnificatur donec fiat sicut me-
lon aut cucurbita et occupant collum et totum caput
Methodus Cura eius est cum est parva recens et
mollis solis medicaminis acutis resolventibus intricatur
quod est ut eger evacuetur a flegmate cum vomitu forti as-
siduo si fuerit possibile similiter et cum catharticis attrahen-
tibus flegma cum virtute que diximus capitulo de epilentia et
capitulo de palisi et capitulo de arthetica passione et faciat
ipsum pati famem et sitim post exercitium et laborem forte
in ieiunio et caveat a cibis et potibus viscosis velut
pasta et tortelle et cibi farris et caseus et pisces Et
regat ipsum cum cibis calidis acutis subtilibus ut sunt
allia sinapis piper atque vinum vetus amarum purum
Post ista vero omnia administretur emplastra resolventia
atque suffumigia similiter et gargarismata necnon
ungenta et masticatoria put tunc dicemus Emplastrum
resolutivum fit ex dyaquilon vel apliton aceto ca-
lido posito super locum similiter et ex fermento cum ca-
taides aut nucea contrita aut sinapis contrita
fuerit commixta similiter et ex stercore columbarum cum
ficubus siccis et allia et cepe crudum et yreos et sta-
fisagria fuerit incorporata pistando in mortario atque
commiscendo et aceto calido apponendo post balneationem
vel membri fomentationem ex aqua dulci calefacta Suf-
fumigium resolutivum fit ex pipere nucea spongia ma-
rina osse sepie saxifrage piretro galbano armo-
niaco bdellio oppopanaco sulfure quodcumque ipsorum
positum fuerit super carbones ignitos ita ut patiens
fumum recipiat ore aperto donec humorem effluat sali-
vatim et fiat omni die in ieiunio vel aliqua ipsorum
simul conterantur in pulverem ex quo fiquentur
pillule cum pice aut terebentina et usui reserventur
Gargarismata vero fiunt ex oximelle squillitico et
aqua calida vel ex sinapi trita et confecta cum
melle vel ex aqua decoctionis piretri sinapis ge-
ciane vel ex aceto acutissimo et vino veteri amaro
vel ex aqua calida salsa vehementer Ungenta vero re-
solutiva fiunt ex unguento fusco acuato cum nucea
et galbano post quoniam dissoluta fuerit in vino veteri
et incorporata cum ipsis Similiter et ex bdellio galbano
armoniaco serapino oppoponaco simul dissolutis in
aceto acutissimo vel vino veteri amaro et post hoc
incorporatis cum cera liquefacta ad ignem in cazola
Masticatoria vero fiunt ex pipere cum speciebus et piretro
et euforbio et sinapi tritis et pulverisatis eodem modo

ita ut et hor pulue sepius in ieiunio masticet aliquid donec eius calor sua colliquauit quae totum simul corrumpat. Vel fiant ex eis trocisci cum vino veteri vel cum aqua decoctionis ciceris vel cum grimelle squillitico quorum duo vel tres omni die masticetur in ieiunio. Ex resolutiuis igitur huiusmodi vicissim alternatis tota materia extrahatur ita ut nichil ipsius penitus remaneat quoniam et si fuerit quid modicum de vno generabit. Cum scrophulus fuit magnus durus difficilis aquarum hac cura mollitiuis resoluetur, si oportet ut cum rasorio tenuita excoriet ita tamen ut vena vel arteria nequaquam dissoluatur. Quoniam magnum foret periculum propter emorragia sanguinis vehementer atque extrahat et cominus illico consolidetur cum pulueribus stipticis et fasciis pressuris ne fortassis sanguis effluat excessiuus velut sunt bolus armenus terra sigillata sanguis draconis rose et mirtilli. In fine vero consolidetur cum vngentis et pulueribus. Ex consolidatiuis sunt vngentum de litargirio dictum capitulo de fissura labiorum oris et vngentum de mastice et thure dictum capitulo de emorroidibus, similiter et vngentum album vsitatum preterquam sunt cum puluere thuris mumie et draganti et litargirii confortatus. Et in hoc laborem meum compleuimus auxilio dei cuius nomen sit benedictum in secula seculorum Amen.

Ad intellectum tabule subscripte sciendum quod breuiter ponuntur in ea tituli omnium antidotariorum generalium famosorum cum assignacione suorum capitulorum necnon paragraforum quorum descriptio tacta est in toto libro precedenti quoniam fiet velut antidotarium abbreviatum secundum ordinem alphabeti.

Anacardina confectio calefaciens et resoluens omnes materias frigidas grossas vel subtiles virtute potenti quae confert apoplexie paralisi tortuositati tremori spasmo frigido epilepsie litargie subeth stupori congelacioni atque arthetice de frigida causa vel materia ponitur capitulo de appoplexia paragrafo de methodo etc.

Ars faciendi sirupos digerentes atque euacuantes coleram a quacumque particula membri corporis cum suis proprietatibus directiuis capitulo de febre colica interpolata paragrafo
Ars faciendi sirupos // de empiricis circa finem acetositatem digerentem atque euacuantem flegma a quacumque particula membri corporis cum suis proprietatibus directiuis capitulo de febre flegmatica interpolata paragrafo de empericis
Ars faciendi sirupum digerentem atque euacuantem melancoliam a quacumque particula membri corporis cum suis proprietatibus directiuis capitulo de febre melancolica interpolata paragrafo
Ars faciendi sirupos // de empiricis circa principium digerentes atque euacuantes humores compositos quoscumque et a quacumque parte membri corporis cum eorum proprietatibus directiuis capitulo de febre composita paragrafo de empiricis
Apozima purgans coleram quae confert frenesi et febri acutis et propter in principio et apud minoracionem capitulo de frenesi paragrafo de methodo
Apozima purgans flegma quae confert litargie appoplexie epilensie paralisi tremori et febri flatuus capitulo de debilitate stomachi paragrafo de canone, ibi etiam de digestione et de aliis pertinentibus valde
Apozima purgans melancoliam et humores grossos adustos vel non adustos quae confert omni permixtioni racionis vel melancolie et febri quartane et lepre et morphee capitulo de perturbacione sensuum paragrafo de cura melancolie et paragrafo de cura manie canine

Aqua ordei secundum dispositiones diuersas approbatas que potatur in estudinibus calidis et sitim extinguit ventrem lenit calorem reprimit capitulo de cura febre putride
Aqua frigida generaliter / in generali paragrafo de empiricis
Aqua diuersorum que potatur in estudinibus acutis vehementis inflamacionis et sitim reprimit et frenesim prohibet et sompnum inducit capitulo de frenesi paragrafo de methodo et capitulo perturbacionis sensuum paragrafo de mania
Aqua ardens et coca plurens // camina in quibus illud volumus velut cauterium quae confert emorroidibus nodis scrophulis et superexcrescentiis quibuscumque capitulo de emorroidibus paragrafo
Aqua subtilis diuretica tollens // de empiricis omnes opilaciones mesaraicarum epatis splenis renum pororum et meatuum quae confert hictericie propter opilacionem et itericie et calculo et dissurie et retentioni menstruorum et ydropisi difficili nec est ei par capitulo de dissuria paragrafo de empiricis
Balnea humectancia corpus atque impinguancia diuersa reperies capitulo de spasmo et capitulo de ptisi et capitulo de macie renum et capitulo de febre ethica vbi est melior dispositionum
Balnea exsiccancia atque resoluencia necnon corpus extenuancia diuersa reperies capitulo de paralisi et capitulo de spasmo et capitulo de arthetica et capitulo de
Balnea stiptica generaliter diuersorum // ydropisi fluxum omnem restringencia per quacumque sunt regionem quapropter conferunt vomentibus atque lienteriacis dyarriis et disinteriis et fluxibus emorroidarum atque menstruorum cum excesserint vltra modum capitulo de fluxu ventris paragrafo de empericis
Clistere anodinum // est melior descripcionum mitigans omnes dolores qui sunt in visceribus propter extensionem capitulo de fluxu ventris paragrafo de methodo et dissinterie et capitulo de colica paragrafo de methodo
Clistere leniuum purgans // de colica ventose coleram et humores acutos quae sit conferens in febre acutis et frenesi et febre ethice atque ptisi similiter et in restitucione vetris delicati capitulo de stipticitate ventris
Clistere acutum diuersorum // paragrafo de empiricis moderate purgans materias grossas viscosas quae confert in febre comatis et litargia et subeth et stupore et frenesi et paralisi et epilepsia et arthetica de causa frigida capitulo de stipticitate ventris paragrafo de empiricis
Clistere stipticum restrictiuum omnis fluxus ex stomacho vel intestinis vel matrice reperies capitulo de fluxu ventris paragrafo de empiricis et capitulo de fluxu menstruorum paragrafo de emperiicis
Collirium album de ceruisa mitigans dolores oculorum et consolidans vlcus in eis capitulo de optalmia paragrafo de methodo
Collirium ingrale conferens ad omnem obtalmiam et visum custodiens a propietate capitulo de optalmia paragrafo de empericis
Collirium ... conferens omni obtalmie et fluxum lacrimarum ex humore acuto primitiuo capitulo de obtalmia oculorum paragrafo de empiricis
Collirium de thucia ad omnem lippitudinem et fluxum lacrimarum capitulo de fluxu lacrimarum ~~capitulo de~~ paragrafo de empiricis circa principium
Collirium de thucia ad easdem operaciones sed fortius predicto capitulo de debilitate visus paragrafo circa medium

Collirium de balsamo visum recuperans etiam ablatum cum integritate oculorum capitulo de debilitate visus paragrafo de empiricis circa medium.

Collirium Mathie quod ponitur intra oculos et extra cumquamque qui prohibet aquam et repercutit materias extollentes et membrum confortat sui proprietate potenti quae confert omni obtalmie in principio et apud casum et percussionem si timetur ulcus vel aqua in ipso. capitulo de obtalmia paragrafo de methodo circa

Collirium album sublime ad oculos // principium maculam oculorum et lippitudinem visus obscuritatem capitulo de fluxu lacrimarum paragrafo de empiricis

Collirium de plumbo consolidans ulcera oculorum post obtalmia in eis et casum et percussionem capitulo de fluxu lacrimarum paragrafo de empiricis

Collirium album extreme fortitudinis in restringendo lacrimas et consolidando ulcera et fistulas oculorum capitulo de fluxu lacrimarum paragrafo de ca

Collirium de aquis // none circa finem distillatis ad confortationem oculorum capitulo de debilitate visus paragrafo de empiricis circa medium

Collirium de fellibus approbatum et nobile ad omnem visus debilitatem ex quacumque causa fuit capitulo de debilitate visus paragrafo de empiricis

Collirium de gemmis confortans omnem oculum debilem a proprietate capitulo de debilitate visus paragrafo de empiricis circa principium

Collirium quod vocatur abdez ad confortandum oculos expertum capitulo de debilitate visus paragrafo de empiricis

Collirium de vino ad fistulam in lacrimali principium et ulcera oculorum acuta pruritia capitulo de fistula in lacrimali paragrafo de methodo

Collirium album extreme fortitudinis in consolidatione ulcerum oculorum quae confert fistule ipsorum et lacrimositati capitulo de fistula in lac

Collirium // mali paragrafo de methodo

[illegible]um de sarcocolla ad idem capitulo de obtalmia paragrafo de methodo

Decoctum diversarum descriptionum ad confortandum stomachum capitulo de diminutione digestionis paragrafo de methodo et paragrafo de empiricis

Caputpurgium frigidum alterans et confortans cerebrum in egritudinibus acutis quae confert sode calide pulsative frenesi maniae caninae nervose acutis et vigiliis assiduis et spasmo sicco capitulo de soda paragrafo de empiricis circa finem

Caputpurgium calidum alterans et confortans cerebrum et nervos in egritudinibus frigidis difficilis eradicationis quae confert epilepsie apoplexie vertigini paralisi spasmo humido tremori subeth [illegible] arthetice passioni de causa frigida et catarro et oblivioni et sensuum obscurationi capitulo de paralisi paragrafo de empiricis et capitulo de ptisi paragrafo de methodo quae est melior et fortior descriptionum quam pillulas de castoreo recipit quae sunt omnibus meliores

Dyambra confectio calida aromatica nidamenta quae cerebrum letificat digestionem parat cor confortat et corpus vivificat et impinguat et confert omni permixtioni racionis et cordiace et indigestioni capitulo de perturbatione sensuum paragrafo de melia ...

Dyacurcuma maior et minor aperiens omnes opilationes fortes antiquas in epate vel splene vel renibus vel mesaraicis quae confert cum virtute ytericie duplici et ydropisi inchoate et stranguirie et arene capitulo de ydropisi paragrafo de methodo ascitis

Dyaltea confectio nobilis et virtuosa ad opilationes fortes antiquas epatis mesaraicarum splenis atque renum capitulo de debilitate splenis paragrafo de empiricis

Dyatesseron confectio sublimis atque potens ad educendum subito materias et malicie quare confert restitutioni menstruorum in mole perforationi et ad faciendum abortum capitulo de restitutione me

Dyarob cum turbit // struorum paragrafo de empiricis

[illegible]buth confectio bona ad purgandum flegma salsum et humores subtiles acutos quae confert scabiei et pruritui corporis necnon febribus tertianis et quotidianis confusis capitulo de scabie corporis paragrafo de empiricis Confert similiter impetigini et serpigini et ulceribus corrosivis et ragadiis et fissuris in genis

Dyaboragmati confectio sublimis // membro ad confortationem cerebri cordis et splenis quae confert cordiacis spleneticis quartanariis necnon omni speciei melancolie capitulo de debilitate cordis paragrafo de empiricis

Electuarium calefaciens et exsiccans cerebrum a proprietate quare confert epilepsie paralisi et omnibus passionibus frigidis cerebri vel nervorum capitulo de epilepsia paragrafo de empiricis

Electuarium de feniculo descriptionum diversarum confortans visum a proprietate capitulo de debilitate visus paragrafo de empiricis

Electuarium de seminibus diureticis consumens a proprietate humores flatuosos colicos in stomacho et capite et epate et renibus quae confert vehementer sode frigide scotomie lacrimositati oculorum et obscuritati visus similiter et ciatice et ydropisi et calculo in renibus et vesica et tardat canitiem et sanat stranguiriam et dissuriam capitulo de debilitate visus paragrafo de empiricis

Electuaria pectoralia descriptionum diversarum digerentia materias in pectore et pulmone et screare facientia et sanie in eis laudabilem generantia recipies capitulo de raucedine vocis paragrafo de empiricis et capitulo de empimate per totum

Electuaria stiptica restrictiva fluxuum quorumcumque descriptionum diversarum recipies capitulo de sputo sanguinis per totum, et capitulo de ptisi paragrafo de empiricis et capitulo de fluxu ventris paragrafo de empiricis quod est sublimior

Electuarium cordiale de lapidi // descriptionibus preciosis capitulo de debilitate cordis paragrafo de empiricis et est descriptio completa aggregans omnes descr

Electuaria descriptionum // ptiones cordiales diversarum diminuentia a proprietate menstruum et sperma et facientia quare castitatem quare confert melancolie que fit ex retentione menstruorum et epilepsie et gomorree et sciatice et fluxui menstruorum et restitutioni ipsorum capitulo de perturbatione sensuum paragrafo de methodo circa finem et capitulo de sciatica paragrafo de empiricis ubi recipies calida vel frigida pro voluntate

Electuarium dyasatirion augmentans menstruum et sperma et faciens potentiam coeundi virtute sublimi capitulo de ablatione potentie coeundi paragrafo de empiricis

Electuarium stomathicon dui sardi de speciebus eius ad confortandum virtutem stomachi digestivam capitulo de diminutione digestionis paragrafo de empericis

Electuaria ferrata a proprietate omnem stomachum atque splenem confortantia capitulo de debilitate splenis paragrafo de empericis

Electuarium optimum ad tollendum omnes opilationes epatis splenis mesaraicarum renum pororum et matricis et propter adustas antiquatas, quae confert duritiei ypocondriorum amborum et fastidio et lienterie et restrictioni menstruorum et calculo et dissurie et ictericie utrique et ydropisi nec est ei par in hoc / capitulo de opilatione in renibus paragrafo de empiricis

Electuaria restaurativa de speciebus dui sardi capitulo de febre ethica paragrafo de empiricis et capitulo de arte impinguandi corpus macrum, quae conferunt ethicis ptisicis convalescentibus et consumptis ex morbo et labore

Electuaria exsiccativa atque emaceratiua capitulo de sciatica paragrafo de empiricis et capitulo de arte emacerandi corpus quae conferunt cathorrinis pletoricis continentibus paraliticis epilepticis apoplecticis subethicis ydropisis et omnibus grossis per naturam

Emplastrum bonum resoluens omnes tumores qui fiunt ex ventositate vel humore subtili aquoso quae confert inflationi crurium et ventris atque brachiorum vel testiculorum que fiunt subito per nocte capitulo de apatibus urine paragrafo de empiricis et capitulo de colica paragrafo de

Emplastrum anodinum // methodo colice ventose
mitigans omnem dolorem ex quacumque causa provenit calida vel frigida quoniam mitigat paulatim resolvit sine omni attractione quae confert omnibus apatibus in principio et augmento et statu et declinatione fluxibus et doloribus aurium et dentium et viscerum aliorum nec reperitur ei par in eis / capitulo de dolore dentium paragrafo de

Emplastrum mollificativum omnium // empiricis
duritierum quae confert scliros et scrophulas et glandulas et tensionem matricis atque ypocondriorum capitulo de apatibus epatis paragrafo de methodo

Emplastra stiptica quoniam dulsorum atque completa atque perfecta ad restringendum omnem fluxum humorum in quocumque membro, quae confert vomitui fluxui ventris et menstruorum et emorroidarum et apati omni inchoato et tumoribus qui fiunt subito per nocte et doloribus articulorum cum fiunt in principio capitulo de obtalmia paragrafo de methodo circa principium et capitulo de vomitu paragrafo de empiricis / et capitulo de fluxu ventris paragrafo de empiricis et capitulo de extenuatione mamillarum

Emplastra rubificativa quoniam dulsorum que illito cum ponitur calida super locum citissime ulcerat et humores aquosos educit quare confert litargie apoplecticis epilepticis subethicis lippitudini oculorum et doloribus spontaneis currentibus per musculos qui sunt in ambitu corporis totius nervis doloribus iuncturarum et ydropisi asclitis capitulo de litargia paragrafo de empiricis / et capitulo de catarro paragrafo de methodo / et capitulo de ptisi paragrafo de empiricis / et capitulo de ydropisi paragrafo per de cura asclitis / et capitulo de elephancia et varicibus paragrafo de methodo Elige igitur ex debilibus prius vel fortioribus prout

Emplastrum narcoticum ... // ... videatur
in membro mortificans cum volumus illud propter dolorem vehementem capitulo de emorroidibus paragrafo de methodo et capitulo de frenesi paragrafo

de empiricis / et capitulo de vigiliis paragrafo de empiricis

Emplastrum confortans epar a proprietate tam in causa calida quam frigida capitulo de sincopi paragrafo de empiricis / et capitulo de fluxu ventris paragrafo de methodo lienterie propter debilitatem epatis et mesaraicarum in attrahendo / et capitulo de prostratione appetitus paragrafo de methodo prostrationis propter debilitatem epatis in attrahendo quamquam si volumus emplastra propria secundum debilitatem propriam ipsius ad singula capitula tibi fiet recursus quibus de passionibus epatis tractabimus

Emplastrum confortans splenem a proprietate tam in causa calida quam frigida capitulo de sincopi paragrafo de empiricis quae confert ubi causam propriam ignoramus quam cum agnoverimus ad emplastra propria fiet recurrendum

Emplastrum confortans omnem stomachum a proprietate tam in causa calida quam frigida, quoniam eius corpulentiam corroborat et virtutes inspissat / quapropter confert cum causam propriam ignoramus quam cum sciverimus ad emplastra propria recurramus capitulo de debilitate digestionis stomachi paragrafo de empericis / et capitulo de prostratione appetitus paragrafo de empiricis circa finem

Gargarisma acutum resolutivum eradicans flegma et humores grossos a capite et partibus vicinis quae confert epilepticis apoplecticis paralisi torture zode frigide humide scotomie surditati lacrimositati squinancie scrofulis in collo et catarro capitulo de zoda paragrafo de empiricis / et capitulo de scrofulis

Gargarisma stipticum quoniam dulsorum // per totum corpus prohibens descensum humorum a capite quare confert catarro ptisi tussi tussi vulce capitulo de catarro per totum et capitulo de sputo sanguinis per totum / et capitulo de cavulis fiunt autem // sed vulce per totum
potum datur ad potandum in egritudinibus acutis et sitim extinguit et calorem reprimit et sudorem provocat cum virtute capitulo de cura febris pulsarum in generali

Lixivium acutum // paragrafo de empiricis circa principium
exsiccans et resoluens vehementer omnes superfluitates in capite congregatas / quae confert paralisi stupori tremori litargie subethicis epilepticis apoplecticis capitulo de tortura oris paragrafo de empiricis / et capitulo de tussi paragrafo de empericis / et capitulo de catarro

Lixivium lenitivum et humectativum capitis et capillorum quae confert ethicis et ptisicis non catarralibus et fissuris capillorum / capitulo de decoratione capillorum paragrafo de consolidatione eorum

Lohoc sedativum tam lenia quam acuta respicies capitulo de raucedine vocis per totum et capitulo de tussi paragrafo de empiricis / et capitulo de empiemate paragrafo

Lohoc resolutivum tam // de empericis
lenia quam acuta respicies capitulo de sputo sanguinis per totum / et capitulo de tussi paragrafo de empiricis / et capitulo de peripleumonia / et capitulo de catarro paragrafo de empiricis et capitulo de ptisi per totum

Medicamine de reubarbaro vel reupontico vel dyagridio purgans leniter coleram capitulo de regimine sanitatis paragrafo de emperitis

Medicamine de turbith purgans leniter flegma capitulo de regimine sanitatis paragrafo de emperitis

Medicamine de sene purgans leniter melancoliam capitulo de regimine sanitatis paragrafo de empiricis

Meditamen de cassia fistula et tamarindis pur-
gans leniter humores adustos in se uel sine se
ca° de regimine sanitatis paragrafo de empricis

Meditamen completum ad purgandum massam sangui-
neam epatis et venarum totius superfluita-
tibus omnibus humorum ca° de regimine sanitatis paragrafo

Masticatorium sublime acui // de empericis
Mentum eradicans flegma capitis vehementer quare
confert ?ode frigide epilentie litargie appoplesie catarro
flatuo palisi stupori spasmo humido arthetice sciatice
ca° de ?oda paragrafo de empericis et ca° de scroplul
Meditamen completum ad mistacium // potum

Mimes qui generant in corpore uel extra corpus
reperies ca° de surditate paragrafo de methodo circa fi-
nem et ca° de dolore dentium paragrafo de methodo circa
finem et ca° de vmbilicis in ano per totum et ca° de sca-
bie et pruritu corporis paragrafo de empiricis circa finem
et ca° de colica paragrafo de methodo circa finem

Meditamen completum ad educendum materiam gros-
sam et vias vrinalibus et matrice quare confert
calculo stranguirie dissurie mole restrictioni menstru-
orum et opilationi eorum ca° de calculo in renibus
paragrafo de empericis circa principium

Meditamen completum dispositum diuisum ad
confortandum matricem debilem ex quacumque causa
quare confert restrictioni menstruorum et eorum flu-
xui et mole perforationi ca° de casu matricis de
empiricis et dicuntur excellentes quod merito omnes con-
fortantes matricem confortant et restaurant cum sint
cumbo membra sua spermatica et ubique superfluitatum
receptiua mundificatiua et expulsiua per deorsum

Meditamen liberans ab omni veneno primitus uel
Mertius assumpto ca° de cura venenorum in generali
paragrafo de methodo per totum et ca° de sincopi pa-
ragrafo de methodo sincopis per rem venenosam et
non est aliquid preter methodo tractatum toti cum perfecte cuius
generis fuerit venenum assumptum

Oleum de costo calefaciens et extenuans mem-
bra cum supprimitur et confortans neruos in-
dignatos ca° de palisi paragrafo de methodo

Oleum de castoreo conferens ad idem cum uirtute
fortiori quare confert palitiis arthetice
de causa frigida litargicis epilenticis et similibus loco per se

Oleum de euforbio conferens ad // dicto
idem vltima virtute ca° de tortura oris pa-
ragrafo de methodo

Oleum de ramis et oleum de lateribus et oleum
benedictum confortans cerebrum neruos et virtutes
a potentiate quare confert palitiis et arthetice qui-
buscumque ca° de arthetica passione paragrafo de em-
piricis similiter et oleum vulpinum uel ranarum uel tauinum

Oleum de serpentibus uel de iuniporo et oleum
de fraxino et oleum de ouis confectum aduer-
tutis feditatem quare sunt vtilia lepre scripti
morphee cancro estiomeno igni persico ca° de lepra

Pille de reubarbaro pur- // paragrafo de empiricis
gantes coleram et humores acutos a capite
et partibus remotis ca° de ?oda paragrafo de methodo
et ca° de ydropisi paragrafo de methodo asclitis et
ca° de catarro paragrafo de methodo

Pillule de sticados respicientes caput aspe-
ratum educentes flegma grossum quare confert

emigranee dissoluti perdurant et epilentie et apletie et uerti-
ginem et palisi et torture ca° de ?oda paragrafo de empericis

Pille de mastice purgantes caput et stomacum a
superfluitatibus humidis indigestis et dicuntur a
a quibusdam pille ante cibum uel post cibum quia
sumuntur omni hora ca° de ?oda paragrafo de empericis

Pille de lapide lazuli educentes melancoliam grossam
a cerebro et membris profundis quare confert
melancolie et manie et lepre et morphee ca° de perturba-
tione sensuum paragrafo de melancolia

Pille de lapide armeno que sunt eiusdem
virtutis ponuntur in eodem loco

Pillule de elleboro nigro consimilis virtutis et
fortassis fortiores ponuntur in eodem loco et ca° de
lepra paragrafo de empericis

Pille extreme fortitudinis ad extrahendum flegma
a cerebro et partibus profundis quare conferunt
epilentie appoplexie palisi arthetice frigide capitulo
de epilensia paragrafo de empericis

Pille de euforbio eiusdem virtutis ca° de palisi
Pille de opoponaco // paragrafo de methodo
ad idem ca° de tortura paragrafo de empericis
et ca° de arthetica passione paragrafo de methodo

Pille lucis maiores et minores Iohannis mesue
purgantes flegma et humores aquosos a capite et
clarificantes visum a potentiate quare conferunt ap-
poplexie palisi lippitudini scothomie surditati et
tinnitui et tremori ca° de debilitate visus paragrafo

Pulueres stiptici generum diuersorum // de methodo
restringentes fluxum omnem superfluitatum qui
fit ex naribus uel vrine uel menstruis uel emor-
roidibus uel dissinteria uel diarria ... ca°
de fluxu sanguinis narium paragrafo de empiricis
et ca° de sputo sanguinis per totum et ca° de fluxu ue-
tris omni modo paragrafo de empiricis et ca° de flu-
xu menstruorum per totum et ca° de exitu ani per totum

Puluis de thure uel mastice uel de litar-
giro qui papirus est ad consolidandum vulnera
simplicia et vetera mundicata ca° de emorroidibus
paragrafo de methodo nec est ei par

Pille bilibic despositum diuisum ad reprimen-
dum et prouocandum screatum ca° de ptisi pa-
ragrafo de empiricis et capitulo de siti paragrafo de em-
piricis et ca° de tussi paragrafo de methodo per totum
et ca° de raucedine vocis paragrafo de empiricis

Pille storace prohibentes descensum catarri
ad pectus paragrafo ca° de ptisi paragrafo de
methodo circa medium et paragrafo de empiricis circa prin-
cipium quare conferunt omni passioni capitis uel
pectoris uel stomachi catarrali siue fuit catarrus

Pille dragaganthe ad idem // frigidus aut acutus
ca° de reumate et catarro paragrafo de metho-
do et paragrafo de empiricis et ca° de raucedine vocis
paragrafo de empiricis ca° de tussi paragrafo de empericis

Pomum ambre de // quod melior est dispositum
Pspone perfecta aggregatum ex omnibus aromati-
zantibus ad cerebrum confortandum siue fuit cum febre
siue sine febre et cum catarro et sine catarro ca° de
sincopi paragrafo de empiricis et ca° de ptisi paragrafo de

Pille de hermodactilis maiores // methodo
et minores extrahentes flegma grossum vehementer
similiter et coleram flegma ... ex profundo viscerum omnium

quae confert ydropisi arthetice cathesie eplie
palisi appoplexie debilitati neruorum cao de ydropisi
paragrafo de methodo tympanites et cao de arthe-
tica passione paragrafo de methodo

Pille de mezereon conferentes omni ydropisi
cum uirtute sua forti in educendo aquam citrina
salsam uiscosam cao de ydropisi paragrafo de methodo

Pille extreme fortitudinis in extra // astitis
chendo materias grossas adustas uel non adustas a
profundo uiarum urinalium quare confert calculo in re-
nibus opilationi in eis restrictioni menstruorum et do-
loribus iuncturis ex quacumque causa et fortassis arthetice
passioni cao de lapide in renibus paragrafo de methodo

Pulvis completus ad expellendum omnes materias
ex renibus et poris uiridibus et uesica qua-
re confert calculo stranguirie dissurie opilationi nec
est ei par in hoc cao de calculo in renibus paragrafo
de empiricis et cao de dissuria et suria paragrafo de em-

Pille de mirra extreme fortitudinis // pericius
et uirtutis ad preseruandum corpus hominis a febre
pestilenciali et aere corrupto et omni morbo contagio-
so cao de febre pestilenciali paragrafo de empiricis et
cao de fetore nasi paragrafo de methodo circa finem
euacuant namque humores putrescentes si non putrescen-
tes rectificant cum uirtute et oris odore reddunt bonum

Pille de fumo terre nobiles complete ad purgandum
humores adustos quae confert scabiei lepre
serpigini furfuribus albaras morphee scabiei uesice
atque dissinterie corrosiue et cancro pallido acuto cao
de scabie et pruritu corporis paragrafo de methodo circa fine

Pillule inde quas composuit haly ad educendum humo-
res grossos melancolicos cum uirtute quae conferunt
melancolie lepre manie morphee cancro herpeti subeth
arthetice colice et omni passioni frigide de flate uel
melancolia cao de debilitate digestionis stomaci paragrafo de empiricis

Pille cochie famose almansoris // circa finem
ad educendum flegma ex quacumque corporis regione
quae confert zode frigide epilentie appoplexie palisi
litargie spasmo humido tremori subeth arthetice et
colice et omni passioni frigide de flate uel melancolia cao
de debilitate digestionis stomaci paragrafo de empiricis circa finem

Pille fetide famose almansoris ad idem ibidem

Pille stomatice famose iohannis mesue ad
idem ibidem si sunt meliores pro ductis pillis et magis
apropriate stomacho et intestinis

Pillule aure famose eiusdem ad idem ibidem

Pillule dyacastoree papiae ad caputpurgia
facienda in egritudinibus cerebri et neruorum de causa
frigida humorali quae confert eplie aplie subeth
palisi torture spasmo humido ydrargirium obliuioni zo-
de frigide surditati lippitudini et omnium sensuum obscuri-
tati cao de ptisi paragrafo de methodo

Syrupus de nenufare calorem uehementer
reprimens et sitim extinguens et corporis
consumptionem prohibens quare confert frene-
si febribus acutis febri ethice cao de perturbatione sen-
suum paragrafo de cura manie canine

Syrupus de papauere mitigans dolorem capitis qui
fit ex fumositate colere et prohibens uigilias
perdurantes quare confert in zoda calida et
frenesi et febribus acutis et insompnietate
capitulo de zoda paragrafo de methodo

Suffragia grana diuersorum quorum quedam sunt calida
resolutiua et quedam frigida restrictiua et
quedam aromatica confortatiua et quedam fetida rre-
fatiendia uirtutem animalem cao de subeth paragrafo de
de empiricis et cao de litargia paragrafo de emperiicis
et cao de fluxu menstruorum et cao de ipsorum restrict-
tione et cao de scorpfulis et cao de ptisi paragrafo de

Syrupus de boragine digerens materias // methodo
grossas melancolicas adustas uel congelatas et proprie
in capite quae sit confert omni perturbationi rationis
cao de perturbatione sensuum paragrafo de melancolia

Syrupus de sticados iohannis mesue digerens a proprietate
humores flaticos in capite quae confert eplie
aplie subeth scotomie lippitudini oculorum cao de debi-
litate uisus paragrafo de methodo

Syrupus de mellicloto digerens flegma salsum et humores
acutos quae confert scabiei corporis et fetori
oris et ulceribus oculorum pruriginis et lacrimosi-
tati cao de fetore nasi paragrafo de methodo

Syrupus pectoralis digerens a proprietate materias in pectore
et pulmone et trachea arteria et purgatio-
ni preparans per sputum et recipitur descriptioni diuersarum
cao de raucedine uocis paragrafo de empiricis et cao
de sputo sanguinis paragrafo de empiricis et cao de pleu-
resi paragrafo de empiricis circa principium que est me-
lior descriptioni atque famosior omnium et sortitur
huiusmodi descriptiones nomina diuersa ita ut quedam in-
tituletur a liquiritia et alia ab ysopo et alia a
prassio et alia ab ungula caballina et alia a
iniabus et passulis ut capitulis iam dictis dominum
tamen non debit ipsum operatorem nisi 2m magis et minus

Syrupus diureticus aperiens omnes opilationes epatis
et splenis et meseraicarum et renum et malicis
nec non educens eius causam siue sit ex materia calida ad-
usta siue ex frigida condensata cao de opilatione epatis
paragrafo de canone et cao de lapide in renibus pa-
ragrafo de methodo et cao de restrictione menstruorum pa-

Syrupus stipticus prohibens restrictionem // ragrafo de empiricis
gentes omnem fluxum per quacumque fuit regionem
quare confert fluxui sanguinis narium sudori
sincoposo fluxui uentris aut menstruorum atque emor-
roidarum et mictui sanguinis cao de fluxu uentris pa-
ragrafo de empiricis et cao de fluxu menstruorum paragrafo
de empiricis et cao de sputo sanguinis paragrafo de em-
piricis et cao de debilitate renum paragrafo de methodo

Syrupus acetosus extreme fortitudinis digerens
materias grossas frigidas uiscosas in cerebro neruis
et iuncturis quae confert paliticis epilenticis de causa
frigida et febrientibus ex flate uel melancolia cao de ar-
tetica passione paragrafo de methodo arthetice frigide

Syrupus de fumo terre descriptionis proprie ad digeren-
dos humores acutos uelut sunt colera rubea
et flegma salsum quae confert scabiei corporis et fur-
furibus et serpigini et lepre et albaras et morphee
nec est ei par cao de scabie et pruritu corporis
paragrafo de methodo et paragrafo de emperiicis

Syrupus de epithimo descriptionis diuersarum digerens
atque educens cum leuitate materias grossas melan-
colicas adustas uel congelatas nec est ei par quae
confert melancolicis maniacis leprosis quartanariis et non
scabiosis cancrosis capitulo de lepra para-
grafo de emperiicis circa finem

Tyrus digerens coleram atque purgans in quacumque parte corporis extiterit capitulo de febre terciana in ipsolata paragrafo de empericus

Syrupus digerens flegma atque evacuans a quocumque membro in corporis capitulo de febre cotidiana in ipsolata paragrafo de emperitis

Syrupus digerens meliam atque ipsam extrahens vehementer a quocumque membro corporis tractatu de se melita in ipsolata paragrafo de emperitis

Syrupus digerens humores simul diversos atque compositos nervo ipsos extrahens de membro quocumque tractatu de se compositis et compositis paragrafo de emperitis

Syrupus tristans massam sanguineam in epate et venis corporis totius cum levitate sue solucionis tractatu de se sanguinis paragrafo de emperitis

Trocisci de papavere lenientes dolorem capitis pulsativum exhibentes insompnietatem tractatu de zoda paragrafo de methodo et tractatu de ptisi paragrafo de epatis

Trocisci de sicadis confortantes cerebrum et sinus a proprietate capitulo de tremore paragrafo de emperias

Trocisci de carabe restringentes omnem fluxum quae confert sputo sanguinis catarro dyarrie dysenterie ptisi fluxui menstruorum et emoroidarum cum ministrum sanguinem quos diximus desperonibus auctorum diversis tractatu de ptisi paragrafo de emperitis circa finem et tractatu de sputo sanguinis paragrafo de emperitis et tractatu de stragula pectoris et tractatu de mictu sanguinis que est omni forte desperonum

Trocisci de camphora ad instigandum et quietandum caput et pectus et inducendum sompnum et mitigandum dolores in ipsis et reprimendum calorem in visceribus atque sitim quae confert frenesi vigiliis ethicis ptisicis febrientibus febribus acutis et consumptis tractatu de ptisi paragrafo de emperitis

Trocisci de spodio virtutis // de emperitis consimilis omnino neque dentes ab ipsis sedum desperonem de quo sit curandus tractatu de ptisi

Trocisci de berberis // paragrafo de emperitis aperientes omnem opilacionem epatis splenis mesaraicarum atque renum et precipue si sit ex materia grossa calida adusta quae confert epati et splemi calido opilato et ydropisi ascliti cum stranguirie et arene tractatu de debilitate epatis paragrafo de methodo et tractatu de ydropisi paragrafo

Trocisci de agno // de methodo asclitis tasto aperientes omnem opilacionem et maxime grossam viscosam frigidam tractatu de opilacione splenis paragrafo de empiricis quae confert epati stomacho atque splemi et matrici sed magis sunt proprii matrici

Trocisci de lactuca ad idem ibidem sed magis appropriantur splemi

Trocisci de apperis et capparis ad idem ibidem sed etiam magis appropriantur splemi

Trocisci de empatorio conferentes ad idem capitulo de opilacione epatis paragrafo de methodo et sunt appropriati super epar

Trocisci de reubarbaro conferentes ad idem ibidem similiter et capitulo de debilitate epatis paragrafo de methodo et sunt omnium propriii atque appropriati super epar

Trocisci de bdellio incitus ultimate in colliquando atque dissolvendo materias grossas membrorum interiorum cum potentia // quae confert apostematibus epatis stomachi splenis cum sclerotisantur similiter et febribus multis atque flatius cum prolongantur tractatu de apostematibus epatis paragrafo de methodo

Trocisci de acetosa restringentes omnem fluxum ex quibuscumque acutis quae confert dyarrie colice et dissinterie et fluxui menstruorum vel emoroidarum et mictui sanguinis atque dyabeti tractatu de fluxu ventris

Trocisci de mumia // paragrafo de methodo dyarrie consolidantes omne ulcus in visceribus virtute potenti quae confert dyarrie colice dissinterie mictui sanguinis fluxu menstruorum atque emoroidarum nervo apostematibus saniosis per rupturam et mundificatur et non est eis par in hoc tractatu de fluxu ventris paragrafo de methodo lienterie per hoc tractatu ulceribus

Trocisci de alkekengi rep // in intestinis metes acuitatem humorum qui sunt in regionibus urine quae confert mictui sanguinis ardori urine scabiei in vesica ragadiis in virga fluxui menstruorum dyabeti tractatu de mictu sanguinis paragrafo

Trocisci de mirra // de methodo circa finem sublimes ad educendum subito materias et virtute quae confert restrictioni menstruorum mole preparatur et faciunt ad abortum tractatu de restrictione menstruorum paragrafo de emperitis nec est eis par

Tyriaca minor prohibens putridinem omnium humorum vehementer quae confert se putridis et corporibus catarrosis et pletoricis et lippitudinem oculorum et surditati et catarro et tinnitui tractatu de decoratione capillorum paragrafo de capillorum conservatione

Ungentum album de cerusa cum ne cito canescant cerusa cum pulsitans nervo corporis membrorum ex quibus acutis aut igne vel aqua fervente consolidans perfecte quaque est conferens albas et morphee atque cutis corosatae post mundificationem tractatu de zoda paragrafo de methodo zode colice pulsative

Ungentum aliud album de cerusa et camphora fortius predicto quaque est conferens predicto herpeti noli me tangere cancro similiter et lepre antique confirmate cum corrosione membrorum ex quibus ad usus venenosis reprimit potenter tractatu de apostematibus matrice paragrafo de empiricis nec est ei par in hoc

Ungentum complete desperonis ad scabiem et pruritum corporis et pediculos et lendes prohibendos nec est ei par in hoc tractatu de scabie et pruritu corporis paragrafo de emperitis circa finem

Ungentum viride corrodens carnem putridam in ulceribus et ipsa mundificans capitulo de surditate paragrafo de methodo

Ungentum apostolorum mirabile mundificans ulcera a sanie et post hoc ipsa consolidans perfecte nec est ei par in hoc tractatu de ulcere in aure paragrafo de empiricis

Ungenta diversa grandia sublimia ad consolidandum vulnera et ulcera corrosiva in quacumque parte in corporis septa aucte ehesue tractatu de fistulis labiorum paragrafo de empiricis et tractatu de ragadiis in ano paragrafo

Ungentum confortans splenem a pre // totum tate ex quacumque causa lesum sive sit cum ffe

sive fine fe. ca° de sincopi paragrafo de emperiis

Ungentu adustivum atque corrosivum quod est loco cauterii ca° de emoroidibus paragrafo de empiricis et capitulo de litargia

Ungenta mundificativa ulcerum que sanie absorgunt vehementer reperies ca° de ulcere in aure paragrafo de methodo dissinterie ex bothor et paragrafo de methodo dissinterie et ca° de ragadiis in ano

Ungentu narcoticum sedativum sensus // per totum auferens membri cui volumus illud propter dolorem ca° de emoroidibus paragrafo de methodo et ca° de frenesi paragrafo de empiricis et ca° de vigiliis

Ungenta descriptioni dum // paragrafo de empericis sacrum confortancia cerebrum et nucham et omnia orta ab eis que sunt cordis nervi et iunture quare conferunt paraliticis tremulosis artheticis ca° de paralisi paragrafo de empericis et ex eis est ungentum de castoreo vel ungentum ex adipe canis et ungentum de ranis et ungentum de vulpe et quamplurima alia ut ibi

Ungentu mollificativum duriciem et quietativum corporis et extensivum quae confert duriciei inrach et ypocundriorum et corporibus ethicis et spasmo de inanitione et siccitati nervorum ca° de macie rerum paragrafo de methodo

Ungentu resolutivum tumorum et tuberositatum in membris quae confert artheticis et specialiter apud declinationem et scrophulis et glandulis et emunctoriis et inflationibus brachii ut tenus ca° de scrophulis per totum

Unimentum artificiale confortans cerebrum et nervos et iuncturas a proprietate sue caliditatis atque sapientie aromatizantibus quae confert palisi spasmo torture epilensie aplexie litargie subeth tremori nervo artheticis passioni de causa frigida In quibus omnibus vinum nocet vehementer cum bibitur sicut est per nervum ca° de palisi paragrafo de methodo palisis universalis et ca° de tortura paragrafo de emperiis

Vomitus eradicans flegma et humores acutos in stomacho collectos per crapulam aut indigestionem diuturnam quapropter est conferens stomaticis et nauseantibus et febre quotidiana atque etiam nocturna ca° de fetore nasi paragrafo de metho circa principium

Vomitus eradicans coleram et humores acutos cum facilitate quae confert abundantiam reieccientibus et febre terciane vere et febre acute ca° de fetore nasi paragrafo de methodo circa finem ubi traditur et ars ministrandi quaslibet medicinas vomitivas

Ydromel simplex quod datur in potu egritudinum frigidarum capitulo de cura febrium putridarum in generali paragrafo de emperiis

Ydromel compositum quod datur in potu egritudinum frigidarum sed est fortius predicto ca° de litargia paragrafo de methodo

Et in hoc descripsimus antidota generalia famosa quibus usi fuimus in toto libro predicto cum assignatione suorum iuvamentorum et locorum quoque atque propriorum quibus possint reperiri subito sub descriptionibus variis diversis nec placuit nobis antidota ipsa modo consimili pertractare cum singula quibus illico reperiri valeant in capitulis singulorum Si qua fuerint antidota famosa quibus usi quandoque fuimus preter quod ipsa describemus ut yerapigra dyamargariton athanasia et similia illud pertanto neglleximus quia nichil eorum que in antidotario Nicolai ponuntur descripsimus preterquam in libri prohemio fuimus attestati gratia brevitatis atque comoditatis operantium in hac arte Quapropter si predicta antidota cum antidotis illius combinentur fiet operantibus omnibus copia quamplurima medicandi etc.

Capitulum de amore hereos

Amor hereos est sollicitudo melancolica propter mulieris amorem Causa huius passionis est corruptio estimative propter formam et figuram fortiter affixam Unde cum aliquis philocaptus est in amorem alicuius mulieris ita fortiter concepit formam et figuram et modum quoniam credit et opinatur hanc esse meliorem pulcriorem magis castam magis venerabilem magis speciosam et melius dotatam in naturalibus et moralibus quam aliquam aliam et ideo ardenter concupiscit eam et sine modo et mensura opinans si posset finem attingere quod hoc esset sua felicitas et beatitudo et intantum corruptum est iudicium rationis quod continue cogitat de ea et dimittit omnes suas operationes ita quod si aliquis loquatur cum eo vix intelligit aliqua alia et quia est in continua meditatione ideo sollicitudo melancolica appellatur hereos dicitur quia heroes et nobiles propter affluenciam deliciarum istam passionem consueverunt incurrere quia sicut dicit viaticum sicut felicitas est ultimum dilectionis ita hereos ultimum delectationis et ideo intantum concupiscunt quod insani efficiuntur iuxta illud ovidii Aethe subitum esse pependit homo iudicium eius ipsorum est corruptum et ideo dicebat versificator Omnis amans cecus non est amor arbiter equus Nam deforme pecus iudicat esse decus Et alibi Quisquis amat ranam putat esse dianam Virtus ergo estimativa que est altior inter sensibiles precipit ymaginative et ymaginativa concupiscibili et concupiscibilis irascibili et irascibilis virtuti motive lacertorum et tunc movetur totum corpus spreto ordine rationis movetur et currit de nocte et de die per via et invia spernendo calorem et frigus et omnia pericula cuiuscumque conditionis sicut cum iam amplius non potest quiescere corpus sed concupiscentia non quiescit intantum quod ista delectabilia sunt sine comparatione maiora quam essent delectabilia dato quod haberet intentum et cum non sufficiant delectabilia hic autem ita mente captus quod una modicam miserrima delectationem omne delectabile videtur sibi delectabile ita recte faciunt ribaldi qui propter delectationem ludi et thaberne in hyeme incedunt nudi et in terra decubunt et cum vident quod est maius vel delectabile vel tristabile et cum eligunt maxime delectabilia propter modicum delectabilia ita et isti miseri philocapti Signa sunt quia amittunt sompnum cibum et potum et maceratur totum corpus preter quam oculi et habent cogitationes occultas et profundas cum suspiriis luctuosis Et si audiant cantilenas de separatione amoris statim incipiunt flere et tristari Et si audiant de coniunctione amoris statim incipiunt ridere et cantare Pulsus enim eorum est diversus et inordinatus sed est velox frequens et altus Si mulier quam diligit nominetur aut si transeat coram ipso Et per hunc modum cognovit Galienus passionem cuiusdam iuvenis patientis cum erat in lecto egritudinis et macilentus et pulsus erat occultus et inordinatus et nolebat revelare tunc accidit a fortuna quod illa mulier

qua diligebat transiuit coram eo et tunc pulsus
fuit subito excitatus fortiter et cum mulier transiuisset
pulsus reuersus est ad naturam primam et tunc co-
gnouit quod filo captus est et dixit paciens tu
es in tali passione quia talem diligis mulierem
et sic fuit admiratus quod cognouit passionem
et personam et ideo si aliquis vult scire nomen
mulieris qua diligit nominet sibi multas et cum
nominat illa qua diligit statim pulsus exci-
tatur illa ergo est et fugiatis ab ea **Prono-
sticatio** est talis quia nisi hereos succur-
ratur vel in maniam cadunt aut moriuntur
Curatio paciens iste aut est obediens racioni
aut non Si est obediens moneatur ab illa stulta yma-
ginacione ab aliquo prudente viro quem time-
at et de quo vereatur cum verbis et monitionibus
ostendendo pericula seculi diem iudicii et gaudia paradi-
si Et si racioni non esset obediens et esset iuuenis
qui esset sub ferula tunc frequenter et fortiter flagel-
letur donec totus incipiat fetere deinde inueniantur
sibi consibilia et maiora et fortiora negocia habeat ob-
fustare aut quod inueniantur alia delectabilia ut quia
fictus senescallus vel balliuus vel bursiarius grande
est sibi collocatum et ita reuocabitur quia honores
mutant mores Deinde tollatur sibi ocium de quo
Ovidius Ocia si tollas perire cupidinis actus
deinde occupetur in aliqua accione utili de
quo Ovidius Da vacue menti que teneat opus
Deinde distrahatur ad longinquas regiones
vbi videat diuersa et varia de quo Ovidius Va-
de per urbane splendida castra troye Pindes in-
venies et certe mille colores Deinde hortetur ad
diligendum multas ut distrahatur amor vnius
propter amorem alterius et de hoc Ovidius hortor et
ut pariter vnas habeatis amicas fortius et plures
si quis habere potest Vtile ergo est mutare cognitos et
esse inter amicos et notos et quod vadat per loca ubi
sunt prata fontes virides nemora odores boni
pulcri aspectus cantus auium instrumenta musi-
ca cum dicat Auicenna quod aliqui plus mouentur propter
instrumenta musica medicatur sicut dictum
est capo de melancolia et mania quia secundum vna species
est melancolie finaliter cum aliud consilium non habemus
imploremus consilium vetularum ut ipsam dehone-
stet et diffamet quantum potuerit ipse enim habet ar-
tem sagacem ad hoc plus quam viri Vnde dicit
Auicenna quod aliqui sunt qui gaudent in audiendo
fetida et illicita querat ergo vetula turpissima
in aspectu cum magnis dentibus et barba et cum
turpi et vili habitu et quod portet subtus gremium
pannum menstruatum et adueniens sub capto incu-
piat dehonestare amasiam suam dicendo quod est
tiniosa et ebriosa et quod mingat in lecto et quod est
epilentica et impudica et quod in corpore suo sunt excrescen-
cie enormes cum fetore anhelitus et aliis omnibus
enormibus in quibus vetule sunt edocte Si autem
ex his persuasionibus noluerit dimittere subito extrahat
pannum menstruatum coram facie apportando di-
cendo clamando talis est amica tua et si ex his
non dimiserit iam non est homo sed dyabolus incar-
natus fatuitas ergo sua semper vlterius sit in perdi-
cionem **Clarificatio** Sciendum quod coitus specialis

talis non competit hereosis nec consibilibus nec melancolicis
sed quibus permissum est competit secundum tractatum 2m autem
tractatum sit secundum quod sit tantis interuallis ut totus
seruat se alleuiatum et melius comederet et dor-
miret Secundo ergo quoniam letificat et calefacit et
bonam digestionem inducit ideo bene competit quibus
permissum est dummodo fiat secundum tractatum Secundo notandum
quod vinum quia letificat et humectat si bene cum potu
sumatur quia digestionem confortat ideo bene competit
Ideo vinum non sumatur in parua quantitate nec in tanta
quod inebriet sed in tali quod letificet et curas tollat vnde Eb-
rietas nulla vel tanta sit ut tibi curas eripiat si qua
est inlutabiliter nocet Tercio aduertendum quod in hac
cura competit balneum quia humectat et letificat
dummodo tamen corpus fuit mundificatum Quarto sciendum Pagoras
qui hereos de ipse loquendo ista passio est cerebri propter
corrupcionem ymaginatiue testiculi autem potest esse signum
quo ad causam coniunctam sed epar quo ad antecedentem
Quinto notandum quod ista passio frequencius aduenit vi-
ris quam mulieribus pro tanto quoniam viri sunt calidiores et
vere femine frigidiores et hoc patet in masculis brutorum
qui cum furia et impetu mouentur ad coitum imple-
dum mulieres autem viri qui calidiores ideo in coitu intensius
delectantur mulieres autem extensiue plus quam in fe-
mine viri et in femine propter Decimo notandum quod ista
passio pulcerrimo modo potest describi sic Amor hereos
est mentis insania qua animus vagatur per inanem
a tribus doloribus permiscens gaudia ‹...›

Capitulum de ebrietate

Ebrietas est passio cerebri cum humorum mol-
lificacione propter fumos grossos a vino re-
solutos proueniens **Causa** Cum enim vi-
num accipitur in magna quantitate aut in forti
quantitate tunc virtus digestiua stomachi vel epatis
non possunt superare nec digerere et tunc resoluuntur
fumi grossi cerebrum ascendentes quia mollificat
humores et turbat instrumenta sensuum in toto corpore
et turbat virtutes omnes sicut est ymaginatiua cogi-
tatiua et memoratiua cum fumus iste est caligo et
tenebra ipsi anime sicut nubes ipsi soli assimilatur
ergo dissipiencie et furori **Signa** Primum membrum
in quo apparet est lingua propter multitudinem humorum
qui ibi sunt et ideo incipit loqui balbuciendo aut
verba precipitando deinde incipiunt alia membra tremere
aut deficere et ita de aliis **Pronosticatio**
Si enim continuauerit aliquis non potest esse quin moriatur
aut apoplecticus aut epilenticus aut paraliticus aut tremulo-
sus aut guttosus efficiatur Quamvis licet vinum sit calidum
nimis tamen bibitum causa est frigidarum passionum
secundum Galienum 2o de morbo **Curatio** Quod si iste est calide
complexionis quod frigida capiti applicentur sicut est
oleum rosaceum et acetum et ʒenufar et similia
sicut est camomilla mellilotum et antos et similia
capiti applicentur fiat clisteria frigida extremitatum
et sumat stipticum Si fuerit frigide complexionis fiat
sufumigacio mente et absinthii Si calide sumat succum cau-
lium et citoniorum et similium Duplex autem est ebrietatis
remedium scilicet preseruatiuum et curatiuum Preseruatio quoniam
cum aliquis comedit in ieiunio et habet caput debile
et consueuit de facili inebriari et non potest potare
vinum limphatum et malicia consuetudinis pal-
tim comedat caules et sentum eius quoniam a proprietate

preseruat et curat et accipiat pira aut citonia et similia stiptica aut portet secum ysmi pulverem de coriandri sicci prati sumach berberis se citoniorum se caulium spodii camphore ana ʒ j fiat pulvis et utatur isto pulvere cum aqua et aceto vel cum aqua et vino malorum granatorum aut cum aqua et succo limonum aut citrangulorum aut cum aqua et succo acetose aut cum succo uve acerbe et similibus Illud enim valet ante ebrietatem et post Si autem actu maneret ebrietatem tunc statim fiat vomitus cum aqua calida et oleo et intromissione digitorum aut quod accipiatur semen raphani et atriplicis et bulliat in oximelle et sorbeat et euomet Si autem euomere non potest quod dormiat tutus a calore et frigore secundum quantitatem noctis integre quia somnus magis ps tuatorius est et si non possit dormire fricentur pedes et manus fortiter cum sale et aceto et testiculi in viris et mamille in mulieribus Et si ex istis non curetur fiant clisteria ubi ponatur yerapigra et inungatur caput cum oleo rosaceo et mirtino Et si ex his non curatur inungatur corpus longum spatium per loca declinia et si ex his non curatur detur sibi yerapigra et pyca stube et balnea et pyca aurea allexandrina et cibus sit subtilis facilis digestionis et in parva quantitate sicut sunt pulli et pisces petrosi ordeatum auenatum amidum et utatur fructibus stipticis et fiant fomentationes circa caput de camomilla mellitoto viol. slecas et ordeo et utatur pulvere predicto Et ista totiens reiterentur donec persone curentur et si dolor capitis antiquetur multum valet oleum de lilio **Clarificatio** Dicendum quod secundum meliorem consilium bonum est inebriari semel in mense non propter inebriatatem sed quia ad inebrietatem sequitur vomitus sudor et secessus que corpus contra mundificare sed quia non est tutum Notandum etiam quod secundum G. in de complexionibus inter omnia que cibus convertitur in calorem et spiritum est vinum ipsum et curat sincopim secundum G. 12 de ingenio sanitatis et multa alia iuvamenta facit Et quia est vinum convertitur secundum quantitatem quando autem excedit mensuram sui corporis tunc facit multa nocumenta et exempla vide in libro de clarificatione

Capitulum de sternutatione

Sternutatio est motus naturalis cerebri fortis et validus propter expulsionem nocivorum Unde sicut singultus stomacho et tussis pectori ita sternutatio cerebro Unde tales motus non sunt morbi sed nature secundum G. v. de morbo **Causa** autem eius est intrinseca aut extrinseca Si extrinseca sit est pulvis aut siccitas aut solis radius cum penetrat concavitates narium Si intrinseca aut est naturalis aut violenta Naturalis enim est cum aliqua materia nociva est in cerebro tunc virtus animalis sensibilis apprehendit illud et suscitat virtutem animalem expulsivam et illa cum magno impetu expellit ad exteriora et talis expulsio cerebri impetuosa cum sonitu appellatur sternutatio de qua dicit G. v. de morbo quod non est motus morbi sed nature Causa vero innaturalis est quando vapores vaporosi per modum reumatismi cerebrum aggravantes alii ascendunt ex pleuresi alii ex pipleumonia qui ascendentes ad cerebrum inducunt corisam et talis motus bene posset esse motus morbi **Signa** sunt manifesta **Pronosticatio** ponit ypocrates sternutatio cum reumate malum et idem sternutatio in omni egritudine coste et pulmonis malum Intelligendum sternutatio autem est in principiis morborum et cum reumate aut in fine et sine reumate Si cum reumate tunc est malum ubicumque fuerit si sine reumate et in determinatione sine periculo precesserit egritudo semper est bonum et si egritudo fuit periculosa secundum G. in pronosticis super illam partem Sternutatio etc. Sternutatio etiam valet ad expulsionem secundine et fetus mortui cum sit motus validus contrarius superiori Si autem in aliqua egritudine applicetur sternutatio et potissime forcior et non possit sternutare expedit egrotum in pace Sternutatio etiam valet in egritudinibus pectoralibus scilicet quod corpus sit mundificatum et quod egritudo sit in declinatione et quod sit sine reumate et similiter in egritudinibus stomachi et similiter in passionibus matricis quia ictus est fortis et ideo excitat virtutes expulsivas omnium membrorum maxime et ideo expellit fetum mortuum et secundinam et similia Sternutatio cum reumate est ergo mala et in corpore pleno et mala in ratione signi quia mala causam sit in capite ledente caput et mala in ratione cause quia sternutatio nimia replet caput et inducit vertiginem et scotomiam et similia **Curatio** Si fuit ex causis primitivis de facili curatur causa remota et si fuit cum calore inungantur nares et timpora cum oleo rosaceo viol. et nenufaris Si fuit cum frigiditate fiat cum oleo de camomilla et nigella et si fuit ex reumate calido suffumigetur caput cum rosis et sandalis et aqua et aceto et similibus Et si fuit ex reumate frigido suffumigetur cum lignum aloes et ambra Intelligendum est quod in omni reumate melius est ut fiant odoramenta quam suffumigationes Omnia cibaria dentur actu calida retentio anhelitus multum valet in curatione sternutationis et corise et potissime in causa frigida ligatio extremorum fortis et dolorosa valet etiam in sternutatione Et curatur sternutatio per accidentia anime fortia sicut est ira sollicitudo tristicia timor et similia Item odoramenta aromatica sicut basilicon et similia possunt competere in sternutatione sine reumate aut quia est mala propter frigiditatem aut quia coriza est ex causa frigida et in determinatione siccitas capitis et faciei et complexio frigidus multum valet **Clarificatio** G. dicit quod sternutatio est motus naturalis et tamen sternutatio est in pleuresi et pipleumonia non ergo erit motus nature sed morbi Dico quod sternutatio autem est in tempore sanitatis tunc est motus nature aut in tempore morbi Et ita intellexit G. v. de morbo Si est in tempore egritudinis tunc si venit per viam crisis et mundificationis potest attribui motui naturali sicut dictum est in urina Si autem venit per viam sinthomatis tunc potest esse motus morbi et ita solutum est dictum

Capitulum de sudore

Sudor est vapor humidus ab interiori corpore resolutus et iuxta corporis superficiem condensatus **Causa sudoris** est omne illud quod materiam resoluit in vaporem Et pro tanto notandum quod duplex est vapor quidam siccus et ille est materia capillorum alius est humidus et est materia sudoris et ideo sudor provenit aliquando ab exterioribus sicut a calore solis aut ignis aut ex vento meridionali aut labore nimio sive animali sive corporali aut

immias coopturas aut ppt balneu et similia a-
liqn pvenit ab interioribus rare calore dissolue-
tis et h elicitur. quidam e nalis sudor et ille
qui fit ex bonitate virtutis regitiue qui e ppt virtutem
alleviacionem et bona tolleranca et est sudor nal
qui fit a re mali cu gnatoe et mala tollera-
ncia Signa quide sumunt a pte quantitatis
et quedam a pte sue qualitatis. A pte qua-
ntitatis quida est multus et quida pauc. multu
sudor fit a pte efficientis replecionis fortis vel ex
ma multa aquosa subtilis valida vaposa Quida
vel quia pori rari. vel quia gtentiua debilis et
expulsiua fortis Paruus sudor pvenit aut ex
replecio est debile. aut ma pauca grossa et
pori densi et gtentiua fortis et expulsiua de-
bilis. et ita venimus etia in cognitioz ex pte
sue qualitatis. et h multipliciter a pte coloris
pmo quia si panni intincti in sudore rubeant
ad rubedine signu sanguinis est. si ad citrine
signu colle. si ad albedine signu est flatis. si
ad nigredine vel liuore signu est mlie. et
sumitur signu ex odore quia grauis et fetidus
significat corrupcionem. et sumitur ex sapore
quia aliquando cadit vna gutta in os et sentit
dulcedine et ita sr san. et aliqn sentit amari-
tudine et ita sup colera. et aliquando salsedi-
nez et ita sup fla salsum. et ita de aliis hu-
moribus Pronosticatio Omnis qui
venit pg signu digestionis et in die cretica et
in toto corpore et cu alleviatoe bonus et que-
cumqz istarz gdicionu deficiat semp malus. et
ideo in pncipio morbi sr malus quia ma no est
digesta. venit go vi simthot no vi nature. Juxta
illud nulla 2m vnius in pncipio bona e euo
debet go apparere post signa complete digestionis
et h in fine status. et ideo in alio tempore
morbi non est salubris nisi in fine status.
quia in declinatoe virtute deicat qm crisis non
fit in declinatoe si in nequiori Gonaru si fuit
crisis bona cu omnibus suis gdicionibus qz sit ita
salua completa et radicata Gda gdicio eciā
est vicia qz sit in die cretica quia in omni bona
crisi 2m Q toncurrat radix supior et inflor. et
ideo oz qz sit in die cretica nisi na expectauit bn
ficiu orbis quia crisis fit semp in fine quadre
aut semiqdre. et si ista no sit quo ad luna. sal
tm quantu ad signu zodiaci 3a gdicio eciā e qz
sit sudor in toto corpore. quia ex hoc fortitudo
virtutis significatur potentis expellere ad omes dyame-
tros et ideo si in vna pte tm fuit debilitas virtut
signatur siue fuit calidus siue frigidus siue
intensus siue gtinuus. et ideo sudor calidus in
capite tm in febre gtinua malus. et frigidus
mortez signat Sudor aut consurgit plus ex
loco vbi est inmedia Juxta illud vbi sudor ibi
egritudo Sudor qui mo venit et mo no malus
est Sudor cu debilitate pulsus est malus
Quarta etiam gdicio e nalis scz qz sit cu allevia-
toe qm dato qz omnia pticularia gvenia et pa-
tiens no pt tollerare sudorem malus. et ideo su-
dor vel vnius debilitate virtutis est malus Breuiter
go de sudore p hunc modu poterimus pnosticare

Aut go intendimus sudorem puocare aut auferre Si
auferre tuc intelligendu qz nulla euacuacio nalis
sine innalis dz auferri usqz usus tuu diez si virtus
possit tollerare. timendu enim est ne veniat ad cor et
membra nobilia. Paulatine go abstendit. remoue-
antur go panni et euentetur cum flabellis et cito
desinet. aut aspergatur aqua frigida in faciez. aut a-
ceto et aqua ro. aut inungatur pectus cu oleis
frigidis sicut oleo ro et salic et nenufar et similibz
aut emplestra cu smis et camphora et similibz. et
vide in quantu finale sit auferre sudorez plenum cu flabell
nisi forte esset sincopalis et tuc oz fugere Si aut vo-
lumus puocare. aut est fe. aut no. si no esse inun-
gatur cu arxogon marciaton agrippa et et dyal-
tea et fiat stuba et coopmeta et ignis et similia
Si cu fe accipe camomilla et miliu et semina fena
et ponat in sacculo deinde in aqua calida et ex-
primantur et calibus applicentur. aut in pedibus
et manibus. aut fiat suffugacio cu his. aut vasa
enea plena aqua in extremis apponantur et similia
Tercia Intelligendu est qz fe ut plm tmina p sudorem
ideo hic de sudore tantu est ut sciamus quis sudor
utilis quis inutilis Intelligendu e aute diversi
sicut narrat G sup illud auforismi ventres hyeme
et vere qz omnis sudor est pt naiam aut ex pte effica-
cientis aut ex pte me alterius pti Si enim virtus
esset fortis et ma obediens et pori et aer et alia
pticularia in debita proportione tuc euaporet ma sen-
sibilis et ideo omis sudor aliquo pt naiam inconmod
eu tamquid ad morbu quia virtus pualet et pur-
gatur ma morbi et alleviatur paciens et ideo de
nalis. omis all est innalis et simthoma et ideo ma-
lus. pcedens bonus Intelligendum qz sudor max
pvenit ex 2a digestiua. efficiatur aut ex 3a quia va-
pores contenti in porositatibus mebrorum expellunt
et ita sudor pt esse superfluitas 2e et 3e digestionis
unde diuersos modos loquendi et nisdi. 2o intelligend
qz si sudor veniat ex causis intinsecis ht et ut plm
magis venit de nocte. et magis in hyeme et ma-
gis dormiendo Si aut venit ex causis extrinsecis
magis venit in vigiliis et in estate et in die De
pinguibus et macilentis e notandu qz pingues ma-
gis sudant nisi quorum grossities et pororu densitas
impediat et ena magis venit ante quam post cu pars
sit calidior et rarior. et ita magis in motu quam
in quiete. Quarto notandum qz si medicus videat usqz
fine status naiam negligente et sopitam et non pote-
tem expellere p sudorem. qz tuc est sudor puocandus
cu temporibus eius gcurrendo go e na cu medicus sit
minister eius. 7to notandum qz in gtinuis sudor est
maior quam in pollacitis gsiderando eiusdem sudorem tm
Sz si consideremus sudorem omni periodorum maior e in in-
pollacitis quia h plures in gtinuis morbis Sexto ad-
vertendu e qz si volumus puocare sudorem abstergamus
sudorem. et ita pcipiebat G quia qn sudor moratur et no
abstergitur oppilat poros et claudit et ita cauta abstersio
sudorem sine euacuacoe puocat Galienus aut ppt dz abstergi
quia membrum corrumpit

Capitulum de vermibus

Vermes et serpentes et scarabei generantur
ex putredine in corpe humano sicut generant
extra in mundo vermes et musce et similia

Causa remota vermium est omne illud quod generat humorem crudum sicut replecio nauseativa et coitus post replecionem et multiplicacionem fructuum et fructuum coctorum et ita de aliis que generant humorem crudum flaticum quoniam ex sanguine non generantur vermes quia corpus eo indiget nec ex colera quia nullum animal nititur nec generatur ex colera secundum quosdam de simplici materia nec ex melancolia quia remota est a principiis vite Restat ergo quod generentur ex flate cum teneat disposicionem mediam inter humores Cum ergo putrefit flegma in intestinis tunc illa materia suscipit spiritum vite et generantur inde vermes et similia et generantur diversi secundum diversitatem putrefaccionis et particule pacientis et ideo quando putrefit materia flatica in intestinis superioribus tunc ibi generantur vermes longi et rotundi et appellantur lumbrici et si putrefiat in longaone generantur quidam vermes parvi rotundi sicut sunt vermes qui inveniuntur in caseo parvi enim sunt quia diu ibi manere non possunt et si morentur magnificantur et sunt mali valde Si vero materia putrefiat in intestinis mediis tunc generantur vermes curti et lati et appellantur ascarides seu cucurbitini quod idem est **Signa** Quedam sunt signa vermium que sumuntur a sompno quedam a vigiliis A sompno quando garriunt in sompno et paciuntur stridorem dencium et masticant sicut si haberent cibum in ore et habent sompnia terribilia et excitantur terribiliter et cum inquietitudine et ira Si in vigiliis tunc paciuntur pruritum in naribus et alleviacionem doloris et clamorem et emissionem salive et egreditur lingwa et desiccatur os plus de die quam de nocte et efficiuntur amentes et festucas non colligunt nec magnum dolorem in capite paciuntur et eiciuntur aliquando vermes per nares et os et per inferiora primo dico quod aliquando perforant intestina et exeunt extra et est stupor audire si verum et consweverunt sequi accidencia terribilia sicut est mania epilencia caninus appetitus bolismus sincopis yliaca passio et colica et dicuntur epatis passiones et sunt ut plurimum cum constipacione ventris et illi qui sunt in fine pungunt et mordicant et quandam quedam pruritum continue quasi essent multe formice in ano et si sunt in intestinis superioribus ascendit dolor ad stomachum et ita de mediis causatur dolor in medio loco **Pronosticacio** Vermes enim in febribus quantum est de natura sui semper sunt malum signum et hoc quia significant lesionem plus et corrupcionem materie peccantis et quia sunt ex toto genere preter naturam ideo nullo modo potest esse bonum nec per se nec per accidens inquantum vermes Comparative tamen loqui possumus de vermibus sic Vermes in febribus aut sunt in principio aut in medio aut in fine Si in principio aut sunt vivi aut mortui Si vivi malum signum est Significat enim febrem pestilencialem et ideo significat magnam corrupcionem Si mortui bonum est quia significat quod sit ex mundificacione In principio enim non videtur quod malicia sit tanta quod possint esse magni racione malicie morbi Si autem in fine appareant et sunt vivi bonum est quoniam tunc veniunt racione mundificacionis et videtur dicere Avicenna Si autem sint mortui malum est quoniam ex malicia materie videntur esse Si autem appareant in medio morbi semper est malum sive sint vivi sive mortui semper enim comitantur vermes semper malum pro tanto quia consumunt nutrimentum vermium 2o est est malum quia augmentat putredinem ex qua generantur vermes 3o malum est quoniam inflammantur et calefiunt vermes et ita angustiantur et magis moventur et ita pacientes magis molestantur generantur ergo frequencius in pueris et gulosis et circa autumpnum et breviter in omni eo in quo materia cruda multiplicatur **Curacio** In primis rectificetur dieta et totum regimen ut flegma non multiplicetur in corpore Deinde digeratur materia cum oximelle diuretico et purgetur cum yerapigra acuta cum agarico et pulpa coloquintide Deinde si materia continetur in intestinis superioribus dentur pociones per os et si in inferioribus fiant clisteria suppositoria et clisteria et si in mediis fiant utrelibet Vermes autem interficiuntur per hunc modum detur lac ad potandum duobus diebus vel tribus et postea in illa hora detur acetum vel aliquid amarum mixtum cum lacte sicut aloe vel mel cum aloe et velociter interficiuntur vel detur semen citonii et tunc quid sit hoc modo continue detur de novo semine zedoarie tritum ad potandum cum brodio vel vino et procul dubio interficit omnes Si autem magis particulariter procedere velimus procedamus sic Vermes enim aut sunt cum febre aut sine febre tunc procul dubio amara interficiunt Ista ergo sunt materia enula pitaria mentastrum rutta aloe folia persici et cortex eius absinthium fella lupinus amigdale amare nucleus persici costus amarus centaurea et multa consimilia Accipiantur ergo aliqua ex istis et fiat pocio et aliquando pos et accipiat aliquando porco et fiat clistere ex istis et potest fieri emplastrum et desuper apponi per quemlibet istorum modorum possunt interfici vermes Pro vermibus autem minutis qui sunt in longaone fiat suppositorium de salgemma vel de liquiricia et quod stet ibi aliquibus horis et postea quod extrahatur subito Lardo imponitur plenius de illis vermiculis Aqua salsa potata interficit vermes Cum autem mortui sunt et natura non evacuat extrahantur et evacuentur aliter illud cadaver magna inducit nocumenta Illa autem que evacuant et interficiunt sunt ista aloe succus yreos et succus cucumeris asinini agaricus turbith pulpa coloquintide et cartamus quod est semen croci ortensis Superiores ergo evacuentur per ea que sumuntur per superiora et inferiores per clisteria facta ex hiis dictis et medii utroque modo yerapigra et tyriaca interficiunt vermes sapo mellis si ponatur pro clistere vel si apponatur contra umbilicum interficit vermes Utantur pullis columbarum et utantur in brodiis et in salsamentis pipere garioffilis zedoario galanga Vitent accipitres et fructus et caseum recentem et omnia que generant materiam crudam flaticam ut dictum est Si autem vermes sunt cum febre tunc ista calida essent multum nociva tunc ergo detur syrupus acetosus et malagranata et purgetur cum electuario de succo rose et trasera persica reubarbaro et yerapigra et emplastretur cum succo lactuce et semperviva et farina ordei et aceto fortissimo et utatur brodio caulium et cicerum et lenticulum et aqua ordei et utatur coriandro in salsamentis et fiant clisteria de cartamo et alchitram quod est pix liquida semine citonii vel semine zedoarie ut dictum est interficit vermes similiter interficit serpentes si ingrediantur corpus humanum aut si ibi generentur per modum predictum **Clarificacio** Intelligendum quod vermes generantur suo modo sicut generantur lapides in renibus et vesica quoniam quando materia est grossa et viscosa in renibus

et vesica et calor est fortis generat lapides quia calor
fortis intendit digerere et ita exalat subtilius et
remanet quod est grossius et ita materia petrificatur quia
ex inobediencia materie ad plenum digeri non potest nisi prius
dictum est et ita accidit nature per accidens lapides ge-
nerare, si autem virtus esset debilis nunquam generaretur,
ita est de vermibus quia quando materia est grossa cruda ca-
pulosa et calor fortis tunc intendit digerere et assimi-
lare quantum possibile est et non potest propter ineptitudinem
materie et quia materia recepit quandam indigestionem et acquirit
caliditatem et humiditatem ideo materia suscipit formam vite
et ita facit natura quod est sibi possibile. Item ex hac materia
suo modo putrefacta et ebulita generantur vermes, et
ita pediculi suo modo et serpentes et scarabei et mul-
ta consimilia que generantur infra corpus humanum
et ita non venit putrefactio ex parte agentis sed ex parte
materie, et licet virtus sit fortis in se non tamen in tantum
proportionaliter ad materiam quod ipsam vincere possit. 2o notandum
quod propter quam sumpta sunt amara propter vermes corr(umpuntur)
corporis conturbantur propter duo, quia vermes mouentur et
agitantur cum non possunt sustinere fortitudinem
amarorum, 2o quia amara inficiunt vermes et ita
generatur cadauer et ita fumi venenosi qui conturr-
bant corpus, amara ergo conturbant, hoc est per acci-
dens, 3o notandum quod vermes magis generantur in iuue-
tute quam in senectute, primo propter malum regimen
quod generaliter est magis in iunenibus quam in se-
nibus, et ita humores crudi generantur qui sunt materia
vermium et tamen hic calor fortior est qui est causa
efficiens, et licet in senibus materia inveniatur non
tamen causa efficiens, 4to notandum quod vermes plus
generantur in autumpno quia ibi sunt plures fructus
et tempus est magis inordinatum et ergo peior et
humores crudi plures propter debilitatem caloris et ita
plures vermes generantur, licet tempus sit frigidum et
siccum et ver accidit ad calidum et humidum quia
tunc que occurrunt magis extendunt, 5to sciendum
quod vermes non generantur in qualibet concavitate cor-
poris, sed in stomacho et intestinis et quia illic plus ha-
bundat materia flatica et calor remissus in pectore
autem et in venis non est sic, quare etc. Et si alibi
generentur hoc est de raro contingentibus. Sexto no-
tandum quod licet vermes generentur a calore innatu-
rali tamen sit per naturam, vermibus tamen est naturalis. Septimo no-
tandum quod vermes qui sunt circa longaonem inducunt pru-
ritum dentium et stuporem et abhominationem quia cartila-
go qui claudit et aperit habet colligantiam cum cerebro
et stomacho, sed vermes superiores inducunt appetitum caninum sugant
et cibum consumunt qui ad totum corpus delegari
debet. Octavo notandum quod amara competunt non ut
nutriant sed ut vermes inficiant quia nullum animal
nec nutritur nec generatur ex amaro secundum doctrinam
G. 2o de S. M. et aliquando ex vermibus generatur febris
propter approximationem ad cor etc.

Sudor de tot modis
Sua substantia aut est grossus aut subtilis aut mediocris
Sua quantitate aut multus aut paruus aut mediocris
Sua qualitate aut calidus aut frigidus aut mediocris
Suo colore aliquando rubescit citrinescit liuescit sudor
Suo sapore salsus amarus acetosus insipidus
Suo fetore fetidus priuatus malo odore sic sudore
Suo loco ut sudor in capite in collo in fronte vel uniuersalis
uel particularis, vlis magis laudatur particularis minus

Suo tempore a materia in principio fiunt digesta aut in augmento aut in statu
Sua successione aut paciens sentit sic alleuiari aut non
Sudor constrictus aut retentus prouocatur cum unguentis ca-
lidis sicut Arogon marciaton ceroto dyaltea mi-
sceantur simul si placet si non est sic. Si autem paciens
sentit se diminuiri et dicunt inungi spina dorsi et
similiter venter quia sunt apertiua et ita sudorem prouo-
cant, bonum etiam est quod de vespere ponat pedes in aqua
calida cum camomilla multum valent etiam balnea
de semine urtice et auene quia auena habet virtutes
leniendi relaxantes et molliunt duricies tumorum quia
sunt apertiua ibi dicta id valet. Notandum quod sudor
potest prouocari quadrupliciter. Primo cum appositione foliorum
ebuli super corpus et sint modicum assata super tegulam
calidam, periculum tamen est in se quia possit prouocari
se, sed bene valent quando sanguis esset coagulatus in corde
Secundo sic accipe cucurbita magna vel lignum concauum vel
alia instrumenta concaua impleta aqua calida et ponatur
in soleis pedum pacientis, prius in panno duplicato
vel complicato ut non comburantur plante pedum et hoc
frequenter fecit Geraldus de solo quando vidit crisim impeditam
per sudorem, si tamen ponetur in lateribus forte citius pro-
uocaretur sudor et fortius. 3o cum inunctione olei
de aneto vel melliloto in tota spina dorsi, 4o cum
embrocatione tocius corporis cum aliquibus herbis vir-
tutem apertiuam ut cum camomilla, vel quod manus
ponatur super totum corpus infusa in vino calido, vel
apponatur in extremis extremitatibus vesica enea plena
aqua calida ut dicit Bernardus. Similiter valent suffu-
migationes de castoreo calamento et carpobalsamo ut dicit Constantinus
septimo sui viatici capitulo de sudore. Notandum quod duplex
est sudor quidam aduenit corpori paruum lapso et
dicitur corpori paruum lapso quia corpori absque temperato non inest
sudor quia in tali virtus et calor naturalis fortis est
potens consumere et resoluere superfluitates 3e digestionis
insensibiliter. Et propter hoc omnis sudor est preter naturam per G.
primo aphorismorum quarto illius capituli. Ventres hyeme autem calidi
Alter est sudor adveniens corpori egroto, et est duplex quidam
bonus proveniens ex fortitudine virtutis potentis gu-
bernare superfluitates in vapores aquosos eos expellere
ad cutim. Alius est malus et est duplex, quidam in quo
expellitur aliquid maligni cum multo benigno et hic
fit ratione malicie morbi et fetet. Alius est in quo
solum expellitur benignum et vocatur sudor dyaforeticus
et non fetet et post illum corpus multum grauatur et
est signum mortis. Item sudor adhuc est duplex quidam
calidus vniuersalis in corpore toto, sed raro frigidus nisi propter
abundantiam materie vel debilitatem virtutis. Ex isto sequitur
quod sudor frigidus de genere cursu est malus. Alter
est particularis qui fit in uno membro particulari
Constantinus ultima parte de sudore de cura sudoris superflui
Sudor itaque si adeo augmentatur ut deficiat virtus
inde oportet ut constringatur et inferius corpus aceto salicino
rosarum et cito inungantur. Epithima vero in restringendo
sudorem nimium. Recipe rosarum ℥ xx sandali balaustie ana ℥ x
galle ℥ iii frondium vite ℥ i omnia coquantur in ij
℔ aque quousque ad terciam reducatur. Deinde colentur
et ℔ i olei rosarum misceatur et coquatur donec deficiat
aqua et solum remaneat oleum, postea et inungatur.
Ante ponatur infirmo vasa aqua frigida plena, et in
domo frondes vite salicis rosarum sternantur et syrupus rosarum
cum aqua rosarum detur et prohibemus nimium exercitium

Item nota quod sudor nimius et dyaforesis debet repri
mi cum oleo et aqua rosarum simul mixtis et totum corpus
fricetur administretur mucilago psillii et liniatur Item su
dor dicitur a super et do das dare quia datur superficiei
corporis Provocativa sudoris Si incitatur sit sudor
ex necessitate ungatur infirmus ex cameleo nigro cum
aceto vel Si ungatur corpus totum sudor provocatur
Item fiat cinamomi cali calamenti aro piretrum ca
lamentum cassia costum reubarbarum carpobalsamum simul et ele
tuorum horum inveniens simplex vel compositum cum
oleo costinum corpore inuncto sudor provocatur Suffu
gatores etiam adiuvant de castoreo calamento carpobalsamum
se vertice omnibus pistatis et inde corpore suffumigato
elicitur sudor Sed tamen hec non tempore sunt agenda nisi
quis habuit febrem diuturnam maxime si provocatione
sudoris indigeat virtute infirmi salva Ad pro
vocandum sudorem in febre continuis in die cretica Recipe
petro cum cinis decocta in aqua expressa parum sacco
ponatur tepida super os stomachi ab epate usque ad
splenem Item maiorana origanum calamentum absinthium ca
momilla milium involvatur et sudabit Ad su
dorem provocandum in omni morbo excepta acuta et precipue
in ydropisi et paralisi fac fossam in illa fac ignem ex
lignis siccis et inde ossa cuiuscumque animalis co
burantur in pulverem postea suppone ebulum et sambucum
postea aliquem pannum postea patientem pone et sudabit
Ad sudorem provocandum in febre continuis Item nota quod sudor
frigidus viscosus circa collum descendens ad pectus
in febre acuta mortale Item omnis sudor in principio
febre malus Item sudor frigidus et viscosus in febre cre
tica sit diuturnitate morbi Item omnis sudor cum quo de
bilitatur pulsus malus est Item sudor intercisus malus
Nota quod maiorana calamentum origanum absinthium
camomilla milium decoquatur in aqua et intingatur
ibi pannus et in illo panno calido involvatur aliquis
et sudabit Item peior est sudor frigidus per circa
collum et in capite quam sudor sub aliis Ad faciendum
cessare sudorem Recipe bedegar et tere fortiter et incorpa
tum aqua rosarum et pone in panno lineo postmo
dum pone sub ascella statim cessabit sudare Sudor
intensus et apertio pororum et multis humiditatibus cuius
nulla fiat corpus illiniatur cum luto ar et aqua rosarum
et mirti oleo mirti et oleo pomorum etiam cum illinitione
olei rosarum galle et terrise cipressine inungendum etiam est
cum lithargiro et galla etc cum aqua foliorum vitis
et oleo citonino Aut fiat oleum de aquis in quibus
coquatur citonia pontica vel veternia et mala pon
tica et rose et balaustie carabe continuum sicut pulvis
qui constringit quoque restringit acetum cum aqua et
succus agreste et decocto balaustiarum gallarum mirti
et succus salicis est mirabilis et aqua sporineti
cum res sit vehemens liniatur cum instillatione frigidis
Pulvis mirti sparsus prohibet sudorem Avicenna
libro canonis fen 2a dicit Sudor multus non semper est bonus
quia aliquando expellit subtile humorum et grossum manet
ideo tunc est inungenda scamonia vel farmacia Su
dor calidus sit malus calidus Sed frigidus semper est malus
quia sit ultimata debilitatem caloris naturalis Item
Avicenna libro canonis fen 2a tractatu 6 de iudiciis sudoris
dicit Sudor est bonus crisis in egritudinibus acutis et
flaticis et speciebus apatum timorosum et apatum
visternum et in capitulo sequenti ponit v causas multiplicationis
sudoris aut causa multitudinis materie aut subtilitatis aut
causa virtutis et vehementia expulsive aut molli
ficatione retentive aut causa pororum eius qui dilatur
super causas dilatationis Et minoratur sudor propter contraria
illarum causarum Et sudor quandoque quando sequitur exhibeat
et qui non movetur abscinditur Sed dicitur est ne id
fortitudo expulsive et debilitas retentive Dico quod
retentiva est fortis expulsiva est debilis et econtra
Sed si debilitate retentiva hoc nullorum non oportet quod ex
pulsiva sit debilis ymmo ambe possunt esse fortes
vel ambe debiles Contra sudores superfluos Recipe
rosarum violarum sandali rasure eboris ana pulverisentur et
cum aqua rosarum mixta cordi et stomacho applicetur Su
dorem sit provocans et in die cretico Recipe semen lini
fen ana recipe pone in sacculo mitte in aqua fer
ventissima postea parum exprime pone super furcula
pectoris in regione epatis et splenis tangatur Item
Sudor dicitur a super et do quia datur superficiei corporis
a natura expellente vel materia humidante et est va
por humidor a corpore resolutus et inter corporis aut
cutis superficiem condensatus in aquam Sudoris creticam
conformatur se vementis Sed similiter sunt omnis
dampnositates Mortem si frigidus in acute
significabit Si si sit etiam validus molli tunc
certificabit Si sit totalis melior quam particularis
Cottidie precedens semper distinguit utrumque
Sudor multus fit longitudine egritudinis propter mul
titudinem materie et non est curandum cum scamonia et rectius
solutio propter debilitatem suam ymmo clisteria lenia
Et sudor frequentius in principio egritudinis est malus
et sit multus nisi causa in eo sit humiditas
aeris aut propter pluviarum multarum quam tunc cum sua
malicia est minor malicia Et multotiens quidem
accidit egritudo cum sudore deinde sequitur ipsum hor
ripilatio febre et prolongatur Et cum accidit ex sudore
horripilatio est malum quia horripilatio sit expa
sionem humoris mali nocentis in corpore et illud non
sit quod sudor mundificat ymmo movet de humidibus
malis Et quando debilitatur virtus et pulsus et
sudat frons parum est malum signum Et quia in
isto sudore evacuatur benignum et cum ratione illius ces
sat pulsus et virtus Si vero cadit pulsus tunc
est mors Sudor bonus cum est ut sit per eum crisis
completa est ille qui fit in die cretico et est communis
corporis toto humidas et super ipsum allevatur infirmus
Et ad sciendum considera sudorem per se in caliditate sua
et frigiditate sua et colore suo et odore suo et gustu
et qualitate sua et in multitudine et paucitate sua
et tempore sue egritudinis an est in principio aut
in statu aut in declinatione et quod associatur ei de se
in fortitudine et debilitate sua et quod succedit
ei de levitate et gravitate Et scias quod in quale
scientia multiplicatur sudor eius propter reliquas
materiarum quare non est malum pura facere minutionem
Non bene quod dicitur quod Nam in huiuscemodi reliquiarum
superfluitates dum vero circa cute sit per balneum
evacuantur Alio modo reliquie sunt in venis et
quiescit scamonia sit inter circa

De vermibus

Vermis putrefactio est duplex similiter quam per illa
humiditas inveneratur quod non acquirit ibi aqua et
forma alicuius animalis ut in febre vel porcis
inchoatum nichil acquiritur Sed non similiter quam humidum

non incineratur ut in stomacho putrescit in intestinis generatur vermis qui est conveniens ad formam spiralem recipiendam quia licet ibi ista humiditas invenitur tamen conditur per quod ad generationem alia. Cum enim quatuor sint humores tamen ex flegmate vermes sunt generati in corpore Non ex sanguine quia sanguis intra venas continetur Nec ex melancolia propter mortificativas eius qualitates Nec ex colera quoniam amara necat lumbricos Nec etiam ex flegmate vitreo propter nimiam eius frigiditatem Sed ex flegmate naturali et aliis eius speciebus Ex naturali generantur curti et lati qui ascarides vocantur curti ex frigiditate constringente. lati ex humiditate se lateraliter diffundente Ex dulci generantur longi et lati longi ex caliditate elongante et extendente lati ex humiditate Ex salso longi graciles longi ex calidite. graciles ex siccitate incidente comprimente Ex flegmate acetoso curti et stricti curti ex frigiditate stricti ex siccitate Sunt autem generati ex chimis crudis et indigestibilibus generatur cruda massa et per quam crudi humores in quos agit calor qui nescit esse ociosus in corpore unde generatur cuticula in superficie quoniam fumositas grossa retinetur que ac[c]ione caloris subtiliata transit in formam unde vita cuiusque Cuticula accione caloris est generari sicut crustula panis in clibano vel furno coctis. De lumbricis Constantinus in viatico solent nasci in intestinis quidam in stomacho quidam in ano quidam in visceribus Causa eorum saturitatis multitudo et indigestibilium ciborum acceptio de quibus in intestinis crudi aduna[n]tur quibus cum calor ducitur et coquitur et in iia actualia unde idem constantinus qui generantur in subtili intestino superiori vocantur lumbrici qui sunt longi quidam nascuntur in grosso intestino quod est sub umbilico et vocantur ascarides et cucurbitini Cura in hac passione est multiplex et infinite sunt res que eos occidunt Sed folia persici decocta cum cuisia et mane bibita eos necat per eam fluxum ventris facias Item aloe epatica dulcedine zoptistitus vel tamen item cornu cervi pulverizatum in calida aqua bibitum necat et eicit Item lupinos in pulverem redige et misce cum pura aqua et fac cathaplasma et super umbilicum pone et desuper liga Item Recipe tormentille diptami bistorte genciane seminis rute camphorate ana ʒ i reubarbari ʒ i zuccari quantum sufficit fiat confectio solida Cerotum pro stomacho contra vermes Recipe sindonia lupinorum cimini nigelle siler montani centaurie minoris absinthii ana ʒ i genciane diptami cornu cervi usti aristologie longe et rotunde ana ʒ s[emis] granorum cinamomi mirtilorum mastice thuris ana ʒ i pulverisentur omnia et cum optimo laudano fiat cerotum // Lumbrici et vermes cucurbitini fiunt ex humiditate flatica putrescente in intestinis Signa eorum exitus cum egestione cum pruritu et quandoque lumbricorum cum torsione et pruritu penes anum Curatio cum abrotano absinthio ysopo lupinis mixtis cum melle Item cum mente indiana et succo granati et coriandro sicco Item cum radice smirne et menta // Contra lumbricos panis siliginarius pulverisatus cum succo absinthii fel tauri simul mixta ventri apposita occidunt eos Item Nasturcium aquaticum frixum in patella sine commixtione aliqua sub umbilico calide cathaplasmatum lumbricos interficit in prima nocte Ad idem fel thaxi[?] sicut cum succo mente similiter folia persici

et persici similiter semen apii potatum omnia mala ventris interficit Ad expellendum lumbricos de ventre Recipe bethonice ʒ i cortice mali granati ʒ ii mellis ʒ v vini boni lib. ii bulliant simul et da bibere // Contra lumbricos et ascarides et constipationem ventris Recipe media cortice sambuci et ebuli et extrahe succum et admisce fel tauri et tepefac ad ignem et per inunge super stomacum Ad pueros qui non possunt accipere medicinam per os Recipe fel tauri et tere cum succo mente vel absinthii unge ventrem et morietur lumbrici Aliud potes facere cathaplasma de foliis persici Succus marubii albi bibitus cum vino sepius necat vermes in homine et dolorem stomaci sedat Agrimonia centaurea absinthii piper bibantur et optime est Item cortices de persico cum tritum in lacte coque ca[n]prino et da bibere in ieiunio omnes vermes stomaci et ventris eicit Similiter marubium et calamentum facit

De sternutatione

Avicenna 3° tercia doctrina capitulo 28 de sternutatione et eius causis dicit Sternutatio est motus virtutis expulsive in cerebro propter mundificationem superfluitatum que sunt in eo Et propter hoc aliquando mundificantur superfluitates corporis et pectoris et pulmonis Et aliquando cum sternutatione expelluntur aliqua ex rebus que sunt in ore stomachi Et propterea fortis sternutatio aliquando movet motum ructus Et hunc motum facit ultima expulsiva quia humor secundum qualitatem mordet meatus narium Et si tu quereres si hec superfluitas provenit a cellulis cerebri ad nares et movet sternutationem Respondemus quod raro hoc contingere potest Sternutatio in fine morborum bonum signum valde 2 ... dato quod egritudo esset periculosa quia fortitudo virtutis significatur et convalescentia et puritas membrorum et ideo sternutatio post reumate et corporis mundificato sive a natura sive ab arte bona quia dolorem capitis removet et caput mundificat et ideo valet in egritudinibus pectoris scilicet quod corpus sit mundificatum et quod egritudo sit in declinacione et quod sit sine reumate etc Sternutatio bona est que accidit aput statum In principiis uero eius est de signis corize aut humoris morditativi Ex eo tamen sen 2a capitulo 17 // Ypo[cras] secundo pronosticorum Sternutatio cum reumate in omni egritudine pulmonis et toste sive precedat sive sequatur sit malum Sternutatio in omni egritudine acuta sine reumate bonum est quia significat fortitudinem virtutis maxime circa finem Item Sternutatio est in causis inutilis In suffocatione in pectoris debilitate in retentione secundine in expulsione humiditatum existentium in ipsa matrice in alio loco et tunc fiat provocata sternutatio in primo tamen // Constantinus xiiii particula de cura superflue sternutationis Sternutatio si excedat modum lavetur caput cum aqua vel camomille rosarum ordei in qua sit cocta sint succus eorum naribus appositus cum pretereat sternutationem aufert Si caput sit calide nature cum oleo rosarum et melle ungatur cum aqua rosarum Si frigide cum oleo camomilla vigella et similibus illic Euforbium facit obtalmiam Unde mulieres salerne pulvere euforbii rosas aspergentes offerunt eas odorandas iuvenibus et statim sternutare incipiunt

Pronosticacio de vulneribus et plagis et solucione continuitatis

Omnis solucio facta in membro bone complexionis de facili curatur et ideo ulcera ydropicorum aut leprosorum in[...] curantur aut cum difficultate magna Vulnera cordis non

curantur. Vulnera capitis stomachi aut epatis splenis aut renum aut vesice aut intestinorum aut intestinorum si sunt parva possunt curari si magna raro vel nunquam. Vulnera pulmonis non curantur. Vulnera membrorum radicalium sine deperditione substantie vere per unum in pueritia, sed in alijs etatibus non fit porus minutum. Vulnera membrorum radicalium cum deperditione substantie nunquam perfecte curantur. Si vene mitte et capillares deperdant in magnis incisuris tunc non generant loco illarum poros et meatus carnosos. Solutio continuitatis in nervis si est incisio aut punctura spasmum et alienationem facit et mortem inducit nisi sibi diligentissime succurratur et si omnino non incidatur non est periculum nisi quod membrum suppositum caret motu aut sensu aut utroque secundum diversitatem nervorum. Vulnera intestinorum cum nausea et fluxu ventris sunt pessima. Vulnera capitis ad que sequitur nausea et fe sunt pessima. Fractura ossium cum dentibus cum periculo consolidatur, sed postea cum difficultate frangitur. Fractura ossium secundum rotunditatem de facili unitur sed postea facilius rumpitur. Omne vulnus fusiens a superficie in superficiem malum quia nunquam non mixt radice unde sumat principium. Si autem in vulneribus post nimium fluxum venit alienatio malum et si spasmus ut plurimum moriuntur et singultu cum singultu mors est vicinus.

De accidentibus in superficie corporis

Panaricium fit ex sanguine et apostema primum virginei cum multo dolore, cura cum in... Cura infrigidare dum calidum sit cum psillio trito cum aqua et aceto quod dolor mitigetur cum infrigidativis retinendo et cum maturativis ut se maturet sic lini suppositis et supponendus est ei pannus lini cum psillio infrigidato dicto aptum fuit supponendo sunt lentes cocte in aqua rosarum cum mirto aut unguentum est de unguento albo si fortificatur dolor illinitio fiat de opio et aceto et supponatur pannus de lino cum psillio.

Inflatio pedum et lesio digitorum fit ex inclusione alicuius rei in eis que propter frigus non potest dissolvi. Cura emplastrum cum lentibus excorticatis tritis cum aqua bletarum vel cum furfure cocto cum aqua et aceto. Si in yeme illinitio fiat cum ficubus coctis in aqua caulium et lentibus excorticatis vel cum orobo lupinis et blet coctis in aqua vel ad decoctionis raparum vel ficubus coctis in oleo modico tritis que mixta conferant fiat cum iusquiamo cocto in aqua. Et si fuit excoriatio ex concussione ungendum cum dyarkilo illinitione facta postea de ruffo arsenico et citrino et opopo?... tritis in oleo amigdalarum amararum. Vel rore ex aqua frigida dolor calor sedetur vel panni linei infusi in aqua supponantur. Deinde ex litargirio cum aqua rosarum fiat epithima ardor aut et dolor si remansit cum unguento de cerusa curetur. Sed Rasis vi al. in fine. Ad evellendum ungwe corruptum fiat emplastrum cum evellentibus ipsum et si est cum tumore per primo iuvenis supponatur vel agrim. vel vulpis. Si autem vulnera sit sine tumore galla incisa balaustia cortice malignati fructus gratacia supponatur.

Scissura unguium contusio et lesio ex calciamento fit ex frate signum albedo in ungwe, cura cum pillulis aloe. Cura cum fenugreco et semine lini tritis cum sirupo acetoso in emplastris ponatur vel cum sulfure citrino ruffo arsenico tritis cum aceto ad illinendum de eo. Lesio de calciamento curanda est cum pulmone caprino posito super eam et si combuTitur

et superaspergatur ei pulvis cineris eius iuvabit eam valde. Et si fiat pulvis cineris pellis vetuste usti et mitigato ipsius dolore utendum est cum fenugreco et acacia tritis et pulverisatis et dispersatis cum aceto.

Rasis vi al. vesice que fiunt ex strictura calciamenti primo sunt fundende postea epithimetur aqua rose deinde ex lixio et acacia aut bolo ar. aut ex gall et aqua frigida aut balaustiis bene tritis et desuper ponatur.

De vulneribus et ulceribus

Vulnus singulare. Causa est fixura ex ense vel gladio. Cura cum adhesione labiorum ipsius evitata re cadente in eo facta strictura cum consolidativis plumaceolis et utroque latere superius et inferius fiat ligatura post adhesionem si non adheret fiat et post si sutura quando vulnus accidit in latitudine corporis et si talis fit vulnus supponatur vulneri pulvis sanguinis draconis infusus in aqua deinde super plumaceolos et sutura sit in vulnere post biduum aut triduum non in sanguine ipsius, fricentur labia ipsius cum capite in spatulati dum sanguinem emittat. Deinde ligentur ut supradictum est. Et si vulnus magnum superaspergatur ei pulvis tiliminis confectus ex sarcocolla 3 ii aloe opio et sanguis draconis mellisse ana 3 i sanguis draconis nucis ana 3 s… dravi? tritis et pulverisatis.

Ulcus singulare

Causa fit ex vulnere precedente, signum vulnus corrosivum. Cura cum nitro si corpus est repletum. Cura cum bombace vetusta infusa in oleo rosarum vel cum papavere silvestri usto aut farina ordei et thuris. Si ulcus non est mundum impleatur cum bombace veteri cum butiro recenti et mundificatur illud loco aque mellis et si est sine sanie curetur cum unguento fusco, mundificat quoque ulcus et generat carnem thus aloe aristologia et radix lilij celestis et cadmia argenti terantur bene et superaspergantur ulceri et si humiditas est multa distemperentur medicine predicte cum melle et cum eis illiniatur super pannum lini et supponatur vulneri. Et si ulcus est in capite et non tangit craneum supponatur ei unguentum confectum de oleo rosarum 3 x cere 3 iii et liquefacta cera cum oleo et mixtis cum aloe acacie sanguinis draconis ana 3 s et repleto vulnere de bona carne consolidetur cortice cum galla cortice granati balaustia abrotano usto et folijs lilij.

Ulcus sordidum

ex debilitate membri in expulsione superfluitatis sibi. Signa sordicies humiditatis cum cum sirupo rosarum et trociscis viol. Cura illinitio fiat cum melle, evitet humectantia et multum cibum et fugiat gallos assos et curetur cum hoc unguento armoniaci 3 i aristologie 3 i dissolvatur armoniacum cum aceto et cum alijs omnibus medicinis misceantur et curetur cum unguento confecto de litargirio et mercurio et nervis tiliminis cum aceto et oleo rosarum et ebulito fiat multa. Auge in eis modicam partem galle balaustie et cadmie argentee.

Ulcus cum frigiditate fit ex usu frigidorum multo et vulnere precedenti. Signa pallidit as et pauca caliditas, evacuatio nulla fiat. Cibetur cum vino citrinorum coctorum cum carnibus. Epithimetur super locum cum aqua tepida sepe in die. Parum bibat de aqua. Curetur ulcus cum unguento fusco confecto de 3 i litargiri et 3a parte rosarum olei, deinde misceatur cum thure sanguinis draconis et sarcocolla ana 3 ii et agitetur bene et patiens comedat de passulis sine nucleis oleo et ficubus.

Ulcus cum mala complexione

Causa ex prohibitione expulsionis et multa superfluitate

Gravancia carnem

Consolidativum

cibi/ signum multa humiditas eruginosa et caro mollis/ cur̄o cum turbith et mirabolanis Cura illinitio fiat cum litargiro oleo ros̄ et aceto simul mixtis cum balaustia et radicis argenti vel cum absque farina ordei distemperatis cum melle/ utatur etiam unguento modico viridis eris posito super illud. per totum diem cum bombace uncti et si ulcus est magnum cum molli carne inflata et humiditate corrupta/ utatur medicamine acuto/ et facta corticie super illud suppone ei butirum cum bombace uncti/ et nisi tollatur/ fiat combustiua fiat cum cauterio Si est mala complexio et stricta in regione quod patet ex acuitate humoris et materie ipsius/ cibetur cum unctuosis calefiat latus cum aqua tepida et oleo ros̄ super regionem mane et sero butirum coctum supponatur/ debet augeri cibum ut oportet et curetur ulcus cum rebus minoris desiccationis cum farina ordei et orobi/ et utatur in cibis humectatis vitellis unctuosis et lacte recenti **Vlcus cum caliditate** Causa est intensus motu et effectu alicuius rei calide et interne precedente/ signum membri rubedo et eius inflatio et dolor/ cur̄o cum minoratione Cibetur cum gallis coctis cum agresta et sucis granatorum et pomorum/ et utendum est unguento cerusse Curetur cum unguento ex litargiro et vermis cinis et supponatur plumaceolum sandalis albi/ et illinitio fiat circa ulcus cum sandalo cum aqua endivie et postea illinatur cum oleibus et aceto coctis. et cucurbita si est calefe/ et si est sine fe cum gallis cum succo granati

Vlcus cum capite vel carne addita

Causa est superfluitate precedente ad locum humoris/ signum inflatio vel caro addita superficiei corporis/ cur̄o cum minoratione Cura cum syr acetoso et cibo facto cum succo granatorum Illinitio fiat cum unguento cerusse Supponatur plumaceol sandali albi/ et illinitio fiat circa ulcus cum utroque sandalo et aqua semperviue/ et si est cum eo caro addita/ utatur unguento eris viridis/ et si labiis humens est caro addita dura fiat cum instrumento cirurgico donec euellatur et si caro est grossa madefiat cum ferro deinde curetur cum unguento et si non potest mandi supponatur de calcidio et diffiba=relix deinde butirum donec cadat cortex deinde medicamine dicta faciens carnem **Vlcus cum fractura ossis** Euacuatio cum minoratione Cura cum emplastro stricto forti cum reformatione equali/ si est in capite cum aristologia rotunda trita cum aqua Si os est corruptum et consolidatur numquam deinde reuertitur et manat de eo erugo utatur medicamine acuto/ et facta corticie super ulcus butiro calefacto utatur ut cadat caro corrupta et excoopiatur os Deinde curetur per viii dies cum unguento eris viridis et per aliud diem per bombacem vetere Si ulcus fuerit cum dolore illinatur cum sandalo et opio facta minoratione et cum aliis narcoticis **Vlcus malignum** fit ex prohibitione dissolutionis et multa quantitate humorum/ signum eius est ulcus nigrum/ cur̄o cum minoratione cassiafistula aqua fructuum etc. Illinatur circa illud sandalo aqua ros̄ et camphore/ impleatur cum butiro et aqua endiuie et ros̄ maluauisci et oleo viol ros̄/ curetur cum butiro et unguento eris viridis cum sarcocolla Et si ulcus dilatatur et non adheret curetur cum oleo ros̄ et unguento cerusse/ quod nisi contulerit et viis cicatrice cum ferro incidi debet circa usque ad carnem sanam

deinde curetur cum generantibus carnem.

De combustura ignis Cur̄o cum minoratione si dubitatur quod fiat apostema Cura supponatur ei ovum cum aqua et luto armeno infuso in aceto et aqua simul et postea cum lentibus coctis bis simul illinatur cum atramento usto et lenticulis et farina ordei tritis bene cum albumine ovi et oleo ros̄/ deinde cum cerusa et litargiro et oleo ros̄ et albumine ovi et cum modico aceto/ et inungatur unguento calcis/ vide hoc unguentum alibi Si autem combustura sit cum aqua calida effundatur super eam aut ampulationem eius aqua olivarum salitarum aut aqua cineris et statim ampullis curetur cum unguento cerusse et calcis et infrigidetur cum sandalo et aqua ros̄

Auicenna primo canone fen tertia capitulo septimo de regimine eius quod comeditur

ponens ibi. 66. amphorismos Ait Oportet ut sanitatis conseruator studeat ne cibi ipsius summa sit aliquid medicinale mediocrium sicut olera et fructus et similia quorum subtiliantia sunt sanguinem adurendo hoc est practicamina sunt subtilia sunt quia generant aquositates et generant sanguinem subtilem/ sanguine adurentia ideo quia grossus aquosus sanguis disponit ad putrefactionem sed putrefactio disponit ad adustionem et grossa sunt ipsum statim facientia et corpus grauantia **Oportet autem** ut cibus sit talis quales carnes edorum vitulorum lactentium porcorum/ et agnellorum annalium et triticum mundum quod ex messe sana collectum cui nullum accidit nocumentum et res dulcis gustus conprobatus et vinum bonum odore bonum humidus et alia. fructus nutrienti magis similes sunt sicut ficus dactilli vue mature vbi potest fieri verumtamen si aliquis comederit eas superflue festinet ad euacuationem **Oportet preterea** ne aliquis comedat nisi per desiderium neque in hoc tardetur cum desiderium excitatur/ hoc verum est in appetitu regulato sed in conplexione lapsa non est appetitus ita verus/ et ideo dicit nisi medoss nimis fuerit ut ebriorum et contundi fastidium quod tollerare famem replet stomachum putridis humoribus/ cum quando stomachus famelicitatis attrahit a membris vicinis ideo oportet quod sequatur attractio humorum **In hyeme nutriens sit** actu calidum in estate frigidum. s. ut resistat caliditati estatis/ aut quia proprie sit caliditatis et neque caliditas neque frigiditas ad rem premat qua sustinere non possit Scias quod nichil est deterius saturitate in tempore sterilitatis et econtra/ sed in conclusio est deterior vidimus enim multos quibus in tempore sterilitatis cibus defecit postea cum in tempore sterilitatis habundauit. repletos fuisse et mortuos et vehementer repletio sine potu suie cibo est peruertabilis quia suffocantur homines et moriuntur/ quia natura in regimine sanitatis est contenta modico et superflui ideo fit suffocatio ideo moriuntur multi qui accipiunt multum cibum per manicos fit inflatio et dolor stomachi **Cum autem error** accidit in comedendo vel bibendo aliquod nutrientum medicinale malum est cadendum et custodiendum a mala complexione et accipiatur contrarium ~~sicut allia~~ si frigidum fuerit ut cucurbita cucumer/ sumatur contrarium sicut allia et porri Si calidum fuerit frigidum sicut cucumeres et portul/ et si opilatiuum sumatur quod aperit et euacuat deinde dum fame tollet **Et nullus comedit** nisi desiderium fuerit cum. i. regulatum et stomachus et superiora intestina a primo nutriente euacuata sunt **Cibo** enim in corpore deterius existit est nutriens super nutrimentum quod non est digestum mitte/ causa quia illud impedit digestionem

non sit a... medicine ... tempore

sicut in olla buliente aqua frigida infusa, et preterea
nil est deterius quam fastidium quod fiunt ex malis nutrien-
tibus, quia si est ex grossis nutrientibus generare fa-
cit iuncturarum dolores et renum et dissuria et podagram
et splenis et epatis grossitudinem et flatus, estitudines et
multas. Si ex subtilibus eveniunt nutrientibus febres acutas
et exratitas et apatis mala acuta. Amplius pre-
ferius motus post comestionem ipsam scilicet renum sumptam
in suo quiete fit, scilicet quia post cibum immediate debet stari vel
parum ambulare et in mente non debet dormire quia propter
nimia ebulitio vapores ad caput. Accidentia preterea animae
horribilia et motus corporei fortes digestionem similiter prohibent
scilicet quia sunt causa diffusionis caloris per corpus.
Et in hyeme quidem cibi pauci nutrimenti non sunt
edendi sicut olera, sed ex contrariis sicut carnes. Et cibo non
ita est replendus ut non sit ibi locus superfluus vel
vacuus sed ab eo est recedendus reliquiis desiderii ad-
huc in anima remanentibus. Hec enim famis reliquie
post horam una destruuntur, et in hoc usus est consuetudinis
quia deterior comestio est que stomacho facit gravitatem
et deterior potus est quam temperamentum excedit et in stoma-
cho natat. Et si aliquo die superfluxit sequenti die fa-
melicus maneat et sompno utatur pluriori in loco
temperato in quo neque calor neque frigus, quia si sompnus ei
non advenerit multo utatur incessu suavi et optima
in quo non sit quies neque requies, et parum puri vini
bibat Ruffus ut allegat itaque incessus non placet et
ipse post prandium quia bonitatem operationis nature ulterius
impediat. Preterea ut post comestionem primo super latus
dextrum dormiat pauco tempore deinde super sinistrum revol-
vatur postea revolvat se super dextrum, et debent scire quod
multis cooperiri pannis et cervical elevare debet quia
sunt ex illis que in digerendo iuvant, et ad ultimum quia
ut membrorum situs ad inferiora sunt declinantes non ad
superiora. Et cibi quidem inequalitas existit ratione usus
et virtutis ut non faciat consuetudinem et ut ypocundria non
tendantur neque inflentur et rugitum non faciat neque natet
et non accidat ex eo nausea neque caninum desiderium neque
casus neque pigritia neque insompnietas neque ipsius sapor
in ructibus post tempus recipiatur, quia cum post longum tempus sa-
por eius receptus fuit erit deterius. Declaratur autem quod cibus
sit temperatus cum ex ipso non provenit magnitudo in pulsu
et anhelitu pravitas, hoc namque non accidit nisi preterea
quod stomachus comprimit dyafragma, et propter hoc fit anhe-
litus parvus et inspissatur et cordi necessarius ei potest augmen-
tum magnificatur ergo pulsus quia in virtute non existit
debilitas. Ille preterea cui post comestionem accidit ca-
liditas et calefactio non una totum comedat hora sed
paulatim per intervalla preterea ne ei ex repletione dispositio
accidat que fit sicut tremor quam postea sequitur calor sic
febris fortis cum calefit cibus. Amplius qui quan-
tum ei sufficiat digere non potest comedendi inmulti-
plicet et quantitatem minuat. Colericus preterea
nutrimento indiget vehementer confortante et parum cale-
faciente. Colericus vero eo quod conterat et infrigidat,
ille quidem in quo sanguis generatur calidus et tenuis
nutrientibus indiget et pauci nutrimenti, et ille in quo
sanguis generatur flaticus nutrientibus pauci nutrimenti indi-
get in quibus caliditas fuit et subtilitas. Nutri-
entia preterea ordine in sui receptione sunt in quo sa-
nitatis conservator sollicitus esse debet ne illud quod sub-
tile est et cito digitur post forte nutriens quod fit eo

diutius sumat in cibo quia prius digitur quam ipsum
et super illud natabit non habens via qua penetret putre-
fiat ergo et corrumpet illud quod ei miscebatur. Iste
etiam non primo debet comedere ita ut post ipsum cibum
forte et durum qui constringit labia sumat in cibo quia
cum ipso labe cum ad intestina penetrabit eo non dum ca
integre digesto quantum debebat. Pisces quoque et que
eis similantur post labolosum exercitium comededi non
sunt corrumpuntur enim et corrumpunt humores.
Hominum preterea sunt quidam quibus convenit come-
dere illud in quo cibus existit stipticitas antequam suum come-
dat cibum, et isti quidem sunt stomachi laxitate lenien-
tes ex quorum stomachis cibi descensus fit velociter
et non in eis moratur donec digeratur. Unaquaque stoma-
chi dispositio et eius complexio propter est consideranda.
Et est etiam aliquis hominum in cuius stomacho cibus
corrumpitur vel aduritur subtilis qui cito digeri
solet, et fortis qui tarde solet digeri in ipso digeritur
et hic quidem est cuius stomachus est igneus et ex eis est contrarium
existit contrarius quorum quisque secundum suum vel proprium stomachum
est regendus. Regiones quoque nationes conveniunt pro-
prias, et usus similiter regionis ex ratione, et hoc quidem observandum
est. Et oportet ut in hoc experimentum rationem vincat est
namque cibus qui solet comedi in aliquod existit
nocumentum, et est convenientior bono non usitato.
Unaquaque preterea figura et complexio cibum exigit con-
venientem et consimilem ad que mutatur si volun-
tas affuerit nocumentum ei faciet et impedimentum.
Ex hominibus quoque est cui aliquod nutrimentum
bonorum et laudabilium noceret ipsum ergo relinquere
est ei conveniens. Ille vero in quo mala digeruntur nutrimen-
ta ob hoc non decipiatur quia post dies in ipso mali
generabuntur humores, estitudines facietes penetrantes.
Et sepe etiam concedunt ei in cuius corpore mali
sunt humores ut rem bonam largiter vel large come-
dat, et ipse cum non patitur ventrem sibi plenum preterea
quod est debilis. Cum vero corpus alicuius ra-
rum fuit raro resolvendo facile nutriendum erit et nutriente
humido quod cito digeratur, licet rara corpora magis
tollerare possint nutrimenta grossa et diversa et
sunt longinquiora ab hoc ut cause intrinsece ea
ledant et magis apta recipere extrinsecarum impe-
dimenta. Amplius qui multa consuevit co-
medere carne si ociosus fuit vel deliciosus frequenter
minuere sibi debet, et ille cuius corpus ad frigiditatem de-
clinat ingeris bibere debet et species, et ex eis que
stomachum et intestina et renas que sunt iuxta ea mun-
dificare consueverunt. Et nichil quidem est dete-
rius quam diversa nutrimenta simul adiungere et post
hoc in comedendo tempus prolongare cum enim postre-
mum nutrimentum advenit primum iam incipit digeri
Nutrientis ergo partes in digerendo non simulantur immo
diversificantur. Oportet preterea te scire quod nutrimentis
melius est quod melius sapit preterea quod stomachus
et virtus retentiva vehementer ipsi applicantur cum
bone sunt sube et fiunt omnia principalia membra
secundum comparationem sibi adinvicem convenientia et sana
et ista quidem est conditio valde consideranda.
Ex vicibus preterea saciantis comestionis me-
lior est ut homo una die semel et alia die bis
mane et vespere comedat, huiusmodi in hoc usus ve-
hementer est conservandus, quia si ille qui bis in

Causa est quia in diversis cibis sunt diversi sapores qui plus excitat appetitum, credo quod non intelligit de diversitate ciborum, sicut primo vino et carnibus quia contrarium est veri..., quia primo debet intelligi primo diversas carnes et diversa vina, quia primo est causa corruptionis alterius

Causa est quia ad digestionem cibi requirunt. 16. hore

Causa est quia labore eius ... debita sicut pisces sunt putrefactibiles sed non debent post ... corrigere

Si regio est frigida calefacienda est ...

Cibus consuetus licet non sit bonus est magis gratus

Cibus preterea datur natura ...

Vnde contingere a mutatione facta ab vna comestione ad duas

i. appetitus vomendi sine expulsione

Ideo colera magis ledunt a veneno quam flaua

quia abstinencia a cibo in illis est causa attrahendi malorum humorum ad stomachum

die comedere consueuit semel comedat debilitabitur et laxabitur eius virtus Sed qui debilitatem sed digerendi etiam bis comedere debet et raro comedat semel in die et qui semel in die comedere consueuit si ad bis comedendum redibit accidet ei debilitas et pigritia et laxitas et si sine comestione nocte illa permanserit debilitabitur et si tenauit non digetur et accident ei rugitus acidi et malicia aeris et nausea et oris amaritudo et lenitas ventris preterea quia stomacho imposuit rem quam non consueuit que accidit ei cuius nutriens non bene fuit digestum et si non tenauit accidet ei dolor oris stomachi et morditatio et hoc accidit colitas quibus complexiones similiter eis qui habent in stomacho coleram rubeam et non in toto corpore et corrumpetur sompnus et de latere in latus reuoluetur Corpora preterea quibus in quibus colera ru. magis aduniatur est necesse separatim comedere ut tam velociter sit quam quam sit antequam balneetur alia. Flata vero ab eis contrarium debet et etiam balneari et deinde cibari Sed comestio balneationem non precedat Et si alicui necessarium fuit comedere ante contrarium plus pane tunc sed sine mensura ut digeri possit antequam suum incipiat motum Et quemadmodum oportet motum qui est ante comestionem debilem non esse. ita necesse est ne motus qui post ipsum sit nisi mollis et suauis Corrupto igitur desiderio quod ad res declinat acutas et neque dulces diligit neque vinctuosas. melius est melius vomitum cum aliquo tali quale est oximel cum rapano post pisces Qui autem ex hominibus pinguis exiscit. sed ne illico cum egreditur balneum comedat sed expectet et paruum dormiat sompnum Et sine quod semel in die comedere conueniens est

De sompno

Amplius non illico post comestionem est dormiendum cibo natante et a forti motu quanto plus est post cibum est abstinendum ne cibus antequam digeratur penetret aut sine digestione labatur aut per inundationem corrumpatur vel ad eius complexionem corrumpatur Neque post ipsum multa bibenda est aqua que vel ipsum i. stomachum et corpus stomachi faciat separatum et ipsum faciat natare Sed est expectandum et non est bibendum donec de stomacho descendat et hoc quidem declarat superioris ventris lenitas Et si sitis ei necessario fecit modicum aque frigide suggendo sumat et quanto plus fuit frigida tanto minus ex ea sufficiat et hec quidem quantitas stomachum alleuiat sine dilatat et colligit Ad summum vero oportet ut post comestionem bibat quis et non in omni hora comedendi quantitate aliqua que cibo conferat

Similiter de tempore cibum dum potu quia si vinum post recepit ducit cibum ad paliseum et facit penetrare magis crudum ad membra

Sitim autem colerice et cum ea dormire infrigidat et humectat confert et fe. vel calidis et colericis ex cola rubea quibus nocet similiter et colerice. Cola preterea rubea humiditatibus et collerancia famis accidit ut cola rubea ad ipsorum descendit stomachos Cum quis aliquid comederit ipsorum corrumpetur cibus et in sompno et vigiliis accidit eis illud quod nominauimus ex eis que eis accidunt cuius corrumpetur cibus eis quoque accidit ut comedendi voluntatem amittunt vel desiderium cibi corrumpatur quibus tunc dandum est aliquid quod hoc deponat et eorum replebit nam cum eo quod est leue et non fastidiens sicut pruna cassiaffistula manna et paruum zucaram et ros de sucatis fructuum solubilium Cuius desiderium sicut tamarindi ficus dactilli siluestres cassia ligni

Vinum quoque est ut facit cibum indigestum velociter penetrare. aliud est cuius in digestionibus si vinum est humoris Sed quod est confortat virtutem non impedit digestionem si vinum est humoris 2o aliud quod iacet malis concauitatis non est ita concauat sicut ut si est contrarium in toto nominatum. virtus confortat et mediat suatur debita hoc. si post cibum non est hoc debita // Cuius ad opilationem sed debilitas virtutis et te multiplicari sanguis aquosa contingit ca ypostasiche // Et ad opilationem sed ipsius cibi euacuacionem ad quam sed superaliam ad quam sed infestato epatis

reuersum fuit comedat liquor corpora humida cum humiditate naturali habentes veloci repletioni sunt apti neque tum famis tolleret quantum corpora sicca paucae humiditatis habentes nisi humiditatibus plena fuerint aliquibus ab eis que sunt in spiritu membrorum eorum cum bone fuerint et conuenientes et recipientes ut non eas in nutrimentum in effectum completum conuertat Vinum quoque post cibum est ex rebus magis impedientibus quam digerentibus quoniam digerit velociter et penetrat et facit penetrare cibum cum nondum sit digestus et facit hereditare opilationes et putrefactionem Res preterea dulces ad faciendas opilationes sunt veloces quoniam natura eas trahit antequam digerantur et opilationes quidem ad multas perducunt egritudines talis qualis est ydropisis Grossities preterea aceti et aque et que maxime in estate est ex eis que cibum corrumpunt ideo quod non est malum ut super ipsum vinum temperatum bibat aut aquam calidam in qua cocta fuerint rubea Ialocies et mastix Ei preterea cuius intestina calida sunt et stricta cum grossum comedit cibum frequenter accidet ut ipsius intestinis viscositates efficiat stomachum et eius partes tendentes et egritudo iniracthia contingit est in illa ypocondriaca inde etiam procedit Qui autem quod stomachum vacuum cum rem comedit subtilem stomachus post ipsum fugit et si postea rem grossam comedere voluit refugiet ab ea stomachus neque eam diget sed corrumpitur nisi inter ea tempus vel spatium positum fuit et in quibus quidem dispositione est melius ut grossis cibus paulatim permittat quam cum a subtili non debit

i. est pars superiorum ... fieri calidi tempore membri

Cum autem in aliquo comedente repleto superflauit aut quod est in eius stomacho aliquis mordauit motus aut aliquis instetur potus vel desiderium bibendi ad vomendum et procedum Et si hoc ei defecerit a vomere non potuit aquam calidam paulatim bibat quam repletionem deponat et sompnum afferet ad dormiendum quod se posternat et quantum voluit dormiat Et si hoc non sufficerit aut ei non aduenit considera si te non excalsabit expulsione bona erit et si non. ipsum vinum cum eo quod ventrem suauiter soluit Et calefactum quidem cum tali quale est trifera et zuccarum rosatum eorum facies aut mixtum cum pauco origano condito et infrigidatum quidem cum tali quale est cinnamomum iniabatum i. conditum et seriezem et cambri i. semine cartami Et potu quis impleri melius est quam repleri cibo Et ex eo quod est conueniens sicut est aloe post cibum qualis est cibus hoc ad magnitudinem tunc ciceris. aut mediam 3 aloes et mediam 3 masticis et sextam 3 bauracis Et ex eo quod est leue est sumere ex terbentina 2m quantitatem duorum ciceris aut tantum et est cum ei administratum quantum ipsa est aut minus ex bauracis Et ex eo quod est conueniens et vehementer laudatum est parum epithimi mixti cum vino Et si nichil horum sufficerit vel conuenit dormiat sompnum longum et die vna a comestione abstineat Et si alleuiatus fuit balneat se et pannum calidum ventri supponat et nutriens subtiliet Et si cum hoc toto non digestus fuit. et grauitatem et pigriciam et tensionem fecit scias quod vene iam replete sunt et sunt superfluitatibus quoniam nutriens multum et superfluum licet accidat ut in stomacho digeratur raro tamen digeritur in venis ymo in ipsis remanet crudum et extendit eas et quidem finduntur vel rarificantur et generat pigriciam et laborem et alites et oscitationes Alites ex materia subtili fumosa venientes ad lacertos brachiorum Sed oscitationes

ad labios mandibularum ipse ergo medicandus est ex eo quod
ex venis expellit Et si neque hoc senserit ymo fati-
gatorem tamen aliquo tempore quiescat Deinde fatigationis
speciem que accidit medicet cum eo quod modo nominabis
Si vero aliquis in annis multum processerit neque
ipsius corpus ex nutrimento tantum recepit quantum suscipi-
ebat dum esset iuvenis et eius nutrientia fiant tamen sup-
fluitates non tantum dum comedere quantum solebat ymo
minus Et tunc ille qui regimine ingrossante consueve-
rat regimine subtiliavit ingreditur ex aere in foramina
et hoc est quod regiminis grossitudo impediebat sed iam nulla
regiminis grossitudo impedit ea In subtiliate
vero regiminis tunc ad ipsum ingrossandum redit
accidunt opilationes Et calidorum nutrientium
impedimenta emendent cum sirupo acetoso et quando inmarie
de seminibus communibus quoniam ipse est magis innabis quam omnes
species siruporum acetosi si fuit de zucaro sed si fuit de melle satis
sufficiat Et forte que ex eis sunt cum ydromelle et siro-
pus et dyatrimino et quedam ex eis sunt grossa complexi-
onis calida cum sirupo acetoso et de fortibus seminibus et
comparatur eius friaz eam corrigat cum pauco dyaden-
pyreon aut dyacalamento Nutrientia vero sub-
tilia magis sunt sanitatis conservativa et virtute minus
iuvat et fortitudine et grossa sunt istis contraria
Et ergo qui confortatione indiget nutrientia grossa
fortis complexionis sunt nova et vehementis seminis contra-
rium virtutum ex eis non multum comedat ideo ut digatur
Exercitati preterea et multi laboris magis sunt tolle-
rantes nutrientia grossa Quos forsitan in digendo
ea iuvat fortis sompnus et quia in ipso fiant profundi
Sed accidit eis propterea quod multum sudant et ex eorum corporibus
multa resolvuntur quantitas quod ipsorum epata ex nutriente ra-
piunt illud quod nondum fuit digestum et portat eos ad egritudines
principales in fine vite aut in eius principio et propterea quia
sunt in sua consuetudine digestione vel digestiva quod ex suavibus
dormitionibus quod destruitur cum eis frequenter accidunt vigilie
propterea cum senescunt vel balneantur Fructus preterea recen-
tes non sunt boni nisi laboriosis exercitatis rubeo co-
tibus et in estate et eos ante comestionem comedat et
ipsi quidem sunt sicut cormulla et mora et meloes et persica
et pruna et cerusa Et si alijs regantur rebus et non
istis erit melius quoniam omnis res que sanguinem aquositate
implet que in corpore ebulit sicut fructus fructuum ex
licet ea hora iuvamentum prestat tamen ipsum ad putrefa-
ctionem parat et similiter illud quod sanguine humore implet
crudo licet quoque conferat sicut cucumeres et alcheres
i. citrulli et propterea hoc qui hijs nutrientibus multum utun-
tur febribus fiunt apti licet prius infrigidentur Et tu quidem
scire debes quod humori aquoso plurimum accidit ut fiat putridus
et hoc erit cum non resolvitur et in venis remanserit
et cum isti exercitijs uti ceperint antequam humori aggregentur
aquositates et illico cum fructus comederunt et exercitentur
resolvuntur aquositates iste et minuetur impedimentum
quod per eas generatur Scire quoque debes quod cum in sanguine fuerit
existit crudum aut aquositas prohibet ne tibi nutrimentum
corpori adhereat Oportet preterea ut qui fructus
comedit post ipsos incedat deinde super eos comedat ali-
quid ad hoc ut labantur et hoc est aqua maxime Nutri-
entia vero que aquositatem generant et humorem
crudum et colorem generant febres preterea quod ea que ex ipsis
sunt aquosa faciunt sanguinem putrefieri et que ex eis
sunt viscosa et grossa preterea quod foramina claudunt et q

Plenius ante hoc dixit et j a f f. Comos diete sic inquies Cibi
grossities augmentabit mediocris seu moderatus custodiet sub-
tilis vero minuit virtutem in sanis et secundum 2a primi Avicenne
ea sunt quorum nutrimenti vicinior sanguinem quod sanguis fit vinum et ovorum
vitelli et aqua carnis sed pulli multi nutrimenti vel subtilis
subtile pauci nutrimenti ut olera quedam puta coplices et
alia sunt parvipendere longum mora ut panis et caro

et eis colica ideo quod corpus calefaciunt et propterea sanguinis
acuitatem que preterea generatur Colera vero co-
lerica quoque multum conferunt in hyeme que-
admodum que ex eis sunt insipida quoque mul-
tum conferunt in estate Et si aliquando sunt necessarium co-
medere nutrientia mala paucis vicibus et non freque-
ntibus eis utatur et cum eis misceat quod fit eis contrarium
Et cui quidem res dulcis nocumentum prebeat acetosa bi-
bat sicut acetum et granata acetosa et sirupus acetosus
factum ex vino acri et citoniis et hijs similia et uti-
hat euandi et cui acetosum nocuerit et propter mel
sumat aut vinum antiquum et hoc quidem faciat ante
maturacionem et digestionem Et similiter unctuosi nocu-
mentum pontico emendatur sicut sunt castanee et gra-
nati et similia de sicca et alabatis i. anacar i. zarore (seu strobusta)
i. sorbe et amaro sicut emula inaba et salso et (condita)
acuto sicut gariofili et allijs et cepis et eis (sunt ea quod sunt stiptica et grossa et comedunt post cibum sicut cappari et olive)
Cum vero aliquis corpus malis fuit reple-
tum humoribus cum subtilitate ipsius nutrientibus lau-
dabilibus copiose reficit et illud cuius corpus ad
resolvendum facile fuit intueri humido quod velociter
digeratur Et inquit humidum nutriens est quod ab om-
nibus qualitatibus est separatum et est quasi insipidum
quoniam neque est dulce neque acetosum neque amarum neque
acutum neque ponticum neque salsum Rarus preterea
est magis collectas nutriens grossum quam spissus
Nutrientia quoque sicca assidue comedere forti-
tudinem cito faciunt et calorem corrumpit et natu-
ritatem et ex unctuoso fit pigricia otiositas et aufert
desiderium ex frigido fit otiositas et subtilitas et
acetoso fit senium et similiter ex acuto et ex salso
fit scilicet nocumentum et salsum etiam impedit oculum
Amplius cum unctuoso nutriens et quotiens
comeditur propter malum nutriens corrumpit ipsum Nutri-
ens quoque viscosum est tardius ad digerendum et sicut
citrulli cum suis corticibus velocius descendunt quam
excorticati et similiter panis cum suo furfure velocius
descendit quam cabellatus Laboriosi preterea
regimine cum subtiliatur et propterea rem comedit grossa
risum cum latte propter famem acuit sanguinem et facit
ut ipse ebuliat unde minutionis proveniunt necessitas
licet parum sit ex quo fuit minutus et similiter iterum
eius Scire preterea debes quod dulce nutriens rapi-
natum antequam maturescat et digeratur et corrumpit
sanguinem Nutrientium quoque indiga quoque sunt ex
parte corporis ipsorum Experimentatores quoque iudi
et alij iam dixerunt quod lac cum rebus acetosis ede-
ndum non est neque pisces cum latte quoniam inde ad
consuetudines preveniunt permanentes sicut lepra neque
comedi debet iniest (i. lac acetosum coagulatum) tunc rafanus neque cum carnibus
volatilium neque panicum i. al sanguis propter risum cum
latte i. tritum fractum cum multa aqua coctum ne-
que in pulmento ponatur oleum aut alia res unctuosa
que in eneo stetit vase neque comedatur assatura
que fuit assata super prunas presertim pentadactili
Cibaria quoque diversa a duabus impe-
diuntur partibus una carum est propter diversitate eorum in
digerendo et quoniam quod ex eis digestum est ei admiscetur quod
non est digestum et 2a quoniam aliquis ex eis plus
potest per comedere quam ex uno cibario In tempore quoque antiquo
qui exercitabantur iam fugierunt ab hoc Contenti
enim erant plus carnis comestione in mane

Holus i. me(dici)na ... p quaque ... cibaria quam vinum

quia in corpore raro sit multa evacuatio sed in corpore spisso sed ... constrictio pororum

Causa est quia humidum nutrimentum humidum aptius est ad conservandum quoniam sicut dicitur vita stat per calidum et humidum, sed siccitas est qualitas contraria qualitati vite ideo est causa debilitatis virtutis, sed res viscosa opilat et est causa ... et viscosa adheret parietibus

i. sed cabellatus est plus nutrimentum

prohibetur quod qui habet epar calidum ne sumat dulcia

i. super prunas facta ex lignis mali saporis

3a est melior hora

Causa quare humiditas intrinseca retinetur et in eis minor est humiditas naturalis sed in elixatis maior humiditas accidentalis

Et potus nabuch id est potus qui fit ex distillis uel fructibus … malagranata valent quare sunt sapore

id est vapores eius sunt resoluti. De agno est per oppositum

Pheludez id est … est vocatur vel est cibus de farina frumenti

et plus panis in cena. Et in estate melior comedendi hora existit que est frigidior, famem quoque tollerare stomachum grauiter malis implet humoribus. Amplius scire debes quod alcibeb id est caro super prunas assata cum digeritur multi extat nutrimenti sed tarde descendit, et in monoculo moram facit. Et sirabez id est capon est nutriens bonum. Cuius in ipsa fuerit cepe ventositates expellet et cum cepe non fuerit in eo commouebit ventositates. Et ex hominibus sunt propterea qui putant uuas per capita assata utiles existere, sed non est quemadmodum estimant, ymmo vehementer sunt male et similiter nabuth. Sed comedenti sunt talia qualia sunt granata malagranata absque ossibus suis. Scire quoque debes quod carnis auis in pallato cum dentes est fixa et uentrem constringit. Sed pullus illius auis est humidus et ventrem soluit. Ex gallinis vero assatis melior est que in ventre edi aut agni assatur quoniam eius conseruatur humiditas. Et etiam scire debes quod carnes pulli vehementer temperant humores plus etiam quam gallinarum iuris, sed tamen ius gallinarum est magis utiles. Edus propterea cum fuerit frigidus erit melior id est saporosior, propterea quod eius quiescit natura vapor. Et agnus cum est calidus melior est, propterea quod tunc eius odor malus repellitur. Zebradegi quoque cum calefactus datur non oportet ut sit in eo crocus, sed cum non calefactus in eo debet esse crocus. Alnez (id est dactula confecta de melle) uel allelegnem licet ex zucco fiant sicut pegeludez male tamen sunt, propterea quod opilationes faciunt et sitim. Amplius scire debes quod panis impedimentum cum non digeritur est multum, sed carnis impedimentum est minus. Hec.

Sequitur de modo dormiendi

Modus autem dormiendi in regimine sanitatis est cum aliquis sumpserit cibum debet stare aut suauiter deambulare donec cibus descendat ad inferiora stomachi, et postea dormiat, et primo super partem dextram, deinde super partem sinistram multo tempore, et demum in fine sompni reuoluere supra dextram. In principio quidem super dextrum ut cibus descendat ad fundum, et in processu super sinistrum ut melius fiat digestio. Nam ex hoc modo decubitu epar amplectitur stomachum sicut gallina ouum. In fine uero est super dextrum ut cibus digestus melius et subtilius valeat attrahi ad epar venas mesaraicas, et superfluitates prime digestionis facilius descendant ad intestina. Dicit autem primo canonis fen 3a 13 iacere super latus sinistrum est plurimi iuuamenti, sed super dextrum est causa velocioris descensionis cibi. Primo ergo iacere debet somnus super latus dextrum ut epar caliditate sua stomachum sicut ignis olle subueniat, et digestio melius compleatur. Deinde super latus sinistrum se voluat. Item iacere super ventrem bonum est dum tamen anhelitus non agrauaretur, sed in illa via nullo modo debet dormire super dorsum quoniam retinentur superfluitates, et ita peruenitur ad pessimos morbos. Quanto igitur cibus fuerit grossior tanto sompnus debet esse profundior, et quanto cibus fuerit paucus et subtilis primo debet esse breuis et leuis. Vigilie autem et sompne superflue non competunt in regimine sanitatis quoniam calefaciunt et desiccant. Sompnus ergo nimis breuis atque nimis longus corpus extenuat et desiccat, ut dicit Ypocras 2o afforismorum. Sompnus

et vigilia utraque ultra modum mala. Sompnus super repletionem cibi et potus immediate factus malus et maxime in meridie quia nocet memorie. Et hoc voluit Auicenna fen prima 3a cum dixit dormitatio multa in meridie nisi forte esset ex magna consuetudine et ultra et propter primus multus ipse super repletionem nocet memorie. Dicit Galienus in quarto afforismorum In febribus et sompno timores. Qui post cibum illico dormiunt grauitate in capite patiuntur. Expedit ergo dormituris donec cibus de stomachi orificio bene descendit ad fundum ubi digestio melius celebretur. Galienus in 3a particula commento 75 super vanitate tempore vigiliarum multum dormire est malum quia virtute deficiens propter resolutionem minimam virtutis spirituum et caloris, et senibus plus quam aliis videtur conferre. Quare ut de seipso Galienus testatur lactucas et aromaticis speciebus condita vespere quolibet comedebat, et quia lactuce sunt frigide ipsas comedebat cum aromaticis. Et scias quod sompnus est ex rebus magis inimicis ei qui patitur fluxum ventris. Et breuiter omnes fortes retinet euacuationes que fiunt per vomitum secessum sputum et urinam, quoniam omnes fiunt a duplici virtute. Euacuationem autem que fit per sudorem sompnus non retinet ymmo medicum augmentat.

Color subrufus ut aurum remissum. Ruffus ut aurum non remissum. Subrubeus ut crocus occidentalis. Rubeus ut crocus orientalis. Subrubicundus ut flamma ignis remissa. Rubicundus ut flamma ignis non remissa. Inopos ut epar uel vinum nigrum. Kyanos ut sanguis putrefactus. Viridis ut caulis. Liuidus ut plumbum. Signa adustionis ut incaustum. Signa mortis ut cornu nigrum. Albus ut aqua pura. Glaucus ut cornu lucidum. Lacteus ut serum. Karopos ut vellus cameli. Subpallidus ut succus carnis crudus remissus. Pallidus ut succus carnis crude non remissus. Subcitrinus ut color pomi citrini remissus. Citrinus ut color pomi citrini non remissus.

Morsus canis rabidi. Cura ergo dilatione scarifices super parietem morsum cum ponatur ventosa super morsum et sugat, uel cum cauterio de … Et amplietur os plage et supponat simplex ita cum butiro et melle propter amplificationem oris eius, supponat ei ventosa et imponat ventosa bombax ad cautelam illius qui sugere intendit per eam. Deinde ponat cancros viuos in olla eris et ponatur olla super ignem dum fiat cancri in cinerem. Deinde recipe ipsius cineris drachmas iiii, thuris drachmam i, gentiane drachmas ii, terantur bene et tria post ipsius bibatur cum aqua frigida aceto et melle in primo die et si per aliquos dies est … medica in duplici qualitate quia G dixit quod permaneat quousque cum hoc medicamine cum timore aque et careat cum regimine laborantis melancolia nullo consolidetur vulnus aut quod ponatur ei nux tota nocte dieque. Deinde de nux galline in cibo quia si morietur gallina … pomi … autem iam … et cibet cum gallina quod si timor in potu aque superuenit patiens non potest liberari cum regimine melancolia uel mala cogitatione laborat et multa aqua eius per embrocationem longe … bibat … et de quod epar canis rabidi assum et comestum iuuat.

Morsus hominis leonis siue leopardi et

canis non rabidi. cura cum mundificatiuis si corpus est repletum
Emplastretur cum aristol. indice yreos et melle. Item
emplastretur cum cepa narcisi trita cum aceto. Item curetur
cum medicinis attractiuis ut cum emplastro porcino aut
cum vngento ex viridis, et morsus hominis nociuus
est ipse si est ieiunus. et emplastretur cum cinere vitis a-
ceto et oleo aut cum farina fabarum dissoluta cum
aceto et oleo ros. et morsus simie. et canis non
rabidi emplastretur cum cepis et sale tritis et super mor-
sum ipse suffumigatur ipsa. Secundo aceto aut ponatur
lana sucida in oleo et aceto aut cepa cum melle

Punctio aranee et rutele
causa ex diuersitate frigiditatis ipsius veneni. Euacuato fuga. Cura in-
fundatur in aqua calida et epithimetur cum aqua ca-
lida valde. Item emplastretur cum sale et mirra et sale disso-
luta in aqua. Item aut emplastretur cum cinere vitis et cal-
ce tritis et ad morsum rutele vel potus ciminis i. nigelle
aut rutta sic et capi tritis lb. in ʒ ij cum musto cocto

Punctio Scorpionis
fuga // ad locum
locus punctionis iterum inatur cum oleo mustellino em-
plastretur cum castoreo vel cum euforbio et oleo, vel fricatur
scorpio et cum eo emplastretur. Item ligetur morsus cum fas-
cia et emplastretur cum auellana indica masticata et
trita. bibat de tyriaca et lauetur cum aqua cocta cum
camomilla et arthemesia et rutta et furfure corpus
et fricetur et calefiat corpus debito [?]
in emplastretur cum mentastro trito bene cum farina ordei
cum aqua rutte. et morsus sunt scorpionis

Punctio vespe et apis
causa ex caliditate veneni
ipsius. cura cum unctione. Cura iterum inatur cum luto ac-
et aceto. Item emplastretur cum spuma parietis cum a-
ceto vel luto forcius vespeto et aceto. Item aperiatur locus
cum acu et emplastretur cum malua et maluauiscus cocta valde
cum foliis scariole et suffumigatur ex aqua frigida
Et de hoc sicut cum multa mitigabit dolor

Poculum iusquiami
causa ex forti frigiditate
et siccitate ipsius. signum ebrietas lassitudo vana
loquela rubei oculi et defectus mentis. cura cum vomi-
tu cum aqua calida melle et oleo. Cura cum aqua cocta
cum ficu adipe galli et oleo viol. Item cum lacte tepido. Item
detur ei post vomitum cum pipere et bibat de iure gallie
vel calamum aucupis coctam et curetur toto regimine sumpto

Comestio fungorum et tuberum
// venenum
cura cum vomitu. Cura ad comestionem rafanum fortis
caliditatis bibat de tyriaca. Calefaciat stomachum cum aqua
calida camomille origano et rutta. clisterizetur cum aqua
cocta cum absinthio rutta melle baurach et aqua olei

De punctura vesparum
Vespe habent venenum
acutum et sunt vehementis calefactionis quam apes
et sic inducunt maiorem dolorem et inflationem et vesicule
fiunt magne nigre. Dentur in potu fumi infrigidantes
et quibus supponitur glacies ut dicit Auic. Epithimetur
et locus cum aqua malue et altee et atrulli et bleta
et psilii et similibus. Item altamia farina ordei
valet cum aceto. Item mias pistate et frondes capillorum
et bleta cum aceto supponite. Item lac ficuum vel si locus
ex eo liniatur. Cura apium est eadem

De morsu scorpionis
Morsus talis inducat
maximum dolorem et infrigidat punctura et calefit
reliquum corporis et infrigidat ex sudor ideo ut dicit Auic
Similiter aliquis calet et aliquis fugescit et aliquis
dolor augmentatur et aliquis non et aliquis patitur rigorem

in extremitatibus corporis et tumet in loco illo
et aperitur locus apostemate duro rubeo et accidit apo-
stema cum ampullis et eructuacio plurima ipse cum fuit puls-
sio superius. Dicit etiam si percussio scorpionis inuenit
arterias accidit sincopis et si inuenit neruos accidit
spasmus et si inuenit venas accidit putrefactio
ex eadem aut que apponuntur sunt medicine subtiles
velocis inflammationis sicut asa allium et piretrum
vetus stercus est de melioribus medicinis ut dicit Auic.
Vngatur ex locus ex tiriaca maiori et detur in po-
tu aristologia ro. ʒ i sem cum vino et cancri pistati
cum lacte asinino et mirta cum vino et agarico
valent. Confectio Rx aristol. ʒ vj ℞ ʒ iij opij
ʒ i sem pireti ʒ v. temperentur cum vino et detur in quantitate
fabe de ea et si comeditur squilla est inicii
iuuamenti. et sudare in balneis est vehementis
iuuamenti. Item Rx calamenti agrestis et decoctio pre-
dicte rutte ana ʒ i temperentur cum melle et detur
ad bibendum. Auellane comeste et supposite
iuuant dicit etiam. frondes lauri cocte in vino et suppo-
site valent. Item Sca. dixit basilicon vel Item castoreum
cum allio pistatum et suppositum valet. Et nota
quod morsus scorpionis est calefacere quia eius ve-
nenum frigidissimum est

Nota ut omne apostema sudorem euaporet. Rx
herbam galbanum armoniacum terra cum petroleo et suppone
Item oleum ros. cum croco nitroque apostemati sup-
positum rumpit illud vna nocte

Apostematum quedam calida quedam frigida. et
apostema a sanguine dicitur flegmon a flegma quod est
flamma flegi greci dicunt flamma latine
apostema a colera dicitur erisipula quasi ereptela. Apostemata
frigida aut sunt flegmatica aut melancolica aut vento-
sa. Et apostemata flegmatica aut sunt simplicia et sunt
mollia et nominantur tincia aut aquosa sicut
ydropisis et carnes aquosa et talia apostemata flegmatica
diuersificantur secundum diuersitatem grossiciei flegmatis et
mollicie ipsius. et eius subtilitatem et caritate ipsius
et duriciem ita quod quedam melancolicis sunt similia et quedam
ventosa videntur. Apostemata flegmatica dupplicia sunt
scrophule et glandule et nodi duri. De melancolicis
generatur scliros aut cancri. Apostemata aut melancolica plu-
rimum a principio sue generacionis incipiunt cum duricie
et plerumque in duriciem mutantur. De melancolia tamen fiunt
genera apostematum ut dicit Auic. scilicet duricies et cancri
et glandularum genus ex quibus fiunt scrophu-
le et nodi. ventosa quidem apostemata secundum duas spe-
cificantur species. vna est tancia. alia est inflacio. sunt
tancia et inflacio existit differentia. Tancia inuenit
premendo molle. sed inflatio premendo resistit resistentia
multa aut pauca. Superdicta aut apostemata dicuntur
simplicia quorum ex sunt cause males scilicet quatuor
humores et aquositas et ventositas ut dictum est. Com-
posita apostematum ista sunt nomina. scilicet flegmon sit de
sanguine et colera sanguine dominante et ex colera adusta
et sanguine et melancolia adusta fit antrax. Et ex sanguine
et flegmate flegelia et ex flegmate et melancolia glandule
et scrophule et alia sunt que tacet nomina. Nota
aut apostemata calidorum ut dicit Auic. sunt flegmon erisi-
pela sincera et fit de co. rubea simplici si non sanguine
miscetur fit erisipila formica miliaris i. pustula
ambulatiua sub cute et fit de subtili colera

minus color tendit ad albedinem, carbo et ignis persicus, i. omnis pustula corrosiva vesicas faciens et adurit. Sere, i. pustula parva lata tendens ad rubedinem aliquantulum pruritum faciens. Et cholon, i. apostema generatum in membris glandulosis carnis et adenomenil, i. forunculus. Scilicet omne apostema ex humoribus vel multo membri superfluo vel membrum quod multum aperitur ex humore vel multo superfluo. Causa autem apostematum que est efficiens et materialis. Efficiens duplex: aut est derivatio aut congestio. Derivatio est quando aliquid de uno loco ad aliud fluxerit, quod accidit ex quatuor causis, et sunt hec: scilicet fortitudo membri impellentis, aut debilitas recipientis, aut multitudo materiei, aut largitas viarum, aut dispositio membri ad recipiendum. Congestio est quando nutrimentum membro non continuatur, quod accidit propter defectum virtutis digestive, et ideo augmentatur paulatim et fit apostema. Cause materiales sunt sex ut dictum est. Nomina apostematum frigidorum sunt ista, scilicet ondimia, et fit in subtilitate et grossitiem flatus minus. Signum est albedo et mollities sine dolore vel parvo. Ydropisis, ramices, dubelet, nodi, scrophule, glandule et generantur ex flate grosso et viscoso. Sephiros generatur a colera nigra, cuius significatio est duricies sine dolore et color eius est lividus vel quasi color corporis. Cancer, fugile, aluusmar, i. nodus rotundus albus.

Causa autem omnium apostematum aut est primitiva aut antecedens. Primitiva casus aut percussio aut morsus, que quandoque est cum corporis repletione, quandoque cum equalitate humorum. Antecedens est repletio humorum aut ventositas. In apostemate quidem omnia genera egritudinum reperiuntur, ut dicit Hali et Avicenna. Curatio autem apostematis fit duobus modis: aut prohibendo eius generationem et hoc fit ante complementum eius, aut maturando ipsum post complementum generationis. Prohibitio generationis fit multis modis: aut cum evacuatione et cum repercussivis et confortativis et cum evaporativis, aut cum motione materiei de loco ad locum sive cum medicinis sive cum ventosis et fricationibus in appositis fiendis. Curatio post complementum fit cum dissolutione materiei et cum apertione loci et mundificatione saniei.

Notandum quod apostema generatum in corpore repleto sive sit a causa primitiva sive a causa antecedente non debet curari cum evacuantibus materiam ex ipso membro, sicut sunt ventose, flebotomia et apertio in ipso membro, nec cum resolutivis, quia attrahit materiam ad membrum et ad peius dilatat dilatari. Modus curationis apostematum a causa primitiva sine corporis repletione est ut repercutiatur humor et membrum confortetur. Si autem fuerit cum repletione, prius fiat purgatio illius humoris, postea repercussio et membri confortatio. Apostema a causa antecedente non est sine repletione corporis universali vel particulari, propter quod universalis vel particularis purgatio precedere debet. Nam si in toto corpore humores abundaverint, medici vocant plenitudinem ut dicit G.; si autem colera rubea vel nigra vel flegma vel aliquis humorum, non plenitudo sed mali humores nuncupantur.

Plenitudo vero cum flebotomia et assuefactione balneorum et exercitiorum et dissolutivorum medicinarum et parvorum ciborum curatur. Ex aliis autem humoribus cum assuefactione farmacie illius humoris pertinentes purgantur. Omnia autem hec facienda sunt cum investigatione, et quod magis utilius est eligatur, quia non in omni tempore, idest cursus mense, sicut per exemplum cum febricitat quandoque plenitudinem, ergo non potest plenitudo purgari nec cum exercitiis nec cum balneo nec cum dissolutivis nisi cum flebotomia et parvitate cibi, quandoque similiter alia consideratio adhibenda est: ut si apostemata sunt in pedibus, negandum est licentia standi super pedes, sed fricatio fiat in superioribus; si in superioribus fiat apostema, in inferioribus est faciendum contrarium. Si fuerit iuxta renes farmacia nullo modo est exhibenda, si est in virga vel in renibus urina non provocetur. Si in inferiore corporis non educatur, sed educatur materia ad oppositum aut per vomitum aut per flebotomiam et fricationem superius factam. Si fuerit superius eadem consideratio habeatur ne materia ad membrum infirmum detrahatur, sed ad oppositum per [illegible] trahatur, et hec proprie de apostematibus calidis et [illegible].

In principio autem apostematis calidi apponenda sunt stiptica vel constrictiva vel retentiva repercussiva frigide complexionis pure. In principio autem apostematis frigidi apponenda sunt repercussiva in quibus virtus existat calida cum retentione, sicut psimithium et blacie bisancie. In augmento administrantur dissolutiva cum repercussivis commixtis. In statu autem equalia, sicut repercussiva cum dissolutivis. In declinatione autem vero dissolutivis et resolutivis extremis mundificativis et consolidativis plurimum in apostematibus que fiunt de materiis quas membra principalia expellunt, sicut dicit Avicenna, et hec est summo eius. Si vero membrum apostematum fuerit membri principalis evacuatorium, sicut loca glandulosa in collo que sunt in circuitu auricularum cerebri, aut assellis cordis, et inguinum epatis, nullo modo est ei appetendum aliquid quod refrenet, non ideo quod hoc non sit medicamentum, sed quia volumus apostemata ipsorum, immo studium adhibemus impedimentum ut ea augmentemus, et cum ad ipsa trahamus et non curamus si malitia in membro augmentata fuerit etc. Sicut dicit G., apostema in locis remotis a membris nobilibus cum mollitivis et dissolutivis sine aliis commixtis facile curatur. In epate vero et in ore stomachi nascentia cum dissolutivis et mollitivis sine commixtione stipticorum et confortativorum molestissimum est curari. Solis enim mollitivis operatis virtutes epatis stomachi deficiunt, qui defectus ad interitum perducit. Cumque ad collectionem pervenerit apostemata, aperiuntur per se quandoque aut cum adiutorio maturativorum medicinarum, et quandoque sectio est eis materia maturatione precedente. Et de apostematibus sunt que oportet ut perforentur ante maturationem completam, sicut illa que sunt propinqua iuncturis, et illa que sunt prope membra principalia aut prope anum, quoniam si tardat eorum perforatio donec maturentur, fortasse corrumpunt ligamenta aut nervi aut membra principalia. Perforanda ergo sunt dum sunt cruda. In aliis vero locis prolongetur incisio usque ad plenam maturationem. Cum autem apostema pervenit ad complementum maturationis in maturiori loco secundum longitudinem incidatur, ideo secundum longitudinem ut putredo liberius exeat, secundo ut minus sit timendum de incisione nervi vene et arterie. Cum autem apostema pervenit ad complementum suum, insistendum est cum maturativis que sunt oppilativa caloris retentiva et caliditate pate cum viscositate vel sunt intima complexionis corporis ut per ipsas calor retineatur. Habeat etiam virtutem stipticitatis ut contineat humorem in eadem specie ne mutetur in alia nec resolvatur donec maturatio compleatur.

Item quoniam est aptum per ferrum vel per aliquod tale in apostemate [illegible] agitetur fortiter vitellum ovi cum oleo rosarum et farina ordei et tota [illegible] intromittatur. De eodem etiam desuper fiat emplastrum optimum est mitigativum et confortativum.

Emplastrum faciens vesicam: Recipe cantaridarum abscisis capitibus et alis ʒ ii, fimi ʒ i, misceatur malaxando cum aceto acerrimo et pone super membrum in modum pise vel fabe

Quod cognoscitur quia dolor sedatur, se recessit pulsatio diminuitur et pruritus advenit in loco, quia et rubedo minuitur et duricies mollificatur et scabiuntur omnia accidentia dolorem facientia. Tunc incidatur ubi maior est eminentia ita quod putredo per inferiorem partem decurrat. Deinde cum mundificativis et desiccativis insistendum est. Si apostema fuit magnum cavendum est ne sanies tota una vice extrahatur, sed paulatim et successive ne ex subita evacuatione fieret syncopis et esset causa fistule. Dicit autem: Dyachylon solutum cum muscillagine sinapis cum ficubus rumpit. Item emplastrum factum ex melle anacardorum cum pice liquida que duo aggregentur in capite fer[i] ad ignem. Item Recipe cere, resine et butiri ana ʒ i, picis mellis ana ʒ s, florum eris ʒ ii et olei quantum sufficiat. Item unguentum quod fit de calce et sapone et capitello rumpit et denigrat locum velociter. Repercussiva autem que conveniunt in repercutiendo materiam apostematis sunt ista: succus caulis portulace lactuce endivie sandali [illegible] camomilla galla inflammis [illegible] semen portulacis psillium plantago [illegible] spuma [illegible] capreoli vitis et similia istis. Dissolutiva que conveniunt in dissolvendo materiam apostematis sunt hec: farina ordei, sulfur, spuma maris, bdellium, armoniacum, mirra et reliqua gumme et camomilla et similia istis. Maturativa que conveniunt in maturando apostemata sunt hec: malva, altea, branca ursina, semen lini, fenugreci, farina tritici, butirum, axungia et similia. Item in materie maturative apostematis sanguinei sunt hec: Recipe altea, liquiricie, succus radicis lilii. Hec omnia coquantur in aqua, deinde terantur et addatur farina ordei et seminis lini et fenugreci et incorporentur omnia simul, et prius fiat mentio cum butiro aut dyaltea, deinde supponatur calidum. Item malva cocta cum aqua et cum axungia et butiro pistata etc. Item coquatur cepe et malum sub prunis, deinde pistetur cum axungia et fimo et calidum supponatur. Item emplastrum quod valde maturat apostemata calida: Radix [illegible] cum tota sua herba conquassata et in [illegible] madefactis involuta et sub prunis decocta, postea cum axungia teratur et calidum supponatur.

De carbunculo

Carbunculus est apostema ut dicit Constantinus de sanguine grosso nascitur et corrupto, et ideo fit cum cor[pus] repletur, ideo dicitur sic quia in principio sui rubet ut ignis, postea fit niger ut carbo extinctus. Dicit autem: carbunculus et ignis persicus hec duo nomina absoluta sunt forsitan super omnem pustulam corrosivam vesicam facientem adurentem facientem accidere escaram sicut facit combustio ignis. Quidam dicunt quod carbunculus et antrax sunt idem et una cura indigent quia fiunt de ferventissimo sanguine et non differunt in aliquo nisi quia ante confirmationem apostematis dicitur carbunculus et post confirmationem dicitur antrax. Michi videtur quod magis sit differentia inter antracem et carbunculum quia antrax fit de venenosiori materia, sicut dicetur infra. Que autem non permittunt generari carbunculum sunt flobotomia et ventosatio et ventris solutio cum mirabolanis citrinis et sene et prunis et [illegible] et tamarindis et similibus. Cura: paciens non comedat dulcia cibaria nec vinum dulce bibat, sed acetosa comedat et carnes cum succo acidarum coctas. Deinde fiat flobotomia, postea fiant [illegible] si flobotomia et farmacia et in hac re non sufficit, nisi purgatis humoribus, sed medicina omnis purgans humores et pilule [illegible] [illegible]

si particularia conveniat aut mundificet corpus a malis humoribus, flobotomia per antifrasim fit due aut secundum longum aut secundum latitudinem, secundum longitudinem fit sicut prius si dextra minima apostemata in dextra parte, sed secundum latitudinem cum apostema in dextro latere fuit in sinistro flobotomia est facienda. Si carbunculus ardens fuit et eius circuitu rubor extiterit, tunc cum unguento de cerusa camphorato in circuitu eius est inungendo facienda et desuper ponatur fermentum masticatum ut maturet. Similiter emplastrum ex tanaceto cum melle et passulis factum cito maturat carbunculum. Item scabiosa trita cum axungia aut consolida maior inter duos lapides contrita mitigat carbunculum et antracem. Si autem durus fuit ad maturandum sinapis cum ficubus et parvo melle et parvo oleo liliaceo teratur et supponatur. Cum autem pannus fuit farina ordei cum butiro et sale et talibus omnibus pistatis fiat emplastrum et supponatur. Nitrum cum terebentina carbunculum aperit et saniem attrahit. Si autem apertio tardaverit perforetur et comprimatur quod in eo continetur de sanie. Cum autem ruptus fuit carbunculus cum hoc unguento curetur: Recipe sarcocolle, mellis ana, deinde misceatur sarcocolla cum melle et supponatur. Emplastrum quod valde mundificat carbunculum cum apertus fuit: Recipe farina tritici et confice cum succo apii et melle et supponatur. Cum autem mundificatus fuit, cum pulvere masticis et olibani cito consolidabitur aut cum unguento carnis generativo. Nota quod super carbunculum et antracem non sunt ponenda spississima, sed tamen in circuitu eius ne venenosa materia trahat intus et membra principalia ledat. Idem intelligendum est de omnibus apostematibus venenosis, sed maturativa sunt desuper apponenda, cum autem apertus fuit cum calidis et siccis cura adhibeatur.

De antrace

Antrax hoc sit de valde ignita materia et venenosa et quandoque fit de pluribus humoribus et cognoscitur antrax quia primo crescit ad modum lenticule et est lividus et clarus. Antrax aliquando est rubei coloris, aliquando citrini, aliquando viridis, aliquando nigri, et qui est malus et caput antracis tendit inferius hoc cumque venarum diversi coloris repletus secundum diversitatem humorum, et est valde periculosum apostema propter materiam venenosam que mittitur ad cor ex via arteriarum et precipue si fiunt in locis emunctoriis. Et signa eius sunt: calor et apostema cum quibus egreditur inflatio vehemens ledens valde perfusiens mensuram, ut dicit Rasis, et quod est in circuitu eius fit velociter nigrum aut viride et accidit cum eo vomitus et pulsus cordis et syncopis, et si ista signa supersunt mortem significant ut in pluribus, et salubrius mortalium est illud quod habet colorem rubeum deinde citrinum, ut dicit Avicenna, et quod [illegible] ad nigredinem declinet non evadit aliquis, si autem fuit in aere pestilenciali erit malum, et ut plurimum accidit in autumpno et in fine estatis. Cura, dicit Rasis: quod omnis habet egritudinem non oportet ut fiat flobotomia, sed detur in fine omnia que confortant cor cum infrigidatione, et detur ei granata acetosa et minime rob pomorum et citoniorum et acetositas citri. Et conferat odoratus odoriferorum frigidorum sicut camphore, rosarum, sandalorum. In circuitu loci ponatur frigida sicut nix aut aqua frigida. In principio curetur cum eis que constringunt

in quibus intrat succus mastix et secunda preparata et collogintida in hac egritudine multum sunt utiles. Et supponende sunt res que cum mordicatione corrodunt et corrosioni resistunt, quemadmodum emplastrum de farina ordei et nigella et plantagine. Et hec non sunt supponende res repercussive ne materia revertatur, nec apertive ne putrefactionem inducant. Mundificatur in apostematibus maxime flatus mel [illegible] et [illegible] rubea signum est mundificatorum. Vel Recipe in aliis ʒ ii farine ordei ʒ s, coquantur, deinde addatur vitellus modicum, postea [illegible] ʒ s olibani [illegible] et dentur [illegible] Deinde ponatur tenta sicca et super vulnus unguentum in modum emplastri de farmaco, sed quod ponit mundificantem cum vulnus sit et de eo mundificando ponatur emplastrum super totum vulnus

Contra quendam dolorem in modum erisipile vel formice in pede in ... et mum foramina et maiorem ardorem ... deinde fiat ligatura ... et alia statim ... multis locis ... deinde ponatur contra ... et ... et oleo rosarum ... et ... paniculo cum foraminibus et super apostema ... et ... deinde in aceto ... plumbi ... aloes ... et ... super ponatur ... pulvis ... ferrum ... omnia ...

et insufflant sicut spongia infusa in aceto et aqua aut oleo de pomis aut rosarum aut unctum. In statu curetur cum scalpellatione si possibile ut cadat quod in ipso est. Si autem flegmonia fuit iuncta fiat per eandem primum et non per quartanam. Ad rumpendum fiat emplastrum de malvis ficubus et fermento. Cum autem ruptus fuit non est timendum de eo, sed apponatur ad maturandum et rumpendum et mundificandum ea que dicta sunt de carbunculo. Roze infuso in ... cum aceto plumbo et folijs violarum et rosarum et nenufaris et similibus, et ponantur super cor epithimata infrigidantia et confortantia et rigant sicut ... ut dicit Avicenna. Pulvis sal cum vitello ovi valde rumpit antracem. Postquam ruptus fuit supponatur emplastrum de succo apij supra dictum quia mitigat dolorem et famem trahit et mundificat et preservat. Deinde pulvis thuris et rosarum supponatur. Et unguentum de ... optimum est quia valde mundificat antracem et in fine cum unguento ... aut cum unguento albo ... in aqua ... et oleo rosarum curetur.

De erisipila

Erisipila est furor in summa cute ut dicit G. qui ex multitudine colere rubee nascitur corpori dominanti aut de ... grossitie, vel ex colera et sanguine fervido et tenui. Vera erisipila est passio solius cutis et magis fit in estate quam in yeme propter tempus caloris. Erisipila dicitur a flegmone quia ... magis minora ... et extensio loci maioris quantitatis et altitudinis possidet et rubicundior et magis quam pulsatus videtur ut ... G. dicit sed erisipila minoris rubore est ... quia ... sed extensio spacium amplectitur quia eius materia est subtilis ... de carne ad cutem penetrat. Alia est sine pustulatione quia ... quantitatem membri tenet. Avicenna dicit quod erisipila habet rubedinem magis apparentem et pruritum quam flegmon quia rubedo flegmonis est ad nigredinem declivis aut viriditatem et color flegmonis est occultus in profundo, et rubedo erisipile destruitur per tactum statim et albet locus et hoc propter subtilitatem materie. Deinde valorem redit quod non est in flegmone. Color erisipile tendit ad colorem croceum et ... quod non est in flegmone ... et fit aliquando cum vulnere, aliquando sine vulnere. Erisipila vulnerata indiget calidis adiutorijs. Non vulnerata ... Cura. Post mundificationem ... a colera deinde cum refrigerativis circa locum ... est insistendum. Super apostema apponenda sunt repercussiva que resolvant quod in loco ... est. Et est sciendum quod erisipila maiori indiget infrigidatione quam flegmon ut dicit G. quia flegmon non nocet cum sui multitudine et extensione. Si sanguis fuit ... sed erisipila magis nocet cum sui qualitate quia colera calidior est sanguine. Unde erisipila infrigidanda est donec locus tepidus in livorem devenerit. Medicine frigide que conveniunt in erisipila ... ulce ... pastoris ... sine lactuce endivia, ... supponantur donec inceptio mitigetur et mutetur color eius. Et cavendum est hic ex nimia infrigidatione in nigredinem aut viriditatem vel nimium livorem color eius mutetur, ne induret et in ... deveniat. Unde inspecto furore et impetu mutato ... colore cataplasmetur cum dissolutivis sicut farina ordei. Si autem viriditas et livor apparuerit prius fiat scarificatio. Deinde cum dissolutivis ... cataplasmetur ut dictum est. Sed cavendum est ne hoc fiat nisi prius ... mitigetur et color mutetur. Cera ... cum oleo rosarum et ... non lota ... Si erisipila fuit super cutem ut dicit Avicenna cure cum ... pluvij et ... bulito cum folijs ... Avicenna. Recipe lane non lote ... ʒ iij, ... ʒ iij ... ʒ xv ... ʒ x ... abluti cum aqua ʒ xv olei ... ʒ v. Item emplastrum ... cum succo cucurbite et oleo rose et cera.

De formica

Formica est pustula aut pustule que egrediuntur et faciunt dolorem ... et fit de subtili colera, et hoc ... quia cutis incedit, si autem ... subtilem et grossam ... formica que assimilatur milio generat et facit pustulas ad modum milij, et ideo dicitur formica miliaris. Dicit Avicenna formice ambulant de loco ad locum et fortasse ulcerant et fortasse resolvuntur. Color formice tendit ad citrinitatem cum pruritu et ardore vehementi in tactu et ... Postquam ulcerata fuit formica ... ambulat ... et ... et sentitur in omni formica quasi punctura formice. Dicit Avicenna ... in cute ambulativum quod latitudinem non habet est formica. Similiter formica alia est corrosiva, alia miliaris. Formica miliaris assimilatur milio et cum ea est vehemens morditatio cum color in summitate est albus et in circuitu eius est rubeus, et ... cum formica accidit se vehementis caliditatis et ... Cura incipienda est ab eis que coleram rubeam expellunt sicut sunt mirabolani citrini et ... cum aqua ... cum aqua ... Deinde linatur locus ... gallis ... corticibus et alijs dictis in ... et ... cum aqua rosarum. In principio formice utilis est infrigidatio circa locum cum ... lactuce et similibus dictis in ... erisipile. Deinde cum farina ordei et corticibus ... et alijs dictis in predicto ... linatur cum ... et rubor ... Cura eius flegmonia. Deinde ut dictum est. Si in hac ... accidit corrosio et ulcus cum infrigidativis admisceatur aliquid mellis et farine thuris cum aceto et aqua que currit ex ligno vitis cum adiuvatur ut dicit Avicenna ... ovium aut ... cum aceto ... formice que accidunt pueris per balneum destruuntur, sed ... balneum exeant quia aer balnei nocet. Deinde ungatur ... oleo rosarum et aqua rosarum.

De vesicis

Quando exeunt a corpore vesice que assimilantur vesicis que fiunt a combustione ignis et accidunt propter aquositatem que expellitur ex ebullitione in quibus cum qua elevatur materia subito ad cutem et invenit eam spissam ... et facit vesicam. Cura cum flegmonia si corpus est plenum et ... aqua ... et granatorum acetosorum et cum apparent in principio supponantur lentes cocte cum aqua aut ... Et ... est ut dicit Avicenna cum vesice fuerint in cute grossiores faciunt dolorem ... ut appareant et curat quod in eis est, et que sunt in subtiliori cute ... apparuerint ... sed non ... apto in eis ... et ... paulatim ... in eis ... Cum autem fuerint ulcerate curentur cum unguento de cerusa et ... et cum eis que dicta sunt in capitulo de erisipila ... Avicenna.

Avicenna ... dicit formice ambulative sunt due species. Una cutem corrodit et ... aliud ... et alia habet vesicas ... que milio assimilantur et propter hoc miliaris appellatur ... ambulativa ... subtili ... et supponantur sunt ... sine morditatione et refrigerative sicut ... et similia. Sed miliaris ... cum colera ... materia ...

Rx merdasengi l. j oli rosis l. j et s arsenici lb j de-
coquat merdasengi cum olo donec adhereat deinde adda
arsenicum Istud medicamen bonum in hoc Rx parco
cortices aloes olib cerusse cimax an ʒ j boli ar ʒ v et
insorment cortices et eis deinde dissoluat cum aceto et
aqua et liniat locus donec cortices cadat Cum ac
cortices ceciderint et remanet tamen sana cum vnguen-
to albo curetur **De igne persico**

Cum in aliqua parte corporis oritur pustula cum
pruritu et feruore intollerabili ut succedente
tempore aqua subtili impleatur et proueniunt adeo ut
fiant vesice cruste nigre aut virides aut que est in cir-
cuitu eius sit rubei coloris tunc est ignis persicus Et
nominatur quia homo ignis persici cadit super omnem pustu-
lam adurentem vesicam facientem cum aliqua humiditate
et est coloris mei ut dicit Auicenna et pauce nigredinis
et pauce putrefactionis et plurime ebulitionis

Pruna est alia pustula generans colorem carbonis
absque humiditate et est parua in quantitate causus in-
tepe est cum pruritu sicut scabies sed ignis persicus
plus vesicat et velocioris est apparitionis et motus
Et locus prune est cinericii coloris aut nigri aut plu-
bei cum inflatione absque rubedine primo declinat ad
nigredinem et habet radices igneas cum splendor est prune
Ambo sunt de colera adusta adurente permixta me-
lancolie ut dicit Auicenna et propter hoc accidit ambobus
escara nigra sed ignis persicus est vehementius co-
licus est et pruna vehementius materia Cauda pur
quam nullam dicam que eos faciunt et que accidunt
in aere pestilentiali tunc est malum Cura in principio
materia est flobotomia et euacuatio colere Circa locum in-
sistendum est cum frigidis ut dictum est in erisipila sed erisi-
pila maiori infrigidatione indiget quia materia est sub-
tilis Medicamen autem existimatum in quo est infrigidatio
et resolutio Rx anigloss et gallas et lentes et
panem spicatum sine furfureum ex istis fit emplastrum cum
aceto aut cum aqua aut cum succo granati Item mur-
recens et folia eius cum sanich et vua passa et se-
tibus et olo rosarum misce ex istis fiat emplastrum et sup-
ponatur Item bolum ar cum aceto et aqua et olo viola-
in circuitu Cum pustula rupta fuit cum vnguento de
cerusa medica Si autem apertio tardauit aperienda
erit sed non dimittenda est donec aqua aliquo
coadunet deinde aperiat Cum autem ignis persicus
aut pruna vlcerata fuit cum medicamine exsiccatiuo
curetur sicut de erisipila vlcerata dictum est Item
vlcus curetur cum vnguento albo donec sanetur **De**

Apostemati frigidorum quatuor // **apostemate flatico**
sunt genera aut ex flate subtili aut ex flate
grosso aut ex colera nigra aut ex ventositate Ex
flate subtili est molle aliquantulum cum gra-
uitate et est vdimia ex flate grosso est albi coloris
frigidi tactus cum duricie sed comitatur istius albedo co-
loris et frigiditas tactus omnibus quatuor comitatur
et ista dicitur apostemata frigida simplicia quod fit
ex flate viscoso grosso vocatur glandis uel scrophu-
la vel verruca uel nodus quod fit ex ventositate
vocatur ydropisis uel cacesia quod fit ex colera nigra
dicitur cancer vel apostema nigrum durum Apostema flaticum non
est ita durum neque fuscum sicut melancolicum Ex apostematibus
frigidis quedam sunt composita sicut verruce que generantur
ex flate grosso nigre colere admixto Cura apostematis

quod fit ex materia flate subtili est euaporatio cum fa-
rina ordei calefacta aut cum farina milii aut
cinere querculus Deinde apud statum apostematis vngatur
cum aliquo olo sicut sambucino et debeen aut sup-
ponatur emplastrum quod fit de cinere quercuus et vitis
cum aqua iuniperi cipressi et tamarisci sed primo eua-
cuetur corpus ab humiditate flatica supponatur ea que
exsiccat cum resolutione sicut dictum est Aut supponatur
spongia infusa in aceto aut in aqua bulliat
aut aqua cinerum hec omnia sunt in principio
apponenda Aqua calcis est fortior aliis et oportet
ut spongia comprehendat omnia latera apostematis
ut dicit Auicenna Medicina Auicenna cum olo rosarum cum aceto
et sale et sulfure et si fuerit cum dolore et in aliquo
sensibili membro sicut inguinibus supponatur dolorem mitiga-
tiua sicut porcinus humida cum vino scriptito Medicina
valens in hoc Rx mirra licium ciperi aloes succi
acacia boli ar conficiantur cum aceto et aqua caute
Dicit Auicenna sericus vaccinum cum olib et storace
et calamo aromatico et spica et absinthio valde est
maturatiuum Si ad saniem premat cum resolutiuis curetur
ut dictum est sicut ficus sicca radix altee coquantur
et pistentur cum axungia et melle et supponatur
Cum apostema maturum fuit incidatur ut dictum est **Scro-**

Scrophule et glandule sunt morbi **phule**
consimiles in natura sed differunt in materia quia
glandule sunt magis de materia in qua flegma dominatur
Scrophule a dominio melancolie fiunt autem ista apostemata
pro maiori parte circa collum et sub ascellis et inguinibus
sed scrophule pro pluribus inueniuntur glandula quasi
vna et glandule sunt molles scrophule due
et dicitur a scropha que habet multos et scrophule simi-
latur modis Cura in principio caueat a repletione
et sustineat famem deinde purget corpus conueni-
enti In glandulis purgetur a flate grosso In
scrophulis a melancolia flobotomia confert quasi si egri-
tudo fuit in collo et cephalica si in aliis locis
ex basilica aut ex mediana et caueat ab omnibus
que trahunt ad caput sicut locio clamor rixa
et similia non est conueniens uti ventosis quia tra-
hunt ad eas materiam et ingrossantur quia ventosa
trahit sanguinem subtilem Modus curationis scro-
phularum est triplex primus dissolutio caria 2us est inci-
sio et extractio inparium 3us est maturatio et putrefactio
In principio modo talis ordo est attendendus In prin-
cipio vtendum est dissolutiuis sicut dyaquilon et quasi
misceatur cum hoc emplastro radix lilii et stercus capri-
et ouium et nasturcium et radix cucumeris asini et sta-
phisagria et ficus que cadunt ante maturationem
et farina fabarum et amigdalarum amararum et bdellium
et similia Medicamen Auicenna Rx sinapis se vi-
tice sulfur spuma maris aristologia bdellium armo-
niacum olium antiquum cera ex istis fiat emplastrum
Item Rx fermenti partes iii calcis viue ana p j co-
ficiantur cum melle Item farina orobi et stercus ca-
prarum et per se incorporatur cum vrina infantis Item
farina orobi cum aceto et melle et pice et cera et
olo Item radix lilii et semen lini infundantur in vino
et addatur aliquantulum fimi columbini Item accipe
aloes licium mirra acacia gluten pistus et stringa-
tur super scrophulis valde cum lamina plumbi Item
litargiri plumbi usti olib mastices asa fetide mire

Spongia enim est sorbitiua et reso-
lutiua

Hic adde sicut
membris et re omni
mollificat vngu-
entum et ex-
siccat et dis-
soluat cum aceto
et succo cum ...

Horobi

farine fabarum et istis fiat emplastrum. Item accipe succum agrimonie verbene rute agrestis et puluerem apii petrosilini conficiatur cum axungia et supponatur. Item tollat totum sub cinere et scissum per medium et positum calide quantum sustinere potest. Item strius caprinum cum melle et aceto dissipatum valet. Item radix bismalue cocta cum fenugreco et semine lini et tarlum et sterc. vaccino et pauco aceto forti et calidum supponatur. Hec omnia supradicta scropulas et glandulas et dura apostemata flatica et inficita resoluunt si in principio supponantur precedente vniuersali purgatione. Si autem induratur cum mollificatiuis scilicet cum aliquo ex mucillaginibus et adipibus et similibus postea cum resolutiuis. Si iterum induratur iterum cum mollificatiuis deinde cum resolutiuis, et sic faciendum est usque ad plenam liberationem. Et cauendum est ne materia subtilis resoluatur et grossa remaneat et prolixum faciat. Secundus modus est incisio qui sic fit accipiat medicus scrophulam cum manu sinistra et cum dextra incidatur secundum longitudinem corporis et non secundum longitudinem morbi. Cauendum est ne incisio perueniat ad scrophulam et ad suam cistim quia extractio eius erit difficilis. Vnde incisio non pertingat nisi cutis, et cauendum est ab incisione inter vene et arterie, deinde labia vulneris extendantur et scropula apprehendatur cum instro et uncis formet et extrahatur cum folliculis si possibile sit. Si uero extrahatur ex eis quod possibile est et dimittatur usque mane deinde reuertatur ad extrahendum quod remansit et cum diligentia inspiciatur ne remaneat ex eis aliquid. Si aliquid ex eis remanserit dimittatur ad tertium diem vel quartum, deinde cum puluere affodilli vel alio puluere corrosiuo corrodatur quod remansit ex eis aut ex panniculis suis, deinde cum axungia et butiro scilicet quod corrosum est cadat, postea cum desiccatiuis et mundificatiuis et incarnatiuis et consolidatiuis ut tota vulnera curatur. Cum autem patiens incisionem non vult sustinere tunc ponatur vnguentum ruptorium donec corrumpatur, deinde cum puluere corrosiuo ut dictum est cura adhibeatur. Tercius modus est maturatio et putrefactio incarnum quia quandoque putrefiunt per se sine adiutorio maturatiuorum et quandoque cum appositione medicinarum maturatiuarum tunc putrefiunt et ulcerant per se, quandoque et inducitur ad modum apostematis, sed si incisio earum fit secundum longitudinem corporis

De scrophulis et glandulis in capite

Que nascuntur in predictis locis quamuis non sint vere scrophule sed potius testitudines possunt nominari. Et ex eis quedam dura quedam mollis quedam inmobilis quedam mobilis et quedam curabilis quedam incurabilis. Et differt scrophula a glandula quia scrophula est inmobilis glandula uero mobilis. Curabilis est illa quecumque principium a cranio vel a carne exteriori trahit incurabilis est que trahit principium a dura matre. Cura si fuerit scrophula mobilis incidatur in modum crucis super scrophulam et extrahatur cum folliculo. Deinde impleatur vulnus petiis lineis in albumine oui infusis ut sanguis constringatur. Si remansit de folliculo suo aliquid, cum puluere affodillorum scilicet corrodatur quod remansit deinde ut dictum est superius. Scrophula uero que est immobilis trahit principium a dura matre, talis cura potius est dimittenda. Alia cura secundum incidatur in modum crucis ut dictum est et cauterizetur cum ferro calido deinde imponatur

Differentia inter scroph. et gland.

stupha infusa in succo porri et rasura lardi donec ignis cadat a vulnere postea curetur ut cetera vulnera. Sciendum quod in scrophulis inueniuntur quandoque rasura assorum in aliis quandoque pinguedo in aliis pus corruptum, sed sunt in capite in modum crucis sunt incidende in aliis uero locis secundum conpositionem locorum.

De nodis

Nodi sunt plurium modorum quibus omnibus conuenit quod separantur a carne corporis et mouentur et quedam sunt apparentes ut glans in manu corporis palme et pedis et in fontinello et capite. Sed nodus differt a glandula quia nodus non est suspensus cum carne sicut glandula et scrophula ymmo est separatus et eius tactus sentitur neruosus et cum infringendo tangitur frangitur et redit ad locum suum et secundum plurimum accidit propter laborem et destruitur propter ponderosam rem sicut plumbum et eius similia, et similiter nodus accidit secundum plurimum in membris duris et in iuncturis et in eorum curuaturis quandoque sed glandule et scrophule sunt in molli carne. Sed nodi generantur a flegmate grosso per maiori parte ut dicit Auicenna. Et dicuntur nodi ab extremitate, quia cum extremitate est caliditas et frigiditas et dolor que cum extremitate permanet dolor sedatur ebullitio superfluitatis et completur putrefactionis, cum nodis non est caliditas neque frigiditas neque dolor et continet eos cistis in modum sacculi ut dicit Albucasis. Nodi sunt secundum duas species, aut sunt pingues aut sunt continentes humiditates, et quandoque accidit quod nodo similis et similatur nodo, et dicitur a nodo quia non separatur ab omni parte sicut nodus, ut dicit Albucasis. Aliquando accidit ex percussione quod assimulatur nodo. Dicitur et nodus a tactu, quia tamen pulsat, nodus non, sed ex nodo fit tactus quandoque unde eius curatio non est in aliquo differenda. Cura in primis extendatur cutis cum manu si fuerit in nodo humiditas currens, deinde incidatur superficialiter ut currat humiditas deinde impleatur vulnus aquo puluere corrosiuo ut corrodat quod remansit ex nodo quod si remanet ex eo aliquid redit. Deinde ut dictum est de scrophulis curetur. Si nodus fuerit pinguis incidatur super ipsum in modum crucis nisi sit prope ubi est vena uel arteria, et extrahatur nodus cum cisti sua et non incidatur cistis nodi quoniam eius extractio erit difficilis, deinde suatur vulnus si indiget et curetur ut cetera vulnera. Et si remansit aliquid ex cisti cum puluere corrosiuo ut dictum est extrahatur. Si nodus sit vicinus aut arterie aut vene et indiget incisione incidatur linealiter et extrahatur absque nocumento predictorum membrorum. Quidam sunt qui nolunt sustinere incisionem neque medicamine acutum in istis incidatur superficialiter vbi maior est eminentia ut dictum est in apostematibus et exprimatur quod egreditur. Deinde infundatur omni die oleum tepidum cum butiro scilicet cistis putrefiat et extrahatur et fortasse indiget aliquo medicamine acuto sicut calx viua cum sapone. Medicamen autem valens in hoc. Recipe elleb. arsenici rubei ana ℥ ij corticis eris ℥ iij fiat ex eis linimentum cum oleo rosarum. Hoc autem medicamen valet verrucis et glandibus et similibus. Item galbanum sine vrtice laudanum bdellium sordicies apum vas fluti alloti ana aut sine vrtice cum cortice eris et arsenico et oleo rosarum. Si autem nodus fuerit in manu aut pede aut in loco concauo cum ferro aut cum cauterio tunc non est extrahendum ne paciens cadat in spasmum. Vnde istis non est alia cura nisi cum lamina plumbea aut cum medicamine facto de aloe et licio et mirra

Consolidatiuum mirabile. Recipe sepi castronis de al. resine ana partes equales contundantur fortiter et bulliat in aqua, extracto de aqua misceatur cum cera addatur partes j terebentine olei rosarum pars j et simul incorporetur ad ignem et piciat in vas aque frigide

et atacia et glutio pistis Si aut nodus fuit ppt pas-
sionem cas est cura cum plustro et medicamine posito

De apostemate melancolico

Apata inlita composita nuncupant sunt in co-
loe et nigredine et viditate et tactui repu-
gnat q si magne vene vicine fuerit eas implent
et varices faciunt Si aut multu calefiant fit ppt sui
putrefactoz aut ppt fe cane gnat Cura paciens
abstineat acutis multis et evacuet corpus a multo
humore Curetur cu menis dissolutis

De natta

Est aliud apa carnosu magnu et molle et vulgarit
appellatur natta et est ex flate et inlita tunc e durum
et est fusci coloris et pauci sensus et quoqz gnat ex
solo flate et tunc est molle et magnu valde et e
sine dolore et sine calore atqz pulsatoe cuius color
est similis colori corporis Et notu est q illud apa
durat longo tpe anteqz pveniat ad putrefactionez
quaqz sz semp augmentatur et crescit donec fiat magnu
ut melon et accidit in qualz pte corpus sz qd e fusci
coloris et pauci sensus caret et decano de cancro di-
ctu et hoc apa si ulceretur fit cane Cura qn natta
fuit molle et sine calore tunc incidat et excorietur ab
omnibus ptibus et extrahat totum quod in eo continetur
de superfluitate Deinde cauterizandus e locus ne sup-
pleat fluxus san et hoc dico si pvum apa Si magnu
fuit tunc tm medietas incida ut dicunt sapientes pyca
cu ferro calido vratur totu qd remasit quia facit recidiva
Cu aut hoc apa eet pendens et subtilem heat radice
tunc incidat iuxta radicez deinde cauterize locus et cure
ut dictum est i aliis

De apate duro i sclirosi

Sclirosis est apa durum ut lap et non e ei sensus
neqz dolor et glutiosus humor Si fuit cu eo dolor
et sensus non est sclirosis sz apa inlitu Sclirosis
gnat ex inlita feculenta aut ex flate mixto cum
inlita Color sclirosis est color plumbi Cura curet
cum menis resolutivis et mollitivis sl et non resolu-
tivis et exsiccativis ut quida dicunt quia mene reso-
lutive et exsiccative resolvunt subtiles et grossas exsic-
cant Quoretz sz omne resolutivu est exsiccativu ut in
pluribus ut dicit Avic et mollitivu eas resolvit Ideo
oz ut valde sicce sint mene cu quibus sclirosis
curatur i non pmu gradu excedunt in siccitate neqz
2m in caliditate Multu etia valet trahe maz ad
oppositum cum extraco et mene lenitive cu quibus
est resolutio queda sunt iste adeps galli marz anseris
vitulorz tuorz hircorz asinorz vulpium ursi leonis
et adeps avium viventium de rapina et fecalia extre-
mitatu sz misceat cu eis armoniacu bdellium galbanum
storax mastix opoponatu asa fetida z mirra et similia
aut composita supponatur cu oleo antiquo Itē valet
oleu de lilio cu laudano et galbano Itē radix altee
addat acetu in menis nisi sit in membris nervosis
et frigidis et hoc in fine qz in pncipio nocz nervis
et gnatur in lapidem ut dicit Avic Itē evaporato cu
lap molendi calidis positis in aceto quia mas grossas
dissolvit et consumit Itē margarita tta cum aceto vz
hec omnia valet in nodis glandulis scrofulis et op-
time resolvunt mas grossas

Sequitur cetera pta et Cirurgia

Solutio continuitatis in carne de plaga si et recenti si et veteri put-
da In osse de fractura In nervis de punctura In venis
et arteriis contusio dr ut aut Johannes Et dicit Avic
Solutio contus si fecit pus dr vlcus Simplex vulnus
in carne sola indiget consolidatoe quia neqz caro
neqz cutis ab eo amputata et quoqz ibi sufficit liga-
tura et sutura et phibitio sanguinis et aquositatis ab
eo nisi san naturalis et phibetur ne int labia vulneris
aliud sit ut dicit Avic sz si fuit nimie ut caro nasca-
tur non e necesse Vulnus aut recens cu sanguine
anteqz immutet ipm aer pt consolidari absqz generatoe
saniei cu pulvere qui fit ex 3bus olibani pl san drac
p ii calcis non extincte p iii fiat pulvis subtilissimus
sup vulnus ponat et constringa bene et dimitta
donec vulnus consolidatu fuit et hoc fit ppt virtutez exsic-
cativa et quoqz fit illud calx sola ut dicit albuc
Et si fuit vulnus pve quantitatis sufficit sibi so-
la ligatura que stringit labia vulneris cu pulvillis
et non removeatur usqz ad plena consolidatoem
Et 2m quosda mir capilli et alia combusta idem
opantur Et si aer iam altavit vulnus et pa-
rue in estate non sunt ponende res sup dicte sz in
pncipio apponendum e cal om ut san restringat et
hoc intelligendu e in omni vulne Deinde pultes et
vngenta donec emittat pus supponat ut dicit
Avic quia vulnera indiget ut fiat sanies ideo ap-
ponunt tyriaca et mollificativa quia dilatat
poros et sedant dolorez et calorez custodiunt nalem
et melior et citius fit digestio in vulne sicut dicit
ypo sanies in vulne cito fit bo ze quia non fit con-
solidatio carnis cu carne pp immutacoz vulneris
ex aere nisi mete sanie Deinde cu exsiccativis
est insistendum Et sp cavendu e ne pt pilus vl
oleu et silia int labia vulneris sint Simplex vulnus
non indiget nisi mena incarnativa et sunt iste tera-
pia folia caulium folia saliaz folia quercus folia
pentafilon cu melle et glutinu albu mir recens
contrita cu aqua et sale et ordeu adustu cu cera
et oleo arnoglossi folia cipressi et similia istis de
compositis sicut cera cum oleo mixto et ex
oleo aloes sarcocolle sanguis drac ar et istis

De vulnere magno et concavo

Tale necesse est carne implere sz hoc non pt fieri nisi ex
sanguine ad nutrimentu sui diffuso cu diminut a de
membro intento media est reducere et generare dep-
ditu et hoc p cibos et potus convenientes et aliqn
dada est mena que trahat san et quo na facit
at membru diminutu et mena facientes nasci carne
sicut e ia in qua est exsiccatio et abstersio vel mundi-
ficatio pauca quia vehemens phibet san venire ad
membru et ideo non oz ut abstersio et exsiccatio sit
multa sz pauca ut thus aloes san dra sarcocolla
aristologia et istis similia Postqz vulnus repletu
fuit carne debz medicus id consolidare i cute inducere
Oz sciendu q cutis non generat ut caro sicut dt G qz
fit de sanguine de quo satis est in corpe et cutis fit
de spmate de quo parv est in corpe id non genera-
tur cutis sz caro induata et non nascitur ibi pilus ideo oz
ut dicit Gali ut exsiccetur superfluitates humus carnis
et induretur donec fiat in cenaci cutis loco eius Notand
q mena consolidativa sicior dz ee qm carnis gnera-
tiva ut dicit G et hinc quia est necesse ut induret
cutis ut est merdasengi non submergitur ad pfundiu z
non penetrat usqz in poros et multe sunt medicine
consolidative utz Emplm aut quod fit de pumo

Consolidativu vulneris recentis

Ad claudendu vulnus fit unge ex oleo cera mastic et terme

Cerotus sola imposita vulneri recenti cui non e necesse ut te generatio saniei supposita reste sanat

iste sunt incarnative mene

consolidativa

Emplm de pumo lini

lini mirabile e sicc. ℞ panni lini optime abluti et albi et terat dos fiat ut alcohol. Deinde adda oleu mirtinu uel aliquod olm stipticu, dein dissoluat in olo paru galbani inspicat cu panno totto fiat emplm. Empl'm conueniens in corporibus comburat ordeu et fiat tectum cu olo ro aut mirtino et terra sisse. ℞ ros terusse balaust an ʒ ix gallarum semi ras alumi an ʒ iiii aristol ʒ iii mi lib thuris ʒ i. Puluis consolidans ℞ aloes balaust cadmie ar mnie calcite tamen os th et lauati an. Alius puluis ℞ aloes ventr. tutume balaust mirre gallaru. Hic puluis ualde existit fortis in hoc. Medicamine facies nasi cancri ℞ litargiri triti ʒ i oli ʒ iii coquat donec dissoluat dein olib sarcocolla san dra galbanu colofonie an ʒ ii pdicte de corrosi adinsteatur et coquatur donec ingrasse et istud medicamine no est apponendu nisi p mundificationi loci. Vngentu valens in estate ℞ litargiri ut alcohol ʒ v cu aceto donec dissoluatur teratur dein olm ros uel gnd addatur et agitetur fortiter deinde adda aceti uel aqua ros et no de olo donec ingrossetur, dein teruse ʒ v et paru camphore et agitetur donec incorporetur.

De vulnere in longitudine et latitudine corporis

Primus considerati sunt illa que considerantur in omni vulnere dein suat vulnus si indiget illa ut dicit G. si magnu fuit vulnus antequa ligetur debet sui ne ptes diuise maneat et labia aggregentur cu ligamento nisi fuit ibi dolor aut apa aut aut lacertus diruptus in latitudine qm tuc no aggregantur. Primo ponat in me° liciam. Sutura sit multiplex, sz G docet primus suat utramque extremitas vulnus et nodus fiat in quolz puncto deinde in medio et in superiori et inferiori et dimittat spatiu inter punctu et punctu unius digiti minime et fiat dos totu vulnus suat, sz in decliuiori loco dimittatur vulnus aptu ut putredo ibi generata liberius exeat et sutura nec multu sit fortis nec debilis, sit ergo sutura continua una filo sicut sutura pannorum. Sup suturam medicina que prohibeat aggregatione quelibet in ea sicut puluis rubens apponat. ℞ colophonie maioris ʒ ii boli ar boli picis grece ʒ i s mastic olib an ʒ ii san dra mumie an ʒ i fiat puluis subtilissimus et sup vulnus ponat usque ad ix dies uel plus zm qd visum fuit medico deinde extrahant fila et curet cu vngento et aliis dos sanetur. Sz cauendu e ne vulnus rescindat qm virus uel sanies in eo generatur ne propter hoc consolidatio in eo impediatur. Modus ligature hoc modo liget medium facie subtus vulnus extrisusus ponat et una extremitas descendat et alia ascendat in modu crucis ut ptes vulnus constringant uel coniungant, et alii plumaceoli sunt necessarii s. vnus in una pte et alius in alia ut melius labia vulneris coniungant. Amedt quod plumaceoli tangulati sunt meliores quam quadrati. Dicunt sapientes: Magna vulnera indiget fortiori medicina et fortiori ligatura. Sz vulnus tectus in longitudine quinque non indiget sutura quia sola strictura et ligatura aggregat labia vulneris decenter.

De vulnere stricto et concauo

Tale vulnus profundu strictu fit multis modis a telo a lancea rasis. Hinc vulneri necessaria est ligatura que constringat inter profunditatem et prohibeat ne aggregetur humiditas in profundo et si vulnus incipit a superiori ad inferius tuc indiget perforatione in inferiori pte vulnus ut sanies ibi libere effluere possit ut dicit G. Nondu in quolz vulnere disponat inferius ut os vulnus sit inferius et fundu sit supinus ut putredo exeat ad exteriora.

De extractione telorum et spine

Extrahat zm ingeniu. Abstracto telo uel sagitta dimittat stuellus de stupa uel de pecijs lineis in al oui infusis diu sanu e insfluxu, cessante sanie supponat pultes et vngeta ut sanies in vulnere generet. Si supra locus inferius ut orificiu vulnus sit inferius. Cu sagitta no obedit exitui dimittat dos tanto putrefiat uel os qd est in tantu eius et alleuiet extrahi. Si sagitta veneno fuit infecta tota caro infecta incidenda sit si sic e possibile dein cure vulnus ut in vulnere generaliter dictu est. Medicine attrahentes ferru uel spinas uel lignu pe iste. s. radix arundis pistata cu fimo et melle et supponat. Ite armoniacu vz et folia papaueris mg et folia arboris fici et semen iusquiami albi ite kerri et aristol et cepe narcisi. Ite cancri fluuiales triti et cata valde existit mirabilis cu aristol lon et radice cucume et cepa narcisi. Ite radix pollipodio et radix diptamni.

De vulnere lacerto et excoriato

Vnde insistendu e de cute. Cutis alia in hominibus quam in aliis hominibus animalibus e mollior et subtilior et hec propter nobilitatem tactus et in manibus e subtilior et mollior et in capite rarior ut fumositates a toto corpore exire habeant, et cutis e undique perforata ut fumositates exeat et cutis faciei est subtilior aliis cu sensus et clarius. Cu cutis est dependes necesse e eam incystare et qm est excoriato a calciamento tuc sanat pulmo arietis et inuiscere desup et sanat, et si cu eo fuit apa tuc confert pannus adustus aut olm ro et arsenicu cu adustu et cucurbita adusta et fortasse excoriato sequitur casum et aliqua sunt quae ut die et medicina in qua est stipticitas leuis e catitia galla adusta multu vz in excoriationibus et quedam suffi fiat vngetu albu. Medicina ad hoc sumat cerusa armoniacu olm ros et mirtinu aut olm de kerua aut olm de lilio dissoluat armoniac cu aq et vino et fac emplm, et ista fortius operant et quedam hec facit mixta et indusigi sola cu vinio et spissata et exsiccat excoriationem et prohibet apa. Et quedam amit ut confissure ex excoriatione quibus prodest decoctio hybi et lenticu et emplasto cu fece sicca. Si destruit cutis tota prohibeat tunc quibus existenti et sigillato fiet.

De vulnere cum contusione

Festine curat contusio ut docet G cu medicinis maturatiuis precedente flomma uel farmacia, aliter fieret apato qz impossibile e vulnus solidari nisi contusio medicetur. Sed medicina maturatiua coadunat et custodit naturalem calorem sicut mica panis et farina tritici cera olm et similia ut dt G. Omnibus vulneribus medicina desiccatiua ab inicio usque ad fine e necessaria exceptis quibus contusio cu carnis est, qz propter sui contusionem necesse est quod fiat saniem in eo generari, deinde mundificari, postea vulnus desiccari. Et sine contusio difficilius fissura solidatur et si locus denigratur propter apa uel viridis i tantu oz ut fiat scarificatio profunda ne sanu in scarificatione.

Casus nasi faciendum

Aloe sarcocolla san dra pelima ordei radix yri. Et aristologia et cerusa in vulneribus crescant p° tegni ca° v.

Sutura fit multiplex

Puluis rubens

Et fit ligatura

Stiptica medicina non est apponi a principio sup vulnera calida quia dolorem augmentat et dissoluenda dissolui prohibet et extensione augmentata dolor crescit. 12 megi c. 3

Item fit strictura lacertis et tendines quae est continuum

Calida

Superflue

Maturatiua

Ad fissuram et contusionem vulnerum

In vulneribus non per casum creati in superfluitatibus desiccatur et mundificatur. 1 meg c. v.

Cera et olm non solum vulnus mundificat sed in eo putredinem generat ibi. Palam videmus in vulneribus curatis olm putredinem augmentare. 3 meg c 2°

Medicina desiccans multum competit vulneribus siccorum corporum et parum desiccans in humidis. 3 meg. c. 2

congele ut dicit G. postea apponatur que repugnat
putrefactioni ut bolus ar. et aceti et similia. Si
totus ille putridus et fetidus fuit cum ferro aut medicina
omnino abscindatur aut putrefactiva super eum ponatur
ut penitus tota putredo caro usque ad sanam consumpu-
tetur. Deinde cum crescentibus carnem curetur. Et contusioni etiam
medicamine putrefactivum est nocivum ut dicit G. quia
subtiliat et liquefacit sanguinem qui congelatus est. Deinde
dissolutum infundas et aliqui ventose et sanguissuge
sunt apponende ut pars dissolvatur omnino. Deinde cum sic-
citatis curetur. Sed si tumefit et corrumpitur membrum vul-
neratum et sanies fluit erit error peior priori ut dicit
G. Medicine resolutive sunt calide cum equalitate et
humide cum equalitate secundum caliditatem et humiditatem quasi
sunt in primo gradu vel parum plus. Nondum vulnera
a quibus a principio sanies multum fluxit secura sunt ab
apostemate et tumore. Que in eis carnem generant et soli-
dant apponantur exceptis hiis que in ventre sunt ut dicit
G. Si autem parum sanies fluxit flobotomia non est tardanda
et medicatio cibi et potus per aliquot dies ut dicit Almansor.

De vulnere cum apostemate

Aliquis curavit nimis ad vulnus et quia generatur apostema ut
dicit Avicenna et Galienus et secundum diversitatem quorundam generatur
apostema et quandoque trahitur humiditas ad vulnus sub-
tilis venenosa et quandoque immutatur complexio membri. Quandoque
accidit quod proditorum est vulnus contum ex eo quod curavit ad
vulnus et ex vulnere. Curatio autem incipienda est a cu-
ra apostematis ut dicit G. et Galienus quia impossibile est per-
tum vulnus fieri non ablato apostemate. Deinde oportet saniem
mundificare quia impossibile est non mundificata sanie
carnem procreari. In principio incipienda est cura cum medi-
cinis in quibus est exsiccatio et infrigidatio. In augmento
aut cum mollitivis. Deinde curetur curatione apostematum que
apostema prohibet generationem carnis et consolidationem vulneris.
Medicine. Avicenna quod est proprium in hoc cum convenientiam sui
immaculat in omni membro et capite usque ad pedes. Est ut su-
matur generatum dulce et decoquatur cum vino pontico et
supponatur. Medicine convenientes vulneribus calide complexionis
et apostemate sanande. Nenufar aloes et similia et prin-
cipibus cum et testiculorum.

De carne addita in vulnere

Medicine ad hoc sunt scilicet cortex
eris adusta et coltatar et dragantum et flos eris et similia
si sunt debilioris virtutis ut pueris et mulieribus et
eunuchis quia nisi solum in hiis corporibus carnem mi-
nuit. In siccis vero non minuit sed solidat. Eris erugo
in siccissimis carnem minuit et comedit. Kali vero et calx sa-
na corrodit et vulnerat. Pulvis qui corrodit sine
violentia. Recipe huiusmodi aristol. ro. floris eris ana pulverizentur
omnia subtiliter. Item pulvis alius fortior. Recipe calcis vive
ʒ iiij auripigmenti ʒ j aque calide quantum sufficit et
fiat pulvis. Item pulvis huiusmodi est levior alys
et quandoque sola spongia facit illud. Item sal similiter corrodit
malam carnem in vulnere.

De contusione et offensione a casu vel a lapide et de verberatione a flagellis

Prima et prin-
cipalis cura ut fiat flobotomia per antiperistasim quamvis
corpus sit mundum et si corpus sit plenum evacuetur. Deinde
subtilietur dieta et diminuat carnes et vinum nisi
virtus debilitata fuit, et dentur in potu res adiuvantes
ad resolutionem sicut est bdellium costus ceterac. maior
aristol. cum suis acetosis. Syr. oxi acetosus vel G. et medicine
que in hoc sunt utiles sunt opilantes sicut acacia
conglutinationem facientes sicut sarcocolla. et ex resolven-
tes materiam cum facilitate et mollificantes sicut in contu-
sione et incarnantes deforis et intus et dentur in
potu mumia cum vino et bolum ar. et sumac et sarcocol
que conferunt propter incarnationem. et arsenicum est mirabile
in omnibus in quibus est incarnatio necessaria et sanguis
resolutio et prohibitio nocumenti si in potu sumuntur. Et sunt
valentes ad hoc. Recipe rensum lacte rubee ana ʒ iiij terre
sigillate ʒ iij et dentur in potu cum aqua ciceris. Item
Emplastrum. Recipe armoniaci mirre mastic. alimugasti
ana hoc emplastrum sanat et incarnat et sedat dolorem
in contusione et ulceratione et fractura et torsione et
dislocatione et casu et offensione ut dicit Avicenna. Cum autem
tardatur cura et sanguis currit ad locum extrahatur
cum medicina carminante sanguinem mortuum sicut est
farina ordei ysopus humida et calamentum mota
cum aqua et oleis resolutivis et similibus istis.
Si autem non potest resolvi propter spissitudinem pororum non
evacuatur locus ab apostemate tumente, si fuit profun-
da remota etc. non erit excusatio a scalpellatione
profunda ut resolvatur sanguis malus admisceatur
ergo attrahentia cum fortitudine sicut sunt ventose ut
materia transeat ad exteriora et resolvatur absque generatione
saniei si possibile fuit. Sin autem insistendum est cum
generantibus saniem. Deinde apiatur ut sanies exclu-
datur et dolor sedetur.

De casu super ventrem

Si offensio vel casus fuit sup
ventrem et viscera. sit cibus levis infrigi-
dans sicut malva arnoglossa quia conglutinationem
facit ut dicit Avicenna, et detur in potu in principio
de succis infrigidantibus cum permixtione leni-
ficantibus sicut est expressio solatri aut arnoglosse
aut endivie aut capsielle, et de illis que experta sunt
in hoc est ut teratur psillium et sumatur de eo pars
una et lacte et carabe ambarum ana medietas
quarte partis unius et cocti septima pars et detur ea ʒ ij
cum aqua calida. Trociscus ad hoc. Recipe carabe ʒ x
ros. ʒ v acacie ablute ʒ j spice ʒ vj mirti
ʒ x mastic. ʒ iiij et cortic. thuris ʒ iiij boli ar.
ʒ vij croci ʒ vj nuc. cipressi ʒ viij fiant troci. cum
aqua arnoglosse et detur in potu unus cum con-
tusio transierit principium. Emplastrum ad hoc. Sumantur
malva absinthia et decoquantur cum vino. Deinde
optime conterantur et sumatur ex eis ʒ x sandali
xx et ros. xvj et spice et mastic. et eupatorii omnium
ana x iiij conficiantur cum aqua cipressi expressa
cum oleo de lilio et emplastretur cum eis. In verbe-
ratione cum flagellis trahatur materia ad cutem, et post
curari cum pelle ovina excoriata statim dum
est calida. Loco applicetur et dimittatur quia for-
tasse sanat in duobus diebus, et resolvit apostema
et prohibet putrefactionem et ipse qui pelliguntur
super eam aliquantulum salis optime conteri. Vel fiat
cerotum de oleo ros. et cera et cerusa et plumbo
usto ana et supponatur cum aliquantulo salis etc.
Si ulcerationes tendant ad profundum vel sit iuxta membra
nobilia, nisi unus subtilis est diettandus et fo-
mandus. Si conveniunt flobotomie. Deinde curetur ut de
casu vel et offensione et contusione superius est ostensum.

De spasmo vulneri superveniente

Spasmus alius pistoton i. tenens anteriora, et
alius epistoton i. tenens posteriora. Alius tetanus

In contusione ubi est locus humidus primo fiat flobotomia si est necessarium. Deinde supponatur tale unguentum. Recipe olei ros. mirtill. ana ℔ j pul. mirtill. ℔ ij
boli ar. ℔ j misce. Si fuit dolor addatur al. ovi. Si multitudo sanguinis fluxit ex percussione potest iste pul. Recipe carabe boli ar. balaust.
sanguinis draconis lacte per equales. pulverizentur ʒ iij et dantur in potu cum decoctione sumac. In contusione magnis qui per intus putrescit. Recipe
absinthii farine ordei mellis quantum sufficit fiat emplastrum cum aceto et supponatur unguentum contusionis. Item pulvis qui datur bibere. Recipe reubarbari ʒ j
rubee lacte boli ar. aut terre sigill. ana ʒ ß. dosis a ʒ ij usque ad quartam de mastica in qua aceti infusio fuit. Et detur ad comedendum mellicratum lectus
et aceti possunt addi numero ʒ ij cum vino stiptico

id est tenes totu͂ Spasmus ꝑn inanitoꝛ e͂ initiat un ypo, spasmus ex vulne͂ moꝛtale est Sanguine mlto suffluente. spasmus aut singultus malus. Ungentu͂ valens ad spasmu͂ ℞ laudani stoat͂s staspm dra costi galbani armoniaci tereb͂t euforb castorei aloes mastic͂s alib an͂ ʒ ij oli mustelli, sambucini sisamini pulegii lauri se lini ꝛ butiri adipis vrsi vulpis oli gimis te͂ ff vngr̄ si no͂ oia inue͂n͂t que inueniri pnt apponantur Si spas͂ venit ex inanitoe͂ ablua͂ caput infimi cu͂ lacte asie vel mulieris puella nutrients aut cu͂ aqua i qua viol malue ros͂ ordeu͂ sunt cocte ꝑ(ost)ea ungatur cum olo viol. et in balneu͂ ducat͂ nisi q͂t ꝓhibeat vulnus Medicamine mitigans doloꝛe͂ ℞ absinth, bacce lauri cimini an͂ puluisent͂ et confitiantur cu͂ melle et bulliat donec inspissent͂ et tepidum supponat͂ Vngentu͂ ℞ oli gimis butiri an͂ ʒ iiij oli mustellini ʒ j petrolei ʒ se͂ ʒ j stoat͂s ca ꝛ cu an͂ ʒ iij s͂ te͂ cere que sunt terenda et ponatur sup ignez et du͂ liquefacta fuerit ab igne deponatur deinde terenda et addat͂ et cu͂ spatula sp agite͂ et dum ad spissitudinez venit addat͂ storax et fiat inunctio in gl(n)ua et in nuce et in collo et spina et toto corpoꝛe hoc vngentu͂ vz cum sit ex repletone

De combustione ignis uel aque

Intentio in combustioe ignis uel aque calide est duplex ut dt Auic͂ sz ut ꝓhibeat͂ ne ulterius locus vesicet et fit cum mena in qua no͂ sit morditatio et rectificato illud quod no est combustio et fit cum me͂ inis quibus est absꝑsio cum exsiccatoe͂ tꝑata Sz qn͂ combustio fuit magna oꝛ q͂ fiat floma ꝑ antificasim et subtile͂ cens ut dt Almansoꝛ In combustione ignis uel aque calide ordo e͂ attedendus In ꝑmo͂ cogat͂ cum infrigidatis cu͂ albis et me͂mb supponitis ut pannus infusus i aq͂ fria uel ros infrigidata sup niuez et quotiens desiccat͂ iterum infundatur Similiter al͂ oui cu͂ olo ros cõtusu͂ vz Ite͂ gum aracu͂ al͂ oui ul aceto ul bolo ar. ffarina ordei cu͂ olo et al͂ oui vz ut dicat gsta͂d Item pano cu͂ aq͂ plat͂ Vngentu͂ de uitellis ouoꝛ decoc͂s cu͂ ros elixate cum olo ro et folia malue et sicce elixata in aqua dulci omnia ista valent et ꝓhibent vesicationem ut dicat Auic͂ Ꝑ(ost)q(ua)m aut locus vesicatus fuit uel rupte fuerint vesice. cu͂ vngento de calce curetur Item pomu͂ findat͂ ꝑ(ar)tectis interioꝛibus et sepium illius ponat͂ et sup ꝑnas coquat͂ postea ꝑ pannu͂ exprima͂ sup aqua͂ frigida͂ deinde addat͂ parum te͂ et coqua͂ / h͂ vngetu͂ valet ad omnez cocturam Ite͂ ac͂ ceruse indaseq an͂ ptes ij s͂ oli ro͂ ꝑ iij cere ꝑ j fiat vngentu͂ Si cõbustio fuit cum aqua anteq͂z vesicet͂ insistendu͂ est cum pano et aqua ro et camphoꝛa͂ et no͂ dumtat͂ exsiccat͂ vino mollifice͂ omni hora uel admisceat͂ olm gime uel ros cu͂ aqua frigida. et cu͂ bn͂ incorꝑatu͂ fuit addat͂ aqua et du͂ gimisceat͂ et de h͂ vngento vngatur Cu͂ aut combustio penetrat ad ꝑfundum cu͂ h͂ vngento curet͂ ℞ litargiri plubi vsti mastic͂ olib an͂ ʒ s͂ ceruse ʒ iij oia ista puluisent͂ cum succo maualis et Vrtica veris et placta͂ et rincꝛt rubi an͂ ʒ iiij Sz ꝑmus succus cu͂ olo viol agite͂ deinde pul͂ sup dictaru͂

Item Embrocca hec c͂sulit ad puocandum sanie ℞ folia malue bis malue j pasta cum ʒ iij axungie vetis sine sale addendo succi solatri et menthe et gbe molar et cabul de mero sic de succo farine t(ri)tici ʒ iij et iij mellis et dein agita ad igne͂ lentum et ponimus has embrocas usqz vulnus saniez mittat Seu pano secu͂ in vulnus et zm q͂n cao sorbent panni uel carpia sublevimus quousqz plus sorbet͂ cum sicatum fuit carpia supponimus pt cicatricum vngs͂ fustum vuln appleamus

Granicas saniez sunt aq͂ tepida et mixta ad olo farina tritici mixta panis adeps Auic͂ dt i sola mdificat solum mel suff(icit)

Ad saniez generandaz quidam iniciunt sanella de lardo et hic ex lardu i vulnibus saniez gnat et mundificat et go lardo cum oppositum vulnus ad saniez ꝑrouit stuelli de peciis lineis infusis plat sunt apponendi

cerum addatur, deinde addat͂ aq͂ ro et fiat vngentuz

De vulnere simplici in capite facto ab ense uel a simili

Si fuit sine fractura, considentur illa quato͂ opa que considerantur in omni solutoe͂ cõtin͂ deinde totu͂ vulnus impleatur peciis lineis in al͂ oui infusis dum san͂ e͂ i fluxu cessante sanguine apponat͂ pultes et vngeta ut sanies in vulne͂ generetur quia no͂ fit solidatio carnibus carne nisi mediante ꝑ(ost)q(ua)m vulnus immutatu͂ e͂ abac Notandum q͂ albumine no͂ dz poni in estate ne amittat frigid(ita)tez et viscositate quibus fit constrictio sanguinis In yeme uero pt poni albumine cu͂ uitello. quia vitellu͂ calidius e͂ albumine Cu͂ aut fluxus san͂s cessauit no͂ e͂ apponedu͂ albumine nec aliqd simile ne ꝑpter frigiditatez gnato saniei impediatur ut dicat Gs. ffrem vltera constringens nec sanie͂ nec saniez moꝛtuum exire ꝑmittit ꝛc Cu͂ aut vulnus ad sanie͂ puenit cur͂ ipm cu͂ mundificatiuis deinde cu͂ desiccatiuis ꝑ(ost)ea cum consolidatiuis ut dictu͂ est in ꝑmo tc͂o de vulne͂ simplici in vniuso Si aut cutis fuit dependes spatus considerato vulnus sup dictis ad ꝑpriu locum reducatur et suatur

De contusione sine vulne͂ in capite

Si tumor accideat a casu uel lapide uel a ligno ꝛc sine fractura in osse, q͂ cognoscitur ꝑ indicia pacientis s͂ q͂ paciens bn͂ appetat bn͂ digerat bene dormiat et vrinet et assellet et sit sine caloze febrili usqz ad vij ul ix die tuc no͂ est fractu͂ cranei Si magna est ꝑcussio in ꝑnc͂o fiat floma si gueniat ꝑticularia anteq͂z san͂ coagule͂ in aliq ꝑte ꝑcussionis, ꝑ(ost)ea apponantur q͂ repercutiunt ne currat ad loca doloris sicut al͂ oui iussa͂ spuma solatri ꝛc Et si no͂ pt sic repercussio apponant͂ dyafoꝛetica sicut farina ordei galbanu͂ olm vetus et silia Si aut no͂ sunt dyaforetica i maturatiua apponant͂ ut sunt malue maluauiscus se lini fenugrec et silia et h͂ du͂ locus ad sanie͂ ꝑuenit dein ubi magis dependet cu͂ sagitello apperiatur ut sanies excludatur deinde curetur ut in aptatibus dictu͂ est Emplastrum ad h͂ ℞ absinth artemesie rutte cimini tepe an͂ omnia piste͂ et cu͂ olo gim bn͂ incorporet͂ et sup tumoꝛez ponat͂ Ite aac͂ flaura olib et terant͂ et cu͂ aqua ro et al͂ oui incorporet͂ Itez yreos farina ꝛ mitu olib ꝛ aristologia et cortices radic͂ oppo͂ et mirra et sarcacoll et san͂ draconis omnia ista valet et omne desiccatiuum sine morditacoe͂ Ite ℞ olib mastic͂ aloes an͂ ʒ j colofonie ʒ ij boli ar ʒ iiij puluisent͂ et cu͂ al͂ oui uel aqua ro distempentur et sup tuoꝛez ponat͂ Si ista no͂ valet fiat hoc emplm ℞ absinth artemesie malue an͂ et pistentur cu͂ axungia et adda͂ farine frumti et se lini deinde admigatur mel et bene incorpoꝛetur et coquat͂ donec inspissetur et calide supponat͂ donec sanies ibi generetur dein in inferiori loco cum sagitella aperiatur

Notandum quatuor sunt opa

que pertinet in omni solutoe͂ cõtin͂ ut dt Gs sunt considerada Primo ptes distantes reducere in idipsum in melioꝛ figuratz Secundo reductu͂ custodire et h͂ duobꝫ modis aut ligatoribꝫ aut suturis Tercio uide ne sit aliud int͂ labia vulneris et h͂ duobꝫ modis aut a ca͂ interiori, aut a ca͂ exteriori A causa interiori tribus modis, a os a sanies, a

Item vnguentum saniei generatiuum ℞ sepi hircini ʒ xij oli gimis q. s. s͂ farine fenugreci ʒ iiij ce͂ ʒ j

Embrocca ad faciend sanie͂ in yeme ℞ folioꝛ malue bismalue volubilis maioris brance vr. an͂ m j pistent͂ farine tritici ʒ iij farine seminis lini fenugreci an͂ ʒ ij axungie lb s͂ incorpoꝛent͂ cum vino rub et ad igne͂ lentum ponant͂ agitando donec inspissent͂ et supponat͂

humiditas a causa extrinseca pluribus modis aut
ferri aut tegmi a oleum quia oleum in vulneribus
putredinem augmentat precipue in talibus corporibus et
humidis complexionis aut pilus que quidem omnia habent
prohibere consolidacionem ut docet G in tegni

Capitulum universale de ulceribus

Fit ulcus quandoque a solucione continuitatis facta a causa antecedente
quandoque a solucione facta a causa primitiva sicut dicit
Avicenna solucio continuitatis in carne que facit plus de vlco
Cum autem vlcus indiget ablucione si caloris indiget cum
vino lavetur si caloris non indiget cum aceto Sciendum
quod omnia ulcera indigent exsiccacione quadam per
facta ex attractione caloris et humorum contusione ut dicit
Avicenna . fracta enim indigent in primis ut mollificentur
et humectentur et cum hoc quod indiget exsiccacione indi-
gent quandoque mundificacione abstersione et aliis que
conveniunt ad curacionem ulcerum et quanto plus vlcus
fuerit maius et profundius vehemenciori indiget ex-
siccacione ut aggregentur labia eius et primo debet esse
medicus sollicitus in ulcere si aperire ulcus deinde cum
medicinis suis deinde mundificacio cum medicinis suis de-
inde nascencia carnis et consolidacio Cum ulceris
sanacio et consolidacio desideratur cum medicinis desic-
cativis et stipticis fiat Cum medicinis carnem volunt
carnem rodere cum acuta et calida medicina fiat si cum
grossa substancia et limare deforis cum infrigidantibus
et confortantibus membrum In sordido ulcere medicina abster-
gens est utilia et de rebus magis notis ulcera
sunt vetus et humiditas aeris cum calore corporis In
ulceribus dolorosis sit intencio medici in sedacione
doloris cum mollitivis quoniam sunt contraria ulcera unde
non curatur ulcus nisi dolor sedetur Cum fit festinacio
nascencie carnis cum mundificacione in ulcere cavetur
generatur in eo caro addita Caveat medicus omnibus
modis ne aliquid ulceribus approximet oleum nisi sit ne-
cessitas manifesta Cum autem necessitas provocat illud
sit oleum masticinum et mirtinum et oleum de keiria
Medicine convenientes ulceribus difficilis curacionis sunt
iste flos eris adustus et non adustus scoria eris et scoria
ferri et colcotar et dragantum et similia ista et si cum eis
administrantur que prohibent atraccionem materie ad membrum
sicut alumen galle balausti et similia Medicamine
Avicenne ad idem Recipe cere et gumme pini ana ℥ vij
thimie ℥ iij colcotar ℥ vj olei mirtini sufficit Recipe eius
usti resine et galbani ana ℥ ij cere olei mirtini
quantum sufficit Item farina hirsi et yreos et aristol
adusta et es ustum et cum de thure quantum sufficiat
complexio corporis egrotantis Recipe limature eris limate
fa ana et conficiantur cum aqua aluminis argille vel ar-
gilla rubea et adurantur in furno deinde extrahatur
et pulverisentur Item Recipe floris eris cortice eris talcus ab-
luti ana fiat ex eis pulvis sed primo liniatur locus
cum melle deinde superaspergatur iste pulvis

De ulcere virulento

Curetur cum medicinis
exsiccativis donec mundificetur et exsiccetur virus
deinde cum generantibus carnem Medicine mundificantes
virus et exsiccative sunt iste scilicet alumen galle cortice
malorum granatorum et cortice thamaris et plumbum ustum et farina
ordei et eius similia et flores psidie rufi vinum facta
aut decocta cum vino vel fiat emplastrum cum foliis mirti
viridibus decoctis cum vino quia exsiccat humiditates absque
corrosione Unguentum ad idem Recipe plumbi usti ℥ j
dissolvatur cum aceto donec albescat deinde addatur
amidon calcuciamenco venare curcume gallarum
balaustie sandaraca aluminis et thimie ana ℥ iij
Abluendum est ulcus quandoque cum aqua aluminosa et aqua
in qua decoquatur api et maldi ste bel et ebula
Nondum est communis medicine pote notet si cum isto fuit apta

De ulcere sordido et quo tenet humiditas prima

Curandum est ergo cum medicinis ab-
stersivis et mundificativis Si magis quantitas sordicaci
tunc plus sit abstersio quam mundificacio quia in sola
mundificacione solum mel sufficiat ut dicit Avicenna In-
cipiendum est ab eo quod est fortis mordicacionis deinde
gradatim premat ad id quod est sicut capsa et ari-
stol cum melle Item pessarium cum melle vel Unguentum
viride confert Item fex olei cum melle et alumine Et
abluatur ulcus cum ut in sequenti capitulo dicetur Sed omnia
predicta nocent si fuit cum apostemate

De ulcere profunditatem habente

Indiget carnis re-
plecione cum medicinis vehementis mundificacionis et
cum cibis et potibus generantibus bonum et laudabilem
sanguinem ut cum allicantibus et tenue e insistendum
cum medicinis liquidis mundificantibus et siccantibus
nasci carnem et earum mundificacio non destruat
naturam carnis quia talia ulcera profunda mundi-
ficantur nisi cum medicinis currentibus lavabilibus et mun-
dificantibus sanie Cum medicine generantes carnem
apponuntur sint currentes liquide ut ad fundum possit
pervenire cum tenta quandoque involvuntur in aliquo pulvere
mundificativo Medicine lavative sunt iste mel
cum vino aqua ciceris et aqua maris et aluminosa
sal et prohibet ne decurrat ad membrum et quandoque oportet
ut pani infundantur in porcionis medicinis lavativis et
rectificentur complexio membri sed si sit cum apostemate porre
medicine mollificative sunt apponende nisi primo medicetur
apostema Si fuit ibi sordicies scilicet putredo et virus G p-
cepit ut ponatur medicina abstersiva secundum quantitatem
si sunt vehemencius abstersionis addit profunditatem
et prohibet nativitatem carnis si parum abstersionis
minus quam oportet abstergit et removet et sordicie rema-
dum quod prohibet generacionem carnis

De ulcere corrosivo non putrefacto

Tale indiget
mundificacione corporis et membri ulcerati si corpus fu-
erit immundum cum ventosis sanguisugis epithimatibus et
rectificacione cibi et potus et quandoque oportet ut mandatur me-
brum per nimiam ambulacionem corrosionis in eo
Embrocacio cum aqua mirti rosis virge pastoris et
vino stiptico confert talibus ut dicit Avicenna et cum
non fuit caliditas si fuit caliditas fiat cum aceto
et aqua rosarum et similibus si fuit ibi putrefactio
fiat cum aqua maris ut dictum est supra Melior
est curacio eius cum epithimatibus infrigidativis et stipticis
et exsiccativis ut cortice malorum granatorum lentes et plan-
tago rosarum vinum Et confortetur membrum cum alumine et simi-
libus et emplastrum de foliis acetose cum vino bulite
vel Unguentum bolo armenico cum aceto aut cum succo ace-
tose vel aut cucurbita sicca adusta aut arno-
glossa cum farina aut cum foliis olivarum et

De ulcere putrefacto et malo

Mundificetur corpus si indiget si non indiget
mundificetur membrum ulceratum cum ventosis sanguis-
sugis et epithimatibus rectificantibus complexionem membri
et similiter cibus et potus sunt laudabilia et

Avicenna unguentum cum panbera et mirra sanat ulcera putrida
mala et curat ea sine mordicacione ut dicit Johannes Mesue

Ablucio

Medicine lavative

phibetur apa calidum ab eo cu se ingrat albi et
sanch et similibus si superfluit putrefactio eradicatur
cum cauterio cu igne aut cu medicina acuta sed
pro potioribus medicine acute supponatur butirum aut dyaqui-
lon donec caro corrosa recedat medicine que con-
ferunt cum ulceri sunt farina ordei et cibi cu
aliquantulo aluminis et caro piscium salita sicca cu
aliquantulo medulle panis et aristol et radix
lilii cauli et radix blete et radix cucumeris asi et
sc. lini et cimini cu passulis aut ficubus et mille
emplata vel ℞ ℞ aristol sucti foliorum alkemilla
an ℥ i flos eris ℨ s. fiat et eis liniamentum cu aqua
in modum mellis ℞ ℞ aristol gallarum oli an
lini cum Item coltal dragagal galle perforate sal alu-
men ustum cortex eius sarcocoll calcantum mano
fac emplastrum cu aliquo glutino et adminstretur post
mundificationem ulceris Item calx viva tegens plu-
bu sulfur cerusa calx aes oppopon mastix adeps
renum vacce resina oli mirtini cera gumme re-
soluatur in aceto fac unguentum Item confert carta
combusta et meditam andream et cucurbita sic-
ca combusta aut lana sordida aut emplastrum
foliorum apii **De nascentia carnis in
ulcere** Non est facienda carnis generatio nisi
post mundificationem et elonge post mundificationem ab ul-
cere omne abstersivum mordicativum cu forme quale-
cumque sit ulcus et ubicumque sit et obseruetur precepta
in tal vulnere dicta et si medicina fuerit nimis
exsiccativum addatur cera et oleum et si nimis que
desiccativum de his minuatur fit aut creato carnis
in ulcere dupliciter aut cu emplastro aut cu puluere sed
cum emplastris quieter est in puluibus facilior et ve-
locior Et qui indurat caro ulceris tunc pulueres
desuper pulvisentur et claudentur cu emplis et primo
supposito medicine quites in hoc sunt Antiochum ad-
ustum sarcocoll glutinum piscium limature aduste
plubu adustu et dragaganti cupri plubi est fer-
te et centaurium mirtu adustu est mirabile in ex-
siccatione et consolidatione **De fistulis**
Fistula secundum rei veritatem ut Albucasis dicit est nodatio
filtrata dura alba cu qua non est dolor cui est
concavitas sive gravitas penne avis et os constrictum et
profunditas lata et alia est sicca alia humida et alia
os eius clauditur et alia apitur quedam cu dolore
quedam sine dolore quedam cu apate quedam sine apate
quedam munde quedam immunde fit autem ex incarnato
vulnere et ex remmatisso quod absque vulnere et
fistula dicta est ab instro quomodo sit illud organum
et multa foramina sit fistula et per que exit hu-
miditas diversi coloris et fistula mala est que non
sentit et que tendit ad nigredinem vel viriditate
est mala valde et similiter que est alba sicca que
tendit ad albinem et rub colorem cala per ut tur cu
medicina fac quiescat Et de rebus magis notivis
sunt vetus et humiditas aeris cu calidis vpims
Antique sunt tarde curationis Cura primus gratur
profunditas fistule cu tenta aliqua deinde immittatur
tenta mali terre aliquantulum de sicca vel de me-
dulla sambuci vel genciane vel de radice laureole
usque ad profundum fistule donec orificium ampliatum
fuit et illud quod est natum in lig est abceptio tortig
gravitatis fistule aut cu incisione aut cu cauterio

aut cu medicina acuta et illud est primum et inquietum
et ipse quando est pre minii vel membrum nobile et potius
non exer ita manet quin cura sustinere et oportet ut fistu-
la mundificetur a carne frauduleta unctuosa
que est in ea et consolidatur Nonnumquam quod est antiqua
et frauduleta non curatur nisi cu adustione aut cu
medicina acuta sed primus amplianda est orificium et sic
cum cautela propter corrosionem et vicinitatem membrorum
Cum profunditas eius nimia fuit unguentum forte cu li-
cinio de stupa vel de panno lini usque ad profunditate
fistule continue donec mortificata fuit quod cognoscitur
per emissionem saniei laudabilis quia dum emittit
saniem liquida et subalbi coloris non est mortifi-
cata unguentum forte quod valde mortificat fistu-
lam ℞ calcem vivam et sapone et conficie cu capi-
tello in modum unguenti M eorum almasoris ℞ calcis
vive ℥ i arsenici kali acatie arsenia rubri an ℨ . fora
terantur et cum capitello conficiantur ℞ aeris piperis
pireti auripigmenti aluminis sinap elebori albi et nigri
galle floris eris an ℥ i calcis vive ℨ viii omnia
terantur et cu sapone diligenter incorporentur et
de eo imponatur tenta post appositionem istarum medicinarum
vel aliarum similium apponatur vitellum ovi vel albumen
cum oleo donec ignis cadat ab ea Cum aut cor-
ruptio fuit in osse medicina ad hoc ℞ aristol ireos
mirre aloes oppoponaci cambil aduste scorie eris corti
pini an hic valde existit mirabile medicina faciens
cadere corrosos ossium ℞ armoniaci bdellii et lina-
cum oleo de lilio Si fistula fuit cum multis orificiis
clisterizetur cum aceto et aqua maris et aqua
saponis cum arsenico et salearmoniaco et aqua in qua
coquitur alkali et calx et cortice ovorum et sic usque
mortificata fuit faciendum est Deinde cum desiccatiuis
et incarnatiuis est insistendum Et multa alia vide
alibi Puluis aristol ro vel a ethos albus vel Cum
fistula recens fuit apponatur unguentum de melle
et aliud si inveterata fuit addatur atramentum istud un-
guentum preservat ulcus ab infistulatione et cancrizatione
Collirium valet ad fistulam mortificandam ℞ vini
al lib s. viride eris salge ℥ i coquantur simul et fistula
si fuit crama cu clisteri iniciatur Syr ad fistula
℞ camedreos m i sene ℨ s. epithimi an ℥ i pol-
lipodii esule an ℨ ii coquatur cum sufficit aqua duobus
digitis facta decoctione addatur lib i zuccari et iterum bulliat
lento igne Potio ad fistulam ℞ radic gladioli
rafani consolide maioris et minoris valeriane ga-
riofilate seminis edere albi mag an omnia calida coquantur
ad modum syr cu melle et aceto et de ℨ i cu aqua
calida Et eius vide alibi plura de fistula lacrimali i pars
De cancro ulcerato et non ulcerato
Cancer est durum apostema ex melancolia adusta et ma-
lancolia cu qua combusta est non a pura feculenta ut
dicit Avicenna et vene in circuitu cancri sunt sicut pe-
des cancri animalis et ille vene que sunt plene
sanie melancolica sunt radices cancri et est vehemens doloris
et aliud est primi doloris quietus aliud ulceratum re
Quatuor intentiones requirunt in cancro ut dicit
Avicenna scilicet destructio cancri penitus et prohibitio additionis
et prohibitio ulcerationis et curatio ulcerati Cancer
incipiens forte sanatur Incipiens vero non ut dicit Albucasis
Si non potes cancrum curare cu medicina caue ne tan-
gas eum cu ferro cu dicit Almasor ut non ulceretur

duplicatur fit caro carnis

Volumus primum a fistula ℞ suturorum plasterorum

Quia qui cancrum ferro incidit non plus lucratur quam quod cancer ulceratum faciat nisi sit in tali loco ubi incidi et destrui et comburi possit et eradicari. Si autem cum eo sit caliditas et pulsatio tunc oportet ut cum gladio diecendo succurratur ei ne ulceretur ut dicit Almansor et non permittatur eger dormire super eum ne calefiat ut dicit Rasis. Si absconditus est non oportet curari ut dicit ypocras quia curatio cancri absconditi etc. Curatio cancri incipienda est a purgatione illius humoris cum decoctione pollipodii sene epithimi etc. Deinde flobotomandus est si tempus et etas et virtus et consuetudo concedunt. Postea nutriendus est ab bonum sanguinem generantibus et calidis et caveat sibi a generantibus coleram nigram. Deinde si cancer fuerit recens et eiusdem et minor et in loco remoto a magnis venis et arteriis et nervis et a membris nobilibus radicitus incidatur. Postea ferro calido uratur. Deinde cum vitello et oleo rosarum aut butiro est insistendum donec ipse cadat a vulnere. Postea curetur ut cetera vulnera. Sed si fuerit circa illa loca timenda est incisio propter causas quatuor ut dicit Galienus, aut propter sincopim propter fluxum sanguinis qui non posset restringi nisi cum cauterio etc. Et prohibeatur additio et ulceratio et hoc cum purgatione illius humoris et flobotomia si iuvant precedant. Deinde supponatur que infrigidant et conservant sicut cerusa thucia abluta cum oleo rosarum succus portulace solatri et mucilaginis psillii etc. Et linimentum. Aliud quod prohibet ulcerationem et additionem sit. Ponatur oleum rosarum et aqua coriandri super tabula plumbea et terantur desuper pistello plumbeo, deinde liniatur ex eo cancer. Item terra sigillata et bolus armenicus et oleum antiquum valent cum predicta fricatione. Item aqua spume et cerusa cum succo lactuce aut mucilaginis psillii vel si predicto modo fricetur. Item linimentum factum de lapide molendini. Postquam ulceratus fuerit cancer et pervenit ad perforationem non est utile nisi blanditiis ne magnificetur et addatur in corruptione et hoc fit cum appositione panis infusi in succo solatri et quotiens desiccatur iterum infundatur et supponatur. Item plumbi usti lavati et psilligos libram ana ℥ i, cere ℥ vi, olei rosarum ℥ vi, vue lupine succi quantum sufficit fiat unguentum et est unguentum valde. Item medicamine aliud: medulle tritici olibani cerusse ana ℥ i, terre sigillate boli armenici aloes abluti ana ℥ ii. Omnia terantur et cribellentur et si cancer fuerit humidus de isto pulvere supponatur. Si fuerit siccus de isto pulvere emplastrum cum oleo rosarum et supponatur. Item folia que appellantur coclearia que assimilantur coclear et locus eius est iuxta aquas supposita iuvat. Sed nota quod cancer dum recens fuerit cum frigidis est curandus, cum fuerit inveteratus cum calidis. Sed longo tempore permanet antequam inveteratus sit scilicet per annum i et quandoque per annum et dimidium quia cancer qui fit de sua materia tarde antiquatur et qui fit de calida cito antiquatur. Si autem cancer fuerit a vulnere male curato cum medicina forti curetur aut cum incisione premissis considerationibus supradictis. Sed modus incidendi cancrum talis est incidatur in circuitu eius donec vene que sunt imbibite sanie in illo radiatus incidantur et cancer penitus extirpetur ut nichil ex eo remaneat et permittatur sanguis currere et horam aliquam abscindatur ita quod sanguis malus penitus exeat. Deinde cum cauterio abscindatur. Qui autem incisionem pati noluit quia forte erit homo delicatus et debilis tunc cum minus acutis cura est adhibenda. Emplastrum aliud ad cancrum: Recipe cere albe resine thuris ana ℥ vi, mirre galbani ana ℥ x, bdellii ℥ vi, litargiri ℥ viii. Infundatur bdellium in aceto et decoquatur cum liquefactis. Olei ℥ ii, oppoponaci ℥ ii, armoniaci aristologie longe ℥ ii. Iste pulvis salige optime mortificat cancrum. Licet sit inveteratus et in qualibet parte corporis. Item cathaplasma ad cancrum: Recipe brionie atramenti nucis scorpionis combuste salis saponis allii ana ℥ i. Omnia terantur et distemperentur cum melle et aceto. Deinde addatur ℥ i pulveris piperis et supponatur donec mortificatus fuerit.

Cancrene in principio ipsarum possibilis est cura et corruptionem sedare si est possibile aut flobotomentur vene prope ut sanguis malus egrediatur et iterum supponatur de predicta medicina. Aut farina fabarum farina ordei cum sale et sirupo acetoso que omnia sunt prohibentia putrefactionem. Item medicamen aliud: Recipe aristologie rotunde aristologie longe succi foliorum caulium ana ℥ i, floris eris ℥ ss. Omnia terantur et cum aqua incorporentur in modum mellis et de eo liniatur in circuitu eius. Item unguentum in hoc casu aliud: Recipe colofonie mirre sanguinis draconis thuris mastic orobi ana ℥ i, sepi porcini colati ℥ ss, olei ℥ ss, et de isto unge totaliter vulnera ad cancrum curandum. Deinde supponatur paulatim. Trocisci ad putrida vulnera: Recipe balaustiarum ℥ iiii, cere mastic ℥ iii, aloes mirre aluminis colati ana ℥ i et cum ydromelle fiant trocisci. Trocisci Andranti: Recipe sinopidis pontice ℥ ii, castorei mirre et eruginis eris balaustiarum aluminis ana ℥ ii, aloes thuris cere ana ℥ i, sulfuris ℥ iii, vini veteris quantum sufficit et cum vino utendi sunt etc.

De herpete estiomeno. Herpes estiomenus accidit frequenter ab ulcere malo aut pustula nigra aut vidi aut ab ea que habet colorem panis et incipit ambulare et dilatari velociter. Unde herpes estiomenus est putrefactio et corrosio. Cum autem fel rufum in aliqua parte corporis ruptum fuerit effusum herpes appellatur id est serpens ut dicit G. et si hoc fel fuerit spissum subtile ulcerat totum locum in quo est et alteram ulceram facit. Herpes dicitur eo quod seipsum comedit et late atque in alto corrodit ut dicit ypocras. Si vero non spissum fuerit fel sed tenue atque liquidum serpentem locum id est cutem tamquam ex igne combustum reddit et hoc dicitur herpes et est species cancrene. Cura: herpes estiomenus quia seipsum comedit et in altum serpit et late pascitur vult refrigerari sed non humidari. Ideo cum frigidis et siccis curetur. Sed in principio curetur. Supponatur uva lupina aut plantago aut semperviva rubi contusa cum lenticulis coctis. Et quidam addunt parum mellis. Cum autem ulceratus fuerit herpes curetur cum minus valde exsiccantibus sicut trociscus Andrani et cum vino nigro stiptico et similibus. Herpes qui tantum cutem ulcerat curetur in principio cum celidonia resoluta cum succo plantaginis et uve canine. Deinde cum desiccativis curetur. Quia omne vulnus sive recens sive antiquum vel ex quocumque aliquo sive ex incisionibus et percussionibus quocumque modo se habeat magis quam quidam cum medicamine acuto non valde aut mordenti nisi sit antiquum et putridum et malum. Istud enim indiget fortiori. Si nichil ex hiis profuerit cum cauterizatione aut cum medicamine acuto est succurrendum. Deinde liniatur in circuitu eius cum bolo armenico et aceto et super ipsum ponatur sulfur cum butiro donec cadat infirmo et cito corrosa tota. Medicamen aliud

quod prohibet corrosionem Rx floris eris mellis alumi an. et de isto liniatur locus et facit cadere quod putrefactum est et conservat quod sanum est illud Si aliqua pars carnis incipit corrumpi medela est Si incipit mollescere et humectari tunc incipit putrescere tunc supponatur pulvis aristol. ro. et gallarum donec desiccetur Similiter diacatid colcotar cum aceto vel et diacaltu rubeum vel super carnes mollificatas et putrescentes pulverizatum Sed quod dictum est de ulcere putrescente hic est attendendum

De fractura ossium

Sciendum species fracture sunt diverse secundum diversitatem membrorum quia fractura cruris diversa a fractura ossis capitis costis et fractura priorum incarnatorum est illa que secundum consolidationem ut dicit Avic. quia non adheret nisi prolongetur super ipsam ligatura sicut dicit G. molestior est cruris fractura que dentes non sed ut serra huiusmodi enim fractura si sanabitur non est firma nam ex parvo motu disiungitur Quandoque accidit cum hac fractura accidentia mala sicut volumus plurimus sanguinis apostema attractio materie ad membrum // et deterior fractura quanto frangitur ad interiora Membra quidem diversificantur in spacio restaurationis ut dicit Avic. quia nasus restauratur in quatuor diebus et costa in xx et volua in xxx vel in xl diebus coxa in tribus vel quatuor mensibus Sciendum impossibile est ossa solidari ut dicit G. proprie sanitate nisi sit in puero Cognoscitur fractura quia tortuositas eius et ipsius eminentia apparet sensui et auditur sonus et crepitatio cum comprimitur Si autem non apparet tortuositas neque sonus auditur cum tangitur nec magnus ibi fuit dolor tunc non est ibi fractura sed forte tortuositas aut scissura parva Cura Modus restaurationis fracture est extensio membri cum quantitate qua oportet ut extendatur et reducatur membrum in figuram primam et consequenter cum ligatura deinde usus regitiva corporis generat in circuitu fracture porum quo ligatur fractura partes ossis et revolvitur super ipsum et stringit ipsum ab omni tensione donec fiat ligamentum naturale super fracturam Si autem extensio et strictura excedunt modum generat spasmum et febrem et dolorem et mortem membri quandoque ut dicit G. Extensio debet esse talis quod caput unius duorum ossium cum socio suo applicetur secundum meliorem partem fractura in longitudine indiget strictori ligatura ut dicit G. Cum autem in fractura fuit frustum ossis scindatur et extrahatur ut dicit Avic. Cogita autem fractura qualiscumque fuit festinet medicus in eius restauratione quia sic accidit quandoque quanto plus tardatur tanto eius reductio fit difficilior et accidit quandoque apostema calidum vel dolor aut inflatio ergo festinanter reducatur Si accidit apostema calidum ingeniandum ut apostema quiescat deinde reducatur Cum reductum fuit ligetur cum panno leni subtili ne ex hoc inferat dolorem membro et ne aliud in ligatura sit duplicatum et oportet ut ligatura capiat de loco sano etc. et ne infirmus dormiendo aut vigilando moveat fracturam Et omnis fractura stringatur tribus vel quatuor fasciis et in loco fracto fortius stringatur duabus vel tribus involutionibus deinde attendat supinus fractura relaxando etc. et ponantur astelle iii vel quatuor secundum quantitatem fracture et sint ex ligno abieti vel canne vel ex quo fuit cribra quarum longitudo et latitudo sit secundum quantitatem quam exigit membrum Sed inter astellam et astellam sit spatium digiti latitudinis deinde stringantur super astellas cum vitta ut membrum rectificetur Sed sub extremitatibus astellarum ponatur de stupa ut consequenter membrum ne ledatur ab eis etc. postea quiescat

Dieta

In principio fiat flebotomia aut solutio ventris si competit pauculata et subtilis regimine per aliquot dies donec sis securus ab apostemate Si videtur membrum esse declive ad siccitatem humectetur cum aqua calida vel emplastro vel oleo aliquo Si ad humiditatem fuit declive exiccetur Si accidit ex strictura pruritus solvatur et embrocetur membrum cum aqua calida donec resolvatur humiditas mordicative deinde ungatur locus cum oleo rosarum et aqua rosarum simul mixtis et ligetur ut primus detur ei aliquid de syrupo acetoso in quo sit virtus acuta ut trahat materiam ad interiora ut dicit Avic. Si autem non erit ibi dolor aut apostema aut pruritus etc. non solvatur locus ligature nisi post iii vel iiii diem ut dicit Avic. verbo ipso quanto plus tarde solvetur tanto ad consolidandum aptius erit et non vexatur infirmus deinde cum adheret os ossi non stringatur valde ne prohibeatur eius generatio sed stringatur cum quantitate sufficienti quia locus fracture respiret Sed quando arasboth premere incipit ad magnitudinem que non est utilis tunc strictura vehementior est utilia et administrato stipticorum stringentium arasboth et prohibentium multum venire ad locum fracture Si apostema aut dolor aut pruritus ibi fuit tunc singulis diebus ligatura solvatur et non fortiter stringatur donec predicta accidentia auferantur deinde paulatim incipiat esse strictior ligatura et dieta augmentetur Notandum quando fractura non restauratur secundum quod oportet tunc fricetur cum manibus donec auferatur viscositas et impellatur ad ipsam sanguis bonus novus Medicine que sunt cum in hoc loco fuit apostema sunt iste scilicet lana succida in oleo ro. et aceto infusa et ligetur sine astellis donec fuit sedatum apostema similiter oleum mastichinum vel in sedatione oleum camomille cum vino stiptico resolvit apostema et confortat membrum Cum fuit ibi ulcus non apponatur ceroti propter putrefactionem sed apponatur medicina in qua est fortitudo resolutionis si indiget illa et fit ex oleo et mastice et armoniaco Cum autem accidit post restaurationem duricies mollificanda est cum hac medicina Rx feces olei de lilio et feces olei lini an. ℥ ss. storacis liquide galbani sap. armoniaci an. ℥ ii bdellii ℥ ss adipis galline aut anatis aut porci q. s. Embrocatio quidem cum aqua calida sepissima valde fiat post ipsam inunctio et fomento cum lenitivis factis ex mucilaginibus et adipibus et gummis et oleis ut dictum est in capitulo de sclirosi Medicamine Avic. Rx mucilaginis fenugreci semen lini cicer. aspi an. ℥ ss armoniaci laudani ℥ ii ysopi humide et olei de lilio adipis anatis an. ℥ ss bdellii ℥ ii medulle vituli ℥ ii ex istis fiat unguentum Si accidit mollificatio in iunctura medicetur cum stipticis sicut bolus armenus sanguis draconis mumia costus Item hoc valde utile est in consolidatione ossis et in removenda mollitie Rx mastichis olibani colofonie boli ar. an. ℥ i sanguinis draconis ℥ ss hec omnia in subtilissimum pulverem redigantur farine tritici ℥ i cum al. ovi et aqua foliata distemperentur et istud sparadrapum supponatur et ligetur cum astellis ut dictum est et dimittatur usque ad nonum diem nisi hoc prohibeat dolor aut pruritus aut apostema deinde antequam auferatur cum aqua calida in qua sit bulite herbe scilicet malua

branca ursina paritaria violaria consolida maior et similia mollificantia. Deinde auferatur et cum predicta aqua lotus sit et bene fomentetur. Non utatur aqua calida et oleum non valet apud restauratorem quia prohibet callum ut dicit Avicenna, sed conveniunt ante ipsam quia ambo prestant restauratorem et post ipsam quia abstergunt quod remansit ex apostemate et duriciem ex pustulis quas fecit evenire ligatura

De dislocatione

dicit Avicenna. Dislocatio est egressio ossis ex loco suo et situ suo, si egrediatur in toto nominatur separatio inutilis ad partem profundam vel eminentem que cognoscitur per se. Cura est ut statim reducatur ne tarde omnino, si tarde apparatur locus et fit difficilis eius reductio quia in hora apostematis non est ut removeatur neque extendatur quia multociens facit accidere spasmum et dolorem et febrem, unde facienda est flebotomia et dimittatur donec quiescat apostema et dolor, deinde embrocetur membrum cum aqua calida et oleo, postea reducatur cum facilitate sicut dicit Almansor. Si fuit ibi vulnus aut ulcus, prius curetur ulcus aut vulnus, deinde membrum reducatur extendendo membrum ad contrarium partis a qua separatum est donec opponantur extremitas ossis extremitati ossis alterius. Deinde reducatur ad locum suum a quo exivit. Deinde ligetur et ligatura sit talis ne ex ea fiat dolor. Et si supervenit apostema vel dolor destruatur ligatura et cum sedantibus apostema insistendum ut dictum est in fracturis. Ungentum ad duriciem que remanet post reductionem in iuncturis. Recipe armoniaci partem i bdellii partem i laudani partem semis olei alcanne adipis anatis ex omnibus equaliter partem, ex istis fiat ungentum et cera medulla cervi vaccine similiter fiat oleum de lilio fiat oleum de semine lini storax galbanum opoponacum adipis ursi vel porcini dissolvantur cum vino. Deinde fiat ungentum. Cum dicit elongata fuit iunctura et os fuit mollificatum emplastretur cum rebus stipticis commixtis cum quibus linitur calefactivum sit si miscerentur galle et balaustie acacia et psidia cum alcanna tuta castorei et rosarum et usnee et item mirra apii et iuniperus. Deinde ligetur et stringatur. Et si accidit ex aliquo casu dislocatio tunc eque ut dictum est et ligetur cum pulvillo et albumine ovi vel cum cerotio et firmiter sit in quiete. Si dislocatio stetit per multos dies antequam venit ad medicum fomentetur cum aqua calida in qua bulite sunt malve branca ursina malvavisci et similia. Deinde reducatur ut dictum. Deinde ponatur de stupa cum albumine ovi et quidam addunt de pulvere infusionis molendini et olibani. Deinde ligetur. Et si supervenit apostema calidum curetur sicut dictum est prius. Et hec finis huius.

De casu et percussione et contusione in membris et crepatura cum solutione continuitatis

Ista conferunt radix aristologie rotunde. Item rei sigillum Salomonis male. Item consolida maior. Item bethonica cum ydromelle. Item veteres fecerunt primum est Recipe rei ʒ i mumie ʒ ii rubee tinctorum ʒ i semis bibat ex hoc pulvere ʒ i semis cum vino odorifero stiptico. Item liquefiat cera cum oleo rosarum et oleo camomille ana ita quod inde fiat cerotum non liquidum addito pulvere cimini et dolorem tollit et carnem contusam consolidat premissa prius inunctione cum butiro recenti.

De cadentibus ex alto et contusis

Aqua in potu sumpta in quantitate fabe. Item solum rei confert ʒ i vel ii cum ʒ i rubee tinctorum et cum vino passo. Et valet terra sigillata. Capo autem sumptus ad casum pulvis valde bonus. Recipe mirre tosti ana ʒ ii semen genugia castorei ana ʒ semis boli armenici ʒ iii fiat pulvis de cum vino

Ungentum quod valet cadenti et etiam flagellato Recipe corticis pini bis incisi et cere quantum sufficit.

Ungentum quod valet in omni vulnere Recipe olei aceti vini ana libras iii vitrioli libram semis eris usti ʒ xx mastices ʒ ii colofonie i turbentine coctis omnibus ana ʒ ii coquantur omnia ad invicem donec inspissentur et rubeat. Deinde sit usus eius in omnibus apostematibus et vulneribus.

Ungentum a quodam empirico cum quo curabat omne vulnus. Si tamen erat vulnus magnum primo suebat, deinde non prima die sed continue utebatur ungento. Recipe gummi lini allexandrini petrosilini ʒ iii rasine albe aceti ana olei ispanici ʒ i semis cere albe quantum sufficit pro ungento. Et si in aliquo vulnere fiat incisio et cauterizatio aut incisio cum oleo rosarum et aceto ita quod in unctione aceti non exsuperet. Hoc namque prohibet fluxum humorum ad membrum et apostema ipsius.

Modus suendi sine acu Recipe farine molendini pulvis masticis ana boli armenici pulvis coralli ana viii partes omnium sanguinis draconis xx partes omnium contrita et cribellata subtilissime cum albumine ovi revoluto agitato ex hiis due pecie linantur quarum sint late solide et non laterata et tunc pecie super lata vulneris collocentur ut linealiter que illis adherent exsiccabuntur enim statim ut non possint moveri tunc ergo sua extrema penetret cum acu et trahatur acus cum filo nam ad tractum pecie latera vulnerum adinvicem coniungentur.

Aliud ad suendum vulnera ad extra Recipe sanguinis draconis boli armenici sarcocolle masticis dragaganti gummi arabici olibani farine siliginis ana partes equales conterentur cum albumine ovi

De denudatione ossis a carne

Radix yreos sola vel cum melle et pulvere molendini. Item rapa radix opoponaci. Ungentum optimum Recipe armoniaci vel loco eius opoponaci partem i rasure panni antiqui partem semis aloes litargiri mirre sarcocolle omnium partem semis opoponacum vel armoniacum dissolvatur cum vino subtili cum aliis dissolvendis et oleo rosarum et melle et alia simul misceantur valet hoc etiam ad fistulas

Contra contusionem capitis

Emplastrum Recipe milii mirtillorum bethonice calami aromatici cinamomi boli armenici alumi camei ana conficiatur cum vino optimo addendo modicum aceti et mellis, prius tamen locus cum oleo mirtino inungatur.

Quando casus fuit super unum membrum

Emplastretur illud membrum cum sulfure et sale et melle, et confert multum. Item crocus et sit mixtum duplum et misceatur cum aqua coquatur. Epithima si fuerit calor adest fiat Recipe rosarum rubearum lectarum et cortices boli armenici fiet mixture sandali sanfel vel avellane in dicte ana et lupis cum aqua rosarum fiat epithima.

Ad dissolvendum sanguinem congelatum ex casu

In pelle ovis novi excoriata involuatur vel arietis et si permansit die una et nocte sanabit dz ee talia. Item vitellum ovi cum lana loco percusso. Item succus rapse cum melle. Item pix non valde sicca. Item marcasita cum resina pini. Pulvis ad percussum et forte talium Recipe rei mirre ana partem i rubee tincture boli armenici terre sigillate ana partem semis fiat pulvis dosis ʒ ii usque ad iii cum aqua infusionis tarcum.

Ad prohibendum apostema in locis percussis

Terra sigillata valet. Item emplastrum de sinapi et aqua. Item calamintus alo emplastratus. Item farina fabarum cum panico emplastratum et melle. Item sinimitates fen

cocte cum aceto et supponte Item intellud om cu langt vz ad tunges et ad omnia loca pcussa etc

Ad remouend sig seu vestigia pt pcussionem Emplm de malbus recentib vz Ite augdo amas sup cicatrices raphanus cu melle aut seme eius Ite renb tud cum aceto Ite aloes epithimatu Ite mel cu sale tud colorat loca illa uel cu farina fenugreci et olo Si color e vidis absintei cum melle pistatu et positu tollit Item abrotanu bibitu Ite tca Sup cu asini tollit vestigia nigra pt pcussionem Ite farina lupinor vz cicatrices etc

De maculis amouendis sup vngues Recipe queta cum auripigmento citrino quiz cum calce arsenico pice Ite sulfur vi cum tebet et pice emplata et modico aceti et pcetas semis lini e lyn fit emplm de eo et cera et melle gfert albora vnguiu Ite pix liquida et cera et modicu sal nitri radix celidonie bis folia kekegogi i apm sil uel ram q si in vnguibus consit ctitas cum epithimate et semine eruce et aceto epithimle vnguis multocies

Pocio ad sanandam plagam

Recipe salvia bethonica ederam branca agrimoniaz pilosella pipinellam viola plantag malangine fiat sucus et misce cu vino et bibat vulneratus quotidie doc sanet pp minuedo ma langine folys desicientibus radices sumantur

Ad plaga recentez sup asperge pul aloes et desup pannu liga Pulvis qui dz omi die suppoin et cu vino ablu Recipe eupator ʒ ij salvie ʒ j piloselle ʒ iiij betonice agrimonie hbe veti an ʒ ij camedreos quinque an ʒ ij mil lefoly ede brance an ʒ iiij viole melagie

Emplm quod apit et rarificat poros et pl gt mitigat dol in gtusionibus et i sane mortuo et etc maturat flones et resoluit omia gstitia et est mirale in gtusionibus sine vulne et cu vulne in pncao indisitat et estaras a flate salso et fuit multocies in ruribus Recipe foliorum malue absinth an ptes ij coquat in aqua denide exprimantur et terat in mod vngeti deinde cu decoctione eoru gficiatur ad mod pultis cu farina ordei et pulue fenugra et se lini et floribus camomille et paru furfur subtilis et par oli camomill et coquat usq ad spissitudinez et qnq ibi poit paru de ros et qnq ponitur ibi paru de melle

Cu canis uel aius hominez vulnerauerit in aliqo mebro uel vnguibus pforauit aliqd mebz statim in pnao ponat tale vngentu sup vulna aut pforatoz aut morsuz Recipe de sepi arietis gallie picis an tebent q s fiat vngt Aliud qd trahit sanguz gnat carne et mudificat Recipe galban armoia picis tebent paru sepi vaccini cere oli antiqui gumme mollificet in aceto et ex eis ff vngtm ad igne Circa lotu ff vngtm cum olo ros et bolo ar et applicet Si sangis exiuit paru fiat flomia de pte gria

Pulvis gstrictus sanguis Recipe san dra thus mastic mumie corall rub tre sigill lap emat carabe an ʒ ij boli ar ʒ j fiat pul et est optimus

Pulvis gricatiuus vlceru ulge Recipe aloes sacrocolini gnator ustor an ʒ j boli ar tre sigill an ʒ ss ff pul

Colla que ponit sup pecia cu volumus vnire labia vulnus Recipe pulvis mastic dragti gui arab an ptes equales incorpent cu al oui et supponat

De verberato flagellato distenso uel suspenso ab vmbilico supra Cura fiat flomia de pede sinistro aut scarificato i natis cu vetosis deinde vngat brachia aut alia mebra lesa ex olo ros bolo ar olo mirt et cera et fit vngt calidu usq ad iiij uel v dies ponet extra sit securus ab apate Ad mebra lesa fiat vngtm ex pingue galline ysopo humida olo antiquo thur sal fenugra paru de tebent et cera uel cu vngt agrippe ajartiaton e optimu Simulit balneu ex decoctione camomill mellit aneti calitn pulegy ros tn no stet multu in balneo du exit ab o vngat vngtis supdictis et balneu ff de 2o in 3m die uel de 3o i 3tu adunq et in die Pellis ouium bn valet

De excoriatione que sit i cute superficie p tactu laboriosum Aliqn fit cu apate aliquando cutis tota excoriata et infasa aut pedes et tuc oz ut gglutine et incarnetur cu ligatura et medicamine incarnatiuo ff vnctio cu olo ros et bolo ar cta mebru ne apetur Si excoriato fuit a ligins uel lap etc et no fuit apa vngt de cerusa et olo ros et cera uel vngt al gne cu de litargiro

Aliud Recipe ceruse lote ʒ vj litargiri ʒ iij storie argenti uel che ʒ ij drati ʒ j cere et oli ros etc Gr mirabilit opatur in excoriationibus

De vulneribus cu gtusioe Vulnera cu gtusione no sunt negligenda ne mebra corrupant et putrefiat ut dt G. nte e ff putfi omez gtusionem sine omez carne gtusaz et in same guti aiq putrefacto ad vulnus gtiit In gtusige pmo corpus euacuet p flomia et vetes solitoz si indiget Si gtusio fiat pfunda et sanguis coagularet nte est ut no solu flomia fiat s ut attrahat cu vetos cu scalpellatoe et sanguissug ad atrahend et diuertendum sanguinez ad extiora ne ibi coagulaet in fundo vulnus et ibi putrefiat et mebrum corrupat 2o emplm mollificatiuu et maturatiuu apprime ut de farina tritici ordei fenugra seminis lini et olo cu pinguedie gallie Emplm quo usussum meo tpe Recipe absinth recentis cq buliat cu farina et olo ro et pinguedine gallie et olo ro et farina ordei et butio et paru cera Hec enim sanguinez coagulatu in gtusionibus subtiliat et liquefaciunt poros dilatando et dolore mitigando 3o sanies mundifice Aliud emplm qd resoluit et attrat dolorez mitigat et same gnat Recipe ros decoquantur in aqua deinde pistent cu farina et olo ros et to vulnus cu mena cricatula cue

Emplm meu in gtusionibus sine vulne e hot resoluit sanguinez grossu mortuu Recipe farine ordei fenugra se lini flor camomill paru furfur decoquatur cu decoctione tali et olo camomill ff emplm

Aliud cofens gtusioni et mir sedat dol Recipe thus farine silig an et cu sucto api ff emplm

Item maluauiscus decoquat cu ysopo humida et pinguedie gallie et olo ros confert attractioni

Item tepe lili coquat cu axung gallie et olo ros

pultibs

pix pt addi et crocus ponatur calidu No q dyaquilon dissolutu cum bdellio in dulcie manente p confortationem et attractionem valet Si fuit in capite sine fractura cranei p abrasionem pilorum ff flomia aut veteris deinde cum olo ro et bolo ar cum pulue mirtill vngat' p'ea pone emplm sup pulverem d'tea calida. Nota quod omnia vulnera seu ulcera a principio usque ad finem indigent exiccatiuis p'ter ea que sunt cu contusione quia illa indiget mollificatiuis deinde mundificatiuis et exiccatiuis Capitulum de apostematibus

Apostema aut est sanguineu aut flegmaticu aut colericum aut melancolicu Si est sanguineu tunc est rubeu et latum Si colericu tunc e rubeu et acutum et si tunc e cola adusta tunc tunc est subpingui nigrum Si aut est flegmaticu e albu molle Si e melancolicum tunc e duru nigru et pripue si mlia est adusta Primum apostema vocatur flon 2m herisipila 3m flegmonides 4tum scliroisis Curia p apatis sanguinei et colica est ut a principio fiat repercussio materie fluentis ad locum cu medicinis frigidis usque ad statum deinde ponat' maturatiua velut radix lilij bismalva malua altea in olo fixa Item vng'm fuscum e enim maturatiuu et mundificatiuum ulceris et in emplo facias foramen ita ut possit fieri euaporacio ulceris et immittas in rupturam ulcera rasura panni vetis bis mundificans Apostemata flegmatica uel melancolica statim a principio apponas maturatiua que supra dicta sunt uel fortiora exiccatiua et principaliter obst' visco quercus Item ad scliroisim optime valet fimus capri tritus et cu olo mixtus et emplatus Item nasturcium cum aqua et sale tritum e optimum resolutiuum emplatum apostematibus flegmaticis Consimiliter fenugreco apostemata flegmatica et dura resoluunt Post apostemata sequuntur ulcera si sanie habent cura cum vngento fusco Si saniem non habent puluis litargirij et immitte bis in die uel immittas bis in die rasuram panni veteris Apostemata quanto duriora tanto frigidiora In omni apostemate e triplex morbus scilicet consimilis officialis et communis consimilis ratione complexionis officialis ratione tumoris communis ratione solucionis continuitatis Sed morbus consimilis est in morbis per se officialis et communis sunt morbi per accidens quia primus ledit membrum ratione male complexionis Apostemata de materia adusta sicut antrax formica carbunculus et similia omnia pessima et mortalia et ista si sunt cum febre raro aliquis euadit et si fuerint in locis ex directo cordis aut prope mortale e et si subito euanescit mortale et si materia reuertitur ad interiora iam mors in pedibus Cauterium Recipe piperis euforbii arsenici cantaridarum pulueris et distemperet cum aceto acerrimo ita quod remaneat spissum et postea in capsula cere et signetur primo locus que volumus cantelisare et ponatur capsula sup locu ita quod medicamine tangat cute et ligetur et stet ibi per totam noctem et in crastinum inuenietur vesica et perforetur cum acu et exiet aquositas et ponatur ibi caulus et caput acutum versus carnem et ligetur deinde volumus pt magnificare paulatim sicut volunt cum pila rotunda et ponatur sup pilam folia edere et panni duplicati et ligetur et quottidie mundetur bis et exeat aquositas et ulcera mundificetur intelligendum est quod cautela debet fieri primo corpore mundificato Item ruptorium in apostematibus maturatis Recipe calcis vi arsenici et misceatur cum sapone molli et postea parum

sup locum qui magis est mollis Item cautela duret aperta ad minus xl diebus Item nota si i cor' mdito Medicamine incarnatiue Medicamine de lilio cande Item Recipe olibani mastic aloes sarcocolle sandaraboli armenici pulueris draganti gummi arabici pulueris molendini omnia subtiliter puluerisata et cribellata p pannum tu debent misceri Item folia pentafilon arnoglosse cauliculi capilli ueneris Medicamine consolidatiuum resina calofonia et terbentina cu olibano et mastice vng' de litargirio vng' albu addendo ana 3 pul' gallarum et ro 3 pul plumbi usti aristolochie longe consolidat cicatricem Si membrum moritur et humida mortificatur tunc indiget abscisione uel cautio ut remoueatur tota caro corrupta p scarificacionem et embrocationem cum emplis mollitiuis et resolutiuis sicut e emplum ex farina ordei maluauisco farina fenugreci et sic de aliis

Pultis optima ad multa Recipe foliorum malue cum stipitibus teneribus quantum sufficit decoquatur ad ignem eo modo quo decoquuntur caulis p'ea te sicut teritur salsamentum et distempera cum vino in magna quantitate et tunc pone ad ignem et agita diu tunc agita adde ipsis de furfuribus simile sp agitando sup igne quousque fiat sicut pultis vergat tamen ad spissitudinem cum autem utendum ista pulte sit talis si membrum sit calefactum nec sit ibi vulnus extendatur predicta pultis sup peciam de panno que totum locum dispositum occupet et calida quantum paciens tollerare potest loco patienti sine aliquo medio applicetur Si aut in membro paciente sit vulnus ponatur inter pultem et membrum plumaceolus tenuissimus bullitus vino calido de bonis stupis sedat dolores accidentes in vulneribus Nam si ex aliqua causa extrinseca uel ex nimio fluxu humorum brachium aut crus vulneratum in una hora tumefiet et fiet grossum sicut totum corpus et denigrabitur quod iam videntur albiti et paciens iam febricitet hora continue nec dormiat uel comedat applicetur predicta pultis statim dormiat et satis cito p' sedabitur dolor et apostema et febris p'modum predicta pultis in omni die applicetur innouando eam donec tota dispositio sit sedata et dolor membrum ad suam redeat naturalitatem Cum aut predicta accidentia fuerint sedata extunc dicta pultis suspendatur et tunc membrum vulneratum cum stupis et vino et ligatura decenti procuretur usque ad curam perfectam Valet etiam predicta pultis omnibus distractionibus supradictis in fractiuis et dislocationibus ex nimis stricta ligatura et ex quocumque alio errore valet etiam ad sedationem et ad resolutionem inunctus apostematis calidi uel calidissimi vbicumque sit et si esset in uirga uel intestinis uel in ano Si aut cum adiutorio pultis posset fieri flomia consideratis considerandis ad d'lusionem materie plus valet

Emplm ad vulnera recencia antiq et fracturas et ossis Recipe succi bethonice plantaginis apij ana lb j resine pini colate cere munde nove ana quantum vide' coquatur agitando continue donec succi consumantur tunc addatur terbentine in quantitate 3 j uel plus uel minus et non bulliet quia amitteret vires ponatur sup peciam panni et ponatur sup vulnus addita primis labijs vulneris p'ea ponantur stupe cum vino et ligetur

vulnus decem curat vulnera recentia et antiqua
ubique tam in capite quam in aliis et cum fractura
et sine fractura cranei sine aliqua extractione ossium
Cauterium sive rupturium bonum in capite
2m Ben R fletum sitarii (?) unio vi ponatur
in aqua tepida per totum diem et abiecta aqua in-
fricatur cum eis sinapis stercoris columbini ana ℥ ii ca-
tarum abiectis extremitatibus ℥ i conficiatur simul et
ponatur in gurissura conali in forma denarii
et magis teneatur famiosum **Cauterium curans
cataractum** 2m Ben R euforbii ℥ i anacar-
di ℥ i sinapis ℥ s cantaridarum primo ℥ s ad malaxan-
dum fiat sigillum in commissura conali et addatur
arsenici ℥ s **De combustura ignis**
In cura duae intentiones requiruntur primo ut prohibe-
atur vesicatio 2o cicatrizetur quod est consilium primo
et saepe unge et vz pannis infusus in aquis suis
supponatur nec dimittatur excoriari Colatur spuma
endivia aqua rosarum etc vz De compositis est em-
plastrum et specialiter in corporibus frigidis et humidis
R vivomidices malvas ana decoquantur in aqua
deinde extrahatur aqua et pistentur cum oleo rosarum et eptum (?)
Aliud de farina ordei cum vitello ovorum et succo
endivie Aliud ex cera et mucillagine psillii oleo
et viol Si autem inveniens vesicas incide ipsas
superficialiter ut aqua illa exeat et administra me-
dicinas aliqualiter absersivas et incarnativas
cum aliquali siccitate ut est unguentum album quod cum
cera ad ignem fit aliquid durum Item cerusa cum oleo
rosarum et cera Item axungia vetus cum cerusa et oleo
rosarum et cera fit unguentum valde mirabile Item calx
abluta et extincta vz quando ulceratio est magna
cum oleo rose Clarus ovi (?) in hoc multum vz
R cortice sambuci et coque et in hac decoctione
ponatur cera et oleum viol et bulliat deinde pone
ab igne et misce parum pulveris mastic Aliud R
ceruse lote ℥ vi litargiri ℥ iii axungia arietis
℥ ii dragagant ℥ i cere ol olei ro etc postea addi meda (?)
et camphore parum fiat emplastrum **De fluxu
sanguinis a vulneribus** Si est arterialis
fluxus fit cum saltu Modus restringendi ipsum est
ut situs membri sit erectus deinde locus involvatur cum
frigidis confortabilibus ut aqua ro succus plantaginis ac
flecia aceti rosarum et locus compleatur cum prohibentibus
fluxum sanguinis Si sanguis exit a venis plus dispersis
in corpore cum solo albumine ovi refrenatur Si autem
a venis magnis in continenti super orificio vene
ponatur digitum et teneatur tamdiu quod sanguis in orificio
congeletur deinde R stuellos de stupa linitos
in albumine ovi agitato cum isto pulvere R thuris albis-
simi aloes sanguinis draconis boli armeni ana pona in orificium
et stupa sit balneata in aqua frigida et aceto
et expressa et postea linita ut supra dictum est et ligetur
et dimittatur ad 3 vel 4 dies Aliud mirabile
et expertum et vz in fluxu venali et arteriali
R vitrioli fuliginis aloes thuris sanguinis draconis boli
armeni pilorum leporis combustorum tele aranee ana
incorporentur cum albumine ovi Item bonum est cauterium pote-
tiale et non actuale in hoc casu **Ad restrin-
gendum fluxum sanguinis de vena** R stupas
intinge in aceto vel in albumine ovi sive in succo
plantaginis quod est melius et exprimatur et supponatur

De cancrosis ulceribus Amigdali dulcis fracte
cocte cum melle Item masticis unguentum antiquum Item
stercus capre (?) item suppositum Item lentes cocte cum aqua
salsa Item gemma cum lino (?) Item plumbum ustum Item scoria
plumbi cum melle cum tuthia per media et hoc etc vz
in mamillis ano virga in articulis Item tutia ablu-
ta Item lac mulieris novum inclusum Item stercus hominis combustum
De ulceribus et pustulis tibiarum etc.
Oleum de iuniperis confert similiter malo mortuo tibiarum / similiter oleum
fraxini Item medulla sambuci in fusa in vino et
melle et sepo bulliat Item pannus infusus in sepo
tibiis appositus Item mastix cum axungia rupturas tibi-
arum sanat Item fimus columbinus cum melle Item cardi (?)
benedictus tritus cum axungia porci non salita Item stercus
bovis recens applicatum et quod consolidat et inungatur
cum unguento nicra fractotoll cum oleo mirtino etc Item
2m Catalan in tibiis postea loto cum aqua alumis deinde
cum pulvere antimonii coralli combusti plumbi combusti litar-
giri etc desuper ponatur lamina plumbea perforata
et quia multum vz et facit mirabilia in omni specie cancrosa
**Embrocatio ad removendum tumorem ex per-
cussura** R absinthii malve arthemisie rutte omni-
tempore equaliter pistentur in simul bene cum oleo communi coquantur
et ponantur super tumorem bis vel ter vel quater vel pluries
in die quanto potes calide si ab istis non repellitur materia
ponatur embrocatio talis addendo hinc axungia farine
tritici ℥ iiii misce cum vino et marpa (?) addendo ℥ iii
de melle ad ignem lentum agita quousque veniat
ad spissitudinem et loco supponatur quousque tumor
deveniat ad maturitatem postea ubi locus magis
dependet cum sagitta aperiatur et sanies maniby
exprimatur Si cutis est incisa in capite fiat super
sutura ponatur pulvis rubeus consolidativus et super ipsum
pulverem folia plantaginis et hic pulvis usque ad 8 die pona-
bis in die quousque carnem ex parte succrescere et conso-
lidari et tunc postea primo dissolvuntur filum exiles
et usque ad perfectam consolidationem cum panno vel cum cap-
pa subrenie (?) constrenientur Si plaga sit multum dissipata
in talos (?) albumine ovi diu agita cum aqua rosarum et
oleo viol vel solatri (?) hec simul agita prius circumunge
plagam et populeon et pone unguentum fuscum vel aliud
et petia infusum in predicta confectione ex omnibus pone et
aliam petiam in vino infusam desuper et sutum intu-
rialis sine fronte obvene et paritate (?) cum albumine
ovi diu agita et suppone **Ad dolorem auferen-
dum de plaga** R folia cum et parum de ebulo
et sambuco et extrahe succum et liquefac lardum et
pone in simul et farina siliginis fac pultes et suppone
Ad inflationem ex vulnere R farina tritici
orbilie et melle et suppone Item primo hoc suppone
absinthii tere et in vino cum furfure tritici et axungia
coque et bis in die pone usque ad quatuor dies
et cessabit vel folia malve cum axungia tere et sup-
pone **Ad purificandum plagam a putredine**
R oleum mell albumen ovi succum apii farina siliginis
omnia diu agita et suppone **Contra vulnera re-
centia per inductionem in quacumque parte corporis** primo
fiat sutura cum acu pellificis et filo serico et la-
ta si potest vel si caro superflua sit abscidatur et super
totam carnem lesam ponatur iste pulvis R sanguinis draconis
mastic ana partes (?) postmodum ponatur stupa carpinata primus
madidata cum in aqua frigida et exprimendo ligetur

et p[ost] hor eadem stupa ponat[ur] ad al[bumen] ovi conquassati
et ligetur vulnus et in quo debet quantum suppositum dimittat
ad 3 dies seu ad illam horam in qua facta e[st] lesio
et reponat[ur] paulative sine lesione cum aqua calida
madidando et iterum sup[er] vulnus ponat[ur] pulvis p[re]dictus
deinde ponat[ur] albugo ovi cum vitello conquassat[o] et
cum butiro sine sale supponat[ur] stupa madida et expressa
sicut prius Item alio die ponat[ur] iterum pulvis p[re]dictus
et p[ost]ea vitellum ovi q[uo]d p[er] iii vel iiii dies sic faciendo
Item alio die vel amplius ponat[ur] ungu[entum] vivificativum
incarnativum et carnem generativum R[ecipe] resine ℞ ii se-
pi hircini ℞ viii olei boni mastic[is] san[dali] dra[gaganti] aristol[ochie]
ro[tunde] galbani an[a] ℞ s[emis] litargiri valde parum consolide
millefolii in foliis an[a] m[anipulum] i succi cum sepo hircino
fricent[ur] et colet[ur] p[er] pannum vel telam et exprimatur
fortiter et alie res pulverizate p[ost]q[ua]m inceperit infri-
gidari ponat[ur] pulvis agitando fiat ungu[entum] ponat[ur] hoc ungu[entum]
do[nec] consolidabitur et carnes inducet et aliqui v[idelicet] 3[ti]o vel 4[t]o
(?) die si e[ss]et aliqua immunditiees in vulnere mundifi-
cet[ur] vulnus cum melle puro et sup[er] ungu[entum] p[ost]o statim ponat[ur]
sup[er] mel In fine solet generari caro mala tunc supponat[ur]
pulvis aluminis combusti et sup[er] ungu[entum] p[ri]mo dictum suppo-
nat[ur] Aliud ungu[entum] vivificativum incarnativum et carnem
generativum magis p[re]ciosum R[ecipe] tere resine unice sar-
cocolle an[a] q[uar]ta i olei 3 ii terbent[ine] lot[e] 3 i thuris ma-
sticis an[a] 3 s[emis] fiat ungu[entum] Item si vulnus fuerit recens
et in longitudine ut in calcaneo vel alibi R[ecipe] ii vel iii
vitell[a] et al[bumen] ovi conquass[ata] et apponat[ur] vulneri madida-
do in ipsa conquassatione telam et sic prius ponat[ur]
pul[vis] de olib[ano] san[dali] dra[gaganti] et mastic[is] sic stupa madi-
dando ut prius supponat[ur] totum et taliter vinciat[ur]
tota vulnus cum resina et oleo de rose et lini propter
distractionem nervorum Item tertia die ponat[ur] vitellum ovi una
cum albugine cum butiro sine sale sicut prius

Contra apostemata In principio da[ntur] thaca
num (?) scabiose p[ost] hoc fiat minutio cum exigentia un-
guentum resolutivum putrefactivum maturativum et mitigativum do-
lorem R[ecipe] malvavisci m[anipulum] i grat[iae] ii olei lini ℞ i farine
tritici ℞ i s[emis] axungie porci sine sale ℞ ii coquat[ur] simul
et cum elevat[ur] de foco quod sit modicum calidum ponat[ur] vi-
tella ovorum propter mitigationem fiat ungu[entum] apponat[ur] apostemati
Ruptorium R[ecipe] calcis vive saponis succi palme an[a]
fiat ungu[entum] Item quando e[st] facta crepatura in medio
ponat[ur] vitellum ovi miscendo et agitando cum oleo ros[arum]
farina tritici et sic mittat[ur] ad foramen tenta cum po-
tius ne fiat fistula et de eo emplastrum supponat[ur] p[ost]
hoc fiat mundificativum R[ecipe] mell[is] ℞ ii farine tritici et
ordei ℞ i agitet[ur] simul et coquatur et cum e[st] bene
spissum addat[ur] succi apii ℞ ii succi absinthii ℞ i ponat[ur]
simul cum p[re]dictis rebus addat[ur] terbent[ine] ℞ i et parum
de mirra et de olib[ano] mundificet[ur] sic per dies vel sic
mundificato cum melle simul vel cum melle ros[arum] vel
ista vel v[idelicet] ad alia vulnera P[ost] hoc ponat[ur] ungu[entum]
vivificativum incarnativum consolidativum R[ecipe] succi apii
de millefolii lanceolat[e] an[a] m[anipulum] i pistent[ur] et coquat[ur]
simul cum terbentina et sepo hircino et colentur vel
coquat[ur] p[er] se terbentina et colet[ur] cum p[re]dictis rebus
misceatur et p[ost]q[ua]m inceperit infrigidari ponat[ur] iste
pul[vis] R[ecipe] mastic[is] olib[ani] san[dali] dra[gaganti] aristol[ochie] lon[ge] an[a] ℞ i
et moveat[ur] sic utiliter Item ungu[entum] p[ost] hoc ponat[ur] quod generat
cutem et incarnat et e[st] expertissimum R[ecipe] litargiri
℞ i aceti vini ℞ iiii olei communis coquat[ur] sic ad spissitudinem
fiat emplastrum

Item emplastrum quod v[idelicet] vulneri perforato ad
utramque partem et solutio ponat[ur] in fine vulneris
non ponendo eis aliquid inter et sanat[ur] et e[st] mirabile
R[ecipe] olei lauri ℞ ii olei ros[arum] terbentine an[a] ℞ i gumme
elemi ℞ ii draganti gummi arab[ici] an[a] ℞ s[emis] aristol[ochie] lon[ge]
℞ i s[emis] fiat ungu[entum] Vel R[ecipe] gumme elemi 3 iii mirre
3 ii masticis 3 ii thuris picis an[a] 3 i s[emis] colofonie
3 i gumme draganti 3 s[emis] terbent[ine] 3 i olei de mirta
olei lentisci an[a] 3 s[emis] aristol[ochie] lon[ge] 3 s[emis] fiat ungu[entum]
Pulvis consolidativus mirabilis p[ro]p[ri]o (?) auctore
lino v[idelicet] ad malum mortuum quod incarnat et
vivificat p[ri]us laue[tur] cum decoctione vini et aluminis
R[ecipe] rad[icis] yreos aristol[ochie] long[e] et ro[tunde] thuris mirre
aloe san[dali] dra[gaganti] orobi an[a] Item pulvis perforativus po-
r[i] n[ost]ros lanius **Contra cancrum in virga**
R[ecipe] foliorum uisgmar (?) ℞ ii axungie porci sine sale
p[ar]te i contundant[ur] inter duos lapides et ponat[ur] sup[er]
ulcus sed prius sanus eius insequi[tur] (?) reponatur
ad ... Item in principio ponat[ur] hoc R[ecipe] succi plant[aginis] ℞ ii
boli ar[meni] olei ros[arum] an[a] p[ar]te i terre sigill[ate] ℞ s[emis] vini acetosi
℞ ... fiat defensivum Item lavatur tuc (?) R[ecipe] aque pla-
taginis aque solat[ri] an[a] ℞ i aluminis ℞ s[emis] **Pulvis**
pro ulcere in membro R[ecipe] aristol[ochie] lon[ge] ℞ s[emis] cerusse lot[e]
plumbi combusti aloe epatici an[a] ℞ i fiat pul[vis] et ponat[ur]
p[ost] lotionem idem pulvis Aliud contra cancrum in
virga R[ecipe] succi plantaginis quantum placet tantum de fa-
vo mellis coquat[ur] ad spissitudinem apponendo fa-
rinam fabarum ordei vel quod dicat (?) quod e[st] melius sed prius
lavet[ur] cum aqua aluminis vel cum decoctione radicis
cerusse rad[icis] ... in qua dissolvat[ur] alu[men] usta

Contra dura apostemata incurabilia pessarium
contra dura apostemata incur[abilia] et est mollificativum et confer[ens]
doloribus in ea factis et paulative eos quiescere
faciens R[ecipe] adipis anatis medulle cruris vacce
cervi cum fellis ... cum vitelli ovi assati fer[uenti]
olei de seminibus fer[uentis] olei de lilio omnium ana portiones
equales dissolvantur in vino al[bo] et ... et fiat
Est enim optimum ad sedandum dolorem et ad mollificandam
duritiem et ... sedat in aqua in qua cocta
sunt fenugreci sem[en] lini camomilla ... et cum
... extremitates singullatim a omnia ... g.
al ... de apostematibus incur[abilibus] Item radix lilii cocta
cum oleo communi v[idelicet] inter omnia maturat apostemata multum
et loco rad[icis] ponat[ur] oleum de lilio et non tamen valet

Contra tumorem R[ecipe] farine tritici et axungie
porci mundi et calefiat et liga sup[er] membrum et
delet inflationem et tumorem et hoc fiat ter in die Item
Cathelan dixit in eodem casu v[idelicet] aqua aluminis cum
aqua ros[arum] et al[bumine] ovi Item ad idem folia salicis
coquatur in aqua et in illo tepido virga bal-
neet[ur] deinde folia colligent[ur] vel semen lini cum
foliis malve decoquatur in aqua quibus pistatis
fiat cataplasma **Emplastrum anodinum** et mi-
tigativum doloris et maturativum R[ecipe] rad[icis] altee florum
camomille mililoti violar[um] ... an[a] m[anipulum] i farine
fabarum farine ordei an[a] 3 i olei camomille olei
amigdalini dul[cium] an[a] 3 i s[emis] fiat emplastrum **mitigativum**
seu sedativum omnium dolorum R[ecipe] vitella duorum
ovorum apii 3 ii olei camomille et mica panis cum ...
sufficit ad malaxandum fiat emplastrum molle **Unguen-**
tum ad membra extenuativum
et subtiliativum R[ecipe] picis greci picis navalis resine

an' resolvant ad ignē et tepide et embrocēt' ca-
time membrū cū aqua calida uel tepida donec
humor' attrahatur ad mēbrū

Color flauus qui glaucus dr̄. Color croce-
us et citrinus parū dr̄nt· n̄ ſcdm̄ remiſſi-
oz albedinis· et intenſioz nigredinis Color c̄-
ceus plus tingit et ſt caloris inteſioz et diſtem-
ciam ſan in epate p̄ admixtioz cole· utz in icte-
ricoz vrina ē crocea Color rubeus ide
est qd̄ coccineus· ac vermiculus rubedinis promiꝫ
rutilans et reſplendes quaſi ignis Color pu-
niceus est color candens coloꝛ rubeū ſcꝫ
purpureus plus ꝗtū de rubedine qm̄ albedie
plus tn̄ declinat ad albedinē qm̄ nigredinem
Purpureus e' affinis est rubed ſꝫ magis
declinat ad nigrediez qm̄ ad albedinez Ariſt'
in 2° de ſompno et vigilia· q' puniceū ꝑ pur-
pureū tingit in nigrū Color viridis gnā-
tione caloris in mā mediocrit' vigentis tn̄ ad
dn̄m humidi utz in folijs fructib; ꝛc Color
liuidus ex pabus aqueis et terreſtribus pdo-
minātibꝫ gnāt' malus ē ī aīalī corporibus
ſꝫ dn̄m frigoris caloꝛē nālez extinguētis et nāz
mortificāt Color indicus ſiue venetus
est color blauus liuiditez excedens et talis color
est color celeſtis ppt' dn̄m aereitatis ut pꝫ in
zaphiris orientalibꝫ et iacinctis· talis est color
reperitur in azurio Nigredo ē puato albi
Albedo albus color pꝫ ꝑ Ar' de li° de ꝓprietatibꝫ
rerū Ceruleum ē viride cū nigro ut ē mare

Nota Color ruffus est triplex quida de-
clinans ad citrinitatē· ſt ſcdm̄ ... Alt' ruffus
declinās ad rubedinē· ite ſt ſan Alt' ad fuſcedi-
nez· ille est in qualeſcētibus Iſtos Auic' tangit
primo can̄ ... 3° de ſignis cōplexionū Fuſcus
est compoſitus ex colore nigro et ex nō vere albo
Brunus .i. compoſitus ex citrino et nigro et
cauſatur ex aduſtione Melancolianus est
color niger declinās ad viriditatem

De capillis et raſuris eorum

Si capilli cadunt fiat lixiuiū de cinere
fimi columbini et laua caput· expertū ē
Item folia quercus et mediū cortice eius
coque in aqua et laua caput· expertū ē Itē auella-
ne ... cū axungia verri capillos criſpos restituit
... et ꝓbatū ē Item decoctio radic' malue in aq̄
lauet caput furfures cadunt· expertū ē Itē cinis fimi
columbini capri cū olo mixtus inunctus multiplicat
capillos ꝛ in ... Itē abſinthiū ſimiliter facit
Item aqua agrimonie multiplicat capillos et ſpiſſat
et colorat et curat doloꝛ capitis Itē ... a-
mētū cortex nucis exterior trita et cū vino ſoluta
et aceto cū ſit liquidū inungatur potiſſime denigrat
capillos canos. Geraldus ſup viatico Item pone
ordei cum ſale cōburere et cū axungia verri mi-
ſce et vnge ubicūq; volueris naſci pilos ꝛ ...
Itē cinis vngule caballine cū pice compoſita allo-
pitia ſanat ... ad Octauianum Item caput
leue' cū vrina canis nō fiat caluicium ... ibid'
Itē h' faciunt naſci pilos ꝗm Auic' Oleum in q°
...des ſint decocti inunctum deſiccat et dul-
cificat cutē et poſtea apponatur que ſequitur

oleū ouoꝛ axungia verri· cinis cōdiſi et papiri aſi ꝛ
ſcolopēdis eius et cinis coriū leporis pelliſ uſtū
laudanū abrotanū cōbuſtū et capilli venis auellane
combuſte nuces cōbuſte oleum raphani ꝛ ...
laua Auic' Itē euforbiū cū olo compoſitū mira'
... in eod' Idem facit cinis ſtercoris capri et vngulaꝛ
eius Itē facit cinis apū cū olo inunctus

Ut capilli nunquam renaſcantur

Euelle eos inunge locū ex ſang̃ne veſpertilionis uel
ſang̃ne rane pue· expertū ē et kyrian' Item ad idē ſuccus
iuſquiami et ſan veſpertilionis et oua formicaꝛ tere
totū et fac maſſaz cū ſang̃ne veſpertilionis ...
... exp' Itē ſuccus cicute cū aqua mixtus poſitus
ſup locū depilatū Itē cinis ſtipitis caulium cū aceto
emplaſtrū ortū capilli tollit Itē ... edē uel lan-
... edē .i. quia oua formicarū auripigmentū et
acetū conficiendo ubi poſueris nunq̃ renaſcētur
capilli· expertū ē Itē farina lupinoꝛ apposita facit
eos cadē et alios nō pmittit inde exire· ꝓbatū
Itē ſuccus ſui ... mixtus cū aceto et cinis capilli
appoſitus nō pmittit eos renaſci ... Itē ꝓhibetiua
ortū capilloꝛ ꝗm Auic' ſūt opiū iuſquiamus
... pſillij ſan ranaꝛ ... et oleū in q°
coquatur ... et ... et plūbū et
litargirū et teſtitudines aquatice et ſan veſperti-
lionis et pul' ... et pul' margaritaꝛ ...
Item vermes q' de nocte lucēt ſi inungantur non
ſinūt oriri pilos liber de natura rerum

De puſtulis capitis ſanandis

Lauetur caput ſepe cū aceto vbi ... ſit
cocta ... Item naſtur' ... cū axungia anſeris
appoſitū tinea ſanat ... Item folia ... cū melle
trita ſanat cito· ... Itē decoctio ... omnē ſcabiez cum
capitis qm̄ ... mēbroꝝ tollit. ... Item decoctio
radicis ... idē facit ... Itē acetum ī quo ...
diu bullitū fuit deſiccat ... inſtans Itē amigd' amare
piſta cū aqua calida et caput raſum inunge valꝫ
... Itē radix enule et folia ... et ...
et amigd' amare ... fortiter cū olo et aceto forti poſtea
adde cinez ... et litargirū et argentū viuū
... et ſal gēme et fortiter agita et poſtea munda
locū cum aceto uel vrina et inunge· expertū ē
Item ... tartari pul' ... et cum oleo et aceto
ſupponatur ... inſtans Itē galla fel ...
acetum et oleū amigd' amare coque ...
et inunge Itē farina ... cum vino ... caput
inunge ſanat mox· expertū ē Itē abſinthiū ...
cū capiti ſanat ſtatī· expertū ē Itē ſtaphiſagre ...
bulliat in aqua in qua diſtempetur ... quantitas
tartari et cū ... laue bis uel ter et cito ſanat ...
inſtans Itē pix naualis reſoluat ꝑ tota nocte in aceto
forti et mane addatur oleū ... et auripigmentū
et carbones quercus agitētur bn̄ addat' aliquantulū
de argento viuo et caput raſum et purgatū ſa-
nat ſi inungatur· expertū ē Itē radix enule ... bulli-
ta in forti aceto et cū colatura laue' caput et ra-
dices ... terant' cū axungia ... adde arge-
ti viui et tartarū et vngat' caput· expertū ē Item
purgent' puſtule cum vino et vrina quouſq;
exeat ſan et tūc appōe pul' tartari ...
expertū ē Itē efficax ad omnē ſcabiē et ...
tartarū et litargirū confice cū aceto tota nocte ...

mane sup igne appoe cu olo mit et unge ca mistas
Item decoc fumi sicu asi porcini bovis et cutacu
cu puliup et asterge locum prius cu aceto ve vna
mundatu ipsis ad effusioz sanguinis excitor Item
pul de formicaio cu olo mixtus et ad sole inuncta
scabie et rasta potel sanat anat Ite mis qrcus et
cuius cortex mediamus cocty in aqua et caput lava
copitor Itl auxung vetery celidonia sulfur simil
tere et locu depilatu inunge sepe optimu e hectay
but Item aqua decocionis folior mic allopicias
et cetas passiones capillorz sanat et capillos elo
gat et cresce fat qq Item elbus al cu auxung
porci inunc sanat G in diminoribus

De pediculis et lendibus

Elmatua de cormu cui detur in potu cu vino ledes
no patit nec pediculos. multo fortius opat si fiat
inde ungt cel. Ite occidunt cu omib mundifi
catiuis et qsumptiuis. ich Ite staphisaga nitrum
auripigmentum cu aceto et olo inuncta occidunt
Idem facit aqua salsa cum sulfure. Item storax
tostus argentu vivu extinctu cum olo et staphi
saga et aceto cofictat necat Item bombax inuncti
in tekent si teneat in sinu ipsa fat G fe viatica

Constantinus xii pactici de medicina mollificatiua

Medicina mollificatiua oz si pilt est causa morbor indurata
Membra em multis modis indurant aut quia
desiccant aut quia coagulant et fiunt in eis nodo
sa ppt frigiditatez aut quia causa plenitudinis
extendunt aut quia h tria qiungut Medicina
aut mollitiua membri ppt frigite induratu fuerit
membri vo ppt sitez induratis et coagulatis calida
sunt necia extensis quidem ppt plenitudinez subvet
aut refrigeratiua et expellit inde mat aut cale
factiua ut ea dissoluat et p poros excludat aut
desiccatiua viscosa que duob mod vz qz humiditez
membror desiccat cor qz mat in sitatez nale qutit
Mena tn qua siccitatez et extensioz membror cu
rannus non est mollitiua h actiua et maturatiua
neqz recte mollitiua de quia dura curat apata
sicut sclirosim et duriciez extremitatu lacertor et
cordar ex grosso flate ortam, Sunt em mie calida
et sicca quet no tn ca et sit multu h ca in 2o
gradu sicca in pmo Nam si calidissima et sicciss
sima est subtile pte apatis dimidt et dissolvit cete
ru uo desiccat et induat agit qz in eo qo ignis
in argilla Na qo e humid et subtile in ceno dissolt
ad induat et putrefat de qz lat, go apata non
oz cum calidissima et siccissima mena 2 curai
cuius em calor fit 2m duriciem apatis Si em mo
dica est et mena sit parz calida 2 sicca sicut e
adeps caponu et gallinar Si em multo mollior
mia sit sit anseris cera pinguedo camelina
et medulla vituli H em moderate ca sut 2 sic
Non tn oz ee salsa et vetusta, qnto em adeps
est vetior tanto siccior efficit Mechoes uo sunt
bdellium sicg galbanu armoni olm vetustissim
ydrolon adeps porcinus non salitus.

De medicina induratiua

Induatia mena mollitiue e qria, go si illa ca et sic dez h aut
frigz et humidam ee sicut sempviua et psiliu lects
portulaca aqua h et omnia simul sut induatia

quia cu sua frite mam coagulat et phibet
ne dissolvat, fca uo et sicca membra induant
siccitas tn cor quada pez dissolvit

De medicina opilatiua

Opilatiua
frica est et viscosa atqz terrestris cares acumie
et punctone, res em pungitiua velocit pforat
et dissolvit et quada ptem membror eliquat
ut qua quiditate ab interioribus excludit

De mena appertiua

Appertiua mena
qria est opilatiue quia attenuat et incidit a
liquatulu mundificat sicut amara et uiliqa
h em apit et mundificat mas intus et extus
q lic ad stipticitatis agat intus, illud tn non
opat extius ppt angustia poror cut Stipticitas
em poros qz sunt angusti claudit et mundifi
catiua menor intus penetre phibet si intus
sua acione fortil ambit epar splene et renes
et omnia viscera, via em hor cor longa est
et stiptica mena omnia oca viscera atqz renas
qfortat, et adiuuat apitiua vim ut possit pene
trare p in absinth intus multu vz mundificat
em et aperit cu amaritudie et potiate Potius
uo qt non opat vn mena aperientes humid et
viscositate absqz potiate intus et extus aperit
et mundificat sicut lupinus amigd amae se vc
yreos abrotanu qt em grossos hu attenuat et
viscosos et apperiunt maxime q sut in pectore et pul
mone em mundificat epis et splenis oploz ape
rint si oplo fortis non est, forti em oplor spleis
fortius medi e qns sicut radix cappar scolope
dria squilla radix tamarisci, h aut oplor epis
qficiant singula, spleni uo victa et cu aceto co
cta vz et pectori et pul cu mellito a pti cu
oximelle cocta

De mena mundificatiua

Mena mundificatiua emps aptos e cius
apitiua debilioris tn Sut et quedam cutis
extinus mundificatiua ab impetigine et serpigie
lentigie sil ut sen melos lelis cortex radix cola
vsti conche maxime uste spuma maina aigd
amae staphisaga albus al ordeu fabe h curat cuti
cu vi mundificatiua sicut apitiua mena intus
in poris opatur, mundificatiua nulla potiz qz
atqz uitutz quib oplom apit 2 grossos hu attenuat

De mena rarificatiua

Rarificatiua
mena cutis poros apperies ca e et sit Calor ei
subam corpis dissoluit, no tn oz ut sit multu ca
neqz acuta timor ei caus et cuti tanges rigorez
et tremorz facit neqz multu sicca qz fat dolorez
neqz multu grossa et terrestris quia incidit va
go rarificatiua e camomilla malua semfiticus
radix et hor ola et vetustissimu olm 2 similia

De mena solidatiua

Solidatiua
cutis poros solidans e rarificatiue opposita. nullo
go e fria et humida aquosa no fortil opilans
poros h mediocriter sicut aqua frigida sempviua
portulaca et spme que tribuli dut et psiliu et oe
quod sine desiccatoe infriat, simili agut frodes
apposite mandragore. papaver iusquiam si mode
rate ponantur, h multu apposite sem auferunt

De mena largitiua

Largitiua mena
oris venar calida est et sicca et grossa et ignea
no e tn vr matiua sicut allia cepe fel thaur

olim policarie et similia h' enim aperit ora venaru
que sunt in ano .i. emoroidas **De me[dici]na**
vrinatiua Vrinatiua me[dici]na ca[lid]a e[st] et sic et
grossa in sub[stanti]a que cu[m] a corpe calefiat velociter p[er]forat
p[ro]pter suum calorem et mora[m] p[ro]pter sua[m] grossitiem exit
p[er] corpus sicut semen tandem **De me[dici]na**
[con]strictiua Medicina [con]strictiua frigida e[st] et grossa
et stiptica nulla h[abe]ns penetracionem, h' et quia grossa
est sua sub[stanti]a poros no[n] penetrat, et quia frigida
e[st] coadunat et [con]stringit sicut galla balaustie xilo-
caracia cortex glandium et s[imi]lia, h' aliquantulum
sit vrinatiua et s[ubti]lis sub[stanti]e no[n] enim tante debet ee
ustionis ut carne[m] eliquet aut cu[m] dol[ore] q[uo]d sine dol[ore]
quia eam cito corpus no[n] mutat sicut metalla
me[dici]na neq[ue] p[er]forat fortiter sicut ea q[ue] est grosse
sub[stanti]e aut no[n] facit magnum dol[orem] aut nullum tamen non
erit, sicut arsenicum .i. auripigmentum citrinum vel ru-
beum, h' abusiue d[icitu]r putrefactiua vera enim putre-
factio no[n] fit nisi cu[m] calore et humiditate na[tura]li[s] e[st] ut me-
dicina sunt que sunt putrefacta **De me-**
dicina corrosiua Virtus me[dici]ne [cor]rosiue est
quasi putrefactiue s[ed] tamen debilior quia posita est
sup[er] vulnera exteriora mala carnem [cor]rodit ea destruit
et corpori coequatur, mitius tamen mulliuis e[st] acidis
oz tamen h[ab]eat moderate poni na[m] ultra modum posita
bona comedit carnem ea[m] corrodat sicut e[st] es
vstum et cortex eris usta opatur grumata et puluisata
vulneribus, fit flos eris et terra faciunt **De me-**
dicina cicatrisatiua Cicatrisatiua car-
nem vulneribus equat et sanat cutim et indurat
et [con]stringit carnem eque et q[uando] in na[tura] cutis q[uam] mo-
derate stiptica e[st] et siccitatis ut balaustie aloes
alumen galla et s[imi]lia Similiter facit es ustum si bene fuit
Item me[dici]na predicta raro et paulatim ponderatur
nulla tamen potiatur h[abe]ns adeo [qu]od opatur sicut li-
targirum cadmia usta orbus et s[imi]lia **De me[dici]na**
carnis in vulneribus creatiua Me[dici]ne
que carnem in vulneribus creat [tem]perate mundificat
nulla penetrante vel dol[orem] faciunt sicut yreos aristol[ochia]
longa thus orobus et similia **De me[dici]na attra-**
ctiua Atractiua me[dici]na ca[lid]a [com]plexionis e[st] subtil[is]
sub[stanti]e quia cu[m] calore atrahit maxime subtilis
est nam sua subtilitate plus p[er]forat q[u]e e[st] dip-
tamnum sagapinum armoniacum, h' quedam atrahunt cu[m] pu-
trefactione ut fimentum stercus columbinum anserinum por-
cinum et similia **De me[dici]na laxatiua** Pe-
ca laxatiua me[dici]ne cu[m] naturali calore adiu-
uante opatur, et q[uan]to calidior tanto fortius agit
De medicina expulsiua Expulsiua
uero me[dici]na ab inferioribus ad exteriora expellit
cuius q[uo] fri[gi]da sub[stanti]a grossa, res enim fri[gi]da e[st] expul-
siua Si uero sit grossa forcior erit **De me[dici]na**
corpus a mortifera potione conser-
uatiua Me[dici]na q[ue] [con]seruat corpus et custodit
a mortifera potione alia cu[m] qualitate sua veneno
resistit quia sibi [contra]rium e[st] sp[eci]e aut p[ro]pter similitudi-
nem quedam ex posita venenum a membris expellit
aut attrahendo ad se cu[m] calore et subtilitate sue
sub[stanti]e, aut quia sua sp[eci]e similis sp[eci]e veneni e[st] Cu[m]
enim omne venenosum e[st] mortiferum quando corpori
fit [contra]rium et cu[m] no[n] possit excludi nisi cu[m] medicine sibi
simili illud ad se attrahente [contr]arie he me[dici]ne ipsis
corporibus suis sunt [contra]rie no[n] tamen ut p[er] eas perimatur Sz oz
ut h' me[dici]na sit mediocris inter na[tura]m corporis et veneni et q[uasi]
ab utraq[ue] earum extremitate [com]plexa .i. inter vinificum et
mortiferum Salamus go nocet multum enim ab eis bibitum lepram
infert [con]tingit tamen ex eis sumat q[uo]d in corporibus p[ro]pter suam
similitudinem noceat neq[ue] veneno superetur p[ro]pter causam
sue p[ro]ximitatis **De me[dici]na mitigatiua dol[oris]**
Mitigatiua dol[oris] ca[lid]a et subtilia sunt dissoluunt omnem
et purgant et attenuant et digerunt et leniunt quod
cadusum e[st] in membro infirmo siue sit ca[lidu]s siue viscosus
vel mixtus vel frigidus, vel si sit quodlibet ca[lidu]s in angusti-
ciis siue ventositas sit grossa fri[gi]da et frigida et non
possit egredi ideo q[uod] h' me[dici]ne non debent esse stiptice
virtutes h' p[er]se [con]tinuat alii quidem et si dol[orem] mitigat
passionem nullo curant enim no[n] minus in aliquibus
membra infirmatur et stupefiunt et sompnum p[ro]uocatur
Dicitur mitigatiua dol[oris] que dol[orem] no[n] soluunt s[ed] dol[orem] no[n] sentitur
et sompno et membrorum stupore peior go me[dici]na me[dici]ne
est ista Nam ea que fortissima sunt et frigida sicut
insquiamus mandragora vel cortices sue radicis
frondes uiscosa al[ias] semina eg[o] album enim h' melius sit
nigro laudabile est potui Na[m] in eis corporibus fri[gi]da
sunt [contra]ria ideo q[uod] cum salubribus antidotis no[n] misceri
illa et humori et alia ut e[st] opium mircia nigra crocus
et similia, multum ex his potatum maniam et mortem
p[ro]uocant s[ed] moderate suscepta iuuat Similiter faciunt
ea que cerebro nocet, implet enim caput fumis pessimis
[con]uitate intiginem et scothomia [con]tinentibus nocet
h' ori stomachi p[ro]pter colligantiam cerebri **De sedibus utu-**
tibus medicinarum a primis procedentibus
Quemadmodum autem diximus sedes a prima procedere diximus
ita tamen a 2a oriri dicimus q[uando] quedam capitis fragilitatem vrina[m]
et ea p[ro]uocat pectus et pulmonem ad sputum iuuant
lac et sperma augmentant cu[m] me[dici]ne ca[lid]e grosse h[umi]de madefa-
te nec tamen multum calida, nimio enim calore et sicci[ta]te
lapis creatur Sz q[ue] renes mundificat min[us] madidit ali-
quantule humiditatis e[st] sicut radix lupini sparagus et
eorum semina polium vitium ustum acetum in quo cocta sit
squilla radix peonie cie[r]i et amigdale amare et s[imi]lia
De me[dici]na vrine p[ro]uocatiua Vrina
p[ro]uocatur cu[m] rebus calidis et alii[s] h[umi]ditatibus ut extenuet
sanguinem et renes calefaciat ut possit colamentum sanguinis
ad se trahere sicut facit semina apii maratri anisi petrosilini ameos
acorus h' enim sanguinem mundat et subtiliat, et diuidit
ab eo suam aquositatem, sicut coagulum serum a lacte
p[ro]uocat **De me[dici]na menstrua p[ro]uocante** Menstrua
p[ro]uocantur cu[m] me[dici]nis potui datis et deforis positis
que bibuntur sanguinem extenuant vias et poros aperiunt
q[ue] sunt quasi lac p[ro]uocatiua dicunt tamen h' enim calidiores
sunt et plus madentes me[dici]na enim volue plus oportet
apiri q[ua]m ea que e[st] mamillis ut fiale fluat sa-
nguis ipa enim no[n] adiuuat ad expellendum sanguinem
a se mamille uero sanguinem ad se fluentem sibi attrahunt
ideo q[uod] adiuuat sanguinem ut ad mamillas veniat iuuat
menstrua cu[m] pauca sunt Si tamen omnino sunt cessata
non p[ro]sunt Que enim cessantibus menstruis [con]ueniunt
sunt ruta calamentum agreste et domesticum diptamnus
sauina cassia lignea acorus cinamomum costus et similia
Exterius aut posita p[ro]sunt aut cu[m] p[ro]prio calore faciunt ut ap[er]i-
antur ora venarum et sanguinem liquefaciant aut cu[m] sua sp[eci]e
sicut saluia sauina et multa alia similia
De me[dici]na lactis generatiua Lactis generatiua

fit tamen cibis et medicinis. Cum medicine vero que calefaciunt fleuma et digerunt illud et in sanguinem convertunt. Cum cibis frigida que laudabilem chimum generant quorum humiditas est temperata vel moderata, et calor quorum calor est ut calor sanguinis. Calor enim sanguinis temperatus est atque sublimis lactis similis humiditatis corporis convenientes. Calor autem eorum vel temperatus est, fleuma vero frigidissimum, lac ergo inter sanguinem et fleuma mediocre est, vicinius tamen sanguini quam fleumati. Unde tamen lac dicitur sanguis corporis investigari et si minuitur fuit ratio est quare dietam sanguinis augmentativam i. calidam et humidam. quod si eo cum dicatur primo de cibis sanguinem generantes accipiat. Si autem fleumaticus vel similis, medicina in 2o gradu calida accipiatur siccitate nulla facies. Sed melius est dare cibaria sicut est eruca maratrum anetum et similia. multum enim ea ... sit. Medicina autem dicta lac extinguit. Calor enim minus sanguinis nec corrumpit, siccitas vero qualitatem destruit. Nos vero nomine lactis in multis locis diximus non aliud esse nisi sanguinem bis coctum. Sanguinis enim minuto lac ... non generatur.

De medicina spermatis generativa

Sperma generatur a cibis laudabilibus et inflativis similiter corpori convenientibus, aut medicinis calefacientibus et inflativis, sperma enim quia de bona et spirituali materia nascitur ideo omnia spermatis augmentativa inflant et inflatum sicut cicer faba pinee ... de medicina ut ... et similia.

De medicina lactis ablativa

Lactis ablativa calefaciunt aut desiccant aut infrigidant, que calefaciunt. nam sanguinem corrumpunt que vero infrigidant quantitatem sanguinis minuunt que autem sperma minuunt eius ... nam corrumpunt sicut frigiditatem et siccitatem facientia, quorum enim complexio propria spermatis est opposita, et desiccativa autem licet sint calida, sperma ... destruunt sicut ruta sal agnus castus et similia. Que ... ab interioribus ad exteriora educunt sunt inflativa et calefactiva sine ... Que vero repugnant ut sperma ... sicut sperma sine corruptione sui congelanda ... lactuca ... mora ... cicer et similia.

De medicina pectoris et pulmonis mundificativa

sunt lenitiva ... calefactiva que ... cum ... et cum ... que sunt ... maxime si recens sit aut butirum cum melle vel cum zuccaro vel fabe cum zuccaro. Cassiafistula aut similia iuvat quod fluxus qui a capite ad pectus descendentes ...

Incipiunt aurebe(?) Johannis de Sancto Amando

Sicut dicit Galienus 2o simplicis medicine capitulo viii in fine non est possibile ut homo accipiat medicinam compositam acceptione bona neque utatur eam quod dicit medicina qua aliquis per ipsum composuit ... sciat virtutes medicinarum simplicium. Ea autem huius ... Avicenna in 7o et Serapion ... quia ex commixtione et fermentatione simplicium medicinarum resultat quedam forma in composito et hanc formam non possumus cognoscere nisi cognoscamus virtutes ... et complexiones medicinarum simplicium et debitam earum mensuram. Cum igitur in isto compendio sit mea intentio virtutes et operationes medicinarum compositarum primo videndum est que sint virtutes et operationes medicinarum simplicium, 2o que sit mensura debita apponendarum. Et circa primum sic procedemus. Primo videbitur que sunt genera operationum et cause medicinarum primas obmittendo quia sunt satis note. 2o videbitur que sit operatio propria ... voco autem genera operationum adustionum putrefactionum congelationum et similia et eis similes sunt aperitio abstersio et similia. Primo ergo ponemus istas operationes secundum ordinem alphabeti quamquam in primis dicemus de operationibus istis ... 2o, si aliquid postea addiderimus auctoris ... non desistet. Proprias operationes voco ... et ... que faciunt simplices medicine in membris propriis ut capiti pectori et de aliis, et circa hoc ... ordini insistemus. Primo ponendo medicinas capiti proprias et membris eius et per singula descendemus. Deinde ad medicinas decorationis et ulterius veniemus postea de digestivis humorum in quocumque loco contineantur et de evacuativis que medicina cum humori conveniat et de repressivis earum determinabimus.

Sequitur de medicina abstersiva.

Medicina abstersiva est secundum proprietatem movendi humores viscosos grossos ab orificiis pororum et superficie membri et elongat eos a morbo propter quod omnis medicina abstersiva lenit et quasi vocatur mundificativa pororum et foraminum et est fere circa amari saporis cum quadam ponticitate. Sed nota quod ista abstersiva est duplex una que abstergit intus et non extra alia que abstergit intus et extra. Prima est illa que cum ... abstersionis secundum ponticitatem prohibentem virtutem abstersivam penetrare in poros cutis ut absinthium et similia. Unde Galienus 3o simplicis medicine dicit quod cum accedit stipticitas et oppilat poros non suscipiunt post illud intro ... abstergentis. Iste autem medicine intus venientes cum inveniat meatus amplos non est possibile ut prohibeat stipticitatis ingressum virtus abstergens, 2o iuvat confortando meatus i. venas ne debilitentur propter abstersionem. Medicina autem que abstergit intus et extra est illa que habet virtutem aliquam penetrandi ita quod vel prohibet ingressum eius et istarum quedam abstergunt sine apertione ut illa que operantur lenendo et lavando et ista magis agunt in virtute passiva quam activa i. cum quadam humiditate et lubricitate, quedam operantur cum apertione. quedam cum ... Nota quod istis medicinis abstersivis communiter utimur in duobus membris quia istis administrantes medicinas habentes proprietatem ad membrum quod abstergere intendimus. Verbi gratia in abstersione epatis utimur istis simplicibus in splene addimus radicem capparis. corticem tamarisci scolopendrie, et fit decoctio omnium istorum in aceto acetosa enim abstergunt in pulmone enim fit decoctio abstersivorum cum melle et aqua ordei aut vino ... dulcia cum sua humiditate adiuvat ... ut materia que est in pulmone dividatur et spuendo expellatur que sunt ... 3o simplicis medicine capitulo viii.

Exempla medicinarum abstersivarum sine apertione

Farina ordei	Farina fabarum
Amigdale dulces	Caseus recens
Therema	Zuccarum

Iste abstergunt cum quadam apertione

Farina lupinorum amarorum	Squilla
Farina orobi	Baurach
Amigdale amare	Nitrum
Semen urtice	Spuma maris
Radix lilii	Sticados
Lenticula	

Species ... abstergit et aperit oppilationes viscerum ut tereniabin.

Quedam autem abstergunt cum stipticitate lenendo et fortificando et est fortior abstersio

Centaurea — Granatum
Fex aceti — Tamariscus
Glans — Rubea tinctorum
Castanea

Quedam cum subtilitate ut

Ebenus nigra — Lap. spongie excitando
Fistula pastoris — Flos matturando
Lentiscus lauando — Fermentu resoluendo
Omne fel

Quedam desiccando sicut

Plumbu ustu — Omnis urina
Marcasita et matat — Testa

Quedam absterguit valde ut

Origanu — Cinis calefacit
Enula — Cinitus etc abstergit
Arundo parum et ... — Absinthi cu apcone
Et sim hic 7to simplicas meae stius cinis ossa
melius sterous lacerte ...

De medicina adustiua

Medicina adustiua appellatur que subtile resoluit ab humoribus et membris et facit remanere eorum cineritatem s. Auic. et hec sunt grosse sube et calide non tamen tam calide ut corrumpant membra. Exm

Amarcadus — Puretum
Atramentum — Spuma maris
Es cu scriptite — Staphisagria

De medicina aperitiua

Ad cognitionem communis medicine dicendum quod medicina apritiua est nomen equiuocum quia una est medicina que vocatur apritiua quod maturat de qua dicetur postea. Alia est cuius proprietas est mediante excitate intra grauitate meatuum mouere ad exteriora, ita quod remoueat grauitates meatuum apte, et hoc facit quia est aliquantulum grosse sube subtilis in actione resoluendo incidendo aut lauando, et per istam viam, omne acidum, omne amarum subtile, omne ligu subtile calidum, omne acetosum est aperitiuum

Quedam aperiunt cum stipticitate ut

Anisum — Radix capparis
Absinthi — Fisticus
Succus mirti — Gentiana
Agnus castus — Radix eius ultie et subtiliat
Abrotanum — Amigd amara
Agaricus

Queda sine stipticitate

Endiuia — Satius quod vocatur canapa
Margaritan et ... / siluestris 7to si in ca vi
Cucurbite — Feniculum

Quedam cum abstersio ut

Capparis — Lactucu asini
Orobus — Mel
Yreos, et digiti — Hordeon
Camepiteos et polt
Ligna dicta et ...

Item hec aperiunt

Semina etc ... — Lignu aloes
Olm amigdalarum — Apium sedando
Eruca ...
Spica abstergendo ... et mest ... uirtus fort et ... in epate frigido ... ... iiij to
Sparagus cum abstersione ... epatis

Maiorana valde — Polid
Ypiton .i. sempiuiua subtiliando — Petrosilium
Camedreos subtiliando — Caperlus
Lapdanum valde cu subtiliator et pauca stiptite
Mixta leniendo — Aristol attrahendo
Balsamus deopilando — Cinamomum confortando
Epithimum deopilando — Abrotanu valde subtiliando
Acorus — Ameos excitando
Equinatu sedando dol — Camomilla sine attractione

De medicina attractiua

Hec medicina operatur duobus modis, aut a caliditate aut a proprietate. De hijs que agunt a proprietate dicit Auic. quod habent proprietatem ut moueant humiditatem a loco cui obuiant, et si attrahunt. vel ex... attrahunt ex profundo ut a intestinis, aut supra locum emplastrantur et hoc faciunt quia sunt compositionis calide et subtilis sube, et harum sunt quedam que operantur a natura propria ut que sunt calida subtilia de natura sua, quedam operantur a natura acquisita ut omnia putrefacta sicut fermentu et stercora. Medicine que attrahunt proprietate, attrahunt per similitudinem quam habent ad illud quod attrahunt sicut membra attrahunt alimentum sibi proprium et conueniens et per istam viam attrahunt medicine solutiue humorem sibi proprium et similiter quedam medicine liberantes a veneno ex proprietate attrahunt venenu mortiferum impositum et si iste sunt calide attrahunt melius et quanto calidiores tanto attractiue sunt fortiores quare sunt alias duas attractionis scilicet proprietate et caliditate que est ei auxiliata, et non debet dici medicina calefacit et medicina facit cauere et medicina facit calidum. Et quia modo ... est ... medicina liberante a veneno Notandum quod medicina liberans a veneno ... operatur aut venenu destruendo et corrumpendo, aut expellendo aut attrahendo. Corrumpendo sicut medicina ... corrumpit venenu calidum et ... frigidum et ... terrosum. Expellendo quidem sicut tyriaca expellit de venenu ... hoc facit per accidens quia ex proprietate ... forma acquisitam aut ex actione et passione et ... temperantie suarum ... confortandi cor et cor confortatum contrarium est omni veneno et omnia expellit antequam ad ipsum veniat. Attrahendo uero sicut oleum scorpionis attrahit venenu suum, et adeps cocodrilli venenu suum, et sicut dictum est operatio ipsius liberatiue est simul medicine attrahendi humorem, quia utraque attrahit per similitudinem non tamen actualem quod ferru simile est ... et magnes magneti scilicet ... quod in attrahendo est fortior et in patiendo debilior ... Est igitur medicina solutiua simplex quod quodque appropriat ita quod si non soluit digeritur et generatur ex ea illud humor quod aperit, ut tartarius qui appropriat fleuma et ipsum attraxit si est fortis uirtutis, et si est debilis uirtutis ita ut vincatur et digeratur sit ex eo flegma et hoc non fiet nisi inter tartarium et fleuma esset conuenientia, et hec conuenientia est in fortiore ut forma et actus et in debiliore ut potentia passiua. Sunt est quod quando uirtus nutritiua est fortior nutriente conuertit nutriens in naturam suam, et si nutriens est fortior nutrito et ipsum conuertit in naturam suam sicut dicit G vj de morbo quod persica que fuit mortifera in terra persarum transplantata in egiptum fuit absque nocumento et ... transplantatione de loco ad locum fiunt alterius saporis, scilicet quod magnes cum sit similis ferro potentia

quia cum virtus magnetis est fortior virtute ferri attrahit ferrum. Si querimus quid est movens quid
est motum dico quod virtus attrahentis que est actu est fortior virtute patientis immutando medium per totam potentiam tan-
git patiens actu spirituali et virtus passiva que est in
eo contrahit excitata accedit ad agentem, ut quod in
ea est imperfectum et potentiale fit actu et formale. Unde
Arist. 1o physicorum ubi aris declarat quod inter motorem principaliter
quam et illud quod movetur non est medium. dicit quod quam
attrahens quietum et attractum est motum non e contra
attracto si attractum movetur esse ad attrahens ut probat
at se et post exemplum de levi et gravi adamante et
et ferro mutiente et mutato. et hoc experimento
didicimus quod actus ferrata cum adamante attrahit
ad se acum aliam, iam enim quanta cum adamante acquirit
sunt actum similiter potentie qua autem habeat et hoc operatur
est a tota substantia sicut sunt alia et 3o simplicium medicinarum capitulo
1e et in 7o eiusdem capitulo 9. Et si queratur quid est
ista tota substantia. Dico. Unde Avicenna primo canonis capitulo
de eo quod comeditur et bibitur dicit, sed nec est complexio
simplex ut quanta sed est quedam proprietas adveniens
post complexionem in materia disposita ad eius susceptionem et quam
non proprietas seu dispositio est apta ad agendum
ut in adamante et medicina attrahente aliquid ad
patiendum ut in ferro aut humore. et hec operatio provenit
ex forma specifica totius qua [...] proprietas et
per hoc vocatur tota species nec fit ista operatio a forma
specifica. sed fit a proprietate que ei inest sicut magnes
non attrahit ferrum quia magnes sed propter proprietatem que inest illi forme et hoc est quod dicit Avicenna
vo canonis. sicut tiriaca quando est iuvenis et operatur
et est fermentatione insufficiens aliquid fortiorem quam
que est contra veneno nisi per fortitudinem suam et per proprietatem
forme que est confortativa cordis sicut dicimus quod
hoc non est relativum ad filium quod hoc sed per proprietatem
sibi additam quia est prius Sic et intelligere debemus
de medicina liberante a veneno extra posita attrahit
enim venenum impositum per quandam similitudinem
sed in extra posita est virtus fortior comparata ad venenum
quia si sit in multa quantitate interficit unde et vo simplicium
medicinarum dicit quod ipsa est media inter corpus et venenum
unde oportet quod sit in parva quantitate ut corpori non noceat et
tam fortis virtutis quod in attrahendo venenum impositum
non destiat. Et si queratur unde inest ei ista virtus
fortior dico quod totus scorpio est fortior veneno
effuso per suum morsum. et ab eo in quo natura aqu-
at talibus invantem ad attrahendum et per omnem actu-
tatis sui veneni compunctivum et est medium inter corpus
et venenum. Similiter adeps cocodrilli cum sit pinguis
et magis acuta quam venenum effusum quia calida
adiuvat ad attractionem et per se in istis et positis est virtus
quam activa et veneno imposito est quasi passiva
et forte venenum inter eius motum ad venenum extra po-
situm sicut pars ad suum totum unde dicit primo canonis
Arist. probat impossibile esse quod corpus simplex sit infinitum
pars enim motum ad totum. nonne si est totum sed sim quod est
in suo situ naturali. Ista medicine attrahentes sunt hec

piper et omnes semina	Ozinum. i. fordiacus alume-
sal spume maris	alis minus preserit et 7o
spinacia cum lavatore	de simplicium medicina et hoc
calamentum	facit vehementer
costus	Pulegium sicut et ibidem

Sapinum ibidem | fermentum ibidem
Omne stercus et maxime columbe attrahit etiam velociter
Stercus canis ossa edentis cum abstersione
Stercus latte sicut volumus
Pulegium viridem extrahit sagittas a corde secundum Arist.
nono de animalibus ut ubi
Centinodium pistatum et calefactum vulneribus suppositum
attrahit tenta intra posita etsi videri non possit
Narcissus | Castoreum
Porcetula quia abstrahit plus a capite quam masticatoria

De medicinis que attrahunt ab interioribus vide ubi prius

De medicina corrosiva

Medicina corrosiva est sicut simplicium medicine
est calida mordax et ossa. et secundum Avicennam
2o. est enim proprietas ut consumat partes contineant
partes carnis et attrahit malam materiam ad se ita
ultimus modo perveniat. Sed istius sunt secundum et 3o de
Sinapis | composita capitulo 3o
Pistas salitus | Allium
Pepe sup membrum ligatum sicut illa supra sed non faciat
pro quantitas eius post ubi et et Avicenna primo canonis
Tactum per sui substantiam per et primo simplicium medicinarum capitulo 1o.
Ebs alius | sicut eius | Anacardus
De hiis plus habemus sup putrefactivo et ulcerativo

De medicina consolidativa

Medicina consolidativa .i. cute facientis est
contraria sicut medicine et eius est proprietas
in et 7o simplicium in capitulo unde ut stipticus et exiccet
cum equalitate et sine morditate et alteratione
carnem quia cutis nichil aliud est nisi caro
indurata et hoc faciunt medicine stiptice exiccantes
sicut balaustie et cortex quandoque. et folia de quibus
causa ponetur nisi sup stiptica et sup siccantia
Et opus prius istarum medicinarum est equare ulcera super-
ficiei totius primo et post secundum virtutem unde
aut primo et post est inter medicinam carnem minuendo
et carnem diminuere per sumpta in parva quantitate
consolidat exiccando non tamen stipticitas nec
aggregant carnem adiuvante similiter mirra plu-
bum ustum limatura robuste vasca coriim adusta
aliquis consolidant quia coleat sine morditate non
tamen consolidat sicut ipsa virtute medicine consolidat quia
non stipticant nec carnem aggregat. sicut omnia abs-
tersiva id faciunt non tamen consolidat quod implet ulcera carne

Medicine confortantes

Medicina confortans secundum Avicennam in 2o de que
portat complexionem membri et prohibet ipsum cadere sup-
fluitates. Ad hoc intelligendum nota quod quatuor modis
membrum confortatur. Uno quia complexio quam habet ex in
suo principio conservat. aut si est lapsa ad suum principium
reducat sicut fit per similia ipsi et modico
applicata unde applicatio eius ad ventrem confortat
calorem stomaci secundum Avicennam 2o. Aliud fit per contrarium reducens
2o confortatur quia spiritus vivificatur et augme-
tatur et hoc fit per aromatica. 3o quia membrum in
se constringitur et calor intus confirmatur et confortatur
per stiptica per et in 7o simplicium medicinarum. De illo aliud
confortat 4o sit quia humiditas naturalis superflua
consumitur et hoc fit per exiccantia. Istarum causa pate-
bunt infra sup stiptica et sup siccantia. Sed
aut medicine confortantis ponet infra quam loqui-
mur de medicinis conferentibus membris singulis

Medicina constrictiua

Medicina constrictiua [illegible] cuius s[ecundu]m Auic[enna]m e[st] in duobus retinere humores ne fluat ad exteriora et hec fit aut quia infrigidat aut quia opilat aut quia conglutinat et [illegible] s[ecundu]m medicine ca[pitulo] 1º in fine vocat istam retentiua quia claudat et retinet claudendo poros et prebet euacuatioes materias sensatas Et notandum quod hec e[st] duplex vna que agit sua frigiditate et hec claudit et retinet sensata ne exeat dum tamen paru[m] ex eis firmat et si plus firmat stupefaciunt et si multum mortificant Alia est retentiua que claudit opilando aut exiccando Exempla prime sunt

Aqua frigida — Mustus aque
Sempiuiua — Mandragora
portulaca — Jusquiamus m[agnus]
psillium — Kengi i[d est] iusquiamus albus
Lenticula mur[i] — Papauer et omnes res que infrigidant supra

Exempla alterius retentiue sunt

Acacia — Lingua auis valde
Galla vehement — plumbum vstum
lingua auis — memite
Bina pini et visco — Sumach et confortat
Lapis lazuli — Sedengi i[d est] ematithes valde
Rubus qui stipticus — Succus mori
Reubus qui [illegible]

Notandum quod medicina que operatur sua frigiditate est debilis operationis et non retinet nisi rem calidam in [illegible] multis alia que est frigida

Medicina constringens sanguinem a venis

Ista medicina sanguinem retinet aut quia frigida sanguinis [illegible] vitate reprimens aut glutinatiua poros et orificia venarum opilans aut exiccans superficie membri adusta et [illegible] faciens

Exempla exsanguinatiuorum

Mustus aque — plumbe
portulaca — finacia
Crassula — Lingua auis et repetit
Salix [illegible]

Exempla [illegible] glutinose

Embliaus — pulmis molendini
gipsum ablutum — Thus
[illegible] decoctum — Resina
amilum — vel pasta

Exempla exiccatiue

Rana et simus rane
Aloes — papirus adustus
Cortex thuris — Resina
[illegible] pustulara [illegible] — storia fer[ri]
Galle aduste in oleo — cinis ossium non ablutorum
Spongia maris — spongia i[n] oleo et vino et postea adusta
Carabe — exiccat enim vehementer
Lutum sigillatum et cum [illegible] et conglutinat
Lutum armenicum exiccat enim vltime
Cortex nucis et cum hoc stiptica
Squinantum et cum hoc est stipticum
Sanguis draconis
Omnis vrina cum cinere vitis super locum a quo fluit sanguis posita sistit sanguinem et [illegible] abstergit
Tela aranee super locum posita [illegible] locum aperi
Cinis vitis quercus
pellis talpina noua super locum posita

Exempla adustiuarum

Cauda equi valde — Calx viua
Sandaraca et omnia que adurunt

Medicina [illegible] qua nulla est melior

Recipe thus masticem pinguedinem aloes ana 31 puluerizata misce cum albumine oui et fac ad mellis spissitudinem deinde intinge pilos leporis aut tela araneae aut bombace molle sed in hoc pili leporis sunt meliores intinge in predicto medicine et suppone s[ecundu]m medicatorem Item Recipe [illegible] partes xx thuris minuti partes xvi aloe [illegible] gluten ana partes viii arsenici partes iiii gipsi optime puluerisatum partes [illegible] fiat puluis de omnibus super locum pone et sustenta et impone [illegible] medicina mirabilis [illegible] et experta s[ecundu]m Auic[ennam] li[bro] 5º fen [illegible] tractatu 2º capitulo ultimo

De medicina consolidatiua

Istius medicine proprietas est consumere qualitates subtiliando et resoluendo et hec sunt que exiccant sine morditatione et hec stringunt sanguinem superficialem exiccando et vocantur sigillatiue Alie equat [illegible] membris et hec generant carnem et maxime que abstergunt quia exiccant superfluitate que est in vulneribus et sanguinem coagulat Exempla istarum sunt

Calamintum cum adustione — pentafilon
Coltator cum adustione — Cuna marie abluta
antimonium — [illegible] multum
Altimina — Vinum forte
Cinis caul forti — Cortex nucis aduste et
Calx abluta — que est sine morditatione
Ciperum — Acetum cum morditatione
Cauda equi — Cinis cum morditatione
Intaderis i[d est] lapis [illegible] — Omnis storie et maxime ferri
polipodium valde — fel vulpis multum

Ista exiccant cum stipticitate

Alumen — Tamnia alia abstergendo
aloes — Omnis fuligo abstergendo
Corallus — Omne lutum absque attractione
Cucumer — Dragagantum cum glutinatione
Ematithes vltimate — Lutum armoniacum quia exiccat vltime et est frigidum
Scoria [illegible]

Medicina frangens acuitatem

Istius medicine proprietas est equare complexionem rei in qua agit aut humiditate sua aut frigiditate

Exempla istius sunt

Pinguedo anatis frangens acuitatem coloris — Citri et eius acetositas
Herbis [illegible] — Cucurbita
Granatum acetosum — Cucumer
portulaca valde que resistit colere — Omnes mala [illegible]
Spinargia — le[ge] [illegible] [capitulo] 2º [illegible] [capitulo] de [illegible]

Medicina frangens ventositatem

Istius medicine proprietas est ut faciat mutari ventositatem in substantiam [illegible] exiccando et quod ventuositas subtiliata exterius resoluitur et si adhuc est apritiua tanto fortius propter hoc quod medicine partes separat et aperit poros quare medicina facilius expellitur Exempla istius

Cuminum — Aza
Cassia lignea — polipodium — [illegible]
Canapa i[d est] [illegible] — [illegible] li[bro] [illegible] ca[pitulo] de [illegible]
Epithimum — Anetum
Enula — Ameos
Oleum de ruta — Semen carui
Opoponacum — Nigella
Semen raphani — Rutta soluit ventositatem
Squinantum

Medicina conglutinativa

Istius medicine proprietas est quod sua viscosa hu-
miditate adheret super orificia membri et opilat
ea et tenet currentem Et scias quod omnis medicina lu-
brica cum tangit eam igitur sit conglutinans

Exempla istius sunt

Balaustia — Cella combusta
cerusa (cum) dissiccatione — Pulvis molendini et cera
sarcocolla (cum) consolidatione — Ordeum (combustum) mixtum cole-
Nux apressi — Cauda equina
Et dixit Avicenna libro 5to fen 2a tractatu primo
(capitulo) 9o (quod) lac acetosum conglutinat valde vulnera magna

De medicina incisiva

Istius medicine proprietas est ut in (ea) efficiat in esse (eius)
humoris (secundum) (omnes) eius (partes) separat nam quelibet
pars separata (retinet) essentiam et similitudinem sui totius

Exempla istius sunt

Cepe — Citer — Sinapi
pulpa — Ciminum — Eupatorium
Colocintida — Rutha

De medicina inflativa

Istius medicine proprietas est ut sit substantie grosse in qua
agit calor extraneus commovens et faciens ventosi-
tatem (sed) ista ventositas aliquando resolvitur in (toto) et (interdum) in inte-
stinis et tunc non inflat venas Aliquando tanta est ventosi-
tas quod nec in toto nec in parte resolvitur aut forte re-
solvitur in parte et in parte non et ista inflant venas
et propter faciunt virge erectionem Exempla sunt
Eruca — (Avicenna) multum (confert) ... (et) ... capitulo de regione rupte
cepe — Citer — Lens — ventose
Avellana — Fabe valde — ventose
Nux dactili (firmat) vaporat et inflant (et) ... dixit ... colica-
Fasioli — Rapzanum quantum ad subtum
Castanea — Semen lilii propter humiditatem
Lactuca ablata — Zinziber propter humiditatem
Uva recens — Semen eruce — Menta
Spinargia ... de tabo (solute) Omnis ... sunt vaporose
et sic inflant dixit (Avicenna) 2o de singultu stomachi

De medicina lenitiva

Ista medicina (secundum) (Avicennam) calefacit cum temperamento ita
quod et operatione sua non multum resolvit et est eius
siccitas equalis sue lenitati (sed) (secundum) (Serapionem) 3o (sunt) medicine
(lenitive) septimo (quod) medicina que vocat calefacientem est cali-
dior caliditate membri ita quod accendit in membro caliditatem
super caliditatem membri et resolvit ... humiditate non cum
intentione ut attrahat subtile et residuum ... et
(quod) medicina est temperate caliditatis cum pauca dessicatione
et est calidior quam medicina maturativa est (igitur) lenitiva
quia lenit et remollit membrum durum (sed) non quodlibet
durum quia durum est (tribus) modis aut quia siccum sicut
lapis aut quia (corpus) ... repletum plena vento aut (quod)
congelatum sicut glacies et (sunt) ultimo convenit
medicina lenitiva et magis quam humiditas in membro
est coartata et facit duo opera primo quia dissolvit quod
est congregatum 2o quia resolvit quod est dissolutum non in subi-
to (sed) partem post partem ... propter ... curat ...
et durum propter repletionem curat evacuatione (sed) non quod aut
evaquat in tali isto (secundum) ... et repellendo aut re-
solvendo materiam confluentem aut ... repel-
lendo cum quo fluit humiditas 2o evaquat calidum
quia humiditatem calefacit et post ea in vaporem 3o
... evacuat aut quia ... magis in poris

... aut quia resolvit et alterat totum membrum
... cum ... humidum superfluum resolvit Exempla sunt
Storax valde et maturat et hoc vult ... alibi bene
Squinantum — Cassia fistula id est ...
Spinargia — Fenugrecum et digerit
viscus — Furfur et abstergit
Sebesten — Grana pini et maturant
mirra — Ozimum id est (sordes) alvearium valde et (subtiliat)
Bdellium — Rasara id est ... et ... et ...
mel — Medulla ... cum adurit
Armoniacum — Adeps caprae ... ultima ...
medulla ... — Adeps vacce ... medicine ... 3o

De medicina lavativa

Istius medicine proprietas est agere magis virtute pas-
siva quam activa et loco virtutis passivam
humiditatem in movendo et currendo super orifi-
cia ... lavat superfluitates Exempla istius
Aqua ordei — Aqua lupinorum
Aqua cucurbite — Lac amigdalarum
Aqua fabarum — Mel non est enim ... ita medi-
... abstergendo ... ... sic mel ... vel pul-

De medicina mundificativa

Istius medicine proprietas est lavare cum abstersione
... est debilior abstersiva et fortior lavativa

Exempla istius sunt

Passulanum ... cum suo ... (reperiat) de dict(is)
... cum mundificativa (reperiat) de dictis
Cuscute ... Rutta
Sisamum cum ...
Amilum cum ...
Melones cum abstersione
Nigella cum abstersione et incisione ...
Behen cum abstersione et incisione
Spuma maris cum abstersione.

De medicina maturativa

Istius medicine proprietas est (secundum) (Serapionem) ... medicine
... 2o quod ... ut faciat
eam ... valde ... membrum quod ... per quod con-
sumat aliquid de humiditate membri (sed) ... substantiam
membri ipsius non alterando tamen alterat materiam que
est in apostemate Et ut hoc melius intelligatur No-
tandum est quod in corpore ... est duplex alteratio Una
que fit a calore naturali agendo in cibum ...
que est materia vere bona convertibilis in ... corporis
et hoc fit in (stomacho) epate venis et omnibus membris
Alia est alteratio que est ... naturalem et fit
a calore non naturali putrefaciente materiam et ista est
contraria prime alterationi Tercia alteratio est media
inter has duas et ista fit a calore naturali quia
ubi est aliquid digestionis (sed) in ista ...
(tamen) calor naturalis non vincit materiam complete
ita ut fiat ... corpus quia in
materia est mala qualitas ... calorem naturalem et
ei non obediens et sicut in prima alteratione non
confert calor simplex applicato ... applicatur
puer aut ... ad ... ut fiat
digestio melior sic calor ... indiget medicina
sibi ... ut ea adiuvetur ad sui opera
et ... a (Serapione) et maturativa ...
et ista ... calorem in membro ... ei valde et ...
non agit qualitate sue caliditatis (sed) qualitate ipsius et
quia omnis ... caliditas ... et resolvit

oz ut h' me^na^ sit viscosa ut opilet poros corporis
et concludat fumos intrinsecus et ergo calor fit multus
quia spiritus multus acutus contentus equitur conglutinationem
membri adunat et augmentat omnes a poris na-
les et eas confortat et iste spiritus vocatur ab ypo pro
apropriatus calor naturalis ubi dicit Avicenna to veme et ve

Exempla istius sunt

Aqua tepida aut commixta cum oleo aut cum farina
tritici alba et munda et panis erea sicut est ex e t. 7 h.
Adeps porci   Adeps capre sed est plus acutus
adeps vituli   Adeps gallorum sed est plus resolutivus
Adeps bovis   Adeps anatis sed est subtilioris substantie
Medulla ossium cervi
Adeps animalium desertorum est melior quia magis acuta quam sil-
vestrium et inter domestica adeps porci et vituli
sunt meliores et inter silvestres adeps leopardi et leonis
sunt fortiores et acutiores
Bitumen maturat cum resolutione et est plus pici in opere
Caulis coctus prima aqua ablata
Calx abluta inmixta cum oleo
Cera quamvis minoris caloris est ut maturet si est
mixta cum oleo maturat et si est superflua caliditas
in membro tunc per se est maturans
Fex olei   Fenugrecum
Olibanum   Altea i. ysopus humida
Pix cum abstersione et siccitate sed sicca est melior
quam humida et cum oleo est melior
Resina cum oleo et si est apostema ebulliens misce cum
oleo ro. et si est frigidum misce cum oleo antiquo de raphani
Semen lini cum abstersione et magis misce cum adipe porci

Medicina putrefaciens

Notandum sed ex 7to simplicium in cap. viii
me^na^ putrefaciens est duplex una est
que est vere putrefactiva et est calefaciens et hu-
mectans et istius proprietas est secundum Avicennam ut corrum-
pat compositum spiritus membri et ipsius humiditatem et hoc
quia dimittit humiditatem in membro corruptam
quam calor in eam non agit naturalis quia desti-
tuitur a regimine caloris et ita facit accidere in me-
bro fetorem secundum Galenum et de ista h' non intendimus
Alia est huic similis et est que aperit et destruit
carnem molle preter quod accidat dolor

Exempla istius sunt

Arsenicum citrinum et rubeum
Aqua cineris et maxime lavatum
Omne lacticinium
Cantarides
Fex aceti adusta i. tartarum
Vermes panni secundum Galenum
Armoniacum

Sunt autem res que cito putrefaciunt in corpore

Herba raphani
Sanguis equi
Posita quia secundum Avicennam et econtra contraria prohibet putredinem

Sunt et alie medicine ratificantes putrefa-

ctionem quedam confortando ut cinamomum
quedam prohibendo quia consumunt humiditatem superfluam
et membra constringunt ut mirra sal mel acetum

Medicina provocative urine

Istius medicine proprietas secundum Galenum 7to simplicium
ca^o^ 1° est quod sit acuta calida subtilis et
ista me^na^ primo attenuat sanguinem et ipsum subtiliat
2° distinguit et partem spissam a subtili sicut fit separatio
in lacte per coagulum 3° attrahunt renes partem aqueam
subtilem et remanet spissum in corpore

Exempla istius sunt secundum Galenum ibidem

Semen apii silvestris et domestici
Semen feni
Semen dauci silvestris et est illud quod dancum
Siseleos   Ameos
Sen   Azarum
Acorus et hec faciunt opera supra nominata

De medicina resolutiva

Istius medicine proprietas est facere humores mutari
in vaporem et deinde extrahere ipsum a loco in
quo est retentus partem post partem

Exempla istius sunt

Coriandrum cum subtilitate sed stipticitate   Oleandrum valde
Cassia   Piper longum cum abstersione
Elebor. niger vehementer   Cologuintida cum attractione
Cimina   Ossa adusta cum exsiccatione
Siseleos cum mundificatione   Radix brionie maxime cum iaspide
Affodillus cum abstersione   Hastula nulla cum rapore
Cucumeris asinini cum abstersione   Anetum cum attractione
Petroleum cum abstersione et ustione   Altea cum maturatione
Carpotas cum abstersione et digestione   Bdellium cum maturatione
Sal cum abstersione   Polipodium cum maturatione
Abel i. semen iuniperi cum morditatione   Mastix cum lenitione
Castoreum cum morditatione   Scolopendria
Armoniacum fortiter   Cicla
Orza   Ysope cum stipticitate
Gallam cum lenificatione   Muscus
Lilium cum stipticitate   Mellilotum
Mastix cum stipticitate   Rosa
Calamus aromaticus   Bolus armenus
Camomilla   Alumen
Camena cum vino odorifero resolutum parum cum subti-
litate subtili Avicenna 2° de cura zode ex percussione

Medicina rubificativa

Istius medicine proprietas est ut trahat sanguinem
ad cutem ipsum calefaciendo velociter Exempla
Cordumeni   Conilla   Napellus
Squilla   Sinapi   Calamentum

De medicina subtiliativa

Istius me^ne^ proprietas est ponere essentiam humoris
subtiliorem quam prius fuit cum caloris sit
temperati et h' me^na^ est debilior quam resolutiva

Exempla istius

Barba hyrcina   Gyt i. nemmfaris
Bareta i. melomeda   Raphanus fortiter
Cerusa plumbi   Squilla valde
Cepe valde et stiptice sed fortiter   Sucadus cum aperitione et abstersione
Cuticus i. agnus castus   Sambucus
Amidum   Lapis iudaicus sine calefactione
Coagulum   Bdellium cum attractione
Calamus aromaticus   Cinamomum
Sal armoniacum cum liquefactione   Abia cum calefactione
Adeps anatis valde   Ysopus
Calamentum   Camomilla

De medicina stiptica

Istius medicine proprietas est materiam aggregare et
eam inspissare et sua stipticitate membra
confortare et secundum Galienum exsiccat humiditates
et claudit orificia venarum Exempla istius sunt

Cucum̄ indi
Glans q̄ 2m Gali maz incarceat
Castanea s̄m Gali in debilius glandie
Barba hirci .i. ypoquistidos
Coriander vincuit 3o d'aua stirgs stōl ēt fortit abinv- // in stō
Nux appressi et cauda eius
Citoniu
Gui arab' c' glutinatōe
Acacia vehement'
Emathitos vehnt
Interior cortex glād
Cardamo[m] cu calefactōe
Crocus cu maturatōe

Galix sy mor[um] 7 ipse a eis
Calix omd desiccatōe
Nitrum
Flos nucis plu estrus
Virga pastoris
Fructus tamarisci
Crue plus fr̄ ḡstrictiva

Meditina stupefactiva

Eius ḡpletas est s̄m Avic 3o pone subam appus in qibz frigidam et in subz grossam quae virtus animalis nō utit' eo ⁊tom corrupit meb' q̄z ita ut non recipiat impletoz virtutis vni ⁊ 7to simplic' me[dici]ne virtutis istius ē multe ḡfiatōnis ita q̄ stupefacit membr' et stupor fortasse erit p̄uatis s̄m Avic q̄ ista me[dici]na sedat dolē nō tn̄ v'e q̄ me[dici]na sedativa v'e doloē ē calida in p̄mo gdu et fundata in subtili s̄ba et eius opatio ē resol- ue raifitare subtiliare maturare et fine p̄cede ome q̄d est coartatum et retentu in mebro in q̄o est tā sive sit humor calidus sive viscosus gssus aut multus sive sit ventositas s̄ia vaporosa gs- sa. et ppe q̄r ista me[dici]na nō dz ēē stiptica et q̄ol facit oliu anodinu et me[dici]ne maturantes. Meditine aut stupefacientes p̄uocant sompnu et corpus inficiant et aliq̄n interficiunt si sumat' in multa quantitate et ex eis est melior que est sicca. Exempla stupefactive sunt

Iusquiamus al' ⁊ nig' | Semen k[arab]s storatis
Mandragore .i. radix mandragore | Opiu | Solatrum

Succus lactuce sumptus i' mag' quate 2m ⁊ 3o de complexiōibus et cetera. Et nō s̄m ⁊ 7to s̄m me[dici]ne ca[pitul]o 2o q̄ istarum me[dici]nar[um] q̄dā sūt q̄ ḡid homi a tota s̄ba sic ḡua pugain et vae vulpis .i. solatri et argentu vivu et multi frigor' et sputu humani venenu et fel eoz quia ista sūt mortifera in ḡte suo nō in qualitate sua vn paru sumptu ex eis interficiat. Sz me[dici]ne stupefactive sua q[ua]li- t[at]e non faciunt quia in parva quantitate sup- te aut mixte cu aliis me[dici]n[i]s nō nocent. Et scias q̄ maior pars istaz me[dici]nar[um] nocet me[dici]n et grauat ḡfunitate capitis et est simile ebrietati quia implet caput vaporibus malis et multis. Unde omis notet cebro aut a tota s̄ba aut a qualitate homi

Ome lacticiniu
Rutta cu stipti[ci]te | Ista uestitat 2m Avic 3o ca[pitul]o
Squilla cu adustiōe
Urtica cu atractiōe

De dolore iunctuarū

Allia | Cepe | Mel
Lac titimalli | Lac ficus | Anacardi | Fumus

Cum d' opatoibus simplicium meditinar

Visis ḡplexiōnibus simplicium me[dici]nar[um] consequnt de opacōnibus s̄palibus videamus que me[dici]ne q̄ḡy membris s̄palibus conueniat aut noceant. Primo a capite incipientes. Deinde ad singula mebra mag' famosa descendemus. Nec est mee intentionis omis me[dici]nas ponere s̄z tm̄ famosiores ḡpas et mag' ḡfortantes me- bru quodlz sequentes in ear[um] ordinatōe or- dinem alphabeti

Iste sunt me[dici]ne capiti confentes

Anisum vaporatu p' nares sedatiu s' quia appeuit cu stipti[ci]te q' rsol[v]it ventosi[ta]te mag' q̄ aduri'
Absinthu caput exaltat q̄ apit cu stiptitate
Aredera .i. flos nuc' apit opilatōs cebri
Aurīca mus' si s' ex ea fiat sc'muitato ḡfert e- pile' vehementer q̄ cebrum mundificat
Armet .i. cina[mo]m ḡssm ḡfert sua stiptitate
Auellana cu pipe maturat corrispa et facit augmentu in cebro
Agnus castus ḡstatiu confert zode quia xsolt humoz et subtiliat // soluere et stiptate
Actorus ḡfert dolori eius valde quia apit re=
Altana cu aceto illinita ḡfert zode quia aperit cum resolutōe
Asing' epar eius ḡmestu ḡfert epile[ntie]
Aqua tepida ualz epi[lentie]
Aqua maris vapor ualet epi[lentie]
Ambra ḡfert cebro et s̄s[i]b[us] eius calefa[cien]do i' subtilia[n]do
Aloes mundi[fic]at ca[pu]t a cebro et linita sup' frontē cu olo ro[sato] sanat sodium
Abrotanu cu olo linitu ip[su]m calefa[ci]t
Anetu sompnu puocat et maxie olm eius q̄ maturat equdit[at] sedat dol' et terminat ventosi[ta]te
Acetu cu olo ḡquassatu ḡfert in zoda calida et excitat et calefacit et p̄hibz effusioz materiei
Agaricu confert epi[lentie] s̄s[i]b[us] cebri mundi[fican]do a ḡpte
Anacardus ḡfert corruptoim memorie
Amigd amare an potu comeste p̄hibet ebrietate
Alliu ḡft dolori frio s̄y ma avic z̄o d'aud h[abe]t puss'
Bacce bezanak clissfugate ḡft epi[lentie] q̄ exiccat
Balsam ḡft epile[ntie] et litargi q̄ calef' mod[ic]at' ⁊ excitat
Beregesis et ē s̄pes abrotani ḡstatiu cebro multu confert zode frie quia subtiliat valde et p̄- hibet attractioz me[dici]ne ad membra
Coagulu ipe camelin[u]m conf' epi[lentie] q̄ excitat
Camomilla ḡfert zode frie quia apit et sub- tiliat ḡfortat et euacuat resoluendo
Cepe aq' eius ḡfert zode frie si ex ea fiat caput- purgiu quia subtiliat incidit et attrahit
Castoreu cu olo ro[sato] illinitu ḡfert obliuioni et litargie zode frie ⁊c
Cinamomu mundificat cap' attrahendo humores si ex eo fiat caputpurgiu vn ḡft coriise
Coloqu' cebru purgat incidendo resoluendo et attrahendo vn d' Gali sup' test' q̄ super pede po- sita attrahit s̄ba
Camphora ḡft zode ca[li]de q̄ caput infrigidat
Cappis masticatu extrahit humorē a capite et confert dolori frid q̄ appit resoluit ⁊ abstergit
Caulis decoctio eius ebrietate retardat ⁊ s̄toz turat excitat cum stiptitate
Coriandr' reprimit vapoēz a s̄to ascedete ad cap' vn confert epi[lentie] ītutini s̄tis a s̄to ⁊tem a= vicenna 3o de aia epilensie
Costus confert litargie calefaciedo ⁊ confimedo vnde conf' omi meb[r]o q̄d indiget calefactōne

Et hoc costus nigella frixa in panno lineo
ligata odorata confert reumati frigido dicit 3°
Cucurbita cum oleo ro. linita confert freneticis infri-
gidando quia sedat dolorem calidum
Ciclamen ac. succus eius factus caputpurgio emun-
ctorica resolvit superflua plurima extrahendo et
confert zode calide et galeate quia subtiliat et resolvit
Cubebe i. malva silvestris emplastrata ad urina
confert ulceribus capitis valde
Cipperi augmentum fit in confortatione
Cerebrum gallinae assatum comestum confortat cerebrum
et retinet sanguinis fluxum dicit Rasis in libro de
cura vulnerum a Senhogy
Epithimum confert melancolie epie. sedat enim inflationem et
removet opilationem quia calefacit
Enula embrocata resolvit fleumata emunginem et
confert omnibus doloribus frigidis et ventosis
Ebes confert melancolie epie et emigranee antique
Effemius si ex eo coquatur in lixivio uncte infusus
Effessire i. vitis alba si ex eo bibatur omni die cum
vino confert epie quia calefacit desiccat et abstergit
Dicit Mesue quod succus eius radicis que vocatur
briomia solide educit fleuma et mundificat cerebrum
et nervos ab humoribus frigidis putridis et 2m omnem
modum administrationis confert epie litargiam et consuetu-
dinibus imorum frigidis
Fetalesius i. species bituminalem caput confert
positum in caputpurgio sedat zodam frigidam et cale-
facit mundificat et abstergit
Ficus humida et sicca confert epie. et cinis lig-
ni eius si ex eo fiat lixivium caput purgat sicut dicit
3° aut si fiat caputpurgium sicut dicit 3° tractatu
2° cap° de cura zode que excitatur successione
sompni et est cap. 3. 2m
Galline que sunt pulle efficiunt augmentum in-
genii et confortate velamina debet itaque prohi-
bent fluxum narium humorem ortum ex eis
Galbanum odoratum reviviscat epilenticum et tunc confert
zode et scotomie quia resolvit et incinerat ven-
tositatem calefaciendo et excitando
Yreos cum aceto et oleo ro. sedat zodam et prohibet
remma aliquid calefaciendo et desiccando Di-
cit Mesue quod confert dolori antiquo epilenticum et
si ex eo fiat caputpurgium aut ex succo eius co-
movet sternutationem et educit per viam nasi superflui-
tates plurimas de cerebro prohibens fluere aut in partes
corporis occultare
Karabe retinet fluxum narium descendente a capite
ad pulmonem est enim resolutiva sanguinis a-
quocumque loco fluat
Lutum armenicum prohibet catarrum 2m Avicennam 3° cap
de asmate quod fit mirabiliter excitat enim ultime
Lapdanum confert zode maturat enim humores viscosos
calefaciendo subtiliando resolvendo attrahendo
Lubne i. arbor sigige et est storax liquidum
suffumigatum confert coryze ultime quia maturat et lenit valde
Lepus coagulum eius bibitum confert epie // Sanguinis
Lac capre confert catarris et eos retinet
Lactuca confert ad insaniam ab calidum et ebriata et rumorem vi-
Lactuca asini si ex ea fiat caputpurgium caput mun-
dificat quia aperit abstergit attrahit exprimendo
Lamium removet zodam frigidam quia calefacit excitando
Mirabolani confert capiti tamen per accidens quia exprimunt fu-
mum accutum ascendentem a stomaco ad caput dicit Rasis in libro 3°
Mirabulani kebuli conferunt stomacho et servant vocem et conferunt
zode Mirtus si ex eo fiat et coctio et cam-
phora pauca fiat caputpurgium confert zode frigide
confortat enim et resolvit solus et confert cerebrum temperatum
Mastix masticatum extrahit fleuma a capite
Maiorana aperit cerebri opilationes et multum confert emun-
gnee et grossam ventositatem consumit et confert zode
melancolice
Mumia confert emigranee frigide epie et litargiam si ex ea
fiat caputpurgium aut si ex ea et succo unguentum castorei
et oleo de bohon fiat caputpurgium confert ad zodam
antiquam quia subtiliat et resolvit et secundum Rasis
3° al. confert omnibus egritudinibus frigidis capitis
Mirra si ex ea fiat caputpurgium mundificat cerebrum
Nux conia cum aceto confert epie quia calefacit et desiccat
Narcissus aperit opilationes cerebri et confert melancolie quia
abstergit et attrahit exprimendo
Neme i. zinziber cum oleo ro. et aceto super caput illi-
nitum confert oblivioni litargie generationem proprium et zode
Nenufar confert ad zodam calidam et provocat sompnum sine debilitat
Nigella torrefacta i. panno lineo posita odorata confert
coryze et zode frigide
Opium provocat sompnum et sanat zodam antiquam ex calore
Ovum testitudinis silvestris comestum confert epie. sicut dicit
Oleum laurinum et rutaceum sicut in doloribus antiquis capitis
oleum amigdalarum confert zode
Oleum ro. bonum valde inflationi cerebri et augmentum efficit in
virtutibus eius et in mente et confert a principio apostematis capitis eius
Olibanum confert capiti et ipsum confortat et mixtum cum
mitro mundificat fluxiones si ex eis fiat ablutio
Oppoponacum confert zode et epie quia resolvit leniter et abstergit
Ossa hominis data in potu consumit epie sicut quidam dicunt et dicit et
quod sunt qui dicunt quod hoc aufebat omnem epiam
Psillium emplastratum confert zode calide
Portulaca confert zode calide
Pentaphilon cum vino bibitum per dies 30 vel 40 confert
epilentie quia est fortis exsiccationis sine morditate
Pionia suspensa collo prohibet epiam
Piper decoctum est et maxime cortex attrahit fleuma plurimum
factum caputpurgio ex eo aut gargarismate
Papaver prohibet catarrum cum oleo ro. et confert zode calide et si
ex eo epitima ponatur iuvat humorem vigilias quia provocat sompnum
Pistacia et maxime oleum eius confert emigranee quia restrin-
git prohibet catarrum melancolie et in hoc qui ipsa est siccata potenter
tenter et maxime immatura
Rosa sedat dolorem capitis calidum et maxime humida
Rokal i. avellana indica si ex ea fiat caputpur-
gium confert epie scotomie maxime melancolie zode et etiam
confert tortuositati oris quia facit fluere humiditatem ex na-
ribus et fleuma et hoc expertum
Rutta confert zode antique si ex ea fiat emplastrum et odor
eius confert epie est enim maxime resolutiva carminativa
valde et mundificat venas
Squilla confert zode et melancolie calefacit enim et excitat
attrahendo ad exteriora subtiliat . n. cibos grossos et incidit
cum fortitudine
Storax confert coryze et catarro lenificat . n. valde
Squinanti flores eius caput purgat
Sticados confert melancolie et epie 3° dicit Hali 2° practice
et secundum Mesue confortat cerebrum et nervos sua caliditate

et si ingeratur cum squilla et aceto est lenis messa
epilepsie et iliacis. Avicenna 3° canone de soda ex percussione
dicit quod si detur in potu cum aqua aut sirupo mollificat
curat et maxime si percussio est sine vulnere
Semen lini suffumigatum confert coriçe quia maturat
cum abstersione
Sambucus resolvit sodam frigidam et flate odoratus
subtiliat enim humores
Sulfur suffumigatum facit coriçam subtiliat enim et attrahit
Staphisagria masticata extrahit flegma a capite est enim adustiva corrosiva acuta acris // sanguinem
Sandaraca suffumigata prodest catarro quod fit ex frigiditate rheumatis
Sisileos confert sode valde resolvendo subtiliando et mundificando
Stramonea cum aceto et oleo emplastrata sanat sodam calidam
Serapinum resolvit sodam frigidam ventosam et confert epilepsie
quia calefacit subtiliat resolvit et abstergit
Sicla cum felle gruis in capite inunctum et si ex ea fiat ablutio aufert furfures
Spica nardi cerebrum confortat flegma prohibet aptum
resolvendo cum quadam stipticitate
Sisaminum oleum eius cum oleo rosaceo confert sode calide
Sandalus confert sode calide
Sinapis et maxime masticata mundificat humores cerebri
et emplastrata confert litargie incidit enim et calefacit
Salix et semen eius et succus confert sode calide
Usnee cum vino infunditur et inbibitur facit enim dormire quia est frigida
Viola odorata et lenita sedat sodam sanguineam
Vitis et folia eius emplastrata valent sode calide
Vinum curat sodam frigidam Avicenna 3° canone primo si glosa quamvis est in ma[illegible]
Xiloaloes confert cerebro et confortat sensum
Zinziber augmentat in conservatione quod abstergit humores capitis

De inciens capiti nocentibus

Visis inciens capiti confrentibus videamus
de inciens capiti nocentibus secundum ordinem alphabeti
Absinthium succus eius facit sodam scilicet ut est per accidens
quod non omnis stomachum mordicando ipsum sua salsedine secundum Mesue
Avellana facit sodam quia generat ventositatem
Agnus castus bibitus facit sodam emplastratus tamen confert
Armoniacum gravat caput et nocet sode et somnum facit
si tamen ex eo frons liniatur confert sode frigide
Apium facit epilensiam excitando ipsam
Aqua calida epilensie nocet communis tepida vivat
Allium facit sodam Et de hoc non quod allium tepe tepula
sinapis et omnia acuta generant dolorem capitis quia
sua calliditate fumos ad caput elevat et sua propria humiditate
indigesta caput replent et sua acredine meningas cerebri mordicant
Balsamum oleum eius facit sodam
Cassialignea Costus Cinamomum faciunt sodam Avicenna
3° canone de simonis vel sode quia sunt aromatica dicat ibi
tho aforismo capitulo testatur quod pro omnibus aromaticis
dolor capitis generatur
Crocus nocet capiti quia inebriat et sensum obtenebrat quando cum vino bibitur et facit ridere sine causa
Coriandrum sumptum in magna quantitate facit sensum permixtionem
Cardamina grossa facit aliter quia excitat multum
Calamentum facit sodam quod mordicat sua acuitate
Canapi semine facit sodam propter calefacitur et vaporem
Cepe facit sodam et nocet multum et multo usu
eius facit subitum / Idem Rasis 3° Almansoris

Caulis nocet capiti quod facit somnia mala Rasis 3° Almansoris
Dothim i. avena facit scothomiam
Eruca sola comesta facit dolorem capitis quod calida scilicet
lac eius portulace cum multum quod imbuet secunde dicat Gal.
Epar capri comestum detergit epilepsiam propter sui proprietatem
Enula facit dolorem capitis quod calida est in tercio gradu
Epithimum in se frigidum scilicet caput gravat sodam quod prohibet
fluxos exire Avicenna 3° canone de cura sode
Fabe faciunt dolorem capitis idem provocat in dietis
de faciunt somnia corrupta scilicet enim ventose
Fenugrecum facit sodam quia generat humores multum
Fetalesis i. butagmaion i. herba spiritus Mauritanie quod
ius est in vino positum et bibitum inebriat magnifice
Faseoli nocent capiti Rasis tercio Almansoris
Glans facit sodam quia constringit ventrem
Harmel i. herba similis minore caliat sic potus vini
Yreos facit dormire elevando fumos et in confert sode
antique quando misceatur cum oleo rosaceo et aceto vini
Jusquiamus facit dormire et prestat rerum stuporem sua frigiditate
Jaborus i. radix mandragore facit dormire et cum vino
bibitum inebriat est enim frigida narcotica
Lac vel nocet debilia habentibus capita Idem vult ypo.
in aforismis Lac dare et
Lubne i. arbor stirige ex qua fit storax facit
subetum et maxime oleum eius
Lenticula nocet quia replet cerebrum fumis unde
facit somnia formidosa ysa. in dietis
Melongia i. malica facit sodam et stimulum multiplicat
quia generat melancoliam
Mirra facit sodam scilicet et paralitibus sodam
Nux facit sodam propter sui acuitatem
Nasturtium nocet capiti secundum Rasim i. Almansoris
Opium facit dormire quia est frigidum narcoticum et
destruit intellectum et sensum Et tamen si cum mirra et croco
misceatur sedat sodam antiquam
Olibanum usus eius multus facit sodam primo usus eius
comparatus cerebrum confortat et si misceatur cum melle mundificat furfures
Poleium facit sodam quando non est sine humore cum acuitate
Porrum comestum facit sodam et ymaginari
et videre somnia mala secundum Rasim i. Almansoris
Papaver facit dormire quia frigidum et maxime
nigrum quia est magis stupefactivum
Rubi fructus i. mora multum gesta facit sodam
Raphanus nocet capiti dentibus et palato sua mordicatione
Rosa facit reumam et sternutationem secundum Rasim i. Al.
Idem dicit Mesue scilicet ex meniis facientibus dormire
Squinantum calidum caput gravat et stupefacit sua
frigiditate et humiditate replete
Storax secundum virtutem faciendi subetum et gravat caput
et facit sodam tamen confert coriçe et catarro in frigidis
Solatrum multum facit dormire et maniam stupendo
et cum vino attrahit sompnum si in eo ponatur ex cortice radicis eius ad pondus aurei unius / tamen emplastrum ex
eo factum confert sode calide
Sedochingi i. semine canapi facit sodam sua calliditate
nam ex eo fit humor malus
Seha i. absinthium marinum facit sodam mordicando
cerebrum sua salsedine et amaritudine
Sinapis nocet quod replet cerebrum et mordicat secundum Avicenna
3° canone de epilensia // facientes ipsum multum
Tubma gravat appetitum scilicet non ipsa valde multe

Ysnoe infusio i vino facit dormire potate ypm
vini aute pmo fen 3 doctrina 2a ca° viii de regie
aque et vini ifine qui cito absq impedime
to inebriari voluit in suo vino ifudit ysnoe
Cortex te[ris] involutio fit gtu et alia e melior
Vinu tebru estuatu 3 f v tr p° ca° vi
Zizania e pes mala inebrians vn ypa idietis
dicit q turbat multu et inebriat

De me[dicamin]ib[us] oculis confe[re]ntibus

Viso de me[dicamin]ib[us] capitis videamus de me
dicinis oculis notabiliis et univatis 3m
ordine alphabeti Amisi coft zebel
i panno altq° quia resoluit cu quada stipticitate
Absinthi eplatu cft obtalmie excitando resolue
do sua caliditate et phibedo fluxu me cu sua sic[ci]te
Acatia visum confortat et subtiliat resoluedo flu
xu me et excitando qd fluxu ex
Antimoniu i plubu mortuu cfuat sanitate ocl
repellendo ma[teria]z sua fr[igidi]te et removet sordes ulcer
ru[m] desiccando extrahit eu et ... excitat sn
morditate et abscindit fluxu sanguis
Amoraciu conf[er]t ... oculi albu[gine]m absterget aspe
ritatez palpebrarr lenit excitat eu resolvendo
Ana moth i plubu nigru adustu et ablutu c
fert obtalmie cal[i]de infrigidando eu reprimit mat[eria]s
calidis et ex ... cfert obtalmie sicce
Acorus et spe succus eius attenuat grossitie
cornee et confert albugi subtiliat eu et re
soluit et abstergit sine morditate
Amonii ... embrocatu cfert obtalmie
subtiliat n excitat et maturat
Aza si cu eo fiat altofol cfert i inicio a[n]gri i
cadit et resoluit et disrupit ventositates
Apiu domesticu emplatu cfert dolori oculoru
quia resoluit apit et sedat
Amigd visum cfortat humidificat n abstergit
et apit et spe amare
Amilu phibz cursu me ad oculu sua frigi[di]te
lenit et humidificat
Aloes confert ulceribus oculi et apatibus eius et
doloribus ... et ... anguli lacrimalis curat
n ... ex 3 repellit sua stipt[icita]te 3 no mordicat
Adeps piscis cfert aq oculi et acuit visum
Adeps vulpis recens confert panno
Althea resoluit ... et ... palpebrarr resol
vendo molli[fican]do leniendo 3 maturando
Affodillus succus radicis eius potatus iuvat ocl[u]m
abstergendo resolvendo calefi[cien]do et excitando
Acetu cu melle aufert sanguine sup oclo ocultu
excitat n et phibet effusioz me ex in assidui
tas debilitat visum
Auru in altofol positum cfortat visum equale
in gre subtile in opatoe
Balsamu abstergit pannu et spe olm eius
Bulbus i cepe cum aceto et vitello ovi conf[er]t
apatibus lacrimaru
Bathota i melo sarracenica cortex eius super
fronte positus ... fluxu fu ad oclm sua stipte
Bossoguissen a coriandru putei et est ... sed
coriandro est bona oculis qn inest algarob ex
resoluit subtiliat 3 apit 3 sua stipte fluxu phibz
Citr eius succus acetosus removet ... cum
oculi est n stipticus frangens co ...
Cerusa plumbi cfert apati oculi repellens sua
frigiditate et confirmes sua sicitate
Camo cfuat algarab si ex ea fiat emplm ex n
resolutiva et subtiliat cu qda resolu[tiv]e et absq attractioe
Cepe comestu succus eius cfert descendenti aq morz
et abstergit visum et ex sie eo cum melle si ex eo
altofol fiat cfert albugi subtiliat et mita cu qda
stipticitate abstergendo et apeut fortiter
Corallus adustus cfortat oclm abstergendo et excita
do ... et maxime ablutu et abstergit vestigia ul
cerum et est ... lacrimis
Cinamomu comestu cfert panno et tenebrositi
et si ex eo fiat emplm liquefacit ... grossa
e n ultimu in subtiliacoe et apitiva
Cinis carnis arietis confert albugini
Crocus abstergit visum et phibet fluxu ad oculu et va
let ad pannu e n resolutis et maturatis cu qda stipti[cita]te
Cimi[nu]m cu olo mirtu cft ungule et sanguini coagulato
sub oculis et succus eius abstergit visum et excitat lac
mas e n maximi excitativi cu quada stipticitate
Capita luporu et ... rostra et ungues cferunt
oculo et confortant
Cancri marini lacrimas resoluit et cu sale delet eas
Cassialig cfort oculo quia resoluit cu stipticitate
Citoni[u]m assatu cfert apati calido oculi cfortat eu
et reprimit sua stipticitate
Calamus aro[matic]us abstergit visum e cum subtilians cum pau
ca stipticitate
Cathlia auri cfert albugini oculi et cfortat oclm ex
siccat eu et abstergit
Culere i malua et siluris masticata cu sale pauco
supposita oculo mundi[fic]at fistulas eius et ... ma
turine ... eu carnia et resoluit sn mordicat[ione]
Emblica visu cfortat et maxie si paratur a cali[di]te
extinguit ... caliditz sanguinis
Endiuia cfert obtalmie calide et lac endiuie
siluris abstergit albuginez apit n oplos cu stipti[cita]te
Epat capri aqua confert panno et ... aut
in altofol positu a vapor eius receptu cft ...
Euforbiu si ex eo fiat collirio abstergit oclm sz quia
mordicat et misceat cu melle a al aliis colliriis
Ebuli si ex eo fiat altofol cfortat visu resoluit
eu et subtiliat
Affaba cum thure et rosis et albumine ovi eplata
cfert excitatui oculi et spe pupille
Fel e bovini ungule et asperitate palpebrarr
Omne fel confert obscuritati visus et spe capiciu
sicut cft ... aq sz no administrat nisi pro mundi[ficatione]
corporis et capitis Ex quadrupedibus fel gazealis
est melius Ex avibus fel alcabugi i alaude
capute fel capre montanar cfert ...
Feniculu acuit visum et cft inicio aque apit n oplos
Ficus lac eius cu melle cfert panno ... et inc
pcoi aque et cu foliis fiat asperitas et scabies ...
Gentiana si ex ea fiat linimentu et spe ex radice
confert obtalmie apit n subtiliat et abstergit cu
quadam stipticitate
Gariofili abstergunt visum et cferunt panno
Granati acetosi succus cfert ungule et maxie ubi
est ca reprimit eu ca et phibet fluxum superflui
tatum et est abstersivu cum acetositate quada

Haste cu alijs admixtis confirmat virtute visus et remo-
vet eius debilitatem et est herba similis feniculo et
est forte ysopus
hos i. eo ustum acuit visum et confert duritiei palpebrarum
hirundo tosta acuit visum et si exiccatur et de ea potu
omni die ad pondus aurei unius et ipse si aduritur
mas pullus acuit si ex eis fiat alcofol confert et de
hoc cerebrum eius cum melle confert principio aque et similiter
cerebrum vespertilionis
Iusquiamus semen eius aut succus foliorum ipsius linitus
super oculum sedat dolorem stupefaciendo et prohibet fluxum hu-
morum ad ipsum infrigidando
hyppus humida i. preditaes aggregata super lana ovium
confert apostematibus oculi linita quia est maturativa et solu-tiva
ysopus siccus cocta emplastrata confert sanguini mortuo sub palpebris
Iaborus i. radix madragore succus eius sedat dolorem
superfluum stupefaciendo
kamedreos citrinum pulverizatum confert fistule lacri-
malis si de eo fiat decoctio eius in oleo
lepus marinus in oleo emplastratus suppositus aut si ex eo
fiat collirium abstergit visum
lilium i. succus absoluty confert obtalmie abstergit cor-
neam et omnem pannum et sanat scabiem oculi quia non re-
plutivum cum stipticitate assiduato alcofol cum eo
confert valde
lupi i. serpentaria radix eius confert putredini oculi
aperit nec cum abstersione
lingua leonis confert obtalmie
lingua avis confert obtalmie constringendo et repercutien-
do item ulcera antiqua solidat et recentia et nec
est aliud melius ea in hoc
lac in oculo missum confert obtalmie leniendo conglu-
tinando et mundificando et ipse hoc rectificat ulcera in-
fusa oculi
lingue confert ungule et in hoc succus eius est fortior
lenit enim et mundificat
lactuca silvestris abstergit ulcera cornee et ipse eius
lac ipse hoc facit lac domestice Et ipsa domestica
confert obtalmie calide usus in comestionibus eius
obtenebrat oculum
linus coctus cum ordeo confert obtalmie fluxum eius
prohibet et maturat
Marabolani confirmant oculos mollificando et si ex eis fiat
alcofol repellit materiam currentem si infundatur cum aqua
rosata confirmant valde in obtalmia calida
Musci confortat oculum et exsiccat humiditatem eius et abster-
git albuginem subtilem
Medosens i. plumbum ustum ablutum pulverizatum positum in
oculo ut alcofol abstergit oculum est enim mollificativus ab-
stergens constringens sua stipticitate
Marcasita abstergit oculum et confortat ipsum abluta
et non abluta ipsa enim est consumptiva calefactiva ma-
turativa resolutiva cum forti abstersione
Mirra abstergit vestigia ulcerum oculi et albuginem
et resolvit materiam in oculo nec aqua in principio
descensus et sanie absque morditatione et ipsius ulcera oculi
Menta confert obtalmie in principio quia non stipticitate
inmittam
Mel abstergit tenebrositatem visus est nec absterssivum aperitivum
venarum resolutivum humiditatum
Nux olivum eius et magis vetuste confert contra herisipile
fistule abstergit enim et excitat cum forti sine morditatione
Nux indica confortat visum et confert panno quia stitica
cum exiccatione
Nigella cocta cum oleo yrino si fiunt et ea caputpur-
gium prohibet initium aque quia incidit fortia abstergit
et resolvit humiditates et ventositates et vetustas mundificat
Opium cum lacte mulieris sedat dolores optalmie et
apostematum quamquam narcoticum sed multi abhorrent eum
quia nocivum infert visum
Ovum eius albumine sedat dolorem oculi et vitellum
eius cum croco et oleo rosato confert valde percussioni o-
culi et si cum albumine et aqua ordei et thure
fronti linatur prohibet fluxum ad oculum
Olibanum consolidat ulcera oculi et implet ea
et maturat apostemata eius et abscidit cursum
humiditatum ad oculum exsiccat nec et ipse fumus eius
exsiccat vehementer cum stipticitate et est maturativus
sine morditatione
Oppopo sumptum per modum collirii acuit visum quia
resolvit ventositates et lenificat cum abstersione
Ossa aliarum que aduruntur et abluuntur cum carne sua
sumptum i. alcofol confert albugini et panno et con-
fricatur palpebrarum quia desiccat fortiter
Prunia est contra visum confert cum ex ea fit colli-
rium quia subtiliat incidit conglutinat cum quadam stipticitate
Portulaca confert obtalmie calide sumpta i. alcofol
cum nimius usus eius generat pannum
Pix confert albugini quia abstergit
Pix fumus eius prohibet lacrimas et confortat visum
et facit occipilum palpebrarum
Rosa sedat dolorem oculi ex ea et confert obtalmie
dum tamen additamenta eius albi si abscidantur exsiccat
enim cum stipticitate et est abstersiva valde et sedat motum co-
Rutta acuit visum et ipse succus eius cum succo
feni et si hiis duobus simul iaceat in pelvi erea per
quatuor dies et postea parum istorum in oculo ponatur
confert valde ipsa enim est incisiva resolutiva
carminativa valde et mundificat aut adde istis
succum absinthii et parum plumbi cum modico vino et
fac ut primus et confert dolori oculorum
Rubus succus eius confert exitui oculi quia frigidus
stipticus et desiccativus
Raphanus comestus oculo nocet quia aqua eius
distillatur in oculo aufert vestigia post lacrimali
Et dicit Mesue quod folia eius acuit visum
Rola i. avellana indica confert aque in oculo
per alcofol et ipse succus eius et confert zebel et panno
si ex ea fiat caputpurgium
Rilus i. cedula acuit visum cum ex succo eius
fit alcofol quia stringit exiccat calefaciendo ipsum quia fortia
Squilla est comestio acuit visum quia resolutiva
et subtiliativa valde grossorum humorum et incisiva cum virtute
Sarcocol confert obtalmie et lippitudini et fluxui oculi
et ipse imbuta cum lacte asine
Sanguis columbe et yrundinum ipse suptus sub ala
dextra confert panno
Stercus yrundinis est incisivale albugini
Serpens tyri ius et caro confortat visum
Spodium confert apostematibus oculorum calidis
Sal cum oleo et melle sic ocimum emplastratum resolvit sanguinem coagulatum
Sal armoniacum clarum ut cristallus confert albu-
gini oculi quia subtiliat et calefacit
Serapinum confert obscuritati oculi si ex ea fiat alcofol

et confert vestigiis in oculo et est de melioribus
medicinis que sunt ad aquam descendentem ad oculum
et si misceatur cum aceto delet ordeolum oculi si sup-
ponatur est enim resolvens subtilians carnimas ca-
lefaciens abstergens

Bolarmenum sanat fistulas lacrimales et cum ex eo fit
altofol confortat visum repellendo materiam frigiditate sua

Smaragdus in altofol positus confert primo abstergit omnem corruptionem

Salix succus eius confert percussioni pupille et cinis eius
confert valde in debili visu cinis enim est vehementis
abstersionis et succus est constringens cum stipticitate

Scoria ferri confert asperitati palpebrarum et scoria
stanni confert ulceribus oculi

Salgemma acuit visum

Tubera est fructus et vocatur gallice capigmon aqua
eorum sicut est abstergit oculum quia in ea est
aerea subtilis quadam tenuitate raritate

Tutia est fumus qui elevatur a loco in quo est purificata et
est res alba volatilis confert dolori oculi quia sua
frigiditate repellit materiam fluentem et sua siccitate que
est sine mordicatione desiccat superfluitates coartatas in
venis oculi et de istis oportet fortiorem illa que
abluta est quia partes eius terree auferuntur et fit siccior

Ista tamen utilior sit ponimus ipsam in igne ut ad-
uratur ut perfectius subtilietur deinde ea extinguitur
in succo feniculi et quod fit multotiens salte novies
deinde eam conterimus subtilissime apponendo succum feniculi
in conterendo et dum adheret mortario fit ignis de lignis
aloes et deinde mortarium super ignem apponatur
ut vaporem aloes suscipiat deinde iterum conterimus sub-
tilissime et in cereo illum pulverem ponderis in oculo
cum bacillo puro argenteo ponimus visum enim confor-
tat abstergendo et excitando

Testa cum sale metallico mixta confert ungule
et ipse testa tamen marinorum enim exusta absterserina

Vesice pisces in cortice tenuis circumvoluta super oculum
abstergit visum et ipse alba est enim stiptica resolutiva
cum quadam leniticatione

Viola confert obtalmie calide quia est frigida

Urina pueri cocta cum porris in vase ereo confert albu-
ginem et scabiei oculi est enim abstersiva

Vitrum abstergit oculum et delet eius albuginem et illud
adustum est fortius

Vitis eius folia cum farina ordei emplastrata super
oculum prohibent fluxum materie ad ipsum quia stipticat

Vespertilio eius cerebrum cum melle confert principio aque
descendentis in oculum et eius cinis acuit visum et confert
ungule et albugini est enim similiter velud

Ysopus confert apostematibus oculi est enim maturativa
cum resolutione // palpebra

Ysopus sicca cocta emplastrata confert sanguini mortuo ex-
zinziber confert tenebrositati oculi calide quia
resolvit enim et lenificat cum abstersione

Medicine que nocent oculis

Argenti vivi fumus destruit visum sua frigiditate
et humiditate

Aqua aspalti est mala in oculo

Assidua comestio aneti debilitat visum

Allium debilitat visum et caput aptum ad oculum sua fumositate

Assiduatio aceti debilitat visum frigiditate et acuitate

Caulis obtenebrat visum et maxime positus in al-
tofol et hoc sua grossa fumositate

Yreos attrahit lacrimas sua nimia apertione

Lactuca eius assidua comestio obtenebrat visum

Lens usus eius multus obtenebrat visum

Opium confert nocumentum visui Jo. de Sancto Amando de cura obtalmie 3°

Porrum usus eius multus facit attrahere fumum in oculo

Porrum nocet visui — Piscis omnes recentes nocent oculo

Raphanus nocet oculo

Schedeni i. semen canapi obtenebrat visum

De medicinis aurium

Visis medicinis oculorum nunc videamus de medicinis
aurium — Absinthium decoctio eius confert dolori
aurium removendo fluxum humiditatum

Argentum vivum destruit auditum

Atramentum mundificat sanguinem aurium

Aristolochia confert auditui commixta cum melle prodest aurium mundificat

Amigdala sunt bona valde dolori et sonitui aurium et ipsum oleum
amararum Jo. de S. Amando 3° fen et capitulo de ipsis valde facit
aurium quod assiduitas instillationis olei de amigdalis amaris
in aure omni ebdomada semel est mirabile

Anetum confert dolori multo aurium excitando

Adeps anseris et vulpis confert valde dolori auris

Aranee tela grossa cum oleo rosaceo sedat dolorem

Altea confert apostematibus in glandibus aurium maturando

Acetum acuit auditum quia aperit oppilationes et resolvit sonitum

Behen oleum eius cum adipe anatis confert dolori aurium

Bauracth cum melle mixtum distillatum in aure confert
surditati quia aperit et mundificat

Barba hircina desiccat surditatem

Cepe distillatum in aure confert gravedini capitis

Castoreum confert surditati ventose quando ad quantitatem lentis
misceatur cum oleo nardino et distillatur nec ei est par

Cinamomum sedat dolorem aurium et frigiditate

Crocus confert apostemati calido maturando et resolvendo

Coloquintida mundata et cocta in aceto et acetum in aurem
distillatur confert sonitui

Calamenti succus interficit vermes

Calcatum mundificat et interficit vermes

Cucurbite succus cum oleo rosaceo sedat dolorem calidum

Eufor. cum oleo ciprino mixta tepidum in aure iniectum
est probatissimum remedium secundum Alexandrum

Ebuli cortex in aceto confert sonitui

Faba mixta cum oleo rosaceo confert dolori auris maxime antiquo

Flos eris albus vel sufflatus in aure confert surditati antique

Ficus decoctio cum semine sinapis confert tinnitui aurium

Galla cum oleo de lilio tepide instillato confert doloribus frigidis

Gumma malicti cum melle confert doloribus calidis

Gumma allofini i. terebentine cum melle et oleo mixta
aurem mundificat

Yreos decoctio eius cum aceto confert sonitui aurium

Ysopi vapor et fumus confert sonitui

Lapdanum cum oleo rosaceo confert dolori auris ca-

Lilium succus eius distillatus confert dolori frigido aurium
et sonitui quia calefacit et consumit

Laurus confert sonitui

Limatia eius viscositas facta per contritionem sive tociens co-
mixta cum oleis aloe et mirra conspissata ut fiat sicut mel

Porrum cum aceto et oleo rosaceo confert dolori aurium excitando

Pet° succus confert dolori aurium antiquo mundificando aperiendo

Papaveris decoctio confert dolori aurium calido

Persica succus foliorum eius interficit vermes sua amari-
tudine et confert dolori auris excitando humiditates

Rose decoctio confert dolori auris calido

Rutta succus eius coctus cum cortice granati aurem mun-
dificat absterget dolorem sedat calefaciendo tinnitum remo-
vet consumendo vermes interficit sua amaritudine
Raphani oleum confert valde dolori auris
Succus foliorum mirti aurem mundificat quia exiccat
Squinantum sarco- pulverisata mixta cum melle in aurem
plicium posita saniem mundificant
Stercus vaccinum confert apostematibus auris maturando
Sepes vinum decoctionis ciccis eius sedat dolorem
Sulfur cum aceto et melle confert glandiis auris
Saliva ieiuni hominis interficit statim vermes aure
Sagapenum cum aceto epatum confert dolori auris
Sinapis granum eius prohibet saniem auris
Succus foliorum sallaris confert initium saniei
Sicke aqua confert dolori auris
Solatrum distillatum in aurem confert dolori auris ca-
Schedengi i. semen canabi confert ca- dolori auris et mun-
dificat exiccando
Summac i. lactum acris confert valde dolori auris
Smapis confert dolori auris f et proprie cum aqua
Urtica confert apostematibus aurium abstergendo
Vinum   inveterata ex apsionsus cum
cortice granati et oleo ro confert dolori auris
Vitis alba folia abstergunt aurem et confert surditati
Volubilis succus cum oleo ro confert apostemati calido et suc-
cus virge pastoris
Virge pastoris succus interficit vermes et exiccat
Vulpis adeps confert dolori auris

De medicinis narium

Iste sunt medicine narium et proprie que prohibent
fluxum sanguinis narium
Anthiola prohibet fluxum qui fit ex relaxatione cerebri
Attramentum sufflatum in naribus fluxum prohibet quia
siccum et stipticum
Behen prohibet quia stipticum
Cerebrum gallinarum confert fluxui qui fit ex relaxatione con-
fortando cerebrum et augmentum in eo faciendo
Campfora cum aceto confert fluxui infrigidando
Ciminum cum aceto confert odoratui aperiendo
Coriandrum confert fluxui quia frigidum et stipticum
Colcatar confert fluxui exiccando
Cauda equi confert valde fluxui
Ciperum confert valde putredini narium exiccando
Glandis confert fluxui quia stipticum
Karabe confert fluxui sanguinis descendentis a capite ad
pulmonem et confert fluxui narium valde
Lutum sigillatum abscindit sanguinem
Linum retinet fluxum narium
Lini semen suffumigatum confert corize
Nigella aperit vehementer opilationes colatorum
Ovum positum in melle constringentibus fluxum narium et maxime album
Oleandri flos facit sternutationem
Olibanum abscindit fluxum narium qui est ex relaxatione
Ossium ... cum aceto abscindit fluxum narium
Porrum abscindit fluxum narium
Rutta cum aceto epatata in naso confert fluxui narium
Stercus cameli abscindit fluxum sanguinis narium
Sambucinum oleum odoratum facit fluere saniem in naribus
Smapis odoratum stringit corisam
Urtice folia trita super tempora emplastrata stri-
gunt fluxum narium et eius semen odoratum aperit
opilationes colatorum fortiter

De medicinis oris

Iste sunt medicine oris et membrorum eius ut dentium
lingue pallati et similium // confortans
Acacia confert ulceribus oris exiccando et prohibendo fluxum
Acorus confert grossitudini lingue si ex decoctione eius
os abluatur
Argentum vivum fumus sui facit fetorem oris qui per eum fuisset
Attramentum citrinum confirmat dentes sua stipticitate
Aristologia stringit gingivas abstergendo
Alumina confert ulceribus oris exiccando
Apium confert dolori dentis si in eum frangit
Adeps gallice confert asperitati lingue
Allium assatum confert dolori dentium proprie quando
insertur cum olibano
Alumine collutio oris cum aceto et aliis confert motui
dentium et si aduratur et extinguatur in aceto et
cum salis administratur et cum inde os abluatur re-
primit dolorem dentium Avicenna ... chap. 2º
Argentum si fiat fricatio dentium ex eo confert fetori oris
et maxime mixtum cum aromaticis
Behen ablutio decoctione eius radicis confert dolori dentium
Betrarar collutio oris cum succo eius confert dolori dentium
Butirum si fiat ex eo inunctio gingivarum facit facil-
le ortum dentium in pueris
Citrum confert tortuositati oris
Camo confert pustulis oris
Cepe generant salivam multam
Cinamomum confert corize
Coloquintida collutio oris facta de decoctione radicis eius
cum aceto confert dolori dentium aut si coloquintida
mundata a granis suis impleatur aceto et super cinerem
bulliat et ex aceto os colluatur dolori dentium confert
et facit facilem dentium eradicationem Item acetum
in quo est decocta coloquintida est valde fortis iuvamenti
in dolore dentium Avicenna ... 3º fen 1ª tractatu primo
capitulo quinto   // dentis molaris
Ciceris confert apostemati calido in gingiva et dolori
Cubebe confert ulceribus putridis oris
Caulis a sua proprietate desiccat linguam
Coriandrum collutio cum decoctione eius confert ulceribus oris
Cipressi decoctio cum aceto sedat dolorem dentium
Ciperum confert mollificationi gingive
Calamentum adustum stringit gingivas
Ebuli decoctio eius in aceto facta collutione cum eo con-
fert dolori dentium
Fimus terre stringit gingivam
Ficus lac et succus ramorum antequam frondescunt
conferunt denti corroso cum in eo ponitur
Galbanum confert dolori dentis molaris et denti corroso subito
Ireos decoctio eius confert dolori dentium
Iosopi decoctio cum aceto oximelle confert dolori dentium
Litargirum curat ulcera gingive et oris
Lingua bovis si masticetur radix aut ex succo eius
os colluatur confert dolori dentium et collutio cum succo
foliorum eius confert ulceribus oris
Lac dentibus nocet corrodendo corrumpendo confundendo
gingivas laxando
Allium tritum confert dolori dentium et proprie radix silvestris
Mirra decoctionis ex vino si ex eo colluantur dentes
confortat valde prohibendo corrosionem stringendo gingivam
removendo humiditatem
Morus i. celsus radix ipsius ponatur in aceto per

octo dies ad solem postea excitata et puluerizata e-
uellit dentes putridos et supposita in fiat [illegible] dietas
ciuis assata et resiccata data puero ad comeden-
dum abscidit fluxum saliue ab ore
Nux facit aptam in ore et grauat linguam
Nigelle decoctio cum aceto confert dolori dentium et spe-
cialiter ligno pini
Origanum masticatum confert dolori dentium et gingiua
humidam sanat exsiccando
Ostreatum adustum cum sale abstergit dentes quando
et puluere eorum fricantur
Pertusi [illegible] dolorem dentium leniendo
Papirus confert corrosioni oris exsiccando consolidando
Porri si ex semine eius et pice fiat suffumigatio den-
tium interficit vermes in dente et cum eius [illegible] ti
[illegible] corrumpit gingiuas et dentes
Piretrum masticatum confert dolori frigido dentium et ace-
tum decoctionis eius in ore retentum dentes motos confirmat
Piper nigrum cum aceto confert dentibus frigidis
Piris collutio decoctionis cum aceto [illegible] confert dolori de- // tium
Rutta masticata aufert odorem alliorum et ceparum
Rose semen stringit gingiuas
Rane fluuialis decoctio confert dolori dentium
Rane petrose [illegible] pinguedo si ex ea gingiue
linantur faciliter facit dentium eradicationem
Squille acetum confirmat dentes stringendo et
confert fetori oris consumendo
Squinatum desiccat humide gingiuas
Serpylli decoctio radicis aut seminis eius confert dolori dentium
Spuma maris abstergit dentes vehementer
Staphisagria collutio oris cum ea et aceto confert
dolori dentium exsiccando
Sal stringit gingiuarum mollitiuam et adustum
mundificat dentes a lapidibus
Sandaraca, i. auripigmentum confert dolori dentium
vehementer nec inuenitur ei par
Sumach confert corrosioni dentium et dolori
Titimalli et lac eius iuuat in dentium eradicatione
Smax confert dolori dentis molaris
Stercus quod acetum in quo coquuntur conditum in ore re-
tentum confert dolori dentium Auic. 3 de cura dentium
Et item Rasis in doloribus est ultimum Item Auic.
ibidem decoctio spolii serpentis in aceto confert do-
lori dentium Item et si scripsis puluerem staphisagrie
℞ an. ps. una nitri partes una et dimidia terantur
et fricentur cum eis dentes et gingiua sunt
eis vehementis iuuamenti

De medicinis pectoris

Iste sunt medicine pectoris et mamillarum
Anisum prouocat lac
Amoniacum dissolutum cum aqua ordei et melle
confert difficultati anhelitus
Alomoth, i. plumbum nigrum confert ulceribus mamille
Anas comesta clarificat uocem
Auellana cum melle comesta confert tussi an-
tique iuuat eius ad [illegible]
Agninus caseus multiplicat lac et [illegible] eius
Actori decoctio confert dolori pectoris et lateris
Atramentum desiccat [illegible] ita quod forte inficiat
Assemat confert tussi et sputo sanguinis et
[illegible] et maxime cum gila pini
Aristolochia confert asmati per se et [illegible] [illegible] [illegible]
3 [illegible]

Alumen confert pleuresi
Amomum confert pleuresi [illegible]
Aza dissoluta in aqua gargarisat et uocem clarificat
statim et confert tussi antique
Apium confert asmati et tussi et difficultati anhelitus
Azol confert asmati
Amigdale amare cum amilo confert sputo sanguinis
Amigdale dulces conferunt tussi antique asmati et pleuresi
Aqua frigida nocet pectori valde
Aqua marina [illegible] embrocata confert apostematibus mamille
Aqua in qua extinguitur ferrum confert sputo sanguinis
Amilum confert leniendo pectus et prohibendo flu-
xum [illegible] [illegible] de dictis
Ameos semine pectoris mundificat
Abrotanum decoctio eius confert difficultati anhelitus
Anetum et semen [illegible] lac generandum [illegible] Rasis 3o [illegible]
Allium clarificat uocem et confert tussi antique et do-
lori frigido
Altee semen confert tussi faciendo facile sputum et co-
hibet fluxum sanguinis quia stipticum et confert pleuresi [illegible]
quia maturat // morum
Aceti gargarisatio confert [illegible] uuule prohibendo fluxum [illegible]
Agaricus confert asmati
Bedegar radix eius confert sputo sanguinis quia
stiptica // aromaticum
Balsami lignum confert ulceribus sup diafragma quia
Barba hircina confert sputo sanguinis quia stiptica
Bdellium confert apostematibus gutturis et tussi antique
maturando et leniendo
Butirum recens cum amigdalis et zuccaro confert tussi [illegible] et
pleuresi leniendo maturando sputum prouocando
Butirum [illegible] recens cum melle zuccaro et amigdalis [illegible]
confert ulceribus pulmonis extrahendo sanguinem
Coagulum confert resoluit sanguinem congelatum in pectore
Canno allemat sputum
Cepe aqua cum melle confert [illegible]
Coralli ℥ i confecta cum albumine oui et gummi arabico confert
sputo sanguinis ipsum retinendo
Cubebe mundificat pectus [illegible] [illegible] Hali
Castoreum suffumigatum confert apostematibus pulmonis
Casto. aq decoctionis potata lac multiplicat
Cimamomum confert tussi mundificando
Crocus confortat [illegible] anhelitus [illegible] facit facile sputum [illegible]
Cologuintida [illegible] confert anhelitui vehementer
Ciceres clarificat uocem et pulmonem [illegible]
Ciminum cum aceto mixtum confert difficultati anhelitus
Capparis salitus confert asmati
Caules [illegible] clarificat uocem
Cancri fluuialis confert [illegible] valde et caro eius
cum lacte asine confert ptisi
Cipressus cum vino confert sputo sanguinis et difficultati anhelitus
Citonii semen [illegible] confert sputo sanguinis et
[illegible] seminis eius [illegible] [illegible] // corpore
Calamentum cum ficubus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a-
Cardamomum confert tussi quia pectus mundificat Item
Rasis in diuisionibus [illegible] de tussi
Calamus aromaticus cum terebentina confert tussi
Centaurea confert sputo sanguinis quia stiptica
Catanum clarificat uocem quia pectus mundificat
Costus confert doloribus pectoris
Canabus pectus mundificat et aperit oppilationes pulmonis
Cucurbite farine confert tussi et dolori pectoris ex caliditate

Cucur. asin⁹ eius potito ɔfert vehement malic anhelitu
Capill veneris liquefacit superflua grossa et educit
Cornu cervi adustu ablutu ɔfert sputo sanguinis
Cassiafistula dissoluta in aqua coriandri viridi et mu-
cill psillii gargarizata confert apostematom
Dragagantu ɔfert asperitati pectoris et pulmonis
Eruca facit lac habundare // gutturis
Eius gargarismus factus crea et cassiafistula ɔfert apostemati
Erion cald ɔfert extenuatom
Enula cum melle ɔfectata fac spue et mixta cu
aliis pectus mundificat s. Avic 2º ipa et aqua eius
ɔfert veheme asperitati labii tio de dolore pectoris
Epithimum est vehementis iuvamenti in asmate A. 2º
Fabe sunt bone pectori et sputo sanguinis ɔferunt
Fabe cum melle et farina fenugreci ɔferunt apata
gutturis lenendo maturando
Fabe emplastrum ɔfert apatibus mamille et lacti cascea-
to idem vsicat in dictis quia resoluit et ɔsumit
Fenugrecum clarificat vocem leniendo et precipue cu melle fi-
cubus et dactilis si pulmo noceret
Faseoli conferunt pectori et pulmoni leniendo
Fincfur pectus lenit cu quadam abstersione et cu zuc-
co aurugine infusum in vino ɔfert apatibus mamille
Flen ortulanu humidum lac multiplicat
Ficus humida et sicca confert guttur et pulmoni
Glans ɔfert sputo sanguinis quia stiptica ponticata
Bdona i. gumi pini maioris mundificat pulmonem
et extrahit sanguinem et grossos humores
Bun arab ɔfert asperitati gutturis et pectoris 2m hali
Balsonu antiquu ius cu aceto et tartarino ɔfert
asmati
Gallinarum cald clarificat vocem
Bua albotim e bona ulceribus pectoris ɔsolid et uniendo
Balsamu confert asmati et tussi antique
Grana tosta maxime mundata sunt pectori bo et tussi
leniendo
Granatu dul. lenit pectus et confortat
Hastr. i. ysopus silvestris pectus mundificat abstergendo
Hirundo adusta confert squinantie
Ireos expellit superfluitates a pectore subtiliando vehe-
menter idem Ras in divisionibus vivule nota
Iusquiamus ɔfert sputo sanguinis superfluo et precipue
quod ca e calida quia infrigidat et ɔstringit
Ysopus sicca ɔfert pulmoni pectori asmati tussi et pre-
cipue frigidis abstergendo
Iuiube ɔfert pectori et pulmoni leniendo
Karabe prohibet sputum sanguinis valde
Kamedreos confert tussi antique
Licium ɔfert sputo sanguinis
Lac muliebre ɔfert valde consumptis
Lutum sigillatum consolidat vulnera et ɔfert sputo san-
guinis exiccando ulcus quia s. Avic 3º de cura ulcerum
exiccat plus quam aliud / exiccando
Lutum armeniacum prohibet fluxum sanguinis et ptisim
Lapdanum ɔfert tussi quod stp A. Avic 3º de cura ulcerum
exsiccat valde
Lingua avis confert sputo sanguinis ɔstringendo
et cu lenibus confert ysmati
Lac asininum et caprinum conferunt tussi. ulceribus pulmonis
extenuatori et sputo sanguinis mundificando et consolidando
Lilium confert difficultati anhelitus et maxime eius
radix abstergendo

Ligr clarificat voce leniendo mundificando crema et ɔfert pla
Lactu lac multiplicat quando sanguinem bonum
generant sit frigidus
Lauri ɔfert difficultati anhelitus cu melle re-
mouendo superflua ad pulmonem venientia
Lini ɔfert tussi propter sua dulcedinem et fluxum
sanguinis propter sua stipticitate
Mastix ɔfert tussi et sputo sanguinis
Mumia ɔfert sputo sanguinis ex pectore
Mirra est bona tussi antiq et clarificat vocem
abstergendo et si sublinguata teneatur humefaciens pectus inciperet
Mel si ex eo palatu liniatur ɔfert apostematom
Nux succus corticis eius gargarizatus prohibet apostema-
tum Avic 2º de cura squinantie
Nux ipa quam vocat Avic in 2º azadarat e nociva
pectori valde et precipue eius oleum facit dolorem
gutturi et maxime multum antiquam
Nasturtium ɔfert asmati incidendo subtiliando et pectus mundificando
Nenufar syr. eius e bonus tussi et pleuresi e enim
subtiliatiuus valde unde e vehementis abstersionis
et infrigidatiuus si causa e calida
Nigella ɔfert difficultati anhelitus e. n. incisiva
flatus abstersiua et in mundificando e ultima
Opium ɔfert tussi clamose optime e. n. sedatiuum
doloris oris bibita et linita
Oua sorbilia conferunt pectori pleuresi et raucedi-
ne ex caliditate et sputo sanguinis et precipue vitellus
Orobus facit facile sputum et ɔfert duriciei mamillarum
Olibanum cu oleo ro et cimolea prohibet apata mamillarum
Oleum olive confert pectori et pectori ɔcoquendo et maturando
Ordeum aqua eius ɔfert pectori et cu aqua fe. feni lac
multiplicat et emplastrum factum ex farina eius cu milito
et cortice papaueris confert dolori lateris
Psillium lenit pectus et magis mucillago cortic eius
Portul ɔfert sputo san propter suam stipticitatem et ma-
xime quod fit propter sanguinis acuitatem
Papiri cinis ɔfert sputo san exiccando quod adusta
est vehementis desiccationis
Pix confert tussi frigide et precipue cu amigd et facit
sputum facile e. n. apitiua et precipue opilatomm intri-
secarum et subtiliatiua et maturatiua
Porru cu aqua ordei et millio ɔferunt asmati ex
grossa materia et maturant apata pulmonis et eius
semen cu granis mirti ana 3 ii ɔferunt sputo sanguinis
Porrus cu pultibus ordei conferunt tussi calide
Pisum gluten in sorbitione positu ɔfert sputo sanguinis
Ponderere sunt bone tussi leniendo
Pip positu in electuariis ɔfert pulmoni et pectori
ex madendo et mundificando
Petr. pectus mundificat et pectore cu productione sputi
Prunum eius cremor confert tussi antiq leniendo et maturando
Papaueris succus confert tussi calide valde et precipue
cu aceto et succo barbe yrcine et eius semen pectus mundificat
Rosa capita eius et ungula conferunt sputo
sanguinis quia pontica
Rutta viridis cu succo aneti ɔfert difficultati
anhelitus incidendo fla et mundificando
Rubi ɔfert sputo sanguinis quia ponticus
Rubea ɔfert asmati s. Avic 2º
Raphanus elixatus ɔfert tussi antiq et addit
in cibo si noceret gutturi
Reus ɔfert asmati et sputo sanguinis

Squilla cfert asmati antiq et aspa voce valde
Squinantu cfert dolori pectoris et eius flos cfert sputo sanguis
Sepestana cocta in melle et comesta facit spuere
Storax confert tussi et raucedini
Spongia adusta cu oleo mixta cfert sputo sanguinis
Spinargi cfert pectori et pulmoni ca' sde Ras 3°
Semen lini assatu cfert tussi frigide valde
Sanguis bubonis mixtus et cad eius comesta cfert asmati
Sanguis edi recens tepidus cu aceto bibitus cfert ad
medelle vetera in suo statu ut dicit idem facit
sanguis vespertilionis similiter
Sisercos confert asmati tussi antiq difficultati an-
helitus et cu melle bibitu mundificat pectus ab hu' grossis
Salnitrum madit fla in pectore et similiter nepticus
Sedpium mundificat pectus fortiter extrahendo humores
et ipse in qtit. 3 vncia cu aqua rutte
Sebesten lenit pectus et guttur
Suramax mutat pectus et ploz et prohibet effusionem materiei
Sizamud est bon difficultati anhelitus et asmati
Thus cfert pulmoni tussi sputo sanguinis et proprie
coctum cu portul
Tamarisci fructus cfert tussi antiq sputu provocando
Terk cu aqua plantaginis rz sputu sanguinis
Teramabin lenit pectus
Thimum mundificat pectus sm Hali
Urtica cu aqua ordei pectus mundificat et in hoc
e semen fortius quam sola sm Ras i diuisionibus
Viola pectus lenit infrigidando
Vitis domestica succus foliorum eius cfert sputo sanguis
Volubilis le bo lismati quia mundificat abstergendo
Virga pastoris aqua est bona sputo sanguis con-
stringendo et infrigidando
Vulpis pulmo siccus cfert asmati valde sm Avic
3 de asmate sde ysaac 3 viatice ca' eod
Uva passa cfert asperitati gutturis ex frigiditate
Ysopus sicca cfert asmati tussi pleuresi et pectori
et ipse cum ficubus abstergendo et mundificando
Zucarum pectus lenit et remouet asperitate
De his confice potus electuaria syr' et lenencia R° gra
pini vue passe ficus gra arab fenugr' se lini
dactilli radice lilij amigd' mac' amar' sebeste
zuccarum melle Avic 3° de cura raucedinis Et si
cum eo vis infrigidare R° semina cucu' cucu' cam-
ili dragagantum mucilago psillij succo liq' vitella ouor'
lac nomine mulsa Et si vis calefacere adde lenti-
tum dict' azarum pip galla ind' terebentina cala-
mentu storacem calamitam acetu squilliticum ana 3 x ad
Si aut vis mundificare sanie a pectore R° ysopum
radice lilij caules farine ordei squilla aristolo-
boracem pip al' nigrum et longu simul mixtum co-
ctu cassiamlig' 3 spicam storacem q n et h' agit
vehementer Ex his fiunt empla syr' et electua-
et coquat in aqua ordei Avic 3° de cura empimat'
Item in sequenti ca lo dt q mel mundificat sanat
Si post mundificationem indigeas confortatione pectoris
et timeas sputu sanguinis R° ro balaustiae acaciam
gumi arab cum dragaganto mastice carabe bolu ar-
men. dra ematite sang' mirte arnoglossa ysaac
3° viatici Ras addit thus olib reub Item Nota
q ad tussim siccam competit pille sub bibite et ma-
xime si est cu gutturis asperitate R° succi liq' zucc'
ur' ana 3 x amidi dragaganti amigd' dul ...te
confice cu mucillagine se citoniorum Ras 3 al ca° isto
Et si fit tussis ex reumate cum vetus et sit purior
det h' confectio R° iunube 3 x sebesten 3 xx passaru
mund' viol siccas ana 3 iiij liq' 3 v ficus 3 x pista
coque in lb iij aque usque ad vna cola et in colatura
adde cassie fist' 3 iiij tamarindi 3 x Ras q° al de catarro
et adde de capil' ve ro e bonu sm Ras q° al de tussi
Item si est tussis antiq et prohibet somnum pille storace
que competunt R° mirre storacis opij ana fiat pille
ad quantitate lupini da vna quando vadit dormitu-
rum Ras ibidem Item ad asma R° ficuu acnared
3 x dactillorum quidorum se apij feni capil ve liq' ysoppi
prassij ana 3 v coque in lb iij aq usque ad vna fiat
syr' cum melle da iiij diebus et adjuc uta' hoc
lac R° succi liq' ysoppi capil ve ana 3 x cordumeni
piperis amigd' amar aristo' ro se urtice mel quod suf-
fic' ens eleu suppluitates que sunt i pectore mirat' expellit
Item costa bona ad sputu sanguinis R° terre san-
dra 3 ij et 3 3 vncius carabe 3 v ematitis terre
sigillate ana 3 x alumis 3 ij et se balaustie 3 ij opij
reub ana 3 ij fiat trocisci x dent v'mus quotidie cu
succo ozimi maioris aut succo portul' post tu fiat
fomenta Ras 3° almasoris capitulo isto

Medicine cordi conferentes

Iste sunt medicine cordi conferentes
Ambra confert cordi quia e calida
Argentu confert tremori cordis et e temperatum
Auru cfert tremori cordi et dolori eius et e tempatu
Acetositas cit sedat dolorem cordis ca
Idem facit cortex cit sm Hali
Alkubugi i alauda capita cad eius abscrit cor et
confert in tremore cordis ca' do sz n pp'z in hac re
pre frigiditatem sue quo A 3° d' cura tremoris cordis
Bugl' i lingua leonis q eis vocat losagno letificat
cor et spiritum remouet et e tempata // hilarat
Borago que sm Hali 2° practice vocatur coradum cor ex-
Behen vt q e medicina cordialis ca
Basilicon est medicina cordialis ca
Corallus confert cordi et tremori eius et e cordial f
Crocus cfortat cor letificando ipm e 3 calid'
Cinamomi cfert dolori cord et tremori eius
Calamentu odoratu sincopis relevat
Calamitu ...' cfert tremori cordis
Camphora est cordial fria
Cardamomum e cordial ca
Cubebe e cordial ca
Carabe e cordial f et conft tremori cord
Coriandrum e cordial frig // in intestu
Emblici indi cfortat cor et subtiliat et prohibet angustu
Enula e cordial 3 i q' e ind' Avic 3° d' v d cor
Gariofil cor confortat cum exhilarat et cordiant 2m
Hali in 2° qm voc alcominfel Item cor facit robustu
sm Ras 3° al 3 e vere ind' i q a 3° v d cor
Gariofilata confert tremori cord ex frigidite 3 ind' et
hac vocat Avic fodia manis
Jacinctus e cordialis tempata
Lini cfortat cor et aufert tremorem cord
Lac calidus confert tremori cordis
Lutu sigillatu e cordial frigida
Mumia cu cimino amomis 3 carui cfert tremori cord
Mellissa confert cordi Ras 3° al et e cordial calida
Muscus e cordialis calida

Margarita e cordialis f
Ozimum odoratum et commestum letificat animum secundum Galienum
Item est cordialis temperata
Rosa est cordialis frigida
Macis confert tremori cordis
Rosata bibita confert sincopi
Sirupus i. tyrus confortat cor et confert timori cordis et melancolie
Spodium est cordiale frigidum
Spica nardi confert tremori cordis f
Sansucus confert tremori cordis secundum Avicennam de cura eius
Sandalus limitus et bibitus confert tremori cordis
accidenti ex febre. Item est cordiale frigida
Usnee confert tremori cordis
Xiloaloe i. lignum aloe confortat cor et ipsum letificat
Zedoaria est medicina cordialis calida

Medicine cordi nocentes

Lac nocet tremori cordis humido
Stanno est de eis que nocent cordi
Ventosa inter spatulas posita generat tremorem cordis
Avicenna primo fen quarta tractatu vicesimoprimo
Ex hiis potest studiosus diligens scolaris quod sunt quedam medicine
cordiales calide quedam frigide quedam temperate et haec secundum
Avicennam 3o de passionibus cordis Calide ut ambra etc.
Rasis vi. secundum ciminum calamentum gariofili cardamomum
cubebe enula que est medicinalis muscus mellissa spica
nardi sansucus lignum aloes zedoaria. Confrigide ut
acetositas al cortex cit corallus alkakengi coriandrum
coriandrum margarita lutum sigillatum sandali temperate
Argentum aurum buglossa borago iacinctus rosa tyrus
margarita aut confortat cor a sua proprietate Et notandum
quod ex hiis sunt quedam specialia tremori cordis ut ar-
gentum aurum corallus ciminum borago lingua lingua
avis lingua bovis etc.

Medicine stomacho conferentes

Iste sunt medicine conferentes stomacho et utuntur eo
anisum extinguit sitim facta ex salsa humidi-
ditate madendo et lubricare faciendo
Absinthium appetitum reducit et sirupus eius confortat stomachum
sua ponticitate Item dicit Avicenna 3o tractatu de cura vomitus
idem dicit secundum Mesue
Aristologia est bona singultui et longa est maximi iuvamen-
ti in dolore ventosorum Avicenna 3o tractatu de cura stomachi doloris
Amigdale recentes cum corticibus mundificant quam certatorem stomachi
si tarde digerit et stomachum Avicenna eodem tractatu de colica dul-
cis confert colice propter suam absorptionem et amara magis
Aqua aluminosa et aqua stiptica conferunt vomitui ex
stomacho confortando sua ponticitate et quod conferendo sua
frigiditate
Aqua cum non multum frigida appetitum excitat et stomachum
efficit robustum Avicenna primo fen 2a doctrina 2a summa prima
tractatu xvi de dispositionibus aquarum
Ameos confert stomacho humido et nauseam sedat
Item est vehementis iuvamenti in calefaciendo stomachum secundum
Avicennam 3o ubi de eo loquitur
Aloes mundificat colica superflua et flata a stomacho
Abrotanum confert stomacho frigido .4. 30. ubi de eo
Allium est ex cibis qui magis conferunt stomacho frigido secundum Avicennam.
Alum confert singultui ex repletione
Azarum confert stomacho inclinando humiditates ad vias urine
secundum Avicennam 3o de cura vomitus
Altea fumus sedat confortat et stomachum provocat
Acetum est conferens stomacho calido et humido auget appetitum et digestionem

Agaricum confert eructuationi acetose
Berberis confortat stomachum quia ponticum et abscidit
sitim valde factam ex calore
Betegnessen i. capilli veneris cum vino confert fluxui
ad stomachum Avicenna 2o
Bedagar confert stomacho debili et aperit opilaciones
Balsamus confortat stomachum et rectificat digestionem malitiam
Barba ircina confert prohibendo effusionem medicine
Basilicon confert oris stomachi secundum Rasis 2o Almansoris
Cepe dulcis et cum est stomacho bonum quia abud digerit et
emplastrum confert dolori eius
Cepe comedite bis confert multum iuvamenti et sitim facit
Coagulum cum vino bibitum resolvit lac coagulatum
in stomacho et sanguinem coagulatum
Coriandrum confortat stomachum calidum et prohibet eructuationem
et retinet cibum in stomacho
Citri folia flores cortex et semine confortant stomachum et
cortex et cortex propter sedat vomitum et confortat appe-
titum Sed frigidi sunt id est secundum medicine et post ea cibum
non sequatur nisi post longum tempus
Castoreum cum aceto confert singultui et facit stomacho
Item cum oleo antiquo illinitum confert calori ventoso secundum Avicennam 3o
Cinamomum confortat stomachum et exiccat humiditates
Item rectificat famem et replet et compescit omnem malum
vomitum Avicenna 3o tractatu de vomitu
Crocus confortat stomachum propter ponticitatem et calidus de
facit costus vel Avicenna 3o de cura vomitus costus
et crocus maturant materias subtiliat frigidas
et calefaciunt
Cuscute confortat stomachum mundificando superfluitates
Cassialignea confortat stomachum et propter vim in qua infunditur
Cyperi calefaciunt stomachum exiccando cum pauca stiptic
Cucumer confert vomitui sua stiptic confortat fortis
et sedat sitim sua frigiditate et prohibet stomachum recipere sup-
fluitates propter quod confortat stomachum et sirupus eius confor-
tat appetitum deiectum et quasi mortuum valde et
prohibet vomitum flaticum
Calamentum confert stomacho et appetitui eius subtiliat enim
fortis et exiccat et calefacit valde
Cardamomum confert vomitui sua caliditate et ponticitate
Cordumeni confert dolori pungitivo vitet quod ipso
enim est utitur digestiva et eius proprietas est confortare
membra interiora
Calamus aromaticus confortat stomachum maturando eius
apata subtiliat enim cum pauca stiptic et in frigida eius est
terrestreitas et acuitas bone commixtionis
Cicer confert superflue calidus stomachus et abscidit sitim
est enim frigida et humida
Citrulli sua frigiditate et humiditate sedat caliditatem colica
unde est bonus stomacho calido
Caro alkakengi confert stomacho calido — debili
Caro lupi secundum quosdam confert stomacho frigido et humido et
Embilicus confortat stomachum et ipsum ponit et sedat sitim
et vomitum et facit appetitum cibi est enim frigidus ponticus
Eruca adiuvat digestionem calefaciendo appetendo et leniendo
Endivia est de melioribus medicinis stomacho calido et maxime
silvestris quia est melior aperit enim opilaciones ipsum
cum frigiditate et stipticitate et eius aqua cum cerusa et
aceto est mirabile epithima infrigidando id cum
conveniunt inflatio
Eruca confert stomacho prohibendo effusionem medicine ad ipsum
et resolvit cum quadam absorptione

Fabe cum suo cortice cocte in aceto prohibet vomitum sua stipticitate et siccitate
Fenugrecum coctum cum aceto confert stomacho debili eius enim virtus est digestiva lenitiva quia est calida cum quadam viscositate
Feniculi aqua decoctionis eius confert stomacho debili sua stipticitate
Fistici est bonum stomacho quia amarum ponticum et apertivum et aromaticum
Flos quem bibit cum aqua frigida confert nausee et inflamationi stomaci et est apertivum opilationum
Fumusterre confortat stomachum
Fessine .i. vitis alba eius extremitas comesta quando in primis elevatur confert stomacho et est non calida temperate abstersiva et incitans cum subtiliatione
Glans confert stomacho humido quia sicca
Genciana succus eius confert stomacho et est non calida cum stipticitate et radix eius est ultima in appropriatione subtiliationis et abstersionis
Gallinarum pelle interiora ventris eius et exsiccata cum desiccata et bibita cum vino confert dolori stomaci et ius gallorum confert inflationi stomaci ex ventositate
Galanga confert passioni stomaci ex ventositate vel frigiditate quia sua caliditate et siccitate consumit et aromaticitate confortat
Gariofili confortant stomachum et confert vomitum et nausee est enim calidum et siccum et aromaticum
Granatum dulce confert stomacho quia dulce ponticum
Hastule adiuvant digestionem quia calida cum viscositate et resolutione
Karabe retinet vomitum prohibendo effusionem materie quia constrictivum et cum mastice bibitum confortat stomachum
Lepus plurimum stomachum mundificat
Lilium confert stomacho /stomaci
Liquiritia sitim sedat quia humida et confert inflamatione
Lupinus cum instrumentum amarum distruit materiam impedientem appetitum et confert nausee est non stipticus
Lapdanum confortat stomachum debilem est non calidum cum paucitate stipticitate et maturativum grossarum humiditatum
Lactuca confert inflamationi stomaci cito digeritur et cum aceto confert anhelitum
Mirabolani citrini et nigri confortant stomachum augmentando et consumendo humiditatem et melius est ei pax
Menta potare ipsa mente est valde iuvativum stomacho mollificato Avicenna 3o de debilitate stomaci Item ibidem menta est maxime iuvamenti in hoc item ibidem supra femorali sunt bona ad hoc
Mastix confortat stomachum et erigit appetitum est enim calidum stipticum et resolutivum
Mumia confortat stomachum et nauseam aufert
Mirra confert stomacho mollificato est non calida cum stipticitate et est vehementius excitationis
Mel aqua mellis confortat stomachum et appetitum est non calidum cum abstersione
Mora spine immatura conferunt stomacho humido et calido quia frigida et sicca sunt stiptici
Nux muscata confortat stomachum quia calida et os stomaci confortat quia pontica
Nasturcium confortat stomachum et facit cibi appetitum
Nenuphar .i. zinziberum confert singultum quando semen eius cum vino bibitur
Opium iuvat stomachum calidum et humidum aggravando et infrigidando
Oleum coctum in aceto prohibet effusionem materie ad stomachum
Olibanum retinet vomitum est enim ponticum et confortat stomachum et prohibet mollificationem quia est calidum et siccum
Origanum confert stomacho est enim calidum subtiliativum resolutivum et est vehementis abstersionis
Psillium infusum cum oleo rosaceo confert siti colice
Portulace emplastra et bibita confert stomacho inflamato et prohibet vomitum colicum
Piper longum digeritur appetitum erigit et stomachum confortat
Piper autem album confortat plus quam longum aut nigrum secundum Avicennam Item de dyatrionpipereon piper nigrum appetitum indigestionem facit Unde Avicenna 3o de cura debilitatis digestionis piper est de medicinis maxime iuvativis ad digestionem huius et ex dyatrionpipereon calefacit stomachum vehementer Avicenna 3o de stomacho frigido
Pira stomachum confortant sua stipticitate et infrigidatione
Pruniserus .i. ciprissus silvestris bibitus confert inflamationi stomaci et maxime eius fructus
Peonia prohibet materiam diffluendi ad stomachum sua stipticitate et semen eius confortat stomachum et sedat eius dolorem
Persica matura est bona stomacho et facit appetitum sua stipticitate et maxime quando fuerint immatura et siccata consumunt humida sunt apte putrefactionis
Papaveris succus eius confert valde stomacho calido Avicenna in eodem
Rosa cum melle digeritur et eius succus confert stomacho humido et eius oleum confert inflamationi stomaci
Rutta confortat stomachum digerendo et appetitum erigit quia calidum cum stipticitate
Rubi folia emplastrata confortant stomachum debilem constringendo ipsum sua stipticitate / ponticitate
Reubarbarum confert stomacho debili et appetitum confortat quia calidum cum
Squilla confortat stomachum et digestionem facit et confert sublevationi cibi est non valde maturativa grossorum humorum
Squinantum stomachum confortat appetitum facit et nauseam sedat et maxime cum pipere est non stipticum digestivum cum quadam lenitate et cum hoc resolvit ventositates
Sanguis draconis confert stomacho constringendo
Storax sicca confert stomacho humido est non stiptica excitativa
Sal confert dolori stomaci frigido est enim calidum resolutivum humiditatum constrictivum propter suam stipticitatem
Siseleos inflamationem resolvit dolorem sedat digerit et propter radix eius et semen eius sedat dolorem interiorem et liquefacit frigida congelatum
Sumach confortat stomachum quia appetitum erigit quia acetosum item Avicenna 3o capitulo de cura vomitus
Spica nardi prohibet effusionem materie et sedat morditationem est enim calida sicca cum quadam stipticitate
Sandali limati et bibitus confert debili stomacho et maxime ex caliditate quia est frigidum et prohibet attractionem
Storia frigida confert excitando superflua propter cum antiquo vino et maxime stomacho humido est non fortioris confortationis quam alie storie
Thamarindi conferunt multum vomitus et siti in febre et stringunt stomachum mollificatum ex multitudine vomitus et stomachum infrigidant
Themabiy .i. mirra siti sedat et est temperata
Thimum purgat stomachum frigidum et humidum
Usnee retinet vomitum confortat stomachum et removet inflationem et propter ~~in~~ vino stipticum
Viola valet inflamationi stomaci
Uva passa est amica stomacho
Xilo aloes removet humiditatem putridam et confortat est enim appropriatum et fractivum ventositatum
Zinziber digerit calefacit excitat humiditatem ex frigiditate venientem
Zucarum est bonum stomacho in quo cola non generatur est enim temperatum declinans ad caliditatem non ledit stomachum calidum quia adeo facile digeritur

Medicine nocentes stomacho

Iste sunt medicine nocentes stomacho
Absinthium succus malus est stomacho propter sui
mordicationem et eius semen oculis stomacho quia salsum
Anas et caro anseris sunt contrarie stomacho
Avellana tarde digeritur et excitat vomitum
Aza nocet stomacho
Apium est movens eructuationem tarde est digestionis
quia tarde descensionis et eius semen facit nau-
seam et vomitum nisi assetur
Aqua marina et silvestris sunt male stomacho propter mordi-
citatem in humidioribus quia continent humiditatem
Amigdala diu in stomacho morantur
Behen est malum quia provocat nauseam
Bulbus id est cepe quia non digeritur pungit et inflat
Caro tauri nocet stomacho quia inflativa et tar-
de digestionis nisi cum melle
Cerebrum omne facit nauseam appetitum delet tarde digeritur
Caseus omnis est malus stomacho semicocta stomacho nocet
minus tamen quam caseus recens
Crocus nauseam facit et appetitum destruit quia est
contrarius acetositati que est in stomacho Item Avicenna 3° de cu-
ra casus appetitus
Colloquintida est mala stomacho
Caulis est malus stomacho quia eius carna est tarde di- gestionis
Cartamus est malus stomacho et relaxat lac in eo
Canabi semina sunt mala stomacho quia sunt difficilis digestionis
Assumenti semen et ordei conturbat stomachum sed acetum et sal
removet hoc nocumentum
Ficus sunt consentientes cursui medicine ad stomachum
Fabe recentes nocent stomacho valde si restringit
Granatum acetosum nocet stomacho quia mordicat
Hermodactilus est malus stomacho debilitans ipsum
maxime niger
Intube sunt male stomacho quia difficilis digestionis Item
ipsum debilitat sicut dicit in 2° de cura stabiei quod in-
cipit medicinam forte
Lac inflat et dolorem facit et propter calefactionem id est bos albo
eam movet fumosam eructuationem
Lilium eius oleum nocet stomacho propter vehementiam resolutionis
Medulla omnis stomachum conturbat et appetitum delet sed
piper removet
Mirabolani habent in se virtutem sanandi nauseam
Menta inflat sicut dicit 2° de cibatione colice
Nux est mala difficilis digestionis
Nux assa est stomacho contrarius
Nux est mala stomacho et tamen quandoque facit sitim adiuvando ca- // lefactionem
Opium per se destruit digestionem valde sed piper removet
Oleum amigdalarum conturbat stomachum
Ordei aqua nocet quia inflativa
Pruna nocet quia nimis mollitiva
Portulaca appetitum debilitat quia humorem malum generat // delicius
Porrum est malum stomacho quia mollificat sed si lavetur est-
positiva comesta cum aliis cibis cibum corrumpit quia
secundum Ysaac in dietis positiva est generabilis in fleumatis grossi
atque putridum Item sicca tarde digeritur
Panis calidus facit sitim quia calidus inflat quia
vaporosus cito coagulat quia inflativus
Raphanus nocet quia facit eructuationem et post cibum
facit vomitum et propter corticem cum oximelle et semen eius
cum aceto facit nauseam valde
Spinargia nocet stomacho quia inflat Avicenna 3° de cibatione colice
Stercus stimulat humiditatem in stomacho colericum in stomacho facientibus sitim et vomitum
Semen lini est malum stomacho quia difficilis digestionis
Sparagus facit vomitum
Staphisagria cum mellicrato facit vomitum chimum viscosum
Stannum nocet valde stomacho Galienus primo acutorum
Sicla eius radix est mala stomacho quia mordicat et
facit nauseam
Zizanium est malum stomacho quia facit nauseam et appetitum sedat
Zuccarum nocet stomacho habenti coleram quia cito in colera convertitur
Omne vaporosum nocet stomacho quia inflat et nichil est
ita vaporosum ut fructus Avicenna 3° de consuetudinibus
stomachi Item ibidem cibus cuius mora prolongatur in stomacho est vaporosus
Ex hiis patet quod quedam conferunt stomacho quia calida quedam
frigida quedam quia humida quedam quia sicca Calida
conferunt ad digestionem faciendam et hoc quia naturalem
calorem intendunt removendo frigidum aut quia ca-
lorem innatum augmentant retinendo intus vaporem
calidum sicut applicatio catuli calidi aut pueri
ad ventrem et per istam viam quia vestimenta corporis
operimentum augmentant calorem innatum adiuvat ad digestionem
3° calida conferunt resolvendo ventositatem inter positam
inter stomachum et cibum impedientem ne stomachus bono modo cibum
apprehendat 4° confortat humiditatem suffocantem
calorem consumendo et si ista medicina calida et ad
hoc acuta tanto est fortior quia spiritus mundificat
et vivificat et si cum est est pontica adhuc est
fortior quia poterit cum stomachus sit mixtus ipsum constrin-
git et corroborat et coadunat virtutem in digerendo efficit
fortiorem Sunt autem calida illa que sequuntur
Ut absinthium aristologia bon abrotanum bedagar
balsamum cepe basilicon coagulum castoreum cinamomum
crocus ciperum costus cassialignea calamentum carda-
monum calamus aromaticus eruca genciana ga-
riofilus hasta iunipera mel mux muscata mastix
piper triplex ruta squilla sinapi sal sisteos spica
ligni aloes etc. et hiis similia et in hec habent
proprietates quas supra posuimus et ex hiis vel aliquibus
istorum potest diligens scolaris componere syropos electuaria secundum
dispositionem pacientis et effectum calefacit sicut dilatio
calida secundum consilium Avicenna 3° microtechni et hoc confert
Galienus primo aphorismorum super isto aphorismo Ventres hieme
et vere calor interiora ingreditur in hieme et ibidem
adunatur et hoc fit a frigido fugante calidum et ca-
lor intus unitus meliorem facit digestionem quia ca-
lor spiritus et sanguis in interioribus corporis agitatur sed hoc
non est verum nisi in animalibus habentibus calorem
fortem quia animalia frigida debilia frigore invi-
diente corpus magis inficit et non solum frigidum
calefacit fugando calidum sed per causa intus aduna-
tum humoribus qui sunt in profundo corporis pascitur et
pastus multiplicatur frigidum non solum calorem
adunat sed etiam claustrat secundum Aristotelem 2° metheororum et
claustratus prohibet fumos evaporari et sic non ex-
euntes augmentant calorem intus existentem et calidum
quia calor adunatus et pastus humoribus secundum
quod dicit Galienus 2° de crisi in fine et multiplicatus
propter vaporum retentionem non solum causa in profundo ma-
net non solum calefacit membra interiora sed
revertitur ad exteriora Unde dicit Galienus ibidem frigidum
densando superficiem corporis exteriorem et concluden-
do calorem intus facit quod calor innatus pascitur
humoribus et calor innatus sic adunatus et pastus
revertitur ad superficiem corporis virtuose intantum

q̄ imprimes clausioꝝ poroꝝ extioꝝ intedit et
aliq̄n advenit et maxime in corporibus habentibꝫ
humiditatē paucā subtilē sicut in teneris caulis
querculis intus et pince. Sunt aut̄ humide iste in-
a mbe sebesten lig̃ pince iniudate thēmabin viol
tum cum semie bdellat semie portul zucc et similia
Sunt aut̄ inc̄ne que insiciant iste iocundꝝ citrꝝ
citonio succus eius et eius syrupus tutie cucū
citrolli cum alkakengi emblici end̄ falc̄ granatu
caracte opium portul pira poma et sicut rosa.
sem dꝛa̅ / gumbid est humat ad digitloꝝ removē-
do siccitas quod impediebat digitiꝝ et est cibū mol
liendo et aptū faciendo passiom. Item sicut ad-
b unat ad digtioꝝ et h̃c confirmando humidꝫ superflu-
sunt aut̄ ista amigd. cum aq̄ vitropa. aliquo-
sa aq̄ sica amecos acetū glas imatis unicia
bdellium storax sica et similia

Medicine epi et splen conferentes

Ipsis membris scdi videamus invenas
epis et splenis gnt. quia aliq̄n medicine
q̄ conferunt epati conferunt et splem et ecōtrario
sit infine videbit et p̃ videas q̄ eis conferunt
Anisum cf̄t oplōni coꝝ sicce ꝯ liquiditate
Absinthi cf̄t icteric et ydropisi vn̄ Avic 3º de
ydropisi p̄ syrupus absinthii confert valde in ydro-
pisi. Ite coco cumpsum cum ficubus farina lolii
confert splem
Azaro confert oplōi epat̄ et cf̄t duricei splenis valde
Amomum cf̄t opl̄i eorū
Ameos ipꝯ ꝯ bibi epar confortat et h̃c ma-
xima p̃p̃tē in ca. epc Avic 3º fen xiiij t̃ p̃ ca. x
Agrimonia apit oploes utriusqꝫ valde
Acorus cf̄t epi frido et extenuat splenem multū
Aristo cum aceto sup splene linita confert ei valde
et p̃p̃rie rotunda
Aloen scdm quosda epi frido scdm Avic ꝫ p̃mū 3º fen
xiiij tractatu primo ca. xvi
Armoniac apit oploes epat
Apium confert utriqꝫ Item apit oploes epatis ca. 7 f.
ꝫ Avic 3º fen xiiij t̃c primo ca. xv
Amigd. utraqꝫ apit et max apit amā. ꝫ amigd
sunt fugienda in epatica dissentia quia facile
corrumpunt et mutatur in ca. et superfluitates scdm
Alexandrū de dissentia epatis frigidi
Aq̄ marina eius fumus cf̄t epati ydropico desiccando
Aq̄ ferea et errea confortant splem
Ameos ē boni epati
Affodillus cf̄t splem icterico
Acetū vaporatū idropisim resoluit
Agaricu cum oximell cf̄t epati qm̄ apit et ē boni
nutrimentu Avic 3º fen xiiij t̃c primo ca. xx
Avellana confert epi qua apit et ē boni nutrimenti
Avic 3º fen xiiij t̃c p̃o ca. xxº in fine. et immixta
rebus frigidis confert calido epati
Been cum aceto confert duriciei utriusqꝫ
Bedagar apit oploes
Balsamus epar confortat
Camo aufert ictericia
Corallus iuvat utrumqꝫ
Cinamomum apit epar et confortat frē ē contrarium pu-
trefactoi rectificat gōz feriaz expellit eā corruptē
humidificat utrumqꝫ malū idem facit cassia Avic

3º de cura debilitat̄ epatis
Crocus ē bonus splem
Cad aiets confortat splene sua p̃p̃te Avic 3º fen xiiij
tractatu primo ca. xviijº
Citrā utriusqꝫ apit
Capparis splene confortat et p̃p̃e cortex radicis eius
Caulium succus cum vino cf̄t splem
Cad etiā cum oximell confert oplōi epat̄ idem Avic
de cura icteritie
Cyperus epar calefacit
Calamenti confert idropisi de causa frigida / frēo
Calamus arōm epar calefacit et deopilat et cf̄t apte ei-
Centaur. confert opilatōni utriusqꝫ
Cucumer asin. confert quibusdā ydropicoꝝ inuāt sic notauit...
Cassia fist. epar a tō mundificat
Cappolui cum aceto bibitū cf̄t splem valde ꝛ ictericie frēde
Endivia cf̄t epi ca. vehement ꝛ nō noꝝ epi frido no-
cumento magno vn̄ Avic 3º fen xiiij ca. xix h̃ m̃e
dr/ endiv̄ competit epi valde calido a p̃p̃tate et infrigiando
et apiendo oploes p̃p̃t sua amaritudinē confortando p̃p̃e
suam ponticitatē. infrigiando cum p̃p̃tate apiendo et
confortando vn̄ id fen eadē ca. xviijº in fine omīs
.n. ēnd̄ conferunt
Eupatoriū confert opilatōni utriusqꝫ et scdm hali epar
confortat qr ē amarū ponticū
Feniculi epaticū cū mero confert splem
Ferrū vini et aq̄ in quibꝫ ipm extinguitur confert duri-
ciei splenis qua scdm Galienū 3º ca. xxvi in ferro
est qualitas faciens stipticitē confortatē
Fistica eius olm cf̄t epi opilato ex grossa humidite
Fumus terre apit oplacōnē epat
Ficus apit oploes utriusqꝫ et si in muc ꝛ amigd.
accipiantur cum imati inualis in apiendo vias cibi
Fossile .i. vitis al. est bona splem
Grana granati epar confortat et sua acetositate absterg-
gut Avic 3º fen xiiij t̃c p̃mo ca. 9º
Genciana utriusqꝫ apit
Gariofil epar confortat et calefacit
Yreos cf̄t utriusqꝫ frido et cum aceto cf̄t splem p̃p̃e
Ypiton confert scdm hali quia purgat
Ysopus sicca emplastrata cum ficubꝫ et sale cf̄t splem
Kamepiteos confert opilatōni utriusqꝫ
Kamedreos apit oplacōs utriusqꝫ
Limatie conferunt epi a p̃p̃te A. 3º f. xiiij t̃c p̃o ca. xviijº
Liciu bibitū linitū confert ictericie nigre
Lingua avis est bona opilatōni epatis
Lac facit opilatōꝫ i meseraicis vn̄ noꝫ splem ꝛ epi opilatis
Liliū confert splem
Lupinus ul̃ ꝫ apit cum aceto melle et pipe ꝛ ruta
Lactu confert ictericie infrigidando
Lauri confert dolori epatis p̃p̃e eius cortex cum vino odorifero
Lac sine butiro ē bonū epi calido A. 3º fen xiiij
Lapacium confortat epar debile scdm hali
Mirabol. que sunt boni in ydropisi evacuando mater et ep
confortando sua ponticitate
Mastix ē bonū epi et confert aptiōni eius
Mandragora cf̄t epi ydropico et p̃p̃e ex causa frida
Mirra apit opilacōs epatis quia amara scdm hali
Nux muscata confortat utrumqꝫ
Nasturtiu epar calefacit et splene deopilat
Nenufar radix eius confert duriciei splenis linita ꝛ superposita
Origanum confert epati quia calidum

Oppopo. confert duriciei splenis emplastratum et si cum aceto in vnsto ponatur per ii menses clarificatum confert splenem valde deopilando
Portulaca confert spleni inflammato
Pimpinella i. saxifraga vtrumque aperit et mundificat
Pix nigra est bonum epati frigido et emplastrum super eius apertam duriciem confert resoluendo
Petroselinum aperit vtrumque
Peonia aperit vtrumque
Rosa et eius aqua epar confortat infrigidando
Ruta vinum decoctionis eius est bonum ydropisi de causa frigida et confert spleni deopilando
Rubea tinctorum vtrumque aperit et specialiter eius aqua epar aperit et confert ydropisi de frigida causa et in quantum est ... et melius cum oximelle
Raphanus vtrumque aperit et specialiter aqua eius vnde confert ydropisi
Reubarbarum confert epati et extenuat splenem quia aperitiuum et confortat sua ponticitate vnde dicit Auicenna in de regimine principum quod reubarbarum est vita epatis sed vinum est vita caloris et Auicenna 3° de cura doloris epatis multum ipsum commendat cum consentit ... Galieno
Squilla splenem deopilat specialiter acetum eius
Squinantum confert epati calefaciendo et resoluendo aperita eius duricia item epar confortat sua ponticitate
Spagnus epar aperit
Spuma maris rubea vtrumque aperit
Sapinum confert epati ydropico aquam extrahendo
Scolopendria confert spleni magnifice
Spica nardi confert epati calefaciendo confortando et aperiendo et cum vino confert spleni
Sicla aperit vtrumque sed parum nisi cum aceto et sinapi
Sinapi extenuat splenem
Thamariscus cum aceto confert spleni et emplastrum ex eo cum vino et similiter comede et bibe de vase facto ex eo
Taraxacon i. rufel porcinum confert ydropisi valde et aperit opilationes epatis
Vnde confert debili epati
Vrina hominis confert spleneticis vnde quidam homo habens spleneticus bibit sua vrina et sanatus est
Vrina caprina valet ypo sarcha et specialiter cum spica
Volubilis aperit opilationes epatis secundum hali
Valeriana aperit opilationes vtriusque quia amica cum quadam stipticitate
Vua passa est amica epati vnde dicit Auerroys 5° colliget de ... epatis vua passa multum et ... in se ... male impinguat epar vnde dicit ... passe conferunt epati ita quod prohibent solutionem ventris similiter aque ... 3° li de debilitate epatis in fine ... dicit 3° li de fluxu epatis
Xiloaloes epar confortat
Zz confert epati frigido
Zuccara aperit opilationes

Medicine que nocent epati et splem

Iste sunt medicine que nocent epati et splem
Aza epati. Aqua frigida epati valde frigida
Aloes /fructus sicca epati et splem opilatis Stannum epati nocet valde
Omne lac nocet opilando ex sua caseitate et maxime quando est opilatum Albugo nocumento remouet lac camelarum quia est deopilans sua subtilitate
Notandum quod epar est membrum nobilis compositum quia est membrum digestionis sanguinis et ideo indiget
ad sui confirmationem medicina calida et si cum hoc est medicina aromatica tanto melius quia aromatitas auget spiritum spiritus Item epar est membrum rare compositionis est enim sanguis congelatus et propter hoc indiget medicina constringente ipsum sicut est medicina stiptica vel pontica Item quia venarum strictarum propter quod patitur facile opilationem vnde indiget medicina abstergente et aperiente ut sunt omnia amara et est dictum et si talis medicina contineat omnes istas proprietates ipsa est amica epati et confirmat sicut sunt cinamomum cassia lignea spica nardi lignum aloes reubarbarum et similia Medicine autem que calefaciunt et deopilant epar sunt agaricum petroselinum aristologia rotunda ... rubea ... agaricum epithimum squilla polium centaurea minor genciana absinthium ... xilobalsamum cinamomum ... cassia ... amigdala
Medicine vero frigide aut ei proxime aperitiue et deopilantes sunt endivia vtraque cicorea aqua plantaginis radix et folia cuscute valde aperit reubarbarum absinthium quamuis sint parum caliditatis non tamen nocent cum amigdala amare semen citrulli lupinum sed que est medicina medicina ... in opilatione epatis siue calida siue frigida Conferentia sunt amica pontica ut absinthium et alia in causa frigida et in causa calida ... rose sandali spodium et similia Et scias quod cortex mediana fraxini aut salicis multum deopilat in causa frigida cortex mediana geneste est optimus Medicine vero conuenientes spleni opilato sunt iste cortex radicis capparis scolopendria tamariscus fructus lignum et cortex extrema salicis semen agni casti acorus fructus cetun... ree minor camepiteos et camedreos armoniacum lupini amari acetum squilliticum et eius syrupus Item omnes conferunt spleni lapides ... multum secundum Rasis li. 2° de cura eius Sed hic quia ... in quadam ponitur sed diligens scolaris colligere generalia innata sed conficere sirupos et electuaria conferentia epati et splem secundum quod dictum quasi ... omnia magis specialia requiruntur in tractatu supposito

Medicine conferentes expulsiuis

Dicto de medicinis conferentibus membris nutritiuis dicemus de medicinis conferentibus membris expulsiuis ut sunt intestina Et istarum medicinarum quedam conferunt euacuando quedam constringendo quedam dolorem sedando quedam vermes interficiendo sicut per ea specialiter videbitur enumerando medicinas secundum ordinem alphabeti
Alkekengi i. ... stringit et confert rasure et fluxui sanguinis
Amsu stringit parum quia parum ponticum sed confert veterosis
Acacia stringit ventrem quia ponticum et ablutum est melius secundum hali quia ablutio aufert quandam acuitatem quam habet
Auellane cortex stringit ventrem quia stipticus
Acetosa et semen eius stringit et specialiter se
Aqua ferri potata stringit fluxum colere extinguens colere acuitatem
Adeps renum capre stringit acuitatem colere mitigando Item imponit se medicina liquoris vlcerato et membrum vlceratum quia sua siccitate cito coagulatur super membrum et ipsum cooperit et cooperiendo defendit tamquam vestimentum
Aqua salsa primo soluit ventrem sua morditate stimulante et in fine stringit sua siccitate stiptice
Barba ircina est fortior medicinarum ad vlcera intestinorum Bedagar radix confert solutioni antique

Balaustia stringit et ulceribus confert // etc.
Bitumen iudaicum cum aqua ordei clisterizatum confert dissinterie
Coagulum leporis stringit secundum Avicennam 3° de animalibus
Caseus vetus ablutus in aqua deinde coctus in aqua
bis deinde tostus stringit fortius omni re. Avicenna 3° de
cura contra fluxum ventris. Unde in 2° dicit quod caseus
assatus prohibet solutionem et confert ulceribus intestino-
rum et ego intelligo quod quando est assatus modo supradicto
Citrum eius acetositas retinet solutionem calidam sed tamen
facit colicam
Camphora confert fluxui colico sua frigiditate quando colera
Coriandrum eius semen assatum stringit et ipsum coriandrum
Avicenna 3° canonis de fluxu liberatorum est fortis impressionis
retinendo cibum in stomacho
Carnis vaccine ius cum aceto et coriandro succo
confert solutioni calide
Coagulum leporis stringit statim. Avicenna 3° de fluxu
Carnes avium assate stringunt
Citonium stringit et presertim ante cibum
Cornu cervi adustum et ablutum confert dissinterie
Caude equine succus stringit exiccando
Demudar id est iuniperus stringit
Endivia silvestris comesta cum aceto stringit
Fabe cum corticibus cocte cum aceto conferunt dissinterie quod
ypocras in dietis
Ferrum vinum in quo ferrum extinguitur confert dissinterie antique
Glans confert dissinterie ulceribus et fluxui sanguinis
Galle pulverizate conferunt ulceribus intestinorum et fluxui antiquo
Granatum acetosum confert solutioni intestinorum calide et confortat stomachum idem dicit Galienus
Iusquiamus abscidit fluxum sanguinis
Karabe confert fluxum ventris
Leporis eius sanguis frixus confert dissinterie et presertim que fit
ex debilitate stomachi
Lutum armenicum confert ulceribus intestinorum et fluxui sanguinis
Lutum sigillatum confert rasure intestinorum
Lingua bovis confert ulceribus intestinorum
Lingua agni stringit ventrem et presertim eius semen
Idem facit semen lapacii secundum Galienum
Lac coctum fluxum retinet et maxime cum calculis
aque mixtum deinde coctum ad consumptionem aque
Lac ebulitum confert solutioni calide tunc vero frigidum cum ..., tunc presertim suprascripto
Lac in quo extinguitur ferrum aut lapis stringit ventrem et
quanto plus extinguitur tanto melius
Lini eius ... stringit fluxum colicum
Mirabolani indi et kebuli adusti stringunt
Mirabolani citrini sanant fluxum ulcerosum incarnationes in-
ferendo et supponendo ... ulcerosi fluxus
Marrubium id est marubium confortat intestina et semen
eius adustum confert dissinterie // Galienus
Mora celsi immatura stringunt quod facit mora rubi secundum
Marmatora id est aristo... confortat intestina
Maiorana confert dolori emungenti
Mirra sumpta ad quantitatem unius fabe confert
solutioni veteribus et rasure intestinorum
Mastix stringit quia potius secundum Galienum // ventrem
Mel si invenit cibum preparatum ad digestum stringit re-
morum desiccatum stringit ventrem vehementer
Nux frixa stringit
Opium confert dissinterie calide quia infrigidat
Ova cocta in aceto conferunt solutioni veteri et similiter
assata si ponas cum succo agreste
Olibanum retinet fluxum ventris cum sanguine
Ordeum eius farina retinet ventrem
Psillium semen ʒ ij cum oleo rosato stringit ventrem et confert dissinterie
Portulaca clisterizata confert solutioni calide
Pentafilon radix eius confert solutioni veteri et ulceribus
Pira desiccata stringunt
Pioma acetosa et presertim potata stringit
Pira immatura stringunt ventrem
Panis azimus et panis in patella coctus et panis
antiquus stringunt
Ruta stringit consumendo humiditatem flueutem et dolorem sedat
Rubus stringit et folia eius quoque potata
Rosa stringit et maxime sicca
Sumac stringit presertim assum
Semen lini fluxum restringit
Sandaraca confert dissinterie quia infrigidat desiccat et constringit
Sanguis capre cum melle bibitus confert dissinterie et secundum Hali
datus in duo ... confert
Sandaraca id est auripigmentum est bona antique solutioni
Sumach stringit
Sula elixata prima aqua ablata stringit
Spica stringit prohibendo fluxum humorum ad intestina
Sturnus salitus stringit et maxime in causa calida
Sanguis leporis frixus confert dissinterie et asperitati intestinorum
et solutioni antique
Thamariscus confert solutioni antique
Talco bibitus confert dissinterie
Tutia confert ulceribus ani
Vitis succus foliorum eius confert dissinterie et doloribus
ani ex causa calida
Virga pastoris stringit sanando ulcera intestinorum
Uva passa confert dolori intestinorum
Xilobalsamum stringit et confert solutioni multe

De medicinis ventrem solventibus

Licet quod fluxus ventris fit ex causis multis ut
dictum est causas generales magis ... ex debilitate et
caritate intestinorum contingentibus aut ex lubricitate
materie contente aut ex materia mordicante sive ex colore
colico. Contra primum valet pontica confortancia contra
secundum valet desiccativa contra tertium valet acuitate ... ex
... pontica sive aut calida aut frigida frigida
ea operantur quia constringunt desiccant et infrigidant ut
sunt balaustia galla accacia rosa ... Contra
... lutum sigillatum lutum armenicum ypoquistidos
spodium assatum camphora fructus coriandri ... ...
... sumach ... semine acetose coriandri
fructus ... lac acetosum in quo ... ...
est ista ponit Avicenna 3° canonis de cura contra fluxum ve-
teris. His addere potes citonium pira immatura ... ...
... immatura succum foliorum salicis succum fo-
liorum vitis ... et aliqua alia supra posita
Pontica aut calida faciunt duas operationes
scilicet stringunt intestina et desiccant materiam fluentem
fluxus ut sunt ... ... an assata thus
mirra storax lapdanum. Avicenna 3° canonis ... laudant aliqui
suppositorium quod sit calida et sicca sicut ruta squi-
nantum spica ligni aloes et similia ex his fiat pulvis et
emplastra et electuaria ...

Medicine vermes interficientes

Nunc videamus medicinas interficientes et edu-
centes vermes. Absinthium interficit et educit
Armoniacum interficit et educit

Bacche eduat vrines bibitu et inflat eos illinitu
Semē taubiu cu aq̄ sup more infiat
Calamentu siluē inficiat Hec omnia 3o ca° d' cura
vrine in p'tica° ista inficiunt vrines psuḍtiatc:
damon' silaḍs acab lupinu cassia costu epi:
thimu cataimu cimin̄ camepiteos centau. pu-
legiu alliu se. feni inetu origani absinthii se:
taulis radix enule gariata cimin massatu ablo:
tami an se apii nastur et nigella que sunt
fortia semina applicata mortificat et educat sicut
scondid esse potatus sm ysaac inter apsus puluis
hfert astraddibus valde et bremit. omnia menta
alma calida interfiat vrines

Medicine vrina et m puotantes

Mediane puotates vrina et mestrua
Anisu vtrumq3 puot et matrice mundificat
Absinthi vtrumq3 puotat. mundificat fortis
suppom cum yxromelle
Armoniacu vtrumq3 puot vehement ita q' aliquando
fat mingere sanguinē et eicit fetu mortuum
Acorus vtrumq3
Aristo° vtrumq3 et cu mirra et pipe mundificat matrice
ptutent mestrua puot et expellit fetum
Aza utrumq3
Apium utrumq3 et e maliu pergrana
Aol puot menstrua suffit
Amigdala ama puotat vrina et renes mundificat
et sm Seraps 3o al. sedat dolore virie et maxime
retentis pro aquositate sm ysaac in dictis
Abrotanu vtrumq3 et fetu eicit
Alliu vtrumq3 et expellit fedina et suppom
Aloe radix. ofert difficultati vrine
Affodillus vtrumq3
Agaricus vtrumq3 et dat aur' vinu
Bathsage. i. capill ve. vtrumq3 et frangit lapidem
Bacce bifane subfumigate excitat mulie pfocata ex
matrice
Balsamus vtrumq3 et vaporatu excitat mulieres fedias
et embrioez extrahit tale et apiendo os mat'as
Coagulu suppom p9 purgatione iuuat ad impinguaciones
et pp' camelim et e forte coagulu lepois et ceptu
Canno. vtrumq3 et educat fedinaz et embrioez
Cope aqua eius puotat menstrua
Castorei 3 ij bibite cu melle et metastro p9 fediaz
Zaphene puot mestra p9 noctiu et eicit fetu l fedinaz
Cinamom' utrumq3 et aborsum facit
Crocus vrinam puot matri dure ofert
Coloqu. supposita inficit fetum
Cie et maxime m̄g expellit fetu et vrina puotat
Cubebe vrina puotat mundificado
Cimini vrina puot
Cappar' mestrua puotat
Caulis succus eius suppositus inficit fetu et se. eius
suppom p9 coitu sp'ma corrumpit
Cepam vtrumq3 et confert vesice debili et mat'a fede:
Calamentu vricaz puot et pp' cu aceto et sale et aq̄
Cordumina ofert difficultati vrine et dolori renu et
eius fumus inficit fetum
Cyperus cu vino ofert diffi' mingendi
Cassialigna vtrumq3. et vaporata ofert mat'i lubrice
Calamus aro. vtrumq3 pp' cum sinapi
Costus vtrumq3 et suffumigatus inficit fetum
Cucur vrina puotat
Cucu asin' vtrumq3 et suppositus inficit fetum
Cantarides eius medicie vrina puot valde vesicam
vlcerat quia me'as acutas pyed deal maie facit
Dancus vtrumq3
Eruca siluestris abundare facit vrina
Ericius facit vrine difficultatez
Enula vtrumq3 et pp' radix eius sirupata
Ematites cu vino ofert difficultati vtrumq3
ffenug' vtrumq3 matrice mundificat cu adipe anat'
ffoliu vrina puotat vehement
ffosse. i. vitis al. aur' vinus radix e9 inficit fetum
Gentiana utrumq3 supposita aborsum facit
Granum pini abstergit vehement vesicam et renes
confortando et vrina puotat
Galbanu puotat menstrua fortis expellit fetu abor-
sum fat suppositu vrina puotat
Sanguis menstruus suppositus impregnari phibet ut d'r
Haste vtrumq3
Hamel vtrumq3
Herbe. i. vethia uel orobus puotat vrina vehement
ita q' facit mingere sanguinez
Harmido vtrumq3
Yreos mestrua puotat et cu melle suppom aborsum fat
Ypiton vtrumq3 p'd Hali 2° d regali dispositione
Yppopus ofert utrumq3 fac
Iunbe conferunt vesice et renibus
Kamedreos vtrumq3 et fetum expellit
Lapdam ~~utrumq3~~ vrina puot quia stringit ventrez
Liliu radix eius cu ole. ro. cocta ofert mat'a et non
est ei par. semen facit olim vrinam
Lisp ofert ardor vrine
Lupinus mestrua puot et mixta cu ruta et pipe
expellit fetum et puotat vrinad
Lini eius succus vrina puot et ardori vrie ofert
Maiorana utrumq3 et ofert pfocationi
Mirra cu aq̄ inte et absinthi et lupinorum suppo-
ita aut clisterisata expellit fetu et mestrua puot
Mirris sede in aqua decoctionis e9 vrina puot
Nux muscata vrina puot
Nasturciu puotat mestrua et eicit fetu
Narcissus confert dolori uterus fetum eicit et olim
eius os matris apit
Nemo. i. zinzibid vtrumq3 et fetum expellit
Nigella vtrumq3
Origanu vtrumq3
Oppopo cu aqua calida vtrumq3 et supposita aborsum fat
Ordei fursur vrina puotat
Primoze camastenoze aq̄ puotat mestrua
Poliu vtrumq3 puotat valde
Porrum vtrumq3
Pimpernis. i. capsfus vtrumq3
Pix vtrumq3 et suppositu fetum expellit
Pionia vtrumq3   dispoe
Pulegiu puotat mestrua sm Hali de regali
Ruta vtrumq3
Rubea vtrumq3 puot vehement et expellit fetum
Scilla vrina puotat vehement et menstrua et
aborsum facit
Storax mestrua puot quia apit
Spargus vtrumq3 et confert diffi'ti impregnacionis
Spinia maris vtrumq3 puotat

Staphisagria mundificat vesicam data cum ventositatibus
Siseleos vtrumque et prim facit facilem
Sapinum provocat menstrua et mittit fetum
Spica provocat fortiter
Thimum provocat menstrua inde dicit hali
Ysopi provocat menstrua
Valeriana urinam provocat secundum hali
Zizania cum farina ordei immixta thure vino mix-
sta et cum matrix suffumigetur aperitur et est causa con-
cipiendi seminum ysaac in dietis
Et nondum quod ista provocant menstrua secundum avic 3
de cura humus calamentum pyrimna fortiter pule-
gium fortiter valeriana cardamomum / ycapi serapinum
oppopo castoreum emila rubea sambucum saxifragi
Item omnia aperitiva provocantia urinam conferunt
Medicine que constringunt menstrua omnes medicine
que stringunt ventrem stringunt menstrua sicut quedam
ipsa respicientes et sunt illa que sequuntur acacia
si balaustia aqua in qua extinguitur ferrum seu ferri vini
adusti velis non adusti emplastra super pectinem
iusquiamus lutum armenicum mastix cortex mus
fixa et eius cinis nervus olibanum gumma prim setus
tapsum cum lana suppositum spica secundum proprietatem in ven-
tre suppositum fluxum a matrice plantaginis fluxum
abscidit scoria ferri abscidit fluxum et plures imp-
gnacionem thamariscus minuit talem ventrem fluxum
mensis cum bibitur et inde ablutio. Et non 3m avic
3o tractatu de cura eius quod litargirum [illegible] balau-
stia sigillum bolus ar. acacia thus et
alumen iamenum stringunt menstrua querere plus
infra de fluxu sanguinis a vlinibus

Medicine ad lapidem

Hec sunt medicine ad lapidem
Hartose radix frangit
Hapium montanum frangit
Amigdale amare olim frangit
Ameos extrahit fractum lapidem
Abrotanum frangit
Altea mundificat et inde semen
Bdellium confert lapidi renum
Caseus generat lapidem et inde recens
Citis nigri decoctio frangit
Cimin silvestre cum oleo et farina fabarum frangit
Cinis radicis caulium frangit
Ciperum frangit et extrahit et inde semen eius
Camepiteos frangit
Ebenus frangit lapidem renum
Feniculum frangit et inde silvestre
Lap. iudaicus extrahit lapidem renum
Lap. vesice frangit
Laurus frangit
Nigella frangit
Pentafilon frangit
Polium frangit
Primum gumma extrahit lapidem vesice
Sandeon frangit
Squinantum frangit
Spongie lap. frangit lapidem vesice
Sanguis hirci preparatus debito modo frangit potenter
Spongia mala frangit
Serapinum eicit
Tribulus frangit idem hali 2o regali
Urina porci frangit
Vitrum adustum etiam confert valde
Vitis aqua solvit lapidem provocatur secundum hali 2o regali
Iste medicine que sequuntur conferunt radix costi
radix rubi bdellium cum mirra et inde aqua eius
semen altee radix chuli radix ysopi squilla ace-
tum oximel squillitum apium montanum calame-
tum absinthium cassia radix citrulli xilobalsamum car-
pobalsamum opobalsamum radix eius est fortis valde scolopendria
scolopendria capillus veneris raphanus apium radix eius
et caulis virga pastoris corona regia pentafilon
camepiteos polium radix [illegible] semen ra-
phani sandeon

Medicine coitum confortantes et nocentes

Medicine coitum confortantes et nocentes
Et primo notandum quod ad coitum tria requiruntur
primum est calor stimulans qui ab epate or-
tum habet 2m est ventus spiritualis inflans erigens
et exit a corde ortum habet 3m humor replens et
descendit ab omnibus membris. quedam igitur
medicine iuvant quia sunt calide quedam quia sunt
ventose quedam quia sunt humide addentes in materia
quedam quia omnia ista habent. Quedam nocent
extinguendo calorem. quedam exsiccando humiditatem
quedam dissolvendo aut consumendo ventositatem et
sunt quedam que ex parte una iuvant et ex parte alia
nocumentum afferunt sicut per ea videbitur
Amisum est nocumentum coitus quia omne sicut impedit
exercitando
Azarum confert quia augmentum facit in spermate
Anas confert quia sperma multiplicat
Aza coitum fortificat
Apium excitat idem Rasis 3o al. quia aperit
Allium confert idem Rasis 3o al. quia calefacit et aliquando nocet
propter quod materia spermatis est pauca quod vehementer excitat
Bulbus id est cepe excitat idem Rasis 3o al.
Bancie confert cum quia calide sunt et ventose idem Rasis 3o al.
Crocus excitat
Cicer addit in coitu vehementer
Cartamum confert
Eruca confert multum quia calida humida et inflativa
Ferri aqua in qua extinguitur excitat coitum quia corpus confortat
Fraxinum prim confert plurimum quia humidum
Hermodactilus cum 3 metalli et cinnamo augmentat coitum
Melissa confert quia inflat
Nux capsi augmentat
Ova omnia et inde passerum confert quia addunt in materia
Piper confert calefaciendo
Pisces aqua recentes comesti dum est calidus confert addendo in materia
Porrum comestum et suppositum confert
Stincus et inde cauda excitat multum
idem facit sal eius
Semen lini cum pipere et melle commovet
Sparagus confert inde Rasis 3o almansoris quia est humidus et inflat
Serapinum confert
Satyrion excitat appetitum
Satyrion quamvis sit frigidum tamen movet ad coitum
quia humidum et inflativum secundum hali
Testiculus vulpis cum vino facit loco similiter in coitu
Testiculus equinus humidus augmentum facit
Urtica et inde semen eius excitat

Inguinibus excitat

Iste sunt mene que nocent

Agnus castus suppositus et bibitus nocet quia de-
siccat sperma
Basilicon nocet excitando secundum Ras 3o al
Camphora abscidit coitum infrigidando et excitando
Caulis sic suppositus post coitum sperma corrumpit
Coriandrum nocet excitando
Lactuca infrigidando
Nenufar infrigidando
Portulaca infrigidando
Ruta excitando
Solatrum infrigidando
Semen canabi excitando

Mene iuncturarum iuvantes et nocentes

Nunc videamus de menis iuncturarum que sunt iuvantes
et que nocentes neruis et membris et primo iuvantes
Acacia confert membris excitatis mollificando constringendo
Azarum confert membris
Amoniacum cum melle et oleo resoluit iuncturarum duritiem
Anacardus confert neruis frigidis mollificando secundum hali 2o re-
gali Item confert litargie
Agnus castus confert corrosioni
Acorus confert spasmo et contorsioni secundum Auicennam 2o
Aristologia rotunda emplastrata et bibita confert podagre
Aqua confert neruis et species eius piper et ruta sicca et secundum A.
3o iuuat vesicam linita et bibita
Apium confert sciatice
Ac mala sulfurea alumen et siles conferunt neruis
Aloes confert doloribus iuncturarum euacuando flegma et colericum
Abrotanum confert dolori antiquo iuncturarum et contusioni
Anetum confert dolori iuncturarum
Adeps eius confert spasmo
Allium castrificatum confert sciatice euacuando ro.
Altea cum adipe anseris confert sciatice et tremori
Agaricum confert neruis mundificans neruos sua proprietate
secundum Auicennam 3o de egritudinibus iuncturarum in fine et in principio
agaricum confirmat neruos calefaciendo et mollificando
Reuen neruos calefacit
Pedagar confert spasmo resoluendo
Balsamum confert spasmo sciatice calefaciendo et resoluendo et spasmo
Baurach confert in rectum confert spasmo et specie adustum
Bdellium confert duritiei iuncturarum et proprie congelacioni et
secundum hali in 2o de Regali si teratur cum saliua ieiuni
hominis et membra inde liniantur tollit vetositatem a membris
Citrum oleum secundum et corporis tolle confert neruis
Castoreum confortat omnia membra neruosa et confert valde
lassitudini quia sua qualitas est alii similis
Castoreum confert neruis calefaciendo et confirmando secundum A. 3o
Caseus vetus cum oleo et aqua pedum porcorum salitorum
emplastratus est valde magnum iuuamentum duritiei iunctu-
rarum extrahendo sine impedimento
Cinamomum oleum eius est mirabile in tremore
Colloquintida confert doloribus iuncturarum et neruorum flegma euacuando
Citer confert dolori intenso
Capparis confert paralisi constringendo quia stipticum et si ex
eius succo fiat cristere confert valde sciatice
Caulis confert tremori
Ciperum confert neruis
Cassilignea confortat neruos
Calcat i. lubricum terre contritum positum super vulnera neruorum et
dimissum per iii dies conferunt valde

Condisi sufflatum in naribus confert paralisi et caput purgat
Cipressus confortat neruos constringendo
Calamentum emplastratum confert sciatice calefaciendo extrahendo et
premendo et confert neruis sua mansione
Cardamomum confert paralisi et sciatice et stranguirie
Centaurea nocet
Costus confert neruis et sciatice emplastratus
Croci oxtensis semine potum in clisteribus confortat
neruos secundum Auicennam 3o de stupore eo melius
De modo i. Iuniperus confert paralisi vltime et melius est
Emblica confert neruis valde euacuando et confortando
Epithimum confert spasmo
Euforbium oleum eius confert paralisi valde
Erucis crem cum paliata confert paralisi et neruis
Emula confert dolori iuncturarum
Elleborus euacuat materiam iuncturarum et paralisis omnibus
aliis fortius
Exugio porci cum vino emplastrato confert podagre et ma-
xime podagre colice infrigidando et confirmando
Fficus aqua ligni cinis eius confert dolorosis neruis
Ffex olei oliuarum, fex olei de lilio conferunt egritudini frigide
neruorum Auicenna 3o
Genciana est bona neruis lesis ex casu et percussione
Galli antiqui ius cum polipodio aneto et sale confert
neruis euacuando flegma et calefaciendo
Galbanum confert spasmo
Hasta confert neruis debilibus
Hermodactillus suppositus podagre sedat statim et
est tyriaca omnibus iuncturis proprie dum materia facit membra
confortando et data in potu euacuat materiam podagre
et prohibet fluxum materie ad iuncturas
Yreos confert spasmo
Ypiron coctum cum vino et bibitum confert sciatice
Kamepiteos confert sciatice
Kamedreos confert spasmo et contusioni
Lepus cerebrum eius confert tremori
Lutum sigillatum confortat membra mussa et prohibet flu-
xum materie ad neruos lesos ex casu
Luf. i. serpentaria radix eius cum stercore vaccino confert
podagre et contusioni emplastratum
Lilium incisioni neruorum est bonum
Lupinus emplastratus confert sciatice
Laurus confert doloribus omnibus neruorum
Marcasita resoluit quod aggregatur in lacertis
Maiorane oleum confert paralisi
Mumia est bona paralisi, iuncturis dissolutis, per-
cussioni, et tortue quia subtiliat et resoluit
Nucis oleum confert spasmo et paralisi et de facit laurum
balsamum et altama secundum hali
Nux cum melle et ruta confert torsioni neruorum
Nasturcium confert omni mollificationi neruorum
Opium cum vitello oui assatum et linitum confert
podagre dolorem sedando
Oua conferunt omnibus doloribus iuncturarum
Origanum confert dolori anche
Oppopo. neruis confert et iuncturis frigidis
Ostracum emplastratum sedat omnem dolorem iuncturarum
Ordeum cum citoniis et aceto prohibet fluxum ad iuncturas
oleum ex costo est velut iuuatiuum proprie neruis secundum A. 3o
Pisces cristere decoctionis piscium salitorum confert dolori
anche valde purgando flegma
Piretrum confert neruis mollificatis

pip calefacit nervos · nec in ca calore
pini semina confortat nervos
pionia confert podagre
Rutta confert paralisi et iunctuis emplastra
Rubea confert paralisi et sciatice
Raphanus est bonus dolori iuncturarum valde
Renes illiniti et bibiti confert casui et percussioni
Rana ius eius effusum confert aspam cordis
Squilla confert nervis etc
Semenita confert spasmo et cadivis
Sticados confert nervis et iuncturis frigidis · 2° et sirup eius
est res iuvativa consuetudinibus frigidis nervorum
Stinci confert nervis frigidis
Semen lini cum cera et melle propter spasmum
Semen tautarium est bonum sciatice
Sambuci oleum eius confert nervis frigidis
Sulfur cum melle et sale linitum confert podagre
Siseleos confert dolori dorsi //clistere
Sapinum confert paralisi et dolori anchearum si ex eo fiat
Sipiminum est bonum dulcaci nervorum
Turbith confert extremi nervorum evacuando fla
Ysnoe confert dulcaci iuncturarum
Uva et ipse caper confert doloribus iuncturarum
Xiloaloes confortat nervos

Medicine nocentes nervis

Res nocentes nervis Argentum vivum nocet eius
vapor generat paralisim et tremorem Coitus nocet
nervis Acetositas cum noceat congestio multa
acetosorum generat dolorem nervorum Lac est malum
nervis ipse in quibus consuetudines faciat Nix
nocet nervis quia coartat materiam intus Opopo
est malum nervis sanis Pisces retentes nervos
mollificat Assiduatio comestionis pomorum generat
dolorem nervorum Squilla nocet nervis sanis Alia
nocentia invenies in canone Ras ca de palisi
Et nota secundum A 3° ca primo de palisi quod castoreus
castoreum contra pini marina cerebrum leporis assatum
sticados et cetera cum confortat nervos Item nota
quod renes vel renes in plus genus cum sua pinguedine
super membrum spasmatum positus dolorem sedat et sepe
renovatum est ex curis incurabilibus A 3° ca isto
Item ibidem balneum siccum factum ex lapidibus iu-
vat eos magnifice Item emplastrum bonum ibidem
Recipe storacem liquidam euforbium castoreum ceram albam lique-
fiat simul adde oleum de lilio et hoc est conveniens
palisi Item fricatur membra cum radice lilii co-
cta qua rubificat et confert A 3° ca° de palisi
Item ibidem pone super locum ventosas sicut ori-
ficium sine scarificatione confert post evacuationem et tale
fiat Item ibidem emplastrum de farina sinapis lilii cum
melle aut emplastrum de qua rute pluvias cum nitro
et sulfure confert Item ibidem sufflare condisi in nari-
bus confert valde Item vinum antiquum paucum post
principium morbi confert valde omnibus egritudinibus nervorum
Item nota ordinem in cura palisis primo materia
digeratur 2° evacuetur una vice aut pluribus secundum
virtutem patientis 3° fiant gargarismata aut sternuta-
cio 4to fiant fricationes mordicative 5to stuphe
et balnea 6to dentur electuaria et pulveres ad
nervorum confortationem et materie ad residue consumptionem
Confiat igitur sirupus Recipe seminis feni pet. dama an-
palme calamenti origani lavendule primule veris
betonice foliis motani sanamunde sticados utriusque
abrotani iunipi ana m j paraum prictu costi ℥
nigelle piperis longi et longi ozimi rute staphisa-
sticomis maiorane aristologie rotunde bace lauri si-
napis gentiane ana ℥ ij pistentur et coquantur fiat sirupus
cum melle quod sufficit et si vis adde acetum squilliticum
parum Digesta autem materia detur medicina Recipe yerepi pillarum
cochiarum ana ℥ ij acuatur cum diagridio ad pondus unius
oboli et esula ad pondus unius denarii dentur in
vespe secundum vires patientis aut si vis dare levem
medicinam Recipe turbith agarici ana ℥ ij pulpe colloquintide
℥ j semine polipodio ana ℥ j s ana mastitis bdellii ana
℥ j fiat sirupus cum melle et dentur de ℥° in ℥m duo co-
clearia cum aqua calida post minuctionem utique patientis
Item dare pillarum cochiarum ℥ j et sepe est expertum Item
dare aliquis aqua decoctionis galli veteris cum polipo-
dio et aniso confert et dum materia digeritur et post evacuationem fiat
clisteria Recipe palme lavendule primule veris menta sicca
calamenti iunipi absinthii sinapis sanamunde psille
polipodio cum aliquibus mollificativis coque et cola et
adde quod pulpa una colloquintide lateat in gremelle diu-
retico sub una per iii dies postea coletur et prima post
illius sub addat clisteri 2° cum oleo costino et parvo
sale 3° fiant gargarismata capitis cum decoctione sinapis
piretri radicis capparis staphisagrie origani aceti ysso-
pi calamenti cum aceto squillitico Sternutationes fiant Recipe
piretri partes iii eleandri condisi partes iii origani aristologie
longe semen dr. ana partes j fiat pulvis subtilis et suffla
in nares et si vis adde sinapsis auricularum muris
que sunt appetitus una secundum sinapis efficacio fiat plus
postreme capitis post et inungatur isto unguento
Recipe aceti castorei sticados aze anacardi costi cerebri
leporis assati casselig cetam muris cum paucissimo pi-
ue pulvisa confice cum oleo costino adipe lupi aut
vulpis cum cera rubea Item emplastrum et storace liquida
castoreo euforbio cum oleo de lilio et cera rubea confert
post hoc fiat stupha aut stupha de lapidibus ignitis
vel dyatrimio dyacalameto et si nutte fuit ista
cura sepius iteretur quere plus diatrimio/ Cures

De medicinis respicientibus morbos

Dicto de medicinis singularibus respicientibus
morbos simpliciter membrorum dicemus de me-
dicinis respicientibus morbos generales Nondum
quod morbus generalis dicitur tripliciter Uno quia omnia membra
simul affligit sicut febris 2° quod omnem morbum in
se continet consiliens officiale et generale et sub isto sta-
bis pruritus et consimilia continet 3° dicitur generalis
quod in omnibus membris potest fieri ut verruca et ulcera
De primo dictum est in canone de 2° videamus et
circa hoc sunt quatuor medicine una repercussiva et
hec competit in principio et in principio augmenti
2a maturativa et hoc competit in augmento et statu 3a
est resolutiva et hoc competit in declinatione 4ta est do-
loris sedativa et hoc potest competere in omni tempore Primo
dicamus de repercussivis quarum proprietas est materiam
ad locum venientem repellere et est aliqua que flu-
xa est et hoc facit sua ponticitate et frigiditate
Hec sunt medicine repercussive Item he medicine que sequuntur
repercussive conferunt apostematibus calidis maxime
Acatia cum albumine ovi confert in frigidando
Amonelle vel berberis infrigidando vicit enim valde
Alamoth i. plumbum nigrum si ex eo fiat pisillum

et mortarius et conferunt simul cum aqua olei rosati confert
Altania est bona quia frigida et sicca
Affodillus cum farina ordei confert apostematibus calidis in principio
Aretium prohibet adventum apostematis calidi
Camomilla confert mollificando et maturando resolvendo et sedat dolorem
Camphora quia frigida
Cordumenus cum terra et aceto et oleo rosato quia frigi-
dum stipticum et sedativum
Citonium bene valet formice
Cassafistula cum aqua solani confert apostemati calido et pre-
gulturis lenimendo et infrigidando
Ebuze i. malva agrestis confert infrigidando sine mor-
dicatione lenimendo et aliquantulum resolvendo
Furfur cum aceto forti confert in principio apostematis calidi
Glans confert quia frigida et stiptica
Bolus armenus et terra sigillata similiter applicata emplastrata confert
quia frigida et humida in 2o
Harmodis folia humida conferunt quia frigida // frigidae
Iusquiamus confert infrigidando et dolorem sedando sua stupe-
factione i. radix mandragore confert quia frigida unde
cum aceto confert erisipile
Lac confert quia lenitivum
Lingua agni confert infrigidando et repercutiendo
Lilii folia cum semine trita cum vino emplastrata super
erisipilam confert valde sed in hoc est mirum quia
cum sit calidum in 2o sed credo quod est quia habet proprietatem
sedandi dolorem et removet putrefactionem
Lactuca confert et est bona herisipile
Linus confert sua frigiditate et est bonus erisipile
Muscus aquaticus confert sua frigiditate unde confert erisipile et
formice
Nenufar confert sua frigiditate
Opium confert quia frigidum
Oleum cum camomilla et oleo rosato confert apostematibus mamillarum
Ordeum fractum confert quia frigidum
Psillium cum aceto confert quia frigidum et stipticum
Portulaca confert quia frigida humida et stiptica
Poma eorum folia conferunt quia frigida et humida
Rosa quia frigida confortat
Rubus folia eius quia frigida
Sumac confert quia stipticum et precipue flos eius
Solatrum confert cum oleo rosato quia frigidum
Ysnoe et est cortex tenuis confert quia frigida
Viola quia frigida et humida et precipue cum oleo rosato
Virga pastoris confert flegmoni erisipile et apostematibus
ulceratis quia stiptica cum quadam acuitate
Que plus de medicinis supra super de medicina confortativa

Medicine apostematis maturative

Secundo videamus medicinas maturantes apostemata
Anetum maturat apostemata frigida maxime anetum
humidum sedando lenimendo
Adeps porci etc.
Altea maxime apostemata pinguia
Butirum recens cum resolutione et mollificatione
Butirum non recens maturat apostemata durissima mollificando precipue
pudimbilium et precipue in radice auris
Coloquintida folia maturat cum resolutione
Caulis maturat flegmonem et duritiem
Crotonia i. fex olei maturat et calefacit
Fenugrecum maturat apostemata retenta et duritiem et resolvit
cum non sit inflammata digerit et lenit
Bud alb... i. tebentia maturat apostemata frigida

apiendo lenimendo abstergendo cum quadam stipticitate et
confortat membrum
Yreos elixata lenificat duritiem grossa apostemata et
scrophulas quia digerit et aperit — humida
Ysopus humida i. sordities lanae ovium maturat per ca-
liditatem i. storax liquida confert duris apostematibus quia ma-
turativa et lenitiva valde calefacit et resolvit
Fimus i. sordities alvearium apum maturat non tamen multum
resolvit cum sit in natura mellis
Medulla ossis maturat dura apostemata et precipue vituli et cervi
Pix liquida lenit dura apostemata confortat cum cum maturati-
one et est calida et humida
Limus eius similiter lenit apostemata precipue calida maturat
cum cum absterg... fimum cum stipticitate non ferrum cum lenitione
Sanguis leporis calidus maturat apostemata calida
Sicca maturat
Que plus supra de apostematibus quibus ubi agitur
de medicina maturativa et ibi postea pone medicinas maturativas

Medicine resolutive apostematis

Tertio videamus que sunt medicine conferentes resol-
vendo Amomum est apostematum reso-
lutivum cum stipticitate et sedatione doloris lenimendo sine
morditatione
Altania carminat resolvit aperit excitat cum stipticitate
sine nocumento unde in materia pauca est bonum in
principio quia frigida et sicca
Armoniacum excitat lenit sine morditatione
Apium resolvit apostemata flatuosa
Abrotanum resolvit flatum precipue tortum cum atomis
Anetum siccum resolvit flatum
Affodillus resolvit flatum abstergendo
Armoniacum confert omnibus frigidis quia resolvit maturat
Assa fetida aperit opilationes cum stipticitate
Been aperit resolvendo aperiendo cum abstersione
Bdellium cum saliva ieiuna confert apostematibus frigidis
Cerusa de plumbo que fit cum aceto confert duris apo-
stematibus lenimendo subtiliando maturando
Crocus resolvit cum stipticitate et maturatione
Cimolea cum oleo et farina fabarum confert apostematibus te-
sticulorum idem dicit Galienus 2o de fabis quod fabe cum vino
idem faciunt
Cappari resolvit aperit abstergit maturat et subtiliat
et mundificat unde aufert scrophulas
Coriandrum resolvit scrophulas similiter non sit fri-
gidum sed tamen calidum superficiale penetrabile
Cassia resolvit apostemata calida et frigida
Calamus aromaticus resolvit cum stipticitate
Castanea cum adipe edi et porci salita confert duris
apostematibus resolvendo et abstergendo
Galbanum confert resolvendo lenit cum carminat et abster-
git unde aufert scrophulas
Ysopus sicca cum melle et vino resolvit apostemata dura
Micraspita cum grana pini confert apostematibus duris
Mumia confert apostematibus flatuosis subtiliando
et resolvendo
Mirra confert apostematibus flatuosis resolvendo aperiendo et
scindendo absque morditatione
Nasturtium cum aqua et sale resolvit flatum
Ordeum cum pice et colofonia confert apostematibus frigidis duris
Squinantum confert apostematibus frigidis quia digerit lenit et
aperit cum sedatione doloris
Spongia maris confert exiccando

Sicla confert resoluendo et maturando
Spica resoluit quia calida aperitiua
Sizaminum confert apostematibus calidis
Sinapis resoluit omne apostema

Medicine sedatiue doloris

De quarto .s. de sedando dolore. Nota quod omnes
pinguedines et marine [illegible] dolorem
sedant Item omnia sicca [illegible] ite acuitate
stangentia Item multa maturatiua et de omnibus
istis dictum est super de operationibus quibus simplicium
medicinarum Cum sub apostematibus scabies et pruritus con-
tinentur id de his medicinas consultas videamus Et primo
videamus causas generales scabiei et pruritus Et
est triplex fit enim propter expulsiue debilitatem et hoc
fit in senibus que non curatur fit etiam in quales-
centibus et hec curatur aut fit propter cibum malum
et hoc fit in eis qui malo cibo utuntur aut salsis
acutis acetosis aut dulcibus aut propter digestiue
imbecillitatem et hoc fit quia cibus indigestus pu-
trescit materia euacuet mala cum decoctione epithi-
mi cum fumo terre siue polipodio absinthio rosa
endiuia qua euacuata redeamus ad abstergentia et
si quando materia est magis consolidata tanto forte fortioribus
abstersiuis et fortiori minus debilibus utere .s. lotis laua-
tiuis et mundificatiuis hec est theorica scripta ab A-
uicenna libro quarto
Argentum viuum cum oleo ro. confert. caue tamen aug-
mentum vero a membris nobilibus secundum Auicennam libro quarto
fen sexta tractatu 3o capitulo. medicinam sicuale bonum
Atramenta omnia conferunt scabiei humide
Arsenicum cum oleo et adipe confert scabie humide abs-
tergendo cum quadam adustione
Alumen cum aceto et pipere confert ergo quia resoluit
Acedo. cum aceto confert scabiei ulcerose
Apium siluestre confert scabiei vnde Auicenna quarto capitulo isto
dicit quod multum est bonum in scabie sicca, unde secundum Sera-
pionem libro quarto capitulo isto dicit quod apium recens confert
valde ad pruritum unde si apium cum sale pistetur
et in panno lineo ligetur et exinde membra
in balneo fricentur confert
Aqua sulfurea confert abstergendo et resoluendo
Abrotanum adustum confert abstergendo subtiliando ape-
riendo cum sua siccitate et confert allopicie
Allium tritum cum melle confert scabiei et impetigini
Argenti scoria confert valde
Aqua lunatica confert allopicie
Cicer acetositas confert impetigini
Circus cum aceto confert impetigini
Calida aqua valet scabiei euacuando materiam
Celidonia posita cum euacuatis iuuat sua proprietate A-
uicenna quarto fen vii tractatu tertio capitulo quod [illegible] cum cuius
Caro rane aduste confert allopicie
Caro vaccina generat scabiem impetiginem
Calamentum montanum si ex eo membra fricentur
in balneo confert
Cordumeni cum aceto linitum confert scabiei impetigini
Epithimum cum aqua casei confert bibitum quia euacuat
materiam scabiei A. vii ibi medicamine bonum
Ericius cinis adustus cum pice mirti confert allopicie
Eruca oleum ex semine eius si ex eo scabies fricetur
ad solem non ad ignem est ultimum A. libro quarto fen
vii tractatu 3o capitulo de cura eius quod maximum [illegible] in fine

Item [illegible] apium oleandri aneti fecis vini pistentur
simul et infundantur oleo eruce ℥ ii valde bonum si in
locis pruriginosis fricetur
Eupatorium confert allopicie et tirie quia subtiliatiuum
et maxime valde abstergendo sine attractione Item
quia stipticum et repercussiuum et quia confortat Item succus
eius cum fumo terre et oximelle potatus confert scabiei
et pruritui
Fel cum nitro et fecula pini et thimolea confert scabiei ul- cerose
Fumus terre bibitus confert scabiei et pruritui quia mundi- ficat
Galla cum aceto aufert impetiginem abstergendo
Lac aquam eius cum mirabolanis et epithimo confert quia aqua
educit cum adustionem epithimum melancoliam adustam et mirabolanos
citrini mundificant sanguinis acuitatem faciente pruritum
Lupinus confert abstergendo cum radice alimeze corti-
cis remouet scabiem amaritudine / solucio
Mastix decoctio foliorum eius confert scabiei abstergendo et re-
cens stercus eius adustum cum tepe confert allopicie maxime
Oleum de costo remouet scabiem et pruritum velociter extra-
hit enim a profundo / Serapionem
Oleum oliuarum fex eius cum camolenta confert scabiei etc.
Oleandri est forte valde in remouendo scabiem Auicenna quarto
ubi de hoc medicamine bonum valde
Sal confert scabiei et similibus quia excitat et dissoluit et abstergit
Sermo cum aceto valet scabiei abstergendo
Sinapis confert scabiei impetigini
Sanguis si corpus perfundetur cum eo in balneo liberabit a
pruritu Rasis 3o Almansoris
Urina hominis proprie antiqua confert pruritui quia abstergit
confert etiam alchacas papule cum nitro et aqua acetosa
Viola proprie siluestris larina proprie cadiuus ex ea cum igne in-
flamatur est bona scabiei
Ventose in posterioribus cruribus posite conferunt scabiei
fede Auicenna quarto ubi de hoc medicamine bonum in fine et causa
est quia sanguinem mundificat .s. a. primo capitulo de ventosis

De menstruis consentibus vulneratibus

Dicto de vno morbo communi ut de apostemate
videamus de alio morbo communi scilicet de vulneribus
Et primo videamus medicinas sanguinem restringentes
Secundo medicinas apostemata sic prohibentes 3o medicinas mundi-
ficantes 4to medicinas carne additam aufferentes 5to
consolidantes siue carnem regnantes 6to medicinas
adustioni ignis conferentes De primo dictum est supra
de operationibus communibus in auricula de medicinis stipticis
et restringentibus sanguinem Sunt autem quedam quas
ponit Serapio 5to capitulo de cura fluxus menstruorum et proprie
que fiunt ex apertione venarum aut arteriarum et sunt
sicca sicut sunt rose lentes excorticate mirtus sca-
rabeus arnoglossa. sumach. virga pastoris balaustia cortex gla-
dii. cortex granatorum. alumen. succus barbe yrcine
bibitus coctus suppositus / et hec proprie conueniunt in fluxu
sanguinis menstrualis Et ad hoc valet succus arnoglosse cli-
sterizatus in matricem facit .n. [illegible] sicut Serapio ibidem
Item dicit G. 5to megategni si autem sudat sanguis ex vulnere
tunc galle aduste extincte in aceto. carte combuste.
ostrata combusta. cornu ceruinum combustum valet Serapio
ibidem Item secundum G. 5to megategni si est fluxus sanguinis
ex apertione tunc conferunt bautia hipoquistidos sumach
acacia galla viridis cortex malignati terra sigil-
lata. ematites. vinum ponticum arnoglossa. extrema arborum
ponticorum mirtus mespula. Cum autem fiunt ex corru-
ptione tunc sunt proprie thus aloes sandra corallus

tarabe minia troais licium menta amilid terusa vi-
da sineri atarus coltatar tera sigill bal hiar vto

Me ne phibentes vlnua apari

Aranee tela   acetum
Bitumine indicad
Caseus recens et est salita ppe cu folijs aceto
Lingua arietis eius folia stringit et reparant cu aqua gute
Simiath suppositu paussiol pfisibz ea apari q̄ma gstrin-
git et confortat sua stipticitate

Medicine mundificantes vulnua

Aristo longa q̄ma abstergit
Aneti tinis q̄ma exitat   vulnua
Affodillus radix eius cu fete vini gft ad fraudulenta-
Balsamus q̄ma exitat
Cepe eius aqua abstergit sordida vulnua
Cubebe confert exitando
Cortex radicis cappis exitando sordida
Costus exitando humida
Cadmia auri mundificat sordes vulnerum
Capilli adusti exitant sordida vulnua vehemeter
Erics tinis mundificat fi sordida
Ficus aqua tineris ligni eius iterata mundifi-
cat ulcera corrosiua
Genciana et ppe succus eius sanat corrosiua vulnua
abstergendo et q̄ma stiptica mundificat
Altama mundificat vulnua abstergendo Arnc sed sup
omnd viride
Yreos confert sordidis q̄ma mundificat vn facit
carne nasci si puluisetur sup fistulas
Lutu ex mentu e malle i vulnibz exitat n vlne
lat cost vulnibz mitifert lauado mundo gglutinando
Mel mundificat vlcera sordida profunda
Orobu cu melle mundificat abstergendo et exitando
Opind gfert quia exitat
Thuris gft qr exitat vn bona e vlcibus cauernosis

Medicine carnem auferentes

Amoniacu corrodendo
Alumne cu tatud fere vini gorrodendo
Allium ulcerat cute aducedo q̄ma isflamat valde
Cepe cu melle eradicant verrucas
Corallus abscidit carne addita qr exitat velhne
Calx viua corrodit carnem additam
Cadmia auri et argenti aufert carnez addita
quia exitat sua terreitate
Coltatar corrodit carnez additam aduerendo et fal
in aere estaca
Erics marini caro gfert valde scrophulis abstergendo
resoluendo exitando fte confert nodis pius duris
Ematithes extenuat carne addita quia ultime
exitat et quia stipticus vehementer reptuat
Flos eris corrodit carne additam malam
Ficus quia sup mundificatiua
Sal prerinu eradicat carne addita malam
Galla puluisata aufert carne addita pphibendo hu-
more sua vehementi gstrictione et abstergendo sua
terreitate
Es no ablutu corrodit carne additam et maxime
viride eius
Sal corrodit carne additz et ppe adustu qr exitat
Sedengi i ematithes puluisatus extenuat carne
additam siccat em vltime

Medicine carnem gnantes

Anthimonii cu adipe et cerusa gft excoriatoni
Amoniacu facit nasci carne bona
Aristo lon ppe mm yreos qm adiunt gferunt ve-
hemeter carne ecto ca de me mis q̄ consolidant et
sigillant atra medinu zij vehemetis exitatonis
si carne ca de me mis faciebus nasci carne
Amilid consolidat et sanat mundo et sin ingrossa-
do et viscosum faciedo quae adheret faucibus
Aloes gfert vlceribus difficilis consolidatonis ppe
ani virge nasi zoris q̄ma exitat sine morditatione
Balau consolidat vulnua quia est gglutinatiua
Barba irci i ypoquisados consolidat et ppie flos
eius q̄ma stipticum
Calx abluta consolidat
Centaurea sim mesue gsolidat vulnua et ppie
pulus eius et vini decoctonis eius q̄ma abs-
tergit sine exitatione
Cipirum gsolidat vulnua que sunt difficil consolida-
tonis pulcra et corrosa et ppe cu oleo ym altabia
Cipressi folia recencia gsolidat vulnua i mbs durisis
Cadmia auri gsolidat et carnez gnat sde fat argenti
Demdar i fraxinus cortex eius ligata sup vulnua et
paussioz gsolidat e n stipticu cu abstersione
Es vstu est melius omnibz me mis gsolidatis sm es
2o simplicis me ne ca o ecto
Glans eius folia tta puluisata faciunt adhere pla-
gas sua stipticitate
Lapdam consolidat vulnua dure gsolidatonis qr stipticus
Genciana i quere sup mundificatiua
Yreos quere sup mundificatiua
Lingwe auis folia consolidat vlcera humida et
carnez replent sunt n constrictiua cu mundifico
Lingwe arietis folia gsolidant vulnua antiqua et
recencia nec est eis melius sul n sublimes in
hac opatone vbi q̄ma exitat sine morditatione
abstergunt cu aptoe quere plus sup phibitiuis
apari et sup apaby calidis
Lactu asi alit aqua eius polita in terotis
Mastix succus foliorz eius gnat carnez sua stipticitate abstersion
Mi erdesena i plubu vstum gnat carne e em sic ad
gstrictiuu exitatiuu abstersiuu cu gglutinatoe
Mirra consolidat et cooperit ossa nuda
Olib gsolidat valde et ppe vulnua recencia
Ostrati pponcu adustu abstergit et consolidat et
cum sale valet adustioni ignis
Prunia eius gnat gsolidat sua gglutinatoe
Papirus puluisatus sup vulnua recencia consoli-
dat sua siccitate
Polium maius consolidat vulnua recencia et polium
minus antiqua et cor sua siccitate
Pix gnat carne in vulnibz pfundis et ppe cu melle
pluis et tque quia mundificat cu exitatoe
Pira siluestria exiccata gsolidant quia stiptica
Pirus eius cortex puluisatus gsolidat et folia eius
puluisata faciunt tegere labia vulnus sua stipti-
citate plurima   solidant
Pomid eius folia cortices et succus et ppe posticu co-
Rubus eius radix gsolidat qr stipticus desiccatiua
Sarcocol gsolidat et carnez cat qr gglutinat cu qda cpe
Spongia maris cu aceto et melle consolidat qr
est fortis exitatonis   abstergendo
Sangis dra gsolidat plagas recentes exitando

vistuositate consolidat sua siccitate
Et nota quod omne mordicans impedit carnis generationem sicut sal abrotanum et similia. Pulvis fecis carnem nasci in vulneribus expertus. Rasis litargiri scorie ferri centaur. maioris aloes ciceris thuris mastic. an. fiat pulvis et in vulnere ponatur. Item alius in vulneribus calidis et maxime testiculorum. Rasis sandraca nenufar aloes fiat pulvis. Item de medicinis que faciunt nasci carnem. Avicenna 4° canonis de medicinis que consolidant et sigillant. Item ibidem emplastrum mirabile. Rasis farine lini albi mastic ciceris cum oleo mirtino aut aliquo oleo pontico in quo et galbanum dissolvatur. Item medicina carnis generans in vulneribus recentibus optimum et valde mirabile. Rasis olibani sarcocolle galbani aloes sandraca an. fiat pulvis et vulneribus supponatur
Item ad idem optimum. Rasis litargiri ℥ i coquatur in ℥ iii olei in quo cepe dissolvatur adde olibani sarcocolle galbani colofonie eque ana cum predicto oleo donec inspissetur et utere. Rasis viii° al. d. gis quod carne reducit
De medicinis decoratinis et bonum colorem facientibus

Sequitur areola de decorationis de qua sciendum est quod quedam faciunt bonum colorem sumpta intus quedam apposita extrinsecus. Et ista que sunt sumpta intus faciunt bonum colorem aut quia faciunt sanguinem bonum subtilem sicut sunt ova sorbilia vina bonarum carnium vinum odoriferum et cibi bone substantie aut quia sanguinem attrahunt et expellunt ad exteriora sicut sunt fructus galiofili piper crocus aut quia sanguinem mundificant ut spera minor mirabolani cuscute fumus terre et similia. Que autem posita extrinsecus faciunt bonum colorem dividendo
Acacia quod prohibet cursum humorum ad locum quod exitant
Anas eius pinguedo cutem clarificat
Acorus idem facit subtiliando aperiendo resolvendo abstergendo sine mordicatione
Aristologia spiciae rotunda idem facit
Balsamum facit bonum colorem et trahit sanguinem ad exteriora
Crocus potatus facit bonum colorem humores sua caliditate consumendo putredinem rectificando viscera confortando
Citri semen facit bonum colorem quia facit bonum nutrimentum et similiter abstergit lenendo
Ciminum cum ex eo lavatur facies facit bonum colorem clarificando et similiter cum hepate comeditur resolvendo et exitando sed eius nimius usus albificat faciem
Calamentum coctum cum vino removet vestigia nigra et sub oculo sanguinem
Calamus aro. facit hoc quod sanguinem mortuum resolvit
Dendar i. fraxinus humiditas capitum eius facit hoc quia abstergit
Faba cum cortice sua abstergit pannum in facie et lentigines et facit bonum colorem
Feniculus facit bonum colorem quia digerit sua viscositate sed odorem facit malum
Opopanax siccum in potu sumpta efficiat bonum colorem
Cum autem mixtum colorem clarificare etiam maxime faciei et quod fumus mastic facit propter plenitudinem resolvendo lenendo abstergendo cum subtilitate et siccitate humores permanentes in cerebro i. pluribus ustum efficit odorem corporis bonum et similiter apostemata abstergendo et exitando superflua
Cera ubique in corpore facit odorem bonum prohibendo putrefactionem
Nux muscata efficiat odorem bonum
Ovum si ex albumine eius facies liniatur prohibet corruptionem coloris a sole et idem facit si ex albumine decocto et posito in alembico fiat aqua et ex ista aqua facies liniatur confertur aqua decoctionis carnis eius et capita si ex ea facies liniatur. Avicenna secundo viii tractatu 2° capitulo primo
Oleum de feniculo efficiat bonum colorem quia digerit et lenit
Squilla cum aceto et syrupus efficiant bonum colorem quod superflua consumunt et corporis debile confortant
Fetus columbarum efficiat colorem rubeum
Sambucus multum odoratus facit propter suam rubedinem quod subtiliat et facit moveri humorem subtiliatum extrinsecus
Sal usus eius cum melle bonum efficiat colorem aufert n. putrefactionem et superflua consumit
Ficus albus eius masticatio facit odorem bonum oris
Et sciendum quod si facies liniatur omni nocte cum sinapi albo arsenico rubeo aut alio cum lacte distemperatis et in mane abluatur facies cum aqua decoctionis melon violarum stratarum facit rubere faciem vehementer. Avicenna secundo sen viii tractatu 2° capitulo primo si sumatur fex. Rasis idem dicit in experimentis sed non ponit arsenicum ciceris et dicit quod fiat per septem dies
De medicinis panno et lentigini conferentibus

Areola medicinarum conferentium panno lentigini vestigiis et sanguini mortuo
Amigdale amare mundificant abstergunt et aperiunt
Argentum vivum ℥ i spine cum ℥ iii amigdalarum decorticatarum et molita molitione ultima ita ut non appareat vestigium argenti vivi sed sit tota mollities nigra deinde piceat super eam tunc de semine melonis decocto valde si inde facies liniatur omni nocte per vii dies et in mane lavetur cum aqua tepida non est ei par in mundificando superficiem. Avicenna secundo sen viii tractatu 2° capitulo 1° mistifica
Aqua maris confert sanguini mortuo vim resolvendo
Amilum cum croco delet pannum lenendo et mundificando
Aloes cum melle confert vestigiis percussionis et plagarum n.
Adeps asini valet ad vestigia cutis
Acetum cum melle delet vestigia
Been eius semen confert lentigini et panno abstergendo mundificando et aperiendo
Citri confert lentigini abstergendo mundificando lenendo cum masione
Crocus ortulanus confert panno et morphee maturando
Cassia aqua cum medicinis quod evacuat confert multum panno evacuando
Cinamomum similiter confert panno attenuando subtiliando aperiendo et rectificat putrefactionem
Cinis conche fluvialis confert panno abstergendo
Costus confert panno abstergendo et extrahit humores exprimendo
Eruca cum felle vaccino confert vestigiis ulterius et cum melle confert lentigini
Fimetum mundificat faciem vim confert panno cum aceto mirtino
Balsamum mundificat lentigines abstergendo
Sal urine mistum assumptum in vase eris aufert pannum
Fenugrecum cum oleo ro. confert panno quia lenitum cum viscositate
Orobus confert morphee panno lentigini et efficiat colorem bonum abstergendo et in hoc decoctum est melius orobus cum equali pondere eius qui purgat maxime panni et hoc est facit sola quia digerit aperit abstergit et mundificat sanie i. radix mandragore evellit lentigines et pannum est enim fortis extractiva
Leporis sanguis mundificat pannum
Luff i. serpentaria et ipse radix eius cum melle confert

quia abstergit et mundificat vnde coleram rectificat
Liliu(m) eius radix confert quia mundificat est n(on) ab-
stersiua excitantis equaliter
Lupinu(m) cocti in aqua pluuiali quousque dissoluatur
abstergunt resoluunt sine mordicatione cum aqua stiptica
Maiorana cum melle confert ... panni aut viridi
ipse sub oculo et aqua eius remouet albedinem ma-
nentis post ventosas
Mel cum costo est bonum linitum panno et cum sale est bo-
num vestigijs percussionis
Nux recens emplastrata aufert vestigia percussionis
Nux muscata confert lentiginem
Oleum amigdalinum cum melle radice lilij et cera liquefacta
confert rugis vestigijs panno et similibus
Ordeum confert panno et ipse epithima de eo tali-
dum quod abstergit
Peonia abstergit vestigia vnde in cute subtiliat aperit
excitat et abstergit
Raphanus confert panno cum melle et ipse semen eius
et omnibus vestigijs similibus
Staphisagria secundum Rasis in diuisionibus delet pannum et
vestigia que similantur lentiginibus si que sunt inte-
riores maiores et deteriores
Sarcocol secundum Rasis dissoluta cum aqua aut
cum felle vaccino si cum facies liniatur et ad pan-
num proprium et expertum
Stercus lacte abstergit pannum et est expertum
Sambucus delet pannum subtiliando humiditates et sa-
liua hominis ipse ieiuni et maxime ... abstergit
pannum et similia
Sinapis mundificat faciem aufert vestigia sanguinis mor-
tui quia abstergit cum resolutione
Testa cancri marini abstergit pannum et lentigines
De ista medicina nota quod expulsio ... ad faciem aut
membra alia quod fit a natura forti expellente quod
fit a natura stimulata a materia corrupta et multa in ...
... non ... membra euacuare cum natura sufficiat euacuatio ...
... fiat euacuatio cum solutione ventris purgando meliorem
secundum Rasis in diuisionibus capitulo de lentiginibus et ...
hoc est multum forte epithima in ... vtroque debet facies
liniri cum eis que mundificant lauando et si necesse est adde
abstersiua et hec sunt dicta supra in aureola ista ...
aggemus aliqua specialia que conferunt leniendo mun-
dificando cum aliqua abstersione
Recipe amigdalarum dulcium et amararum mundatarum farine fabarum
farine ciceris farine lupinorum farine ordei risi a-
midi draganti albi gummi arabici ... radicis lilij ...
... boracis seminis raphani seminis eruce sinapis ...
simul confice cum aqua decoctionis violarum ... et fenugreci
fiant trocisci pondere ... in vmbra et
quando vti volueris dissolue vnam cum aqua decoctionis ra-
dicis lilij ... inde facies epithima aut linia-
tur locus ponatur in panno lineo de vespere in
mane auferatur et lauetur facies cum aqua fabarum
Item nota quod decoctio epithimi ... meliorem vnde confert
... impetiginem scabiei morphee et similibus
Recipe medullarum ... epithima ...
... ...
... omnia ... epithimum et decoctio ...
... fortius adde ... et aloe ... Rasis
in antidotario Item nota quod lentigines indigent

medicina fortiori et medicina magis abstersiua quam ...
secundum Rasis in diuisionibus Item quod ... lentigines
accidunt multociens ... laborum ... sanitatem
... de sanguine
mortuo Item ... quod ... cum aceto ... in
... impetiginis ...
... de cura impetiginis ...
membris ...
sunt ... Item ibidem mel ...
Item ibidem cinis ... mel ...
... cum aceto ... fortia valde

De medicinis conferentibus albaras mor- et est aureola // phee verruc et similibus

Hec medicinarum conferentium albaras morphee ver-
rucas et similibus
Anacardus quia eradicat verrucas
Aristologia rotunda ... abstergit aperit subtiliat et attenuat
Arthemisia cum vino confert albaras sua stipticitate et quod
resoluit et extinguit adustionem
Aqua maris confert resoluendo
Aqua sulfurea est bona morphee et albaras
Aqua sulfurea confert verrucis pedibus et est
bona scabiei impetigini si in ea fiat balneum
Allium eius cinis cum melle linitus valet morphee
quia resoluit
Altea cum aceto valet morphee mollificando et re-
soluit in hoc semen eius est fortius
Affodillus confert morphee abstergendo resoluendo
precipue radix eius
... acetositas eius confert albaras ... sua enim
acetositas stipticitate frangit ... et ... et abstergit
vnde aufert pannum et cortex eius adustus est bonum
albaras si ex eo locus liniatur
Cepe semen eius delet morpheam abstergit ... et
aperit ... et cum melle ... eradicat verrucas
Colloquintida ... valet ... et elephantiam resoluendo
incidendo et attenuando ex longinquis
Cipressus folia eius delet morpheam resoluendo cum quod
stipticitate et in hoc ... eius est fortior
... eius cortex ... cum aceto
linitus abstergit albaras est ... cum acuitate
Elleborus niger cum aceto mixtus confert morphee et al-
baras est enim fortis in resoluendo
Genciana radix abstergit morpheam et ipse sucus eius
est enim aperitiua subtiliatiua abstersiua cum quod stiptice
... radix ... per ...
vel albaras est ... fortis excitationis cum vlceratione et
ipse ... et lac eius euellit lentigines et pannum ...
mordicatione
Marcasita ... cum aceto mixta confert morphee
albaras ... si ... fiat ...
Nenufar radix eius cum aqua supposita morphee confert
et ipse ... est enim subtiliatiuum valde
Ossa ... porci ... super albaras confert vt dicit
omnia enim ossa excitant cum resolutione
Ostrea? adusta confert morphee abstergendo
Pix eius ... cum aceto et melle confert impetigini
subtiliando et incidendo
... confert ... non sua qualitate ...
Sanguis leporis suppositus morphee confert ...
Vrina abstergit morpheam
Stercus ... albaras ... in cute et carne ...

ad os et efficitur cutis aspera et vehemens et facies
squamas sicut piscium cum pruritu et fit propter liquorem
melancolicum imbibitum in cute et quod est vix eam imbibitione
forti ita quod non solum defedat colorem sicut facit melancolia
faciens morpheam, sed corrumpit quoque et virtutem assimi-
lativam sua grossitie et vehementi penetratione et
debilitat ~~eius~~ expulsivam quia materia figitur in membro
et non expellitur et est quasi lepra et antiqua non sanatur
et hec sunt vera maxime de albaras nigra. Et non equal-
baras et morphea al. satis conveniunt in colore quia utraque
est al. differunt tamen quia in morphea al. sunt pili ali-
quando nigri aliquando flavi in albaras sunt semper albi. Item
in albaras est cutis magis depressa quam cutis totius
corporis quod in morphea non fit nisi parum valde
et si pungatur locus morpheatus exit sanguis in
albaras exit humiditas aquosa. Item sciendum quod dicit al-
baras nigra a morphea nigra quia in albaras est ex-
coriatio squamosa et testosa quod non est in morphea
nigra. Et nota quod in utraque scilicet in albaras et morphea
nigra quanto cutis levior tanto mollior quia si-
gnat corruptionem minorem. In utraque alba quan-
to levior tanto deterior secundum Avicennam. Et hoc quia significat
virtutis expulsive debilitatem. Curantur iste pas-
siones cum flebotomia si sanguis abundet. Aut cum
evacuatione melancolie dicta in articula precedenti. Et
de evacuationibus sublimior est aqua casei
cum epithimo secundum Avicennam. Et hoc capitulo isto. Item habe
melius viribus cum epithimo soluendis est secundum
Rasis 7o Almansoris capitulo isto. Item in omnibus mel. 1
in tartamo decem est proprietas in evacuando humorem
residuum morphee et baras secundum Avicennam. Et hoc. Convenit
enim mel educat humorem grossum melancolicum et flegma secundum
Avicennam. Et caveas pisces et omnia que sunt facientia
corruptionis et lavare locum in balneo cum semine
raphani et condisi est bonum. Item bibere succum ex-
mitatis vitis albe. Et curat baras et petiginem augustam(?)
eius. Item comedere carnem vipere est utilissimum valde

De decoratione capillorum

Ut melius sciamus que medicina cum vero
capillorum competit primo videamus quid
sit capillus et que est causa paucitatis ca-
pillorum. Et enim est vitium in quo magis curamus
laborando. Capillus secundum Avicennam est vapor fumosus
coagulatus in poris cutis ortum habens super eos
cuius materia est humiditas viscosa unctuosa. Ex hac
diffinitione potest cognosci cause paucitatis aut pluri-
tatis capillorum aut casus eorum quia enim capillus
est vapor fumosus paucitas huius vaporis aut dimi-
nutio est causa paucitatis pilorum et si absunt pili
est causa casus eorum et diminutio istius vaporis
fit propter defectum materie ut in gualescente et ptisi aut
fit propter caloris elevantis defectum et propter hanc causam
cadunt capilli in castratis. Item aliquando est vapor fu-
mus non tamen potest coagulari propter nimia aquositatem
vementem super quod totius corporis aut unius membri
et propter hoc eunuchi et mulieres carent pilis in bar-
ba et pene in corpore toto. Et cum quandoque sit fumus
coagulabilis non tamen potest penetrare in poros cutis
propter eorum soliditatem et propter hoc cicatrices que confir-
me occultaverunt carnem pilis. Item ungues cor-
nua et similia et propter hoc calvicium in quibus calidi
advenientibus et solidantibus poros et hoc fit
maxime in partibus anterioribus capitis et in senibus.
Item et si fumus est coagulabilis et penetrans non tamen retinetur
propter vehementiam apertionis pororum. Et propter hoc in quibusdam
hominibus maxime mollis carnis non nascitur barba
usque ad tempus longum quia pori nondum sunt solidati
sed propter quod fumum non retinent. Item si fumus sit coa-
gulabilis in poris penetrans et retentus tamen cadunt pili
propter malam qualitatem materie corrodentis radices pilorum
et propter hoc cadunt pili in allopicia tyria et lepra. Item
et si omnes conditiones predicte assunt adhuc non sunt pili quia
fumus qui est materia pilorum exiens per poros consumitur
per continue et consumitur et propter hoc non sunt pili in volis
manuum et pedum. Quod ulterius istorum est quod ubi deficit
fumus detur cibus subtilis bonum chimum. Si deficit coagu-
latio propter acuitatem etc membra confortentur. Si sunt
pori solidi per fricationem aperiantur. Si sunt pori aperti per
medicinas stipticas claudantur. Si est materia mala eva-
cuetur cum medicinis attrahentibus

Medicine tingentes et retinentes capillos

His visis videamus medicinas speciales respici-
entes capillos tingendo et retinendo ipsos
Acacia capillos denigrat
Avellana adusta idem facit
Aqua foliorum mirtis capillos prolongat. Idem facit succus
radicis eius cum vino
Argentum abradit sua corrosione
Acedes cum vino prohibet casum sua stipticitate
Abrotanum facit nasci pilos in barba cupiedo scilicet
Barnach pulverisatum super capillos attenuat eos
Camphora cum aceto facit caniciem sua frigiditate
Emblici mirab. capillos retinet quia facit radices fortes
sua stipticitate et extinguit caliditatem sanguinis fumum consumentis
Aqua galle vel lixivia facta ex ea capillos denigrat
sua siccitate et retinet sua ponticitate
Es denigrat et consolidat est non adustum et stipticum
lepus cum vel cum visceribus adustus ut pulvis et
cum oleo ro. mixtus confert origini capillorum et propter ma-
ximum cum adipe ursi valet contra allopiciam generando pilos
et tyrie confert valde
Lacca media mundificat rubificat abstergendo sanguinem
et colam sua subtilitate
Lapdanum facit nasci pilos quia attrahit bonam materiam et mun-
dificat corruptionem et corrodit malam carnem. Item
prolongat sua caliditate viscosa. Item confirmat propter cum oleo
mirtino et vino. Sunt enim pontica
Lingua olim eius vel succus vel decoctio confortat si ra-
dices vel prohibet casum et prolongat pilos. Item denigrat con-
fortando et exiccando humiditates subcutaneas
Lupinus subtiliat capillos
Mirra cum oleo mirtino et lapdano mixta confortat
et inspissat sua stipticitate et adherentia
Morus aqua decoctionis foliorum eius et foliorum vitis
et fici denigrat sua frigiditate
Nasturtium limitum et bibitum retinet capillos exiccando
magis putridam circumpositionem capillis
Oleum mirtinum confortat capillos et denigrat
Oleum de olivis silvestribus conservat capillos et pro-
hibet velocitatem caniciei
Pix emplastrum de ea facit nasci pilos in allopicia quia
attrahit sanguinem ad locum
Rubus decoctio stipitis eius tingit capillos in nigredine
Raphanus cum farina lolii facit nasci pilos in allopicia

Squilla facit nasci pilos in allopicia cum ex ea locus fricatur quia excitat sanguinem ad cuticam et scissura consolidat
Sanguis vespertilionis et ranarum viridium prohibet ortum pilorum si ponit ad scisseo parum fideri
Simmach enim decoctio denigrat pilos
Sisamum prolongat propter succus eius et removet furfures
Vitrum cum oleo sambucino facit oriri pilos
Volubilis abradit pilos propter lactimaie quia repellit et excitat humores seu vapores

Que abradunt capillos

Nota quod calx viva et arsenicum abradunt capillos et cum aloe mixta hoc faciunt Item nota quod loco depilato si locus liniatur cum succo insquiami cepo et aceto prohibet ortum pilorum Item corpus rane lacualis crematum et cinis cum instillatur psilli aut succo insquiami uel aceto idem facit Item oleum in quo coquitur lacerta aut liquiritus idem facit Item Nota quod cura canitiei est evacuare flegma sepe per ventrem vomitum aut clistere Item sumat cibum qui generat spissum generat sanguinem laudabilem ut sunt frixa in patella et assata caveat digestionis corruptorem et condimentum eorum fiat ex sinapi et pipere et sale et similibus Bibat vinum parum purum caveat fructus olera quod vitabit pisces triticum coctum cum aqua pultes potum aque pluvie Plurima ebrietate suffocata contu plurimum evitetur capillorum non tangat ipsum camphora aqua rosarum oleum uel aqua sambucina ablutio aque dulcis qua communis confirmat capillos hec facit canitiem Et scias quod sumere omni die unum mirabolanum kebulum tardat canitiem et conservat adolescentiam usque in finem vite Item Recipe mirabolanum nigrorum emblicorum ptem j millis anacardi viij partem unius misce cum butiro cocto et melle administrata valet forte valde Item Recipe mirabolanum kebulorum et macropipis ana contuse administra ʒ ij exceptum Item si liniatur cum oleo de costo a oleo de nigella hec

Ingenia curandi morbos

Primum sumitur ex morbo iuxta illud G de
ingenio sanitatis ꝑ ante medicus egrum curet
cognicionem habeat et talis est fortis consideracio valde
et aliorum particularium non considerat sed si morbus fuerit
intensus valde et per contrarium debet fieri curacio et hoc
colligitur ex dictis G viij de ingenio sanitatis et sic
sunt x capitula s. si morbus e simplex vel compositus
q continet tria ingenia primo si morbus e simplex vel
compositus si simplex an intensus vel remissus Si re-
missus debile medicamentum sufficit in reducendo Si intensus
per contrarium e applicandum Si morbus e compositus con-
siderandum ex quot et qualibus componitur et secundum diversitatem
composicionis medicamina sunt diversificanda considerandum
est ergo quod horum est molestius et molestiori prius
debemus succurere aliud non negligendo Secundum
ingenium est dependens ex primo s. q consideremus si
unum e causa alterius et si sic tunc prius e succurendum
cause Tercium ingenium quod continetur sub primo s.
q consideremus si unum potest curari nisi prius alterum
curetur et ita alteri prius succurendum Si aut equalis e
consideracio equaliter utrumque curetur a morbi ergo est
spacia sumendum est exordium Secundum ingenium principale
consideremus si dolor e comitatus egritudini quia
causam doloris removeamus aut dolorem mitigemus
et q consideremus tempus sit estatem vel yeme Aliud
ingenium sumitur ex accidentibus anime s. q eger
declinet ad leticiam et gaudium et moveret ad
dilectum Aliud ingenium sumitur ex motibus et mu-
tacionibus et q movetur ergo vidia ad et aerem pu-
rum et breviter ad omnia que medicus considerat
possint inducere leticiam aut curacionem aut appetitum
et similia Sextum sumitur ex natura egritudinis utrum
sit brevis vel tarda et si brevis innuatur aliquis
Si fuit acuta vel furiosa a principio evacuetur non
expectando digestionem et si corpus fuit pletoricum aut
materia venenosa etc. et si tarde evacuacionis q eva-
cuemus prius digestionem et corpetemus virtutem cum cibis et
potibus et simus ergo magis liberales in dando vel
subtrahendo Septimo q consideremus si e cum
apate in principio vetatur repercussiuis nisi tria
fuerint q nos impediat sicut corporis plenitudo
aut furia aut venenositas aut dolor nimius
aut q esset in emunctorio membri principalis et
nobilis et similia et q in augmento ponamus partim
repercussiua et partim maturativa et in fine
status et in declinacione maturativa mundificativa
absessiua et ut consideracio particularium Octavum
sumitur ex ae s. q ipsi egritudini conveniet et q sit magis
elongatus a locis corruptis Nonum sumitur ex ministris
et nunctiis et medico et tecina de ministris q sint
pauci et boni et diligentes et q optent salutem
pacientis et q non nunciet aliqua sinistra et omnia
adulat que sunt extrinseca et multa alia ad q
narranda non sufficeret una dies et cum hoc adiu-
tat ad ingenium q habeat condiciones quas ponit Hali
in tegni 3 s. q sit bone visionis in quibusque sensi-
bus et velocis solertie et bone memoracionis et
boni iudicii et boni intellectus et q sit sciens et
diligens et q operatur secundum artem Decimum inge-
nium ex effectu medicaminis et processu morbi
Undecimum ingenium sumitur ex modo medicandi

et de hoc dicit Avic amplius debes scire q non omnis
corpus neque omnis malicia complexionis suo contrario me-
dicatur sed sufficit aliquando bonitas regiminis medicus ergo
melior erit ille qui egritudines cum cibis et potibus
curare poterit vel sciverit Insistamus ergo curacionibus
morborum cum cibis et potibus alterativis et cum medi-
cinis alterantibus et si non cum medicinis evacuantibus
et si non cum manuali operacione Tercium ingenium prin-
cipale sumitur ex cognicione complexionis a complexione corpo-
ris debet cognosci a medico et totius et partis prout
que docet G in tegni Et circa complexionem tradit
vj regule Prima est complexione existente sana circa illam
pendent et versantur operaciones non circa contrariam sicut docet
G xj de ingenio sanitatis capitulo primo usus sumitur secunda con-
servativa prima curativa elevatur dispensie et per
genus nam medicaminis et naturam graduacionis et in quo
gradu et metagradus elevatur medicamine et ita simul
quantitate et qualitate et modo et si non exquisite
saltim sicut in aliis medicaminibus prima complexio
et explicata et appropinquato ad veritatem quantum
erit possibile ex arte et est fortissimum et indiget
solerti ingenio 2a regula complexione sanitati q sanitatem
eam reductionis et que hec cessare ab alterantibus
Est enim complexio in alterando et in reducendo sit signum
ad signatum ipsa enim ignorata casuatur operacio 3a regula
q omnis distemperancia in simili complexione facilioris est reductionis
ut illud in morbis inveniunt sublitant egrotantes etc. etc.
quia simile de facili patitur a suo simili et ita cum
prius sint debilis etc. si colericus et flaticus incurrat 3a na
minori reductione indiget colericus quia distemperancia e in
suo simili Et 4a regula q omnis distemperancia in contraria complexione
difficilioris reductionis est et fortioribus indiget me-
dicaminibus quam causa conturbans esse fortior prius q distem-
perancia est introducta non obstante contrarietate primum
fortis enim ignis qui in aqua non extinguitur et
ideo flaticus qui incurrit calidam fortiori indiget
remouente et ista sunt vera ut plurimum constitutum e de na
rei in aliqua particularia et aliquem plures condiciones
possint apponi que predicta impediunt sicut de
raro contingentibus ut si ponatur talis s. q sit aliquis
colericus in estate qui utitur cibis calidis aggregabitur mul-
titudinem colere sed possibile est q illa colera licet multa
non putrefiat ut pote q est boni regiminis in aliis
ut in exercicio et in balneis et fricacionibus et in aliis
tunc ponamus aliquem flaticum in estate vel yeme
in quo dominetur 3a colera possibile est q balneet se in
balneis aliquibus aut quia subito exponit se aeri
frigido q illa 3a colera putrefiat et in alio colerico q
putrefiat febris peior erit in colerico non e dubium quia
materia est maior et ita de consimilia particularium intel-
ligimus q omnia sunt prius et non diversitas nisi in
gradu tamen et tunc verificatur canon predictus Modica
tamen virtus posset iudicium impedire Quinta regula q
omnis complexio sive lapsa sive non in tempore morbi
conservanda e nisi ante egritudinem lapsam complexionem
incepissemus reducere sicut testatur G 8o de ingenio
sanitatis capitulo finali Sexta consideracio que tradit circa
complexionem naturam est illud quod dicit G vij de ingenio sanitatis
capitulo vj equale e tempus reducendi calidum et frigidum sed
modus non e equalis in eodem enim tempore in quo calidum
reducit frigidum in eodem frigidum reducit calidum cum sint qualitates
fortes et active modus tamen non est equalis quia

si membrum frigidum alteretur a calido membrum vici-
num non leditur a calido medicamine Si autem me-
brum calidum alteratur a frigido membrum vicinum leditur me-
tu a frigido quia frigidum e naturaliter inimicum cordis et mor-
tificans totum corpus e in humido et sicco quia modus
reducendi e equalis sed tempus non e equale quia siccum
enim de facili reducatur ab humido et propterea dicebat
G. quod facilius e rem humidam desiccare quam siccam hume-
ctare modus e tamen equalis quia membrum sanum vicinum
non alterat de quo sit curandum nec a sicco nec ab
humido Quartum ingenium sumitur a virtute seu actione seu
operatione membrorum Virtus in primis consideranda est
quia subtilior est omni consideratione sicut scribit G. prima
particula regiminis acutorum ibi Antiquitus etc. Virtus enim
in curatione morbi consideranda est sicut dicit G. 12 de in-
genio sanitatis ca° v Usus principium Virtus enim custo-
dienda 2m G ibidem ex custodia spirituum et fundatorum
membrorum sicut est cerebrum cor epar et omnia illa que
corpus dissoluunt virtutis debilitatem faciunt sicut potest
colligi ex dictis G. in regimine particula prima super
illa parte Quo supposito dolor etc. Et in talibus partibus
de facili virtus dissoluitur ut si sint colericus iuvenis
in estate qui laboravit et abstinuerit et incurret fe-
brem si iungatur sibi abstinentia cito veniat ad illam
tabilem faciem ypo et ideo illico cibus dandus e sicut
testatur G. in pronosticis super illa parte Cui si sit sint
et modicum per in tormento et si ista dissoluunt virtutem
contraria custodiunt Intendamus ergo circa custodiam virtutis
Et hic cadunt due consideraciones Prima in virtute et actione
membrorum debemus intendere quia actionem quorundam membrorum
sunt nobis non multum utile in curationibus morborum et
quedam modicum utilia a° circa motiva cerebri e nobis modicum
utilia in curationibus morborum quia non e necessarium in mor-
bis quod paciens sit viator vel ambulator Sed in actione
epatis e multum utilia quia virtus naturalis e que curat
morbos 2m G 3° de crisi et propterea in passionibus
cerebri attendimus fortem dissolutiva In passionibus
epatis non et de hoc narrat G. 12 de ingenio ca° vi quod quidam
medicus curavit Diogene philosophum et Rectore imperatoris
de passione epatis cum dissolutivis Et G dixit quod apponeret
aliquam stiptica ad confortationem eius et cum visitaret
eum invenit eum mortuum et laudabatur ille medicus
vero usque ad locum cum nullus ibi fleret quia pessimus erat
et patet quod ingenium dicitur sumi ex virtute et actione membro-
rum in curationibus morborum 2a consideratio sumitur ex
virtute circa ista Si enim virtus fortis est et potest tollerare
usque ad crisim nil dabitur nisi forte ydromel et
similia Si virtus est debilis illico cibus e dandus
sicut dicitur primo amforismorum ibi Contemplari virtutem igitur
debet custodire quia magis digerit predam prevalet et quieta
cum se refrigereat sicut testatur G. xi de ingenio sanitatis
ca° °to in fine Quintum ingenium sumitur a principalitate
et nobilitate membrorum G et Avicenna et omnes conveniunt
in hoc quod cor est nobilissimum membrorum quod sit in corpore
et conservatur in bonitate anhelitus sicut docet G. xii
de ingenio sanitatis Advertendum est igitur quod aer qui attra-
hitur non sit corruptus aliquomodo et quod cibus in sua
quantitate et qualitate et ordine quod digeratur in stomacho et epate
et ita sanguis generatus in corde e subtilis clarus et mundus
Si autem aer sit corruptus pestilentialis aut humores corrupta
calefacient ita et confortetur cor cum medicinis cordialibus
Sic etiam debemus cerebrum confortare 3° consideratur epar

ne dentur sibi opilativa nec minus dissolutiva sit
sed potius et ensilium Quinto consideremus stomachum et si e
debilis nullo aqua frigida bibemus sed confortemus
cum melle roso modo cum menta modo cum zeduaria Quarto con-
sideratur pulmo ne nimis calefiat aut infrigidetur
6to consideremus splenem et potissime in opilatione et
duritie eius ad quod ministremus ea que sunt appro-
priata ad splenem cum deopilantibus et hoc dicit G 12 de in-
genio ca° vi circa finem quod radix capparis scolopendrie
mel acetum aperiunt splenem sicut absinthium cinnamomum
spica nardi etc. Splen tamen indiget fortioribus
Septimo considerentur renes et vesica ut aperiantur et
mundificentur cum hiis que sunt appropriata Quarta con-
sideratio principaliter sumitur a curatione morborum et fabrica
eorum etc. Sexta consideratio principalis sumitur a compositione
membrorum quia quedam membra sunt naturaliter solida et dura
sicut nervi et ideo fortioribus indiget medicinis et
in maiori quantitate quedam mollia naturaliter sicut caro et
ideo debilis sufficit medicina Aliqui sunt qui habent
musculos totius corporis solidos et duros et ideo indi-
gent fortioribus medicinis sicut illi sunt quorum consuetudo
est multum laborare et sub divo iacere sicut agricole et
pastores etc. In quibus autem caro est rara et mollis
sicut sunt mulieres ideo illis medicina debilis competit
et sic omnium quorum membra consueverunt se in quiete
corporali sicut scolares studentes religiosi meditatores etc.
Septima consideratio specialiter sumitur a colligantia me-
brorum quod cerebrum colligatur cum stomacho per duos nervos ma-
gnos descendentes a stomacho ad cerebrum patet ergo quod materia
certa de facili potest descendere a cerebro ad stomachum et
cum hoc vapores fumosi de facili potest ascendere ad cerebrum
Unde aliquis qui habet cerebrum debile aut caput caveat
ab alliis et cepis et vino forti et piscibus et similibus
fumosis Similiter qui habet stomachum debilem caveat [illegible] et
si sint quia calidus odoret camphora rosas sandalum
etc. si sint materia frigida odoret ambram muscum laudanum
et similia Similiter enim per anathomiam quod mamille habent col-
ligantiam cum matrice Si ergo volumus sanguinem retinere
apponamus ventosas super venas que sunt sub
mamillis Si volumus provocare fiat minutio a sa-
phenis Similiter etiam per anathomiam quod in egritudinibus
epatis competit flebotomia de basilica dextre partis
et in egritudinibus splenis de basilica sinistre
partis et hoc debemus scire quod in corporibus plenis
oppositis sunt observande dextra ad sinistram et e converso su-
perius ad inferius et e converso ante et retro et e converso sicut
potest colligi ex dictis G in illo amforismorum [illegible] capitis
dolentia etc. Usus sine particulare amforismorum Similiter
etiam quod intestina habent colligantiam cum epate medi-
antibus venis mesaraicis Fluxus igitur ventris
aliter curabitur cum est a mesaraicis et aliter cum est
ab epate et aliter cum est a toto corpore Octavum in-
genium principaliter sumitur a vicinitate membrorum cum enim
meri transeat per dorsum approximat cordi et ideo stomachus
vicinitatem habet cum corde et potissime ipsius orificium
cum igitur stomachus patitur compatitur sibi cor-
pus per vicinitatem et ideo aliquis a stomacho venit sin-
copis valde fortis quare stomachus e purgandus mun-
dificandus et preservandus Similiter matrix vici-
nat diafragmati et ideo in suffocatione matricis acci-
dit sincopis quare oportet mundificare
ab humoribus corruptis et apponere fetida

naribus et aromatica insfidibus et ideo ingenia
curandi diversificantur secundum diversitatem membrorum
Nona consideratio sumitur a positione membrorum in super-
ficie vel profunditate quoniam cum membrum est in superficie
modica quantitas medicaminis sufficit quia de fa-
cili venit usque ad particulam patientem cum virtute sua
Si autem fuerit in profundo oportet duplicare vel triplicare
quantitatem medicaminis exemplum de primo posset esse [illegible]
de secundo pulmo [illegible] et vesica [illegible] et extrema
Decimum ingenium sumitur ex sensu quedam enim membra
sunt fortis sensus sicut [illegible] et in talibus non
audemus ponere medicamina mordicativa quoniam propter
nimium sensum inducerent dolorem et ita sincopim
Quedam autem membra sunt debilis sensus sicut li-
gamenta aut nullius et in talibus audemus
medicamina fortia ponere et ista omnia excerpta sunt
ex dictis G in iii de ingenio sanitatis et potissime
ex septima particula et potissime ex septimo capitulo
finali et ex dictis Avicenne in primo canonis fen 4a
capitulo primo etc.

Com-
plexio

Quedam est consequens formam et est qualitas consurgens ex actione et passione primarum qualitatum contrariarum in elementis repertarum. Et alia est inconsequens formam ideo non causatur a mixto producitur post formam sed quia ipsam precedit esse in materia et argumentum esse in materia, si debet esse forma et operare suas operationes.

Quedam inconsequens materiam et est quedam occulta qualitas que est dispositio preparans materiam ad esse determinate forme et ad productionem quarundam determinatarum operationum. Non propter hoc consequens materiam dicitur ideo quia ut primum huiusmodi argumentum esse premateria fuisse talis aut talis fuisse disposita. Unde ut talem dispositionem sequitur talis operatio. Et dicitur quid est hoc quod quos operat talem quod occulta inconsequentem materiam ratione quod preparans talem occultatem quod est a quibus tam influxus celestis aut alia qualitates moventes ipsi materie convenientes in generatione illius mixti.

Complexio secundum Avicennam prima parte primi est qualitas que provenit ex actione et passione contrariarum qualitatum in elementis repertarum quorum partes devenerunt ad tantam parvitatem ut cuiuslibet earum plurimum contingat plurimum alterius. Ut cuiuslibet vel vel dicere quod elementa ita reducta ad minimas partes agendo qualitates activas in passivas ut passivis contrariis dispositis quod quelibet pars minima unius elementi tangat minimam alterius et tunc fit passio quod cum eum admixte agit et patitur simul invicem accidit in earum summa qualitas in toto earum i. mixto i. una simul que est complexio. Et est duplex

Temperata sive equalis et est duplex

Ad pondus et talis non est in rerum natura solum est secundum intellectum et est que non declinat magis ad qualitatem unius elementi quam alterius vel ad pondus est quanta ita est qualitatem equalis quod in complexionato in complexione qualitates contrariarum elementorum non sunt separata nec separantes, et talis non est possibilis nec est aliquod mixtum in quo elementa staret in equalitate ita quod sit elementum in mixto in equalitate et ideo non plus stat quod nec secundum qualitatem nec secundum quantitatem possint contingi.

Ad iustitiam est que plus declinat ad qualitatem unius elementi quam alterius et dicitur similitudine ad iustitiam distributivam ut habetur quinto ethicorum vel est que debetur cuiuslibet membro quantum requirit eius natura et ita consequens secundum medium et talis est in homine secundum Avicennam tamen primo.

Distemperata sive inequalis dicitur ideo quia requisitum ratione at qualitatem elementorum vel dicitur distemperata per quam res non exercet operationes proportionatas aut per aliam ei convenientem

Simplex et est que vel tum quatuor quantum dicuntur et non plures. Et ideo distemperata simplex non est sive equalis non est et propter magnitudinem quod in ipsa est excessus in una qualitate. Et ideo appellatur simplex quod talis distemperantia est in recessum unius contrarietatis et est simplex

Calida est que plus caliditatis exredit frigida
frigida est que plus frigiditatis exredit
Sicca est que plus siccitatis exredit
humida est que plus humiditatis excedit

Composita est que due qualitates excedunt et cuiuslibet earum est ex parte duarum qualitatum vel contrariarum due sunt qualitates, prima caliditas et frigiditas, secunda humiditas et siccitas

Et est quatuor quia sunt composita ficta in qua sunt quatuor composite et sunt duarum contrarietatum. Nam sanitas est caliditas et humiditas. Cuius Calida et sicca in qua caliditas et siccitas excedunt. Calida et humida in qua caliditas et humiditas excedunt. frigida et sicca in qua frigiditas et siccitas excedunt. frigida et humida in qua frigiditas et humiditas excedunt

Sanitas est temperamentum perficiens res naturales secundum cursum nature. A sanitate dicitur sanum. **Egritudo** est distemperantia extra cursum nature unde fit sensibilis lesionis effectus. Ab egritudine dicitur egrum. **Neutralitas** est dispositio corporis lesionem insensibiliter. A neutralitate dicitur neutrum.

Sanum, **Egrum**, **Neutrum**: Corpus, Causa, Signum; simpliciter, ut nunc; simpliciter, ut nunc; simpliciter, ut nunc.

Sanum simpliciter est corpus eucraton quod existens in generatione in simplicibus et primis partibus equale et in hiis que ex hiis componuntur organicis. **Sanum simpliciter** dicitur ut semper corpus maxime eucraton et maxime equale. **Egrum** econverso. **Signum** tale dicitur quod talem dispositionem in esse facit. **Neutrum** vero inter utrumque. **Sanum simpliciter** ut nunc dicitur corpus ab opposita complexione declinans non tamen in tantum **Egrum** ut nunc **Neutrum** inter utrumque. **Signum** dicitur sanum egrum vel neutrum quod talem dispositionem facit. **Causa** dicitur sana egra vel neutra quia talem dispositionem efficiat vel conservat. **Signum** vero tale quod eam ad esse facit. **Sanum ut nunc** est corpus quod secundum presens ut nunc eucraton est et equale. **Egrum** quod ex tempore est ei contrarium. **Neutrum** inter utrumque.

Neutrum

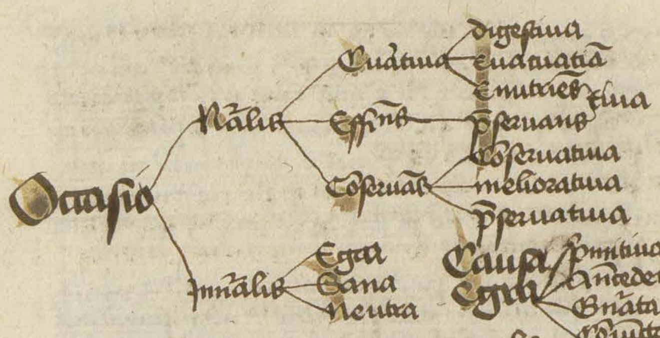
Uno primo sumpto dicitur quod neutro extremorum participat i. nec sanitate nec egritudine cuiusmodi est corpus convalescens ab egritudine. **Causa** talis que talem dispositionem efficiat et conservat. **Signum** tale quod eam esse declarat.

Uno secundo sumpto est quod neutro extremorum participat nisi quod in una parte sit sanum in alia vero egrum. **Causa** talis que talem dispositionem efficiat vel conservat. **Signum** tale quod esse eam talem declarat.

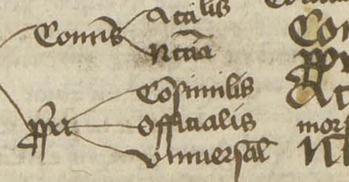
Uno tertio sumpto dicitur quod modo participat sanitate modo egritudine, ut corpus quod est sanum in estate, egrum in hyeme vel econverso. **Causa** talis est que dispositionem talem efficiat vel conservat. **Signum** tale quod eam esse declarat.

Omnium causarum omnium: Aer; Cibus et potus; Inanitio et repletio; Sompnus et vigilia; Motus et quies; Accidentia anime.

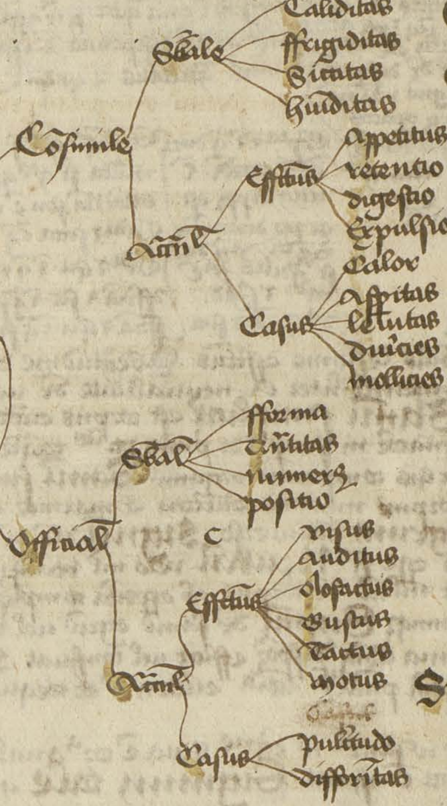
Aer est causa sana vel egra quia continue immutat contentum secundum suam proprietatem. **Cibus et potus**: calidus calefacit, frigidus infrigidat. **Repletio** econverso. **Sompnus et vigilia**: quia sompnus humectat, vigilie exiccant et ideo iste nocet, ille vero iuvant. **Motus** calefacit, quies infrigidat. Qui vero prosunt alii nocent. **Omnia accidentia anime** desiccant preter gaudium quod parum humectat. Est enim diminuto causarum secundum naturam. Res enim non naturales dicuntur causarum materie que sunt sanitatem tam sanitate et egritudine, quia quantum in se est ad utrumque se habet sed per variam causarum usum et variam varietate fiunt illius sane illius vero egre.

Nālis causa dicitur q naz i mediocr̄te quai corpus efficiat uel conseruat Curatiua causa dicitur que de sano uel egro uel neutro facit sanum Efficiens dicitur q de non sano et egro uel neutro fit sanum Conseruans dicitur q sanitatem custodit Et fit duplex a presus p̄ similia ut i p̄sente sanus aut per dissimilia ut i distemperatis in contraria qualitate ut fit in sano tapso Egra dicitur q egre facit ul conseruat Neut dicitur q neutralitatem facit et conseruat

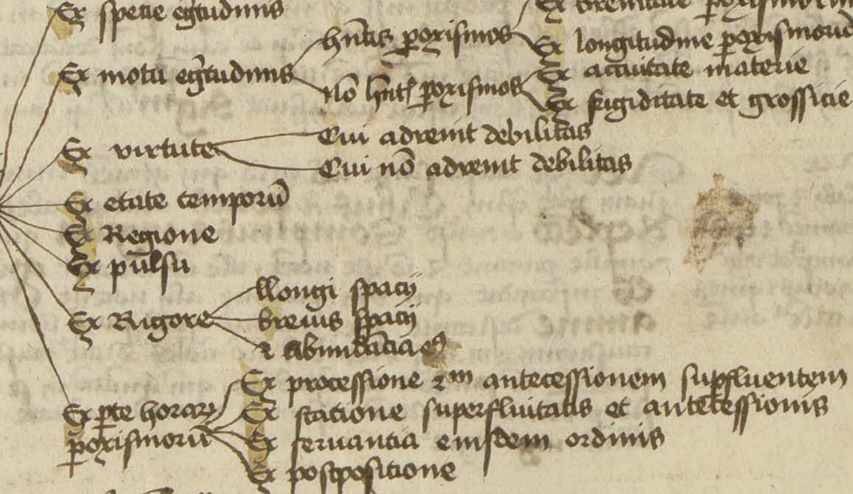

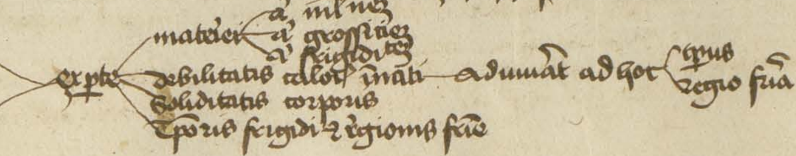
Comis causa dicitur q indifferenter accidit membris consimilibus et officialibus
Pria causa dicitur q proprie accidit consimilibus membris aut officialibus
Accidentalis causa dicitur q ex accidenti accidit q non naturalo mutat ut morsus canis et similia
Ntria causa dicitur q naturalio aduenit corpori ut est aer

Signa sana dicitur que sanitatem presentem preteritam futuram ue ondunt Signa egra que egritudinem Signa neutra que neutralitatem Signum consimile dicitur q sit temperancia uel distemperancia consimilium qualitatum s caliditatis frigiditatis siccitatis et humiditatis Signum officiale dicitur q sit equalitate officialium membrorum que s forma quantitas numerus positio Signa statua in consimilibus membris dicuntur que sumuntur a statu inherentibus consimilibus membris ut a calido frigido sicco humido Signa accidentalia in consimilibus membris dicuntur que sumuntur a casibus et effectibus consimilium ut ab appetitu etc. h diuisio sumitur a signatis Signa statua officialium sunt que sumuntur a statu inherentibus membris officialibus ut a forma quantitate etc. Signa accidentalia in officialibus sunt q sumuntur a casibus et ab effectibus officialium ut a pulcritudine et turpitudine visu motu et similibus

Signorum
Rememoratiua sunt q preteritam egritudinem prestat sic quibusdam corpus egrotatis sunt nobis sudorem precessisse
Declaratiua et demonstratiua dicitur q presentem corporis notanciam disponunt nobis presentant notitia sunt pulsus factis et relox sunt in pulsu esse destemperantia in calidite
Pronostica dicitur q futurorum corporum presentant sicut a [illegible] inferioris labii vomitum futurum determinat

Causa morbi calidi
- Motus animi et motus corporis
  - Motus id est affectiones animi ut ira et motus eius corporis ut superbia quia calefacit, hic accipitur pro exercitio motu corporis
- Hypatesis ad solem i. expositio ad calidum aerem causa est calidi morbi quia qui mouens immutat contentum ad formam eius
- Usus calidorum cibus et potus et medicina calida intus suscepta
- Inclusio pororum si enim ex frigiditate pori clauduntur retentis calidis fumis et spiritibus calefacit corpus humanum non complexionem quia in electus par complexio non est
- Putredo humorum fumo enim putrido dissoluto et petente cor calefit corpus

Causa morbi frigidi
- Affrigus extrinsecus qui ex tactu aeris frigidi vel intus infrigidatur corpus
- Repletio nimia ex cibo et repletione nimia suffocatur calor naturalis et sic infrigidatur corpus
- Defectus ciborum ex defectu fomenti deficit calor sicut dicit Oribasius in exemplo de candela
- Usus frigidorum si enim potencialiter frigida sicut opium et similia suscipiuntur intus infrigidant corpus
- Ocium ex nimia quiete tepescit calor unde impeditur digestio et sic generantur humores infrigidantes corpus
- Apertio pororum si fiat corpus dyaforeticum euaporat calor et corpus infrigidatur
- Exitium ex nimio calore dissoluitur corpus et euaporat spiritus unde corpus infrigidatur

Causa morbi sicci
- Adventus siccorum extrinsecus venenum quidem extrinsecus
- Usus siccorum advenientes corpori ipsum exiccant, quod cum sit potencialiter siccum post actor eum siccitatis actualis qui hoc admodum actualium statim agit ad immutationem et invisibilem et sensibilem vocat siccitatem quia actualiter sicca non faciunt morbum sua siccitate
- Usus siccorum, si enim sicca potencialiter intus suscipiantur desiccant, quedam calefaciendo ut sal, quedam infrigidando ut acetum
- Inanicio ex defectu enim ciborum et potuum cum non habeat calor naturalis in quid agat agit in substancialem humiditatem qua consumpta corpus desiccatur

Causa morbi humidi
- Humiditas extrinsecus frequens usus balnei et maxime dulcis aque remolliendo neruos est sepe causa humidi morbi ut paralisis
- Usus humidorum, humidi enim cibi ut fluuiales pisces et similia liquidorum humorum sunt generatiui unde fiunt frequenter huiusmodi morbi
- Repletio nimia, superfluis enim cibis et potibus superflui generantur humores, unde corpus humectatur
- Quies inmoderata

Omnia signa horum particularium egritudinis
- Hora principii paroxismi
  - Contractio pulsus
  - Plumbeus color extremitatum
  - Infrigidatio extremorum
  - Alteratio coloris
  - Pigricia, angustia
  - Tarditas motus
  - Profunditas sompni
  - In(?) ollificatio palpebrarum
  - Grauitas sermonis
  - Orripilatio inter scapulas
  - vel in extremitatibus eius in dorso
  - Rigor fortis
  - Cursus saliue
  - Saltus temporum
  - Tinnitus aurium
  - Sternutatio
  - Commotio membrorum corporis
  - Debilitas virtutis
- Hora augmenti
  - Prime medietatis
    - Apertio pulsus
    - Magnificatio et velocitatio
    - Expansio caloris in corpore equaliter
  - Altere medietatis
    - Augmentatio sparse caliditatis cum equalitate
- Hora status
  - Remanet caliditas et accidentia cum dispositione sua
  - Pulsus maior quam unquam fuit velox et magis frequens
- Hora declinationis
  - Diminuuntur accidentia
  - Pulsus incipit parari et equari
  - Corpus incipit vel sudare vel per alia expulsionem occulta vel manifesta // ad eradicationem dua=

Anticipatio paroxismorum fit

Ex parte

Virtutis et tunc accidit nature p(er) in materia . s(cilicet) p(er) signa digestionis et tunc est vim augmentum et signa digestionis ostendit

Materie qua est etrogenea et si ibi sint maior p(ar)s flatis quam colere tunc paroxismus anticipat quia flegma movetur omni die et plus abundat et quanto est humor grossior fiat maiorem opilatorem et fit in quartana de materia flegmatica, s(ed) materia multa habet certos terminos

Membri s(cilicet) mandantis ad minerarum si forte est recipiens debile vel equs tunc maior fit postpositio / etc si vie sunt late in membris fit ibi anticipatio et equs

Dieta in febribus sumitur

Compleccione
Consuetudine diutina
Etate
Tempore
Aere
Regione
Morbo

Quia sunt naturales quae indiget similibus sed quae sunt dispositam indigent contrariis

Sumitur indicatio contraria quia sunt res non naturales

Semper sumitur indicatio contraria quia est res contra naturam

Item virtus et causa diversificat dietam. Virtus in eo motus. Causa morbi quia ubi non est causa antecedens ut in effimera et ethica non diversificat dietam

Similiter accidens quia est res contra naturam etc diversificat dietam, utz primo et 2o regi(mine) / Dolor sincopis . fluxus sanguinis . anxietas . insompnietas inedicatio disfectio stomachi . nimitas cibi et cetera

Dieta ordinatur

Virtute inferiori
Vicinitate et longe statu
Essentia morbi
Interpollatione particulari

2m debitam

Qualitate
Quantitate
Ordinem
Tempus
Proportionem

Regulariter suborlat

Cum via est parata ubi fortis ut in Tertiana vera et parata
Cum febris est in statu
Cum dentia seu fleobotomia vel clistereus ut in principio quia natura est opilata et similibus
Cum dolor est paciatur ut in colica podagra
Propter velocitatem accidentis ut c. plesis sincopasis

Intus et ab extra cause putredinis ista

Cause intus

Cum cibus est pravus et mutabilis ut lac aquosus s(cilicet) comedens
Aut res opilans ut aer pravus tocius vel ordo vel hora

Cause extra

Aer pestiferus latinum quia corrupta causa

#

Amedna de primo canon fen 2a in summa de urinis

Urina fit alba

In estudinibus colicis calidis quia colera cum declinat ad vias urinales et eis non miscetur
In frenesi acuta quando colera rubea declinat ad caput
In acuta quod sunt frigiditatis salutis ut bonitas motus et alia ex quibus non timetur frenesim tunc colera declinat ad aliud canalem ut ad intestina signum est quia urina non est lenimosa clara neque eius sedimen multum neque puri et alleo trahit ad fusitatem
Si urina videtur alba est quae est multus et liuosus et sedimen multum et grossum seu aliquantum grossi

Amice quando urina est nigra et pauca . Et est signum quod ad istam cum descendit humores et quanto magis sunt grossi deterius

In estubus febris urina quandoque est rubea

Aut

Ex fortitudine doloris quod colera rubea repellit ut in colica frigida
Ex opilatione facta ex multo flatu in canali qui est inter fel et intestina, et sic fel miscetur cum urina ut fit in colica frigida
Ex debilitate epatis que inter aquositatem et sanguinem nequid segregare ut fit in ydropisi frigida et in estudinibus debilitatis epatis et urinis similis colore carnis recentis
Ex constrictione opilationum urina mutatur color flatis in venis per aliqua putrefactionem que accidit ei signum istius est quod in istis urinis aquositas est spissa et sedimen multum et tinctura debilis est non liuosa sed et tinctura colere rubee est clausa

Putredo

In guderibus in arteriis et in venis aut fit

Dominante natura et virtute digestiva tunc in urina ypostasis est alba continua lenis et proportionatur puri digesto in apatibus

In apatibus et pustulis et tumoribus

Dominante natura et virtute digestiva tunc in eis generatur pus equale bonum leve albam continuam ita quod per transmutationem in unam speciem pervenit in colore consistentia et odore

In utrisque

Aut natura deficit et virtus digestiva omnino, et tunc fit omnino malum et illud putredo vel superfluitas non est vinum colorem neque unum odorem neque unam consistentiam, s(ed) 2m scilicet quod putrefacit et variatur
Aut illa non deficit et virtus digestiva omnino tunc fit semipurulus, et est in genere putredinis et est multiplex quia magna latitudo 2m excedens et excessum

Ad digestionem stomachi confert

Calida

Quia calorem naturalem inducit frigidum removendo / quia calorem naturalem augmentat retinendo intra corporis calidum ut applicatio carnis primi emplastri et vestis
Repellendo vetositate intra stomachum et cibum, quam stomachus ab illa non bene comprehendit
Quia confert quando suffocat calorem et si per accidens plus valet et potum ubi plus quam stercus est megus quando stringit et concoquit

Siccitas — Quia fugat calorem intra et adiuvat et hec in animalibus quod hec fortem calorem
Humida — Removendo quod digestionem impediebat et cibum emolliendo et aptum faciendo passioni
Sicca — Consumendo humiditatem superfluam

Materia declinat aut

Ad exteriora, et tunc fit crisis per sudorem et fluxum sanguinis narium
Ad interiora, et tunc fit crisis per vomitum et fluxum ventris

Cause opilationum vi

Humor ad multus grossus viscosus adherens
Opilat . lavativum non mundi per calorem epatum
Non iuvare cibum cum congerentibus ipsum

- Omnis digestio est
  - artificialis
    - Aut in elixis et vocatur epthesis
    - Aut in assatis et vocatur obtesis
  - Naturalis
    - Aut in plantis et vocatur pepasis
    - Aut in animalibus
      - Aut supra naturalis (?) et ista ordinatur. Aut
        - Ad speciem conservandam
          - In generando et hec est sanguis in spermate que fit in testiculis
          - In conservando et hec est digestio sanguinis in lac quod fit in mamillis fetus enim ex spermate generatur et per lac conservatur
        - Ad individuum conservandum et est similiter. Aut
          - Large et est quinque digestionum
            - prima in ore
            - 2a in stomacho
            - 3a in epate
            - 4ta in venis
            - 5ta que redit in entia membrorum simplicium
          - Stricte et sunt tres
            - digestio stomachi
            - digestio epatis
            - digestio membrorum simplicium
            - Et tunc digestio oris reducitur ad digestionem stomachi, et digestio venarum ad digestionem epatis. Et posset addi sexta digestio renum mesaraycarum et reducitur ad digestionem epatis et sic eius dispositio
      - Aut supra naturalis et Aut et id non naturale
        - Putrefactiva et tunc digestio aut
          - Alterat et non permutat speciem et hec digestio est
            - Alteratio fanis (?) cessante putrefactione remanente species
          - Aut permutat speciem et talis dicitur esse
            - in partialem causam in speciem permutatur
        - Non putrefactiva et illud petunt (?)
          - Aut in complexione et tunc est quadruplex causa
            - Caliditatis superflue digestio est infrigidatio
            - Frigiditatis superflue digestio est calefactio
            - Siccitatis superflue digestio est humectatio
            - Humiditatis superflue digestio est exsiccatio
          - Aut in compositione et hec est triplex quia a parte humoris
            - In grossitie et humoris digestio est subtiliatio
            - In viscositate et humoris digestio est incisio
            - In subtilitate et humoris digestio est ingrossatio

- Accidentia fiunt
  - a
    - Ex complexione mala in membris simplicibus
    - Ex morbo ut oppilatio aperitur egestio in officialibus
    - Ex qualitate uel quantitate me[dicine]

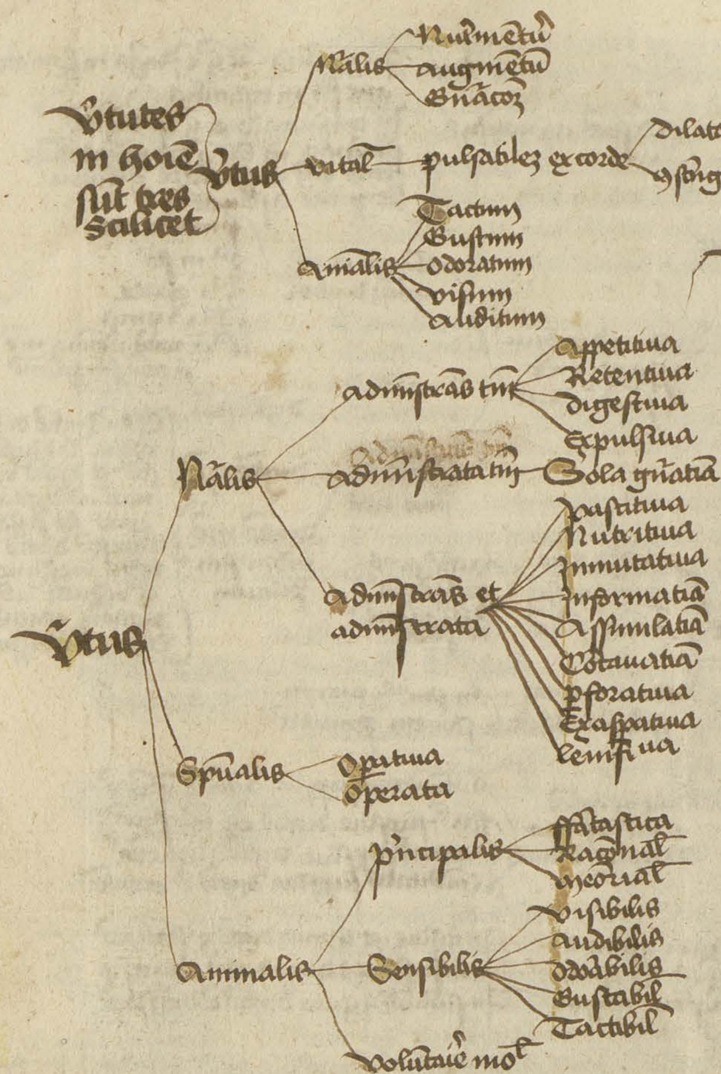
- Triplex est actio
  - Qualibus mutata
  - Actio lesa
  - Actore extenuata (?)
  - Actio
    - diminuta
    - Corrupta
    - Ablata

- Materia minuitur
  - per evacuationes sensibiles uel insensibiles
  - per diversiones ad oppositum ut per fricationes, compressiones, ligaturas, ventosas
  - per utrumque scilicet evacuationes et diversiones ut clisteria et suppositoria et similia

- Universalis evacuatio precedit particularem
  - Cum materia non est multum exuberans tunc educatur ab emunctoriis illius membri
  - Cum membrum non recipit quantitate ab aliis membris
  - Cum membrum dans non est forte in dando et recipiens est rarum in recipiendo
  - Cum corpus et membra non sunt posita sub dominio patientis exstitunez in hoc membro

- Complexionum alia
  - Temperata
    - Ad pondus hic non invenitur
    - Ad iustitiam
      - Que consideratur in specie hominis in comparatione aliorum generatorum
      - Que consideratur in homine individuo temperatissimo et in sua etate temperatori comparatione aliorum hominum
      - Que consideratur in homine genere in regione sibi conveniente comparatione aliorum regionum
      - Que consideratur in homine genere in regione temperatissima que sibi convenit comparatione aliorum hominum in aliis regionibus
      - Que consideratur in homine singulari quantitate quoad ? designata et quantitate comparatione aliorum
      - Que consideratur in homine individuo quantitatem quoad temperatissima et hec est sibi quantitate designatam quantitatem comparatione non quantitatis temperata sed sibi quantitate // quantitatum
      - Que consideratur in specie membrorum quantitatum quoad ? maxime designata comparatione non-
      - Que consideratur in membro singulari quantitate complexionum temperatissima et hec sibi quantitate comparatione aliorum non quantitatum temperatam licet eis quantitate
  - distemperata
    - Simplex
      - Calida
      - frigida
      - Sicca
      - humida
    - Composita
      - Calida et humida
      - Calida et sicca
      - frigida et humida
      - frigida et sicca

- Cibus
  - In pueris
    - Conservat
    - restaurat
    - augmentat
  - In iuvenibus
    - Conservat
    - Restaurat
  - In senibus
    - Conservat plegando non restaurat nec augmentat

Et est virtus motiva in corde que vocatur eletiva alinespra per quam movetur animal ad appetendum rem vel fugiendum ab ea

Virtus est potentia membris insensibiliter sita vel virtus est habitus operationis in membris constituta ad id quod efficitur. Vel aliter virtus naturalis est que a natura cordi insita est cuius fundamentum est in operatione. Spiritualis virtus sive vitalis est que primum ab anima post a natura inest cuius fundamentum est in corpore. Animalis virtus est que a sola anima procedit cuius fundamentum est cerebrum. Virtus naturalis administrans tantum dicitur que deservit aliis et ei ab aliis non deservitur. Administrata tantum cui deservitur ab aliis et non deservit aliis. Administrans et administrata est que deservit aliis et ei deservitur ab aliis. Operativa est que dilatat cor et arterias et easdem constringit. Operata dicitur quia operatur actum anime ut iram gaudium etc. Principalis enim est que in cerebro plus exercet operationes suas. Sensibilis que sensus operatur. Voluntarie mobilis dicitur que mediantibus nervis toti corpori prestat voluntarium motum. Appetitiva viget per caliditatem et siccitatem. Retentiva per frigiditatem et siccitatem. Digestiva per caliditatem et humiditatem. Expulsiva per frigiditatem et humiditatem. Sola generativa est que complementum efficiat generationis. Pascitiva nutrimentum dat ipsi vite. Nutritiva in longum latum dilatans. Immutativa nutrimentum immutat in membrorum speciem. Informativa formam membrorum distribuit. Assimilativa membris membra assimilat. Continuativa grandia grauat ut volas manuum pedumque. Perforativa poros perforat ut aures et nares. Exasperativa exasperata exasperat ut interiora stomachi et similia. Lenificativa lenificat ut in canalibus pulmonis et similibus. Fantastica operatur in ymaginationem cuius sedes est in anteriori capite. Memorialis memoriam operatur cuius sedes est in occipite. Rationalis operatur discretionem cuius sedes est in sinciput. Visibilis que visum operatur. Audibilis auditum. Odorabilis odoratum. Gustabilis gustum. Tangibilis que tactum corporis administrat. Visus est sensus colorum figurarum quantitatum calidi frigidi mollis et duri, grossi et levis, asperi et levis, doloris et delectationis distinctivus.

Spiritus
- naturalis
- vitalis
- animalis

Naturalis spiritus est motus virtutis ad instrumentum naturalis virtuti ad suas peragendas operationes cuius generatio est in epate. Spiritus vitalis est instrumentum virtutis vitalis ad suas explendas operationes qui generatur ex naturali in corde. Spiritus animalis est motus virtutis ad suas peragendas operationes.

Avicennis 2o col. cao xto de iuvamentis dicit virtus ymaginativa est in parte anteriori cerebri et cogitativa et extimativa sunt in parte media et rememorabilis et conservativa que sunt in parte posteriori. Et dicit virtus ymaginativa stat in prora cerebri et illa est que retinet figuras rei postquam separata est a sensu. Sed cogitativa plus manifesta in camera media et per hanc virtutem cogitat homo in rebus quibus proveniunt cogitationes et electiones quousque apprehendit quod conveniens est et postea non invenitur hec virtus nisi in homine. Et animali bruto concessa sunt extimativa loco istius. Et locus rememorabilis et conservative est puppis sive posterior pars capitis et inter conservativam et rememorabilem non est differentia nisi quod conservativa est conservatio continua et rememorativa est conservatio incepta. Et differentia que est inter conservativam et rememorabilem et ymaginativam est quia ymaginativa probat aliis figuras rei sensate postquam privata est a sensibus quare non est sensus. Et virtus conservativa et rememorabilis non sunt nisi ad conservandum et ad faciendum reverti apprehensionem illius figure et ex hoc apparet quod sunt magis spirituales quam ymaginativa et concavitates camere cerebri in quibus complentur operationes istarum virtutum radicaliter sunt in corde secundum medicos sed quia manifesta ibi earum operatio et iste virtutes laborant cum calore innato et calor innatus venit a corde

Rerum autem que fiunt et possunt fieri et habent causas determinatas aut ordinem Aut fiunt per naturam Aut per voluntatem que vero fiunt preter istos duos modos non habent causas determinatas neque ordinem et dicuntur fieri per accidens sive a casu Et propter hoc de hiis que fiunt accidentaliter sive a casu non habetur sciencia Cum tamen non habeat nisi estimationem De hiis vero que per naturam aut voluntatem fiunt sciencia habetur veridica Cum causas habeant determinatas Et scientia de rebus terminatis et finitis Et est primum et causa sciendi causarum rerum ex parte sciendi est intellectus seu anima rationalis ut scriptum est in fine libri sexti methaphisice Et in libro de sensu et sensato Capitulo de sompno et vigilia Dicamus ergo quod individuorum substancie quedam sunt individua substanciarum simplicium Et que sunt individua substanciarum compositarum similiter et de accidentibus Videns hoc et considerans quod primum et causa cum rerum ex parte sciendi erat anima rationalis ut scriptum est Disposui in mente illud quod reclusum erat in anima et acquisitum longo tempore per usum laudabilem in operatione medicinali in scriptis reducere Et etiam propter quorumdam instanciam domini ruffini prioris sancti ambrosii de placencia et fratrum Et amore cuiusdam mei filii qui leonardus vocatur quem ad professionem artis medicine inducere proposui Cum propter utilitatem quam presentes et posteriores ex presenti opere poterunt consequi Volui quod reclusum erat in anima et acquisitum ex longo tempore ne post meum non esse evanesceret absque communi utilitate Dividam hoc opus in sex partes et preponam unicuique parti propria capitula ut quod inquiretur possit facilius inveniri Et cum hoc in unoquoque capitulo uniuscuiusque partis ponam primo egritudinis nominationem secundo materiam tercio signa significancia super egritudine et causas Post hoc ponam curam breviter penes physicorum dicta postremo ultima de hiis dicam que sunt apud me visitata per usum et operationem In quibus si recte fiant velim non invenies deceptionem Nec mireris aliquis si de eo quod pertinet ad operationem manualem nil in hoc opere tangetur Iam excusatus sum de hoc quia feci alium librum in quo de hiis que pertinent seu cirurgiam secundum meam possibilitatem complete determinavi Sed antequam accedam ad principale propositum faciam quoddam capitulum generale admonitorium In quo tangam de omnibus que pertinent ad honorem et laudem cum medicorum desideratam utilitate et bonum finem ex operatione medicinali Supplico creatori ut in me per suam inestimabilem graciam infundat huius operis complementum Primus liber erit de omnibus infirmitatibus a capite usque ad pedes appropriatis membris Et ponam cum hoc in principio huius primi libri quoddam capitulum de conservatione sanitatis ut per hoc cum egritudinum curatio manifestior et evidencior appareat Secundus erit de febribus et de hiis que sunt necessaria in consideratione curationis febrium Tercius erit de decoratione et veneris Quartus erit antidotarius In quo dicam de medicinis simplicibus et compositis utilibus et necessariis ad omnium infirmitatum curationem

Capitulum generale admonitorium in quo determinatur de rebus que pertinent ad honorem et laudem cum utilitate et fine bono medicinalis operationis Et erunt admoniciones Sex

In hoc omnes sapientes conveniunt quod medicus Cum primo accedit ad infirmum cuiuscumque temporis sit infirmitas debet uti deliberatione et inquisitione super naturam et consuetudinem infirmi In cibi re utpote appellatione et similibus et appetitu In pulsu vero debet medicus cum maxima instancia et conatu quo ad laycos considerare Sic in veritate ignorare non convenit Astute tange pulsum infirmi cum quiete et gravis Et est bonum videri ut medicus sit intentus de hac re Nam omnia talia de medico hominibus fidem faciunt quod est valde utilis in conveniendi operi medicinali Et per istud astantes bonam habent presumptionem de medico Et in quibus rebus infirmus delectatur hora sanitatis Inquire convenit est et de sompno vigilia et similibus Et cum hoc deliberatione inquirere debet de infirmitate et eius causa seu causis Et hoc per considerationem Et superfluitatibus egredientibus sputo urina et sudore Et per narrationem et astancium similiter Et per horas vel horam etiam maioris molestationis et quietis Nam talis inquisitio cum deliberatione reddit medicum auctenticum et scientem inter laycos et amicos infirmi Et facit de se et sciencia sua per talem inquisitionem fidem infirmo et astantibus similiter Et si ipse debilis aut prope ipse sit et per hoc confortatur mens infirmi super eius operatione Et fit operatio medicinarum nobilior Et confortatur in tantum anima infirmi per hanc fidem et ymaginationem quod operatur contra infirmitatem fortius et nobilius et subtilius quam faciat medicus cum instrumentis et medicinis Conveniens secundum est ut in omni infirmitate prenosticatione utaris per rememorationem preteriti et considerationem pulsus seu demonstrationem enunciando de futuris astantibus Amicis infirmi ea que videntur magis prope veritatem ut non credatis de te ut sis causa mortis eius quam sis causa salutis eius qui salvatur Nam talis narratio medicum extollit et famam eius multiplicat cum honore et utilitate Nullo modo presumas coram infirmo nec ipso audiente aliquid debilitate de eius narrare proferre Nec aliquid mali de eo et si de eius salute fueris desperatus quia medico semper convenit infirmo salutem promittere ut ymaginatio bone dispositionis et salutis firma in infirmi anima remaneat Nam talis firmitas de salute operatione medici innuat in omni re Et effectus medicinarum contra morbos et infirmitates melior et nobilior recipitur Amicis vero et servientibus infirmi totam veritatem exponas de eo quod tibi per signa notorium fuerit et omnis suspicio si infirmus

Ad malum queretur a mentibus amicorum infirmi
per tuam bonam et veram narracionem tollatur Non
delectetur sapiens in laudibus stultorum Nam per hoc
indicaret si in talibus delectaretur ut stultorum
habet familiaritatem quod inconveniens est et inhones-
tum Unde dicitur stultorum laus dedecus est
Cum laycis habere familiaritatem non placet
quia layci semper detrahunt sapientibus, familia-
ritas parit contemptum Et etiam inhonestum et
indecens est coram infirmo et laycis de causis in-
firmitatis et operacionibus disputando determinare
Nam ex isto modo inquisicionis layci tamquam vita-
tem ignorantes et veritatis causas sapientem
deprimunt et ignorans multociens ab eisdem pro phi-
sico reputatur Melius et decencius videtur ut omnis
inquisicio cum altero et socio fiat in secreto Ne
layci cum amicis infirmi causas discordie seu
controversie operatores huius artis dicere possint
se comode invenisse Nam omnes layci propter
discordiam receptam inter medicos plurimum ser-
monibus et aliqua inquisicione tenacem et cer-
titudinem artem medicinalem reputant variam
Et dicunt medicos non racionabiliter contra
certitudines sed ut plurimum casualiter operari
Et hoc non est nisi quia unus ignorancia ve-
ritatem in arte medicinali minime non ignoran-
tem excedere consuevit Humilis placacio et de-
pressa et in alto spacio et specialiter coram lay-
cis reddit medicum seu hominem sapientem
Nam taciturnitas cum humilitate et facie de-
pressa in qua videatur cogitacio cum solli-
citudine facit fidem hominibus ut in mente
humilis vel taciturnis sint clausae sapiencie sic in
quo posset veritatem a dubiis si placet
enucleare Etiam si in tali concitacio veritatis
nunquam reperitur In multiloquio peccatum non
deest Et in silencio non cadit reprehensio
pravae locucionis Ergo silencium utile videtur
in omnibus Nisi fuerit viciosum et damnabile
seu reprehensibile Cum ex eo sequitur propter illud
bone vel ydonee operis narratio perveniret No-
tibi placeant sermones cum familiaribus in-
firmi multiplicare Nisi fuerint necessarii ad opera-
cionem quam intendis nec sis ausus cum mulie-
ribus de domo secreta coram infirmo tracta-
re cuiuscumque conditionis sit mulier Nam posset in-
nasci suspicio in mente infirmi vel amicorum
eiusdem que tuam racionabilem vituperaret operacionem
et famam tuam bonam deprimeret absque causa et malam
inter homines caritate faceret revolare Modestie ab
omnibus quibus hominibus quamvis displicere solent delec-
tabile est Et ad sapientem pertinet facere ca-
ristia de se Et petere optimum solarium de quolibet
operacione medicinali Aliquando per causa vi-
sionis secretorum et verecundie non erit malum Et ne per
cunitatem non cum facie elevata Et inducemur
monstrantibus honestate et videri non curare de
seculo Et observare leges hominum Et asserere

quod civitati placere solet et hominibus amicabile Nam
quamvis istorum non est inconveniens nec inutile ymmo
talia omnia reddunt hominem autenticum medicum
Et a vulgo reputabitur pro sapiente Et maxime
si eius operaciones inter vulgares fuerint racio-
nabiliter comprobate Sanum et bonum consilium est
valde ut infirmum non visites nisi vocatus fueris
quia ex tali visitacione reddis te suspectum et
insipientem Et perit in te fides infirmi de
curacione sue infirmitatis de qua fide multum
scripsimus superius et evanescit in te ubi in porcione
in prologo pronosticorum Ubi dicit quod quum infirmus
cognoscit se per medicum committit se cum fide in
manibus eius Et sit per hoc finis operacionis me-
dicinalis laudabilis Et super hoc vero dicit Gal.
quod ille medicus plures sanat egritudines de quo
plures egri confidunt Et ille a quibus minus confi-
dunt et sanat de quo egri minus confidunt Per hanc
enim tuam visitacionem iam habes quod infirmus per
fidem quam habet de te non se committit in manibus
tuis Sed pocius tu te committis in manibus suis
Et sic eius fides volvitur in contrarium tuc in terror
Et ex hoc accidet vicium prenominatum de non fide
de quo multum diximus Et quod deterius est Non
eris amplius ausus de labore corporis premium
petere vel locum Iam enim ex tua visitacione absque
peticione facta de labore corporis ab infirmo
premium recepisti Monstrasti te esse per hoc con-
tentum si infirmus se visitari permitteret Item
aut infirmus fuerat notus tuus et amicus ante
infirmitatem vel non Si tuus fuerat notus vel
amicus Et te vocare ad suam visitacionem noluit
Iam signum habes quod propter ignoranciam veritatis
quam cognoscit in te sunt propter vicium vel vicia
recepta circa te tua ei non placet in infirmitate
presenti habere familiaritatem Si vero tuus non fuerat
amicus seu notus sola visitacio non petita te
suspicium reddere valuit quia si infirmi dispo-
sicio melius queretur infirmus diceret cum amicis
tuam operacionem casualem fuisse Si autem ad deterius
vel ad mortem alteraretur Non dubitarent amici
infirmi te ex aliqua causa hoc fecisse sive verum sit
sive falsum Ergo visitacio infirmi non petita
inutilis videtur mala indecens et non facienda
Etiam si frater sit infirmus vel alterius
maioris gradus dummodo in infirmitate infir-
mus ex impetu infirmitatis ut in apoplexia
et similibus virtute eligendi et racionem non amisisset
In tali vero casu hanc regulam et documentum hoc
inter amicos familiares et pauperes locum habere
non dicimus Nullus medicorum desiderancium honore
et laudem ex arte medicinali et specialiter operatiua
presumat dare alicui homini sive fuerit suus amicus
vel notus seu non Medicinam opiatam in qua
periculum reperitur Vel stupefactivam venenosam
seu acutam in summo seu abortum facientem
seu pregnatorum impedientem sub aliqua specie boni
vel malicie nisi prius fuerit et specialiter cum

tum remedio conte ad illam medicinam nec quod sinis-
tri accidere posset nisi de quantitate eius exhibicionis in
multis expertus fuerit Nam per exhibicionem talium et
consimilium posset medicus recipientem reducere ad in-
teritum vel malum esse de quo vicio et interitu seu
periculo personaliter puniretur vel deceret puniri quo-
niam alicui pena corporale non sufficeret in mortali
pena etiam non excusaretur Et quia valde ingnium
et periculosum existet posset fama homicidii vel de-
pravacionis de eo inter volgares currere cum effectu
in qua sua vita nullomodo apparetur et esset hoc causa
perpetui mali et pravacionis acquirendi utilia necessaria et
convenientia ad huius seculi vita ducenda Et cum
hoc diceret homines eius habere conversacionem eius
fama depravacionis seu malicie inter cives et volga-
res homines multiplicata sive vera sit sive falsa
Propter hoc quod melius est bonum nomen re preciosa et
de amata Et quod plus est fama volat et fuisset
tam magna quocumque ferratur Oportet etiam convenit
quod nullus homo per se perfecte sit venire ad artes
operativas seu consideratinas nisi cum continuitate corporis
et posterioris melioris in quo dictualiter audire
debet causas et principia et universales regulas artis et vo-
bula artis propria et modos loquendi et disputandi cum
alto si fuerit natura Et per ista viam et modum
quilibet scienter sit venire ad artem operativam in
scientia propria / Idque cum pervenerit et veritate opera-
tionis et in usum et rem in libro sicut in isto
determinatam invenerit quomodo absque dubitacione
in subiecto proprio per ulterius scientiam poterit operari de-
terminato / Alii vero minime quibus in subiecto nobili
humano operari presumat

Capitulum primum primi libri in quo determinatur de conservacione sanitatis a die concepcionis usque ad ultimum vite senii

[pa] Determinare aliquid de eo quod pertinet ad preg-
nacionem est utile in hoc capitulo Et cum hoc
dicta de hiis que sunt necessaria et utilia tempore
concepcionis ne aborsum incurrant convenienter
In hoc convenerunt omnes physici et antiqui medici quod
extrema dum sex rerum non naturalium sive necessariarum prepa-
rant pregnantem ad aborsum utique extremitas aeris
propter nimiam caliditatem vel frigiditatem et quietis et motus
cibi et potus sompni et vigilie inanitionis et reple-
tionis Et accidentium anime Et propter hoc almansor libro
quarto capitulo de regimine pregnantis Et Avicenna confirmat
illud libro 3o capitulo de aborsu et capitulo de regimine ubi
pregnantis Et pregnans debet sibi cavere cum magna
diligencia Ne se exponat longo tempore ad solem
Et caveat propter asperitatem aeris frigidum nimis vel calidum
et frigidum propter mortificacionem et destruccionem naturalis
caliditatis membrorum Calidum quia dissolvit
humiditatem naturalem membrorum et virtute animale
sive spiritualem destruit et pregnantem cogit ad

frequenciam anhelitus que sunt super debilitate totius
corporis ubi Et per has vias preparat pregnacionem
ad aborsum Dicunt enim ibidem in eisdem locis quod preg-
nans abstineat a superfluo motu et quiete In
motu quia superfluus motus dissolvit et calefacit
nimis et dissolvendo cum calefaccione debilitat
et frequencia inducit in anhelitum et per consequens sincopi
Et quia nimis etiam fortis motus movet humores
in corpore pregnantis et in vndacionem inducit ut vo-
lunt ypocras in libro particula amphorismorum ubi dicit / declarat
aut navigacio cum motus corpora perturbat Et sic
preparat per istam viam pregnantem ad aborsum In
nimia quiete est abstinere convenit quia quies longa
vel acuta impedit consumpcionem superfluitatum et
congregantur superfluitates in corpore pregnantis
et multiplicantur ex multiplicacione quietis que cum
non perfecte possunt regi et a natura gubernari
mollificant ligamenta quibus fetus alligatur
matrici Et cum hoc sunt causa multarum egritudinum
et preparant pregnantem ad aborsum Utatur ergo temperata
quiete et motu et tamen magis multiplicet quietem
usque ad tempus partus hora vero partus vel
hiis temporibus utatur magis motu quia facit ad
facilem partum et facilem exitum fetus ad lucem
Utatur ut dicunt idem physici cibis pregnans
subtilibus et temperatis generantibus bonorum humorum
ac repercussis nausee et fastidii et corroboran-
tibus os stomachi sicut sunt carnes edi et gallinarum
et perdicum De vino boni odoris parum bibat quod
temperate sit aquatum vel de vino nigro claro vel
rubeo ut dicit A autem et ypocras 3o libro capitulo de
regimine pregnantis in ubi Non replecatur vna hora
cibo et potu sed multotiens in die potius comedere
debet Nam multitudo cibi et potus stomachum
gravat et maturre comprimit et impedit contrahendo
dyafragma Et propter hoc inspissat anhelitum
et addit in debilitate et propter hoc preparat ad ab-
orsum Non sumat modo aliquo cibos habentes
amaritudine et acuitate ut sunt cappares et
lupini et olive immature et sisamum et similia Vitare
debet provocativa menstrua et urinam sicut tricca
apium et fasoli et sic ruta et similia Si autem
habet appetitum defectum vel debilem seu de-
structum vel corruptum ut appetet carbones
lutum Curat rone appetitus defectum vel debilitati
de rebus habentibus acredine ut sunt cepe
sinapis et nasturcium cum aliquantulo aceti et similia
rone appetitus mendosi scilicet cum appetit carbones
aut lutum sumat ieiuno stomacho citonia et pira
et similia et rob vel succum de fructibus acetosis
et stipticis Cum quibus admisceatur parum
de croco vel ligni aloes mastice Olibanum quod mas-
ticat et sumat electuarium de margaritis
ante comestionem vel etiam post vel electuarium de
cardamomo Troci de ligno aloes sic fiunt

℞ mastic cardamomi olibani ros rubear galange nuc. m. gariofilorum an ʒ s. ligni aloes an ʒ i. salis ʒ i. macis ʒ s. fiant trociscj cum vino rubeo claro sit unus quisque ʒ i. sumat an prandium vel an cenam cum vino nigro claro vel rubeo et cum ℥ i syrupi ros. Electuarium de margaritis sic fit ℞ ab auic. in li° 2° tra° de obi. regimine pregnantis ℞ margaritarum non perforatarum an ʒ i. ʒʒ mastic. an ʒ x. zedoarie doronici seminis apii cassie cardamomi nuc. muscate cinamomi an ʒ ij. been al. et rubei piperis macropiperis an ʒ iij cinamomi an ʒ v. zuccari lb x dos eius est ʒ s. his in die an cenam et an prandium Electuarium de cardamomo ponemus in antidotario. Sompnum prolonget tempore impregnationis plus vigilijs quia sompnus confortat humiditatem naturalem et reparat spiritus deperditos in vigilijs utrumque cius dissimilium. Sompnus et quies animalium virtutum cum intensione naturalium virgilie operatur huiores equant et prestant bonitatem nature quia disponunt membra et virtutes ad expulsionem superfluitatum generatarum in sompno in quo est tempus digestionis excitando calorem naturale equaliter in membris superfluus sompnus multiplicat humiditates in corpore pregnantis innaturales ex multiplicatione quarum diuerse species infirmitatum gignuntur multotiens et fiunt tales infirmitates tamen aborsus. Sed vigilie intemperate et superflue corpus exiccant et extinguunt virtutes totaliter et totum corpus et prestant per istam viam tamen propriam aborsus. Sumopere custodienda est quelibet pregnans a repletione nimia pessima et mala ut scripsit ipo. prima particula amphorismorum et fallaces sunt repletiones que sunt in ultimo sine repletiones fuerint quantitatis et hee repletiones dicuntur quo ad vasa siue qualitatiue fuerint et hee dicuntur repletiones quo ad virtutem. Nam tales repletiones dant manifestam causam aborsus. Nam quantitatis calorem extinguunt. Et qualitatis virtutes naturales debilitant et corrumpunt. Ubi inanitionem abstinentia queritur quia omnibus in initio et maxime si superflua fuerit diminuit virtutem et subtrahit fetus et calorem naturalem et spiritus. Et per istam viam virtutes naturales pregnantis debilitantur que digerunt nutrimentum fetus et fit hoc causa aborsus multotiens vel fit causa debilitatis fetus quod est signum aborsus futuri ut scribit ipo. 5a particula amphorismorum Mulieri in utero habenti si venter multum fluat periculum est aborciendi. Et in alio amphorismo ubi dicit Si lac multum fluat a mammillis est fetum debilem esse. In hoc tamen casu et A qui timentis aborsus tra° de conseruatione corporis et cautela aborsus. Si pregnans incurrat nimia lubricitate matricis ex genesis humiditatis tunc preparentur clisteria lenitiva cum a fetus et prouocatiua urinam et clisteria mundificatiua mulieris. Et purgetur cum pillulis fetidis et yera gal. Clisterio

A bonum ad hoc sic fit ℞ semine acetosi seniscitri annueti cabille rute tribuli fenugreci an m. i. decoquantur in iij lb aque donec consumatur medietas et sumat de ea ℥ x. et media lb olei dolci sisami ℥ ij vel vel de cabilla clisteriza ipsam cum anteriorum diebus et fiat clistere cum oleo de cerasis colloquintide vel oleo de lilio et fit .. lb s. Nam ista adiuuat ne aborsus fiat peccato humiditatis vel ventositatis. A coitu et balneo pregnanti expedit abstinere. Nam coitus propter turbationem quam facit in humoribus et propter commotionem venis et spirituum in actu coeundi mouendo fortiter coticlidones quibus fetus alligatur matrici preparat ad aborsum. In fine vero impregnationis cum appropinquat hora partus tunc coitus cum dilatet os uulue et ipsam humidam reddat non est sic in quietus immo confert. Balneum vero usque ad horam partus non est quietus cum sua humiditate actuali mollificat et relaxet loca matricis et aperiat os eius caliditate actuali cum humido et faciat et spiritus et calorem exalare debilitando per ista viam preparat ad aborsum. In fine vero ut hora et diebus partus humectatio sua actuali partum efficit leniorem. Attendendum et hoc quod omnia que mouent matricem cum suauitate et calor corporis pregnantis sicut sternutatio cum elebo al. et pipere et similibus et sicut hora doloris suauiter ambulare per domum partum alleuiat et abbreuiat. Similiter omnia que mollificant os uulue et matricis et que adducunt in dilatationem ligamentorum fetus hoc partus doloris et diebus propinquis partui sic et balneum aque dulcis tepide sicut sunt unctiones que fiunt circa os uulue et in ipso ore matricis et circa renes cum oleo de cabilla et de aneto et de muscilagine maluauisci et fenugreci et seminis lini et ungento de pinguedinibus quod ponemus in antidotario. Et ungento de resina alba quod faciemus simile partum alleuiat et ipsum facile consueuerit facit. bonum est ut pregnans delectetur gaudeat et utatur hijs que ad hoc faciunt ut cantilenis et instrumentis musicalibus. Nam ista confortant naturam calorem et spiritus et adducunt in nutrimentum fetus et cerebrorum eius. Sumopere abstineat ab ira tristitia pallititudine et fletu. Nam affligunt naturam pregnantis et excitant humiditatem naturalem et preparant natura ad aborsum et expellunt calorem naturalem et spiritus. hora vero partus obstetrix et ungere debet ylia renes et ventrem et uulua et inguina cum oleis et ungentis dictis et alijs que dicemus cum determinabimus de hijs que facile partum efficiunt. Et de hijs que educunt secundinam et fetum mortuum. Et ponat de eisdem cum manu intra uulua et faciat obstetrix parturiente sedere cum clunis et per domum vel cameram ambulare suauiter

et elevet ilia et renes cum manu suaviter premat et
faciat parturientem sedere cum cruribus extensis
et postea detrahat crura et coxas deorsum se et utatur
balneo ut dictum est ante horam partus per dies plures Si
autem in partu propter dolorem debilitetur mulier con-
fortetur cum vino odorifero brodio galline pinguis et
brodio ex carnibus edi et vitellis ovorum Si vero
partus esset durus vel tardaretur fiat in potu cum
vino calido decoctionis rute vini tres ℥ de mirra
vel ʒ ii sucei rute cum vino calido Si vero me-
dicinas sumere non posset fiat suffumigium cum em-
brotro ex mirra et pelle vaccino et castoreo et sa-
mina (?) [illegible] et sulphure et similibus Si vero
adhuc magis tardaretur partus fiat fermentatio
cum rebus dictis superius Si vero secundina non exie-
rit vel sanguis menstruus in quantitate debita fi-
ant medicine quas in capitulo de hiis que educunt
secundinam et fetum mortuum diximus Si autem sanguis
menstruus nimis fluxerit constringatur ut diximus
in capitulo de constrictione menstruorum Ante
nativitatem infantis si est possibile eligatur nutrix
vel post nativitatem que sit iuvenis stature mediocris
Et eius color sit albus mixtus rubeo Et eius ma-
mille sint magne et pectus magnum et amplum a
suo partu per menses duos vel tres quia ante hoc
tempus lac non est bene purificatum vel diges-
tum propter tamen ista lac parturientis de novo ante
tempus dictum non est querenda ad lactandum Omnino
sit abstinens a coitu quia coitus sanguinem contur-
bat et permiscet et facit inde lac malum et cor-
ruptum Dicit Avicenna primo libro capitulo de regimine
lactationis Nec sit mulier pregnans nec menstru-
ata Nam hec omnia corrumpunt lac et faciunt ipsum
malum Omnino nutrix abstineat a rebus acutis ut
sunt cepe allia et ab acetosis et stipticis et a
pipere et a similibus et a vino acuto et forti non
limphato Summo studio caveat sibi a comesti-
one apii quia elevat vapores de proprietate ad
caput ut dicunt physici et faciunt pueros incurrere
epilensiam Ruta et eruca abstineat quia mi-
nuunt lac et provocant menstrua et turbant sangu-
inem et permiscent Nutrix debet ex cibis bonis
et temperatis et carnibus vel edi et arietis annalis
et castrati et carnibus pullorum et gallinarum et per-
dicum et fasianorum et vitulorum trium vel iiii^or mensi-
um et vitellis ovorum et lacte caprino calido con-
dito cum zucaro et similibus Sed vinum eius esse debet
album non acutum nec forte sed bene limphatum
Si ipsa mulier incurrerit infirmitates removeatur
a lactatione et curetur ut diximus in curatione (?)
partium secundum primo 2o et 3o libro Et propter
hoc si deficeret ex aliqua causa in lacte nutriatur bis
in die ex cibariis factis ex farina fabarum (?)
frumenti et avene coctis et factis cum lacte
et aqua carnium pullorum castrati et edi et fiat

vinum dulce et clarum cum aliqua quantitate aque Stati-
tim cum infans a tenebris ad lucem exierit recipiat
ipsum obstetrix suaviter propter quod aliquod membrum du-
plicetur vel torqueatur Si exitus fuerit naturalis quia
in exitu naturali fetus exit facie inclinata versus
terram et manibus extensis secundum longum Omnes
alii exitus sunt preter intencionem nature In quibus
obstetrix debet manibus laborare ut ad exi-
tum vel partum naturalem reducantur Cum vero
ipsum manibus receperit debet umbilicum firmiter
ligare cum filo de lana vel de bombice vel
de alia re triplicato et bene torto et absque dolore
et post precidatur cum forpice vel cum rasorio
prope secundum longitudinem palmi vel circa Et
ponatur super umbilicum pecia infusa in oleo
vel oleo rosato calido ut dolor incisionis
removeatur et locus quiescat et post ligaturam inci-
sionis statim secundum sententiam Avicenne infans debet
ablui cum aqua salis vel salsa ut sordicies pollu-
ticie (?) et melius removeatur et ut res asperas et dure
calide et frigide non sit infanti ledant Cuius
hoc sit frigida Avicenna vero observatur ablue de aqua
salsa in urina quarta Sed loco eius sit aliqua fricatio
cum panno lineo/ primo istam ablucionem cum aqua
salsa vel fricationem volunt omnes physici quod ab-
luatur infans calide vel balneetur in aqua dulci Et
in exitu balnei ponatur iterum pecia super um-
bilicum infusa in oleo vel oleo rosato calido propter
dictam causam et tunc recipiatur infans in lin-
theo albo habente quandam asperitatem (?) cum mollicie
vel in pecia munda alba lini et sit talis quod
totum infantem comprehendere possit tunc aliquod
corpus linthei ponatur sub qualibet assella et inter
coxas et testiculos Et cum hoc obstetrix
componat aures secundum formam et situm debitum et
formet et situet unumquodque membrorum secundum formam
et situm naturalem et mundet nares a superfluitate
omni die bis vel ter vel pluries secundum quod fuerit
necesse (?) et genus et fascietur cum una binda decenter
ponendo brachia extensa circa latera et
crura et coxas extensas secundum longitudinem
Et cum fasciatus fuerit moveantur crura et
pedes versus nates ut preparet illa membra
ad motum et tunc ponat ipsum in cuna Et
elevet caput eius Et ipsum defendat a ca-
lore et frigore et tunc movendo cunam nu-
trix cantilenas et voces emittat delecta-
biles ut anima infantis confortetur et sic
metuit (?) in bono etc. et statu et quiescit ad
sompnum propter post Et semper sompnus cum tempore
excitacionis super vigilias multiplicetur
Cooperiat oculos ut splendorem solis et aeris
non videat quia nimia claritas et splendor

acris infantibus facit strabositatem Et corrupcio-
tura oculorum fit ex pannis habentibus colores viri-
des virides et nigros et varios ut oculi confor-
tentur et firmentur in aspectu diversorum Cum baluca-
tione in die comprimatur aliquantulum vesica ut li-
berius exeat urina et tangatur anus ab obstetrice
multociens in die cum digito minimo intincto oleo
ut superfluitates intestinorum liberius et melius et levius
exeant absque dolore et impedimento Postquam in-
fans 3 vel 4 dies transiverit in quibus
umbilicum cadere consuevit ponatur super umbilico
ut fortius siccetur pulvis qui fit ex sang. dra. mir-
ra et mumia aliqualiter et equaliter et hoc omni die
usque ad septem balneetur bis in die vel ter Et
sit aqua balnei in estate minus quam tepida et in hieme
plus quam tepida laventur ter vel quater in die
in principio nativitatis et in omni balneo tangantur omnia mem-
bra et formentur et stringantur secundum naturalem cursum
Et purgentur superfluitates a membris et na-
ture totius per ut naturam Si vero ante quartum mensem
incurrerit dolorem ventris vel fletum nimium
propter nimiam attractionem lactis vel raritatem lac-
tis in stomacho Aut propter fortem impulsionem lac-
tis ex compressione mamille in ventrem eius
Sustineatur ei cum fuerit propter nimiam quantitatem lac-
tis attracti cum abstinencia et inunctione stomachi cum
oleo de mastice et similibus et pannis calidis circa
ventrem Secundo procedatur si fuerit propter impetum
expulsionis et compressionis mamille que inducit
ventositatem in stomacho Si vero fletus et dolor
non removetur per istud procedatur contra raritatem quantitatis
dando infanti zuccarum vel mel cum lacte ad sugendum
et vngatur venter infantis cum oleo camomillino in
quo dissolutum sit aliquid coaguli edi vel agni
Si vero ista non conferrent et esset in eo gravitas o-
culorum et sternutacio nasi Et anhelitus eius habet odo-
rem vini et non aperiet oculos tunc scias quod
hoc accidit ex aggregatione vini in intestinis vel in
stomacho quibus in stomacho non generetur Secundo pro quantitate in in-
testinis bene moveatur et inflent stomacum tunc pro-
cedas quod dicemus ut primo libro capitulo de vinibus dictum
Et specialiter potes ipsum circa ventrem et intestina
vngere cum oleo in quo dissolutum sit aloes cum
succo absinthii et aliquantulum aceti Et scias quod
racione infirmitatum premonitarum haec regula secundum
varietatem et loci creationis si eedem infirmitates con-
tingerent ante 4 vel post 4 menses Attendendum
est quod fletus parvus et debilis ploratus et non continue
si fiat per tempus multum ante lactacionem et balneum
non nocet immo valde facit spiritualia et cerebrum et dila-
tat pectus et adiuvat ad mundificandum superflu-
itates contentas in membris Et per hoc addit
in confortationem spirituum et caloris naturalis Sed si multus
et continuus fuerit preparat infantem ad rupturam et
ad raucitatem et ad eminenciam umbilici Si vero in-
fans post menses 4 incurrit pustulas et car-
bones et bothor et similia secundum sententiam

almansoris in libro 6o capitulo de cura earum nutrix
debet ventosari quam si hoc non fit in nostra practica
quamvis a physicis affirmetur Secundo loco ventosa-
tionis balneantur infantes illius temporis in aqua
decoctionis camomille et floris rosarum rubearum Et un-
gantur loca apostemata cum oleo de camomilla et oleo
rosarum mixtis et calidis actu Nutrix vero regimen
cum vino de granatis et farina ordei et lactucis
et cucurbitis usque ad tempus fervoris Postea
faciat ipsam converti ad consuetudinem suam
Dum hac aut considerandum est utrum incurrat
fluxum ventris vel nimiam constipationem Si aut
incurrerit fluxum ventris misceatur cum lacte pul-
verem mirtillorum et san. dra. Et regimen nutricis
cum rebus humidis habentibus stipticitatem de
quibus diximus in capitulo de fluxu ventris Si vero
strictus fuerit eius venter faciat suppositorium
de melle et sale vel de melle et stercore muris
ut dicit Almansor et etiam Avicenna et super ventre
ponatur peciam infusam in aqua decoctionis ab-
sinthii aloes et polii Cum vero incipit infans
dentes emittere inungantur gingive cum butiro
omni die bis ut dolor removeatur et fricentur gingi-
ve aliquando cum grano ordei vel spelte ut levius exeat
Cum vero tempus locutionis affuerit fricetur pa-
latum in lingua in balneo cum sale et melle leviter
et coram eo et cum eo varie et dulce et leves voces
a dulcibus hominibus proferantur Nam hoc adiu-
vat ad melius proferendas voces et meliori mo-
do Et in omni tempore balneationis et lactacionis Caveat
nutrix ne aqua seu lac aurem intrare possit
Et propter hoc bonum est ut hora balneationis semper
obturentur aures infantis cum bombice vel coto-
nio mundo Et post balneationem removeatur Nam
si lac vel aqua aures intraret facit infantem
incurrere tinnitum aurium et finaliter surditatem Cum
autem tempus venerit et hoc erit usque ad medium annum
vel annum in quo possit comedere et masticare mo-
llia detur ei risum coctum cum lacte vel fiat mi-
ca panis infusam in aqua pullorum vel carnem
mollem receptam supra pectus avium vel pullorum
Et faciat ipsum nutrix abstinere posse a vino
Et in potu det ei aquam vel aquam mellis Et si
ipsum a vino abstinere facere non possit det ei vinum
album debile aquosum multum permixtum cum aqua
Non lactetur infans secundum sententiam Avicenne ultra
duos annos Sed in nostra practica post lactari
ad 2 annos et est melius et melius potest fieri ut a lacte
removeatur in principio hiemis vel in principio decembris
et in fine novembris quia tunc non est calor et tempus
autem est minus corruptibile et fiat talis remocio paula-
tim et non subito ne ex subita mutatione in
contrarium consuetis infans infirmetur quia subi-
ta mutatio est dicit Hippocrates in 2a particula regiminis
acutorum Et omnis mutatio que fit subito contra
consuetudinem morbus generat Et 2a particula

amphorismorum 2° in multum et repente cibare aut replere.
Cum autem incepit ambulare non suspendatur manibus
a nutrice ne caput adiutorii spatule exierit de
loco quia ex hoc puer posset incurrere mollificationem
totius brachii et per hoc pervertetur motus. Sed in principio sue
ambulacionis permittatur appodiari ad lignum vel ban-
cham que firma sint et moveatur ipse circa la-
tera ligni vel banche. Et sit semper circa ipsum nu-
trix ne cadet sic paulatim incitetur ad iter tunc circa
et postea successive tam diu quousque per se iter fa-
ciat absque alio. Et cum cepit fatigari et anhelare
spiritus introducatur quies in eo et semper naturam et propterea
comedat. Et utatur in sua comestione de omni
re ut omnia sibi in successu temporis fiant consueta
ut dicit ypo. 2a particula amphorismorum. Oportet enim
ad non consueta per tempus committere ut cum habeat
consuetudinem. Si enim contingeret casus mutacionis
loci aut paupertatis. Et non esset consuetus ad ca-
lidum frigidum molle et durum asperum et leve et ad res
boni et mali saporis quia existens tunc contingeret
cum mutari ad non consueta subito fieret mor-
bosus subito vel moreretur ut dixit ypo. Su-
pius quod omnis mutatio que fit subito contra consuetu-
dinem morbos generat. Cum isto autem regimine et bona
dieta cibi et aque mellis vel vini albi multum lim-
phato puer in omni regione debito modo conservari
in sanitate bona usque ad annos septem. Illa tunc
eius condicio quantum ad mores disciplina et ar-
tes incipiet variari. Convenientius est ut modus conser-
vacionis sanitatis in eo exerceatur. Si autem ter-
ciana vel aliqua incurrerit egritudine in libro 7° usque
ad 1m. Et si egritudo de sanguine posset [illegible] se-
tencia almansoris et Avicenne scarificare ventosa-
ri. Si vero egritudo esset ex alia materia ex aqua decoc-
cionis reubarbari manne et cassie fistule et tamarindorum
ana 3 i de quolibet vel 3 s. Et debet esse colatura totius
3 ii vel 3 i s decoctione poterit mundificari. Et hec
in pueris multotiens meo tempore operati sumus et bene
nobis successit divina gracia interveniente. Cum
vero approximavit ad annos septem requirit aliud
regimen tam ex parte morum quam ex parte nutrimenti
et aliarum rerum usque ad annos x quamvis sit mali
mores malicia complexionis sunt sequentes ita ubi
ex consuetudine accidat mali mores seu ex
conversacione malis hominibus et [illegible] pravos
mores sequitur eos complexionis malicia. Et propter hoc
oportet ut tota tua intencio sit meliorare mores
pueri cum incipit septimum annum intrare quod est principium
electionis. Et ex hoc cum predictum tempus non infor-
metur cum nondum noverit eligere. Et hec apte dixit
aristo. 2° libro phisicorum tractatu de casu et fortuna.
Et propter hoc nichil agit etc. Quia brutum et infans
cum agant absque electione non cadit in eis fortuna.
Cum ergo ad hoc tempus electionis cum conservacione conducta sint
manifeste requirit bonorum morum infectionem ex tunc na-
rata. Nam in principio horum aliorum custodia sani-
tatis et [illegible] sunt existit. Et hec vult Avicenna libro primo

fen 3a capitulo de regimine infancium. Nonne vides quod
ira vehementer calefacit et tristitia exsiccat et infri-
gidat. Et quod pigricia virtutes relaxat [illegible] et conpul-
sione ad [illegible] proprietates inclinat. Ergo ex uni-
tate propter temperamentum morum et eorum equalitate confor-
tatur anima et corporis complexio remanet in bono statu.
Et per hoc totum corpus cum omnibus membris cum unum
alteri conparatur et adiuvet in suis operacionibus et
passionibus huius. Et utile est in conservacione sanitatis
puerorum usque ad annos ix et plus ut a bonis viris
et sapientibus et temperatis bonis moribus informentur
ut vicia et pravi mores in eis locum non habeant. Ne
propter vicia et malos mores in mala convertatur con-
plexio. Nam sicut bona conpulsio sequitur bonos mores
acquisitos ex usu ita mala conpulsio sequitur vicia
et pravos mores acquisitos ex usu. Ergo cum venerit
ad etatem electionis magistro [illegible] et bene morigerato
erit tradendus qui eum informat et doceat. Cum quo
eciam gradatim est [illegible] ne ex subita muta-
cione noceatur [illegible] supra mentem [illegible]. Nec
eciam cogendus est continue cum magistro vel in scolis morari.
Nec inponendus est ei timor magnus vel terribilis
ne ex nimia sollicitudine et timore convertatur in yma-
ginacionis [illegible] corruptorum seu pusillanimitate de
qua [illegible] dicit ypo. particula 6a amphorismorum. Si timor
et pusillanimitas multum tempus perficiunt melancoliam
[illegible]. Regatur cum magistro cum bono modo et ordine
et informetur cum superfluo timore et nimia ira et sol-
licitudine secundum bonis moribus et virtutibus et bonis historiis
et exemplis antiquorum patrum et philosophorum ut ex hoc
acquirat causam consuetudinis bone complexionis cum conposi-
cione usque ad tempus firmacionis membrorum.
Ex parte nutrimenti modus est [illegible] quod cum exci-
tatur a sompno balneandus et fricandus vel pecti-
nandus et confortandus est ad expulsionem stercoris
et urine. Deinde [illegible] per horam unam ut
dicit Avicenna capitulo de regimine puerorum usque ad [illegible]
primo libro. Et post istum primum ludum vel motum
dandum est ei aliquid ad comedendum. Deinde dimi-
ttendus est prolixius ludere vel movere. 2° autem balneare.
Sed tale balneum non fit in [illegible]
volunt illud phisici. Et propter balneum non fit nec
fieri debet in pueris sicut [illegible] ad 8 vel
9 annos pervenerit quemadmodum [illegible] hac etate et
ex consuetudine hoc non requirit in aliqua regione. Sed
loco balnei possunt fieri fricaciones et pec-
tinaciones que multum alleviant caput et membra.
Post vero istas mundificaciones factas ex balneacione
fricacione et pectinacione cibandus est et potandus
ex aqua vel vino debili albo et limphato quia vinum
forte valde vel simplex vinum usque ad annos
ix multum ledit nervos capitis pueri et in-
flamat. Dicit A. libro primo fen 3a de regimine aque
et vini quod vinum dare pueris est sicut ignem igni
addere in lignis debilibus. Senibus vero da [illegible]

tollerare pnt Bene credo tamen ppt fortitudinem
virorum cum ppt debilitatem natam puerorum natorum in re-
gione calida quod illud habeat locum In regione vero
media quam frigida est magis et in qua pueri sunt vigorosiores
et via debiliora quam in calida regione non obseruatur
hoc nec vero ita sit sicut locum ut in calida Et ex hoc
patet in pueris regionis frigide vel declinantis ad frigi-
ditatem dare vinum debile aquosum hora comestionis
Et non bibant pueri neque in calida nec frigida regione
vinum vel aquam mixtam post eorum comestionem quia vinum
quarum istorum facit transire cibum crudum ad epar vel
faciat cibum descendere a stomacho ante perfectam digestionem
Et fit per hoc causa multarum infirmitatum et spatium
fit causa male habitudinis et mali coloris in toto corpore
et facie Cum vero iam ad annos incipiunt et hoc est post x
vel xi annos in quo tempore membra iam incipiunt indu-
rari et humiditas magis distendi / extendi sed morari
dominum cibus exercitium et sperando abcis illud quod eos labo-
rare facit et propter hoc usque ad ultimum adolescentie tempora
to motu et exercicio uti debent Si vero hiis temporibus ali-
quibus incedet infirmitates pueri possunt si cedere
fuerit ex sanguine ut carbunculus et pustule cru-
stae ventosari et scarificari Si vero ex aliis humo-
ribus possunt sterre cum 3 i reubarbari et cum 3 iii aq
decoctionis prunorum mundificari vel cum 3 i vel cum 3
1 s medicaminis de turbith quod sic fit Rx 3 unam
3 iii turbith albi mundati 3 x 3 3 v teratur
et cribrentur Cum abstinencia vero et dieta grava
ad infirmitate similiter regantur Et est quibus et
utile In eorum vero sanitate non regantur pueri
ab eorum comestionibus postquam appetitus affuerit
nisi mendosus repleretur quod facit medicus per
hora in qua ante comedebat et per quantitate assumpta
de cibario in preterito et per anhelitum procedente
ex eructuacione cibi conditi quod significat super
illo quod in stomacho continetur et per quem medicum vere
Nam omnia ista possunt significare super isto
appetitu mendoso aut non mendoso Nam si
tardaretur hora comestionis postquam appetitus ad-
esset et non esset mendosus in stomacho ex defectu
comedendi loco cibi desiderati humores trahentur
a membris ad stomachum et esset attractio causa fetoris
oris et doloris stomachi et multarum infirmitatum
Non moueantur pueri post comestionem in parum
et suauiter sed quiescat et dormiat ut iam cibum
assumptum melius et breuius digerat Hic est modus
regendi eos usque ad annos xv Ultra vero hanc
etatem regantur communiter secundum ordinem que dicetur in
regimine conseruationis sanitatis Duo principaliter re-
quiruntur secundum quemvis ordinacio rerum naturarum ut
corpus in dispositione et in successione etatis remaneat
Et aliud est providere et in signa apparencia super fu-
tura infirmitatem non eueniat et tunc absque forti
veniat lesione Conseruatur sanitas et in successi-
one etatis per debita qualitate aeris et quietis
et motus et potus cibi sompni et vigilie in-
 „cibi„

anitionis et repletionis et accidentium anime Conuenit
est ut corpora sana morentur in locis in quibus calor
non sit fortis qui humiditatem corporis in sudore
resoluat Nam talis resolutio facit spiritus et
calorem exalare et per quos virtus totum corpus de-
bilitat et preparat ipsum ad infirmitates et sincopi
Similiter vero non debet esse frigus tante intensionis
ut ex eo corpora contrahantur et oppilentur quia
tale frigus preparat finaliter ad extinctionem caloris
naturalis et mortificationem membrorum et corruptionem
digestionis Terra et mansiones in quibus sana cor-
pora mora facere debent Non sit humide neque molles
neque palludose nec nimis sicce neque sordide sint
nec puluerulente sed sint inter has dispositiones medie
Et propter hoc contraria continua sanitate perfectam et equalem
si inveniunt mansiones vel loca calida vel frigida
debent ipsa contemperare cum contrario Et si inveniunt
puluerulenta et sordida cum aqua talia loca ro-
randa sunt ut ex tali roratione temperamentum recipi-
ant Si vero loca humida palludosa mollia inve-
niantur debent morari super solaria et alta
loca vel super lectos in terra et exsiccare loca cum
igne et suffumigationibus de thure mirra thure et
similibus Si autem corpora sana que conseruari in sa-
nitate debent in perfecta sanitate vel equalitate
supradicta non reperiantur cum ut plurimum talis
equalitas vel sanitas perfecta in corporibus de levi
inveniri non possit Sed sunt corpora sana quam regi debent
a medico et in successione etatis declinancia ad
caliditatem frigiditatem siccitatem humiditatem manifeste tunc
sicut ut medicus disponit aere in contrarium sue complexionis
verbi gratia si corpus ad caliditatem declinauit debet ae-
rem et mansiones alterare ad frigiditatem sicut cum fo-
liis salicis et populi et aqua frigida rorationis Si vero ad cali-
ditatem cum humiditate corpus declinauit alterius
aer cum re frigida et sic ut est arctu et folia Et con-
cedatur in regione aliarum corporum vel dispositionum
Et hoc vult Galienus in libro regimi sanitatis de causis vero
dicit Curationum et cetera Dicit enim quod ac inmoderatum
per inmoderatum in contrarium ad moderatum ducitur Sed vi-
dendum est hic qualiter medicus mensurare debet vsum
aeris similis vel contrarium debitum in regione corporis sani
vel declinantis quia cum ille qui regitur ex mora in loco
vel mansione seu aere senserit aliquam alterationem
sensibilem cum ledente statim et in contrarium aere
vel locum vsualem relinquat Et predicta sensibilis
alteratio proveniens ex loco mansione vel aere remo-
uebitur vel si de loco vel mansione seu aere re-
moueri non possit Disponat medicus aere in contrarium
eius in quo erat cum corpus sanum quod regitur primo
incipiet nocumentum vel alterationem sentire Man-
siones vero exercituales sicut tentoria et similia
si cogetur illud quod regitur stare in exercitu debet
nimis separari tentoria vel aliorum et volvere portas
versus septentrionem si sit estas Si vero hyemis

exercicio. Et si herbe mali odoris ibi fuerint cadauera vel alie res fetide comburantur quia ignis emouet omnem maliciam et fetorem a rebus. Et erit modus dum in illo loco. Aliud autem non erit bonum motum et quietem in conseruacione sanitatis conuenit mensurare et qua mensuracione. Dicit ypocras tercia particula amphorismorum in omni motione corporis cum quis etc. Et hoc possumus intelligere amphorismum de quiete. Cum cepit quis ex ocio et quiete nimis pigrescere mollificari et relaxari. Mouere enim post talem quietem remedium est. Sic ergo dicendum quod motus ante comestionem excitando calorem et remouendo superfluitates a corpore preparat stomachum ad recipiendum cibum cum auiditate et ad ipsum digerendum. Et propter hoc ante comestionem est sanitatis conseruatiuus. Sed post comestionem quia facit calorem naturalem ad exteriora exalare et spiritum debilitando per ista via naturales virtutes digestionem corrumpit et est causa huius infirmitatis quibus. Et hoc vult almasor libro 2o capitulo de mensuracione motus. Sed videndum est de motu qui fit post comestionem ut dicit Gal. super amphorismo 2o et quod dicit vbi indigentia non est laborare. Dicit enim in quibus participat exercicium et motum ne actio corporis dissoluatur et debilitetur qui motus si fiet stomacho vacuo in homine debili tunc … esset malus et inutilis et hoc patet per experimentum probari. Nonne videmus aratores terrarum et artifices qui nullo modo ante comestionem longum et fortem laborem tollerare possunt et illum eundem laborem post comestionem satis melius et meliori modo sustinent et perficiunt. Apparet manifeste quod motus est in corporis duobus modis debet considerari quia motus ante comestionem est tantus et talis quod calorem naturalem et spiritus excitat et confortet et nullo modo debilitatem inducat sed pocius naturam adiuuet ad expulsionem superfluitatum. Et sic est ille motus qui fiat ante comestionem quia est sanitatis conseruatiuus. Quamuis vero debilis et paruus et curtus post comestionem adiuuat ad meliorem et citiorem descensum cibi ad fundum stomachi. Et sic ergo motus post comestionem digestionem non impedit sed pocius adiuuat et inducit … in cibo ut melius digeratur et hoc vult Auic. libro primo capitulo de regimine eius quod comeditur et bibitur. Si vero motus fuit longus velox et fortis ita quod nimis calorem augmentet naturalem et spiritus et naturales virtutes sed sua longitudine et fortitudine … substantificam resoluit in sudorem vel sincopim vel debilitatem manifeste inducit. Et sic motus melius est ut inueniat cibum in stomacho non … tibus cum non tali participat exercicium ut dicit Gal. et ut apparet in aratoribus et artificibus … in motu utrum sit longus vel breuis fortis vel debilis vel an sit per mare aut per terram vel fiat de loco frigido ad calidum vel econverso. Cum autem quis iter facere voluerit et precipue longum necesse est ut suum corpus preparet mundificando ipsum cum floia vel medicina et hoc antequam incipiat iter et paulum mittet se ad usum cibariorum que sunt in via et ad comedendum in hora qua necesse erit comedere in itinere si iter fuit cum equis siue pedes. Iterum utatur motu et exercicio plus solito antequam incipiat iter. Cum vero iter incepit non comedat nisi post quietem et semper ferat pilium super caput propter descensionem calidi et frigidi. Cum vero hospitatus fuit et quieuerit per horam tunc comedat bona cibaria bene nutrientia et boni saporis. In itinere et post iter non bibat vinum stomacho vacuo quia vinum sumptum post laborem et motum neruos debilitat et mentem ledit. Semper deferat secum de medicinis quibus usus fuerat ante iter vel petita sua. Si autem debilis fuerit homo qui non possit sustinere tunc absque comestione et potu parum comedat et bibat vinum lymphatum et stet aliquantulum post comestionem antequam iter incipiat. Sudauit ambulet usque ad hospicium si est possibile et hoc faciat ut dictum est. Et si in nocte iter contingat non teneat vllo modo quousque fuit in loco quietis et hic obseruet modum comestionis dictum supra. Et hec regula de mensuracione motus habet locum siue motus fuit debilis vel fortis seu longus breue motus. Si autem motus vel iter fuit tempore caliditatis vel estus ut in diebus canicularibus et estate vel regione calida cooperiat caput cum pileo vel pannis lineis defendentibus ipsum a calore et comedat parum antequam … cat vinum album valde lymphatum bibat et maxime si sitim vel debilitatem timuerit. Non … incedat post comestionem quia motus factus post comestionem mouet cibum in stomacho de latere ad latus et stomachum inflat et cibus male digeritur. Cibaria sint frigida sicut cibaria facta de portulaca lactucis et cucurbitis et bibat zuccarum cum multa aqua frigida vel succum ordei cum zuccaro et aqua frigida. Sepe trahiciat syrupum rosarum vel violatum cum aqua frigida. Deinde aceto cum aqua frigida et zuccaro … in via colluat os suum cum aqua frigida et deinde … paulatim et abluat faciem suam et membra exteriora cum aqua rosarum et aqua psillii et stomachum vngat cum oleo rosarum et aceto cum die illucescit et comedat carnes conditas cum agresta et aceto et vinum valde lymphatum cum cibis bibat. Cepas eciam cum aceto comedere potest quia sitim amputant et remouent fastidium et excitant appetitum. Non … cum fastidio si est possibile sed quiescat tam diu donec fastidium sit remotum vel diminutum. Abstineat ab omnibus rebus salsis et acutis ut sunt allia et sinapis et similia. Secum semper deferat trociscos qui sitim amputant qui sic fiunt. Recipe semen citrulli et cucurbite mundatorum ana ʒ i succi liquiricie seminis lactucarum portulace ana ʒ i succi liquiricie ʒ v terantur et pistentur et fiant trocisci ad modum auellane cum mucillagine psillii vel succo portulace de quibus si timeat de siti vnum continue teneat in ore vel deferat in ore per viam lapidem cristallinum vel laminam argenteam tersam et mundam vel aliquid tale quia ista talia sitim et calorem reprimunt. Non loquatur multum per viam nec clamet quia vox et clamor exsiccat palatum

et lingwa et faciunt frequencius anhelare et siti inducunt
et calore Anhelare aere qui est in superficie aque in hoc casu
multum valet et sitim ex pulmone venientem remouet
melius quam potus Et hoc vult Gal. 2o tegni ca. de signis
pulmonis calidi et sicci stomachi Cum vero a motu et itinere
cessaverit sepe os suum cum aqua frigida abluat et non con-
gluciat de ea aliquid et cessat antequam comedat per
horam Abluat extrema cum aqua tepida in quibus sunt
vene venientes et siccitate Et ee totum corpus post ablu-
cionem stet aliquantulum et comedat de cibariis consuetis de car-
nibus conditis ut dictum est et de oleribus frigidis et bibat
de vino valde lymphato et aliis potibus dictis
Et sint cibaria sua et potus omnia actu frigida in
tempore calido et regione calida postquam vero comedit
quiescat aliquantulum et tunc vadat dormitum et dor-
miat si est possibile in loco exposito vento septe-
trionali Et cum panis lenibus sic cum non fatiget
cooperiatur Si vero noctis vel iter fuit tempore frigido vel
regione frigida comedat cibaria bona carnes et talia et
bibat bonum vinum non mutabile vel et sint cibaria sua
omnia calida actu Comedat cum cibis piper allia et
species calidas et cooperiat caput et omnia membra ne
frigus eum offendat Et hoc faciat antequam incipiat
iter vel motum Et postquam comederit quiescat aliquan-
tulum et postea eat viam suam Secum deferat sempre
bos confectos calidas et bo electuaria ut est diagalan-
ga diazinziber de quibus sepe in via comedere debet
et vinum calidum cum cibis debet vel lymphatum cum aqua
ca In manibus deferat cyrotecas pellicias
et portat circa pedes et crura pecia incta vngento
quod sic fit Recipe cere terbentine resine albe ana ʒ i
olei de mastice ℥ ii bulliant simul et colentur et post
perforacionem preterie inuncte post caligas duplicatas
et subtalares in fine Et si subtalares calcea-
rentur stati reponantur ne aqua subtalarium ut coue-
atu infrigidaret calligas et pedes Finaliter Omnis
viator tempore caliditatis maxime a coitu et cetera tempore
frigido abstineat quia coitus sanguinem conturbatur
et vigorem corrumpit et stomachum debilitat omni die hora competenti
abluat pedes et crura et manus cum aqua decoctionis camomi-
lle et absinthii Et vngat nodos cum oleo de camilla
vel de aneto calido In fine itineris ante cessacionem et post hoc
fe faciat et balneum vel cum aqua supradicta Si autem
iter fuit per aquas deferat secum ea que rectificat aquas
ut sunt allia et cepe Omnis colatura eciam aquas rectificat
et decoctio aque ad ignem cum colatura rectificat eas
mirabiliter Citonia si coquuntur ea rectificat et si aqua
salsa colectur cum terra que appellatur creta ea rectificat
lectum rectificat eas aquas Si vero iter fiet per mare
ante quam intret mare et omni die post ea inungat stoma-
chum cum oleo de mastice et oleo de mirtis et aceto
mixtis et vtatur omni die cibariis conditis cum

aceto et agresta et ribes et se bcste et berberis et cum
omnibus rebus stipticis et aceto sua cibaria condiantur
Vinum sit rubeum stipticum vel dulce confectum et
ligetur bene et fortiter stomachus eius cum binda dupla
Si autem vomitus per istud regimen non cessaret re-
curratur ad capitulum de colica passione in medicacionibus
et potus quo ad conservacionem sanitatis oportet considerare consuetudinem
et tempus et ordinem et cum hoc est videndum de consuetudine
et regione de qua consuetudine dicit ypo. 2a particula am-
phorismorum Ex multo tempore assueta et si fuerint deteriora et cetera
Et item in alio amphorismo Assuetos assueti ferre labores
et si fuerint et cetera Item Avicenna libro primo capitulo de regimine
cibi quod comeditur et bibitur Regiones habent naturas
proprias Et vsus sunt res ex racione et in hoc experimentum
vincit racionem dicit similiter Est namque cibus qui solet
comedi de quo est aliquod nocumentum melior cibo bono
non vsitato Et similiter Aristoteles primo phisicorum ff. Ex
istis considerantur et que eciam dicit ibi quod consuetudo est altera
natura Et primo methaphisice Consuetudo concupiscencie
tem hominis et naturam ff. Qui obedit ei quod audimus est secundum co-
suetudinem et cetera Nos patres vide quantum consuetudo operatur
in omnibus rebus Ergo secundum phisicos observanda est
omnis consuetudo nisi prava et mala fuerit Nam quamlibet removeri
debet et hoc paulatim et non subito ut dicit ypo. 2a particula
amphorismorum Quia fallax est enim multum et repente facere aliquid
paulatim vero certum Nam natura non sustinet repentinas
mutaciones paulatinas non sic Item eciam ypo. 2a particula
reginimis acutorum Nam consuetudo in dietandis dum ade-
sanitas observande sunt et cetera Dicit illic quod nulla
mutacio debeat fieri in hiis nisi secundum paulatim et non
subito Et eciam in eodem loco dicit quod mala dieta cibi
et potus consueta melior est in custodienda sanitate quam
bona non consueta et maxime si in ea subita mutacio fiat
Ergo consuetudines mutande et non observande sunt nisi
fuerint prave et ille mutande sunt Paulatim et non
subito Similiter et regiones in sanitatis conservacione
considerande sunt quia regio frigida melius et cum minori
lesione sustinet errores et comedendo et bibendo quam
regio calida Eo quod natura in regione frigida fortior est quam
in calida et ventres calidiores sunt et interiora sunt
in partibus et temporibus frigidis de quibus dicit ypo 2a particula
amphorismorum ventres hyeme et vere calidissimi sunt natura et cetera
et similiter dicitur eciam de regionibus Quantitas cibi mensuratur quia me-
dicus ff dicit in inge ci quod conservatur uti in omni cessacione aque dictat
de appetitu suo quia natura melius mutabit mutacionem mensuratur
eciam quantitas quam homo non sentit gravedinem cessacionis nec post cessi-
onem nec gravedinem circa ventrem ut ypocondria bona
vero natura non indiget mensurante quia sua natura tamen appetit
quantum digerere potest et quale et non plus nec aliud ut dicit Gal.
tractatu de causis capitulo de causis sani corporis quod est in meliori
forma libro tegni Et quia hoc corpus non expetit de-
levi nec indiget mensurante de eo non fatigamur
In aliis vero corporibus sanis fiat sermo Qualitas mensuratur

primo per saporem Unde Avicenna primo canonis tractatu de regimine eius qui comedit et bibit Sed quando mutaveris melius sit quod melius sapit Dummodo bone substantie sint mensurata et qualitas ex capacitate complexionis tali et raro corporis regentur talis bene aqua viscositate moderatum usum quod si illa augmentat vel conservat suum simile dummodo sit usus temperatus Si vero non sint temperata faciet suum simile fortiter Et tunc cum videt medicus quod ex usu rei similis inde augmentatur et intenditur complexio debet mutare regimen ad frigiditatem cum viscositate ut caliditas minuatur a frigiditate et reducatur per paucum ad temperamentum et viscositas in primo et 2o impediat raritatem corporis ne cito resolvatur et hoc debet facere moderato usu quod cum viderit quod usus rerum frigidarum continuus primo inducet equalitatem in corpore calida et finaliter faciet ipsam ad frigiditatem declinare et infirmari etc. Hec tota verba Galieni tractatu de cura tractatu de curis alterantibus corpus ex unitate primo modo qui fit per simile appellatur conservatio simpliciter 2o appellatur melioratio cum conservatione sic dixi in calidum raritate ita dico in frigida cum spissitudine Et in omnibus aliis simplicibus et compositis cibi boni generaliter ad conservationem sanitatis sunt carnes edi et castrati et arietis unius anni Et carnes mediocres porcellorum silvestrium pigroia et carnes salite per 8 dies porcellorum … anni vel duorum domesticorum Et carnes capoli et perdicum et fasianorum et pullorum et gallinarum capponum et similium et breviter carnes omnium avium degentium in arboribus et in pratis et non in aquis De leguminibus et granis sunt cicera fracta et ordei et aqua eorum et risum et farra De herbis recipias feniculum petrosellinum borraginem spinacias lactucas atriplices et bletas bis coctas et caulium brodium Et ova gallinarum et specialiter vitella et recentes caseum per medicus exhibere de piscibus Marinos habentes carnes duras non viscosas frangibiles et non habentes malum odorem fluviatiles carentes conditas cum pipere et speciebus et ut plurimum assatos et non elixatos et coctos in oleo et comedantur cum sinapi et alliis vel cepis per coctis et aceto et pipere Nam ista rectificant maliciam piscium et preparant eos ad digestionem Omnes omnes pisces sunt indigestibiles ut volunt omnes phisici Et signum eorum indigestionis est sitis quod omnes pisces sitim generant De fructibus ficus et uvas et similia ante cibos pira et castanea post cibos nec et similia mensuratur tempus cibi et potus vero in mensuratione temporum anni quia in vere debet quilibet non multum comedere exercicium in quo cibus multiplicari debet in medio ut corpus ex labore non dissolvatur Et non debet bibere vinum multum sed aquam … ut vinum limphatum valde debile Nam hoc tempus bonitate corporis … expellit et … manifestat Et propter hoc si multiplicatur … tibi cum bono … Cum multa cibaria et grossa in yeme sit tacita in … multiplicatur … quod … non passus abest … reple

tionalibus custodire se Et per hoc apparet quod hoc tempus potius pertinet ad cibandos que sunt per florum et medicinas et ad replendum cibi Et hoc vult ypocras amphorismo 4 dicit enim quod farmatia et floida fiat vere potius quam aliis temporibus si fieri debent Hec quod debent esse de vino debili et limphato in vere non habet locum in regione … in qua carnes illo tempore non … Sed sumuntur habentes loco carnium leguminia et pisces qui sunt indigestibilia et mala Vel loco vini debilis et limphati debet dari vinum album bonum si intendit medicus provocare urinam vel rubeum si intendit stomachum confortare magis Nam bonum vinum adiuvat stomachum et naturam ac digestionem malorum ciborum et indigestibilium In estate vero debet comedere res mutabiles et sepe bis vel ter in die et debet bibere vinum album bene limphatum parum propter debilitatem virtutis sepe propter continuam restaurationem eo quod corpus a caliditate aeris intensa continue resolvitur Sint tibi boni complexionis et corporis et … cum comeditur Autumpno vero comedat raris et … cibaria hoc nam et bibat bonum vinum album si indiget provocatione urine vel rubeum si indiget confortatione stomachi Et bibat ipsum limphatum et specialiter in fine comestionis Nullos fructus comedat hoc tempore … nisi de hiis in estate reprimendo talem comedere possit Nam autumpnus est tempus corruptionis omnis fructus et specialiter humidi generant materiam habilem ad putrefactionem et ad febres quandam Si autem comedit et ficus et uvas et similes fructus humidos bibat cum eis syrupum acetosum cum aqua tali vel ferra quia hic syrupus de … tate maliciam fructuum humidorum et ficum ut dicit aliquis … libro … hiis que expellunt nocumentum quantum a cibariis malis vel … consuetudine bibe… homines absque nocumento vinum bonum in quo sit aliquid … limphatum cum fructibus specialiter In yeme vero comedere … quantum placet quilibet … et fel … quod … non sit in hac aliqua aut prava Et propter hoc non requirit … ciborum hic est multotiens comedere … multum quia non est forte valde et calor multum et multum potest comedere bibere debet bonum vinum album vel rubeum absque aqua nisi debile caput habeat et tunc bibat vinum valde limphatum in fine cibi specialiter Attende quod hyemps sanitate sua et forti nature multos et magnos errores sufficit tibi et potus sed infirmitates eius male sunt curabiles eo quod non fiunt ex multa et mala materia et male obedientie Hora horarum mensuratur tempus cibi et potus quo ad numerum horarum … tionis … in die et nocte ad minus semel et ad plus in die bis mane et in vesperis comedere debet Sed quod melius et competentius omnibus existit horis est comedere una die semel et hec … meridiem et post 3am et in alia die bis ante 3am et i…

vesperis Et in hac gent physici Sz comedere semel in corporibus
maturis et exercitatis sicut colericis et melencolicis in quercinis est
inutile. Colerici propter nimiam caloris acuitatem que subalterum
humiditatem resoluit in sudore resudantes propter debilitatem
virtutis naturalis et calorem et propter ariditatem membrorum ne-
cito consumantur. Nam virtus debilis multum cibarium
in vnica vice sumptum sufficienter ad resistendum aridi-
tati intrinsece et membrorum multum digerere et rectificare non
potest. Et propter hoc est bonum ut bis in die comedat et par-
cius libet hora ut virtus debilis ipsum cibum cum paucitate de-
gerere valeat. Aliis autem hominibus comedere in die sem-
per satis est et tunc conservationis Sup. eo quod debitum est
quod scilicet comedere in duobus diebus ter sic intelligitur
Dicit Auicenna li. 3o. can. maioris tamen ob velocitatem
et tarditatem descensionis cibi ex ventre quod dicit et
hominis cibus remanet in stomacho a xii horis usque ad
20 horas et per bona computationem videtur quod in 16
horis posset comedere homo omnibus ter. Et per hoc patet
quod circa fine horarum et primum 16 ut dictum est tempus
comestionis Sz eligant homines comedere et non in nocte
quia melius et decentius videtur et maxime in estate. Et tamen
ne tempus est vna die comedere semel et alia bis ma-
ne et vesperis. Hyeme vero hora prima noctis in temis.
In estate autem plus ottisun eligende sunt hoc comestionis
tamen tempora et mansiones etiam. Nam omnis homo estate
comedere debet horis in regionibus frigidis et tempore. Magis in locis
frigidis et cum indumentibus subtilibus non facientibus
caliditate vel sudorem evenire. Cum hec cibaria de-
bent esse frigida acetum et vinum al. limphatum et frigidum in
hyeme vero econtrario. Temporibus vero mediis tamen mediis ho-
ras. Ordine vero cibariorum in mensa datorum tibi apponitur
attendere. Et tunc hoc vide quod hiis que impediunt digestionem
Et etiam que stomachum et digestionem confortant et perficiunt. Nam non est
congruus ut cibus grossus hora comestionis antecedat sub-
tilem. Et hoc est sententia almansoris et Auicenne ca° de regimine
eius quod comeditur et bibitur quia cibus subtilis si sumatur post
grossum subtilis autem digeritur quam grossus. Et cum digestus
fuit subtilis non habens exitum quia impeditur eius
exitus a grosso non dum digesto natat subtilis digestus
super grossum et corrumpitur post eius digestionem quo corrupto cor-
rumpitur cum eo aliis indigestus cum prohibetur exitus. Sic vero
in potu cum cibo attendendus est ordo et ratione quantitatis
et qualitatis et hore. Ratione quantitatis potus cum cibo quia
potus debet proportionari ad cibum et non super habun-
dare quantitatem ita quod cibum in stomacho inundare faciat et
fluctuare quia talis inundacio cibi in stomacho cum fluctu-
atione impedit digestionem et facit cibum descendere a stomacho
ante digestionem. Nec debet esse potus tantum parue quantitatis
quod non sit sufficiens ad portandum cibum per membra et quod
non possit cibum sic humectare ut cibus debitam im-
pressionem et digestionem in stomacho recipiat. Ratione vero qualitatis etiam
attendendus est ordo. Nam cum fundus stomachi sit locus di-
gestionis principalis et vinum adiuuet digestionem melius

et magis vigorosum vinum et minus aquatum in fundo stomachi
primo digestionem suum debet. Et cum vinum forte in primo
recipitur. Occupatur a cibo sequente et non ita cito sic
efficiat ad caput vel id perturbat. In medio vero comestionis
minus forte et magis debile vel aquatum. In fine vero multum
aquatum vel valde debile. Istud tractatur a sententia Auicen-
na° supradicto hac ratione et ab ii° po. libro regiminis
auctorum particula 2a. ss. Si vero dolorem timet capitis
mentis ob percussione da ei vinum debile limpha-
tum et post illud aquam. Nam vinum bonum penetrabile
sumptum in fine vel circa finem. Et maxime si non
fuerat aquatum facit transire cibum indigestum ad epar.
Et cum impedimentum non ... a cibo sequenti et leui
fumat ad caput et inducit dolorem et vertiginem et ca-
tarrum et alias passiones et dissoluendo os stomachi
debilitat in sequenti appetitum. Sz si limphatum fuit
corrigit os stomachi frigiditate sua admixtionis et sua gra-
uitate quam acquisiuit ab aqua comprimit cibum ad fundum ubi
viget digestio et cum hoc facit quietem in cibo ut melius
digeratur. Et etiam sua aquitate impedit ascensum vino-
sitatis ad caput et cerebrum. Nec multum inebriat immo
si multum sumatur de aqua immediate post epulam et ebrietate
eam remouet vel adminus debilitat. Ratione hore
attendendus est ordo quod totus potus non ad cibum qui
hora comestionis attenditur non sit sumendus in primo ut in
medio vel in fine tantum. Sz sic potus cum cibo a primo usque
ad finem sit permiscendus ut totus potus tangat totum cibum
et totus cibus a totalitate potus sit humefactus et permis-
ceatur quod non vniformiter absque impedimento permixti-
onis in eis utrisque eadem hora digestionem perficiat. Hic
enim modus potationis magis consonus est nature
et magis adiuuans ad digestionem cibus aliis modis potandi.
Et per hoc magis intrat ordine conservationis sanitatis.
Ea vero que impediunt digestionem sunt comedere diuersa ci-
baria et maxime diuersarum naturarum in vna comestione vel
prandio seu cena et expendere longum tempus in comes-
tione vel facere moram longam in mensa inter principium
prandii et finem. Nam talis comestio inducit naturam
ad digestionem non vniformem nec equalem nec cibariis
et sic erit causa corruptionis cibi vel male digestionis. Et
comedere hora cene vel prandii cibaria multa cum ma-
gnitudine micas panis et talia mica appellantur bro-
dia. Nam talia brodia vel mica inundant in stomacho
et non permittunt cibaria in loco quiescere digestionis et ce-
dunt ebullitionem nature per nimiam humiditatem actuale quam
habent et faciunt fluere cibum et stomachum et relaxant
ipsum et finaliter destruunt appetitum et comedere subtile
post grossum et multiplicare vinum super cibaria et
non obseruare debitam mixtionem cibi et potus et ego tamen
quod debitum est. Ea vero que stomachum et digestionem confortant sunt
deambulatio leuis et parata post comestionem ut cibus
citius ad fundum stomachi descendat sic fortis et [illegible]

motus post comestionem digestionem conturbat et elevat cibum a loco digestionis et electuaria calida ut dyaton et electuarium de tardaemo et dyazinziberis et similia et comedere res calidas actu in hieme et estate actu frigida et iacere cum ventre circa pulvinare vel super latus dextrum. De electuariis confortantibus digestionem mencionem in antidotario faciemus. De sompno et vigilia. Quartum est considerare in mensuratione sive ordinatione sompni et vigilie in conservatione sanitatis. Nam sompnus diei vituperatur. Ille vero qui fit in nocte est naturalis et a philosophis approbatur et specialiter ab ypocrate 2a particula pronosticorum. Et quamvis diximus sompnus vituperetur si homo in nocte vigilavit vel cogatur vigilare propter causas aliquas potest dormire in die et maxime si sint consueti. Nam consuetudo eius maliciam removet. Mensuratio sompni et vigilie in conservatione sanitatis est in hunc modum quia sompnus immediate post comestionem non debet fieri donec cibus descendit manifeste ad inferiorem partem ventris. Et postquam homo senserit partem inferiorem ventris alleviatum, cum intrat lectum et incitatur ad sompnum ipse ordinet se ad iacendum super latus dextrum ut epar intra suam concavitatem fundum stomachi recipiat et per hoc digestio in stomacho melius et velocius fiet et complete. Nam calor epatis et carnositas eius supponuntur stomacho sicut ignis lebeti per istam situationem. Et fit per hoc digestio melior et nobilior. Et cum per aliquod tempus sompni moram in lecto se voluerit revolvat corpus suum et collocet super latus sinistrum ut splen liberius et melius sanguinem et digestionem a superfluitate intima mundare possit. Et est epar cum defendit in hoc ut super ventrem vel stomachum. Nam revolutio corporis super ventrem vel stomachum hora sompni digestionem confortat cum calorem stomachi et totum corpus acquirat ex culcitra vel pulvinari. Propter hoc sompnus aufert laborem et lassitudinem acquisitam ex labore in vigiliis et impigriat corpus et maxime cum sint temperati. Si autem prolixi et magis sint facit corpus laxum et pigrum et superfluitatibus plenum. Vigilie fieri debent post complementum digestionis et post sompnum ordinatum. Et si vigilare homo post hoc tamdiu ex lassitudinem senciat vel ad minus usque ad horam comestionis et post comestionem cum amplius vigilias sustinere non possit ut cum in quo venit hora in qua naturaliter dormire consuevit et tunc est conveniens ut a vigiliis cesset donec dormiat vel dormire incipiat. In conservatione sanitatis est quintus ut mensurentur inanitiones et repletiones. Repletur cum quibuslibet superfluitatibus post digestionem ciborum et potuum quae repletio inutilis est cum fit ex rebus quas natura non requirit sed ex eis potius gravatur. Unde cum non sint de natura membrorum nec quiescunt ad nutriendum ipsa membra. Natura recipit ex eis indicta

operatur expulsionem. Et propter hoc cum homo in intestinis vel vesica vel alio loco in quo superfluitates colliguntur aliquam senserit gravitatem statim debet commovere naturam ad expulsionem et similiter in expergefactione post sompnum. Omnis homo debet naturam commovere ad expulsionem stercorum et urine et screatus et mundificare palatum. Unde dicunt philosophi et verum est quod retentio stercorum et ventositatis ultra debitum ducit tam ad colicam et retentio urine dat causam ad lapidem in vesica et ulcerationem et ardorem et stranguiriam. Item cum homo multa ciboria et diversa quantitate nimia res naturales vel innaturales comedit natura incurrit repletionem quantitativam aut qualitativam. Si autem humores quanti sunt boni et naturales implebunt venas ultra modum et ex hoc indigent medicum et hominem ad minorationem eorum cum flebotomia vel purgatione. De qua repletione et inanitione dicit ypocras 2a particula amphorismorum in excitantibus ad sompnum etc. Si autem humores replentes sunt innaturales faciunt repletionem qualitativam innaturales et malas et propter hoc indigent medicum ad mundificationem cum medicina appropriata ad illos humores malos et innaturales. Nam si in corpore dimittentur cum natura eos rectificare non possit ut potuit in prima generatione si remanent in venis faciunt febres continuas sive ex venis faciunt apostemata vel [illegible]. Repletur autem qualitative homo propter abstinentiam nimiam a coitu. Unde dicunt philosophi secundum Almansorem et Avicennam. Et usus coitus corpus alleviat repletum et animam hilarem et letam efficit iram quoque sedat et cogitationem removet. Et quod fit ex inania quae per coitum sanatur. Nos vero multas demoniacas factas post retentionem menstruorum et per abstinentiam a coitu secundum viduas et virgines et religiosas curavimus per usum coitus. Et multos viros de inflatione testiculorum post abstinentiam a coitu per eius usum curavimus. Usus etiam coitus cum si mulier curat [illegible] ex amore contingere tamen nimius usus coitus et maxime in corporibus extenuatis nervos debilitat et oculos fortiter ledit in omnibus et vires corporales debilitat et senescit faciem ante tempus et abbreviat vitam et hoc vult Aristoteles in libro de [illegible] et [illegible] de natura mortis [illegible] quod nil est quod stomachum ita immediate ledat et digestionem quemadmodum coitus et fiat et si debet cum corpus non fuerit repletum nec nimis exinanitum et hoc est post digestionem primam et antequam sumatur secunda et hoc erit in nocte in matutinis post assellationem et urine emissionem vel in vesperis in die ante cenam. Balneum calidum est de genere repletionis. Nam si fiat et sit tepidum cum cibus digestus sit in stomacho corpus impigreat. Si autem corpore inanito et hoc post [illegible] digestionem et post mundificationem stercoris et urine et multum in eo homo sudaverit et [illegible] in eo multa sustinuerit corpus extenuat et exsiccat. Accidentia autem anime ut gaudium tristicia ira et sollicitudo mensurari debent in conservatione sanitatis. Nam ut vult Almansor in tractatu de conservatione sanitatis gaudium cum temperatum quod fit paulatim et non subito excitat

nam et confortat omnes naturales et animales virtutes et spiritus adiuvat pauros ad omnes actiones faciendas melius et nobilius Et propter hoc bonum est omnibus hominibus nisi indigentibus minoratione carnis quia impinguat et multiplicat carnem in corpore humiditate Baldum vero quod subito et absque premissione fit quia subito inducit evacuationem in spiritibus et calore extrinsecus circa cor facit spiritum et calorem exalare absque reditu ad cor et mortem subitam inducit Ira vero inflammando spiritum et calorem cordis in corde si perseveraverit inflamat cor et membra et facit possibile febre et precipue si homo calide sunt nature Et propter hoc abstinere debet talis habentibus vero cor frigidum et complexionem frigidam confert in nimis quia frigida sunt et perseveraverit verecundis ... utilis ... tristicia et sollicitudo carnes et spiritum diminuunt et faciunt hominem melancolicum et immobilem et omnes operationes naturales et animales diminuunt et destruunt Et propter hoc homo sanguineus in sanitate vinum ... possit ... quia intendit minorare carnem et humiditatem corporis sic quia per carnem et humiditatem et multiplicatam timet ne in frenesim incidat vel in curam Preter hoc in conservatione sanitatis est ... ut habens sani ... abstineant a gustatione horum pacientium egritudines que de uno in alium possunt ... sunt egritudines pestilenciales obtalmia lepra ptisis scabies morbilli carbunculi et antracos et alie omnes egritudines de quibus emanat malus odor sapor et calor Et tunc hec utilebus conservantibus et defendentibus oculos et aures et a futura infirmitate cum collyriis et medicinis quas dicemus in antidotario

De signis pronosticatibus futurarum egritudinum

Dictum est quod in tota consideratione sanitatis duo principaliter requiruntur scilicet ordinatio rerum naturalium et quod ordinatione diximus Et aliud est providere per signa super futura infirmitate ne eveniat aut absque fortiori eveniat lesione ... in quo secundo stratu conservationis sanitatis in genere finiemus Ista hec pars secunda valde utilis est in conservatione et maxime operatione quia pendet ex futuris ut voluit ypo. in prologo pronosticorum nova translatione ubi dicit ... melioribus ... est ut ... medicus provisionem et per hoc utile et conveniens est omni vel ali medico signa que in sanitate apparent significativa bonum vel malum in futuro Considerare ut malum futurum cum per remotionem cause patet ad hoc faciendum ... revocatur vel valde debilitetur ut corpus inde forte non recipiat lesionem sicut si aqua dispositione corporis super solitum permutata fiat videlicet si appetitus fortior vel debilior existat vel evacuatio a corpore plus sit vel paucior vel sompnus longior sit aut brevior aut agitatio vel ... appetit ut sudor per solitum a corpore dicat vel ea que a corpore manire solita erant ... et embrionem et ... sanguinis atque sanguinis ... statutis diebus venire solitus erat Naribus sanguis qui ex naribus fluere consuevit vel si totum corpus dissolutum fiat ut in generali pigritia aut in ore ex nimia sentiatur sapor Aut ea que non consueverunt delectationem afferunt aut egrotus Aut coeundi desiderium aquis augmentari sentiat vel diminui vel in sompnus occurrat sompnium quod non consuevit vel corporis calor conturbetur et immutetur Aut tactus preter solitum Et adultum cum aqua non assuetum acciderit et permanserit aut augmentum cepit consuetudine pronosticabit futura egritudinem quibus per doctores ta festinandum Et si aqua humoris dominium significatio apparuerit succedendum est cum medicina illum humorem minuente precipue et specialiter si fuerit ille humor extra venas et non fuerit sanguinis Si vero fuit sanguis debet minorari vel removeri a corpore cum flebotomia Si aliqua infirmitas alicui accidat temporibus determinatis consuevit Aut cum accedat hora vel tempus adventus sui debet flebotomari si fuerit ex sanguine Si aut ex aliis fuerit humoribus debet minui ... cum medicina apta ad illum humorem qui illam infirmitatem facere consuevit Si dolor capitis vel emigranea fortis et mansiva fiat ... ne humores ad oculos descendant et dilatent pupillam vel generent in oculo vel in oculis maculas seu tela vel cataracta Et si cum ... ex medicinis mundificantibus capitis ... mala dispositio providere non potest revertatur ad capitulum ... infirmitatis in eodem libro ... si multus fuit et forte omnis ... magnum ... cepit providetur cum medicinis solutivis fortibus ac vomitis de quibus dicemus in antidotario et facies ... cum forti aceto in quo mentastrum sit decoctum ... et comestio minuenda et subtilianda A vino penitus omnino abstinere debet gargarismis fricationibus ... tuationibus et sternutationibus ubi debet facies et totius vero corporis ... permanens spasmum pronosticat ... forti cum ... et corpus totaliter ... et tale facere Etiam regimen omnino subtiliare Et medicinas fortes ... ut in tertio de spasmo ... dicemus ... stupor et membrorum debilitas ... paralisim subtiliandum est regimen ... cepit ... medicinis talibus que faciunt ad paralisim providendum est Rubedo faciei et oculorum atque manifestatio venarum ... et ... lacrimarum et impotencia paciendi luminis claritatem ... cum forti dolore capitis frenesim capitis pronosticabunt providetur ... cum infrigidatione totius corporis et in unctione totius capitis ex oleo rosato et aceto mixto et cum floribus ... capitis et basilicon Et cum medicina colorata mundificante ut est medicina facta ex aloe et scamonea mirabolanis citrinis et similibus vel cum ... medicina

magis temperata et minus venenosa ut est medicina
facta ex tamarindis et manna et cassiafistula et succo
rosarum et similibus. Incubus et vertigo si perseveraverint
et fortes fuerint epilentiam portendunt. Provideatur patienti
cum forti mundificatione facta ex pillulis fetidis. Et
cum decoctione ysopi, ... cappari, ... et peonie et aliis
cum tyriaca. Tristicia absque causa manifesta diu perma-
nens et cordis malignitas atque desperatio maniam sig-
nificat. Subveniatur ei cum hiis que dicentur in capitulo
de mania. Si pusillanimitas et timor diu perseveraverint
absque causa manifesta pronosticant maniam ut ypo. 6 a
particula. Si pudor et pusillanimitas multum tempus ha-
buerint perficiunt melancolicum. Subveniendum est huic
cum rebus confortantibus ad maniam. Si ira et furor cum
instabilitate perseveraverint et per tempus continua-
verint pronosticant maniam. Providendum est cum rebus
consuetis ad maniam et diabolica passione. Cum
alicui ante oculos quasi muscas volare vel quasi pi-
los stare apparuerit aut in circuitu eorum quasi aspicit
fumum vel vaporem viderit primum descensus aque
significat. Provideatur cum medicinis que capiti sunt aque
descendentis ad oculos. Catarrus et coriza si frequenter
evenerit et perseveraverint timendum est ne ptisis ut
asma seu passiones pulmonis eveniant ideo ibi
tempore subveniendum est ei. Sudor multus et diu perseve-
rans absque causa exteriori corporis significat repletionem. Sub-
veniatur ei cum pillulis ac cibi paucitate. Si autem su-
dor fetidus fuerit febrem viciatam significat. Subveniendum
est ei cum rebus mundificantibus coleram. Vide ypo-
cratem particula amphorismorum. Sudor multus ex sompno factus
absque causa manifesta significat corpus plus in cibo utitur. Si vero
non accipienti hoc fit significat quod cura indiget. Tre-
mor cordis frequens mortem portendit subitaneam.
Cum pillulis et ventosis ... subveniatur et specialiter
cum rebus moventibus humores adustos et melancolicos
venenosos ut sunt polipodium, sene, epithimum, elleborus
niger et similia. Repletio superflua et nimia cibi est
emoptoice passionis vel emissionis sanguinis cum vomi-
tu et ex sto in futuro atque timor est appoplexie et mor-
tis subitanee. Statim cum pillulis subveniatur. Sensuum
turbatio ac motuum debilitatio si cum repletione af-
fuerint minantur appoplexiam. Cum pillulis et purgatione
et gargarismo subveniendum est. Gravitas si in dex-
tro fuerit latere apud costas posteriores vel apud
costas inferiores. Et punctio atque tensio epatis
significat lesionem. Subveniatur ut dicetur in capitulo suo de
egritudinibus epatis. Egestio plus solito citrina ytericiam
cum opilatione significat quod de opilatione requirit. Facies et palpe-
bre et extremitates si inflate fuerint ydropisim
ac cachexiam significant. Cachexia est mala habitudo
antecedens ydropisim et fetor egestionis fastidium atque
gravedinem existentem in venis et membris nutritivis
innuunt. Egestiones liquide nigrorum sunt. Et mala

in sto ... et epate vel mundificatorum humorum ma-
lorum existentium in venis seu transitum humorum ex
venis ad intestina mediantibus meseraicis que
continuantur cum sima epatis vel concavitate et ipsis
intestinis. Et hoc vult Galienus commento 2i pronosticorum
ubi determinat de egestione liquida. Urina fetida
putrefactionem in epate et venis significat et per hoc febres
evenire debent seu ulcerationem in vesica ut in viis
urinalibus et hoc per puncturam et dolorem loci dis-
tinguitur. Lassitudo et dissolutio membrorum cum
destitutione appetitus febrem significat futuram.
Cum quis senserit per totum corpus puncturas in
modum acus et cum habuerit extensiones absque vo-
luntate significat pustulas subitaneas. Subveniatur
huic cum pillulis et ventosatione. Commoto acuitatis
continua sub cute cum ardore et aliquo ... pilatore
fere in tempore causa significat. Huic succurratur cum mundifica-
tione. Et fricatio membrorum cum dissolutione absque causa
manifesta et cum obumbratione visus et omnium sensuum
et debilitate appetitus febrem continuam significat. Huic
cum pillulis subveniatur statim antequam superveniat
destructio appetitus et nausea colica innuunt su-
tinendum est cum clisteri sompno et abstinentia. Gra-
vitas et tensio in inferioribus ventris et yliorum
cum permutatione urine a dispositione solita nocumentum in
renibus significat iam inceptum. Cum rebus provocantibus
urinam succurratur. Urine ardor diu perseverans
vesicam pustulis habitabit. Et de remedio que-
re in dicemus suo capitulo postea. Egestio mollis
faciens anum adustionem ac puncturam dissinteriam
demeat futuram. Subveniatur ei cum mundificatione et al-
terativis tale ut sunt mirabolani citrini. Pruri-
tus ani futuras significat emoroydes. Et si sparsi
si pruritus ille fuerit absque causa ... corporis
in loco existentium carbunculorum et pustularum mul-
titudo magne exitiure ... adventum significat. Ex
multitudine nodorum et glandularum cum magne col-
lectionis oritur morphea alba in cute et cum re
albas alle vel morphee scabiose vel asp... que
portenduntur usque ad carnem vel ab ... super lep-
ram significant. Multus rubor facies cum absistatione et
anhelitus angustia et vocis raucedinem lepra in-
cipit. Illarum b... faciunt et significant. Subveniatur sta-
tim cum mundificativis humorum adustorum et alterativis
ut sunt medicine elebori nigri et polipodii sene et epithimi
et similia ut in capitulo de lepra dicemus. Cum ergo quis
pruritum habuerit sicut per totum corpus et cum har-
seserit puncturas in modum acus et formicationes quasdam
cum stupore et facie cum oculis habuerit obfus-
catam lepram significat. Subveniatur ei in brevi cum re-
bus confortantibus ad lepram ne corporis cum mala compositione

frenetice. Quando medicus dispositionem aeris considerauerit in estate et viderit quod multe eueniunt plu-
vie nubes que plurimarum et plurimarum multitudo nocte
et die perseuerauerit aut meridionales venti multi per-
flauerint vel aer ceterata quietus sit quod non moue-
atur et cum hoc etiam meridionalis ventus turbi-
dus existat aerem pestiferum per caliditatem mul-
tiplicatam cum humido significat. Regatur corpus hominis
tunc et preparetur si puer fuerit iuuenis vel carnosus
et rubeus cum rebus et cibariis acetosis et conditis
cum agresta et fructibus acetosis ut ros coru-
sc. Si debet comedere carnes propter debilitatem co-
dat carnes edi et vituli et galline starne et perdi-
cum de sexu masculino et aliarum auium conditas
cum predictis succis acetosis et similibus. Si autem car-
nes non comedit risum far et ordeum condita cum
eisdem comedat. Sirupum valde acetosum cum fri-
gida aqua sepe bibat. Et sitim nullo modo sustineat.
Preterea si vinum bibere voluerit stipticum sit et ace-
tosum mixtum cum triplo eius de aqua veri fri-
goris. Si vero homo senex fuerit sit eius vi-
num rubeum clarum ... et bene limphatum et
faciat summo studio ipsum a fructibus recentibus
et vino puro et rebus dulcibus et melle et
similibus abstinere et a balneo aque dulcis et ab
omnibus rebus multiplicantibus materiam habi-
lem ad putrefactionem et multiplicantibus calorem.
Vtatur et iuuenis ... puer sanificatione
vel ventositatione. Senex minutione cum medicina
vomitiua aut pluuia per secessum, locetur ad iacendum
et standum in domibus et locis expositis ventis sep-
tentrionalibus et non meridionalibus. Nam venti
meridionales propter suos vapores humidos cum quadam
caliditate quos portant aerem materiam disponunt
ad putrefactionem. Et dico omni tempore pestilentiali
nisi hieme maxime frigida et cum sanitate eius tunc propter
contrarium eius contemperatur malicia. Cum autem in fine esta-
tis et in principio autumpni ut multis sit calor cum sicci-
tate et pulueres. Et tardauerint pluuie et pluuie venire
egritudines ... ex corruptione aeris per domi-
num tali tunc et sanitatis ... Curetur hominibus
cum rectificatione et humectatione loci et domus ...
omni die bis vel ter lota et mansiones cum aqua
frigida et facies cum aqua rosata et spargantur parietes
domus cum aceto. Lauetur corpus hominis ex aqua frigida. Se-
pe comedat cucurbitas melones et portula-
cas et similia cum aceto. Et bibat aquam frigidam cum
zucaro vel vinum cum triplo aque si debilis fuerit.
Et comedat carnes pullorum edorum et vitulorum
conditas cum agresta et rebus acetosis. Et vino de
granatis et aqua rosata non ieiunet nec siti aquo-
patiatur ... comedat et sepe. Abstineat a coitu
qui commouet sanguinem et corrumpit. Et si in die
dormire voluerit dormiat in loco frigido. Si
in nocte apparuerint multe acus apparent ...
coruscationibus et acus calor ... hystericie

venti que fiant post quorum aduentum multi homines
et animalia egrotant in nocte que radii et splendor vi-
deantur atque ciuitates cito morte incurrunt et difficulter
aer attrahitur et ... ora fetida mittunt odor-
em in febrem multum in infirmitatibus angustiantur. Ar-
dorem magnum habent. Et siti patiuntur vehemente. Ex-
corum extremitates infrigidantur et vomunt. Et egerunt
humores fetidos et dum sic sufflat aere pestifero-
rum ... et mortalem ex corruptione et putrefac-
tione sub aeris ex impressione superiorum. Conuenit
tempore tali ut homines abstineant ab herbis et fruc-
tibus et rebus nascentibus ex terra eo tempore. Nam
illa que eo tempore nascuntur ex terra et in aere pesti-
fera habent iuuamen. Conueniens et vtile cum hoc
est ut amici sanitatem tunc vtantur sepe tyriaca scilicet tempore
estate cum aqua frigida hieme cum vino calido. Mediis temporibus
cum vino limphato. Et sit quantitas tyriace ʒ 5. vel
quarum ʒ iii. Et est sciendum quod in hac specie aeris pe-
stiferi tyriaca andromachi que appellatur maior
est magis conueniens et vtilior omnibus aliis tyriacis. Sed ad
hoc de vsu eius hora sanitatis de Auicenna libro 1o capitulo
de tyriaca. Et qui hoc tempore sanitatis ea vtitur ut
diximus quod non incurrit egritudinem pestilentialem in no-
... Vtatur in cibariis lentibus succis
et risis et similibus. Condiantur cibaria cum ros
acetoso et agresta et aceto et vino de granatis. Et si
carnes propter debilitatem comederit condiantur cum
eisdem succis nullo modo a siti abstineat. Bibat aquam veri
frigoris cum agresta aceto et vino de granatis vel per
se usque ad sacietatem. Emplastretur cor vel pecto-
ratum cum sandalis et rosis et camphora et aqua rosata.
Si vero voluerit bibere vinum sit clarum odoriferum
et sit mixtum cum triplo eius de aqua frigida. Suffumigetur
domus vbi iacet vel locus eius cum thure et cam-
phora et similibus. Concludo. In omni perniciose aeris pes-
tilentialis et specialiter in hac dicunt phisici ut
Galienus Almansor et Auicenna quod si quis usque ad dies
... de pillulis que sic fiunt recepit non morietur
ex illa infirmitate incurrit egritudinem. Et si in
principio huius egritudinis receperit non morietur ex illa
infirmitate. Rx aloes ʒ ii mirre croci ana ʒ 1 fiant
pillule cum vino scilicet quod pestilencia que fit per im-
pressionem corporum superiorum non bene curatur vel
rectificatur a medico ut dicit Auicenna libro 1o ... capitulo de febre
pestilentiali. Si in vere squinancia multos inuadit
repletos sanguine et multiplicatur ... curatur
hominibus cum flebotomia ventosatione et ventris solutione et abstinentia
et gargarismis factis ex ros ... et moris et similibus.
Cum in hieme apoplexia et paralisis et egritudines ... frigide
fiunt multiplicantur ... et repletos ex materia frigida multi ...
pecto aeris corrupti per materiam humiditatem remoueatur ma-
teria cito et ... cum pillulis fetidis et similibus et fomenta-
tionibus et abstinentia a cibo et potu etc.

16 ## De incubo Rubrica

Hec egritudo vocatur strangulator et etiam incubus et arabice albedilen(?) et incubus est egritudo in qua homo sentit tamquam ingrediatur in sompnum fantasma grave super se cadens et comprimit ipsum Et angustiatur eius spiritus et minuitur et celatur vox ipsius et motus eius et fortasse perforatur propter pororum oppilationes et cum ab ipso separatur excitatur cum subito et est antecessor omnium egritudinum Aut scilicet apoplexie aut epilepsie aut manie efficit aut ex quorum causa et materia ex qua fit epilepsia Et eius signa manifesta sunt ex egritudine ipsa et narratione infirmi prout dictum est in epilepsia **Cura** Si vis istam egritudinem curare perfecte non desistas a cura epilepsie quia materia est eadem et modus curationis idem Nam incubus vel aliud est quam epilepsia parva vel imperfecta Confortetur continue cerebrum et cor cum electuario quod sic fit R totalli(?) magnitatem non pulveratam ossis de corde cervi ana ʒ 5 cornu cervi ʒ 15 spice robusti ʒ 5 galange tardamomi(?) [illegible] mixtellorum(?) piperis longi pionie garioffilorum ana ʒ 1 zuccari lb iiii fiat electuarium durum in modum stodicon(?) bibatur mane et sero ad modum nucis Et bibitur post illud aqua aque decoctionis pionie et fit etiam ex eisdem rebus cum melle et sumitur cum eo in estate et melius in hyeme quam cum zuccaro Evacuet bis in ebdomada quolibet vice ʒ 5 tyriace in aurora cum ʒ iiii aque decoctionis pionie et spatietur post purgationem Et videbit mirabile Quando volueris facere cautere super pectus in ista infirmitate et fuit error Credebant enim quod hec egritudo esset in corde vel in spiritualibus Et est manifestum quod est animalis et perficitur in ymaginatione Quomodo autem posset fieri cauterium in anteriori parte capitis in loco medio ex directo [illegible] tiatur cum rad ex palme post super radice nasi eius qui habet infirmitatem Et spatietur post purgationes cum rebus superius dictis in cura epilepsie

17 ## De melancolia Rubrica

Scias quod melancolia est nomen egritudinis et humoris Nomine humoris cum dicitur quod humores sunt causa egritudinis ut hic sumitur Melancolia est mutatio estimationum et cogitationum a cursu naturali ad corruptionem et timorem et hoc ex dominio melancolici humoris turbantis spiritum animalem super ipsum inveniens et faciens ipsum silvestrem et timidum propter eius fuscitatem vel obscuritatem Et est fieri spiritus animalis silvestris et timidus cum non obedit operationibus virtutum pendentium ab electione et non invenitur aliquis sicut spiritus animalis sit silvestris et timidus ex dominio humoris melancolici terrestris et nigri vincentis super complexionem cerebri aut propter quantitatem eius aut propter eius qualitatem amulate(?) turbante vel ipsum obscurante cum aer vertatur in exteriori quod ita faciat hominem timere ut nigredo et eius obscuritas Cum nigredo vel obscuritas aeris sit contraria dispositioni naturali spiritus animalis que est lux seu ultima claritas Appetit maxime propter puritatem humoris adusti et nigri super complexionem cerebri naturalem quare timere faciat aut hec egri-

tudo propter materiam vincentem in cerebro et in ipso tantum Aut propter materiam contentam in stomacho aut splene vel alibi Et illa materia aut est turbulentia sanguinis ut fex eius facta per viam adustionis aut est flegma adustum et illud fit raro ut dicit Avicenna in tractatu de melancolia quia flegma per adustionem convertatur ad melancoliam et faciat hanc egritudinem Aut est ipsa melancolia non adusta sed mutata vel corrupta in malas qualitates Et scias quod omnes species melancolie cum non mutantur a nebulo(?) puro et sunt in cerebro facit melancoliam ut dicit Avicenna eodem tractatu et est ex colera in qua non superfluit adustio Nam quando adustio ultimatur in colera aut melancolia fit potius ex eis mania quam melancolia Et nos in tractatu de mania dicemus differentiam inter melancoliam et maniam **Signa** propria et causa ad melancoliam sunt timor et pusillanimitas ut dicit ypocras particula aphorismorum Dicit enim quod si timor et pusillanimitas multum temporis durent perficiunt melancolicum egritudinem Et cum hoc etiam sunt estimationes male et timor absque causa et velocitas ire et dilectio solitudinis et tremor et vertigo et sonitus et tinnitus et ipse invicem et timor de eis que non timentur a communiter consuetudine Cum autem ista firmata sunt fit egritudo actu ledens Et species quidem istius egritudinis sunt quia infinite Quidam eorum timent casum celi super se Quidam timent quod terra absorbeat eos Et quidam timent latrones Et quidam ne lupus ad eos ingrediatur Quidam vero alii sunt qui ymaginantur res circa oculos suos que non sunt sane nec vere Et quidam ymaginantur se ipsos factos reges aut lupos aut demones aut aves aut instrumenta artificialia Et quidam sunt qui rident et precipue cum materia est sanguis cum ymaginantur placabilia seu delectabilia Et quidam sunt qui plorant et precipue cum est egritudo ex pura melancolia solita Et sunt quidam qui diligunt mortem et quidam qui abhorrent eam Et sunt alie species diverse de quibus non faciemus mentionem propter earum multitudinem **Signa** eius cum materia fuerit sanguinea et generetur in cerebro ex superfluitate cogitationis et assiduatione pallitinis(?) melancolie et assiduus appetitus ad venerea et ad terra Et multiplicatur in isto risus absque causa et cum causa et gaudio et erit absque tristitia vehementi et vena eius erit spissa rubea Et pulsus mollis et color faciei et oculorum rubeus vel fuscus et sompniet cum quadam iocunditate Et papae(?) in lingua sentietur dulcis in quo apparet aliquando amaritudo aliquando salsedo et hoc erit propter quandam adustionem Et apparebunt vene in aliis et in labiis omnibus replete Et habitudo corporis ut plurimum carnosa videbitur Si autem ex flegmate fuerit cum aliis signis significantibus melancoliam erunt ibi pigritia et paucitas caliditatis et quies multa et iocunditas et oblivio et non erit ridens ut gaudens Et eius vena apparet alba ut subpallida cum quidam spissitudine Et eius pulsus parvus et mollis et color faciei et totius corporis albus vel pallidus apparebit Si vero ex colera fuerit cum aliis signis significantibus melancoliam erunt ibi agitatio et commotio et instabilitas et clamor et audacia et rixa Et color oculorum et faciei tendet ad citrinitatem et eius

pulsus erit velox et durus et urina erit citrina vel subrufa tenuis. Si aut ex ypocundria fuerit habebit cum aliis signis odium erga homines et non obliuiscetur et cogitacio in ipso erit plurima et non vigilabit et erit absque audacia et cum quiete. Urina erit palida tenuis. Et eius pulsus paruus stricttus durus. Si aut materia non fuerit contenta in cerebro sed in toto corpore. Apparebit nigredo tocius corporis et asperitas vel arefactio et ventositas eius quod consueuit euadere ex splene et stomacho. Et emorroydibus aut ano vel menstruis. Et erunt cum hec nigredo tocius corporis et multitudo pilorum nigrorum. Et quod fuit in eo agressio ciborum generancium humorem melancolicum. Et est antecessio frequens temporitatum longarum quibus succedit humor melancolicus. Si vero vicio splenis fuit hec egritudo erit in eo rugitus lateris sinistri et inflacio splenis et hoc non separatur ab eo. Et multitudo desiderii propter effusionem melancolie ad os stomachi et paucitas digestionis et inflatio. Et aliquando erit ibi certana et mordicacio cum fuxia apparebit aliquando. Et scias quod ut plurimum omnes melancolici sunt splenetici et eciam quartanarii. Signa melancolie que fit vicio stomachi sunt nausea et sacietas cum indigencia et repletio in stomacho et molestiis. Et multiplicatio dolorum apud cocciones qui quiescunt post digestionem. Signum vero eius que fit propter materiam contentam in mirac. i. in panniculo inferiori colligente intestina et ventrem sunt grauitas in mirach et attractio ad superiora. Et nausea inseparabilis et malitia oris et corrupcio digestionis et eructuacio acetosa et sputum humidum et rugitus et exitus ventositatis et inflatio. Et ut inveniat dolorem in stomacho aut dolorem inter utrasque spatulas. Et hec post cibum usque digeratur precipue. Et sic dico quod virtutes materie istius infirmitatis congregantur preter eas aliquando sanguinis aliquando colera aliquando melancolia aliquando flegma. Et signa sufficiencia super unaquaque istarum materierum et distinguencia super ipsas dicta sunt superius ubi posuimus signa sufficiencia super melancoliam que fit ex materia contenta in cerebro.

De amencia et stoliditate

20 Hec egritudo fit semper propter lesionem factam in ventriculo medio cerebri in quo viget cogitatio et ymaginatio sicut et permixtio sensus et alienatio que si cum febribus fit una cum aliis malis signis mortem significat. Efficit eciam alienatio sensuum permixtio sensus absque febre. Et tunc est species melancolie. Et quamuis taliter infirmitates fiant in cerebro et in eodem ventriculo. Cadit tamen inter eas differentia manifesta. Nam alienatio sensus vel permixtio sensus fit cum febre aliquando absque febre et ledens operaciones cogitacionis et estimacionis secundum imitationem siue addicionem mala. Stoliditas et amencia si sunt absque febre semper ledunt operaciones cogitationis et aliquando estimacionis et ymaginacionis secundum diminucionem aut destructionem. Et appellatur hec lesio fatuitas vel infantilia. Causa aut huius egritudinis est frigiditas pura aut frigiditas cum siccitate comprehendens super medium

ventriculum cerebri per longitudinem spacii. Aut frigiditas plurima dominans illic. Et quod hec egritudo fit ex frigiditate et non caliditate est quia ista egritudo non est nisi diminucio et destructio spiritus mouentis operaciones cogitacionis et estimacionis et memorie. Nam caliditas mouet cogitacionem et spiritus motum adiuuat caliditate. Sed frigiditas impedit caliditatem et motum in permixtione sensus est contrario et fit ex contrariis causis. Signa stoliditatis et amencie sunt quia desiderat esse cum pueris et uti operacionibus puerilibus et conuersari cum eis. Et ridet de rebus quas facit et letatur sicut pueri et fit piger et male corrigitur et aliquando tacite mouetur et permisceret cum fustibus et manibus in terra et aqua. Permixtio vero sensus fit aliquando cum febre et fit ex causis facientibus melancoliam vincentibus super cogitacionem cum caliditate et propter hoc ponit infirmum mobilem et velocem ad operaciones cogitacionis non conuenientes.

De mania canina et vocatur demoniacus

21 Vocatur taliter passio ista demoniaca propter prauitatem accidencium. Efficit aut a colera adusta in qua vincit caliditas acuitatis aut a melancolia adusta in qua dominatur acuitatis caliditas et non ex alia materia. Efficit aut in mulieribus ut plurimum ex retencione menstruorum in eundem in vocibus melancolicis ex quibus eleuatur fumus mouentes ymaginacionem et cogitacionem ad ea que visa in preterito fuerint siue fiunt nota siue non et inducunt paciente admirationem de futuris et eciam inducunt cum ad loquendum varijs linguis. Et quod plus est mirabilius et si nunquam literas audiuerit. Efficit eciam ex spermate retento in matrice quod consueuit per corruptionem et corporis longitudinem in venenum a quo fumus venenosus eleuatur et mouet diuersis modis cerebrum ymaginacionem cogitacionem et estimacionem ita ut inducit pacientem ad motus causas ad quas menstrua retenta inducunt ut superius dictum est. Et hoc ut plurimum contingit viduis et monialibus et virginibus habilibus ad coytum cum tempus coeundi transit. Contingit eciam multociens quod ab ipsis superfluitatibus retentis eleuatur fumus venenosus qui transmittitur per membra neruos et lacertos et inducit in toto corpore rigorem tremorem et frigus absque febre et fastidium et dolorem capitis et vigilias et tenebrositatem oculorum et similia. Signa manie et passionis demoniace primo tamen ponemus differenciam inter maniam frenesim et melancoliam. Nam frenesim cum semper sequitur febris continua et ad eam apparet quod putrescit et apparet in mitisto et quod fit in membris nobilibus sequitur febris et hoc vult Auicenna libro 3o capitulo de litargia secundum de signis litargie. Sed ad maniam et melancoliam non sequitur febris nisi per accidens et raro. Et inter maniam et melancoliam distat quoniam mania quandoque fit ex materia colerica vel melancolia adusta in qua caliditas extranea vincit et dominatur et in ea apparent signa furoris et audacie et instabilitatis et deprauacionis magis et maiora quam in melancolia. Melancolia vero fit ex omni materia adusta quia caliditas extranea acuitatis transiuit et reduxit ad genus melancolicum

Ita quod nichil de acuitate in ia ma remansit Et
fit ex mia nali corrupta in quo est petus siccitatis aut
fluxus ultra debitum uel frigiditatis et siccitatis insimul
Cum vero fit a mia adusta passio demoniaca demonum
et lupinositas et rapacitas eius fiunt cum cogitatione et
quiete spacio aliquo deinde commouetur et loquitur et in
cipit vaticinia cogitans postea cum iteratio super
eum non est [illegible] eiusdem ex eo nec facit sile [illegible] et que
extenuato in eo vehementior et dolor ad ingrediens
delirior et sompnia deteriora et vult aliquando accedere
atque bulies in terra Si aut maniaca fiunt ex colera
adusta fiunt permutationes ad [illegible] velocius et
quies absentia et non recordatur contentorum eodem sic
recordatur eius proximus Aut motus eius quies et multi-
plicatur eius motus et rixa et agitatio et [illegible] furor
et instabilitas Eius aut que fit propter [illegible] me-
struorum aut propter congregationem [illegible] per nar-
cationem [illegible] quia uesica non purgantur et
quia abstinuit a coytu Et quod [illegible] in viris
corporationibus [illegible] ad coytum et quiescit cum
cura eo [illegible] tractatur et [illegible] coytus et
luxurie

De corruptione ymaginationis et memorie

22 Fit aut a mia colerica uel nitra virtute
in ptcinte [illegible] Aut secundum quantitatem et
qualitatem Aut secundum qualitatem tantum Et corrup-
tio memorie fit propter dominium frigiditatis uel cum humidi-
tate uel siccitate Signa corruptionis ymagina-
tionis sunt quod ymaginatur quod non est et non invenitur
Et videtur ei quod videat res ymaginabiles Nec
videt visiones et sompnia nisi parum et obliviscitur
ymaginationes formarum sensatarum que sunt [illegible] y-
maginatur eas et si fiunt iste cum vigiliis et motu
et instabilitate a caliditate fit Si vero cum sopore
et pigricia et visionibus pluribus absque recordatione
fit a frigiditate Galienus si fuerit cum siccitate lingue et
oculorum tunc super siccitate signat Si vero cum humidi-
tate humiditate Signa corruptionis memorie sunt
quod non recordatur et si est cum siccitate non in [illegible]
in memoria atque et sunt ibi vigilie et insompnie-
tas Et est ibi [illegible] cum [illegible] non [illegible]
res res momentaneas illius hore Si aut fit cum
humiditate fit sompnus profundus ut subeth
et [illegible] non [illegible] Et forsan [illegible] momenta-
nee illius hore et est cum pigricia et immobilitate
et cum verum loquax semper est cum oblivione

De egritudine in qua homo palpitat et vocatur alius palpitatio et alatio Seu ossitatio et

23 Ista passio ut plurimum fit ex multiplicatione
repletionis in lacertis nervis et venis
que facit lassitudinem propter quod accidit
ut vene extendantur et fiat ossitatio et alarum elevatio
Nam ex mia replente venas et membra et ex mia mala
contenta in sto elevantur vapores et fumi qui membra pu-
tiunt superiora Et faciunt ea moueri motibus istis varijs
et diuersis Et fiunt iste dispositiones aliquando cum rubedine faciei
et captione venarum et aliquando non et ista egritudo cum mul-
tiplicatur in homine fit repletione Cura eius talis
est ut primo oportet si vene appareant et facies fiant ru-
bea ut fiat phlebotomia de vena cephalica et cedat car-
nes coctas et conditas cum agresta et herbis et vino
de [illegible] et aceto et lentes excorticatas Et ubarum
facta de panicio et milio et bibat vinum al non [illegible]
mabile aquosum limphatum Si aut facies non fiunt
rubea nec vene apparuerit in oculis nec in fronte
purgetur cum pillulis cocchijs de quibus recipiat paciens
ʒ ij aut ʒ i s. et non teneat Nutriatur ex cibis delicatis co-
ctis cum pipere et croco et pipere longo et vino narrato
effectis in diffusionibus res panici ad masticandum
aerem quia ut dicit A[vicenna] li[bro] 3o ca[pitulo] isto de appetitu tenuat
hanc infirmitatem Et ipse tenuat ipsam cum potu vini
boni odoriferi limphati secundum mediocritatem propter quod A[vicenna]
amplius dicit Multas ossitationes vinum bibitum
mensurate plurimum consolidat et etc. Per mensuratum intelligo
quod tantum sit ibi de aqua quantum de vino etc.

De polipo et emorroydibus narium et nasi

64 Cum aut in naribus caro mollis oritur et ex
eis humores fluxerint et si nares fuerint purgatus
inveniuntur molles tunc caro talis appellatur
emorroydes Si sanguinem [illegible] emittat emittit
Si vero sanguinem non emittit appellatur caro mollis
tantum Si vero pedem uel infiltrationem habuerit cum
quadam duricie et solidate habuit appellatur polipus
uel cancer Fit aut caro mollis ex mia humida de-
scendente a cerebro que coagulatur in carne per viam
putrefactionis Similiter et emorroydes molles Po-
lipus vero fit ex mia mixta cum flate quod in [illegible]
et carne illam conducitur a calore acuto et in membro
illo et pectibus [illegible] putrefactionem et corruptionem
Cancer vero fit ex mia nitra adusta et solidata uel
induata currentes per venas ex cerebro ad partes nasi
et conducitur in carne et duricie a calore acutali
in membro illo et pectibus nasi in filtratur ultra et
in stratur Signa carnis mollis uel emorroydarum
sunt mollicies et quod nulla soliditas reperitur et quod ho-
res ab eis emanat [illegible] Et tactu narium est mollis
et cum stringitur a medico Signa polipi est opilatio
meatuum nasi et grossicies que apparet in exteriori Et quod
facies eius est facta et est ibi duricies aliqua et fetor
Signa cancri sunt quod apparent in naso vene nigre
plene sanguine nitro et duricies reperitur ibi ulcerata
quam et fetor est intollerabilis illius et emanat a loco
virus fetens vide aut nigrum liquidum currens ut ace-
tum et sentitur in loco calor cum pulsatione [illegible] do-
lor [illegible] quod [illegible] quod hec cura et superior [illegible] po-
tius ad cirurgiam quam ad istum librum Et est sciendum

quod caro mollis in naso siue emorroydes uel polipus
si in carunculis nasi sunt infiltrata quod non curatur absque
eradicatione eo quod radices istorum per manum cirurgicorum
cirurgica curari non possunt nec remoueri Emorroides
uero siue sint in carunculis siue non curatorum non recipit
per cirurgiam sed potius augmentatur in quantitate mollicie
aut qualitate **Cura** carnis mollis polipi et
emorroydarum sic fit primo totum id quod est in carunculis
unguinibus et pitigarol potest remoueri remoueatur et postea
hoc ponatur tenta involuta in unguento quod sic fit
viridi. Rx alumen zuccari plorum eris ana ʒ .5. mellis
ʒ ij crebrentur et incorporentur simul Sepe in die
abluatur locus cum aceto aut aceto squille calido in
quo dissoluatur sal et alumen zuccarinum uel infun-
datur tenta in aceto et postea involuatur in puluere qui
sic fit Rx pul. asfodillorum ʒ .5. radicum ʒ .j. mis-
ceantur et ponatur inter nares super consuetudine Si po-
test medicus cum stilo ferreo inflammato tangere locum
lesum et radices esset utile et super unguentum et post ustionem
ponere butirum et album oui inter nasum et exterius Nota
cauterizationis cooperiat totam faciem et nasum cum
panibus infusis in aqua uel aceto uel aqua rosata
Cura cancri nullo modo fieri potest sed potest per medicinas
mitigari malicia eius et refrenari et eius augmen-
tum tardari et hoc vult ypocras in particula amphorismorum
ubi dicit Quicumque occultis absconditis cancris fiunt
non curare melius est Curati enim citius pereunt non cu-
rati multum tempus perficiunt Conferetur ergo locus
omni die bis uel pluries cum oleo ro. tepido et carpo
ponatur recte infuse super locum in situ plateri
Purgetur sepe caput eius in omnibus infirmitatibus
cum decoctione que sic fit Rx mirabolanorum indorum ʒ .j.
ʒ seme epithimi ana ʒ ij prunorum ʒ iiij bulliat in
octo ʒ aque dissoluatur mane tamarindorum ana ʒ
j detur ana die per totam eddomadam semel uel purgetur
cum pillulis sine quibus albandi aut fetidis Abstineat
a leguminibus caseo et carnibus salsis et omnibus
rebus quantitatis melancolie Bibat vinum al. limphatum
Et sit eius tota intencio cum multiplicatione diete
quando curabilis. **De priuatione et**
65 **amissione odoratus**

Priuatio uel amissio odoratus aliquando est naturalis
aliquando non est aliquando ab opilatione in meatibus
nasi Aliquando ex opilatione in colatorio et in cel-
lulas per colatorium foramen quod est in palato Et est haec
illa egritudo in qua homines dicunt quod sunt in scha-
ti et tunc non senciunt aliquem odorem nisi forte valde et sit
dominium flegmatis in partibus anterioribus cerebri et in ca-
tibus eius et illa quando non est naturalis aliquando est ex uita a-
liquando non **Signa** priuationis odoris sunt prohibi-
tio anhelitus et vocis impressio et in naso appetit opi-
latio manifesta cum in nasum inspicitur ad radium solis
et in principio inflatur ore aperto Et cum nares stringun-
tur et postea dilatantur et ventositas egreditur
impetuose et vehementer et late uno sequitur opila-

cionem ex ventositate grossa **Signa** eius que fit
ex opilatione colatorii sunt quod meatus sunt opilati
sed colatorij Et ex naribus non egreditur superflui-
tas et quod inter meatus cerebri sunt quod aliquando sentit ma-
lum odorem et non sentit bonum et econtra et oculus per
qui in talibus videtur turbatus et res sic notet
calide videntur conferre et cursus capillorum et
fleuntur tota videtur frigida Nullo modo priuato odore aut
alositas que est per naturam aut tecita multum curatur Si
uero non fuit per naturam nec tecita aliquando curatur et alius non
Cura priuationis olositas ex opilatione meatus na-
si aut ex ventositate grossa est ut purgetur cum pillulis
cochijs uel pigra Aut cum electuario quod sic fit Rx turbith
ʒ .j. hermodactilorum ʒ .j. diagridii ʒ ij fiat electuarium
datur in matutinis cum vino al. limphato Aliquando
remouetur a electuario hermodactilus et loco eius in ipso ponatur
ʒ .j. sticados et est valde bonum et utile Si aut ibi
caro mollis uel polipus affuerit curetur ut dictum est
supra Inghelet per nasum multotiens aquam calidam in
die decoctionis ysopi melliloti sticados aut aqua
rubee et assari et samsuci quod melius est fiant
sepe sternutatoria cum castoreo aut elleboro al. pure-
tro seu euforbio Odoret sepe paniam et calam-
tum et ozimum i. basilicon **Cura** eius que fit ex
opilatione colatorii est ut odoret nigella trita
Aliud ad idem Rx nigelle ʒ .5. teratur et incorpore-
tur oleo ro. et liniantur nares nasi interius et
cum hoc impleantur nares suis aliquando et reuoluat caput ut
sursum per collum et vehementer attrahit anhelitum et su-
gat aerem per nares Aliud ad idem Eragat per
nares puluerem cologuintide aut ellebori seu piperis
Bibat vinum limphatum Caveat cibaria calida
acuta et fumum et stent per os et nares sepe Extrahat
et vomitus et urine colopogaie et vesice et silum O-
doret sepe laudanum mixtum cum pul. nigelle et
sepe recipiat fumum nigelle posite super carbones
Si aut priuato odoris fit propter dominium flegmatis in
meatibus cerebri ita quod non sentiat bonum odorem
fiat caput purgium al. caput cum castoreo aut sa-
pino opopanace bdellio et similibus Si uero fe-
tore non sensit odoret sepe ozimum gariofilatum
et rutam et mentam et origanum et gariofilos odoret
et spicam indam Si aut aqua manifeste propius videtur
purgetur cum pillulis cochijs et electuario ut supra dixi
Abstineat a vino puro et frigoris Et sint ciba-
ria sua bona comestiones calida et est utile valde
66 Et egritudo fit ex ulceribus polipi et emo-
roijdibus que fiunt in naso et de curis istorum
multum locuti sumus supra fit eciam ex fumo
eleuato a materia fetida marcida corrupta collecta in
ore stomachi uel partibus inferioribus que infiltratur in foramini-
bus palati aut in carunculis nasi Et fit aliquando ab
eadem materia fetida contenta in vijs nasi per quas transit
anhelitus nasi **Signa** fetoris ex materia collecta

in sto vel ptibus inferioribus sunt qr pq corrosioz sentit
odor comestioi mixtus Et qr plus e sentit fetor ex
ore cu nares stringunt ita qr paciens ex naribus
anhelare no possit z hoc an corrosioz Si vo fetor
narium fuit ex ma contenta in viis narium nasi l
ptibus illis sentit fetor an corrosione z pq corro-
sione eqlit z cu nares stringunt ita qr patiens no
anhelet ex naso tu illa nullus malus odor venit
ex anhelitu oris

De dolore dentium Rca

67 Dolor dentium quiqz e cu apate gignit z a-
quando absqz apate gignit Dolor q fit
cu apate gignit fit aut ex sanguine aut
ex colera seu sanguine acuto Dolor vo q fit absqz a-
postemate fit a ma fria occupante ligamentu den-
tiu z subaz dentis **Signa** doloris q fit ppt
mam colica cu apate sunt rubedo loci z maxille
cu emi nencia gignit Et acuitas doloris ut gnitas
cu acuitate z qr tactus aq frigide confert patienti
cu tenuerit ipam in ore **Signa** eius q fit a ma
fria sunt dolor cu gnuedie z ponderositate et
extensione in loco z e absqz rubedie z acuitate itesa
Cura doloris q fit ex ma calida cu apate e ut
fiat stati fleba de vena cephalica mag gnie vel
ventosatio in spatul clistere lenitivum in hoc casu e
vtile z bonu vel mundificet caput cu pill cochiis
aut cu decoctoni mane aut vespere z aq frigida
teneat in ore qtu e aqua fria z aut acetu pse vel
cu ro vel vio d gnatis Si sit gnu opii d coctu
in aceto z illud acetu teneat in ore multum valz
sedat eni dolore mirabilit z accipiat ii gnua
opii z vini granam iusquiami grana cl madra-
gore buliat in z iiii aceti z z ii aq ro p tepus
z colet Et abluat sepe dens dolorosus colatura
calida in yeme fria in estate sedat dolore tale
mirabilit Si aut cu dolore fuit apatio gignitaz
aut eminentia gignit manifesta p foret eminentia
vel apa cu flomo z pq pforatom abluet ter
in die locus cu vino z aceto decoctonis aliquz zu-
traci vel salis seu mirre qd bonu e z c pfecte cura-
bit efficiant omi die in exitu z sup mandibulaz
emplaz ex farina lini florum camille z radic malva-
visci z butiro z farina fenugreci z eit vtile et
bonu Si aut dolor fuit ex ma fria expurget
pmo cu pill fetid vel stomatic alexandri vel cu
medicamine d turbith si pq ce fuit Aut fiat cli-
ste ex aq decoctonis blete in q d coquit agarici ce-
taurec an z s mellis z iii oli z vi salis z
s colet z tepide ponat sup dente z i
tyriace rabi quis faciens vel z i tyriaci androma-
chi z postea abluat dens cu aceto calido Ad
idem Rx foliorum inti cortitum pini dentem al-
liorum sag dra an z ii cpistent z bulient in
aceto z cu illo aceto abluat d ablucat dens
sepe in die Ad id Rx castorei cu forpuret
opii nucis an z i pistant z bulliant i aceto
z abluat dens multotiens Ad id vrat dens

dolorosus cu ferro ignito posito sup dente cu canula
ferrea Ad idem potest gnum opii mixtu cu i gnuo mastic
sup dente dolorosu z liqfiat sup dente cu ferro ignito
multum vz z e expertu Ad id Rx opii iusquiami seis apii
an z i fiat pille cu aceto imponat vna sup dente
dolorosu z teat p locum hora in loco sedat dolore
mirabilit valet contra omez dolore ex omni ca Si-
as indubitant z hoc volunt phi qr dolorosus dens
ppt corruptom sube eius aut ppterea qr marcidus aut
putridus e no curat nisi cu eradicatom Vn fetis
medicis si curatom no recipit sm meu consiliu
z ut eradicet qr amplius no erudiat z pfetaz re-
cipit curatom

De congelatione et stupore dentium

69 Stupor dentium contingit ex esu acidi l aceto-
sorum Aut ex corrosione rez ponticaz **Cura**
congelationis z stuporis dentium ex istis causis
talis erit masticet portu ce cu amigdal aut ginucli
aut singularit z eit vtile z bonu Et ca hc cre est
qr in portu l e gnuiditas multa z e ibi stiptic aq cu
fria te Et in amigdal e caliditas cu siccitate Vn cu
masticet innastic tempies q remouet viuificando locu
mortificatom membri Et adiuuat multum admixtio
saliue cu eis in q e calidis actualis cu palsedie z gnu-
ditate q in isto casu multum confert Et vlt illud portu-
laca d pectate facit hoc no ompleo sua fria z gnuida
Et amigdale p copulsioz caz que e calida z sicca
facit hoc quia caliditate sua confortas caloz in den-
tibus z remouet frm congelans z siccitate sua co-
sumit gnuid suplum qd e innas fria congelas Por-
tulaca remouet p se congelatom a dentibus z stupo-
rem z amigdale amare similit vinu calidu si teat
in ore z deducat p os facit hoc in breui nchil
e qd ita vtile sit in remouendo congelatoz z stupore
a dentibus ut e mel calidu si teneat in ore calidu
acqrendu Si masticet sex gnua piperis hora stupores
dentium z congelationis z post illud abluat os cu
vino ca stati remouebit stupor a congelato

70 ## De dolore dentium ex tactu rei frigide

Cum res fria tangit dentes extinguendo
cpwa calidi tez qui in venit in dentibus z
copos d ad mortificatom z corruptioz ppararat
Quumrens e eis in puo ut no tunc cu dictu cito
eis accidat Oleu calidu desup ponend e Vel masti-
cat vitellus oui assatus calidus multotiens aut pane
calidu multotiens paciens mordeat z iterum fiat o
ex balsamo vel olo d balsamo vel oleo d lilio seu
de spica e gnus z retine in ore vinu calidu d cortice
cubebaz e valde vtile z bonu Aut vinu calidu
simplicit Ongmatus masticet dentibus z abluat post
illud cu vino calido confert valde z e ppa cura hg
passide

72 ## De hiis que prohibent fluxu saliue currentis ab ore in sopno

Fetor oris fit aliqu ex ma adusta z ca cor-
rupta z marcida contenta in de stoi fit eius
ex flate corrupto in sto z ccia fit ex dente
marcido z ex gingiuis marcidis z corruptis **Signa**
eius q fit ex flate fetoris ex ma calida in sto sunt

quod alleviatur post comestionem et eius fetor est cum acuitate et fumosa
eructuatione Et in ieiunio fit fortior et acutior Signa
eius quod fit ex flate corrupto sunt quod non alleviatur per dige-
stionem nisi parum et est cum fetore eructuatio acetosa et mal-
ticida Signa eius qui fit ex dente marcido vel ex
corruptione carnis gingivarum et pellis interioris oris sunt
manifesta ex visu et tactu medici Et propter narrationem
infirmi etiam Cura primo oportet ut disponatur quod in
isto contingit ut curatur cum syrupo de melliloto que fecimus
capitulo 63 de ulceribus que fiunt in interioribus narium Et
datur hic syrupus 3 vicibus in die in mane et ante cenam cum aqua
decoctionis epithimi et mellis in hoc casu et est compositio sy-
rupi cum quo ʒ i ß et aque cuiuslibet ʒ iiii Purgetur cum
medicinis dictis de melia Et in tercio cum die et potum dentur
illic fiat vomitus secundum quod multotiens diximus et superius
Et specialiter oratio de fetore nasi omni die veneris
in aurora sumat ʒ ß tyriace cum vino odorifero aut cum aqua
decoctionis epithimi Semper in aurora sumat ʒ iii electuarii
quod sic fit Rx nucis muscate macis croci spice ana ʒ i
cardamomi ʒ ii musci gr iii zuccari lb ii fiat electuarium in
modum dyarodon abbatis de proprietate hoc electuarium remo-
vet fetorem oris vitio stomachi Debeat quod masticare omni
mane stomacho ieiuno nucem muscatam mulieribus et viris
valet mirabiliter in hoc casu et istud probavimus multum au-
xiliatur et prodest in eo qui patitur fetorem oris calidus
stomachi aut ex materia calida aut adusta Bibere vinum de
granatis post electuarium dictum aut post masticationem nucis
muscate et etiam sero cum patiens vadit dormitum Valet
contra fetorem oris si masticetur semen leuistici mane et
sero cum vadit dormitum mirabilem recipies effectum si
transglutiatur Cura fetoris ex materia frigida est ut di-
sponatur materia cum oximelle composito ut superius dictum et aque de-
coctionis epithimi et post digestionem purgetur cum pillulis feti-
dis vel stomaticis aut cum medicamine de turbith
facto multotiens Ungatur sepe os stomachi cum oleo de
mastice mixto cum oleo de spica et absinthio aceti Nu-
treatur ut dictum est in melia ex quorum nasali multo et
potetur et fiat vomitus sepe Sumat tyriaca semel in ebdo-
mada cum vino odorifero Masticet omni mane vi
grana piperis cum ʒ ß nucum in gratarum et post illud bibat
vinum odoriferum vetus vel novum melius quod possit reperiri
Sumat omni mane stomacho ieiuno ʒ ii electuarii de dyaciton pipe-
reon in quo ponatur aliquid musci quod faciemus in anti-
dotario Et post illud bibat aliquid vini boni Cura
fetoris qui fit propter dentem marcidum est ut nunc difi-
catur dens omni die a superfluitate Et abluatur cum
aceto sepe in die Et in eius gravitate ponatur
mastix mixtus cum mirra vel medietas grani musci
Ultimo si per hec non extrahatur dens marcidus Et
hec est via nobilior melior ex quo non perveniet reciди-
vatio Si autem propter gingivas marcidas pervenerit
vel acciderit curetur ut dictum est capitulo de con-
taminatione et corrosione in ore et dentibus etc.
73 Hic semper hec egritudo ex humiditate multiplicata
in isto per viam indigestionis et per usum humidi actualis
Non requirit hec egritudo signa preter sue materie

quia propter et narrationem infirmi satis notum Cura
utile et conveniens est uti digestivo confortante stomachum cum ce-
lefactione et exsiccatione temperata sicut est diaciton pi-
pereon cum zuccaro in estate et in vere et in hyeme cum
melle aut sicut est diagalanga aut diazinzeber vel
electuarium de cardamomo aut rosata novella Posset
in hoc digestivo fieri cum exulceratione composito et cum aqua decoc-
tionis ciperi et cappari accipi Ungatur stomachus omni die in au-
rora cum ieiunio cum oleo de spica et mastice aut oleo de
lilio Purgetur sepe cum pillulis stomaticis alhandi aut
cum medicamine de turbith et fiat vomitus sepe quod est uti-
lis est multum Et fiat sicut dictum est capitulo de fetore nasi
et oris Gargarisma fiat sepe cum ciminis rebus et erit
bonum Prohibe aquam calidam in mane cum aliis de ro-
mania et vinum coctum in potu sufficit et triticum factum
et assatum absque liquore aliquo comedere confert in cibis
Comedere panem bis coctum cum sinapi prodest Comedere
res assatas et bibere vinum ponticum et stipticum est
utile et conveniens Masticare sepe semiolas recentes
nucum pinearum valde utile est et specialiter stomacho ieiuno et comedere
in ieiunio et cubebas masticare est bonum et est confectus
in hoc casu De graucedine lingue Rubrica
79 Raucedo lingue alia est antiqua alia non antiqua
et quedam est cum febre acuta et que absque febre
Semper fit ex materia frigida imbibita in lacertis
et nervis lingue Que vero fit cum febre acuta fit propter
desiccationem amplioris substantie lingue febre mortificante
virtute motiva et ipsam debilitante Et hoc est in fe-
bribus acutis unum signum ex significantibus mortem Fit
etiam propter abbreviationem ligamenti existentis sub lingua
et nascitur in modum glandule Aut in modum alterius car-
nis huius figuram lingue prave Signa gravedinis
lingue absque febre sunt impedimentum in loquela et prola-
tio mala in dictionibus in quibus cadit l ut ii Et quod auditus
et alii sensus omnes sunt conturbati Et cum in prolatione
sua cum volt loqui fortiter aut subito proferre aliquid
contra sua voluntate emittit salivam et humiditatem
ab ore et est signum paralesis universalis Signa gravedinis
cum febre sunt diminutio loquele et quod infirmus linguam
ex ore emittere non potest et adustio eius cum ingredie casu
caliditate Et tunc ipsa gravedo cum aliis circumstantiis in
febre acuta est signum mortis Signa eius que fit propter
abbreviationem ligamenti sunt quod lingua adheret parti in-
feriori et non potest ex ore emitti Signa eius que fit propter
glandulam sunt ut cum lingua elevatur ad partem superiorem
apparet ibi glandula manifeste et videtur quod sit ibi quedam
alia lingua parva sub alia et eminet et in platea sub
mento cum augmentatione Cura Gravitas antiqua que
est cum a nativitate non sanatur aut male curatur Si autem non
antiqua fuerit et absque febre et cum hoc accidit a materia frigida mol-
lificante lacertos et nervos lingue curatur primo cum modi-
ficatione facta cum pillulis cochiis vel fetidis aut cum me-
dicamine de turbith premittatur si in hoc casu clistere leniens
et acuta efficietur post hoc sepe lingua cum plegema
vel sale armoniaco vel cum piretro et castoreo et pipere
Et aliquando cum euforbio quod fortius est aliquando fricetur potest cum alumine
feeu Et post fricationem ablucatur cum aceto et aqua frigida

mixtis instilletur ex racinibus assatis et ambus et gal-
linis tactis in testula uel pastillo conditur cum pipe
cioro allijs et similibus et salvia Bibat vinum al-
bum limphatum et vtatur sinapi cum suis cibarijs et
comedat allia cocta ficus siccas et nuces et silia
Cura eius q e cum fe e ut sepe tangatur cum oleo
ros et mucillagine psilij et stertur et abluatur cum
aqua calida aceto et melle ros et Julep mixtis
simul et intrabatur sicut febricans **Cura** eius q
fit ppter breuitate ligamenti e ut incidatur ligam-
tum et pg incisionem ponatur super locum alumetum de
quo fit intramsitu aut aliud ferru post illud ablu-
atur locus cum aq fria **Cura** eius q fit ppter car-
ne si fuit magna e ut incidatur cum rasorio uel
plomo capiendo cum vnciis et post incisionem stertur
locus cum vitriolo de quo fit intramsitu aut cum alume
ferri sew cum vngento viridi q fit ex alumine flor eris
et melle equal Et pg illud abluatur locus cum aceto
et aq ca mixtis Instilletur potestur ut dictum e in antidot

58 **Hec egritudo quandoque ex**
repletione capitis accidit quandoque ex debilitate
neruj auditus et fit etiam ex subtilitate spus
auditus aut lenitate sew claritate **Signa** surditatis
ex repletione capitis sunt q accidit post satietate nau-
seatiua et pg multitudinem vini et post sompnum febris
post cibum cenatie et specialiter qn sompnus fit in die
post strictura ventris **Signa** eius q fit ex debi-
litate neruj auditus sunt q auris semp sentit ledit infirmum
et non bene audit nisi voces et sonos formatos et distinc-
tos et q sit et grauiter audit sibulaceos aquas **Signa**
eius qui fit ex subtilitate spus auditus sunt q sonitus
sentitur et magis infestat hominem hos ieiunium Et
post repletionem et satietate minus ledit immediate
post sompnum qui non sentitur **Cura** eius q fit
ex repletione capitis sine fuit per grassionem a sto
sine non e ut purgetur cum pill cochijs seu pig
seu cum pill fetidis Et possit infirmus si velit
mediate cum antepton pillarum rape ʒ i ʒ oxime-
llis compositi cum die cum aq calida uel cum aq
decoctionis feni Et debet esse aq quadrupla ad
ox uel sirupum uel tripla Et hoc fiat ut materia me-
lius ad purgationem disponatur seu preparetur Si in mul-
tis causis et egris tali preparationem non indiget me-
dicus ut dicemus in febris Post purgationem distillet
in aure oleum de amigdalis amaris in quo dissoluta
sit ruta et aqua euforbij Aut oleum de spica in
quo dissoluatur castoreum et euforbium Inclinet
aurem sto ieiuno super aquam calida decoctionis
samsuci camomille et calamenti aut super aq de-
coctionis melliloti maiorane origani et ysopi
Et ipsum vaporem aq recipiat per emborum uel
tortilolum pannum super aquam seu traiectatorium Ma-
sticat auris habens tinnitum et sibilum in aure a-
vino puro fugiat nouo a veteri et a legumine et a po-
ris et nucibus et similibus Si aut ex debilitate
auditus tinnitus contigerit distilletur in aure acetum
in quo bullierit sticados aut polium et distilletur
vinum agreste uel forte in quo bullierint rose et
ruta Recipiat vaporem aq decoctionis absinthij
et sticados et rose Si vero ex subtilitate spus aut
claritate tinnitus contigerit distilletur in aure oleum
rosarum decoctum in aceto Aut distilletur oleum cum aceto
in quibus dissoluta sint duo grana opij uel iij Aut
aquam de aq decoctionis Jusquiami Aut distilletur in
aure oleum decoctionis seminis papaveris et mucillaginum
bibat vinum album debile limphatum cum aq decoctionis
berberis uel granorum granatorum Aut cum aq decoctionis
sumach et agreste Comedat cucurbitas et portula-
cas farinam risum fusum ordei et auene condita cum
agresta et similibus et cum puluere specierum qui sit sic
Rx cinamomi ʒ ij mucillaginis cardamomi an ʒ s croci
ʒ s Comedat carnes edi avicularum animalis castrati
capponum galliarum et pullorum Et carnes bonas
auium degentium in arboribus et in pratis et non
in aquis Vtatur per intervallum pill de mastice
et aloe pg cibum Aut pill cochijs q pine sunt
meliores in hoc casu **De grauedine** 59
auditus et surditate

Surditas multis fuit hoc e attracta ex na-
tiuitate non curatur et ponit hominem mutum
et non loquitur et hoc vocat Rasis in libro de aia 69
tractatu 6o in fine de q auris surdus naturalis est
mutus et talis xxiij vidi de tinnitu de surditate libro
accidentium in membris animalium de ubi in fine Ars
enim sicut sonus intrat per instrumentum auditus ita
exit per linguam per motum vocis Et fit etiam ex carne an-
dita in aure Et fit ex sorde q e admodum cere
coadunata in foramine auris et fit iterum ex apate
et ex materia grossa fria et etiam ex ventositate grossa
fria Et fit etiam aliquando ex fragore advenientе
auri ab extrinseco Et fit ex siccitate in aure **Signa**
eius q fit ex carne addita sunt apparere in ple Et
q infirmus sentit grauitate uel opilationem in loco
Et q aquis fetor emanat ab aure Signa eius
q fit ex sorde attrahuntur ex visu et tactu ad ple
Signa surditatis ex apate sunt signa significancia
super apa frigidum uel calidum in aure de quibus in dolore
auris fecimus mentionem Eius q fit ex materia grossa fria
et ex ventositate grossa sunt grauius tinnitu te et so-
nitu cum situ Et qd nocte magis infestatur Et
fricatus acus et vetustus lates ledunt infirmum Si vero a
frigore acus gastrigit traguntur significaciones ex narra
cionibus infirmi Si aut a siccitate venerit signa
cognuscuntur ex predicationibus narratarum superius **Cura**
carnis addite e ut mundificetur cum vngento viridi qd
sic fit Rx alumis zuccarini flor eris an ʒ s mellis
ʒ s Incorporentur simul postea mundificetur cum vngento
apostolorum qd fecimus in antidotario uel cum da ve q
sic fit Rx fecis vini ʒ s Et intelligas p fece vini
tartarum uel greppula et hoc e illud qd pictibus

vegetis applicetur calidis et sic fiat ungentum cum aqua tincis. Et intromittatur in aure cum tocto vel tecta.

Cura pediculi cadaveris est ut extrahatur cum instrumento facto ex auricalco argento vel ferro habente quandam latitudinem cum gravitate vel mollificetur cum oleo aqua calida. Et postea mundificetur cum tocto et tecta facta de pecia aut de stuppa.

Cura surditatis ex apostemate calido aut frigido contingit ex materia dolorem aure propter apostema frigidum in aure calidum in aure de qua cura superius facta est mentio.

Cura eius que fit ex materia frigida vel ventosa grossa purgetur saepe cum pillulis cochiis et pigra et utatur post digestivo oximelle cocto cum aqua decoctionis radicum feniculi. Post purgationem ponatur oleum de camomilla calidum vel oleum de spica aut costo in quo sit aliquid euforbii vel oleum rosatum in quo dissolutum sit castoreum. Aut oleum de amigdalis amaris in quo dissoluta sit ruta a [illegible] et castoreum et eufor. et costus et similia et recipiat fumum intra aurem vel clarietatem vel embotum aqua decoctionis calamenti saturee et sinapis et aristologie et centauree et similium. Et fiat fortis in [illegible] circa aures et super vertice capitis ex oleis supra predictis. Item recipe bacarum lauri et sic terantur et colentur et misceantur cum oleo de lilio et ponatur in aure et curatur et erit utile valde. Si autem surditas ex frigiditate contingerit curetur cum oleo de camomilla calido aut oleo de lilio aut de spica seu oleo de costo. Et specialiter in hieme purgetur cum pigra aut cum pillulis cochiis seu cum pillulis fetidis. Utatur omni sero cum vadit dormitum electuario de galanga aut de cardamomo et diazinziberis et post illud cibatur de [illegible] aqua [illegible]. Si vero a siccitate contingit curetur loco cum oleo violarum aut cum oleo de salice aut de nenufare. Fiat balneum cum [illegible] ex aqua tepida de caulis [illegible] et ros. Ultimo inducatur sternutatorium et egredietur si Deus voluit. Et intelligas hic per siccitatem res sutas lapides fasolos [illegible] et similia. Et de cura istarum rerum intrantium aurem dictum est inferius. Cauterium profundatum usque ad os si fiat post aures utile erit in omni egritudine aurium que non fit propter siccitate. Et specialiter in illa que fit ex materia frigida.

De spasmo et tetano

28 Spasmus est egritudo nervosa qua movetur lacerti ad partes sua et inobedientes sunt in dilatatione. Efficit spasmus ex inanitione repletione et dolore efficitur etiam ex ventositate inflativa spissa. Et accidit ut plurimum hic spasmus ex ventositate in membris particularibus et in cruribus et est in toto remouetur in hora una et in modico tempore et vocatur tunc a laicis grafius. Humoralis autem fit a materia humida replente et imbibente nervos et lacertos mobiles et haec materia est aliquando calida aliquando frigida. Et hic plurimum et raro invenitur calida sed saepe autem frigida.

Spasmus est de dolore et vulnere fit eo quod dolor debilitate membrorum currunt humores ad locum debilitatum et dolorosum. Et imbibuntur membra loci dolorosi et vulnerati qui cum cerebro continuatur et spina. Et per hoc continuatur passio cum cerebro et radicibus nervorum. Et multiplicatur dolor usque ad partes nervorum. Et imbibuntur et altantur et incurvantur nervi ita ut non dilatentur nec sunt abiles ad motum et fit spasmus. Quare causa istius spasmi vel cuctus eius corporis est vulnus ut apostema quod non possunt removeri a membro nisi post longum tempus. Et spasmus est egritudo mala subito veniens quam natura diu tollerare nequit. Remanet talis spasmus propter naturam sue cause incurabilis et mortalis. Et hoc vult ypo. in particula amphorismorum ubi dicit in vulnere spasmus super veniens mortale. Ex inanitione fit secundum tres modos ut dicit A. libro 3o capitulo de spasmo. Spasmus enim siccus fit aliquando successione febrium adurentium sicut in febribus flegmonosis. Et successione motuum laboriosorum corporalium et animalium sicut sunt vigilie angustie et timor et hic spasmus curatur. Efficitur etiam hic spasmus propterea quod febres faciunt aliquando currere materias in nervos et lacertos. Et propterea tunc corpus est plenum. Et accidit etiam propter cruditatem [illegible] et vomitus removet ipsum. 3o fit spasmus in [illegible] longis temporibus qui exsiccant nervos et lacertos et etiam cerebrum et consumunt humiditates in natales et fit spasmus. Et hic vere dicitur spasmus de inanitione qui est mortalis necessario de quo dicunt physici omnes quod non curatur. Alii vero duo modi qui ab A. vocatur spasmi de inanitione potius sub repletione continetur. Et hoc propter materiam videlicet per causas ipsorum narratas quas in littera posuimus. Et ex eisdem causis fit tetanus ex quibus fit spasmus secundum diversificatur in nomine. Nam proprie dicitur tetanus cum nervi et lacerti ad unam partem tenduntur tam anteriores et posteriores equaliter tenduntur. Sed spasmus non dicitur fieri nisi cum nervi et lacerti ad unam partem tenduntur tamen. Et propter hoc tetanus dicitur fortior et acutior et fieri ex materia fortiori et acutiori quam spasmus ad unam partem eo quod fortius ledit et eius crisis est velocior. Appellatur a quibusdam tetanus [illegible]. Et [illegible] non est nisi spasmus particularis ut in oculo vel palpebra. Et aliquando in toto et differt a spasmo et tetano quia [illegible] qui fit a ventositate grossa dilatante nervos et lacertos. Tetanus et spasmus sunt ut dictum est. Et [illegible] particularis appellatur grafius in nostro ydeomate.

Signa spasmi qui in veritate fit de inanitione sunt quod fit paulatim et successione egritudinum evacuantium et quod sit temporis et longe affliccionis et successione evacuationis per medicinas et post et successione colice passionis et tenditur pulsus ut

torda z fit appet Et antecedunt spasmu et tre-
mor et contractio labiorum z extensio frontis zc

Signa cuius qui fit a repletone sunt q pve-
nit subito z non velocit subintrat in mebris
oleu uel vnguentu nisi ubi esset caliditas addita
aut febris Et pulsus eius invenitur cu latitudie
z mollicie qda Et retencio vrie ult debitum
spasmu fit Et qn in oculis z mebris faciei
apparet contorsio z tensio z saltus z rubor ult
debitu spasmu signt Spasmu aut grtigente
ex apate wlue dolor signt reb ipe z eius ca
Et sciat q vrina e rubea i spasmo cu fe i
pn° Cu aut tetus ma ad caput fit alba cu-
aut fit a vetositate inflatur vet z mltiplicat
ventositas in membris z gmoto z saltus Spas-
mus q fit ve ex inanitone no curatur Et hec iut
Bal sup p° ampho hc ptic q.d. Spasmus ex
elbo mortale Spasmus vo q fit ex successioe
febrium adurencium ut infrenesi z successioe mo-
tuu aialium sic sunt vigi° z similia curatur p
cuatoz mae cgtu ib z p alterato cgtu ib i gtin
Cu spasmus ex ista ca no fiat n° q2 ma acuta
incta cu calidi te extrea ex q inflamatur pt
lede nervos in siccitate z indure spasmu q
ma acuta si emonetur a mebr cu calidi te extrea
pvareutur nervi z lacti ex tali effectu Et p
hoc appet q no de hic spasmus fieri ab inanicoe
nisi p actus Na spasmus q directe fit abinani-
tione no e tlis effetus mae pntis cu qua te ex-
uca pd e exsiccatio nervoz z lactoz adurens
a putrede mae untuctalis z humoralis i qua
longo tpe caliditas extrea cu sicci te uel ca-
liditas p se uel siccitas laboraverit Et fina-
lit p longa acoz nervos z lactos potuerit
exsiccare Ipz mai te quo spasmus d inani-
tone fit paulati z no subito Similit spas-
mus qui fit i motu aialiu cu fiat subito z
no paulati dr fi ab inaniton p actus quia
tales motus ut vigi a z tristi a no directe exsic-
cat s p mo z pn° affligunt vtutes aiales gg
nales vtutes gpaciuntur sz digtiua z nutritia
z similes ex q copassione d strinitur hu-
malis membroz z exsiccantur nervi z lacti
z c fit p actus z hic spasmus Vn pla mu-
taco accntin aic in gtin sz mutaco vigi-
liaz in sompnu z tristicie in gaudiu esset ci
tura Vn ypo 2a ptila ampho Iy motoe
corpis zc Et si cu hec coforteturtoz z ce-
rbru cu electio d musto qd facieq i atido-
tario melius fiet z cet cu brodio carniu
z pulloz z aiu Et vino debili liphato

z cu omnibus rebus impinguantibus corpus curabitur
Et p ista via rete poterit curari si deus voluit
z sua mr glosa in secula bndicta Spasmus aut
qui fit in febribus q liquido mas faciunt cas exc
ad nervos Et fit p tcitate oris stoi in quo e mor-
dicacio et punctio cole erugiose q exsiccat cebz
z replet nervos Curatur p vomitu ut dt Avicen Et
alit curatur p cuatoz mae ligte a febre z p con-
fortacon nervoz q dut in vngi oleo d mixto et
oleo d mastice Na ista olea z vnctones q fiut
ex eis ppat mebra z confortat ne recipiat sup-
fluitates expulsas a mebr alijs Ipz mai te
quo in hoc spasmus dr fieri ab inanicone per
actus Spasmus vo ex repletone p veiens curatur
codmo z cu eisdem rebus gbus curatur applia z paless
ex pte ploie clisterum medicinaz sz pillaz cu yeris
z ex pte sternutacoiu z gargarismatu z fricacoiu
cel ex pte cibi z potus z cauteriou toium rez Et
sciat q cura spasmi no regrat dilacoz ut for-
titudine sui nocumti z nobilitate operacoz membri
lesi Iterum sciedu qt q ul e melius in cura spas-
mi d repletone qm febris si superveniat ut p se
uel cristerio medicinali Vn ypo. cta ptila apho.
A spasmo z tethano habito febris superveniens
solvit egruem Et 2a ptila ampho. z febre in
spasmo melius e fn q2 spasmu in se. Introducitur
febris hoc mo Detur patienti ad bibendum cu vino
decoctionis castorei z ij electuy d anacardis Na
hoc electuariu d ppetate affert se z sudare facit
Et cu hc removet infirmi te z fricationes fortes
cum pano aspo z pulue euforbij introducunt
se z sunt utiles in hc Si aut spasmus q fit a
ventositate fiat in toto uel in parte q a laicis
appellatur gradffus sic curatur pmo fiat fricatos
in toto uel in pte cu oleo d costo uel oleo de
spica z pano aspo z fiat p clistere gs Rx anisi
feni anetos anisi an z 1 centaurce mioris mellilot
sticados aspari an ois 1 coloquintide carcaz lauri
an z 5 pistentur z bulliatur in aq coletur z d illa
colatura accipiatur lb 15 z i illa colatura ponatur
z iij mellis z z iiij oli z z 5 salis z suppanatur te-
pide Nutatur cu renibus tactis z gdentur cu feni semie
anetos z aneti z alioz Bibat vinu acutu in q°
potus aq d cocconis mell anetos feni u dauci anisi
vtatur in cibarijs suis pul. q sit sit Rx piperis z
piperis longi z cardamomi meligete galange zedoarie
zz an z 5 macis croci an z 5 terantur et cribretur
p tethanu intelligitur spasmu ulcm z cura eius
Spasmus vo q fit cu wlue z dolore opnibus dctus sit
incurabilis pt tame ei exhiberi remediu cum
incipit ponendo sup locu dolorosu z wlucatur
ea q removet dolore ut sunt oleu anetinu
calidu z oleu d camomilla z oleu d semie lini Et
emplastrum factum ex semie lini z farina fenugreci
z flore camille z semie aneti z radice malvavisci

quod emplastrum debet coqui cum oleis supradictis et
farina ordei. Et debet esse calidum cum supponitur loco.
Et si per istam viam dolor non sedaretur vel removeretur
ponatur super dolorosum locum aliud quod sic fit. Recipe
olei rosarum ℥ iiii opii ʒ ß iusquiami papaveris al-
bi ana ʒ i corticum mandragore seminis apii ana ʒ ß
terantur cribrentur et misceantur cum predicto oleo et
aliquantulo aceti de quo totus locus dolorosus
ungatur et super unctionem cum isto oleo ponatur em-
plastrum supradictum actu calidum. Et fit per istam viam
curabitur si deus voluerit. Aliter aut nunc. Et
ponatur infirmus quasi totus in balneo aque te-
pide decoctionis rerum intentum in capitulo. Et que
modus curationis est locum in spasmo de inanitione

De diminutione et destructione appetitus

106 Iste modus aut fit ex malicia complexionis
oris stomachi calide vel frigide aut ex aliquo humore
calidorum vel frigidorum qui in ore stomachi colligitur vel
curreret. Aut ex lesione nervorum venientium a cerebro ad
os stomachi. Et fit cum corpore non trahit a stomacho rem plu-
rimam. **Signa** diminutionis et destructionis appetitus
propter complexionem calidam sunt sitis et eructuatio fumo-
sa et fetida et inflatio sensibilis oris stomachi et eius
amaritudo et conferentia ex potu frigido et siccitas
lingue. **Signa** diminutionis appetitus propter frigiditatem
sunt eructuatio acetosa et sensibilis frigiditas in ore
stomachi et abhominatio et levitas et utilitas ex potu
calido. Et viscositas et levitas apparens in lingua et
quod nullo modo sitim patitur. **Signa** eius quod fit ex
materia calida sunt mordicatio oris stomachi et nausea
et sitis cum multa amaritudine. Et quod aliquando evomit
aliquid in modum croci vel in modum vitelli ovi. **Signa**
destructionis appetitus ex materia frigida vel viscosa sunt
nausea que communis est ad istas duas materias vomitus cum ex-
pulsione cibi iam desudati. Et habundantia humi-
ditatis cum saliva in ore et eructuatio acetosa et mala.
Signa eius quod fit ex compassione nervorum venientium a cerebro
ad os stomachi sunt quod patiens non invenit sensum propter me-
dicinas et cibos acutos aut plurimum et sensum et non
accidit ei nausea nec vomitus. **Signa** destructionis
appetitus eo quod corpore non trahit a stomacho rem plurimam
sunt egro aliquando et vidibus. Et quod corpus totum extenuatur
et quod ego est plurime conditionis cum cibus et fluide sibe
Scire debet quod destructio appetitus in cronicis egri-
tudinibus est magna signatio et forcior et maligna
quam remanet rem desudata cum putatur cora eo.
Et hoc vult Rasis libro 3o capitulo de destructione appeti-
tus cum hec in cisis egritudinibus cronicis et longis
mortem significat sicut plurimum et raro evenit appetit.
Cura destructionis appetitus ex complexione ca-
lida absque materia est sumere sepe vinum de granatis aut oxi-
zaccaram seu agrestam vel ribes. Aut succum vel de-
coctionem berberis. Cum aqua frigida estate aut cum aqua
calida yeme seu in fortibus et robustis aceto et coc-
te lactucas endivias portulacas et melones cum
aceto et agresta. Et bibere vinum album mitem lymphatum.
Et cum hec omnia cibaria sua condiantur cum aceto et

agresta sive sint carnes sive aliquid aliud utatur
quiete et non motu et ante comestionem et post. Verum ista suffi-
ciunt in isto casu cum materia non est prius ut peccans.
Cura diminutionis appetitus propter complexionem frigidam absque
materia est ut sumat omni mane ieiuno stomacho et sero cum
vadit dormitum dyaciminum piperis. Aut dyagalangam
mane vel dyarodon seu electuarium de cardamomo et comedat
carnes assatas in veru vel super prunas conditas cum
pipere longo et pipere et croco. Et bibat vinum odoriferum
clarum optimum et boni saporis utatur infirmus moti-
bus ante comestionem ita quod corpus calefiat et laboret mitem
et non dormiat in die propter hoc et deambulet per loca
suavia. **Cura** eius quod debilitatur propter putredinem materie
calide est eadem in omnibus cum illa que fit propter calidi-
tate tamen complexionis in isto casu requiritur mundificatio
materie cum medicina aut per vomitum aut per secessum al-
terationem et digestionem precedente digestio fiat cum oxizaccara
aut cum sirupo acetoso composito ut cum melle rosarum colato
et aqua decoctionis seminum lactucarum vel endivie facta al-
terationem et digestionem purgetur cum aqua de cassia tamarindorum
mane et prunorum. Aut cum decoctione que sic fit. Recipe ren-
barbari ʒ ii terantur et pulverizentur et distemperentur cum ℥ iiii
aque decoctionis fervetur prunorum et tamarindorum et detur ad
diem. Aut fiat vomitus cum aqua calida aque decoctionis seminum
atriplicis et aneti et sirupo acetoso composito et in dicta
alteratione fiat ut debitum est in cura ex calida absque
materia. Et fiat etiam emplastrum super os stomachi tale. Recipe mastices
ʒ iii cere ℥ ß olei rosarum ℥ ii dissolvantur simul et po-
natur super peciam et hec fiat vel spongia cum aceto
et ponatur super stomachum et passus cum isto aliquando poni micea et
esset mitem utile hoc emplastrum in isto casu mitem
confert et excitat appetitum. **Cura** debilitatis
appetitus ex putredine materie frigide contente in stomacho vel in
ore eius est ut dissolvatur materia aut alteretur cum oximelle
composito aut oximelle squillitico mixto cum triplo eius de aqua
calida facta alteratione vel digestione expurgetur cum pillulis fe-
tidis aut cum decoctione que sic fit. Recipe mirabolanorum ke-
bulorum ʒ i ß emblicorum ʒ ß pistentur et coquantur in
lb i aque donec consumpta sit medietas. Coletur et in
colatura illa addatur ℥ ii vel iii zuccari et iterum bul-
liatur et coletur et detur ante diem ℥ iii die et potu per
cedat medicus ut debitum est in cura vero frigiditatis absque
materia et in motu et labore et vigiliis ut dictum
est illic. Super os stomachi ponatur emplastrum tale. Recipe
mirre bdellii mastices ana ʒ ii terantur et pulveri-
zentur et dissolvantur in cazala cum ℥ ii duabus
olei de mastice et ℥ ii olei de spica et ℥ ß cere
et ponatur super peciam et spargatur cum aceto cum
sint frigidum et ponatur super os stomachi. **Cura** eius
que fit propter egritudine veniente a cerebro ad os stomachi
est ut confortetur caput cum rebus odoriferis sicut
est dyamuscum et electuarium de ambra. Et dyamargariton
cum musto. Et abluatur caput sepe cum aqua de-
coctionis absinthii sanie et mellilotis et rosarum et cipi
Odoret continue micea mixta cum claro musto et

cardamo Comedat res assatas et bibat vinum ru-
beum stipticum limphatum Sup os stomachi ponatur em-
plastrum factum in cura debilitatis appetitus propter frigidita-
tem Cura debilitatis appetitus quia epar
non trahit rem plurima et confortetur epar cum vino
odorifero veteri et cibaria calida ut sunt car-
nes assate et elixate condite cum rebus appetentibus
et calefacientibus fit cum pulvere quod sic fit Rx ciclo-
mini ℥ ij piperis lon. ciperi cassie cardamomi gala-
ge gariofili ana ℥ ij croci ʒ v fiat pulvis super epar
ponatur emplastrum quod sic fit Rx sandali ru. ℥ j
ciperi cassie acori rosarum ru. ana ʒ v olei de mastice
olei rosarum ana ℥ ij aceti ℥ v farine or. quantum sufficit
ad inspissandum pulverisata et cribrata mis-
ceantur simul Bibat diacardamomum mane et sero Et
bibat post illud aliquid boni vini odorif-
eri calidi hyeme frigidi estate Bibat sepe diatriasandali ie-
iuno stomacho cum vino et Ponatur vie epatis cum aqua
decoctionis reubarbari et anisi et amomi et cipe-
ri ana ʒ v pistentur et bulliantur in ℔ aqua donec
ad unam redeat et colatur et in illa colatura po-
natur ℥ iiij vel v zuccari et bulliat ad ianulum
et iterum coletur Detur de isto omni mane in firmo
℥ j cum vino al. vel cum aqua de decoctione cipi. hoc
enim aperit opilationes epatis et splenis et confortat
epar in suo attrahendo et in omnibus suis virtutibus

109 De malicia appetitus et est appeti-
tus comedendi carbones lutum etc.

Talis appetitus aut fit in pregnantibus aut in aliis
hominibus viris et mulieribus In pregnante
semper fit ex materia menstruali redundante ad
os stomachi ubi appetitus viget et illa materia cum sit multi-
formis et diversarum naturarum et fit grossa nature et multe et in
plurimum diversimode et variis modis inficit et conturbat
locum appetitus In aliis vero viris et mulieribus accidit
cum menstrua retinentur aut redundat ad os stomachi
et adversum stomachum Cum epar et splen opilantur et redun-
dat humor multus ad locum appetitus Aut ex mali et
diversi humores multi vel adusti in stomacho ex malis
cibariis generantur res multe vel aduste in stomacho ex
malis cibariis generantur Aut quia per talem cibum extra
humores qui sunt in venis et extra vadunt per corrup-
tionem ad materiam multam vel acetosam acutam conclusum
ut apparet in ethicis et flatibus de flate acetosa et
salsa et cum illa materia diversa in colore sub. et sapore
ad stomachum redit per ascensum viam vel caudam inficit et cor-
rumpit locum appetitus et os stomachi sunt eius mala natura
et corruptio Signa istius inferuntur super causas
tactus predictis et visibiles ex eo appetendi diversa et
ea que sunt male nature ut sunt res fetide et horri-
biles et que adversantur intuitu convenienti ad
corpus humanum ut sunt carbones gypsum aut
lapides Cura appetitus mali et corrupti in
pregnante est ut comedat sepe diacitonite citoniorum

speciebus non laxativum Aut electuarium de cardamomo
Aut diagalanga mane Et comedat de carnibus
edi gallinarum pullorum perdicum et similium Et comedat
assum de cerebellis edi carnis assatis et elixatis Et
curat quibusdam horis post comestionem vomitum
levem Et comedat de cepis et allio aut et sinapi
dum vomitum post comestionem aliquam paz... in hora vomitus
bibat de aqua tepida cum syrupo acetoso et inducat
vomitum per se levem ut possibile fuerit Ungatur os
stomachi cum oleo de mastice et oleo de spica mixtis
et addatur eis aqua aceti Bibat vinum odoriferum clarum
purum et aliquando propter debilitatem capitis potat aquam
de aqua et mane. si mulier que non sunt debilis
capitis Cura corrupcionis appetitus in mulieribus
non pregnantibus et in viris talis est Bibant ieiuno
stomacho ℥ j oximellis squillitici Aut oximellis compositi cum aqua de-
coctionis ciperi vel ciamomi quod melius est Ungatur
stomachus et os eius cum oleo de mastice et oleo de spica
mixtis et addatur eis aqua aceti fiat vomitus cum
oximelle et aqua decoctionis seminis atriplicis aceti et ra-
pharum et radicum raphani aceti et fortis Comedat ra-
phanum ante comestionem et vomitum et allia et radices raphani
aceti Post vomitum fiat in potu aqua in firmis
aloes et post illud omni mane fiat hoc electuarium quod sic
fit Rx rosarum novelle ℥ vi liature actum ablute
cum vino et aceto ʒ v Misceantur ad modum mutis re-
cipiatur in mane et bibatur aliquid vini post illud Aut
sumat electuarium de cardamomo vel electuarium de musco
aut ambra Bibat bonum vinum odoriferum et clarum et cibaria
delectabilia sed carnes castrati arietis et edi et pullorum
caponum et perdicum et fasianorum Mitigetur appetitus et
precipue cum cocturis ossium pullorum columbarum assatarum
et carnes salita sicca preparata facta cum aniso et
apio et mente in gutta et cardamomo maiori et minori hec
enim sedant omnia que diximus Utatur tyriaca frequenter aut
sub in ebdomada stomacho ieiuno cum vino calido etc.

De vehemencia sitis Rubrica 110

Multitudo sitis et eius vehemencia quandoque fit
propter caliditatem stomachi et frequenter eius cum ma-
teria et absque materia Et fit quandoque calidius illa cum
cum inflammacione febrium ita quod quandoque corpus non cessant
bibere et non saciantur donec moriantur in proximo fit etiam
ex potu vini acuti et fortissimi et ex potu aquarum
calidarum per naturam et salsarum et isti per nimia siti qua
inducunt inficiunt multociens Et fit per exhibitionem
medicinarum laxativarum et propter medicinas siccas et cibos
salitos facientes siti propter naturam Aut propter paucitatem
potus et vel cibi assumpti Aliquando contingit ex humoribus
viscosis et piscibus salitis propter et humoribus salsis quos
natura desiderat expellere abluendo et per viam indigestionis
fit quia natura non digerit cibum Aut vult expellere
materiam viscosam ab ore stomachi calefacit illa materia vel
cibi indigestibili et calefacit cum suo indigestione
os stomachi et trahat siti Et fit ex caliditate alicuius
membri ut in diabete que quando stomachus mingit

Et exsiccatur epar et postea stomachus et fit sitis. Et fit propter alteracionem viarum stomachi et epatis ut in ydropisi et fit multociens propter caliditatem stomachi et spiritualium. Et fit propter siccitatem intestinorum cum calefiunt et exsiccantur attrahunt humiditatem a fundo stomachi et fundus ab ore eius et fit sitis. **Signa** sitis propter caliditatem absque materia aut cum materia salsa vel acuta nitrosa dulci vel impediente per sua ebulicionem sunt amaritudo et salsedo et acuitas sive dulcedo que sentiuntur in ore stomachi. Et urina est rubea vel ruffa tincta. Et saliva habet spissitudinem cum pluralitate ampullarum. Et post potum sitis sedatur et non cito redit et si ibi fuit febris erunt signa manifesta magis. **Signa** sitis que fit ex potu vini vel aque cum caliditatum per nimium aut salsarum sunt ex rebus ipsis manifesta et non indiget hec species sitis aliis significationibus nisi ut rebus ipse sunt note eius. Sitis vero que fit propter medicinam laxativam aut medicinas siccas aut propter cibos salitos seu propter paucitatem potus et cetera cibi assumpti non indiget alia significatione nisi ut habeat de rebus ipsis notitiam. **Signa** sitis que provenit ex comestione piscium seu ciborum viscosorum qui non digeruntur aut propter humores salsos quos natura expellere desiderat ablucendo sunt gravitas post comestionem illorum ciborum et anxietas et eructuatio fumosa et acetosa que non extinguitur et fit augmentum digestionis (?). Et cum potus sumptus post aliquod tempus reddit in ea sitim. Et si cum hoc in ore stomachi fuerint humores salsi et sputum vel saliva salsa. Et potus dulcis sive potus augmentat eam et ardor vehemens cum acuitate et punctura sentitur in ore stomachi et ex potu aceti mixti cum aqua frigida manifesta sentit alleviationem. **Signa** eius que fit ex indigestione sunt eructuatio fumosa et gravitas capitis et obtenebratio oculorum et melius se sentiunt (?) cum malis et pyris (?) [illegible]. Et urina eius cruda apparet et hora ebulitionis cibi in stomacho fit anhelitus spissus. Et pulsus debilis et frequens et sentit in stomacho inflationem et [illegible] et ventositatem multa hora quibus cibus consuevit digeri. **Signa** sitis propter dyabetem sunt nota ex cognitione ipsius dyabetis que est consuetudo renum provenientes ex caliditate cum siccitate ipsorum. Et ipsi dispositio renum talium trahit humiditatem ab epate. Et epar propter siccitatem inductam in ipso extra iam dicta trahit mediantibus meseraicis a stomachi fundo. Et fundus ab ore eius stomachi et fit sitis per istum modum. Et excellentissimum signum huius sitis est multiplicatio urine indigeste in numero et quantitate. In quo multociens sic evenit propter eius narratas (?) ita mingit. **Signa** sitis propter opilationem sunt duricies splenis et epatis que apparet ex tactu locorum in quibus sunt illa membra. Et quod ergo apparet aliquando alba et extra carnis (?). Et urina rubea subtilis aliquando et spissa aliquando et citrinitas faciei et vultus amarus et colicus aliquando et inflatio stomachi et intestinorum et maxime post comestionem. **Signa** sitis que fit ex caliditate pulmonis sunt inflammatio et caliditas que sentitur in locis spiritualium. Et quod ex omni motu debili vel forti augmentatur. Et potus aque vel rei alterius non sedat eam sed aer frigidus vel aer qui in superficie aque frigide cum attrahitur eam alleviat plus quam potus rei liquide et fit in isto casu anhelitus frequens et cum quadam exsufflatione. Si vero sitis fuit propter caliditatem vel combustionem calidam intestinorum signa sunt egestio sicca et nigra et dolor apparens qui sentitur in intestinis et elevatio ventris et inferiorum membrorum post potum manifeste. Et si egerit liquidum descendit illa egestio (?) [illegible].

Cura sitis propter caliditatem cum materia acuta vel salsa vel nitrosa seu dulci impediente per eius quiescionem ad acutum aut absque materia est ut sumat omni mane in ortu solis et in omni sero ante cenam ʒ 1 5 (?) syrupi acetosi vel oxizacre vel acetositatis citri. Aut aracii (?) cum ʒ iiii aut vi aque decoctionis prunarum aut endivie aut lactuce seu cicoree seu seminum eorum si herbe non reperiuntur. Aut cum aqua decoctionis acetositatis citri aut aracii quod melior erit in isto casu et specialiter si ibi materia prius fuit cum dispositione. Comedat omnia sua cibaria condita cum aceto aut agresta aut vino de granatis. Aut cum succo berberis. Cibaria sua sint ex carnibus et fiant cetera ex farina ordei. Comedat lactucas portulacas cucurbitas melones citrullos et cucumeres et scariolas cum aceto et agresta. Cancros cum aceto sumere debet sepe. Persica et pruna acetosa et poma eiusdem saporis convenientia sunt valde et utilia talibus. Bibat vinum album in quo tamen sit de aqua quantum est vinum et aliquid aceti seu agreste. Purgetur materia si ibi fuit cum aliquo vomitivo leni vel forti dicto superius. Aut cum decoctione que sic fit: Rx reubarbari ʒ ii pulverizetur et cribretur et misceatur cum ʒ ii syrupi rosacei et ʒ iiii aque endivie vel lactucarum et detur. Alia die posset hec decoctio colari in delicatis.

Cura sitis que fit ex potu vini vel aque calide est per unam (?) est ut sumat sepe oxizacram vel vinum de granatis. Aut syrupum de papavere vel de nenufare seu de mirtis mixtum cum aqua rei frigorifice et comedat lactucas vel scariolas vel portulacas cum aceto aut cucurbitas et melones et bibat ut dictum est.

Cura sitis que fit propter medicinas siccas aut propter cibos salitos non indiget cura nisi emendatione dispositionis que emendatur perfecte cum oxizacra vel syrupo rosaceo vel violaceo. Cum recipiunt cum aqua endivie vel scariole seu lactucarum aut berberis. Purgatur ab stomacho omni die bis cum oleo rosaceo mixto cum aceto. Post comedere poni in balneo talis sitientes convenit balneum siti inducat multociens. Nam quia trahit virtute omnium membrorum purgative ad exteriora secundum hanc viam cum potibus predictis hanc siti ex istis causis removet multociens suaviter. Et cum cibetur et potetur ut dictum est super ceteras (?) quam in siti qui fit propter comestionem rerum salsarum. Aut propter paucitatem potus et cetera cibi assumpti. Conceditur potus vini limphati aut non limphati. Si virtus digestiva debilis fuit aut stomachus frigidus. Et si cum hoc cibaria fuerint grossa et tarde digestibilia

[illegible] puru melius est quam limphatum **Cura**
sitis ex comestione piscium et ciborum viscosorum est
ut vomitet vel comedat de electuariis calidis
ut est dyagalanga et dyazz vel dyaciminum ut
dyar[illegible]ite Et cum cibis in hyeme bibat vinum
odoriferum calidum In estate frigidum et in 2a mensa
pira comedat et bona cibaria et digestibilia et co-
medat de electuariis et bibat vinum debile Si autem hec
sitis fuit ex humoribus salsis curetur cum syrupo ace-
toso composito vel oxi[illegible] sumpto cum aqua decoctionis
endivie vel lactucarum seu herbarum Aut cicoree vel
acetose Deinde removeatur cum syrupo de fructibus ace-
toso et aquis dictis Abstineat ab acutis et salsis
Et bibat vinum multum limphatum Purgetur cum
vomitu qui sic fit Rx oximell compositi ʒ iiii
vel iii et detur post comestionem cum ʒ vi aque decoctionis
fructuum seminis atriplicis aneti raparum radicum raphani
aut caparum Vel purgetur cum pillulis stomaticis al-
handi Aut cum decoctione facta capitulo de [illegible] quod
fit ex malis humoribus Sitis ex indigestione curatur
ab ypo. in afforismis particula 2a verbo. Quibuscumque
est desiderium nocte bibere si supdormiunt bonum
Abstineat a comestione 2a hora sive comestionis visi-
tate est utile in hoc casu Comedat dyaciminum
vel dyagalanga vel dyazz seu dyacalamentum et
bibat cum eo aquam boni vini odoriferi quod utile
erit Et etiam bonum vinum confert per se in hoc casu
Ponatur super stomachum istius patientis panni calidi vel
pulvinar et inunge ipsum cum oleo de spica erit
bonum Et amplexare iuvenculam per quam tangat et
volvat ventrem versus culcitram et ponatur super
stomachum catulum lactentem vel iuvenem conferunt
Et ista omnia rectificant et adiuvant ad digestionem per-
ficiendam ut scribit capitulo de qualitate digestionis
Cura sitis propter dyabetem aut propter caliditatem
renum est ut confortentur renes et extinguatur eorum
caliditas cum unctione facta ex oleo rosarum et oleo viol(arum)
vel [illegible] mixtis cum aliquantulo aceti Et quod super
renes ponatur pecia infusa in succo solatri vel
semperviue aut plantaginis et addatur istis succis parum
aque aceti Bibat sepe iste patiens syrupum rosarum
vel syrupum de mixtis cum syrupo de portulace vel de
nenufare Et cum aqua decoctionis mirabolanorum et lac-
tucarum vel endivie seu cicoree vel plantaginis
In dieta et aliis medicinis fiat ut scribetur infra
capitulo de dyabetica passione Nam cura dyabete
est cura istius sitis **Cura** sitis propter opilationem
est ut bibat sepe ante horam comestionis oximel com-
positum vel squilliticum cum vino albo diuretico odorifero
Et sit oximellis ʒ i s et vini ʒ v vel vi qualibet
hora potationis vel sumatur predictum oximel cum
aqua decoctionis seminum endivie et cicoree Aut sumatur
de syrupo qui sic fit Rx acetose m i cicoree
lactucarum seminis endivie et seminis scariole ana ʒ i apii
ʒ s. rubarbari ʒ vi nenufaris vel papaveris al-
[illegible] cardamomi capparis ana ʒ vi radicum
feniculi lb s aceti lb s mellis rosarum cum foliis lb

ii fiant lb iii syrupi Hic syrupus opilationem
epatis et splenis et meseraicarum aperit et sitim removet
ex ista causa et etiam in omnibus aliis causis cum materia
confert In cibis et medicinis fiat ut scribetur
capitulo de opilatione epatis inferius **Cura** sitis
que fit ex caliditate pulmonis est ut sepe anhelet aerem
qui est in superficie aque frigidissime Aut aqua que est
in aqueo vase Gargarizet sepe acetum mixtum
cum aqua frigidissima et cum syrupo de papavere vel de nenufare
Ponatur super pectus pecia infusa in aqua rosarum vel
in aqua frigida mixta cum campho(ra) vel sandalis Aut
in succo endivie vel lactucarum aut cicoree seu me-
lonis vel cucumeris aut cucurbite **Cura** sitis
ex caliditate intestinorum sive propter excoriationem calidam
intestinorum est eadem cum cura excoriationis que fuit locis
aliis de quibus fiet mentio inferius et hic quod est in
principali ut sepe clisterizetur si fuit siccus secundum ventrem
cum clisteri quod sic fit Rx viol(arum) endivie lactucarum
ana m i bulliantur in aqua et cum lb i illius aque et cum ʒ
iiii olei de papavere vel de nenufare aut oleo de cucur-
bita et ʒ iiii zucari viol(acei) vel ʒ vi syrupi viol(acei)
et fiat clistere Vel fiat simpliciter cum aqua melonis
vel cucurbite et oleo violato ut de nenufare et
aqua psillii quod erit valde bonum Iterum potest fieri
cum aqua decoctionis psillii in quo campho(ra) sit dis-
soluta et admixta cum oleo de papavere ut de nenufare
aut de viol(is) Bibat sepe syrupum viol(aceum) cum aqua
psillii vel syrupum de papavere cum aqua decoctionis lactucarum
vel endivie et cicoree vel syrupum rosarum vel de mixtis
cum aqua decoctionis citoniorum vel herbarum Si
esset nimis laxus secundum ventrem Ungatur stomachus
et intestina cum oleo de mixtis vel oleo rosarum et aqua
rosarum mixtis cum sandalis et campho(ra) et aliquantulo
aceti Vel fiat emplastrum ex [illegible] cum farina
ordei et milii super stomachum et intestina

De debilitate digestionis et corruptione eius 111

Debilitas digestionis et eius corruptio fit
aut ex frigore eius Aut propter humiditatem
Aut ex frigiditate cum humiditate Aut
ex humiditate cum caliditate Aut propter caliditatem
cum siccitate Aut ex frigiditate corporis stomachi Et omnia
ista possunt evenire cum materia et absque materia **Signa**
debilitatis stomachi ex frigiditate sunt eructuatio
acetosa et levitas ventris et eius inflatio et multitudo
ventositatis et longitudo more cibi in stomacho et urina
alba vel glauca et pulsus [illegible] digestionis debilis et
spissus et inquietudo vel quies revolutio de latere
in latus cum cibus digeri debet **Signa** debilitatis
propter humiditatem sunt multitudo sputi insipidi et
nausee multitudo et sitis paucitas Et velocitas
descensus cibi absque plena alteratione facta ideo et urina
istius ut plurimum apparet caropos et pulsus debilis et mollis
Signa corruptionis ex frigiditate cum humiditate sunt illa
eadem dicta iam adiuncta composita et insit [illegible]
Signa debilitatis propter humiditatem cum caliditate

Sunt paucitas appetitus et multitudo saliue et nausee et vomitus aliquando et prouatio sitis et quod eructuat aquam acetosum Aliquando fumosum et fetidum et in eo plurima ventositas fit **Signa** corruptionis digestionis propter caliditatem cum siccitate sunt sitis fetida et calida eructuatio et siccitas oris et palati et corporis extenuatio et dispositio similis ethice Appetitus totius corporis et arefactio et cutis corrugatio **Signa** debilitatis digestionis ex debilitate corruptionis stomachi sunt quod fit post vomitum plurimum et post purgationem cum medicinis subtilibus Aut post fluxum ventris et generat apparentibus cibus superfluus et grossus sed in eo paucis cibus et bonis digeritur **Signa** debilitatis propter frigiditatem cum siccitate sunt intendum ante comestionem Et quod comestio sedat aut minuit et repletionis multitudo et duricies et vomitus acetosus et eructuatio et que in dentibus sunt frigus et congelatio et dolor stomachi ante comestionem precie Sciendum est hic quod ille qualitates et dispositiones possunt esse cum materia et absque materia Cum enim fuerint cum materia omnia signa dicta primiora et intensa et magis manifesta erunt Debilia vero cum fuerint absque materia Sciendum hoc dicit quod omnis corpore excedens propter se vel cum materia debilitat omnem virtutem et hac volunt omnes philosophi et Avicenna de hoc libro 3o capitulo de destructione et debilitate appetitus **Cura** debilis ex frigore stomachi absque materia est ut sumat dyacalamentum vel dyaton pipeon vel dyacardamomum Aut dya ... et similia Vngatur stomachus omni die bis cum oleo de spica parum hora coctionis sumat de cibo bibat purum vinum et bonum et parum et cuius cibaria sunt ut plurimum assata vel cocta in pastillo aut in testula condita cum alliis pipere et croco vitellos ouorum cum pipere et croco comedat Comede post nuces et ficus siccas et allia cocta et sinapi Si autem ibi fuerit materia quod sciturus quia pasta non suscipit bona alleuiatorum digeratur et preparetur illa materia cum oximelle ut oxi le squilliti et aqua decoctionis apii et piperis longi et mel lis Purgetur postea cum pillulis fetidis vel stomachicis alkaudi Aut cum medicamine de turbith In dicta potu et unctionibus confiat ut dictum est supra **Cura** debilitatis propter humiditatem est vomitus cum oximelle et aqua decoctionis radicum raphani sinapis seminibus atriplicis et aneti Vtatur dyagalanga et electuario de scoria ferri et mirabolis conditis Comedat cubebas et piper longum et piper et ciminum et capos Vngatur stomachus cum oleo de costo Vtatur trociscis stelle quoque roborandi Aut cum vino decoctionis apii aut mirtillorum et longi piperis In die vel cibariis et vino fiat ut dictum est Sit vinum etiam rubeum odoriferum stipticum Similiter in purgationibus fiat ut dictum est Sed in ista decoctione Et medicine que sunt ex mirabolis et conditae utiliores sunt **Cura** debilitatis vicio frigoris cum humiditate est ut cibetur hic in frigore cum rebus frixis ut vult Almansor libro diuisionum capitulo de consuetudinibus stomachi Comedat res assatas et coctas in pastillo vel testula conditas cum pipere longo et pipere et cardamomo et croco et ponat cum cibis aquam de vino granatorum vel agresta aut cum succo berberis vel vino decoctionis eius Vtatur dyacitoniten dyagalanga dyaton pipeon Aut dyamargariton aut dyanthos seu mirabolis conditis Sepe mundificetur cum vomitu et clisteri et ei aliquando cum pillulis stomachicis vel fetidis Aut medicamine de turbith Vngatur cum oleis et unguentis supradictis Bibat vinum rubeum forte odoriferum parum parum hic comedat et bibat et nullo modo in die dormiat Abstineat a coitu Aut ab immoderato mortali Vtatur trociscis stelle post purgationem cum vino rubeo odorifero stiptico in aurora **Cura** debilis stomachi vicio caloris et humiditatis est ut flebotometur de vena que est inter anularem et auricularem in manu dextra aut de basilica Et quod sumere pigra sepe cum vadit dormitum et sumere omni mane mel rosarum ut zuccarum rosarum cum aqua decoctionis mirtillorum aut berberis sumat aquam pillas stomachicas alkaudi Aut confectos de mirabolis citrinis et kebulis et indis Bibat vinum rubeum stipticum in quo ponatur de aqua decoctionis mirtillorum vel berberis Confortetur stomachus cum oleo de mastice in quo sit aqua mente et mirtillorum Cibetur cum carnibus assatis et elixatis et vitellis ouorum et herbis feniculi et petroselini et condiantur cum cardamomo et galanga et pipere longo et ciamomo et croco et aliquantulo agreste vel vino de granatis Vtatur sepe in aurora zuccaro rosarum et trociscis stelle mixtis Et bibatur post illud aqua vini limphati cum aqua mirtillorum **Cura** debilitatis propter caliditatem et siccitatem est balneatio cum aqua tepida dulci absque multa mora in balneo et comede lac et succum ex ... in pignatiua ut sunt zucca carnium et vinum dulce in quo aqua aqua ponatur et ficus recentes et rape et similia De electuariis comedat dyadragantum mixtum cum equali quantitate dyapenidion vel restaurati Vngatur stomachus cum oleo de nenufare et eclexpiata cum oleo de papauere et hec cura propter hoc locum cum siccitas absque materia cum erit tunc cum rebus acetosis virgula cum sirupo acetoso vel vino de granatis Aut oxizaccara vel agresta mixtis cum aqua veri frigoris Comedat carnes vaccinas agninas et pisces recentes et carnes arietis et animalium grossitas cum agresta vel succo aut aceto vel vino de granatis Bibat vinum debile valde limphatum Vngatur stomachus cum oleo de papauere Aut oleo de nenufare aut rosarum Quiescat multum et parum laboret et dormiat in die post comestionem Si autem materia sunt purus cum istis que diximus dicte et potus et condimenta ciborum eadem erunt lactucas et scariolas et herbas frigidas sicut sunt portulace et cucurbite sumere sepe in isto casu et superiori absque materia erit valde utile Et si condiatur cum aceto vel agresta et similibus erit melius et fiat vomitus sepe cum sirupo acetoso et aqua tepida vel cum aqua decoctionis seminis aneti atriplicis

et lacturarum et sciis teparum. Purgetur cum decoctione mirabolanorum citrinarum et reubarbari et aqua decoctionis prunorum et tamarindorum. Ungatur stomachus cum oleo de spica et de nenufare. **Cura** debilitatis propter frigiditatem cum siccitate absque materia est ut utatur cibariis temperatis videlicet carnibus edi et pullorum et arietum animalium et vitellis ovorum et herba feniculi petrosilli borraginis et spinachiis et carnibus avium degencium in arboribus et in pratis et non in aquis. Et passulis et ficubus viridibus et siccis. Condiantur omnia ista cum pulvere qui sic fit: Recipe piperis longi, cardamomi, nucis muscate, gariofilorum, piperis ana ʒ ii, cinamomi electi ʒ i, croci ʒ i, fiat pulvis. In saporibus et condimentis suis. Deinde cum pulvere isto ponatur rob vini. Ungatur stomachus cum oleo de spica et oleo de lilio. Bibat vinum rubeum forte adoriferum bonum absque aqua. Comedat sepe diamuscum diamargariton diagalanga. Si autem materia mixta ibi cum predictis qualitatibus affuerit, regatur ut supra dictum est in omnibus. Sed rectificetur illa materia et purgetur cum decoctione mirabolanorum indorum sive epithimi polipodii et dulcoretur cum zucaro vel melle in decoctione vel cum pillulis fetidis precedente digestione cum oximelle composito vel cum melle rosarum colato et aqua decoctionis passularum et jujubarum. Sepe balneetur in aqua dulci et parum laboret, prandeat, non multum dormiat in die. Attendendum est hic quod rectius nichil est in egritudinibus stomachi quam coitus. Nam coitus minuitur stomachus et specialiter frigidus ut vult Almansor libro 5o capitulo de iuvamento et nocumento coitus, dicit ibi calides corpora sicca a coitu cavere debent ut diminuto virtutis fiente. Sed amplexari iuvenem mulierem absque coitu ita quod stomachus altius stomachum tangat. Aut teneat catulum lactentem super stomachum vel iuvenem, vel revolvat stomachum [illegible], aut teneat pulvinar calidum super stomachum. Omnia stomachum frigidum et debilem confortant et corroborant et adiuvant ad digestionem perficiendam et complendam et [illegible] propterea multum confert et iuvat ut vult Avicenna libro 3o capitulo de cura complexionis frigide et sicce in stomacho. Emplastrum quod ad debilitatem stomachi propter frigiditatem aut humiditatem seu frigiditatem cum siccitate aut propter debilitatem corporis stomachi sic fit: Recipe aromatice galange spice mastices [illegible] cardamomi [illegible] ana ʒ 5, cere ʒ ii, resine lb s, picis grece ʒ ii, olei de spica, olei de mastice ana ʒ ii, bdellii, [illegible] opoponacis armoniaci ana ʒ 5, terebentine ʒ iiii. Dissolvantur gumme in vino et dissolvatur postea omnia in cazola cum igne et coletur et cum colata fuerint addatur pulvis super dictarum specierum et fiat emplastrum. **Cura** debilitatis digestionis propter debilitatem corruptionis stomachi est ut ungatur stomachus cum oleo de spica et de lilio vel de mastice et fiat postea illud emplastrum dictum super stomachum. In dieta et potu fiat ut dictum est in causis frigidis supra cum materia et absque materia. Et scias quod brodia et res fluctes liquide addunt

in istam debilitatem et digestionem impediunt plus ceteris cibis eo quod cedunt motui et non quiescunt in eo sicut requirit digestio. Et hoc dicunt omnes antiqui et specialiter Galenus 3o regiminis acutorum super verbo quod incipit ptisana vero ordeacea merito mihi videtur et cetera et Almansor libro 4o capitulo de regimine cibi. Comedat diacitoniten diarodon diacuminum diagalanga diacardamomum diambra diamuscum et similia. Abstineat a coitu et a nimio potu et a sompno diei et quiete superflua. Si autem contigerit quod aliquis in stomacho materia et ea multiplicetur, mundificetur illa materia cum aqua mellis mirabolanata. Nam omnes mirabolani stipticitate eorum muniunt stomachum, confortant et corroborant. Et propter hoc in egritudinibus stomachi eorum medicine sunt meliores et magis eligende et specialiter in causa debilitatis eius propter debilitatem corporis eius. Et est sciendum hic quod cibus moratur in stomacho communiter in omnibus hominibus a xii horis usque ad xxii horas specialiter quorum sani sunt et [illegible] insensibiliter.

De egritudinibus stomachi ex parte complexionis 97

Debilitatur et infirmatur stomachus aut propter dominium frigidi cum sicco aut humido et hoc cum materia et absque materia et additio et diminutio statum complexionatum cum materia et absque materia ultra quem infirmat et debilitant stomachum. Et manifeste leditur et infirmatur stomachus ex debilitate oris stomachi. **Signa** debilitatis et lesionis stomachi ex frigiditate absque materia sunt acetosa eructuatio, levitas ventris et eius inflatio et multitudo ventositatis et longitudo more cibi in stomacho et sensus lesionis ex re frigida et alleviatio ab usu rei calide. Et si cum frigiditate fuerit humiditas naturalis vel non naturalis signa talia erunt videlicet quod cum signis sequentibus frigiditate apparebunt multum sputum et assiduatio nausee et paucitas sitis et velocitas descensionis cibi absque plena alteratione in eo quod cum eructationibus et sputo emittitur humiditas mucosa vel aquosa insipida et bonitas digestionis levium carnium et malicia grossarum. Si vero cum frigiditate siccitas affuerit cum materia vel absque materia signa talia apparebunt videlicet extenuatio corporis et dispositio similis ethice. Et sitis vehemens et asperitas in lingua et palato et cavitate stomachi et incendium ante comestionem quod sedat comestio aut minuit aliquid et magnitudo splenis aliquando et vomitus acetosus faciens congelationem in dentibus et dolor stomachi et specialiter ante comestionem. **Signa** debilitatis stomachi ex caliditate absque materia sunt sitis et fetida eructuatio cum siccitate oris lingue et palati. Et quod usus rerum frigidarum confert et calor impedit. Et quod manifesta sentit in stomacho caliditate et circa stomachum. Si vero cum caliditate fuerit humiditas sive sit cum materia sive sine materia hec signa apparebunt paucitas appetitus seu debilitas et multitudo saliue et nausee et mollicies stomachi sentitur. Et ex levi causa incurrit se ad putrefactionem. Si autem cum caliditate fuerit siccitas cum materia seu absque materia apparebunt hec: Nausea cum vomitu colere et eructuatio fumosa fetida post comestionem et corruptio ciborum levium et bonitas digestionis grossarum ut carnium vaccinarum et similium

Signa debilitatis stomachi et digestionis propter debilitatem corporis stomachi sunt quod fit post vomitum plurimum aut post medicinam fortem. Aut post longum fluxum ventris. Et quod digerit primum cibum Multo vel grosso gravatur ultra modum. Attendendum est hic quod quando dicitur de humido cum materia vel absque materia quid intelligitur et debet intelligi quod humidus quibus nunquam omnino aliquam materiam relinquit. Sed appellatur absque materia humidus quando aquositas vel humiditas aquea non humoralis potius in membris sunt ut in carnibus melorum ydropicorum manifeste apparet. Quando vero humiditas humoralis sicut humiditas sanguinis vel flatis in membris affuerit appellatur humiditas cum materia. Et de isto modo humiditatis cum materia et absque materia determinant physici et specialiter Avicenna libro primo fen 2a capitulo 4o de complexionibus compositis. De siccitate vero quia siccitas dicit privationem humiditatum omnium et habitum humorum habencium siccitatem potentialem potest esse in membris et cum materia actuali et absque materia et etiam supra dicta de quibus passivis absque materia et cum materia intelligi debent complexiones determinatur a physicis. Et ecce quod dictum est hic et alibi de qualitatibus activis et passivis cum materia et absque materia. Dicendum est quod ad petitiones simplicium et compositorum secundum plurimum sequitur petitionem humorum aut humiditatum in membris et raro contingit in ventriculis in membris vel accidit. **Cura** frigiditatis stomachi absque materia est ut ungatur stomachus omni die cum oleo de mastice et specia mixtis et actu calidis et bibat paucis bonum vinum odoriferum et laboret mediocriter et fatiget se et parum et raro comedat et abstineat a coitu quia nichil debilius in hoc casu quam coitus. Comedat carnes arietis et castrati et edorum assatas et aquis elixatas conditas cum pipere et alleis et sinapi et carnes [illegible] et aliud conditas cum speciebus et pipere. Et utatur sepe dyaton pipereon et dyagalanga et dyaciminum. Et utatur anetum carvi origano saturegia et similia in suis cibariis. **Cura** debilitatis interioris frigiditatem cum humiditate sine materia est ut sumat omni die diamargariton vel dyaton pipereon cum melle vel dyacitoniten cum melle et speciebus. Ungatur sepe stomachus cum oleo de specia de lilio et de mastice. Cadat sepe piper cum passulis sto ieiuno et post coctionem utatur cum cibariis suis vino veteri bono odorifero absque aqua et sepe comedat zinziber conditum et in suis cibariis condiantur cibaria sua cum alleis ficubus vel sinapi et similibus. Carnes dictas supra conditas ut diximus comedat. **Cura** frigiditatis cum siccitate et humiditate cum materia est ut sumat sepe oximel squilliticum et oximel compositum cum aqua decoctionis hyreos vel ysopi et calamenti et api et cappari. Mundificetur sepe cum pillulis fetidis vel sticados alkaudi ut cum medicamine de turbith seu cum decoctione reubarbarum mirabolanorum. Ungatur sepe stomachus cum oleo de specia et de mastice seu de lilio et cetera aliis de costo. Continue si possibile est deferat emplastrum super stomachum quod sic fit. Recipe terbentine recentis ana ℥ j picis navalis ℥ iiij sinapi opopanaci bdellii ana ℥ β cere ℥ i[j] mirtis muscate spodii garioffili spicenardi rosarum foliis spice recenti ana ʒ ij piperis ℥ j mastice thuris vermiculi ana ℥ β. Ponatur gumme in vino odorifero et dissolvatur

et que possunt teri terantur et cribrentur. Terbentina rosina et pix navalis et cera liquefiat et cum liquefacta fuerint addatur gumme dissolute in vino. Et cum omnia fuerint liquefacta colentur et incorporentur cum speciebus dictis et fiat totum super corium caprinum cum pecia subtili et super stomachum ponatur. Si vero siccitas per se vel cum materia affuerit consistant omnia que dicta sunt preter hoc quod sicca diminuantur et humida in omnibus rebus et dieta et electuariis augmententur et ungenta sint minus acuta et vinum magis dulce et minus acutum. Comedat carnes elixas assas et aquis elixatas conditas cum speciebus dictis, laboret parce et non dormiat in die et parum comedat et raro. Si humiditas super siccitatem habundaverit. Si autem siccitas superfuerit humiditati plus comedat et plus dormiat et sepius etiam comedat et multiplicet humida et res humectantes cum caliditate bona et forti. **Cura** debilitatis stomachi propter dominium caliditatis est ut ipsa caliditas stomachi corrigatur et reprimatur cum frigidis et acetosis cibariis et grossis ut sunt carnes vaccine et porcellorum condite cum aceto et cum rebus acetosis. Bibat vinum de granatis agresta et similibus. Et multiplicet cibum in quantitate et hoc ponens capacitatem stomachi. Bibat aquam frigidam vel aquam cum agresta vel vino de granatis et ungat stomachum cum oleo rosarum et aceto utile est in hoc casu. Et uti coitu post coctionem immoderate Alterat enim mirabiliter stomachum hic coitus hoc dicta ad frigiditatem quod est contra ista passiones et non decipiatur medicus vel infirmus in tali usu coitus quia possibile multiplicato talis coitus sic sicut quod alteraret in frigiditatem ad aliam complexionem de terrore ysta ita quod fieret ydropicus per hanc viam fiat quod precavere et cum modo et discretione. **Cura** caliditatis et humiditatis cum materia et absque materia est ut alteretur stomachus cum oximelle composito vel cum melle rosarum mixto cum quadruplo eius cum aqua decoctionis cicorum vel cappari. Post hoc per dies vj vel viij purgetur cum pillulis fetidis sticados alkaudi vel cum torchiis. Vel fiat vomitus cum aqua vomitivo dicto supra. Post coctionem Et postea ibi fiat mundificatio cum pillulis dictis ut cum medicamine de turbith sunt purgetur cum aqua decoctionis mirabolanorum citrinorum kebulorum et emblicorum dulcorata cum zucaro rosarum aut cum melle rosarum. Confortetur stomachus cum electo quod sic fit. Recipe zucari rosarum lb j trociscorum stelle ʒ vj misceatur de quo sumat mane et sero ad modum nucis. Et bibat post aquam vini renlimphati. Comedat carnes edi castrati pullorum capponum gallinarum et similium conditas cum agresta et vino de granatis et succo citri et sitibus et cum pulvere quod sic fit. Recipe cinamomi ℥ j cardamomi ʒ ij croci ʒ j. Bibat vinum rubrum clarum in quo sit aque quantitas. Ungatur stomachus omni die cum oleo de mastice et oleo de rosarum mixtis. Si autem ista dispositio stomachi erit cum plenitudine carnosa et rubedine faciei Et usus est infirmus aliquibus hoc rebus calidis et humidis Et urina est rufa spissa et pulsus latus velox fiat flobotomia de vena media vel de vena epatica in manu dextra. Nec propter hoc vitetur dieta dicta. Et vinum magis limphetur in isto casu quam in superiori. **Cura** caliditatis et siccitatis stomachi absque materia et cum materia est quod si fuerint

absque materia non requiritur nisi dieta in debilitate stomachi vitio calidi Et ter in die sumat vinum granatorum cum aqua frigida vel oxizacchara cum aqua frigida aut syrupum acetosum vel acetum cum eadem aqua Vtatur quiete et sompno quod utilia sunt in isto casu et similibus Si autem fuerit ibi materia colerica Purgetur cum decoctione facta ex tamarindis cassiafistula manna et similibus vel cum yera pigra vel cum pillulis cochijs Vnt cum decoctione mirabolanorum citrinorum et tamarindi et prunorum Vngatur stomachus cum oleo rosarum et aceto hic dieta et potus sit ut dictum est in tali casu absque materia et siccitate Si vero siccitas ibi fuerit et est absque materia Detur potus vini dulcis et cibaria humida et carnes porcellorum et vitulorum confortat et nutriat Et quando multiplicat humiditatem et calorem in corpore et membris ut sunt ... balnea tepida et alia humida ... de farris factis in ... et ut sunt ... et sompni multiplicatio et ... **Cura** debilitatis digestionis stomachi ex debilitate corporis stomachi est ut Vngatur stomachus cum oleo de spica et mastice vel oleo de lilio et mastice Ponatur super stomachum ... dictum superius Et confortetur stomachus cum oleis talibus dictis illis et cum cibarijs conditis et ... Vtatur sepe ... diagalanga diaciminum ... et vino veteri forti et bono puro Comedat et ... in cibarijs suis ... galanga ... Confitiantur carnes eius ... et ... cum pipere et cardamomo ... Moueatur cum ... et laboret Et post ... non dormiat ... dormiat ... in die Si materia aqua et aqua dicta ... manifestaretur que est ... debilis mundificetur cum pillulis stomaticis ... ut cum cochijs Vnt cum aqua medicinarum dictarum superius Si autem cum hoc fuerit ... fortis possit et non negligatur Hec ... quam ... medicus ... et sunt mollificatiua et ... quod fuerit absque hoc.

De Speciebus vomitus

Species vomitus dominice et materie sunt ... efficit enim vomitus per cibaria acuta et salsa mordicantia os stomachi et lacertos eius ad expellendum quod in isto continetur per superiora et vomitum ut sunt porri et sinapis allia ... raphanus et similia efficit etiam ex multitudine cibi fluidi ... stomachi qui in eo non retinetur eo quod ... digestione ... dat et mouetur et ... ad os stomachi et expellit per vomitum efficit aqua materia expulsa ad stomachum a toto corpore et epate mediantibus ... et etiam ex splene Et hoc vult ... quod ... stomachus ... a toto corpore superfluitas mediantibus ... et epate Et ista materia expulsa ad stomachum ... mordicat ipsum stomachum et mouet ipsum ad vomitum Et est ista materia aqua colerica aqua ... aqua melancolica et ... vomitus efficit etiam ex materia ipsa congregata in isto

que generatur ex inordinato regimine et malo et etiam ex malis cibarijs quod ... in diuersas et malas materias mutantur ... stomachum et conturbant et eum ad vomitum excitant Attende hic dicamus ut vomitum subuersione et nausea Vomitus dicitur et fit cum expellens mouet ita quod mouetur et alleuiat id quod expelli debet tunc vomitus eius ad superiora per viam oris Subversio fit et dicitur fit quando expellens mouet et mouetur sed non manifestatur motus nec fit in eo quod est expelli Nausea fit quando homo venit quod reputatur tunc tortura nasi et facies et cum hoc excitatur expellens sed non mouet illud quod expelli debet Et patet quod subuersio et nausea ualet antecedunt vomitum **Signa** vomitus quod fit per cibaria acuta et salsa satis nota sunt ex recepta sed tamen mordicatio sentitur in stomacho et etiam acuitas et agitatio et motus et salsedo inuenitur in lingua et ... Signa vomitus ex multitudine cibi fluidi similiter manifesta sunt ... sentit ... et ... fluctuosam in stomacho et subuersionem **Signa** vomitus per materiam expulsam ex membris ad stomachum sunt ... labij inferioris et hac est quod signum in omni vomitu ... dolor et ... motio in epate et membris si ab epate venit et membris Si a splene dolor ... et agitatio circa splene et ... in partibus in quibus ... materia ... Si autem a materia colerica fuerit erit cum amaritudine oris et siti et caliditate et id quod expellit erit fluidum non viscosum et erit croceum colore Nam non omne croceum vel viride quod expellitur ore est ... colericum ... materia ... fuerit viscositate et aquositate et si cum hoc homo fuerit vsus herbis ... et rebus frigidis et viscosis et insipidis et eius ... erit flegmatica ... et corrupto ... viridis ut ... non ... colica ... flegmatica et de ... humoris ... vel citrina ... fit ... per superiora vel inferiora expellitur satis superius in dolore capitis disputauimus ... dicta illis et signa posita hic si medicus considerauerit ... veniet in eius ... Considerandum est urina ... sit alba vel ... Alba ... flegmatis fit Et si pulsus ... debilis sentiatur et mollis ... ex superfluitate quod materia vomitus non est colerica ... urina vel viridis videatur ... Si autem vomitus vel materia eius fuerit flegmatica erit subalba eius ... viscosa et erit absque siti et caliditate et ... erit color viridis ut color ... lactucarum et talis color reperitur in ... quod fuit in stomacho ... per viam indigestionis ex herbis et fructibus quod non digeruntur ... et sunt ... Et hoc vult ... de vomitu et est eius sapor insipidus vel acetosus et urina apparet spissa ... pulsus mollis Si vero materia vomitus fuerit ... erit sapor ... mixtus acetositati et eius subalba erit ... aut citrina vel fluida ... erit ... grossa in modum ... et amaritudo ... et acetositate et salsedine mixta erit Et si fuerit ... patientis ... et eius corpore Et urina glauca ... et ... erunt ... ut ... et ...

sup hoc Si aute ma vomitus fuerit sanguinea mani-
festa erit ex colore suo et suo sapore qui est dulcis
Si aut sanguis fuit coagulatus et dolor et tensio
fuit in epate vel splene signum erit quod ab illis locis
derivatur Sed si fuerit a splene erit magis grossus
niger et feculentus Si aut propter rupturam vene in
stomacho contigerit vomitus sanguinis sanguis erit
niger fluidus et dolor sentietur in stomacho In epate
aute et splene nullum habuerit dolorem nisi per
quandam compassionem Et si illud quod vomitu ex-
pellitur fuerit durum filtrosum vel carneum seu
in modum frusti carnis et cum sanguine signum est
tunc quod venit a stomacho in quo est ulcus filtrosum vel fis-
tulosum Et hoc vult Avicenna libro 3o capitulo de vomitu
sanguinis Et idem erit iudicium in carne que expel-
litur per intestina seu in carne filtrosa si cum san-
guine per inferiora expellitur Signa vomitus
ex materia congregata in stomacho propter mala cibaria
aut mordinatione in eis sunt illa eadem que sequunt
super materiam expulsam ad stomachum propter quod non sunt ista
cum signis significantibus malum in epate in splene
illa vero sit Cura vomitus qui fit propter mala
cibaria acuta et salsa est abstinentia ab eis et co-
de portulacas cum vino de granatis et agresta et
etiam aceto Et bibe vinum stipticum limphatum cum
aqua decoctionis et sumach vel mirtillorum vel cum aqua
frigida vel aqua de cisterna Et comede carnes coctas
cum sumach et mirtis et condire eas cum agresta vino
de granatis vel aceto et succo pomorum acetosorum
vel pirorum immaturorum Super stomachum ponat emplastrum
quod sic fit Recipe mirtillorum cortices granatorum cypri ana
℥ ij terantur et cribrentur et misceantur cum ℥ iiij fa-
rine ordei et ℥ ij olei rosarum et tanto aceti quod sufficiat
ad emplastrum faciendum et ligetur hoc emplastrum circa
os stomachi fortiter cum fascia Curatur hic vomitus et si-
militer omnibus cum vomitu si ibi materia acutes fuerit
et hoc Avicenna vult libro 3o capitulo de cura vomitus ab te Pur-
getur cum vomitu facto ex syrupo composito de radicibus
et aqua seminis atriplicis et aneti et radicis raphani Mu-
dificetur per inferiora cum decoctione reubarbari et ta-
marindorum Cura vomitus propter cibum fluctuantem
dante est ut provocetur vomitus et mundificetur aquositas
et exsiccetur vomitus cum vomitibus facto ex oximelle composito
vel squillitico et aqua raphani aneti amcos amoi et
seminis atriplicis Nutriatur cum rebus assatis conditis cum
berberis et sumach et mirtis et agresta et vino de
granatis in quibus addatur per condimento vitelli ovi
mixti cum pulvere facto de cardamomo galanga
cinamomo piper longo et croco Bibat vinum forte
odoriferum rubeum stipticum in quo ponatur aliquid
aqua de coctionis mirtillorum Possit si esset debilis mitis
comedere Cura carnium condita cum vitellis ovorum
in quibus inicibus ponentur pulveres speciorum dictorum et pul-
mirtillorum Et maxime si in illis inveniuntur sumach
et berberis coquentur cum carnibus Cura vomitus
propter materiam expulsam ad stomachum ex epate et splene et
aliis membris est ut ponatur sup epar si provenit

ex epate emplastrum confortativum epatis quod sic fit Recipe
sandali rubri rosarum cum cypri mirtillorum calami aromatici mas-
tices ana ℥ s spice ℥ 1 cere ℥ 1 olei de mastice ℥ 1 olei
rosarum ℥ iiij liquefiat cum pulvere rerum aliarum et extendatur
super pecia et sparsatur aceto forti et ponatur super epar et
fasticetur et ligetur bene super locum cum fascia Si autem
ex splene materia derivaret fiat aliud emplastrum super splene
quod eum confortet quod sic fit Recipe opii cyperi calami aromatici
acori nucis cypressi ana ℥ s succi absinthii succi eupa-
torii ana ℥ 1 ij armoniaci ℥ ij cere ℥ ij olei de spica ℥ iiij
Dissolvatur armoniacum in aceto forti et cum dissolutum
fuerit ponatur ad ignem in cazola cum aceto in quo fuit
dissolutum et cum cepit dissolvi addatur oleum et cera
cum eo et dissolvatur quibus omnibus dissolutis addatur
pulvis rerum predictarum et succi predicti et incorporentur
et fiat talis incorporatio in una scutella Et si oleum
vel liquores predicti non sufficient ad incorporationem fa-
ciendam addatur de predicto oleo tantum quod bona fiat in-
corporatio et mixtura Ponatur hoc super corium et
postea super splene et ligetur bene cum fascia Hoc enim
emplastrum splene confortat et dissolvit et eius apperit opi-
lationes et superfluitates que in ipso continentur con-
sumit et resolvit Super stomachum vero ponatur emplastrum quod con-
fortat ipsum ita quod superfluitates ab aliis membris
scilicet epate et splene non recipiat quod sic fit Recipe masti-
cis thuris boli ar. terre sigillate ana ℥ s sanda-
lorum rubri calami aromatici cypri mirtillorum ana ℥ 1 piperis
longi galange talis sive stella terre croci cucumine
ana ʒ ij terantur omnia et cribrentur et accipiatur ℥ vi
olei quod fit de mastice et ℥ 1 cere et dissolvatur ad ignem
et cum dissoluta fuerint deponatur ab igne et cum eis pul-
vis supradictarum rerum ponatur vel addatur et fiat emplastrum quod
ponatur super corium et postea super stomachum et ligetur bene
cum fascia firmiter Si vero materia currens fuit colica
mundificetur cum decoctione facta ex mirabolanis citrinis reu-
barbari et mirtillis et tamarindis Post purgationem bi-
bat eius in die ante cena et ante prandium per unam horam
vinum de cortice scelle cum ℥ 1 sirupi de mirtillis vel
de agresta aut rosarum et vino stiptico limphato cum aqua
cisterne vel aqua de coctionis mirtillorum quod melius
erit In dieta et potu fiat ut dictum est super et in isto
casu possit carnes pullorum gallinarum et edorum dari comedere
Et maxime si fuerint alterata cum agresta et vino
de granatis et aliis rebus acetosis et stipticis Si aut
materia currens fuit flatica mundificetur cum decoctione facta
ex mirabolanis kebulis reubarbaro mirtillis sumach et succo
rosarum veteri Nutriatur ut dictum est cum rebus assatis simpliciter
vel coctis in testula et pastillo confortatur cum speciebus
et rebus stipticis et agrestis et vinum eius sit rubrum odoriferum
purum absque aqua si ibi febris non est Si vero esset cum fe-
bre ponatur mitius de aqua de coctione que fit ex mirabolanis indis
reubarbaro sive epithimi mirtillis et polipodio Nutriatur
et potetur ut dictum est hic in cura de vomitu colerico
et potetur similiter sive fuit cum febre sive absque febre
in isto vomitu flatico Detur ante cenam et ante prandium
de croco scelle cum melle rosarum colato et vino rubro stiptico
Si aut materia currens fuit sanguis flometur de vena

inferiori brachij uel de saphena in manu dextra et ligentur ad interiora fortiter cum corrigijs et coxe similiter et ponatur ventose magne absque incisione super epar et splenem. Et fiat ter in die de tractum stelle cum sirupo de agresta ut de mirtis uel cum mina citoniorum et aqua decoctionis mirtillorum et berberis scias. Et in vomitu ex quacumque causa fiat ligatio fortis ad interiorum et coxarum et positio ventosarum super epar et splenem absque scarificatione uel incisione sunt valde utilia. Similiter attendendum est quod mundificatio cum vomitu in omni vomitu est valde utilis si materia in stomacho contineatur. Et sic fieri vomitum cum re contraria ad humorem peccantem uel currentem. In vomitu vero qui fit ex materia in stomacho congregata procedatur in omnibus secundum diversitatem materie ut dictum est supra contra coleram nigram flegma et sanguinem et contra composita si composita fuit et 114 ratione quod illa materia in stomacho contineatur causa est cura eius.

Regimen **De debilitate epatis**

Debilitas epatis communiter appellatur cum epar non rectificat quod a stomacho mandatur aut cum diminuitur digestio in eo et quod humores generatos non mandat per venas ad membra nec materiam dare potest et hoc est aliquando vitio alicuius qualitatis ex 4or qualitatibus absque materia et cum materia. **Signa** debilitatis epatis sunt egestio similis aque carnium recentium cum ablutione et paucitas appetitus et extenuatio corporis. Si fuerit cum caliditate et cum materia et absque materia predicta debilitas, habebit infirmus in facie et in toto corpore colorem rubeum mixtum cum citrino uel citrinum purum cum mala forma corporis absque cuius inequalitate et alteratione cum dolore sentiet in dextro latere apud costas posteriores et patietur siccitatem in ore et palato et sitim vehementem et eius urina erit rufa rubea uel citrina intensa subtilis uel spissa. Subtilis cum fuerit caliditas absque materia ut cum opilatione spissa vero. Cum materia fuerit in epate multiplicata sive per opilationem sive per habundantiam eius in quantitate extra continentie ipsam. Si si fiet debilitas cum frigiditate habebit paciens in facie et toto corpore colorem album pallidum seu lividum absque inequalitate cutis et sentiet gravitatem totius corporis et lateris dextri et pigritiam et somnolentiam et eius urina erit alba subtilis uel plana seu pallida si predicta debilitas fuerit absque materia et cum opilatione. Si vero cum materia fuerit erit urina lactea uel karopos uel pallida spissa ex materia multiplicata in epate. Aut propter opilationem que impedit eius transitum ad loca debita. Aut ex rebus continentibus ipsam nimium frigiditas que materie calide uel frigide multiplicate in epate. Aut propter opilationem aut alia causa facient tumorem in pedibus et membris post longum tempus et finaliter cachexiam et ydropisim. **Cura** debilitatis epatis propter caliditatem absque materia est quod fiat emplastrum super epar quod sic fit. Recipe sandalis rubei et albi rosarum ana ʒ 1 terantur et pulverizentur et misceantur cum aqua rosarum et acetulo acri et infundatur filtrum uel pannus de lana in hoc toto cum fuerit calidum

et ponatur calidum super epar et cum tepere ceperit removeatur et loco eius alius ponatur. Ad idem Recipe succum solatri et misceatur cum pulvere sandalorum et camphore et postea cum eis aliquid aceti et fiat calidum sic totum in quo cum calidum fuerit infundatur filtrum ut prius et fiat iterando cum tepuerit ut dictum est supra. Ad idem Recipe succum portulace succum acetose a ratione ut lactucarum agresta et bibat uel succum berberis ut acetose cum aqua decoctionis lactucarum uel endivie. Abstineat a cibis calidis et vino et confectionibus de melle. Comedat succum ordei uel avene et olera facta ex cucurbitis et lactucis et borragine in quo ponatur aliquid aceti. Comedat melones et cetera et pira acetosa. Et bibat cum eis aquam decoctionis berberis uel acetose uel aquam decoctionis granatorum aut acetum cum aqua acetose aut aquam decoctionis granatorum. Aut acetum cum aqua. Si autem esset debilis comedat carnes edi predictum pullorum castrati iuvenis decoctas cum cucurbitis herba endivie uel herba lactucarum seu herba scariole et condiantur iste carnes cum agresta uel vino de granatis aut succo berberis uel acetose. Aut cum aliqua re acetosa ut agresta et consimilibus. Si vero debilitas epatis fuerit ex caliditate cum materia fiat secundum quod dictum est in omnibus et purgetur cum decoctione facta ex reubarbaro et aqua decoctionis prunorum et tamarindorum et sit pulvis reubarbari ʒ ij ut ʒ 1 s et aqua decoctionis prunorum et tamarindorum sint ℥ 1 s. Detur ante diem in matutinis et hoc sepe vice post vicem. Fiat post purgationem que fuerit cum materia et ante purgationem que fuerit absque materia trociscos berberis qui sic fiunt. Recipe succi berberis ʒ . . . seminis endivie et seminis citrulli seminis portulace ana ʒ iij rosarum ʒ ij reubarbari ʒ 1 spice ʒ s. Informentur trocisci ponderis aurei unius ex quibus detur unus cum sirupo acetoso aut cum succo granati. **Cura** debilitatis ex frigiditate absque materia est ut recipiat paciens cum oximelle composito omni mane 1 de trociscis de reubarbaro qui sic fiunt. Recipe spice mastice succi eupatorij succi absinthij seminis feniculi anisi ana ʒ ij reubarbari ʒ x. Informentur trocisci pondere aurei unius. Fiat emplastrum super epar tale. Recipe ciperi mastice spice calami aromatici granati trociscos mirre ana ʒ 1 s. dissolvatur mirra et mastix in vino et misceantur cum alijs et fiat emplastrum super epar. Trocisci alij superioribus fortiores quos recipiatur omni mane in aurora cum apozimate de radicibus sic fiunt. Recipe lacce reubarbari ana ʒ iij spice seminis apij ameos mastice granati iuniperi amigdalarum amararum tosti amara rubee ciperi eupatorij aristologie rotunde genciane ana ʒ 1 s. Informentur trocisci pondere 1 aurei. Apozima de radicibus quo predicti trocisci recipiuntur sic fit. Recipe tamarindi seminis apij feniculi ana ʒ x seminis apij seminis feniculi florum granati ameos ana ʒ v rosarum spice ana ʒ iij pistentur et coquantur cum lb 1 aque donec ad ʒ ... redeat et sumatur in potu cum trociscis prius [illegible] fuerit colata. Nutriatur cum cibis digestibilibus ut sunt carnes castrati et arietis annualis et carnes edorum capponum et gallinarum pullorum et avium que degunt in arboribus et in pratis et non in aquis. Coquantur cum herba feniculi petroselini ana uel aneti. Aut in testula uel pastillo et in veru et vitellos ovorum comedat. Condiantur cibaria sua cum pulvere qui sic fit et agresta uel

vino de granatis vel vitellis ovorum R/ cinamomi ℥ ii
cardamomi gariofili nucis muscate galange ana ℥ ii croci
ʒ i fiat pulvis cribratus Bibat vinum clarum odoriferum
purum vel mixtum cum aqua decoctionis endivie et cicoree
Si autem materia fuerit peccans cum quantitate superflua mundificetur
cum decoctione que fit ex mirabolanis kebulis reubarbaro
sene et epithimo rosis et scolopendria et melle rosato vel
ʒ unc. rosis Aut cum pillulis stomaticis alexandri vel fetidis
aut propter quas satieg[?] Item commode cum tali
confectione sem[?] et siccitate absque materia et cum materia
Ceterum hoc convenit ei quedam sunt que de proprietate valet
et removet omnem debilitatem epatis et impinguat ei
sicut sunt passule cum suis nucleis ejus debent masticari
et comedantur et fit pulvis epatis avium quod in
aere ex eo fumantur cum vino dulci vel cocto in aurora
Confortat epar et sanat omnem debilitatem
et corporum in eo inducta ex quatuor humoribus fiat causa

116

De opilatione et duricie epatis

Hic ex materia adusta vel flegmatica grossa viscosa et aquosa cum febre et aquosa sine febre Signa opilationis eorum sunt ei aquosa absque febre et gravitas quam sentit vel invenit infirmus sub latere dextro et absque dolore et gravitas digestionis aut ventris lenitas Si autem fuerit absque febre et fuerit ex materia adusta urina ejus erit citrina cum subtilitate Et color totius corporis declinabit ad citrinitatem vel nigredinem et erit infirmus cum siti vehementi et patietur pruritum et ardorem in carnibus et toto corpore Et urina inducet ardorem in virga et habitudo corporis erit extenuata et subtilis et pulsus spissus cum quadam velocitate Si autem cum febre fuerit hec signa magis intensa erunt Si vero ex materia viscosa flegmatica contigerit epatis opilatio et absque febre erit urina spissa non colorata Et habitudo totius corporis squalida et discolorata palida vel livida Patietur eciam inflationem pedum et pulsus ejus erit parvus debilis cum quadam mollicie et erit infirmus absque siti et patietur defectum appetitus et multiplicabitur sputum insipidum in eo et fiet vomitus vel nausea quandoque Si vero cum febre fuerit hec signa debiliora erunt et magis remissa Nam caliditas febrilis minuendo humiditatem vel excitando eam mitigat signa predicta sed ea omnino non destruit Cura opilationis epatis ex materia adusta absque febre cum fuerit suavis oxizacra compositum cum aqua decoctionis scariole capillorum veneris endivie et cicoree Bibat decoctionem diacurcume semper ante cenam Mundificetur cum aqua decoctionis reubarbari sene epithimi et squinanti condita cum melle rosato colato Bibat vinum odoriferum album clarum in quo ponatur aliquid aque decoctionis capillorum veneris et scariole et cicoree Comedat herbas feniculi petroselini et borraginis et carnes castrati edi pullorum et omnium avium degencium in arboribus et in pratis et non in aquis coctas cum herbis et in vero testula et pastillo Condiantur cum pulvere cinamomi cardamomi galange gariofili et croci et capitulo aceti fiat etiam condimentum cum carnibus quod sic fit R/ capitulum foliorum petroselini menthe ii vitellos ovi et bolum panis et adinvicem pistentur et cum eis aliquid ponatur de speciebus dictis et dissolvatur hoc totum pistatum simul cum aceto vel agresta et et ponatur in lebete ad ignem Hoc omnes opilationes aperit et appetitum confortat et stomachum Si autem cum febre vel calore fuerit opilatio fiat flebotomia de salvatella manus dextre et regatur cum aliis rebus ut dictum est superius preterquam ubi ponitur vel in superiori cura ponatur hic ʒ unc. Et cum vinum datur detur aqua decoctionis endivie capillorum veneris et vini de granatis vel agreste aut aceti vel detur aliquid vini debilis cum eadem aqua mixti Ungatur leviter non fricando ei omni die cum oleo de spica in quo sit aliquid aceti et postea cooperiatur cum pecia calida de lino vel filtro Cura opilationis epatis ex materia viscosa vel grossa cum accipiat infirmus omni mane in aurora vel antea cenam oximel squilliticum vel oxizacra compositum cum aqua decoctionis apii capillorum veneris et seminis scariole et endivie Aut cum vino albo odorifero fuso estate et hyeme calido Sumat diacurcumam vel diacalamentum piperion Bibat post illud vinum album Purgetur cum turbith et reubarbaro pulverizatis et mixtis cum melle rosato colato et aqua decoctionis endivie et scariole Ungatur epar cum oleo de spica in quo sit aliquid aceti et post unctionem ponatur pecia super epar vel filtrum calidum Bibat vinum purum absque aqua album odoriferum Comedat carnes et herbas coctas et conditas cum speciebus ut dictum est superius possit eciam et debet comedere allia cocta et nuces et ficus siccas cum cibis Recipiat post purgationes trociscos de eupatorio[?] cum vino et melle rosato colato et alii ʒ v tyriace cum vino Attende hic quod si epar aliquando excitetur in sereno vel ad solem et coletur et cribretur et detur cum vino cocto ieiuno post purgationem ei sanat omnem opilationem epatis et ydropisim de proprietate Et dosis eius quando pulvis ʒ ii et vinum cocti ℥ iii

De ventositate in epate

117

Hec egritudo que ventositas appellatur fit propter hoc ex materia in qua calor naturalis non consequitur ultimam digestionem immo generat ipsam materiam in fumum et vaporem ventosum qui vapor ventosus sua subtilitate et vaporositate mobili includitur in mesaraicis et vacuitatibus que circa epar existunt et moventur sicut venti et nubes et suo motu dilatantur loca illa et dolorem faciunt et torcionem Signa ventositatis epatis et in partibus ejus sunt tensio sub latere dextro que commovetur et agitatur tempore digestionis cibi et sedatio ejus per compressionem vehementem cum manibus super ipsum Et estimant stulti medici ex ista causa vel nimio dolore vel torcionibus quod sit opilatio vel apostema et rugitus circa partem ylium vel circa renes costarum ex parte dextra Et sequitur multotiens febris dolore tali Et urina apparet valde spumosa vel spissa et aliquando glauca Et cum est cum febre est urina magis colorata et magis spissa et pulsus magis frequens et debilis magis Cura ventositatis grosse subepatice ut utatur rebus carminantibus ventositatem et confortantibus ei ut est diaciminum diacalamentum piperion et diacimeniaz Et bibat bonum vinum clarum odoriferum cui non misceatur aliquid aque Et comedat allia cocta et nuces cum ficubus siccis et carnes castrati edi et avicularum annualium et carnes capparum[?] perdicum fasianorum et similium coctas in vero testula et pastillo conditas cum speciebus et pipere aliis carminantibus et ova sorbilia et spatule vitellos conditos

radicis et herbam feni greci et petroselini condita cum speciebus et pipere alliis tritis Si aut esset cum febre post in vino et aqua decoctionis anisi ut dictum est ut feni gre. anisi et tunc recipiat per clistere vasata novella ut diximus Super latus dolorosum vel granatum post milium calidum positum in sacculo Aut milium cum sale et anisi Aut absinthium pistatum et mixtum seminibus feni siseleos anisi et sale Aut recipiat pul. baccarum lauri et misceat cum cimino et sulfure et vino et post hoc totum calidum super latus Ungatur totus oleo cum oleo de spica vel oleo de lilio et de aneto

De malicia et corruptione habitudinis et est principium ydropisis

118 Cachexia est habitudo totius corporis mala antecedens ydropisim Et fit propter maliciam vel corruptionem complexionis calide epatis et frigide absque materia multa et cum materia Similiter tamen in cachexia color corporis et faciei ad albedinem et citrinitatem et inflantur palpebre oculorum et facies multociens et omnes extremitates scilicet manus et pedes et quandoque totum corpus quasi in una massa et consistit ipsam dispositionem corruptionis

Signa cachexie omnia sunt quod quandoque fit appetitus fortis et materia remanet in retentione et expulsione secundum ordines et sunt sincopis quandoque et vigilie et quandoque non Et mutantur cum ea urina et sudor et fit fetoris inflato miracy Et ventositas multiplicatur circa testiculi aliquociens Et ulcera si contingent in ea esse sunt difficilis consolidationis propter corruptionem corporis Et quandoque accidit in gingivis et origine caliditas et pruritus propter vaporem corruptum ascendentem Et fit corpus debile mollificatum

Signa cachexie propter corruptionem corporis calide epatis sunt sitis et caliditas interiorum et exteriorum que sentitur in plantis manuum et pedum aliquando cum febre aliquando absque febre et ventris siccitas multa et paucitas appetitus Et appetitus liquidorum absque sitis intensitate et rubedo urine absque dolore forti sub costis dextris

Signa cachexie ex corruptione corporis frigide epatis sunt plus ventris cum mollicie corporis et corruptione coloris cum tumore faciei et paucitas appetitus et color cum frigiditate et dolore aliquo sub latere dextro

Cura cachexie ex causa calida ut sumat potiones cibus in die in aurora et ad horam tertiam syrupum acetosum vel oxizacra cum aqua decoctionis cicoree endivie scariole sc. lactuce aut acetose vel cucurbite Comedat carnes assatas super prunas vel in veru et aquis bonis pisces quorum carnes sunt absque viscositate et sunt frangibiles et boni odoris et cum istis dicimus si pisces essent squamosi tunc carnes eorum essent meliores Hec sunt dicte bonorum piscium Comedat carnes arieti et castrati et arietis annalis et pullorum et vitulorum conditas cum aceto vel agresta aut vino et ungatur cum succo suavis aut berberis Bibat vinum limphatum odoriferum aut cum aqua decoctionis endivie scariole cicoree aut lactucarum Purgetur sepe cum reubarbaro et turbith et aqua decoctionis prunorum scariole ut plantaginis endivie aut portulace vel andici super epar post epthema

factum ex absinthio psilio acetosa flore camomille et farina ordei et succo eupatorii vel herba eius passis. comede comede herbas feni petroselini et lactucarum atriplicis portulace et scariole et aquis ciceris et scariole fabarum ordei et debent ista cibaria condiri cum pul. pul. specierum qui sic fit ex cardamomo cinamomo galanga et croco

Cura cachexie ex frigida causa et ut sumat vinum odoriferum clarum absque aqua yponticum et comedat carnes assatas et friyxas et alia cocta et unctas cum fructibus siccis et herbam feni et petroselini trifolii aneti et aquam et vitellos ovorum et condiatur ista cum pipere et longo pipere cardamomo cinamomo gariofili nuce muscata et croco aut sinapi vel aliquo alio condimento calido sapore Et recipiat anisi mane in aurora et ad horam tertiam oximel compositum vel scilliticum cum aqua decoctionis capillorum veneris anisi aut asari seu eupatorii et mellis Mundificetur cum pillulis fetidis vel stomaticis alhandal ut cum reubarbaro et turbith mixtis et incorporatis cum melle et aqua decoctionis capillorum veneris vel anisi aut asari seu eupatorii aut anisi vel anisi Ungatur epar cum oleo de spica et ponatur emplastrum super epar quod sic fit Recipe asari absinthii capillorum veneris anisi fecule lupinorum aquam decoquantur et pistentur et incorporentur cum oleo de spica liniti Sepe recedat diatrion piperion vel electuarium de cardamomo Semper attendas quod cachexia fuit facta a causa calida aut frigida semper habundat materia frigida et opilatio epatis hoc est ut in alteratione et mundificatione procedatur cum rebus apperientibus et moventibus materiam frigidam et opilationem

De ictericia et speciebus eius 119

Ictericia est defedatio cutis absque inflatione que est citrina vel viridis et alia nigra Et fit citrina vel viridis vitio epatis frigidi aut ut plurimum fit vitio splenis et fit aut ictericia vitio epatis quandoque propter multam caliditatem epatis in se ipso nam Aut quia calefactum est ex cibis aut ex medicinis calidis vel a parte calido aut opilatione Aut propter multitudinem coleram Aut propterea quia natura expellit eam ad exteriora aut ex morsu animalium venenosorum Aut propter debilitatem fellis in attractione colere

Signa ictericie propter multam caliditatem epatis in se ipso non sunt colores citrini semper In albugine oculorum est semper citrinitas Et non accidit eis magnum nocumentum nisi cum illud superfluit in eis et eorum vene sunt valde ampla et manifeste Et urina intensa valde semper videtur

Signa ictericie ex a parte calido sunt quod fit ex cibis calidis vel medicinis calidis vel potu vini fortis puri et quod advenit post febres, quotidiana et dolore lateris dextri sub costis et quod urina est rubea spissa vel viridis Et pulsus durus et velox et frequens cum quadam asperitate quod sentit in pulsibus digitorum tangentium

Signa ex multitudine colere in quantitate sunt quod egreditur cum vomitu colera ipsa et plurimum ventris scilicet ictericia semper emanat

in eodem statu Et urina apparet rubea spissa et etiam vi-
ridis multotiens absque febre, Ictericia vero que fit ex
opilatione cum causetur diversis opilationibus diversas vias
et signationes Nam opilatio que inducit ictericiam Aut
est in orificio cistis quod adheret epati et est in epate ipso
Aut est in orificio per quod expellitur colera ad intestina
Aut est in orificio quo colera mandatur ad stomachum Signa
ictericie propter opilationem factam in epate ipso sunt grav-
itas in latere dextro Et quod egestio fit alba paulatim
et urina alba paulatim et hoc est totum cum epar retinet
propter sui debilitatem totam coleram ita quod nichil de ea mittit
cum urina Aut quia virtus discretiva epatis non facit
illam discretionem in superfluitatibus ita quod tota colera re-
tinetur in epate et venis cum humoribus et nichil de ea
mandatur cum urina quod fit multotiens et sepe in ista
opilatione tunc urina in ista ictericia ex ista opi-
latione apparet spissa turbida rubea et est in fine ab-
sque vomitu et amaritudine oris eo quod nil de colera
aut quasi parum mandatur ad stomachum Signa icteri-
tie propter opilationem meatus quo colera mandatur ad
intestina sunt quod fit subito egestio similis egestioni ca-
nis Et quod ista ictericia fit fortis subito et diffi-
cultas exitus fecis et intensio ictericie Et si epar
remanet minus debile in expulsione superfluitatis
ad loca alia vel virtus discretiva epatis non discer-
neret in superfluitatibus tunc cum illis fortius fieret
et videtur citrina remissa Sed si predicta duo non contingunt
in epate fiet urina valde tincta et spissa propter dupli-
cationem colere que mittitur cum urina Et apparet aliquando
vomitus colere et oris amaritudo in ista ictericia
et oris amaritudine quam in ictericia que fit propter debi-
litatem corporis fellis ab attractione de qua inferius
dicemus Signa ictericie propter opilationem
meatus quo colera mandatur ad stomachum sunt quod urina
et egestio sunt grosse rubee sicut bolus propter nimiam re-
effusionem colere ad intestina Et quod in fine est
absque omni amaritudine oris et sine vomitu colere quod
quod non est sit in aliis ictericiis ex toto Signa
ictericie que fit in morbis acutis sunt quod fit post febrem
et diem relicta et fit subito et spargitur per totum
corpus Et fit aliquando non in die critica vel ad
septimam diei in febribus malum Nam ut dicit Gal-
ienus hec ictericia aut a . duo significat scilicet nature debili-
tatem et habundantiam et multitudinem materie quam
rectificare non potest ipsa natura Signa ictericie
ex morsu animalium sunt manifesta ex re ipsa que subi-
to advenit et infert dolorem et lesionem in membris
secundum naturam animalium Signa ictericie ex debilitate
corporis fellis ab attractione sunt nausea et vomitus
colere absque gravitate in epate et amaritudo oris et
sitis et urina tincta valde Signa ictericie
nigre cum non fiat secundum plures Aut nisi ex redundatione
malicie ad epar propter opilationem factam in meatibus
quibus malia mandatur ad splenem Aut propter opila-
tionem factam in ipso splene Et aliquando ictericia nigra
fit ex epate Et sic manifestum erit in infra Sunt
quod in ictericia nigra est duricies et gravitas splenis
et in splene vel tumor et pondus in latere sinistro sub
costis et urina apparet nigra et ista ictericia recentem
vitio splenis vel meatuum eius non antecedit in raro
ictericia citrina vel viridis immo incipit per se Signa
ictericie nigre que fit vitio opilationum meatuum colere
vel epatis antecedunt ictericia citrina vel viridis antecedit
urina nigra quam in ista ictericia nigra facta vitio
epatis apparere solet Scias ut vult Avicenna libro 3o
tractatu de ictericia quod urina viridis vel nigra in omni
ictericia contingit quibus sit quanto magis spissa et nigra
fiunt tanto epar magis sanum et forte in expressione
malarum superfluitatum significat et ita verum est si sapiens
in hoc remote consideraverit Cura icteri[c]e
propter caliditatem multiplicatam in ipso epate per naturam est
ut alteretur epar et infrigidetur cum rebus acetosis videlicet
vino de granatis et agresta vel cum succo berberis
aut aqua decoctionis eius cum quo in fine rape debet
in materie et sepe oxizaccara vel sirupum acetosum compositum
vel aquam acetose Bibat vinum album debile limphatum
valde ita quod aqua sit dupla ad vinum Comedat
carnes caccabatas cum cucurbita lactucis a portulaca et
conditas cum agresta vel vino de granatis seu aceto
aut sumach aut berberis et herbas lactucarum et
spinachiarum et sepe comedat cum aceto et elixatas
vel vitellos ovorum cum supradictis condimentis et pisces
sanos electos conditos ut dictum est in carnibus
Sed pisces in isto casu non conveniunt elixari sed assari
et postea condiri ut dictum est cum acetosis et rebus ha-
bentibus acetositatem Super epar continue quod potest oleum
rosarum mixtum cum aliquantulo aceti Et epithimetur epar
cum pecia vel filtro infuso in succo solatri aut
acetose aut lactucarum in quo succo potest pulvis san-
dalorum et rosarum et aliquid aceti vel pulvis aliarum rerum
consimilium et erit hoc valde utile Cura ic-
tericie propter apostema calidum est prius flobotomia de salvatella
manus dextre si corpus fuit plectoricum Si vero plecto-
ricum non fuerit fiat flobotomia de eadem parte et mundificatio
cum reubarbaro et aqua decoctionis priorum In dicta
potu et cibariis et emplastris fiat ut dictum est
supra in cura apostematis calidi epatis Cura icteri-
cie ex multitudine colere est ut sepe solvatur cum de-
coctione que sic fit Recipe mirabolanorum citrinorum ℥ j prunellarum
et bulliatur cum x prunis ℥ vj aque donec sit con-
sumpta medietas Coletur et in illa colatura ponatur
℥ j reubarbari et dimittatur sic per horas vj et postea
coletur et fortiter exprimatur et in illa colatura addatur
℥ j sirupi de nenufare ut sirupi rosarum et detur
hoc totum in matutino Et si reubarbarum ponere
nolueris ponas in decoctione loco eius ℥ j scamonee
electe ut grana vj aut v quod melius est Et si scamoneam
ponere nolueris pone de non cocta ij ut in una
in decoctione et erit valde bonum et utile Bibat
mane aut post prandium et in cena oxizaccaram ut sirupum
acetosum cum aqua decoctionis lactucarum vel endivie
vel scariole seu citoree Comedat succum fetum

ex farina or. uel auene sup quam ponatur aqua de agresta uel vino de granatis Comedat etiam portulacas cucurbitas lactucas conditas cum agresta uel vino de granatis uel sumach aut berberis Comedat etiam carnes edi vitulorum castrati iuuencis uel pullorum conditas cum eisdem succis et coctas cum herbis dictis Bibat vinum album debile multum limphatum Aut bibat agresta ut vinum de granatis seu aceto cum aqua decoctionis scariole cicoree et similium Pisces bonos et de bonis carnibus assatas et conditas cum agresta uel aceto et similibus Comedere et in vnctionibus et epithimatibus fiat ut scriptum est super in cura ictericie propter caliditatem multiplicatam in ipso epate Cura ictericie propter opilationem factam in ipso epate est si fuerit cum caliditate manifesta febrili aut alicuius conditionis et cum vrina valde rubea et virtute debili ut Regatur cum aqua decoctionis endivie cicoree scariole lactuce acetose et similium et detur talis aqua cum sirupo acetoso composito uel oximelle quod melius erit uel fiat de sirupo quod sic fit mane et sero in cena et ante prandium cum ℥ iii aque decoctionis herbarum predictarum Recipe scariole endiuie lactucarum cicoree melliloti ana m. i scolopendrie acetose politrici adianti capilli veneris ana m. i prunarum numero xx seminis melonis cucumeris cucurbite citrulli cipi capparis acori ana ʒ i pistentur et bulliantur in lb iiii aque donec medietas sit consumpta coletur et in illa colatura addantur lb ii zuccari uel mellis et reducatur ad ignem et coletur et postea sirupizetur Purgetur sepe cum reubarbaro et aqua dicta cum quo fit potus atque zuccari uel mellis Comedat carnes edi castrati arietis animalis et pullorum coctas elixatas cum herbis predictis uel in pastillo aut in testula conditas cum aceto uel vino de granatis uel succo berberis aut sumach Utatur etiam cum pulvere qui sic fit Recipe cinamomi cardamomi ana ʒ iiii gariofilorum croci galange salis ana ℈ i fiat pulvis cribratus Comedat etiam herbarum spinachie et feni et cucurbitas Comedat farine or. auene uel spelte conditum cum vino de granatis uel agresta aut comedat aquam ciceris in quo cocta sint semina herbarum predictarum Bibat vinum album et cretium odoriferum limphatum cum aqua decoctionis acetose uel cicoree Comedat sepe de tara tria sandalo mixto cum rosata nouella Passus etiam purgari et eius et vtilitatem cum reubarbaro et turbith mixtis et dissolutis cum aqua de decoctionis acetose cicoree et prunorum Aqua cuscute est mirabilis ad hoc Experimentum quod probaui contra antiquam ictericiam et in eam quo non recipit aqua de tercio sic fit Recipe absinthii viridis arculai lb i pistetur bene et post fit et decoquitur in lb vii vini albi donec v remaneant Coletur et de tali colatura sumat paciens in aurora ℥ iiii omni die et ante cenam ℥ iii curabitur ictericus in paucis diebus cum abstinentia dicte dicte et dicende Cuida addunt propter amaritudinem lb ii mellis et non nocet confortat appetitum et aperitiuum facit ℈ aqua de decoctione politrici et adianti epatice et scolopendrie et eupatorii endiuie Si autem ictericia ex opilatione absque febre et quod caliditate manifesta fuit Sumat omni die ante cenam et in aurora ℥ i ℈ mellis conpositi cum ℥ iii aque decoctionis capparis uel acori aut assari uel cum aqua decoctionis seminis epithimi poli

podii et mellis Purgetur sepe cum pillulis fetidis aut cum pillulis dissolutis et mixtis cum melle a melle rosis colato uel cum reubarbaro et turbith mixtis cum vino albo et melle uel melle rosato colato Aut cum aqua decoctionis seminis epithimi scolopendrie et polipodii et seminum granati ana pari et reubarbaro et fiat clisteria ex aqua sicle uel blete oleo melle et coloquintide ℥ ß et ℈ quintulo salis Comedat ante prandium et ante cenam bradium caulium uel porrorum uel sicle calide actu Et sit in epate cerota lb ß Et carnes coctas cum eisdem Et cum eis vtatur sinapi uel sapore facto ex alliis coctis cardamomo et aceto fortissimo Comedat carnes arietis coctas cum feno et petrosilio et caulibus et porris perdices et fasianos et pullos gallinarum et columbarum Et gallos coctos in pastillo uel testula aut vero in quibus cocta sint allia cum passulis et semine feni Condiantur cum pulvere qui sic fit Recipe cinamomi ℥ i cardamomi gariofilorum piperis longi piperis nucis muscate galange salis ana ʒ i croci ℈ ß fiat pulvis cribratus semper in omnibus cibis et consimilibus condimentis ponatur acetum quod multum facit penetrare omnes medicinas et condimenta ad interiorum profunditatem Bibat vinum clarum album odoriferum in quo non ponatur aqua aut parum ponatur de aqua decoctionis feni aut capparis seu acori siue seminum granati Vtatur sepe ante prandium et ante cenam electuario de cardamomo ut diacurcuma maiori Confortetur epar cum epithimo facto in cura apatis duri in epate Cura ictericie ex opilatione meatuum quibus tota vadit ad intestina tale fiet est ut in primo fiat cum clisteribus lenibus Et purga cum acutis et ssalit cum opilo in istis meatibus absque febre fiunt Ex aqua sicle uel caulium et ex oleo oliue uel oleo violarum melle uel zuccaro et ℈ quintulo salis et medulla cassiefistule Si vero absque febre fiunt fiunt ex aqua porri uel caulium seu sicle et oleo oliue et melle et quintulo salis et ℥ ß agarici et ℥ ß coloquintide Purgetur etiam sepe cum reubarbaro cassiafistula et turbith et aqua decoctionis prunorum seminis et epithimi uel aqua decoctionis politrici adianthi polipodii radicis apii petrosilini sparagi et brusci In dieta et potu electuariis et emplastris et saporibus et pulveribus quibus est cum febre et absque febre fiat ut dictum est in superiori cura ictericie Fiat etiam flebotomia in omni ictericia de saluatella manus dextre que est inter anularem et auricularem digitum siue sint cum febre siue absque febre Pro quibus vrina in principio visa fuerit spissa colorata uel colorata multum quibus spissa non fuerit tamen vtilis erit valde Cum autem cura ictericie facta fuerit cum medicinis interioribus et diffinitionibus et remanebit citrina in oculis et in facie curetur illa citrina que remansit in illis locis cum balneis decoctionis camomille et rosarum ablutione cum aqua et aceto Cura ictericie que fit in die cretico uel que fit expulsione colere ad cutim est ut iuuetur natura in expulsione illius colere ad exteriora uel eius extinctionem cum aquis decoctionis aquarum florum camomille et aneti Et tamen sepe recipiat sirupum acetosum conpositum uel oxizaccara cum aqua ca. Aut oximel conpositum cum aqua decoctionis prunorum et radicum feni capparis et purgetur

tum reubarbaro et aqua decoctionis prunorum Et obseruetur
dieta cum potu superius dicta sicut est dictum supra. **Cura**
ictericie ex morsu venenosorum est sumere in potu lac
aut oleum amigdalarum deinde aquam conuatorum a vinum
decoctionis cum aqua endiuie vel tiriace quod melior est Cli-
sterizetur etiam cum clisteri dicto et mundificetur cum
reubarbaro et curatur sicut ictericia cum supra Sed de ista
cura libro 3° in illa parte de veneris largius et melius
loquemur **Cura** ictericie propter debilitatem corporis fel-
lis in attractione est eadem cum illa que est propter opilationem
meatus adherentis epati Nam omnia que confortant
epar et confortant fel et econtrario Et que conferunt epati in
isto casu conferunt felli propter alligationem et affinitatem
istorum membrorum ad inuicem Unde in cura ictericie preue-
nientis ex istis causis diuersis in situ quia quedam sua vim
perficiunt et alia proderunt et econtrario ex vna affinitate et
colligationis positionis **Cura** ictericie nigre
vicio splenis fit et debet fieri sicut superius dictum est ca[usa] opilationis
magnitudine et duricie splenis cum supra Et absque hoc
fiat ei clisteria sepe que valde vtilia sunt ex aqua de-
coctionis porri aut caulium ut sicle siue epithimi
polipodij ciceris et sumati cum melle oleo oliue
et capitulo post fiat aqua floria de saluatella manus
sinistre Nam floria huius vene sanguinem minuit
nigrum Et per hoc alleuiat ictericia et confert
egritudinibus splenis specialiter cum fiunt vlcera vel ex-
pressa siue ibi fiunt siue non **De ydro-**

120 **pisi cum febre et sine febre**

Ydropisis penes physicorum intenciones est
egritudo mala cuius causa est materia exuberans
frigida et est membra ingrediens et crescunt per
ipsam manum frigidam aut omnia membra manifesta Et aut
loca partium in quibus sunt regimine continenti et concauo-
res Et fit hec egritudo ex multis causis primitiuis vt ex
potu aque frigide post coitum aut nimium labore et aut
in ieiunio aut post balneum Cause aut antecedentes
aut sunt corporales aut compositionales membrorum
et epatis specialiter ex quibus innascitur debilitas
epatis que est potentissima causa ad ydropisim Et ex de-
bilitate epatis fit in membris diuersorum error et segre-
gacionem superfluitatum que cum separantur in segregatione
recipientur propter naturam in epate et vacuitatibus membrorum
adiacentium eidem et replentur vene et redeunt ad fu-
mum cum natura non est potens in expulsione superfluitatum
Et replentur vacuitates que sunt inter intestina et siphac
et fit ydropisis apparet manifeste quod debilitas epatis
est potentissima causa et in generatione ydropisis naturalis quod
in aqua species ydropisis incipiat fieri vicio di-
gestionis stomachi Et propter debilitatem primo nata in stomacho
Et alia vicio digestionis membrorum et 2a vicio digestionis epa-
tis cum communicate apparet ut vnaqueque earum dictarum
inducat debilitatem et errorem in epate Et ex parte
digestionis et segregationis aliquando ex ea ydropisis generetur
vel fiat Et ex hoc erit manifestum quod in quo est quod
curetur ydropisis absque epatis curatione Sunt eius
species 3es scilicet timpanites asclites et yposarcha Causa

Causa timpanitis autem est mala complexio frigida stomachi vel ca-
lida excedens que debilitat virtutem ita ut cibos in contra-
rium vel humidum generes ad nutrimentum membrorum mu-
tare non potest Et cibi ventosi et indigestibiles Et de-
bilitas virtutis stomachi retentiue cuius quod sunt siue corrupto di-
gestione stomachi Et opilatio viarum quibus cibi et superflui-
tates mandantur ad loca debita sicut consueuerunt
mandari et est causa ea in epate Et est reclusio
talis cole in ipso epate ex opilatione viarum quibus super-
fluitates mandantur ad loca propria Causa coniuncta timpanitis
est ventositas que replentur a cibis cum calor stomachi est
debilis ex dominio frigiditatis in ipso ita quod cibos superfluos
rectificare non potest nec mutare in debita re conuenienti
ad nutrimentum Aut cum calor accidentalis dominatur in isto
ita quod debilitat virtutem digestiuam eo quod ex dominio eius
caloris vel caliditas fit distemperancia in complexione stomachi
ut apparet in febricitantibus Et debilitatur virtus digestiua
stomachi ex corruptione complexionis propter excessum caliditatis super
complexione corporis stomachi Et ita complexio accidentalis siue ca-
liditas resoluit in fumum id quod a stomacho non rectificatur
Et cum ista sunt causa quare quibus digestio non fit in stomacho Con-
uertitur id quod in stomacho recipitur ut plurimum in fumum et
vaporem per viam indigestionis et remanet ex natura aqua quidem
quod non conuertitur in fumum et vaporem per viam indigestionis
et transit cum fumo et vapore id humidum ad loca ad que
superfluitates solet natura mandare et que expellitur
ex corpore Aut non mandatur ad loca debita nec ex-
pellitur propter debilitatem virtutis regentis totum corpus et
implentur vacuitates membrorum et loca partium in quibus
sunt regimen nutrimenti siue membra nutritiua et in-
paruntur cum non expellatur hic fumus vel vapor mixtus
cum aquoso humido inter mirach et siphac intus et in-
flatur venter exterior manifeste et fit ydropisis timpani-
tes que quando percutitur cum manu sonat ut tympanum
concertatum eo quod ex frigido non solum conuato per viam
indigestionis per dominium calidi vel frigidi super stomachum fit
hec passio sed ex fumo multiplicato mixto cum aqua
parte humidi quod non fit rectificatum nec expulsum
ex aqua natura sed remansit cum fumo dicto quia frigus vincit
in commixtione et explentur ex eo loca partium nutritiorum
et per istam viam fit hec species ydropisis Cause as-
clitis antecedentes sunt mala complexio frigida ut ca-
lida vincit complexionem naturalem epatis et virtutem debilitat Et
compositio sicut opilatio et similia que impediunt transitum
quorum et superfluitatum ad loca propria sicut manifestum
est in ictericia de opilatione meatuum cole ex
quibus expellitur et attrahitur cola Causa coniuncta
asclitis est superfluitas aquosa que non egreditur ex
parte sui exitus quia retinetur natura et fluit ad locum
alium natum in quo comprehendi et constringi non solet
Et hoc aut per viam resudationis aut propter multitudinem
materie aut propter fortitudinem expulsionis quam facit natura
ex necessitate vincente in viis que habent recipere super-
fluitates ad spatium ventris in quo sunt intestina
ut plurimum spacionis et reclusione istius aquositatis

et superfluitates aquose que est causa coniuncta asclitis
est inter siphac et siphac intestinum et redundat super
superficiem intestinorum inter mirach super siphac intestinale
Cause autem yposarche sunt corrupcio digestionis
3e que est in membris que digestio 3a non potest recti-
ficare sanguinem nec humores qui veniunt per venas
ad membra et ita humores predicti cum remaneant
crudi declinantes ad aquositatem vel fleumaticitatem non
adherent membris adherentia naturali ymo remanent
in vacuitatibus membrorum et inultantur in eis et
ea replent Et humores mali qui in membris
non rectificantur et cum hac corrupcio digestionis prime et
2e Similiter frigiditas multiplicata in membris
impediens digestionem humorum et sanguinis in membris ad-
herentia naturale Et eciam caliditas liquefaciens in-
fra et humores et oppilacio in meatibus per quos natura
istas superfluitates expellere consueverat Causa coniuncta
yposarche est humores et humiditates male non ad-
herentes membris qui propter quod impleverunt vacui-
tates membrorum et ipse infecerit membra cedunt
ad epar et ad vacuitates intestinorum et implent va-
cuitatem in qua sunt intestina et zirbus Et intrat
post ista impletionem inter mirach et siphac intestinum
Et inflantur in ista specie ydropisis omnia membra
equaliter Et totum corpus cum ventre ut magis cum est hic
ex causis narratis in causis antecedentibus **Signa**
ydropisis communia sunt inflacio pedum et ventris
tumor vilis et dolor in latere dextro et sinistro et
corrupto corporis declinans ad citrinitatem vel nigredinem
vel fuscedinem Et inflacio oculorum et sitis cum de-
structione et debilitate appetitus et hoc contingit ut
plurimum propter nimium potum **Signa** timpanitis propria
sunt eorum sunt egressio umbilici plurima et ten-
sio mirach in modum timpani et cordis et membrorum arc-
facio cum asperitate et cum percutitur ventus manu sonat
quasi uter inflatus non ut uter plenus aqua et paciens
est appetens eructacionem et alleviatur per ea et exitum
ventositatis et non inflantur pedes in timpanite sicut
in aliis et est eius pulsus longior quam pulsus aliorum
ydropicorum tamen in eo non sit tanta debilitas que-
admodum in aliis Cum virtus qualitate sua non sit
lesa Et fit cum hac velox ex inde con[illegible] cum
necessitate et eius urina est equs multum tincta propter apa
aut caliditatem multiplicata in ipso epate et extu-
sione tole quod non mandatur ad loca sua quod est vna
ex causis antecedentibus qui provenit vicio epatis Et aqua
eius urina non est multum tincta sed est habens ampul-
las magnas et grossas **Signa** asclitis sunt
sonitus in ventre sensibilis et cum percutitur venter
auditur sonus sicut sonus aque commote et cum quando
mutatur de latere in latus et tactus est sicut tactus utris
pleni aqua Non utris a quo est inflato et non macifi-
cantur omnia membra sicut in yposarcha Sed collum
et extrema ut pedes extenuantur et est in cute corporis
et membrorum tensio sicut extensio cutis humide ex-
tense Et apparent testiculi et virga inflatus et
pedes Et pulsus eius est parvus frequens declinans ad
duriciem extensione velatis et quia declinat ad mol-

liciem ex lenitate humiditatis multiplicate et
evenit propter duriciem epatis et lapiditatem Et fit
ut plurimum urina eius colorata Eo quod natura nulla facit
pugnacionem in superfluitatibus colericis et similibus sed
remanent cum urina Et tingitur et accedit ea yc-
tericia citrina vel nigra et est paciens cum fluxum ventris
quando ydropisis incipit vicio apparitur intestinorum
Et quando incipit vel fit vicio apparitur epatis est
cum strictura ventris **Signa** yposarche sunt
vilis inflacio omnium membrorum et faciei quia accidit hominibus
sicut corpori mortui et faciei propter ipsius impigriatur et fit in-
flata vel tumorosa Et est eius corpus omnino absque arc-
facione Et cum digiti premunt in omni loco corporis eius locus
comprimitur et non inflatur venter nec umbilicus ut in as-
clite Et plurimum sequitur ea fluxus ventris et leni-
tas nature tendens ad albedinem Et fit pulsus eius
undosus latus lenis et hoc est ex multitudine humiditatis
in toto et in lactis Et dic quod cum prevenit accidit
in naso et cum apparuerit mollicies in facie et in manu
sinistra quod hic ydropicus morietur in 2a die Et
urina eius ut plurimum est alba lactea vel spissa Ut vero
hic evenit quod cum urina fuit rubea et multum tincta in
quantitate pauca et sepe mixta cum debilitate virtutis
mortem signat **Cura** timpanitis est cum fuit cum
caliditate epatis aut apparite talis in epate ut clisteri-
zetur cum clisteri quod sic fit Recipe floris camomille herbe
melliloti ana scrupulus tribulorum ana manipulus 1 pistentur et bu-
liant in aqua et colentur et recipiantur de illa colatura libra 1
et addantur in ea ℥ iii olei de camomilla vel de aneto
aut de lilio et ℥ iii mellis et ℥ ii salis Hoc enim
resolvit ventositatem cum humiditate mixta absque
aqua calefactione Vel sic Recipe ana scrupulus melliloti
floris camomille seminis cimini cicoree lactucarum seminis
portulacarum ana manipulus 1 pistentur et buliantur
et colentur et in libra 1 colature addantur ℥ iii zucari vel
mellis et ℥ iii olei de aneto vel de camomilla aut de
lilio ʒ iii salis et supponatur tepidum Hoc enim de parte
alterat caliditatem et resolvit ventositatem cum humiditate
Et provocat urinam absque caliditate aqua Super epar
ponatur emplastrum factum ex sandalis rosis farina or-
dei et succo plantaginis cum aqua modico aceti Aut fiat emplastrum
ex succo absinthii plantaginis et rosis cum pistis et farina
ordei et aqua modico aceti Super stomachum fiat vaporacio cum
milio calefacto Aut cum furfure et milio et aqua modico
salis Purgetur semel in ebdomada cum pillulis que sic
fiunt Recipe reubarbari ʒ ii carvi anetos amomi ana ʒ i
coloquintide turbith spodii ana ʒ 5 Conficiantur
cum succo eupatorii detur ʒ 1 vel ʒ 1 5 vel ʒ ii De
proprietate confert et confortat epar et stomachum et resol-
vit ventositatem expellendo humiditatem Bibat
vinum album odoriferum limphatum cum aqua decoctionis
seminis feniculi vel anetos seu amomi Non dormiat
in die vel omnino Parum comedat et cibaria valde
digestibilia ut sunt carnes castrati vel edi
Aut pullorum gallinarum perdicum fasianorum et cum

avium degentium in arboribus et in partibus tunc in aquis assatas ut plurimum vel elixatas aqua cum feniculo et petrosellino conditas cum vino de granatis ut agresta seu succo berberis Aut aceto ciamomo cardamomo et croco vel comedat vitellos ovorum cum eisdem condimentis aut aliis factis ex herba feniculi et petroselini Si autem fuit absque caliditate materia cepatis et sine febre curetur cum clisteri quod sic fit Rx ameos amomi carvi siseleos seminis feniculi ana ℥ ß melliloti camomille centauree ana M j coloquintide agarici ana ℥ ß Pistentur et bulliantur et colentur et in illa colatura addantur ℥ iii mellis et olei iii ℥ de aneto et ℥ ß salis Item Rx centauree maioris herbe feniculi eupatorii camomille seminis endivie cicoree lactucarum ana M j coloquintide ℥ ß mellis ℥ iii salis ℥ ß fiat ut dictum est in aliis Super epar ponatur emplastrum quod sic fit Rx succi absinthii eupatorii et plantaginis ana ℥ j sandalorum rubeorum rosarum rubearum ana ℥ ß olei de mastice ℥ iii aque rosarum aceti ana ℥ ß succi plantaginis et eupatorii ana ℥ iiii masticis mirre nucis cipressi ana ʒ iii olei de spica aque rosarum et aceti ana ℥ ß farine lupinorum quod sufficit vel ordei fiat ut superius dictum est Emplastretur stomachus vel vaporetur cum speciebus carvi ameos feniculi dauci anisi mixtis cum milio furfure et sale mixtis cum siseleos dauco carvi et semine feniculi ana Purgetur cum pillulis [illegible] alkakengi vel fetidis vel cum pillulis que sic fiunt Rx hermodactilorum cimini turbith ana ʒ j reubarbari ʒ ij siseleos carvi dauci ana ʒ ß agarici coloquintide scamonee ana ʒ ß fiant pillule cum succo eupatorii aut succo cicoree Dosis earum est ʒ j usque ad ʒ ij Dietas post comedere ameos coriandrum siseleos sanat tympanitem et eam diminuit [illegible] Bibat paciens vinum forte album odoriferum clarum absque aqua Non dormiat in die Et parum comedat Panis eius sit salitus fermentatus bene coctus in quo semen si est possibile ponantur semina feniculi cimini carvi aut pulvis camedreos et origani ut ameos aut anisi Dietas post comestio carnium assatarum absque pane et cum vino est melior quam cum pane Carnes superius dictas comedat assatas preterquam in die medicine Comedat carnes elixatas cum feniculo petrosellino et amomo vel cimino et similibus sparagentibus ventositate et condiantur sua cibaria cum pulvere qui sic fit Rx ciamomi ℥ j cardamomi ʒ ij cimini carvi seminis feniculi ana ana ʒ ß gariofili nucis muscate piperis longi piperis albi ana ʒ ij croci ʒ j fiat pulvis subtilis et addatur in isto condimento vinum de granatis ut agresta aut succus berberis aut vinum sumach [illegible] cum vino de [illegible] cimini vel ameos aut anisi Comedat diaciminum vel diacardamum aut diagalanga mixta cum diacurcuma Si autem non curaretur hoc modo recurrendum est ad predictas curas et procedendum per ordinem **Cura** asclitis que est cum febre vel aposteme calida et urina valde rubea est cum aqua endivie cicoree vel lactucarum et sirupo acetoso composito aut oximelle et aqua cum eo quod evacuat ut exsiccat humiditatem absque calefactione ut aqua cardamomi et aqua infusionis [illegible] Et sicut sunt trociscii de berberis quos faciemus Aut trocisci de reubarbaro Galenus curabat asclitem cum febre et aposteme calida ut narrat Avicenna libro 3o capitulo de cura asclitis hoc modo et specialiter quando virtus erat debilis Cibabat infirmum cum carnibus edi assatis et carnibus perdicum et carnibus avium silvestrium degentium in arboribus et in partibus assatis et pane de simula ordei et spelte Et cum cibo facto ex lentibus et aceto et croco et hoc faciebat ut urina confortaretur et nullo dabat iura in cibariis elixatis nisi in die medicine Predicta cibaria cum aceto medie fortitudinis et non mittebat siti valida Et purgabat ipsum cum decoctione que sic fit Rx [illegible] cicorum ʒ vii fenugreci ʒ iiii absinthii ʒ ij endivie ℥ j spice nardi ʒ ij decoquantur in iij lb aque donec redeat ad ij lb et colentur et misceantur cum ea ʒ x zuccari et bibantur Item cum pillulis que sic fiunt eum purgabat Rx lac esule vel lactarole et misceantur cum zuccaro et lacte ficuum tantum donec inspissentur fiant pillule de quibus ij aut iij dabat magnitudinis ut ciceris ana [illegible] et dabat post illud in potu infirmo rosas de agresta vel succum acetosum aut de berberis et super ventre faciebat emplastrum quod sic fit Rx olei ar vel terre rubee et aque et farina ordei et milii et stercus vaccinum et fimum caprinum et cineres querci et vitis et baurach et sulphur Et miscebantur omnia cum aceto Super epar ponebat aliud quod sic fit Rx sandali albi citrini rubei rosarum rubearum succi plantaginis succi eupatorii et absinthii farine ordei ana aquam tulid aceti et miscebantur simul et purgabat infirmum cum pillulis cum sirupo rosarum in quo infundebat mezereon et mora aut lac esule aut lactarole Et concedebat de fructibus ficus siccas nuces et zuccarum et precipiebat ut sustineret siti et quod vero ut dicit Concedebat folia mezereon i. laureole et miscebat cum melle ficuum et dabat ei ante comestionem et post Et per mel ficuum intellige dulcedinem ficuum cum cuius humiditate vel mel in quo ficus involutus et ad ultimum non [illegible] ipsum uno die absque expulsione Hec sunt verba Galieni et hic est modus curationis eius ut scriptum est Alium modum que fecimus in [illegible] paucis Sed sciendum est hic quod qui asclites sunt cum febre et virtute debili et eius urina sunt rubea et tincta cum difficultate aut in cuius [illegible] et hoc nimis temporibus sunt visitatum Et si urina in quantitate multiplicata sunt et absque difficultate exierit et calor omni die fuerit remissus Sed asclites cum febre potest beneficio mediante curari si deus voluit

hoc mo paru comedat & hor comestio no bibat
si e pgl's post comestio ii horas at iii Si vo
a potu hora comestionis abstine no pt parum co-
medat & parum bibat & nullo in die dormiat n
pt nativitate sicut ipe qui ess nimis debilis uel
qui de nocte non dormivit Et si sitis an pvdad
uel p[illegible] cu molestat Abluat sepe os suu
cu aceto uel gargarizet aceto medic fortitu cu
acetulo vini al adoriferi & e utile Na h' oez
sitim minuit & removet pruritu sui Comedat pa-
ne de simula spelte uel ex tondito cu cardamo-
mo & amomo & spic[e] Comedat carnes edi uel
castrati aut avicl'a[rum] nualis coctas cu spe & cauli-
bus & conditas cu vino de granatis uel aceto aut
agresta uel suco berberis aut suco acetose Et
aq[ua] tamen & lenem aqu[am] coedat i q poat p[ul]
ameos amoi cianoi cardamoi croci & sis spe &
piperis lon Comedat carnes aviu silvestriu no de
genere in aqs assatas uel coctas in testula ut pas-
tello conditas cu vino de granatis ut aceto a gresta
Vel suco berberis uel acetose & pulue dicto Si
as ep coestio carniu conditar ut dixing absq
pane & potu esset melior qui cu pane & potu &
potus post ii hos at iii ess mag utilr q hora
comestios Et multiplicato carniu assatar ut coc-
tar in pastello ut testula conditar ut dixing
e melior qui coestio carniu elixatar & tertia que
comestio brodii herbar dictaru & [illegible] duces
ad sanitate Sed ex potu astitutis cu fe vini
al clar deue adoriferu aptius in capac li pha-
tu cu aqua de coctionis cicer acetose edic ber-
beris & api aut cappi & sit quibus aq ut est quibus
vini & plus si vinu sit bonu uel uiq si vi
no fuerit ut supra e, Sup capac & sup dicte
cimplicta supius dicta conalis p duas aut tres
purgatos aut mediocri fidelibus Na us e bona
imo nulla in omi ydropisi n p q qui nullus & ca
qui ca nulle incipit minui & hoc p logu usu
manifestu e nobis & mulis amicis qui usi sunt hc
P[illegible] uel in eodamada aut bis aut ter
sem tenore utuil purgetr cu medicinis q ut
plimu dr p venia Na cu omibus ydropisis
& [illegible] asclites no fiat nisi de via [illegible]
tota venar expelle no pt uel mitiq [illegible]
tom sicco no potuit imo remanet in epate &
pticus [illegible] & implentes [illegible] uel
humiditatis varietas epatis & tota vacua nu-
tritiuorx tam diu ep penetrat int media &
pg at [illegible] & in flatis vent & sit ydropisi
[illegible] p causa nirata & p [illegible] dictu
sunt in pdo q medicie venia pcurantes
[illegible] solutione ventris sub amicy alij i hac
passione utiliores & meliores & hac multe apud

apud nos sunt visitatu p usum & p dicta phoru
pille q solvunt ventre cu pcurato[r] urie sic sunt
Rx reubar ʒ ii turbith agarici colloquintide ʒʒ an ʒ i
seis edie lacturar cicorec seis api an ʒ s Infor-
ment pille cu suco lacturar uel endiuie Dos ear
ʒ i s uel ʒ ii Itm Rx sticadoe ʒ s ros ru ʒ i seis
endic lacturar uel cicorec Dos ear ʒ i ut ʒ i s
plus & mi[n]us zm virtute Si aut pillas recipe no
possit fiat decoctio q sic sit Rx de coctoni seis edie
lacturar scariole, prunor seis api ʒ iiii Et sup
ʒ ii pul reubar ʒ s turbith infundat aq ipa
du sunt fervens & totu hc distillt usq ad horas
vi tunc colet & detur cu ʒ ii syrupi acetosi Utatr
sepe in die dyacurcuma mixta cu zucco ros veteri
& post bibat tria cocleara vini sui seis dicti Possit
aquando sume de pul q sit ex epate lupi exsiccato
& pulverizato ʒ ii cu vino de coctionis passulatu
uel vio de tarto q appellatr vas quia de pietate
pcurat sui hanc curat infirmitate Hec e cura
q e competes ascliti cum fe uel calliditate excre-
dente **Cura** ascliti q e absq vrina ru uel
fe. Aut absq forti calidite & ut purgetr cu pill
fetidis uel cu pill q sic sunt Rx folior mezereon
ʒ ii eufforbii ʒ i reubar ʒ i s ros ru masticis
an ʒ i, turbith agarici coloquintide an ʒ s fiant
pille cum suco eupator uel absinthii Itm idem
Rx seminis endie cicorec lacturar api feu petrosili
an ʒ s euforbii mezereon an ʒ i reubar ʒ iii coloqu-
tide agarici turbith an ʒ s, mastic ros ru an ʒ i
ffiat pille cu suco eupator uel absinthii Dos istar
pillar sunt e a ʒ i usq ad ʒ ii Si aut pillas
istas recipe no possit purgetr cu medicina q sic sit
Rx reubar pulizati & cribrati ʒ ii & sup ipm in-
fundat ʒ iiii aq de coctonis api feu api cappi
acti lacturar scariole seis cicorec detur cu ʒ ii
oxymellis compositi in matutis Decoctis sup ex
& post post purgatioz ut dictu e supius fiat bis in
die comedat de dyacurcuma ad modu nucis magne
aut cerua & an prandiu & post illud bibat ʒ ii vini
veteris puri al adoriferi uel aceti fortissimi &
vigosi uel dyalacca de electio sole feru q amad
sicut in antidotario Si aut hec egritudo ess cu fluxu
ventris uel pluton mia regatr plus cu medicina
q sic sit & pt ep fiat aqu medicinar solutiar uel
purgatiar Rx spodii rerum galle balaustiaru
sicarh sem tamarisci & acetose an ʒ i api sepati
aqr spice reubar lacte cartiu radicu cappis
an ʒ s seis endie ʒ s seis agni casti seis portulace
an ʒ i api ʒ s camphore sexta ʒ i fiat trati
cu suco berberis uel citoior aut q b bro ʒ ii ut
ʒ at ʒ i s Datur cu vio de coctos citoior ut berberis
uel sicarh uel fiat si habuerit fluxu vetr ros
uel suci citoior cu vino uel syrupo de mirtis,
uel de agresta Aut trociscos stelle cu eisd syrups
& erunt meliores Cuiusq quoda ascliticu qui
vocabatr dns azo de [illegible] de [illegible] p me

plus cum trociscis confectis et cum continuo usu diacurcume cori
℞ tineburis ʒ i ʒʒ sinami an(a) ʒ ii spodii electe gra-
na ox ii [illegible] et incorporentur cum vino Hec recipiat
trociscorum semel in ebdomada in matutinis et appellabat
[illegible] vel quinque Omni die autem prandium et cena
sumebat ad modum nucis de diacurcuma et post illud
bibebat aliquid boni vini optimi albi odoriferi
Et cum compleris superius dictis et hac dieta liberatus
fuit perfecte ita quod tenuit [illegible] mensibus vi et vixit
in sanitate longo tempore et erat eius etas tempore infir-
mitatis plus annis lx Erat etiam in infirmitate
sua satis bone virtutis eius appetitus satis bonus Et
erat absque febre et absque fluxu ventris Crura eius
venter et testiculi erant in maxima inflatione et eius
urina erat [illegible] et fuit semper bone quantitatis
Dieta eius erat talis sicut narrabitur hic [illegible]-
tum [illegible] et tunc abluebat os suum et gargari-
zabat aceto medie fortis et aquam miscebat
cum illo aceto de vino et aqua non panis quod ascli-
tes absque febre et caliditate vehementi sunt tales ut septi-
me supra [illegible] comedendi cum tempore similiter Come-
dat carnes assatas avium silvestrium non [illegible]
in aquis et testula et pastillo conditas cum aliis et
petrosilio et carnes edi et arietis annalis ut castrati
assatas Similiter gallos capones et gallinas con-
ditas cum alliis et petrosilio Comedat pisces pa-
litos et [illegible] cum sinapi et alliis nuces et ficus sic-
cas sepe et vitellos ovorum mollos comedebat
carnes elixatas nisi in die purgationis Et tunc e-
rant elixate carnes et cibaria cum porris et cauli-
bus Et de eis non comedat sed de porris et caulibus
sed comedat ipsas res et carnes elixatas cum sinapi
aut cum alliis coctis ficubus siccis vel nucibus aut
passulis Condiantur omnia cibaria sua cum pulvere qui sit
fit ℞ piperis longi [illegible] galange foli-
i an(a) ʒ ii [illegible] ʒ i [illegible] ʒ i fiat
pulvis cribratus Nam hic pulvis aperit et resolvit ven-
tositatem et excitat appetitum In [illegible] suis condi-
mentis potus vinum de agresta et succus berberis et
acetum si non presto est aliud Bibat parum et non dor-
miat in die et abluat os suum sepe cum aceto medie
fortis vel cum aceto mixto cum vino quod hoc extinguit
valde sitim ydropici et non bibat hoc [illegible] sicut
[illegible] aut [illegible] Nam tollerare sitim in
[illegible] in tali [illegible] resolvit aquositatem et [illegible]
[illegible] sit vinum eius odoriferum clarum subtile [illegible]
[illegible] et vetus si [illegible]
in quo non possit aliquid aque Nam visio aque in ydro-
pico nocet ut vult Avicenna in libro 3o de cura asclitis
[illegible] pulverem lupi [illegible] si [illegible]
[illegible] cum vino suo vel [illegible]
passionem et in hac [illegible] Emplastrare ex
et ventre cum emplastris superius dictis et specialiter post pur-
gationes erit multum utile Sed [illegible] purgationes in-
utile reputetur [illegible] cum [illegible] aut vino suo
[illegible] et post purgationes multum confert et [illegible]
Et hec est cura mea asclitis absque febre et vehementi caliditate

epatis et qui est absque fluxu ventris et virtutis debi-
litate Nam ydropisis que est cum fluxu ventris et virtutis
debilitate et urina pauca raro [illegible] curatur aut
male potest curari si est cum virtute sunt satis forti Nam propter
fluxum medicus non inveniet tam exsiccationis [illegible]
[illegible] et superhabundat [illegible] si cum exsiccativis
et resolutivis procedere voluerit fluxus multiplicabitur et de-
bilis virtus augmentabitur et crescet et hoc habet locum
quando fluxus ventris infirmi sunt absque alleviatione
Si vero fluxus in ydropico sunt cum maiori allevia-
tione infirmi tunc est utilis et confirmatus Nam signum
est quod natura suo ingenio hic propter melius operatur Sed tunc
tamen superius consulit medicus hic procedere in ydropisi cum
fluxu satis comode Attendere ut vult Avicenna libro 3o de
cura asclitis quod [illegible] non est [illegible] ydropico [illegible]
quando venit ydropisis ex retentione sanguinis ut accidit
mulieribus propter menstrua aut [illegible] emoroydos
[illegible] in [illegible] Emor-
roydas aut [illegible] si non [illegible] fuerit
[illegible] est ydropisim fieri aut ptisi Et [illegible]
[illegible] fieri potest in ydropisi et similibus Almansor libro [illegible]
et Avicenna libro 3o capitulo de cura asclitis volunt quod quando
vel augmentatur ydropisis et [illegible] non multum [illegible]
videtur et [illegible] emplastrare Et incisio sub
umbilico [illegible] in digitos [illegible] fiat vel [illegible]
[illegible] magis [illegible] non in [illegible]
melius et [illegible] est Et quod aqua non extrahatur
subito sed paulatim et per longum tempus successive quia
cum eius [illegible] calor [illegible] naturalis resolvetur
et fiet sincopis et mors sequitur Nam cum [illegible] sup-
[illegible] ut mala [illegible] expel-
litur ex corpore semper [illegible] calore naturali [illegible]
[illegible] expellitur ex resolutione quorum [illegible] debilitatur ut
vult Avicenna libro primo fen 3a [illegible] de regimine [illegible]
[illegible] incisionem
ydropisi [illegible] in ultimo fortibus
quia sum [illegible] in meo tempore vidi mori ydropicos in
[illegible] facta fuit incisio manualis aut cum ferro
Sed vidi aliquos liberari quibus [illegible] a scalpellatore
[illegible] pelle ita quod aqua exibat gutta-
tim tam diu donec [illegible]
tati et post hec infirmus restituebatur Et si post ex-
siccationem aque vel resolutionem medicus ut infirmus non
[illegible] cum confortatione [illegible] epatis et [illegible]
[illegible] debite et [illegible] quod in brevi [illegible]
[illegible] in [illegible] et moriebatur [illegible]
est hec quod quidam antiquorum dicunt quod ascliten est de-
[illegible] in epate [illegible]
[illegible] et caliditate multiplicata ex [illegible] colere
[illegible] ad [illegible] sua Nam talis [illegible]
medicum [illegible] ut [illegible] in cura [illegible]
talis [illegible] opilationem ut fiat deopilatio et [illegible]
colera [illegible] in epate propter [illegible] ne inflammet
et hoc est [illegible] et difficilius [illegible] ut
[illegible] in [illegible] infirmi Et si vellet in
cura asclitis [illegible] que est aquositas

multiplicata ut inquit Mach et Sciphat quod induxit cura-
tare ad hoc ut cum rebus talis est siccis et plutis pro-
cedat tunc utetur cum rebus simplicibus talis et non compositis
est gratia considerato quia qui dicunt quod hyposarcites
est deterior asclite respiciunt eam quantitatem que est ventosis
non pura sed mixta cum humiditate virtute in commix-
tione et est ut clausa ut inquit Mach et Sciphat itaque
Con. quia tamen si plus cum talis procede voluit cur-
mando ventositatem multiplicabit eam et plucendo
humidum in finem. Si vero cum fortis vel debilibus calidis
procede voluit intercedere removebit ventositatem sed eius
materiam multiplicabit eam et plucendo humidum in finem
et cura eius intercedere terminabitur. Et si eam autem te que est nulla
digestio stomachi plus considerare voluit non requiretur in
cura ipsius ut multiplicetur rerum que habent confortare digestionem
et stomachi et ... tunc cum curetur et eius fine medicinis
levitatis absque quasi difficultate consequitur. Unde dicitur
de illis qui dicunt quod ascliten est deterior hyposarcite verum
est ratione tunc autem considerate in operatione. Illis vero qui
dicunt quod hyposarcites est deterior asclite verum est ratione
tunc quantitate que est in utraque ut inquit Mach et Sciphat
multis quod esse ne tenet in esse innuitate et hec tota
est mali cum ex causa hic valeat. **Luca** hyposar-
chie est omnibus aliis levior et potest in quolibet abs-
que difficultate fieri et finiri et nullus qui ex ea moritur
nisi aut per ignorantiam aut per inobedientiam. Si aut
passio hec contigerit mulieri propter retentionem menstruorum
que ad ... et ad membra redundaverunt ut superve-
niat viro que consuevit habere emorroydas et non
non habet fluxum de ... que est multis in tali casu valde
conveniens et bona et maxime si mulier fuit bone
habitudinis et fuit eius etas infra annos xxxvi et
etas viri infra xl annos. Aliter autem flora in hy-
dropisi non laudatur nisi fiat hoc. Purgetur cum pill
que sic fiunt et vel bis in ebdomada. Recipe agarici
coloquintide mezereon turbith ameos ana scilicet
seminis apii ana ʒ i reubarbari ʒ ii ~~Recipe pille~~ Recipe pille
cum succo absinthii dosis earum ʒ i usque ad ii secundum
virtutem vel cum pill fetid. Purgetur ut cum vino quod
sic fit Recipe turbith ... ana ʒ i ʒʒ ... ana
ʒ ii fiat ... cum vino et detur ana die cum vino ca-
in matutinis. Comedat cum pane panem cum ...
plus ʒ v diu ... vel diu lacte ut diu ...
lutetur corpus suum totum cum recenti ... vel luto et
exponatur sic ad solem donec lutum perfecte fuit exsicca-
tum ita quod lutum per se ut cum pauca fricatione re-
moveatur et ita fiat omni die sicut decimo. Parum
comedat et semel in die tantum si est possibile et comedat
res assatas scilicet carnes vel ... in pastillo
vel testula de avibus silvestribus et domesticis et carnes
... edi et capoli ... ob cum alliis
et sinapi et comedat allium ... cum vitellis ovorum et
... sicas. Bibat vinum vetus forte
acutum clarum album vel nouum cum pane ...

super eius. Et servet ordinem comestionis et potus secundum
quod dictum est super multum laboret et parum comedat et siti
sufficiat et fame longa prout possibile fuit. Condiatur cibaria
sua cum pulvere qui sic fit Recipe piperis lon. ana ʒ v cur-
cumi ʒ ii ciamomi galange ʒʒ ana ʒ i croci ʒ i fiat
pulvis et semper in condimentis suis ponatur aqua de aceto et
menta et alliis et non dormiat in die. Et sepe exponat
corpus suum ad solem et ad laborem continuum prout posse. Cura-
bitur cum perfecte per ista via si deus voluerit a quacumque
causa contingat. Indubitanter credat omnibus hoc quod plus
in exhibitione ʒ ii reubarbari pulverizati cribrati et electi
et exhibiti in aurora mixti cum ʒ ii oximellis compositi et ʒ
iii vel iiii aque de radicibus lactucarum scariole et radicis
feni. Multotiens curavi cum abstinentione dicte diete con-
venientis. Et non daba hac re nisi de secundo in tertium die ut
cum tertiam virtute. Iterum in debilibus non daba nisi ʒ i
reubarbari. Aliis vero diebus quibus non sumebat reubarbarum
daba ana pudin et cena ʒ i oximellis compositi ut scillitici
cum aqua de radicibus lactucarum scariole radicum feni.
Et principaliter opus infirmus erat absque febre. Cum vero erat cum
febre daba cum eadem aqua sirupum compositum vel vel rosarum.
Si vero habebat fluxum ventris daba sirupum de citoniis
cum eadem aqua vel sirupum de agresta et reubarbarum semel
in ebdomada ut bis secundum virtutem. Et ciba ... confortativa
retentionis et emplastra similiter. Et quibus reubarbarum
non erat in fluxu cum ydropisi ut ʒ a quo non
Et hic modus medicandi est quibus cum ydropisi et ex-
pertus a quibus ita fiat ut dicitur et probatum quod
si accipiatur succus cucumeris asinini vel agrestis
que est nulla curatione et exsiccatur ad solem perfecte ut
induretur et ex eo fiant pille grosse admodum ciceris
magni et sumatur una in media nocte et post ipsam bibatur
ʒ ii vini de radicibus reubarbari et mellis quod sanat
omnem ydropisim pellendo una die tota aquam ut
quasi tota. Hic modus curationis cum succo cucumeris a-
sinini et pericolosus et non habet locum nisi in homine forti et
robusto et non est opus nisi sapientis medici et experti

De fluxu ventris et lienteria
128

Fluxus ventris fit aliquando cum sanguine et sanie
Et fit aut propter apostema natum in intestinis Aut
propter venam scissam Aut propter debilitatem epatis
Aut propter excoriationem in superioribus vel inferioribus
intestinis Aut in ano. Aliquando sine sanie et sanguine
fit et hec aliquando fit propter debilitatem epatis ab alteratione
Aliquando ad debilitatem propter digestionem Aliquando fit ex cursu
cole ad intestina Aliquando fit propter velocitatem descensionis
cibi a stomacho et intestinis et hec fit propter multitudinem flatus
in eis Aut propter repletionem eorum et molliciem ipsorum Aut
propter lubricitatem acute in eis Aut propter pustula ut
bothor acute in superficie ipsorum. Aliquando fit a multitudine
effusionis cole nigre ad os stomachi. Aliquando fit ex catarro
vel ex flate descendente a capite ad partem inferiorem ut
ad stomachum et hec ut ypo. 1a particula de ... caus ...
principaliter ... in diarria fiunt a capite huius ... de fluit

Aliqn fit ꝑ multitudine cibi aut quia e solitis in natura sua Et aliqn fit ꝑ errore ordinis eius Aut ꝑ motu post ipsum Aliqn fit ꝑ multitudinem potus aq super ipsum Aliqn fit ꝑ paruitate repletionis corporalis **Signa** ista communia conueniunt ex his conditionibus obseruatur in re que expellitur scilicet ex substantia eius quod euacuatur et propter horum euacuationes uel expulsionis et propter dispositionem comestionis Et etiam ꝑ dolore et modum doloris Nam quando fluxus fiunt ꝑ apa natum in intestinis exit cum se continua et dolore ventris et siti et est vomitus et inflato in parte superiori uel inferiori secundum quod locatum fuit et pulsato multa in loco et tangitur multotiens in fine eius corporis cum apa in parte superiori fuit et in primo videtur emitte egestionem sanguinolenta sed cum corrumpitur emittit per inferiora specialiter et aliquando per superiora sanie et tunc sedatur omnia alia accidentia mitigantur maxime vm ippo. in particula afforismorum Circa generationem sanies dolores et febres magis accidunt quam facta sanie Et etiam uel emittitur sanguinis uel sanies in fluxu ventris ꝑ fissuram vene et excoriationem intestinorum et debilitate epatis exit similiter sanguinis sed non sanies que veniat ab epate Differentia tamen inter ista manifeste ꝑ ipsius Quia sanguinis qui exit cum fluxu ꝑ excoriationem est cum punctura et est cum eo rasura intestinorum et humores qui eueniunt cum eo Vnde sanguinis in tali fluxu paucus est sed non purus Et si talis fluxus fuit ꝑ excoriationem intestinorum superiorum id quod euacuatur est subtile et parum et prolongato tempus postquam sentit dolore et punctura in vmbilico et ventre exit illud et euacuatur et est valde mixtum id quod euacuatur in simul sive sit sanguinis sive rasura aut humores seu egestiones et hoc contingit ꝑ longitudinem transitus in quo mixtio melius potest fieri Si aut ꝑ excoriationem intestinorum inferiorum uel grossorum fuit illud quod euacuatur cum sanguine est grossum multum in quantitate et breuitate sentit dolore in fine in vmbilico et ventre tunc emittitur id quod euacuatur et propter hoc apparet ut non sit mixtum in simul multum quod euacuatur ut exit sed quandoque vnaqueque res sit separata a sanguine que peruenit ab inferioribus intestinis Sanguinis aut qui venit cum fluxu ventris ꝑ vena scissa est purus et paucus in quantitate Et apparent concomitatur dolor ventris absque punctura aliqua Et obseruatur tamen conditiones supra dicte et mixtiones earum quod debet esse in fluxu ventris ꝑ excoriationem et fluxus vero ventris qui ꝑ debilitate epatis fit est cum destructione appetitus et cum [illegible] epatis in latere dextro et illud quod emittitur est simile lotura carnis recentis et apparet quod in tali fluxu fit multiplicitate maxime sanguinis Sanguinis aut qui ab emorroydibus venit subito euenit et est niger grossus Apparent enim ante eius aduentum venit et est in loco illo grauitas et dolor et specialiter cum emorroyde sit extra Si vero intra fuerit tunc dolor et grauitas est intra ante et sanguinis qui exit antecedit omnem exitum egestionis **Signa** fluxus ꝑ debilitatem epatis ab attritione aut ab digestione sunt quod fit absque sanie et sanie et est fluxus aliquando et viridis et corpus fit molle cum eo et minorantur sanguinis in venis eius et cibatur

color et albificatur et plumbescit et destruitur appetitus et fit nausea vomitus **Signa** fluxus ꝑ effusionem colere acute ad intestina sunt quod fit post febres adurentes aut post acceptionem medicinarum acutarum aut vini puri Aut cum que calefaciunt epar et mundificant ipsum et faciunt sequi excoriationem cum prolongatur **Signa** fluxus ex velocitate descensionis cibi a stomacho et intestinis quod fit ꝑ motum laboriosum post cibum et quod cibus in stomacho facit illud et nascitur quando cibus est lubricus viscosus subtilis aut pinguis aut plurime quantitatis Aut est in ipso cibus pluuia et est ibi multitudo flatus et fluxus albus videtur et est cum multitudine sputi et est cum eo paucitas nausee et sitis et vomitus flatus et exitus eius cum cibo commixti egestione et cum cibus et egestio in quibus non est plurima alteratio et hec species diarria appellatur et lienteria Cum vero accidit ꝑ mollitiem et repletionem sunt ista eadem signa preter quod cum eo non est vomitus flatus nec egestio flatus Si aut ꝑ bothor uel pustula contingente in superficie intestinorum euenerit dolor tunc excitatur in stomacho post cibum et intestinis in loco in quo non inueniebatur cum cibus Cum cibus descendit ab illo loco sedatur dolor ille et commouetur in loco inferiori deinde sedatur et non cessat permutari secundum hoc Et quod est in egestione est virus subtile et cibi etiam cum sua dispositione non sunt alterati omnia Aut non sunt alterati plurima alteratione et sunt velocis exitus et descensionis et ꝑ hoc si manetur in fine Si aut in fine non mox sunt tardioris exitus et sentitur grauitas cibi descendentis subito precipitanti ad inferiora sicut lapis cadens et hec species in veritate lienteria appellatur **Signa** fluxus facti a multitudine effusionis colere nigre ad os stomachi sunt quod commouetur libero appetitus et mordicatio et acetositas commouetur in ore stomachi et rigore et sedatur id apud comestionem Aut apud potum parum aliquantum sed aliquando Et non sedatur cum cibis non unctuosis sedatione quantum sit cum unctuosis **Signa** fluxus ex catarro capitis sunt quod fit post somnum et dimissionem egestionis Deinde reficitur vel post vigilias pacificus perseuerat et in suis egestionibus plana maxime apparet **Signa** eius quod fit ꝑ multitudinem cibi et maxime pluti sunt quod vtique appetitia et vehementia appetitus est absque moditatione omnibus stomachi Cuius comedit secundum appetitum generat cum corpus est plenum **Signa** eius quod fit ꝑ errore in ordine comedendi sunt quod antecedunt cibum res velociter exitus ut sunt pruna acetosa et silia Et quod ille res quamuis non sint pluuie sunt tamen lubricite uel pingues ut sunt exodia pinguia et mollia **Signa** eius quod fit ꝑ multitudinem aque super ipsum ex relatione nota sunt **Signa** illius quod ꝑ paucitate repletionis corporis fit multitudo carnis et paucitas appetitus et longitudo quietis et dimissio motus **Cura** fluxus cum sanguine ꝑ apa quod fit aut factum est aut cum sanie post apa quod rumpitur

aut disruptum est. Si habitudo fuerit grossa ut vix constat ut fiat flebotomia de salvatella manus dextre que est inter anularem et auricularem digitum. Et fiat cliste confortativum loci quod fit ex oleo ro. et ros. et mirtis coctis et bulitis. Et fiat hoc bis in die aut semel. Emplastretur locus appositum in emplastro quod fit ex farina or. ros. mirtis et balaustia et oleo ros. et ex succo arnoglosse et plantaginis vel portulace. Post primum vero apertis super locum dolorosum ponatur quod fit ex malva mixto separato farina seminis lini et fenugreci et vitellis ovorum et pinguedinibus porci vel butiro. Et hoc emplastrum valde maturativum est. Ponitur ad maturandum ad hoc ut mica panici generetur et rumpatur apostema et apertum mutatur usque ad tempus in quo rumpetur quod scies per emissionem saniei et precessationem doloris. Cum succo facto ex farina or. vel fabe fracte. Aut spelte vel avene. Aut comedat mica panis abluta cum aqua et dulcorata cum sirupo ros. et agresta aut cum vino de granatis. Bibat aquam or. decocta cum mirtis vel sumach. Aut cum berberis. Aut bibat sirupum de agresta vel de mirtillis de sumach cum aqua decoctionis mirtillorum vel berberis. Si vero valde debilis fuerit comedat carnes edi vel pullorum coctas cum sumach vel mirtis aut berberis conditas cum vitellis ovorum et agresta vel vino de granatis. Aut succo citoniorum vel pirorum seu minima facta ex eis. Et post bibere vinum stipticum limphatum cum aqua decoctionis predictarum rerum. Post apertionem apostematis et ruptionem et emissionem saniei fiat sepe cliste cum aqua decoctionis fabarum mirtillorum cum or. et melle ros. et sumat pulverem decoctionis qui sic fit. Recipe rubarb. ʒ ii fiat pulvis cum quo pulvis ponatur ʒ iiii aque decoctionis mirtillorum vel sumach et dimittatur sic per horas vi et postea coletur et dulcoretur cum ʒ ii vel iii sirupi de mirtis vel de ros. Et detur ante diem summo mane. Post mundificationem sumat trociscum de mirtis vel de berberis cum sirupo de agresta vel de mirtis et vino stiptico. Carnes dictas et carnes turturum et perdicum coctas in veru et testula et pastillo conditas ut dictum est. Et comedat etiam risum et succum fabe fracte. Condiatur etiam cum pulvere qui sic fit. Recipe mirtillorum spodii ana ʒ v croci ʒ ii. Hic appetitum confortat et digestionem. Scias hoc quod clisteria magis conferunt in egritudinibus inferiorum intestinorum quam superiorum, immo in egritudinibus subtilium intestinorum vel superiorum parum aut nichil conferunt. Sed medicine sumpte per os magis conferunt in egritudinibus subtilium intestinorum. Facta mundificatione firmetur locus in quo fuit apostema vel excoriatio vel a quo sanies emanabat cum trocisco qui sic fit. Recipe mumie boli ar. masticis draganti ana ʒ v teratur et incorporetur cum vino decoctionis mirtillorum et croci. Hic enim trociscus cum or.

sumitur sanat ulcera intestinorum et excoriationes que in superioribus intestinis. Et si supponitur cum cliste dicto confert ulceri et excoriationi intestinorum inferiorum. Datur per os cum ros. aut mica citoniorum aut sirupo de agresta aut de mirtis. **Cura** fluxus qui fit absque sanguine et sanie et fit propter debilitatem epatis ab alteratione aut a digestione est ut confortetur epar cum unctione que fit ex oleo de spica et oleo de mastice mixtis. Et ponatur super epar emplastrum confortativum et aperitivum sit et emplastrum factum ex succo absinthii vel eupatorii mixtis cum vino in quo dissolutum sit armoniacum cum granis pul. ros. et sandalorum mixtis sit. Ponatur sepe ventose magne super epar absque incisione. Mundificetur cum reubarbaro secundum quod dictum est supra. Comedat amidum panis(?) et cenam de diacidonium pipereon diacurcumam diacalamentum diagalanga. Bibat vinum parum odoriferum clarum vetus vel novum. Sumat carnes dictas superius conditas cum pulvere qui sic fit. Recipe piperis lon. ʒ ℥ cinamomi galange nucis muscate foliis gariofili cubebe ana ʒ iii croci ʒ i. Pulverizetur trociscus stelle cum ros. aut vino dicto sto ieiuno et hoc fiat sepe. **Cura** fluxus propter multitudinem colere acute effuse ad intestina est ut sumat sepe in die sirupum de agresta aut sirupum de mirtis vel oxizaccarum. Et comedat succum factum ex farina or. aut avena vel risi et sumat trociscos de arnoglossa qui sic fiunt. Recipe ros. ru. spodii ana ʒ i seminis arnoglosse vel herbe sumach balaustie gummi arabici combusti ana ʒ ii ʒ opii ʒ ii incorporetur cum succo citoniorum trocisci in pondere ʒ ii sumatur in mane unus cum ʒ i aqua cum ii ros. citoniorum vel mice. Sumat lac acetosum decoctum cum lapide et ferro ignito. Purgetur cum decoctione que sic fit. Recipe mirabolanorum citrinorum et ebulorum ana ʒ i arnoglosse combuste ana ʒ i. Pistentur et bulliantur in ℥ vi aque donec medietas sit consumpta coletur et in colatura illa addantur ʒ iii zuccari ros. veteris bulliatur aliquantum et coletur tunc detur ante diem. Hec enim decoctio mundificando coleram rubeam citra retro fugit. Si autem infirmus esset debilis et egritudo prolongaretur et tardet curatio et medicamine non videretur multum conferre tunc cura eius esset tibie egrorum cum nucibus lenibus pinguibus in die multotiens dando ei cocleare parum. Aut cum brodio gallinarum valde pinguium in quo ponatur mica panis cum vitellis ovorum absque albugine ovorum et aliquantulum de pulvere cardamomi vel galange et non comedat preterea nisi iii vel iiii cochlearia valde parva et nisi cum eo bibat sepe tamen in die et nocte comedat. Et si a potu abstinere non posset bibat vinum stipticum limphatum cum aqua decoctionis citoniorum granatorum vel berberis. **Cura** fluxus ex velocitate expulsionis a stomacho vel intestinis est cum talis fluxus fiat a duabus

et multis causis sicut iam apparuit in signis et ipsis apparebit in cura. Nam omnis talis fluxus curetur semper cum suo contrario et parte cibi et potus et ex parte medicinarum. Convenit tamen ut ponens unam considerationem tantum particulare propter curam predictam. Aliter enim posset error in eadem in cura fluxus. Si ergo fluxus contingerit ex debilitate retentionis cibi a stomacho et intestinis propter motum laxativum, propterea cura erit ut fiat semper et quies post comestionem et ut cibi eius essent confortati cum rebus stipticis que faciunt ipsos cibos in stomacho et intestinis longius permanere ut sunt cotidiana que fiunt ex sumach vel agresta et mirtis et berberis et similibus. Et ut in fine bibat bonum vinum rubeum stipticum et grossum cum cibo parum tamen. Et ut cibaria sint non elixata sed in veru et similibus tostaria. Et quod stipticum et grossum comedatur magis quam subtilia. Confortetur etiam cibaria sua cum pulvere qui fit ex galanga pipere longo et croco. Si autem fluxus fuerit quia cibus in se ipso facit illud quia est lubricus viscosus et subtilis aut pinguis aut plurime quantitatis, aut cibus in ipso est utrumque plurima, et hoc totum medicus sciet per exinquisitionem super infirmum de cena cibi precedenti vel precedenti plusquam perfecti. Curetur si cibus est lubricus viscosus cum rebus assatis vel coctis in pastillo et testu … conditis et confortatis cum pipere et pipere longo galanga cubebe carpobalsami cinamomi nuce indica gariofilis nuce muscata et croco et cum agresta ut sumach et mirtis berberis et vino de granatis. Post illud parum bibat et quiescat et dormiat post comestionem. Et idem faciat si fuerit cibus pinguis vel plurimus. Ponatur tamen in balneo ille qui patitur fluxum propter cibum pollutum et sit balneum tepidum aque decoctionis camomille et melliloti rosarum et foliorum salicis et nenufaris. Sumat post exitum ex balneo ℥ … electe cum ℥ ii syrupi de mirtis vel de agresta vel de berberis vel de sumach et erit bonum. Ille vero qui patitur fluxum propter quantitatem multam ciborum assumpta non indiget nisi abstinentia et confortatione stomaci cum diagalanga vel rosata novella vel diarodon. Bibat vinum bonum rubeum tamen parum calidum hyeme frigidum estate. Cibaria eius sint valde digestibilia et pauce quantitatis ut sunt carnes perdicum fasianorum turturum … gallinarum et consimilium. Condiantur … ut dictum est supra. Nam electuaria pigmentaria … possunt sumi in prima quantitate in isto casu et erunt satis utilia. Si vero fluxus fuerit propter multitudinem flatus in cibis quod scietur ex albedine fluxus et multitudine sputi et paucitate … et similium et quod in egestione erit viscositas curabitur cum vomitu et cum purgatione ex … vel cum purgatione que fit ex mirabolanis kebulis … mastice … cum medicinis de turbith et vino rubeo stiptico calido actu et cum cibis et potibus dictis supra et in fine confortetur … patiens fluxum ex ista causa diacitoniton … diagalanga et diarodon … [illegible] et

sepe et optima cibaria variata. Si autem propter mollitiem stomaci et eius repletionem fluxus contigerit cuius signa sunt hic supra propter quod in isto casu non est vomitus … ergo. Curabitur cum electuariis dictis et non purgabitur nec per vomitum nec per flebotomiam. Et recipiet sepe triacam cum mirra de citoniis et vino potico et dieta eius erit sicut dicta dicta. Si autem propter pustulam que in stomacho est et intestinis provenit quod scies quia excitatur post cibum dolor in stomacho et intestinis in loco in quo non inveniebatur ante cibum. Et cum cibus descendit a loco illo sedatur ille dolor et commovetur in loco alio inferiori illo deinde sedatur et non cessat … Et quod est in egestione virus subtile et cibi exitus sua dispositione non alterati sunt omnino aut non alterati plurima alteratione. Curabitur cum cibis acetosis et stipticis ut sunt carnes tacte et condite cum agresta sumach et rob citoniorum et piriorum et vitellis ovorum … Et sicut sunt vinum de granatis et syrupus de agresta et eius syrupus rob et syrupus mirtillorum et vinum eius erit potum … cum aqua cisterne aut cum aqua decoctionis mirtillorum vel citoniorum aut pirorum. Sumat sepe trociscos de acetosa de … et pulvis de granis granatorum vel de granis dactilorum et de granis uvarum cum mirra de citoniis vel cum syrupo de agresta vel de mirtillis de citoniis … Aut cum syrupo de … vel rob quod fit … Purgetur cum reubarbaro et mirra citoniorum vel cum syrupo de mirtillis et similibus. Cum autem fluxus contigerat propter lubricitatem acuitate in superficie stomachi et intestinorum quod scies per exitum ciborum non alteratorum aut parve alterationis et quod sunt velociter exitus cibi et descensionis … si non movetur in fine. Si vero non movetur in fine sunt tardioris exitus et sentitur gravitas cibi descendentis subito precipitati ad inferiora … Curabitur cum electuario de psilio quod sic fit. Rx. siliquarum balaustiarum de spina balaustiarum … fructus tamarisci ana ℥ x … ℥ xvi … passularum … ut althaea lb i … lb … ut althaea lb … fiat electuarium cum … vel electuario de … vel de gallis. Et sumat pulvis de granis granatorum et similium et dimittat … Et nutriatur cum carnibus assatis super prunas et in veru conditis ut supra dictum est et bibat vinum potum mixtum cum aqua … Purgabitur cum decoctione facta ex mirabolanis kebulis et emblicis … cum mirra de citoniis et syrupo de agresta et similibus. Cura eius que fit a multitudine effusionis colere nigre ad os stomaci est ut fiat … basilicon … cum decoctione epithimi mirabolanorum indorum … rosarum rubearum et … rosarum veterum. Et post istud ponatur ventosa magna absque scisione super splenem. Sumat sepe … mixtum cum

zucco ros. veteri Aut cum rosata novella aut cum diacitoniten cum zucco, fiant sepe clisteria mundificatiua ex aqua epithimi cum melle ros. deinde subsequantur clisteria stiptica que fiunt ex aqua decoctionis psidiarum et gallarum et melle ro. et vino pontico Et at sepe mundificatis puluis de epithimo cum ros. Aut cum mirra de citoniis In aurora autem sumere de sorbitionibus factis ex grodiis factis ex gallis pinguibus et grodio panis Nam tales sorbitiones confortant maxime et impinguant et incarnant intestina et eadem defendunt a corrosione quia ista colera nigra sua acuitate et venenositate corrodendo intestina mortem inducit Vnde ypo. particula quarta afforismorum. Dissinteria si a colera nigra incepit mortale Potest ex vino stiptico limphato cum aqua decoctionis pirorum aut citoniorum uel mirtillorum Comedat carnes arietum et gallinarum coctarum et conditarum cum ros. uel agresta et mirra uel cum succo berberis et coquantur in pastillo uel vitro aut testula et alii in lebete cum piris et citoniis et mirtis In isto fluxu requiritur spissia mundificatio maxime cum confortatione intestinorum et sol. et incarnatione et consolidatione accumulatur eius materia ne incidet in corrosionem inferi et fiat ut dixit ypo.

Cura eius que fit ex catarro ut plate descendente a capite ad stomachum et intestina est primo mundificare ipsum cum piris aut cum pill. cochijs et comedere sepe de electo de thure et comedere carnes arietis et vitulorum coctas non in aqua et auium et pullorum conditas cum pul. qui fit R. cubebe cariophilorum ana 3 ii piperis longi piperis galange nucis muscate gariofilorum ana 3 i [illegible] 3 s Abradatur caput et fricetur fortiter cum panno aspero Et emplastretur cum sinapi et allijs ita ut vesicetur uel cum [illegible] Et fiat [illegible] cum [illegible] Et gargarisetur cum melle ros. et sinapi et mastice et thure uel cum oxi. composito et electo de thure Non dormiat in die Nec super tenuitate stomachi permaneat post comestionem et fiat vomitus cum aqua ca. Post expergefactionem bibat vinum al. limphatum et sit non acutum Talem recipiat dietam ut supra dictum est Et sit sciens quod fluxus iste vertiflorum et fit cura talis per curam catarri et in capitulo de catarris fecimus mencionem

Cura eius qui fit propter multitudinem cibi et ut mensuretur comestio cum quantitate que non plurimum Et si leditur propter vehementiam appetitus Accipiat cum comedit ex cibo dulci unctuoso buccellam panis infusi in oleo aquo Et comedat aquam rem modica ex luto aquo ut luto armeno

Cura eius qui fit propter eorum errorem in comedendo et ordine eius est altatio illius ordinis et confortare intestina et stomachum in cibis et potibus dictis

Cura fluxus qui fit propter multitudinem potationis aque super cibum est bibere vinum permixtum ut scriuet sedatio sitis et moderatio aque et cito ad simplicium reverti et vti diacitoniten ante comestionem uel electo de thure Aut de citoniis coctis aut piris aut castaneis et teneat aquam in ore quod sedet siti et est conveniens in hoc nitum

Cura illius qui fit propter pauitatem expulsiue expulsiue corporis est exercitium forte et longum et fricatio fortis cum panno aspero et sudare in balneo sicco multum et parum comedere et comedere res que de facili expellantur ut carnes pullorum edorum et pullorum columbarum Et non quiescere in die sed quod posse est laborare et moveri Et tunc hoc quod clisteria mundificatiua sunt valde vtilia in omni fluxu ventris Atque succedunt clisteria confortativa et stiptica Et peractum cum sanies uel rasura intestinorum expellitur ut in excoriatione et quod ruptionem apparet contingit de his clisterijs in antidotario plenam faciemus mencionem et maxime si egritudo fuit in inferioribus intestinis habet locum quod diximus

De fluxu ventris propter errorem in ordine comedendi 129

De isto capitulo de fluxu absolute dicto superius est facta mencio Vnde in hac loco pauciora dicemus Verum tamen hoc quemuis quod error inductus in comestione facit in digestione et indigestio est cum multiplicationis superfluitatum in stomacho et intestinis Et multiplicatio superfluitatum in locis dictis villos intestinorum et stomachi mollificat et laxat et hoc fluxum inducit Conditiones que impediunt digestionem sunt quatuor Prima est cum multa cibaria et diuersa diuersarum materierum sumuntur vna hora 2a est cum grossum sumitur cum subtile et econverso 3a est quando multa cibaria cum iure habente micas panis sumuntur 4a est cum inter principium et finem prandij multa fit mora Et hoc volt Almansor libro 4o capitulo de vitatione tibi cauendum etc alii omnia apparet quod error in modo comedendi ventris fluxum inducit uel inducere potest

Signa fluxus propter errorem et modum in ordine sunt quod res subtiles et molles et pingues antecedunt in comestione et in fluxu debet fieri contrarium Et quod virtus expulsiua est fortis in eo ut est notum in infirmo Et virtus retentiua debilis Et quod infirmus sentit et scit quod cibaria non faciunt moram in eo nisi sint stiptica

Cura et principaliter quando subtile comeditur et liquidum et pingue ante grossum et stipticum **Cura** eius est ut infirmus sit contentus in re vna in prandio et in cenis Et sit eius cibarium stipticum assatum aut in testula uel pastillo conditum cum agresta et vitellis ouorum et speciebus ut cum vino de granatis aut de berberis Bibat vinum rubeum stipticum absque aqua et hoc in hyeme Estate vero sit limphatum cum aqua mirtillorum uel sumach uel berberis Refficietur stomachus cum diacitoniten facto cum speciebus uel cum diagalanga uel cum electo de thure parum bibat et parum comedat preter vna et parte cum habilitet

De debilitate renum 137

Debilitas renum fit aliquando ex alteratione complexionis aliquando ab extenuatione eorum Aliquando propter dilatationem venarum ita quod superfluitates decurrunt plurimum debeant ad ipsos et sunt grosse albe mixte cum rubedine

Signa debilitatis renum ex complexione sunt significantia caliditatem aut frigiditatem renum ut loci caliditas uel frigiditas cum dolore Et quod visus rerum

Frigiditatem aut caliditatem noceat aut conferat et coloratio aut discoloratio urine cum multitudine ut paucitate nam multitudo urine et sitis continua caliditate renum significat. Et si cum hoc non humectatur os per potum aque et urina fuerit alba subtilis ut aqua et raro minuitur tunc renum caliditatem renum significat. Et est timendum ne iste ad ethicam deveniat. Contraria signa frigiditatem significant. Signa debilitatis propter extenuationem sunt signa superfluitatis extenuationis corporis sicut sitis extenuatio membrorum. Et quod urina renium in pinguedinem corpus confert. Et quod urina est multa alba limpida et absque superfluitatibus grossis in ipsa. Signa debilitatis renum propter dilatationem viarum per quas humores et superfluitates mandantur ad renes sunt quod urina apparet cum superfluitatibus albis ut vinum in modum loture carnis et est absque dolore sensibili quia non sentit in dorso aliquem dolorem non intensum et paucitas appetitus coitus. Et quod mingit sepe superfluitates dictas cum urina pauca ut plurimum.

In cura debilitatis renum ex complexione attendendum quod debilitas ex ista causa magis mansiva et perseverans est quam ex aliis causis et debet curari. Si aut debilitas fuerit ex complexione frigida conforte renes cum oleo de spica et oleo de mastice et cera mixtis in modum unguenti. Et nutriatur cum carnibus castrati arietis et edi coctis cum feniculo et petrosilino et borragine et carnibus avium coctis in pastillo et testula aut veru conditis cum menta aut petrosilino. Et sinapi facto cum ros. aut pulvis specierum qui sit. ℞ piperis lon. ʒ ij ciamoi ʒ i amcos amoi an. ʒ i cardamoi gariofili nucis mgte an. ʒ 1 5 croci ʒ 5 fiat pulvis cribratus medie rubeis. vinum clarum odoriferum bibat limphatum cum aqua decoctionis mellis et galange. Comedat certa vitellos ovorum conditos cum speciebus dictis et herbis feniculum petrosilinum et borraginem menta et salvia. Si aut non fuerit ibi frigida apium vel petrum mundificetur cum aqua decoctionis cucurbite et reubarbari scolopendrie apii seseli amcos dulcoretur cum melle aut cum melle ros. Super renes fiat emplastrum cum cera et laudano mastice et mirra unite thure oleo de mastice. Si aut non curatur per hoc fiat cauterium super locum ubi sentitur dolor et non impungatur minime et dimittatur apertum longo tempore. Nam de potestate tale cauterium alterat complexionem frigidam cum humore et absque humore. Si vero debilitas fuerit ex complexione calida conforteantur renes cum unguento quod fit ex oleo ros. et cera vel oleo de papavere aut oleo de mirtillis et cera. Et ponatur emplastrum factum ex sandalis et rosis campho. et farina ordei et oleo ros. et aliquantulo aceti super ipsos. Si aut non fuerint puri talia mundificentur corpus cum aqua decoctionis reubarbari lactucarum endivie ros. et tiorice vel seminum cucurbitarum melonis et citrulli et dulcoretur illa aqua cum zuccaro vel ros. Nutriatur cum carnibus dictis coctis et conditis cum agresta et succo berberis vel vino de granatis vel cucurbitis lactucis endivijs et rapis. Nam rape valde utiles sunt in hoc casu. Bibat vinum lipticum limphatum cum aqua frigida vel cum aqua decoctionis endivie lactucarum ros. mirtillorum et cucurbitarum. Comedat etiam rapas cucurbitas farrum rizum et vitellos ovorum conditos cum lacte amygdalarum et agresta et vitellos ovorum cum vino de granatis vel succo berberis ut mirtillorum et de herbis comedat lactucas portulacas endivie et conditas cum eisdem rebus. Et iaceat corpore supino super terra frigida ita quod renes tangat ea et super lectos frigidos de ros. et spodio.

Cura debilitatis propter extenuationem est eadem cum cura debilis stomachi ex dominio siccitatis preter quod unctiones que fiunt circa stomachum in cura illa fiunt circa renes et spina in ista. Et propter hoc in cura ista ungatur sepe renes et spina tota cum populeon oleo ros. mixtis. Et comedat ordea gallinarum pinguium et similium. Bibat sepe restaurativum mixtum cum dragagantum et abstineat a coitu tamquam a re mortali et consimilibus. Cura debilitatis renum propter dilatationem meatuum est ut ungantur renes cum oleo de mirtillis et oleo de mastice mixtis cum cera. Et super renes ponatur emplastrum factum ex sandalis mumia bolo ar. et ros. et bolo ros. et dragaganto gummi arabici et farina or. et aliquantulo aceti. Comedat carnes assatas et avium conditas cum agresta ut vino de granatis vel succo berberis ad de mirtis et vitellis ovorum et pul. de mirtis et ciamomo. Bibat vinum lipticum limphatum cum aqua decoctionis rosarum et aqua mirtillorum aut berberis. Et fiat flacu. de pede ex eadem pro doloris si corpus non fuerit pletoricum. Si vero corpus pletoricum fuerit fiat de gulo pede. Utatur sepe trociscis de spodio aut de spodio vel de berberis cum aquis dictis et vinis. Comedat ris. farrum et farina et farina or. et panicum et fabas conditis cum agresta aut vino de granatis et pul. supradicto. Abstineat a provocantibus urinam et coitu etc.

De duritie in renibus

Durities in renibus fit aut per apostema a quo subtile resolutum est. Aliud incipit a se et fit a materia gipsea vel mixta vel composita ex his. Et hec consuetudo est dolore et aliis quod aut male curatur aut nullomodo curatur. Signa duritiei in renibus sunt cum indurantur quibus urine et per hoc quantitas renum et spine cum aliquo dolore et incipit venter inflari post tempus et fit ydropicus per dies ut plurimum fit durities per apostema calidum in renibus et post febrem. Cura duritiei in renibus est ut fiat emplastrum de malvavisco decoctum in capite antiqui super renes et dorsum et fiat in unctio cum unguento facto ex adipe renum hirci vel edi aut arietis liquefactis et mixtis cum cera et oleo de camomilla. Aliud fiat in unctio super renes 140

et dorsum cum medulla ossis cruris tauri vel vituli aut cervi. Bibat bis in die ante cenam tantum confectum ex compositum cum aqua decoctionis ordei et mellis vel succis malvavisci et mellis et hoc est melior. Mundificatio semel in ebdomada cum aqua decoctionis herbarum succis malve et altee et apii et dulcorentur cum sirupo de nenufare vel sirupo violis. Regatur cum dieta et potu ut dictum est capitulo superiori in cura apostematum. Tempore quo febris minuitur aut removetur

141 **De ulceribus in instrumentis urine scilicet intra virgam renes et emunctoria**

Ulcera vesice et renum fiunt post apostemata cum continuatur ad saniem. Aut ex materia acuta ulcerante aut percussione aut casu et fiunt in vesica et emunctoriis et renibus. **Signa** ulcerum in locis dictis sunt emissio sanguinis vel saniei sed distinguitur sic quia si ulcera fiunt in vesica sanies egreditur ante urinam et sentitur dolor circa vesicam et femur. Et urina cum difficultate exit mixta cum sanie. Si autem venerit a renibus in quarto modo sanie sentitur dolor versus caudam et in dorso. Sed si fiunt in emunctoriis erit dolor circa partem in qua est ulcus. Est etiam alia distinctio secundum Avicennam ulcerum renum et vesice quia quod egreditur ex ulceribus renum est similis carnis pecie sed ex ulcere vesice egrediuntur cortices vel squame et dolor vesice est fortior quam qui est in renibus et in ambobus lateribus renum est gravitas. Cum vero ulcus est in loco medio inter vesicam et renes distinguatur per dolorem loci vel partium vel per alia signorum dictorum in ulcere renum et vesice. **Cura** ulcerum renum et virge urinalium et vesice est eadem et cum eisdem medicinis mundificetur ulcus vel locus saniosus aut extersiatur cum aqua mellis aut cum aqua mellis decoctionis seminum lactucarum citrulli cucumeris et cucurbite [?] seminis altee et malve in qua dissolvatur trociscus alkekengi unus vel alius fiat trociscus de bolo consolidativus qui sic fit. Recipe boli armeni, terre sigillate ana ʒ v, acacie, balaustie, gummi arabici, ypoquistidos ana ʒ [illegible], seminis iusquiami, opii ana ʒ i, fiant trocisci cum succo berberis vel mirtillorum vel berberis vel sumach. Et scias quod trocisci alkekengi consolidant et incarnant cum istis aquis bono modo quas inveni in antidotario. Si autem ulcera fiunt in vesica vel sanies initiatur tunc lacte per siringam colirium album quod sic fit. Recipe cerusse, sarcocolle, tragacanthi, gummi arabici, amili, opii, sanguinis draconis ana ʒ i vel ʒ ii fiat collirium cum mucillagine altee. Et facta prius evacuatione cum aqua mellis et intromissa in vesica cum siringa initiatur et cum siringa intret vesicam sepe cum mundificatione aqua ciceris vel mellis. Scias hoc quod ea que mittuntur per siringam in vesicam magis valent in ulceribus vesice quam ea que sumuntur per os. Et ea que sumuntur per os magis valent in ulceribus renum et meatuum. Ungantur loca extrinseca que sunt super ulcera cum unguentis consolidativis quod multum adiuvat. Sit unguentum de cerusa [?]. Emplastra vel multum confert. Bibat vinum stipticum rubeum cum aqua mellis lymphatum vel cum aqua ciceris

Comedat lac cum melle vel risum coctum cum lacte aut panem cum lacte aut fabam [?]. Comedat etiam carnes edulorum vel castrati et edi porcellorum et similium conditas cum lacte et pulmentum mirtillorum. Et caveat ab omni acuto et cum rob et citoniorum. Comedat pisticos avellanas et picas mundatas et similia.

De fluxu insensibili urine et mingentibus in lecto et dyabetica vel dyarria 144

Fit autem ex multitudine caliditatis cum humiditate vel frigiditatis cum humiditate. Aut ex mollificatione lacerti vesice. Aut ex nimio potu aque multiplicante urinam in renibus et vesica sicut potus aque vel potus diureticus. Sed dyarria et dyabetes fit ex caliditate in renibus excedente cum materia et absque materia que attrahit vehementer materiam humidam et humiditate a membris et propter hoc debilitatur retentiva ex continuatione illius quod attractum est et confortatur expulsiva et multiplicatur per hoc voluntas mingendi continue ex materia et consequenter et sitis et exsiccatur corpus in fine ita quod quandoque convertitur per istam ad ethicam. **Signa** insensibilis fluxus urine et mingentis in lecto satis nota sunt ex narratione in fine. Si autem contingit hoc propter caliditatem cum humiditate erit sitis aqua insensibilis caliditas in renibus non multum intensa et aliqua mordicatio in urina et profunditas sompni cum revolutione in lecto et hoc contingit multum in pueris cum eorum profundatur in sompno hora revolutionis excitatur virtus expulsiva propter quod excitantur ex continuatione urine et expellitur. Et ex ista causa contingit in eis superfluitates pinguedinis in lecto absque omittere. Si vero propter frigiditatem evenerit tunc apparet insensibilis frigiditas renum et tarditas corporis et privato sitis et erit in vigiliis urina absque omni mordicatione et profunditas sompni cum revolutionibus in lecto et exit urina spissa turbida. Si autem propter mollificationem lacerti vesice vel paralisim evenerit cum mollificatio aliquis ledat expulsiva ut diximus superius tractatu de difficultate urine. Et quandoque ledat retentiva ut in isto casu tunc in vigiliis emittet urinam insensibiliter. Sed si propter nimium potum aut diuretica contigerit satis notum erit super hoc quod abstinet a talibus et sufficiens signum super causa. **Signa** dyabetis vel dyarrie sunt urine signa et sitis intensa et exsiccatio corporis et quod propter potum non removetur sitis. Et statim quod bibit statim mingit propter quod aqua nimio in urina colore et substantia sit facta. **Cura** insensibilis fluxus urine et mingentis in lecto que fiunt ex mollificatione lacerti vesice. Aut per nimium potum seu per usum diureticorum est abstinere ab eis diureticis et a nimio potu et uti cibariis et poticibus stipticis ut est vinum rubeum stipticum lymphatum cum aqua decoctionis mirtorum et sumach vel balaustiarum aut ypoquistidos. Et comedat carnes conditas cum agresta vel cum citoniis mespilis et sorbis et similibus. Ungantur loca femoralia et virga et partes adiacentes illis cum oleo de costo aut de lilio in quo dissolvatur castoreum boli armeni mastix mumia et cera

Et suat an die de tyriaca cum vino stiptico limphato cum
aquis supius dictis Si aut in lecto mingere contigerit
propter caliditatem habundantem cum humiditate fiat hoc
remedium Rx seminis coriandri preparati infusi in aceto
viii die ac nocte cimbilici scandos boli ar flan-
dum sicraz corticis leucium extorticatarum an ʒ ii fiat
pul cribratus de quo patiens suat omni mane ʒ ii a
ʒ iii aut ʒ i cum mica citoniorum a syrupo de agresta cum aqua
sumach et simili Assuet potum et dicta secundum quod
superius dictum est Comedat tamen sepe carnes eiusdem
coctas cum sumach vel mixtis conditas cum pul dicto
et mica citoniorum vel pirorum aut mixtorum Si vero in
lecto contra mingere contingit propter frigiditatem dominantem cum humiditate
curetur cum medicamine quod sic fit Rx glandium sic-
catum ʒ xx thuris ʒ xv nuce ʒ iii coriandri an
acori cipi an ʒ v teratur et cribretur et suat de isto
pul mane stomacho ieiuno ʒ ii ad ʒ iii ad ʒ i s cum vino
vel stiptico limphato cum aqua decoctionis piperis
longi galange et cardamomi et croci et cum isto eodem pul-
vere condiantur cibaria sua Et cum aqua decoctionis
istarum rerum vinum eius limphetur Comedat carnes
eiusdem coctas cum sumach conditas cum isto pul ros
vel mica citoniorum Suat sepe tyriaca cum vino de-
coctionis piperis longi Aut cum vino decoctionis nuce
et coriandri Sciendum hic quod carnes eiusdem proprietate
curant mingentes in lecto ut voluit Serapion phisicus et A-
vicenna libro 3 tractatu de eius et maxime si caliditate
ut dictum est Cura dyabetis vel dyarrie urine
est que sunt a caliditate absque mica ut suat patiens de
trociscis que sic fiunt Rx spodii sumach liquiricie an ʒ v
seminis cucurbitarum ʒ x seminis portulace ʒ i s coriandri
sicci ʒ i s acacie gummi arabici sandalorum leucium ex-
corticatarum balaustie boli ar an ʒ i camphore ʒ i
fiat trocisci in pondere ʒ iii cum aqua rosarum detur unus in
potum in aurora cum aqua endivie vel rosarum aut aque
sumach vel mixtorum seu mice citoniorum et similium Em-
plastrum quod ponitur super renes et contra dyabetem et dyar-
riam quod recitatur in trino qui incipit ab uno puncto
et redit ad idem sic fit Rx portulaca plata et spinge-
dinis porci seminis melonis citrulli ac rasula cucur-
bite et cunctis pisto fiunt et permisceantur qui sunt tepidi
trocisci ad idem et specialiter qui fiunt in plato et caliditas
cum mica Rx spodii ʒ ii carabe bedellii ʒ v boli
ar ʒ iiii thuris ʒ ii seminis portulace ʒ vi san-
dalorum ʒ ii ypoquistidos ʒ v camphore ʒ i lacte
ʒ iii terantur et fiant trocisci cum aqua rosarum pondere ʒ iii
et detur unus in potum cum sirupo de prunis Comedat
lentes excorticatas vel coctas prima aqua abiec-
ta cum aceto vel agresta Bibat vinum mitem lim-
phatum ut dictum est supra Vitetur dicta narra in tua in-
sensibilis fluxus urine Si aut mica ibi cum caliditate
visa fuerit habundare humidificetur cum aqua decoctionis
cimbilicorum renibus et mixtorum Nam talis de coctio mundifi-
cat mixtam Contingit urinam et retro fluxum De matrice renum
145 Matrices renum et exsiccatio et extenuatio fit Aut
propter siccitatem veniente in renibus aut ex pu-
tredine in tunicis Signa matrici vel
extenuationis renum sunt dolor in dorso non forte et
extenuatio corporis et paucitas desiderii coitus et mul-
titudo urine et albedo eius Cura eius est ut impin-
guetur corpus prout dicemus libro 3o tractatu de hiis qui impin-
guat corpus et infra in isto primo libro tractatu de hiis qui
impinguant primo Comedat pultes de farina similaginis
et risum coctum in lacte ut in aqua pinguium Abstineat
ab acetosis salsis agrestis vel acutis omnis non pro con-
fortatione appetitus vel melioratione quia talia destruant
fastidium inductum a pinguibus Comedat etiam mica
panis cum tradiis pinguibus Et bibat vinum dulce
novum rectum Abstineat a coitu tamquam ab inimico
mortificante Vtatur in cibariis suis pul quod sic
fit Rx cinamomi ʒ i liquiricie ʒ s cardamomi ʒ ii croci
ʒ s Comedat sepe lac cum zuccaro picas fisticos
uvas vides et passulas et ficus vides et passas
et amigdalas dulces et avellanas Comedat etiam alba-
tum quod sit ex farina similaginis et risi cum lacte et zuccaro
Vtatur etiam balneo dulci tepido aqua decoctionis rosarum
et florum camomille et malvarum per prandium et cena et prima
facit in eo mora Vtatur quiete et sompno Inungantur
lumbi Vngantur renes cum unguento quod sic fit Rx
olei rosarum ʒ i butiri ʒ ii pinguedinis anseris anatis
et gallinarum an ʒ i cere ʒ i pinguedinis renum edi et
arietis an ʒ ii Dissolvatur omnia in scutella et colentur
et refrigerentur Abstineat a plora et plurimum ventris
nisi paucitate Ova sorbilia et nuces vides et caro
arietina et gallinarum pinguium castrati et similium Et
renes impinguat et statum corporis Sciendum quod hec egritudo
nisi curetur ducit hominem ad ethicam etc. De 146
distillatione urine Rubrica
Quandoque contingit quod homo emittit urinam pau-
latim distillando et involuntarie et vocatur
stranguiria et aliquando nichil quasi emittit et tunc
vocatur siccia et quandoque totaliter involuntarie eam emittit
stillando et vocatur tunc dissuria Et est sciendum quod de-
talibus nominibus patiens curare non oportet dummodo tam
et infirmitatem in veritate cognoscat quia tunc quod omnes
recte et utiliter procedere poterit Et illa infirmitas
in qua homo emittit urinam stillando involuntarie est quandoque
cum adustione urine Et aliquando absque adustione Aut
fit propter humiditatem coplonatam et cum mica Aut a debilitate
vesice Signa distillationis urine involuntarie
que fiunt cum adustione sunt dolor in virga et circa femur
et ardor etiam urine et paucitas cum distillatione involuntaria
Signa distillationis propter humiditatem quia urina e-
mittitur involuntaria sine tempus Aut pauliti distillando
absque ardore et punctura Et apparent in ipsa urina super-
fluitates albe longe vel rotunde Signa disti-
llationis urine propter debilitatem vesice sunt quod patiens
nichil emittit de urina quasi et illud quod emittit emittit
involuntarie Et quando premitur vesica vel femur
exit urina violenter Cura distillationis urine
involuntarie cum adustione est ut suat patiens de troc

qui sic fiunt ℞ glandium ʒ v. mirtillorum rosarum ana ʒ i
ß acacie ʒ i amili gummi arabici boli armeni ana ʒ ß lenticularum
excorticatarum ʒ v. fiant trocisci pondere ʒ ij cum succo
prunorum immaturorum aut cum aqua rosarum. Dentur vnum mane
et sero cum succo citoniorum aut cum succo nespulorum et si-
milium. Comedat lentes excorticatas et bis coctas
abiecta prima aqua cum agresta aut sumach aut cum sor-
bis et carnes. Et qualium conditas et coctas cum agre-
sta vel vino de granatis seu cum nespulis vel sorbis
seu mirtillis et citoniis piris et minus eorum vngantur re-
nes et virga et femur cum vnguento quod sic fit ℞
gummi arabici opii ana ʒ i mirtillorum terre sigillate boli armeni ana
ʒ ij aceti ℥ ß olei rosarum ℥ iij cere ʒ ß terantur et in-
corporentur simul ad ignem. Comedat et risum farren
et farinam ordei conditas cum pulvere mirtillorum vel agresta
aut succo berberis vel granatorum vel fabam fracta-
tam si volunt et pira cocta sub igne. Cura
distillacionis vrine absque ardore propter grossorum humida
est ut sumat trociscos qui sic fiunt ℞ glandium thuris
ana ʒ i granorum coriandri ciperi iuniperi mirre gala-
ge cinamomi cubebe acori ana ʒ ij ß terantur et fiant
trocisci cum vino rubeo pondere ʒ ij vel iij. Dentur omnes
cum vino de decoccione ciperi vel iuniperi in aurora
et ante cenam. Vngantur renes femur et virga cum oleo
de mastice et oleo de lilio vel camomilla. Item ℞
masticis mirre cimini ana ʒ ij fiant trocisci pondere

146 ʒ ß vel ij cum succo plantaginis. Dentur vnum ante cenam
et in aurora cum mica citoniorum aut pirorum vel nes-
pulorum et similium. Bibat vinum odoriferum rubeum lim-
phatum cum aqua ciperi vel iuniperi aut piperis longi. Co-
medat carnes qualium assatas aut amiu coctas in
pastillo aut testula conditas cum menta et mirtillis
et agresta vitellis ovorum et succo berberis vel mir-
tillorum et pulvere qui sic fit ℞ galange piperis longi
ana ℥ ß cinamomi ℥ i cardamomi ℥ ij croci ʒ i fiat
pulvis cribratus. Comedat vitellos ovorum et risum
conditum cum lacte vel brodio carnium et cutes et
pulvere specierum. Cura distillacionis vrine propter de-
bilitatem vesice est ut comedat diatrion piperon vel
diagalanga seu diacardamum et similia. Et
vngat pectinem et virgam cum oleo de spica aut de costo.
Et fiat super pectinem emplastrum de castoreo cera spica
cinamomo ciperis et gallia dissoluta et incorporata cum
oleo de spica vel de lilio. Comedat dicta dicta in
cura distillacionis absque ardore et bibat ut dictum est illic.

147 ## De adustione et ardore vrine

Exitus vrine quandoque fit sine distillacione et cum
debita voluntate et cum ardore vehementi in
fine et rara exitus et de duabus speciebus aut cum
sanie aut sine sanie. Signa adustionis vrine sine cum
sanie aut sine sanie manifesta sunt ex narracione in-
firmi et ex eo quod sanies et vrina apparet vel videtur
in foramine virge ante exitum vrine vel post. Cura

adustionis vrine cum sanie satis sufficienter dictum est in
curacione vlcerum renum et vesice. Adhuc de ea in cura
scabiei vesice. Fiunt trocisci tales ℞ seminis melonis
excorticati ʒ x seminis citrulli ʒ v. seminis cucumeris seminis
portulace seminis iusquiami albi seminis altee amigdalarum
excorticatarum dragaganti amidi succi liquiricie papaveris
albi boli armeni seminis apii ana ʒ ij incorporentur cum mucillagine
psilii et fiant trocisci pondere ʒ ij vel iij et dentur vnum in
aurora vel ante cenam cum ℥ i siruppi violarum et aqua frigida
vel vino albo limphato cum aqua decoccionis seminis melonis
vel cucumeris. Tales removent ardorem et mundificant saniem
et consolidant vlcera finaliter si est possibile. In dieta et potu
regatur ut dictum est in cura de vlceribus renum et viarum
vrine et vesice. Cura ardoris vel adustionis absque
sanie est ut comedat portulacas lactucas endivias cucur-
bitas conditas cum vitellis ovorum et oleo amigdalarum
dulcium vel violarum. Comedat amidum ptisanam et ius gal-
linarum pinguium et pullorum et pruna matura valde et
persica cerasa dulcia et melones et ficus humidas et
ius carnium porcorum et parvas carnes et edorum et agni.
Et bibat vinum multum limphatum cum aqua frigida vel
cum aqua decoccionis endivie et prunorum et seminis citrulli
et similium. Sepe intret balneum tepidum aque decoccionis
malvarum et altee et psilii. Comedat et sumat ordei vel
farinam ordei. Et bibat aquam ptisane vel aquam ordei cum
iure gallinarum vel carnium porcorum. Bibat omni mane
in aurora vinum de trociscis quod dicti sunt supra in cura
predicta ex seminibus frigidis et siruppo violarum et aqua frigida aut
cum aqua decoccionis prunorum et similium. Abstineat a
rebus salsis acutis acetosis et coytu et labore et forti
motu et itinere. De hiis que dantur in potu contra
adustionem vrine et excoriacionem vesice est aqua que sic fit
℞ epatice lb ß adianti politrici capilli ve-
neris scolopendrie foliorum lactucarum endivie liquiricie borraginis
borraginis ana ℥ iij mirtillorum liquiricie ana ℥ i pis-
tentur omnia grossomodo et bulliantur lb iij aque et lb ij
vini albi tam diu quod due lb consumantur et iij re-
maneant tunc coletur et addatur in illa aqua ʒ vj zuccari
et iterum bulliat aliquantulum et coletur et reseruetur. De-
tur aqua mane et sero ante cenam sumat paciens omni die
℥ iiij absque admixto de hiis que inveniuntur per siringa
in vesica. Contra ardorem et vstionem vrine non est aliquid
quod equetur huic rei quod sic fit ℞ papaveris albi ℥
iij pistentur perfecte ita quod humidum fiat in modum olei
et addatur cum eo ʒ i opii boni et misceatur cum eis ℥ i
olei violarum et ponantur omnia ista ad ignem et cale fiat
et misceatur bene continue cum spatula et ponantur
in sacculo et fortiter exprimatur in torculari et exprimetur
vel aliter. Accipiatur gummi papaveris media aut
tercia et fiat ex eis oleum ut fit cum torculari
oleum de lino et erit vtile ut supra ad operandum cum
siringa. Item valde vtile ℞ papaveris albi ℥ iij
seminum mundatorum cucurbite cucumeris melonis ana
℥ i pistentur perfecte in mortario et fiat ex eis lac

cum aqua frigida et coletur et exprimatur in vase et
mane et in sero sumat de colatio ℥ 5 sit
R zuc viol diaprunis lib 5 misceatur et pro
ex sumat supradicta melius aliis re-
bus destruit ardorem urine et renum et stabilit vesice

148 **De cautela a generatione lapidis et custodia ne fiat**

Summa preservationis ne lapis in renibus vel vesica generetur est abstinere ab omnibus grossis viscosis et dulcibus sicut a vino novo dulci non claro et aquis turbidis et limosis et arenosis et que malum habent odorem et saporem et tactum spissa et lacte et azimis et rebus que sunt ex eis carnibus siccis piscibus bovis et porcinis non assatis et leguminibus et fungis et similibus Nam omnia talia et similia generant materiam et humorem qui in melius a calore in lapidem convertitur secundum materiam locum et quantitatem materie quia impossibile videtur esse quod aqua vel humor condensetur vel induretur nisi ab agente calido vel frigido Sed impossibile est quod agens frigidum in corpore tantum intendatur in actu sicut vita remanente quod possit ex materia grossa lapidem generare Nam frigidum intensum actu in corpore ita quod agere possit etiam citra primum actum virtutes destruit naturales et similiter vita relinquitur ex natura quod tale agens sit calidum actu et non frigidum et quod materia in qua agitur sit grossa viscosa fecia quia si materia esset tenuis resolveretur ab agente calido Si autem esset sicca omnino fieri desiccaretur a calido et dissolveretur propter quod in substantiam lapideam generetur nisi cum aqua et terra habente viscositate misceretur Et hoc patet quod lateres non ex terra viscosa que miscetur cum aqua in qua calor solis et fornacis inducit duritiem et similiter lapideitatem Nam viscositas continet partes siccas ne separentur a calido agente donec totum partes in substantiam lapideam mittentur Apparet materialiter quod lapis non generatur in vino nec potest generari et fieri nisi ab agente calido et a materia viscosa Ergo summa preservationis ne lapis fiat in renibus vel vesica habitis est custodia a cibis viscosis et calidis actualiter ut dictum est et propter ista causas que trahuntur a cibis et potibus voluerunt philosophi et practici sapientes quod custodia a generatione lapidis ut plurimum constat in regimine cibi et potus Dicit etiam Avicenna de cautela a generatione lapidis Cibi et potus grossi tarde digesti quod in hoc plurimum sunt causa generationis lapidis et ideo si non abscinderemus eos et non poneremus regimen in eis sanum et quod generat maliciem propter ipsius distemperantiam virtute aliorum et potum est corruptio eius maior et immanencia in medicinis convenientibus quod quia cocta et bibita sumuntur omni die nocte et non est potestate hominis ut accipiat eas semper quod si possibile illud haberet non est in medicinis ... que sciret cum ... regis noctis Ita ergo oportet ut caveatur a generatione lapidis donec non generetur omnino aut non moveretur generatus ut manifestetur penitus Propter hoc scire quod ... rebus ... generatione lapidis est gulositas et fastidium et multiplicatio ciborum ... et ... dormire post repletionem et coitus eciam post

repletionem nocet multum dat tamen impedimento digestionis ad lapidis generationem Abstinere a sompno longo super collum et a longitudine statuture cinguli et multitudine equitacionis et labore dorsi Utile et bonum valde Uti vomitu post repletionem destruit materiam et destruat illa ex qua lapis solet generari bonum est ad defensionem sepe balneare si in aeroso de sericis dimittens flores et calidis et radicibus et bibe vinum album odoriferum diureticum praeparatum cum aqua radicis feniculi petrosilli vel apii tumentibus ticulli Coque simul dulcis et sua sicca cum petrosilio feni. turentibus et similibus. bonum est bibere ℥ 5 syrupi bone electe semel in ebdomada Da cum vino diuretico albo vel aqua praedictarum radicum et semina earum et florum valde bonum est sume bis in mense pulvis qui sit fit R et ipso ℥ 1 cum vino vel aqua dictis in amota defendit ne lapis in renibus vel vesica R saxifrage sem apii ana ʒ 5 zuc ʒ 15 teratur et tribuentur et misceatur Comedere melones turentibus et citrullos et cetera species est laudabile ad defensionem lapidis et maxime si renes fuerint calidi et in estate et corpus hominis calida per naturam

De lapide in vesica R ca 149

Satis sufficienter de non lapidis et causis eius determinatum est hic ponemus signa lapidis in vesica et eius curam Sed sciendum est quod lapis generatur semper et ut plurimum ex materia viscosa grossa et ex calido agenti forti quod potuit esse quod in pueris generatur in vesica ut plurimum raro autem umquam in senibus Satis nota est causa ipsa quod respiciendo hic et subtiliter in causis unius ad generationem lapidis locis dictis et etatibus nominatis Sed bonum est propter nomine tui in sua habet breviter tibi in scriptis hac determinare Sciendum igitur quod generit quod ad generationem lapidis destructur terra ex virtute ut cum superius probatum est scilicet prima materie grosse viscose et agens causa forte et strictura viarum loci per quas superfluitates expelluntur ut materia possit colligi in loco et stare tam diu quod calor fortis ipsam materiam vertat in lapidem nunc Cum igitur in pueris calor naturalis multus sit et virtutes naturales fortes facientes bonas corporis operationes cum eius gulositas in eis det viam ad generationem materie viscose et grosse ipse calor naturalis copiatur et eius ipsam materiam generata in pueris propter gulositatem lignificavit et facit eam durare per vias naturales usque ad vesicam quam invenit spaciosa et vias quidem sue corporis et nervositatis et invenit eum hac materia collecta in spaciositate vesice vias strictas in pueris et longas a spaciositate vesice ad exitum exteriorem in quo tales superfluitates colliguntur Unde ea propter strictam vesice que eas vias congregat que ligat et elevat a calore et renum ea propter spaciositate vesice que eas colligit et continuat per tempus tamen propter vias longas et strictas ... in pueris quod impediunt expulsionem earum Calor naturalis multus et satis fortis ipsas materias congregatas in loco ex causa narratas in lapidem mutatur nunc tale propter in eis Sed in senibus cum calor naturalis sit debilis

z virtutes naturales diminute multum cum generatur materia viscosa in
epate calor ipsius epatis z renum ipsam materiam liquefacere
non potest nec facere quod currat per vias urinales a renibus usque
ad vesicam et remanet in concavitatibus renum que parve
sunt unde calor ille quamvis sit debilis propter habilitatem
quam invenit in materia z paucitatem propter spaciositatem concavitatis
renum ipsam materiam collectam ibi in parvos lapides
satis de facili mutare potest Sed tamen puelle
z mulieres quamvis recipiant eas raro superfluitates
missas a renibus z epate ad suas vesicas quia vesice
earum habent collum curtum et nimo breve valde z
viam exteriorem amplam valde z spaciositas vesice
ipsarum parvat est parva comparatione ad pueros et hoc probatum
est ad sensum per anathomiam z physicam autem in hoc conveniunt
Nam cum tamen tali dispositione recepta in vesica superfluitates
ad exteriora antequam congregentur ad generationem lapidis
expellit z signum huius est quod puelle plus z sepius mingunt
plus in lecto quam pueri z mulieres sepius et
plus quam viri Et propter has causas voluerunt physici quod
lapis vesice non generetur aut raro generetur Et tunc
cum generatur nunquam fit magnus ita quemadmodum in pueris
z viris Patet ex dictis causa generationis lapidis in renibus
senum z vesicis puerorum z non puellarum Signa
lapidis in vesica sunt albedo urine z eius subtilitas
z fex arenosa z post conturbationem eius z erectio virge
z quod puer plurimum scalpit eam z laborat cum ea z retencio
urine z difficultas exitus eius cum dolore vehementi
z exitus ani Cura eius fiat per ordinem
prout diximus hic Scias quod lapis vesice est durus z fortis
secundum speciem Nam quedam species eius est que frangitur cum medicinis
z quedam non Nam quando medicatus fuerit lapis
per mensem aut circa id cum medicinis quas diximus
hic z in antidotario specialiter z non videris urinam
provocari z arenam minorari secundum consuetum z cum hoc
in frangendo non invenit alleviationem aut non exierit arena
in urina tunc scias quod lapis est durus z per hoc non
obediens ad frangendum Et cum dolor huius est maior
tunc oportet ut curetur cum ferro z non est aliud ut dictum est
post eius experientiam per mensem vel circa id cum
extrahatur lapis cum incisione quia ex communi z diuturna
afflictione ducit post tempus determinatum egrum ad ethicam
De modo extractionis z incisionis secundum veritatem
que est absque errore in cirurgia mea satis plene
diximus Et sufficiat hic quod detur ei illic Cum
medicinis secundum ordinem hoc modo curatur primo ordinentur
tibi z potus z potabiles aque secundum quod dictum
est capitulo de lapide in renibus z capitulo de difficultate urine
z retentione eius Et cum medicinis dictis in antidotario
que valent ad expellendum z frangendum lapidem
hora aut doloris aut vehementis doloris ponitur
in balneo quod sic fit Recipe floris camomille aneti
melliloti ana fasciculum i caulis ad quantitatem eorum
z farine fenugreci z seminis lini ana z iiii olei de aneto
z olei de camomilla ana z iiii bulliatur herbe in
aqua balnei z farine cum oleis z ponitur in balneo
absque quod ferveat cum herbis ad ignem Ungatur
ylia z renes z femora z virga z partes genitales
antequam intret balneum per horam fiat z postquam balneum

neum exierit Et cum exierit balneum per horam fiat
de simplicibus que removent lapidem z expellunt z frangunt
sicut sunt olive immature z cappis z unda z ficus z
cicer nigrum vel aqua decoctionis eius et radicum apii
feniculi z petroselini Et hoc non quod sit quantum est ficum propinatur
i z usque ad iii z quod istud confert multum in provocatione
urine z in fractura lapidis Similiter ciborium
factum ex amigdalis amaris z eciam dulcibus confert
in hoc z specialiter si cum oleo de amigdalis amaris condiatur
Et eciam ipse amigdale amare per se valent
Hec que narrata sunt sufficiunt in vicio lapidis in modo
cibi Ea autem que sumuntur in modo medicine sunt cassia
cassia lignea z spica piper ciperi cortices radicis cappis
z cinis scorpionum adustorum z oleum de scorpionibus
sanguis hyrci siccus z vitrum adustum z lapis spongie
z vitrum tritum ut althool z saxifragia z staphisagria
z similia quorum vitri z i z uvarum z i et cinis scorpionum
sic fit Recipe scorpiones z ponantur in olla nova habente
os opilatum super lateculum in furno per horas vi Deinde
extracti pulverizentur z reponantur Oleum de scorpionibus
fit in antidotario z medicina de sanguine hyrci Medicina
que valet ad frangendum lapidem vesice xl dies secundum sententiam
Almansoris sic fit Recipe carpobalsami seminis raphani
vel radicis dauci seminis apii petroselini marcedoni corticum
radicis, capparis corticum radicis cappis dragagalli
amarantum saxifrage scinanti ciperi spice cute
cassie lignee scolopendrie seminis cicute gentiane aristologie
ro. asari carvi agrestis ameos daucus cardamomi bdellii piperis
acori ana partes equales Hec cum sufficienti balsamo
malaxentur z ex eis alie species conficiantur Ex quibus
informentur pille ad modum ciceris Dosis quarum est z i
cum apozimate de seminibus z detur qualibet sexta z ij
de cinere scorpionum Illud autem licet non est ita nobile
ut primum Recipe cineris scorpionum adustorum lapidis iudaici
lapidis spongie ana z iii terantur z cribrentur,
Dosis eius z i cum vino albo subtili aut cum aqua mellis distillentur
in foramine virge Oleum de scorpionibus
cum siringa aut absque ea Ungatur ylia cum oleo de
lilio z oleo de spica z femora z genitalia Ponantur
sepe herbis que minuunt dolorem ut diximus Fiat sepe
de tyriaca cum cinere scorpionis z aqua mellis z sepe
clisterizetur cum oleo anetino z herba aneti florum
camomille z melliloti z melle Non multum comedat
z comedat cibaria dicta Et abstineat a coytu
dici quod posset De illis in quibus
generatur lapis et magnificatur 150

Qui enim vult conservari ne lapis in renibus
aut in vesica generetur aut augmentetur Abstineat
a rebus viscosis z salsis z multis
vinis a pasta z azimo z ab omnibus que fiunt ex ipsa z
a leguminibus z specialiter fabis rubeis fasceolis
z similibus z caseo salito z lacte nisi preparatum
fuerit ut inferius dicetur z a carnibus salitis et
a vino grosso z dulci z ab omnibus nutrientibus ...

et a carnibus porcellorum recentibus elixatis et a carnibus bovis et a rebus facientibus fastidium Et a principio supra repletorum et a retentorum urine propter im- gendi voluntas affuerit quia ista sunt de potentioribus causis generantibus lapidem in omni loco in quo potest generari Et ex ista causa et supradictis habes quod lapis in puerorum magis generatur quam in aliis etatibus De causis lapidis et modo generationis eius in superiori capitulo et in aliis satis quod ad necessitatem determinatum est De dieta et omnibus que sunt necessaria ne lapis augmentetur vel fiat in capitulo superiori de cautela et custodia ne fiat preter determinatum est lac sic preparatum est calidum ut extrahitur de mamilla extinguitur in eo ferrum vel lapis quod melius est et datur sit per se stomacho ieiuno De frangendo lapi-

153 dem et administratione instrumenti

Omnibus condicio et bona et quibus ad istud cau- tam ad eundem operationem quam impedit medicus in homine vivo est administrare cum ingenio ea que sunt contraria infirmitatibus et earum causis ex quibus timetur predicto virorum vel indebitum seu non tollerabile augmentum infirmitatis presentis vel future et propter hoc satis videtur rationabile bonum et quibus ut eligamus quod homo vivat in qualibet parte mali Et quod non mutetur stati subito si est possibile ut fiat per medium vitate cognoscente et hoc videtur velle hippocrates capitulo xxii libri Eti ubi dicit de incepto inveniendo siringe que dicitur cathatir vel alleviati Ita de perfecte medici boni et rationabilis est ut dicit ipse prologo pronosticorum in fine ut omne periculum cum instrumentis et medicis prohibeat quod possit contingere Aut ut faciat ipsum tollerabilem Aut ut addat ad vitam hominis vel diei ut parte temporis Et scias quod siringa est instrumentum factum de ere vel argento vel auro longum plus quam virga hominis cum exigitur subtile ut foramen virge rotundum cavernosum vel foratum in cuius foramine immittatur stilus vel filum lane hoc operationis et hoc instrumentum debet ab una eius extremitate habere maiorem amplitudinem et latitudinem quam in alia et illa pars ampla hora operationis debet poni intra foramen virge virga remanente extra virgam et strictior et subtilior debet poni intra foramen virge et inungi cum aliquo oleorum tempore operationis Sapiens medicus non utitur hoc instrumento nisi quando lapis descendit ad collum vesice et opilat viam urine ita quod homo mingere non potest et patitur intollerabilem dolorem Et cum hoc neque balneum neque aqua earum medicinarum superius dictarum confert Aut tempore opilationis colli quod fit aut per carnem innatam Aut propter maiorem cum venerit ad illum locum quod in ipso figitur et firmatur Aut hora quando sanguis impedit exitum urine et omnino tunc fit dolor intollerabilis et multotiens febris Modus operationis cum siringa talis erat primo clisterizetur infirmus per posse si est homo ad hoc aptus et commode fieri poterit et evacuentur intestina ex toto si est possibile Ita talis evacuatio intestinorum et preparatio cum clisteri leni multum alleviat vesicam et collum eius ab omnibus

suis infirmitatibus et doloribus Evacuatis intestinis cum de leni clisteri sed aut forti et supinetur infirmus et elevetur virga et in foramine eius immittatur siringa in cuius foramine siringe sit filum de lana vel stilus Et cum descenderit siringa ad spatium vesice per foramen virge tunc extrahatur violenter filum lane vel stilus et minget infirmus si deus voluit Post extractionem vero fili lane vel stili ponatur per foramen siringe in vesica aliquid de aqua decoctionis mellis scilicet apii ciceris scariole vel similium Ita talis aqua vesicam a superfluitatibus mundificat et urinam provocat et opilationem factam a materia humorali leviter removet absque dolore Cum vero ista operatio multotiens post balneum et balneum vel clisterem et clisteria iterata fiunt et non contulerit nec alleviaverit de operatione nato dicto in collo vesice tunc audacter si non sunt in ultimo debilis fiat perforatio in loco qui est inter testiculos et anum descendo usque ad collum vesice cum eadem perforatione et tunc in eodem foramine intromittatur cannula ita quod infirmus possit per partem illam urinam emittere Aut usque ad finem vite Aut usque ad finem curationis contudinis impedientis urine exitum per virgam et non miretur aliquis de eius operatione quia prohibita est et ratio huius operationis et consimilium est dicta supra in principio istius capituli per verba ipsius et hippocratis et ob in ea generant

De Scabie in vesica 152

Hec egritudo sit semper cum ulceratione aut excoriatione viarum urine Et fit a materia adusta vel salsa semper Signa scabiei in vesica vel collo eius sunt adustio urine Et quod in urina apparent superfluitates in modum furfuris et squamarum et sentitur fetor ex ea et dolor cum pruritu et urina apparent humiditates in modum sanie et sanguinis Cura eius est ut omni mane stomacho ieiuno bibat et iii vel iiii aque decoctionis ordei et liquiritie et post potum per horam intret balneum aque decoctionis malve malvavisci et similium Et pone intra vesicam cum siringa si est possibile oleum rosarum mixtum cum lacte mulieris vel capre aut asine et aqua decoctionis seminum cucumerum citrullorum et aqua psillii vel viole Utatur electuariis de speciebus dictis capitulo de adustione cum sirupo violarum et aqua ordei Bibat dulce vinum vel clarum limphatum cum aqua ordei decocta Comedat frumentum coctum et farrum et risum cum dulce carnium pinguium et cum lacte omnium vel caprarum vel vaccarum aut asinarum Condiat et cibaria sua cum oleo rosarum et oleo amigdalino Comedat aliquando carnes porcellorum et pedes et extremitates animalium et carnem gallinarum que coquuntur in aqua cum malvis vel ordeo et liquiritia aut cucurbita et portulaca et tunc condiantur cum aliquo ex lactibus dictis Comedat sepe stomacho ieiuno lac asine vel capre aut vacce in quo ferrum ignitum vel lapis extinguatur et ponatur post extinctionem lapidis vel ferri aliquid zuccari vel mellis in ipso quod

melius est Abstineat a coitu salsis acetosis et acu-
tis scilicet alliis et similibus et utatur aliquo suco facto ex
faria fermenti vel siliginis vel ordei et similium cocto et
condito cum lacte amigdalarum vel ovum cap asse
vel vaccarum utatur pul facto ex liquiricia cardamomo ci-
namomo et croco Mundificetur aqua caro cum ex siropo
facto de fumo terre sine epitimo iniabol' in dies viol'
cum iuniberis et seminibus cum fructibus cucurbite et melo-
nis cucumeris et similium et dulcorentur cum zucaro Vel mundi-
ficetur cum aqua ea et medulla cassie fistule **De apo-
stemate in vesica et virga et eius inflacione**

153 Hoc apostema fit in plurimum calidum
et fit cum febre in separabili et interficit ex
nimio dolore in primo periodo hoc est in die
7° vel ante ut vult ypocras 2a particula pronosticorum
in fine Et fit aqua durum in loco vesice fit semper
post resolucionem calidi cum extinccione febris re-
solvitur enim subtile de calido corpore in eo et de duro ter-
restri et melius remanet et fit cel per compressionem
et casum Sed inflacio eius et virge absque rubedine
et febre semper fit de multa ventositate maxime cum
humiditate ad locum vesice et virge **Signa** apostematis
calidi in vesica sunt febris continua ardores et nigredo lin-
gue et alienacio et vehemens dolor cum punctura in ve-
sica et retencio urine **Signa** vero duri sunt quod fit
post apostema calidum et post casum et compressionem et apparet tactui
apud commissuram vel locum qui est inter testiculos et
anum cum est apostema nigrum vel eminens et fit exitus ster-
coris et urine difficilis propter compressionem provenientem
ex duricie et magnitudine apostematis duri loci illius Nam
cum illa loca colligantur et affinia sunt adinvicem
valde in talibus infirmitatibus debilitatur et sen-
titur duricies ex tactu loco dicto inanite **Signa**
inflacionis virge sunt inflacio manifesta cum elevacione
cutis eius et tensione absque dolore et caliditatibus ab-
sque aqua congregacione et loci mollicies ita quod cedit
tactui Et redit post tactum et compressionem ad figuram pri-
mam **Cura** apostematis calidi in vesica est ut fiat flebotho-
mia de basilica manus sinistre que est inter anularem et
auricularem et hoc statim a principio Ungatur continue locus
qui est circa vesicam et virgam cum oleo viol' vel oleo rosarum
seu oleo de nenufare Aut oleo de papavere seu de
mandragora Emplastretur locus omni die cum herba
viol' et malvarum et bletis decoctis et conditis cum oleo
viol' vel populeon aut oleo de nenufare et papavere
seu oleo de cucurbita Et fiat hoc continue usque ad
iii dies Die vero 3o vel 4to fiat flebothomia de saphena
sinistra que est intus in talo Et tunc fiat emplastrum super
locum dolorosum et circa de farina seminis lini et fenugreci
et seminis aneti flores camomille et mucillaginis malva-
visci et condiatur oleis de rosis et misceatur cum butiro et
oleo de aneto vel de camomilla Nam hoc emplastrum dolorem
sedat et remollit et apostema maturat calidum et resolvit
fiat et emplastrum cum farina fabarum et rosis et oleo de

seminis lini et mucillaginis malvavisci Apostema cum peruenerit
Aut quietabitur ad sanitatem aut ad saniem aut duriciem
Si autem quietatur ad saniem curetur cum medicinis dictis in
ulceribus vesice et viarum urine et virge et renum Bi-
bat usque ad quantitatem panici aquam decoctionis ordei et liquiricie
vel aquam decoctionis ciceris faseole cucurbite lactucarum
seu cucurbitarum In qua aqua sepe ponatur aqua zucari
Comedat illis diebus aquam ciceris et sucum ordei amigdalarum
et cucurbitas cum lacte amigdalarum aut lactucas con-
ditas cum eodem lacte amigdalarum Si vero sanies generata
fuit quod sciemus per mitigacionem doloris et diminucionem febris
tunc regatur cum carnibus edis et pullis et castratis
coctis et conditis cum foliis petrosillini seminis amigdalarum
cucurbite et lactuce Et utatur rob in suis saporibus
et zucaro cum pul facto ex liquiricia cinamomo et cardamomo
et croco Utatur sepe balneo aque decoctionis fenugreci
camomille et rosarum et unctionibus que fiunt ex oleo de lilio
Oleo de camomilla vel aneto et tunc bibere potest vinum
album lymphatum cum aqua ex aquis dictis Si vero ad duriciem
quievit tunc comedat carnes predictas et amin
coctas cum ciceribus aut cum seminibus et cucurbitis mixtis
et bibat vinum album lymphatum cum aqua decoctionis prunorum
seminum et cucurbitarum vel lactucarum Sepe mundificetur
corpus cum aqua decoctionis cassie fistule et manne et seminum
melonis cucumeris et cucurbite seminis et similium Come-
dat aquam caulium sive sit per se sive in ea elixate
fuerint carnes aialium et amin Et emplastretur semper
et locus qui est inter anum et testiculos sive appareat
duricies vel non in loco cum emplastris mollificativis supra
dictis Et ungatur cum unctionibus lenibus et oleis dictis
illic Cum autem in inflacione apparet in virga et locis illis
absque rubedine et dolore fiat evaporacio cum aqua decoctionis
cimini carvi aneti absinthii aut cum aceto in quo coctura
sunt absinthium salvia origanum calamentum et similia
Ungatur totus locus inflatus cum oleo costino vel de spica
aut de lilio nunc dissolvetur infirmus cum rebus huiusmodi
zucaro anisi .... Utatur diacimino diagalanga diuene
continue Bibat vinum album non lymphatum comedat allia
cocta et non cocta Nuces ficus et amigdalas carnes
assatas conditas cum pipere et croco et carnes elixa-
tas cum porris et caulibus Salvia alinosa et sul-
phurea salsa sunt utilia valde Utatur sinapi in
suis cibis Abstineat a ventosis et specialiter a pasta azima
et a rebus que extra sunt Purgetur aqua cum pill' fetidis
quod erit utile Si contingeret quod illa inflacio esset cum rubedine
et dolore intolerabili vel parti curetur et regatur infirmus
ut dictum est usque ad dies vii in apostemate calido et vesica
supra Et mundificetur locus si est putridus cum melle ro-
sarum vel vino ea ut 2m quod in tiii regula mea dixi capitulo xlviii°
de pustulis albis licet minimum erit et ille vero de ranavite de
amicis utilibus et novis ratione illius loci infirmi

154 De hijs que ingrossant viri- le membrum et augmentant

Illud capitulum cum eis de honestate quauis non contingat spectat tamen ad medicum secundum completionem artis ex vtroque subiecti eius ut physici voluerunt ut appetit per eorum dicta et narratores cum aliquid queruntur et vtile in eo secundum arte dicitur per eius intentionem posita Modus procedendi ut addatur in longitudine et grossitudine virge ultra mensuram naturalis erit. Primo quod ut lauetur et abluatur omni die contra bis cum aqua ca. calida fricando fortiter cum dumi op(ortet) totus rubeat aut inflari et tumefieri incipiat Post rubore apparente maiore et tumore aque inductum ex fricatione forti cum aquis dictis calidis Vngatur lo... tota virga usque ad femur ex oi parte cum oleo de costo uel oleo de spica uel aliquo ex consimilibus Post vnctionem ponatur virga ... Emplastrum fiat ex pice liquida al. et carmonia ... extensis super totum et fiat hoc continue omni die bis uel ter usque ad mensem uel dies xl. frequens coitus multum confert in hoc et maxime cum mulier molli ... ob volue calidi inveniat ... carpentum ... tamen puluerizatum datum cum ouo sorbili de rebel- la passere elixata et postea assa si ... cum lac- te faciunt hominem fecundum De hijs que au-
155 gent sperma et que valet ad erectionem virge

Ea que multum conferunt in hoc virge quedam sunt cibaria cause sunt vnctiones Et quedam electua Et quedam gerua uel fructus Cibaria vtilia ad hoc sunt carnes ... cocte cum ciceribus fiant uel tepidus cum conditum cum pul. qui sit sit Recipe ... 3 i galange 3 ij ... 3 i ... 3 i fiat pulvis cibaria Carnes passerum et pullorum columbarum et pullorum gallarum et testiculi gallorum ... et porcorum cum coquantur et conditum cum pul. super dicto uel in aqua cum ciceribus aut tepidus multum valent Pastinace cum coquuntur in aqua et condiuntur cum pul. supradicto sunt bone valde vinum dulce et novum multum valet cum hijs cicera pisse et fabe et fa- seoli in hoc multum operantur et ... cum vino novo et debet sequi ista condimenti cum carnibus ... et pul. dicto Electuarium ad hoc ... et valde bonum sic fit Recipe seminis ... seminis naporum cepar... ra- ... ... seminis pinearum ... datarum ... mi... piperis lon. sisteri ligne ... yringi been al. et ru. ... costi dulci 3 ij ... 3 v te ... et cribrentur et cum melle confitiatur detur de eo 3 i cum 3 i lactis calidi et cum 3 v ... de melle uel de zuccaro mane et sero hoc enim auget sperma et erectionem multiplicat Ad idem Recipe amigdalarum

auellanarum nucum ... piperis sisteri ana 3 i 3 ij pi- peris lon. seminis ... ana 3 iij Confitiatur cum pe... ... de zuccaro omni mane et sero ... de eo 3 v cum vino nouo dulci Ad idem Recipe lactis vaccini lb ij in quo ponatur 3 ij vini ... dulcis et coquatur usque ad mellis spissitudinem et de eo omni mane et sero ... quantum ... bibendo 3 ij vel iij Post cum ... ... piscis ... assati in veru uel super prunas et cali et condiatur cum ... et cum eis bibatur vinum novum uel grossum in quo aliquid aqua ponatur Istud medicamine in ... extenditur ... illud quod supiora in ... et pinguedo ... super equos in hoc valet multum et facit erectionem et confortat virga ... Ad idem et est valde forte Recipe ... dulcis 3 ij et misceantur cum melle et sit mellis 3 i et bibatur cum vino dulci ana per horam quam vocat erit vtile et bonum Ad. de aliud forte ... Recipe ... veretri ... et ... 3 ij ... iij uel iiij ... piperis lon. ligne ... ana 3 i ... optime omnia simul et misceantur cum melle de ... cocto ... et comedatur per horam quam vocat totum sil. Vnguentum Recipe olei de spica 3 iij ... 3 ij euforbij piperis ... costi dulcis ana 3 i v musci ... viij Dissoluatur ... cum oleo et fiat vnguentum in quo pul. ... in ... De hoc vnguento vngatur renes et ... femine virga et ... testiculorum multum confortat virga et inducit erectionem ... et ... oleo de costo et est bonum et laudabile De diminutione coitus

Diminutio ista fit quandoque propter diminutionem vir- tutis et debilitatem ... et consumptionem ... spermatice Et propter destructionem di- gestiue membrorum ut accidit senibus de ... tunc hec passio cum contingit ... 156
... recipit Et fit etiam ex paucitate spermatis Et fit propter frigiditate totius corporis Et quandoque fit propter quiete spermatis ... Et quandoque propter ... et sollicitudinem ... quandoque propter ... in ... interioribus ... Et quandoque propter frigus in neruis virge et ... Quibus iste cause ... viij ... viij recipiunt vtilitatem per medicamentas ... Vna nec per medicinas nec per ... recipit nec diminutionem ... et ... augmentum recipit usque ad finem vite Signa diminutionis coitus ... ex debilitate ... coitus sunt ... corporis et extenuatio et debilitas ... et ... tas coloris et paucitas ... Cura eius est con- fortare corpus ... et ... cibis ... ... exercitio ... et similibus et cum

rebus que impinguant et bene digeruntur in prima 2a et
3a digestione sicut sunt iura galliarum et pullorum
et carnes eorum et vitulorum carnes et edorum et avium pinguium
que omnia condiantur cum pulvere qui sic fit ℞ cardamomi
piperis longi galange ana ʒ ii eruce ana ʒ ii croci ʒ s
castorei electi ℈ ii fiat pulvis cribratus Comedat se-
pe pultes de farina frumenti et risi coctos cum lac-
te ovino vel caprino vel vaccino et super ipsos aspergatur
multum de pulvere dicto Utatur loquelis diversis et variis
cum mulieribus et actibus et conversacionibus cum eis
et sint loquele tales que faciunt ad coitum Utatur vino
dulci limphato et bonis electuariis talibus de quibus
in antidotario mentionem faciemus Raro utatur coi-
tu et provocet sompnum sepe Utatur aqua fabis et
ciceribus et fasiolis conditis cum pulvere et piscibus assatis
in oleo et ovorum partes et conditis cum lacte et pulvere
Signa eius que fit ex diminucione spermatis in
substancia et quiete et mordicacione sunt paucitas exitus
spermatis in numero et quantitate et tarditas aput coitum
... et raritas et frigus sensibile in membris
genitalium **Cura** eius est ut utatur omnibus que impin-
guant et multiplicant humiditatem ut sunt pisces re-
centes assate cum comedantur tempore ... cum cibis et
etiam cocte ... sunt non sic hoc in ... Napi coc-
ti in igne et cum carnibus et conditi cum speciebus et rape
cocte in igne et sunt valde bone Et sic sunt iura
galliarum pinguium et carnes earum et capponum pullo-
rum edorum et pullorum columbarum et passerum et testiculi
... alium que comedantur sunt boni valde dactili in-
fusi in lacte calido et avellane fistici et pinee mun-
date et castanee cocte in eodem multum appetatur in hoc
vinum dulce rubeum spissum aquatum mediocriter multum va-
let cum supradictis Ova sorbilia et specialiter vitelli
faciunt optime quod intenditur Medicamen quod facit
ad hoc sic fit ℞ lactis vacce ovium lb ii vini gra-
nati dulcis ℥ ii Coquatur hoc usque ad spissitudinem
et comedatur de eo in ieiunio ℥ iii vel iiii post cuius
... comedantur pisces recentes cum rapis ut
dictum est et sint conditi cum pulvere supradicto postea
post horam vel ii intret balneum aque dulcis tepidum
in quo aquam faciat moram non multam et cum exierit
de balneo dormiat sompno longo et hoc erit ei in
hoc casu **Signa** eius quod fit propter frigus sunt mul-
titudo spermatis aput coitum in digitis fluidi et non
coagulati propter ... coagulatur in aqua frigida cum in
ea ... et est ipsum sperma subtile in substancia et
difficilis exitus et paulatim cum ... post
partum hoc coitus eius Si autem cum frigiditate siccitas
aggregaretur eius signum erit paucitas carnis tocius cor-
poris et sanguinis et paucitas spermatis et difficultas
exitus eius **Cura** quando sunt propter frigiditatem absque siccitate,

est ut sepe ter in die vel quater de electuario diacalamentum pipe-
reon et post illud bibat vinum dulce limphatum me-
diocriter seu diagalanga aut diacalamanton quod faciunt
Utatur etiam pipere cubebis et ʒ ii sepe in die et carnes
assatas conditas cum pipere et pipere longo ʒ ii cubebis
cardamomo et croco Comedat multotiens ... ut plurimum
bibat vinum rubeum non dulce acutum in sapore non limphatum
Comedat nuces avellanas ficus siccas et allia cocta et
cruda et cepe utatur carnibus ancerum anatum et similium
Et condiantur tales carnes cum alliis pipere et croco et cu-
bebis Ungantur virga et renes cum oleis calidis ut de costo
Si autem cum frigiditate aggregata fuerit siccitas cura erit cum
calefacientibus et inflantibus et ingrossantibus ut sunt
cicera nuces et ... carnes pingues animalium et volatilium
pinguium maxime si condiantur cum speciebus melle et zucaro
Bibat vinum dulce limphatum quandoque utatur balneo
et piscibus conditis ut dictum est supra Utatur omni die me-
dicamine de ... dicto post cuius assumptionem recipiat
diacalamentum pipereon et vinum dulce vel limphatum similiter quod
eruce et pastinace condite cum pipere et speciebus melle et
zucaro multum valent **Signa** vero quando diminucio
coitus fuit propter paucitatem mordicationis spermatis et propter
quietem et congelacionem eius sunt paucitas desiderii hora
exitus et quod egreditur plurimum sperma hora coitus et illud est
congelatum grossum et pingue **Cura** eius est ut confor-
tetur totum corpus cum unctione calida dicto superius et cum electuariis
calidis scilicet diacalamentum pipereon diasatirion et similibus et fiant
unctiones cum oleis calidis circa renes virgam et testiculos
et femine ... impinguanda omnia cum talibus ut sunt carnes et
iura carnium et avium et animalium pinguium condite cum speciebus
dictis et fisticis pineis dactilis avellanis et ficubus siccis
et nucibus multum valet Solacia et motus cum gaudio et
conversacionibus in lecto et specialiter cum mulieribus ludendo addunt
in desiderio tali vinum dulce bonum ... valde
si in eo ... **Signa** eius cum fuit propter
sollicitudinem sunt elongacio longa a coitu et angustia
de re preterita et spes in qua est cogitacio de re habenda vel non
habenda in futuro et timor de re Et castitas Et cum
approximat ad mulierem ut coeat si est erectus removetur erectio
Cura eius est elongare pacientem a castitate et a consiliis
castitatis et removere ipsum in contrarium eorum que sicut hec et nu-
trire eum cum omnibus facientibus sperma et ventositatem
et erectionem de quibus superius dictum est et specialiter cum rapis
coctis cum carnibus et conditis cum speciebus et in igne coctis
et cum rapis coctis in igne similiter et removere ipsum ad so-
lacia delectacionis corporis et coitus **Signa** molli-
ficacionis ... cum ... tocius corporis sunt debili-
tas tocius corporis et impotencia erectionis et debilitas
virge in hoc et insensibilis stupor in ea **Cura**
eius est unificare ... coitus et specialiter virga et testi-
culos cum unguento et unguento in quo intrat eufrobium
et similibus superius dictis et confortare omnia membra ex
unctione calida et ex electuariis dictis in superioribus capitulis
et fricatione locorum genitalium cum manibus ... Et intret
balneum post comestionem rerum calidarum et habeat ...
in qua non sit mora magna Et fricatione genitalium cum unguento

fortis fiat in balneo. Talis enim fricatio in balneo et sedendo in eo diu et humores ad membra corporis impinguat et membrum virile confortat in actum coitus mirabiliter. Item omnis visio mulierum cum qua est narratio eorum que pertinent ad usum coitus est utilis in hoc et in omnibus istis casibus.

Signa eius quod fit propter pravitatem inflationis sunt paucitas erectionis et paucitas inflationis in virga et debilitas eius quando erigitur.

Cura eius est ut comedat pisculos fabas recentes et non recentes et uvas et mel et condiantur cum zinzibere et cum pipere et sale et cum dulcibus vel cardamomo et galange. Comedat napos coctos in prunis et cum carnibus. Rapas coctas in igne et ova valde sunt utiles in hoc casu. Bibat sepe lac recens cum melle et ciamomo et repleatur ex cibis multum. Et comestionibus. Comedat pisces et tenues assatos et non assatos et recentes specialiter conditos cum cepis crudis pipere et ciamomo et cardamomo. Bibat vinum dulce spissum in quo ponatur de aqua et confert in hoc. Et omnia electuaria calida superius narrata et unguentes et balnea valet multum propter repletionem materie specialiter.

Signa eius quod fit propter frigus in nervis virge sunt quod sperma est humidum et subtile egrediens facile et desiderium eius est parvis firmum sed erectio in stipa est debilis valde.

Cura eius est ut fiat electuarium de anacardis et inungatur virga cum oleo de spica in quo dissolvatur castoreum et anacardum. Et comedat carnes assatas conditas cum pipere et rore et cibaria calida et eruca condita cum pipere longo cubebis galanga ciamomo cardamomo et croco. Bibat vinum acutum limphatum valde. Utatur balneo sicco vel stupha in quo fiant fricationes virge cum oleo de euforbio mixto cum anacardis pipere et costo. Nos vero ex nobis posuimus in venis cibarium mirabile in hoc confert non solum senibus et diminutis in coitu sed etiam in decrepitis. Enim eius excitat bonam voluntatem coeundi. Quod sic fit. Recipiantur pisces qui nominibus diversis secundum regiones diversas nuncupantur. Et assantur illi pisces in oleo communi vel coquuntur et conduntur et comeduntur cum re que sic fit. Recipe galange piperis longi piperis cardamomi ciamomi ana ℥ 3 mel in dicte croci stictorum non corruptorum sanorum ana ℥ 2 pinearum mundatarum fisticorum avellanarum dactilorum uvarum passularum ana ℥ 1 pistentur omnia simul pistatione perfecta et confitiantur cum rore vini. Et comedatur inde quantitas ad quid sic fit. Recipe coquuntur castanee mundate ab omnibus corticibus suis cum carnibus arietis vel galli ut passim ultima coctione. Postea accipiantur et coquuntur debiliter in lacte ovino vel vaccino et condiantur cum speciebus dictis et comedantur et videbis mirabile in omni etate et in meliori melius sed honorabilius est da successive.

De nocumento quod fit in multitudine desiderii coitus et spermatis

157 Talis passio vel nocumentum in infirmitate sit aut propter multitudinem sanguinis aut propter acuitatem spermatis aut ex multitudine humiditatum spermaticarum separatarum ut fiat sperma.

Signa eius quod fit propter multitudinem sanguinis sunt rubedo coloris et carnositas sine pinguedine eius et virtus totius corporis et per magnam virtutis supra multitudinem coitus.

Cura eius est unge renes virga et testiculos cum unguento facto ex oleo rosato et cera et camphora vel unguento facto ex populeon litargiro et aceto vel unguento facto ex populeo et vino argento mixtis et cum aqua tepida et aceto et postea in unctione cum istis dormire mirabiliter valet ymo nimius usus istorum paulatim virgam facit. Comedat omnia acetosa et agresta et bibat vinum debile et agreste limphatum utatur ploia et purgationibus et ... Comedat lentes coctas conditas cum aceto vel agresta et lactucas crudas et portulacas cum aceto vel agresta mirabiliter operantur in isto casu etiam.

Signa eius quod fit ex acuitate spermatis sunt dolor qui adveniet homini cum egreditur sperma et egressio spermatis cum modicatione et nocumento et adustio in virga hoc est combustio spermatis. Et scias quod talis exitus spermatis cum conditionibus dictis fugit quia usus coitus cum continuatione ducit cito hominem ad ethicam ceteris rebus. Cum propter nam talis spermatis a coitu paciens abstinere non potest.

Cura eius est ut vehementer corpus patientis infrigidetur cum rebus frigidis et humidis scilicet cum cucumeribus melonibus potulentis et lactucis aut acetosa crudis et coctis conditis cum aceto vel agresta aut vino acetoso de granatis. Bibat aquam frigidam cum vino aquoso vel cum agresta. Comedat carnes agninas ovinas caprinas porcellinas coctas cum aceto vel agresta vel coctas in galidia aut conditas cum papaverе vel acetositate citri pomi arancii aut cum aceto et limonum et similium. Ungantur renes et genitalia cum unguentis dictis superius et factis. Et super unctionem dormiat per infirmus et sentiet utilitatem maximam per hoc removentur accuitia dicta omnia in spermate acuto et evanescit cito et sanescet.

Signa eius quod fit propter habundantiam humiditatum ut sperma fiat egreditur et multiplicetur sunt humida spermatis in quantitate specialiter et eius subtilitas et albedo coloris et multitudo inflationis.

Cura eius est ut comedat lentes coctas cum origano et menta aut ruta calamento et cimino aut porros conditos cum cepis rebus et cum sinapi. Comedat sepe de electuario quod sic fit. Recipe cimini carui origani rute mente calamenti ana ℥ 3 1 ℥ 2 ciamomi ana ℥ 3 iij ameos anisi ana ℥ 3 1 fiat electuarium dentur cum lb vj zucari. Et bibat post illud vinum album purum acutum. Comedat specialiter carnes et cibaria sua cum sinapi vel cimino et menta et erit ei melius.

De excitatione assidua et vocatur satiriasis sive papisinus per papisinum intelligas incessantem voluntatem coeundi in viro et muliere sed in viro est cum excitatione 158

Hec egritudo ex continuatione ... excitatione virge et assiduatione eius nocet toti corpori inflamando ipsum et furiam inducendo et

producit hominem ad spasmum et egritudines malas et pe-
riculosas. Efficitur autem ex multitudine materie calide sanguinee
cum ventositate. Aut accidit ex multitudine spermatis in quanti-
tate cum ventositate. Efficitur etiam quandoque propter res facientes
id per proprietatem ut sunt stinci recentes et summitates stellio-
num recipiantur in medicinis veneris et comedantur. Hic autem debes
scire inter priapismum et satiriasim quia secundum … sit
id quia priapismus fit absque desiderio et voluntate
non quod accidit propter dimissionem coitus et tunc est id cum sati-
riasi. Sed satiriasis accidit quandoque cum desiderio et voluntate
et priapismus vero non. Et scias quod hoc quod accidit in muli-
eribus … et cura in utrisque erit eadem propter quod accidit
in muliere propter pruritum oris vulve et matricis ut di-
cemus in capitulo de ulceribus matricis et pruritu et
priapismo. Tunc cura alia erit ut alibi erit dicetur.
Verum quod in viro priapismus et satiriasis sunt ex eisdem
causis et eodem modo curantur. Nam priapismus nihil aliud est quam ex-
tensio virge absque desiderio et voluntate et fit in pueris.
Signa satiriasis vel erectionis assidue ex multi-
tudine materie calide cum ventositate sunt erectio continua et totius
corporis rubedo cum caliditate et membrorum carnositate
et siti cum inflammatione faciei et oculorum et continuum
desiderium mulierum ut stet cum ea. **Cura** satiriasis
ex tali causa est ut fiat flebotomia et evacuatio per flebotomiam cum
medicina. Ungantur renes et genitalia omnia cum unguentis
frigidis supradictis. Et dormiat post unguentum illa que …
erit ei. Comedat lactucas et melones et similia cum a-
ceto vel agresta. Et bibat vinum multum lymphatum
et debile et maturum. Utatur acetosis et stipticis et a-
grestis. Parum et raro comedat. Utatur sepe coitu
et male iaceat et fatiget corpus suum multum. Sepe
sudet per possibilitatem … abluat sepe genitalia cum
aqua valde frigida quia erit utile. **Signa** satiriasis
que fit ex multitudine spermatis in quantitate cum ventositate
sunt albedo totius corporis cum pinguedine multiplicata
et dimissio coitus et multiplicatio ventositatis in ventre
in locis inferioribus et erectio assidua et appetitus coeun-
di cum muliere absque furia. **Cura** istius sa-
tiriasis est purgare corpus cum pillulis fetidis vel cum me-
dicamine de turbith. Corpus inferius recipiat sepe de
agno casto vel de menta aut de origano aut de cala-
mento aut cimino et similibus vel de electuario facto ex
istis et similibus dissolventibus ventositatem et incar-
minantibus ut sunt bacce lauri. Ungantur renes
virga et omnia genitalia cum unguentis predictis. Bi-
bat vinum debile absque aqua et comedat lentes pre-
parata … condita cum herbis et speciebus dictis
carminantibus ventositatem et similia cibaria. Abs-
tineat quod bonum erit ei … ieiuno parum et
raro comedat et cibaria … fatiget cor-
pus suum et male dormiat et iaceat super loco duro
et non molli. **Signa** satiriasis que fit per exhibitionem(?)
… ex re ipsa. **Cura** eius est ab-
stinere a re illa … lactucis et por-
tulacis et similibus et rebus acetosis et agrestibus et

coitu qui ne fuerit patiens. Bibat aquam frigidam et non
vinum. Sedeat in aqua frigida quousque stuporem sentiat
in genitalibus. Ungat renes et genitalia cum unguentis
et frigidis. Et dormiat super ventrem quia erit utile et cetera.

De illo qui in fine coitus egerit 159

Pessima et inconveniens atque inhonesta vi-
ris hominibus passio talis. Causa immediata est innata
debilitas lacertorum claudentium os intestini
longaonis cum retentione superfluitatis usque ad horam in qua
voluntarie expellitur superfluitas et hora illa debilitate
et retentionem facit non … spiritus et calor naturalis vivifi-
cantes et confortantes ipsos lacertos in ipsa dispositione et non
hoc coitus exalat … et hoc tanta debilitas
in eisdem lacertis quod a ipsa … naturali de fiunt et co-
… hoc immediate post coitum insensibiliter in lecto
… superfluitate aut stercus emittere absque ipsa
voluntate. **Signa** huius sunt mollificatio corporis
et vehemens desiderium coeundi cum muliere et delectatio in coitu
et quod aliquando non retinetur in retentione stercoris … ante
coitum. **Cura** eius est ut … vocat egerere
et faciat violentia in egerendo ante usum coitus in hora
et utile et bonum erit … ante usum coitus suppositorium
quod sic fit. Recipe acatie, thuris, balaustie, gummi arabici, boli
armeni, sanguinis draconis ana dragmam 1, terantur et conficiantur cum succo plan-
taginis vel plantaginis formentur ad modum ossis dactili …
quibus non coitum. Ungatur anus ex et intra cum oleo de
mirtis et oleo de spica celtica aut oleo de mastice vel
de gallis. Utatur sepe stomacho ieiuno athanasia cum succo
plantaginis et vino rubeo stiptico. Utatur etiam sepe ante
prandium vel cenam electuario de citoniis cum eodem vino. Come-
dat cibaria stiptica aut condita cum stipticis. Post … ipsa
mundificatione cum mirabolanis emblicis mirtis cum aqua decoctionis
… et mirtillorum et … Nam talis mundificatio lacertos
ani retentivos confortat et corroborat et hoc … in fluxu
ventris et tenasmone.

De illo qui ex nimio coitu debilitatur 160

Modus passionis talis fit propter raritatem corporis
et cutis et propter paupertatem spiritus et caloris naturalis
in epate et corde. **Signa** huius sunt extenuatio
corporis et raritas cutis et palliditas coloris totius corporis
et tenacitas aut … et nobilius
signum omnibus aliis est illud quod cognoscit inferius de
corpore super hoc. **Cura** huius est ut nutriatur talis ex
carnibus gallinarum capponum et pullorum pinguium in quo
dissolvatur vitelli ovorum et crocus cum speciebus odoriferis.
Et bibat aquam vini dulcis odoriferi et hoc ante coitum
per horam iaceat et dormiat post coitum in lecto molli
… absque rumore et timore. Abluat faciem suam ante
coitum et post cum aqua frigida et rosis quia erit utile. Abluat
manus suas et pedes suos cum aqua decoctionis rosarum foliorum
salicis, laudanum mixtum cum gariofilo et musco et sandalo
et croco … super se et fricet membra sua cum eo ante horam
coitus. Utatur electuario de musco ut … refert in hoc cau-

161 De hijs que adducunt in desiderio coitus

Tale desiderium vel delectacio non requiritur in coitu nisi ut generatio melius et meliori modo fiat. Ea que conferunt in hoc sunt quod si ieiunus cubebas masticet vel non ieiunus et inungat cum eis et saliua caput virge non tota virga et coeat post illud cum muliere et eius vulua eleuet fortiter et sic coniungat hoc gingiuas versus mulieris fortius vel femina delectato ultra acquiescet que erit que meius ad concepcionem. Idem operatur piretrum si sit masticatum sed non cum suauitate tanta immo cum mordicacione et feruore in vulua mulieris et ideo non est tam suaue et bonum ut cubebe. Ad idem Recipe olei de lilio vel de spica ʒ x ambre dulcis ʒ i dissoluatur ambra cum oleo et per dies aliquos dittetur postea ex hoc oleo inungatur virga et priapus. Hoc autem quamuis delectacionem in coitu augeat fetorem et horribilitatem inducit. Unde non est ita quemeius ut primum. Si autem loco ambre ponatur ʒ ii cubebe triturate pulverizate in aliquo oleorum dictorum et dittetur per dies et postea fiat inunctio virge et capitis eius cum oleo eodem faciet mirabilem delectacionem precipue si fiat circa vuluam mulieris eleuato coxe de super hoc gingiuas utrumque cum delectabilitate mirabili. Ad idem Recipe piretri ʒ iii cinamomi ana ʒ i terantur et cribrentur et incorporentur cum aqua in qua dissolutum sit aliquantum gummi arabici et fiat trociscus et sit unguis ʒ s dissoluatur unus illorum cum saliua hora coitus et inungatur virga et caput eius et fiat ut in aliis. Aliud valde nobile Cardamomum masticentur cubebe et fortius misceantur cum saliua masticando et cum eisdem masticetur granum i musci ut ambe coniungantur cum hac re caput virge cum fuerint talia et de recenti masticata et fiat tunc coitus predicto modo. Acquiritur ab utroque delectacio mirabilis.

De hijs que minuunt sperma et virge

162 Ea que diminuunt sperma et virge erectionem erectionem sunt duorum scilicet frigida acetosa et stiptica et calida consumancia ventositatem et dissoluencia causam cum excitacionem. Cui ergo vult minuere sperma et virge erectionem cum rebus frigidis utatur carnibus caponis et lentibus prima aqua eiecta condiatur cum aceto et agresta aut succo ribes et similibus. Et ungantur renes et genitalia cum populeon in quo sit argentum viuum extinctum vel cum alia re frigida. Bibat vinum debile limphatum parum comedat et cras et non dormiat in re molli nec super renes. Nam dormire super renes coitum excitat. Cui vero volunt remouere erectionem virge cum calidis et minuere sperma comedat cum cibariis suis cuminum quibus sunt cibaria sua. Agni casti coriandri et ruta origanum et menta vel calamentum ciminum et ciperi et baccas lauri piper et piper longum fiat pulvis ex omnibus vel quibusdam. Et aspergatur super cibaria. Nam de proprietate ista dissoluendo et excitando ventositatem erectionem remouet sperma minuunt. Inflacionem vel siccitatem equando ... in calefaciendo ... comparentur. Et frigida in omni etate et ... minuunt ...

usque utrumque Medicamen tamen bonum ad hoc et est similem sit sit Recipe seminis lactuce seminis portulace ana ʒ v psilij seminis coriandri sicci ana ʒ s balaustie vel fauce ana ʒ i camphore ℈ ii terantur et fiat trociscus cum succo portulace vel lactuce et sit unguis trociscus ʒ ii dabis unus omni die summo ieiunio usque ad dies x vel xi cum sirupo violarum et aqua decoctionis lactuce vel portulace vel limonum. Aliud medicamen tale ad idem ex simili proprietate sic fit Recipe seminis agni casti ʒ x foliorum mentastri rute sicce cimini cipri balaustie ana ʒ i in mane et ante cenam de isto pulvere usque ad aliquos dies bibatur ʒ ii cum vino albo decoctionis cimini et agni casti.

De ulceribus in matrice et pruritu et papismo existentibus in mulieribus 166

Ulcera in matrice et pruritus et papismus in mulieribus propter ea fiunt. Aut ex materia salsa deriuata ad locum que propter suam salsedinem corrodit et ulcerat vel fiunt post apostemata saniosa que rupta sunt et consumunt ulcera longa loci. Aut sunt cum humiditate multa aut non. Accidit quoque cola ex istis humoribus salsis et acutis ita quod superfluunt donec cicatrizat virtute. Et quoque accidit illi mulieri que habet hanc infirmitatem ex humoribus dictis ut non sanetur ex coitu et aduenit papismus et quociens cum ea fit coitus additur malicia eius. Sunt quedam quod papismus aduenit in mulieribus ex amore et ex causis dictis in tractatu de satiriasi et papismus in pueris tunc curatur ut dictum est illic. Et accidit ex causis et humoribus acutis et salsis quod modicabo desiderium titillacionis in loco illis multiplicat quod est idem in muliere ut satiriasis in viro quoniam coitus offendat non confert eis in muliere. Ita dominus dixit tollere mulieris ex aliis causis ut dicta in homine et ducet ad incitatum mulierum et coitum duc. Unde signum papismi et pruritus et ulcerum in muliere et cura est eadem in omnibus quorum fit ex causis dictis.

Hic papismus Signa ulcerum mulierum cum non fuerit multum humida sunt fiunt ex fetate salso sine ex materia adusta et pruritus loci non erit tollerabilis et ardor et inflacio et humiditas superfluit humiditas et ex loco et fetor cum quadam acuitate et cum ex muliere manat sanies mali coloris mixta cum veneno vel sanie indigesta. Signa ulcerum mulierum cum fuerint multum humida sunt fetor malus et non tollerabilis et ardor cum pruritu non sic intensus ut in superioribus et currens humiditas multarum que generantur in quibus est venenum indigestum magis ut viride aut liuidum mixtum aliquando cum sanguine aut sanie. Signa ulcerum que fiunt post apostemata saniosa et alia dicta sunt supra in tractatu de apostemate sanioso calido vel duro. Cura ulcerum non generantium multam humiditatem est ut comedat carnes casti auicularum edi galliarum pullorum et omnium auium de genere in arboribus et in planis. Oua sorbilia et vitellos eorum spinacie borragines spinachia lactucas et dias herba frigida et petrosillum mixta cum alliis aqua cicerum aues piscium. Et condiantur omnes carnes eius et farina tamen cum

rosarum et vitellis ovorum et pulvere turdarum mirtorum cia-
mor liquiricie gariofilorum croci et vino granatorum dulcium et
mirzarum Lavat virum al' limphatum bene mundificetur
sepe cum aqua decoctionis seu epithimi rosarum ru[n]iabol'
in dorum et dulcoretur cum zuccaro vel melle rosarum et clari-
ficetur proposito / fiat de eo in eodem die ut d[icitu]r 3o in mo-
in mane ad diem et vi ut v' de ista aqua plus et minus
secundum quod passellabit mundificetur locus ulceratus si fu-
erit prope humiditer cum melle ro' mixto cum fecula
al' et terbentina Clisterizetur sepe cum aqua tepida
decoctionis seu epithimi fumitere florum camomille et rosarum
in qua dissolvatur tyriaca predicta Et in quo dissoluta non
fuerint sedeat sepe et abluat ab intrinseco cum eadem aqua
166 que tepida fuit Aliud mundificativum valde bonum i-
stud Rx mellis rosarum lb' 5 farine lupinorum siliginis et fen-
greci sarcocolle ana 3 5 misceantur / postea ponatur in ore
matricis cum licinio vel dissolvatur in aqua tepida et po-
natur intra intrinsece cum clisteri seu pessario Si autem
fervor ardor et pruritus essent intollerabilia vel
multum intensa in omnibus istis aquis et clisteribus
pessariis et mundificationibus post semine papaveris
iusquiami et camphora in bona quantitate Miscendo cum
eis vel decoquendo cum eis aquis in quibus sedere debet
patiens vel cum quibus intrinsece debet clisterizari Effacta
mundificatione Consolidentur et incarnentur ulcera
cum rebus dictis in incarnatione ulcerum que sequuntur
ad apostemata calida vel dura Medicamine utile et bonum
incarnativum exsiccativum et consolidativum ulcerum ma-
tricis specialiter post mundificationem totius corporis et loci sit
sit Rx aloes thuris cimatis pul' terre robuste pul-
verizate dure et site aduste ana 3 1 pulverizentur
et tabescentur et ponatur hoc medicamen super locum cum
licinio vel cum clisteri quod fiet ex predicta aqua tepida
et hoc medicamine Curca ulcerum intrinsece humidum int-
ra humiditate cum ut in omnibus fiat ut dictum est super dic-
tis et mundificationibus et pulveribus et incarnativis incarnativis
et consolidativis potest quia in ulceribus istis humidis int-
ra humiditate ex qua vitetur mundificatio loci de 3o in 3m
vel omni die usque ad perfectam mundificationem cum un-
guento viridi quod fiet in antidotario / aut cum cisis
mixtis dissolutis in aqua decoctionis fumiterre ut ro' et
tunc debet imponi cum clisteri Cum vero non dissolvuntur
cum aqua vel re liquida debet imponi intrinsece cum licinio
et tunc fortius et melius operabitur Exsiccata humiditate
facta mundificatione debita Incarnentur et consolidentur
167 volucra et ulcera ut superius scriptum est De cancro

Talis est modus vero cancer dicitur in matrice
tamen fiat nascitur et generatur ex materia per ad-
ustionem ad genus ulcerum mutata infiltrata
et infecta in veis circumdantibus locum cancri Et ipse
venae ad ipsum cancrum Et superfluitas multitas quas
in se habent ad eius augmentum mali et corruptionem totius matricis
consueverit Signa cancri sunt predicta post apostema
aut ulcus durum si sit existendo per se incipiens sunt cum ex-
incipiens quod in eius principio apparet in modum ciceris ut fabe

et venae apparent circa locum sue nativitatis nigre ut livide
vel virides et fit continue augmentatio ipsius cum duritie et calore
et pulsatione in loco quousque ulceretur tempore vero ulcerationis
aut cum succedit ad apostemata dura seu maliciosa vel ad
ulcera antiqua vel fraudulenta tunc emanat ab eo virus
viride vel nigrum liquidum fluens ut aqua vel aceto et fetet
locus cancrosus recentium inde emanans fetet fetore
corrupti a cadavere quod in via est putrefactos et ebulitae
et labia eius ulceris sunt dura nodosa infiltrata Et
tale ulcus facit cum malitia sua deambulationem continuam
lenta et ideo quia radix cancri est venae circumdantes ipsum
plenum sanguine melico adusto inserte in profunditatibus
et superficiebus membri in quo existit non recipit curationem
nisi cum remotione membri in quo est et eius totali abscis-
sione et fare istud in cancro matricis et locis illis est impossibile
cum remanentia vite sunt impossibile propter hoc cancrum istius
loci per artem medicinalem curari et sanari est incura-
bilis in omnibus locis curatio perfecta non fuit ut diximus
et hoc visum velle ypo' particula 6a afforismorum ubi cancribus
cancri absconditi non curare melius est te Super 10 afforismo
probat Gal' quod narravimus de cancro et radice eius Cum
ergo maxime probatum sit quod cancer non recipit curationem
perfectam nisi cum remotione membri videlicet genus ut de curatione
eius aliquid dicatur absque remotione membri quod appellatur cura
palliativa Et mitigat malicia eius mundificetur sepe paciens
cum pill' fetidis aut cum aqua decoctionis mirabolanorum indorum
seu epithimi cuscute prunorum et fumiterre et dulcoretur cum
melle rosarum et zuccaro et dissolvatur in illa aqua ff a'q' mane
Semper omni die sedeat in aqua decoctionis rosarum malve et
radicis malvavisci in quo postea aqua olei rosarum ut nenufaris
aut papaveris 3 5 ce 3 5 camphore 3 5 teratur capgo
et pulverizetur Et postquam tota dissoluta fuit cum aquo
oleorum adiungitur et infiltratum fuit hoc totum misceatur pul-
camphore in eo ponatur et aqua aq ro' Clisterizetur
intrinsece sepe cum aqua decoctionis camphore nenufaris et
papaveris albi et rosarum rubearum et acsuticulo iusquiami parum
tamen specialiter si dectum ultra debitum augmentaretur
Abstineat a rebus acetosis et agrestis et carnibus porcinis
leguminibus et caseo et rebus que fiunt ex caseo et carnibus
salitis et agnis vitetur vino dulci et clarificato limphato et
dieta calida et humida cum de relatione aliquam multum adhibite
est ad aliud vitetur per condimento in cibariis suis rebus in quo
postea parum vini dulcis granati vel muzi vel agresta
dulci quodammodo et ponatur cum eis de pul' quod fit ex car-
damomo liquiricia croco zuccaro et aniso Non recipiat in suis
cibariis vel condimentis acetum acutum ut fortiter calida De

cadentibus in matrice et apertione virge et reci 168
que nominatur ferrum in casu addita oria
in ore matricis et quando prolongatur scilicet
in estate et quandoque abbreviatur scilicet
in yeme

Ragadie sunt fissure cum quibusdam eminentiis carnositatis et quibus per fricationem cum virga vel ex ipsis emanat sanguis et fluit aqua propter siccitatem loci eminentis. Et contingit in partu difficili. Aut propter apostema quod rumpitur et adveniunt quedam que consolidantur et faciunt formam verrucarum et porrorum et apparent ragadie mulieris quemadmodum in collo matricis intus et extra ita quod videri possunt. Cuius propter ragadias oritur in ore matricis caro addita. Et quedam apparet res super matricem que est sicut virga que movetur sub coitu. Et quedam adveniunt ei quod faciat cum mulieribus similiter quod fit cum eis cum quibus coitus. Et quedam est illud bothor magnum vel eminentia. Et fluxus quidam est caro nata in ore matricis que quandoque prolongatur quandoque abbreviatur. Et non prolongatur nisi in estate eo quod calor facit in ea dilatationem et extensionem. Et abbreviatur in hyeme eo quod frigus eam constringit et corrugit. **Signa** ragadiarum intus existentium vel non intus existentium sunt dolor apud coitum et exitus urine sanguinolente. Et si ponitur sub muliere speculum contra vulvam eius et aperiatur vulva vel in vertitur cum tussi absque scarificatione consideretur super illud quod in speculo representabitur et quod apparebit in eo significabit super ragadiarum formam et figuram et earum maliciam. **Cura** ragadiarum matricis est quod fiunt cum siccitate et calore et pruritu et fissure in loco ut sepe fomentetur locus et hoc fiat sedendo in aqua tepida decoctionis malvarum vel limaciarum facta fomentatione loci et ablutione in sessione aque predictarum ungatur locus leviter si apparet vel ponatur cum licinio usque ad locum lesum unguento de cerusa quod sic fit. ℞ olei rosarum ℥ iiij cere ℥ j dissolvatur cum oleo ad ignem et post dissolutionem ab igne deponatur et inspissetur cum cerusa pulverizata et cum inspissatum fuerit addatur ij albumina ovi et aqua rosarum et misceatur cum eis ℨ j camphore et sine cera erit melius. Aliud ad idem valde bonum ℞ populeon ℥ iiij camphore ℨ s cerusse ℥ ℈ j albumina ovi duo misceantur simul in igne et in fine addatur cum eis miscendo de aqua rosarum ad libitum. Calida unguenta calorem removent et pruritum in loco in quo ragadie sunt et mollificant et humectant et preparant ipsas ragadias ad dispositionem mundificationis postquam consolidatio brevior et melior fiet. Regatur cum dieta et potu dictis in cura ulcerum matricis et cancro. Subtrahatur aqua sanguinis de basilica que est in manibus ex parte sposcis. Nam talis subtractio sanguinis multum alleviat matricem a cursu materie fatiente et consumatur ragadias per mundificationem et remotionem pruritus. Abluatur sepe locus ragadiarum cum vino ubi decoquitur thure minutim et cipressi et galles vel thuris aut mumie et sic firmabitur et consolidabitur locus. **Cura** ragadiarum que fuerunt cum eminentiis et humiditate est eadem cum superiori ex parte florie basilice magis et predictis simplicibus. Et etiam ex parte mundificationum medicinarum et similium. Ex parte vero rerum que mitigant ardorem et pruritum et febrem et que incarnant consolidant et nutriunt. Propter quod in istis ragadiis que sunt eminentias et humiditate oportet fieri mundificatio cum unguento apostolorum. Et postea super ragadias ponatur aut cum unguento viridi. Si fortior mundificatio fuerit necessaria aut propter habundantiam humiditatum aut propter eminentias ragadiarum multiplicatas tunc fiat mundificatio ipsarum cum unguento facto ex mixtione istorum. Sepe vulva cum tussi matricis convertatur ut materie medico per visum quantum tenetur in firmitate apparebit. Et habes hoc locum si eas per visum aspicere non posset. **Cura** vero unguentum quod apparet in vulva et circa vulvam et fluxus non est per eum sanatus nisi a medico nisi cum ferro incidendo eam vel urendo et incidendo simul. Et hec est via nobilior et magis secura. **De** 171

hijs que constringunt vulvam

Pauce et sunt manifesta sunt ex re ipsa. Sunt tamen quidam qui volunt habere signorum ex urina dicendo quod urina virginis subtilis et lucida apparet. Et assignant causam quia via matricis et vulve stricte sunt propter virginitatem non ergo ex loco illius affinitati constrictorum viarum illius loci conjungunt et distendere per vesica non subtile et limpidum. Alii vero per aliam viam habere volunt signorum super virginitate ex modo mingendi. Nam virgo cum mingit sibilat subtiliter et acuius quam corrupta et mingit longius quam puer. Quidam volunt notare super virginitate per aspectum in ore vulve et hoc est officium obstetricis que consueta est in hoc. Et dicta sunt a medico secundum viam auctoritatis illius loci in via fodine vel os vulve per quod primo virga hominis in matrice ingreditur antequam corrumpatur nodus virginitatis est strictum et textum venis et arteriis manifestis rugatum in cuius textura et rugatione sunt eminentie per que ad modum ramitatis caveas circa texturam et rugationem et foramen os predictum strictum amittit. Hoc corruptor virgini sit nodi. Et hoc corruptor illius apparet exitus circa sanguinis manifeste et tunc foramen istud dilatatur materie et oculum cognoscetur. Et est differentia inter illud sanguinem qui exit hoc illa a vulva et sanguinem menstruum tempore quantitate et colore. Tempus enim exitus sanguinis corruptionis virginitatis unum. Color ex sanguinis qui exit tempore corruptionis virginitatis clarus et rubeus fuscus est eo quod a venis et arteriis per violentiam et non in modum superfluitatis exit. Color vero menstruorum ex causis contrariis fuscus et turbidus ideo reperitur ut apparet. **Cura** ad stringendum vulvam ita quod materie appareat quod corrupta virgo videatur et ita datur primo ergo ut mulier abluat os vulve et sedeat per horam in aqua decoctionis gallarum nucis cipressi cipri et granatorum. Cum vero ab aqua inceperit et mota fuerit exsiccet os vulve cum pecia lini munda. Et ponat super ipsam vulvam et os eius peciam lini infusam in re que sic fit. ℞ gallie ingrate ℥ iij galle ℨ j musti ℨ s redactis et dissolvatur in ℥ v vini vel stiptici et aque pluvialium

ad ignem calefiant Aliud quod facit corrupta apperere v-
irgine manifeste Recipe gallarum aluminis zuccari seminati
foliorum lolii ana ℥ 1 terantur et bulliantur in lb iiii
aque tam diu quousque aqua virtute rerum recipiat de hac aqua
mulier multotiens recipiat et sepe abluat os vulve
et de ipsa in vulva ponat Cum vero vulva bene firmata
fuerit per ista operationem tunc cum vir accesserit ad eam ut
coeat vel ante aquitulum accipiatur aqua pes pulla in
testa columbe et impleatur sanguine eius columbe
et immittatur vulve Postquam vero vir ad eam accesserit
et cum ea coire ceperit fundetur in testinum et sanguis
fluere incipiet et virgo iudicabitur Aliud ad idem quod
est fortius quod facit apperere mulierem que iam peperit ut sit
virgo Itaque cum vir eam cognoscere voluerit dominus
et difficulter virgam imponere poterit tamen si non esset cor-
rupta sic fit Recipe vini veteris stiptici lb iiii aceti
vini veteris ℥ iiii mastices gummi arabici nucum cipressi
gallarum aluminis zuccari ana ℥ 1 terantur et pulverizentur
et bulliantur cum vino tam diu quousque consumatur de
toto mixto ℥ iiii Abluatur vulva sepe in die de-
coctione ista cum fuerit calida Et post ablutionem epithimetur
cum petia infusa in eadem decoctione et ante epithimationem cum pe-
tia purgetur super foramen oris mulieris inter labia vul-
ve pulvis qui sic fit Recipe boli armenici masticis gummi ara-
bici mumie acatie ana ℥ 5 terantur simul in mortario vl-
tima contritione et conficiantur usui Nam hic modus qui os
mulieris consolidabit specialiter si operatio ista dicta
continuabitur Semper enim cum hic pulvis positus super fora-
men oris mulieris semel ad minus omni die debet super
ipsum pulverem et foramen poni petia infusa in vino
ca et operatio complebitur per dies in tercium De hiis

172 que aufferunt humiditatem a vulva

Multiplicata humiditas in vulva addit in sterili-
tate et impedit generationem Nam humiditas
mulieris cum multiplicatur ledit eius appetita-
tem et virtutem retentivam seminis impedit et propterea cu-
rari et removeri debet a medico proposse Signa
humiditatis vulve et mulieris sunt mollicies corporis et
maxime illarum oris et quod superfluitates que ore naribus ex-
pelluntur multiplicantur et non sunt bene digesta et
tercium signum cum hiis aliis est quod per os mulieris et in
omni hora humiditas in vomitu et corpus mulieris secundum
visum cum hoc totum humidum iudicatur Cura est ut
corpus mundificetur cum medicamine de turbith aut cum pillulis
fetidis et mutatur cum assatis et stipticis per tres in die me-
dicine et lavatur vino stiptico Sepe utatur balneo sicco
in quo abstergat vulva absinthio origano arthemi-
sia et calamento Continue deferat in vulva petia in-
fusa in vino stiptico calido de cortice aluminis zucca-
ri cupularum glandium et corticum picarum balaustia ci-
pri et similium rex sicabitur per ista via radix humidi-
tatis currentis a corpore ad locum Et loci etiam humi-

ditas consumetur De hiis que calefaciunt vul- 173
Frigiditas mulieris aut in tempore et male-
fecta fuit extinguit semen cum collectum fuerit
in loco conceptionis et hoc infirmitas hec
non est a medico negligenda Nam omnis frigiditas est
contraria naturalem mordicativa mortificativa ut vult ypo-
crates particula amphorismorum ubi dicit Caruem quod frigidas
et densas mulieres habent Signa super vulva
non calida sunt quod quando non habet pilos circa femur et vul-
vam et per tarde incipit eos emittere et sunt subtiles et exi-
les et minuti et plani Et eius menstrua aliquando veniunt sub-
tilia clara pauca in quantitate et rara in tempore et mulier
non est desiderans coitum et nullo delectatur in coitu nec
sperma emittit et male generat et non generat mulier talis
nisi cum colico et vehementi calido complexionis et uniuscuiusque complexionis
viri ad mulierem extra parte sexus melius et citius et semper
concipiat mulier cuius matrix est frigida et complo frigida quam
illa cuius matrix est calida et similiter eius complo calida
et hoc est communiter in humana natura et verius secundum sensu
Cura Ea que vulva calefaciunt sunt electuaria calida
ut dyambra dyamuscum dyaton piperion quod est no-
bilius ceteris in isto casu specialiter et ea quod in antidotario
fit Supponatur in vulva catum agrestem vel domesticum
excorticatum contritum et mixtum cum oleo de spica utatur
sepe suffumigationibus factis cum mirra mastice et vini ex
quo recipiatur in vulva cum cannula aut de costo seu de lilio
incorruptum ita ut spissitudinem recipiat Supponat
etiam sibi in vulva cubebas tritas et mixtas cum spissa-
tas cum oleo de spica Vtatur sepe suffumigationibus
factis cum mirra mastice ovinice quod recipiatur in vulva
cum embotu Comedat carnes assatas et calidas
et bibat vinum stipticum odoriferum Mundificetur specialiter
cum pillulis fetidis et medicamine de turbith De hiis

que valent ad impregnandum 174

Hoc capitulum intrat capitulum de difficultate
impregnationis quod diximus in fine Cointem ea que va-
lent ad impregnationem sunt ut eligantur duo que
conveniant ad hoc faciendum verum ut complo viri sit contraria
complexioni mulieris Item quod vir et mulier abstineant
longo tempore a coitu per posse Nam hoc excitat umiditate
in muliere et confortat appetitum et virtutem retentivam
et in viro addit in maturationem et maiorem perfectionem spermatis
Convenies ad intencionem ista est ut nec mulier nec
vir sint ebrii quia sperma ebrii fit fluidum minus et est
indigestum et lubricum ita quod non congregatur in loco con-
ceptionis Utatur mulier ante horam coitum per vi vel iiii
horas balneo aque calide de cortice spice celtice florum camomille
melliloti polii fisticos Suffumigetur os mulieris et tota
matrix cum opoponaco carpobalsamo et cum specie been
et costo et spica Supponatur in vulva omni die ante
coitum in vulva quod sic fit Recipe carpobalsamum xilo-
balsami storacis fisticos seminis pionie in re ana ℥ 1
terantur et cribrentur et fiat trociscus cum oleo balsami

et oleo ro. in quo dissolutus sit muscus Ad idem Recipe balsami
ʒ i mirre carpobalsami ana ʒ i fisticos semis pionie
ana ʒ i terantur et incorporentur et fiant forme ad modum nu-
clei dactilorum cum oleo rosarum in quo dissolvatur muscus
Sedeat mulier sepe in aqua decoctionis gallarum mirtillorum
balaustie Ac mundificetur sepe cum aqua decoctionis mirabolanorum
kebulorum emblicorum rosarum mirtillorum et dulcoretur cum zuccaro
rosato veteri Sepe comedat fisticos et suffumigetur
super ipsum pura et mixtum cum semine pionie bona et utile
videtur ut hoc coitus sit immediate post purgationem menstru-
orum Cum autem vir incipiat ludere cum muliere tangendo
mamillas et pectine fricando mamillas vel materiam id est lo-
ca pilosa que sunt circa vulvam Nam propterea voluit quod
iste locus sit fortissime delectationis in muliere Et
hoc narrat Avicenna libro 20 de regimine conceptionis sterilis
et faciat cum hoc diversa oscula et morsiones in facie et
oculis mulieris Et cum viderit quod mulier excitatur ad
coitum quod cognoscet per mocciones diversas in oculis
et per ossitationes seu excitationes et anhelitum diversum tunc
tunc vir excitetur super mulierem et vocat ad hoc coitus
mulieris cum ea vehementer eleuet Aut hoc illa capit
mulieris in feriis inversum Aspiciat vir in hoc coi-
tu ad emissionem sui spermatis donec noverit mulierem
suum implevisse desiderium et tunc trahat vir nates
mulieris ad se et violenter firmet se cum genitalibus usque
mulierem et sic emittat semen Nam omnis iste modus dat
viam ad conceptionem si sterilitas matricis non fuerit in ea
Si autem sterilitas fuerit in ea tunc vir non generat quia mulier
non concipiat tunc non intrat in intentione artis medi-
cine sed divinitatis divinitati

175 **De hiis que prohibent impregnari et faciunt aborsum**

Quamvis istud capitulum non sit de mandato
legis pertinet tamen ad ordinem scientie medicinalis
propter periculum quod contingere posset ex conceptione
in muliere parva vel debili vel que esset nimis iuvencula
De hiis que impediunt et prohibent impregnationem est ut vir
compleat suum coitum prius quam mulier et tunc mulier
post coitum viri Et etiam post coitum viri et sui aperiat vul-
va et stet pedibus et saltet fortiter retro per vii passus
vel ultra et saltet etiam per unum pedem et descendat et
per gradus scalarum et eiciet sperma suum cum eo Si
mulier post coitum supponat sibi in ore matricis alium de pice
liquida vel de iuniperi vel de menta non concipiet Et si
vir ante coitum inungat caput virge cum aliis dictis
vel cum succo mente vel rute vel succo iuniperi vel ex
colloquintida non generabit nec mulier concipiet
Similiter ex succo savine vel scolopendrie dicitur quod si
hoc coitus suspendatur scolopendria viridis ad cox-
as mulieris non concipiet Iterum si similiter continue per x
dies sumet omni die ʒ iii de semine savine vel rute
vel iuniperi emittet fetum mortuum vivo concipiet et vel
sumet de eisdem seminibus tam diu continue quod odor eius sentiatur in
urina vel sudore sentiatur non concipiet Et si con-
ceperit faciet aborsum Omnia autem que menstrua pro-
vocant conveniunt in isto tamen de quibus in capitulo sterilitatis
et de retentione menstruorum Item ad idem Recipe seminis savine
ʒ x mastici succi foliorum rute ana ʒ ii rubee tinctorum

agrestis pulegii cimini ana ʒ i conficiantur pulveriza-
ta cum lacte ficuum in modum electuarii conficiantur Ex
quo in mane et circa noctem ad magnitudinem unius avel-
lane sumat Sumat iterum omni die semis et in una ʒ ii de
anacardiis electuarii cum vino decoctionis rubee tinctorum et seminis
iuniperi Et quod valet ad hoc multum est suffumigatio
in trajectorio cum mirre cipressi storacis et mirra et co-
mede allia et acuta Et suppone ante coitum et post
fel vaccinum et tauri et stercorum palumborum et bibe
apii vel levistici radices et suppone radicem asse
fetide et omnia ista singulariter et per se iuvant 176

De difficultate impregnationis Rubrica

Difficultas impregnationis contingit aut ex multi-
tudine adipis aut propter parvitatem vel magni-
tudinem virge aut ex abbreviatione ligamenti
capitis virge Aut propter velocitatem excitationis mulieris
et velocitatem motus post coitum Aut quia matrix est frigida ultra
debitum Aut ex lubricitate matricis et debilitate ipsius Aut
propter vetositatem grossam in matrice Aut propter superfluitate
caliditatis matricis aut propter excitationem matricis Aut propter
emoroidas et ulcera in matrice aut quia sperma est
calidum nimis vel frigidum vel quia vir et mulier sunt
in complexione calida vel frigida Et inassuetudo copule mala
et disparata in spermate ita quod non est generabilis ad generationem
Hee sunt conditiones que impediunt mulierem concep-
tionem Additur autem a medicis tamen decima causa videlicet quando
mulier non emittit sperma hoc coitus non fit generatio
Et hec sententia communis secundum sensum a medicis affirmetur
tamen ad veritatem non est necessaria ut probatum est ab Aristo-
tile in libro de animalibus 19o capitulo vel 1o ex diversis
tamen placationes Et sperma mulieris non est necessarium ad genera-
tionem et probat hoc multis rationibus quarum prima est Et
vere est menstruum non est sperma et ubi est sperma ibi non est
menstruum Secunda vero contraria est propter testimonium contra
ex mulieribus que temporibus suis impregnabantur et quando non
impregnantur et impregnabantur absque delectatione Et ex
hoc elicitur argumentum tale Omnis emissio spermatis
est cum delectatione mulieris mulieres impregnabantur
et impregnantur ut testificate sunt absque delectatione
Ergo absque emissione spermatis et apparet quod sper-
ma mulieris non est necessarium ad generationem Cum absque
eius emissione fiat conceptus ut apparet Tertia vero si
mulier haberet sperma generativum ad generationem per se tunc per se
absque viro generaret Sed hoc non videtur ergo sperma
mulieris non est necessarium ad generationem Refertur summam
medicorum super hoc per verba Aristotelis codem capitulo ubi
dicit philosophus quod quidam homines putant et scientie
generant generationi propterea quod aqua currunt sperma aput
coitum et propter delectationem quam habent in coitu est falsum
Sed verum est quod aqua exit in aliquibus mulieribus et precipue
albis frigidis feminis et non nigris et brunis faciebus
masculos quod est humidum album fluidum Sed non est spermaticum
primo est preparatum loco et est aqua quod est menstrum propter frigida-
tem et calorem loci mutata est in albedinem Sed non est
spermaticum nec verum sperma agens et coagulans ut
sperma viri Nam si esset sicut probatum est posset

mulier cum viro filiare quoque quod est impossibile et contra
omnem sensum omnium hominum Apparet manifeste intelligentibus
veritas per verba philosophi quod humidum quod exit a muliere hora coy-
tus sive sit sperma aut non impedit generationem aut genera-
tionem facit impossibilem Et quod non est illud humidum sine quo non
in generatione ut tu medici arguunt sensibiliter indicare quod sper-
ma mulieris cadit semine et natum ad generationem et hoc proba-
tum est propter hoc dicit philosophus quod totum quod exit a muliere
et quod est in muliere sit loco materie nutrice ad generationem et loco
menstrui Et illud quod exit a viro per viam virge et hora
coytus sit semine et sit loco forme et agentis et perficientis
non negans quod de substancia ipsius seminis viri intret materiam
generationis ut substancia coaguli in materiam casei et hec est
propria veritas quam a sapientibus credi et affirmari necesse
est Signa difficultatis in generatione ex multitudine
adipis sunt manifesta ex habitudine ipsius mulieris scilicet
totaliter repleta et pinguis visu et venter eius ad inferiora
descendit in pinguedine ultimata vel quod verbo manifestatur
considerandi quod non impinguatur propter multitudinem adipis
in matrice et loco generationis Sed si mulier esset extenua-
ta circa pectus et scapulas et adiutoria et coxas et a-
paret ipsa distensio ventris ultra mensuram et multi-
plicatio pinguedinis et spissitudinis in loco femoris
et umbilici cum frequentia anhelitus et eius commotione
et leditur quolibet ventositate et stercoris retentione aut
aggregatione ventositatis in ventre et esset apparens con-
strictio vel opilatio oris matricis aput tactum obste-
tricis iam erit verificatum aput te de hoc totum quod
intendis Signa eius quod est propter parvitatem virge
vel magnitudinem ex re ipsa sunt satis manifesta Vnde
Avicenna libro 3o tractatu o excusandi medicum in illis quod docet
et de delectatione coytus et tractatu de sterilitate in tercia Et al-
mansor libro decimo tractatu de difficultate impregnationis dicunt
quod parvitas virge impedit generationem interdum Avicenna libro
3o tractatu de spermate generante et non generante et Aristoteles libro
3o de animalibus tractatu 19o et 14o [illegible] dissipationes
de ad lectum quod longa virga et parva facit ad difficulta-
tem generationis Et causa in utroque est quia virga parva non
est sufficiens instrumentum ad eiciendum sperma ad locum con-
ceptionis Et in utroque perdit in venis Et propter hoc
dixit Aristoteles eodem tractatu nominato de animalibus quod virga
mediocris magis conservat generationem ceteris et ita est
Signa difficultatis in generatione propter curvitatem li-
gamenti capitis sunt quod caput virge est arcuatum et
quod tendit et inclinatur versus partem testiculorum Et
si habeas hoc videre exitum sui spermatis videtur sum
sperma exire filose et non in simul cum impetu et suc-
cessive et tortuose et malo modo Signa difficul-
tatis in generatione eo quod mulier velociter cum eleuatur
aptus surgit et saltat ad plura sunt manifesta ex re
ipsa et non indiget narratione Signa eius quod est
propter frigiditatem matricis sunt subtilitas menstruorum
et parvitas rubedinis eorum et pilorum paucitas in pec-
tore et paucitas menstruorum in quantitate et tarditas

vel raritas in tempore et pili eius sunt parvi rari exiles et
debiles valde Signa illius quod fit ex lubricitate matricis
et corporis debilitate sunt quod currunt ex matrice assidue humiditates
plurime et quod fit embrionis abortus antequam magnificetur et
quod mollicies apparet in mamillis et toto corpore et maxime
supra Et pigricia ad motum corporalem Signa illius
quod fit propter ventositatem grossam in matrice sunt inflatio sinuum
et pectinis eius et [illegible] inflatis et abortus antequam
magnificetur embrio et rugitus et commotio cum sonitu in
ventre et intestinis Signa eius quod fit propter superfluitatem
caliditatis sunt extenuatio totius corporis et membrorum et
multitudo pilorum tam in numero quam in quantitate et grossitudine
in summe et paucitas menstruorum et porum spissitudo et porum
raritas et [illegible] assidue et asperitas loci cum pruritu
humilis hora coytus Eius vero quod fit propter ulcera et emorroy-
das signa superius capitulis propriis dicta sunt Signa
eius quod fit propter maliciam complexionis spermatis ex parte caliditatis
sunt citrinitas coloris corporis et spermatis et eius paucitas
et fetor odoris eius et distemperancia caloris in toto corpore
manifeste et specialiter circa genitalia et multitudo pilorum
cum grossitudine eorum ita quod omni die in vrina apparent
resolutiones longe [illegible] Eius vero quod est propter frigiditatem
sunt multitudo spermatis fluidi non digesti et eius subtili-
tas et privatio pilorum in locis genitalium et qui nascuntur sunt
subtiles debiles et rari et urina eius est subtilis et clara et
privatio appetitus coeundi et pigricia in toto corpore et timor
coeundis Signa difficultatis propter [illegible] mulieris
et viri in complexione [illegible] vel [illegible] dissipata sunt [illegible]
quod significat caliditatem in utroque [illegible] ut [illegible] ubi [illegible]
ex parte [illegible] corpora eorum citissime   et tamen-
tibus talia sentiantur et macra existant et contrariam et
vene eorum manifeste sunt et motus velox et anhelitus et pulsus
et omnia que in eis considerantur velocia et leves mulieres et vi-
ri obstinati sunt et audaces et pauci sompni et multorum pilorum
crisporum et intensorum in nigredine et cito nascuntur in eis
et color eorum russus aut rubeus cum obscuritate quadam Ex
parte frigiditatis in utroque sunt quod tarde crescunt capilli
quoque in eis tarde nascuntur et subtiles et debiles et sunt
exeuntes in [illegible] et tardant operationem Pulsus eorum parvus
et anhelitus occultus et tangentibus apparent corpora eorum
frigida et quia non sunt potentes in coytu et sunt parati
generare filios debiles [illegible] et multi sompni Cura
difficultatis in generatione propter adipem est quod attendas ad extenua-
tionem corporis cum dieta sicca [illegible] nutrimenti ut utatur
vino acerbo et pane mixto et carnibus salitis et pisci-
bus salitis et siccis et sinapi allijs et similibus purge-
tur sepe cum pillulis fetidis et similibus et iaceat super
re dura parum comedat multum vigilet et laboret
et ieiunet utatur suffumigationibus siccis que fiunt ex
castoreo sinapi et costo euforbio mirra sarcocolla
fiant ex omnibus vel ex quibusdam predictis et recipiat suffu-
migacionem talium in matrice cum tectorijs vel embotto posito
super prunas super que insimul vel singulariter ponenda
sunt fiat etiam pulvis ex omnibus istis vel ex aliquibus eorum
et supponatur cum radice tapsi barbassi vel malue

aut maluauisti involuta in coton pul. confecta extenuatoe supponatur et accendatur ea que conferunt ad impregnationem dicta superius tractatu de [illegible] que valet ad impregnationem. Cura difficultatis impregnationis propter virgam parvam vel longam dicit ille qui habet virgam parvam ex mulieribus parvis eligat et in coitu sit deprimens caput mulieris ad inferiora et elevando anchas ad superiora quantum potest et cum vehementia continuationis vel adherentia caput cervicis matricis ita ut se non moveat sed utique hoc illa adhereat alteri fortius et vehementius. Nam ex tali modo coitus et virga cum penetraverit pro brevitate attrahet tamen commodum expellendi suum sperma ad locum conceptionis ut fiat generatio. Si vero penis fuerit propter longam virgam. Eligat virum ex mulieribus magnis habentibus anchas longas et extensas et in modo coitus faciat in contrarium ut dictum est in parva virga. Nam ex vehementia continuabitur calor matricis et vulve cum femore virum longitudine virge ita ut sperma nec eius spiritus poterit debilitari quoniam cum transeat per viam ad locum conceptionis et fiet ex isto generatio. Cura eius que fit propter abbreviationem ligamenti capitis virge est ut omni die ungatur cum butiro vel unguento de pinguedinibus animalium et sustentetur virga post unctionem cum ligatione eius ad superiora super ascella leniter et equaliter. Si vero hoc non valuerit nisi scindatur illud ligamentum ex transverso et cutis ita quod amplius non contineatur cum parte a qua separatum est et habeat viam per femorem est in hoc casu. Cura eius que fit propter velocitatem erectionis mulieris et exaltationem ad posteriora est ut mulier iaceat post coitum super spina anchis elevatis et coxis coniunctis fortiter ad minus per ii horas vel circa id plus vel minus secundum quod fuit natura eorum. Coitu post ventosa magna cum igne super matrice absque scarificatione tunc. Et utatur continue electuariis talibus ut est diamargariton et diagalanga. Utatur sepe de suffumigationibus de bdellio opopanace mirra serapino storace carpobalsamo mastice et similibus. Tangatur os matricis ante horam coitus [illegible] cum oleo balsami. Cura eius que fit propter frigiditatem matricis est ut mulier nutriatur cibariis nutribilibus carnibus agnellis carnibus gallorum et gallinarum. Comedat ova sorbilia condita cum omnibus speciebus calidis odoriferis et bibat vinum dulce rubeum odoriferum clarum. Calefaciat totum corpus cum electuariis calidis que dicuntur ut diambra et similia. Pessarizetur sepe mulier cum aqua decoctionis fisticos in hoc comestionis tradimus in [illegible] utatur cubebis piper longo et cardamomo. Si fiat pessarium cum vino decoctionis bdellii erit utile et unguentis. Et si post illud intromittatur in os matricis oleum balsami videbis mirabile. Cura illius que fit ex lubricitate matricis est ut mulier purgetur cum pillulis factis ex colloquintida turbith hermodactilis etc. mixtis et incorporatis cum vino in quo mastix sit dissolutus. Et sumat de quibus pillulis ii aut iii secundum virtutem. Sepe recipiat fumum per decoctionem factum ex piper euforbio vel ex aliis rebus similibus. Utatur vomitu facto ex aqua decoctionis radicum ra-

phani acuti speciebus acuti speciebus atriplicis sinapi ceparum in qua et iii oximel compositi dissolvatur. Et si mulier esset fortis possit in eodem vomitum poni 3 i ellebori albi. Utatur [illegible]tibus tactis in vetitu aut in ferrolio et preparatis in patella aut in pastillo cum pipere et rebus calidis. Utatur bono vino [illegible]. Cura eius que fit propter ventositatem grossam in matrice et illis locis est quod omni die post quam in tempore impregnationis utatur ablutionibus et lavationibus factis ex aqua decoctionis anetos anisi cumini [illegible] calamenti et pulegii fisticos. Et quod utatur pulvere istarum rerum mixto cum pipere et longo pipere et similibus. Comedat sepe electuaria talia ut diagalanga et diamargariton. Comedat carnes assatas et coctas cum speciebus et petroselino et speciebus eorum. Bibat vinum acutum bonum parum tamen in quantitate et laboret et ieiunet et non repleatur hoc comestione abstineat a sompno diei. Sepe tangat os matricis cum oleo de costo aut de spica ut quod melius esset cum oleo balsami in quo [illegible] pulvis fisticos vel speciebus peonie. Cura vero illius que fit propter superfluitatem caliditatis est quod eius calidi in rebus frigidis et potibus sed non est necesse ut longo tempore exhibeantur ne per usum ipsorum ad frigiditatem convertatur que est que mortificativa et virtutum naturalium destructiva. Utatur vino lymphato in quo aqua non separatur acuitas ut fortitudo mala. Et nutriatur tamen carnibus edi et pullorum castratorum et agnorum conditis cum lactucis spinachiis borragine cucurbita et similibus. Fiat pessaria aqua cum aqua decoctionis mandragore et peonie et mirtorum et rosarum vel mirtorum. Suffumigetur mulier cum camphora et gummi arabico. Aut sanguis draconis et camphora. Utatur succo [illegible] in quo dissolvatur [illegible]. Abstineat a labore et ieiunio. Comedat sepe et multum quiescat et dormiat. Utatur agresta rosis et lactucis in suis condimentis et vino mixto [illegible]. Si aqua comederit de zuccaro rosato veteri mixto cum rosata novella vel per se esset utile et bonum. Cura eius que fit ex siccatione matricis est quod assiduet balneum post comestionem et ita comedat sepe et dormiat et quiescat plurimum. Et comedat carnes gallinarum et carnium pinguium [illegible] condita cum vitellis ovorum et pulvere cardamomi et [illegible] efficiant et pultes de farina frumenti et similibus carnium recedant [illegible] in aurora et condiatur cum pul. dicto. Bibat vinum novum rubeum dulce. Sepe sedeat quolibet die in aqua decoctionis maluavisci talia florum mollis seu greci malue et borraginis et ligne bonis. Utatur electuariis restaurativis et impinguativis que ponuntur in tractatu de impinguatione corporis extenuati [illegible] et cetera in antidotario. Assiduet coitum quod convectat matricem et tangatur sepe os matricis cum pinguedine anseris anatis gallinis mixtis et ad [illegible] et fiat ex eis pessaria et clisteria in vulva. Cura eius que fit propter emoroidas vel ulcera. Cum ipse sit quod purgatio fiat absque matricis sanitate post

oppositum quia ex istis curatur mulier in infirmitatibus an-
tequam concipiat de cura quarum satis superius in sub-
capitulis dictum est et illud sufficiat in isto casu
Cura eius qui sit propter complexionis maliciam propter matris
calide vel sicce et si peccat in caliditate ut eligat ex
mulieribus albam mollem et frigidam secundum complexionem et
sit eius regimen ex parte cibi et potus declinans ad
frigiditatem et ad humiditatem Comedat carnes edi
agnorum et porcellorum conditas cum succo citrinatorum mi-
norum agresta vel succo berberis aut ribes utatur
vino stiptico lymphato utatur atque oxizacara sto-
macho cum aqua decoctionis lactucarum aut portula-
care aut succo rosarum vetere Si autem peccat propter
siccitatem eligat ex mulieribus brunam vel declinantem ad
nigredinem cuius menstrua sint multa rubea valde et
utatur vino rubeo acuto et cibariis carnibus conditis cum speci-
bus et pipere sicut sunt carnes arietum pullorum colum-
barum et passerum Comedat omni die ante prandium et
cenam dyamargariton dyaanisum vel dyagalanga
vel dyasatyrion ad modum nucis et erit utile in hoc
Cura illius qui sit propter contrarium in complexione est duobus
modis Nam si uterque sint equalis complexionis fiet mixtio
generatio non adquirit ex virtute impedit Si vero ambo sunt
in complexione calida vel sicca distemperata necesse est ut vir
experiatur de se in alia muliere que sit contrarie complexionis ad
complexionem suam Nam nobilis et divitis et honestis erit
viri hanc mutationem faciat quod mulier vel fiat mu-
tatio circa mulierem cum rebus mutantibus complexionem eius
ad suum contrarium secundum quod superius generaliter sunt scripta cum rebus frigidis
vel calidis dictis in cura viri tali et est contrarium et Nam
melius est quod hec mutatio fiat in muliere quam in viro
et vir maneat in natura propria Cum mulier assimilatur matrici
et ille in generatione sit materia et terra movetur et operatur
ut sic in recto generatio fiat ita debet mulier dis-
poni ad virum ut cum vir coniunxit suum semen quod in-
veniat matricem et locum perfectum preparatum ad generationem
faciendam Sed autem quod coitus valet ad impregnationem
et de proprietate preparant mulierem ad concipiendum et in-
nuat sunt sicut semen baucie quod teritur et potatur
cum vino odorifero et radix eius cum comeditur et hoc
continue usque ad duas lunationes seu duo menstrua
et ex eis que multum valent ex rebus que si apponuntur
est ameos cum teritur et miscetur cum medulla ossis
cervi aut vituli et supponatur cum licio ut lana ante
horam coitus die primo 2o aut 3o post purgationem
menstruorum Nota quod communiter omnia que supponuntur in vulva
tempore impregnationis magis valent et plus operantur
post purgationem menstruorum immediate quam in aliis tempori-
bus quibus omni tempore aliquid ad concipiendum experiatur Sed et
coagulum leporis cum miscetur cum butiro cocto et

supponitur diebus dictis facit concipere ut firmat
Item cum stercus vulpis cum oleo rosarum mixtum si supponatur
cum licio facit idem Aliud quod est fortius omnibus aliis et est
probatum est quod si accipiantur semina peonie femine ut masculi
et admisceantur cum pulvere seminis cimini et supponantur diebus
dictis erit mirabile Ego vero quodam meo tempore feci et i
quo in multis inveni veritatem est quod Mundifica-
bamus mulierem ante menstrua cum aqua decoctionis malvarum vel
umbilicorum ebulorum et mirtorum et rosarum rubearum et dulcorabamus
ipsam cum succo rosarum veterum et dabamus de ista aqua et iiii
vel v cum vino rubeo stiptico ante diem per horam et hoc
faciebamus semel vel bis antequam menstrua acci-
derent Post curationem menstruorum diebus v primis omni
sero Mulier sedebat in aqua calida decoctionis rosarum rubearum
et gallarum et balaustiarum et radicem peonie pistate
grosso modo Cum vero exibat a balneo aqua intrabat lec-
tum et exsiccabat vulvam cum panno lineo mundo et
statim supponebat cum candela vel licio involuto ut
involutus in balsamo mixto cum pulvere seminis peonie ut
mixto cum succo eius peonie et omni per mense in ortu
plus vel sto ieiuno comedebat de semine sisileos et ii
per se vel mixto cum ameos et in hoc inveni veritatem
plus aliis et deus melius novit Experimentum quod
feci duabus de latere tempore quo fui cum duce marchio
de latere ad impregnationem et hoc nobis successit sic
sic primo fiebat tale balneum Recipe mirtillorum lb. v rosarum
lb. v corticum mandragore lb. v pulveris galle seu vala-
nie lb. ii bulliantur aque cum omnia ista postquam pistata
fuerint grosso modo in duabus situlis aque in quas ferrum ig-
extinguunt ferrea ignita Et in illa aqua cum fuit tepi-
da sedeat continue postquam a suis purgata fuit menstruis
per 9 dies omni sero cum vadit dormitum et sit cum ipsa
aqua tepida Et cum intraverit lectum supponat sibi
candelam intra os matricis inunctam cum oleo quod sic fit
Recipe olei rosarum ℥ i succorum musti ponderis xii et ponderis
succorum ambre xii pulveris corticum mandragore cri-
brati cum pecia lini ʒ v Misceantur omnia illa cum
oleo supradicto usque oleum rosarum Die ultima sui menstrui
in aurora diei sumat ʒ v terre magne cum vino ru-
beo et hoc faciebat de eo in ultima die omni mense donec
fuit impregnata quod impregnabitur si fuit possibile ipsam habere
filium de isto homine Ea que probavi in quibus veri-
tas est inventa si fuerit possibile ut mulier faciat
filium per medicinam vel medicinas sunt hec Recipe corticis
mandragore peonie agni casti ro. ru. piperis lon-
gi cassie lignee ana ʒ v pistentur grosso modo et bulliantur
in vino rubeo odorifero quod sit lb. vi donec
due libre consumantur et iiii remaneant tunc colentur
et reserventur de isto vino bibat mulier in aurora

dici et iiii cum 25 trifere magne et electuario in quantum dicitur post quam in hora vel diebus quibus habet menstrua omni sero cum vadit dormitum post hec in die vel tempore menstruorum sedeat in aqua que sic fit. Recipe duas situlas aque in qua ferrum extinguunt ferrarii et in ea bulliantur hec. Recipe arthemesie [illegible] corticis mandragore agni casti rosarum rubearum [illegible] cassie ligmee ana libram 1/2 pistentur grosso modo et bulliantur in aqua superius dicta et in ipsa sedeat cum fuerit tepida et omni secundo faciat ipsam tepidam et hec semper in ista aqua dimittantur

177 **De sterilitate**

Sterilitas fit duobus modis aut propter naturam sexus occulta aut propter causas dictas de difficultate impregnationis aut propter quam illarum aut propter appositionem rerum dictarum cum de hiis que prohibent impregnari et de hiis que abortum faciunt. **Signa** sterilitatis causa preter illa que dicta sunt cum de difficultate impregnationis sunt ut mulier recipiat per emboctum in vulvam fumum rerum habencium odorem et contegatur optime vestimentis. Et ligentur vestimenta cum corrigio circa corpus ita quod fumus per aliquam partem ad os mulieris et nares non possit ascendere. Si post hoc sentit odorem ad os et nares non remanet propter eam quin generat [illegible] ex parte quod mulier non est opilata. Si vero non sentit odorem venire ad os et nares propter eam remanet ex parte opilationis mulieris et hoc innuit Ypocras particula 5a afforismorum [illegible] ubi dicit mulier si in utero non concepit velis autem scire si concipiet [illegible] volunt experiri de spermate sterili hic non proiciendo ipsum sperma super aquam et [illegible] natabit super aquam ex parte illius accidit defectus. Alii dixerunt fundatur urina super lactucam et illa urina nunquam exsiccaverit lactucam ex illo erit defectus. [illegible] volunt experiri [illegible] septem grana [illegible] et vii fabe et vii tritici et ponantur in vase testeo. Et mingat super ea usque ad [illegible] vii diebus tunc si grana nascuntur non est sterilitas ex parte eius. Alii dixerunt si ponatur allium in [illegible] in vulva et si sentiatur vapor et odor tunc [illegible] non erit sterilis et hec vera est racio opilationis ut dictum est de suo odorifero quod recipitur per emboctum. Item [illegible] os mulieris [illegible] purgationis tempus coitum est causa quod non concipit. Nam propter lubricitatem sperma retinere non potest. Item os mulieris non est directe oppositum ad os vulve et ad introitum virge non fit conceptio quia sperma ad locum conceptionis non potest dirigi cum [illegible]. Et signum huius est quod mulier nullum sentit dolorem [illegible] mulier apud coitum. Si autem sperma vel matrix peccaverit caliditate siccitate [illegible] humiditate frigiditate non concipiet. Et scietur hoc per signa dicta de difficultate impregnationis. Et remedium ibi posita sunt contraria unaquaque causa curabilis sive

178 opilationis sit sive causa sive aliud **De hiis que**

partum faciunt et educunt secundinam et egredi faciunt fetum

Hic intendendum est quod fetus in muliere tribus continetur panniculis. Quorum primus est secundina que est panniculus comprehendens alium panniculum in quo contexuntur vene [illegible] dividuntur in duas venas et eius [illegible]. Et hic panniculus nominatur [illegible] et involutus et effunditur ad ipsam urina fetus. Tercius panniculus [illegible] et illud in quo reponitur sudor et superfluitates [illegible]. Et non [illegible] in generatione fetus [illegible] panniculus sicut vas ad superfluitatem eius colligendam eo quod illud ex quo est subtile in quo non est [illegible] trahitur per umbilicum vadit ad [illegible] et non ad [illegible] superfluitates [illegible] ad intestina a stomacho [illegible] per vias debitas ad stomachum et intestina [illegible] superfluitates et ad adiuvandum operationes illorum membrorum cum res duas [illegible] comedit [illegible] et iste tres superfluitates [illegible] per secessum expelluntur [illegible] ut sciunt mulieres [illegible] ex [illegible] et menstruo [illegible] complementum cordis [illegible] completur [illegible] umbilicus et secundina cum omnibus suis partibus primus panniculus comprehendit [illegible] et fetum totaliter [illegible] nec sua acuitate [illegible] possit [illegible] quod mollis est et tractabilis valde colligitur sudor ne ille sudor [illegible] super fetum et super mulierem et ut ne malicia sua [illegible] sit ad tactum fetus et ut fetum defendat a duricie aliorum [illegible] ex superfluitatibus et aliis causis [illegible] possunt [illegible] sanguis menstruus retentus in impregnatione in tres dividitur partes. In parte una qua nutritur [illegible] et partem que elevatur ad mamillas ut lac fiat [illegible] in fetus et parte que est superfluitas [illegible] ad horam partus et tunc expellitur [illegible] ut sciunt obstetrices et mulieres parientes. Hec autem narrationes de panniculis et umbilico et cordis [illegible] ex vesicis dictis [illegible] superfluitatibus [illegible] cum fetu usque ad horam partus [illegible] et narrationes obstetricum et mulierum et que partus multas suis temporibus sustinuerunt cum abortu [illegible]. Michi vero visum quod ista [illegible] aliis modis verificari. **Cura** ad partum facilem faciendum et ad educendum fetum mortuum ut [illegible] sic fit [illegible] Galieni [illegible] violarum malvarum [illegible] dies partus.

Ungatur totus venter et vulva et renes cum oleo de camomilla vel de lilio aut de nasturtio seu de spica. Ungatur sulphuribus gallinarum pinguium et anatum conditis cum speciebus et croco et hoc ante partum. Similiter hoc partus non multiplicet per multitudinem de late in latus sed extendat pedes suos deinde erigat se super eos subito aliquotiens et tunc hoc faciat os matricis cum oleo viol. et de lilio tepidis Aut cum pinguedinibus anseris gallinarum et anatis butiro et pinguedine porci liquefacta Et cum eisdem rebus tungat totum ventrem et renes Aut mollificetur vulva et femur cum mucillagine fenugreci et seminis lini et maluauisci et hoc sit locum maxime si mulier sunt ex mulieribus siccis et strictis Potest sternutato cum aqua sternutatorio hoc apposito quia facit partum accelerare Si autem partus sunt difficiles propter difficilem scissionem secundine quando scindi oportet et eo emitti post fetum et per hoc secundina vult debet obstetrix eam scindere cum unguibus aut cum cultello parvo Si vero etiam nec inducatur sternutatio cum aqua et Et suffumigetur cum galbano et asa vel cum aqua istorum vel fiat ut directum in fine De hiis que fetum egredi faciunt vivum vel mortuum sunt sume in potu trociscos de mirra que in antidotario sicut et de cortice cassia dactilorum et fenugreci cum ruta Confortetur mulier cum iuribus pullorum et gallinarum pinguium et anatum conditis cum vitellis ovorum cardamomo et croco et bibat vinum dulce in tempore claris lapsatum secundum fortitudinem et debilitatem mulieris et fortitudinem vini similiter Si vero ista non proficiunt Bolliatur de gallia muscata cum cum e sexta ℞ ʒ i in vino odorifero et detur in potu una vice post aliam tam diu quousque conficiat iterum Aliud forcius si vero quod suffumigetur per clisterium vel emboto cum mirra opopanaco galbano Similiter fiat sternutato cum elleboro albo vel pipere et similibus Et ista eiciet fetum mortuum et secundinam Ea vero que sedant dolorem qui remansit in mulieri post partum et exitum secundine sunt sume in potu ʒ ij aut iij aut iiij de theriaca magna cum vino decoctionis arthemisie vel aqua cum de cortice eiusdem et sume j trociscum stelle cum vino de decoctionis cortici mandragore vel aqua de decoctionis eiusdem corticis Item recipiat mulier ... cum ʒ s aqua ... te vel succo eiusdem Si vero partus sunt difficiles ... cogitet mori fetum Recipiat de trociscis qui sic fiunt ℞ mirre opopanaci galbani et sapini ana ʒ iiij ase ʒ ij fit unguentum eiusdem ʒ iiij trociscos fiant cum aqua ... decoctionis dactilorum et fenugreci et ... et suffumigetur cum eisdem trociscis per clisterium Isti trocisci appellantur trocisci de quibus quod de ... faciunt ... fetum eicere mortuum Sedeat mulier que ... post ... nouit fetum esse mortuum in aqua de decoctione calaminti palmie arthemisie vel serpentarie ... quod si ... radix arthemisie vel ... bissaine ... ad coxam mulieris que emittet fetum mortuum Et si suspendatur ad collum vel ... que prohibet

impugnationem Per Galenum Bissariam ... hypocratem,

De Signis impregnationis et signis fetus masculini et feminini

Signa verificantia super impregnationem et super masculinitatem et feminitatem sunt quod vulva post coitum retinet sperma in qua non apparet humiditas et accidit mulieri pigritia et tarditas et occlusio ad semen et orificium matricis adeo quod ipsum non ingrediatur stilus post vero dies aliquot denigrantur menstrua et papilla mamille denigratur et commovetur desiderium et nausea et vomitus et appetit malicia colorum in facie et panni et sit prurigo et calor ... quam ante in ore matricis et vulve et in fundo vulve apparent ... ebulitiones albe in modum bombacis ... Masculi fetus signa sunt bonitas coloris mulieris et panni paucitas in facie et ... coitus ... desiderio ... quia ... fetus fortior loci sit ... ex multiplicatione caloris et ... in loco quo inducunt ... et inflato papille mamille dextre et rubedo papille trahens ad rubedinem ... sanguinis ad foramen naris dextre et levitas motuum et ... corporis et inflato ventris circa latus dextrum magis ... cum ... ventris super os ... et super umbilicum feminini fetus

Signa sunt inflatio papille mamille sinistre et adventus sanguinis ad foramen naris sinistre et gravitas motuum et inflato ventris circa partem sinistram cum ... illius loci et nigredo papille mamille sinistre et depressio ventris circa coxas et femur cum inflatione et gravitas totius corporis et ... et multitudo panni in facie et malicia coloris et multitudo desideriorum malorum cum ... **Cura** ... ad masculandum vel feminandum et ut vir voluit mulierem ... coitu vel in ... mulier super latus dextrum et ... masculus ... fiet femina ... coitus ... ad dies ... post ... purgationem menstruorum facit masculum Et post usque ad ... hoc ... dies ... usque ad ... facit iterum masculum Postea sit ... Navicula ... quod si mulier ... decoctionem ... masculum facit Et si supponatur balsamum mixtum cum ... masculum ... vel usque ad dies v post purgationem vel usque ad xi post viij facit masculum Si ... ad feminam Et ... quod sanguis mulieris ... de masculo calor est sanguis mulieris ... de femina ... quod ... ex mulieribus ... filios ... super umbilicum ... vel ... ut ... ex mulieribus ... cum fetu hoc ... Nam si in ipso umbilico ... cum ... fetum sunt ... una ut nodus ... post natum illum filius ... impugnatio Et si sunt in ipso umbilico ... vel nodi ... impugnatio vel filiatio erit ... nodorum ... in ipso umbilico ... obstetrices in formam ... de talibus

scripturam ⁊ autoritate inveniat ⁊ post talem inspe-
ctionem qualiter ex peritis obstetricibus querendo ab eis sive si
viderunt ⁊ perspexerunt in ipso umbilico continuato cum
fetu ⁊ unitate an cum in sciderunt rugas vel nodas ⁊ per ista
via qualiter habent sciam atque ꝯfessa super hoc perfecte pro
nostica. Nam hoc est de illis que non possunt sciri nisi experi-
mento ⁊ usu cum tam inunicabilis quo ad nos certitudinem
non habeant ideo ex sensibus requirunt sua confirmationem
⁊ veritatem. Avicenna libro 3o capitulo de causa gemiorum ⁊ de pregnatione
super pregnationem narrat talia. Dicit enim eodem capitulo quod mul-
titudo spermatis ⁊ per eius divisionem in duo vel in plura. Et causa
cinerum in duos vel in plures est causa gemiorum ut plurimum. Et
quod incolumitas duorum filiorum vel plurium in una mulie-
re causa hoc non est plurima. Et raro fiunt nisi gemini dicit
plurimi quod secundum plurimum fiunt gemini ex uno coitu super
pregnationem fit in mulieribus que habent corpora tenera ⁊ sunt
multorum pilorum ⁊ multi sanguinis propter fortitudinem calidi
earum efficit eis conceptio super pregnationem duabus de causis
Aut propter fortitudinem mulieris fit a mulier mulieris
menstruatur super inpregnationem. Et non leditur per hoc mulier
nec fetus. Aut sic contingit in muliere debile quoniam quando
secundum discooperitur os mulieris per nimia delectationem hoc coitus
Contingit ei ex ista causa matrix dilatat os suum ⁊ deglutit
secundum sperma post primam conceptionem ⁊ reponitur illud sperma
secundum in loco conceptionis ⁊ fit ex eo secunda generatio et co-
ceptio propter hanc conceptionis tardatur post partum prime
conceptionis quod tantum tempus consumitur elongatur secunda concep-
tio a prima scilicet per dies x xv aut xxx aut xl ad plus
Et rarissime contingit quod ultra hoc tempus secunda generatio
a prima elongetur. Et si fiet in muliere fortissima
valde ⁊ terribili ⁊ est illud in muliere que menstruatur
absque aliqua lesione ⁊ debilitate sui ipsius ⁊ fetus post primam co-
ceptionem absque debilitate fetus ut dicit ipse. Preterea
aliquorum verba de mulieri in utero habenti si purgationes
exeunt impregnate est fetum sanum esse ⁊ hoc scilicet locum in
omnibus mulieribus ut plurimum in ipsa est terribilis ⁊
fortissime nature ut dictum est. Apparet manifeste per pregnatos
quod sunt alique mulieres que patiuntur menstrua hoc conceptos
absque lesione fetus ⁊ sui ipsius usque ad duos menses
vel circa id scilicet sua menstrua non debent esse in tanta
quantitate vel poterit esse in quanta fuerit ante concep-
tionem quia tunc vero fetus non esset sanguis eo quod non
nutriretur a menstruo. Assignat ipse plures alias cau-
sas tamen valde bona in conceptione gemiorum ex uno
coitu capitulo de generatione embrionis. Dicit ibi Et
accidunt gemini quandoque propter mollitudinem spermatis quod
spargitur ad duos ventres mulieris vel plures separa-
tione replente totum secundum singularitatem. Et quandoque
accidit propter diversitatem cicationis duarum cicationum. Et
quandoque proveniunt illud propter diversitatem motus matricis in attra-
ctione ut apparet in eo qui deglutit buccellam post buccel-
lam. Et ut inspirat piscis emittendo inspirationem post
respirationem. Et tres deglutitiones ⁊ inspirationes que fiunt
in coitu perveniet ille cella que ex recentibus posite sunt
valde in talibus hoc coitus ⁊ cum tres inspirationes ⁊ at-
tractiones singulares non sunt prime immo sunt tremule
que utraque earum sit composita ex motibus scilicet ipsa non co-
plectitur nisi apud nimiam titilationem immo sentitur post
omnem mensuram titilationem quedam quedam deinde re-
dit quiete simile ei quod est inter erectiones in virga
cum it sperma. Et fit omnis vicissitudo secunda debiliorum
ꝯstitutionem ⁊ minorum mutationis titilationem. Et fortasse fiunt
vices ultra vices iii aut iiii ⁊ propter illud multipli-
catur ipsarum delectatio ⁊ propter eum mulieres delectantur ex
motu spermatis viri in ore matricis immo delectantur
per ipsum motum qui accidit matrici quem ipsi hunc con-
tendunt ut Avicenna dicit quod mulieres non delectarentur
nisi vir sperma emitteret ⁊ hunc propterea sermo sua ter
falsum videtur quamvis apud quosdam hic sermo non
verificetur sicut apud illos qui dicunt quod sperma
mulieris non est necessarium in generatione. Et de ista materia
multum diximus supius capitulo de difficultate in
pregnationis

De pruritu in ano 188

Pruritus ani semper fit vel ex verminibus vel
ex flate salso currente ad locum aut ex materia
adusta que salsedine in sua adustione acquirit.
Signa eius per narrationem infirmi satis
sunt manifesta. Et accidit habentibus hanc infirmitatem
ardor in loco ⁊ fervor ꝯpunctiva ⁊ usio cum pruritu
manifesto. Cura pruritus propter vermes iam dicta est
capitulo de vermibus supius. Quando vero pruritus venit
in ano ex materia salsa vel adusta sedeat aeger die
in aqua decoctionis furfure ⁊ sulphuris in qua
ponatur semper aqua dulci continue ⁊ mundificetur corpus
cum pillulis fetidis vel cum decoctione que sic fit Recipe
seminis epithimi furfure ana ℥ 5 per manipulum in decoctum
℥ 1 tamarindorum ⁊ mirobolanorum ana ℥ 5 prunorum numero x pas-
tentur manipulum grossomodo ⁊ bulliantur cum prunis in
℥ viii aque donec medietas sit consumpta tunc
in fine addantur seminis epithimi furfure ⁊ bulliat
aliquantulum ⁊ coletur et in iam colatura addatur ℥ 1 5
zuccari ⁊ cum dissolvatur ad ignem ⁊ coletur ⁊ detur in
matutino ante diem per horas duas possunt sumere per tempora
furfure seminis vel ipsum sem ex eo cum aqua decoctionis
seminis aut prunorum ⁊ est valde utile ⁊ cum hoc un-
gatur locus in quo pruritus magis existit cum oleo
de mastice in quo sit argentum vivum sulphuris. Et semper
abluatur ante ista unctionem cum aqua dicta decoctionis
sulphuris ⁊ furfure ⁊ erit utile ⁊ bonum. Abstineat
ab acutis salsis ⁊ carnibus. Bibat vinum album diu-
retum cum aqua cum nutriatur hic patiens ex rebus
humidis habentibus frigiditatem non intensam ut sunt
carnes edi ⁊ pullorum ⁊ cum inde ⁊ cum nutriatur lac-
tuce portulace ⁊ similibus etc. 190

De apostematibus testiculorum et virge

Apparent aliquando testiculi ⁊ inflantur ⁊ similiter
virga. Et contingit hoc in testiculis
aut ex materia calida colerica vel sanguinea
Aut ex frigida flata vel mixta ⁊ in virga istud
aut ex fumo vel vapore calido vel frigido in-
flante ⁊ tendente ipsam virgam ut nt corda ⁊

accedente in longitudine et latitudine ipius et fit etiam
ex materia molli frigida flatica aquosa in modum apatis
frigidi Signa apatis calidi testiculorum sunt rube-
do et dolor cum pulsatione et consuetudine calidi cum punctura
Et ipsa rubedo quandoque declinat ad citrinitatem quandoque ad
fuscedinem uel intensam rubedinem Et tactus loci ca-
lidus et urina cum hoc apparet rubea aliquando spissa et turbida
pulsus velox et spissus et cetera cum febre et in pluribus Signa
apatis frigidi testiculorum sunt tactus loci non multum calidus
et duricies et continuitas et albedo et urina alba uel palida
uel discolorata aut spissa uel tenuis et pulsus subti-
lis et parvus Signa inflacionis virge ex vapore
calido sunt inflacio cum calore et punctura que tendit ipsam
et replet velut corda et dilatacio eius secundum longitudinem
uel latitudinem manifesta et febris Et urina subtilis
ampullosa rufa Et pulsus cum quadam tensione
velut corda Cum vero locus inflatus uel virga
inflata tendit ad rubedinem manifesta fit ex va-
pore calido Si aut tendit ad albedinem uel lividi-
tatem fit ex ventositate grossa inflate loci Signa
apatis frigidi in virga sunt mollicies loci et albedo
et privacio doloris et urina alba et spissa velut urina
puerorum et mollicies pulsus Et dicta inflatio apatis mol-
le in virga et inflatione ex ventositate vaporosa
est cum tangitur locus inflatus apositus et in veritate
mollis cedens tactui tunc est ex humore flatuoso aquoso
Cum vero non cedit tactui et tenditur ut corda est
in veritate ex vapore ventoso calido uel frigido
Cura apatis calidi in testiculo dextro aut sinis-
tro aut in ambobus est ut fiat flobotomia manus ut bra-
chii communis uel flomecticus zaphena que est in talo pedis
dextri uel sinistri Aut ponantur ventose cum scarificatione
circa in pulpis tibiarum uel circa cavillas pedum
Si aut ambo testiculi apacientur aptatur talis fiat flobotomia
de manu uel brachio dextro Eo quod illa pars fortior
melius labores sustinet Consuetudo fiat clistere cum decoctione
facta ex aqua decoctionis prunorum et tamarindorum in quibus ʒ ii
pulveris reubarbari dissoluatur et dimittatur per horas vi et
coletur et detur infirmo Adiciatur Recipe diagridii grana iiii turbith
ʒ i s diadragagantum ʒ i sirupi violacei ℥ i misceantur cum aqua ca-
lida decoctionis prunorum detur ante diem per horas duas aut iii In-
ungatur locus a principio usque ad augmentum cum oleo ca et spes-
sedat in aqua rerum frigidorum et epithime cum aceto et
aqua rosarum et oleo rosarum Et emplastretur locus cum emplastro
facto ex marrubio portulaca et plantagine de tactis pistatis
mixtis et preparatis cum oleo rosarum uel oleo violaceo uel
de nenufare et farina ordei In augmento vngatur cum
oleo de camomilla uel oleo de lilio aut de aneto uel
de semine lini mellilotho farina fenugreci et sumito ab-
sinthii decoctis pistatis et preparatis et mixtis cum farina
frumenti uel siliginis et butiro aut assungia porci li-
quefacta aut pinguedinibus animalium anseris et similium
Bibat usque ad cessacionem caloris aquam decoctionis
prunorum et zuccari rosarum uel zucaro puri Comedat zucca

ex farina uel avene cucurbitas lactucas portula-
cas et similia condita cum lacte amigdalarum et agresta
uel vino de granatis et similibus Post fervoris cessacionem
et doloris comedat carnes edi et pullorum et castrati decoc-
tas cum herbis dictis et conditas cum agresta uel vino
de granatis aut aceto Comedat etiam agnum ciceris et her-
bam spinachia borraginis atriplices et lactucas et si-
milia Bibat vinum debile limphatum cum aqua dicta Aut cum
aqua frigida et pura Cura apatis frigidi testiculorum
est ut mundificetur corpus cum pillulis fetidis aut sciaticis
alexandri aut hermodactilorum maioribus Aut cum medicine
de turbith Aut cum decoctione facta ex prunis sive epi-
thimo et similibus in aqua coquitur ʒ ii lb. ebuli nigri Et
dulcoretur cum zuccaro aut cum melle quod melius erit Et
sit quantitas huius decoctionis cum datur ʒ iiii plus et minus
secundum virtutem infirmi Vngatur locus calide cum oleo de
spica uel de lilio aut de costo Sedeat sepe in aqua ca-
lida decoctionis mellilotti absinthii similiter florum camomille
seminis lini Et emplastrum quod sic fit Recipe medulle hastis
armoniaci oppoponaci ana ʒ v olei de spica lb s cere ʒ i
resine ʒ iii farine fenugreci ℥ i litargiri ʒ i s Po-
nantur gumma iiii predicta in vino et dimittantur tam diu
quod sint dissoluta et ponatur resina adiungatur cum cera et
dissoluatur et tunc addatur oleum et quando sunt dissoluta Et
cum omnia dissoluta fuerint colentur cum stamine et in-
spissetur hoc cum farina fenugreci uel seminis lini Hoc
enim emplastrum digerendo materiam frigidam et siccam ipsam
resoluit Ad idem Recipe pinguedinis anseris anatis gallinarum
ana ʒ ii dissoluantur iste pinguedines in cazola cum
gummis eorum super eas dictis in alio emplastro dissolutis in vino
et liquefiat Et post liquefactionem colentur et inspissentur cum
farina fenugreci uel lini prout necesse fuit Hoc em-
mollificat apostema et maturat et in sicca et dura materia valde
utile erit Potest commode fieri emplastrum de faba cocta
pistata et bene condita in qua ponatur pulvis cimini et conferet
confortando et resoluendo dicta et postea fiat teneo et
vinum limphatum ut dictum est supra Cura inflacionis
virge ex vapore calido est ut flomecticus de basilica in manu
uel in brachiis uel de saphena in talo aut ventose fiant
in naticis cum scarificatione uel ventriculis tibiarum In-
gatur locus cum unguento facto ex oleo rosarum cera mixtis
simul et ablutis cum aqua rerum frigidorum usque ad ix vices
et fiat vaporatio loci sepe per vaporem cum aqua calida decoctionis
florum camomille rosarum et nenufaris uel sirupo rosarum cum
aqua frigida uel aqua decoctionis prunorum Bibat vinum al-
bum debile limphatum et mundificetur cum reubarbaro aut tamarindis
et aqua decoctionis prunorum Comedat suctum ex farina et
lactucas spinachias et similia condita cum lacte
amigdalarum Carnes edi et castrati et pullorum altera-
tas cum lactucis portulaca papavere et cucurbita et similibus
Sepe abluatur virga cum aceto vini calido et erit utile
Si aut inflacio virge est ex vapore frigido uel ventoso
tunc mundificetur cum medicine de turbith uel pillulis
arthriticis uel fetidis Evaporetur sepe virga inflata
cum aqua decoctionis calamenti carvi origani et satureie

et incatastri. Vngatur locus inflatus cum oleo de spica
uel de aneto aut de lilio. Ponatur emplastrum factum
cum fabis et cimino super locum aut emplastrum quod sic fit
Rx anicos amoi careui origani calamenti ana m i te-
rantur et misceantur cum farina lupinorum et pulueri-
zentur de oleo de aneto uel camomilla buliantur in aceto
usque ad spissitudinem. Hoc emplastrum resoluit uentosi-
tate exsiccando absque attractione. Comedat car-
nes assatas uel elixatas cum speciebus et petroselino et
condiantur cum sinapi alliis pipere et similibus. Bi-
bat uinum purum album odoriferum absque aqua. Absti-
neat a sompno diei et quiete. Vtatur labore et ie-
iunio et exponat se cum genitalibus ad solem ita ut
sudet et exiccabitur. **Cura** apostematis mollis in uirga
calida est cum cura inflationis ex uentositate uel ex
uapore uentoso frigido nisi quod in cura istius
apostematis additur in rebus calidis plus sit in unctione
cum oleo de castoreo et euforbio. Et quod grece omnes
ponatur in emplastris istis ut sunt armoniacum oppo-
ponacum bdellium sarapinum et similia. In dieta et potu et
mundificationibus non differt. Verum est quod hoc apostema re-
quirat clisteria calefactiua exsiccatiua ut plurimum
et abstinentiam maiorem quam inflatio ex uentositate uel
uapore frigido eo quod calidum replere de uentositate in-
ducit sed cum impleuerit ...as ... ... Potio magne
uirtutis in stringendo quam in 30 diebus sanat ruptu-
ram. Rx radicis sigilli salomonis sigille sancte marie
foliorum ... ana terre et da cum uino optimo mane
meridie et sero per 30 dies et sanabitur. Ad idem
Rx sigillorum salomonis et sancte marie ... ...
nus pedis columbi pellis arietis et leporis et totum
leporem omnia comburatur et fiat puluis subtilissimus.
Postea addatur boli armenici ... misceatur
et de isto puluere comedat sero electio uel cum uino bibat
mane et sero per mensem ii. Et est ...abil ...
... sanguinem extrahere et in retinendo
fluxum lienteriem et dissinteriam si detur ut oportet.

De ramice uel hernia

104 Talis egritudo que fit ex aqua descendente ad
testiculorum quantitatem est ex errore di-
gestionis in epate et expellitur ad siphac et dila-
tando meatum qui est in capite suspensorii descendit ad
bursam testiculorum et eam inflat et est hernia ut plurimum
aduenit infantibus et pueris propter gulositatem. Aliquando fit
ex uentositate descendente ad eundem locum quando multiplicatur
per errorem digestionis prime. Fit etiam ex humiditate cum calor potit
in carnositatem mutare. Prima uocatur ramex aquosa uel
hernia 2a uentosa 3a carnosa a medicis dicitur. Est
hernia siue ramex a ruptura siphac in quo intestina
et zirbus descendunt ad testiculorum ... tangitur
hernia et manu palpatur non dolet. Ruptura testiculorum
multum dolet cum tangitur et reticularis similiter sed non
sit dolor ut in testiculis eo quod intestina neruosa ... et
sensibilia sunt ... ... zirbus uel rethe. **Signa**
hernie aquose sunt quod pellis sit lucida uelut uesica
plena aqua et cedit tactui et si resupinatur in lecto

et comprimatur non facit rugitum nec dolorem. **Signa** uen-
tose sunt quod non cedit tactui et tenditur pellis ut tym-
panum et cum comprimatur resupinatur in lecto et manibus premitur
facit rugitum in eius transitu. **Signa** ramicis
carnose sunt quod intra testiculi inuenitur materia duricies
non cedens tactui separata a pelle testiculorum ut res
a folliculo et est grauis ponderosa. **Cura** ramicis
aquose est ut resoluatur et exsiccetur locus cum unguento
de castoreo et emplastro exsiccatiuo quod fit ex sale bolo ar-
menico et stercore caprino et aceto forti et farina ordei ut
melle aut milio. Vtatur rebus assatis et cibis acuto pro
et purgationibus factis ex pillulis fetidis et pillulis de mezere-
on ... ... Curatur etiam per perforationem factam
cum plumbo in duabus partibus ... ...
Et si est fortis extrahatur tota aqua. Si autem est debilis
non extrahatur tota aqua uice una sed paulatim. Post
extractionem aque cauterizentur foramina facta cum plumbo
quousque ad profundum ... si tamen non ... ad ista
operacionem redit egritudo post menses et dies. Si autem in
... timet cauterium cauterizetur ... usque ad ...
cum ... inuoluta in unguento uiridi ... Aut
inuolutam pellicule ... ... post extractionem
aque ponatur super locum ubi consueuit apparere ruptura
superponatur emplastrum factum ex bolo armenico et mastice puluери-
zatis et mixtis et incorporatis cum albumine oui et fir-
metur super locum cum binda. Et hoc sit donec
omnia ... sint consolidata. In pueris lactan-
tibus hec egritudo ut plurimum bonitate et fortitudine
nature per se curatur. In aliis cum incisione et cauteri-
zatione ubi tactum est ... ... cum unguento
... et consolidentur cum puluere ... ...
utatur rebus siccis ut carnibus assatis et uino puro
... ... impositis et ... aqua ... cum
... in ... in uino ... Ne ...
fluxum aqua ex testiculo super ueniret ... ...
... ... cum emplastro et
... et ... ... bono
facto ex rebus exsiccatis talis. **Cura** hernie
uentose est ut ungatur locus cum oleo de aneto et de camo-
milla uel de lilio. Et sedeat sepe in aqua ... de ...
calamenti anicos amoi carui origani satureie et
emplastretur locus cum eisdem herbis puluerizatis et
mixtis cum farina lupinorum et bulliantur et incorporentur in aqua
et ... in spissatione addatur oleum laurinum. Post si
perforatio ut in aquosa ... uentosa semper aqua
uel multa quantitas reperitur et tunc procedatur in cura
... ut dictum est in aquosa. Comedat sinapi et carnes
cum speciebus et anicos et amomum et carnes conditas cum eis
et allia et nuces confectas siccas simul. Et bibat ui-
num acutum ... absque aqua. ... ...
... Abstineat a sompno diei ... abstinentia
... et ad solem se exponat. **Cura** ramicis carnose est
ut excorietur carnositas a pelle testiculorum ... ...
ipsam pellem cum rasorio et tunc euellatur ... carnositas
cum suis radicibus ... ...
pellis cum sutura et confortetur locus et consolidetur
ut dictum est cirurgia. Vel absque incisione ... aliqu-

talis carnositas curari h(abe)t m(od)o p(ri)mo mollificetur cu(m) emplastro d(e) gu(m)mis et pinguedinibus facto sup(er) in-curva duri ap(ar)ate testiculoru(m) et post mollificacion(em) forsan resolvetur cu(m) unctionibus temp(er)atis dictis in cura d(e) ap(ar)ate molli in virga. Dieta eius sit ut dictu(m) e(st) illic et potus eius. Sedeat sepe in aq(ua) ca(lida) dicta in cura hernie ventose et cu(m) ea testiculos abluat. Regal(ite)r cu(m) dieta et potu dictis in cura apa(ra)t(us) flu(xi) testiculor(um). Scire h(abe)t co(n)venit q(uod) cura hernie carnose est difficilis valde et mala et nullo(modo) p(er)t(inet) su(n)t efficere n(isi) p(er) cirurgia(m) s(ecundu)m q(uo)d dictu(m) e(st) q(uo)d e(st) valde timorosu(m) p(ro)pt(er) hoc nobilis et honorabilis e(st) ut bonus medicus eam relinquat q(uonia)m se n(on) i(n)tromittat

D(e) doloribus iuncturar(um) et podag(ra)

192 Ut plurimu(m) aute(m) iuncturaru(m) dolores sunt ex m(ateri)a fl(egmatic)a cruda in digita cu(m) q(ua) aquo(sitas) p(er)misce(tur) et aliq(uando) colera et aliq(uando) sanguis et hoc e(st) s(ecundu)m m(aiori)e et cu(m) eis aliq(uan)d(o) vehemens cali-ditas. Et aliq(uan)do nominat(ur) a q(ui)bus dolor iunctur(arum) nomine p(ro)p(ri)o ut podagra dolor a pede sp(eci)alit(er) et cirag(r)a a ciro q(uo)d e(st) manus et sciatica a scia. Contingit tame(n) aliq(uan)do q(uo)d p(ro)pt(er) dolore(m) vehemente(m) alterant(ur) ligamenta in t(ant)u(m) q(uo)d membr(um) mollificat(ur) s(ecundu)m tantu(m) debilitat(ur) q(uo)d p(ro)p(ri)am amittit figura(m) et resilit ab ex p(ro)p(ri)o loco et in nascit(ur) d(e) m(ateri)a ex h(uius)modi p(ro)p(ri)o indurato vel lapidato in loco ita q(uo)d amplius n(on) recipiat nec corp(or)e p(ro)pt(er) mollificacio(nem) nec resolucio(nem) p(er) beneficiu(m) medicinale nec p(er) m(ateri)a(m) et hec sp(eci)es ab antiquis dicit(ur) incurabilis e(st). Et n(on) mirer(is) aliq(ui)s d(e) tali dislocacion(e) iuncturar(um) cu(m) n(on) sit aliquid q(uo)d ita destruat v(ir)tute(m) et rectez membr(orum) ut dolor quo d(e)structo membro n(on) r(e)-gat(ur). Et cu(m) a v(ir)tute membr(i) n(on) regit(ur) amittit figura(m) p(ro)p(ri)am corpor(is) et forma(m) tamq(ua)m ciro(?) e(st) ut dolor fiat in membro n(on) cu(m) distancia p(ri)mu(m) cu(m) vi et alteracio(n)e ip(s)ius membri p(ro)pt(er) e(st) a quibus causis v(ir)tus d(e)struit(ur) et membri forma p(er)it d(i)ct(i)s e(st). Signa doloris iuncturar(um) et membror(um) q(ui)b(us) e(st) m(ateri)a ca(lida) vel caliditas acuta sunt loci caliditas cu(m) tactu et rubedo et subita inflacio cu(m) ap(ar)ate loci. Q(uo)d talis ap(ar)acio loci iuncturar(um) n(on) e(st) ut cete(re) ap(ar)aciones sunt q(ui)a ap(ar)ata dolorosa iunctur(arum) nullo mo(do) ut cete(re) ap(ar)aciones sunt saniosa vel faciunt calleacio(nem) sed ex m(ateri)a tale a resolvit(ur) aut indurat(ur) p(er) resolucio(n)em subtilis eius m(ateri)a remanet et p(ro)lixorizat(ur) et fit et fit q(uas)i lap(is). Et n(on) curat(ur) dolor talis sine fiat ex ca(lida) m(ateri)a sive ex fl(egmatic)a. Si aut(em) in dolore tali urinis sunt habund(ant)es colera et sanguis erit dolor urinis acuti et dolor cu(m) rubedine sua tendit ad albitate(m) m(i)x(t)u(m) cu(m) q(uo)d claritate. Et urina cu(m) clara urinis et subtilis cu(m) h(abi)tudine colica et exrubeata quo(modo)q(ue) m(od)o. Si vo(lu)m(us) urinis sanguis in ca(lida) habundaverit erit dolor pulsatiuus i(n)-g(eni)s et q(ua)lis et dolor in sua rubedine tendit ad obscu-ritate(m) m(i)xtu(m) et erit urina cu(m) spissa cu(m) habitudine gui(?) ca et carnosa. Signa doloris iuncturar(um) ex fl(egmatic)a ca(lida) sunt loci frigiditas vel temp(er)ancia cu(m) tangi(tur)

et albedo absq(ue) rubedine et urina dissoluata et spissa. Cavendu(m) e(st) tame(n) h(abe)t d(e) urina in tali causa q(ui)a ex dolore in fl(egmatic)a ca(lida) urina colorat(ur) cu(m) q(uo)d et membra inflamat(ur). Ite(m) si corpore toti(us) et habitudo sup(er) frigiditate significaverit p(er)iora erunt fl(egmatic)a(e) t(ame)n m(ateri)e signa. Scire q(uo)d q(uo)d hec cura sit duob(us) mod(is) p(re)serva-tivo uno modo q(uo)d p(er)tinet ad extitudine(m) d(e) futuro et alio curativo qui p(er)tinet ad extitudine(m) d(e) p(re)ti(?). Cura dolori(s) iuncturar(um) q(uo)d p(er)t(inet) ad extitudine(m) d(e) futuro e(st) si fuerit dolor ex fl(egmatic)a m(ateri)a ut mundificet(ur) ho(mo) an(te) h(o)r(as) p(er) ox(imel) p(er) dies multos cu(m) pillulis maioribus d(e) hermodac-til(is) et fiet in frigi(do) aut cu(m) vomitu. Confortet(ur) loc(us) cu(m) ol(e)o ros(aceo) vel d(e) mirt(o). Abstineat aut(em) pati(en)s do-lore(m) articulor(um) h(ab)et p(er) ox(imel) ex q(ua) s(un)t sunt ca(lida) ta(m) h(abe)t p(er) ox(imel) aut recep(ti)o(ne) ox(imel) acetosi vel sirupi acetosi et ei sufficit ut(?) m(ateri)a(m) et ea re(?) facit adiuvo(?) et a(?) vis aut(em) a(n) h(abe)m et h(oc) vehement(er) doloris q(ui)a vi(n)u(m) nervos p(er)cutit et debilitat et cetera et. Et re-plet eos sup(er)fluitatibus et ad eos cas(us) sup(er)fluitates portat et transire facit. Abstineat eti(am) h(abe)t ab ablu-tion(e) aq(ua) ca(lida) vel tepida sp(eci)alit(er) an(te) purgacio(nem) et vomitu(m) q(ui)a rarificando et mollificando nodos trahit humores ad ipsos et addit in dolore et cetera. Et in istis et q(ui)b(us)d(am) condicionibus q(ue) sunt p(er)fec(te) in arte ca(lida) aut(em) p(er) h(abe)t ca(lida) d(e) doloribus articulor(um) s(ecundu)m p(er)ior(um) in-tenciones veritate. Et sensus cu(m) usu verificab(i)t d(e) raritate poror(um) et mollificacio(n)e membror(um) et toti(us) corporis. A Galieno autem ca(lida) satis co(m)plete i(n)venies p(ro)pt(er) a(?) affor(ismorum) q(uo)d utar(?) ip(s)o d(e) humiditu(m)(?) quo trahit m(ateri)a(m) ad locu(m) et mollificat et rarificat et membra debilitat et p(ro)pt(er) hoc an(te) purgacio(n)e(m) vocis ablucor(um) aq(ua) ca(lida) in doloribus articulor(um) et Galienu(m) n(on) credi(mus) et aliqu(ando) flu(xu)s n(on) evitamus an(te) q(uo)d locu(m) confortat ne m(ateri)a(m) cur-rente(m) recipiat ex leni ca(lida) vel et m(ateri)a(m) formata in loco et q(uonia)m ia(m) movencit indurat et ea in abe(?) dicto facit ad resolucio(nem) et h(abe)t p(er) ox(imel) dolor sufficie(n)t(er) mitigat ut vult ip(s)o p(ro)pt(er) a p(er)t(inet) ca(lida) affor(ismorum) vel d(e). In articulis tumores et dolores absq(ue) ulceracio(n)e et cetera. Cave(n)dum p(er) mi-tigacion(em) tale dolor(em) in nodis vehemeciores aliq(uan)do reddere co(n)sueverat. Abstineat et co(n)venit p(ro)pt(er) posse a re-pletion(e) nausiatur(?). Et a sompno i(m)mediate p(ost) digestio(n)e(m) sp(eci)alit(er) a sompno diei et a labore ullar(um) iuncturar(um) an(te) h(abe)t p(er) ox(imel) et coitu q(ui)a e(st) d(e) reb(us) nocibilior(ibus) ex aut(em) ca(lida). Abstineat in super et ab aq(ui)s viscosis piscibus reb(us) salsis et caseo et carnib(us) a(n)i(m)aliu(m) in-teriorib(us) q(ui)a sunt mala valde et a lacte et a reb(us) q(uo)d ex eo sunt efficac(ia) loca iuncturar(um) sp(eci)alit(er) p(ost) pur-gaciones cu(m) rebus pl(ur)ime resolucionis subtiliacionis ut sunt stirap(is) calamentu(m) savina euforbiu(m) et silia et(iam) pa(uc)a sunt m(ateri)a ex fl(egmatic)a erit aliq(uan)do co(n)veniens et utile s(ecundu)m co(m)plexione(m) iuncturas cu(m) reb(us) eis(dem) s(ed) hoc n(on) fiat in p(ri)mo vel q(uonia)m m(ateri)a sunt in cursu. Si aut(em) ap(ar)a ca(lida) eius in iuncturis s(ecundu)m dolor eius a m(ateri)a ca(lida) et regimen tale n(on) aliquo mo(do) q(ui)b(us) erit nec utile s(ed) h(abe)t ut fiat flegma vel ventositas in p(ro)p(ri)o toci(?) ca(lida). Et mundificato tum

pill' de hermodactilis mundatis Aut cum medicinis mun-
dificantibus coleram ut sunt decoctiones de reubarbaro et ta-
marindis et similibus Confortetur locus doloris qui
fit ex colera vel sanguine statim cum oleo rosarum vel de mirtis
Et emplastretur cum succo plantaginis semperviue rosarum et similibus
Attende hic quod ex quo cum dolore articulorum vehementi
incipiunt apparere tremor cordis et sincopis mala quia
significant mortem subitaneam Si vero turbatio mentis et alienatio
et cordis tremor supervenerint paralisim futuram significant et etiam
mortem subitam multotiens Cura doloris articulorum
ratione temporis primo et principaliter cum sunt [...] sanguinea vel
colerica est ut fiat flebotomia de manu dextra si sunt dolor
in pede dextro vel sinistra eiusdem partis et purgetur post
flebotomiam principaliter si colera sunt in tunc cum pill' de hermodactilis
mundatis quando valentes incedere surgere faciunt et pedibus
ambulare Et tales pille sic fiunt Rx aloes hermo-
dactilorum alborum ana ʒ j scamonee ℈ j rosarum rubearum masticis
apii ℈ j Conficiatur cum vino decoctionis hermodactilorum
et fiant pille ad modum ciceris et dosis est ʒ j vel ʒ j s Aut mun-
dificetur cum hermodactilorum medicamine quod sic fit Rx
pul. hermodactilorum alborum mundatorum a cortice exteriori
ʒ j s diagridii vel scamonee pondus granorum x. iiij zucari
ʒ ij s ℥ ʒ s Pulverisentur omnia et misceantur preter sca-
moneam In fine addatur scamonea cum aliis et non pulve-
risetur ultra ut alia hoc enim medicamen de proprietate
materias [...] et humores [...] a nodis eradicat et removet et
facit incedere non valentes de lecto surgere existentia [...]
Comedatur in media nocte et post illud bibatur aque vini
limphati cum aqua [...] Et super ipsam dormiat infirmus
per horas ij vel usque ad horam in qua materia excitata fu-
erit ad sella et tunc surgat et non dormiat neque co-
medat quousque mundificatio completa sunt Bibat aquam
[...] mundificatio et postquam semper assellaverit de aqua [...]
bis vel ter [...] lavat stomachum et intestina a superfluitati-
bus et medicina Et hec regula est generalis in omni medicina
que datur in tali forma conveniens sanis et infirmis Vngatur
locus leniter cum penna non fricando et non tangendo locum
cum manu omni die bis vel ter cum oleo ro. vel oleo de nenu-
fare vel de mirtis et epithimetur cum succo plantaginis semperviue
et plantaginis et hoc usque ad cessationem doloris vel mitiga-
tionem Cum vero dolor cessaverit vel mitigatus sunt Vngatur
locus leniter ut dictum est cum oleo de aneto vel camomilla
aut de semine lini aneti mixta et incorporata cum malua-
visco decocto mundificato a ligno interiori pistato et pa-
rato ut diximus in cirurgia Et cum eis addatur ʒ ij vel iij
unctuositatis pinguedinis anatis et anseris et gallinarum hec
sedat dolores resolvendo absque attractione et maturando
materiam sicut superior epithimatio sedat dolorem locum confor-
tando ne materiam recipiat et repercutiendo Nullo modo vinum bi-
bat et principaliter hora accessionis vel ante per tempus Sed bibat
hora doloris aquam decoctionis [...] et zucari rosarum veterum
vel aquam decoctionis ordei facta cum lacte amigdalarum Aut
succum avene vel spelte quod est melius Si autem esset de-
bilis possit comedere [...] condita cum vitellis ovorum
Aut carnes edi vel pullorum coctas cum lactucis vel por-

tulacis cucurbita borragine spinachia et similibus con-
ditas cum agresta vel cum vino granatorum seu cum ro.
pomorum et aqua ro. et pul. cardamomi cinamomi et croci Post
cessationem doloris et eius [...] bibere possit vinum debile
valde limphatum et sit dieta temperata et bona Carnibus
avium pullorum gallinarum et [...] et cappo-
num et omnium avium degencium in arboribus et in pratis
et non in aquis Sciatis quod nichil est deterius in egritudinibus
iuncturarum articulorum et cerebri quam omne vinum sive egri-
tudines fuerint ex materia ca. seu frigida quia de proprietate
portat superfluitates ad nervos nodos et cerebrum et
hoc est sensibile et manifestum considerantibus in opera-
tionibus vini et eius effectibus diversis Con-
venit omni habenti dolorem articulorum ex quacumque
causa contingat ut primo purgatur ante adventum
paroxismi per [...] mundificationem et flebotomiam et provisionem an-
tedicta Cura doloris articulorum hora paroxismi si sunt
ex materia frigida flegmatica aut citrina mixta est ut mundi-
ficetur cum pill' de hermodactilis maioribus que sic
fiunt Rx hermodactilorum al. mundatorum a corti-
cibus suis [...] ana ʒ v euforbii ʒ ij
turbith ʒ x tapsie ℥ [...] sinapis piperis castorei
ana ʒ j Informentur pille cum vino decoctionis her-
modactilorum vel tapsie grosse ad modum ciceris dosis
earum ʒ j vel ʒ j s vel ʒ ij ad plus cum pul. pig. qui
intrat in istis pill' sic fit Rx ro. spice masticis
xilobalsami cinamomi cassie lignee asari ana ʒ j
aloes ʒ xvj fiat pul. optime cribratus Ille pille
fortiores et nobiliores et meliores de hermodactilis
quando valentes incedere surgere faciunt et in pedibus
ambulare sic fiunt Rx hermodactilorum al. munda-
torum a corticibus suis [...] arnoglosse ana ʒ
s coloquintide bdellii ana ʒ [...] ʒ j [...] centauree [...]
ʒ s euforbii castorei oppopanaci [...] galbani ana [...]
ʒ j s scamonee ℥ [...] sinapis tapsie piperis ana ℈ s
pul. pig. ʒ j Informentur pille cum vino decoctionis
hermodactilorum alborum et fiant grosse ad modum ciceris
dosis earum ʒ j vel ʒ j s plus et minus secundum tenorem
virtutis Aliud medicamen valde bonum eradicans
podagram flatica (?) si non usi fuerit eo multis temporibus
sic fit Rx [...] tricapitheos aristol. [...]
valeriane maioranne dauci foliorum rute petroseli
foliorum cucurbite rubee [...] asari [...]
ana ʒ ij teratur et cribretur et fiat pul. Datur
in mane in aurora cum aqua ca. per totam hyemem et non
comedat nisi post [...] horas et erit utile et valde bonum
Aliud eradicans arteticam et podagram quo usi
fuerint in multis temporibus [...] successit eis sic fit
Rx pul. hermodactil. alborum mundatorum ʒ j tur-
bith ʒ j diagridii gr. iij et in fortibus iiij ℥ ℈ ij
zucari ʒ ij et incorporentur ad invicem Detur in media noc-
te cum vino ca. limphato Et post [...] dari primo
comeditur post medicamen et postea illud bibatur vinum
limphatum ca. et fiat ut dictum est super in regula

quali. Si autem excitaretur vomitus hoc appellatos
confortetur. Mittatur super ipsum cum aqua tepida et porcione
pennae unctae in oleo intra gulam. Sed hoc quidem
proniciebat et nobilius et melius in podagra et dolori-
bus iuncturarum quam vomitus sive fiant medicinalis
sive naturalis aut spontaneus. Vomitus autem in dolo-
ribus articulorum et podagra sic fit. Recipe radicum ra-
phani et 1 seminis aneti atriplicis sinapis tepa[ra]ta
ana ʒ et 5 conterantur et bulliantur in ℥ viii aquae donec
ii et sint consumpte colentur et cum illa colatura
addantur ℥ ii oximellis compositi vel squillitici detur.
Hoc tepidum vel calidum. Post quam venter fuit repleti-
us prandium ex fasceolis teneribus tepidis porris
piscibus salitis sinapi et vino acuto additis in
fercoribus ʒ 1 elleb. albi ligati in pecia in aqua decoctis
ita quod virtus dissolvatur eius tamen in ipsa decoctione. Hoc
dolorum tamen quam fiat post vomitum. Ungatur locus cum oleo
de mirtis vel oleo rosarum mixto cum oleo de absinthio
et fiat emplastrum ex rosis absinthio et farina ordei mix-
tis et decoctis in aqua. Si autem dolor terribilis vel
intollerabilis fuerit. Et specialiter quando materia fuerit ca-
lida ponantur in sui[s] unctionibus emplastris vel epithi-
matibus aliquid opii iusquiami mandragore et pa-
paveris et ceusse quae locum stupefaciunt et dolo-
rem sedant et eius acuitate. Verum tamen tali nar-
cotica frigida et stupefactiva non sunt continuanda in
operationibus medicinalibus quia compacta et dura
faciunt materiam et inobedientem in fine ad resolutionem.
Post cessationem doloris et eius resolutionem ungatur
locus cum oleo de spica vel de lilio aut de ab-
sinthio aut de rosto. Et emplastretur locus cum emplastro
facto ex sarapino bdellio et armoniaco dissolutis in
vino cum farina fenugreci seminis lini et sucio absin-
thii et pinguedinibus anatum vel cum aliis emplastris
quae faciunt ad hoc in antidotario. Resolvunt enim haec
materiam frigidam et mollificando mitigant hoc post exitum.
Nullomodo vinum bibat sed aquam mellis tamen quod autem
vinum nodos et articulos debilitat et ad eos materiam
currere facit. Post exitum bibat vinum limphatum
plus et minus secundum naturam vini. Et si esset senex possit
bibere vinum purum tamen non multum in quantitate.
Et comedat vitellos ovorum et carnes assatas et
elixatas avicularum animalis castrati edi pullorum
gallinarum et capponum cum aqua decoctum in pastillis
et non in assis. Et condiatur cum speciebus piperis et croco
et alliis coctis mixtis cum agresta vel vino de gra-
natis et similibus sed non cum aceto. Sunt quidam qui
post purgationes et cum inveterata fuerit egritudo vo-
lunt facere cauterium inter nodos sed hoc nolunt physici
nec sunt usi illo nostris temporibus in sciatica ut infra
dicetur. Et si fieret cauterium infra nodos non debet
fieri ut tangat nodos nec ut impediatur com-
plicatio et debet comfundari usque ad os et hoc est

illud quod intelligitur a physicis in isto casu etc.

De doloribus dorsi

Hec egritudo fit ex repletione vene magne
chilis raro extense super dorsum quae vena
nota est considerantibus in anothomia quae
transit super spinam interius super superficiem spine a
collo usque ad caudam et est grossa ut digitus manus. Et fit
etiam ex frigore alterante dorsum valde ex natura sue
compositionis et ex humore crudo decurrente illuc al-
terante et replente loca illa. Et fit etiam ex labore
et itinere multo et ex multitudine coitus et ex debi-
litate vel infirmitatibus renum. **Signa** doloris
dorsi ex repletione sunt habitudo pinguis valde
et carnosa et repletio cibi et potus quantitatis sangu-
inis et rubedo faciei et extensio sensibilis in
dorso toto cum dolore et pulsatione et caliditate maiori ta-
ctu ad tactum et urina spissa et rufa. **Signa**
doloris dorsi propter frigiditatem et materiam frigidam
sunt quod sedatur per ambulationem et calefactionem et quod pau-
latim fit et saepe et quod patiens usus est rebus frigidis
vel aere frigido et ventoso. Et urina spissa disco-
lorata vel tenuis. **Signa** doloris dorsi qui
fit ex labore vel itinere manifesta sunt ex re ipsa
quia post laborem citior sentitur dolor dorsi semper.
Signa eius quod fit ex coitu manifesta sunt ex re
ipsa quia post laborem et iter et per visum coitus sta-
tim post coitum sentitur dolor in dorso semper maior etc.
Signa doloris dorsi qui fit ex debilitate re-
num vel infirmitatibus renum et eius cure dicti sunt
in capitulo de egritudinibus renum dicto superius. **Cura**
doloris dorsi contingentis propter repletionem vene an-
te dicte est ut fiat flebotomia de basilica in cubito aut in manu
et subtrahatur sanguis usque ad sincopim si possibile
fuerit vel fiat ventosatio in coxis. Natibus et pulpis
crurium si flebotomia fieri non possit. Ungatur panno cibo co-
dito cum agresta bono de granatis vel succo berberis
aut acetosae et effundetur super spinam totam saepe aqua rosarum
et panno infuso in illa defricetur super spinam et collum
vel in aqua frigida iaceat super terram madidam. Et
bibat cum comedit vinum debile agrestum limphatum
cum aqua frigida. Cum vero non comedit bibat aquam frigidam
cum vino aut vino de granatis aut sirupo rosarum vel agre-
sta. Cum enim patitur dolorem in dorso propter materiam fri-
gidam aut frigiditatem vel propter repletionem ante dicta
non tardet in eius cura quia aut inducet mortem
subitam vel paralisim vel appoplexiam brevi tempore for-
san eadem die vel hora. Purgetur et mundificetur corpus
infirmi cum pillulis fetidis vel cochiis vel de hermodactilis
maioribus. Aut cum medicamine de turbith et hermo-
dactilis maioribus quod sic fit. Recipe pulveris hermodactilorum mun-
datorum ʒ 1 turbith ʒ 1 scamonee gr. iii aut iiii diagridii
ʒ iii. Misceatur datum totum illud ante diem. Et post illud
bibatur aliquid boni vini limphati calidi clistrizetur
etiam cum clisteri acuto quod erit valde utile et quod

Et post mundificatom fiat inunctio a collo usque ad caudam sup dorsum cum oleo de spica uel de costo aut de lilio Bibat vinum acutum vetus bene limphatum Comedat carnes assatas castrati caprioli & avium conditas cum pipere allijs cepis & rosis uel conditas cum sinapi & pipere Sumat etiam vitellos ouorum cum carnes non affuerint coditas codimo In fine intrat tinam aque de decoctionis sulphuris calamenti pulegij saluie & similibus Cura eius qui fit ex labore uel itinere & ut utatur quiete & hoc uult ipso. capitula assos In omni motione corporis et Balneetur sepe in aqua de decoctione camomille salvia & rosis & maluauisci Vngatur dorsum & totum corpus cum oleo de aneto & de camomilla mixtis Comedat brodia gallina cum ni spissata cum vitellis ouorum in quibus aliquid macis & croci ponatur Bibat vinum odoriferum limphatum Cura illius qui ex nimio coitu fit ita quod ille patiens ex eo debilitatus est Et ut utatur brodijs galliuarum carnium pinguibus rebus cum dulci & conditis per tempus ... a coitu longo tempore abstineat erit utile De vulneribus et excoriationibus que fiunt i lumbis dorso & anchis quando homo iacet longo tempore cogitur uel quando propter egritudinem talia contingunt ut ex calcaneis sicut

197 Iste modus infirmitatis quamuis manifestam & sensibilem causam habeat disponuntur loca in quibus fit propter materiam currentem ad ea per fricationem & compressionem facta in eisdem locis quia ... uel salsa semper irritabitur Et cum completa fuit talis infirmitas ab omnibus excoriatio appellatur Accidit ut in dorso anchis & natibus Signa excoriationis future sunt pruritus & rubedo & dolor in dorso uel anchas uel coxis Et specialiter quando quis iacuerit longo tempore in infirmitate super loca Contingunt etiam talia accidentia & ex quo homo equitat pressione aut sella sedenda equitatur loca coxarum & natium & tales sunt ulcera debitum Cura a quacumque causa contingat excoriatio i membris caveatis est ut statim a principio epithimetur loca lesa cum petijs infusis in aqua ro. & frequentetur cum folijs salicum & violarum & mixtorum Aut epithimetur cum succo plantaginis aut semperuiue uel aqua decoctionis simul mixta cum aqua ro. Et ordinetur ex quibus petie infuse in liquoribus predictis videntur exsiccari & infundatur iterum & iterum ... ex fetuor & ardor & pruritus fuerint remoti Postea omni die bis aut ter ponatur super excoriatam unguentum de cerusa quod fervore removet consolidat tales excoriationes pulvis corticum granatorum de ... consolidat omnem excoriationem Postquam per aliquos dies excoriatio epithimata fuerit epithimatibus dictis Et talis pulvis qui sit ... ut althea hoc est in ultimo sicut ... res ceri & tribrari Aliter omnino non valet sit in consolidationem usque in fine et super istum pulverem

semper ponatur pecia infusa in aqua ro. uel aqua decoctionis sumach & mixtorum Et in brevi ista excoriatio consolidabitur Et specialiter si propter equitatum contigerit aut propter sicuta calciamenta De doloribus qui fiunt in extremitatibus membrorum & membris exterioribus 198

Si autem dolores in istis membris & locis contigerint scilicet manibus uel pedibus & fuerint subiti & non fuerint a casu aut percussione uel ex causa extra materia propter materiam currentem uel causa intra ... Hoc euenerit ratione estimabiliter est Et istud contingit aut propter altationem complexionem membri Aut propter ... uel ... ad loca dolorosa uel lesa Signa dolorum contingentium extra ... in extremitatibus membrorum sunt rubor & calor & punctiones que sequuntur alterationem complexionem membrorum si fuerint absque tumore materiali ... cum calliditate Si autem cum tumore talia euenerint fuerint apostemata futurum sequitur Signa dolorum prouenientium ex ... frigida in membrorum extremitatibus sunt priuatio caloris & rubedinis & stupor & frigiditas ... & formicatio quando affuerit ... alterius futura aut membri mortificatio sequitur Cura dolorum extrinsecus in extremitatibus membrorum extra ... primo est ut vngantur loca dolorosa cum oleo rosarum calido Aut cum vnguento facto ex oleo rosarum & terra mixtis & in ... Si autem ... hoc non removetur dolor membrorum si fuit in ambobus pedibus fiat flebotomia de ambabus manibus Si vero in manibus fuit fiat flebotomia de pedibus de vena que est inter annularem & auricularem digitum Si autem in uno pede uel manu tantum Postea vngatur locum cum oleo rosarum calido uel cum vnguento dicto Nutriatur usque ad dies iij uel circa ... cum dieta frigida & subtili vt cum succo ... uel farine auene ut puelle conditis cum lacte amigdalarum & agresta ut ... de ... aut succo berberorum uel acetose Comedat lactucas portulacam ... borrago cocta cum aceto Bibat vinum de granatis cum aqua frigida Et sit aqua quintupla ad vinum aut agresta Aut aqua decoctionis sumach aut mixtorum uel acetose aut berberis Post dies iiij comedat pullos aut carnes edi uel castrati conditas cum rebus dictis & vitellis ouorum Et bibat vinum debile album limphatum cum aqua valde & agrestum Postquam ... ... cum aqua de decoctione camomille ... ... ponatur Cura dolorum ex frigida causa venientium in extremitatibus membrorum est cum incipit ut fundatur super membris ex alto aqua calida & leniter locus dolorosus manibus fricetur Et vngatur cum oleo de camomilla uel de aneto mixto cum cera Si autem per hoc dolor non cessaret tunc mundificetur corpus cum pillulis ... uel de ... ut cum medicine de ... Aut cum medicine de hermodactilis facto in sciatica & articulorum dolore Vngatur post mundificationem loca dolorosa cum oleo

de spica vel de lilio aut de costo infundatur sepe super
ipsum aqua talia Nutriatur cum carnibus pullorum et colu-
barum et gallinarum et castrati et edi assatis et vitellis
ovorum et condiantur talia cum speciebus et pipere Sepe
brodia caulium et porrorum in quibus carnes coquun-
tur sumatur. Utatur sinapi cum suis cibariis Et bi-
198 bat vinum debile limphatum bene Abstineat a coitu
balneis et leguminibus et lacte et similibus De

199 **tumore et pruritu que accidunt digitis in autumpno et hyeme Rubrica**

Hec infirmitas vel malicia semper fit ex
frigiditate aeris et acuitates vapores et fu-
mos qui descendunt ad digitos pedum et
manuum Unde cum tales vapores sunt cali et coar-
tati in digitis pedum et manuum violenter inducunt pruri-
tum et tumorem ex nativitate Sed ex recipa preparatoz
infirmi satis maior videntur **Cura** tumoris et
pruritus qui accidunt in pedibus et in illis tempore fiet
aut super digitos et loca tumoris et pruritus fundatur
sepe aqua calida salsa et longo tempore teneantur pedes
in aqua decoctionis sicce Aut aqua decoctionis sulphuris
seu aqua decoctionis absinthii sinapis et melliloti Aut
aqua decoctionis berbene epithimi portulace et rosarum Ungantur
loca pruritus cum oleo de spica et oleo de mastice aut
oleo de camomilla et seminis lini Si autem membra magis
carent ultra debitum fiat emplastrum super locum quod sit
sit. Recipe ficuum siccarum lb. s. sal. ℥ i cepe i vel ii
pistentur et incorporentur simul cum vino odorifero Aliud
Recipe sinapis ℥ i ficuum siccarum lb. s. Mellis ℥ ii pi-
stentur et misceantur et incorporentur cum oleo in quo sul-
phur sit dissolutum Purgetur sepe cum pillulis sco-
tis alkandi Aut cum decoctione facta ex mirabolanis
indis mixtis rosis et epithimo dulcorata cum zucaro
rosato Bibat bonum vinum odoriferum clarum limphatum
quodammodo Et utatur temperata dieta contraria boni san-
guinis non multi vel sanguinis adusti vel salsi etc.

De hiis que in unguibus accidunt ex feditate

200 Infirmitates que unguibus
tam fiunt. In unguibus puncta alba citrinitas gi-
bbositas curvitas et excoriatio Curvitas
et scissura vel fissura Alba puncta dominium flatus
in corde et partibus spiritualium significat Citrinitas un-
guium elevatio fumi colerici ad spiritualia cum seminis
et oris fetore significat Gibbositas dominium flatis
salsi et malice accrose in toto corpore et spiritualibus significat
Unguium curvitas siccitatis dominium in spiritualibus
et multis significat Unguium scissura dominium malice
in multis et spiritualibus significat **Cura** puncto-
rum alborum in unguibus est bone totius corporis ut mun-
dificetur cum pillulis fetidis Aut medicamine de turbith
Confortetur cor cum diaton piperon aut cum diamar-
garitum Aut cum cum pulvere qui sic fit Recipe macis croci
coralli rubei ana ℥ ii fiat pulvis cribratus de quo cum vino
claro rubeo odorifero fiat potus omni die sero et mane
℥ s. Utatur dieta calida et speciebus pro condimento et vi-
num rubeum clarum odoriferum limphatum bibat Super ungues
citrinos fiat pix vel storax liquida aut armoniacum molli-
ficatum cum oleo de spica aut de mastice Et cum frustis
vitri radantur puncta alba aequiter ut subtilior et magis
obediencia ad epithimata et unctiones fiat **Cura** citrinitatis
unguium est bone totius corporis ut mundificetur cum pillulis de
hermodactilis modicis que fiunt ex hiis rebus que superius
in articulorum doloribus scripsi Aut cum decoctione facta ex
rubarbaro et tamarindis manna et rosis Utatur vino albo limphato
et carnibus conditis cum agresta vel sumach aut acetosa
vel succo berberis et similibus Super locum ponatur totiens
epithima factum ex semine eruce et aceto Aut ex semine
raparum et agresta aut ex semine cicute et aceto Abluantur
sepe ungues cum aqua decoctionis calida sulphuris et auripigmenti
nisi sit aliquid acuti quod utile erit **Cura** Gibbositatis
et ... est ut mundificetur corpus cum medicinis dictis circa de
malicia et circa que dicetur de scabie et salsa flatu nisi illo
... de decoctione tocius efficiat epithima super ungues
ex sale et fece aceti calide ferri et aceto vel fiat
emplastrum ex squilla contusa et mixta cum oleo sisamino
vel de lilio aut de camomilla Aut fiat emplastrum ex cepe
crudo mixto contuso cum sale et fece aceti **Cura**
curvitatis unguium est ut per ebdomadam de fiat emplastrum
de pinguedinibus animalium contusis et mixtis admixtis super
ungues deinde dissolvatur Et si post emplastrum fuit
solutum et remotum ab unguibus molles inveniantur
fricande erunt cum frustis vitri vel astellis alicuius
vasis vitrei fracti tam diu quod equales fiant Et iterum
hec fricatio cum vitro multociens repetita emplastrum factum ex
pinguedinibus donec ungues equales fuerint Postquam
vero ungues per istum modum facte equales fuerint cera
mollificata super ipsos usque ad eorum duriciem deferatur
Aut armoniacum aceto mixtum et dissolutum cum cera
Cura scissurarum et fissurarum unguium est ut mundi-
ficetur corpus cum rebus mundificantibus maliciam aut humores
adustos secundum quod dictum est superius circa de malicia Nutriatur
corpus cum rebus impinguantibus et humectantibus totum
corpus ut sunt brodia gallinarum cum vitellis ovorum
et vina rubea dulcia et similia humectetur et mollificetur
continue cum aqua tepida et pinguedinibus animalium dictis superius
et cera mollificata et emplastris humidis predictis
in cura curvitatis unguium Sciendum hic est quod ungues
cum fiunt valde turpes duo curatur per aliquem modum
ex modis dictis multociens iteratum quod est ut mollifi-
centur cum aliquibus medicaminibus mollibus unctuosis
tam diu quod per ... mollificatio accidat aut era-
dicentur cum ferro aut cum medicamine acuto facto ex calce viva
et sapone molli ut ex alume ferri mollificato et posito super
radices unguium ita quod corrodatur et cadat Cum vero ungues
ceciderint vel extirpati fuerint mellito cum manu vel alia re
tegantur ne torsio vel curvitas eius accidere possit Et super
loca tua mollificata totiens usque ad perfectam restaurationem
deferatur Et deus melius novit cui est laus et honor in infinita
secula seculorum A M E N

2 **Capitulum secundum de dolore capitis qui tenet totum caput** [illegible]

Hec egritudo videlicet dolor capitis qui tenet totum caput apud quosdam vocatur ovalis eo quod comprehendit totum caput circulariter undique in modum ovi. Et a quibusdam vocatur quia universam partem capitis comprehendit. Et ab aliis vocatur ... quia ... Et a physicis vocatur ... Et quidam alii appellant istum dolorem cephaleam seu egritudo cephalica seu galea. Si autem in una parte capitis fuit vocatur emigranea. Et sciendum quod dolor ... in medicina pro signo ... et quod pro egritudine ... pro signo ut dicit quod dolor cum punctura in costis et tussi et febre ... pleuresim significat. Pro causa ut dicit Avicenna in ... de signis ... dicit enim quod cum dolor ingreditur membrum attrahit ad ipsum et ad membrum ... est cum egritudinis et maioris. Pro egritudine ut cum dicit quod dolor capitis est egritudo sicut in ... passio ista ab humoribus ... fit. Et ... sit ex ... Hec egritudo est de eadem ... postea. **Signa** eius cum fuit ex causa calida colerica sunt ... et adustio vehemens cum punctura super caput et vigilie et ... coloris non cum multa gravitate et si fuit cum superfluitate nasi rubedo et ... caliditas et ... non cum multa humiditate et ... significat siccitatem ... in ... cum caliditate dolore et subitus motus doloris cum forti caliditate et augmentatione doloris de ... in ... Et ... hora dici non ... colica significat. Et si cum hoc urina ... fuit colerica verior erit significatio. Si vero gravitas cum quadam ... et humiditate narium et saliva dulci affuerit et rubedo faciei cum ... venarum et cum hoc dolor augmentatur ... dic in aurora usque ad ... sanguinea significat esse in causa. Cum vero frigus in capite et temporibus fuerit et dolor non fuerit vehemens nec acutus sed ... valde. Et cum hoc affuit gravitas ... et fastidium ... Et multitudo superfluitatum nasi. Et multiplicatio doloris cum gravitate in nocte. Et color corporis albus cum pallidi ... quod hec egritudo fit a flegmate significat. Et maxime hoc erit verum si urina fuit alba et spissa et ... non erit ... Si autem cum frigiditate capitis et temporum fuerit vigilie et corruptio cogitationis non cum multa gravitate et fuit color corporis et faciei ... tenebrosus vel ... vel plumbeus. Et multiplicatio doloris post nonam usque ad ... plus ... Et hec superfluitas nasi non fuit multiplicata ... significat ... si

urina fuerit glauca subtilis et eius ... fetida ... vel nigra. Si vero ... fuerint opposita et signa composita erunt. Et ... debes quod ... patiens dolorem capitis ... in capite ... sed intra cranium in ... vel cerebro vel circa cranium in panniculis tegentibus cranium ... non. Cum vero ... in ... et cerebro continetur sentit patiens in radicibus oculorum dolorem et tensionem. Si autem ... fuit in panniculo tegente cranium sentit patiens gravitatem et puncturam et ... sub cute in capite. Et hec est ... in omni dolore capitis. Cum vero ... non ... in capite ... que dicemus inferius sunt ... Preterea scire ... quod continuus dolor capitis vel ... quod ... medicina non alleviatur vel curatur futura ... significat et visus corruptionem in uno oculo vel duobus. **Cura** Si medicus perceperit quod causa huius doloris fuit sanguis et virtus et etas ... fiat ... sive ... fiat flebotomia de vena que inter pollicem et indicem que appellatur cephalica vel fiat ventosatio in spatulis seu in ... que sunt circa ... Almansor ... Avicenna convenit ... ista dolorum capitis qui ex hac causa fit ... convenit ... causa antecedentis ... Hanc viam quia ... exoneratur ... et augmentante ... remanet ... super residua ... et ... et ... ultimo ... in ... Et cum medicus sit adiutor et imitator nature ut dicit Galenus libro [illegible] tegni tractatu de causis capitulo de causis egritudinum membrorum organicorum sed ... opaterie et medicus vero minister. Et Avicenna libro ... tractatu de ... dicit enim quod ... sanat egritudinem medicus vero non sed ea iuvat. Convenit ut cum hoc medicus disponat dietam et medicinam localem. Et ... dieta eius ... A primo sed ... lactuce portulace cucurbite condite cum aceto vel agresta seu ... et mica panis lota ex aqua ... cum ... vinum de ... vel agresta ... et lentes comedere ... Et de fructibus prima ... et pira ... cocta in ... Et si debilis esset ... comedere carnes edi ... pullorum ... condite cum agresta vel aceto vel vino de ... Bibat aqua decoctionis ... seu aquam coctam simpliciter vel vinum de ... cum aqua ... sive vinum debile cum triplo vel quadruplo eius de aqua ... et eius ... ut omni die ... bis vel semel ad minus. Et si non fiat clistere ... vel suppositorium. Abluatur

caput infirmi cum aqua decoctionis aneti florum ca-
momille et rosarum Et ungatur totum caput cum
oleo de aneto et oleo de camomilla mixtis simul
Scias quod michi deberet … in fortitudinibus capitis
et nervorum ut dicit Serapio et Avicenna qui vinum libro
3o ca° de canonibus curationis egritudinum cerebri
sive sit dolor capitis seu extudo ex calida causa
vel frigida quia vinum sua repletate debilitat cerebrum
et nervos et facit adesse membra omnes superfluitates
transire Si autem materia fuit colerica primo mun-
dificetur corpus patientis cum decoctione que sic fit
Recipe mirabolanorum citrinorum ʒ i prunorum numero x Re-
moveantur nuclei a mirabolanis mundentur et pistentur
et bulliant in lib iii aque cum prunis donec remaneat
ʒ iii In illa aqua ponatur ʒ ii zuccari albissimi me-
dicitas 3o partis ʒ i° … 19 scamonee
assate que scamonea sic assatur Accipiatur pomum ci-
troni et cavetur ex capite floris … cum
illo quod revolvatur circa ipsa Et in gravitate illa
ponitur scamonea et cooperitur cum parte pomi sub qua
parte scamonea fuit … Et firmetur … illa pars
cum fera ligneo Et postea involvetur hoc totum cum
massa de pasta et ponitur in furno a quo panis de no-
vo fuit extractus et dimittatur … donec pomum
sit totum … decoctionis eius et adustio paste hoc
est illa scamonea que appellatur assata seu preparata ut
… Ita tunc cum sit preparata fuit …
de virtute sua et eius acuitate vel malitia Vel mun-
dificetur cum decoctione que sic fit Recipe mirabolanorum
citrinorum absinthii … ana ʒ i pistentur et bulliant
in … lib aque donec remaneat lib i …
dierum de ista aqua lib ʒ in mundificationibus istis sup
curatione doloris capitis pro … vitio colere …
… Post mundificationem corporis
caput eius cum oleo rosaceo et oleo violaceo et aceto et aqua
rosata et ungatur nares sepe in die existens … cum
oleo de nenufare Cibetur autem lactucis scariola …
… portulacis et similibus condiatur cum aceto et vino
de granatis vel agresta Bibat aquam frigidam vel aquam
decoctionis herbarum Et si esset debilis bibat
vinum cum triplo vel quadruplo eius de aqua frigida Et tunc
propter debilitatem passus comedet carnes edinas et vitu-
linas … vel duorum … pullorum …
dictum … condita cum … aceto vel …
… acetosorum vel … Hic est modus curationis
… dolor capitis vitio colere …
… cum pillulis que sic fiunt Recipe reubarbari ʒ iii masticis
ʒ i scamonee ʒ i fiant pillule cum succo rute vel apii
seu vino dosis earum est ʒ i … ʒ ii …
… dantur in media nocte Et … dies

tres ante … Et si patiens non poterat recipere
pillulas … pillule … Daba ei in au-
rora decoctionem que sic fit Recipe tamarindorum ʒ ii manne
ʒ i Et dissolvebam ista duo cum aqua decoctionis prunorum
Et erat tota potio post colaturam lib ʒ et …
daba illa duo scilicet tamarindos et manna in eadem … cum
aqua decoctionis prunorum et ʒ i mirabolanorum citrinorum …
… Si vero post istas tales mundificationes non …
… faciebam flebotomiam de vena cephalica in manu que est inter
pollicem et indicem seu ventosationem in parte posteriori capitis
et in spatulis Et post illa faciebam emplastrum de floribus
camomille et rosis et menta vel maiorana pistabam
ista et faciebam ea bulire … caput cum aqua
Et de herbis faciebam emplastrum Si autem dolor propter istud
non removebatur cum eadem remanente ponebam super locum
dolorosum oleum rosatum calidum in quo erat … opii et
aceti hac proportione ʒ i olei rosati ponebam ʒ ʒ
opii et ʒ i aceti calidum ponebam super caput ungendo
cum penna Et daba mane vel sero cum patiens …
dormitum … que sic fit Recipe ʒ ʒ diapapaveris
vel ʒ i opii … daba duo coclearia
vini et duo aque simul mixta Et tunc post istud mundifica-
ta … cum medicinis supradictis Daba similiter ei post
mundificationem … ʒ ʒ tisane cum ʒ i syrupi
rosati et ʒ i vini de granatis … in fine cum dolor
non removebatur faciebam cauterium in parte anteriori …
duobus cornibus in parte posteriori Et per ista …
curaba infirmos et … succedebat michi Ex parte dicte
cole … ut … dolore capitis pro sanguine dic-
tum est Si autem materia flegmatica fuit vel mixta …
… purgabatur patiens si materia fuit flegmatica
cum pillulis que sic fiunt Recipe coloquintide ʒ iii et ʒ ʒ
scamonee ʒ ii et ʒ turbith … ʒ v pulveris picre
ʒ x Hic pulvis picre que intrat in istis pillulis …
aliis in quibus recipitur sic fit Recipe … masticis
xilobalsami carpobalsami cinamomi cassie lignee asari
ana ʒ i Aloes … ʒ …
isto eodem pulvis sic picre Etiam fiat pillule grosse ad modum
ciceris cum succo apii vel rute Dosis earum ʒ ii …
… dantur absque cena Si vero materia fuit mixta purges
cum istis pillulis in quibus … ʒ i …
… ana ʒ i Si vero pillulas recipere non posset
recipiat ʒ i picre que fit ex pulvere dicto supra cum ʒ i
mellis et ʒ iii vini calidi Si picram neque istas pillulas
… possit fiat decoctio que sic fit Recipe mirabolanorum …
… ana ʒ i turbith ʒ i … ana ʒ ʒ
pistentur et bulliantur in lib i aque … decoctionis …
in principio ponatur …

Accipiatur de ista aq. ℥ iiii et dulcoretur cum zucca
et detur ante diem per horam in firmo et permittatur
dormire quousque medicina fuit exaltata et postea
non dormiat sed aliquantulum suaviter deambulet usque
virtus medicine consumpta fuerit Ungatur
caput post purgationem vel purgationes cum oleo
de [illegible] vel oleo de lilio que pariter in antidotario
Efficiat emplastrum super caput quod sic fit R. [illegible]
[illegible] quod idem est absinthii [illegible] flor. camo-
mille ana [illegible] farine fenugreci cum [illegible] lini lb
[illegible] Contundatur ista et bulliatur in aqua et fiat emplastrum
super caput detur infirmo cum ℥ iiii vini de [illegible]
[illegible] post purgationem vel purgationes
Comedat infirmus [illegible] absque [illegible]
[illegible] pullorum perdicum et fasianorum [illegible]
[illegible] in arboribus [illegible] et vitellos
ovorum Et aquam ciceris condita cum cimino vel [illegible]
[illegible] condita cum pulvere [illegible]
[illegible] condita cum [illegible] oleo vel
[illegible] Bibat aquam mellis vel aquam de [illegible]
passularum [illegible] vel aquam de [illegible]
[illegible] vel vinum al mixtum duplo aque de-
[illegible] que dicte sunt Si aut per ista non
curaretur fiant duo cauteria unum in parte anteriori
[illegible] Et aliud in parte posteriori
[illegible] duo cornua in occiput Nam si procedatur in dolo-
ribus istis cum purgationibus et regimine cauteriis
ut scripsimus indubitanter si unquam medicina
[illegible] liberari liberabitur Hoc in senibus multis iu-
venibus expertum longo tempore fuimus [illegible] successit
nobis et deus hoc melius novit

3 **De dolore capitis cum febre absque apate et de eo qui fit in fine fe. i. mo**

Si dolor [illegible] considerari cum [illegible] du crisis in modum consuetudinis [illegible] accidentis [illegible] considerari [illegible] Cum cali-
ditas febris augmentatur vel [illegible] aliquod
tempus febris et signat [illegible] febris post
signa digestionis vel [illegible] caput in [illegible]
caput si superveniat in febre [illegible] signorum
[illegible] consuetudine [illegible]
[illegible] Et [illegible] febris
sunt et quando quiescat cum quiete febris [illegible]
cum caliditas febris augmentatur Et in [illegible]
[illegible] manifesta Et in arteriis temporum capitis
pulsatio vehemens apparet [illegible]
vel consuetudine veniente [illegible] febre in modum crisis eius
[illegible] sunt quando apparet [illegible] signorum

digestionis complete vel diminute **Cura** eius que
cum fit absque apate [illegible] cum febre
[illegible]
[illegible] 2° tractatu de febribus Si vero dolor iste cum fe-
bre fuit cum vigiliis et siti [illegible]
in estate [illegible] in hyeme de sirupo qui sic fit R.
[illegible] ana ℥ iiii Et fit [illegible] aq. ℥ iiii [illegible] sirupi
[illegible] R. [illegible] ana ℥ iiii [illegible] ana ʒ i
[illegible] ʒ i mandragore opii ana ʒ iii psilii
[illegible] lactuce [illegible]
liquiricie [illegible] et bulliatur in lb ii aq. donec
[illegible] ʒ a [illegible] consumpta [illegible] lb i zucca
Et fit sirupus [illegible] Sirupus iste sedat [illegible]
[illegible] caliditatem [illegible] febre et dolo-
rem capitis cum fe. Et si [illegible] fortior [illegible]
[illegible] super dicto cum aq. decoctionis lactucarum vel [illegible]
[illegible] Ungatur caput cum oleo [illegible]
[illegible] dieta [illegible]
dieta febrientis vel detur [illegible] in infirmus vadit
dormitum [illegible] opii dictus super eius
in dolore capitis ex calida **Cura** dolorem qui fit
in fine febrium in modum crisis requirit ut non ponatur
[illegible] super caput [illegible] die fiat [illegible]
si fuerit cum vertigine et nausea vel excitetur
vomitus vel mundificetur vel cum sirupo acetoso
[illegible] de [illegible]
[illegible] Hec mundificatio valde utilis Et relinquitur
dolore et [illegible] **De dolore capitis ex dolo** 4
[illegible] aliquarum quatuor qualitatum absque materia

In hac specie doloris [illegible] materia
[illegible] Avicenna [illegible] libro [illegible]
causis doloris [illegible] Et Almansor libro
divisionum capitulo de dolore capitis Et libro 3° Avicenna
capitulo de [illegible] ex malicia complexionis calidi-
tas [illegible] facit dolorem et [illegible]
Et [illegible] Humiditas vero in [illegible]
facit dolorem [illegible] multiplicata Et [illegible]
facit dolorem cum [illegible] et tensione **Signa**
doloris qui fit ex caliditate sunt [illegible] caput
apparet calidum et oculi [illegible] Et sentit in-
firmus [illegible] in capite Et [illegible] capitis ad
[illegible] Et subito [illegible]
[illegible] dolor Et cum hoc sentit infirmus
utilitatem ex tactu rei frigide **Cura** et unge
caput cum oleo [illegible] Et [illegible]
Et [illegible]
[illegible] frigidus [illegible] Ungatur [illegible]

pus antior cum oleo rosarum mixto cum aceto. Et quia rosarum in capite puerorum et mulierum ponatur oleum de camomilla seu aneto. Bibat aquam cum vino de granatis seu agresta cum aqua vel aquam de decoctione herbarum. Comedat succum farine vel ordei vel portulacas cum aceto et lactucas et cucurbitas conditas cum agresta. **Signa** doloris a frigida causa sunt quod ex tactu sentitur caput frigidum et usus rerum frigidarum nocet. Et quod ventus vel aer subito frigidus facit alteracionem tale et iuvatur a rebus calidis. **Signa** doloris ex siccitate facta sunt percussio evacuacionum et vigiliarum et exercicium et usus coitus indebite. Angustia et animi sollicitudo superflua et augmentatur siccitas ex continuacione istorum seu ex iteracione aliquorum istorum. Humiditas vero per se dolorem non facit ut dictum est nisi iuncta sit cum aliqua qualitate vel materia. In hoc tamen facit dolorem. Sed si cum alia miscetur qualitate. Aut miscetur cum calida aut frigida. Si cum caliditate miscetur multiplicarentur mitius gravitas cum signis caliditatis superius dictis. Et si cum frigida miscetur omnia signa frigiditatis augmentarentur cum gravitate quia humiditas obtundendo calorem multiplicat fleuma. Si autem siccitas iungatur cum caliditate augmentabitur aviditas in membris. Et signa caliditatis omnia augmentabuntur. Si vero cum frigiditate siccitas augmentata sunt in principio signa frigiditatis mitigabuntur. Sed in fine vigilie et male cogitaciones et ymaginaciones manifeste augmentabuntur. Scire hoc convenit quod dolor capitis et aliorum membrorum qualitatis vel qualitatum absque materia raro sit et male discernitur in via hac. Nam quis medicus procedit cum contrariis qualitatibus vel qualitatum in membro dolorosum et non confert. Est vero signum quod est ibi materia cum qualitate et maxime si tale remedium sunt factum multociens et ex eo infirmus alleviacionem non sentit vel senserit. **Cura** doloris capitis qui fit a frigiditate. Vaporacio cum rebus habentibus actualem caliditatem valet ut sunt panni calidi si ponantur super caput et milium calidum et sal. Ungatur in caput istius cum oleo de camomilla calido vel oleo de lilio. Confert etiam exponere caput discoopertum ad solem in oriente. Odoramenta rerum calidarum equaliter tale coplexionem et curat huiusmodi dolorem ex ista causa cum est absque materia. Et largitas ventris vel per se ut cum clisteri est optimum remedium in omni dolore capitis et specialiter si fuerit vicio alicuius humorum. Bibe vinum odoriferum mixtum cum aqua decoctionis feniculi vel apii. Est autem utile comedere carnes bona condita cum cinamomo gariofilis et similibus speciebus et propterea utile est et quibus comestio alliorum caparum maxime et in hoc Emplastrum factum ex cimino mixtum cum aceto et oleo amigdalino confert. Emplastrum ex sinapi et quibus communia cum assafetida cuti equaliter ista coplexione. **Cura** doloris capitis propter siccitatem est regere cum qualitatibus cum cibis

4 humectatis multi et boni nutrimenti sicut sunt vitelli ovorum et carnes gallinarum perdicum et fasianorum. Et sorbiciones pingues factis cum humidis oleis et pinguedinibus anium et gallinarum. Ungatur caput sepe cum oleo violarum et oleo de cucurbita et similibus. Vinum eius sit album bene limphatum habens aquam dulcedinem ut multa cum clarete. Emplastretur vel epithimetur caput cum violis et cucurbitis et succis earum rerum et similium. Ungatur caput totum cum medullis vitulorum et edorum et caponum castratorum et arietum quia talis unctio multum in hac causa operatur. Si vero qualitates due in vite in dolore capitis convenerit equentur vel curentur cum medicinis dictis superius mixtis.

De dolore capitis vicio vermium Rubrica 5

Multociens namque sepe contingit pueris et iuvenibus et habentibus humores viscosos in intestinis dolor capitis vicio vermium generatorum in intestinis fit huiusmodi dolor. **Signa** sunt ut fit pruritus in naso vel corrosio et rubicunditas oculorum et tenebrositas faciei cum paliditate. Et sentitur fetor oris cum ex odore cuius anhelitus fit fetens et commocio involuntaria sentitur in ventre et in intestinis. **Cura** eius si fuerint pueri in prima etate curam est ut abstineat a rebus dulcibus et viscosis quia talia materiam vermium augmentat. Comedat carnes salsas res conditas cum aceto et agresta. Et bibat cum cibariis suis aquam de decoctionis nucleorum persici vel aquam de decoctionis amigdalarum amararum. Comedat etiam amigdalas amaras cum pane et nucleos persicorum. Mundificetur de 3 in 3 cum aqua de decoctione cassie fistule ℥ j ut in dissolvatur cum ℥ iiij aqua fervente et coletur et detur ante diem. Hec colatura mundificat intestina puerorum a vermibus mundificando et removendo materiam ex qua vermes generantur. Dicit Avicenna quod prodest plurimum vel fiat clistere cum aqua de decoctionis centaurée et oleo de amigdalis amaris vel de persicis. Ungatur venter eius cum oleo de persicis vel amigdalis amaris mixto cum aloe et aliquantulo aceti. Si autem pacientes iuvenes sint vel senes purgentur cum pillulis alimasdrie quas dixi in capitulo doloris capitis vicio flatus vel purgetur cum pillulis cochiis dictis ibi vel purgetur cum pillulis fetidis quas faciens in antidotario vel purgetur cum medicine quam sic fit ℞ turbith ℥ j ʒ ii hermodactilorum ana ℈ j pulverisentur. Et detur hoc cum aqua de decoctionis amigdalarum amararum vel persicorum. Ungatur vel super intestina vel epithimetur cum succo absinthii mixto cum aloe et agarico aceto et oleo de amigdalis amaris ut persicis. Dieta sit ut dictum est supra in isto capitulo et postlonguis in capitulo vermium de eius cura dicetur quod cura vermium est ipsius doloris cura est.

De dolore capitis ex ventositate Rubrica 6

Hec egritudo semper fit ex vapore seu ventositate elevatur a materia contenta in stomacho seu intestinis. Seu ex ventis calidis vel grossis

frigidi aeris intrantibus aures vel per punctiones aures
et caput totum **Signa** eius sunt sonitus et tinnitus
in capite et punctio doloris de loco ad locum alium Et
fit pulsatio fortis in capite ideo quod dolor augustatur
Et imaginatur habens istum dolorem ex ea nata imagi-
nationes corruptas Et cum hoc sentit frigiditatem et vertigi-
nem **Cura** huius doloris est ut primo consideretur utrum
hec egritudo primo contraxerit vaporem vel ventositatem
a stomacho seu a vento exteriori grosso frigido vel calido
quia species quando non sunt expositi ad ventum Nec ve-
ro a quibus per causam istius doloris sentitus sunt Et si sen-
titus sunt non sensit lesionem patiens ex eo Ergo
certus sumus quod vapor vel ventositas a stomacho procedit
facias ut in firmum comedat carnes castrati edi
et pullorum galliarum perdicum fasianorum et capreoli et ga-
zel condita et cocta cum anisi et carui seu semine
aniceos vel anisi vel cum maiorana et aqua ciceris co-
dita cum cimino Et scias hoc quod piper est de melioribus
rebus in confortatione stomachi frigidi et ventosi ut volunt
Auicenna et Almansor Comedat etiam piper longum et omnia sor-
bilia Et preparabit vitellos ovorum conditos cum pipere
vel longo pipere cinamomo et gariofilis galange et croco
comedat Vinum eius sit acutum subtile clarum et limphetur
cum aqua decoctionis cum aqua decoctionis gariofilorum et longi
piperis Mundificetur cum pillulis fetidis vel sciaticis quas
in antidotario ponemus vel mundificetur cum medi-
camine quod sic fit Recipe turbith ℥ i et unc. hermodacti-
lorum ℥ ii ana ʒ i terantur et misceantur et detur in aurora
vel matutinis cum vino decoctionis aniceos et carui
vel piperis longi Ponatur in auribus infrigidandi oleum
in quo dissolutum sit castoreum seu euforbium ut cas-
toreum mixtum cum euforbio equaliter vel oleum de spica
vel de mastice in quibus bacce lauri sunt contrite
Sumat aqua stomacho ieiuno post purgationem ℥ v tyriace
cum vino decoctionis piperis Et vero cum vadit dormitum
sumat ʒ i dyagalange vel dyaciminum et zinzi-
beros et post istud abluat os suum cum vino decoctionis
piperis longi Abluatur caput eius aqua cum lixivio in
quo savina calamentum et maiorana sunt cocta Et
facias sepe fricationes capitis cum pectine et panno
asso calido Et si dolor capitis sit a fumo elevato
ad caput a stomacho vel ab aliis membris Recipe calami
aromatici cinamomi cubebe nucis muscate macis spice
epithimi carpobalsami squinanti masticis asari gariofilorum
ana ʒ i turbith ʒ i s. specierum diaboli ana ʒ i agari-
ci sene ana ʒ v aloes succotrini ad pondus omnium fiant
pillule cum succo feniculi et sunt optime ut dicit N. de hordiis
Si autem hic sunt propter ventum frigidum exteriorem grossum
ungatur caput cum oleo decoctionis castorei Et odoret
castoreum sepe et ponat in auribus de eodem oleo vel oleo
de spica vel oleo in quo carui et aniceos et ciminum sit
dissoluta Et odoret et abluat sepe faciem et caput cum
aniso de quo expressum faciemus sermonem in antidota-
rio et dicemus eius laudes Et abluat caput suum

cum lixivio dicto Si vero ventus exterior fuit calidus
odoret oleum de nenufare vel oleum rosarum seu oleum de cu-
curbitis Et fiat emplastrum de rosis et nenufare super caput
ponat in aures et nares oleum rosarum in quo dissoluta
sit camphora Et roret faciem suam sepe cum aqua rosarum
Bibat aquam decoctionis quatuor seminum frigidorum vel aquam cum
agresta vel aquam decoctionis herbarum et similium In
dieta sua utatur agresta et aceto et similibus condimentis
cum carnibus Et scias quod hic dolor ex ista causa ultima
cito recedit si bonum habuerit regimen **De dolore
capitis ex olfactu rei odorifere vel fetide** 7

Ipocras in hac causa dixit Rapta
pars 4 Et Galenus ex aromatibus commenta
utilis esse nisi quia capitis commovendum facit
Patet quod res venientes ex olfactu inducit passionem
capitis et eius dolorem Sed res venientes ad cerebrum
quedam sunt calide et boni odoris ut muscus gariofili ambra
et similia Quedam sunt frigide et boni odoris ut camphora
sandali viole et rose Quedam sunt fetide **Signa**
significantia super hoc ex re ipsa vel rebus ipsis ad
nasum reputatur cognoscuntur **Cura** doloris capitis
ex olfactu rei boni odoris calide est hec Ut res frigide
odorentur ut camphora et aqua rosarum et representetur ad nasum
sandali et viole et consimilia conferunt Et anhelare super aquam
vero et trahere vaporem per nasum confert bibere aliquid frigidum
aquam Comedere res conditas cum aceto et agresta et
vino de granatis utile est Et si cum rebus istis odoriferis
esset siccitas misceatur camphora oleum violarum vel
oleum de cucurbitis Et cum illo oleo ungantur nares
intra Et trahat patiens anhelitum per nasum for-
titer ad se et similiter etiam cum eodem oleo in quo sit aqua
aceti ungatur **Cura** doloris capitis ex olfactu
rei odorifere frigide est ut odorentur res calide ut muscus
ambra crocus anisum Et representetur ad nasum iste
res et fortius magis fricentur et patiens ideo illa
trahat anhelitum per nasum fortiter ad se et cito cu-
rabitur Bibat bonum vinum odoriferum mixtum sit mo-
dicum aqua et confisiat cibaria sua cum cinamomo croco
gariofilis et similibus **Cura** doloris capitis ex olo-
factu rei fetide vel propter putridam rerum fetidarum Et si
cum illis rebus fuerit aucta caliditas cum siccitate
vel caliditas tantum est hec Ungantur nares ab intus
cum oleo de nenufare et oleo de salice et aqua rosarum Ita oleum
de salice ut dixit Auicenna libro 3o capitulo de cura passione eueni-
ente ex odoribus fetidis De proprietate curat istud do-
lorem ex re fetida veniente Ungatur similiter etiam
cum eisdem aliis preparatis cum oleo de salice Comedat ci-
baria condita cum aceto et agresta Et bibat vinum
acerbum mixtum cum aqua Ponendum est hic sicut Et omnis
fetor omnis putrefactio fit a caliditate extranea Et
omnis putrefactio caliditate fit Utrum per proprium
diffinitionem putrefactionis in 4to metaurorum dicit
enim quod putrefactio est corruptio in humido quod humido pro-
prie et naturali caliditatis ab aliena caliditate, planum enim est

et omnis putrefactio est cum caliditate in omni materia Cum ergo ita sit Cura istius doloris facti ab odore rei fetide sane fit et fieri debet per exhibicionem rerum frigidarum appositarum ad nasum et nares

8 De dolore capitis post coitum et post potum vini inebriantis et non inebriantis

Talis dolor qui fit a coitu habet causam manifestam et significacionem ex re ipsa Nam per coitum alteratur stomachus et totum caput et debilitatur caput Et alteratur complexio cerebri et tocius capitis Et fit dolor et apparet caliditas cum paliditate circa oculos Dolor vero qui fit a potu vini inebriantis vel non inebriantis non fit nisi vinum propter eius quantitatem non digeritur in stomacho sed calefit et fumat ad caput et occupat cerebrum et distringit miringas et inducit dolorem Aut propter eius acuitatem calefit in stomacho et ascendit ad cerebrum et sua acuitate pungit cerebrum et eius miringas et inducit dolorem Significacio super dolorem ex ista causa est ex re sumpta trahitur per narracionem infirmi Cura doloris capitis post coitum sic fit Ponatur in naribus oleum violarum sepe et Confortetur totum corpus cum cibariis bonum nutrientibus ut sunt carnes pullorum edorum gallinarum Et ova sorbilia condita cum cinamomo cardamomo et croco Sit vinum eius rubeum clarum mirabile Comedat omni die in prandio et cena lb. ss nucleorum picearum Comedat fisticos Abstineat summopere a coitu Confortentur et ungantur renes omni die cum vadit dormitum cum unguento quod sic fit Rx olei violarum ℥ iiij ℥ ss pinguedinis anseris anatis et gallinarum ana ℥ i dissolvantur simul in cazola et fiat unguentum et reservetur hoc enim humectat et calefacit renes et conservat eos ab exsiccatione Bibat omni mane stomacho ieiuno lb. ss lactis ovini vel caprini calidi recenter extracti de mamilla cum ℥ ss zuccari albi Sumat multociens in die de electuario quod appellatur diasatirion quod facies in antidotario Cura eius qui fit post potum vini inebriantis seu non inebriantis est ut introducatur sompnus in paciente propter posse Excitetur vomitus in ipso cum aqua decoctionis seminis aneti atriplicis et radicis raphani in qua sit dissolutum oximel et sit quantitas aque ℥ iii et oximellis ℥ i iij vel detur oximel cum aqua raphani aut oximel cum aqua tepida cum Si autem vomitum timuerit detur in potu cum aqua calida ℥ ss yere pigre vel purgetur cum pillulis cochiis dictis supra Et si talia non possit recipere purgetur cum aqua decoctionis mirabolanorum citrinorum cebulorum ana ℥ vi pistentur et bulliantur in aqua Recipiatur de illa aqua ℥ iiij et dulcoretur cum zuccaro et bibatur vel in defectu medicina que sic fit Rx ℥ i hermodactilorum ʒ iii zuccari ana ʒ i terantur et misceantur et detur cum aqua calida Balneetur post purgacionem Ungatur caput frons et nasus totus intus cum oleo rosato infundatur pecia in aqua rosata et ponatur super caput post balneum et ante balneum Etiam bibat aquam decoctionis seminum frigidorum vel agrestam cum aqua frigida seu acetum cum zuccaro et aqua frigida Comedat portulacas lactucas et cucurbitas conditas cum agresta et pira et poma acetosa comedat et omnes fructus acetosos Comedat vitellos ovi cum agresta et pullos et carnes edi conditas cum vino degranatorum vel agresta Et vitellos ovorum Abluatur in fine caput eius cum lixivio in quo sit camomilla vel maiorana cum rosis Et ungatur caput eius cum oleo de camomilla vel oleo de aneto Verum quod nichil est quod ita destruat ebrietatem quemadmodum caseus si cum aceto comedatur vel caricarum si comedatur cum zuccaro et aceto Almansor libro 2o de conservacione sanitatis capitulo de regimine potus Et Avicenna libro primo fen 3a capitulo de regimine aque et vini dicunt Ebrietas semel in mense confert nisi sunt gratia eo quod obtuntes alleviat animales virtutes et requiescere facit et urinam provocat et sudorem et superfluitates expellit Et scias quod maius nocumentum vini non est nisi cerebro Ergo ex ipso Neo habens cerebrum debile caveat nec in comestione nec in ieiunio nisi parum et mixtum quia nervos de sanitate cerebri ledit et debilitat Et ideo hanc ebrietatem gratia vel discreta non michi placet quod quidam dicatur quia semper vidi quod ex ea maius sequitur nocumentum quam utile vel iuvamentum Multociens vidi quod ex ista causa incurrerunt paralisim et apoplexiam et mortui sunt Et michi videtur quod hec regula de ebrietate semel in mense vel una habeat locum in regione in qua vinum non bibitur nisi tempore ebrietatis in regione autem in qua continue bibitur vinum non habet locum secundum mea estimacione

De dolore capitis vicio stomachi ex affinitate alterius membri 9

Quandoque fit hic dolor ex materia contenta in stomacho Et quandoque ex materia contenta in cerebro Sed propter affinitatem stomachi cum cerebro compatitur ei stomachus et videtur esse per hoc quod fit ex ea contenta in stomacho et non est Signa Significacio quod materia est in stomacho et non in capite sunt in ventre angustie et nausea et debilitas appetitus Et malicia digestionis Aut appetitus destructio seu paucitas Et cum materia effunditur ad stomachum fit fortior Cum vacuitas adest Et super sompnum post ex pergefacionem Et quando sedatur dolor capitis post comestionem Et excitatur hora famis semper et eructaciones venientes a stomacho sunt fumose vel acide vel fetide vel alterius saporis seu odoris secundum speciem super materiam contenta in stomacho ita quod dolor ex eo sive illacionis videatur fieri ex illa materia Et cum hic dolor incipit in anteriori parte sincipitis et ascendit et declinat ad medium sincipitis Tunc vero scitur et sciri debet quod materia doloris capitis in stomacho continetur Si vero ad dextram capitis declinaverit ex epate magis fieri debet Si vero ad sinistram

capitis dolor declinauerit ex splene magis contingit Si
vero dolor in margine id est in loco qui est inter frontem et iuncturam
anteriorem fuerit ex nuca proueniet magis Si vero dolor in
occipite senciatur ex renibus vel dorso magis prouenire
significatur Cum autem dolor perseuerauerit continue fuerit
et non mitigabitur per coctionem sed potius augmentabitur vel
exacerbatur accessio mali in stomacho significauerit et eius signa
appareant significancia quod materia in stomacho continetur debes scire quod in ca-
pite materia doloris continetur Sed propter affinitatem et colli-
gacionem stomachi ad cerebrum per compassionem a stomacho sic emer-
gunt quemadmodum materia in capite collocatur Et hoc testificatur
quod sed ex egritudine capitis patitur stomachus vehementer ex verbis
Galieni super amphorismo Ypocratis 6e partis qui dicit Canibus cerebrum
sincopim generatur etc. Galienus ibi dicit Cerebrum quando forte acci-
dit cerebro nocumentum quod stomachus ei compatitur et debilitatur et
eueniunt humores ad stomachum et fit vomitus et fastidium et sin-
gultus Et debilitatur in omnibus suis operacionibus ipse stomachus
maxime cum egritudo manifeste in capite continetur Circa
Si materia in stomacho continetur et fuerit colerica quod scies per rugitum
fumosum et acutum et amaritudinem oris et vomitum citrinum vel
viridem non viscosum Nam viriditas et citrinitas in vomitu
et superfluitatibus super duas causas generales habet sig-
nificacionem quamtunc quia viriditas vel citrinitas in super-
fluitatibus apparet et fuerit cum viscositate materia Sig-
num est quod illa viriditas causata per viam indigestionis et
dominium fleumatis Et eius in ista materia citrina ut vidi
acetosus sapor senciatur amarus non est nominanda hec materia
calida dominio tale Sed potest dici de hoc toto quod i-
deo est amaritudo cum caliditate in quo quantitatem vin-
cit materia fleumatica aquea vel viscosa Sed si hec materia vi-
ridis vel citrina viscosa absque amaritudine expuatur
vel senciatur fuerit absque dubio dominium fleumatis indi-
catur dummodo viscositas ibi affuerit ut dictum est fleuma
fuit intensa Nam hic sapor sua horribilitate in-
tantum inficit materiam fleumaticam quod per talem saporem calida non
iudicatur sed fleuma verbigeta si ponatur ℥ 1 aloes in
iiij lb. aque totum amarum iudicabitur sed non propter hoc totum
calidum Si autem viriditas vel citrinitas apparuerit non cum
viscositate sed fluiditate et ebullicione tunc signum quod ista
viriditas vel citrinitas a caliditate generatur et fit Et
quod ita sit quod isti colores in suis verbis generantur et
fiant ut diximus Apparet per colores lactucarum et similium
a frigiditate fit, Viriditas vero porrorum a caliditate fit Et
hoc idem dicit Galienus commento pronosticorum capitulo de vomitu apparente
materia colerica cum sirupo acetoso composito et aqua calida et re-
cipiatur omni mane vel ceptis ʒ 1 5 de sirupo cum ℥ iiij aque ca-
lide loco sirupi fiat eundem de oxizacra ceterum honum
confecta alteracione materie quod digestio appellatur et digestio in
materia calida subtili appellatur inspissacio Et in materia fleumatica
grossa viscosa appellatur subtiliacio et separacio ut dicit
Modificetur cum decoctione que sic fit Recipe mirabolanorum
citrinorum ʒ 1 indorum ʒ 1 prunorum ʒ iiij rosarum ʒ 5
conterantur mirabolani et a nucleis separentur et cum rosis
et prunis bulliatur in lib. 2 aque et tamdiu bulliatur quod medie-
tas aque et plus consumatur postea coletur et in colatura illa
addantur ʒ ij zuccari aut iij citrinum et dimittatur hoc totum
adhuc et bulliatur aliquantulum et coletur in matutinis
infirmo detur et bulliat super ipsum donec materia sine medicina
fuerit excitata et tunc amplius non dormiat nisi esset
nimis debilis donec medicine virtus consumpta fuerit
Cum vero virtus medicine consumpta fuerit quod scies
quia in stomacho non sentit aliquam motum de ea nec eructua-
cionem medicinalem nec aque odorem ex ea tunc iniunge
infirmo quod aliquantulum dormiat ut lassitudo membrorum
propter fatigacionem removeatur et calor in interioribus co-
fortetur Et cum aliquantulum sic dormierit cibetur scilicet
cum brodio galline et carnibus eius et intingat panes
in vino de granatis seu agresta vel aceto in quo sit
pulvis ciamomi cardamomi et croci aliquantulum Et bi-
bat vinum album limphatum cum medietate vel plus et hoc
documentum sit generale in ciborum et potu omnium qui
purgantur Et specialiter si fuerint absque febre Si ante
istam decoctionem sumere non possit recipiat de pillulis que
sic fiunt Recipe mirabolanorum citrinorum ʒ iij scamonee ℈ 1 aloes
ʒ 5 mastic ʒ 5 rosarum rubearum ℈ 1 fiant pille et conficiantur
cum vino decoctionis mastic dosis earum ℈ 1 vel ℈ 1 5
vel ij sero cum vadit dormitum et non tenet Si vero pillulas
istas sumere non possit fiat aliud quod sic fit Recipe manne
ʒ 1 tamarindorum ʒ 1 et dissoluatur ista in iiij ʒ aque
decoctionis prunorum et coletur et detur in die Si autem cum
passus eum inducere ad vomitum esset valde utilis
in isto casu et consimilibus quando materia in stomacho continetur
qui vomitus fit cum ʒ ij aut iij oximellis compositi
seu sirupi et ʒ vj aque decoctionis aneti et alpluris
et radicum raphani et si propter in fortibus scilicet bulliri
in illa decoctione cum seminibus et radicibus ℈ 1 et ubi ingeri
ʒ 5 et seminis raparum ʒ 1 Debet hic vomitus perfici
post comestionem et similiter antequam vomitus fiat etiam
clistere leniens si aliquid inferiorum partium recipere non
possit fiat clistere quod facit Avicenna libro 3 capitulo de cura
sedis flatice hoc modo Recipe aque sicle lib. 1 mellis ʒ iij oli-
ui ʒ iij salis ʒ 1 Dieta eius a principio usque ad finem
talis sit Comedat carnes castrati edi vitulorum
et pullorum perdicum et fasianorum et cum aliis de genere
in alectoribus similiter preparatis et non in aqua conditas cum
agresta vel vino de granatis seu aceto et speciebus dictis
superius Comedat lactucam crudam et portulacam borra-
ginem et spinachiam cucurbitam cicerum et farinam ordei et
semen oleo conditam cum agresta et vino de granatis
et aceto cum speciebus Sit eius panis mundus leue

fermentatus et salitus et optime coctus. Eius vinum sit
album debile bene limphatum. Abstineat a sompno diur-
no quantum possit. Et precipue immediate post comestionem.
Nam talis sompnus replet caput fumis stomaticis et
dolorem capitis augmentat et facit. Si autem materia con-
tenta in stomaco fuit flatica salsa vel nitrosa quod scitur
per eructuationem acetosam vel fetidam seu ponticam. Et
per appetitum qui delectatur in rebus agrestibus et acu-
tis. Et per excitationem eius quia est fortior solito. Et quia
eius afflictio sit magis a meridie usque ad occasum solis.
Tunc cum ista apparuerint in parte vel in toto vere
materiam contentam in stomaco significant esse doloris capitis cau-
sam. Si autem eructuatio fuit insipida et appetitus de-
bilis et malus. Et ideo quod post comestionem viscosum et al-
bum et eius afflictio fuit magis de nocte flegma contentum in stomaco
significat esse doloris capitis causam. Si autem signa ista mix-
ta appareant super materiam mixtam significare debent.
Et si materia causa eius fuit mixta ut in flate salso
et colera vitellina et similibus sic composita apparebunt
et tunc cura composita erit. Alteretur ergo materia flegmatica con-
tingit primus fuit hyeme cum oximelle squillitico mix-
to cum melle rosato equaliter. Estate vero cum oximelle
composito cum eodem melle rosato equaliter. Et detur
ipsa in aurora vel ortu solis cum aqua decoctionis api
et atori vel cappari vel aqua decoctionis radicum. Assumpta
exhibitione istius digestivi per dies aliquot fiat vomi-
tus. Fiet vomitus die aliqua post comestionem in qua comedat
fasiolos et ciceres et cepas et sinapi et pisces salitos
et radices raphani. Hec enim comestio preparat amicum[?] materiam
contentam in stomaco ad vomitum. Et omnia ista conveniunt
animali[?] die vomitus. Cum vero comederit ista vel de
istis sedeat cum cibis per horam antequam fiat vomitum quod
sic fiet. Recipe oximellis squillitici ℥ iij seu oximellis compositi
aque decoctionis seminis atriplicis aneti radicis raphani
℥ vi vel viij et misce ʒ i elleboris[?] albi potest poni in de-
coctione predicta et erit tunc vomitus fortior. Et sit
vomitus omnis hora exhibitionis actu calidus semper.
Si autem vomitus tardaverit semper ad exitum vel de-
cursum excitetur cum penna uncta in oleo posita intra
cannam stomaci. Et locetur infirmus hora vomitus ad ulterius
super ventrem capite inclinato ut melius et levius fiat.
Et hoc est quod equale documentum omnis vomitus. Post
cessationem vomitus levis cum sirupo acetoso lavetur os.
Et cum dieta aliqua superius in qua non sit cibus alius. Ergo
comestionem et exhibitionis non vacuetur et excitatus
a superiori post vomitum quiescat et repauset vel
dormiat ut membra confortentur et membra et calor in
interioribus intendatur. Et ut virtutes restaurentur post
quiete comedat bona cibaria et nutribilia ut sunt
avadia[?] galliarum et carnes carnis. Et bibat vinum
limphatum album ut superius dictum est. Cum vero vomitum

facere non poterit purgetur tunc illis pillulis stomaticis
vel cochiis seu fetidis quas ponemus in antidotario.
Utatur electuario quod appellatur diaton piperon ante
comestionem et post. Nam hoc electuarium stomacum confortat et
delet materiam flegmaticam contentam in stomaco et rectificat in eo di-
gestionem et cuius modus quo fit ponemus in antidotario. Exhi-
beatur autem ʒ 5 triacce probate in aurora cum ℥ ij vini
calidi quia valde utilis erit quia sua bona compositione corre-
ctione
alterat omnem dispositionem malam. Unde si datur post purgationem
membrorum ut causa cum materia cum vino de granatis vel agresta vel aqua
rosarum aut aqua decoctionis berberis vel aqua frigida semper
confert quia ipsam materiam consumit et dispositionem removet. Si
vero post purgationem datur in consuetudine frigida cum vino causa ut
cum aqua decoctionis piperis longi delet causam. Dieta eius
a principio usque ad finem sit talis. Comedat carnes arietum
castrati et edi galliarum capponum fasianorum perdicum
et omnium avium de genere in arboribus et in pratis et non in aquis
et carnes vituli et pagelli et capoli et carnes alarum anatum
et anseris aliquas et carnes porci silvestris non pinguis recen-
tis conditas cum pipere longo seu cum pipere et cardamomo
quod melius. Et predictas carnes alias comedat assatas
et alias elixatas. De herbis comedat feniculum et
borraginem anetum et spinachiam et blites bis coctas
et brodium caulium multo coctum et non sumat in nitrosa materia.
Ova sorbilia condita cum pipere longo galanga seu
cardamomo comedere potest. Risum conditum cum melle vel
zuccaro et farre et ponere super eum pulverem qui sic fit. Recipe piperis
longi cardamomi ana ʒ 5 cinamomi ℥ 1 5 zaffarani
ʒ 5 fiat pulvis. Confortetur stomacus omni die cum unctione
facta ex oleo de mastice et oleo de spica mixtis. Et
reponatur cum cibis aliquid aceti. Et sit totum calidum hora un-
ctionis. Si autem materia ista in epate vel splene seu
renibus generetur aut in utero. Et urina est rubea
spissa fiat flobotomia in manu dextra de vena que est inter
anularem et auricularem. Si materia in renibus vel epate
contineatur. Si autem in utero vel splene fiat flobotomia
de saphena que est inter cavillam pedis in parte domestica
seu inferiori vel de salvatella que est inter anularem et au-
ricularem pedis. Si per compassionem istorum membrorum fuit
nisi ex ista causa sanguinea curetur ut superius dictum est
cum medicinis et dieta. De dolore capitis
ex percussione vel casu. Rubrica. 10

Causa istius doloris est manifesta quia est acci-
dentalis ex causa extrinseca inducens separationem et contusionem
ex qua fit dolor. Et ledit complexionem et com-
positionem membri et ipsum debilitat et debilitando
preparat ipsum ad recipiendum materiam habile ad cursu[m]
magis ut est colera vel sanguis seu utraque. Et
tunc medicus et ne iste per viam istam sit causa apostemati tali
in loco leso quod posset inducere febrem et etiam mortem

Cura eius a p[ri]n[cipi]o talis erit Statim a p[ri]n[cipi]o radat[ur]
totus si indiget rasura p[ro]pt[er] pilorum p[re]s[enti]a[m] et un-
gat[ur] cu[m] oleo ro[sato] vel oleo de mirt[illis] Et emplastret[ur]
totus cu[m] pul[vere] mirtillorum et ros[arum] mixt[is] cu[m] aq[ua] ro[sacea] et bolo
ro[sa] et aq[u]it[ur] cu[m]ulo aceti Postea i[m]mediate fiat fleubo-
thomia de vena cephalica in p[ar]te contraria seu de vena
media vel in[de] q[ui]d in[de] Si aut[em] fleu[botomia] no[n] possit fieri
fiat ventosacio in p[ar]te spatularum seu in tibiis
et si stipticus vel constipatus fuit fiat clistere ex aq[ua]
sicle et oleo viol[arum] et melle et aq[u]it[ur] cu[m]ulo salis Vel fiat
suppositoriu[m] ex aqua &c p[ro]vocante secessu[m] post
flobotomiam usq[ue] ad securitatem apostem[at]is ne fiat in loco.
Emplastret[ur] omni die totus cu[m] oleo de mirtis vel oleo
rosaceo mixto cu[m] bolo ar[meno] et pul[vere] mirtillorum Vel ut-
at[ur] cu[m] farina or[dei] vel fabarum seu avene vel spelte et
panicij vel lactuce portul[ace] cucurbite et cetera cu[m] te-
brib[us] gentillorum et ordeorum et ovicum et castorum et h[oc] sp[eci]a[liter]
fiat si sanguis p[ost] casu[m] vel p[er]cussio[n]e[m] a naribus
et auribus exierit q[uia] exitus sanguinis p[er] loca ista
nocumentu[m] penetrasse ad cerebrum sig[nificat] Et cerebrum nimis
confortat[ur] ex inbibimento cerebri q[uo]d ex alba &c Et
p[er] ista via[m] cerebra animalium in hoc casu a physic[is] lau-
dant[ur] ut dicit Almansor li[bro] divisionum ca[pitulo] de do-
lore capit[is] ex casu et p[er]cussione Et Avic[enna] li[bro] 3o
eod[em] ca[pitulo] Bibat cu[m] istis cibarijs aqua[m] decoctionis
herbarum seu mirtillorum in q[ua] sit aq[ua] zuc[ari] vel
vinum de granat[is] ac[id]is fl[ori]a Hic mod[us] in dr[a]c[h]mis sunt
usq[ue] ad p[er]fectam sanitate[m] apostem[at]is Omni die hic
infirmus sit laxatus s[ecundu]m ventre[m] vel p[er] clistere
vel p[er] suppositoriu[m] si bis vel semel ad minus p[er] natura[m]
no[n] aspellaret Habita securitate ne apostema
amplius exista[n]t possit generari in loco lesi re-
grat[ur] cu[m] cacumibus carnis pullinis coctis cu[m] a-
gresta et vitellis ovorum Et omnino sit contentus
in potu dicto usq[ue] ad p[er]fecta[m] liberatio[n]e[m] Vel si
vellet vinum bibe[re] in fine sue curationis sit de-
bile al[bum] cui sit admixtu[m] triplu[m] vel duplu[m] ei[us]
de aqua In fine completa cura ad sua[m] co[n]sue-
tudine[m] comedendi paulatim redeat Et tunc con-
fortet[ur] totus lesus omni die cu[m] pul[vere] mirre thure
mastice et bolo mixto cu[m] oleo de camomilla ut de
mirtis Et est tu[n]c cera calida Ista ista cu[m] sit ca-
uta et p[ro]p[ter] sua[m] n[atur]a[m] confortat locu[m] lesu[m] et equ[ali]t[er]
consolidat et resolvit sup[er]fluitate[m] residua[m] a medio
Si v[er]o p[ost] flebotomiam et ventosatione[m] et cu[m] alijs medicinis
dolor no[n] removet[ur] purget[ur] semel cu[m] pill[ulis] coch[ie]-
ijs dictis sup[er]i[us] et casus ponu[n]t[ur] in antidotario
et p[ro]cedat[ur] cu[m] re[gimin]e et alijs ut diximus Multos de
hoc casu curavi[mus] p[er] hanc via[m] et bene successit nob[is]
blancu[m] de Bononia qui a quadam mulo p[er]cussus fuit
cum pede circa fronte[m] et facies tota denigrata

fuit et dolor capit[is] in eo erat in mensus adeo q[uod]
ipsum tollerare no[n] poterat n[isi] cu[m] maxima angustia
Ad que[m] vocatus fui post tres dies sue infirmitat[is]
Curavi eum istu[m] modu[m] et bene fuit ei ita q[uod] sani-
tati p[er]fecte p[er]fecte integre fuit restitutus Si at
tum casu et p[er]cussione habet fractura[m] ossis vel
de p[er]cussione recurrat[ur] ad cirurgia[m] mea[m] ca[pitulo] de frac-
tura cranei et ibi omnem modum in rebus curationis q[ui]
utilis est in hoc casu **De emigranea et**
dolore capitis in una parte tantum 11

Emigranea appellat[ur] dolor capitalis vel de-
ambulatiuus et fit ex ma[teria] ca[lida] aut pl[urim]u[m] ex fili-
cibus p[ro]longat[is] Et fit ex vaporibus elevat[is]
a bcessus Unde dicit Avic[enna] hoc ca[pitulo] li[bro] 3o Emigranea est dolo[r]
longa[m] h[abe]ns ei[us] disposit[ionem] filia[m] et Cui q[ui]d vo[catur] ma[teria] q[ui]
consuetudinis in capite continet[ur] Et q[ui]d no[n] Cuc vo[catur]
in capite continet[ur] Quia q[ui]d continet[ur] ma[teria] in p[ar]te anteriori
in fronte et supercilio Et aliq[ua]n[do] in p[ar]te posteriori s[cilicet] in occi-
put Omne continuat[ur] in p[ar]te anteriori sive posteriori q[ui]
contenit[ur] ex cranei **Et signa** significantia
sup[er] locu[m] ma[teria]e doloris capit[is] ia[m] dicta sunt sup[er]i[us]
in superiori ca[pitulo] de dolore capit[is] vitio humorum **Sig**
significantia sup[er] emigranea calida seu ei[us] ma[teria]m sunt
apulsatio timporum et sensus caloris in loco manifeste
Et sp[eci]a[liter] h[oc] afflictionis et dolor ad p[ar]te[m] dextra[m]
magis tendit Et q[ua]n[do] visus rerum frigidarum confert Et
medicus p[er] tactu[m] sentit calore[m] in loco Et q[ua]n[do]
sentit infirmus calore[m] cu[m] punctura absq[ue] gravitate
et cu[m] ardore domi[n]an[tem] calore[m] sicut Et erit vero
significatio si cu[m] istis vrina fuit subtil[is] rufa
vel citrina intensa colita Et confert si an[te] hoc
infirmus visus fuit rebus generantibus colera[m] ut
sunt allia sinapis piper et similia Si aut[em] cum
calore senserit gravitate[m] extensione[m] et vene
in fronte et timporibus plene apparuerit et dolor
illo magis firmabit[ur] et saliua ad dulcedine[m] de-
clinavit Et cu[m] hoc visus fuit rebus sanguine[m]
multiplicantibus ut carnibus et vino dulci et similibus
Et urina apparuerit rufa vel rubea spissa dominium
sang[uinis] vere sicut Et si cu[m] ist[is] medicus hos aff-
lictos notaverit no[n] erit malu[m] Na[m] ma[teria] sanguinea
ab ortu solis usq[ue] ad 3am horam movere consuevit Co-
lera vo[ro] 3a hora diei usq[ue] ad nonam **Signa**
ma[teri]e fle[gmatic]e sive frigida fuerit sive mixta sunt
sensus frigiditat[is] in loco Et medicus p[er] tactu[m]
sentit frigiditate[m] Et q[uod] visus rerum calidarum con-
fert Et si cu[m] ist[is] fuit gravitas magna Et
vrina fuit visa al[ba] spissa Et in memoria fuit
debilitas magna Et in p[ar]te sinistra in plurimis
dolor augmentabit[ur] Et infirmus cu[m] h[oc] visus

fiunt rebus flatuosis ut lactucis cucurbitis et piscibus et carnibus porcinis elixatis super habundancia flatus sicut. Si autem urina cum aliis signis significantibus frigiditatem apparuerit clara subtilis Et in parte sinistra magis dolor augmentabitur Et memoria firma remanserit et pauce ymaginationes affuerint et sompnia terribilia apparuerint Et in super fuit usus rerum mixtarum sicut caseo caulibus et carnibus siccis et leguminibus et similibus multarum habundancie sicut Cura istius doloris est trahitur ab amphorismo ypo. 7a parte vbi dicit posteriora capitis dolencia in fronte recta vena incisa iuvat Per hoc tamen hic plures medici videntur velle dare intelligere duo Primum quod omnis dolor capitis ex quacumque causa fiat possit curari ut curatur per scindere venam ad frontem partis lese Secundum quod omnis dolor capitis ex quacumque causa fiat et in quacumque parte capitis ut flebotomia sit extracto sanguine de parte contraria conferat et sit utilis Et argumentum confirmans hoc tale est Si enim pars posterior fluxa est Et ut plurimum consuetudines que fiunt in ipsa sunt ex materia fluxa Et flebotomia que fit ex vena frontis eius predicta videtur conferre bene videtur quod in omni dolore capitis ex quacumque causa fiat et in quacumque parte esse flebotomia ex parte contraria sit utilis Et videtur per hoc quod dolor capitis ut plurimum cum humorale trahat ex venis seu ex materia currente per venas ad locum Nam aliter flebotomia non sit utilis indicaretur Si autem materia fuit sanguinea etas et virtus consenserit fiat flebotomia de cephalica que est inter pollicem et indicem manus contrarie partis lese Vel scarificetur in cruribus seu spatulis cum ventosis Embrocetur locus omni die bis cum succo plantaginis et oleo rosarum Et si necesse fuerit propter continuacionem doloris seu propter intensionem addatur in embrocatione facta aliquid opii vel iusquiami seu papaveris albi vel nigri. Sit continue largus venter vel per se vel beneficio clisteris leniti Abstineat a vino Bibat aquam decoctionis berberis vel aquam cum vino granatorum vel aliud simile istis Comedat lactucas portulacas conditas in agresta vel aceto Et si esset debilis possit comedere carnes edi et vitulorum parvorum et pullorum conditas cum agresta et vitellis ovorum cum aceto Cibaria facta ex farina ordei et avene et panicii comedere poterit et utilia erunt Si vero materia colica fuerit poterit secundum dicta ypo. flebotomari de vena cephalica contrarie partis parti lese Sed michi videtur quod scarificatio magis utilis sit in hac causa quia scarificatio subtiliores et magis acutos humores purgat et removet quam flebotomia Purgetur itaque cum pillulis que sic fiunt Recipe aloes ʒ v. sene epithimi scamonee mastic ana ʒ s fiat pille cum succo lac-

tucarum dosis earum ʒ i vel ʒ i s seu ʒ ii Deinde secundo post quod fiet tenua vel fiat decoctio que sic fit Recipe mirabolanorum citrinorum ʒ i prunorum ʒ ii postea mirabolanorum Et bulliantur in vi ℥ aque donec medietas sit consumpta Colentur et in colatura illa dissolvatur ℥ i s manne ʒ ii syrupi violarum Detur hoc totum [illegible] et dormiat super id donec materia fuit excitata Postea quam cum excitata fuit non dormiat usque eius vires fuit consumpta efficiat aquam clistere de quo [illegible] supra quod bibat omni mane ʒ ii de quo sic fit Recipe coriandri capillorum ana ʒ ii zucari ʒ iiii Pisentur et bulliantur [illegible] et colentur Dieta et potus fiat ut dictum in precedenti Ungatur locus cum oleo de salice vel violato Embrocetur eciam cum succo lactucarum et aqua rosarum et si necesse fuerit propter acuitatem doloris Misceatur eis aliquid opii vel iusquiami sive papaveris nigri vel albi [illegible] aceti ʒ Si autem per istam viam nec hic dolor nec superior removeatur fiat cauterium cum ferro ignito super locum vel vesicetur locus cum cantaridibus ut dicit A. isto tamen quod non videtur michi sic utile ut cauterium cum ferro Nec per operationem in vesicatione cum medicis invenio tantam utilitatem ut in cauterio cum ferro Et hic vult Albucasis in sua cirurgia. Cum materia fuit flegmatica aut mixta Comedat carnes edorum castratorum vel pullinas et [illegible] cum aliis Et carnes perdicum et fasianorum et omnium avium degencium in arboribus et in pratis et non in aquis Comedat eciam carnes pullorum columbarum et carnes capreoli et porci silvestris carnes conditas cum pipere longo galanga cardamomo et croco Et potest comedere eciam carnes assatas et in testula et in pastillo conditas cum [illegible] et foliis petrosilini et potest comedere porci Bibat autem aquam de bulita et olea facta ex feni[culo] et borragie Et allia cocta potest comedere cum melle Purgetur cum pillulis fetidis vel [illegible] seu cochiis vel cum pillulis de elboro nigro Si materia fuit mixta fiant pillule que sic fiunt Recipe sene epithimi ana ʒ i elbori nigri ʒ ii scamonee mastici ʒ s rosarum ana ℈ i fiant pille cum succo polipodii seu cum vino decoctionis eius Dosis earum ʒ i s vel ʒ ii Vel purgetur cum purgatione que sic fit Recipe turbith ʒ ii sene epithimi ana ʒ i polipodii ʒ i mirabolanorum indorum ℥ s pisentur et bulliantur in vi ℥ aque donec consumpta sit medietas et colentur et in colatura illa addantur ℥ ii mellis rosarum colati vel ℥ ii syrupi rosarum Detur in matutinis et fiat sompnus supra donec virtus fuit excitata Et postea non dormiat eius virtus consumpta fuit et fiant clisteria cum aqua decoctionis agarici coloquintide centauree blete sene polipodii oleo et melle et aliquo cum sale et aqua non purgantur aures et nares cum oleo de [illegible] vel oleo

de castoreo seu oleo de lilijs q ponemus in antidotario vel cu oleo in quo dissolutu sit euforbiu vel castoreum Cemi[n]fuca ex ista ca filia vel causa curauimus multociens et multos religiosos et non religiosos in q[ua]cu[m]q[ue] etate et bene successit nobis Unde scias p certo q nichil vtilius in doloribus membrorum que non curantur p mundificatione et medicinas c[ontr]a cauterium Ista ipsum reppleuit curiem mam et eqt curiem corporis accidente vicio atiug niac [illegible] In hoc tam narrat Aui[cenna] li° 3° ca° de cemifuca q[uo]d quida medici narrauerunt ei mirabile e[st] de emplastro q[uo]d sic fit Rx radicu cucumeris asinini Absinthij an[a] M 1 decoquantur in oleo et aq[ua] mixtis equaliter ista duo donec dissoluta sint Embrocetur locus dolorosus ex aq[ua] et oleo Et fiat emplastrum ex fece i[d est] radicibus et absinthio sup locu dolorosum Hoc eni emplastrum ut dicebat sanabat curiem cemifuca cu fe. et absq[ue] fe. ex q[ua]cu[m]q[ue] ca fiet Sed nos de isto vitate nescimus q[uia] no vsi fuimus nro tpe Alia cu narrata nobis meliora videntur tp[r]ibus suis

31 De obtalmia calida et frigida

Obtalmia est apatio vel inflatio que accidit in oculis et palpebris oculoru donec aqu[ositas] occupiat tota rotunditate oculi et fit aute hec c[on]tusio aqu[ositatis] a ca extra et aliqn ab intra ca A ca extrinseca vtz a sole fumo et puluere A ca vo intrinseca vtz a sup habundancia seu a cursu aliq[ui]s humorum simplicium s[cilicet] de sanguine colera flate et cu intia vel a ma composita ex hijs Signa obtalmie pp[ter] sanguinem sunt vehemencia ruboris appicio venarum in oculis et fronti et inflatio magna eminens cu dolore et [illegible] Et multitudo lacrimarum cu lippitudine et tensione. Signa eius q fit a colera sunt dolor cu punctura in modu acus vel spine et inflatio cu rubedine adherente ad citrinitate Et cursus lacrimarum ad urenciu et excoriancium loca q tangunt et lippa et inflatio et tensio minora qm in obtalmia q fit ex sanguine Sig[na] eius q fit ex flate sunt grauitas no cu multo dolore et inflatio magna absq[ue] rubedine que cu tangitur cedit tactui et fit in loco impressio cu digito et multitudo lacrimarum aquosarum cum lippitudine no digesta et humiditudo corporis humida Signa obtalmie melite s[unt] paruitas inflationis absq[ue] rubedine et diminuto lacrimarum et lippitudinis et nigredo vel obscuritas corporis et faciei et siccitudo corporis extenuata et dolor cu q[ui]da grauedine et fricatione loci Cura eius q fit ex fumo puluere et sole cognoscitur ex pte ipa et p narratorem infirmi Unde cum pp[ter] dolore currit ibi ma aqua q cognoscitur et cognosci debet p sig[na] narrata supius. si vo ma sunt composita et sig[na] composita erunt Cura eius q fit a sanguine e ut primo flebotomia de vena cephalica q e in manu c[ontr]aria ptis lese ut apate

si vtus et etas consenserint Vel fiat ventosacio in spatulis si decrepitus vel puer fuerit seu debilis Post flebotomiam seu ventosacionem distilletur in oculo lac mulieris lactantis puella Et ponatur emplastrum q[uo]d sic fit Rx folia plant[aginis] flores camomille rosarum rubearum an[a] pistentur et bulliantur et incorporentur cum farina or[dei] et ponatur tepidum sup locu Ponatur pecie infuse in succo plantaginis mixto cu aq[ua] ros[arum] sup locu comprehendendo fronte et oculu totu Ad coquuntur tria poma in prunis vel igne et mundentur p cortices cum quibus tres vitelli ouorum misceantur Et tepidu ponatur sup locu In fine qi ponatur colliriu albu q[uo]d sic fit Rx ceruse ablute ʒ x sarcocolle ʒ iij amili ʒ ij dragaganti ʒ 1 opij ʒ s[emis] Terantur pistentur et incorporantur in aq[ua] rosata et fiat magdaliones et ponatur sup oculu vel dissoluatur cum aq[ua] ros[arum] et coletur post hoc illa aq[ua] et ponatur in oculu vel cu lacte mulieris vel capre fiat illud Aliud ad id[em] Rx vitrioli de quo fit in causticu ʒ ij camphore ʒ 1 ceruse ʒ iiij psilij ʒ 1 bulliantur in ℥ iiij aq[ue] ros[arum] donec due remaneant Coletur et ponatur in oculu et fiant sepe ablutiones manuum et pedum et faciei cu aq[ua] decoctionis florum camomille mellilotis et rosarum rubearum et plant[aginis] vel acetose seu consolide minoris Ammudificetur in fine cu decoctione q sic fit Rx manne ʒ ij tamarindorum ℥ 1 s[emis] dissoluatur cu aq[ua] decoctionis q[ua]tuor seminum frigidorum et detur in matutinis et no sit aq[ua] ultra ℥ vi nec infra ℥ iiij Iste bibat qui usq[ue] ad fine n[on] aquam vel aquam decoctionis q[ua]tuor seminum seu berberis vel aquam mixtam cum agresta vel vino de granatis In fine bibere pt vinum al[bum] debile limphatu cum triplo eius de aq[ua] comedat lactucas portulacas cucurbitas conditas cu agresta vl' succo or[dei] farra auene et spelte conditu cu lacte amygdalarum et agresta Si vo paciens debilis fuit comede pt carnes pullorum et edi elixatas et cu cucurbitis portulacis conditis cu agresta et vino de granatis et vitell[is] ouorum Si vo ma fuit colera mundificetur cu decoctione q sic fit Rx mirabol[anorum] citrinorum ℥ 1 s[emis] prune nu° x pistentur et bulliant in ℥ viij aq[ue] donec medietas sit consumpta coletur Cum illa colatura dissoluatur ℥ 1 s[emis] et detur an[te] die Ad[huc] Rx aq[ue] decoctionis q[ua]tuor seminum frigidorum ℥ iiij in q aq[ua] cu fuit feruens ponatur ʒ ij reubarb[ari] puluerizati et dimittatur p horas xij postea coletur et in illa colatura ponatur ℥ ij sirupi ros[arum] vel sirupi de uenustate et detur in matutinis Aliud cu illa aq[ua] prunorum simp[li]ci dissoluatur ℥ ij manne et ℥ 1 tamarindorum et detur an[te] diem Post mundificatoriam purgationem fiat flebotomia de vena cephalica mangn[a] p[re]s

infrīme uel ventosacio i collo ⁊ spatulis Unde
ypo. ptia ya amph̄o. Posteriora capitis dolencia in
fronte recta vena incisa Iuuat go a contrijs ante-
riora capitis dolencia in posteriori pte incisa vena
Iuuat Sup locū a pn° ponatur pcoc in fine in
finito plat' ⁊ acetos pistatis simul ⁊ incorpatur cu
vitellis ouoꝝ ⁊ albuīe Hoc eni emplez extiguit
colaz ⁊ delet obtalmiā colicā Intra oculu ⁊ sup
ponatur colliū qd sic fit R/ cerusē ablute ʒ x
opij ʒ i psilij ʒ i amili ʒ ij misceantur cu lacte
mulieris uel aq ros ⁊ liquidu ponatur in oculo et
suba grossa sup oculū ex Dieta ⁊ potus sint
ut dixim̄ sup' effricaciones et ablutiones pedū
manuū et facie fiat ut dictu ē in sanguinea
Cunq misceatur aq rosis olei cum duplo cig vini
de granat' acetos et ponitur d' hac mixtura sup
rubedine oculi uel sanguine qui ē in oculo ppt
fricacōm uel ppt' pcussione sequenti die uel 3°
curatur simpliciter pg flobaz uel ventosatoz i spa-
tulis **Cura** obtalmie ex flāte ē ut pmo cu
pill cochijs purgetur uel cu pig uel cu medici-
nie de turbith qd sic fit R/ zuccari ʒ xv tur-
bith ʒ x ʒʒ ʒ v fiat pul. Dantur ʒ ij ut ʒ iij
cu aq ca uel aq d'coctionis pruoꝝ in matutis
uel cu aq d'coctionis feni. Sup oculu ponatur
emplez factu ex faria fenugreci ⁊ mucillagie
cig ⁊ flore camomille mixtis simul et ponatur ca-
lidum sup oculū Aliud ad id' R/ mellilotj flo-
rꝝ camomille an ʒ s pistentur ⁊ incorpentur cu
mucillagine fenugreci ⁊ dragaganti ⁊ duobus vitellis
ouoꝝ ⁊ ponatur calidu sup oculu pg vj ut viij
dies ⁊ post duas uel vna mundificacōm ponatur
sup oculū ⁊ intra R/ sarcocolle ʒ x licij aloes
an ʒ ij spūe maris croci an ʒ i s succi celidonie
feni ʒ iij terantur subtilissime ut althool uel
buliantur in vino albo ⁊ aq ros ⁊ coletur liqdu
ponatur in oculu ⁊ suba grossa sup oculu Ad
ad id' R/ absin' viridis an ʒ i licij ʒ s farie fen-
greci ʒ s mucillaginis fenugreci ʒ ij sarcocolle
ʒ x succi celidonie ʒ s aloes ʒ ij spūe maris croci
an ʒ i misceantur simul Et ponatur calidu in modu
emplri sup oculu uel extrahatur succus sine aqua
ex omnibus pistatis adiecte ⁊ coletur ⁊ ponatur intra
oculu efficiant ablutiones pedu manuū ⁊ fa-
ciei sepe cu aq ca d'coctionis absinthij melli-
loti ros rubeaꝝ ⁊ floꝝ camomille Bibat aqm
mellis usq ad dies octo uel aqm d'coctionis
cumbaꝝ ⁊ mellis Comedat aqm ciceris ut farre
uel farina ox' seu auene ⁊ condiatur ista caba-
ria cum pul' q sic fit R/ cinamoi ʒ ij cardamoi
ʒ ij croci ʒ i fiat puluis cribratus Post dies iiij ut
v comedat carnes edi castrati ⁊ pulloꝝ elixatas
cum feni borragine ⁊ petrosilio uel spinachijs Pg
tempus dictu possz bibe viu al' limphatu **Cura**
cig q fit ex colera ē ut purgetur cu pill fetidis aut cu
decoctione q sic fit R/ mirabol' indoꝝ ʒ i s spūe epithi
an ʒ ij ros ru ʒ i pistentur ⁊ buliantur in ʒ viij aq
donec medietas sit consumpta coletur ⁊ in ea colatura
addantur ʒ ij sij' viol' uel ʒ ij sij' d' nenufare detur
an diem Aliud ad idem R/ polipodij ʒ i ebi mig
ʒ ij spūe epithi an ʒ i ros ru ʒ s pistentur ⁊ buliantur
in aq ⁊ cu ea ʒ iiij eius aq dentur an die ʒ ij sij'
d' fumo terre Post mundificacōm omni die bis abluantur
pedes ⁊ man' ⁊ facies cu aq d'coctionis absinthij
fumiterre ros rubeaꝝ viol' ⁊ mellilotj in aceto ⁊ sup
oculu ponantur colliria Emplra dicta in cura ob-
talmie ex flāte Colliriu ⁊ emplez speale sic fit in
hoc casu R/ spūe epithi vite celidonie an ʒ i farie
fenugreci cordei an ʒ i s aloes mire spūe maris
an ʒ ij vini albi aq ros an ʒ iij pistentur ⁊ bu-
liantur ⁊ totu coletur liquidu ponatur in oculo ⁊ suba
sup oculu ⁊ sit calidu actu **Cura** obtalmie q fit
ex pul' fumo ⁊ plē ē ut quiescat ⁊ remoueatur ⁊ elon-
getur a re infestante uel nocente Nutriantur ⁊ fricentur
oculi gtic cu aq ros in q psiliu ⁊ camphora sint in-
fusa Aut abluantur oculi cu aq d'coctionis ros viol' ⁊
nenufare Si aut existit casus contingit pctiu in oculo
aut augmentatur ppt' tussim etiam eoꝝ commotu
curetur ut dictu ē supius Si vo mae cpoite erut
qd cognosces p signa composita Et cura eis cpoita
sit ⁊ erit utile

De ulceribus oculoꝝ 32

Ulcus accidit in oculo aut ex ca extrinseca
aut a ca intrinseca A ca extrinseca ut pcussion
casu ⁊ similibus A causa intrinseca ut ab apate
dolore et similibus ⁊ fit eis ulcus aqm in pupilla
aliq in nigredine aliqn in albedine cig Et vo in
pupilla ē magis timorosu aliqs Illud vo qd fit in
coniunctiva uel in albedine nimis aliis timendu ē ⁊ no-
cimentu ulceris ea pueniunt ab extrinseco causa ē cum
omnibus causis facientibus pustulas ⁊ apata ocu-
loꝝ Causa ulceris puenientis ab extrinseco illa causa
est cu omnibus q pnt inferri in oculu ab extrinseco
Signa ulceris ab extrinseco sunt appicio pcutienti vul-
nei ⁊ dolor cu punctura in loco ⁊ solucio continuitatis
visibilis **Signa** ulceris ab intrinseco sunt pulsatio
in loco ⁊ dolor vehemens ⁊ punctio ⁊ lacrimaꝝ multi-
tudo Et si cu hoc in aliqua pte albedinis uel ni-
gredinis uel pupille rubedo uel eminencia magis
apparuerit qn in alia ea pustula ⁊ eminencia orta
ē in loco ad qm ulcus sequitur de necessitate
Cura ulceris pupille uel cornee uel coniunctive

ab extra tamen cum primo fiat ploia uel ventosatio in spatulis et collo et super oculum ponatur albumen oui mixtum cum oleo rosarum Et super istud ponatur pecie 2e ut iiij magne que comprehendant frontem et maxillam tota infuse in aqua que sic fit Rx vini de granatis ʒ ij aque rosarum lb s boli ar ʒ j pulverizentur et bulliant in aquis predictis per tempus Coletur et in ista colatura pecie infundantur fiat hoc usque ad seruitatem ulceris ne amplificetur et apostemetur Post seruitatem vero intra oculum sief album per sief al intelligas trociscos factos de rebus albis ypr(?) ic ad oculos Preterea aquam uel collirium album quod fecimus in obtalmia colica Mundificetur tum decocto in quibus dictum est ultra post ploiam uel ventosationem Si aut eminencia ut apparet ex hac non cessavit et signum per dicimus uel incurabilitatis bibat aquam uel aquam plurimam et exgatur(?) cum dieta dicta in obtalmia colica Et vero perpendis quod eminencia non decrescit immo augmentatur ligetur firmiter et stringatur oculus bene cum binda ante vero quam eueniat suaviter cum binda absque fectura ante et ligandum et super oculum eminente ponatur pila de aqua de bombace uel de alia re et intra oculum distilletur sief de thure omni die quod sic fit Rx ar moniaci sarcocolle ana ʒ x thuris ʒ x croci ʒ ij Confitiatur ex mucillagine fenugreci Hoc sief sanie granat et maturat et mollificat et incarnat Aliud ad idem Rx boli ar ʒ s thuris ʒ j croci ʒ ij pulverisentur optime et cribrentur et dissolvantur in aqua decoctionis fenugreci et post dissolucionem coletur illa aqua cum stamine et dimittatur in vase per noctem integram Aliud quod est clarum de toto super residentiam ponatur in vase et fex uel residentia tota que erit in fundo exsiccetur ad solem et reducatur ad pulverem Et ille pulvis incorporetur cum mucillagine fenugreci et fiat sief quod ponatur super ulcus Hoc sief coarctat ulcus et confortat membrum et incarnat et sanare facit Aliud quod potest in fine quod consolidat et prohibet ne ex ulcere sequatur egressio uvee quod sic fit Rx antimonij lapis ematitis ana ʒ x acacie ʒ iij aloes ʒ j fiat sief et administretur Aliud ad idem Rx sanguinis draconis ʒ ij aloes ʒ j acacie ʒ iij cibus vitrioli de quo fit incaustum ʒ j terantur subtilissime aloes et sanguis draconis cum pecia cribrentur vitriolum teratur et bulliat in aqua ʒ vj donec consumpta sit medietas et coletur et in illa colatura ponatur in scutella vitrea et dimittatur per diem postea clarum et liquidum quod ibi erit separetur a fece et de illa aqua ponatur in oculum cum fece illa uel cum residentia incorporetur pulvis aloes et sanguinis draconis et acacia que non potest cum reliquis et fiant sief quod ponatur super vitrea

oculorum hora consolidationis Si aut ulcus fuit a causa intrinseca sic ut apparet a(?) ad fiat statim a principio ploia uel ventosatio et est mundificato sic decoctione et super super oculum vero ponatur emplastrum cum mucillagine fenugreci et oleo rosarum et rosarum Intra vero oculum ponatur collirium album quod fecimus in obtalmia colica et hoc usque ad effectum sanitatis Abstineat omnino a vino et regulatur in cibo et potu ut dictum est superius Post effectum sanitatis fiat sief sedativum doloris quod est prohibens egressionem uvee et quod consolidat et sic fit et appellatur sief de plumbo Rx plumbi usti antimonij thucie ablute eris usti gummi arabici dragaganti ana ʒ viij opij ʒ s terantur et cribrentur cum panno subtili et confitiantur cum aqua pluviali et fiat sief Aliud sief quod fit in fine removet vestigia ulceris et firmat tunicam et consolidat et prohibet egressionem uvee sic fit Rx olimme ablute tucie ablute cerusse antimonij eris ana ʒ ij murre ʒ j sarcocolle ʒ j s sanguinis draconis aloes opij ana ʒ j cerusse tucie antimonij gummi arabici opij ana ʒ s terantur subtilissime et bulliat in suavo plateri postea cum stamine largo coletur totum in parapside de vitro et dimittatur per diem ita quod fiat residencia liquidum separatur per se et spissum per se spissum exsiccetur ad solem et fiat sief et liquidum ponatur in oculo Et sief similiter Hoc est consolidat et confortat et prohibet uvee egressionem et sedat dolores maxime

De albugine in oculo 33

Albugo sive albedo que apparet in oculo fit in nigredine oculi seu super pupillam et vestigium post ulcerum curationem que consolidantur et ex hoc maxime apparet dicta macula albuginem et ungulam quam in colore conveniat ut plurimum Sed in tractatu de ungula dicta erit magis maxime Causa istius infirmitatis est eadem illa que potuit inducere ulcus in aliqua parte oculi uel tunicarum eius Causa quieta incedat ad ipsam et materia fleumatica infiltrata in tunica oculi dealbans cicatricem quod cum difficultate ab oculo et loco in quo est removetur Scias quod albugo alia est subtilis et alia grossa et alia in puero et alia est in sene Subtilis sive grossa in sene male aut nullo curatur in pueris melius Et subtilis est in superficie tunice Grossa vero in profunditate Signa ex ipsa re per hoc apparet uel profusiori sunt tangentibus maxime sunt Cura est ut bibat vinum debile albumphatum et comedat carnes castrati et edi et pullorum et gallinarum et avicularum animalis et herbas scilicet petrosilli et borragis bona scilicet bilia et aues siluestres degentes in arboribus et in pratis et non in aquis et carnes porci siluestris maturas et carnes capoli et aquam cicerum et farre et pira cocta post comestionem Et comedat [illegible]

comestionem uvas passas et ficus siccas pineas munda tas et pistacos comedant electuaria sua ex pul. facto ex cinamomo et cardamomo et croco Supra albulam ponatur medicamen quod sic fit Rx marcasite i aq viti et de aq vasis viridis scilicet quod fit de plumbo usto et resoluitur et fit sicut lacte de quo unguntur vasa terrea spume maris albedinis q e in-firmitate sertorlis magni lacorti sal' an. 3 ss ziziberis auri dnu. de mecha an. 3 iij Est quedam zucarum ... quedam spuma que r... in mecha et dicitur quod cadit super celo qui sic vocatur et de qua e spes almezereon ... loco eius pumice poeba atori celidonie sicut an. 3 x Coquatur ista ca scilicet atorg sicut et celidonia in j lb aq donec ad unam quartam redeat Coletur et ex hac colatura in bibatur pul. supradictarum rerum et post in bibitorum exsiccetur in umbra Et cum exsiccata fuit iterum teratur super marmore et ibibatur cum ead aq et exsiccetur et iterum teratur super marmore et in bibatur et cum panno lineo cribretur et ponatur super albulam Hoc enim delet albuginem ita ut d. Almasor quod nullum medicamen ei equatur eo quod dissoluit et remouet albuginem ab oculis animalium equorum et similium Aliud ad id Rx florum eius 3 j thucie 3 ij vitrioli viridis de quo fit incaustum et spume maris celidonie rute rosarum an. atori an. 3 xij,

33 Ista. hoc celidonia ruta rosarum et atorg pistentur et bulliat in 3 xij vini al agresti cum dimidio donec medietas sit consumpta Coletur et cum ea colatura imbibatur pulvis aliarum rerum et exsiccentur in umbra et post exsiccatorum teratur iterum super marmore et fiat quater hoc In fine optime teratur et cribretur cum pecia et ponatur super albulam hoc medicamen oculum confortat et visum et delet albuginem absque dolore et angustia

34\. De Scabie in oculo Rxcu

Scabies est asperitas prava cum rubedine accidens post obtalmiam et ulcera terxerit in interiori parte palpebre et assimilatur cum inversatur palpebra paluit trouita sicut q scissa est Causa cuius ut plurimum est egritudo antiqua ut obtalmia vel ulcus scilicet cum teneas ipsam scabiem in esse est carnositas grossa aina salsa declinata que venit ex cerebro ad oculum Sensitatur super ipsam cognoscitur ex visu et tactu Cura primo fiat flebotomia vel ventosatio in spatulis et sub mento et postea mundificetur caput cum pillulis cochijs vel cum picra Si autem scabies fuit subtilis non trouita quod scies ex eo quod palpebra cum inversatur non est grossa nec assimilatur sicut scisse tunc ponatur super ipsam scabiem subtile siccum vide leue vel rubeum quod sic fit Rx florum eius 3 iij vitrioli de quo fit incaustum viridis adusti 3 vj aeris citri an. 3 j sandaracha spume maris an. 3 j vel iij sal armoniaci 3 s auripigmenti auri j ... pluatur armoniacum cum aq rute vel succo eius teratur omnia alia in mortario et super marmore et misceatur cum succo et distilletur per alembicum vel iterum post quater cum succo et exsiccentur et terantur et cribrentur cum pecia et fiat siccum et ponatur super scabiem in modum pulueris Hoc est colirium viride valens ad scabiem et venas rubeas quae sunt in coniunctiva oculi et palpebris et albuginem et tenebrositatem et ungula Collirium leue rubeum sic fit Rx florum eius 3 iij vitrioli usti 3 iij eris usti 3 ij aeris croci an. 3 j piperis 3 s terantur et misceantur cum vino albo et distilletur per alembicum vel terantur omnia quater super marmore et infundantur in vino quater et exsiccentur et in fine cribretur cum pecia et fiat siccum vel pul. hoc enim hoc valet ad scabiem non trouita et albuginem Si vero scabies trouita quod scies cum inversatur palpebra est grossa et assimilatur sicut scisse curetur incipiendo a flebotomia vel ventosatione et purgatione cum pillulis cochijs vel picra cum faciemus et post illud fricetur palpebra cum inversata fuit cum spuma maris vel cum lapide pumice vel cum instrumento quod nominatur rosa cuius forma est sicut forma ferri vel ... in quo ventosatores faciunt plagas per quas trahunt sanguinem cum ventosa et fiat talis fricatio cum illo ferro quod sanguis inde exeat et cum eo est aliquid de carne illa aspera et scabiosa remoueatur et hec est melior modus remouendi malicie et pertinet ad manualem operationem post abrasionem cum ferro abluatur locus cum aq ca. et aqua tepida aceti vel cum aq ca. decoctionis ... et vitrioli de quo fit incaustum Et distilletur super fricationem cimini masticati in panno In octauo plus ponatur super locum rasum et scabiosum pul. citrinus quod sic fit Rx sarcocolle 3 x succi celidonie sicci 3 iij ligni aloes an. 3 ij croci 3 j s spume maris 3 s terantur in mortario et super marmore et cribrentur et fiat pul. Et appellatur hic pul. citrinus et delet hec scabiem et iuuat ad egritudines palpebrarum et venas rubeas vel collirium viride vel rubeum Nos multa collirium in antidotario faciemus et pul. et alias medicinas quas non ponimus hic Dieta et potus sint ut dictum est in obtalmia talia usque ad dies xv postea regantur ut dictum est in albugine Melior modus curationis carnositatis et scabiei et omnis super fluitatis palpebrarum est ille qui fit cum ferro et rasorio et similibus tamen medicus de talibus sunt consueti vel habuerit quis sanatorem cum eo qui hoc nouit Patet.

De venis rubeis in oculo cum quadam dispositione in modum tele araee supra pupillam et dicitur vulgariter sebel 35

Sebel est egritudo que apparere incipit in aquo angulorum oculi cum venis rubeis et spissis habens quandam radicem grossam et protenditur versus pupillam in modum tele aranee. Aliquando est subtilis non cronica, grossa consistit autem a materia sanguinea declinante per venas a cerebro ad oculos. **Signa** an sit cronica aut non cronica sunt grossities venarum seu subtilitas apparencium in angulis oculorum et quod non prohibet visum et quod vene sunt grosse et radix que est in angulo grossa, tunc vere dicitur cronica. Aliomodo dicitur subtilis et non cronica. **Cura** subtilis et non cronice est ut prius fiat flobotomia et ventosacio in collo et spatulis et post illud fiat purgacio cum pillulis fetidis vel cum pigra. Facta purgacione ponatur super sebel collirium quod sic fit: Rx minii eris usti aceti viridis zuccari quod de penna ana ʒ i, mirre croci venerum rubearum aloes ana quarta ʒ i, pulverizentur quater et misceantur quater in succo rute et terantur quater et fiat pulvis vel sief vel collirium distillatum per alembicum ut sit aqua rosarum. Hoc enim collirium appellatur diarrodion vel basilicon, vel ponatur colirium rubeum vel viride. Si autem cronica et grossa sunt et visum prohibent suspendatur cum filo et uncinis et incidatur cum rasorio ut flobotomo. Eleuetur cum unco levi non incidente a conjunctiva et cornea et suspendatur cum filo et uncinetur et incidatur a parte nasi et cornee et hoc non semper fit nisi per illum qui usus est in istis operacionibus. Deinde ponat super locum aquam cimini masticati in pecia vel vitellum oui cum albumine. Postea pulverizetur locus cum pulvere citrino ut viridi et colirio viridi et rubeo dictis. Bibat vinum album limphatum. Et comedat bonas carnes conditas cum agresta vel vino de granatis. Et vitellis ouorum. Abluat sepe oculos suos cum aqua decoctionis rosarum et camomille et melliloti et mirtillorum.

36 De venis rubeis simpliciter in albis oculorum

Hec egritudo est species sebel sed differt quia in sebel est radix que carnosa in angulo oculi et extendit usque ad pupillam in modum tele aranee. In ista vero non est aliquid istorum sed sunt vene rubee replete sanguine et sunt in albedine oculorum tantum. Causa huius egritudinis sunt humores sanguinei mixti cum colera qui per venas descendunt ad oculos. **Signa** eius cognoscuntur ex visu et ex dicta sebel. **Cura** eius eadem est cum cura sebel subtilis non cronice. Bibat vinum album debile limphatum. Comedat carnes castratorum edorum pullorum gallorum et capponum et carnes auium et animalium et carnes auium degencium in arboribus et in partibus et non magis … ova sorbilia. Aquam ciceris et farina ordei farris spelte et avene. Et herbas scilicet borragines et spinachie et de piscibus recentibus … lucios et carpones assatos. Et condiatur omnia ista cibaria cum agresta et vitellis ouorum vel vino de granatis et berberis et pulvere de speciebus qui sic fit: Rx cinamomi ʒ i, cardamomi foliorum ana ʒ ii, croci ʒ i, terantur et cribrentur et exhibeatur. Purgetur sepe cum pillulis cochijs et yeris capitalibus. Et cum decoctionibus dictis in capitulo de obtalmia. Talia ventosetur in collo et spatulis. Et flobotometur de vena cephalica. Et super oculum ponatur omni die bis stillicidium de colirio meo albo quod fecimus quod sic fit: Rx armoniaci floris eris arsenici rubei ana ʒ ii, … ʒ i, vitrioli de quo fit incaustum ʒ iii, rute celidonie ana ʒ i, succi feniculi lb i. Pistentur omnia et simul in torpentum et fiat magdaleones et ponatur in vase alembico super fornacem et distilletur ut aqua rosarum. Valet ad omnem maculam et albedinem et removet lippitudinem et rubedinem … fiat et conservat visum. Aliud ad idem quod est forcius et appellatur colirium rubeum quod nos fecimus quod sic fit: Rx mirre oppoponaci bdellij aloes carpobalsami armoniaci sarcocolle croci masticis … ʒ vii, vitrioli de quo fit incaustum ʒ x, succi celidonie feniculi rute ana lb v. Misceantur et in torpentum omnia ista simul et cum lento igne distilletur per alembicum ad fornacem ad modum aque rosarum. Hec delet omnem maculam de oculo et valet ad pannum et removet perfecte sebel et omnem rubedinem et scabie palpebrarum. Ponitur cum penna stillicidium in oculo mane et sero. Si autem accipiatur ʒ iii colirii albi mei dicti ana istud et dimittatur sit aquatulum et postea hoc totum coletur cum pecia rara et … delet omnem rubedinem et omnem lippitudinem a quacumque fiat … et hoc … facit in paucis diebus ponitur cum penna stillicidium mane et sero cum vadit dormitum.

De ungula. Rubrica 38

Ungula est macula alba in albedine oculi tendens versus pupillam aliqua figura est ad modum ungule. Et est sciendum quod quedam est levis subtilis non plenum prohibens visum. Et quedam grossa cronica prohibens visum. Consistit autem ex materia flegmatica coagulata et condensata in loco que distillavit a cerebro. **Signa** manifestantur ex visu medici et eius tactu vel aspectu. **Cura** eius si fuerit subtilis non prohibens visum est ut prius materia disgregata tunc pillulis cochijs vel pigra seu cum medicamine de turbith quod sic fit: Rx diagridii ʒ i, turbith hermodactilorum ana ʒ i. Misceantur et fiat i bolus et sumatur in matutinis. Post ipsum bibat aquam vini limphati. Juxta oculum super maculam ponatur colirium viride ut rubeum vel meum album vel rubeum. Si autem grossa et cronica fuerit suspendatur cum uncinis et incidatur cum rasorio et postea confortetur locus cum albumine oui et vitello et oleo rosato mixtis et per … confortacionem super locum ponatur album colirium meum quod diximus multocies. Et aquam ponatur colirium rubeum quod fecimus.

De rubedine oculorum ex percussione et vocatur sfati 39

Hec egritudo fit ex percussione adveniente in oculis et manente in albedine oculorum vestigio rubedinis in modum semi denarii vel quasi in ista figura et appellatur

in oculo ydeomate macula sanguinea Causa primitiua sunt percussio Causa immediata est sanguis qui currit ad locum et ipsius sunt ex venis et per venas in albedine oculi Signa manifesta sunt ex tempora Cura eius est ut primo fiat flebotomia de vena cephalica manus contrarie partis lese vel ventosatio in collo vel spatulis Et post illud leniatur venter cum decoctione quae sic fit Recipe mirabolanorum citrinorum ℥ i pistentur et bulliantur cum ℥ ii prunorum siccorum in ℥ viii aque donec medietas sit consumpta Coletur et cum illa colatura dissoluatur ℥ ii syrupi de nenufare et detur hoc tertia quaque die Aliud Recipe ℥ v aque decoctionis prunorum calide et dissoluatur cum ea ℥ ii manne et ℥ i tamarindorum et coletur et detur quaque die Cuiuslibet addunt in hac decoctione ℥ i pulveris ... et hic est ex ea [illegible] opus valde commune ad hanc infirmitatem quae melius est Et ponunt super oculum in principio pecias infusas in succo plantaginis mixto cum albumine oui et oleo rosarum vel in aqua decoctionis coriandri in qua dissoluatur bolus armenicus Juxta oculum ponatur lac mulieris puella lactantis vel sanguis columbinus vel calidum aliud quod fecimus supra Cum quo miscetur aqua olei rosarum cum duplo eius vini de granatis acetosis Et ponitur de hac mixtura super rubedine oculi vel super sanguinem qui est in oculo propter percussionem vel fluxionem In septimo die vel 30 curatur separatim per flebotomiam vel ventosationem in spatulis Dicta et potus ordinentur ut dictum est in obtalmia talia ut ad dies septem postea vedeat ad vinum aliud cum ... valde et ad carnes et cibaria condita cum agresta et vino de granatis et sucos miorum acetosorum immaturorum

41 De debilitate visus

Debilitas visus appellatur cum homo absque macula non bene videt vel discernit ut accidit senibus et decrepitis Non omnis homo qui transiit xl annos vel l debilitatur circa visum Et hoc non est nisi quia instrumenta visus mutata sunt in complexione et compositione propter resolutionem substantie ipsorum instrumentorum virtutum sensibilium facta a calore qui finaliter inducit ad exsiccationem vel mortem vel ultimam consumptionem Et sic fit aut debilitas visus absque causa narrata quemque propter humiditatem currentem ad oculos offuscante visum et hoc est simpliciter Et fit ex ea sicut vincere super substantiam oculi Et fit propter compassionem et vicium contentum a stomacho Signa propter humiditatem currentem a rebus ad oculos sunt quia multiplicatur per sumpnum per comestionem et satietatem nausatiuam Et quia ante oculos videtur quedam aliquid in modum aque descendentis vel in modum nebule Et oculi humidi apparent et emittunt lippitudinem in digestionem per sumpnum separatim Signa debilitatis visus propter siccitatem sunt quia alleviatur homo per sumpnum Et per comestionem Et homo fauis et in meridie fortius fit et oculi quasi sicci videntur Et sentit pruritum homo et ieiunium separatim Signa eius quae fit propter stomachum absque hoc quia in oculo sit infirmitas aliqua sunt quia infirmitas cessat et non fit semper immo fit fortius cum est satietas nausatiua et destruitur cum facies clare et ieiunium et in hora excitationis vomitus fiat et cum sentit alleviationem ex medicinis indigestationis qui est ex stomacho cum quia est ex aliis causis Cura eius quae fit propter humiditatem est ut primo et prius purgetur cum pillulis cochiis vel fetidis seu cum picra quam in antidotario faciemus vel cum pillulis de agarico quae sic fiunt Recipe aloes ℥ ii coloquintide sticados turbith ana ℥ s agarici ℥ iii fiant pillule cum succo caulis Dosis earum ℥ i vel ℥ i s vel ℥ ii secundum virtutem et conditionem infirmi vel purgetur cum medicamine de turbith et hermodactilis quod faciemus Et eius cibatio cum dieta sicca Seu cum auibus assatis vel positis in pastillo seu patella Nam caro cocta in patella vel in testula in furno seu frixa in oleo vel pinguedine habebit humores multos et specialiter frigidos consort Et similiter caro assata veri vetum est ipsa quae in pinguedine coquitur per longum vsum fastidium generat et hoc volunt physici specialiter Almansor ... de hiis quae sumunt cibaria ex altissimo Comedere eos propter aqua ova sorbilia cum speciebus vel pipere longo Et feniculum cum petroselino et borraginem et portulacam Milium farra et spelta et in hiis omnibus ponantur species et piper longum Bibat vinum subtile non fructosum in quo ponatur aqua de aqua mellis in hoc casu melior est vino Vsus sed feniculi in omnibus suis comestionibus et ... comestione eius est valde vtilis ... de ... quod non ... in libro ... experimentum ... hoc testificate ... sic ... et hoc credimus Semel in ebdomada ... ℥ s ... et ... in aurora cum vino vel cum aqua decoctionis ... feniculi et ... melioribus rebus in debilitate visus ... eius et maxime si sumatur in estate cum aqua in yeme cum vino Distillet in oculis aqua decoctionis ... vel aqua celidonie vel aqua ... seu fel ... vel ... de fellibus vt collirium ... aliud et multum confert Nam visus ... visum et potest remedium in debilitate eius specialiter cum debilitas adest propter humiditatem Aut propter estate Aut collirium quod fit de vino vel de succo ... dul et acetosarum in quo ponitur puluis piperis et salis ana et aloes ... cum in antidotario ... ℥ i ... istorum ... ℥ i ... simul mixti Si autem debilitas visus propter siccitatem sunt ... sit in ... totum corpus cum studio et ... et vino dulci claro ... et ... cum pul quae sic fit Recipe ... ℥ s ... ℥ ii ... ℥ s ... ℥ s ... ana ℥ i ... ℥ i fiat pul Comedat ... auellanas et ... et farinam ordei auene ... et ... et ... lacte ... vel ... cum speciebus ... et tales absque ... in ... sedeant separatim ... Aperiant oculi saepe in aqua frigida et hoc in estate Et

in oculis ponatur lac mulieris vel aqua et oleum de amigdalis seu oleum violarum. Abluantur oculi sepe cum aqua decoctionis violarum fenugreci et malvavisci. Si vero contingeret visus debilitas propter fetorem rectificentur siccitates et humiditates que sunt in ipso cum oxizacra composito vel squillitico et aqua decoctionis ysopi ut sirupus de ysopo aut ysopi et feniculi. Purgetur sepe cum pillulis scoaticis alexandri vel cum pillulis fetidis aut yera et si datur ʒ i aloes ʒ ʒ s mirre et una masticis post cerusa et colibellaton et iterum glutinatur hoc totum cum aqua rosata in qua involvatur sic est nebula que est ex fetina multum que facit et est utile. Sumat iste ʒ i de electuario diadrami vel dyaton vel diaagalangra sero cum vadit dormitum. Et post illud bibat ʒ iij vel iiij aque fenic. est utile et quibus nutriatur ex cibarijs dictis in debilitate visus propter humiditatem. Et potetur ex vino rubeo scripto lim-phato fere in medietate aut minus. Cura eorum que ponuntur in oculis faciat ut dictum est supra in cura debilitatis visus ex humiditate. Avicenna libro 3° capitulo de debilitate visus dicit quod administratio pectinis est utilis in conservatione visus. Et capitulo de conservatione visus dicit quod cepe supertallum est utile.

42 ## De tumore palpebrarum et pilis inversatis et nodo

Iste egritudines habent diversum modum curationis propter causarum diversitatem et diversum modum illationis. Nam tumor palpebrarum fit ex materia ex qua fit obtalmia. Pili vero inversantur propter foraminum inclinata ad partem interiorem. Nodus vel nodositas non curatur et non fit nisi ex materia dura multa vel gipsea conversa in duritiem seu in lapideitatem. Signa tumoris palpebrarum ex quibus cura fiat sunt eadem cum signis dictis capitulo de obtalmia que fit ex sanguine colera flate et alia. Si materia fuerit composita aut similiter signa eadem erunt. Signa inversationis palpebrarum manifesta sunt ex ipsa re et per sensum infirmi. Nodorum vel scliros signa apparent in palpebra que sunt manifesta ex visu et tactu medici. Cura tumoris eadem est cum cura obtalmie ex parte ploie purgationum emplastrorum et diete et potus a quibus cura fiat. Nisi quod in fine sint in tumore ex filia cum cauteria puctalia in radice palpebrarum apud supercilia ut melior fiat exitio membri et resolutio materie contente in palpebris. Cura pilorum qui inversantur et pungunt oculum est ut primo primi omnes pili inversati evellantur cum evadictentur et in eodem foramine ponatur summitas acus ignita et inflammata stringitur et consolidatur foramen et hoc amplius pilus non redit nisi curatur. Dicunt quidam in hoc casu quod si post evadicationem pilorum in foramine apponatur dissolutum cum mastice ponatur confert. Alij dicunt quod si pili inversati cum pilis non inversatis conglutinentur vel infiltrentur cum mastice vel glutine aut colla quod confert. Nam pili non inversati conglutinati cum inversatis trahunt inversatos mediante glutine vel colla ad exteriora et curatur per

omnia ista vero tria sunt et bona in quibus non cadit magna felicitas vel utilitas. Nam ex sola attractione pilorum cum radicibus ad quam sequitur visio cum pun-ctura sola vel acus est tua ad quam non sequitur dubium vel felicitas aliqua et in illa sibi contentus proposse.
Cura nodi vel nodositatis palpebre est ut inversetur palpebra cum tenaculis eiusdem figure capiatur nodus vel fiat abcisio absque in versatione. Et cum tenaculis habentibus quandam curvaturam. Et post hoc scindatur pellis super nodum fere in longitudinem curvatam palpebre et extrahatur et ut perfectior fiat cura ponatur in ea volung aque albus cum cerussa vel sal rubei cum albumine ovi usque ad aliud diem et tunc extrahatur. Et si aliquid de folliculo remanserit ponatur in ea volung aque ungenti viridis vel pulvis qui removeat follicu-lum quo remoto consolidetur volung et clandatur cum pulvere de mastice et mumia. Et hec est via nobilior in hac cura et consilebis non proposse certe dixi ut apparendi nec visum ut doctrina visibile.

De casu pilorum palpebrarum et superciliorum Rubrica 43

Hec egritudo semper fit aut ar[e]factione loci aut propter defectum curationis sui ex quo fit pilus sicut apparet in senibus et decrepitis. Aut propter materiam venenosam existentem loco pili et inficiente ipsum ita quod materia pili non possit ad hoc re ad curatum eius. Signa casus pilorum quod fit propter defectum sui ex quo curatur aut propter arefactionem loci sunt exsiccatio loci et quod in loco non est facta aliqua lumitio. Nec ex parte conspaitionis nec ex parte coloris et quod ipse locus mundus videtur et pellis vel locus nudus ut in calvitie apparet vel in cute calosa.
Signa casus propter infectionem loci ex materia venenosa sunt quod in loco apparet scabiositas cum ulceratione pruritu et venenum liquidum multotiens emanat de loco et etiam cutis vel locus totus in colore et figura videtur esse mutatus manifeste a naturali cursu et ista signa sunt lepra attestantur. Si autem casus pilorum fuerit propter arefactionem loci aut propter defectum sui ex quo pilus fit in loco curari non est regulatum nec fiet in loco illo. Nec revertetur aliunde hoc tamen nisi ut corpus sene mutuatur et impinguetur cum ingenio quo melius potest fieri. Et locus omni die humectetur cum oleo de camomilla in quo dissolvatur laudanum.
Cura casus pilorum palpebre et superciliorum propter infectionem materie venenose currentis ad locum est ut primo mundificetur caput et totum corpus ab illa materia cum pillulis fetidis vel sto a tiet alexandri vel cum decoctione que sic fit Recipe mirabolanorum indorum ʒ i ebuli nigri ʒ ij polipodii ʒ s sene ʒ ij prunorum numero xx conterantur et bulliantur in ʒ x aque donec tertia pars consumatur. Coletur et in ea colatura addatur ʒ ij sirupi rosati vel ʒ iij aut ʒ ij et iij rosati de vino detur in matutinis et iaceat usque ad horam assellationis. Et postea non dormiat usque ad horam post tertiam. Bibat quantum

omni mane in aurora preterquam in die medicine syrupum factum ex sene epithimo et polipodio et scolopendria cum aqua decoctionis priorum. Et sit quantitas syrupi ʒ 1½ et quantitas aque ʒ iiij. Et in ventosetur sub mento et in spatulis vel fiat floia de cephalica mane. Et scarificetur locus semper cum radio vel in strumento acuto intincto in succo cepe et post scarificationem ponatur super locum scarificatum et super scarmam pilorum palpebrarum et superciliorum medicamen quod sic fit. Rx ossium mirabolanorum combustorum ʒ v. fuliginis thuris ʒ iiij. spice inde calami carpobalsami ana ʒ iiij lapidis lazuli ʒ x fiat pulvis. Ex omnibus fiat pulvis qui terebratus subtiliter super marmore etc. et cum radio omni die ponatur super locum. Fuligo thuris sic fit. Grana thuris minuti ponantur in lampadem plenam oleo et super lampadem ponatur et firmetur cum recta scutella vitreata et sub lampade postquam obturata fuit et posita in testula plena cinere incedatur ignis suavis et non multum fortis. Et cum ignis bene inflammatus fuit sub lampade continue super scutellam projiciatur aqua frigida ut coaguletur circa superficiem exteriorem scutelle fumus elevatus a thure quod est in lampade sub qua est ignis. Et cum per longum tempus factum fuit hoc removeatur scutella et quod invenitur adherere superficiei scutella interiore removeatur cum cutello. Et hoc est illud quod vocatur fuligo thuris. Alius modus faciendi fumum thuris nobiliorem supradicto. Buantur grana thuris et ponantur in lampade plena oleo et inflammentur grana thuris cum igne que grana sunt in oleo. Et cum ignita fuerint ponatur super lampade scutella vitreata ita quod scutella comprehendat totam circumferentiam lampadis et plus et continue spargatur aqua frigida super scutellam ut fumus elevatus non inflammetur et consideratur ab igne fumus thuris. Et tunc removetur scutella et radatur quod adheret scutelle et colligitur. Aliud ad idem. Rx thuris ʒ 5 laudani ʒ ij mirre ʒ i olei de mastice ʒ ij. Bulliant ista ad invicem et dissolvantur et post dissolutionem quod fuit in toto de spisso et viscoso post scarificationem radii intincti in succo cepe ponatur super locum cum radio. Regatur cum dicta et potu ut dictum est in mlia ex materia adusta collecta ut ... ca

44 # De pruritu qui fit in interiori angulo oculi.

Pruritus vero non fit in lacrimabili oculorum nisi ex materia salsa vel adusta in qua calliditas mordicatis egit et induxit acuitatem. **Signa** pruritus sunt rubedo et asperitas et lacrime urentes loca proxima et ardor fortissimus et color faciei rubeus mixtus citrinitati. **Cura** talis erit. Purgetur omni die syrupo de fumo terre cum zucaro vel melle secundum exigentiam temporis et etatis cum aqua decoctionis priorum. Sene et fumiterre purgetur cum pillulis cochiis. Aut cum pillulis ad pruritum et scabiem que sic fiunt. Rx aloes mirabolanorum citrinorum.

an ʒ 1 scamonee rosarum rubearum ana ʒ 1 albi mirabolanorum citrini ʒ 1 fiant pillule cum succo fumi terre dosis earum est ʒ 1. Flobotometur de cephalica mane et ventosetur in spatulis et collo et mento. Vitetur bona dieta et temperata. Et bibat vinum album debile et bene limphatum. Abstineat a salsis acutis, legumine, caseo et similibus pro posse et continue per se in omnibus egritudinibus oculorum. Abluat sepe oculos suos cum aqua sulphurea que sic fit. Rx aque lb ij sulphuris ʒ 1 camphore ʒ 5 terantur et misceantur et ponantur in vase vitreo et dimittantur ad solem per dies xl et plus. Ad super est de clarificatione omnibus et bonum huic ablutioni. Abluantur oculi sepe ex aqua calida decoctionis fumi terre et polipodii. Intra oculum ponatur collirium album et collirium de cerusa dictum multotiens.

45 # De aqua descendente in oculum et de panno et vocatur cataracta post confirmationem

Aqua descendens in oculum habet duas species. Quedam est incipiens non confirmata. Et quedam est confirmata non incipiens. Et est alia que videtur similis aque descendenti in oculo. Et est plus grossum quantum in humoribus oculorum et dicitur albaghati. Et est alia preter istas que appellatur pannus durus grossus. Et quedam alia que fit propter opilationem nervi optici in qua substantia oculi et color eius non variatur nec mutatur et appellatur gutta serena. Efficiunt autem isti modi passionis a materia flatica vel multa descendente a cerebro ad oculos inter uveam et araneam telam et aliquando inter uveam et corneam ex qua materia generatur et fit pannus. Et aliquando convertitur in speciem et fit velut aqua descendens vitio stomachi. **Signa** aque descendentis non confirmate sed incipientis sunt ante oculos videre volare aliquid in modum muscarum et tinearum et festucarum. Et si aliquando augmentatur scias quod contingit a stomacho. Si vero non alleviatur in uno tempore quam in alio. Et sit passio in duobus oculis tunc non est a stomacho sed a cerebro. Sed si in uno oculo passio fuit et alleviatur tunc non est a stomacho. Et si pupilla conturbata fuit quasi in ea sit fumus vel nebula tunc non est a stomacho. **Signa** aque confirmate et que appellatur pannus sunt quod prohibet visum et videtur pupilla omnino aspicientis opilata et videtur quod aliquid reci... ex ... in modum panni et tele cuius colorem a cornea et uvea sit in pupilla. Et sunt modi istius plures. Quedam est clara et quedam nigra. Et quando quando movetur cum premitur palpebra cum pollice fricando super pupillam. **Signa** eius que est in modum pulveris sunt quod cum medicus commovet caput fortiter commotione videt materiam plus ad inferiora descendere. Similiter quando exprimitur cum acu de elevatione panni vel aque communis et induratione medicus descendit cum elevatur ad inferiora. Plus vero non elevatur propter spissitudinem suam, assimilatur glutinositate sulphuris et hec est vera materia inter pannum et post. **Signa** gutte serene sunt dolor frontis et oculorum qui antecessit egritudinem. Et quod in substantia oculi non apparet aliqua malitia. Et hoc est quia infirmitas non est in oculo sed in nervo veniente a cerebro ad oculum qui vocatur nervus opticus. **Cura**

aque descendentis ad oculum non econtra et ut purgetur cum pillulis cochiis aut fetidis simul cum piga et hoc fiat sepe omni tempore sue curationis. Abstineat a vino et comedat carnes bonas ut plurimum assatas. Et bibat aquam mellis. Et condiantur cibaria sua cum pulvere qui sic fit ℞ piperis lon. ʒ ß ciamomi ʒ i ß cardamomi ʒ iii croci ʒ ß. Comedat semper et sine eis. Ponat omni die in oculos fel caprinum vel fel vulturis aut aquile. Aut collirium meum rubeum vel collirium de fellibus quod sic fit

Collirium de fellibus

℞ fel caprarum gruis aquile vulturis. Aut omnia aut aliqua ex istis. Et misceantur in scutella vitreata cum ʒ i thucie ʒ ß sal armoniaci et ʒ iii floris eris ʒ i salis gemme ʒ ß spume maris que omnia trita et cribellata sint. In qua commixtione addatur succi celidonie rute feniculi ana ʒ iiii vini al. lb i distilletur hoc totum per alembicum vel dimittatur hoc totum ad solem per dies xl. postea coletur et iterum ponatur in vase vitreo ad solem per dies iiii et reservetur. Si autem non ponatur vinum exsiccetur hoc totum ad solem et fit pulvis ex omnibus que recitata sunt maxime in hiis diebus xl. [illegible] Et cribretur [illegible] et postea in oculo hic pulvis delet pannum mirabiliter.

pul ex eodem

Cura cataracte talis exit ex parte media [illegible] ut dictum est. Nigra autem in illa que non movetur et illa que [illegible] cum pungitur et eius aggregatio non est facilis. Et est illa quam saniem vel pus vocamus non curatur cum acu vel instrumento. Sunt etiam quedam que curationem cum acu non recipiunt vix [illegible] viridis nigra et plumbea vehementis nigredinis et citrina. Illa vero que est clara solida et que dilatatur cum premis eam pollice tuo deinde redit et aggregatur. Post mundificationes factas curatur cum instrumento huiusmodi. Ponas infirmum sedendo in loco claro ut sol eum non videat et facias caput eius inclinare super sinciput ad posteriora in manibus cuiusque astantis. Et tu sis paratus cum acu ferrea rotunda et acute tersa subtili valde que melior est quam argentea tenendo acum cum pulpis digitorum indicis et pollicis manus dextre si vis operari in oculo sinistro et econverso in dextro et tunc imprimas acum elevando palpebram superiorem in medio coniunctive usque ad pupillam et plus et tunc revolve acum circulariter et superius et inferius. Et cum sic feceris deprime cum acu pannum ad inferiora et ipsum ibi dimitte et extrahe acum suaviter et ponas super oculum albuminem ovi mixtum cum aqua rosarum et camphora et dimitte sic eum usque in aliud diem et facias sic usque ad dies 3 postea ponas super oculum succum plantaginis et intra oculum collirium al. de cetero. Si autem panni cataractarum fuerint non obedientes nunquam curabuntur per instrumentum nec per medicinas. Post usum vero medicinarum si fiant cauteria sine [illegible] in fronte cum ferro ignito et incidente. Et profundentur illa cauteria usque ad os valde utilia inveniuntur plus aliis remediis. Aut cauterium in vertice capitis ubi [illegible] digitus medius quando radix palme illius qui patitur ponitur super radicem nasi. Scias quod huiusmodi medicatio non distat nisi per visum et usum per doctrinam vel in me

Manualis operacio

Omnes tales sunt contriti in potu aque mellis usque ad horam firmationis et curationis nullo modo tollat vinum. Gutta serena curam non recipit nisi per mundificationem. Collirium quod valet ad descendentem aquam econtrario et econtra et ad pannum et guttam serenam si aliquod collirium valet potest sic fit ℞ fellis gruis, fellis lucii fellis yrci fellis anapitis fellis aquile fellis perdicis ana ʒ iii euforbii coloquintide sapi ana ʒ i terantur et cribrentur et incorporentur omnia simul cum succo feniculi et fiat collirium. Si autem collirium facere volueris ponas cum predictis lb i vini al. et lb i succi feniculi et distilletur per alembicum vel dimittatur ad solem per dies xl et postea coletur et dimittatur clarescere et reservetur usui ad ponendum in oculo. Si vero hec egritudo a principio provenit curatur solum cum exhibitione oximellis compositi vel squillitici. Cum recipiatur de eo omni mane ʒ i vel ʒ i ß cum iii ʒ vel iiii aque decoctionis feniculi et ysopi. Et cum exhibitione pillularum fetidarum vel cochiarum de octavo in octavum diem. Et cum dieta sicca et cum potu aque mellis

De dilatatione pupille et luminis et vocatur almitasar et de constrictione eius.

Dispersio luminis vel destructio fit propter dilatationem pupille et dilatatio pupille fit aut ex humiditate aut ex siccitate et fit a percussione. Et causa post dolorem capitis et frontis vehementem et intelligas per pupillam foramen uvee tunice quod aliquando ita dilatatur quod pertingit usque ad totam nigredinem oculi et usque ad totam albedinem. Signa dilatationis pupille sunt quod ipsa pupilla videtur dilatata et quod humiditates fluunt per nares oculos et palatum. Et signa humiditatis omnia in capite in oculis et in facie apparent. Et etiam quod fit subito quia est non paulatim. Signa eius que a siccitate fit sunt ariditas oculorum et frontis et quod humiditates non apparent nec fluunt ab oculis nec a naribus aut palato et quod paulatim fit et non subito. Signa eius que fit a percussione aut post dolorem manifesta sunt ex recipiente et per infirmitatem antecedentem et per narrationem infirmi. Cura eius que fit propter dolorem capitis cum dilatatio facta fuerit non amplius fieri potest et remanet incurabilis tamen primo tamen et cum non provenit sit dilatata pupilla curatur ponendo super oculum lentes lentes excorticatas pistatas et mixtas cum bolo armenico et pulvere mirtillorum et agrestis et vino de granatis et succo berberis. Et incidantur cum hoc si possibile est arterie et vene que sunt circa oculos in fronte. Aliud ad idem ℞ succi plantaginis et spume et plantaginis et misceantur et petie linee infundantur in eis et ponantur sepe super oculos die ac nocte

46

Ad idem infundantur pectie in aqua ro. in qua distillata sit thucia et ponatur super oculum. Super frontem vero ponatur emplastrum quod sic fit Rx masticis thuris dragaganti ana ʒ 5 pulverizentur et incorporentur cum albumine ovi. Et si hora doloris aut hora incepcionis dilatacionis fieret cauterium in anteriori parte capitis in sincipite et profundaretur usque ad os. Et proderit post purgacionem cum pillulis et iheris congruentibus ad dolorem capitis esset multum utile et bonum. De quibus purgacionibus et pillulis et iheris in capitulo de dolore capitis multum diximus et regatur cum dieta et potu ut diximus illic. Cura eius quod fit ab humiditate est ut statim purgetur caput cum colirijs et pigra aut cum medicamine de turbith et post purgacionem fiat cauterium loco dicto superius profundata ut diximus. Regatur cum dieta et potu ut dictum est in dolore capitis vicio humiditatis cum siccitate. Ponantur in oculo coliria alia que superius diximus. Cum autem fit propter siccitatem Curatur cum succo plantaginis et succo portulace que ponantur super oculum mixta cum albumine ovi. Regatur cum dieta et potu dictis de ... que fit ex ... corrupta. Cum autem advenit propter percussionem non est multum timenda quia ... fiat statim in primo flobotomia de vena cephalica ... Et super oculum ponatur albumen ovi mixtum cum aqua rosata et succo plantaginis et portulace. Et fiat emplastrum cum lentibus excorticatis et fabis tritis et mixtis cum aqua foliorum salicis. Et intra oculum ponatur colirium de cerusa dictum in obtalmia calida. Regatur in primo cum dieta et potu ut dictum est in capitulo de obtalmia calida et de macula expressione.

47 De hijs qui post occasum solis nichil videt neque in die

Fit autem ista infirmitas in qua homo non videt aliquid post occasum solis Aut propter infirmitatem antecedentem Aut vicio spiritus aut ex materia grossa que in oculis existit et turbacio spiritus visibilis fit ex multa humiditate que in ipsis oculis est. Infirmitas vero in qua homo non videt in die est subtilitas spiritus et eorum claritas propter ... in claritate solis ... et turbatur eius ... hoc in tenebris et obscuris melius et subtilius vident. Signa eius qui non videt post occasum solis sunt ipsa narracio infirmi et ipsa ingrossio et turbacio oculorum et multiplicacio humorum currencium ad oculos et eorum ... Eius vero qui in die non videt est claritas et subtilitas humorum oculi et etiam narracio pacientis. Cura eius qui non videt post occasum solis est ut primo purgetur cum pillulis cochijs et pigra. Postea vero fiat flobotomia de vena cephalica vel regatur cum dieta calida et sicca ... cum carnibus assatis et avibus ... et vino albo limphato. Ante prandium et post digestionem fiat ʒ ij vel iij boni vini veteris acuti. Intra oculum ponatur liquor expressus ... preparati cum pipere hoc modo fiat scissiones multe cum cultello in ... Et impleatur quelibet scissio cum pulvere piperis. Hoc facto ponatur testicula et coquatur in fimo ita quod non exsiccetur Aut in vere quod non est sic bonum. Et tunc removeatur ab igne et accipiatur super lapidem ubi decoctum Et contritum ultima decoctione addatur aqua musti cum eo ... exprimatur et incorporetur cum liquore qui expressus ... tunc exsiccetur et ita contritum et tabuletur cum pecia et resumetur usui. Aliud ad idem Rx fel caprinum et misceatur cum melle in scutella vel in vase vitreo super ignem et cum stilo ponatur in oculum vel ponatur coliria de follibus dicta in capitulo ... Aut ... de panno. Aliud ad idem valde bonum Rx succi rute succi celidonie ana ʒ ij cum quibus misceatur ʒ j mellis et vini fel caprinum et dissolvatur et misceantur omnia ista in vase vitreo ad solem post dissolucionem colentur et inde oculum cum stilo ponatur ... ad solem per mensem ... Si autem hec ... contigerit ... cum indispositione preambula ex pillulis fetidis ... et iheris et cochijs et cum remedijs ... et dieta narrata superius. Si vero propter consuetudinem ... evenerit ... nisi per curam infirmitatis antecedentis aut per istam viam. Cura illius qui in die videre non potest est ut regatur cum dieta ingrossativa quantum sanguinem grossum et spissum ut sunt extrema porcellorum animalium et aquorum et avicule. Et bibat vinum ... dulce limphatum. Et super ponatur ita oculos aqua rosata mixta cum succo plantaginis et gumma arabica et dragaganto et psillio. Nam ista inspissant spiritus claros et turbatos vapores et oculum reddunt ... et rigidum. Aperire oculos tales in isto casu prodest in aqua vel frigore confert et est valde utile.

De pediculis que fiunt in palpebris et superciliis 48

Pediculi in locis istis generantur ex materia putrefacta contenta et derivata illic et consuetudo ... de uno ad alium per consolacionem cum hijs. Et quedam species pediculorum contenta in locis predictis ... ex calida ... Aliud quod appellatur pyatoni et isti multum infirmantur et applicantur ad loca ubi sunt et generantur. Signa sunt pruritus et ardor in locis et rubedo cum eminencijs pustulosis ... Et ... a fricacione et scalpellacione loci abstinere non potest. Cura est ut purgetur caput cum pillulis cochijs et cum pigra et cum ... dictis in capitulo de ... Ungantur et fricentur loca cum aqua decoctionis sulphuris et aluminis ... et staphisagrie. Nam staphisagria destruit tales pediculos non solum in homine sed etiam in omnibus et alijs animalibus. Abluere etiam loca ista cum aqua decoctionis sulphuris et salis et absinthij est utile. Unguentum bonum ad hoc sic fit Rx assungie liquefacte et colate ʒ iiij sulphuris ʒ 5 argenti vivi ʒ 5 misceantur et incorporentur et ungantur

loca cum isto Ad idem aliud R staphisagre ℥ s argenti vivi ℥ s misceantur et incorporentur cum ℥ ij butiri
Et de isto loca pediculosa piatenosa tangantur et videbis mirabile bona dicta imitatur per posse et bibat bonum vinum bene limphatum De fistula lacri-
49 mali oculi et ordeolo R cura

Fistula lacrimalis appellatur a phisicis garab Et est cum angulus lacrimalis residat et est cum
comprimitur sanies vel virus ab eo egreditur tunc
fistula pati dicitur Et aliquando apparet eminentia in loco exteriori que multotiens aperitur cum comprimitur Redit sanies ad
lacrimalem et tunc vere dicitur fistula Et aliquando non aperitur
sed expirat per compressionem ad lacrimale Ordeolus est apa
oblongum in modum grani ordei vel panicij seu milij nascens
in extremitate palpebrarum Efficitur autem fistula ex materia
humida vel inlicita descendente ad locum lacrimalis Ordeolus semper fit ex materia sanguinea vel ex sanguine colerico
Signa fistule sunt humiditas currens cum expressione
a lacrimali et rubedo et largitas lacrimalis Et eminentia apparens aliquando in parte exteriori et fetor loci cum
tangitur Cura fistule pertinet ad cirurgiam de qua in
libro meo feci mencionem Sed nichil melius est in cura
ista quam cauterium punctale Et cum hoc abstinere
a salsis acutis inflativis et flatuosis et a vino forti cum
to minus Medicamen bonum ad hoc sic fit R aloes
thuris sarcocolle sanguinis draconis balaustie antimonij ana
libras ℨ ij et ana ℥ j floris eris ℨ ij terantur subtilissime et fiat sief cum vino et succo rute et ducitur
usque ad tempus necessitatis Hoc autem medicamen dissolvitur in aqua et illa aqua distillando ponitur in fistula aut in lacrimali postquam sanies ex loco tota expressa fuerit Et tunc locetur ad iacendum infirmus super latus sanum et dimittatur per horas 3 et continuando per
ebdomadam per longius tempus donec sanies perfecte exsiccata fuerit Aliud ad idem R aloes veteris boni
electi ana lb ij s litargiri pulverisati et cribrati lb
j Coquantur ista simul in cazola ad ignem per diem integrum
donec nigrum vel veluteus fiat deinde de eo fiant
tente que ponantur in fistulis de proprietate omnem eradicat fistulam et exsiccat Aliud autem quod est valde utile
in isto casu quando sanies exit a lacrimali et non est ibi
vulnus in exteriori Est pone pulverem citrinum qui sic fit
in lacrimali R zinziberis ℨ iij vitrioli de quo fit incaustum adusti ℨ vj arsenici rubei boracis ana ℨ
ana ℨ j salis armoniaci ℨ s alumini ℨ ij Armoniaci
dissolvatur in succo rute et incorporentur species cum illo
succo et fiant trocisci et exsiccentur et cum necesse fuerit
terantur super marmore ut alcohol et ponatur in lacrimali Aliud quod probatum in lacrimali dissolvatur
thuria contrita ad marmor ultima corticis cum collirio meo albo et post dissolutionem coletur cum pecia et
reponatur de quo liquore ponatur omni die bis in lacrimali et iaceat super latus sanum finaliter exsiccat fistulam istam specialiter cum non exit sanies nisi ex lacrimali
et quod in radice nasi non est per foramen Purgare sepe caput patientis cum pillulis cochijs ut pluries aut cum medicina de turbith valde utile est et bonum sit vigilatur
angulus oculi infistulati usque ad dies xxx vel xl

et sero cum vadit dormitum similiter cum oleo rosarum fructi
Si fistula fuerit non apta vel fuerit apta et immediata
a carne et ossa corruptis sanabitur et specialiter si cum eo
vadit dormitum ponatur super oculum emplastrum quod sic fit
R mumie boli armeni aloes thuris masticis ana fiat
ex omnibus pulvis et incorporetur in modum emplastri cum vino stiptico Cura ordeoli est ut fiat flobotomia de
cephalica vel ventosatio in spatulis et abstineat a
vino puro Et emplastretur ordeolus in principio cum licio et
aloe vel cum succo plantaginis et aloe seu cum succo acetose
et aloe postea ponatur cera nova calida die ac
nocte super ipsum aut laudanum et curabitur die x° vel
circa id principium remedium mitigat dolorem et in ordeolum
resolvit Aliud ad idem pone micas panis tamdiu
quod fiat in modum masse et desuper pone vel inunge
ipsum cum butiro et sepe abluatur cum aqua calida De
hiis que extrinsecus cadunt in oculos 50

Quando pulvis seu festuca de vinis de aliquo
aliud simile istis cadit in oculum Ne in versetur
vel in tarentur in tunica oculi vel interiori parte
palpebrarum eius subveniatur Nam propter dolorem aut feritatem propter oculi posset oculus aperiri et existeret in
mala consuetudine quanti ac mutari Cura eius talis sit
quod involvatur stilus de argento aut auro seu de ligno
in pice aut resina que est in similitate illa per oculum et
super rem que in oculum intravit Nam adheret res pici
aut resine et sic potest leniter et absque difficultate extrahi et
removeri

Qui habent in oculis infirmitatem sunt 51
habentes oculos varios et albos et qui
visum habent debilem Cura istius et cetera
et timoris est ut homo quod tenet de hac induat se vestibus nigris et ferat capite et manibus suis res nigras
et videat quod isti duo colores faciunt ad congregationem luminis visibilis et est prius ligare pannum super oculos sandalum nigrum vel viride est utile valde Sero cum vadit dormitum cum aqua rosacea oculos cum succo plantaginis et feminei lactis est
utile et cetera De ardore et dolore qui in 52
oculis accidit ex vehementia frigoris et venti

Multi propter frigus et ventum incurrunt ardorem et
dolorem oculorum et ardor et dolor prestat oculum ad obtalmiam et rubedinem oculorum ex quibus
infirmitatibus oculus posset incurrere defectum visus aut
debilitatem In cura istius tria requiruntur primo ut procedat cum
defensivo contra ventum et frigus 2° ut removeatur ardor et
dolor propter quem evenerint 3° ut procedatur contra ruborem
si existit evenerit Defensivum frigoris et venti est
omnis coopertura pannorum calefaciens faciem et oculos
tegat et defendens eos a vento cingulis quando
et frigore fuit Vinum bibere sero recens et comedere ℨ ℨ
et garioffilorum et nuces muscatas hoc itinere venti et
frigoris et specialiter si fuerit bonum vinum est optimum defensivum est Secundo vero quod removet dolorem et ardorem ab oculis propter que evenerint sunt ablutiones que fiunt cum aqua decoctionis camomille et melliloti et herbe feni et rosarum
anethi et radicum malvavisci et abstinentia a vino
forti similiter Et emplastratio cum istis rebus sero cum
vadit dormitum Cum ex farina ordei et frigida
ponenda est Aut ablutiones que fiunt cum aqua illarum
rerum ut plurimum conferunt et Si autem rubor

ꝑ ista eueniat abstineat a vino et bibat aquam mollem Et fiat plaga vel ventosatio in spatulis et collo Purgetur etiam cum pillulis cochijs aut ᵱg et fiant alrelle ut dictum est in capitulo de rubedine oculorum et capitulo de obtalmia talia. Panis in fuso in aqua frigida si ponatur super oculum sero cum vadit dormitum postquam malaxatus fuerit tunc mediam in modum paste est utile valde

53 De strabositate

Strabositas est egritudo qua tortuositate radius accidit propter nocumentum contingens in nervis et lacertis mouentibus oculum ex duabus causis facientibus oculum inclinare ad diuersas partes recto scilicet dextram aut sinistram superiorem aut inferiorem partem. Et strabositatis prima est in pueris et humidis in quibus nervos et lacertos mouentes oculos ut plurimum venientes a cerebro Et fit etiam a siccitate adducente ipsum ut in febribus acutis et fit aliquando in appoplexia et spasmo et epilepsia et hec subito tunc fit species spasmi ex repletione Signa strabositatis venientis ex humiditate sunt quod fit subito et corpus totum humidum videtur et quod per nares et oculos et palatum fluunt humiditates quamplurime et multe Et si cum hoc fuerit strictura ventris etiam fiet et significationes erunt veriores Signa vero quod fit a siccitate sunt Signa quod subito non fit sed paulatim et fit ut plurimum post egritudinem longam Item si strabositas est ad superiora vel ad inferiora videbitur strabo quod videat res duas et unam videbit Sed si strabositas fuerit ad dextram ad sinistram hoc non contingit Signa eius quando epilepsia et appoplexia et spasmo de humiditate sunt ex repletione et per antecessionem illarum infirmitatum Cura strabositatis que fit post egritudinem acutam aut in egritudine acuta est signum mortis et non curatur nisi per curam ipsius egritudinis Cura strabositatis que fit ab humiditate si fiat in infante non curatur nisi sanat [illegible] in ipsa infancia. In infante enim oportet ut laboret medicus vel custos pueri ut faciat ipsum puerum aspicere ad rem unam et tandem ad speculum opposita in [illegible] propter strabositatem. Aut post ne rubea lana a filis in [illegible] partis strabositatis aliquis inducat in fronte ad aspiciendum quamplurime aut sicut plurimum Tempore [illegible] mediam fit et custodes in hoc ut quamplurime et violenter totus aspectus pueri fit ad contrarium strabositatis propter positionem speculi et [illegible]. Si aut strabo senex aut iuvenis fuerit et fuit strabositas ex humiditate in habente nervos curetur ut dictum est in cura spasmi de repletione Et cum hoc curetur quamplurime et valet ad aspectum [illegible] ad speculum aut ad rubea posita in partibus strabositatis sive ligetur aliquid rubeum ad lucidum ad tempus contrarium strabositatis ad quod quamplurime aspiciat patiens Postea mittatur in nasum strabosi succus foliorum alieue aut caput purgetur vel castoreum tritum et mixtum cum vino quod excitat humiditatem nervorum oculi per istam viam [illegible] et adiuuat ad curationem istius infirmitatis venientis ex humiditate [illegible] ad hec Sed autem a siccitate [illegible] humectetur corpus si fuerit absque febre cum [illegible] lactis et ordeo tantum unguatur pars lesa cum oleo de camomilla et oleo violarum et similibus et ut bibant dicta curetur ut dictum est in capitulo de [illegible] Ex predicte et potus vina non [illegible] medicine et hec tamen in sunt humectatio ut electuaria restaurativa et diadragantum

et similia Et sit regimen quod fit in [illegible] ex [illegible] vel corrupta aut [illegible] et medicine quas diximus in capitulo de spasmo ex inanitione

54 De eminentia oculorum

Eminentia oculorum vel oculi fit aliquando ex vomitu procedente aut ex tonanine vel clamore seu percussione Aut ex ma[illegible] concurrente ad nervos oculorum et implente concavitatem loci in quo oculus locatur vel situatur Et cum in loco non fuerit repletio aut impedimentum necesse fit oculus eminens Signa quod fit propter vomitum aut ex tonanine seu clamore manifesta sunt ex relatione infirmi Si autem eminentia fuerit propter cursum a concavitate loci in quo oculus est situatus sicut trahuntur ex [illegible] et dolore quod quamplurime in ipsius eminentie existit Cura eminentie si fuerit a vomitu sive clamore vel percussione seu ex cursu materie bonum est quod statim in principio fiat flobotomia de cephalica aut ventosatio in spatulis et quod sepe purgetur caput et sequens cum pillulis cochijs vel ᵱg aut cum de crocodilibus dictis in obtalmia talia super oculum postea emplastra quod sic fit Recipe aloes [illegible] acacie ana ʒ v incorporentur cum succo plantaginis vel semine aut acetosa Et super emplastrum ponatur rotula de lana vel coto Constringatur hec cum binda vel ponatur super emplastrum rotula de colla et stringatur cum binda desuper hec et accidunt Aliquid et ex ipsis vos materie quod hoc voluntate strictura circa oculos et forte utile est valde ne eminentia aut lesio in oculis ex tonanine accidat Item Recipe masticis boli armenici amidi tolle cacte ana ʒ v Incorporentur et misceantur cum albumine oui et super oculum ponatur Et super emplastrum strictura bona cum binda iaceat infirmus supinus et abstineat a vomitu et strenutatione et posse Et fiat gargarismus cum melle rosarum et aqua Et bibat in ore [illegible] vel aquam [illegible] ne moueat parum comedat et raro et nullo modo bibat sed aquam vel aquam berberis seu aquam de [illegible]

55 De hijs qui post sompnum oculos aperire non possunt et vocatur hec passio [illegible]

Quando post dormitionem vel sompnum homo oculos aperire non potest Colligitur hoc propter fumos et vapores elevatos a cibo non rectificato in stomacho ascendentes ad cerebrum et illic ex frigiditate ipsius cerebri in humiditatem actualem [illegible] et quando hoc sompni descendendo per nervos et palpebras quando sompnus fit super repletionem immediate currunt illi humores ad palpebras et lacertos mouentes ipsas et oculos Unde propter hoc [illegible] sompnum quidam oculos aperire non possunt Signa istius dispositionis aut ex his similibus ex indicatione infirmi ex ipsa re apparente secundum passionem Cura purgetur cum ᵱg aut cum pillulis cochijs seu fetidis Et fiat [illegible] et post gargarismus cum aqua de [illegible] aut [illegible] oximelle squillitico aut oximelle composito Embrocetur oculi cum vadit dormitum cum aqua decoctionis rosarum mellilotis et floris camomille Quod mixtum cum oleo rosarum et radice gallie repleta et colata simul [illegible] et palpebris in hora dormiendi superponatur Emplastra non facta ex rosis mixtis cum oleo rosis super oculos hora dormiendi confert Ablutio aque calide decoctionis rosarum et leuium multum operatur et est bonum

Quoniam medi
cus est artifex
sensitivus et per
signa in egritudinum devenit causas, opus est ut ma-
xime advertat in medicando ad principalia genera
signorum que quatuor a medicis appellari consueve-
runt. Ut colligitur ex summa B. integri quorum primum
sumitur a tumoribus, secundum a doloribus, tercium ab operacionibus
virtutum immutatarum, quartum a superfluitatibus. Verum quia
signa sumpta a superfluitatibus obiciuntur magis sensibus
nostris, magis ideo sensitiva dicuntur. Et cum inter omnia urina
obtineat principatum decrevi tractatum de urinis ex
dictis antiquorum vel autorum modernorum totis viribus aggrega-
re, non ut aliquod novum me facturum extimetis, sed
ut morem dominorum scolarium quorum filius sum gerere
voluptati. Indiget enim sensibili cognicione circa uri-
narum species cum maxime ut refferunt decipiantur.
Quinque ergo tamen melius potero adducam. Primo regulas
quasdam quas habet medicus presupponere antequam
aliquod iudicium faciat de urina. Secundo regulas sumptas
a coloribus et speciebus eius et quantitate. Tercio regulas
sumptas a contentis. Quarto regulas sumptas a substancia.
Quinto cautelas quas debet habere medicus in iudican-
do et in cognoscendo urinas hominum ab urinis anima-
lium et virorum ab urinis mulierum ne a vulgaribus
decipiantur. Dabitis ergo veniam si ut merenti tale
non adduxeri tractatum dabitur aliis tamen ex hoc
causa subtilius investigandi. **Quantum ergo
ad primum dimisso quid nominis**
ipsius urine quod tangitur ab Egidio illo carmine
De urina etc. descendam ad principale. Primo notandum
est ab urina multa sumuntur signa varia. Primo
a colore, secundo a substancia, tercio a contentis que varias dispo-
siciones habent iudicare. Color enim arguit super
complexionem calidam frigidam cum causatur a quali-
tatibus activis scilicet caliditate et frigiditate. Substancia
stat super humores cum causatur a qualitatibus passivis
scilicet humiditate et siccitate licet quandoque possit color
a passivis causari ut ex permixtione rei humide ut
sanguis cum urina. Contentum autem arguit super dispo-
sicionem membrorum ex quo sequitur immediate solucio
ad dubitacionem illorum qui dicunt quod urina non arguit
nisi super disposicione membrorum interiorum quod est falsum ut
apparet ex dictis etc. Nam ex contento potest cognoscere
medicus super disposicionem capitis iuxta illud gra-
nula renmatice secundo super stomachum ut colligitur ab
Avicenna et Ysaac de signis sumptis ab urina super
apostemata stomachi et aliis disposicionibus ut melius declara-
bitur in sequentibus capitulis. Hec est
Prima regula sumpta ab Avicenna secunda primi et
ab Ysaac in sua de urinis antequam medicus advertat
seu iudicium faciat de urina debet poni eam sane
in vase vitreo diaphano rotundo habente formam
vesice quale dicitur urinale ut melior fiat seques-
tracio contentorum. Tale enim vas est proporcionatum seu
simile loco naturali urine ut colligitur ab Ysaac parte
de urinis. **Correlarium** ignari sunt medici qui ex-
istimant iudicare posse de urina contenta in vase
alterius forme cum non possent cognoscere unitatem
et divulsionem ypostasis, equalitatem vel inequali-
tatem eius cum talis situs impediat completam segregacionem.
Secunda regula sumpta ab Ysaac in de urinis et ab
Avicenna secunda primi urina stans in vase predicto scilicet
urinali non debet aspici in aere radioso nimis
neque eciam in aere nimis obscuro sed in loco opposi-
to radioso aeri. Probatur primum quia radii venientes ad
vas impediunt perfectam visionem cum sint cause dis-
gregacionis spirituum deservientium potencie visive
etc. non poterit haberi iudicium de contentis et parvulis
et in fundo existentibus. Item ex radiis penetran-
tibus urinale variatur situs et locus contentorum
cum contenta aliquando nimis subtilia et levia aliquando
terrestria aliquando in parte superiori. Aliquando in parte
media, aliquando in parte inferiori ut cuiuslibet loco suo de
contentis. Secunda pars regule patet quia si aspiceretur in loco ob-
scuro non posset haberi iudicium de coloribus perfectum nec
de substancia nec de contentis. Ergo regula vera. Secunda pars
patet quia aspiciendo ipsam in aere opposito aeri
radioso non sequitur de contrario predicta et potest haberi
iudicium plenum et firmum de colore substancia et contentis.
Et illa est causa quare practicantes applicant ve-
stes sub urinali et maxime veste fusca ut nigra
cum sit racione albedinis et rubedinis disgre-
gare visum et spiritus. Ita de racione fuscedinis
et nigredinis est congregare etc. melius aspi-
ciuntur partes admixte substancie urine. **Correlarium**
medicus aspiciens urinam ut supra debet post
primam aspeccionem movere ipsam paulatim ut melius
discernantur contenta. **Correlarium secundum** decipiuntur
medici volentes habere iudicium de longe visa. Non
enim possunt habere plenum iudicium de colore nec de
substancia nec de contentis propter distanciam enim disgre-
gantur isti spiritus et isti tales ut plurimum male
iudicant. Et dato quod aliquod iudicium possit haberi
de colore non tamen potest sic haberi de contentis quibus
medicus melius discernit disposicionem lapsus. Patet
correlarium ex verbis Avicenne secunda primi quanto eam
tibi plus approximes tanto spissitudo augmentabitur.
Et quanto eam plus elongabis tanto claritas aug-
mentabitur. **Correlarium** tercium errant medici aspi-
cientes urinam ad lumen candele propter predicta.
Tercia regula est sumpta ab Avicenna secunda primi
medicus volens habere iudicium de urina debet
colligi eam sane in mane celebrata digestione. Talis
enim arguit supra disposicionem lapsus tam racione coloris
tam racione substancie tum eciam contentorum quia quanto
urina longiori tempore reservatur ab intra tanto

ex maiori actione caloris fit maior sequestratio p[ar]tium
et maior depuratio Et sic verificabitur dictum Avic[enne]
2a p[ri]mi Et sic p[ri]ma urina que in mane colligitur
etc. Corr[olari]um Ignari sunt medici qui ut domio-
res aliis videantur volunt habere urinam de hora in
horam Et tamen de nulla possit medicus p[er]fectum iudi-
cium ac completum facere. ex quo non est possibile quod in tam
p[ar]vo tempore fiat debita sequestratio et depuratio
Et hoc non habet veritatem in dolore renali et in
retencione lapidis ubi retentio urine est difficilis
et est causa plurimum nocumentorum. In quo casu melius
est habere urinam quociens volunt imp[er]fecta ut cognos-
cat an materia purgetur per vias urine et qualia. Et ex
hoc verificatur dictum practicantium quod quanto in
passionibus renum et vesice urina fuerit grossior
et turbulentior tanto melior etc.

Quarta regula medicus antequam iudicium faciat de
urina debet aspicere eam immediate postquam est mincta.
Deinde bene cooperiatur urinale cum panno ne
alteretur ab aere exteriori. Post vero horam iterum
aspiciatur et tunc erit facta depuratio et resi-
dencia partium de quibus medicus poterit habere cogni-
tionem. post vero tale tempus debilitatur sedimentum
mutatur color variatur ypostasis. ut colligitur ab
Avic[enna] 2a p[ri]mi doctrina 2a ca[pitul]o p[ri]mo. Et quidam dicunt
etc. et subdit Ego vero dico quod neque post horam
etc. p[ri]ma autem p[ar]s deducitur sic. quia aliqua urina
mingitur turbida et fit clara. et aliqua mingitur
clara et fit turbida. et p[ri]ma melior est absolute
significat enim expulsionem fortiorem. licet 2a in fe-
bribus putridis aliquando indicet salutem p[ro]pinqua[m]
cum in p[ar]vo tempore turbida fit post eius minctum.
quia fit subtilitate humorum facultate eorum
ut absciscat p[ri]mo febrim etc. Aliqua vero turbi-
da mingitur et remanet turbida et illa est deterior
ut plurimum. significat enim ut in pluribus corrupcionem
et ebullicionem humorum ut a G[aleno] 2o de crisi. Dicit
notanter ut in pluribus. quia in passione renum et
yliis seu intestinorum non significat hoc. sed materiam purgari
per vias urine. Dicitur etiam notanter ut in pluribus
quia ubi natura rectificaret. hoc non esset timendum
Corr[olari]um p[ri]mum. de urina delata a longe
medicus potest habere iudicium extimativum tamen non
scientificum. ut patebit inferius. Alteratur enim p[ri]mo
ab aere 2o ex temporis longitudine. 3o ex mo-
tu. Et notanter dicitur extimativum iudicium et non
completum quia ex ista tali medicus potest multa
cognoscere. ut declarabitur cum tangetur de cau-
telis medicorum etc. Corr[olari]um 2m sicut dictum
de predicta pariter dicendum est de urina reducta ad
ignem vel aquam calidam. De tali enim non potest medicus
habere cognitionem p[er]fectam. Resolvuntur enim p[ar]-
tes subtiles. variatur et color. etc.

Quinta Regula antequam medicus faciat iudicium
de urina debet considerare etatem egrotantis

Aliter non est possibile ipsum habere iudicium firmum de urina.
Nam alia debet esse urina infantis naturaliter. alia pue-
ri. alia senis. alia iuvenis. alia decrepiti. ut ab Avic[enna]
2a p[ri]mi ca[pitul]o 9o. Urina infantis debet esse alba lactea.
patet quia superfluitas urine p[ro]porcionatur nutrimento.
Cum autem infans nutritur ex lacte. sequitur quod urina debet
esse alba et lactea. Urine autem puerorum debent esse grossi-
ores et spissiores et non ita albe. patet quia calor naturalis
suffocatur ab humido multo multo. In iuventute debet esse citrina
subtilis quia sicut de racione frigiditatis est ingrossare
et dealbare ita de racione caliditatis est tingere et sub-
tiliare. Cum quod in iuvene calor sit forcior et in ysis
igneus sequitur urinam debere apparere subtilem et
citrinam patet etiam quia iuventus attestatur ignis sequitur etiam
urinam esse talem etc. In sene autem debent esse urine
albe et subtiles quia diminutus est calor naturalis
et albificatur a multis superfluitatibus que multiplicantur
racione indigestionis ad quorum indigestione sequitur
opilatio et ita subtilitas in decrepitu magis tenues
et magis albe propter racionem adducta. Ex quo sequitur
quod ignota etate medicus non potest habere firmum iudicium de
urina. Declaratur etiam exemplariter ponamus quod
medico afferatur urina iuvenis alba et spissa que sit
talis. multo lapsus sto ci ad frigiditatem non dubium
est quod non habita etate medicus iudicabit istam uri-
nam esse pueri et naturaliter talem. Et ita non habebit
iudicium de lapsu sto ci etc. ergo oportet medicum advertere ad
etatem. Clariora tamen ponentur signa ad discer-
nendum urinas correspondentes etatibus in quinto
tractatu etc. Corr[olari]um p[ri]mum licet 9o ita sit con-
tingit tamen urinas in sene fieri grossiores et spi-
ssas valde p[ro]pter racione multiplicacionis flatis que
tales cum viderit medicus debet pnosticare generacionem la-
pidis in renibus vel vesica et magis in vesica
Corr[olari]um 2m sumptum ab ysaac p[ri]mo de urinis
sicut oportet medicum volentem cognoscere p[er]fecte urinam
p[er]fecte considerare etatem ita oportet ipsum advertere ad corpus
patet quia complexiones multipliciter p[ro]porcionantur etatibus
et eciam In colericis enim debet esse urina citrina et te-
nuis in sanguineo rufa et mediocris ex parte substancie.
Corr[olari]um 3m cautius est medico dubitanti de
etate petere cuius etatis sit antequam iudicium faciat de uri-
na quam dicere utrum sit infans vel puer etc. patet quod
non poterit ex hoc sermone intelligi quod non cognoscat
urinam pueri aut infantis. quia hiis cuius etatis. potest
referri ad etatem infancie et puericie et iuventutis

Sexta regula et 9o de mente Avic[enne] medicus
debet certificari de regimine egrotantis circa
res non naturales antequam iudicium faciat de urina
aliter non poterit bene iudicare. Declaratur. Ula 2m
diversitatem nutrimenti assumpti diversificatur urina
ut si quis crocum aut cassiam assumpserit quibus
tingitur urina ad citrinitatem ut p[atet] Avic[enna] 2a p[ri]mi. ca[pitul]o
p[ri]mo. Et non sit aliquis qui in cibo rem tingentem
assumpserit sicut crocum aut cassiam etc. patet ex ista

subpallidus · subruffus · liuidus · rubicundus · kianos

causa nam racione caliditatis est aperitiuus Et propter hoc habet lapsum ad vias urine et tingit urinam Item si quis assumpserit electa que tingunt ad rubeditatem ut patet Auicenna loco allegato Ita eciam dicendum est de vino quod mutat urinam secundum suum colorem causa deductis quia superfluitas proporcionatur nutrimento de quo sufficit etc.

Certificatur ergo medicus cum sibi ostenditur urina si aliqua dicta fuerit usus antequam iudicium faciat de tali Consideretur eciam rebus a medico extra quantitatis et extra qualitatis qui precessit ei visionem urine De racione enim ubi processit … urina discoloratur Extra autem quantitatis ex multitudo cibi urina discolorat etc patet etc quia suffocatur calor in naturis etc **Correlarium primum** sicut de racione multitudinis cibi est discolorare Ita de racione famis aut ieiunii in primo est colorare urinam Certificatur ergo medicus utrum vero precessit ieiunium aut non etc patet quia in principio ieiunii fortificatur calor Et ideo urina coloratur In fine aut est in processu minuitur calor ideo discoloratur quare non dixi in principio Hoc totum colligitur ab Auicenna canone primo de urinis Neque sit illis qui aquam non bibit neque cibum … Nota quod de aqua quia arabes ex lege non bibunt vinum **Correlarium secundum** Certificetur medicus utrum precessit exercicium timor ira aut vigilie antequam iudicium fiat de urina Hec enim tingunt urinam ad citrinitatem aut rubedinem etc patet quia ad exercicium laboriosum sequitur inflammacio et rubracio colore ergo sequitur tinctura Ad iram sequitur ebullicio sanguinis in corde ergo tinctura ad rubedinem In timore retrahitur calor ad intra et fortificatur et vincit Et propter hoc tingitur urina etc Istud correlarium est domini Auicenne loco allegato … sit quod … excedit motibus et dispositionibus que sunt ex … que colorem mutant sicut ieiunium labor vigilie et timor ac eciam ira **Correlarium tertium** Auertatur medicus utrum balneum processit aut vomitus aut cum … in … facta ad dorsum, balneacio facta in aqua sulphurea aut nitrosa Colorant enim urinam quia alterant renes ad caliditatem Balneacio in aqua dulci urinam discolorat Et similiter vomitus laboriosus aut euacuacio tingit eciam Unctio circa renes cum rebus calidis est causa tincture Colligitur ab Auicenna loco preallegato **Correlarium quartum** Adutat medicus ut cum precessit coitus superfluus de racione cuius est inspissare et impinguare urinam Aut assumpcio medicine … … ut assumpcio reubarbari Ex hoc enim vel consilii tingitur urina Istud correlarium colligitur ab Auicenna loco allegato Et coitus urinam valde impinguat et vomitus et euacuacio etc patet … … fames … lauacrum cibus victus potus … debet … racione …

Visis regulis generalibus suppositis quas habet presuppone medicus antequam iudicium aliquod faciat de urina, Nunc dicendum de regulis specialibus ex coloribus urinarum Primo notandum quod color causatur a qualitatibus actiuis hinc est quod ex hoc arguit medicus super qualitates caliditatem et frigiditatem et hoc primo Color aut bonus cum substancia bona arguit super fortitudinem virtutis et bona digestione Color aut malus cum substancia mala arguit super debilitatem virtutis et mala digestione ut declarabitur in sequentibus Exemplum primi si mingetur color rubeus cum substancia multum debili Ex hoc habetur arguere debilitatem virtutis in corpore maxime sanguineo Exemplum … **Secundo notandum** Quod licet colores sint duo tantum scilicet albedo et nigredo ut colligitur … primi … primo medicus non iudicat ex hiis super dispositionem urine Sed ex hiis coloribus intermediis qui dicuntur esse plures ut citrinus viridis rubeus et pallidus ruffus glaucus karapos etc quorum aliqui subdiuiduntur in aliis coloribus ut in sequentibus patebit **Tertio notandum** Quod licet plures sint colores quattuor tamen principales dicuntur quorum primus albus secundus niger tertius citrinus quartus rubeus qui postea diuiduntur Albus autem color arguit super frigidam et humidam complexionem et ita super complexionem flegmaticam Niger super siccam et frigidam [margin: citrina Rubeus super …] … complexionem … Et ita super complexionem sanguineam Citrinus super calidam et siccam Et ita super complexionem colericam Ista omnia patebunt clarius cum ponentur regule iste etc Et ita omnes iste sub titulo arguunt supra caliditatem

Quarto notandum Quod aliqui ymaginantur sufficienciam colorum hoc modo Causa coloris causatur in urina a complexione seu a calore naturali qui est maior digestionis Et quia digestio consideratur super quinque modis primo iniciatiue perfectiue excessiue et corruptiue Et istos quinque modos multiplicant per quattuor gradus et sic resultant colores xx Hoc modo Colores habentes principium digestionis sunt niger in initio in quantum causatur a frigiditate suffocante calorem naturalem Et liuidus in flegmatico quia hic sunt maxima diminucio caloris naturalis Albus in colerico Subalbidus in sanguineo Colores habentes principium digestionis sunt glaucus in initio karapos in flegmatico qui dicitur similis lane cameli Et dicitur a karos quod est camelus … Subpallidus in colerico Subruffus in sanguineo Colores habentes perfectionem digestionis sunt subrubeus in initio Subpallidus in flegmatico Citrinus in colerico Subruffus in sanguineo Colores habentes corrupta digestione sunt viridis in initio kyanos in colerico niger in sanguineo … causatur ab adustione in sanguineo Ex quo sequitur quod color niger arguit super principium digestionis et super corrupta digestione Illud aute habeamus intelligere per … istos in sequentibus patebit

Positis notabilibus ex quibus apparent species colorum in generali et sufficiencia ipsorum determinandum nunc est de ipsis in speciali Et incipiam a colore nigro cum deterior sit ceteris quia … et afferat maiorem timorem medicis et circumstantibus **Notandum primo** Quod color niger in urina causatur tribus modis aut per viam adustionis aut per viam mortificacionis aut per admixtionem rei nigre Et differunt quia urina nigra causata per mortificacionem est obscura et tenebrosa quod non apparet in aliis Differunt aut urina causata per viam adustionis et ea que causatur ab admixtione rei nigre quia in ea apparent partes difformes et una grossior altera In summa … **Secundo notandum** Quod color niger nichil aliud est quam lux in corpore in corpore umbroso ut patet per …

Nam sic accidit

color niger in nubibus quia radii solares non possunt penetrare corpus umbrosum secundum suum eius reverberationem remanent in superficie et inducitur nigredo ista. Ita pari modo debemus speculari de actione caloris naturalis in massam humoralem. **2o notandum** est quod color niger est multiplex ut patet per Avicennam 2a primi capitulo 3o. Nam colorem nigrum quem precedit color fuscus. Aliquis color viridis aliquando citrinus quod visitatur. Nam urina quandoque causatur a frigiditate suffocante calorem naturalem ut tactum est. Aliquando a caliditate per viam inflammationis. Urina nigre primo est admixta citrinitas et precedit urine 2o modo nigre est admixta viriditas similis lapidi indico colori quod precedit urina nigra aut fuscedo. Ex quibus sequuntur alique regule.

Prima regula urina nigra cum odore magno significat inflammacionem in membris spiritualibus. Nam odor magnus in odore insequitur actionem fortis caloris ut patet per Avicennam loco preallegato ad quam sequitur inflamatio. **Secunda regula** Urina nigra in febre acuta cum odore acuto sedimine subtili significat dolorem capitis cum permixtione eius et fluxum sanguinis narium ex quo in die cretico patet quia significat habundanciam humorum subtilium. Bone sediminis subtilis quia facilime elevantur ad caput ut inducunt accidentia predicta. **Tercia regula** Urina nigra quam precessit citrinitas aut admixta ei significat ictericiam citrinam patet quia significat opilationem factam in kisti fellis aut in viis intermediis propter quam colera non potest transire. Sed regurgitat ad intestina et ad vias urine et per consequens attingit urinam ut patet per Avicennam 2a primi. **Quarta regula** urina nigra quam precessit fuscedo aut que sit illi admixta significat ictericiam quia significat opilationem in regione splenis propter quam humor melancolicus niger non potest transire ad proprium receptaculum sed regurgitat ad urine vias et sic tingit urinam. **Quinta regula** Urina nigra quam precedit viriditas aut declinans ad viriditatem significat extinctionem caloris naturalis et per consequens mortem quia significat habundanciam frigiditatis suffocantis ipsum calorem.

Sexta regula Urina nigra guttatim mixta et pauca cum putrefactione odoris significat mortem quia significat naturam superatam a morbo quia non est potens contra ipsum pugnare tam ipsum patet per Avicennam loco preallegato. E quanto urina facilius mingitur tanto melior quia significat fortitudinem virtutis expulsive et virtutem animalem bene se habere. **Septima regula** urina nigra in muliere cum humore feculento in fundo residente significat actualem fluxum menstruorum patet quia propter feculenciam que fundum petit superius alleviatur et inferius inspissatur. Causa autem propter quam urina denigratur hec est quia sanguis menstruus qui est mirabilis horribilis et tenebrosus admiscetur cum urina et ita denigratur ut in flobotomia patet etc. **Octava regula** Urina nigra pauca fetida in febribus significat mortem in die cretico patet quia ex nigredine significatur mortificatio. Ex paucitate significatur consumptio humidi substantifici. Et ex fetore significatur corruptio humorum ut in morbis postea fecis. Correlarium quanto nigrior fuerit tanto deterior propter rationes adductas. **Nona regula** sumpta ab Avicenna urina nigra in multa quantitate cum non in est nigredo apparens

in febre quartana cum doloribus dorsi et matricis est signum certe salutis patet quia significat naturam que faciebat febrem evacuasse per vias urine et virtutem fortem super morbum ergo signum salutis. Correlarium bonum in practica cum medicus viderit urinam denigratam in febre quartana debet pronosticari salutem et febrem esse in declinatione ultima patet quia signum est quod materia debet evacuari per vias urine etc. **Decima regula** Urina nigra oleaginosa non ratione renum aut vesice significat mortem propinquam et spasmum ex siccitate patet quia talis urina significat consumptionem humidi substantifici et radicalis membralium etc. Et notanter dicitur vicio non ex parte in renibus aut vesica quia tunc significatur caliditatem renum. Et hoc colligitur ex summa ipsius primo pronosticorum. Cavendum est ne vesice vicio capiaris ut quod sunt est aliquam dividiuc esse etiam calculosum et in pacientibus circa renes tales urine turbide et obscure consueverunt apparere. Correlarium bonum est ut medicus aliquod iudicium faciat de urina certificetur utrum paciatur in renibus aut sit constrictus facere tales urinas etc. **Undecima regula** urine nigre apparentes in febribus cum sudore capitis aut colli aut dorsi est signum malum et propter tendit ad mortem patet quia significatur adustionem in membris superioribus ergo significat malum patet per ipsum sanat primo de urinis et Avicennam 2a certi de signis urine nigre. Correlarium sudor factus circa collum vel caput non est bonum ut plurimum licet in mulieribus magis salubris sit. **Duodecima regula** urina nigra et grossa que postea convertitur ad albedinem et tenuitatem significat casum virtutum digestionis patet quia significat privationem caloris naturalis non potentis colorare ipsam urinam ergo tunc patet etc. per Avicennam 2a certi capitulo preallegato. **Decima tercia regula** urina nigra cum ypostasi in medio que dicitur eneorima et ab egidio anatile significat surditatem instanciam vigiliarum et fluxum sanguinis narium ex parte dextra stante fortitudine virtutis patet quia significat vapores calidos subtiles elevari sursum ergo etc. patet ab ipso sanat primo de urinis etc. **Decima quarta regula** urina nigra multa apparens in die cretico cum eius cum ea sublevetur virtus est bonum signum patet significat eam naturam evacuantem facientem febrem ergo. Et dicitur multa duobus modis aut quia mingitur sepe et parum aut quia raro et multa. **Decimaquinta regula** urina nigra in qua fuit pedime rotundum in fundo cum tensione ypocundriorum aut stante sudore aut apparente in aqua parte est signum mortis quia significat multam ultimam adustionem ergo patet per Avicennam 2a certi capitulo preallegato

Postquam dictum est de urina nigra que est deterior ceteris urinis post vero ipsam ponitur livida io de tali 2o punctum est notandum. Primo est quod per urinam lividam habemus intelligere quandam plumbeitatem que assimilatur vestigio tritto posito in carta alba et talis ut plurimum causatur a mortificatione. Correlarium cum medicus vidit urinam similem in colore colori plumbeo debet male iudicare ut apparebit ex regulis inducendis ergo primo color urine. **Secundo notandum** est sicut dictum est de urina nigra quod causatur 2bus modis. Ita dicendum est de urina livida que causatur aut racione mortificationis aut racione adustionis aut racione

admixtionis rei livide ut ex mixtione humoris frigidi delicti
a na ipa Signa aut ad cognoscend que causatur a morti
ficatione que p admixtione ab p adustione que ab admixtione
rei livide sunt. Nam que causatur a mortificatione e sunt
livida. Quando ab adustione appet subnigra ut ea pre
cessit urina viridis. Quando ab admixtione rei livide e
grossior et spissior in una pte quam in alia et hoc nota pro
de urinis. **2o notandum** Quod urina livida appet duo
aut p totum livida aut secundum pte. Si ab deterior e
prima. quam 2a. Nam urina livida q p totum e semp causata
a mortificatione utriusque simul aut a mortificatione humor
urina aut livida 2m ptem. non ergo prima deterior. Urina
aut livida p totum causatur 3bus mod. aut a mortificatione
humor. aut a mortificatione epatis. aut a mortificatione
utriusque simul. A mortificatione humor que fuerit delicti
ab operatione nate. A mortificatione epatis que sunt in frigida
tur ultima infrigidatione. Et signum ad cognoscend que a
mortificatione unius tm. aut que a mortificatione utriusque
e q si urina causatur a mortificatione unius tm facit re
sidentia. et spissior appet in una pte quam in alia Si vero
a mortificatione utriusque non fit sequestratio nec residentia
ut dictum e Ista aut sumuntur ab Ysaac primo de urinis
Quarto notandum Quod p ut colligitur ab Ysaac in qua
cumque superfluitate nisi corporis egreditur aliquid utile v3 aliquid
de calore et spus aliter non contingeret urina attenuari et
in spissari postquam esset mixta nisi aliquid de calore cum urina
egrederetur, que aut ille calor et spus obfuscatus redditur
urina livida. quare et cetera ex hiis sequuntur aliquae regule
Prima regula urina livida p totum in qualibet consti
tutione e signum propinquum mortis. pz quia fit mortificatione
aut spirituum aut epatis aut humoris et maxime sanguinis
q mortis dici primus humor non stante mortificatione aliquorum istorum
sequitur mors. cum livi lividitas n p totum in sequitur
ultima infrigidatione membrorum. ad quam immediate sequitur
obfuscatio caloris et spuum et p omnis mortificatio Con
firmatur auctoritate principis 2a canti de signis sumptis
ab urina livida. **2a regula** Urina ~~nigra~~ livida aliquantulum
subnigra quam precessit urina viridis e signum mortis pz quia
fit ultima adustione membrorum ad quae sequitur mors
ut colligitur ab Ysaac primo de urinis. Correlarium urina
livida qua precessit urina cuiuscumque conditionis e mul
tum mala. pz quia ante fit mortificationem caloris et spuum
3a regula urina in q sunt circulus coloris plumbei
aut lividi in parte superficiali declarat epilensiam, ista regula
sic probatur nam talis urina manifestat et declarat ebulitionem
et corruptionem in spiritibus membrorum animatorum propter opi
lationem ad quam sequitur epilensia. non tamen ebulitio e causa
lividitatis urine ergo regula vera hic primo colligitur ab Avi
cenna 2a 3i cano ppo et ab Ysaac primo de urinis. Correlarium
stante epilensia in fieri aut in facto esse. tunc urina sit
appens e mala. pz quia fit mala dispositio confirmata
in cerebro. ad quam sequitur ebulitio in spiritibus. **4ta regula**
urina 2m pte livida. stante tuefactione ventris magna.
demonstrat ydropisim. pz Nam ydropis sunt asclites siue
timpanites. ut plurimum causatur a frigiditate excessiva
epatis ad quam sequitur suffocatio caloris spuum et ad suffocationem

aut hanc sequitur inductio lividitatis Et non de
secundum ptem. quia si appet urina livida p totum
esset signum mortis ut colligitur ab Avicenna 2a 3i cano
ppo. Correlarium medicus videns in ydropisi urina
livida debet pronosticare eam difficilem ad curam
pz quia fit mala dispone frigida et humida
confirmata et obfuscationem caloris et spuum
Quinta regula contingens e urina livida appe
in synocha febre. Nam sine synocha fiat a sanguine
peccante. Ratione qualitatis. sive a sanguine peccante ratione
quantitatis. fiat talem sanguinem non posse dirigi ab ipsa
natura. propter mala qualitatem aut multa quantitate. Sanguis
aut delictis a regimine nate putrefit et ad putrefac
tionem sanguinis sequitur spirituum infectio. et diminutio caloris
q dicitur causa lividitatis urine ut colligitur ab Avicenna prima xi
Sexta regula urina livida 2m pte superficiale. aut
media cum similibus diminuitur semel et separatur fit in
membris spiritualibus aut pleuresi aut peripleumoniam. pz quia
tunc urina fit obumbratione caloris in fonte suo. pectus
aut dicitur esse fons ergo talis ebulitio non potest fieri nisi
stante compressione circa pectus q compressio sequitur apud
ergo ista generalis sumitur ab Avicenna 3a 3i cano de pleuresi
et ab Ysaac primo de urinis. Et non de cum similibus
separatur quia similis urina accidit super dispositionem
renum et epatis Correlarium cum ex urina tm non potest medicus
distinguere et distinctive cognoscere pleuresim a peripleu
monia. pz quia e signum commune. sed ex aliis signis que
ponuntur a medicis. puta a dolore circa costa. tussi,
pulsu serrino, q sunt signa pleuresis. Correlarium 2m
medicus data sibi tali urina. cum talibus similibus
non habitis aliis signis. debet pronosticare apostema pectoris non
limitando ad pleuresim nec ad peripleumoniam nec de specia
Correlarium 3m urina livida p securans appens in pleu
resi aut peripleumonia est signum mortis et proximum, pz quia fit
cognitio intenditur obfuscatio ipsorum spuum et caloris naturalis
Septima regula urina pauca livida 2m ptem
oleaginosa in qua hoc contingit e signum mortis pz quia tunc urina
pauca arguit consumptionem humiditatis substantialis. Oleaginosa
fit liquefactione humiditatum non stante aliquo istorum e proximum
ergo regula vera. Et tunc colligitur ab Ysaac primo febrium. Correlarium
omnis urina mala ex parte coloris redditur deterior ex
parte pauce quantitatis pz p predicta **8va regula** urina
livida pauca frequenter mixta demonstrat stranguiriam
pz quia demonstrat opilationem seu constrictionem colli vesice propter
quam non potest expelli urina una vice multiplicat ergo ex
parte nate admultiplicationem aut sequitur stranguiria **Nona
regula** Urina livida 2m pte apud in quartano magno
aut parvo e multum periculosa. pz quia fit adustionem et ebu
litionem esse factam in membris spiritualibus et in corde. Et
non de in quartano magno aut parvo. quia tres ponuntur
quartane q parvus. q maior. q maximus. Quartana
parva e que fit ex 3a na quartana, et 3a na interpolata, Maior
e que fit ex 3a na quartana et cotidiana interpolata, Maxima
e que fit ex tertiana interpolata et quartana quartana, Quartana
prime de genere acutarum, 3a de genere cronicarum **Decima
regula** Urina livida 2m pte contingens ex tertiana

vene non est porulosa ut predicte. Ex primo sequitur quod ex fractu-
ra vene possit urina livida apparere. patet quia quando primum
sanguis ex vena effunditur. tamen primum putrescit et
ebullit. que ebullitio et putrefactio facit ad lividitatem
Ex quo autem non sit porulosa. patet quia ad consolidationem
vene sequitur remotio lividitatis. Correlarium medicus
in fluxu sanguinis non habet curiositatem pro ... ex u-
rina livida. neque talem urinam consequi debilitatem
virtutis extremam **Undecima regula** urina livida
apparens in ptisi est signum propinque mortis. Est auctoritas te-
principis ca° ipso de ptisi. Item ratione quia tunc urina
livida manifestat ultimatam consumptionem caloris et
ultimatam resolutionem humiditatis cordis. ergo signum
etc mortis. Correlarium medicus non habet dubitare quod ptisi-
cus cito morietur, nisi tunc videt urinam lividam quod dictat
ut supra **Duodecima regula** contingens est plurimum
in doloribus arteticis urinam lividam apparere. quod propter vehe-
mentiam doloris debilitatis virtutis ad tunc debilitatem
sequitur in loco doloris et infirmitatis spiritus et caloris que propter
sunt causa lividitatis urine. Correlarium unde dolor fortis
sufficit ad inducendum lividitatem in urina. patet ad do-
lore quia saltem facit debilitatem virtutis et calidi
proprio et infirmitatis spiritus **Decima tertia regula** u-
rina livida in qua apparent fluxus et resoluta fiunt super
dolorem arteticum patet quia artetica ut plurimum
causatur ex materia et humore fluente ad articulos ergo
Correlarium contingens est ut plurimum ex fluxu emorroidarum
ad ... fieri urinam lividam patet quia propter ...
fluxum suffocatur calor et offuscantur spiritus
Decima quarta regula, contingens est urinam lividam
apparere ex retentione menstruorum. patet quod ex vapori-
bus elevatis a matrice infirmantur spiritus et offus-
cantur quibus offuscatis sequitur lividitas in uri-
na patet hoc auctoritate principis in 3° ... ca° ipso C-
orrelarium urina apparens livida in muliere curiositatem
retentionis ... et opilationis **Decimaquinta regula** u-
rina livida apparens in febre ethica est signum mortis.
patet quia fit ultima adustio et resolutio humiditatis
membrorum et ebullitio in spiritibus ad quod sequitur im-
mediate mors. ergo regula vera. **Decima sexta regula**
urina livida in tremore cordis arguit ipsius incura-
bilem. patet quia fiat ultimata ebullitio in spiriti-
bus cordis ergo. patet hoc ex ... Avicenne capitulo ipso
Decima septima regula. urina livida in fre-
nesi est signum mortis. patet quia ex se fiat alterum istorum
aut maximum ... raptum ad cerebrum aut calore extinc-
tionem caloris naturalis ergo regula vera.

Uiso de urina livida
restat videre de urina viridi que est 2a
in ordine malicie pro quo notandum quod uri-
na viridis causatur aut per viam morti-
ficationis sequentis in frigiditatem spirituum. aut per
viam magne adustionis et inflammationis sive fiat
primo aut 2° modo est signum mali istud presuppositum col-
ligitur ab Avicenna 2a primi ca° 2°. **2o notandum**
quod urine virides dicuntur aut ex parte coloris aut ex

eo quod alique sunt virides per totum, alique vero in parte, que dicuntur
ex parte coloris quia alique est viridis similis colori pistaciorum
Alique est viridis similis eruginis eris. Alique similis
succo porri. Alique autem similis colori yreos. Alique similis
colori lapidis indici. que distinguntur ex parte maioris in
frigiditatis aut incendii. **3o notandum** quod tales urine
virides sunt magis male aut minus male. Si quod urine
precesserint magis male aut minus male. quia si precessit
livida aut nigra est malum signum, si palea et huiusmodi est minus
malum. patet quia ex hoc arguitur maior aut minor mor-
tificatio maior aut minor incendium quorum alterum per urinam
viridem fiat. Cuius stantibus sequuntur iste regule,
Prima regula urina viridis per totum in febre acuta
est signum mortis. patet quia fiat ultimatum incendium in spi-
ritibus aut mortificationem caloris naturalis ad quorum utrumque
sequitur principis, ista conclusio est contra ipso de urinis ca° po.
2a regula. urina viridis in pueris aut in infan-
tibus fiat spasmum. patet quia fit ex habundantia humorum
frigidorum per totum et fit in nervis et ita spasmum
fit ista conclusio tollitur ab Avicenna loco allegato **3a regula**
urina viridis similis colori pistaciorum fit mortificationem
caloris naturalis. patet quia fiat frigiditate excessiva istud
per Avicennam loco allegato. **Quarta regula**. urina viridis
similis succo porri est signum proxime mortis patet quod fit ulti-
matum incendium in membris principalibus et spiritibus ergo regula
vera. et ista conclusio colligitur ab Avicenna loco allegato
Quinta regula. urina viridis similis eruginis eris
etiam est inter ... patet quia fit vehemens ...
... et est sine spe quod si fuit facta ... fit
spasmum propter rationem adductam in 2a regula. **Sexta
regula** urina viridis similis yreos. que precessit
urina viridis. fiat vehementem frigiditatem suffoca-
tiva caloris naturalis ... est malum signum **Septi-
ma regula** urina viridis stante dolore aut angusti-
a in stomacho sine ypostasi fit venenum in potu sumpsisse ...-
...tum et per ... morte. patet quia tunc venenum ...
colori viridi et non patiatur a calore ... tingere urinam.
vel aliter quia cum venenum ex se inimicatur cordi et
spiritibus dicatur esse mortiferum ergo isto assumpto
inducitur mortificatio. que est ... in viriditate urine
Et non est ... ypostasis quia si tunc ... urina apparet
ypostasis esset spes vite quia fiat ... potentia virtutis
fit maior. **Octava regula** urina viridis cum circulo
viridi est signum desperatissimum patet per rationes adductas.

Postquam dictum est
de urinis ... aut debi-
litatem ... mortificationem. nunc de-
terminandum est de urinis ...
aut debilitatem ... Et primo de urina alba
que ex multis causis provenit ad manus medicorum.
Primo notandum quod albedo capitur dupliciter. uno
modo quedam diaphaneitas et translucentia sicut albedo
aque aut vitri. Alia est albedo que ...
... que dicitur color disgregativus visus. Et de hac
est ad propositum. Advertendum tamen quod talis albedo
in urina causatur ... causis. primo a defectu.

caloris naturalis. 2o a resolucione humoris. 3o a dissolucione
virtutis. 4to ab opilacione. A defectu caloris dicitur aut
ab eius defectu in toto. ut in senibus. in quibus apparent
tales vrine albe. Aut a diminucione eius in parte ut ex
debilitate caloris epatis que debilitas causatur aut
ab acuitate egritudinis ut in frenesi. Aut propter longitudi-
nem egritudinis ut in ethicis in quibus accidit vrina alba
Provenit eciam talis vrina ex parte cibi. Aut ex parte nimie
quantitatis aut qualitatis aut vtriusque aut ex malicia substancie
Exemplum primi ut apparet in crapulis. Exemplum 2i ut ex comestione
lactuce. Exemplum 3ii ut ex comestione carnium vaccarum nam in
omnibus hiis apparent vrine albe. 2o accidit vrina alba a con-
solucione virtutis. que est consolucio aut in toto aut in parte. que conso-
lucio fit stante cum egritudine. aut mala disposicione in de-
terminato membro. ut in capite sicut in subet. 3o causatur
albedo in vrina a dissolucione humorum. sicut propter dissolucionem
flatus vitrei. quod cum sunt dissolutum causat vrinam albam
4to causatur ab opilacione. que est causa de albacionis
pluribus modis. aut propter lapidem contentum in renibus aut vesi-
ca. aut propter apostema. aut propter habundanciam humorum circa
vias vrine. Aut propter eorum viscositatem aut grossiciem aut propter
vtrumque. Ista colliguntur ab ysaac primo de vrinis capitulo de vri-
nis albis. 2o notandum est albedo vrine est multiplex
quedam glutinosa vel mucilaginosa. quedam vnctuosa. quedam sa-
niosa similis albedini fungi. quedam spermatica similis sper-
mati. quedam plumbea. quedam vrina indicat super varias dispensaciones
propter causas diversas. Ex hiis sequuntur iste regule. Prima
vrina alba splendida tenuis significat opilacionem et maxime
splenis. probatur quia talis vrina denotat habundanciam humoris me-
lancolici qui dicitur f. et s. complexionis. modo de racione frigiditatis
est dealbare quia albedo est signum frigiditatis ut habetur in tegni de
racione vero siccitatis attenuare. modo ad habundanciam humorum
melancolicorum sequitur opilacio et maxime in splene. qui dicitur
locus melancolie. ergo regula vera. patet quia sic ait Auicenna 2a primi
capitulo de vrina alba. Correlarium ex tali vrina medicus debet
indicare discoloracionem faciei. pinguedinem. pigriciam in to-
to patet. quia ista sunt sequentia opilacionem. Correlarium 2um ex vrina
tali medicus significat arguere splenis gravitatem et dolorem in parte
sinistra. Correlarium 3um sicut ex vrina tincta medicus ab-
solute arguit dominium caliditatis. Ita ex vrina alba do-
minium frigiditatis patet per precedentem. 2a regula vrina al-
ba cum parte superiori plumbeo denotat opilacionem in cerebro
et epilensiam. Ista regula probatur sic. Nam ex albe-
dine arguitur suffocacio caloris et dominium frigidorum humo-
rum. ex circulo plumbeo materiam esse in capite et ma-
xime grossam flaticam ut melancolicam que sunt cause opilacionis.
Ad opilacionem autem sequitur epilensia. ergo regula vera quod patet.
Concordat 2a pars est ysaac primo de vrinis. Et notanter dicitur
in parte superiori. quia in parte inferiori existens arguit super
disposicionem membrorum inferiorum. 3a regula vrina
alba mucillaginosa denotat habundanciam humorum fri-
gidorum flaticorum. grossorum. crudorum. probatur quia mucillaginosa
vrina. non fit nisi ex transitu materie grosse ad vias vrine.
quam non transiret. nisi habundaret in toto. ergo vrina mu-
cillaginosa denotat habundanciam grossorum humorum patet
quia sic ait est Auicenna loco preallegato. Ita consimiliter mucil-
lago respicit grossiciem sicut tenuitas subtilitatem.
Quarta regula. vrina alba semiliuida. semi-
liuida saniosa. similis colori fungi significat vlceracionem
in renibus et in viis vrine. probatur primo auctoritate. Auicenna

3a primi de vrina alba. 2o racione. talis vrina racione
albedinis arguit multitudinem flatus in toto. et per hoc
in viis vrine. Racione liuiditatis super adustionem humorum
ut patent ut in capitulo de vrina liuida. Humores autem
adusti sunt cause mortificacionis et acuitatis. Nam tales
autem faciunt sequi vlceracionem. ergo racione saniei facit et
arguit vlceracionem. et per hoc in viis vrine aut in reni-
bus ut predictum est. ergo regula vera. Correlarium primum omnis
vrina saniosa denotat aut rupturam apostematis. aut vl-
ceracionem in viis vrine. patet aliter non posset fieri saniës
in vrina. Correlarium 2um. Multociens errant medici
in cognoscendo saniem distinctam ab ypostasi. Correlarium patet.
Nam multociens errant medici propter similitudinem figure
eius et ypostasim ex parte albedinis leuitatis et descensus
ad inferiorem regionem. quia stante fit sepissime
error in indicando. Quare notandum est
differencia est inter saniem et ypostasim. quia saniës est cum
fetore semper. 2a differencia existente sanie facta agi-
tacione non potest fieri divulsio saniei. ut quemadmodum
ypostasis. 3a differencia non apparet saniës sub figura pirami-
dali ut apparet ypostasis. Ex quo sequitur bonum est medico
semper agitare vrinam antequam indicium faciat. Quinta
regula vrina alba tenuis aqualiter liuida sine sa-
nie ut est color fungi significat lapidem in renibus vel
vesica. Illa regula primo patet auctoritate. Auicenna loco pre-
fato. et ab ysaac primo de vrinis. probatur est racione Nam talis
vrina racione albedinis significat dominium humorum frigidorum
et crudorum in toto. Et racione liuiditatis caliditatem sug-
flua in renibus et in viis vrine. modo existente domi-
nio humorum grossorum et caliditate superflua sunt cause
sufficientes ad generacionem lapidis ergo talis vrina indicat
lapidem ut dictum est. Correlarium primum medicus debet
ex arenulis certificari. in quo loco sunt lapis gene-
ratus. probatur. nam si apparent arenule albe signum est quod lapis
est in vesica. Si arenule fuerint rubee signum est quod est
in renibus. Sexta regula vrina alba spissa vnc-
tuosa per totum significat ethicam. probatur nam talis vrina significat dissolucionem humi-
ditatum propriarum membrorum cum quo contingit ethica 2e speciei
confirmata. ergo talis vrina denotat ethicam. patet quia
et ambo collis... ab Auicenna 2a primi capitulo preallegato quare ergo
redditur vera. Et notanter dicitur per totum vnctuosa. quia secundum
partem superficialem tamen significat caliditatem magnam in renibus
Correlarium in vrina vnctuosa in omni disposicione egritudinali
est mala. patet quia absolute significat adipis dissolucionem et liquefactionem
Septima regula vrina alba post cibum. aut
tincta non a causa primitiva. in hac vlibus significat quod
se primitatis in ethica. probatur Nam talis vrina significat dominium
humorum melancolicorum et consolucionem calidorum et cum hoc opila-
cionem. que sunt cause ethice ergo regula vera. Et notanter dicitur
non a causa primitiva. quia si sunt a causa primitiva. puta
a nimia gruestione aut potu aque frigide. tales primitates
non significant patet eciam regula auctoritate Auicenna 2a
primi capitulo de vrina alba. et ysaac primo de vrinis.
Octaua regula vrina alba plumbea secundum partem
sine aqua ypostasi significat mortem propinquam probatur quia talis vrina
racione plumbeitatis et albedinis significat mortificacionem caloris
in naturali quo stante sequitur mors ergo. Confirmatur
Auctoritate Auicenna loco preallegato. Correlarium vrina
alba quecumque fuerit cum iuncta plumbeitati seu liui-
ditati est valde mala patet.

Sequitur de urina rubea
Et primo Notandum. Quod urina rubea ut plurimum attestatur complexioni calide quia ex materia calida colica. rubea per vomitum si fuit livosa. Si vero non, signum est attestatur tamen quoque accidit in complexione frigida et fit multis de causis. primo ratione doloris fortis de corpore .2. ex actione caloris ... et inflamacione que sequitur urina tincta rubea sicut in colica flava. Colligitur ab Avicenna 16 3i ca° p°. Ex quo sequitur correlarie quod urina rubea stante dolore aut qui precessit dolore fortis non necessario indicat de flava. quamvis nonnulli quod stati visa urina rubea grossa iudicant flavam .2° stante opilatione a materia flatica multa vel ... in fellis et intestina colera quod plebat ... ad intestina regurgitat ad venas. propter materiam flata et ita tingitur et coloratur urina colore rubeo, ut in ictericia contingit. Colligitur etiam ab Avicenna 16 3i ca° p° / 3° accidit urina rubea ex epatis lapsu ad frigidum. quare debilitatur virtus epatis digestiva quare non potest fieri debita separatio aquositatis a sanguine ex quorum commixtione coloratur urina colore rubeo sicut in ydropisi ubi accidit urina similis loture carnis. Quarto accidit urina rubea propter costionem facta a flate apilante quare putrescit maior pars flegmatis et putrefacta deducitur ad colore citrinum et ita ad tincturam. Correlarie ex 2° nobili indicium non est secundum in ydropisi quia urina fit multum tincta quando hec facta in membris alteratur et debilitatur ulterius que coniicitur quod urina rubea fit apparere in complexione frigida Quinto urina rubea est melior in febre acuta quam urina aquosa et salubrior. quia secunda fit per victoriam pugne virtutis quamvis materia prima autem non, Confirmatur auctoritate Avicenna 2a primi ca° de coloribus. Correlarie quanto magis rubea sanguinea tanto salubrior per ex intencionem cuius Sexto urina precedens rubea in complexionibus venam longus fit apparere calidum in venibus per quia tunc precedat. fit mala dispositione confirmatam in loco et declinationem multarum materiarum ad locum quare per etiam auctoritate Avicenna 2a primi ca° de coloribus Septimo de urina rubea stante dolore capitis desipientia fit. per autem et vene sursum adducit Octavo urina rubea precedens in complexionibus acutis nulla facies residencia fit periculum egri aut apparet periculum primum per quia ex hoc arguitur motus valde fortis. et virtus debilis per etiam auctoritate primi per loco ut supra. Nono urina rubea grossa turbida fit apparere in epate aut eius debilitate per ex sufficienti divisionem causarum turbulencie in urina.

Sequitur de urina oleaginosa
Et primo notandum Quod urinarum oleaginosarum quedam tota et per totum oleaginosa que superius tamen quam inferius tamen. prima est deterior ceteris aliis ut in ptisi confirmata et ex puncto et ex istis ponitur ille regule. Prima urina oleaginosa multa fit materiam tectiture per vias urine et evacuationem materierum et hec si sequitur reges egro. si vero non sequitur est malum signum ut per Avicenna 2a primi.

Secunda regula urina oleaginosa pauca fetida fit morte per quia merito fetoris. fit ebulliciorem et corruptionem humorum multo paucitatis debilitate virtutis merito oleaginositatis dissolucionem primum quibus stantibus sequitur mors que etiam per etiam per Avicenna loco pallete. Tercia regula Urina oleaginosa in qua fuit aliquid simile loture carnis veterum de signum pessimum per quia fiat ultima debilitatem virtutis naturalis quam sequitur urina et Correlarie in urina apparens talis in ydropisi et colica fit mors tamen nunquam colligitur ab Avicenna 2a 3a 2° 3i, Quarta regula Urina oleaginosa in complexione acutis per totum apparens in die quarta. fit eger moriturus in die septima. per quia talis fit crisis in 7a et non ad bonum cum virtus sit debilis et morbus fortis ergo ad malum. Quinta urina oleaginosa superius per superficialem fit caliditate venarum per auctoritate Avicenna 2a primi de signis sumptis ab urina.

Expedito de coloribus precedencibus ex quibus maxime pronosticat medicus in quibus virtute alii includuntur sequitur de 2° contento vel de contentis quod sunt numero xviii quorum primus dicitur circulus, 2m ampulla 3m granula 4m nebula 5m spuma 6m pus 7m pinguedo octavum ematodes, nonum squame. 10m ptes ... 11m de sanguine. 12m de pilis. 13m de furfureis roplumibus 14m de athomis. 15m de spermate 16m de explumibus arenciis 17m de sedimine laudabili 18m de sedimine illaudabili Et primo de circulo notandum quod circulus quoque apparet in regione supreme quoque in regione media licet rarissime. primo autem fit magis super dispositionem capitis. Secundo fit super dispositione membrorum spiritualium ut plurimum. Ideo distinguitur quod quoque apparet circulus completus quoque incompletus quoque grossus quoque subtilis quoque varii coloris quoque alterius ... poniuntur iste regule de circulo ... abstractur ... ab Avicenna primi a ... et primi a Theophilo. Prima regula circulus spissus et grossus in substantia remissus aquosus in colore fit posterior pars capitis esse lesum ex flate viscosa. Ista regula ... Na circulus ... fit magis in capite flegma et multa. Et tamen per posterior sit frigidior et in habentibus symbolum facilior fit lesus quare etc. 2a regula circulus spissus in substantia purpureus in colore partem anteriorem capitis esse lesam ex materia sanguinea fit, per materia color purpureus attestatur magis sanguini quam alteri humori. et tamen per anterior sit magis plena venis et artheriis quam sit alta pars regere materiale ibi accedens. sequitur tale circulum magis fit super talem partem 3a regula circulus tenuis in substantia palidus in colore ad similitudinem coloris plumbi. fit sinistra partem capitis esse lesam ab humore melancolico per quia cum humor melancolicus maxime sit similis in colore plumbeo per frigiditate et siccitate et splen dicatur esse receptaculum humoris melancolici. qui melius directo aspectu apparet parte sinistra. sequitur facilior eius parte ad illa parte ergo Quarta regula Circulus tenuis in substantia in colore citrinus vel rubeus fit mala complexione in parte

dex capitis et pit dolorem, ptz quia tunc epar et cistis fellis
collocentur in parte dextra quare facilis fit via purgatio
sicut volunt medici et maxime Avic. de signis pede p gu
tatem spina zii. **Quinta regula** Circulus te-
nuis in subst. In colore citrinus vel rubeus plumbeus
grossus in substa fit epilensia vel appoplexia. ptz quia
talis circulus fit multam materiam in cerebro ut in ventriculis
et per hoc opilationem aut magnam partem aut parva fuit
quod circulus est magis vel minus grossus. et ita epilensia aut
appoplexia. **Sexta regula** Circulus in acuta
egritudine lividus cerebri ledi fit ptz quia sicut urina
tota livida in egritudine acuta fit fluxum materie ad
caput ita circulus lividus fit eius raptum ad superiora
et ita lesione cerebri. **Septima regula** Cir-
culus subtilis viridis in colore et in calore fe. a-
cute apparens adustione et futura frenesi signt. ptz
quia talis fit materiam multa subtilem colerica in cerebro
a qua gnt accidit frenesis ut patz zii. **Octava re-
gula** Circulus apparens tremulus per modicum agitata uri-
na fit dolorem in spina dorsi et per hoc palisi fit. ptz
quia talis circulus fit fluxum materiei catharrealis
per nucha. ad cuius fluxum sequitur aut dolor in spina
dorsi ex materiei retentione aut palisis ex cuius fluxu
magno contingit ad nervos **Decima regula** Cir-
culus niger si ante precessit viridis in urina adustionem
in hoc cerebri a calore fit materiam fit. ptz ex causis predictis

Nona regula
Circulus niger pre-
dente lividitate
mortificacionem caloris
ex frigiditate cerebri
fit ptz quia sic urina
nigra quam precessit
urina livida fit
mortificacionem caloris
in toto ita circulus
fit mortificatione
ex defectu membri
principalis scilicet cerebri.

Sequitur de spuma p

S
cuius plus intellectu notandum primo. prout hec
a G. in commento illius afforismi Strangulatoz
re re ptiule. Spuma autem generatur a materia
grossa viscosa humida. in qua dum agit calor elevat
quedam corpuscula ex quorum commixtione generatur spuma
aut generatur a caliditate forti sicut contingit in olla bullienti
Aut generatur a forti motu et percussione ut in aquis cur-
rentibus apparet. Ex quo sequitur quod causa materialis spume est
viscositas humida sive humiditas viscosa. Causa effi-
ciens est calidum agens in humiditate etc. quare de ea da-
tur iste regule **Prima regula** spuma grossa
in substa et multa et remissa in colore cum urina grossa
apparens fit indigestionem et ventositatem. ptz quia talis urina
fit multa humiditate et grossa suffocante et debilita-
tem calorem naturalem ex cuius debilitate debilitatur virtus
digestiva et per via indigestionis multiplicatur materia multa vis-
cosa ptz ex auctoritate Avic. . 3 zii cap. de signis dolorum capitis
frigidi. **2a regula** Spuma tenuis in substa et grossa per
omnes partes colorata saltem in urina similiter apparens fit infla-
macionem in membris spiritualibus. ptz quia aut talis spuma
fit merito multitudinis spiritus nec. et hec non quia tunc non
esset colorata et urina inflata, aut fit merito accionis caloris
fortis in ipsam materiam et tunc fit merito in membris spiritua-
libus que etc. ptz etiam auctoritate G. loco preallegato et a
sufficienti divisione. Correlarium urina similis apparens in
febribus est malum signum quia fit inflamacionem in pul-
mone et in membris vicinis **3a regula** Spuma intri-
sa non grossa apparens cum consimilis minuitur fit membra debilia
generari multitudine reumatis ptz quia non grossa fit in membro
conducto humiditate et consimilia fuit descensu reumatis
ut declarat. **Quarta regula** Spuma intrisa apparens
nigra in colore, ictericia nigra ex vicio humoris intrinsici

significat ptz quia talis fit opilationem et materiam mittam in
viis urine deductam propter opilationem inter epar et splene
quia humor niger non potens transire ad suum receptaculum
naturale regurgitat ad partes inferiores que etc. Et
nota dicitur intrisa quia si esset grossa staret
materiam multa adustam in toto quare etc. ptz etiam auctoritate
Avic. 17 zii de ictericia **Quinta regula** Spuma
intrisa viridis in colore aut similis tinctura croci fit
calefactionem epatis et adustionem ptz quia hec fuit super
habundantia colere delate ad vias urine et habu-
dantis in toto quod non posset esse nisi stante epatis ca-
liditate et adustione que etc. ptz etiam auctoritate Avic.
17 zii de signis ictericie citrine

Sequitur de sanguine

S
ciendum quod quandoque apparet in urina sanguis
purus clarus et rubeus
quandoque apparet mixtus qui convertitur ex
parte quantitatis coloris mixtionis. licet sanguis quandoque eiciatur
purus per via renis ex sanguine percante in quantum ut
contingit in pluribus mingentibus sanguinem quandoque sanguine
puro de quibus dantur iste regule **Prima regula**
Sanguis in urina tenebrosus vel globosus sine bono
odore vel fetore cum dolore in pectine signat sanguinem
venam a vesica venire. ptz quia causas que assignantur
de sanie assignantur etiam de sanguine. Correlarium urine in
qua apparent gutte sanguinis grossi residentes in fundo
fit sanguinem a loco propinquo fluere. **2a regula**
Urina in qua apparet sanguis grossus tenebrosus petens
fundum fit actualem fluxum menstruorum in mulieribus et
hoc multo existente dolore in aliqua parte. ptz aut fluit
a vesica et hec non quia dolor esset in pectine aut
a renibus et hoc non quia dolor ibi esset, aut ab epate
et hoc non quia dolor ibi non est, aut ab aliquo alio membro
a quo si flueret non absolveretur tale membrum a gravitate
aut dolore actuali existente. aut quod precessit Correlarium primum
quo quasi urina grossa rubea indicat floriam esse
menstruam ptz ex dictis **3a regula** Sanguis in urina
non tenebrosus niger in fundo mixtus dolore in renibus
fit ipsum fluere a renibus ptz. Et nota dicitur niger quia
sanguis exiens venas in mete denigratur nix similiter
G. in commento illius afforismi Si sanguis ex venis effundatur
ptz etiam ex absentia tenebrositatis quia illi fiunt dispositiones
vesice ut declarabitur. ptz etiam ex situ doloris quod signum
certissimum assignatur. **Quarta regula** Sanguis purus
ac si ex volunte expelleretur cum dolore spondilium me-
diarum dorsi fit ipsum fluere ex fractura vene chilis
quia talis sanguis purus fit fractura vene multo
propinquitatis et non alibi nisi ubi sit dolor. et cum dolor
sit ubi situatur ipsa vena chilis ergo ipsa est rupta
Quinta regula Sanguis purissimus cum dolore et punctura
in ypocondrio dextro fit sanguinem ab epate fluere et
per hoc dyarriam epaticam. ptz ex dictis et auctoritate
Avic. cap. de fluxu epatico sanguineo. **Sexta regula**
non omnis urina in qua fuit sanguis est mala. ptz quia
quandoque accidit crisis per via renis ut dictum est et tunc
est bonum immo si sedatur sequitur accidentia mala etc.

Hunc dicta de sanie

Notandum quod sanies numquam apparet in urina nisi stante ulceratione in renibus et ruptione apostematis turrentis per vias urine, que sanies diversificatur etiam ex parte situs a quo exit aut emittitur. 2o ex parte quantitatis, quia quandoque apparet pauca, quandoque multa, quandoque tota saniosa. De qua dantur iste regule.

Prima regula. Sanies in urina in pauca quantitate apparens dolore existente in partibus renum apostema in renibus aut ulcerationem significat. Patet, quia cum sanies sit pauca, sit pauca materiam sanici per loca angusta deferri, qualia sunt pori. Et ubi dolor ibi extitudo, auctoritate ypocratis, similiter auctoritate principis 18 3ii capitulo de apostemate renum etc.

2a regula. Urina cum sanie multa in quantitate apparens cum canu et forti fetore, dolore existente in pectine, sit apostema aut ulcerationem in vesica. Patet, quia tunc sit multam materiam putrefieri in loco propinquo, et loco quem dicimus habere vesicam, ergo etc. Dicitur nota multa, quia per hoc distinguitur apostema et ulceratio vesice ab apostemate et ulceratione renum etc. Correlarium: urina saniosa multa cum dolore in pectine et pectus sit in mulier apostema in matrice, patet ex supradictis causis.

Tercia regula. Urina saniosa et corrupta cum dolore et pulsatione in ypocondrio dextro sit apostema esse epatis ruptum. Patet, quod dolor sit extitudine in loco, et cum contingit apostema epatis terminari per vias urine, ut dicit. Sequitur veritas regule.

Quarta regula. Urina saniosa apparens in pleuretico aut empicio minorato sputo et accidentibus malis et remissis, sit pleuresim et empimam curari per vias urine. Hec ratio, ut dicit auctor tercii, pleuresis, minorato sputo non per evacuationem materie sequitur magis diminuatio ad vias urine, ergo. Correlarium: non lucratur medicus ex diminutione sputi vel minoratione sputi in pleuretico si videt accidentia remitti, patet quod hoc sit materiam rectificari per aliam viam etc. curari morbum.

Sequitur de arenulis

Apparentibus in urina de quibus tales dantur regule. **Prima regula.** Arenule rubee in colore, dure in substantia, sine febre vitiotum, dolore dorsi, lapidem in renibus confirmatum vel confirmandum sit, dummodo cum eis fuerit difficultas mingendi. Patet auctoritate principis 18 3ii capitulo proprio. Ratione autem sic: nam tales arenule dure attestantur materie grosse contente in renibus vel vesica; non 2m, ut declarabitur in sequenti; ergo primum, scilicet existente materia flata tamen grossa in renibus applicante, conveniente caliditate epatis et renum generatur lapis, ergo regula vera, ut de causis ipsius lapidis.

2a regula. Arenule dure in substantia rubee in colore apparentes cum alleviatione renum vel lumborum dissolutionem lapidis fieri significat, et dolorem a lapide recessisse, quod patet auctoritate tercii, Avicenna loco preallegato, et Ysaac tractatu de urinis capitulo de arenulis causis. Ratione autem patet sic, quia tales arenule sunt aut lapidem in renibus, et hoc non, quia perseveraret dolor et non fieret alleviatio; vel significat dissolutionem ipsius a sufficienti divisione. Patet ex alleviatione doloris et recessit a apparitionem istarum arenularum, ergo etc.

3a regula. Arenule albe in colore, dure in substantia, residentes in fundo dolore existente in pectine lapidem in vesica sit. Patet primo auctoritate principis capitulo proprio. 2o ratione, quod tales arenule aut attestantur lapidi in renibus aut in vesica; non primum, quia tunc essent rubee et dolor esset in dorso propter situm et colorem ipsorum renum; ergo a sufficienti divisione attestantur lapidi in vesica, quod patet ex situ et dolore in pectine et colore ipsarum arenularum quod proportionatur colori vesice, ergo.

Quarta regula. Arenule albe in colore post generationem apparitionem remittatur dolor pectinis et difficultas mingendi, et ex hiis paciens sentiat alleviationem, tales dissolutionem in vesica sunt. Patet, aut tales dissolutionem in renibus lapidis aut dissolutionem cuiusdam in vesica; non primum, ergo 2m.

Quinta regula. Arenule rubee in colore, molles in substantia, apparentes cum febre, et maxime in fine febris, sunt adustiones humorum. Patet auctoritate principis particula 4a capitulo de signis quartane. Ratione vero patet sic, quod tales arenule sunt multiplicationem materie aduste, ergo tales sunt adustione humoris. Patet, aut tales sunt lapides aut adustionem; non primum, quia tunc non essent molles, ut patet per regulas precedentes, ergo 2m, ut per sufficientem divisionem.

Sexta regula. Arenule rubee apparentes sine dolore et gravitate renum sunt caliditatis epatis et renum, quod apparet, quia tales arenule attestantur duobus principiis: primo caliditati agenti, 2o materie flate, que sunt vera principia arenule et ipsius lapidis. Quia si sunt cum dolore sunt lapides; si vero non sunt cum dolore sunt intentum regule. Correlarium: quod arenule apparentes in fine febris colerice sunt permutationem febris colerice ad febrem ethicam, patet quod sunt adustionem materie, ut patet in probatione 5te regule.

De spermate notandum

Quod in virga sunt tres meatus: spermatis, urine et alguadi, ut ex anathomia patet apud omnes sapientes, ex quo contingit unam istarum superfluitatum cum altera evacuari, et ita sperma cum superfluitate urinali, quare de spermate dantur iste regule.

Prima regula. Sperma divisum per partes minimas incorporatum cum substantia urinali superfluitatem vel coitum superfluum precessisse significat. Patet primo auctoritate principis 22 3ii in capitulo de signis coitus. 2o ratione tali, quia tale sperma ita permixtum sit diuturnitate evacuationis spermatis precessisse, ad quam sequitur nobilis permixtio et ita incorporatio unius superfluitatis cum altera, quare regula vera.

2a regula. Sperma apparens globatum turbosum cum urina per frustra grossa permixtum abstinentiam coitus vel nocturnam pollutionem significat. Et patet ratione, quod tale sperma sit apparens aut significat coitum aut nocturnam pollutionem significat, postquam pollutionem remansit antequam per stimulatum virtute ad eius expulsionem; non primum, quia tunc esset divisum ad minima, ergo 2m, sicut apparet sepissime in urinis virorum religiosorum, vel significat, ut dictum est, abstinentiam coitus, quod apparet. Nam in homine assuefacto si retinetur talis superfluitas naturalis antequam per eius retenta stimulat naturam expulsivam ad eius expulsionem, et quod non quandoque potest expelli, tamen per vias urine sequitur intentum.

3a regula. Sperma apparens frequenter in multis vicibus gomorream vel palisim genitalium membrorum sit, quia aut tale sperma sit apparens, sit coitum precessisse vel abstinentiam vel nocturnam pollutionem vel gomorream passionem; non primum neque 2m neque 3m, quod tunc tale esset interpollatum et interpolatis vicibus apparent; ergo si continue vel multis vicibus apparet sit intentum. Et nota: dicitur paralisim membrorum, quod sic contingit alios lacertos et musculos paralitizari, patet et istos, quod paralisi inducta sequitur relaxatio et evacuatio ipsius spermatis.

De furfureis resolucionibus

Notandum quod furfuree resoluciones fiunt a paciunt ex alta (?) causa aut ex resolucione membri solidi aut adusti aut flegmatis salsi qui partes separate transmittuntur ad vias urine et cum ipsa superfluitate evacuantur. Vel ex resolucione primi cartilaginositatis aut nervositatis ut est vesica et hiis similia. Et dicuntur furfuree resoluciones quia resident in urina ad modum et similitudinem furfuris grossorum vel accidunt tales resoluciones ex resolucione humiditatum rarum ut rorum cambium. Ille quod sunt composite ex duabus partibus grossis et subtilibus quia contingit una ab alia separari de quibus dantur tres regule. **Prima regula** furfuree resoluciones in urina apparentes sine febre et dolore in determinata parte corporis scabiem in corpore esse significat quod regula sit patet per auctorem Avicennam in capitulo de scabie. Racione ecciam sic quia tales resoluciones furfuree aut attestantur scabiei aut ulceracioni aut resolucioni non 2m quia tunc esset gravitas aut dolor in determinata parte non 3m quia tunc esset febris ergo primum quod erat intentum. **2a regula** furfuree resoluciones in urina apparentes cum gravitate aut dolore circa regionem pectinis ulceracionem vesice significant. Patet quia ubi dolor ibi et ulceracio erat ... cum tales resoluciones proveniunt ab ulceracione ut dictum est. Sequitur regula vera **3a regula** furfuree resoluciones apparentes cum febre in urina ethicam de specie significant patet a sufficienti divisione causarum ipsarum resolucionum furfureorum.

De squamis apparentibus

Dum in urina videmus circa quid nomine squamarum quod squame differunt a furfureis resolucionibus quia furfuree resolute dicuntur passive ad similitudinem furfuris ut dictum est. Squame autem dicuntur ad similitudinem piscium squamarum. Differunt eciam ex parte causarum quia minus faciens squamas est grossior quam minus faciens furfureas resoluciones. Similiter differunt ex parte excoriacionis quia furfures resolute accidunt confirmata excoriacione squame autem accidunt in principio excoriacionis cum partes extrinsece et intrinsece dicuntur grossiores quam partes intermedie. Quibus stantibus ponuntur iste 3 regule. **Prima** regula squame apparentes in urina tenues ... squame sine febre apparentes scabiem sicud significant patet ... quod fiunt squame dicuntur esse grossa non est apta per poros exalare exalat tamen pars subtilis ex quo in ... ergo **2a regula** squame in urina cum gravitate in regione pectinis significant quod vesica incipit excoriari patet ex dictis superius. **3a regula** squame apparentes in urina cum febre ... speciem ethice et ethicam fieri fiunt patet quia sicut sunt tres prime humiditates de ... ita furfures resolute ad ipsas squamas sic ita est quod furfures resolute attestantur resolucioni 2e humiditatis que est grossior et ita ethicam prime speciei significant

De pilis apparentibus in urina

Notandum primo quod pili differunt ex parte coloris et ex parte situs. Aliqui enim dicuntur subtiles, alii grossi et quidam sunt multi quidam pauci quidam in regione media quidam in suprema quidam sunt coloris citrini quidam fusci quidam rubei. Distinguuntur eciam ex parte causarum efficiencium quod quidam consumuntur ab humoribus frigidis grossis quedam a caliditate superflua agente in humores colligatis hec ab Avicenna 2a primi ... et ... in prima de urinis de pilis autem dantur hec regule. **Prima regula** pili rubei sive citrini apparentes in urina ... circa regionem ... cum febre caliditate renum fiunt patet auctore ... particularibus ... signis male complexionis calide renum racione sic quia sicut de colore frigiditatis est albedo ita de racione caliditatis est rubedo aut calefactio sed cum superfluitas attestatur membro a quo superfluit sequitur propositum. **2a regula** pili apparentes in urina cum pigwi substancia plide non cum febre dissolucionem renum et lumborum significant. Patet quia tales pili aut sunt partes membri resolute aut dissolute aut membrorum. Si non est quod sunt partes membri resoluti quia tunc non essent substancie plide et urina non esset pigwis. Cum pigredo attestatur dissolucioni aut humiditatum aut membrorum et hec non ergo attestatur dissolucioni membrorum et maxime membrorum vicinorum ut sunt renes et lumbi ergo 2a vera a sufficienti divisione. **3a regula** pili apparentes in urina ad quantitatem grossi in substancia ita quod gutte ... si communiter evacuantur aut ex agitacione urine resolvuntur tales pili opilacionem ab humoribus grossis et viscosis fieri significant. Patet auctore Avicenna 2a primi. Racione sic aut tales pili fiunt dissolucionem membrorum aut dissolucionem membri non 2m quia urina esset pigwis et pili non ... ergo attestantur membri non resolute et per humores membri grossos viscosos opilantur vias ergo 3a. **4ta regula** pili apparentes in urina in substancia plida urina cum febre oleaginosa tales apparentes cum febre dissolucionem totius et ethicam fieri significant patet auctore ... Avicenna prima ... capitulo de signis ethice. Racione sic quia tales pili ... fiunt dissolucionem membrorum principalium aut totius non primum quia tunc non esset febris ergo 2m quare redditur 2a vera.

De resolucionibus tenerinis

Notandum est quod per resoluciones tenerinas non intelligere debemus partes residentes in urina ad modum furfuris resolute sicut grossiores quam raro accidunt et apparent ex dissolucione membrorum flegmaticorum aut melancolicorum aut sanguineorum grossorum quod resolute simul cum superfluitate evacuantur et cum apparent attestantur membris a quibus resolvuntur quo stante ponuntur iste 3 regule. **Prima regula** est resoluciones tenerine subtiles in colore ... globales vel congregate ... et in fundo residentes retencionem in mulieribus ... fiunt patet auctore Avicenna ... Racione sic quod tales resoluciones attestantur membri ... in loco propinquo ad vias urine quia consuetum evacuari et retenta stimulat naturam ad expulsionem ... opilacionem non potest evacuari ... evacuantur aliqui cum partes ex quarum separacione proveniunt tales resoluciones et ideo ... ponitur in ... 2a residentes in fundo et globose existentes ex eo quod contentum in regione inferiori attestatur membri continente in tali regione et ideo cum ... menstruales ubi resideat clarum est quod

¶ que est subtilior prima ergo squame attestantur resolucioni prime humiditatis que est grossior

resoluciones ibi apparentes. sunt earum resolucionum menstr-
uo. 2a regula resoluciones tineritice submerge
in colore grosse in substancia adherentes substancie urinalis in fundo
splenecticam passionem significant propter urinam fluxum menstruorum ac-
tualem sunt per auctorem et tunc loco prallegato Racio
sit quia aut tales sunt retentionum menstruorum aut fluxum ea-
rundem ut patet. quia tunc resident in fundo quod de racione
earum est et essent aggregate ut probatum est ergo sunt actu-
alem fluxum ergo etc. 2a regula resoluciones tineri-
tice submerge in colore grosse in substancia adherentes substancie
urinalis in fundo splenecticam passionem aut apostema splenis
significant per auctorem et omnium medicorum assensum [illegible]
hoc esse signum male disposicionis in splene. Racio sit
quia aut tales resoluciones attestantur mei menstru-
ali aut mei [illegible] alibi contente ut patet ut prima
regula ergo cum splen sit receptaculum humorum melancolici sequitur
quod tales resoluciones attestantur mei ibi contente. 3a
regula Resoluciones tineritice nigre apparentes in
fine febrium flegmaticarum febre flatica ad [illegible] quarti-
tari sunt per quia tales significant materiam flaticam
ad [illegible] ad cuius adustionem sequitur quarta humorum [illegible]
qui cum peccant putrefactione indicant febrem [illegible]
et [illegible] patet [illegible] rela [illegible]

De superfluitate humorum

Primo notandum est contingit humorem residuum
secundum partem separari a materia totali et esse
raptum ad vias urine ex quo residentia
videbitur quod ibi sit [illegible] et ypostasis et non erit [illegible]
ut de experiencia in dolore colorico colica et yleos
ubi videntur tales humores residere in fundo quod est
apparens in se flaticus ubi sepissime decipiuntur medici
2o notandum est licet tales humores videantur
similis ypostasi ex parte substancie et coloris tamen inter ipsum
et [illegible] est signum distinctivum tale quia quod est
[illegible] si movetur urinale ex agitacione statim
revertitur ad locum et situm. Si aut fuerit humor resi-
duus remanebit post agitacionem diffusus et non revertitur
ad suum locum et situm. Colligitur hoc signum ab ysaac
primo de urinis et a principe 2a primi et 3a [illegible] capitulo de
[illegible] de quo humore dantur iste regule. prima
rela humor residuus apparens in superiori parte urine
circum pectorum et membrorum spiritualium significat difficultatem
anhelitus per quia aut talis humor attestatur mei con-
tente in cerebro aut in regione pectoris ut patet quod tunc
ibi esse circulus ut est sententia omnium medicorum ergo etc.
est intentum. Ex quo sequitur quod cum videris tale urinam pro-
sticari aut asma aut disma aut orthamia. 2a
rela humor residuus in media regione pendens circum
stomachi et [illegible] intestinorum significat et repletionem cor-
et rugitum ventris per quia superfluitas contenta in me-
dia super mediam regionem significat. sicut contenta in infima re-
gione super regionem inferiorem significat. sicut regio stomachi
sit regio mediata et vere [illegible] 3a rela
humor residuus in infima regione apparens dolorem re-
num et membrorum generativorum et lumborum circum significat.
per ex [illegible] que precedunt et [illegible] clamat experiencia
quia in omni [illegible] dolore apparet ille humor residens

De atthomis notandum

De atthomis debemus intelligere corpuscula
parva ad modum punctorum ut ita loquar que
distinguuntur ex parte loci et ex parte substancie
et ex parte causarum quibus generantur tales atthomi re-
ducantur ut plurimum ex materia flata in [illegible] in neruis que
sunt secundum regionem in quibus fiunt et apparuerunt de quibus dantur
tales rele prima rela atthomi apparentes in fundo
urine residentes dolorem in membris quatuor pedibus
et de [illegible] et [illegible] podagra in illis sunt per
auctorem et tunc 2a 3a capitulo de podagra et sciatica. Racio
sit tales atthomi sunt materiam contenta in neruis membrorum
inferiorum et [illegible] in membris regiom in fine. quod intelligitur
ex membris precedit 2a rela atthomi apparentes in urina
in media regione dolorem in membris spiritualibus esse significat
per quia sicut atthomi in inferiori regione super inferiorem
regionem sunt. ita atthomi in media super media regionem
ut apparet etc. de aliis superfluitatibus 3a rela atthomi
ubique apparentes per tota urina. cum materia [illegible] copiis et [illegible]
totum corpus dolore gravari sunt. per sic atthomi particulares
particulare dolorem significant. Ita atthomi [illegible] et [illegible] apparentes
[illegible] dolore sunt ergo intentum [illegible] 4a rela
sumpta [illegible] auctorem [illegible] seu 2a capitulo [illegible]
urina [illegible] lucida in substancia [illegible] apparuit [illegible] grossum sicut
nube et in ea fuerunt atthomi ascendentes et descen-
dentes globata [illegible] significat et [illegible] sunt. patet ex [illegible]
racione sit. quia tales atthomi aut sunt dolorem intulerant
et neruorum aut sunt [illegible] ut patet ergo 2m et [illegible] non
sunt [illegible] patet [illegible] per [illegible] ergo [illegible]

De ampulla notandum

De ampulla [illegible] ad quod vox importat
corpuscula magna. quod dicit a spuma secundum [illegible]
et [illegible] et a [illegible] quod [illegible] sunt am-
pulle mediocres. ampulla aut importat [illegible] quod dictum est
[illegible] spuma supervenientes et elevata de quibus dantur iste rele
prima rela ampulla magna permanens in urina [illegible]
[illegible] [illegible] morbi in quo apparuit ut patet auctoris
ysaac primo de urinis Racio aut sit. quia [illegible] urina sit [illegible]
tate et viscositate mei peccantis ut cuius viscositate
[illegible] [illegible] ad agendum cum tale materiam ad que [illegible] sequitur
productio ampulle. Consimiliter et si [illegible] fuerit [illegible]
ex [illegible] [illegible] ampulle ut [illegible] experiencia [illegible]
[illegible] materia grossa [illegible] morbus prolongatur 2a rela
ampulla magna apparens in urina [illegible] ad locum ad
quem urinale applicatur ventositate significat per quod sit de racione
ventositatis est movere de loco ad locum et non [illegible] esse [illegible]
[illegible] ut ex [illegible] medicorum. Ita de [illegible] superfluitatibus [illegible]
tale viscositate 3a rela ampulla apparens in urina
magna cum rugitu est [illegible] stomachi [illegible] fluxum ventris [illegible]
[illegible] significat. per ut [illegible] ampulla significat materiam [illegible] flatica
[illegible] in stomacho vel in intestinis quod [illegible] stimulat [illegible]
[illegible] ad [illegible] fluxum ventris aut vomitum 4a rela
ampulla magna apparens in urina dolorem yleos aut renum ex
humore flatico grosso et viscoso dependere significat. per auctorem [illegible]
[illegible] [illegible] racione ut sit quod [illegible] ampulla attestatur mei
ex quo [illegible] [illegible] [illegible] ex tali materia flatica sequitur
intentum [illegible] regula apparens in [illegible]

adherencia in circulo dolore capitis a ventositate et viscositate fit quia ut dictum est contentum acquirit super regionem in qua fuerit collocatum. Et circula mixta in ampulla collocetur in loco superiori sequitur in textu correlarium ampulla una apparens in urina ventositatem et viscositatem esse in stomacho et intestinis est signum distinctum patet ex dictis

De granulis que sunt ampulle

mediocres dantur tales regule **prima regula** granula in quacunque parte fuerit venio a cerebro fluxum fit patet primo auctoritate medicorum qui ponunt granula et circulum esse signum super dispositionem cerebri. Racione sic probatur quia aut talia granula sunt super dispositionem capitis aut super media regione aut super infima. Sed nec sic nec secundum absolute quia tunc essent ampulle magne ex eo quod facilis est venti ascensus in mediam in media regione contenta et infima quam super suprema sed agente quadam ampulle applicato passo sequitur racio que est quod granula sunt super descensu reumatis **2o notandum** quod illa granula aliud et aliud sunt si fuerint in alia et alia regione. Contenta enim in regione superiori sunt super dispositionem capitis ita quod materia actualiter peccat in capite. Contenta vero in media regione sunt super descensu reumatis ad pectus. Contenta vero in infima regione sunt super descensionem reumatis ad nervos inctuas licet raro appareat nisi in suprema regione. Unde medici dicunt quod granula absolute signum descensu reumatis sive non descendat ad unam partem sive ad aliam declarat actum manifesta. Ex isto verificatur dictum medicorum quod pacientes catarrum ad omne genus morbi sunt pati patet quia eius fluxus inducit malam complexionem in toto ad quem fluit.

De nube que dicitur nubecula

notandum est quod tales nubes dicuntur importare et importat quandam vaporositatem vel vaporosam superfluitatem et obscura apparente in urina ad modum tele aranee vel pulveris ipsi per urina quod quantitas ex accione caloris fit unde de quo sunt hee regule **prima regula** nubecula livida apparens in regione inferiori ad modum pulveris ipsi primum ethicis fit patet auctoritate Avicenne parte 2a in tractatu de signis ethicis. Racione sic probatur quia talis nubecula fit quod calor fit quando incipit agere in humiditates et consumere quod est primum ethice **2a regula** nebula nubuosa in quadam specie crocea vel viridi super talefactorum epatis vel multitudine colere rubee signum patet ex primo quia tales urine quando apparent in ictericia. ubi est super talefactionem epatis et multitudo colere

De sedimine apparente in urina

Notandum est quod per sedimine habemus intelligere ypostasim apparentem in urina tunc cause dicuntur esse actio caloris naturalis qui agit in materiam quod actualiter peccat et quod materia actualiter peccatrix ex ea male fit talis ypostasis conformis aut talis materia ut preparetur ad expulsionem conformalis aut ea est illa quod ipsa sit alba levis pinealis equalis et residet in fundo ut dicitur laudabilis gracia per curam eius partes Ex quo sequitur correlarium quod in urina perfecta sani non apparet ypostasis quia si in ea peccaret materia non esset corpus vere sanum Item sequitur quod descripta alta duarum condicionum quod ypostasis non sit alba ex illa ypostasis non est laudabilis Item sequitur quod aspirio ypostasis laudabilis pro ypostasi est bona patet quia talis ypostasis fit materiam complete digestam et paratam expulsioni que dicuntur esse cause vere racio est laudabili vero ypostasi dantur octo regule **prima regula** ypostasis sub nigra in colore apparens in urina longum egritudinem fit patet quia talis ypostasis attestatur materia nimis est difficilis consumpcionis et curacionis ac eciam eradicacionis ut patet ex primo Avicenne tractatu de signis quartane sed stante materia difficilis eradicacionis morbus unde prolongatur per regula 2a **2a regula** sedimen lividum in colore mortificacionem caloris naturali a materia multa fit ut ad quem sequitur mortificacio ut est causa lividitatis super quo **3a regula** sedimine nigrum in colore quod possit lividum mote fit patet quia tale sedimine fit ultima adustione ad quem cito sequitur mors. **4ta regula** sedimine diuisum in fuba et passum in urina ventositate fit patet quod equalis est ventositate operatio ventositatis ad ypostasim sed sic est quod ventositas reddit urinam disiunctam ypostasim **Quinta regula** sedimine non pinealem debilitatem virtutis fit patet quia talis ypostasis fit in ordinatorum in motibus nature quod in ordinacio est debilitate et absque accidit gorum **Sexta regula** Enoruma in sedimine in media regione difficultatem anhelitus et pectoris fit patet quia fit materiam peccare in pectore ut ex primo omnium medicorum **Septima regula** Nephilis in sedimine in suprema regione magna ventositate fit et maxima patet quia fit materiam capitis ad caput quod non nisi in unito magne ventositatis **Octaua regula** sedimine quod utique sunt in sunt per sueculas descensum virtutis fit plures fit diminucionem accionis in materiam quod per quem sequitur debilitate virtutis quod regula 3a

Visis de fuba et colore

Restat ut medicus de quinto secundum medicorum cautelis assignandis in medicandis per urinas Et primo notandum quod quis offerret medico urina ex quo non possit iudicare ex quibus causa inducta est aliquem ut alterata reducat capiat indicium a fuba et ita fit quo de cia quod facia per pona aquis regula ex quibus sumuntur iste cautele 2a datur dispositione urinarum urinarum ab urinis mulierum 3o urinas praegnatum in quo 4 iudicio multa molestantur doctissimi viri et ex eis inclinant domicellas in famulas quibus habiles potes bit complementum de urinis circa primum dicta aquarum relatis quod sit virtute sunt inducti ad predicta. Ex quibus ne sola correlaria plura et unicuique correlariorum erit cautela una et sic exemplificabo de istis per intellectus ex similibus locum docere **prima regula** urina alba et subtilis attestatur debilitati stomachi et eius indigestioni Istud patet ex mentibus auctorum et ut bene deductum est supra **Correlarium primum** si medicus videat urinam talem iudicat aliquam strictam in stomacho assumpto cibo patet quia addit maiori debilitati ea causa. **Correlarium 2m** stante urina tali iudicandum est super lassitudine tocius corporis et maxime crurum patet quia ex dominii unita dispositione sequitur.

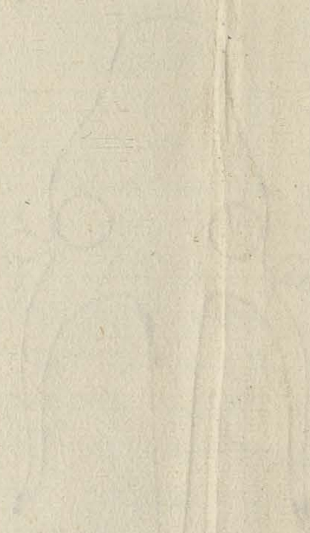
diminuta restamento magis vero in locis remotis Co^m zelarum 2^m stante urina tali indicandum e tor-
siones et inquietudines circa umbilicum et ventrem pz
quia impotens e ut dormiat ex tali debilitacione nam
quando ostic ventositates q transmisse ad intestina aliquid
operantur Cor^m 4^tum Ex huiusmodi urina indican-
dum e super dolore et grauitate oculorum z superfluenta
pz quia stante tali disposicione stomachi nate e ut per
directum aspectum in e ad caput q quibus inducit talia
quod pz ordine p experiencia quia habentes debilitatem
stomachi quibus patiuntur in platom palpebrarum et pulsacionem
timporum que zc Cor^m 5^tu stante tali urina e
indicandum in inpollata difficultate anhelitus pz q
ad inpollata multiplicacionem ventositates ex qua oppressio
diafragmatis et ita oppressio membrorum spiritualium 2a
regula Urina in febre acuta spissa rubea in
fundo vasis turbida et super lunida venenacione
fit pz ex hiis q dicta sunt de urina liuida et tur-
bulenta superius Cor^m p^m Stante tali urina
indicandum e super tremore cordis vehemente et sitim
et inquietudinem magnam pz quia hec insequuntur
nocumentum in corde et in membris spiritualibus Cor^m 2^m
stante tali urina indicandum e de alteracione magna et fre-
nesis fit quia nate e ut generetur nocumentum cerebro
quare zc Cor^m 3^m stante tali urina indicandum
e super dolore stomachi pz intelligenti nam materia ve-
nenosa Tercia regula Urina stante cum
residencia arenosa lapidem in renibus fit aducunt pz ex
hiis q dicta sunt Cor^m p^m stante tali urina ar-
guendum e super grauitate capitis in parte posteriori pz ex colli-
gancia renum ad illam partem Cor^m 2^m stante urina tali
indicandum de ardore interpolate urine Cor^m 3^m
stante tali urina indicandum e super coartacionem geminorum
et toxatum pz hoc ex eius accidentibus sequentibus lapidem
Cor^m 4^tu stante tali urina indicandum e super grauita-
tem renum z illorum patet inspicienti causas lapidis
Quarta regula Urina stante lactea et cum
lapidem in vesica fit pz ex causis dictis de colore Cor^m
p^m stante tali urina pronosticandum e super grauitate
pectinis ut Cor^m 2^m stante urina tali indicandum
de difficultate urine pz ex hiis q dicta sunt et ita
describere p ypo acuta huius passionis Quinta regula
Si urina habuerit fistula longa q si pilos declinan-
tes ad rubedinem excoriacionem renum significat si fuerint tincta
ubi vero fuerit discolorata et apparuerit pili totius cor-
poris debilitate Cor^m p^m Ex urina sine pura appa-
ria pronosticandum e caliditate et ardore circa re-
nes pz ex ipso effectu consuetudinis Cor^m 2^m stante
tali urina super lassitudine totius corporis pronosticandum erit
Cor^m 3^m Ex huiusmodi urina appetit inpoliti et gu-
ttatim mictus urine Cor^m 4^tu visa tali urina
pronosticandum e urina sanguinea aut mictum sanguinis
processisse Cor^m 5^tu stante tali urina super stiptici-
tatem ventris arguendum e et egestiones que emittuntur
sunt quasi squamose ut quia ex tali passione nate
e ut super calefiat ex quo calefacto adueniunt feces
et exiccantur Cor^m 6^tu stante tali urina in-
dicandum e super tumorem ventris pz quia stante tali
stipticitate retinentur ventositates q repere faciunt
ventre tumefieri Sexta regula Urina

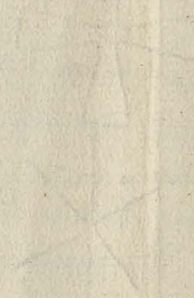
alba multa tenuis cum multa siti dyabetem fit pz intelli-
genti causas huius consuetudinis Cor^m p^m stante tali u-
rina indicandum e super lassitudinem renum et totius Cor^m
2^m stante tali urina indicandum e super debilitate stomachi
et inpollatum ardore in ipso late per continuam consumpcione
humidi maxime cordis Cor^m 3^m stante tali urina
pronosticandum super extenuacionem totius et quasi semi ethica pz
quia hec consuetudo prohibet restauracionem fieri debitam et con-
venientem que zc Septima regula Existente
urina sulfurea dyarrea fit si sit pauca pz ex dictis
et ad experienciam Cor^m p^m Urina facta sulfurea
et si portaverit a longo consuetudine remanerit sulfurea que ex
ea posuit medicus hoc inferius indicare sunt pronosticari
Cor^m 2^m Apparente tali urina indicandum e super quiorem
totius corporis pz ex eo q evacuantur humores in toto Cor^m
3^m pronosticandum ex ea e torsiones circa ypocondria et
maxime ypocondrii dextri esse fistulas pz cum locus epatis
sit locus quadrinus humoris Cor^m 4^tu pronosticandum
e fluxum ventris futura cum strepitu Cor^m 5^tum
Indicandum e siti magna et inquietudines futuras zc
Octaua regula Urina mulierum extra turbida
velut sub nigralium repleta misere attestari videtur
pz ex predictis et hoc non stante fit acuta Cor^m p^m
stante tali urina pronosticandum e pondus maxime circa partes
femorales pz per spiritua humorum viscosorum grossorum Cor^m
2^m Ex ea pronosticandum e dolores circa ypocondria et
ulna per continuum motum ibi fiendum Cor^m 3^m stante
tali urina indicandum e nauseam et quasi continuum subdiscio-
nem stomachi per continuam elevacionem vaporum Cor^m 4^tu ex hac
urina indicare potest dolores penetrare ad dorsum sive re-
nes z quasi ad coxas pz ex dictis Cor^m 5^tu stante
tali urina indicandum e dulicie circa partes femorales zc
Nona regula Si circulus urine nullo agitetur tremulus
apparuerit super replecionem capitis et distensione cathaciri ar-
guendum e pz ex hiis q dicta sunt in titulo de circulo
Et non q urina quietus sit mota et a longe delata appareat
circulus ac si in principio extitit Cor^m p^m stante tali
urina pronosticandum e dolore in spatulis et claviculis in-
pollatum pz q hec urina fit nam descendere per nucham ad
nervos pz Cor^m 2^m stante tali urina indicandum
e dolore aut grauitate capitis in parte posteriori cum ibi conti-
neatur multa humoralis Cor^m 3^m stante tali urina indi-
candum e pigricia in toto pz cum multa mala quantitas
fit et multa in animo generatur zc Decima regula
Urina huius circulum cum ypostasi in media regione aut
athomis in eadem regione aut nubibus fit nam in capite
in pectore pz ex dictis Cor^m p^m apparente tali urina
indicandum e difficultate anhelitus et tussim pz q
fiat nam quasi descendere ad pectus Cor^m 2^m indi-
candum e esse dolore in anteriori parte capitis Cor^m 3^m
si fuerint cum hiis tineta palpedine aut ardore esse in gu-
ttiure per hic si circulus fuerit declinans ad rubeitatem fit
Cor^m 4^tu huius urina grauitate oculorum fit pz q ex puncia
mitte in e in capite sive in cerebro. Undecima regula
Urina existente spumosa cum in muliere q in viro ventositate
in stomacho et ventre fit pz ex hiis q dicimus de spuma
Cor^m p^m Inflacionem stomachi z ypocondriarum ex tali urina ar-
guendum esse per continuum motum ventositatis hic e circa illas partes

Corm zm Ex tali vrina cu ppria sint rubea sanc
citrina pnosticandum dolore maiore in late dextro.
Corm zm Si vo te vria sint alba subtilis indicant
e dolorem esse futuru in ypocondrio sinistro ptz cu illud
sit frigidu. aliud vo calidu. **Duodecima re la**
tendens ad viriditate seu livida ptotu in muliere cu
ypostasi plurea sit zteuoz chz aut eius fluxu re
gulare ex pte tpis qlitatis et qntitatis ptz ex hys
que dicta sunt rc

Defectus est hic ppt obitu colligens vez excellenti
ssimi ac famosissimi artiu ac medicine doctoris
magistri Zacharie de feltre

Item vrine mulierz magis debent inspici de sero
qm de mane quia rpaz vrine sunt grosse que longo
tpe ypostas sequestrato reqrit quia ut frequent tales
vrine d mane no habent ypostasim sz de sero Et
hec Mathcolus pusiens Item e quoddam gteutum
specialit trumbosu qd ez pilu eleuatu et ostendit
incturaz dolorem **Sunt** queda gteuta q sut nigra
q apperent cu qbusdam resplucionibz squamosis i fundo
vrine ostendunt multa replecom intestinorz et
maxi estarde cu costipatoe ventris in illo **Item**
aliquando appet aquod contetu albu ad modu ericonis
uel lentl et sunt errore vtuli assimilatie et lepra
Item Sunt queda gteuta vgeucia in flauedine
queda in nigredine et sunt ppitatoz mulier qu
totalit sunt nigra suffocatom sunt. **Item** Si vis sci
re veracit int gteuta. q sunt veracit sucia zteuoz
chz. uel suffocatom mulier uel ppitatom mulier
sunt nisza qm illa q sut rteuoz chz Sz illa
duo extrema drut quia illa q sunt in suffocacione
mulier sunt in vria nigris colorata uel intensa Illa
vo q sunt in ppitacione sunt nig intensa uel co
lorata rc Item gteuta q sut ppitatoz mulier st
prva et minuta et qi flaui colors uel altig colors
Item scintille qi rubee in vrina et tales sut attho
mose sut intensioz sanguis **Item** gteuta in vri
na qi frustra carnis uel pellicule ut qi rasura
pgamenti sigt vicin viaz vrinaliu ut vitiu vesi
ce uel renu. uel forte epatl si sint admixte taz
nee sube. **Item** contenta nigra. adhenencia in
vrinis sucia adustioz sanguis sut **Item** dra
e int fila spmatica sucia coytu pcessisse z sua
grossicie flatz uel q ex flate grossa sut genita
spma cu i meo natat. Za vo in fundo rsident
Et hec Mathcolus pusiensis

II.

... gesta que humana actiuat fragilitas, et non [illegible] tempore labantur, litterarum munimine solita sunt perh...
Cracovien tenore presencium significamus quibus expedit vniuersis presentibus et futuris. Quomodo
... te nre Cracovien ecclesie ac beneficii perpetui Clericature sancti Michaelis in Castro Cra...
... nes Cracovien, pro de et super quodam certo predio, dicto vulgariter Swanthomyrhalskye, in heredit...
... ex altera fuisset mota et agitata materia questionis, pro eo quod, licet ipsi Michael et Kathe...
... sub certo censu annuo videlicet [illegible] cum media marce, ac alijs ouorum et gallorum obuencionibus, p...
... domino Mathie ex ipso predio et eius fructibus soluissent tamen postea quadam nacta occasion...
... uis tali affectu fuisse et esse. Tandem cum per ipsas partes hincinde pro eodem predio...
... graues fuissent subsecute ambe partes predicte volentes huiusmodi fatigis et expensis parc...
... amicabiles compositores ac amicos communes, qui litibus huiusmodi finem imponerent ac ipsis pa...
... rum doctorem, Archidyaconum, Petrum de Ossowa Canonicum Cracovienses, Iohannem de...
... muros Cracovien, Albertum de Lyssycz Rectorem ecclesie parochialis in Luborzycza Craco...
... retorum doctores, et Martinum Ewar Ciuem Consulem Cracovien, de alto et basso in melior...
... partibus predictis et earum propositis et responsis coram se factis et habitis auditis ac ...
... inter easdem partes occasione dicti predii ferendam et promulgandam presentes [illegible] ...
... pro parte dicti domini Mathie facto et reali exhibito manu propria magistri Alberti Petri ...
... arbitrorum et singulariter eorum sigillis sigillato, continetur et habetur. Cuius quidem sentencie arbitralis to...
... lis habentes, de vnanimi nostro consensu voluntate et certa sciencia, per hanc nostram arbitralem ...
... in primis quod omnes predicte lites questiones cause differencie involuciones odia et contenciones ...
... sopite et extincte. Vnaquaque pars alteri de iniurijs et offensis occasione premissorum qualitercumque ...
... et singula acta citaciones iura lre et munimenta, coram quocumque Iudice seu Iudicibus p...
... diffinitive Venerabilis viri domini Raphaelis de Skawyna prepositi Kyelcien Canonici et Officiali...
... et nullius decreto sint et debent esse roboris et momenti. Item pronunciamus decernimus declar...
... sancti Michaelis Archangeli in Castro Crac, ad ipsumque dominum Mathiam, occasione predicti beneficii perpetui Clericat...
... spectareque et pertinere temporibus duraturis. Item arbitramur et volumus quod prefatus dominus Mathias Clericus predictum ...
... ad vsum principalibus et eorum successoribus dabit et locabit sub modo et forma contractus emphiteotici ...
... iure Emphiteotico de eodem predio et eius occasione, reseruato domino Mathie et suis successoribus Clericis pro ...
... census computando soluendi huiusmodi incipiendo elapso festo proxime affuturo sancti Martini, exponere in antea ...
... filii predicti dominus Mathias debet et tenebitur literam consensus domini Episcopi et Capituli Crac, memoratis Michaeli ...
... expensis. Item laudamus et sanccimus quod prefati Michael et Kathena coniuges, domino Mathie predicto Septem ...
... detentorum dare et soluere realiter et cum effectu debent et tenebuntur. Expensas vero in lite factas et habitas ...
... et earum qualitercumque hincinde perpetuo teneri et fore obstinatos [illegible] statim per eius placorum emologacionem ...
... commissi in nos per ipsas partes vt premissum est facti vallamus et inpromissionis, declaramus supra et dictamus cuius pene ...
... commissibus persoluendam, ex nunc prout extunc applicamus et assignamus, tociens quociens contrauentum fuerit huiusmodi nostro arbi...
... fuit et videbitur expediens, predicte nostre arbitralis sentencie infra et vnius anni decursum, a data presencium. Lecta lata et in scri...
... arbitratores et amicabiles compositores supradicti de mandato consensu voluntate et ita sententia, prefatorum dominorum Iohannis de P...
... supradictorum etc. Et quia vt premissum est in predicta arbitrali sentencia per dominos arbitros cautum habetur specialiter et expr...
... Kathene coniugibus et eorum successoribus sub contractu Emphiteotico dare et locare prout iam de facto huiusmodi arbitrali sentencie pa...
... effectu expediens dare et teneatur. Propterea idem dominus Mathias nobis humiliter et attente supplicauit, quatenus predictam ...
... ac ipsum locacionis contractum specialiter adhibere consensum pariter et assensum dignaremur. Nos igitur Thomas ...
... ex tali contractu locacionis eiusdem predii sibi domino Mathie et suis successoribus eiusdem beneficii Clericature pre...
... predictam sentenciam arbitralem laudamus et transactionem. In omnibus et singulis suis punctis clausulis et articulis ...
... locacionis predicti predii tali vt prefertur facto, damus et concedimus vna cum ipso Capitulo nostrum consensum pariter et ...
... firmitatem. In cuius rei testimonium nostrum et Capituli sigilla maiora presentibus sunt appensa. Actum et datum Crac in loco ...
... Venerabilibus honorabilibus et discretis viris dominis Paulo de Glowno decano, Iohanne de Pnyow, decretorum doctore ...
... cato in decretis Scolastico, Iohanne Woynssky Custode, Dzyrslao de Brzizanowicze preposito Wysliciensi, Raphaele ...
... decretorum doctore, Abraham de Lassotky preposito Lanciciensi, Iohanne Rey de Bythnyesko preposito sancti Michaelis, Ottone Cantore ...
... ... Iohanne minore Slugossycho de Myedzyelsko canonicis, Iacobo Brzecholsky plebano in ...
... [illegible] Iohanne de Zapolicze [illegible] ...

WYSTAWA OPRAWY
KSIĄŻKI ~ KRAKÓW
CZERWIEC/ LIPIEC 1925

WŁAŚCICIEL Bibljoteka Jagellońska
NR. KATALOGU WYSTAWY 20.

T. zw. introligator
Mentelina 20.
Kraków
1460-75

